Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS.

Περοίμιον τῆς αἰτίας ἣ συγγραφῆς ἢ τὴν σκεπὴν αὐτῆς ἔχει.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βυλομένοις, ἃ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς σπουδῆς ἐνομίζω αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείσον ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ὅτι τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν ἐκείνοις φέροντες, ὧν τὴν ἀναγραφὴν συνέβησαν, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον οὐδαμοῦ δυνάμενον ὑπέσησαν. εἰσὶν δ' οἳ τινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τὸ τῷ πεπραγμένων ἀνάγκην, οἷς παρῆν μὲν παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλώσῃ φέλαβεῖν. πολλοὺς δὲ καὶ χρησίμων μεγέθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, παρῆν τὴν φέρ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν παρειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο κάμοὶ συμβέβηκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γεγόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρᾳ μαθὼν ἐβιάσθην ἀναγκάσασθαι, διὰ τοὺς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν. ταύτην γὰρ τὴν ἐνεστῶσαν ἐνεχειρίδιον πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν σπουδῆς. μέλλει γὰρ φέλξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας, ἐκ τῆς Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένης γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλῶσαι,

PROEMIVM CAVSAM SCRIptionis & ſcopum eius complectens.

Caput I.

A VI ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non vnam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, eáſque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, glorieque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognitúque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque geſtas, ac demum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem deprauarunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, do-

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia
fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatẽ ce-
teráſque virtutes instituti, quibus bellis per tot
ſecula gestis, inuiti ad postremum contra Ro-
manos bellum sint pertracti: ſed quoniam pro-
lixius erat hoc argumentum, seorsim illud pro-
priè dicato opere exorsus vsque ad finem suum
perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu ve-
nit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio
quædam ac segnicies mihi inceſsit, tantam ma-
teriam in alienam ac peregrinam linguam tra-
ducturo: ſed fuerunt qui cupiditate cognoſcen-
di ad opus me adhortabantur, & præ cunctis E-
paphroditus, vir cùm omnis generis disciplina-
rum, tum verò rerum gestarum peritiæ cum pri-
mis auidus, vt qui ipſe in maximis negociis &
variis fortunæ casibus versatus, in omnibus exi-
miam naturæ indolem præ ſe tulisſet, inconcuſ-
sumq́ virtutis studiũ perpetuò retinuisſet. Huic
igitur morem gerens, aſsiduo cunctorum vtile
aliquid ac honestum molientium fautori, cùm
me mei iam suppuderet, ſi viderer ignauiam
ſpecioſisſimo labori anteponere, vires animumq́
resumpſi: ſimul hac quoque reputatione non le-
uiter permotus, quod & maiores olim noſtri ex-
teris ſua benignè communicauerunt, & Græco-
rum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcen-
di ſtudio flagrauerunt. Itaque inuenio literis
proditum, quod Ptolemæus ſecundus eius nomi-
nis rex, totus disciplinis colligendiſq́ libris de-
ditus, magnopere contenderit legem noſtram,
eiúſque instituta, & viuendi formam præſcri-
ptam, in Græcum eloquium transferri. Eleaza-
rus autem pontificum noſtrorum nemini ſecun-
dus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclama-
turus omnino, niſi conſuetudinem haberemus à
maioribus acceptam, res bonas & honeſtas cela-
re neminem. Proinde mihi quoque conuenire
duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnani-
mitatẽ: & hodie quoque regis illius multos per-
ſimiles putarem, duntaxat quod ad diſcendi cu-
piditatem attinet. neque enim totam ſcripturã
occupauit ille, ſed legem ſolam ei tradiderunt
interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſsi fue-
rant. Sunt autẽ innumera ſacris literis prodita,
vt quæ quinque millium annorum hiſtoriã in
ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati
caſus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præ
clara facinora, multa rerum publicarum muta-
tiones. In vniuerſum autẽ ex huius potiſsimùm
hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui
Dei voluntati obſequuntur, & leges bene latas
trãſgredi verentur, omnia proſperè ſuccedũt ſu-
pra quàm credi poſsit, & felicitas illis præmiũ à
Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti ob-
ſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exi-
tum inueniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinũt. Quapropter
iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum pro-
bent,

A τινες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, & πόσι χρησάμενοι
τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ περὶ
θεοσέβειαν & τ' ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πο-
λέμους ἐν μακραῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τ' τε-
λεώτατον ἄκοντες περὶς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ'
ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τῆδε τ λόγου περιβολή, καθ' αὑ-
τὸν ἐκεῖνον χωρήσας τ ἰδίαις αὐτὸ ἀρχαῖς ἐς τ' τέ-
λειν τὴν γραφὴν συνεμέρησα. χρόνῳ δὲ περιόντος,
ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι ὀκνοῦσιν, ὄκνος
μοι & μέλλησις ἐγένετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν
ἐπίθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διαλέκτου
συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τ ἰσορείας ἐπ' αὐ-
τὴν με περιῆμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπα-
φρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠκριβω-
κώς, διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις πραγμά-
των. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲ αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι
ἐν τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμασίῳ φύ-
σεως ὑπὸ διανύμῳ ἰσχυὸν & προαίρεσιν ἀρετῆς ἀ-
μεταπτώτου. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς αἰεὶ τοῖς εἰς χρή-
σιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμφιλοκαλῆσαι,
καὶ ἐμαυτὸν ἀγκυλόμενος, εἰ δόξαμι μᾶλλον μὴ πλέον
ἢ τῷ θεῷ τὰ κάλλιστα χάριν πονῶ, προθυμότερον
ἐπερρώσθην. ἐπὶ καὶ ἐκεῖνα περὶς τοῖς εἰρημένοις λογι-
σάμενος ἐ παρέργως, ὡς εἶτε τ ἡμετέρων προγόνων,
οἳ μεταδιδόναι τ τούτων ἠθέλον, & περὶ τ Ἑλλήνων,
εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. δῆ-
λον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς
περὶ παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας,
ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ ἡμέτερον νόμον, & τ κατ'
αὐτὸν διάταξιν & πολιτείας εἰς τ' Ἑλλάδα μετα-
βαλεῖν. ὁ δ' τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ὐδενὸς ἀρετῇ δεύ-
τερος Ἐλεάζαρος τῷ περιημμένῳ βασιλεῖ ταύτης
ὑποσαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αἰ-
τεῖσθαι ἂν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν ὠφεῖ-
καλῶν ἀπόῤῥητον. καμαυτῷ δὴ πρέπειν νόμισα,
τὸ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δ'
βασιλεῖ πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νεωτέρᾳ φι-
λομαθεῖς. ἐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν τὴν
ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῷ νόμῳ παρέδο-
σαν οἱ πεμφθέντες ὅτι τῶν ἐζήτησιν παρὰ τῶν Ἀ-
λεξανδρειαν. μυρία δ' ὅσα δηλούμενα ἀφ' τῆς ἱερῶν
γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἰσορείας ἐν
αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ πανταχοῦ μὲν εἰσὶ
πολλοὶ πειρατεῖαι, πολλαὶ δὲ τύραι πολέ-
μων, & στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, & πολιτευμάτων
μεταβολαί. τὸ συνόλου οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύ-
της μάθοι τῆς ἰσορείας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι
τοῖς μὲν θεὸν γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, & τὰ καλῶς
νομοθετηθέντα μὴ ὑλισθάνειν πραγματεύεσθαι, πάντα
κατορθοῦται πέρα τ πίστεως, καὶ γέρας ἁρμο-
νία πρέπει πρὸς θεοῦ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν
τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται
τὰ πρᾶγμα, ξέπεσται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους ὅτι
ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν παιδεύσωσιν. ἤδη τοίνυν
τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν
γνώμην ἐπὶ προσέχειν, τ δοκιμάζειν τὸν ἡ-

μέτερον νομοθέτην, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατέ-
νόησεν, ⁊ τῇ δυνάμει προσέσας ἀεὶ τὰς πράξεις
ἀνατίθησιν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας
λόγον τῶν παρ' ἄλλοις ἀχήμονα μυθολογίας, καίτοί
γε ὅσον ὅπη μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλὴν ἔ-
χων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ
ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος ἀφ' αὐτῶν οἱ
ποιηταὶ τὰς γλυφὰς τῶν θεῶν, μήτε τὰς ἀνθρώπων
πράξεις ἢ τὰς νόμους αἰνεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν
οὖν ἀκριβῆ περὶ ἑκάστου ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος
αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξιὼν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἅπασιν ποιή-
σων ὑπόμνημα πραγματείας ἐπηγγελάμην, ὀλίγα προθεὶς
ἀφ' ὧν ἅλιτον. ἐπειδὴ ἡ πάντα κρεῖττον ἐκ τῆς τοῦ
νομοθέτου σοφίας ἡμῶν ἀπορεῖ) Μωϋσέως, ἀναγκαῖον
ἔσται πρὸ τούτων προειπεῖν, ὅπως αὐ μή τινες τῶν
ἀναγνωσομένων ἀπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος πε-
ρὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοι-
οῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰσχέον οὖν ὅτι πάν-
των ἐκεῖνον ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, πρὸ τοῦ ἑαυτῷ
μέλλοντι βίον οἰκονομίσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις
νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τῶν
ἔργων τοῦ ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γλιόμενον, ἔπειτα πρὸς
ἐκεῖνο παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. ἔστε γὰρ αὐτῷ ποτ'
αὖ γλυφθαι νοερῶ ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπο-
λειπομένῳ τῆς θεᾶς, ἔστε τῶν γραφησομένων εἰς ἀ-
ρετῆς λόγον ὀλέν ὑποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ
πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι παίτων πατήρ
τε ⁊ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν κῆ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς
μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς
ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμ-
φοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύσας βουληθεὶς τὸ παίδευμα
τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως ἐκ ὑπὸ
συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρ-
ξατο τοῖς ἄλλοις ἁπλουστέρως. ἀλλ' ἐπὶ τὸν
θεὸν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας
αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔρ-
γων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐστὶν ἀνθρώποις, ὅτι πρὸς τὴν
εὐσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάν-
των ἔσθεν. οἱ μὲν ἂν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
ἐπακολουθήσαντες, τὴν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰτίαν μετέθεσαν, καὶ
πολλὴν ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραφνῆ ⁊ καθαρὰν τὴν
ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ὑποφύσας, φῆθη δεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πῆ δύνατας ἀπαραπήτους
ἐκόλασεν. πρὸς ταύτην ἂν τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖ-
ται τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ.
φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ὅτως, ὀλέν ἔστε ἄλογον
αὐτοῖς, ἔστε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ ⁊ τὴν
φιλανθρωπίαν ἁρμόσαν. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων
φύσει, σύμφωνον ἔχει τὴν ἐξήθεσιν. τὰ μὲν, ἀνίστομέ-
νου τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορικῶς μὴ σεμ-
νότητος. ὅσα δὲ ἐξαλθείας λόγος συνέφερεν, ταῦ-
τα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις ⁊
τὰς αἰτίας ἑκάστου σκοπεῖν, πολλὴν ἔχοιτ' ἂν ἡ θεω-

heut, si naturam, vt dignum est, consideraut, & virtuti eius cõuenientes semper operationes assignauit, puramque suam narrationem ab omni, quàlis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerũque vetustatẽ attinet, impunè poterat quelibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cũ ad tot retro secula etiã poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedũ mortaliũ leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quaque ordine docebit, ita vt nos facturos sumus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat quî factũ sit, vt quum operis inscriptiones gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariũ existimauit, vel vitam suã rectè disposituro, vel aliis leges posituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregiũ illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquã bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentũ ad virtutẽ auditorum allatura, nisi ante omniã discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniaq; cõtueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitã donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut cõuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solẽt: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimũ Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facilè deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis trãstulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnũ incitamentum ad maliciã addiderunt. at noster legislator posteaquã puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quẽmque adniti oportere, vt in partẽ eius aliquam peruenire possit: in eosq; qui neque sapiunt hæc, neque credũt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic consideranti nihil vel absurdũ, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa cõcinnitate iuxta vniuersi naturã sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decẽtissimis allegoriis cõuestita: partim etiã disertè

expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quarum causas si quis singillatim

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in alind tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

εία, καὶ λίαν φιλόσοφ. ἱερὰ ἐγὼ νῦν ὑποβαλοῦμαι θεῷ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μᾶλλον ταύτῃ γράψαι τὴν θεωρηματείαν. τρέψομαι δὲ ἤδη ὅπῃ τὴν ἀφήγησιν τῶν θεωρημάτων, μηδεὶς θαυμάσῃ ὧν ἀφ' ἧς τὸ κόσμου κατασκευῆς, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις δύσον γεγραμμένα, ἔχει δὲ οὕτως.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

B

Cap. II.

Κεφάλαιον β.

Genesis 1

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circumfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa comparata, quo genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœminco sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vocationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum disserens:

ΕΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθεόντος, φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γενομένου τούτου, καταπόσας τὴν ὕλην ὕλῃ, διεχώρησε τότε φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἀπ' ἀρχῆς τε καὶ ὁρθῶς τῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν θεοσεβοῦσας. καὶ μίαν μὲν καὶ πρώτην ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν ἀπολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγράψας βιβλίοις ὕστερον, εἰς τότε καὶ τοῦτ' ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν, καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῷ ἄλλων ὑγρῶν εἶναι, καθ' αὑτὸν ἱδρύσατο τεταχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ δέους ὠφέλιμον ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ τρίτῃ, ἵνα στῇ τὴν γῆν, ὡς ἀχέας περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν δύο φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ὁπισθίας καὶ δρόμους, οἷς αὐτῶν ὁρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημαίνουσι. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βάθος, τὰ δὲ δι' ἀέρος ἀνῆκεν, σωματοσάμενα αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μᾶλλον γονῆς ἕνεκα, καὶ τὸ σπαυξάνεσθαι, καὶ πλεοναζειν αὐτῷ τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τετράποδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν, καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τὰ πάσας ἡμέρας Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γενέσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιεικείαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἄγομεν τῆς πόνων καὶ ταύτῃ ἄγομεν τὴν ἡμέραν, θεοσεβοῦντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα.

καὶ δὲ καὶ φυσιολογῶν μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων ὧδε τοῖς, ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τ̃ ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τ̃ γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἐκλήθη ἄδαμος. σημαίνῃ δ τοῦτο κ̃ Ἑλλήνων τ̃ ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τ̃ πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγεγόνει. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ κ̃ ἀληθινή. παρεῖχε δ ὁ θεὸς τ̃ ἀδάμῳ κ̃ ἕνα τὰ ζῶα θήλεά τε καὶ ἄρσενα ἀποδείξαμενος. καὶ τούτοις ὀνόματα ἔθηκεν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δ τὸν ἄδαμον ἀκοινώνητον ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιάπτησιν, ὑπνώσας αὐτὸν, ξενιζόμενον δ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασιν ἔχεσιν, μίαν αὐτ̃ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος πεφυκυῖαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτ̃ γεγονυῖαν. ἔστι δ κ̃ τὴν ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα Εὐα λέγεται, σημαίνει δ τοῦτο πάντων τ̃ ζώντων μητέρα. φησὶν δ τ̃ θεὸν καὶ καταφυτεῦσαι παντοίῳ τεθηλότι φυτ̃. ἐν τούτοις δ' ἦν καὶ τ̃ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκειν τί τε εἶη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς τοῦτον τε τ̃ κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τ̃ φυτῶν ἅπασιν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δ' ἐκ τ̃ κήπου ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τ̃ γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πληθὺν τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δ καὶ Τίγρις ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπτουσιν θάλασσαν. καλεῖται δ' ὁ μὲν Εὐφράτης Φορά. σημαίνει δ ἤτοι σπειρασμὸν ἢ ἄνθος. Τίγρις δ, δηλαδὴ ἐξ οὗ φέρεται τὸ μὴ στενόπους ὀξύ. Γεὼν δ' αὐτῆς ἐκπίπτει ῥεῖ. δηλοῖ δ τ̃ ἀπὸ τ̃ ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἀπέλυσε γεύεσθαι, τοῦ δ τ̃ φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἁψαμένοις ἀπ' αὐτ̃, ὀλέθρου γευσομένοις. ὁμοφρονούντων δ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τ̃ ζώων ἁπάντων, ὅφις συνδιατρίβων τε τῷ ἀδάμῳ καὶ τ̃ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς δυσμενήσειν ᾤετο, πεπτωκότας τοῖς τ̃ θεοῦ προστάγμασιν. οἰόμενος δ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παραβάντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τ̃ φυτοῦ τ̃ φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων ἔτι τὸ τε τοῦ ἀγαθοῦ κ̃ τ̃ κακοῦ διάγνωσιν, ἧς ἐγευμένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τ̃ θείᾳ διάξειν βίον. καὶ παραχρῆμα μὲν ἔπεισε τὴν γυναῖκα τ̃ ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δ τ̃ φυτοῦ, κ̃ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνίεσαν ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκέπειν ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος κ̃ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα τ̃ αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν διδαμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἀκατάιζον διόντες. τ̃ θεοῦ δ' εἰς τ̃ κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτ̃ τ̃ ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τ̃ δ θεὸν ἐξένιζεν τὸ προστρόπαιον, κ̃ τ̃ ἀρχὴν ἐπωμοτάκει, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτ̃ ὁμιλίᾳ, πῶς φεύγει ταύτην καὶ πρὶν ἐ̃. τ̃ δ, μηδὲν φθεγγομένου δι' ἃ τὸ συγγνώσεσθαι αὐτῷ προβαίνειν τὴν τ̃ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρὸς ἀξίαν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς, ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον διδαίμονα καὶ κακῶν παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus, ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hũc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiã delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autẽ & Tigris in rubrum mare exeũt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autẽ Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ad Oriẽte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Gen. 3. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plãtis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cùm autem per id tẽpus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatẽ venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierẽ ſubuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóque hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbãtur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet: Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, cõſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidẽ proſpexerã vobis, quomodo vitam felicem omníſq; mali expertẽ vi-

ueritis nulla nona cura in animo ſollicitati, omnibus quęcunq; ad vſum ac voluptatē conferunt, ſua ſponte vobis prouenientibus, mea vnius prouidētia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter malam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat, & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri cōſilio ceſſiſſet: terrámque nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates cōiecciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum eſt vſus: venenúmque linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuitque, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quod ipſa beſtia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

Cap. III.

De poſteritate Adami, & decem etatibus vſque diluuium.

Gen. 4. NAti ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſque ſtudiis intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deū præſentē ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terrā quoque arare primus excogitauit: ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quū viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborū fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiū Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet, multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tēpore cū ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habēs quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait, quî factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerū eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coar-

μηδεμιᾷ ξενιζόμενοι τ ψυχὴν φροντίδι, παντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ καὶ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων προνοιαν χωρεὶς ὑμετέρας πόνου καὶ ταλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον ἂν ἐπέλθοι, & τὸ ζῆν ἐς μακρὸν οὐ ὑμῖν γένοιτο. πῶς δ' εἰς ταὐτὸν μοι τὴν γνώμην συνθεισας ὠλιγώρησας τῆς ἐμῆς ἐντολῆς. ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σκυθρωπὴν ἄγεις, ἀλλ' ὅτι συνειδότι πονηρῷ. ἄδαμος δ' παρητεῖτο τ ἁμαρτίας αὐτὸν, & παρεκάλει τ θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τ γυναῖκα τῆς γεγονότος αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ὁ δ' αὖ κατηγόρει τῆς ὄφεως. ὁ δ' θεὸς ἐπεὶ τὴν γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν γνώμην ὑπεπίθη μησεία, τὴν γῆν μὲν ἐπὶ μηδὲν αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἶπεν, πόνοις δ' καὶ τοῖς ἔργοις ζιβομένοις, τὸ μὲν παρέξειν, τὸ δ' ἐκ ἀξιώσειν. σῖτον δ' τοκετοῖς & τ ἐξ ὠδίνων ἀληδόνα ἐπόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξεπάτησεν, τούτοις ὠλιγαρχουσαμβίᾳ συμφορᾶς ἀπειλαβεν. ἀφείλετο δ' καὶ τ ὄφιν τ φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθεία τῇ πρὸς τὸν ἄδαμον, καὶ ἰὸν ἐπιθεσιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, καὶ ταυτιθέμενος καὶ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τὰ κακοῦ τὸ πρὸς ἀνθρώπους κοιμᾶται, καὶ τ τελευτῆς ῥᾴσης τοῖς ἀμυωμένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθ καὶ τ γῆς εἰλιαπώμενον ἐποίησε. καὶ ὁ μὲ θεὸς ταῦτα προσάξας αὐτοῖς πάλιν, μετοικίζει τ ἄδαμον & τ εὖαν ἐκ τ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γῆρως ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ δέκα γραιῶν τοῦ μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.

ΓΙνονται δ' αὐτοῖς & παῖδες ἄῤῥενες δύο. προσηγορεύθη δ' αὐτῷ, ὁ μὲ πρῶτος, κάϊς. κτῆσιν δ' τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελος δ', ὁ δεύτερος. σημαίνει δ', πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς & θυγατέρες. οἱ μὲ οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ἑκάστῳ ἐπιτηδεύμασιν. ἄβελος μὲ γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς προνοεῖτο. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ. κάϊς δ', τἀναντία πονηρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρούειν ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ τοιαύτης αἰτίας. θύσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲ κάϊς ἀπὸ τ γεωργίας & τῶν φυτῶν καρπους ἐπιλείψαντες. ἄβελος δ' γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τ βοσκημάτων. ὁ θεὸς δ' ταύτῃ μᾶλλον ἥδετ' τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κ' φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ὀπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονέκτου κατὰ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ κάϊς παροξυνθεὶς ὅτι τῷ προστετιμῆσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δ' θεὸς συνεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν κάϊν, περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖπότε εἴη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτὸν, τ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν διατρεφόμενον. ὁ δὲ κάϊς ἀπορούμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅπη λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅτι τἀδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς δ' τοῦ θεοῦ λυπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶ παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ προστιμένων ἔλεγεν. ὁ δ' θεὸς συνεὶς ἤδη τὸν

guit

κῶν φονία τὰ ἀδελφῶ γιγόμενον. κ᾽ θαυμάζω φησὶν, εἰ σοὶ αἴδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τι γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας τ᾽ μ᾽ ἓν δὴ τῷ φόνῳ πραωρίας αὐτ᾽ ἀφίᾳ, θυσίαν τε δεξιλέσασθαι κ᾽ δ᾽ αὐτ᾽ ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ᾽ αὐτῷ χαλεπωτέραν. ἐωδ᾽ τ᾽ δ᾽ αὐτὸν ἐπιθῇ, κ᾽ τοὺς ἐκγόνους αὐτῷ τιμωρήσασθαι κ᾽ τ᾽ ἑβδόμῃ ἠπείλησε γιγνεσθ. κ᾽ τ᾽ γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλῃ σὺν τῇ γυναικί. τ᾽ δ᾽, μὴ θηρίοις ἁλώμενος ἐμπέσῃ δεδιότος, τ᾽ τοῦτον δέδοικε) τ᾽ τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι συνθρωπὸν διὰ ταύτης αἰτίας, ἀλλ᾽ ἕνεκα τοῦ μηδὲν αὐτῷ ἐκ θηρίων γιγνέσθαι δεινὸν, δεῖ πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς, τ᾽ σημεῖον δοὺς ἁλῶναι ὡς γνώριμος αὖ εἴη προστάξειν ἀπέναι. πολλοῦ δ᾽ ἐπελθόντος χρόνου, ἱδρύεῖ) μ᾽ τ᾽ γυναικὸς καὶ παῖδα τόπον ὅτου καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ κ᾽ παῖδες ἐγίνοντο. ὧν δὴ νεθεσία ὁ τοῦ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐξήσει τῆς κακίας, ἡδονὴν μ᾽ πᾶσαν ἐκποιεῖζων αὐτ᾽ τῷ σώματι, κἂν μεθ᾽ ὕβρεως τῷ συμόντων δέει ταύτην ἔχειν. αὐξων ὁ τ᾽ οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς τ᾽ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λησείαν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀδικαίως, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων, τ᾽ τ᾽ ἀνομοσυσίαν μ᾽ ἡ πρόπερον σωίζων οἱ ἄνθρωποι μέχρι ὀλίγου καθ᾽ μ᾽ μετεστήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ᾽ βίον, ἐκ τούτων ἀμαθίας, κ᾽ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν ἀγαγών. ὅρους τε γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο, κ᾽ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. κ᾽ τὴν πόλιν ὁ ταύτην ἀπὸ ἐνὸς τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, ἐνὸς ἐκάλεσεν. ἐνὸς ὁ ἰαρέδου υἱὸς ἰωῦ. ἐκ ὁ τούτου μαλέηλ, ἐγένετο παῖς μαθουσάλας. τοῦ ὁ λάμεχος, οὗ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτῷ φυύτες, σελλᾶς, κ᾽ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μ᾽ ἐξ ἀδᾶς γεγονὼς, σκήνας ἐπήξατο, καὶ ποιμαίαν ἠγάπησεν. ἰουβάλος ὁ ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλτήριον τ᾽ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελ ὁ ἐκ τ᾽ ἑτέρας γεγονότων ἰσχὺν πάντας ὑπερβάλλων τὰ πολεμικὰ διαφερόπως μετῆλθεν, ἐκ τούτων τ᾽ τοῖς ἡδονὴν τῷ σώματος ἐκποιεῖζων, χάλκειάν τε ῥῶτος ἐπενόησε, πατήρ τε θυγατρὸς γιγόμενος νααμᾶς ὀνόματι. ἐπεὶ ὁ λάμεχος τὰ θεία σαφῶς ἐξεπίστατο, ἐώρα δίκην αὐτὸν ὑφέξοντα τ᾽ κτίσις ἀδελφοκτονίας, τοῦτ᾽ τ᾽ ἑαυτῷ γυναῖξὶν ἐποίησε φανερόν. ἔτι κ ζῶντος ἀδὰμ, κτίσις τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους συνέβη γιγέσθαι κ᾽ δίκαιον κ᾽ μίμησιν, ἄλλον ἄλλα χείρονα τελευτᾶν τα, ποτὲ τε πολέμους εἶχον ἀκρατεῖς τ᾽ πρὸς λησείαν ὁρμήσεσαν. ἄλλος δ᾽ ἔτις ἀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν κ᾽ ἄλλην ἀπόνοιαν, ἣν θεασὺς ὑβρίζων κ᾽ πλεονεκτῶν. ἀδαμος ὁ ῥῶτος ἐκ γῆς γιγόμενος, ἀπαιτεῖ γὰ ἡ δίκησις τὸν περὶ αὐτῷ λόγον, ἀβέλη μ᾽ ἐσφαγμένα, κτίσις ὁ δέκατ᾽ τ᾽ ἐκείνῳ φόνον πεφευγότος, παιδοποιίας ἐφεύπτζε. κ᾽ δ᾽ ἡνῶς εἶχεν αὐτὸν γιγέσεως ἵρως, ἔτη ἑξακόσια ἐνὸν κ᾽ δέκατα ἐνιαύσια τ᾽ βίω. πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια τελευτᾷ. γίνον) μὴ οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε πλείους κ᾽ σπουδῆ. ἀλλὰ περὶ μ᾽ τῶν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, παρέσομαι ὁ μόνα τὰ τῶν ἀπὸ σήθ διελθεῖν. ζαφεὶς γὰρ ὤν, κ᾽ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυνάμενος ἀρετῶν ἐπεπόθησε. τ᾽ γιγόμενος αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς αὑτῷ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπεν. οἱ ὁ πάντες ἀγαθοὶ φυύτες,

guit Cain parricidij, mirati ſe dicens, quòd negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet, & ſupplicium quidem quòd cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placatus ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſque ſeptimam progeniem puniturum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrãs in feras incideret, atque ita periret, ſecurum eſſe iuſſit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragrare: & ſigno ei iudito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum adfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitã eſt effectus: Adhæc ſimplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & põderibus immutauit, priſtinámque ſinceritatẽ & generoſitatem ignarã talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitã coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandã tradidit. Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius muſicæ operam dedit, pſalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & æratiam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterum ſuperſtite etiam tum Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dũ poſterior quiſq; fit deterior. nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio noſtra recurrat. poſteaquam Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædem ſolum vertiſſet, procreãdis liberis operam dedit, quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iã natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. Sed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi cò ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret. virturis ſtudiis ſe totum dedidit, & cùm ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniã erãt omnes bona indole præditi,

& patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & ſideralem ſcientiam ac cœleſtium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta ſua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam perno ſcerentur, ſcientes Adamum vniuerſalem rerum interitum præceciniſſe, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique ſua inuenta inſcripſerunt: vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret. lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhibaret. aiunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporibus extat in terra Syria.

Cap. IV.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6 IN hunc modum per ſeptem generationes perſeuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerum Dominum, ſempérque virtutis reſpectum habentes. Procedente dein tempore à patriis inſtitutis degenerarunt, neque humana iura ſeruantes, neque Deo conſuetos honores perſoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, poſtea duplo maiore ſtudio malitiam conſectabantur: atque ita Deum infenſum ſibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congreſſi progeniem procreauerunt inſolentem, & hducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non abſimilia his quæ de gigantib. Græci memorant, poſteritati ſunt tradita. Noë autem facta eorum moleſtè & indignè ferens, ſuadebat vt in melius voluntates ac opera ſua tranſmutarent: verum cum videret illos ſibi non patere, totóſque vitiorum dulcedini ſuccumbere, veritus ne & ſe & familiam ſuam interimerent, ſecedens cum ſuis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iuſtitia delectatus, non eius ſolum ſeculi homines extremæ malitiæ damnauit: ſed cum decreuiſſet vniuerſum humanum genus extinguere, aliúdque nouũ & à vitiis purum inſtaurare, primum vitam eorum breuiore ſpatio circumſcripſit, & abrogata longæuitate intra centum & vinginti annos cœrcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem tranſmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuerſum. Noë autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo viã euadendi & rationem edoctus talem. Arcam quatuor contignationum exſtruxit lõgitudine cubitorum ccc. latitudine l. patentẽ in altum cubitos xxx. in eam cum matre liberorum ſuorum, eorúmq; coniugibus conſcendit: impoſitis prius quę ad vitam ſuſtentandam forent vſui, & omne genus animantibus ad ſeminarium conſeruandum iugatim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenarium vſque numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noë cum familia, gentis ſucceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autem Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enoſi filio. Enoſus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vaſtitas anno ætatis Noë ſexcenteſimo, menſe ſecundo,

A γὴν τὸ τ αὐτλιὸ ἀςασίαςοι κατοικήσαντες, δὺσαρμόσους μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελυτῆς δυσπόλου παραιτησόντος. σοφίαν τε τ θεὸ τὰ ἐρανία & τὴν τέτων ἁρμονίαν ἐπενόησαν. ἵνα δ τῆ μὴ ἀφανιζεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀρημθία, μὴ δ φθορᾶ εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρλῶν, παγκρικότος ἀφανισμὸν ἀδάμε τῆ ὅλων ἔσεσθαι, τ μὲν κατ' ἰχνιὸ πυρὸς, τ ἕτερον δ κ βίαν & πλήθ ὕδατος, σήλας δύο ποιησάμενοι, τῆ μὲν ἐν πλίνθε, τ δ' ἑτέραν ἐν λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ ἀρημθία. ἵνα & τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τ ἐπομβείας ἡ λιθίνη μείνασα δηλοῖ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμθία. δηλῶσα. κ̀ πλινθίνλιν δ' ὑπ' αὐτῆ ἀναπεθλῶαι. μένει δ' ἄχει τὸ δεῦρο κ τὴν συμβάσα.

B

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ καθάκλυσμὸς ἐγένετο. κ ὅν τρόπον τῶν ὀκτὼ ψυχῶν σωθεισῶν λάρνακι μετὰ τῶν ἐγγόνων κατῴκησαν εἰς τὸ σαναὰρ πεδίον.

C

Καὶ ἔτσι μὲν ἑπτὰ γενεαῖς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην ἁπάντων τ ὅλων κ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος χρόνε, μεταβάλλον πρὸς τὸ χεῖρον ἀπ τ παλαιῶν ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμθίας τιμὰς ἐπ τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε τ πρὸς ἀνθρώπους δικαίε ποιούμθοι λόγον. ἀλλ' εἰς τοὐναντίον εἶχον τ ἀρετῆς ζῆλωσιν, διπλασίονα δ κακίας τότ' ὁπλοφρνύμθοι δι' ὧν ἐπράττον. ἐνθεν αὐτοῖς τ θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰ ἄγγελοι θεῦ γυναιξὶ συμμιγθέντες, ὑβρεις ἐχθύησαν παῖδας, & σωμάτων ὑπεροψίας καλῶ, δι' ἃ τ ὅπλ τῇ δυνάμ πεποίθησιν. ὁμοία τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομθίοις ὑφ' ἑλλήνων, κ ἔτσι δράσας ὠφελίσον). ὁ νῶχος ὢν τοῖς ὑπ' αὐτῆ πραττομθίοις δυσχεραίνων κ ἀληθῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅπ τὸ κρεῖττον τ ἀγάνοιαν & τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' ὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τ ἡδονῆς τ κακῶν κεκρατημθίους, δείσας & μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μ γυναικῶν κ τέκνων, κ τ τέτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τ γῆς. ὁ δ θεὸς τ̀ον μ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δ ὡς σῶσαι μόνον τ κακίας, ἀλλὰ & πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τότε δόξαν αὐτῆ ἀφανεῖραι, κ ποιῆσαι γένος ἕτερον πρεσβείας καθαρὸν ὁπτιμόμθον αὐτῆ τ βίον, & ποιήσας ἐν αὐτῆ ὡς ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατ εἰκοσιν, εἰς θάλασσαν τ ἤπειρον μετέβαλε. & οἱ μ ἔτσι ἀφανίζον) πάντες νῶχον δ σώζε) μόνον, ὑποθεμθίε μηχανὴν αὐτῆ κ πόρον πρὸς σωτηρίαν τ θεῦ, τοιαύτλιν. λάρναχα τετράγωνον κατασκεύασας, τὸ μῆκος πηχῶν ϛιακοσίων, πεντήκοντα δ τὸ πλάτος, κ ξιάκοντα βάθος, εἰς ταύτλιν συν τῇ μητρὶ τ παίδων καὶ τ τούτων γυναῖξιν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπηρήσειν ἔμελλεν ἐνθέμθος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς ἀγαπήνησιν τῆ γῆνς αὐτῆ, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεβαλλόμθος, ἅλλά τε τέτων ἑπταπλασίονα τ ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις καρτερὰ & τ ὄροφον, εἰς μηδαμόθεν ὑπακλύζεσθαι, μηδ' ἐπιβαίνε τ ὕδατος βίας. & ὁ νῶχος μὲν ἔτσι μ τῶν οἰκείων ἡγεμονίζε), λῶ δ' αὐτὸς μὲν, ὑπὸ ἀδάμε δίκαιος. μαθουσάλας γὰρ ὑὸν ἐγέννησε λάμεχον. ὁ δὲ πάππε λῶ μαθουσάλας ἔζη κ λῶ τῆ ἐνώσε τ ἰαρέδου, μαλαλὴλ δ ἰάρεδος ἐγεννήσε, ὃς ἐν καῖς τεκπῆσαι τῆ ἐνώσε συν ἀδελφὰς πλείοσιν. ἔνωσος δ σὴθε ὑὸς λῶ τ ἀδάμε. συνέβη δ τοῦτο τὸ πάθ & τὸ ἑξακοσιοσὸν ἔτ ἤδη νῶχε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δ δευτέρῳ,

D

E

F

G

qui

ἤτω μὲ τὸν μακεδόνων λεγομένῳ μάρσοναθ ἢ τὸν ἑβραίων. ἔτος γὰρ αἰγύπτιοι τὸν σκιαυτὸν ἦσαν διατιθέμενοι. μωϋσῆς δὲ τὸν νισὰν ὃς ἐστι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἔθηκε τῶν ἑορτῶν ὥρισεν, καὶ τοῦτον ἐξ αἰγύπτου τοὺς ἑβραίους θεραπαγών. ἔθετο δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἀπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ἔθηκε μυστηρίοις ὠνὰς καὶ πράσεις καὶ τἄλλων διοίκησιν, τὸ πρῶτον κόσμον διεφύλαξε. τὴν δ' ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβδόμῃ τῶν προκειμένων μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δὲ ἔθετο B ἀπὸ ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐπὶ τὸν ὑποπίπτοντα διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται δὲ ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τὸ τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ὀνομαζομένων ἀνδρῶν καὶ ὡς τελευτάς. ἀδάμῳ μὲν οὖν διακοσιοστὸν ἦδη καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος γεγονότι, παῖς σὴθος γίνεται. ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ τεσσαράκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος δὲ, καὶ πέμπτον καὶ ἑξακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς C δὲ ὠδένα ζήσας ἔτη ἐνακόσια, καινᾶ τὸν παῖδα τὸν τῶν θεαγμάτων ἐπιμέλειαν ὡδαϊδίωσι, τεχνώσας αὐτὸν θεῖ ἑκάδος καὶ ἐννεηκοστὸν ἔτος. ἔθετο ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καινᾶς δὲ ἐνὼς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέπλον υἱὸν ἔσχεν ἔτει γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔθετο ὁ μαλέπλος ζήσας πέντε πρὸς ἐννεηκοντα ἐνακοσίοις ἐτελεύτησεν ἰαρέδου καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἦδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεγονὼς, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς D δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις διώσαντα. ἔνωχον δὲ ὁ υἱὸς διαδέχεται γεννηθεὶς θεῖ ἔτη δύο ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος, ἔθετο ζήσας πέντε ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τεσσαρακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν δὴ καὶ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγράφασιν. μαθουσάλας δὲ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομηκοστὸν ἐνακοσιοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἐπτακόσια. ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτοῦ καταρχὸν ὄντος ἔτεσιν E ἑξήκοντα ἔθηκε ἐνακοσίοις. λάμεχος δὲ ἄρξας ἐπὶ ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τὸν θεαγμάτων ὑποδείκνυσι θεῷ τῷ υἱόν, ὃς λαμέχῳ γεγόμενος, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἰωβηλαίου ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἦρξε θεαγμάτων. ταῦτα σωζόμενα τὰ ἔτη, τὸν προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξέζεσε δὲ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δὲ αὐτῷ παισὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ὑπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω. ἐπισημειώσασθαι δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαράκοντα ὅλας κατενεγκεῖν ὡς ἔθηκε πήχεις πέντε καὶ δέκα τὴν γῆν ὑπερέχον. καὶ τοῦτο δὴ τὸ αἴτιον τοῦ μὴ δύνασθαι πλείονας φυγῆς ἀφορμὰς ἐπινοεῖν ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μὴν ἑβδόμῳ, ἰσαμένου δὲ δεκάτῃ ἐπὶ τὴν ἑβδόμην. ἔπεσε δὲ λάρναξ θεῖ ἄκρων τινὰ ὄρους σαθείσης καὶ τὴν ἁρμονίαν, σωθεὶς ὁ νῶχος, ἀνοίγει ταύτῃ. καὶ θεασάμενος γῆν βεβαίαν θεῖ αὐτῇ, ἐπεὶ χρησάμενος ἤδη γένοιτ' ἐλπίδος, πρέμει. ὀλίγας δὲ ὕστερον ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρουμένου τοῦ ὕδατος, μηδένα κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τἄλλα δ' γῆς ἀπολελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλές ἐστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ πᾶσαν ὥραν ἐπὶ λιμναζομένῳ, πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε. μὴ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ θεισέραν ἐπὶ

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam dicti mẽsis, post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorum tam natales quàm obitus. Adam siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinque ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta duorum & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noë filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti suprascriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam eámque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquàm pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eã: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noë est reuersus. is post septem dies co- Gen. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit, quę cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures, quin & Nicolaus Damaſcenus lib. XCVI. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis præcabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta inciderent calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negãs ſe deletis interitus, autorẽ fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos quibus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in

Geneſ. 9. poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cęde puras manus abſtineatis, & qui contrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorũ animaliũ vſum ad volũtatem ac libitum veſtrum permitto,

τὰ γράμματα τὰ περὶ τοῦ γένους προσυπεμφεν. ὑπαναλθούσης δὲ πεπλωμένης ἄμμα, καὶ θαλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπολλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκαν. αὐτὸς τε μετὰ τῶν γυναικῶν προελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνδιῳκεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. σκεῖ γὰρ ἀναστάθεισης τῆς λάρνακος, ἔτι νεῶν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τῷ δὲ κατακλυσμῷ τούτῳ καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ὅστι ὁ βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτος πού φησιν. λέγεται δὲ τοῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίῳ ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τὰς ἀποτροπασμούς. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὰ περὶ ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγραψάμενος. καὶ μνασέας δέ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνός, ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ, λέγων ὅτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τὰ περὶ ἀρμενίαν, βαρὶς λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸ κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχηθέντα, διὰ τὴν ἀκρώρειαν ἐκείνην, καὶ τὰ λείψανα τοῦ ξύλου ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν τοῦτο ἴσως καὶ τινα μωϋσῆς ἀναγράψειν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. νῶχος δὲ φοβούμενος μὴ καθήκασον ἔτος ὑπακλύσῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ φθορᾷ μὴ ἐν ἀταξίᾳ, καὶ μηδὲν ὅπη τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ὃ κινδυνεύσαι πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένους τοὺς πονηροὺς φεισάμενον ποιήσασθαι τῷ λοιπῷ χρησότητα φείλειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν ἀφανισθῆναι κελεύσαντα. κακοδαίμονες ἔσεσθαι γὰρ τούτους ἐκείνων κρείσσον κατασιγασμοὺς, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, πρηνθεῖεν ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τῷ μὴ φρόνου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσορείαν παθόντες, τῷ δευτέρᾳ τὴν ἀπώλειαν, δίμοιρος τε οὐκ αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὴν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τὸ τοῖς ἔργοις ταύτην προσλαμβάνοντες, καὶ πόλεις ἀνασήσαντες, δι' ἀγαθῶν ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὢν καὶ πρὸ τ' ἐπομβρίας ἀπέλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὴν γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπερχομένοι. νῶχος δὲ ταύτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς δυνάμεις εἰς τέλος ἄξειν, ἔστε τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, καιρίας δὲ τὴν οἰκείαν ταύτην αὐτοῖς ὑποχεῖν τιμωρίαν. ὅτ' αὖ εἰ γένοιμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παραχαλῶν αὐτοῖς εἰς τὸν βίον σῶσεν γὰρ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δοῦναι τούτοις ἀφθείρειν, ἀλλ' οἷς ἐζήμειζον εἰς τιμωρίαν ἀγαθοῦ δοθῆναι καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἀπονεῖμαι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας διὰ τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι ἐπιτιθέμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ θεραπεύοντος. εἰ δὲ δεῖ πλέον ποτὲ χειμάσαμι, μὴ δίσπτε τῶν ὁμβρων τὸ μέγεθος. ἐπὶ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ὑπακλύσει τὸ ὕδωρ παυσαμένου μόνου σφαγὴς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

χεῖσθαι ὑ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βέλεσθε A
ἢ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. διαβάτας δὲ ἁπάντων, ὑμᾶς
δὲ πεποίηκα, τ τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, & ὅσα τὴν
μεζόνιον φύραν ἔχει καὶ φοράν, χωρὶς ἁιμάτος. ἐν
τούτῳ δέ ἐστιν ἡ ψυχή. σημαίνω δὲ ὑμῖν παύλαν ἰσο-
μοίρου ζωῆς τῇ ἐμῇ τ ἰέναι ἀποσημαίνων. τόξον γὰρ
ἔσῃ τ θεοῦ παρ' αὐτοῖς σκεῦνο νόμισαν. καὶ ὁ μὲ θεὸς
ταῦτ' εἰπὼν ὑ ὑποχόμβους ἀπαλλάσσει. νῶχος δὲ
βιοὺς μ' τλῶ ἐπομβείαν πεντήκοντα ἢ τεμακόσια B
ἔτη, ἢ πάντα τ χρόνον τοῦτον διδ αμονῶν διαγαγών,
τελευτᾷ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἑνακοσίων ἢ πεντή-
κοντα. μηδεὶς ὑ ποὺς τ νεῶ βίον, καὶ τ βεχύτητα
τ ἐτῶν ἃ ζῶμεν συμβαλὼν τ τῶν παλαιῶν, ψεύδη
νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νεῶ
τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον τεκμηρόμε-
νος, μηδ' ἐκείνοις εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ C
ἡγούμενοι, ἢ ἅτε τὰς ζοφερὰς διατριβὰς ἐπὶ πλείονα χρόνον ἔχ), εἰκότως ἔζων πλῆθ& τοσούτων ἐ-
τῶν. ἔπειτα καὶ διὰ ἀρετὴν & τ δικαιοσύνην ὧν ἐπενόουν
ἀστρονομίας : καὶ γεωμετρίας πλέον ζῶν τ θεὸν αὐτοῖς
ὠφελεῖν, ἅπερ ἂν ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς παρέχειν,
μὴ ζήσασιν ἑξακοσίοις ἐνιαυτούς. διὰ τοσούτων γὰρ ὁ
μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέμοι τῷ λόγῳ
πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγγρα-
φάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τ D
τ αἰγυπτίων ποιησάμενο ἀναγραφὴν, καὶ ὅμηρος ὁ
τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγών, & μώχ& τε & ἑσιάδης,
καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικὰ
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἡσίοδός τε καὶ ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσί-
λαος, καὶ πρὸς τούτοις ἔφορος καὶ νικόλαος ἱστοροῦσι
τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. πρὸ μὲν οὖν τού-
των, ὡς ἂν ἑκάστοις ἦ φίλον, ἕκαστος σκοπείτω σαν.

E

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τ αὐχμῶν καὶ λιμῶν, καὶ λοιμοφωνίας τ ἀνθρώπων.

Οἱ δὲ νῶχου παῖδες, ζεῖς ὄντες, σήμας, καὶ ἰάφθας,
καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμπροσθεν τ ἐπομ-
βείας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τ ὀρῶν
εἰς τὰ πεδία, τ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τὰς
ἄλλας σφόδρα διὰ εἰσβολὰς διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τ ἀπὸ τ ὑψηλῶν
τόπων καταβασιν, ἔπεισαν θεασάμενοι μιμητὰς F
αὐτῶν ῥᾳδίως καὶ τὸ μ πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐτὸς
κατῴκησαν, καλεῖται σεννααρ. τῷ δὲ θεῷ κελεύσαν-
τος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας [ἵνα
μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν
γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τ καρπῶν,] ὑπὸ
ἀμαθίας παρήκουσαν τ θεῷ, καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶς
πρεπεσόντες, ἠχθίοντο τ ἁμαρτίας. ἐπεὶ δὲ λίθοινο
νεόπητος πλῆθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευ
σεν ἀποικίαν στέλλειν τ ἀποικίαν. οἱ δὲ, ὡς κ τ ἀμφίσταν τ ἐκεί- G
νην νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ δ' ἰσχυρῷ αὐτοὺς
τῷ οἰκείαν αἰτίαν τ ἀπορίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσπίπτουσαν δὲ τῷ πρώτῳ τ θεοῦ
γνώμης, καὶ τὸ κατ' ὀλίγον ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαρθέντες, ἀσπιχθρότερον
ἡγοῦντο. ἐξῆρε δὲ αὐτοὺς πρός τε ὕβριν τ θεῶν καὶ καταφρόνησιν νεωτερώδης. ὡς ἰσχὺς μὲν ἦν χάμας τ νώχου,
τόλμης δὲ καὶ κ χεῖρας ἡγεμὼν, ὅπερθεν αὐτοὺς μὴ τῷ θεῷ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον δὲ δαμονεῖν, ἀλλὰ τὴν
ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἠπίστατο. & εἶτα ὑ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturę meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem asse qui non poterant, si minus DC. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

CAP. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt & aliis recèti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicándique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totámque illam felicitatẽ suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deíque cõtemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, vir audax & manu próptus, subinde iactás, nõ Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat. Genes. 10

ratus fore vt homines ad ſe deficerent à deo, ſi ſe illis ducem præberet, opem ſuam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim ſe ex ædificaturum, excelſiorem quàm quò aqua aſcendere poſſet: & inſuper maiorum ſuorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita ſtructuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque ſibi ad ſummam induſtriam reliquum facientes. Cúmque ingens eſſet operarum numerus, ſurgebat opus ſuprà quàm ſperauerant. Craſſitudo enim erat tanta, vt procéritatem obſcuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væſaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: ſed diſſidium in eos immiſit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuerſitatem ſermonis mutuò ſe non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confuſam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confuſionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuerſi homines vno eloquio vterentur, turrim ędificauerunt excelſiſſimam, quaſi ad cœlum per eam aſcenſuri. Dij verò procellis immiſſis turrim ſubuerterunt, & ſuam cuique linguam dederunt: quæ cauſa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Heſtiæus hoc modo: Aiunt ſacerdotes cladis eius ſuperſtites, Enyelij Iouis ſacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenille.

A μόνως ἔτως νομίζων ὑποχήσειν τὺς ἀνθρώπως παρὰ τῦ θεῦ, εἰ χερώμενοι τῇ αὐτῶ δυνάμι ἀχρεῖλοῖεν, ἀμυνεῖδαί τε τὸν θεὸν πάλιν ὑπείλει τὴν γλῶ ὅλην κλύσαδ θελήσαντα. πύργον γὰ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλῶαι δ' ιωνθείη. μετελλῦσεδαι ἢ Ϛ τ' τῆ προγόνων ἀπωλείας. τὸ ἢ πλῆθ πρόθυμον λῶ τῖς ναβρώδ' δόγμασιν ἑτοιδαι, δ' λίαν ἡγεμόνι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. Ϛ τ πύργον ὠκοδόμουν, ὡδὲν ὑπολίποντες απροδῆς ὡδὲ προς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε ἢ σάδιον ὕψος ἢ προσεδήκησεν ἂν τις ὑπὸ πολυχρόνιας. τὸ μὲν γὰ πάχ ἐπὶ ἰσχυρὸν ἔσεσδαι, ὡς ὑπ' αὐτῶ μενεῖδαι τῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ὠκοδόμυν ἢ ἐκ πλίνδ ὀπῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ ῥεμβρέαι. ἔτως ἢ μεμισηότας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἐκέλευεν. ὅτι μὴ δ' ὑπὸ τῆ πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθέιεν. εἰς ς᾽ασιν ἢ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσους ἀπεργασάμενος, Ϛ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους ἐῆ. ὁ ἢ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ὠκοδόμησαν, νῦ βαβυλὼν καλεῖται, δ' τ σύγχησιν τ ῥῆ τῶ δ' λεκτῶν ῥημάτων ἐναργοῖς. ἑβραῖοι γὰ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλῶσι. ῥῆ ἢ τῷ πύργ τύτ Ϛ τ' ἀλλοφωνίας τ ἀνθρώπων, μέμνηται κ σιβύλλα, λέγουσα ἔτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῆ ἀνθράπων, πύργον ὠκοδόμησαν πινες ὑψηλότατον, ὡς ὅτι τὸν ὑρανὸν ἀναβησόμενοι δ' αὐτ. οἱ ἢ θεοὶ ἀνέμοις ὀλεθρίοις πέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, Ϛ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. Ϛ δ' τῦτο βαβυλῶνα συμβῆ κληθῆναι τὴν πόλιν. ῥῆ ἢ τῷ λεγομένῳ σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἑκαταῖ@, λέγων ἔτως. τ ἢ ἱερέων τοῖς δ' ασθένταις, τὰ τῷ ἐνυελίῳ διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τ βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

B

C

D

Cap. VI.

Quemodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.

Genes. 10 ILlo ex tempore diſperſi ſunt paſſim, propter diuerſitatem linguarum coloniis nuſquam non deductis, & quo quenque ſors & deus tulit, eam terram cum ſuis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conſcenſis nauibus ad inſulas habitandas traiicerent. Portrò gentium quædam adhuc ſeruant deriuatam à ſuis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem ſunt verſæ, Græcis potiſſimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorum gloriam ſibi vſurpauerunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſigniunt, dúmque tanquam ad ſuum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E

F

Cap. VII.

Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10 ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quiſque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt ſeptem. Horum ſedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

G

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ ὠχὸν ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦδεν, ὑπὸ τ' ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, παντα χῆ. κ γλῶ ἕκασος κατελάμβανον τ' ἐντυχόντων, Ϛ εἰς ἣν αὐτὸς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῆ ἤπειρον μεσόγαιον τε Ϛ θαλάσιον. εἰσὶ ἢ οἳ κ περαιούμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. κ τ' ἐθνῶν ἔνια μὲν δ' χρόνους ἔσωσε τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια ἢ Ϛ μετέβαλον. ἃ ἢ κ ῥᾳδίως τὸ σαφὲς ἔχον ἔχῃ δόκουν τῖς παροικοῦσι τροπὴν ἔλαβον. ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τότε κατασάντες ἄποι. ἰχύσαντες γὰ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποήσαντο κ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονεῖν αὐτοῖς, κ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῆ γενόμενοι.

Κεφάλαιον ζ'.

Οἱ παῖδες ἑπτὰ ὄντες τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἰαπετοῦ παίδων ἐφ' οἷς ὄρεσι τὰ ὀνόματα ἐπέθεσαν.

ΗΣαν δὲ τῷ νώχῳ παῖδων ἰαφὲ ὧν ὅτι τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπέθεσαν, οἱ γλῶ τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφθᾶ μὲν οὖν τῷ νώχῳ παιδὸς, ἕπτα ἦσαν υἱοί. κατῴκουν ἢ ἔθνοι δὲ τόδε τοῦ Ϛ

ἀμάνη τὴν ὄρων ἀρξάμενοι. Ε προσῆλθον ὅτι μὲν ἡ ἀσίας ἄχει ποταμὸς τανάϊδος. ὅτι δὲ ἡ Δρώπης, ἕως γαδείρων γῆν, ὧν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, Ε μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐπάλλοιου ὀνόμασι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλουμένους, γομαρεῖς ἡ λεγομένους, γομαροὺς ἔκτισε. μαγώγης δ' τοὺς ὑπ' αὐτοῦ μαγώγας ὀνομαθέντας ὠκησε σκύθας δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευομένους. τοῦ δ' ἰάφθου παίδων, ἰαυανὴ Ε μήδου, ἀπὸ μὲν τοῦ μαδαῖοι γίνονται, ἔθνος ὃ πρὸς ἑλλήνων μήδοι κέκληνται. ἀπὸ δ' ἰαυανὴ ἰωνία Ε πάντες ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δ' κὴ θοβήλους θόβηλος. οἱ τῖρες ἐν τοῖς νῦν ἴβηρες κάλοῦνται. Ε μεχινοὶ δ' ὑπὸ μόχου κτισθέντες. καππάδοκες μὲν γὰρ ἄρτι κέκληνται. τὸ δὲ ἀρχαίας αὐτοῦ προσηγορείας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ὄζει παρ' αὐτοῖς ἔτι Ε νῦν μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυναμένοις ἔτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θείρης δ' θείρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες δ' θρᾴκας αὐτοὺς, μετωνόμασαν. κὴ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τοῦ ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. γομάρου δ' ζιῶν ἡνιομένων, ἀχαναίξης μὲν ἀχαναίξας ὠκισεν, οἱ νῦν ῥηνῖνες ὑπὸ τ' ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης δ' ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγραμμένης δ' θυγραμμένης. οἱ δόξαν ἕλλησι φρύγες ὠνομάσθησαν. ἰαυανὴ δ' τῶ ἰάφθου, τελῶν ἀπὸ παίδων ἡνιομένων, ἀλίσας μὲν, ἀλισαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρχεν. ἀρολεῖς δ' νῦν εἰσί. θάρσος δ', θαρσεῖς. ἔτως δὲ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον δ', θαρσὸς δὲ παρ' αὐτοῖς τῆς πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖ) μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ προς τὴν κλῆσιν, αὐτὴ τῶ θῆτα μεταβαλλόντων. χέθιμος δ', χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔχει, κύπρος αὖτη νῦν καλεῖ). Ε ἀπ' αὐτῆς νῆσοι τε πᾶσαι κὴ τὰ πλεῖα τῆς ὧδε θαλάσσης, χεθιμ ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζε). μάρτις δέμυ Ε λόγυ, μία τ' ἐν κυπρῳ πόλεων, ἰσχύουσα τ' προσηγορείαν φυλάξαι. κήπος δὲ ὑπὸ τῆς ἐξελλινισάντων αὐτὴν καλεῖται, μὴ δ' ὅτι ἐξεφυγοῦσα τῶ χεθίμ τὸ ὄνομα. ἰαφέθυ μὲν παῖδες τεκὴ ἰωνοὶ, τοσαῦτα ἔχον ἔθνη. ὃ δ' ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγορεῖται, τοῦτο προσφπὼν τρέψομαι πρὸς τ' ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. καὶ γὰρ ὀνόματα δέκα τὸ δ' γραφῆς δυσερμηνεῖς ἑλλήνισαι πρὸς ἡδονὴν τ' ἐπιδεξομένων. ἡ γὰρ ὀπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτοῦ τύπος. ἀλλ' ἕν τε αὐτοῦ κῆμα Ε τελευτὴ μία, νῶχος γένοι, νῶε καλεῖται. κὴ τοῦτον τ' τύπον ὅτι πάντες τρεῖ κήματος. οἱ δ' χάμυ παῖδες τ' ἀπὸ σοφίας Ε ἀμάνη κὴ λιβάνυ τοῦ ὄρων γῆν κατέχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐντεμπὸ καταλαβόντες, Ε τὰ μέχει τ' ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μὲν τοι προσηγορείαι, τ' μὲν Ε παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐνίων δ' μεταβάλλουσα κὴ μεταρυθμιθεῖσα πρὸς ἑτέρας δύσγνωσοι τυγχάνουσι. παταρῶν γὰρ χάμου παίδων ἡνιομένων, χυσαῖον μὲν οὐδὲν ἐβλάστησεν ὁ χρόνος. ἀιθίοπες γὰρ ὧν ἦρξεν ἔτι κὴ νῦν ὑπὸ ἑαυτοῦ τὸ Ε τοῦ ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χυσαῖοι καλουῦνται. ἐπρώθη δ' Ε μισραίους ἡ κατὰ τλιὼ προσηγορείαν μίμη. τλιὼ γὰρ αἴγυπτον, μίσρεω, κὴ μισραίους τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντας οἱ ταύτῃ οἰκοιῶντες καλοῦμεν. ἐπησε δ' Ε φούτης τλιὼ λιβύης, φούτης ἐπ' αὐτοῦ καλέσας τὰς ὁπιχρίους. ἔστι δ' κὴ πάταμος ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα'

A in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in tertis hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberit & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pariqué modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celeberrima cæteraquinque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. atteſtatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinét, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, eáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chusæ nihil detrimēti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis: quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mestræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mestren, & Mestræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo pòſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentémque ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum é numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Geruli appellantur. Sabathes. verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Palæſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quàm nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vrbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum ſucceſſoribus denominauerunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chetræi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Geneſ. 9.

Poſtquàm terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noë cœpit eam colere: quàm cum vitibus conſeuiſſet, ſuóque tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriúſque factus ac ſopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi teueriti parentem operuerunt. Senſit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem ditis deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tan-

Geneſ. 11.

tùm eius poſteros: quas cum cæteri euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt conſecuta, ſed de his rebus dicemus poſtea.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Aſiam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras vrbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efflоruerunt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potius.

ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐμνήσθησαν ἰδίᾳ μεμνημένους τῆς ποταμοῖς καὶ τῆ ἀδιαιρέτου χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσράμ υἱῶν ἑνὸς, λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ' ἐρήμῳ τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἄφεσιν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναίους προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χοῦσος μὲν ἓξ ὧν σάβας μὲν σαβαίους, εὐίλας δὲ εὐιλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτουλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δὲ, ἀσαβαρίους παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβακτηνούς. ῥώμος δὲ, ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους ἀθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους δὲ, σαβᾶς. ναβρώδης δὲ χοῦσου υἱὸς τὴν μεσοποταμίαν πᾶσαν βαβυλωνίους ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τοῦ δὲ μεσραὶμ παίδων ὀκτὼ γνησίων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνος δὲ φυλιστίνος τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνους δὲ οἱ ἕλληνες αὐτοῦ τοῦ μοῖραν καλοῦσι. τοῦ δὲ ἄλλων, λεμαίους καὶ ἐναμίους καὶ λαβίμους τοῦ μόνου κατοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμους τε καὶ φαθρωσίμους καὶ χεσλίμους καὶ χεφθώμους, ὧν τὰ ὀνόματα, διδύμου ὄντος. ὁ δὲ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὃν ἐν δηλώσομεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς πόλιν ὁμώνυμον ἔκτισεν ἐν φοίνικι, σιδῶνα δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθη κατῴκησεν, ἥτις ἐστὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτοῦ ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἐπιγόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄρουδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρκαῖος δὲ, ἄρκη τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, δυάμου, χετταίου ἰεβουσαίου, εὐδαίου, σινναίου, σαμαραίου, πάντων τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις εὑρεθήσεται. ἑβραῖοι δὲ αὐτῶν ἀνέσησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶχος μὲν τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς καταστάσεισης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἐν οἷς τὸ καρποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύγησε, καὶ παρὼν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἐν μεθυσθεὶς, εἰς ὕπνον καταφέρεται. γεγυμνωμένου δὲ αὐτοῦ ἀδακόσμως ἔκειτο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ὑπηγορεύσεν. οἱ δὲ ἀπεστράφησαν τὸν πατέρα. καὶ νῶχος ἀγαθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχεται. τῷ δὲ χάμ, δι' ἣν συνήθειαν αὐτοῦ μὲν ἐκτήσατο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων δι' ἀπεφθεγμένων τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός. καὶ ἀπὸ μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σήμα δὲ τῶν τέτταρα τῶν νῶχου υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπὸ δυφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσύριος δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ μάλιστα εὐδαιμόνησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρχὰς αὐτοῦ.

ἀρα-

ἀραμαίους ᾗ, ἄραμος ἔσχεν, οὓς Ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι, νῦν δὲ λυδοὺς καλοῦσι, λυδοὺς ᾗ τότε, λυδὰς ἔκτισε. τῷ δὲ ἀράμῳ παίδων τεσσάρων ὄντων, ὅσους μὲν πρὸς ἑσπέραν τῆς τραχωνίτιδος καὶ δαμασκηνοῦ μέσον δ' ὁδὸς ἡ παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμωσίαν ᾗ ὄρος, καὶ γέθερις βακτριανούς, μήσας ᾗ, μησαναίους. πασινε φάρξε ἐν τοῖς νῦν καλεῖται. ἀρφαξάδου δὲ γίνεται πᾶς, σαλής. τοῦ ᾗ ἔβερος, ἀφ' οὗ τοῖς ἰουδαίοις ἑβραίοις ἀρχῆθεν ἐπάλαιον. ἔβερος ᾗ ἰακτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐπλήθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀπόδασμὸν τῆς οἰκήσεως πίπτει. φαλὲκ γὰρ τὸ μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰάκτα δὲ τοῦ ἑβὲρ παίδων ἦσαν υἱοί, ἑλμώδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἐδώραμος, ὔζαλις, δακήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὠφίρης, εὐϊλὰς, ἰώβηλος ἔτοι ἀπὸ κώφηνος ποταμοῦ τῆς ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτῇ συρίας πινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ σήμα παίδων ἱστορείσθω. ποιήσομαι ᾗ περὶ ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ ἑβὲρ γίνεται πᾶς ῥαγαῦς τοῦτο δὲ, σερούγος, οὗ ναχώρης υἱὸς πίπτει. τοῦτο ᾗ θαῤῥῶς. πατὴρ δ' ἔτος ἀβράμου γίνεται. ὃς δέκα ζῶν μὲν ὄζιν ἀπὸ νώε, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἑνενηκοστῷ πρὸς ἑξακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο. θαῤῥὼς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ ποιεῖται τὸν ἄβραμον. ναχώρης δὲ θαῤῥὼν, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγῳ δὲ ναχώρης πίπτει, πρὸ ἔτους δύο δέοντα καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν. ῥαγαῦ δὲ σεροῦγον ἔσχεν, ἔτη τριακοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὃν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν. ἔβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γλυνᾶ φάλεγον, γεννηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ σέλα, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε μετὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα δὲ υἱὸς ἀρφαξάδης ἦν, μεθ' ἕτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλειπὼν υἱὸν λῶτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰν θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει ὕρῃ λεγομένῃ τῶν χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰ μὲν, ναχώρης σάραν δὲ ἄβραμος. θάῤῥει δὲ μισήσαντος τὴν χαλδαίαν δίκην τοῦ ἀράνου πένθος, μετοικίζοντι πάντες εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅτε δὲ θάῤῥων τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη διώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τῆς μωσέως γενέσεως. μεθ' ὃν ὅρος ἦν τῆς ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ζήσας δὲ σεισαύζος τὸν θεὸν, ὅσα καὶ μωσῆς συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν ἦν ἐκ τῆς μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, ὖζος, βαύζος, μαούηλος, ζάχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰάδελφας, βαθουήλος. ἔτοι μὲν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. πέβαμος γὰρ καὶ γάδαμος καὶ ταύαος καὶ μάχας, ἐκ ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθουήλῳ δὲ τῆς ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἄβραμος ὁ θεοῦ ἐπιθυμητὴς ἐξανθρωπήσας ἐκ τῶν χαλδαίων γῆς, κατοικεῖ τὴν μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν καλουμένην.

ΑΒεσμος δὲ, λῶτον τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς ἰδίας γυναικὸς αὐτοῦ σάῤῥας ἀδελφὸν εἰσποιησάμενος γνησίου παιδὸς ἔπορῶν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vfes habitator Trachonitidis fuit, Damasci que conditor. ea sita est Palæstinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit. Getheris Bactrianos: Mesas verò Mesanæos: nunc Patini castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Esmodadus, Salephus, Azermothes, Iraes, Edoramus, Vzalis, Dacles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Assyriam vsque habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum esset viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cum esset annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphazades genuit quinto & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc vsque ostenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cum Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum sepelierunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatiis, vsque ad Moysis ætatem: post quem cxx. annorum terminus Deo finitore est statutus, quantum temporis & Moyses ipse vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldã, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Cap. VIII.

Quemodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananeam, qua nunc Iudea dicitur.

ABrahamus verò Lotum Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano cateret: & cùm iam esset annorum lxxv. monitus oraculo Chaldæam Gen. 12. 13.

terram mutauit Chananæa : quam & ipſe habitauit, & poſteris reliquit : vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando ſagax. Cùmque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum eſſe Deum rerum vniuerſitatis conditorem : de cætero ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere : eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter adminiſtret. qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cùm nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit : vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans, his verbis : Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit : Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam : eiúſque poſteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

καλδύσαντος εἰς τ χαναναίαν μετελθεῖν. ἐν ᾗ κ κατῴκησε, καὶ τοῖς ὀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναί τε ᾗ παίτων, κ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, ᾗ τε ὧν εἰκάσειεν ᾗ ἁμαρτεῖν. διὰ τετο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τ ἄλλων ἠρξατο, κ τ ᾗ τὸ θεὸ δόξαν ἰδ ἅπασι σωέβαινεν εἶ), κ νικήσας καὶ μεταβαλεῖν ἐγνω. ᾧ ὧν ὁλμᾷ ὑεὸν ὀποφλαῦσαι δημιεργὸν τ ὅλων ἕνα. τ δ λοιπῶν, εἰκάτι ᾗ πρὸς δύναμονίαν σωτελεῖ, κ ᾗ προσαγὴν τὴν τότε παρέχειν ἕκαστον καὶ οὐκατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰκαζε δ' ἐκ τάτων, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε ᾗ τ ἥλιον καὶ τ σελήνην Ⓒ πᾶσι τοῖς κατ' ὐρανὸν συμβαίνεσι. δι' ὧν ἁμέως δ αὐτοῖς παρούσης Ⓒ προνοῆσαι τ καθ' αὑτοὺς δυνάξίας. ταύτης δ' ὑστερεῖν τας φανεροὺς γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι κ τ αὐτ δύναμιν, ἀλλὰ κ τ τ κελδύοντ ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ τ πιστεύειν καὶ τ εὐχαριστίαν ἀπονέμειν. δι' ἅπερ χαλδαίων τε κ τ ἄλλων μεσοποταμιτῶν ἁπάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κ βέλτιον κ βοηθέστερον τ θεῦ, τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ὠκοδόμησε, Ⓒ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δ τε πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου βπρωσος, ὐκ ὀνομάζων λέγων ὕτως. μ δ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ᾗ δὲ χαλδαίοις τὸν ἰδ δίκαιον αἰὴρ μέγας κ τὰ ὐρανία ἔμπειρος. ἑκάταιος δ, καὶ τ μυθολογίαν πλέόν τι πεποίηκεν. βιβλίον δὲ ᾗ αὐτ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος δ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τ ἱστοριῶν, λέγ ὕτως. Ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπήλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τ ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺ δ χρόνον μεταναστὰς κ ἀπὸ ταύτης τ χώρας σὺν τῷ στρατῷ λαῷ, εἰς τὸν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δ ἰουδαίαν μετῴκησε, κ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, ᾗ ὡς ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τὸ δ Ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτ δείκνυ), Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam præmente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret : aut ſecuturus illorum opinionem ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterùm cùm & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id quod ſuſpicatus fuerat euenit :

Κεφάλαιον Θ.

Οὐ λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀφῖκται, κ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπίστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δ' ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, Ἀβράμος αἰγυπτίους δύναμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτὸς ἐβούλετο, φθονίας τ ἐκείνων μεθέξων, Ⓒ τῷ ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε περὶ θεῶν. ἢ δ χρείσσουσιν ὀρθεῖσι καταλουθήσειν, ἢ μεταδιδάξων. ἦν δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε τοιαύτην. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ) προσποιήσατο. καὶ κεῖνος τοῦτο ὑποκρίνεσθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε.

τὸ τε δὲ κάλλος ἐξεβόησεν τὴ γυναικὸς αὐτῦ. διὸ καὶ A
φαραώθης ὁ βασιλεὺς τ̃ αἰγυπτίων, ὡ τοῖς περὶ αὐτ̃
λεγομένοις ἀρκεθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπουδάσας, οἷος τε ἦν ἁψασθ τ̃ σάρρας. ἐμποδίζει ἡ ὁ θεὸς
αὐτῦ τ̃ ἀδόκιμον ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ πάσῃ τ̃ῇ
περιμάστων. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς,
κ̃ῃ μείων θεῦ τὸ δεινὸν αἰτῷ παρεῖναι ἀπεσήμαινον
οἱ ἱερεῖς, ἐφ̃ οἷς ἠθέλησεν ἀνυβρίσας τῦ ξένου τὴν
γυναῖκα. ὁ ἡ φοβηθεὶς, φρῶτα τὴν σάρραν πῆς εἴη
ἢ τίνα τῦτον ἐπαγόμενος ἐρωτᾷ. πυθόμενῳ δὲ τὴν B
ἀλήθειαν, ἄβραμον παρητεῖτο. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' ἢ γυναῖκα αὐτῦ σπουδάσαι περὶ αὐτὴν
συγγένειαν ποιήσασθ βουλόμενος ἀλλ' οὐχ' ὑβρίσαι
κατ' ἐπιθυμίαν ὠρμημένος δωρεῖται τε αὐτ̃ πολλοῖς χρήμασι, Ϲ σωθῆναι αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τήν τε ἀρετὴν ἢ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν
ὑπάρξειν ἑαυτ̃ συνέβη γενέσθ. τ̃ῷ γὰρ αἰγυπτίων δόγμα-
τος ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐν- C
φανιζόντων νόμιμα, ἢ δόξ τῦτο δυσμενῶς ἔχοντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτ̃ῷ ἐκ τῶν ἐπῳδῶν τοὺς λόγους, ὃς ἐποιοῦντο περὶ τ̃ῆς ἰδίων,
κενὸς Ϲ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτ̃ῷ ἐν τοῖς σωμασίοις ὡς σωφρονέστατος ἢ δεινὸς ἀνὴρ, ὡ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ Ϲ πεῖσαι λέγων πρὸς ἃ ἂν ἐπιχειρήσειεν διδάσκειν, τήν τε
ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρο- D
νομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τ̃ ἀφίξεως παρουσίας
εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐν
χαλδαίοις γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν
αὖθις ἦλθεν ἢ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ̃ χαναὰν
ἀφίκετο, μείζονα πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τ̃ῷ ἡ ποι-
μένων αὐτοῖς σασιαζόντων πρὸ τ̃ χώρας ἐν ᾗ νέ-
μοιεν, τῷ σκολιὸν μὲν εἶναι Ϲ τὴν αἵρεσιν ὑπερέπει τ̃ῷ λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τ̃ ὑπ' ἐκείνῳ καταλε- E
λειμμένῳ ὑπωρείων ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. πα-
λαιοτέρα τέ ἐστιν ἑτέρων ἑπτὰ, πρὸ τάνιδος τ̃ αἰγύ-
πτ. λῶτος ἡ τ̃ πρὸς τὸ πρεδίον κειμένῳ, Ϲ ποτα-
μὸν ἰορδάνην εἶχεν, ὃν ἀπόθεν τ̃ σοδομιτ̃ πόλεως.
ἣ τό τε μὴ εἶναι ἀγαθὴ, νεῷ ἡ ἠφανίσαι κ̃ῃ βάλασσαν ἢ μείων θεῦ. τὴν ἡ αἰτίαν, κ̃ῃ χώραν σημανῶ.

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilẽtia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali caulam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se pr̃tasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis ageret, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vibe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ita, vt ne vestigium quidem supersit, est delata: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Κεφάλαιον ί.

Η τ̃ Σοδομιτ̃ ἁλῶσα, ἀσσυρίων αὐτοῖς ὑπηκόων γεγενημένων. F

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσυρίων κρατούντων τ̃ς ἀσίας σοδομίταις ἐδόθη τὰ πράγματα, εἷς τε πλεῖστον ὑπεδεδούτων αὐτ̃ῷ ἢ νεότητα πολλῷ. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διέπον πέντε τὴν χώραν, Βαλλας, βαρεας, σενάβαρ, Ϲ συμόβορρ, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοῖρας δὲ ἦρχον ἕκας ἰδίας. ὑπὸ τούτοις γενόμενοι ἀσύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τ̃ σπαπᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. σπαπᾶς δ' ἑκάστῃ ἐδόθη εἰς ὑπηκόους μύριοι. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσύριοι φόρον ὑπέβαλλον τοῖς σοδομιτ̃ βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ὑπερβάσι τὰς αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν. τ̃ῷ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μῶφάδου, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. ἔτοι τὴν τε συρίαν ἅπασαν διαπεράσαντο, καὶ τοῖς τ̃ῆς γειτόνων ὑπηγόντες κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

Iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilẽtia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali caulam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se pr̃tasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis ageret, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vibe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ita, vt ne vestigium quidem supersit, est delata: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisíque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factũ est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt & gigantum posteros perdomuerunt. cúmque in agrum Sodomorum esset ventum, castrametati sunt in

Genes. 14

valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, postegregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum
Gen. 14. Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tãtum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quã voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare

στρατοπεδεύσαι κῆ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, πηγῆς μέντοι τοῦ σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. ὧδε μὲν ἔν τῇ λίμνης ταύτης, μετὰ πολὺ δηλώσομεν. τῶν δὲ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κῆ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἡττηθέντες, σὺν οἷς κῆ λὼτος ἦγεν, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ἄβραμος ὅτι τοὺς ἀσσυρίους ὑπερατώσας ἐνίκησεν, κῆ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, κῆ τὴν λείαν ὡς ἔλαττον ἀφείλετο.

Ἀβράμῃ δὲ ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα ὧδε λώτου συγγενοῦς ὄντος εἰσῆλθε, κῆ οἶκτος ὧδε τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμεινεν. ἀλλ' ἐπεισελθὼν καὶ κῆ πέμπτην νύκτα τοῖς ἀσυρίοις ἐπελθὼν, ἕως μὲν ἡ ἑτέρα τοῦ ἰορδάνου ἐπεσαγορεύει πηγὴ, καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τῇ κοίτῃ ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὁπόσιον τῆς συμφορᾶς ἐχούσας, οἱ δὲ μόλις ἐπὶ τὸν ὕπνον τετραμμένοι μάχεσθαι δι' ὑπὸ μέθης ἀδυνάτου ἔφυγον. ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτέραις σκηνάσαν αὐτοὺς εἰς σωβᾶ τὴν δαμασκηνῶν γῆς. ἐπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ πάντος ἀριθμῶ, τριακοσίοις κῆ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ κῆ τρισὶ φίλοις, ξυνάρτυσε στρατῷ πολεμίῳ. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν κῆ διέφυγον, ἀδόξως αἰσχρῶς ἔφευγον. ἄβραμος δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λώτον, ἀπέδωκεν μὴ εἰρωνικῶς. ἀπιὼν δὲ αὐτὸς ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῶν σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. κῆ ἐπὶ τούτοις ὁμολογουμένως δι' ἑαυτὸν αὐτοῦ τὰ ἀρίστα, κῆ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ ὅδε ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμῃ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπηρχόντων παρέσχε. κῆ ὧδε τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κῆ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἀβράμῃ δὲ δίδοντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ὡς ὧδε τῶν ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δ', οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, εἰ μή αὐ ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὧδε ἀχὼν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλα δὲ ὁ ἀβράμος σκαλαῖτος, καὶ ἔνυπνος, καὶ μακρῆς. ἐπαινέσας δὲ αὐτὸν τὴν ἀρετὴν ὁ θεὸς. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς ἃς ἄξιόν ἐστιν ὅτι τοιαύτας διαπεραίας κομίζεσθαι. τὸν δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς αὖ εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτὸν, ἐπὶ γὰρ ἦν ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γνήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς ὧδε πλησίαν αὐτὸν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.

καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ A
κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος. δάμαλιν τελείζουσαν, καὶ αἶγα τριέτιζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τελεῖον, καὶ τράγον καὶ προτερήσαι, κελεύσαντος διεῖλε τῶν ὀρνέων μόνων διελών. εἶτα πρὶν σπᾶν τὸ βωμὸν, οἰωνῶν ἐφίπταμένων, ὅπη θυμίαμα καὶ αἷματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηρὰς αὐτοῖς τοῖς ἐκγόνοις ἐσεῖτονας ὅπη ἔτη τετρακόσια γεννησομένους καὶ τὴν αἴγυπτον, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας B
προελεύσεσθαι τὴν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. ἄβραμος μὲν κατῴκει πρὸς τὴν ὠγύτην καλουμένην δρυῦν. ἔστι δὲ τοῦ χαναναίας τὸ χωρίον, οὐ πόρρω τῆς ἑβρωνίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱκετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος χαρίζεσθαι τῷ θεῷ δὲ θαρσεῖν αὐτὸν προσκελευομένῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἄγασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ὑπὸ τῆς μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἰσομένων, σάῤῥα C
τῷ θεῷ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπενίδων ἀγάριν ὄνομα, γένος ὖσαν αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ καὶ γνησίων ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάῤῥαν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας προσησομένης εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δὲ αὐτίκα πρὸς αἰτίαν προσδιδόντος τῇ σάῤῥᾳ, θρασὸν ἐπενόησεν, ἐκ ὑπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέ- D
τευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ ἐκ τῆς ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτίκα ἄγγελος, κελεύων πρὸς τὴν δεσπότας ἐπανιέναι. βίᾳ γὰρ μείζονος τύχης σωφρονῆσαν. καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν δεσποινὰν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τούτοις εἶναι τῶν κακῶν. προσηκούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ προσωτέρω χωρῆσαν, ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴ ὀπίσω, γένεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς ἐκείνης E
βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τὴν δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετὰ πολὺ ἰσμάηλον, θεσπέσιον αἴ τις εἴποι δίκαι τὸ εἰσακουσθὲν τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προειρημένος ἐγγυνήθη. εἰς ἕνατον δὲ αὐτῷ, ἐκ νεηκοστὸν παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ σάῤῥας, ἐσοῖτο. κελεύει δὲ αὐτὸ καλέσαι, ἰσακον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασι- F
λεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τὴν χαναναίαν ἅπασαν ὑπὸ σιδῆρον μέχρις αἰγύπτου. προσοίζει δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, ἑλόμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφερόμενον, προτιμᾶσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς προτομῆς ἡμεῖς ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ ἀβράμῳ καὶ περὶ τοῦ ἰσμάηλος εἰ ζήσει, πολυχρόνιον τε ἀπεσήμαινεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα, G
καὶ ἄβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, προτέμνει παιδαγωγήματα, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς ἰσμάηλος, ὃς κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἑκατοστὸν ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑπτὰ δήλῳ.

numero. His auditis lætus sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedidisset, decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaque per desertum abeunti occurrit angelus iubens vt ad dominos reuerteretur, fore enim eã meliore conditione, modo se modestè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptурus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: eásque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, eueстigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum,

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioси erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὰ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατέκρινε, χολωθεὶς αὐτοῖς εἰς ἁμαρτίαν.

ΥΠὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τοῦ παρ' αὐτοῦ γένους

que beneficiorum eius meminerant,& hospites a- A
uersabantur:denique mutuis etiam libidinibus se-
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere,& regionem eorũ
adeo vastam reddere, vt post hac nec plantas nec
fructum vllum produceret.His ita decretis de So-
domis,Abrahamus conspicatus tres angelos(sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij sui) ratus esse hospites,assurgens salutauit eos,
rogauitque vt ad se diuertentes fruerentur hospi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex simila B
fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercũ
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere,& de vxore quærebant,vbinam esset Sara.quo
referente,intus eam esse;aiunt se aliquanto post re-
uersuros,eámque inuenturos iam matrem. mulie-
re autem arridente,& negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simula-
re:sed fassi sunt seDei esse angelos:& quòd missi es-
sent,vnus nunciatum de filio, duo verò ad delẽdos C
Sodomitas.Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas,& surgens deprecatus est Deũ ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decẽ inter eos essent, omnibus remis-
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma.ciues autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, nec in
probrum hospitum ruerent,sed hospitio suo non- D
nihil honoris haberent: aut sit temperare sibi non
quirent,filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum:ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram,ipsos quidem
excæcauit,ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad •
supplicium adiudicauit.Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio,discessit inde,assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu- E
ptis.sponsi enim earum monentẽ de exeundo con-
temperãt vt delirum qui talia diceret.Tum Deus
iaculatur telum in vrbem,eámque cum ipsis in co-
lis exurit, & agrum quoque pari deuastat incẽdio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi.Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens,& curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statutam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa:nam extat hodie quoque: ipse
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit, F
cui soli ignis omnia circumquaque vastans peper-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significãte.In hac solicitudine vi-
tam inopẽ aliquantisper tolerauit.puellę verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ,astu cir-
cumuento patente,cum inscio sunt congressæ,cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nari sũt filij:maioriMoabus,quasi dicas è patre:iu-

μῶν ὠφελείων. εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκζέοντας. χαλεπώτερα δὲ τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑβρηφανίας
αὐτοὺς, καὶ τήν τε πόλιν αὐτῶν κατασκάψας, καὶ τὴν
χώραν ὥστε ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρ-
πὸν ἔτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τοῦ θεοῦ κρί-
ναντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος ἐν
ἀγγέλες, ἐκάθητο ὁ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ πα-
ρὰ τὴν θύρα τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἀ-
ναστάσατό τε ἀπαντᾶς, καὶ παρ' αὐτῶν καταχθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπηνδυσάντων δ', ἄρτους
τε προσέταξεν ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον
θύσας, καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
κατακειμένοις οἱ δ', δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθίοντων.
ἔτι δὲ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη
τυγχάνουσα ἡ σάρρα. τοῦ δ' εἰπόντος ἐνδον εἶναι, ἥξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ εὑρήσειν αὐτὸν ἤδη μητέρα
γεγονυῖαν. ἡ δὲ γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιάσασης,
ὡς ἀδύνατον εἴη τὴν τεκνοποιΐαν εἰποῦσης, αὐτὴς μὲν
ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἐκέτι
κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμεμύσαν ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθείη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων
περὶ τοῦ παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας κατασκεψόμενοι.
ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὅτι τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν αἰτήσας ἱκέτευσε μὴ ταῖς δικαίαις καὶ ἀγαθὰς σωτηρίας τοῖς πονη-
ροῖς, τοῦ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀ-
ξιον, εἰ δὲ καὶ αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τοῦ
ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύ-
χαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεκάλουν εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λῶτος αὐτοῖς ὅτι ξενίαν παρεκάλει. λίαν
γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς δὲ
τοῦ ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ δ' σοδομίται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους διαφερούσης τῆς ὄψεως ἀξιοφέροντας,
καὶ ὡς ἀπὸ λώτου καταχθέντας, ὅτι βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν
δ' ὥρας ἐτοιμάσαντες. τοῦ δ' λώτου παραινοῦντος σω-
φρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' ἀγχιμήτοῦ ξένων, ἀλλ' ἔ-
χειν αἰδῶ δ' παρ' αὐτῶ καταγωγῆς, εἰ δ' ἔχοιεν ἀ-
κρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων τοῦ ὀπθυ-
μίας αὐτοῦ λέγοντο παρέξειν, οὐδ' ὅτως ἐπείθη-
σαν. ὁ δ' θεὸς ἀγανακτήσας αὐτοῦ ὅτι τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τοῦ εἰσοδον
τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δ' κατέκρινε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λῶτος δ' τοῦ θεοῦ τοῦ μέλλουσαν τῶν σοδο-
μιτῶν ἀπώλειαν αὐτοῦ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι
παρθένοι ἀναλαβών. οἱ δὲ μητέρες ὑπερφρόνησαν δ'
ἐξόδε, δίκην ὅτι καλοῦσες τοῖς ὑπὸ τοῦ λώτου λε-
γομένοις. καὶ ὁ θεὸς ἐν σκηπτῷ ἕλκος εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν
τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα καὶ τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσῃ
ἀφανίζῃ, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἀ-
ναγράφοντι πόλεμον. ἡ δὲ λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀνα-
χώρησιν εἰς τὴν πόλιν σωτηρίας ἀπαρεφόμενη, καὶ πολυπραγμονῆσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορδυκότος τοῦ θεοῦ τοῦ
ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλὼν μετέβαλεν. ἱστορῶσι δ' αὐτὴν, ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένειν. διαφθαῖναι δ' αὐτὸς μὲν τοῦ θυγατέ-
ρων εἰς βραχὺ χωρίον κατάγων, ὀνειραφεῖν ὑπὸ τοῦ πυρός. ζοὼρ ἔτι καὶ νεῦν λέγει. καλεῖσι γὰρ ὅτως ἐ-
βραῖοι τὸ ὀλίγον. οἰκήσαι ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ ξοφῆς ἀπορίας ἀλαμπόρως δίηγεν. αἱ δὲ παρθένοι
παῖ ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι ὅπνοῦσαν λαθεῖν. ἐποίουν δὲ
τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. εἶποι δ' ἂν τις

ὅτι

ὑπὸ πατρὸς. ἄμμανον δ' ἡ πρωτέρα ποιεῖ). γένους A
ὑὸν ὑποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. κτίζῃ δ' αὐτ', ὁ μὲν μωα-
βίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νυῦ ἔθνος. ἀμμανίτας
δὲ ὁ ἕτερος. συρίας τὴν κοίλης ὄζιν ἀμφοτέρα, καὶ
λώτῳ μὲν, ζιαύτην σωέβη τὴ ὀκ σοδομιτῶν ἀνα-
χώρησιν γενέσθ. ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρα-
ρα τὴν παλαιστίνης, ὀν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι
τὴν σάῤῥαν, ὁμοια ζοῖς πρὶν ὑποκεινέμενος δέλε τὴν
φόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τὴν βασιλέα τὴν ὄπιχω- B
ρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τὴς σάῤῥας, φθείρειν οἷός
τε ἦν. εἰργε) γὰρ τὴν ὀπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς
αὐτὸν θεραπεύσης ὀκ θεὸς, καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν
ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν ὑβρίζειν
τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ ῥᾴον δέξατο θείς, φράζει
θεὸς ζοῖς φίλοις ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ζαύτην ἐπαγάγοι
τὴν νόσον ὑπὲρ ἀκδικίας τῆς ξένου, φυλάσσων ἀνύβρι-
στον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν ἦσαν ἐπά-
γεσθ, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεζαί τε C
παρέξειν αὐτὸν ἥμερον, τὸ λοιπὸν ἀδεοῖς ὠκείνου
θεὶ τὴ γυναῖκα γενομένου. ταῦτ' εἰπὼν, μέζα πέμ-
πει) τὸν ἄβραμον, συμβιβασάντων τῶν φίλων, καὶ
μηδὲν ἔτι θεὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισομένης
τι τῶν ἀρχαίων ἐκέλευσε δεδιέναι. θεὸν γὰρ αὐτῷ κή-
δεσθαι, καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνου μεμνη-
κυῖαν ἀνύβριστον κομίζεσθ. τῷ γὰρ θεῷ μάρτυρες ὄν-
τος καὶ τῆς γυναικὸς σωειδότος, ἔλεγε μηδ' ἂν D
ἀρχθῆναι τὴ ἀρχαίου εἰ γαμετὴν ἦσαν ἠπίστατο. ὡς
δ' ἀδελφὴν ἀγόμενον ὠκ ἀδικεῖν. ὥθεν καλεῖ) γὰρ
ὡραίως ἔχειν θεὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν εὐμενῆ ποιεῖν.
παρ' αὐτῷ τε μένειν βουλομένῳ, πᾶσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπιέναι τε θεραπεύμενον, τεύξεσθ ποι-
πῆς, καὶ πάντων ὅσων καὶ χρήζων θεὸς αὐτὸ ἀφίκοι-
το. τοῦτ' εἰπόντος, ἄβραμος ὑπὲρ τὴ συγχύσιαν τὴ γυ-
ναικὸς ἐφόβητ ἔλεγεν, ἀδελφὴν γὰρ αὐτὴν εἶ) πᾶ-
σιν, καὶ δίχα ζιαύτης ὑποκείσεως ὠκ ἀσφαλῆ τὴ E
ὄπιδημίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε ὀλίγου τὸ μηδὲν ἄπιστος τὴ
νόσου γεγονέναι. θεσθυμηθῆναι δ' αὐτὸ θεὶ τὴν
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, ὦ παρ' αὐτῷ μέ-
νειν. καὶ ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν θεὸς αὐτὸν νέμε)
καὶ τὰ χρήματα, καὶ σωπίσθε) ἀβόλως πολιτεύε-
σθαι, ὑπὲρ τινος φρέατος ποιήμενος τὸ ὅρκον, ὃ βηρ-
σεβὰ καλοῦσιν. ὅρκιον γὰρ φρέαρ λέγοιτο ἄν. ὕστε δ'
ἔτι καὶ νυῦ ὑπὸ τῶν ὀπιχωρίων ὠνόμασαι. γήμε) γὰρ F
ἀβράμῳ μετ' ὀλίγον καὶ πάῤῥας, ὡς αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ θεσπίσθη). ὃν ἰσακον ὠνόμασε. τοῦτο γὰ-
λακτος σημαίνει. δακρύσαι τὸ τὴ σάῤῥαν μειδιάσαι
τέκεσθ φήσαντος αὐτὴν τῷ θεῷ, μὴ θεσπιδοκῶσαν
ἤδη ἔχειν θρεσβυτέραν ἦσαν, τὸν υἱὸν ὕστερος ἐκά-
λεσεν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν δὲ
ἄβραμος. πίπτε) δὲ πᾶσι ἑκατέρων τῶν ὑῶν ἀτῷ ἔτει.
ὃν οὐδεὶς μετ' ὀγδόην ἡμέραν θεπιτέμνεσι, καθ'
ὠκείνου μὴ ζοσαύτας ἔθη ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι G
ποιεῖσθαι τὰς θείτομας.

niori Ammanus; quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliusculè habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, secum de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deúmque propitium redderet. Et siue apud se maneret, nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinque seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Berſube vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, incausa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circuncisionem celebrent.

Genes. 20

Genes. 21

Cap. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus.

Genes. 21

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus, alebatur

Κεφάλαιον κγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τῆ ἀβράμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀράβων.

ΑΡαβεῖς γὰρ, μετ' ἔτος ἑξηκαιδέκατον. ἰσμαήλος γὰρ ὁ κτίσης αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἀβράμου γεγόμενος ὀκ τῆς παλλακῆς, ὀν τούτῳ θεπιτέμνε) τῷ χρόνῳ, θεὶ δὲ τῶν πάντα λόγον ὀκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. σάῤῥα γεννηθεῖσα τὸν ἰσμαήλον ὀκ τῆς δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἔτρεφεν, ὡς δὲν ἀπολείπεσθαι

enim in ſpem ſucceſſionis, verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus, iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Cap. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22 Iſacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratíſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cóceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

ἀ ὡς πρὸς ἴδιον εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὅπῃ τ ἀ ἡγεμονίας ἀγαθὸν ἐπιδοχῇ. πεκοῦσα δ' αὐτῇ τ Ἰσαακον, ἐκ πολλοῦ προβεβλῆσθαι τούτῳ τ Ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον ἅτε πατρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μ' ἀ μητρός. ὁ δ' κῦ μὴ ἀρχαῖς ἐ προσπίθετο τ αὐτῇ γνώμῃ οἷς ἡ σάρρα ἐσπουδάκει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶ παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῷ ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὲρ τ σάρρας προσαπτομένοις, πειθεὶς παρέδωκε τ Ἰσμαήλου τῇ μητρὶ, μήπω δ' αὐτὸ χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ὀλίγον καὶ ἄρτον φερομένοις ἐκέλευσεν ἀπίναι, ὁδηγὸν τῇ ἀναγκῃ χρωμένοις. ὡς δ' ἀπῆσαν ὀλιγόλοιπα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν νεκροῖς ἦν. ὕδατος δ' ἀπανίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρέσης τὸν ψυχὴν ἀφῇ, προήει πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγὴν τε φράζει προκειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τ ἀπατροφῆς τ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀγαθὰ προσμένειν ἐκ τ Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίδωσιν ὀλίγα τινὰ ἐξ αὐτῶν ὀπωμέλειαν, διαφεύγει τὰς ἐλαφρωσίας. ἀνδρωθέντι δ' τῷ παιδὶ, γυναῖον ἄγεται, τὸ γένος αἰγύπτιον, ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ ἧς παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδέηλος, δαυμᾶς, μέσαμος, μάμμασος, μάσμησος, χόδαμος, θεμανὸς, ἰέτουρος, νάφαισος, κάδμαρος. οὗτοι πᾶσαν τ ἀπ' εὐφράτου ἕ καθήκουσαν πρὸς τ ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβαταίαν τ χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τ ἀραβῶν ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ Ἰσάακος ἐς ὃν γνήσιος ἀβράμου παῖς.

Ἰσαακον δ' ὁ πατὴρ ἄβραμος ὑπερηγάπα, μονογλυφῆ ὄντα, καὶ ὅτι γήρως κῦ δωρεὰν αὐτῷ τῷ θεῷ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τ γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερβεβλημένος πᾶσαν ἀρετὴν, κ' τε τ πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τ τῶ θεῶ θρησκείαν ἐσπουδακὼς ἄβραμός τε τ ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ὑφ' καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τ ζωῆς ἐπήνετο τότε μόλις κῦ τ τῶ θεῶ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς διαπειραν αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τ περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, κ' πάντα ὅσα εἰκὸς παρεχημένῳ καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τ παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τ αὐτοῦ σπουδῆς ἔχειν τ υἱὸν Ἰσαακον, ἡνίκ' τ τὸν αὐτοῦ θυμὸν καὶ ἱερεῖον προσαγαγεῖν. ἐκέλευε δ' εἰς τὸ μόριον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. ἵππος μοὶ ἐμφανίσειν τινὶ περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τε τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ ᾧ θεᾷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δ', ὅτι μηδένι κρίνειν προσήκειν τῶ θεῶ δίκαιον, ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τ ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζόντων, ὑπερφιλοτίμως πρὸς τινὰ τε τῶ θεῶ περίπαιον, καὶ διὰ εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς τε παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῇ οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῇ θεᾷ, λαβὼν τὸν Ἰσαακον

μβ

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἁπανθίσας ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. ℭ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνόδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιον ἰδὼν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, μὴ μόνῳ τῷ παιδὶ συναγινεῖ εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ τὸ ἱερεῖον σαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύεῖ. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἰδίῳ, πλὴν ἱερείου τοῦ δ' ἱσάκιος πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντα, καὶ πυθομένῳ τί ℭ μέλλοι θύειν, ἱερεῖα μὴ παρόντος. ὁ δ', τὸν θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ τὰ ὄντων εἰς ἀποφορὰν ἀνθρώποις πορίζαι, ℭ τὰ ὄντα τοῦ ἐπ' αὐτοῖς θαρρουμένων ἀφελεῖν. δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ ἀμύμων μέλλει τῇ θυσίᾳ παρατυχάνειν αὐτός. ὡς δ' ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς χεῖρας ἐπενιπτόχει, ℭ ἰδὼν δεξιᾷ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ, μυρίας εὐχὰς αἰτησάμενός σε γεγένηται παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸ εἶδος, ἀναδέξιον ὅτι μὴ πρὸ τοῦδε σὲ ἀπατεσφῶ ἐφιλοτιμησάμην, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μᾶλλον δαιμονήσω ὤμην, ὡς εἰ σὲ ἰδοιμι ἀνδρωμένον, καὶ τελευτῆσαι δέδοχον τὰ ἀρχῆς τὰ ἐμαυτοῦ καταλελειπώς. ἀλλ' ἐπεὶ θεοῦ τε βουλόμενος σὸς πατὴρ ἐγένομην, καὶ πάλιν τούτῳ δοκῶ ἀπειθεμαί σε, φέρε γυναίως τὰ καθιέρωσιν. τῷ θεῷ δὲ παραχωρῶ σαυτὸν ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τὰ τιμῆς, ἀνθ' ὧν δόμησ γέγονέ μοι πρὸς πάντα καὶ σύμμαχος νεῦ δοκιτυχεῖν. ἐπειδὴ γεγενημένος, ἀποθανοίη, ἐ τὸν κοινὸν ὁδὸν τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίου θεοῦ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος, ἄξιον οἶμαί σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μήτε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν δ' ℭ ἱερουργίας ἐκείνης ψυχὴν τὸ σὸν προσδέξομένου, ℭ παρ' αὐτῷ καθέζοντος. ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀπατρεφόμενον, τὸν θεὸν αὐτὶ σαυτοῦ παρεχημένου. ἴσας δ', πατρὸς δὲ ἐμοῦ οἷος τετυχηκότα γυναῖον ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεσθαι πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. ℭ φήσας ὡς ἐδὲ γεγονέναι τὰ ἀρχὴν ἐμοῦ δίκαιον εἰ θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι ℭ μὴ παρέχειν αὐτοῖς ἀμφοτέρων βουλήμασιν ἕτοιμος, ὅτε ℭ μόνου τοῦ πατρὸς ταῦτα προαιρουμένου μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἐμοῦ, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐφάνθη τὸ ἔργον μὴ σαφὲς ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. δοᾷ μὲν ὀνομασὶ τὸν ἄβραμον, εἴργων δὲ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἐδὲ ἐπιθυμήσας ἁμάρτος ἀνθρωπίνου, τὴν σφαγὴν αὐτῷ προτάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, ἐδὲ ὁ πατὴρ ἐποίησεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ τοιαύτης ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιαῦτα προσαιτούμενος ὑπακοοί. μαθὼν δ' αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ θρησκείας, ἤδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχειν, ἐκ' ὑστερήσειν δ' αὐτοῦ ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας ℭ γόνοις ἀξιουῦτα, ἔσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα, ἐδαμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις πλάδωσειν μεγάλην ἡγεμονίαν προσελήλυθε τὸ γένος τὸ αὐτοῦ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλῆθος ἐπιδώσειν καὶ μνήμην ἀγήρων αὐτοῦ ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις τήν τε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένοις ζηλωτὰς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις, ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι,

A cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus adſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad montem, ac biduum quidem comitati ſunt cum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui B potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te C amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriatis, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter pre- D camina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens, tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, F tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius, generis memoriam fore ſempiternam, regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc G oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixérúntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

Gen. 23. SAra autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deum ita testem inuocabant eorũ quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset trãsitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarũ inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ veniisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus

A Ἐ τοιοῦτον ἀγαθῶν ἀγγελίας ἀκηκοότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους Ἐ θύσαντες, ἀπενόησαν τοὺς τὴν σάρραν. καὶ δῆλον ἐδ' ἀμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσεσθαι τῷ θεῷ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς Ἀβράμου γυναικὸς καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

KAὶ σάρρα μὲν ὁ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, B ἐιώσασα ἔτη ἑπτὰκαὶ εἴκοσι πρὸς ἑκατόν. θάπτεται ὃ αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρήντων μὲν τῶν χαναναίων Ἐ δημοσίᾳ αὐτῆς τ τάφον. ἀβράμου ὃ ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σίκλων τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τ χέβρωνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἀβραμός τε Ἐ οἱ ἀπόγονοι αὐτ' ταύτη κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαμούρης ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ πρῶτον ἀραβίτιδι ἄβραμος ἔθνος ἐγέννησεν.

C ΓAμεῖ δ' αὐτὸς χαμύραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, θεός τε πόνες καρτεροὶ Ἐ δεινοὶ συνιέναι, ζεμβρανής, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λυσούβακος, σύης. φύονται ὃ καὶ τούτοις παῖδες. Ἐ σύης μὲν, σαβακαίνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτου ὃ, λατούσιμος ἄσυρος, λυούρης. μαδάνου ὃ, ἤφας, ἄφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἄβραμος ἀποικιῶν σόλους μηχανᾶται, καὶ τινὰ τῶν ἐρυθρὰν καταλαμβάνεσθαι, Ἐ τ εὐδαίμονος ἀραβίας ὅσον ὅπι τ ἐρυθρὸν θάλασσαν καθήκει. λέγει ὃ ὡς ἔτος ὁ ἄφρης, στρατεύσας ὅπι τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, Ἐ οἱ ἔκγονοι αὐτ' κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τ ἐκείνου ὀνόματος, ἀφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δ' ἡμῖν τῷ λόγῳ Ἐ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὅτως. κλεόδημός φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχος, ὁ ἱερῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς Ἐ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τ χαμύρας ἀβράμῳ ἐγγόνοι παῖδες ἱκανοί. λέγει ὃ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων φησὶς, ἄφραν, σύρειμ, ἴαφραν. ἀπὸ σύρειμ μὲν, τ ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ ὃ τοῦ δύο τὰ ἄφρα καὶ ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἄφραν καὶ τὴν χώραν ἀφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ ἡρακλῆ στρατεῦσαι ὅπι λιβύην Ἐ αὖτον. γαμαστά τε τὴν ὄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γήμασθαι ἐξ αὐτῆς δ' ἔσχεν. τούτου δὲ γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἱστορεῖ δὴ καὶ τεταρακοστὸν ἔτος γεγονότι γυναῖκα γῆμαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν, παῖδος θυγατέρα τ ἀδελφοῦ, τ πρεσβύτατον πέμπει τ οἰκετῶν ὅπι τ μνησείαν, ἐγγυησόμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται ὃ αὐτοῖς τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνύουσιν τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένης ἐπεμπε ὃ Ἐ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅτε τὸ παλαιὸν ἢ μηδέπω ὀμνυόντων ἐπιχωριάζειν ἔτος ἀπερχόμενος χρόνῳ ὅτε τὸ ἕβ' χαλκηδὼν ἀδεύεσθαι τ μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρους δ' ὑπὸ αὐδείας, ἔτι ὃ Ἐ λιμνείων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ ὀλιγοδρανεῖν ἐκ ὀλίγου μὴ προσποιοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, οἷς πόλιν ἀφικνεῖται κάρρας. Ἐ χθόμενος ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὐχεταιοῦ τῇ θεῷ, ῥεβέκκαν ἰδὼν τῷ παιδὶ ἀβράμος μνησθ-

μνης δυσάμφω ἐξαπίσαλκιν, εἰ κατὰ νοῦν τ αὐτῷ A
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι συμβατεῖος, ἐν ἐκείναις διειδῆ-
ναι, γνωσιδίῳ τε αὐτῷ, τ μ ἄλλων ἀρνουμένων ποτὸν
ἀρνυμένων, ἐκείνης ἢ αὐτῷ προθυμίας. καὶ ὁ μ ὅτι
ταύτης ὧν ἕνεκα οἰκίας, ὅτι τὸ φρέαρ προσῆν, καὶ προ-
καλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ προσφέρειν. τῷ δ'
ἐκπεπομφόσιν ἔ χρηζόντων οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἐκ
ἐκείνῳ προσφέρειν. καὶ γὰρ ἐδ' ἄλυπον εἶ τὸ ὕδωρ μίαν
ἐξ ἁπασῶν ἐκείνας τε δ' πρὸς τ ξένον ὀπτιλήπτων B
δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους
αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδώσειν λέγουσιν. ἔ
παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ ἢ, ἐν ἐλπίδι μὲν τ ὅλων
γνώμενος, βελόμενος ἢ τινὰ ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπή-
νει τε δ' ἀληθείας αὐτὰ ἔ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ'
οἰκείων πόνων τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν ἐκ ἔφυλλ ἐπεμ-
φαίνετό τε πίνων αὖ εἶη γονέων. καὶ καταδύχεῖ αὐτοῖς
γλύκησιν τοιαύτης παιδός. ἔ νυμφόσειαί φησιν ὡς
αὐτοῖς ὅτι κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθῦ πᾶ- C
δας αὐτῷ τεξομένῳ γνησίους. ἡ ἢ, ἀδὲ τούτων ἐφθό-
νησεν αὐτῷ βελομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ ἔ τὸ γνῶ ἀπε-
σήμαινε. καὶ ῥεβέκκα μὲν φησιν καλεῖσθαι. πατὴρ δ' ἐμοὶ
βαθάηλος ἐῶ, ἀλλ' ὁ μ ἤδη τέθνηκεν λάβαν ἢ ἀ-
δελφός ὅτιν ἡμέτερος, τέτε οἶκε παντὸς σὺν νῇ μετ'
ἐμοῦ προνοούμενον, ἔ δ' ἐμῆς παρθενίας ὀπτιμελούμενον.
τούτων ἀπερασάμενος, ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι ἔ τοῖς
εἰρημένοις, τ θεὸν ὕπως ὁρῶν αὐτῷ δ' ὁδοῦ σαφῶς συλ- D
λαμβανόμενον. καὶ προνοήσας ἁρμοσόν τε καί πινας
κόσμους ἁρπετὲς φορεῖν παρθένοις, αἰνεδίδου τῇ
κόρῃ ὅτι τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβεῖν ἐξ λέγων, ἔ γέ-
ρας δίκαιον τοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν, ἀγαθῷ προσ-
τὰς τοσαύτας παρθένους γνωμένῳ. ἠξίωτε παρ'
αὐτοῖς καταχθεῖναι, τῷ προσωτέρω χωρεῖν δ' νυκτὸς
αὐτὸν σφαλερυμένης, κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πο-
λυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν ἃ ἀσφαλὲς ἐρεῖς ἔφασκεν, ἢ E
τούτοις οἷς αὐτὸς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι ἢ ἔ τῷ
τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφῷ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλε-
γεν, ὡς ἁρπαγήσειν, ἐκ τῆς πρὸ αὐτῷ ἀρετῆς. ἀδὲ
γὰρ ἔσεσθαι βαρύ, μαθόν τε δ' ξενίας τελέσας, καὶ δέ-
παναις ἰδίαις χρησάμενον. ἡ ἢ, πρὸ μ τῆς τῷ γονέων
φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν,
ἐμέμφετο ἢ ὡς μικρολόγοις ὑπειληφότα, πάντων γὰρ
ἁπλῶς μεθέξειν. δηλώσασα γὰρ τοῖ λαβάνῳ πρό- F
τερον τἀδελφῷ, συγχωρησάντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν.
ὡς ἓν τότε γνωμένῳ παρῆν δ' ξένον, τὰς μ καμήλους
αὐτῷ προσλαβόντες οἱ λαβάνι θεράποντες, ὀπτιμέ-
λουν. αὐτὸς ἢ δ' εἰσπήσας ἠγάγετο σὺν αὐτῷ, καὶ μ
τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν ἔ τῷ μητέρα τῆς κό-
ρης ἄθεσμος, θάρρει μὲν ὅτιν ἰός. συγγνώμης δ' ὑμέ-
τερος. καχώρησε γὰρ τούτων τῶν παίδων ὦ γυναῖ πάν-
πος, ἀδελφὸς ἐῶ ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμομή-
τριος. πέμπει τοίνυν ἔσεσθαι πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τῷ κό-
ρῃ ταύτῃ παιδὶ τῷ ἑαυτῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς G
γνήσιός ὅτιν αὐτῷ, ἔ μόνος ὅτι τοῖς πᾶσι τεθραμμέ-
νος ὧ τῷ μ ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τ δίδαγ-
μονες ἀτῷ λαβεῖν, ἃ ἠξίωσεν ἀγάθαι. τιμᾷ ἢ τὸ
γνῶ, τ γάμον πολιτεύει τῦτον. ἔ τῷ ἀπαδῷ καὶ τῷ
προάρτοιν μὴ ὑφείσθαι. καὶ ἢ θεὸς βάλκοιν, τά τε ἄλλα μοι καὶ τῷ ὁδὸν ὑπλώτησε, καὶ τῷ παῖδα καὶ τ
ὑμέτερον οἶκον ἔδεσθαι. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τ πόλεως ἐγνώμεθα, παρθένας ἰδὼν πολλάς, ὅτι τὸ φρέαρ προσ-

eũ miſerat: & hoc ſigno dignoſceretur, quòd cæteris negantibus ipſa potum roganti præberet. hæc ſecum volutans accidit ad puteum, poſcens ab eis potum: illis verò cauſantib. aquam ſe non ſine labore acquirere, quam domum deferant, nõ aliis præbeant: vna omnium obiurgats reliquiis negando eas vnquam inter homines vetſatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hoſpiti potum offert. at ille certa iam ſpe de euentu concepta, volens tamen verum cognoſcere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum ſua fatigatione roganti ſubminiſtrare non grauaretur. ſciſcitatur ex quibusnam eſſet parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi ſententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen eſt, pater verò fuit Bathuel, quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ ſibi acciderant, quæque audiuiſſet, manifeſtò cernens Deum hoc iter proſperare. prolato deinde monili & aliis quibuſdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc eſſe gratiam & honorem pro communicato potu, ipſámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domeſticos ipſius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precij, qui nuſquam tutior eſſe poſſit quàm apud eos quorum probitatem iam eſſet expertus. coniecturam enim ſe facere ex ipſius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neque grauatim hoſpitem admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, ſed non rectè facere quòd tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri. cuius permiſſu ipſum adducturam. quo facto poſtquam adduxit hoſpitem, ſerui Labani camelos curandos acceperunt, ipſe verò ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta ſic eum & matrem puellæ eſt allocutus: Abrahamus filius eſt Tharri, veſtet autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm poſſet opulentiſſimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationis ſuæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conſpicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem: quod & factum eſt. has igitur nuptias auſpice Deo conciliatas, vos quoque veſtra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accutate huc miſit, veſtro annutu honorate. Illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei ſententiam accedere cognoſcerent, mittunt eam quibus poſtulabatur conditionibus: duxítque illam Iſacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus eſt autem Abrahamus non ita multo poſt. vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos CLXXV. ſepultus eſt in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum ſuorum, Iſaci & Iſmaheliſ.

CAP. XVIII.

De Iſaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum.

Gen. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Iſaci gerebat vterum: cuius mole creſcente in dies, anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque deſcenſuram gentem autori ſuo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòſt, ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hiſpidus. minor verò exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autem amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra graſſante, Iſacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo ſic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hoſpitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſſerat. cumque hominem initio magna beneuolentia proſequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Iſaco propitium, ſuúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, ſeceſſit non longè à Geratis in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire: ſed illo vltro cedente, viſi ſunt viciſſe, mox cùm alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus aliis Abimelechi paſtoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans. qua deinde oblata, rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Eſcon, hoc eſt pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimicitiam. Itaque Iſaci potentia cum opibus in dies magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſyncerè conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſuſ-

ηθομθίας, ἠυξάμιλω εἰς ταύτιλω ἐμπιτισεῖν. ὁ δὴ γέροντ. γάμον ἦν ὑπὸ θείας μητὸς δυόμθμον ὄπιφανείας, ἢ ὑμεῖς κυρώσατε. Ὁ ἄβεαμον μὲ τοσαύτης ἀπιςαλκότα αποδῆς, τῷ καταυδύσαι τὸ κόρλω τιμήσατε. οἱ ἢ, καλὰ γὸ λῶ αὐτοῖς ἢ κεχαρισμθία, τλὼ τε γνώμλω τῦ θεῦ σεωῆκων, ἢ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίε τὸ θυγατέρα. γαλεῖ τὸ αὐτλω Ἰσακος, τῷ θεαγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομθίων. οἱ γὸ ὂν τ χαπύρας, εἰς τὰς ὑπονοίας ἐξελιλύθησαν.

B

Κεφάλαιον ιζ.

Περὶ τ ἀβράμου τιλυτῆς.

ΤΕλυτᾶ ἢ ἢ ὁ ἄβεαμος μετ' ὀλίγον, ἀπὸ πᾶσαν ἀρετλὼ ἄκρος, ἢ τ θεὸν αὐτὸν αποδῆς ἀξίως ὑπὸ τῦ θεῦ τεπιμθίος. ἐβίωσε ἢ τ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἢ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἢ θάπτε ἐν ἑβρῶνι μὲ τ γυναικὸς σάῤῥας, ὑπὸ τ παίδων ἰσάκυ ἢ ἰσμαήλυ.

C

Κεφάλαιον ιή.

Περὶ τῶν ἰσάκυ υἱῶν, ἡσαύυ ἢ ἰακώβυ, ἢ γθρότητος αὐτῶν ἢ διαφορᾶς.

ΙΣάκω ἢ μὲ τ ἀβεάμυ τελυτὴν ἐνύφ τὸ γυάγον. ἢ τ γαστρὸς ὅτι μεῖζον ὀγκυμθίης, ἀγωνιάσας ἀπήρετο τ θεόν. φεάζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθ τ ῥεβέκκαν. ἢ φερώνυμα ἔσεσθ τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸ ἢ μείζονο προτερήσφ τὸ δοκῶν ἐλάσσον εἶ). πίπτε δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον ἢ ῥοῤῥησιν τ θεῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲ πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅτι τοὺς πόδας, δασὺ πᾶσιος ἦν. τὸ ἢ νεώτερον εἶχετο προϊόντος αὐτέ κ πέρναν. ἠγάπα ἢ ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον, ἠσαῦ λεγόμθον κατ' ἐπωνυμίαν τ ἕρχώσεως. ἑβραῖοι γὸ τὸ σήεσιν, ἕρχωμα λέγουσιν. ἰάκωβο ἢ ὁ νεώτερος τῇ μητέρι πρόσφιλὴς ἦν. λιμῦ ἢ τλὼ γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς ἄργυπον, τ χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅτι γεράρων ἀπήει τ θεῦ κελεύσαντος. ὑποδέχε δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχο, κ ξενίαν ἢ φιλίαν τ ἀβεάμυ. καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν δυοίᾳ χρησάμθο κατ' ἀρχὼ, ὅτι ταύτης ὑπὸ φθόνυ μεῖναι πρὸς τὸ παῦ ἐκωλύετο. ὁρῶν γὸ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ πρὸς αὐτὸν αποδῇ χρώμθον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ ἢ τοίνυτε πάλιν ἐκ μεταβολῆς τ ὑπὸ τ βασιλῆ πειραθεὶς ἀβιμέλεχ, τότε μὲ ἀνεχώρησεν εἰς τλὼ λεγομθίλω φάραγγα χωρίον ὃ μακρὰ γεράρων. ὁρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμθίνες ὅπιπεσόντες, εἰς μάχλω ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. ἢ μὴ βελπθέντος φιλονικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας ἢ, ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμθίων ἄλλων τινῶν ἀβιμελέχ ποιμθίνων, Ὁ τῦτο καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, δυγνώμονι λογισμῷ κτώμθο αὐτῷ τ ἀδεῖαν. εἶτα αὐτομάτυ ὠφελοῦντος αὐτῷ τ φρεωρυχίαν ἀπεπκώλυτον, ῥοωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. ἐυρύχωρον ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῷ ἢ ἑτέρων. τὸ μὲ ἔσικον καλεῖται. μάχης αἴ τις αὐτὸ φήσειε. τὸ ἢ δεύτερον, σύενναν. ἔχθραν ὑποσημαίνῳ τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖ, ἀκμάζειν συνέβαινε τλὼ ἰσχύ, ὑπὸ μεγέθυς θεαγμάτων. ἀβιμέλεχο δὲ, κατ' αὐτὸ φύσεως νομίζων τ ἰσακον, ὑποπτε μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἡθομθίης, ἐπ' ὀ φανερᾷ δὲ

D

E

F

G

ἡ ἐχθρα τ̃ ἰσαὰκ ὑπὲρ τ̃ αὐτ̃, δείσας μὴ τ̃ παρὼν πρᾶγμα αὐτ̃ φιλίας εἰδὼς ὄφελος γένηται), πρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν ἰσαὰκ ζαπίνζος, φιλίαν ἀνανεοῦται ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἵνα τ̃ συμπολιτῶν φίλον ἐπαγόμενος. πάντων ἡ τετυχηκὼς ὧν ἠξίου, δέχεται τ̃ ἰσαὰκ χρηστότητα, ὀργῆς προσφάτου πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα χαλεπωθέντος, ἀπῆρεν εἰς τὸν ἑαυτ̃. ἦν ἡ ἰσαὰκ παίδων, ἥσαυος, ᾧ ἐν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐπανεῖχε, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τ̃ ἡλωνος, καὶ ἀλιβάμου τ̃ ἰσβεέων δυναστευόντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν ποιήσας τ̃ θεῖ τ̃ γάμον ἑκόντος κύριον, καὶ μὴ ἡ τ̃ πρῶ συμβουλευσάμενος. ὁ δὲ ἰακὼβ ἐπέρχεται ἰσαακ ἐπ' αὐτ̃ τ̃ γνώμης γενομένης. ὁ δὲ ἰακὼβ αὐτ̃ δι' ἡδονῆς συναφαιρεῖται συνήθειαν πρὸς τοὺς ὁπηχωείους. ὁ δὲ βουλόμενος ἡ ἀπεχθὴς εἶναι τ̃ παιδὶ κελεύων ἀφίσασθαι τῶν γυναικῶν, ἐκείνης σιγᾶν. γηραιὸς ἡ ὤν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τ̃ ἰσαῦ, καὶ τὸ γήρας εἰπών, ὡς καὶ δίκαιον τ̃ πρώτου καὶ τὸ κατὰ τὰς ὄψεις πάθος ἐμποδὼν ἦν αὐτ̃ θεραπεύειν τ̃ θεὸν, ἐπέλευσεν ἐξελθεῖν ὅπως κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτ̃ δυνατὸν γένηται παρασκευάσας δεῖπνον, ἵνα μὴ τοῦτο ἱκετεύσει τ̃ θεὸν, σύμμαχον αὐτ̃ καὶ σωτῆρον εἰς ἅπαντα παρεῖναι τ̃ βίον. ἄδηλον μὲν ἦν λέγων ὁπότε καὶ τελευτήσει. πρὸς ἡ τοῦτο παρασκευὴν αὐτ̃ βέλεσθαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς ἐμαῖς ταῖς ὑπὲρ αὐτ̃ παρακεκλημένον. καὶ ἰσαῦς μὲν, ὅπως τὸ κυνηγέσιον ἐξορμήσειεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δύναμιν ἀξιοῦσα τὴν ἰακώβου παρακαλεῖν, καὶ παρὰ τὴν ἰσάκου γνώμην, ἐπέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα, δεῖπνον παρασκευάζειν. ὁ ἡ ἰακὼβ, ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτ̃ πεπεισμένος. ἐπεὶ δ' ὥρισε τὸ δεῖπνον, ἐφῆκε δέρματι τ̃ θηρείαν περιβαλὼν ἵνα πιθανὸς παρὰ τὸν παῖδα δόξῃ τὴν δασύτητα, ἥσαυ εἶναι. τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὁμοίως, ἐκ τοῦ ἓν δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν γνῶναι τὰς δυχὰς εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παρέξειεν τ̃ πατέρα ποιήσασθαι ταῦτα, προσέφερε τὸ δεῖπνον τ̃ παρί. ὁ ἰσαακος ἐπαγόμενος τ̃ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίαν, προσκαλεῖται τ̃ υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα προτείναντος ᾧ τὴν αἰγέαν περιβέλοιτο, ταύτης ἐπαφώμενος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβου σπλησιον, κατὰ μέν τοι τὸ τ̃ τειχὸς βάθος, ἥσαυ εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δεισάσης, ἔφατο εἰς δυχὰς πρὸς πρόκλησιν τ̃ θεῖ. δέασται, λέγων, πάντος αἰῶνος, καὶ δημιουργὲ τ̃ ὅλης οὐσίας σὺ γὰρ πατρὶ τ̃ ἐμῷ μεγάλην ἰσχὺν προὔθηκας ἀγαθῶν, καὶ ἐμὲ τ̃ παρόντων ἀξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γενομένοις ὑπέχειν βοηθὸς δύναμίς καὶ σωτὴρ ἀεὶ τ̃ κρειττόνων ἔσεσθαι. τοῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ προΐδης με δέησιν τ̃ παρεοῦσαν ἀπρόπτως, δι' ὃν καὶ μᾶλλον σου δέομαι τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον δύναμιν σῶζε, καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτ̃ βίον δυσάμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις παρασχεῖν. ποιήσεις δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲ ἐχθροῖς, φίλοις δὲ, τίμιον καὶ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἰσαῦν ποιεῖσθαι τὰς δυχὰς, παρεκάλει τ̃ θεόν. αὐτὰρ ἡ πέπαυτο τοῦτον, καὶ παρὼν ἰσαὰκ ἀπὸ τ̃ θήρας, καὶ τ̃ δεμνοτάτας

spicionem, aliquantiſper ſeceſſerat, veritus ne quando apud eum plus recens offenſa quàm priſtinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciſceretur, profectus ad illum amicitiam eum eo renouat, vno è ſuis amicis arbitro adhibito. cùmque Iſacus pro naturæ bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reuerſus. Alter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, ídque autoritate propria, ne patre quidem conſulto. neque enim ille permiſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo eum vt mulieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere. Sed cùm eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio, præfatúſque ætatem, per quam etiamſi cæcitatis calamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cultu venerari, iuſſit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod potetis capias, & pata mihi cœnam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi dignetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè abſit incertus ſum: qui prius quàm me opprimat, æquum eſt vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Rebeca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Iſaci mentem, iubet eum hœdis ingulatis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſſu ipſius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Eſaus crederetur: nam cætera omnino ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat: ſolicitus ne maturè in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicatus, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoque poſteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus fauor perpetuus ſit precor, néve me propter hanc debilitatem deſpicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem, & poſſeſſionem bonorum quæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao bene precari. vix abſoluerat preces, cùm Eſaus à venatu reuertit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præstantia celebrem fore prædicit, eámque gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus dux erat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Gen. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei
Gen. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiamm, tandem peruenit Carras,

Ἰσαακος ἀμφανόμενον ἡσυχίαν ἄγει. ἰσαὶς ἢ ἠξίᾳ τῆς ὁμοίων τ ἀδελφῆ ὧδε τῶ πατρὸς τυγχάνειν. τ ἢ πατρὸς ἀρνεμένου, διὰ τὸ πάσας εἰς ἰάκωβον τὰς εὐχὰς ἀπλωκέναι, πένθος ἦγεν ὅτι τῆ διαμάρτοι καὶ αὐτὸ τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενον ὁ πατὴρ, τὰ μὲ ὧδε τὸ κυνηγέσιον, καὶ δύναμιν σώμασος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτὸ γένος. δεελθόντα ἢ τὰδελφῆ. ἰάκωβον ἢ, φοβέμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βελόμενον ἀπολαβεῖν τ ὅτι τ ἀρᾶς διαμάρτοιας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει δὲ τ ἄνδρα μεσοποταμίαν ἀγαγέσθαι πρὸς ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἤδη τε καὶ τ ἰσμαήλου παῖδος ἠσαῦ παρθένῳ θεὸς γάμον βασεμμαθιού. καὶ δὲ δύσκολον τοῖς χαναναίοις οἱ περὶ τὸν ἰσαακον, ὡς ὅτι τοῖς πρότερον αὐτὸ γάμοις δυσχερῶς διακείμενον οἷς εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τ βασεμμαθὴν παρέλαβε μάλιστα περὶ ὧτινι αὐεδάσας.

C

Κεφάλαιον ιθ'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἐκ τἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος ἢ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τ μητρὸς, καὶ γάμου τ λαβεῖν θυγατρὸς τῆ ἐκείνης ἀδελφῆ, διπλῆ ἐφαίνετος ἰσαὰκ τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βελήμασι τ γυναικὸς, διὰ τ χαναναίας ἐποροῦετο. καὶ διὰ τὸ φρὸς τοὺς ἐπιχωρίους μῖσος παρ' ἐνὶ μὴ ἠξίᾳ καταγέσθαι. ὑπαγθεὶς ἢ πυλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτὸ συμφορεμένοις ὑπιθείς. Ϲ τοιαύτην καὶ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾶ ὧδε σασαν αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἐδόξεν ἐφικνεμένην τὸ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δ' αὐτῆς ὄφεις κατιόντας σεμνότερον ἢ κὰ ἀνθρώπου φύσιν ἐχόντας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόματί τε καλέσαι, Ϲ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. ἰάκωβε, πατρὸς ὄντα σε ἀγαθῦ, Ϲ πάππου δόξαν ἀρετῆ μεγάλης διαμένειν, κἀμὲ μὴ τοῖς παροῦσιν ἀ φέρεσθαι, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ δὲ ἄφοβον ἐκδέχεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρεσία, φρὸς τὸ παῦ κατὰ τ ἐμὴν διαγωγήν. ἄβατόν τε δὲ ἐγὼ ἐκ τ μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῆς συγγενῶν, Ϲ πατέρα τ σὸν εὐδαίμονα ἀπέφηνα, ὧν ἐγὼ οὐκ ἤττω μοίραν εἰς σὲ καταθήσομαι. θάῤῥων οὖν καὶ ταύτην πορεύου τ ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. ἀνύσεις γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐσπεύδεις. Ϲ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ ἢ πλῆθος αὐτῆς, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ἰσοῖς αὐτῆς καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τ γῆς δίδωμι Ϲ παρὰ τοῖς αὐτῆς, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μή τ' δύλαβῆ τὸ πλῆθος τῆς πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τῆς σοὶ προσηκόντων φρόνοιαν, ἔντε τοῖς νεῦ, καὶ πολὺ πλεῶ ἐν τοῖς ὑστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προαγορδύει. ὁ ἢ, θεσπεσιάτης γενόμενος ὅτι τοῖς εὐσεβεμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τὸ τοὺς λίθους ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως ἐγχυμενίσης. καὶ δύχλῳ ποιῆται θύσειν ἐπ' αὐτῆ, εἰ κτησάμενος ἴσον ἀπαθὴς ἐπανίοι. τῷ ἢ θεῷ δεκάτην τ πεποισμένων ποιῆται, ἅπερ αὖθις ἀφικόμενος. τίμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ ἐπιθεὶς θέμενος. σημαίνει ἢ τοῦτο θείαν ἰσίαν καὶ τ τῆς ἐλλιῶν γλῶτταν. φοῖον ἢ ὅτι τ μεσοποταμίας χρόνῳ παρῶ εἰς τὴν χαῤῥαν.

καὶ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις λαβών, καὶ παῖδας ἐφήβους, καὶ παρθένους, ὕδωρ τινος ἱδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων πότου. εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνεῖται περὶ αὐτοῦ, εἰ ἔτυχόν σου λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι ζῶντα. οἱ δὲ, πάντες ὑπίσασιν ἔφασαν. ἤδη γὰρ εἶναι γνωστὸν ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ὃν θαυμάζειν ὅτι μή πω παρείη. ταῦτα γὰρ τούτοις μεμαθηκέναι αὐτὸν ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀκούσαι πρόθεν. ταῦτα δ' αὐτοῦ ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὑπηκόοις τῷ ποιμένων καὶ δείκνυσι τὸν Ἰακώβον αὐτῇ λέγοντας, ὡς ξένος ἥκει τοῖς πατρὸς αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ δὲ ἰδοῦσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἰακώβου, ἀπέκρυπτεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ ὑπό τινος χρείας ἠνιμένος. ηὔχετο δὲ εἴ δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δέομενος. Ἰάκωβος δὲ, οὐχ ὑπὸ τῆς συγγνείας, ἣν πρὸς τὸν Λάβανα ἔχειν ἐδόκει, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθείς, ἐπεπλήκτο τε τοῦ κάλλους ὁρῶν ἅτερος ἐκείνων, ὡς ὀλίγας τῶν τε γυναικῶν ἰδεῖν. καὶ φησί. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σὲ καὶ πατέρα τὸν εἴπερ Λαβάνα παῖς τυγχάνεις οἰκειότης ὅτι πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως. οὐ θάρρει γὰρ Ἀβραὰμ Ἀράμης καὶ Ναχὼρης ἦσαν ἡμῖν. ὧν βαθυηλοῦ ὁ σὸς πάππος Ναχὼρου γέγονεν παῖς, ἀδελφὴ μὲν ἡ καὶ τῆς Ἀράμου σάρρας, ἴσασιν ἐμὸς πατήρ. ἐγγὺς ἦν καὶ νεώτερον τοῦτ' ἡμεῖς τῆς συγγνείας ὁμήρωμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνα πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ σοῦ καὶ μητρός. ἀκριβοῖ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενος τε ὑμᾶς, καὶ τὴν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης ὁποῖα φιλεῖ συμπυνθάνεσθαι τοῖς νέοις περιπεπυσμένη τοῦτο τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εὐγενῆ ποθουμένους αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα φιλίας ἐνδακρυς γενομένη. περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον. καὶ καταπασαμένη, τὴν ἀληθεστάτην καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τοῦ πατρὸς καὶ τοῖς ὅτι τὰ οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι. φαιδρύνεσθαι δ' αὐτῷ παντὸς αὐτάρκιον ἀγαθοῦ. χωρεῖν τε ἐκέλευεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγουμένη, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βεβαιούντα. ταῦτ' εἰποῦσα παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Λάβανον. γνωρισθεὶς δὲ τοῦ μητρὸς, αὐτός τε ἀδελφὸς ἦν ἐν φίλοις ἡγούμενον, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὀφθείς. μεθ' ἡμέρας δὲ πολλὰς ὁ Λάβαν χάριν μὲ ἐπ' αὐτῷ παρόντι μείζονος ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειν ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπών, καὶ θεραπείας τὰ παρ' αὐτοῖς δεόμενος, ἀνεπυθάνετο. παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. Ἰάκωβος δὲ, πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσάκῳ γεγενῆσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ Ἠσαῦ. ὃν ἐπεὶ τῷ τοῦ πατρὸς δόλῳ τὰ μητρὸς εἰς αὐτὸν γενόμενα, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν. πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῖς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δ' ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σὲ τε καὶ τὸν θεὸν πεπόμφθαι, θαρσοῦν τοῖς παρεῖναι

& cum pastores offendissent in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, popposcit potum. hinc orto sermone percontatus est an nossent quendam Labanum suum popularem, si forte adhuc sit superstes, aiunt omnibus sibi notum: neque enim talem esse vt ignotus esse possit, quin & filiam eius vnà pascere, demittaríque se quòd nondum adsit ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus suis pastoribus. et Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre scisciatari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quis ā & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addés optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus meus pater est. & propinquior ac recentior necessitudo, qua iumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita, itaque consobrini sumus ego & tu. & nunc venio salutaturus vos, cognationi íque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciéntíque patentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuene, optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nuncium cum quantauis felicitate noua permutaret, tum iubet vt è vestigio se ad patrem sequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos. tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posse aiebat: rogabat tamen quamobrem venisset relictis parentibus ætate confectis, & qui ipsius obsequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. eum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cùm omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deũ præsidium maximũ in auũculo reperturũ.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes annos, tum etiam vt affectum ſorori abſenti debitum erga ipſum præſentem declararet, velle ſe eum gregum ſuorum magiſtris præficere: & quando ad ſuos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, ſe verò libenter accipere conditionem quantumuis laborioſam, ſed æquum eſſe mercedis loco ſibi dari Rachelis coniugium: quam & ipſius virtutis cauſa diligeret, & quia eius opera in tale hoſpitium ſit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipſo vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans ſibi optatiorem generum potuiſſe contingere: ſed opus eſſe vt aliquandiu ſecum maneat. In Chanaæam enim non miſſurum filiam: quin & ſororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His aſſentiente Iacobo, de ſeptem annis eſt conuentum. tot enim voluit ſeruire mercede apud ſocerum, vt dato virtutis ſpecimine, magis cognoſceretur quinam vir eſſet. cæterum elapſo præſtituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non ſentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, facieque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congreſſus eſt cum ea. luce deinde cognito errore expoſtulauit cum Labano. ille veniam petebat neceſſitati, qua compulſus hoc fecerit. non malitioſè, inquit, Liam ſuppoſui, ſed conſuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, ſed dabo eam tibi videnti ac ſcienti poſt alterum ſeptennium. Paſſus eſt hoc ſibi perſuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero ſeptennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, ſubditæ tamen. ſed Liam malè habebat amor mariti, quo ſororem proſequebatur, expectabátque poſt partum ſe fore in pretio: idque aſſiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer maſculus natus eſſet, & maritus ob hoc propenſior in eam factus, Rubelum nominauit, quia ſibi miſeratione diuina contigiſſet. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòſt naſcuntur ei tres alij: Simeon, quod ſignificat exorabilem ei fuiſſe Deum: Leui, quod eſt firmator ſocietatis: Iudas, quod eſt gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem ſororis deteriore apud maritum conditione eſſet, iubet famulam ſuam Balam cum Iacobo cubare. ex ea naſcitur puer nomine Dan, quaſi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòſt alter nomine Nephthalim, ac ſi dicas artificioſum: quòd mater arte certauerit cum ſororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, ſororis arte contra eam ipſam vſa, deducit ſuam famulam in ſui mariti accubitum. ex ea quoque naſcitur filius Gadas, fortuitum ſignificante nomine: & poſt eum Aſer, quod ſonat

Gen. 30.

λάβαν⊙ ὁ κ) ἀφ' ἑ τοὺ πρεσβύτερος ὑπερβέβλητ πίστις αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, κ) ἀφ' τοῦ μητέρα πρὸς ἰῶ τοῦ σύνοιαν ἀφ' ἧ αὐτὸν ποιήσῃς ἐνδείξαδαι κ) μὴ περιύσης. ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε κ) προνομίας τῆς τούτων ἀξιώσειν. κ) πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάσσεσθ γονεῖς βελόμενον, μὴ δώρων ἐπαινήσειν, κ) τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄτι τυχεῖν τὸν ἑτῶ συγγρῆ. ἰακὼβ ὁ ταῦτα ἀκούσαντος, κ) φήσαντος ἡδέως ποιήσειν μὴν τὸν παρ' αὐτοῦ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τοῦ ἐκείνε. μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον ἀφ' τε τἀ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχανούσης, ⊂ ὅτι ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως ἡδίστου. ὁ δὲ παῖδος ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν⊙ ὁ πιθεὶς τούτοις, ὑπισχνεῖτ τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, ἐν ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δύξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μή τί παρ' αὐτοῦ μηνοί τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους ἐν αὖ πέμψειν τ θυγατέρα. μετεμέλειν γὰρ αὐτῷ κ) τὸ τ ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ σωαφθέντος. τῷ ὁ ἰακὼβ τούτοις συγχωρεσιῶτος, ἐπὶ τὸν χρόνον συνέθεται. τοιάδε γὰρ αὐτῷ κέκριται ὑπὲρ τοῦ πενθεροῦ, ἵνα τ ἀρετῆς πεῖραν δίδοις, ὑπιγνωσθῆ μᾶλλον τίς εἰη. κ) πρὸς δεξαμένου τὸν λόγον, λάβανος χρόνε διελθόντος, φρυτίθει τοῦ δύωχίαν τῆ γάμων. νυκτὸς δ' ὑπηγμένης, ὑδὲν προσηπημένου τοῦ ἰακώβου, ἀφ' κατακλίνει τ ἑτέραν τῶν θυγατέρων τοῦ πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλ⊙, κ) τοῦ ὄψιν ἀπαρεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖν⊙ ὑπὸ μέθης κ) σκότους, εἶτα μεθ' ἡμέραν γνὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβαύῳ. ὁ ὁ, συγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πρᾶξειεν. ὐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τοῦ λείαν ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζον⊙ νενικημένου. τοῦτο μέντοι γε ὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δοῦναι ταύτην μετ' ἄλλην ἐπαγγελίαν. πεῖθεται ὁ ὁ ἰακὼβ⊙ ὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. κ) διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τοῦ ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τῶ παρόντος δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας. ῥάχηλος ὁ, βάλαν. δοῦλαι μὲν ὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι ὁ αὐταῖς. κ) τῆς λείας ἤπτετο δεινὸς ὁ πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἔρως ἀνδρὸς, πρωτοτόκοις παίδων γενομένων ἑστεθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διὰ νυκτός. κ) γνομένης παιδὸς ἄῤῥενος, κ) δ' τοῦτο πρὸς αὐτοῦ ἐπεγραμμένη αὐδρὸς, ῥούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δ' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῆ τὸ θεοῦ γνόντο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοποιῦται ὁ αὐτῆ ⊂ ἓξ ἕτεροι μετ' χρόνον. συμεὼν, ὑποσημαίνει ὁ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῆ τ θεὸν γεγονέναι. ἑπτὰ λδί. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα ὁ φοβηθεῖσα μὴ δι' τοῦ δυτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον⊙ πρὸ αὐδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, πρὸ κατακλίνει τοῦ ἰακώβου τ ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γένεται ὁ παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον δέ τινες ἑρμηνεύουσι, κατὰ τοῦ ἐλλιλεών γλῶτταν. κ) μετ' αὐτὸν νεφθαλεὶμ, δυμηχάνητος οἷον δι' τὸ ἀπατεχνᾶσθαι πρὸς τοῦ δυτεχνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ κ) λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀπατεχνασαμένη. πρὸ κατακλίνει γὰρ τ ἑαυτῆς θεράπαιναν. γένε ὁ ὁ κ) τ ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον αἴτιος καλέσειεν αὐτὸν, κ) μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήρ. μανδραγορας δὲ λέγοντο αὐ, ὧν
πρὸς ὀλιγειαν τῇ λείᾳ προσελάμβανε. ῥουβήλου
δ' ἔτι πρεσβυτάτου τῶν παίδων τῶν ἰώβ λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα νομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχήλα θεασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ὀπθυμίας τὸ βρώματος
γευομένη. ὁ δὲ ἀπθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώ-
σας ὅτι τ' τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα,
ῥαχήλα πεπαύσασα τ' θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, πρόφασιν
ρίσειν αὐτῇ ταὐδρὸς ἔλεγε κοιμησομένης παρ' αὐτῇ
κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ πρωϊσθείσης τὴν
χάριν, ἰάκωβος συνκαθεύδει τῇ λείᾳ, ῥαχήλα χα-
ριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῷ. ἰσσάχα-
ρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γεγονότα. ζαβυλὼν δὲ
ἰσχυρασθέν δύναμις τῇ πρὸς αὐτὸν. θυγάτηρ δὲ
δείνα. χρόνοις δ' ὕστερον ἡ ῥαχήλα γίνεται ἰώσηπος
υἱός. προσθήκην γενησομένης τινὸς ἄλλοι. τοῦτον ἅπαντα
τὸν χρόνον, ἔτη δ' ὅσα εἴκοσιν, ἐποίμανε τῷ πενθερᾷ.
μὴ δὲ τοῦτον, ἀξίας τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀπαλλάττε-
σθαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωρεῖντος,
κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὐκ ἀπεπει-
ρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δ' ἐχεσθῶν
ἡδέως, ῥαχήλα καὶ τοῖς τύποις τῶν θεῶν ὃς σέβειν πα-
ρῆσαν ὄντας νόμιμον ἦν, συναπελθοῦσι, συναπεδίδρα-
σκε μὴ τῆς ἀδελφῆς, οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ θερα-
παινίδες συνῆσαν τοῖς ἰδίοις, εἰ τί πῃ ἦν κτήσεις αὐτῶν. ἐπύ-
θετο δὲ ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, λα-
βὼν μὴ προειδότος. τοῖς δὲ τύποις ἐπεφέρετο τῶν θεῶν
ἡ ῥαχήλα, καταφρονεῖν μὲν τ' ζιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν
διδάξαντος αὐτὴν ἰάκωβος, ἵνα δ' εἰ καταλειφθεῖεν
ὑπὸ τῶν πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι ζητοῦσι πρὸ-
σφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέ-
ραν μίαν γνοὺς τὴν τε ἰάκωβος ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγα-
τέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμενος
ἐπισχεῖν. ἀναδιδρυμένης, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅπῃ τινος λόφου
λαμβάνει πρὸς καθίδρυμένης. καὶ τότε μὲν ἐπέσχε τὸν
ὑπνοῦ κελεύσαντος. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ὑπισχνεῖται, παρήνεσε
λαβόντα τὸν ἰάκωβον ζητεῖν θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ βλαβῆναι. ἀπειλὰς δὲ ποιεῖσθαι
πρὸς ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ
καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγοτιμίας χωρήσειεν αὐτοῦ
δίχα μάχης. λάβανος δὲ ζιαύτης αὐτῷ ὀνείρατος θεοῦ προ-
ρίσεως γεγενημένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰάκω-
βον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐ-
πεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πεισθείς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πέμπτα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς
αὐτὸν καὶ πάντων ἄποροι ὑπεδέξατο, καὶ δόμοις πᾶ-
σαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. καὶ δὲ θυγατέρας τὰς
ἐμὰς συνέζυξα, τὴν δύναμιν σου τὴν πρὸς ἡμᾶς τι-
μὴν αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', ὅτε τ' μητρὸς τ'
ἑαυτοῦ καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγγνείας, ὅτε
γυναικῶν ἀς ἔγημας, οὐδὲν ποινσάμενος, οὐδὲ τέκνων
ὧν ἐμοὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν
μὴ ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δ' αἰκισείσας ὑποδρά-
κων τ' ζηλωτικότατα, ἱερεῖτε πατρὸς βασάσας οἴκοι φι-
λουμένου, ὑπό τε τῆς ἐμῆς. τιμηθέντα προγόνων καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τ' αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα.
ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγλυὴς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς, τῆς ἐμῆς υἱός, θυγατέρων δὲ τῆς ἐμῆς ἀνὴρ, ξένος
δ' καὶ ἐφέσιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγενημένος ἔδρασας. ταῦτα εἰπόντος λαβάνου, ἰάκωβος ἀπολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia
duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ ma-
ximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel
hoc viſo concupiuit hunc cibum, partémque
à ſorore precario petiit. Illa verò denegante,
iubentéque contentam eſſe quòd honoris præ-
rogatiuam apud communem maritum habe-
ret: Rachel mitigatura indignationem ſoro-
ris, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem no-
ctem. quam gratiam altera libenter accipien-
te, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gra-
tiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſa-
chares, quod nomen ſignificat ex mercede na-
tum: & Zabulon, quod ſignificat pignus be-
neuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem et-
iam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox
ſignificat additamentum. Hoc toto tempo-
re, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri
& gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe Gen. 31.
aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur.
Socero verò non permittente, clàm hoc face-
re cogitabat: pertentabátque animum vxo-
rum: quomodo laturæ eſſent peregrinationem.
quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis e-
tiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà
cum ſorore fugiebat: ſimúlque vtriuſque libe-
ri & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam
totis quantæ erant facultatibus. Adducebat
etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam
Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſe-
cum ferebat Rachel: non quòd deos coleret,
quorum contemptum à marito didicerat: ſed
vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, habe-
ret quò confugeret veniam impetratura. La-
banus autem poſt vnam diem cognito Iacobi
& filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur
eum cum valida manu, & ſeptima demum die
deprehendit eos in quodam colle quieſcentes:
quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe con-
tinuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi
viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga
generum cum filiabus durius præ ira conſule-
ret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve pau-
citatem fugientium contemneret, alioqui ſe
illis propugnatorem futurum. Sequenti verò
luce Labanus Iacobum ad colloquium euo-
cat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille
fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem ac-
cuſare, exprobans quòd pauperem omniúm-
que egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus
abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias,
inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto be-
neuolentiam erga nos tuam fore firmiorem.
tu verò neque matrem tuam & communem
ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, ne-
que liberos quorum ego auus ſum, reueritus
non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapui-
ſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent au-
tor fuiſti: ſacra patria domum tecum porta-
ſti, & apud maiores meos, & apud me in ſum-
ma veneratione habita. & quæ vix hoſtis ho-
ſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener,
hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti.
Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æquúmque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuerteretur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægre ferre, quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quò e ter ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat faliens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens méſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸν ὑφ' ὃ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν δυρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ. ὑφ' ᾧ δὲ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γεγυμνώθης, ὑφ' ταύτης πῶς οὐ δικαίως ἂν ἐπαινοίης τὴν δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μοίραν αὐτῆς ὀλίγιν λαβόντες ἔχομεν, ὧν μέν τοι γε τὴν θυγατέρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμοῦ κακουργίαν ἀπαναστήσαντες ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' ἀνοίαν δικαίαν ἐῶ γυναιξὶ γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας εἰ συμβέβηκεν. ἔπονται δ' εἶναι ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ὑφ' τῷ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσανεκάλει δὲ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μήτρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὀπταῖς μασι χαλεποῖς ἐπέσχεν, εἴκοσιν ἔτη ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταξών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῆς γάμων ὑπ' αὐτοῦ γλυκύμυρα, καίπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. φέρω δὲ, τὰ μὲν τοῖς γάμοις, καὶ ἅτις ἂν ἐχθρὸς ἔφυγε. κἀγὼ σφόδρα κακούργως ὁ λάβαν ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτοῦ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῷ τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἐφ' ὅτε μὲ ὅτι καὶ γλυκὺ λευκὸν, ποτὲ δὲ τὰ μέλανα τῆς γλωμύων. πλημμυούντων δὲ τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἰακώβου πικρομένων, τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέχειν ἐπηγγέλετο τὸ ἑξῆς, ἀλλὰ τὸ ἐποφθαλμιᾶν τοῦ πλήθει τῆς κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲ ἀλλὰ τὸ δυσέλπιστον γλυκέσθαι τοσαῦτα φυδόμενος ὃ ὀπτανομένοις. ὧν μέν τοι τῶν ἱερωμάτων, σπέλδειν ἔρυναν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβὰν τῷ ἔρυναν, ῥαχίλα πιυθανομένη, καταπίθησι τοῖς τύποις εἰς τῷ σάγῳ τῆς φερούσης αὐτῷ καμήλῳ, σκαθέζετο δὲ φάσκουσα τῷ κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς σκοχλεῖν. καὶ λάβαν μὲν, ἀφίσαται τὸ ὀπλεῖον ἐρύνης, ὡς αὖ οἰηθεὶς τῷ θυγατέρα μήτοιότι πάθοις τοῖς τύποις προσελθεῖν. πιεῖται δὲ ὅρκοις πρὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτοῦ μνησικακήσειν τῷ γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖνο ἀγαπήσειν αὐτοῦ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίσεις τὰς ὅτι τοῦτοις ἐποιήσαντο ὑφ' ὅρων τινῶν, ἐφ' οἷς σήλῳ ἀνέθεσαν κατὰ βωμοῦ χῆμα. ὅθεν γαλάδις λέγεται ὁ βωμός. ἀφ' ἧ νεῦ γαλαδίνῳ καλεῖσι τῷ γλῶ. ἐσιαθέντων δ' ὅτι τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος, ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ δὲ εἰς τῷ χαναναίαν προϊόντι, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῆς ἐς ὕστερον. καὶ τὸ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεῦ στρατόπεδον. βελόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔπεμψε μὴ ἀπειθείας προϋπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν δι' τῷ προτέρων ὑποψίαν. ἐντέλλατο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸ ἡσαῦ. ὅτι νομίσας ἰάκωβος ἀδικον συνδιαπᾶσαι αὐτοῦ τῇ ὀργῇ τὸ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. κἀγὼ τὸ χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος εἰ δι' ἀλλάκτου, ἐπανίκοι, γυναῖκάς τε κἀ παῖδας ἐπανόμενος μὴ τὸ προϊόντος βίου, μὴ τὸ τιμιώτατον ἑαυτὸν ἐκείνῳ ὠδηδικέναι, ὅτι κείνῳ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τοῦ ἀδελφοῦ συμμεταλαμβάνειν τὸ ὑπὸ θεῦ δεδομένων. οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσαῦς δὲ προσχαρὼς γίνεται, κἀ τοῦ ἀδελφοῦ ὑπλούτα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰάκωβος πυθανόμενος ἥκειν αὐτὸν, ὑπαντησόμενον μὴ τοσούτων ὁπλιτῶν, ὧν προφόβος. τοῦ μὲν τοι διὰ τῷ ἐλπίδα τὸ σωτηρίας ἐπέζευξε

πρό-

καὶ θρόνοιαν εἶχεν ὁ τῆς παρόντων ὅπως αὐ αὐτὸς
ἀπαθὴς σώζοι τὰς σὺν αὐτῷ κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ
ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νέμεις οὖν τοῖς σὺν αὐτῷ τοῖς μὲν
θρόπεμπε, τοῖς δὲ λειπομένοις, ἄσσον σπέλθειν ἀπο-
λειθεῖν. ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ θροπεμφθέντες ὑπὸ τῶν
μένων τῶν ἀδελφῶν, καταφυγὴν ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ
τοῦτον διατάξας τοῖς σὺν αὐτῷ τὸν δρόμον, πέμπει πινὰς
δῶρα νομίζοντας τὰ δελφὸν ὑποζύγια ἢ ἵν' τὰ πεμ-
πόμενα, ὁ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια
τοῖς ληψομένοις ἐμελλεν ἔσεσθ, ὥστε τὸ ἀπαυίζειν
αὐτῷ. ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες σὺν διαλείμμασιν, ἵνα
συνεχέστερον σύντυχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. αὐτὸς δὲ
ὑπὸ τὸ δώρων τὸ ὀργῆς, ἐν διαμένοι τὸ θυμωθῆναι.
ἐπὶ μὲν τοι ὁ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν θεὸς αὐτὸν εἰρήνη
τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τὰς ἡμέρας
νυκτὸς διηνυομένης σκίνει τοὺς σὺν αὐτῷ. νὺξ χείμαρ-
ρόν τινα ἰάβακχον λεγόμενον διαβιβηκότων, ἰακώβου
ὑπολελειμμένου φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν,
σκεῖνος θρὸ καταρχοντὸς τὰς μάχης, σκεάτο τε τὸ φαν-
τάσματος, ὃ δὴ νὴ φωνῆ χρῆται ὁ λόγοις θεὸς αὐτὸν,
χαίρειν τε φὼς τοῖς μεγληνομένοις παραινοῦν, νὴ μὴ
μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγέλου
νενικηκέναι, νὴ σημεῖον ἡνεῖσθ τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν
ἐσόμενον, νὴ τὸ μηδέποτε τὸ γλῶς σκλείψειν αὐτὸ, μηδ'
ὑπὸ τερόν τινα τῶν ἀνθρώπων τὰς ἰσχύος ἔσεσθαι τὰς σκεί-
νου. σκέλδύε τε καλεῖν αὐτὸν ἰσραὴλ. σημαίνει δὲ τοῦτο
νὴ τὸ, ἑβραίων γλῶτταν, τὸν αὐτὸς ἀγγέλῳ θεῷ.
Ταῦτα μὲν τοι θρόλεγμ, ἰακώβου δεηθέντος. ἀφόρ-
μενος γὰρ ἄγγελον εἰ θεῖον, τίνα μοίραν ἕξει σημαίνειν
θαρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ' εἶπον, ἀφα-
νὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις ἰακωβος, φανέηλον ὀνο-
μάζει τὸν τόπον. σημαίνει δ, θεοῦ θρόσωπον. ὁ γλυ-
κὺς διὰ τὸ μάχου αὐλήματος αὐτῷ θρὸ τὸ νδῦ-
σον τὸ πλατύ, αὐτός τε ἀνέχει τῆς τούτου βρώσεως,
νὴ δι' ἐκεῖνον δὲ ἡμῖν ὄζιν ἐδώδιμον πλησίον δὲ ἤδη
τὸν ἀδελφὸν πευθανόμενος, κελεύει θρϊέναι τὰς
γυναικῶν ἑκατέραν καὶ αὐτοῦ μὴ τὰς θεραπαινί-
δων, ἵνα πόρρωθεν ἀφορῶσιν τὰ ἔργα τὰς ἀνδρῶν μα-
χομένων εἰ τοῦτο θελήσειεν ἰσαὺς. θρόσεκυνει δὲ
αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτὸς γλυόμενον, ὑδὲν θρὸ
αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. νὴ ὁ ἰσαὺς ἀσπασάμενος αὐ-
τὸν, ἀνήρετο τὰς παίδων τὸ ὄχλον ὁ τὰς γυναῖκας. ἠ-
ξίου τε τότε τὸ παῖ μαθὼν θρὸ αὐτὸς, νὴ αὐτὸς συμ-
βαδίζειν αὐτοῖς θρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δὲ θρο-
φασιζομένου τὸν κόπον τὰς ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν
εἰς στείραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὰ διάταν, θροσα-
γορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τὰ αὐτοῦ ξιχώσεως δασείαν.
ἰακώβου δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔτι νεῦν σκηνὰς λεγομέ-
νας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆν χαναναίων δ' ὄζιν ἡ πό-
λις. τὰς δὲ σικιμιτὰς ἑορτὴν ἀγόντων, δείνα ἡ θυγάτηρ
λεῖ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη
τὰ κόσμον τὰς ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δ'

A Distributo igitur agmine duos procedere iussit, alios propere subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis quibus se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisque variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquàtum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelum Dei viceB rit: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi. iussítque illum posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pedisequis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum, & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium popoſcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione,

Gen. 34.

αὐτὸν συχέμις ἐμμώρου τὰ βασιλέως υἱός, φθείρᾳ δ' ἁρπαγῆς, νὴ σχεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύῃ τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτὸν θρὸς γάμον τοῦ κόρου. ὁ δὲ πεισθεὶς ἦκε θρὸς τὸν ἰακωβον, δεόμενος τὰ παιδὶ αὐτὸ συ-
χέμι συζεύξαι δείναν κατὰ νόμον. ἰακώβου δ, ὅτ' ἀπλήστειν ἔχων σχὲ τὸ ἀξίωμα τὰ θεσκαλουμένου, ὅτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τοῦ θυγατέρα, ἠξίωσεν διαφέρειν αὐτὸ βουλοῦ ἀ-
γαγεῖν θρὲ ὧν θαρεκάλει. ἀπεῖ μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰακώβου ἐλπίζων θαρίξειν τὸν γάμον. ἰακώβου δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τοῦ τε φθορᾶς τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὰ ἐμμώρου τοῦ δίκην,

iuſſit eos conſultare quid facto opus eſſet. maior pars hærebat incerti quid eſſet agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſeruato feſto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus ſopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuerſos interimunt vnà cum rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Iacobum autem obſtupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiúmque quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena vouerat, perſoluere imperat. itaque dum luſtrat, incidit in Labani Deos: neſciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, vbi ſomnium illud diuinum viderat iter faciens in Meſopotamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris cauſa matri fuerit. Atque hic eſt filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Rachele: quatuor verò è pediſequis, è ſingulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, vbi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Cap. XX.

Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone.

Rebecca enim iam antè defuncta: Iſacus quoque eam ſequitur, non multo poſt filij reditum: & ſepultus eſt à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim exactis cum virtute annis octoginta quinque ſupra centum.

A ἤξίει βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορούντες. συμεὼν δὲ καὶ λεύης ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συνίστανται τοιαῦτά τινα πρὸς ἕξιν. ἔστιν ἑορτῆς, ἣν τῷ σικιμιτῶν ἔθνει καὶ διωχίαν πεφαμμένων, νύκτωρ ἐπιστοὺς ὑπερβαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν ὑὸν αὐτοῦ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν πρόξαντες δὲ τοῦτα δίκα τῆς πατρὸς γνώμης ἐπανήγουσι τὸν ἀδελφόν. ἰακώβῳ δὲ ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς φήσας ἐκέλευσε θαρρεῖν. ἀγνίσαντα δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ἐπιτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὁδῷ τῷ ὀνείρῳ πύθοιτο. ἀγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὅτε τυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. ἐπὶ δὲ ἤπιστο τοῦτο ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοὺς ἔκρυψεν ὑπὸ σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρυῦν. ἀπάρας τε τοῦτόθεν, ἐν βεθήλοις ἔθυεν, ὅπερ τὸ ὄνομα ἐθάσσατο χωρῶν πρότερον ὅτε ἦν μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν δὲ πρόϊὼν ἐπεὶ καὶ τὴν ἐφραθαίων γῆν, ἐνθάδε ῥαχὴλαν ἐν τοκετῷ θανοῦσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν δὲ ἐν χεβρῶνι τιμῆς ἐτύγχανεν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμεὶν ἐπάλεσε, δι' ἃ τὴν ἐπ' αὐτῷ ὠμομοίραν. ὁδ' ὑὸς τῇ μητρί. ἔστι δὲ ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα θηλεῖα δὲ, μία. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο δὲ ἐκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προείπον. παρεῖναι δ' ἐντεῦθεν ὅτε χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐπεὶ δὲ ἰσαακος τὴν διαιταν εἶχε. καὶ βεκχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιαζεύξασι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Τὴν δὲ ῥεβέκκαν ἰακωβος ἐκτέλεσε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαακος ἐν μὲν πολλῷ τοῦ ἀφίξεως τὴν ἐφ' ἑσπέρας ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείῳ προγονικῷ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντα αὐτοῖς. ἐνῆν δὲ ἰσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἄδειαν τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀρετῆς, ἔτους ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσορεῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσάκις παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. Ἐ ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέχει, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. ά.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν δυδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.

Ὡς αὐτὸς εἰς αἴγυπτον προαθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἀφῖκε τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γυμόμβους ὀπίσημος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, τοῖς ἀδελφοῖς ἔχειν ὑποχείριος. Κεφ. γ.

Ἡ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ μετὰ τὴν ἡμέρας πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, ἀφῖκε τὸν γυμόμβον λιμόν. Κεφ. δ.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διακομιζομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέχει. Κεφ. ζ.

HAEC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CAP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit, CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esao Idumea, Iacobo Chananea contigit.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς ἰσαῦ καὶ ἰακωβ ἰσάκου παῖδες ὄντες διέλαχον τὴν οἴκησιν, καὶ ἡσαῦ μὲν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰακωβ δὲ τὴν χαναναίαν.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominat' est à sei pso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adoleſcens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adoleſcentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus, Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Gen. 35.

Gen. 36.

μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας

ΜΕΤΑ δὲ τὸν ἰσάκου τελευτὴν οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐχώρουν ἕλαχον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τὴν χερρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, εἰς σαείρα διήτατο, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, ὥστε καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, καὶ διαύτην αἰτίαν τυχὼν τὴν ὀνομασίαν. ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ λιμῷ πεφαχθεὶς, ἐπὶ παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ἀπιτυχὼν τοῦ ἀδελφοῦ φακοῦ ἑψομένου κόκκου πρὸς ἔδεισον αὐτοῦ ἁρπάσαι θέλων σφόδρα τοῦ χρόνου, καὶ δι' ὃ τοῦτ' ἐπὶ μᾶλλον ὠρεχθεὶς, ἠξίου αὐτὸν πρὸς ζοφιώ. ὁ δὲ ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τὸν φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε. κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ πεφαχθεὶς, ὤμοσε χωρεῖ τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ μετ' ὄρκων. ἔνθεν δι' τὸν ξανθότητα βρώματος, ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδίαν ἀπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὕστερος πεφοινήρδυσεν. ἕλληνες δὲ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμὸν. ὧν ἰάους μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρπος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τεκνομα. τὸν δὲ λοιπῶν, ἀληφάζης μὲ, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλου δὲ, ἐκ μοσαμήθης ὑπῆρξαντο αὐτοῦ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲ ἔτοι παῖδες ἦσαν. ἀληφάζη δὲ γόνου γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμαν, ὄμηρος, ὄφις, ἰόθαμος, ὀκαναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς, θαμνάης ὄνομα. ἔτοι κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκης κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ γὰρ ἠν ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς

διεφύλαξεν.

ες

Κεφάλαιον β'. A

CAP. II.

Ως ἰώσηπος ὁ πατὴρ τῶν ἰακώβου παίδων ἐνυπνίων ἀυτῷ φανέντων τὸ μέλλοντι δι' ἀγαθῶν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

Ιακώβῳ δ' συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς ἦν. ὁ μὲν γὰρ πρεσβύτατος αὐτῷ ἐκ τῆς Λείας γεγονὼς ἦν ἐκείνου μάλιστα φίλτατος· ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν εἶχον ἄριστοι, καὶ δεινοὶ συνιέναι. τοσαύτην δὲ ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς φρόνησιν ἔσχε, καὶ τὴν εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτοῖς δόξαντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν ἀδήλως ἐργάζεσθαι, καὶ ποιήσαι τὴν ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ ῥαχὴλ παιδοποιησάμενος ἰάκωβος. δι' ἃ τε τὴν τοῦ σώματος εὐμορφίαν καὶ δι' ἃ ψυχῆς ἀρετὴν, φερνήσει δὲ διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον υἱῶν ἠγάπα. τούτῳ δὴ ἀδελφῶν, ἅτε τοῦ πατρὸς σφᾶς ἡ φθόνον κινήσασ καὶ μῖσος ἅτε σὺν τοῖς ὀνείρασιν, ἃ θεασάμενος, τοῖς τε παροῦσι καὶ τοῖσιν ἐμέλλουσεν, εὐδαιμονίαν καταγγέλλομενα, ζηλοτυποῦντων ἄρα τὴν ἀνθρώπων, τὰς τῶν οἰκειοτάτων εὐτυχίας. αἱ δ' ὄψεις, αἷς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαίδε ἦσαν. δοκεῖ τεμαφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν δρᾶν τὸν πατέρα ὅτι συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν κατὰ τὸν σωρὸν θειοτέρων καὶ τοῖς ὕπνοις ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. ἐν ᾧ περ ἐγερθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κρύπτων αὐτῶν τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ὅτι τὸ παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα πυρῶν πρέμειν ἐφ' ᾧ κατέθηκε τόπῳ, τὰ δὲ ἐκείνων προσρέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. καὶ μέγεθος προσημάτων τὸν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τότων ἀδὴν, ὡς ἐγνώσμενον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπέπεμπεν τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. ἦν δὲ ἥλιον, ἑδόξε τὴν σελήνην καὶ ἕνδεκα ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ὅτι ἦν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν δὴ τῶν ἀδελφῶν κακόηθος ὑφορώμενος, καὶ τότων ἀδατυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τὴ βέλτερα σημαίνειν, φάσας ἀδελφῶν. ὁ δ' ἤδη τῷ ὀνείρατι. τὸ δὲ προῤῥησιν αὐτοῦ τῇ δόξαντος συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀσυήτως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν δὲ τοῦ παιδὸς κατήγγελλον. καὶ καιρὸν ἕξειν θεῖ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν καὶ τὸ τῆς γενέσεως καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴ μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρ, τὰ μὲν αὐξήσης πάντα καὶ ζεφύσης τὸ δὲ σκοτεινοῦντος καὶ τὸν ἰσχνὸν στιβόντος εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τοῦ τότους ἕνδεκα εἶ, καθάπερ τοὺς ἀστέρας, ἀπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὸν ἰσχνὸν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην τὰ ἀσυήτως τὸν ὄψεως τὸν κρίσιν ὑπεπόησατο. τοῖς ἀδελφοῖς τῷ ἰωσήπῳ σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετίθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δέχεσθαι ἀγαθὰ ἤξειν ἀλλ' οὐ

Iacobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam expertectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrentes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At ille nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis pescommodum, non præmonito patre. atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cogniturum res fratrum, & quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Gen. 37. ILli autem viſo fratre aduentante grauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebántque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus vidēs eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternę reos deprehendi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redunduraturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent. reputantéſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam verentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil iplius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſſe tantum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum grauaturam, ſi videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio.

A ἀδελφοῦ, ᾗ ὧν συναπολαύσῃν αὐτοῦ εἰκὸς ἦν κοινωνὸς τῆ ἡλικίας, ὅπως τὸ δίδυμονίας ἐπιμόνως. ἀπελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον, τούτῳ κυρώσαντες τὸ βουλεύ, ἐπειδὴ τὸ συνκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχειν, ὅτι σιτομῶσι ζαπέντες, χώρα δ' ἐστὶν αὐτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα τὸ νομὰς ἀφέρειν, αὐτὸ θι τὸ ποιμνίων ὀπιμέλουσι, μὴ προδηλώσαντες τοῦ πατρὶ τὸ ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δ', ὑπὸ τὸ ἀγνοίας, ᾗ τὸ μηδὲ ὑπὸ τὸ ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαί τινα τὸ πρὸ τοῦ παίδων αὐτοῦ τὸ ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὸ πρὸ αὐτοῦ B σχήσειν λαμβάνων, τὸ πρόθυμος ὢν, πέμπει τὸ ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ πρὸ τοῦ ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἰώσηπος ὕπνος εἰς αὖλιν πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφῶν δι' ὃ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος. καὶ ὁμόσαντος ὀθόνιον οὐκ εἶ κλαπρόσ, πῶς ἀδελφοὶς ἔχειν ὑπερβορίους.

ΟΙ δὲ τὸ ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, πάθησαν μὲ, ἀλλ' ἐχ' ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, C παρὸς ἀπροσδόκητος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῶ, καὶ τὸ χεροὶν αὐτοῦ καὶ θείαν βούλησιν προδοθέντα. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸ ὂν ποσὶν ὑπερβάλλεσθαι καιρὸν ὡρμήκεσαν. ὕπτα δ' αὐτοὺς ῥέβηλα ὁρῶν ἐχοντας ὁ πρεσβύτατα αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ πρᾶξιν ὁμονοητικόσ, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τὸ βλαπήματος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲ καὶ θεοῦ καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνοῖς ἀνθρώποις χθαυμάσαι φόνον. πολὺ μᾶλ' οἱ μιαρώτερον τὸ, σφᾶγιν ἀδελφὸ δράσαντας ὀφθῆναι ᾧ πατήρτε ἀναιρεμένῳ σωσαδικεῖ), D μήτηρ εἰς πένθ καὶ παιδὸς ἀποσέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νενομένου νόμον συνκαταπατᾶ). τούτων ἓν αὐτοῦ αἰδῶ λαβόντας, τὸ λογισμοῦ τὸ πείσον) τὸ θυμικότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθῆ τὸ νεωτάτου προσθεμένους, ἀποχέσθ τὸ βλάβους παρεκάλῃ, τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἤδη καὶ τὸ βουλῆς αὐτὸ τὸ ὅτι τὸ ἀδελφὸν γεγυμνωμένους. ἀποσάντας μὲν τὸ προέξεως ἀγαπήσῃν μετανοίᾳ τοῦ σωφρονεῖν εἴξαντας. προελθόντας δ' ὅτι τοῦργον ἀσέβειν ἰὼ ἐκ εἰσαφάξη) τὸ ἀδελφοκτονίας δίκαιον μείναντας αὐτοῦ τὸ παῖδα χθ παρῶσαν προθύμειαν, μήτε τὸ ἐπ' ἠρημίας θεατὸν μένων ὑστερῶσαν μήτε τοῦ καὶ τὰς πόλεις. ὁ πρὸ δ' ἀνθρωπος αὖ ἦ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τὸ θεόν. τό τε σωφρονοῦν αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγχ, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοσοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συμοικήσῃ τὸ ἀδελφὸν αἰτῆσιν, ὃ ἐν ἀποδρᾶναι. προσεπιθῇ δ' καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν μὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δ' καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἑτῶ φίλοις, ὑφ' ὧν ἀμύνεσθαι ἐδόκουν. ἰώσηπον δ' οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγυμνωμένον, ὀλιγοθείεσθαι. ὧ τὸ τὸ ἡλικίας ἀθῆναι μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτοῦ ἐραννίζ) κηδεμονίαν. ἥτε ἀρτία τὸ ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὸ προῆξιν αὐτοῦ πόθοι, ὀλιγ φθόνον τοῦ ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῶ τῶ ζῆν ἐξαναλῶσαι διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ὑπολαύ-

σουσι κοινωνοῦντες αὐτοῦ τὸ μετουσίας, οὐ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδία γὰ ἰῶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνῃν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσῃ προσηκέν ἂν τὸ ὀργὴν καὶ ὀλίγ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἔσεσθ νομίζων. εἰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κεκειμένων τὸ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ὑποκτείναντες ἀφαιρήσον) τὸ θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσῃ), καὶ ὁ μὲ ῥᾴθυμος ταῦτα λέγων καὶ προὸς τούτοις ἔτι πλείω, δεδόμενος, ἐπῄρατο τοῖς τὸ ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ὑποβέπῃν

ἐπεί.

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῶν λόγων ἐώρα γιγνομένους, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐξαπτομένους τῇ ὀργῇ, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὅπως ἥκιστα ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τῆς ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ ἀμείνους ἔσεσθαι τὸν τρόπον, πείθων λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ συνέθεντο ὡς τὸν ἀδελφὸν, ἂν ἔτι σφίσι κακοῖς οἷς νῦν παραμένῃ ἀφανὴς ἔσται. εἰ γὰρ τούτοις ἔτι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ ἀποδύσονται, οὐ μᾶλλον τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἂν ὑπόσχοις κυφότερον. ἦλθε γὰρ αὐτοὺς, αὐτόχειρας μὴ μὴ γένωνται τοῦ ἀδελφοῦ. ῥίψαντας δὲ εἰς τὸ φρέαρ μιαρὸν λάκκον, ἵνα τοῦτον ἀποθανεῖν ἐάσωσι, καὶ τὸ γε μιαίνεσθαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. συναγαγόντων δὲ τούτοις τὸν νεανίσκων, φοβηλαβὼν ῥύβηλος τὸ μέφακιον, καὶ καλωδίῳ ἐκδήσας, ἠρέμα καθίμησεν εἰς τὸ λάκκον, καὶ δὴ ἱκανῶς ἄυδρος ἦν. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσετο καὶ ζήτησιν χωρίων τοῦ νομὰς ὑπερτιθείων. ἰδόντας δὲ καὶ αὐτοὺς ὧν τὸν ἰακώβου παῖδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας τοῦ ἰσμαηλιτικοῦ γένους, ἀρώματα καὶ σύρα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν. τοῖς ῥυβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἀραψὶν. ἐκεῖνόν τε γὰρ, ὅτι πρῶτα τὸν γνόμενον καὶ τεθνηξόμενον τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τοῦ μιάσματος ἔτι ἀπαλλαγήσεσθαι. δέξασθαι δ' ἂν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοντ' τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνᾶς εἴκοσι ἑπτακαίδεκα ἐπὶ γενόμενοι. ῥύβηλος δ', νύκτωρ ὅπως τὸν λάκκον ἐλθὼν σώσαι τοῖς ἀδελφοῖς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλυμμένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τοῦ δὲ τὸ φρεαχθὲν αὐτοῦ φρασάντων, παύεται τοῦ πένθους ὁ ῥύβηλος. ὡς δ' ταῦτα φθὰς τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέφραγτο, τί ποιήσαντες αὖ ἔξω τῆς ὑπονοίας φανῶσι τῷ πατρὶ γνησθέντι ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸ χιτωνίσκον, ὃν ἐνδεδυμένος ἀφῖκτο πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, φθείρησαν δ' αὐτὸν ὅτε καθίεσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δράσαντας ἅμματι τράγου μολύναι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς αὖ ὑπὸ θηρίων αὐτοῦ φανείη διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῷ φθόνῳ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον ἔτ' ἰδεῖν, ὅτ' οἷα κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα δ' τοῦτον δύρειν ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, φθονήσαντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξάλη. ὁ ἰάκωβος δὲ ὅπως κυφοτέρας ὧν ἐλπίσιν ὡς ἰωσὴφ ἀποδισμένον δηθεν αὐτῷ τὸ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίσιν δ' αὐτοῦ τὸ τελούμενον ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών, καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅπως νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἔτος διήκοιεν ὅπως τῷ μειραξίῳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τὸ ἐξ ἄλλων φθορᾶς ἐρημούμενος, ἔτος ὅλον φθῷ τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γενόμενον. καθέζετο δὲ σακκίον ἐξαφάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μὴ θ' ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῷ ῥᾴον γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον δ', πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρὴς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅτι τῶν φαραώθου μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τοῦ ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. ἐσχήκει τε τὴν καὶ τὸν οἶκον φρόνοιαν. ὃς δὲ, τούτων τε ἀπέλαβε, καὶ τιμῶ ἄτις ἦν περὶ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum

B demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum

C apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in

D puteum detraxerant, lacceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari belluarum incursu perisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem

E non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis *Gen. 39.*
præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum eruditum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur

F concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit:

docuitque prudentiam aduersanti fortunæ non succumbere, si quis ea legitimè, & non secundis tantum in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratàque si rem aperiter se faciliùs eò potituram, & in parte felicitatis habituram si contigeret ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans vnquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facilè sedetur. se quiduis potius perpessurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulsa magis etiam accendebat, quòd non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem. quam nacta supplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, quà cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendi: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuedini posthabui. siue priùs diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perstо. quare aut præsentem voluptatem elige, & amanti obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymásque verborum testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constantérque restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæque sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officij sui monuit, iurísque coniugalis ac consuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præstò esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non possit: adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆς ἐν ταῖς βίῳ δυσκόλων δ' ὠφελίμων, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς ἀφορμὰς, τὰς κατ' καιρὸν μόνον ἁρμοσμένον. τὴν δὲ τῆς δεσπότης γυναικὸς, δέμας τε τὴν εὐμορφίαν, καὶ τὴν περὶ τὰς πράξεις αὐτῆς δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομίζουσα εἰ ποιήσειν αὐτῇ τοῦτο φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησαμένην τὸ τῆς δεσποινιαν αὐτῇ δεηθῆναι, ὡς πρὸς τὸ χρῆμα τὴν τότε δυλείας, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν τρόπον ἀφορώσης τὴν καὶ πρὸς τὴν μεταβολὴν πρᾳγμένης, τήν τε ὀπθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ καὶ λόγες περιφερόσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ὑπείνας ὅσον εἰ τοιαύτην αὐτῇ διδόναι χάριν, ἂν ἡ τοιαμβύκη καὶ τοσαύτης ἠξιώκοτος τιμῆς, ἀδικίαν συνέβαινεν εἶ) καὶ ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ τῆς πάθης κἀκείνῳ πρᾳγκαλεῖ, τὴν ὑπόγνωσιν τῆς τύξεως τῆς ὀπθυμίας περιβαλλόμενος. ἐαλήσεσθαι γάρ, τε αὐτῇ τῆτο μὴ παρόσης ἐλπίδος, αὐτὸς τὰ πάντα μᾶλλον ὑπωμβύν ἔλεγλε, ἢ πρὸς τῆς τὸ καταπῆθὴς ἔσεσθ. καὶ γὰρ εἰ τῇ διανοίνη ἄλλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῆς περαγμάτων αὐτιλογία πολλὴν αὖ ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπέτεινε τὴν ἔρωτα μὴ περιορόσης τὴν ἰώσηπον αὐτιχεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ τῆς κακῆς πολιορκεμένη, δευτέρα πάλιν πείρα περιστηθυμεῖ κατεργάσασθ δημοτελὲς ἐν ἑορτῇ ὀπισάσης, καθ' ἣν εἰς τὴν παίγνιον ἐν γυναιξὶ φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκήπτε) νόσον πρὸς τὴν ἀνδρα, θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τῆς ἰωσήπε. καὶ γλυκομένης αὐτῆς ταύτης, λιπαρωτέρες ἐπὶ τῆς ῥώτων αὐτῷ περσλιέγκατο λόγοις. ὡς καλῶς μὲ εἶχεν αὐτὸν μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶξαι καὶ μηδὲν ἀντφρικέναι, κατά τε τὴν πρᾳγκαλύσης ἐνέχοπλον ἐν τῆς πάθης ὑπερβολὴν, ὑφ' ἧς διαδεῖν δεινὰ ὅσα τῆς κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπφνωτέραν γλυέσθ. φρονήσῃ τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὅπι τοῖς παρελθῆσιν ἄγνωμον διορθώσε). εἰ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο. ταύτην γενομένην καὶ μὴ πλείονος ἀπιδῆς, νόσον τε γὰρ περφασίσασθ καὶ τὴν ἑορτῆς, καὶ τὴν παιγνύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν περιμῆσαι. εἰ τε τοῖς ῥώτοις ὑπὸ ἀπιςίας αὐτέκρισε λογισμοῖς, τῆ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶ) κείνῳ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπιμβύειν. περσδοκᾶν τε τῆ παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχῃν περιδέμβον αὐτῆς τῆ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γλυόμβυον. ἄμωμον ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποτραφέντα τὴν ἀξίωσιν, καὶ τῇ χαρίζεσθ τῇ δεσποίνῃ τὴν σωφροσώνης δόκησιν προτιθέμβον. ἐ γὰρ αὐτὸν τῆτο ὠφελήσειν ἁπτήσης εἰς κατηγορίαν αὐτῆ, καὶ καταφθυσαμβύης πεῖραν ὅπι τὐνδρί. προσέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνε, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀληθείας φέροντας, ταῦτα λεγούσης τὴν γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ἤτε οἴκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ὅτ' ἰωάγκασε φόβος, ἀλλὰ τῆς δέησιν αὐτέχεν καὶ τῆς ἀπειλῆς ἃ ἐνδέδωκε δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομβύειν τι τὴν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τὴν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμβυος ἐφ' οἷς αὖ αὐτῇ συνοίδῃ δικαίως ἀπολεμβύῳ. χάμε τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τῆς πρὸς τὸ ἀνδρα συμβώσεως. καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμῃν, ἢ τῇ περσκαίρῳ τῆς ὀπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλῃ. τῆς ἢ μὲν μετανοίαν ἐξύσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ γλυπομβύλιν, ἃ ὅπι διορθώσειν τὴν ἡμαρτημβύων, καὶ φόβον τὸ κατάφωσεν γλυέσθαι, καὶ χάριν τὸ λαβεῖν ἀγνοεμβύης τὸ κακοῦ. τῆς ἢ πρὸς τὸ αὖθις κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

πρὸς

καὶ πρὸς ἅπαν πλεῖον τὴν διὰ τοῦ σωφρονεῖν καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν ἢ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὴ μᾶλλον διατάσῃ, μείνασα καθαρὰ, ἢ διαπτοίνης ἐξουσίᾳ χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' ὁ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ· πολὺ γὰρ κρεῖττον εἶ θαρσεῖν ὀπτηνοῦσιν, τοῖς δὲ βεβιωμένοις, ἢ ὅπῃ λανθάνουσι κακοπραγίᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ὑπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὑπισπέφειν. ἡδὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ παρουσῇ, καὶ ὑπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ὑπομένουσα τὸ πείθειν ἠθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ προσκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε τῶ δωματίῳ, φειδὴς γὰρ μὴ κατάπτῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, φιλαλγῶς ἔχουσα φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸν πετεφρὴν ἐγνω τῶ ἰωσήπου, ἢ τούτῳ τῷ ῥόπῳ πιμπρᾶσα μᾶλ' αὐτὴ δεινῶς ὑπεφαίνετο, προλαβεῖν ὁ τὴν διαβολὴν, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠνήσατο. καὶ κεκάθικε μὲν κατηφὴς ἢ συνεχυμένη, τὴν ὅπῃ τῷ διαφθεῖραι τὸ ὑπιθυμίας λύπην ὡς ὅπῃ πεῖρα διαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δὲ τὰνδρὶ καὶ πρὸς τὸ ὄψιν ταραχθέντι καὶ πιστεύσαντι τὴν αἰτίαν, τὸ κατηγορίας ἰωσήπου κατήρξατο, καὶ τοιάδε εἶπεν ἀνήρ, ἢ ποτε μὲν δοῦλον κοίτην μιᾶναι τὴν σὴν ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, ἔθ' οἷς μὲν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μηδεὶς ἐσωφρόνησεν, ἔθ' ὧν ἐκ τὸ σῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαριστὸς ὢν ἀνὴρ εἰμὶ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσε ὑβρίσαι γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τὴν σὴν παρουσίαν φυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτεισι ἐδόκει πρότερον δι' ἃ ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ ἐκ φύσει χρηστὸς ὢν τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν ὡς θεὸν, ᾧ τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν ἐζήτει, ἢ τὴν πρεσβυτέραν οἰκετῶν προτιμηθεῖσαν τούτοις ἢ τὸ σῆς φαύειν γυναῖκος. παυσαμένη δὲ τὴν γόων, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιπόντ' αὐτό. πετεφρὴς δὲ μήτε δακρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τό τε πρὸς αὐτὴν ἔρωτι πλέον νέμων, ὅπῃ μὲν τὸ ἀληθείας ἐξέτασιν ἃ εἰζήτετο. δοὺς δὲ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πετεφρὴς δ' εἰ κατακείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὴν τῆς κακούργων εἱρκτὴν ἐνέβαλεν. ὅπῃ δὲ τῇ γυναικὶ ἢ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα ἢ σωφρονεῖν αὐτῇ μάρτυρῶν. ἰώσηπος μὲν οὐδὲ πάντα ὅπῃ τῷ θεῷ ποιησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ἀδ' εἰς ἀπολογίαν ἀδ' ἐπ' ἀνελεῖν τὴν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη. τὰ δεσμὰ δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῆς δεδωκότων θαῤῥῶν, τὸν τὴν αἰτίαν τὸ συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα θεὸν, ἓ πεῖραν τὸ πρόνοίας δυθὺς ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν ὑπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτὸ καταγνόησας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν, καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ μορφῆς, ὑπανίεται τῆς δεσμῆς, ἢ τὸ δηνὸν ἐλαφρότερον ἐποίει. διαίτῃ δὲ χρήσασθαι κρείττονι δεσμωτῆς ἐπέτρεπε. τῆς δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τῆς πρὸς τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἵα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς ἐκπομπῶν, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς καταχρεωθεῖεν αἰκαπωθανομένων, οἰνοχόῳ τὸ βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτὸ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, καὶ συνδιαφέρων τῷ ἰωσήπῳ τὰς πέδας;

A at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur. eámque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ab obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationé tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámque scitante, Ne viuas, inquit, marite, ni sceleſtum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit. ídque die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsque conseruis se præpositum, æquum putauit vxorem quoque tuam attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Iosephum damnatũ in maleficorum carcerẽ coniecit: ob vxorísque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis. Iosephus autem innocentiam suam Deo committens, neq; se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorũ necessitaté tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirũ potentiorẽ esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam cõfestim est expertus. Custos enim carceris tũ fidem eius ac diligentiã in absoluendis operũ pensis considerãs, tũ formæ dignitatẽ, soluit eũ à vinculis, eámque miseriam aliquantò leuiorẽ reddidit: victu etiã commodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulãtibus ita vt solét miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus: familiaritatem cum Iosepho contraxit:

IV. Gen. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset prælagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somniis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: eásque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos santiatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroréque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiaram hanc felicitatem discedente. neque enim sontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versamur, & eius qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque prætetitæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalilium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit. pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A

B

C

D

E

F

G

συμβιέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐφύλαττε, καὶ συνέσει δὲ αὐτὸν ἐδόκει προέχειν, ὅταν ἰδών, ἐξέθετο τοῖς φαλακλῶν δηλουμένοις, εἴτι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐν τῷ βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐν τῷ ὀνείρατων φαντασίας προσίθησιν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν καὶ τοὺς ὕπνους, ἐκ τριῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλους βότρυς ἐξ ἑκάστης ὑποκρεμαμένους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς ξυγκομιδὴν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὑποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως. διηθήσας τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν ἓν ἐνυπνίου ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤξειν δ' εἶπε μεθ' ἡμέρας τρεῖς συνίστορος, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τοῦ ὄψεως. ὁδὲ, θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ὑπολυθήσεσθαι τοῦ δεσμοῦ, τοῦ βασιλέως ποθήσαντος αὐτοῦ τὴν ἀγχονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν ἐναποκρίνειν καρπὸν δὲ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις προφέρειν, ὅσα αὐτῷ τε ἐκείνῳ ἀπένδεται, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἀφαιρῶν τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐπιφέρων. τοῦτον δὲν φῆς ἐκ τριῶν ὑποθλιβέντα βοτρύων, χερσὶ τοῦ σοῦ προσέσεσθαι τὸ βασιλέα. καλὸν τοίνυν ἴσθι σοι τὸ ὄψιν γεγυμνασμένον, καὶ προμεμυῆσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐξύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μοῦ τοι τούτων πειραθεὶς καὶ προκαταγγέλλοντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ γὰρ οὐμόμνον ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ προΐδῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος, ὡδὲ δὲ ἐξαμβρήτους ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τῆς κακίρχων ὑπομένειν κατεκείθημεν, ὡδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὰ ταῦτ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῆς μὲν οἰνοχόου χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι ταὐτὸν τὸ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ προσμένειν τὴν δεδηλωμένων τοῦ τελευτοῦ. δοῦλος δέ τις ὢν τὴν σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασιλέως, συνδεδεμένος τῇ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένῳ τοῦ ἰωσήπου πρὸς τὸ ὄψεως ἐκείνου τὴν ὑπόφασιν δύλπις ὤν, καὶ δὲ αὐτὸς ὄναρ ἰδὼν τεθεαμένος, ἠξίωσε τὸν ἰώσηπον, φράσαι τι καὶ εἰκείνῳ δηλοῦν δοῦλε) τὰ δοκοῦντα παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδεῖν ἔφη κανᾶ φέρειν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ ἕτερον ὄψεως τοῦ ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπτάμενοι δ' οἰωνοὶ ἅπαντα διέπαιον, μηδένα λόγον αὐτοῦ ποιουμένης ὑποτοπεῖν. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τοῦ προῤῥησιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόκα. ὁ δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τοῦ λογισμοῦ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβούλετ' αὖ ἀγαθῶν ἐρμηνευτὴς αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ ἐκ οἵων τὸ ὄναρ αὐτοῦ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πόσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τοῦτο σημαίνει. τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀπὸ ἀνθρωθέντα, βορὰν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἐδὲν ἀμυνεῖν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γενέθλιον τεθυκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ὅτι τῆς σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσεν. τὸν δὲ οἰνοχόον τῆς δεσμῆς ἀπολύσας, ὅτι τῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ ἐπὶ πολὺν χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου καὶ μνήμην τῶν προφερομένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τοῦ εἱρκτοῦ, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησά-

πσαμβμος. φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τ αὐτὴν ἐκείνην A
ὄψιν ἐνυπνίων θεασάμβμος δύο, κ μετ' αὐτὴν τ ἑκατέρας
ἐξήγησιν, ταύτης μ ἡμιτμήσασα, τὴν ἢ ὀνειρόπτων κατέχει, ἀχθόμβμος ὅτι τοῖς ἐσχαμβίοις. κ γὰρ
ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτα αὐτῷ. κ συνεκάλ μεθ' ἡμέραν ἁγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τὴν ὀ-
νειρόπτων τ κρίσιν. ἀπορουμένων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλ-
λον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τ ἢ οἰνοχόον ὁρῶντα τ φα-
ραώθ τ σύγχυσιν, ὑπῆρχε μνήμη περὶ τῦ ἰωσήπου, B
κ τ περὶ τὴν ὀνειρόπτων συνέσεως, καὶ παρεσκεδασὼν ἐ-
μέλυσεν αὐτῷ τ ἰώσηπον, τίνι τε ὄψιν ἰδὼν αὐτὸς εἶδεν
ἐν τῇ εἱρκτῇ, κ τὸ ἀπόβαν ἑκείνῳ φράσαντος, ὅτι τε
σωτηρωθείη κ τ αὐτίκα ἡμέραν ὁ ὅπλ τ στεφανοῦν, κα-
θ' ἑκάτερα τῦτο συμβαίνη κ ἐξήγησιν ἀνείρατος ἰωσήπου
παρεσκεύαζος. διὸ δὴ ὢν τῦτον μ ὑπὸ πετεφρῆς τὸ ὅπλ
τ μαχείρων, ὡς δοῦλον. λέγε ἢ αὐτὸν ἑβραίων ἐν ὀλί-
γοις εἶ) ἡλικίας ἅμα C τ παῖδος δύζης. τῦτον οὖν μέτα-
πεμψάμβμος, C μὴ δέε τ ἀρτι κακοπραγίαν αὐτὸ κα- C
ταγνὺς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τ ὀνειρόπτων σοι δηλύμβμα.
κελεύσαντος δὲ τ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸ τ ἰώσηπον
παραγαγεῖν, τ μὲν ἥκειν ἄγοντες, τὸ κεκελευσμβμον
ποιῆσαι μὴ μελλήσαντες, κ τὸ προσαγμα τὸ βασι-
λέως. ὁ ἢ, τ δεξιᾶς αὐτὸ λαβόμβμος, ὠνεανία φησὶν. εὖ
γάρ μοι νυνὶ ἄρις, C σωίσειν ἱκανώτατος, ὑπὸ οἰκέ-
τε τῦ μοῦ μεμβρτύρησας. τὴν αὐτὴν ἀμαθῶν ὧν κ τύ-
τῳ μέταδίδωκας, ἀξίωσον φράσαι ὅσα μοι κατὰ τὰς D
ὕπνους ἐνειράτων ὄψεις προσῆλθεν. βέλομαι δὲ σε
μηδὲν ὑπος ελλόμβμον φόβῳ, κολακεῦσαι ψευδῆ λό-
γῳ. κ τὸ προς ήδονὴν. αἱ τἀληθὲς σκυθρωπότερόν ἢ.
ἐδόξα γὰρ πταμὸν βαδίζων βοας ἰδεῖν δύραφεῖς
ἅμα κ μεγάθ διαφερούσας ἑπτὰ τ ἀριθμὸν, ὑπὸ τῦ νά-
ματος χωρεῖν ὅλη τὸ ἕλος. ἄλλας ἢ ταύταις τ ἀριθμὸν
προπλησίας ἐκ τ ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν καταγνωμέ-
νας C δεινὰς ἰδεσθεῖαι. αἱ κατεδίουσαι τὰς δύραφεῖς E
C μεγάλας, ἐδὲν ὠφελουῦτο χαλεπῶς ὑπὸ τῦ λι-
μῦ τεθυχωμβμαι. μ ἢ ταύτῃ τίνι ὄψει διεγερθεὶς
ἐκ τῦ ὕπνου, C τεθαραγμβμος, κ τί ποτε εἴη τὸ φαντα-
σμα παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν καθαφέσομαι C πάλιν εἰς
ὕπνον, C δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τ προτέρᾳ θαυμα-
σιώτερον, ὅ με C μᾶλλον σκυθρωπὸν κ ταραχῶδη. στάχυας
ἑπτὰ ἑνὸς ὑπὸ μιᾶς ῥίζης ἀναφυέντας, καρπῷ βαρυῦντας
ἤδη C κεκλιμβμους ὑπὸ τῦ καρποῦ, κ τ προς ἀμητὸν
ὥρας. κ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον ἀνφερνῆν- F
τας κ ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἱ δαπανᾶν C καταφθίν
τὰς ὡραίους ζαπέντες, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. ἰώσηπος
ἢ ὑπολαβών. ὀνειρος μ δοκεῖ εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καθ'περ
ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τ αὐτὴν ἀπασημαίνει
τελευτὴν τῇ ἰσομβμων. τό τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῷον
ἐπ' ἀρότρῳ ποιεῖν γεγυμνασμένον, ὑπὸ τ χειμώνων κατε-
θιομένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ τῇ ἐλαττόνων δαπανω-
μβμοι, λιμὸν ἀγνοίᾳ καὶ ἀκαρπίαν ὅτι ἔσεσθαι προ- G
καταγγέλλουσιν ἔτη, ἵνις ἴσους προτέρων διδαμονήσαι-
σιν, ὡς τ τούτων δύφοριαν τ ἐπῆλθ ὑπὸ δ μὴ ἔσοῦτον ἀ-
ενδμὸν ἴσαν ἀφορίας ἀναλωθείαν. φῆμι) δ' ἡ σαφὴς
τ ἀπαγγελίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον ἢ, αἱ δὲ
καταχωμένας βοῦς δαπανήσασαι τὰς πρείττονας, κ
ἴσχυσαι κορεσθεῖσαι. ὁ μέν τοι θεὸς, ἵν ὅπλ τῷ λυπεῖν,
ἀλλὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδήλωσιν. ἀλλ' ὅπως προϊδόντες, κ φρονιμωτέρας συνέσεως τὰς πείρας

structa: Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: conuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitus rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem iudicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: itemúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messique iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ rotis inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, viscæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quod priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis proA uentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cúmque rex admiratus Ioſedhi prudentiam & ſapientiam, percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptiis vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & B non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præficit, iubétque prouidere quæcunque putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam anulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptum C circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem ſignificat: ſed & coniugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim rege connuD bium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, oE ctauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolùm eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimans vniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus anguſtis fortunatiorum ope F ſubleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouiſſet quòd & exteris eo foro vti liceret, ſolo Beniamine retento, quem è Rachele ſuſceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum peruenere, Ioſephum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim niſi ex ipſius ſententia geG rebatur. nam ne tum demum regem coluiſſe proderat, ſi Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de ſe cogitantibus, quòd adoleſcens ab

τ κατηγελμένων. σὺ δίνιν ταμιεύσάμενος τὰγαθὰ τὰ κτ τ πρῶτον χρόνον γενησόμενα, ποιήσῃς ἀνεπάφθορον αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφορὰν. θαυμάσαντος δ τὸν βασιλέως τ φρόνησιν, κ τὴν σοφίαν τ ἰωσήπου, κ πυθομένου τίνα C τρόπον αὖ προοικονομήσειεν ἐν δίς τ ὑστερείας καιροῖς τὰ πρὸ τῆ μ ταύτην, ὡς αὖ ἐλαφροτέρα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑποτίθετο. κ συνεβούλευεν φειδῶ ποιεῖσθαι τῆ ἀγαθῶν C μὴ κτ περιουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις ὑπερέπειν. ἀλλ' ὅσον αὖ ἀναλώσουσιν ἐκ περιουσ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τ ἀνδρίας καιρόν. ὑποτίθεσθαί τε παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον πρὸ τῆ γεωργῶν, τὰ δίχορτα μόνον εἰς δίκτεφλα χορηγοῦντα. φαραὼθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰωσηπον, τῆς τε κρίσεως τ ὀνείρατ, C τ συμβουλίας αὐτῆ τιμὴ οἰκονομίαν πρόσταξίδωσιν ὡς τε φαίνειν ἃ κ τῆ πλήθει τῆ αἰγυπτίων καὶ τῆ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τ ἐξουσίᾳ τιμὴ τ φάγματος ὁδὸν, καὶ πρὸς ἅπασι ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβὼν γένεσθαι. ὁ δ, ταύτης αὐτῆ τ ἐξουσίας ὑπὸ τ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῆ αὐτῆ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι, δίκη τ γῆς ἁπάσης ἐλαιῶν ἐφ' ἅρματος, ἤγε τ σῖτον πρὸς τῆ γεωργῶν, τ ἀρκοῦντα πρός τε σπόρον καὶ δίκαιον ἑκάστοις ἀπομερῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐποιεῖτε. τελευτῶν δ ἔτος ἤδη τ ἡλικίας αὐτῆ διελήλυθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαβε πρὸς τ βασιλέως. καὶ προσηύρατον αὐτόν, ψονθομφανήχον, ἀπιδὼν αὐτῆ πρὸς τὸ πρόσφορον τῆς σωτηρίας. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται δὲ πετφρῆ θυγατέρα τ ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, σωφρόνως ἔχοντος αὐτῆ τ βασιλέως, ἔτι παρθένον ἀσανέθ λεγόμενον. ἐκ ταύτης δ καὶ παῖδες αὐτῆ γίνονται πρὸς τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μ πρεσβύτερος. σημαίνει δ' ὑπόληθον, διὰ μνησθῆναι λήθην ἔχεσθαι τῆ δυστυχημάτων. ὁ δ νεώτερος, ἐφραιμὴς ὀνομάζεται δ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ δοθῆναι αὐτὸν τὴ ἐλευθερίᾳ τῆ προγόνων. τῆς δ αἰγύπτ κτ τιμὴ ἰωσήπου τῆ ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαρίως ἔτη ἐπὶ ἀγαθούσης, λιμὸς ἤπτετο τρὸ ὀγδόῳ ἔτει. καὶ διὰ τὸ μὴ προπεπονθέναι ὑπ' ἐκείνου τὸ κακὸν, πανήμυροι χαλεπῶς ὑπ' αὐτῆ πάντες εἰς τὰς τ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δ, ἰώσηπον ἀνακαλέσας, κἀκείνοις τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγυμνασμένος σαφῶς ὁμολογουμένως τ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν ἐν δίς ἐγχωρίοις ἐφεστὼς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀνθρώπους κτ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπὸ κηδείας τυγχάνειν ἰωσήπου διὰ τὴν δυσαγμονίαν χρωμένων. πέμπει δ καὶ ἰάκωβος τῆς χαναναίας δεινῶς ἀπτεζυχωμένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, δίς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν κ ξένοις. μόνην δ καταλελειμμένην, σὺν ραχήλας αὐτῆ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῆ ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουν τῆ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. ἐδόκει γὰρ τῷ ὁ μὴ μετὰ γνώμης ἐφάπτεσθαι τ ἐπιτηδείου χρήσιμον ἐγίνετο δίς ἀνθρώποις, ὅτε κ τ ἰωσήπου τιμῶν ἐνθυμουμένους δίκη αὐτῆ, διὰ τὸ μεμφάκιον μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ἦ προελθεῖν τ ἡλικίας A
καὶ τ χαρακτήρων ἐναλλαγμάτων ἀγνώριστος αὐτοῖς εἴη,
πρὸ ἧ μεγέθη τε ἀξιώματος καὶ εἰς ὑποψίαν ἐλθεῖν αὐ-
τοῖς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τ
ὅλων. τήν τε δὴ σῖτον αὐτοῖς ἐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους
τε τ βασιλέως προαγμάτων ἔλεγεν εἶναι. καὶ πολλαχό-
θεν μ αὐτοὺς συνελαυνέναι, προφασιζόμενος ἧ συγγέ-
νειαν. ἐπεὶ δὲ εἶδε δυνατὸν αὐτοῖς ἐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους
μορφὰς ἔτως ὑποφανεῖς ἐκφαυλῶναι, δυσκόλως καὶ βα- B
σιλέως ἔσης τ ζωῆς τῆς παρὰ ζοφίας. ὑπὲρ ἧ τ γνώ-
ναι τὰ κατ τ πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μ τὴν
ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ζητοῦντ ἐπειράτην, μαθεῖν τε βουλόμε-
νοι καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τ ἀδελφόν. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ κἀ-
κεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶεν ἀπεσπουδα-
σμένοι τὰ γένους. οἱ δ ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, κ κίν-
δυνον τ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, ἐ μηδὲν
πρὸς τὰ ἀδελφὰ κ νεῶν λαμβάνοντες. κατασαίτες τὲ
πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, ῥεβέκκα προηγορεύ- C
τος, ὃς ἐπὶ πρεσβύτατος αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, ἐ κατ'
ἀδικίαν δεῦρο ἤλθομεν, ἀδὲ κακουργήσοντες τὰ βασι-
λέως πράγματα. σωθῆναι ἦ χρήζοντες, κ καταφυ-
γὴν τῶν συνεχόντων τ χώραν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέ-
ραν φιλανθρωπίαν καταλαβόντες, ἃς οὐκ πολίταις μό-
νον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ ἐ ξένοις ἡκούσθη τὴν ἀγορὰν τοῦ
σίτου προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις D
παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοι-
νὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τ μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ
πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ ἔστιν ἡμῶν Ἰάκω-
βος ἀνὴρ Ἑβραῖος. ᾧ γεγόνασι δώδεκα παῖδες ἐκ γυ-
ναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων παρόντων, ἡμεῖς δυδέκα-
μοιρες. ἀποθανόντος ἦ ἑνὸς τ ἀδελφῶν Ἰωσήπου, τὰ
πράγματα ἡμῖν ὅτι τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅτε δὲ πατὴρ
μακρὰν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἶρηκε. καὶ ἡμεῖς τοῦτ' ὄντι E
πρὸ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τ τῶ πρεσβύτῃ ταλαι-
πωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε νεῶν ἐπ' ἀγορὰν σί-
του, τήν τε τῶ παῖδος ὑπομέλειαν καὶ τὸν οἶκον
πρόνοιαν βενιαμὶν τῷ νεωτάτῳ τ ἀδελφῶν πεπι-
στεύκοτες. δύνασαι ἦ πέμψας εἰς τ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν;
εἰ ψεύδεις ὄζιν τ λεγομένων. καὶ ῥεβέκκα μ Συμεὼν
ἐπειρᾶτο πείθειν τ Ἰώσηπον ὡς αὐτῷ τὰ ἀμείνω
φρονῆσαι. ὁ ἦ τὸν Ἰακὼβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τ ἀδελφὸν F
ὃν ἀπολωλότα, τότε μ εἰς τὴν εἰρκτὴν αὐτοὺς ὡς ὑπὸ
σχολῆς βασανίσων ἐνέβαλεν. τῇ ἦ ἑξῆς τῶν ἡμερῶν
προαγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φησὶ δεῖ σχεδίζεσθε, μήτ' ὄντι
κακουργίᾳ τῆς βασιλέως ἥκειν προαγμάτων, εἶναί τε
ἀδελφοί, καὶ πατρὸς ἕ λέγετε, πείσεταί με ταῦτ'
ἔτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μὴν ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ'
ἐμοὶ μηδὲν ὑβρεικὸν πεισόμενον, ἀποκομίσαντες δὲ
τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε πρός με,
τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ μεθ' ἑαυτῶν ἄ- G
γοντες, τοῦτο γὰρ ἔσαι πίστωμα τῆς ἀληθείας. οἱ δ' ἐν
μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς πρὸς
ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν Ἰωσήπου συμφοράν, ὡς
δικὰ τὰ καθ' ἑαυτὸν βεβουλευμένα παρὰ τοῦ θεοῦ
τούτοις προσπέσοιεν. ῥεβέκκας ἦ πολὺ μᾶλλον ὅτι πάντων
αὐτοῖς τ μεταμοίας, ἐξ ἧς ὄφελος ἐδὲν Ἰωσήπῳ γίνε) φέρειν δ' αὐτοὺς φασὶν ὅτι κ πάθοιεν, κατ' ἐνδικίαν
ἐκείνῳ δρῶντ αὐτὰ τοῦ θεοῦ, καρτερῶς ἠξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, ὑχ ἡγεμόνος τ Ἰώσηπον
γλώττης τῆς αὐτῶν συνιέναι. κατήφεια ἦ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥεβέκκου λόγους, κ τῶν προαγμάτων

eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse vt vir priuatus tot eam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & cum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus. neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis diuturis frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratrésque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducétes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactãtes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatẽ oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferendã mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum dam-

nabant ; ac ſi non ipſi eſſent autores facinoris, cui tùm iuſtiſſimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate conſtitutos videns Ioſephus, diſſimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, ſubduxit ſe de medio. Nec multo pòſt reuerſus, retento Simeone qui interim obſes eſſet dum fratres ad ſe redirent, frumentum emere permiſſos abire iuſſit, quum priùs vni è ſuis mandaſſet, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in ſarcinas indita, poteſtatem abeundi eis faceret, peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuerſi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro ſpeculatoribus regni fuerint comprehenſi: quúmque dicerent fratres ſe eſſe, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluiſſe illos credere. relictum etiam Simeonem apud præſidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem aſtrueret: poſtulabántque vt pater nihil ſolicitus inuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum diſplicuit. & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiiſque ſuos dedente, vt ſi quid Beniamini accidiſſet in itinere, in illos auus ſæuiret, Iacobo vt aſſentiretur perſuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia
Gen. 43. reperta in ſaccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulſus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, niſi ſeruato pacto. Cúmque indies maior neceſſitas incumberet, & filij togare non deſinerent, adhuc tamen hæſitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre ſolicitus eſſet, cui nihil præter voluntatem Dei poſſet accidere ſiue foris ſiue domi. ſe verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præſidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo ſalutem filij: ſe certè aut eum ſaluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Ioſepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, ſtacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fuſis lacrymis à patre digrediuntur, ſene miſerè timente ſaluti filiorum, illis contrà ſolicitis ne per ſuam abſentiam mœrori pater ſuccumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans ſe domi ſubſiſtit, illi in Ægyptum tendentes præſentem triſtitiam ſpe melioris fortunæ leniebant. quò poſtquam eſt peruentum, apud Ioſephum diuertunt, non parum ſoliciti, ne calumnia ſibi intenderetur, quaſi dolo malo prioris frumenti pretium ſecum ab-

A μετάμελος, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκεινον τὸν θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἅπας ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τοῦ πάθους εἰς δάκρυα προὔπιπτε, καὶ μὴ δυνάμενος τοῖς ἀδελφοῖς ψεύδεσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρει, καὶ δι' ἀλλήλων, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτοὺς ἐκ σημεῶνα καθ' ὧν ὅμηρον τὸν ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν ἐλυπούμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τοῦ σίτου, προσέταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὃ πρὸς τὴν ὠνὴν εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐντεθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἐποίησεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' τὴν ἀγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφῖχθαι τοῦ βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπισπουδεῖν. ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα παρὰ τῷ τραπηγῷ μέχει βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν γένοιτο. αἰτεῖν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σφὶν αὐτοὺς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν τοῖς υἱοῖς πεπραγμένων. καὶ περὶ τοῦ συμεῶνος μὲν κατέχειν, λυπηρῶς, εἴχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, θανάσιμον ἡγεῖτο, περιιδέναι καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ οὐδὲ ῥᾳδίως διεμέλλε καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἀντιδιδόντες, ἵν' εἴ τι πάθοιε βενιαμὶς καὶ τὴν ἀποδημίαν ἀποκτείνειαν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ', ἡπόρησαν ὅπῃ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον
B
C
D
αὐτοῖς ἐπάρασθαι τὰργύριον, σακκίοις τοῦ σίτου κατακεκρυμμένον ὑρεθέν. τοῦ δὲ σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ὀπιλείποντος, καὶ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἀπομένοντος, βιαζομένης αὐτὸν τῆς ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μὴ τῶν ἀδελφῶν, ἐν οἷς αὐτοῖς εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τῶν ἐπαγγελλομένων ἀπέρχομένους. καὶ τοῦ πάθους ἐν χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, τῶν ἡδομένων ἃ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδας δ', ὅλμπερ τἄλλα τῆς φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ δεδοιέναι, καὶ δὲ τοῦτο τυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσηχθήσθη δὲ καὶ περὶ τοῦ ἀδελφὸν ὧν μὴ πάρεσαν ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὰν δ' ὅτως ἀπωλίαν αὐτῷ μὴ καταδίκαζειν, μηδὲ τὴν ἐκ φαγωθεῖσαν τροφῆς δυπορίαν αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως περὶ τῶν παιδὸς φειδομένους φειδομένοις δ' καὶ τοῦ σεμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τοῦ βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πισθεῖσα δ' περὶ αὐτοῦ τῷ θεῷ παραγενομένου, καὶ αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐπανιόντας τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταφρένοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πεισθεὶς ἰακώβος παρεδίδου τὸ, βενιαμὶν, καὶ τιμὴ τοῦ σίτου διπλασίονα, τήν τε πρὸς τοῖς χαναναίοις γενομένων τό τε τῆς βαλάνου μύρου καὶ στάκτης τερέβινθόν τε καὶ μέλι δωρεὰς ἐπισήπτω κομίζειν. πολλὰ δ' ἐπὶ τοῖς πατρὸς ὅπῃ τὴν τῶν παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὐτῷ. ὁ μὲν τοῖς υἱοῖς εἰ κομιεῖται σώοις ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐφέροντιζεν. εἰ δ', οἱ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐῤῥωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακοδαίμονα. ἢ μερίσιον δ' αὐτοῖς ἐνέγκαι τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ δ', ἐχώρουν τὴν ἐπ' ἄγυπτον, μὴ κρεῖττον ἐλπίδος τοῦ ὅπῃ τοῖς παροῦσιν λύπαις ἐώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὸν ἄγυπτον, καταλαμβάνονται μὲν ὑπὸ τὸν ἰώσηπον. φόβῳ δ' αὐτοὺς ἐχ' ὁ τυχὸν διετάραττε μὴ περὶ τῆς τοῦ σίτου

E
F
G

οὔτε τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήσαντες. Ἐπὶ πρὸς τὴν ταμίαν τῶν ἰωσήπου πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τὸ φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ἐν ᾧ οὐκ ἦκεν ἐπαναγόντες αὐτῷ τοῦτο. τῶν δὲ μισθοποιῶν εἰδέναι φήσαντος, ἀνέθησαν τοῖς θεοῖς, λύσας τε τὴν συμβολὴν ἀπέλυσεν συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δὲ ἐν τούτῳ καὶ ἰωσήπου ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ περὶ τοῦ πατρός, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐῤῥωμένον. ὁ δὲ μαθὼν προσιόντα τὸν βενιαμὶν, εἰ ἔτι ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὴ ἰδὼν ἰσοφανῶς αὐτὸν ἀνέκλαυσεν. εἶτα φήσαντων, τὸν θεὸν ὑπὲρ πάντων εἰπὼν εὖ προσάτην, ὥσθ' ἡ πάθος προαγόμενος εἰς δάκρυα, μεθίστατο μὴ βεβλόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὅτι δεῖπνον τε αὐτοῖς παρελαμβάνει, καὶ κατακλίνονται ἕνας ὡς καὶ παρὰ τῷ πατρί. πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος δεξιώμενος, διπλασίοσι μοίραις τὸν αὐτῷ παρακειμένων τὸν βενιαμὶν ἐτίμα. ὅτε δὲ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμετρημένον, καὶ τὸν τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δὲ τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυροῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίει δὲ ταῦτα, δόλον βουλόμενος τῶν ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθῶσι τῷ βενιαμὶν κλοπῆς ἀναγομένῳ καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν. ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κακακουργήσαντες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα, ποιησάμενος δὲ τῶν οἰκετῶν τὰ ἐπισταλμένα, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν τούτων εἰδότες οἱ τοῦ ἰακώβου παῖδες, ἀπίεσαν ἀπειληφότες τὰ σημεῖα, καὶ διπλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, καὶ ὅτι τῷ βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ καθὼς ὑπέσχετο. προελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τοὺς οἰκέτας ὃς ἀνατέθειτο τῷ τὸ βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. παραχθέντες δὲ ὑπὸ τὴν ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν παρὰ τὸ δικαιότατον, κακίστους ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο τὴν τῶν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφρόνησιν τὴν ἰωσήπου δι' μνήμης λαβόντες ἃ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι σκύφον δὲ ὧν φιλοτησίας αὐτοῖς προὔπιεν ἀράμενοι φέρειν, κέρδους ἄδικον τὴν τε πρὸς ἰώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ φοβηθεῖν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι τιμωρίαν τοσοῦτοι αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν ἢ λαθόντας τὸν θεὸν, ἀλλ' ὑποδραμόντας μὴ τῆς κλοπῆς, κἂν τὸ δικανικὸν ἀμφότερον οἰκέτην διέλαθον. πυθέσθαι τε τὴν τί παρεστῶντες εἶεν, ὡς ἂν εἰδότες, γνώσεσθαι μᾶλλον. τοῖς κολαζομένοις αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δὲ, ὑπὸ ἀγνοίας τῆς περὶ αὐτοὺς ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τὴν κουφολογίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, ὁλιγωρίᾳ ἀπιστίαν ὑπιφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὴν τὸ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτῶν εὑρεθεῖσαν κατέχον. ἀλλὰ σπόμισαν μηδὲ ἑνὸς εἰδότος τὸ πραχθὲν, ἔσεσθαι ὑποδείκτου τὸν γνώμην κακουργήσαντος. τῆς μὲν τοῦ γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστότερον ὑπολαβόντες τὴν ὕβριν, ἐκέλευον ταῦτα ζητεῖσθαι. κἂν εὑρεθῇ τις ἐφημαρτηκὼς, ἅπαντας κολάζειν. ἐδόκει δὲ αὐτοῖς συνειδότες, ἧττον παῤῥησίαν ὡς ἐδόκουν ἀκίνδυνον. οἱ δὲ, τὴν ὕβριν μὴ ἡσσόνως ποιήσασθαι. τὴν μὲν τοῦ τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι τοῦ τὸν κλοπὴν εὑρεθέντος πεποιεῖσθαι. τὴν δὲ ζήτησιν ποιεῖσθαι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἀναβεβλῆσθαι κατὰ τὴν

A stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & B audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod C aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato D incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demitari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium E in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem. iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem F deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminem veniunt.

VI. Gen. 44.

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant solicíti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt vetò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare: Itáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit. Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἐρώμεν, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἦκον. ἃ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σκύφον ἐναποκεκρυφότες, ἀλλ' ἐκεμβῆ τιὼ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δίοις ἐν τῇ ὁδεῖ τὸν βενιαμὶν φερντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάῤῥουν δ' ὡς ὑδὲ ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ὑρεθησομένης, ἐκκάκιζόν τε τοὺς ὑπηδιώξαντας, ὡς ἡμποδίζοντας αὐτοῖς τιὼ ὁδὸν δυναμένους ἤδη προκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τῶ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρηνους διὰς ἐτράπησαν. καὶ τοῖς σολαῖς ὑποκαταῤῥήξαντες, ἐκλαῖόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε ὁμαψυσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δ' τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ὁμαφυγεῖν τὰ συνθρωπὰ ὁμαρτυνηθῆναι. τῷ δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῶ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, ὡς λαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τῷ ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δὲ πενθίμοις σχήμασι, τί δὴ φησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τῶ θεῶ τ' εὐσεβείας, τοιαῦτα πεφάγειν εἰς δεσπότην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῷ δὲ ὡς δὶς δόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ὑποκαλουμένων μακαριώτερον, εἰ μὴ τέθνηκεν ὅτι τῷ κατὰ τὸν βίον ἀπηλλαγμένων συνθρωπῶν. εἰ δὲ περίεισιν, ὅτι τ' ὡς τῶ θεοῦ κατ' αὐτῷ ἐνδικίας τυγχάνει. λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀλυπηρίους τῶ πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ ἰῶ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νυῦ ἔχει καὶ τιὼ ὅτι βενιαμὶν προσθήσουσι. πολὺς δ' ἰῶ καὶ ταῦθα ὁ ῥούβηλος, αὐτῷ καθαπτόμενος. ἰωσήπου δ' τοὺς μὲν ὑπολύοντος, ὑδὲν δὲ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ τῶ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. ὅτε δὲ τοῦτον ὑπολύειν ἄκα τοὺς ὑδὲν ἐξαμαρτήσας σῶφρον ἔλεγεν. ὅτε συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τιὼ κλοπιὼ εἱργασμένους. βαδίζουσι δ' παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοὺς μὲν ἄλλους, ἐκπλήξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τ' πατέρα πείσας ἀναπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ πάλλα δ' ἐρασθέντος ὢν αὐτῷ, ὑπὲρ τῆς ταὐδελφῶ σωτηρίας ἔκρινε πρόθυμα βαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ σράτηγε τετολμηκέναι εἰς σὲ, καὶ πημονείας ἄξια, καὶ τὸ κόλασιν ὑποχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τῶ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δ' ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τιὼ δι' αὐτῷ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολελεῖφθαι πρόθυμα δ' σῆς χρηστότητος εἰσομένην τιὼ τῶ κινδυνεύειν φυσὴν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τιὼ σαυτῶ φύσιν, καὶ τιὼ ἀρετιὼ σύμβουλον ποησάμενος αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ἣν οἱ πάλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι ἐν ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, γνοῦ πρὸς αὐτὰυ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αἰτιωμένους, ἀλλὰ πρὸ σοῦ λαβεῖν αὐτὰυ ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ ὑδὲ νῦν πρῶτον αὐτιὼ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅτι τιὼ αἱρεσιν τοῦ ὅπου, καὶ τὴν

τὴν δυσπραξίαν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ ἀφανισθῆναι ἐφείσατο. ἀφαιρεῖ δ' οὐδὲν ἢ μὴ ἐᾶσθαι ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τὴν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ περὶ τὴν δύναμιν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν γνωμένην εὐδοκιμήσας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι τρόπῳ δίδοται. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ ἔρρεφες, καὶ ψυχὰς ἃς ὑπὲρ λιμοῦ καμεῖν ἐν εἴασας τρισσαῖς ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοκοῦσάν τε ψυχὰς ἡμῖν καὶ ἀφελέσθαι δι' ὧν αὐτὰς μέλλουσιν ἀπορεσυμφόρους, οἶμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν εὐδαιμονῆσαι βουλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν προϊόντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο προενεγκεῖν συμφορᾶς. ἵνα καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φανῇς τοῖς ἐπαμῦναι, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατὰ ἄλλην προφασιν δεομένους ἐπικουρίας φυλάνθρωπος δοκῇς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας δι' καταστάσεις εἰς χρείαν, ἠλεημοσυνικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ πρὸς μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον λύγκα τοῖς ὑπερίδοῦσι, τό γε πρὸς τύπτων αὐθρωπίζειν, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπεδύθημεν τῇ κολάσει γίνεται τῆς ἀδικηκότων, θεᾶ φύσει πρεσβυτέθη. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν λῷ πρὸς παίδων ἀποβολῆς ἀλαμπρεῖ δίκη δ' ὅπῃ ἰωβέπου τελοῦντος ὑπεδεξάμην, ἂν αὖ τέ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα πρὸς σωτηρίας λόγοις ἐποιησάμεθα, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τούτοις οἳ λυπήσονται τεθνηκότων ἃ ἔχοντες, παρείχομεν ἂν αὐτοὺς πεισομένους ὅπερ καὶ θελήσειας. νῦν δ', ἐπὶ δὲ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ δὲ νέοι καὶ μὴ πρωτῷ κατὰ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ τῷ πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίσαντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοὶ ταῖς δεήσεις προσφερόμεθα, δι παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτε πονηρὸς αὐτὸς, ὅτε τοιούτοις ἐπομένοις ἐχρήσατο, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ πειραθεῖσι τοιούτων οὐχὶ δίκαιος. καὶ νῦν μὲ ἀποδημοῦντων, ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φρονήσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δ' ἀπολωλότας, καὶ τοῦ αἰτίαν, ὑπομένει δίκη ταυτοῦ πολὺ μᾶλλον τὸν βίον μεταλιπεῖν, καὶ τὸ ἀδόξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀρθώσεται δι' ἐκπεσόμενον, καὶ καλὸν αὐτῷ ποιήσει τοῦ ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπόσυντον αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταλαγεῖν. γνόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῇ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παρέξειεν νῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῇ πατρί. καὶ δυνηθήσει πλέον ὁ πρὸς ἐκείνου ἔλεος, ἢ ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῖν ἀπολειμόμενον ἄδεσα, τῇ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαριζόμενος τοῦ δωρεᾶ. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲ ἤδη τῆς προσηνείας, ἁπάσης δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κατ' οἰκειότητα καὶ αὐτὸν ἢ ὀνόματος δύσεβεῖν δόξεις τῷ ἡμετέρου πατρὸς οἶκτον λαβὼν, ἐφ' οἷς πείσεται τῇ παίδων στρεφόμενος. σὺν οὖν ἃ παρέχει ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα δικαίαν ἀφι-

acceptam laturi ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est. eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas benefaciendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quamtumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discrúciatur. quòd si talem nostri interitus nũcium acceperit, simúlque eius causam, non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dedecoris rumorẽ sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiá facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hóc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contingit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cum enim tantundem ad vtrunlibet valeas, præstat bene facere quàm malè, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantùm ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore, potes autem fratri erroris venia data nos omnes seruare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses petimus, si hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præmœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse, & per ætatē nōdum satis sapere, & talibus non grauatim veniā dari solere; sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non solum nos seruaueris, sed plura etiam quā nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant, videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remitto. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare iram conatur. pariqué modo & cæteri prosternuntur, pro Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pietate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine arbitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli essent, aperit seipsum & inflt: Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ benevolentiæ caperem experimentum, cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totum adscribo, qui vobis in præsentia commoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quàm speratam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiscor, malens vobis vt ministris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere, quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo esse, & mali consilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti erroris quicquam contristari. quid est enim cur vos malè habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ ponitentia, quam frustratam esse iam videtis? Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

Gen. 45.

λέσθαι δουῦναι, ἢ μηδὲν σαυτὸν διενεγκεῖν τῆ χάριτι. τὸ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμενον τετυχηκότα, καλὸν ταύτην ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι, ἢ παρὸν καὶ ἀπολαύειν τὸ κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ σὴ ὑπαρχούσης, ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δὲ ὅπως ἐμοὶ σώζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλλον αὐτὸ φαίνεσθαι διδόντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς σώσεις τὰδελφὰ συγχωρήσας, ὧν ἠτύχησεν. ὑμῖν γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, τοῦτε κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸ πατέρα μὴ ἔξεσιν ἀναστρέφειν μόνοις, ἀλλ' οὐδὲ δὴ κοινώνησαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τοῦ βίου. καὶ τοσοῦτο δυνησόμεθα στρατηλατοῦντος ἐκ ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκαλύσαι ἢ ἡμᾶς ὡς τὸ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ἐ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὅπως λύπη τεθνηκότος ἑαυτοῖς ἀνελεῖν ἀλλοίους, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γεγόντες ἀποθανεῖν ἔτοιμοι. ἢ ὅτι μὲ καὶ νέον ὢν ἡμῶν ἠμύρτηκε μήπω τὸ φρονεῖν ἐμπεπλησμένος, ἢ ὡς ἀνθρώπινον τοῖς ἐμοῖς συγγνώμην νέμειν σοι, καταλειπὼν παύομαι περαίτερω λέγειν. ἵν' εἰ μὲ καταμείνειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δὲ ἀπολύσειας καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ χρηστότητα σωσθῶν ἀπενθήσειν νομισθῇς, ἐ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ ἢ ὧν δικαιότερα μᾶλλον φανούμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῖν αὐτῷ ὑπὲρ τ ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλῃς, ἐμὲ τιμωρησάμενος αὐτὶ τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ἀποπέμψον, εἴπε ἢ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων. ἰοῦδας μὲν οὖν πᾶν δ' ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας ἑτοίμως ἔχων, ῥίπτει πρὸ τῶν ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτὸν, εἴπως ἐκμαλάξειε τὸν ὀργὴν αὐτοῦ, ἢ κατασφαίειν ἀγωνιζόμενος. προῦπτεσον δὲ ἢ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ ὑπὲρ διδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τ βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολεμένους. ὁ δὲ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μηκέτ' ἀμύνειν τὸν τ ὀργῆς φέρειν ὑπόκεισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς πιστὸν φανερὸν ἐκχωρησάντων δὲ, πρῶτον γνώσιμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, ἢ φησίν. τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ διανοίας τ περὶ τ ἀδελφὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκουν ἐκ τῶν περὶ ἐμοῦ βεβουλευμένων δύεισκω, πάντα ταῦτα ποιήσας ὅπως πεῖρα τ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει δὲ, οὐδὲ περὶ ἐμὲ νομίζω πονηροὶ γεγονέναι, θεοῦ δὲ βουλήσει τῶν τε γεγραμμένων τ ἀγαθῶν ἀπολαῦσιν, καὶ τ ἐς ὕστερον εὖ διάθεσιν ἡμῖν παρεμείνη. πατρός τε οὖν σωτηρίαν ἐγνωκὼς οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἢ τοσούτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἀμυρτεῖν ἔτι μνημονεύω. παύσομαι δὲ ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς σωματίοις τῶν τοῦ θεοῦ βουλευμένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἡδέσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιοῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰχμωμένους ὅτι τοῖς ἡμυρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεχεῖν πονηράν, καὶ ἢ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τοῦ μὴ διεχωρήσατε τὰ βεβουλευμένα. χαίρετε οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεοῦ ἐκχυμένοις, ἅπιτε ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ· μὴ καὶ τοῖς ὑμῶν

φερ-

φερνίαν ἀπαλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἐμοῦ καὶ μεταλαβεῖν τῆς παρόντων ἀγαθῶν ὑποθήκων. αὐτὸν γὰρ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τοῦ συγγένειαν ὑμῶν ἀπαλαβόντες ἐνθάδε μεθικίζεσθε. ἐγὼ δὲ ὑποθήκοις εἶ τῆς ἀγαθῶν δεῖ τῆς ἡμετέρων τοῖς ἐμοῖ φιλτάτοις, ἄλλως τε καὶ τὸ λιμοῦ λοιπὸν ἔτη πεντετίαν ὑπομένοντος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλλει τοῖς ἀδελφοῖς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τῇ δ' ὑπὲρ αὐτῶν διεξελθόντων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολιπεῖν ἐδόκει τὸ σύγγνωμον τὰδελφῷ. καὶ τότε μὲ ἦσαν ἐν εὐωχίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἡδέως τε μεγάλως, ὡς ἐπ' οἰκείοις δεξάμενος ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλήρεις, καὶ ἀργύρου καὶ χρυσὸν ὑποκομίζειν τῷ πατρί. λαβόντας δὲ πλείω δῶρα τὰδελφῶ, τὰ μὲ τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοῖ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας πλειόνων ἠξιωμένου βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπίεσαν. ὡς δ' ἀφικομένων τῶν παίδων ἰάκωβος τὰ περὶ τὸν ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τοῦ θανάτου διαπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγεν, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὲ λαμπρᾶς δαιμονίας βασιλεῖ συνδιάπτων τὴν αἴγυπτον, καὶ τοῦ ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ διημέλειαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῆς ἐπηγγελμένων, λογιζόμενος τὸ θεῖον τοῦ μεγαλυρχίαν καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν εὔνοιαν, εἰ καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμησε δ' εὐθὺς πρὸς τὸν ἰώσηπον.

ces patri hæc renunciaturi, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia quod in tã bonũ fratrem peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda, qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans.

VII.

Κεφάλαιον δ'.

CAP. IV.

Η τῶ πατρὸς αὐτῶ μετὰ τῆς γυναικὸς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

ΩΣ δὲ κατέχεν ὅπι τὸ ὅρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος διὰ τὴν δυσαμονίαν τὴν ἐν αἰγύπτῳ, μὴ παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐπ' αὐτὸν ἐς τὴν χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μεταλθόντες κατάχωσιν αὐτὸν ὡς ὁ θεὸς ἐῶ ὑπισχνεῖτο, ἅμα τε μὴ δίχα βουλήσεως θεῖ ἡμοιμένης τ' εἰς αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτῶ, πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τὸ βίε πρὶν εἰς ὄψιν ἰωσήπου ἀφικέσθαι, καταφέρεται σρέφων ἑαυτὸν τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὑπισχνεῖται δὲ ὁ θεὸς αὐτῶ, καὶ δὶς ὀνομαστὶ καλέσας, πιωθανομένῳ τίς ὄζιν. ἀλλ' ὁ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τ' ἀεὶ ἀφελοῦντα τοῦ καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενόμενον. σεσωμένῳ τε γάρ σοι τ' ἀρχῆς ὑπὸ τῷ πατρὸς, ἐγὼ παρεῖχον. καὶ κατ' ἐμοῦ δύνοιαν, εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημάτων ἐνόησας. παρέμεινέ τε σε γένεα πᾶσα τῇ ἐμῇ προνοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῷ ὑῶν ἐδόκεις ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τ' αἰγύπτε κύριον ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἴκω τε νῦν ὁδοῦ τε ταύτης ἡγεμὼν ἑσόμενος, καὶ εἶε σοι τελευτὴν ἐν τ' ἰωσήπε χερσὶν ὑμνουμένου προδηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τῷ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων, κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέσχημαι. τούτῳ θαρσύνας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τ' αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

VT verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua nõ rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, eúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorem? qui cõtra patris tui propositum principem familię te constituí, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus; incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amissum videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem; occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum eum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. Genes. 46.

Eorum nomina cùm ſint duriora, non eram adſcripturus, niſi propter quoſdam qui nos Ægyptios contendunt eſſe non Meſopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea venerat. recenſendi ſunt nunc reliqui, cum ſua quiſque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Eſron & Amyrus. Iſſacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Boloſſus, Baccharis, Aſabel, Gela, Nemanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. iſti quatuordecim ſupetioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem: & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vſis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem ſequebantur filij ſeptem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ætines, Erodes, Ariel. Aſſerum verò vna filia, & mares numero ſex, quorum nomina Iomnes, Eſſus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adjectis ad prædictos quinquaginta quatuor ſupradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id ſignificauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus eum refouit, quamuis & ipſe præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iuſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adeſſe cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus eſt Ioſephum quibuſnam ſtudiis potiſſimum delectarentur. ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo conſilio reſpondit, ne fortè diſtraherentur, ſed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret ſi circa eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut paſcua curare. Iacobo autem ſalutatum ad regem perducto, poſt fauſtas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixiſſet. & cùm audiſſet triginta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum.

Geneſ. 47.

ἦσαν· οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα δι' τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· ἵνα μή τι ὠφελήσῃ τοῖς οὐκ ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ Μεσοποταμίας, ἀλλ' Αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. Τούτων Ἰώσηπος ἤδη πεφανέρωκεν. Τοῖς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐκ τούτου γενομένοις δηλώσομεν. Ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, Ἀνώχης, Φάλλης, Ἐσσαρών, Χάρμιος. Συμεῶνος δέ, Ἐξ, Ἰούμηλος, Ἰάμηνος, Πούθοδος, Ἰάχηνος, Σοάεργος, Σάαρος. Λεΐως δὲ καὶ γυναικὸς υἱοὶ, Γήλσημις, Κάαθος, Μαραρίεως. Ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, Φαρὲς, Ζάρας. οἱ δὲ δύο γενόμενοι ἐκ Φαρέσου, Ἔσρων καὶ Ἄμυρος. Ἰσσαχάρου δὲ τέσσαρες, Θυλᾶς, Φρουρᾶς, Ἰώβος, Σαμάρων. τρεῖς δὲ Ζαβουλὼν ἦγεν υἱοὺς, Σάραδον, Ἤλωνα, Ἰαήλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος, καὶ αὐτὴ συναγαγοῦσα Δεῖναν θυγατέρα αὐτῆς δίναν. τρεῖς ἔτοι καὶ τριάκοντα. Ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. Τούτων Ἰωσήπῳ μὲν γεγόνασιν υἱοὶ, Μανασσῆς καὶ Ἐφράμης, Βενιαμὶν δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, Βολοασὸς, Βάκχαρις, Ἀσάβηλος, Γήλας, Ναμανῆς, Ἴσης, Ἀρὼς, Νομφθεὶς, Ὀπταὶς, Σάρωδος. ἔτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρώτοις κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ δὲ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνήσιον Ἰακώβου γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δὲ αὐτῷ γίνονται τῆς Ῥαχήλας θεραπαινίδος, Δάνος, καὶ Νεφθαλής. ᾧ τέσσαρες ἕπονθο παῖδες, Ἐλπῖνος, Γωυῆς, Σάρης τε, καὶ Ἔλλιμος. Δάνῳ μὲν, μονογλυὲς ἦν παιδίον, Οὖσις. Τούτων πρὸς γενομένων τοῖς πρώτοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῶσιν ἀριθμόν. Γάδης δέ, καὶ Ἄσσηρος, ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν. Θυγάτηρ δὲ αὐτῶν θεραπαινίς. παῖδες δὲ ἑπτὰ γόνθο, Γάδης μὲν, ἑπτὰ, Ζοφωνίαν, Ὄγιν, Σουνίν, Ζάβρων, Ἀπείνιλον, Ἐρωδίλιν, Ἀριήλ. Ἀσσήρωνος τε ἦν θυγάτηρ, καὶ Ἄρσενες ἀριθμὸν ἕξ. οἷς ὀνόματα, Ἰώμνης, Ἴασος, Ἰεύβης, Βαρὶς, Ἄβαρός τε καὶ Μελμείηλος. Τούτων ἑνδεκα ὄντων καὶ πρωτοτοκίων τοῖς πρωτογόνοις πεντήκοντα καὶ ἓξιν ὁ πρωτογόνος ἀριθμὸς πληρῶται, μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς Ἰακώβου. μαθὼν δὲ Ἰώσηπος ὃν ἐμήνυε πατέρα, καὶ δι' ὀλίγων ἐπιβὰς ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντήσόμενος ἕξεσι καὶ κατ' ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης, μικρᾶς δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος. ἐπὶ αὐτὸς μὲν κρατήσας ἑαυτοῦ, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. ἐπὶ μὲν τοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἧττον τοῦ πάθους. ἔπειτα τοὺς μὲν πρέσβεις καλέσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ σὺν πέντε τοῖς ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ σὺν γενόμενον μὲν τοῦ γένους τὸν Ἰακώβου. ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατρεπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τοῦτον διηνεκὲς διάγειν. ὁ δὲ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ πεφυκέναι, τοῦτο μὴ διαζευγνύντας, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας διημελεῖσθαι τοῦ πατρὸς πεφυκότας, τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις ἔθνεσι πεφιλεῖς, μηδὲν πεφυτοντας τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ ἀπηρημένον ἦν θεοῖς νομὸς ἀναιρέσεως. τὸν δὲ Ἰακώβου σὺν γενόμενον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζόμενον τε, καὶ κατευχόμενον θεοῖς τὸν βασιλείας αὐτοῦ, ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τὸν δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσαράκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τὸν μήκους τῆς ζωῆς τὸν Ἰακώβου

εἰ πόν

εἰπόντος δ' ὡς ἥτλονε τὴν ἀφορίαν οὐκ βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μὲ τῶν τέκνων ἐν ἡλιουπόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν τὰς νομὰς εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπαρδοντος, ὃ γὰρ κἀβαίνει, μήτε ὄντος τοῦ θεοῦ. ἀφίκοντο τε μηδὲ μίαν ἐλπίδα ὑπ' ἀγνοίας παραμυθίων, μὲ τοῦ ἰωσήπου τὸν σῖτον ὅτι χρήμασιν αὐτοῖς ἐδίδοσαν. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέλειπε, τὴν βοσκημάτων ἐνωνοῦντο τὸ σῖτον καὶ τὴν ἀμφιβόλων, οἷς δὲ καὶ γῆ τις ἦν, μοῖραν ταύτην παρεχώρουν ὅτι ἡμῆ τροφῆς. ἔτους τε τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῶν τὰ οἰκειότατα κυρίᾳ γεγυμνωμένα μετῳκίσαντο ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίαν ἔχωσι τὴν βασιλεῖ τὴν χώραν ταύτην ἡ κτῆσις, πλὴν τῆς ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλωτο δ' αὐτοῖς οὐ τὰ σώματα μόνον τὰ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀχήμονα τὴν τροφῆς ὑπουλίαν αὐτοὺς κατηνάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, μὲ τοῦ ποταμοῦ πλὴν γῆν ὑπερβαίτος, μὲ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ἐδιημήμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῆς τὸ πλῆθος, τῷ τε χῷ αὐτοῖς ἰδίᾳ ἐκείνων ἐδιαχωρισμένων βασιλεὺς ἔχειν ἐδύνατο, μὲ καρπεῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο, καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, πλὴν πέμπτῳ τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας· ὧν δὲ χώρας ἦς δίδωσιν αὐτοῖς ὄσων αὐτός. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίους τῆς καθισαμένους χαρά τε ἐλάμβανε, μὲ ὑρίσατο τὰ πρόσταγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ ἐν τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώσηπος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω τὴν δύναμιν τῷ βασιλεῖ ἐν αὐτῷ. ὅτι τε τελεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν ὕστερον βασιλέων. ἰάκωβος δὲ, ἐπτὰ μὲ δέκα ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ νόσῳ χρονίᾳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν ἀπὸ θανεῖν, ἐπιδεξάμενος, τοῖς μὲ πᾶσιν ἀγαθῶν, μὲ προειπὼν αὐτοῖς κατὰ προφητείαν πῶς μέλλει τῷ ὄχλῳ καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτῷ ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον διεξελθὼν, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ δυνάμενοι πρὸς ἡμεῖς ἔφασκον, προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τῶν ἰωσήπου παῖδας ἐφραίμου καὶ μανασσῆ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσωτάτω διαρίθμοι μετ' αὐτῷ τὴν χαναναίαν, ὡς ἐν ὕστερον δώσομεν. ἤξίου μὲ τοι μὲ ταφῆς ἐν χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν δέοντα πεντήκοντα μὲ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲ τῶν προγόνων ἀπολιφθεὶς ἐν δυσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοιούτοις ἀγαθὸν γεγονότα. ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν πατρὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν οἱ βουλομένων αὐτῷ συνεπισπέσθαι, δίος γὰρ αὐτοῖς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο ἐς αὐτὸν ὀπιβουλῆς, ἐκ ἐπ' ὄκνῳ ὡ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτὸν μεγιότητα, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει, μὴ δὲ ἔχειν αὐτὸν δι' ὑποψίας. ἀγαγὼν δὲ μυθ' ἑαυτῶ, κτῆσιν πολλὴν ἐκτήσατο, καὶ πᾶσι πρὸς αὐτοὺς εὐνοϊκῶς ἐχόμενος ἐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος,

cúmque ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuisum, qui nihil parati habebat, neque Iosephus frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solùm, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset, postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Iosephus regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorum, quos regi cesserant, vsumfructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Iosephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

VIII. *Genes. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriam plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremò rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Iosephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus: quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Cap. V.

De afflictionibus Hebræorum in AEgypto per annos cccc.

IX. *Exod.* 1. Ægyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per cccc. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

Κεφάλαιον ε.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐτῶν τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις ξυφεεῖς ἡ ῥαθύμοις ὕσι πρὸς πόνους, καὶ τῷ τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῷ χρηματίζεσθαι φιλοκέρδεσιν, συνέβη δίκαιον πρὸς τοὺς ἑβραίους διατεθῆναι καὶ φθόνον τὴν δυναμένην. ὁρῶντες γὰρ τὴν ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ διὰ ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὑτῶν αὔξεσθαι τούτοις ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν οὐχ ὑπὸ ἰωσήπῳ τετυχηκότες, διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τὴν βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελήλυθυῖαν, δίκαιον ὑβρίζον τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ βαλαπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τὰς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸ ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐπείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέβυχον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάζεσθαι συνήθεις. καὶ τεσσαράκοντα μὲν ἐπὶ χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διέμενον τὰς βαλαπωρίας ἀντιφιλονείκως δέ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ὑπερταγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς προάγμασιν, ἀρτίᾳ μᾶλλον ἀπεδάσαι περὶ τὴν ἀφανισμὸν τὸ γένους ἡμῶν τοὺς αἰγυπτίους προσῆλθέ τισι τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ δὲ ἦσαν οἱ περὶ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, ἔνδοξος ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γιγνόμενον ἄρσεν ὑπὸ τὴν ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτουῦντας διαφθείρειν. παραφυλάσσειν τε τὰς ὀδύνας τῶν ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τοὺς τόκετους αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας. ὑπὸ δὲ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεῖσθαι, αἱ δὲ συνήδειαν ἔμελλον μὴ παραβήσεσθαι τὴν βασιλέως βούλησιν. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας προσάγματος, καὶ σώζειν λάθρᾳ τολμήσαντας τὸ τέκνον, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γυναικὶ προσέταξε· δεινὸν δὲν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, ὃ καθὸ παίδων ἄπεις ἐρῶντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπήργων τῶν γεννωμένων. ἀλλὰ καὶ ἡ ὀδύνη τῶν τῆς γυναικὸς αὐτῶν ὀλιγωρίας, φθειρομένων τῶν τικτομένων, αὐτῶν δὲ ἀλυ-

λυθησομένων, χαλεπὸν αὐτοῖς καὶ δυσοδυναμύθητον A
ἐποίει τὸ συμφορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ.
κρατήσαι δ' αὖ θείας τοῦ θεοῦ γνώμης οὐδὲ μυρίας
τέχνας ὅτι τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν περι-
ῆπτεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ἔφερε λαθὼν τοὺς τοῦ βασιλέως
φυλακὰς, καὶ ἀληθὴς ὅτι τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγηθησομένοις
ὁ περιπὼν διέφθη. ἀμαραφάμης, τῶν δὲ γενο-
μένων παρὰ τοῖς ἐβραίοις, δεδιὼς μὴ τὸ παντὸς ἔθνους
μὴ ἀπαίρει τὸ ὀλιγοφησομένης νεότητος ὀλιγωθῇ, καὶ B
χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, ἐνόει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν
ἀμηχανίαις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ἔρπεται, παρα-
καλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν
τὸ εἰς αὐτὸν θρησκείας παραβεβηκότων. δοῦναί τε ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν
καιρὸν, καὶ τὸ ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους αὐτῷ ἐλπίδος. ὁ δὲ
θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετείαν ὀπτικλασθείς,
ἐφίσταται κατ' ὄνειρον αὐτῷ καὶ μήτε ὑπομνήσειν C
αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε δυσ-
βουλίαν αὐτῷ ἔλεγε διὰ μνήμης ἔχειν. καὶ τὴν ὑπὲρ
ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς πρόγο-
νοις αὐτοῦ δωρησάμενος τὸ γένεσθαι τοσοῦτον πλῆθος
αὐτοῖς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἀβραὰμ μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσοπο-
ταμίας εἰς τὴν χαναναίαν διαβιβάσας δυσμενῶν
σαι, τότε ἄλλα καὶ τὸ γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν
ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτοῦ D
βάλησιν ἀγαθῆς πρὸς τοῦτο γεγομένης τεκνῶσαι παῖ-
δας. καὶ καταλιπεῖν μὲ, ἰσμαήλῳ δὲ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν
ἀραβῶν χώραν, τοῖς δὲ ἐκ χαττούρας τῷ ζωγλοδύ-
τῃ, ἰσαάκῳ δὲ τῷ χαναναίᾳ. ὅσαπερ πολέμων καὶ
τῷ ἐμῷ φησιν συμμαχίαν ὠφελήσατε, καὶ ἀσε-
βεῖς εἶναι δόξητε δι' ἀμηνίας ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, καὶ
τοῖς ἐκ τούτου γενέσθαι μέλλουσιν εἶναι συμβέβηκεν, ὅτι τὸ
μεγέθει τῆς δυσμενείας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς
αὐτοῦ καταλειπεν. ἓξ μὲν ἑβδομήκοντα τοῦ πάντων εἰς E
αἴγυπτον ἀφικομένου, ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤ-
δη γεγόνασιν. νυνὶ δέ με τὸ κοινῇ συμφέρον ὑμῖν
ἴσε προνοούμενον, καὶ τῆς δυκλείας. ὁπᾶς γὰρ ἔσῃ,
ἓξ τοῦ γήρους αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκειναν ἀπολλύ-
ναι τὰ ἐξ ἰσραηλιτῶν τικτόμενα, σοὶ ἔσαι. καὶ λήσεται
μὲ τοὺς ἐπ' ἀλέθρῳ πεφυλάσοντας. τραφεὶς δὲ
πεπαιδόξως, τὸ μὲ ἑβραίων γένος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις
ἀνάγκης ἀπολύσῃ. μνήμης δ' ἐφ' ὅσον μέλει χρόνον τὰ
σύμπαντα τεύξεται πεπρὸ ἀνθρώπους, οὐκ ἑβραίοις μό- F
νον, ἀλλὰ καὶ πεπρὸς τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζο-
μένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γεγησομένοις. ἔσαι δὲ αὐτῷ
καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τοῦ ἐμοῦ ἔζειν ἱερω-
σύνου, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς
τοῦ χρόνου. ταῦτα δ' ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἀνεγερ-
θεὶς ὁ ἀμαραφάμης, ἐδήλου τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δὲ
ἦν αὐτῷ. καὶ τὸ δέος ἐπὶ μεῖζον δεῖ τοῦ τοῦ ὀνείρου
προφήσιν αὐτοῖς σωίσατο. καὶ οὐ ὡς περὶ παιδὸς μόνον G
βουλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὅτι μεγέθει τοσαύτης δυ-
σμενίας ἐσομένης. τοῖς μὲν τοι προκατηγγελμένοις
ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πίστιν ὁ ἔκτοτε παρεῖχε λαθόντας τὰς φυλα-
κὰς δεῖ τῶν ὠδίνων ὀπεισῆλθεν, καὶ τὸ μὴ διαίας αὐτῇ
προπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ ἓξ μὲν μῆνας παρ'
αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσας ἀμαραφάμης μὴ κατάφωρος γένηται καὶ πεισθεὶς ὅτι τοῦ
τῆς βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ὀπολεῖται μετὰ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν.

& ipſis parentibus non multo poſt erat moriendum: atque ita in extremo infortunio conſtituti ſibi videbantur. Sed nemo poteſt Dei voluntati reſiſtere etiamſi infinitas artes in hoc comminiſcatur. nam & puer de quo ſacrorum ſcriba prædixerat, eluſis regiis obſeruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuiſſe vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter ſuos nobilis, ſolicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur; tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet; inopia conſilij laborabat: & ad implorandum diuinum præſidium conuerſus, orabat vt tandem miſeraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præſentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus ſupplicis ad miſericordiam flexus, aſtitit ei per ſomnum, iuſſitque in futurum bene ſperare. Memorem ſe eſſe pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipſis defutura præmia, ſicut nec progenitoribus defuiſſe. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxiſſe: ſuo fauore Abrahamum ſolum è Meſopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea ſterili liberos ſuſcepiſſe, & ſuccelloribus amplas regiones reliquiſſe, Iſmaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Iſaco Chananæam. Res etiam bello meis auſpiciis feliciter ab eo geſtas nunquam ſine impietatis & ingratitudinis nota non meminiſſe poteſtis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre eſt; tum ob eam felicitatem in qua ipſe vixit, tum ob eam quæ poſteris eius quaſi hæreditario iure obtigit: qui à ſeptuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad ſexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque ſcito mihi cordi eſſe & publicam veſtram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iſte cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus veſtros ad necem damnauerunt, tibi naſcetur. hic neque deprehendetur ab obſeruatoribus, & poſtquam enaſcerit præter opinionem educatores nactus, ſuo tempore Hebræos ex Ægyptia ſeruitute liberabit, memoriámque ſempiternam hoc præclaro facinore conſequetur non apud ſuos tantum, ſed & apud exteros, me iſtud beneficium in te tuóſque poſteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus ſit meo ſacerdotio ipſe & poſteri eius in omne æuum. His per viſionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriſque ſolicitudinem auxit, iam enim non puero tantum timebant, ſed ne quo pacto promiſſa felicitas intercideret. ſed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile eſt enixa vt obſeruatores fefellerit, nihil ſentiens eorum quæ in vulgaribus puerperiis ſentiri ſolent. hunc infantulum per tres menſes clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehenſa iram regis incurreret, ac mox & ipſe vnà cum puero ſublatus è medio promiſſionem Dei faceret irritam,

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere, ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed forte fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos, quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

ἤγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ ποιήσαιτο τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ θεόνοιαν. τῷ τε λήσεσθαι φησὶν Ἰώσηπος, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, εἰ καὶ ποικίλως δυνηθείη, ἐ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως ζεφομβύω, ἀλλὰ & αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν εἰκοτείσειν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψεύδος γνέσθαι τοῦ εἰρημένων. ταῦτα λείναντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφορεῖς τῇ κατασκευῇ κοπίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' ὀρυχωείας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἐπίσσα κείσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ δὲ ὕδατι τὴν ἐξ τοῦ πλέγματος ἀποφεύγειν εἴσοδον ἡ ἀσφαλτος πέφυκεν, ἐνέθεσαν τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπῃ τοῦ θεοῦ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὠδηλαβὼν ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, αὐτὴ παρεῖχεν, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀφομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα & διέδειξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπίαν σύνεσιν, πᾶν δ' ὅτι & βελτίω φαίνεται αὐτοῖς ἀγαθὸν τυγχάνον. καὶ ὀλιγωρήσαντας μὲν τοῦς ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατασκευάζοντας ὄλεθρον & πολλῇ φορᾷ τότε χρησαμένους ἀπωδῆ. σωζομένους δ' ἐκ ὠδοξεν καὶ σφόδρα ἐκ μέσου τοῦ κακῶν ὀλισκομένους τὴν ἀνάγκην τοῦ θεοῦ γνώμη. τοιοῦτον γάρ τι καὶ φορᾷ τὸν παῖδα τοῦτον γνόμενον ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ἠόνας τοῦ ποταμοῦ, & φερόμενον κατὰ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοπίδα φορᾶς αὐτὴν ἐκκομίσαι. ὠδηγημένων δὲ τῶν ὅπῃ τοῦτο ἐαλέντων μὴ δ' κοπίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ἐκθηλάπησε, μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτη γὰρ ὁ θεὸς φορᾷ μωυσῆν ἐχρήσατο ἀπωδῆ, ὡς ὑπὸ πάντων τοῦ καταψηφισαμένων δίκην αὐτῷ χεῖσιν ἡ τῶν ἄλλων ἐκ τῶν ἑβραίων χεῖρες ἀπώλεσαν ποιῆσαι ζοφῆς & δημελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ μὴ φορεσεμένῳ δὲ αὐτοῦ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, ἡ τότ' ὅπῃ πολλῶν ποιήσαντος, ἡ μιριάμη παρὰ τυγχάνουσα τοῖς νομίμοις, ἐχ ὡς τε ἐκ ὠδοκοῦσ δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ θεοείαν, εἶπε μάτην βασίλισσα ταύτας ὅπῃ τρέφῃ τῷ παιδὸς μεταλαβὴν τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν φορὸς αὐτὸν συγχυὲς ἔχουσιν. οἱ μὲν δή τινα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας ταχὺ δὲ φορῆσθαι θηλὴν ὁμοφύλῳ. δόξασαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὴν ἐκποιῆσαι, καὶ τὴν γαλαχθῶν τινὰ μεταλαβεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐκέσιας λαβομένη, παρὼν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένῃ. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένισαν πῶς φορεσφύεται τῇ θηλῇ. καὶ ἐκθεῖσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδὸς φορὸς τὸ πᾶν. καὶ αὐτῷ τὴν ὀπίλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόν. τὸ δὲ ὕδωρ, μῶν οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δὲ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν φορσηγορίαν αὐτῷ ταύτην ἔθεντο. καὶ ἐν ὁμολογουμένως καὶ τὴν τοῦ θεοῦ φορόρησιν φρονήσει ἑβραίων ἄριστος. ἄβραμος δὲ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαραφὰμ μὲν δὲ αὐτὸς ἐν παῖς. κάθ δὲ ὁ πατὴρ. ὁ δὲ λάβι. & λάβι τοῦ ἰακώβου, ὃς ἐν ἰσάκῳ ἐγνώμβμος. ἀβραὰμ δὲ ἕβδομος ἦν. σωσὴς δὲ ἀκὴ τὴν ἡλικίαν ἐφύτευσε αὐτῷ, τῷ δὲ ταύτης μέτρου πολὺ κρείττω καὶ φρονιμωτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν φρόνησιν ἐν ταῖς παιδείαις.

καὶ

καὶ μειζόνων τῆς ὑπ' αὐδ'ὸς γλυκομένων ἐπαγγελίαν A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post
εἶχε τὰ τότε θεατόμενα. καὶ ἔτι τῇ αὐτὸν γεγλυ- tertium verò annum ætatis admirandam gra-
μμένον, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆ ἡλικίας ἐξῆρε ἀνάγκη. tiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò
θεὸς γὰρ κάλλος οὐδὲις ἀφιλοτίμητος ἰδὼν ἔτως, ὡς terricus, vt visa Moysis pulchritudine non ob-
μονόλιθον θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆ ἀμορφίας. stupesceret: & persæpe accidebat vt dum gesta-
πολλοῖς τε συνέβαινε κατ' ὁδὸν φερομένῳ σεαυτυ- tur ac circumfertur, obuios quosque in se cō-
χαίνειν, ὑπερίφεσθαι τῇ τοῦ τῆ παιδὸς. ἀ- uerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent
φιέναι γὰρ τὰ σπουδαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ θεσαχο- præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta e-
λεῖν αὐτῆ. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρα- B rat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc
τος θεὶ αὐτὸν ἔσα, κατεῖχετο τοὺς ὁρῶντας. ὅτα δ' spectaculo discederent. quo factum est vt
αὐτὸν ζώντον, ἡ Θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνη- Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm
σίας ὑ μεμοιραμένη. καὶ ποτε κομίσασα τὸν μονό- alioquin germanis liberis careret: allatúmque
σπῆ θεὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυέ τε τέτον, καὶ ὡς φερ- patri ostentabat, dicens de successore se cogi-
τάσθε δεξιοχῆς εἰ καὶ βυλήσει θεῦ μὴ τύχοι παιδὸς tare; etiam si Deus illi nullum filium gignere
γνησίυ. θεὸς αὐτόν τε ἔλεγε. ἀναδρεψαμένη παῖδα dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui
μορφῆ τε θεῖον ἢ φρονήμασι γενναῖον, θαυμασίως δ non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum
αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, meum tradidisse videri potest, quem decreui
ἐμαυτῆς μὲ ἠνισάμην παῖδα ποιήσασθαι, τ' δ' σῆς βα- C adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac
σιλείας δεξόμενον. ταῦτα λέγουσα τοῖς τῦ πατρὸς χερ- imperio successorem, & cùm dicto patri in-
σὶν ἐπίθησι τὸ βρέφος. ὁ δ' ἁλαβὼν ἢ θεοσεμνισά- fantem in manus imposuit. at ille postquam
μενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τ' θυγατρὸς ὅπ- acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti im-
τιθησιν αὐτῆ τὸ διάδημα. καταφέρει δ' ὁ μωυσῆς εἰς posuit. Moyses verò capiti pueriliter detrac-
τὴν γῆν, θρεμμόμενος αὐτὸ κ' νηπιότητα δηθεν, ἐπέ- tum prolabi in humum passus, pedibus etiam
βαινέ τε αὐτῆ τοῖς ποσί. καὶ τῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ὅτι τῇ calcauit, id quod mox ominosum est visum, &
βασιλείᾳ φέρῃ. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ regno nihil boni portendere. móxque ille sa-
καὶ τὴν ὄψιν αὐτῆ θεοειπὼν ὅτι ζαπφνώσει τ' αἰ- D crorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto
γυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. ἢ δει- cladem allaturam prædixerat, occidere puerum
νὸν ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλεῦ, πᾶς ἐκεῖνος ὃν κτείνα- volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius ne-
σιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶ) μάρτυρεῖ τῇ θεο- cem nobis securitatem Deus pollicetur, vati-
λογοῦσῃ τῦ γεγονότος, ὅτι βεβηκὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ ἢ cinium iam confirmauit, insultando tuo re-
παῖδι τὸ διάδημα. τῦτον ἀνελὼν, ἀγυπτίοις μὲ τὸ αὐ- gno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam
αὐτῆ θέος ἄνες. ἑβραίοις δ', τὴν ἐλπίδα τῦ δι' αὐτῆ θάρ- Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fidu-
σους ἀφελῦ. φθαὶς δ' αὐτὸν ἡ Θερμουθὶς ἁρπάσα- ciam adime. Thermuthis verò confestim eum
σα, καὶ θεὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, τοιῦτον E eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem
αὐτὸν τῦ θεῦ ὠθησιδιδάσαντος, ὦ θεόνοια τ' μωυ- animum indiderat, Moysis saluti prouidens. i-
σέως τ' σωτηρίας ἰδίᾳ. ἐξέφευγε οὖν, πολλῆς ὑπομε- taque educabatur quàm accuratissimè. Quam-
λείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲ ἐβραίοις ἐπ' αὐτῆ obrem Hebræi quidem felicitatem suo generi
παρὼν δύελπιον εἶ) θεὶ τῆ ὅλων. δι' ὑποψίας δ' sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc e-
εἶχον αἰγύπτιοι τὸν αἰτεφθὸν αὐτῆ. μηδ' ἑνὸς ἢ ὄν- ducatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis
τος φανεροῦ, κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συγ- regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiam si Moy-
γνοὺς δι' τ' εἰκαιοπάθειαν, ἢ τῆ ἄλλων τινὸς, ᾧ πλέον ses sublatus esset, magnopere videretur procu-
ὑπὲρ ὠφελείας τῆ αἰγυπτίων ἐκ τῦ θεοειδέναι θαῤῥεῖν F raturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt
παρὼν, ἀπεῖχοντο τῆς αἱμάτεως αὐτῆ. μωυσῆς μὲν ab eius cæde.
οὖν τῆ θεοφρημένῳ τεθπῳ γλυκθεὶς καὶ τεραφεὶς,
ἐ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τὸν Itaque sic natus, & sic educatus, postquam a-
ἀρετὴν ἐποίησε, κ' τὸ ὅτι ταπεινώσῃ μὲ τῇ ἐκείνων, ἐπ' doleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & X.
αὐξήσει ἢ τῆ ἑβραίων γενοτέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset
λαβόμενος. αἰθίοπες, θεῖοικοι δ' εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes
ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῆ, ἔφερον κ' ἦγον τὰ qui supra Ægyptum incolunt, agebant & fere-
τῆ αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῆ ςρατόδυσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀ- bant facultates Ægyptiorum. illi moti indi-
μυνόμενοι τ' καταφρονήσεως. ἐ τῇ μάχῃ κρατη- G gnatione ducunt in eos exercitum, contume-
θέντες, οἱ μὲν αὐτῆ ἔπεσον, οἱ δ' ἀῤῥῶς εἰς τὴν οἰ- liam cum iniuria coniunctam vltus: mox præ-
κείαν δ.εσώθησαν φυγόντες. ἐπικολέθησαν δ' διώ- lio commisso, partim in acie ceciderunt, par-
κοντες αἰθίοπες, ἐ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ tim in fugam turpiter compulsi retro ad suos
κρατεῖν ἁπάσης τ' αἰγύπτε, τ' χώρας ὁπλοπλεῖον ἡπόν- se receperunt. quo successu elati Æthiopes fu-
τες, κ' γυσάμενοι τ' ἀγαθῶν, ἐκέτι αὐτῆ ἀπεῖχοντο. ὡς gientibus instabant; & ignauum rati si fortu-
δ' τὰ γεντιώτατα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων ἐκ ἐτόλμων αὐ πρατδιεν, θεοῦβησαν ἄχει μέμ- na non vterentur, concepta spe subingandæ
φεως, καὶ τ' θαλάσσης, ὑδὲ μιᾶς τῆ πόλεων αὐτοχεῖν δυνηθείσης. τῆ δ' κακῷ πιζόμενοι, θεὸς χει- Ægypti, latè eam populabantur: degustatáque
prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad
maiora audenda accendebantur. cúmque vi-
cinas regiones peruagantibus nemo cum ar-
mis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. cumque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. quod factum gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum infectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere impunè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, isque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido incluſa, non fluminibus tantùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

σμοὺς ἀγύπτιοι καὶ μαντείας ξέποντας. συμβαλόυσαντος ὁ αὐτοῖς τὸ θεῖ συμμάχῳ χρήσαδαι τῷ ἐβερέω, κελδύει ὁ βασιλδὺς τὴν θυγατέρα ωδοφεῖν τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ ὑμησόμενον. ἢ ὁ ὅρκοις ποησαμδύῳ ὡς τε μηδὲν δλαθεῖναι κακὸν, ωδοδίδωσιν. αὐτὴ μεγάλης μὲν δυσχερείας κείνουσα τὴν συμμαχίαν. καλίζουσα ὁ τοὺς ἱερέας κτεῖναι ωσαγορδύσαντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, ὐκ ἠδυῶτο νεῦ χρήζοντες αὐτῷ τ ὅπκουείας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμούτιδος ωδοκληθεὶς, καὶ ὑπὸ τῦ βασιλέως, ἡδέως ωσσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. ἀγυπτίων μὲν, ὡς τοῖς τε πολεμίοις τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταργασάμενοι. οἱ ὁ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένους ὑς ἀγυπτίους δλὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ ὁ φθάσας πεῖν ἢ πυθέδαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῦ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγε, ὐ δλὰ τῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ δλὰ γῆς. ἐνθα τῆς αὐτῦ σωέσεως θαυμασίως ὑπέδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰ γῆς χαλεπῆς ὔσης ὁδευδιῶαι δλὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ὅτιν, ὡς κ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων ὐκ ὄντα μόνη ἔφερεν, σιτώμενα τὰ κ κακία τῷ ὄψεως ἀσωπῆδει δλαφέρεσδαι, τινὰ δ' αὐτῷ ὅτι καὶ πετεινὰ, ὡς λαδόντα μὲν ὑπὸ γῆς κακουργεῖν, ℭ μὴ ωροειδομένους ἀδικεῖν ὑαρπετὴ γενόμενα). νοεῖ ωρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ ποείαν τῆ στρατεύματος στρατήγημα θαυμασόν. πλέγματα γὰ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ὐκ βίβλου καλασκευάσας, ℭ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατόν σ' ὅτιν ὄφεσι τῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰ ἐπερχομένας, κ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεὶς σ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ ωρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγειοι. καὶ ωρὶ μὲν τούτων, παείκημι νῦν γράφειν, ὐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλήνων τ ἰβιδος τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηρεύτροφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, κ ωρομολεμούσας χωμένους. τῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ὐδὲ ωροσμαθὸν παρῆν τοῖς αἰθίοψι. κ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, κ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὑπὸ τοῖς ἀγυπτίοις, ἀφαιρεῖται. τάχιστα πόλεις αὐτῶν ὑπῆλθε καταστρεφόμενος, κ φόνος πολὺς τῶν αἰθιόπων ἐωράτετο. καὶ τ δλὰ μωϋσῆν δύωσίας γευσάμενον τὸ τῶν ἀγυπτίων στράτευμα πονεῖν ὐκ ἔκαμνεν, ὡς ωρὸς καὶ ἀνδραποδισμῦ κ παντελοῦς κακώσεως τ κίνδυνον εἶ) τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συνελασθέντας εἰς σαβᾶ πόλιν βασίλειον ὖσαν τ αἰθιοπίας, ὃν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν ὁ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τῦτο νείλῳ ωρέχοντες αὐτὴν ℭ κυκλοῦμένῳ, ποταμῶν τε ἄλλων ἀσάπῳ ℭ ἀσοβόῤῥᾳ δυσμάχητον τοῖς ωειρωμένοις δλαβαίνειν τὸ ῥῶμα ποιοῦντων. ἡ γὰ πόλις ἐντὸς ὅσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτὴ καρτεροῦ ωρειλημμένη, καὶ ωρὸς μὲ τοὺς πολεμίους ωρόβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τ τείχους, ὥς τε ἀνεπίκλυστος εἶ) διαμένειν ὑπὸ πλημμύρας ωρωμένων, ἅπερ κ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τ πόλεως τ ἅλωσιν

φέρον

φέρειν ζάνευ ἀνδρὸς τὴν μεϋσὴ τλὺ τῦ στρατόπεδου ἀργίαν, εἰς χεῖρας δ' οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, συμβαίνει τι ζοῖον. θαρβὶς θυγάτηρ λὼ τῦ αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μεϋσῆν πολιορκίαν ζοῖς τείχεσι προσάγοντα τλὺ στρατιὰν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀποσκοποῦσα, καὶ δ' ὀπνοίας τὴν ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, ζοῖς τε αἰγυπτίοις ἄριστον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, δ' διαφορᾶς ὑπολαμβάνουσα, ζοῖς αἰθίοψιν αὐχῆσαι ὅτι ζοῖς ὑπ' αὐτὴν κατορθωθεῖσιν τῶν πρὶ τὴν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δ' ἐνὸς ὤλεσεν αὐτὴ. καὶ αὔξουσα τῦ πάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τὴν εἰσεπὴν ζοῖς πιστοτάτοις ἀγαλεγομένη πρὶ γάμου. προσδεξαμένου δ' τὸν λόγον ὅτι τῦ ἀναδοθῆναι τλὺ πόλιν, καὶ πομπαμένου πάσης ὑόρκους ἢ μὴ ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τ' πόλεως μὴ ἀναβαίνεσθαι πὰς σωθέντας, φθαίνει τὸ ὄργον ζοῖς λόγοις. ζ' καὶ τλὺ αἵρεσιν τὴν αἰθιόπων δυναστείαν τῦ θεῦ, συντελεῖ τὸν γάμον μεϋσῆς, καὶ ζοῖς αἰγυπτίοις ἀπήγαγεν εἰς τλὺ ἑαυτῦ. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μεϋσέως, μίσος εἶα τέτων πρὸς αὐτὸν ἀπελάμβανον, ζ' θερμότερον ἄπεσθαι τὴν κατ' αὐτὲ βελευμάτων ἠξίουν. ὑπονοοῦντες δ' μὴ δι' τλὺ διαφορᾶν νεωτερίσειεν καὶ τλὺ ἀρχῆθεν, διδάσκοντες ἢ τ' βασιλέα πρὶ τῆς σφαγῆς. ὁ δ' ζ καὶ αὐτὸν μὲν εἶχε τλὺ τῦ θεράποντος ὀπνοιαν, ὑπό τε φθόνε τῆς μεϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ζαπεινώσεως, ἐπειχθεὶς ὑπὸ τὴν ἱερογραμματέων, οἵος τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ μεϋσέως αἱρέσει. φθάσας ἢ τλὺ ὀπιβουλλὺ λαθὼν ὑπεξέκειτο. καὶ τὴν ὁδῶν φυλακὴν ὁμόσας, ποιεῖται δι' τῆς ἀρήκου τὸν δεσμόν, καὶ ὕδατι λὶ ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν ζοὺς ἐχθροὺς ἄποράς τε ὂν ζοφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ χαρτηρίᾳ κατηφορῶν. εἰς τε πόλιν μεδιόλουλν ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὲν ἐρυθρᾷ θαλάσῃ κειμένην, ἐπώνυμον ἢ ἑνὸς τῦ ἀβράμῳ γεγονότων ζὰ χαρτήρας ἰὼν καθεδεὶς ὅπῃ πνος φρέατος, ζὰ τῦ πόνου καὶ τ' ζαλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας ὄσης ἡ πόρρω δ' πόλεως. ὑπ' ζοῦθα αὐτῦ συνίδὼν ζ' θεᾶξις ὑπ' διάτης τὴν αὐτόθι συσήσασα τλὺ ἀρετλὺ αὐτὲ, καὶ πρὸς τὸ χρῆζον ἀφορμλὺ ὠδήκουσα. τῦ δ' χωρίων δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὸ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμῶσι τῦ ὕδατος ὑπὸ τῦ ἄλλων, αὐανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. ὠδηγίνοντας σφᾶς ὅτι τὸ φρέαρ ἐπὰ παρθένοι ἀδελφαὶ, ῥαγουήλ θυγατέρες ἱερέως, ζ' πολλῆς ἠξιωμῶσι τιμῆς ὠδὰ ζοῖς ὁπηχωρίοις. αἱ τῦ πατρὸς ποιμνίων ὁπιμελούμεναι δι' τὸ ταύτῃ ὑπουργίαν εἶ) καὶ γυναῖκὶ ὁπηχώριον ὠδὲ ζοῖς ζωγλοδύτας, φθασάσαι τὸ αὐτάρκως ζὰ τῦ φρέατος αἴρασθαι ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμεναις, αἱ πρὸς ζυδοχὶν τῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. ὑπεραίτων ἢ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τ' ὕδατος κρατοῖεν, μεϋσῆς δ' ὡς ἠγανακμένος ἐπ' ἀδικεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τλὺ βίαν τλὺ τῦ ἀνδρῶν ἐάσας κρείττονα γενέσθαι τῦ τῦ παρθένων δικαίου, τοὺς μὲ ἐᾶξεν πλουσιωτέρους ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχεν τλὺ δέουσαν βοήθειαν. αἱ ἢ διηγησαμένας παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τλύ τε ὕδατος τῦ ποιμένων αὐτῦ διηνυσμένα, καὶ τλὺ ὑπουργίαν τὴν ξένε. παρεκάλουν τὸ μὴ μισθὸν αὐτῦ γενέσθαι τλὺ ὑπουργίαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι· ἐδὲ τὰς τε παῖδας ἀπε-

A Hic cùm Moyses desidere exercitum ociosum ægrè ferret, hoste non audente manus conserere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moysen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conspicata, virtutémque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum restituisset, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxisset, vehementi eius amore est correpta: quo in dies crescente, mittit ad eum è seruis fidissimos B coniugium suum offerens. assensit ille hac conditione iureiurando firmata, post vrbem sibi traditam ductarum se eam vxorem: ac mox dicta factum sequitur. Sæuitum est nihilominus in hostem, & actis Deo gratiis nuptiísque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum est reductus. illi verò accepta salute odium pro gratia Moysi reposuerunt, & maioribus studiis insidias contra eum machinabantur: suspicatique ne rebus feliciter gestis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum C cædis accusauerunt. iam enim & ipse suspectū hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter administratum, partim etiam metu alicuius cladis, sollicitantibus huc & irritantibus indesinenter scribis ac sacrificis. Vt iam Moyses minimo XI. minus abesset à pernicie, opprimendus dubio procul, nisi rem olfaciens in ipso temporis articulo se clàm subduxisset. & cùm vias obseruari intelligeret, per solitudines fugam arripuit, D quà euasurum inimici minimè suspicabantur: & quamuis alimenta nusquam inueniret, inediam patientia superabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenisset, in rubri maris litore sitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, sedens ad quendam puteum lassitudinem ex laborioso itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianū, & vrbem iam in prospectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum victus ratione, per quod & virtutem suam declarauit, & melioris fortunæ occasionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, pastores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhausta aqua ab aliis, ipsorum pecora potu carere cogerentur. E Veniunt igitur ad puteum septem virgines sorores, Raguelis sacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebantur quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hausta aqua quantum satis videbatur, gregibus eam potendam in lacunas ad hunc F vsum factas diffundunt. cúmque pastores supernenissent, & repellendo puellas aquam sibi vsurparent, Moyses iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & se inspectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vsuratoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio postquam ad patrem venerunt, & pastorum iniuriam, & quomodò ab hospite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabántque ne illi hoc

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem, deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum
XII. *Exod. 3.* constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum abundabat enim herba, eo quòd valgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat, prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitant me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat quorum opera & labore constat Aegyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non ad futurum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

A δέξατο δ' αὐτὸν τοῦ θεοῦ τὸν εὐεργετικὸν τῆς ἀνθρώπου φύσεως, καὶ τὸ μισθὸν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἀγαγεῖν αὐτῷ τὸν δεξόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τὸν τοῦ θεοῦ τῶν θυγατέρων ἀπεσήμαινεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὅτι τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὡς εἰς ἀναισθήτους εὐεργεσιῶν καταδέοις τὸν ὑπουργίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον τῆς εὐποιΐας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν. ἦν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν τοῖς
B βαρβάροις, ἐπιτροπεύσιν ὑπεμελητὴν καὶ διαπότην. καὶ μωυσῆς μὲν τοιοῦτον τυχὼν τοῦδε τοῦ ἐνθουσιάσμου, τοῦτο γὰρ ὑπόμνημα τοῦ χαρακτῆρος, ἐδήλου αὐτὸν ποιμαίνων τὰ ἐρεσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὄρος τι τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρους ἄγει τὰ πόιμνια· τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄρειον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπ' ἀνθρώπων ἀπεστερημένον,
C ἐτέτειχον ὑπὸ δεισιδαιμονίας πάντες, ἐλθόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτου νεμόμενον, τοῦ δὲ αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος οὐδὲ παρῆλθεν ἀβλαβές, ἐπὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων ὑδὲν ἠφάνισεν, ἐκ ταύτης τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ αὐτὸν μὲν ἔδεισε τοῦ ὄψιν ὑπερβάλλον ἐνθουσιάσμου.
D κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τε πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποτισαμένου λόγοις, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ ἐλπίσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δι' τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμαινεν, καὶ συναβάλλειν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. ἐκ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις
E προσηκότερον. προηγόρευεν δὲ τοῦ ἐσομένου αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὑπὸ ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαρρουῦτα ἐκέλευεν εἰς τὸν ἄγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, ἐκ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην εὐδαίμονα, ἣν ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τὴν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τὴν σωτηρίας αὐτοῖς ἡγουμένης. ἐξαναγόντα μέντοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς ἀγύπτου, θυσίας ἐκέλευεν
F εὐχαριστηρίους ἀφικομένους εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτήσας. μωυσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δύναμιν μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, ἵνα αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἷδα φανερὰν γενομένην, μανιοδέστερον δ' ἂν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπαρχῶν, ἢ πείσω
G λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἵνα ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἕπεσθαί μοι, πρὸς ἵνα αὐτοὺς ἡγοῦμαι καὶ ἐκεῖνοι πείσθωσιν, πῶς ἂν βιασαίμην φαραώθην διαφθεῖραι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ πρὸς πάντων συνεβούλευε θαρρεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρίσεσθαι. καὶ ἐὰν μὲν λόγων πείθῳ παρίξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευεν δὲ τὴν βακτηρίαν ὅτι τὴν

γῆν

γλῶ ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπισχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος, δράκων εἵρπεν, Ⓒ συνειλούμενος ἀπειρεσίων, ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμυνὴν τῷ κεφαλῷ ἐπανίστασιν. εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. μὴ τοῦτο ἢ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ἢ λαβὼν καὶ πάντα τὴν χεῖρα ὁμοίαν προσκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύνηθες κατέσχη. κελεύσθεις ἢ καὶ τὸ πλησίον ὕδατος λαβὼν ὅτι τῇ γῇ ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χεῖρα αἱματώδη γλυομένην. θαυμάζοντα δ' ὅτι τούτοις, θαρρεῖν παρεκελεύετο, Ⓒ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ σωτησόμενον, καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς. κελεύω ἢ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀπιέναι εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, Ⓒ μὴ τείβοντα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γλυόμενος, δέξασθαι αὐτὸ, καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ δεηθείς, ἐπιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τῇ ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μεταλαμπούσης ἐπὶ, καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς καλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἃ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, ὡδὶ ἧς ἔμοι θέμις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, ἃ τότε μόνον δέξασθαι δ' ὁπότε δεηθείη σωτεύξασθαι. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον ὡδὶ τῆς ἀληθείας τῷ πυρὶ νέμων, καὶ τὸν θεὸν δυμῇ ὡδρασάτην ἔχειν πιστόν, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς προβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ὅπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὡδασθαι τὴν σπουδήν. ὃ γαμβρὸς τὸν τῶν Αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ὅπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὡδασθαι τὴν σπουδήν. ὃ γαμβρὸς ἥσθη τε θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρσον καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. τῶν δ' ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κατ' Ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος δ', συμμάχου τοῦ παρόντος θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γλυομένων δ' αὐτῷ πλησίον τῶν ὁρῶν ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπεδέξατο τὸν θεῖον κελεύσαντος, πρὸς ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τὸ θεῖον τὰς ἐντολάς. προσῆσι δ' αὐτοῖς ὑπεδέχοντο Ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῶν σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς ἦν δι' αὐτῶν, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως τῶν ὡδὰ δόξαν αὐτοῖς γλυομένων ἀνεθάρσουν, καὶ πρὸς τὸν ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεῖ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ ἢ καταπειθεῖς εἶχεν ἤδη τοῖς Ἑβραίοις ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς αὐ κελεύσῃ τοῦτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, ὡδαίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τε ὠφελήσαιεν Αἰγυπτίους ὑπὸ αἰθιόπων καταφθειρομένους, καὶ δηλαζομένης αὐτῷ τὰ χώρας ἐθνῶν, στρατιᾷ καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς ἴδιοις οἰκείων. τὰς ἢ κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ' αὐτῷ ἀμοιβὰς ἃ δικαίας κομιζόμενος ἀπεδείκνυσιν.

vt virga in terrã proiecta fidem promiſſorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in ſpiras ſe conuoluens caput erigebat quaſi repugnaturus ſi quis inſequeretur: ac mox denuò in virgam eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinũ mittere iuſſus cùm paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinũ colorem rediit. iuſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem vt confidat hortatur, cùm ſciat maximum ſibi adiutoré affore. vtque apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, eiúſque iuſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſtinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis ſeruitutem & afflictionem redderet. Moyſes autem nihil amplius dubitans de promiſſionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & viſis ſatis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cũ exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat vt quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoque ſuum volens ac libens indicaret, vt rem diuinã illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium inuocare poſſet. tum Deus aperit ei ſuum nomen, numquã antea hominum vlli auditũ aut cognitũ, quod mihi eloqui nec ius nec fas eſſe arbitror. Moyſi verò non tunc tantùm, ſed quotieſcunq; opus eſſet talium prodigiorũ facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, déque Dei adiutoris fauore, magnam ſpẽ concepit fore vt tãdem & ſui liberarentur, & Ægyptij inſigni aliqua clade afficerentur. Cúmq; cognouiſſet Pharaothem Ægyptiorum regẽ ſub quo ipſe fugerat, XIII. eſſe defunctũ, à Raguele commeatum rogat, vt ſalua eius pace ac gratia liceat ſibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium ſuorum vtilitatem proficiſci. quo impetrato & aſſumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberíſque communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius, Dei auxilium, quòd diuina ope inſidias Ægyptiorum euaſiſſet. cúmque iam non longè à limitibus abeſſent, Aaron frater venit obuiam Deo ſic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quę diuinitus illic acceperat. mox vlterius progreſſus obuios inuenit præſtantiſſimos quoſque Hebræorum, qui aduentum eius præſenſerant: & mox ne quid amplius de fide Moyſis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis attoniti, ſperare iam cœperunt prouidentiam Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad nouum regem ſe confert. Ibi poſt- *Exod. 5. 7.* caquam commemoraſſet operam ſuam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes nauatam, laboréſque exhauſtos dum non aliter quàm pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæſitationem poſuerit, ſingillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obſtaculo eſſe velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri ſe animaduerteret, exhibet illi ſpecimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus ſceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præſtigiis inſtructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere ſe quoque ſacerdotes qui eadem oſtenta repræſentare noſſent, non minùs peritos huiuſmodi artium: nec eſſe cur ſe Moyſes iactare debeat, quaſi ſolus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quaſi ſupra mortalem conditionem poſitus ſe venditet: confeſtimque cùm & ipſi ſuas virgas proiecisſent, in dracones ſunt verſæ. Tum Moyſes nihil his motus, ne ipſe quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præſtantiora eſſe aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas poſt ſe relinquunt. iámque manifeſtè declarabo non eſſe hæc præſtigias veritatis ſpecie parum cautis imponentes, ſed ipſiſſimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum ſpecie reptabant, vnam poſt aliam aggreſſa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in priſtinam ſpeciem reuerſam Moyſes rurſum ſuſtulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum reſpondiſſet, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpoſitus, vt de labore nihil eis remittat, ſed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere ſolitus, poſthac id facere deſiit: ſed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, priſtini laboris onus conduplicaturus. Moyſes autem neque minis regis à

od.6. propoſito deterrebatur, neque aſſiduis ſuorum querelis vt à cœpto deſiſteret vel minimum flectebatur: ſed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt ſuos in optatiſſimam libertatem reſtitueret. Itaque denuo regem accedit, ſuadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo ſacrificaturos. hoc enim ipſum iuſſiſſe, nec poſſe quenquam eius voluntati reſiſtere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo poteſtatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo poſthac culpam in ſe transferat, ſi quid ipſi tale acciderit, qualia Dei voluntati reſiſtentibus euenire ſolent. Nam neceſſariò calamitates eos comprehendere; qui diuinam iram in ſe prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infeſtum exiſtere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non poſſe euitare Ægyptios, etiamſi Hebræos regionem eorum exire contingat, niſi hanc profectionem bona pace ipſorum impetrauerint.

A τά τε κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος αὐτῷ συμπτυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν εἶδεν αὐτῷ προσάξειν ὑπ' αὐτοῦ διαχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίθετο. παρεκάλει τὸ μὴ ἀπιστουῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δὴ τοῦ βασιλέως μωϋσῆς, ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος γιγόμενα. ὁ δὴ, ἀγαναχτήσας ποτνιᾶν μὴν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγάδα τιὼ παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νεῶν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τιὼ ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις & μαγείαις καταπλήξειν ὁπικεχειρηκότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοῖς ἱερεῦσι τὰς φύσεις ὄψεις αὐτῷ προφαίνειν ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τιὼ πρὸ τούτων ὁπισήμιον, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δυνάται. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ προσδόξον ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. & θεμένων ἑκατέρας δ' ἑκόντες ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, ὑ δ' αὐτὸς μὴν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μὴν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δή, ὑ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνην τ' ἀληθοῦς δόξης τάμά, καὶ δὴ θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπι τῆς γῆς τιὼ ῥάβδον, κελεύσας αὐτιὼ εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἦδη δ' ἐπείθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων ῥάβδους οἱ δ' ἑκόντες ἐδόκουν πρεμιοῦσα κατήδιεν, μέχρι πάσας ἀπλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὴ βασιλεὺς ὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ προσχθέντι καταπλήττεται. προσοργισθεὶς δὴ & μηδὲν αὐτῷ προσχώρησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπι τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄφεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς προτέροις κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὴ, ἀχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τιὼ πλινθείαν προτέρων. ὐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὴν ὅπι τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δὴ συνάγειν τὸ ἄχυρον, & τῇ δεινῇ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρείας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γιγνομένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνδίδου. τιὼ τε ψυχὴν ῥᾳδιουργούμενος πρὸς ἑκάτερον ὅπι τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκποδίζειν τιὼ ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ ῥᾳδιουργούμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἔφασκεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅπι τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο δὲ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀντιφερίζειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τιὼ δ' ὁμοίαν αὐτῷ πρὸς παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τιὼ ἔξοδον, μὴ καὶ λάθη τούτων κωλυτὴς γιγόμενος αὐτὸν ἀπάσαθαι πάντων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιφερίζοντα θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς δὲ κόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. & ἔτε γῆ τούτοις, ἔτε ἀὴρ φίλος, ἔτε γοναὶ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πεισθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τοῦ καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τοῦ

τῶ δ' βασιλέως ὀκφαυλίζοντος τοις μωϋσέως λό- A
γοις, & μηδὲ μίαν ὅλως τροφὴν ἔτι ποιεμένου, πάθη
δεινὰ τοις ἀιγυπτίοις κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθή-
σομαι, δι' ἃ τε τὸ μὴ πρότερον πιστὰ συμβαίνοντα τότε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ δι' ὃ τὸ βέλτιστον μωϋ-
σεῖ μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑπομεῖ-
ξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθεῖν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ
θεῖον, μήτε εἰς ὀργὴν προεξαπτέν ἀμυνῆται τῆς ἀ- B
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ
κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων ἐκ ἔχουσιν. οὐχὶ δ' τὴν
χρόαν μόνον λεῖ τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς προσφερομένοις
ἀλγήματα & πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. λεῖ δ'
τοιοῦτος μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δ' γλυκὺς καὶ πο-
τιμος, καὶ μηδὲν τῆ κρ φύσιν παρηλλαγμένος.
προὸς οὖν τὸ προσδόξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ
δείσας πρὸς τὴν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις C
ἀπέναι. καὶ τῆ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώ-
μην μετέβαλεν, ἐκ ὑπερέπων τὴν ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ δ' θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλα-
γὴν τῆς συμφορᾶς, ἐκ ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλ-
λην τοῖς αἰγυπτίοις ὑπέφερε πληγήν. βατράχων
πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῆ ἐπεβόσκετο. μεσὸς
δ' τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς δ' ἀνεμοιμένους τὸ πο-
τὸν τῷ τῆ ζώων ἰχῶσι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀνα- D
πεθνησκόντων καὶ σαπροφθειρομένων τῆ ὕδατι. ἥτε
χώρα μεστὴ κακῆς ἰλύος, γλισχρομένων τε καὶ
ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῆ διάπτας
ἐφαίζον ἐν βεβοῖς δυσκόμοις καὶ ποσίν, & ταῖς
δυναῖς αὐτῆ ὑποπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἰῶ &
δυσώδης ἀποθνησκόντων τῆ βατράχων καὶ ἐν αὐτῆ
διαφθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῆ κακῶν ἐλαυνο-
μένων τῆ αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκάλεσεν ὁ βα- E
σιλεὺς οἰκέσθαι τοις ἑβραίοις λαβόντα. καὶ ὡμολόγη-
μα τότ' εἰπόντος ἐφαίνετο τῆ βατράχων τὸ πλῆθος,
& ἥτε γῆ & ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέσ-
ησαν. φαραώθης δ' ἅμα τῷ πάθους ἀπηλλάχθη τῆ γῆ,
καὶ τῆς ἀρᾶς ἐπελέλησο, & τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις δελόμενος μα-
θεῖν ἐκ ἔτι ἐφίει τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ μετανοίᾳ ταύτην αὐτοῖς ὑπερέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῆ μετίει τὸ θεῖον F
αὐτῆ τὴν ἀπάτην. φθειρῶν δ' τοις αἰγυπτίοις ἐξέ-
θησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ἀπόλλυντο, μήτε λυτροῖς μήτε χρίσε-
σι φαρμάκων δι αφθεῖραι τὸ γλίσχος αὐτῆ δυναμένοι.
& προὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆ αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τῷ λαῷ, &
τὴν ἀρχὴν ἢ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡ-
μίσους ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. καὶ προὸς G
τοῦτο ἅ πάθες λωφήσαντος, τέκνα & γυναῖκας ὅμηρα
ἃ ὑποστροφῆς αὐτῆ καταλιπεῖν αὐτοὺς, ἠξίου προσε-
ξαγριαίνει δὴ τ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτὸ τ προ-

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes, Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tan-

Exod. 7.

Exod. 8. 9.

ta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: præ A
quarum frequentia & homines plurimi extin-
guebantur, & terra nullo pacto coli poterat: &
qui præsentaneum exitium euadebant, infecti
tamen earum veneno à morbis corripiebantur.
Rege verò ne tum quidem resipiscente vt vo-
luntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cũ
viris dimittente, pueros verò retinere volente,
non defuerunt Deo variæ prioribus etiam gra-
uiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in v-
niuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B
exulceratis intus in cute corporibus misera-
bilem in modum non mediocris numerus abs-
umebatur. Et cùm ne sic quidem rex resipisceret,
grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa,
tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽ-
pore, aut in septentrionali regione, vere iam a-
dulto supernè ruens omnes eorum fructus cõ-
triuit: & si quid intactum grando reliquit, nu-
bes locustarum superuenientes ita absumpse-
runt, vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C
omnibus omnino sit adempta. Quod si rex
stultus tantùm, & non etiam malus fuisset, po-
terat vel iam dictis cladibus admonitus resi-
piscere, vt tandem de aliquo tot malorum re-
medio cogitare inciperet. at Pharaothes tamet-
si non ita insanichat vt causam non intelligere-
ret, tamen tanta malitia pectus eius obsedérat,
vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi
per contentionem repugnare, & in publica cõ- D
moda sciens volénsque peccare pergeret. ita-
que tandem Hebræis pueros etiam vnà cum
mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Æ-
gyptiis tanquam prædam relinquerent, eo
quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calami-
tates superesse conquerebantur. Moyse verò
negante æquum postulari, alloqui non habituros
vnde sacrificarent, atque hac controuersia
diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque E
luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt
prospectu in vniuersum priuati alij alio casu
absumerẽtur, illo quoque metu imminente, ne
fortè penitus ab ea caligine absorberentur. de-
inde his discussis, post tres dies ac totidem no-
xod. 10. ctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt
.11. liberum exitum petmitteret, his verbis eum
Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei
voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos
dimitti, nec est aliud præter hoc remedium ad- F
uersus mala quibus affligimini? Rex verò iratè
ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eũ
capite plectendum, si posthac de hac re mole-
stus esse pergeret. Respondit Moyses, se non
amplius hac de causa verba facturũ, sed ipsum
cum optimatibus Ægyptiis vltrò Hebræos ro-
gaturum, vt quamprimum inde proficiscantur.
atque his dictis abiit. Deus autem cum decre-
uisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere
ad dimittendos Hebræos, iussit Moysen edice-
re populo vt paratum habeant sacrificium, præ- G
paratum tertiadecima Xanthici mensis in
quartamdecimam, qui apud Ægyptios Phar-
muthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Ma-
cedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos
ducat omnia sua secum portantes. ille ve-
rò instructos prius ad profectionem, & per
sodalitia distributos in vno loco continebat.

ἡ γὴ τῆς ὀπωρελείας τῆς ἐκ τῆς γεωργίας ἀπε-
σήπει. εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὸν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν,
νόσῳ τοῦτο καὶ τῇ ἀνθρώπων ὑπομένοντων ἐδαπανᾶ-
το. τῷ δ' Φαραώθου μηδ' ὅπως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ
βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς
ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλίπεσθαι δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ
ἦν ὅπως τὸ θεῖον τῇ ποικιλίᾳ αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς
μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλ-
λὰ δὴ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦτο τὰ σώματα τῇ
ἔντος διαφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀγυπτίων ὄ-
χλου ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς
σωφρονιζομένῳ τῷ βασιλέως, χάλαζα μήτε πρότε-
ρον τῶν κατ' ἀίγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπονθότος, μήτε
ὁμοίᾳ τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατίσχη, μεί-
ζων δὲ τῆς πρὸς τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὸν ἄρκτον νε-
μομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοὺς καρ-
ποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων
ὀπνέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖ-
σαν ἀπορᾶν, ὥστε πρὸς ἀκριβὲς πάσας τοῖς αἰγυ-
πτίοις τὰς ἐπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.
ἦρκει μὲν οὖν τὸν δι' ἀνοίας αἰόπτον καὶ τὰ πρότερ-
ηνεμένα τῶν κακῶν εἰς σώφρονα τὸ συμφέροντος τὴν
ὀπτικὴν ὠφελῆσαι. φαραώθης δ' ὁ τοσοῦτον ὑπὸ
ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, ἀμαθόμενος τῆς αἰτίας,
ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ θεῷ, καὶ τὸ κρεῖττονος ἐ-
κὼν πρόδοτης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν μωϋ-
σῆν, μετά τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους.
τὴν δ' λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφαρμόσης αὐτοῖς
τῆς οἰκείας. τοῦ δ' μωϋσέως ἐκ δίκημα φήσαντος
αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ
τῆς λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ τελεσθείσης δὴ ταύτης τὴν
αἰτίαν τοῦ χρέους, σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοι-
ρον πρόσχεσιν τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' ἓν τάς τε ὄψεις
ὑποκλειομένοις ὑπὸ παχύτητος οἰκείως τε ἀποθνή-
σκειν, συνέβαινεν καὶ δεδιέναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ
τοῦ νέφους. ἔπειτα τούτου διασκεδασθέντος, μετὰ ἕξ
ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς ὁ μετανόει πρὸς
τὴν ἔξοδον τῆς ἑβραίων ὁ φαραώθης, προσελ-
θὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ
θεοῦ γνώμῃ; κελεύει δὲ σε ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους,
καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ
ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς
προειρημένοις ἠπείλησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἀπο-
τεμεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τύτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλ-
θοι. μωϋσῆς δ' αὐτὸς οὐκ ἔτι ποιήσεσθαι πρὸς τύ-
των λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δ' ἐκεῖνον σὺν καὶ τοῖς
πρώτοις τῶν αἰγυπτίων πρόσκαλέσειν τοὺς ἑβραίους
ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται.
ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους κατα-
ναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐπέλθοντι μωϋσῆ
πρόαγγείλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, πρόσ-
κλυσαμένους τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς
τὴν πεντεκαιδεκάτην. ὃς πρόσ μὲν αἰγυπτίοις
φαρμοῦθι καλεῖται, νεισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες
δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγειν τοὺς ἑ-
βραίους πάντα ἐπικαμιζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων
ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρα-
τρίας, ἐν αὐτῷ ἐμενεῖχεν. ἐνεστάσης δὲ τῆς πεντεκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἦσυν.

τῷ ἄμματι τὰς οἰκίας ἤγνιζον, ὑσσώπῳ κόμας ἀναλαβόντες. καὶ δ' ἡπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῷ κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νεῶ ἔτι κ' τὸ ἔθος ὕτες θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δ' ὑπέρβασία, δι' ὅτι κατ' ἐκείνην τ' ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτὸς ὑπερβὰς αἰγυπτίους ἐναπέσκηψεν τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τ' νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαστασμῶν τῶν φαραώθη συμβαλόντι ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους. ἢ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι προσέταξεν, εἰ τ' χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν αἰγυπτίων κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δώρεις τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τ' τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δ' καὶ κ' γείτνιακὴν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίεσαν κλαίοντες καὶ μετανοοῦντες, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῶν αἰγυπτίων. τὴν δ' πορείαν ἐποιοῦντο κ' λητοῦς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν αἴγυπτον. σωτόμως δ' ποιούμενοι τὴν ἄφοδον εἰς βεελσεφῶντα χωρίον τελταῖοι ὠδαγόνοντα τ' ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ' τῶν ἀπὸ τ' γῆς ὑποστρωτῶν διὰ τ' ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύρεσι καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ τοῦτο ὅτι τελέσαντ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτῃ τὴν ζωφερὴν ταμιευομένοις, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῆ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε σπουδαίας ἑορτὴν ἄζυμα ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μεταναστασμένων γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις συνεπόντων οὐκ ὀλιγοστὸν ἦν. οἱ δ' εὐτάκτως ἔχοντες ἡλικίαν ἐξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illuceſcente verò quartadecima omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, aſperſas hyſſopo: & peracta cœna reliquias carnium exuſſerunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque ſolemne manet nobis idem ſacrificium, quã feſtiuitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo quòd Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſſit. nam peſtis illa nocte abſumpſit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad B regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tum rex accito Moyſe mandat vt abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſubleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs diſcederent, alij propter vicinatis conſuetudinem. atque hoc pacto exitum eſt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe C Ægyptum vaſtante. cúmque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt vſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parcè diſpenſabant ad neceſſitatem magis quàm ad ſatietatem, quapropter in memoriam eius inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωυσῆς αἰτησάμενος ἀπῆλθεν καὶ αἰγυπτίων ἐξέλιπον.

CAP. VI.

Quomodo Moyſe duce Ægyptum reliquerunt.

E

ΚΑτέλιπον δ' τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κ' σελλήνῃ, μ' ἔτη διακόσια καὶ τετρακόσια ἢ τ' πρόγονον ἡμῶν ἀβραμον εἰς τ' χαναναίαν ἐλθεῖν. τ' δ' ἰακώβου μετάνασιν εἰς τ' αἴγυπτον γηρωμένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκάπεντε σὺν αὐτοῖς υἱέσιν. μωϋσῆ δ' γεγόνει μ' ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπικόμιζον δ' καὶ τὰ τοῦ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνῳ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δ' ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κ' γοητείαν τοῦ μωϋσέως τότων γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγνώκεσαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κ' ὡδασκόλει, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ ἐκ ἐτ' αὐτοὺς ἐντὸς ἔσεσθαι τ' θεᾶ. τὴν δ' ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειν δ' ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον, ἀόπλων τε ὄντων κ' ὑπὸ τ' ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δ' ἀναπαυθαμένοις ἡ χωρήσεσιν ἐπάσαδον τ' δίωξιν, καίτοι χαλεπῆς οὔσης ὁδοῦ διὰ τῆς γῆς, οὐ τραχυπέδους μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὕλας. μωϋσῆς δ' ταύτῃ τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγεν, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τ' ποτὲ ἐλείας καὶ ὠδαβάσεως τ' ὁμολογημένων ὑπόσχοιεν.

Reliquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes verò annum tunc agebat octuageſimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam ſecum oſſa Ioſephi, ita vt filiis ſuis mandauerat. Ægyptios autẽ pœnituit quòd Hebræos dimiſiſſent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præſtigiis Moyſis imputans, decretum eſt vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, perſequebantur, retracturi ſi poſſent aſſequi, non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam ſemel exitus illis ſit cõceſſus. ſperabant etiam facilè ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolùm exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos ideo duxit, vt ſi Ægyptij mutata ſententia perſequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti perſoluerent:

Exod. 12.

XIIII.

néue Palæſtini, quos ob veterem ſimultatem infenſos habebat, de hac profectione certiores fieri poſſent. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omiſſa via quæ in Palæſtinam ducit, per deſertum via diſpendioſa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérque iuxta Dei mandata, in montem Sina populum ſacrificaturum adducere. ſed vbi ad rubrum mare peruentum eſt, ecce Ægyptiorum multitudo circonfuſa in arctum eos compellit. aderant enim ſexcenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia ſcutatorum peditum. hi vias omnes obſederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare concluſis, quo loco mons præ aſpretis inuius ad littus vſque procurrit. atque ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montem obſidione premebant, oppoſitis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obſidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire poſſent, nec arma adeſſent etiamſi maximè pugnare cuperent, nihil ſupereſſe videbant niſi vt turpi deditione ſaluti conſuleterent: quo factum eſt vt Moyſen incuſarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus ſignificauerat; minimúmque aberat quin propheta lapidato, cótemptiſque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectãtium, cum eſſent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla ſpes effugij relinqueretur: Moyſes autem efferata licet cõtra ſe turba nulli ſuccumbens difficultati non ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis præſagia probabile non erat permiſſurum vt aut delerẽtur, aut in poteſtatẽ inimicorum relaberentur. cúmque medius in concione conſtitiſſet, ſic ad eos verba fecit. Si homo aliquis teſtras bene ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilem eius curam & diligentiam expectare: nunc poſtquã Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quantæ inſaniæ fuerit eius opem non ſperare, qui per me vltro vobis præſtitit quicquid ad veſtram ſalutem ac libertatem conferre videbatur? imò hæc ipſa difficultas & anguſtia magis vos ad ſperandum accendere debuerat. ipſe enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt ex tanta neceſſitate præter veſtram æquè ac hoſtium opinionem ſeruaret, atque in hunc modum declararet, non ſolùm potentiam ſuã, ſed fauorem etiam quo vos perpetuò proſequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſolet, ſed tum potiſſimùm quando ſpei ſupereſt minimum. ergo huius ope freti, qui poteſt & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum deſpondere. poteſt enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

κὴ δζὰ παλαιςίνους δυσμενῶς ἔχοντας κ᾽ παλαιὰ ἀπέχθειαν ὖσαν ὁπωσοῦν ἐβελόμετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὅμορος γὰρ ὄγτι τῆ τ᾽ αἰγυπτίων χώρα. κὴ δζὰ τᾶτο, τ᾽ μὲ ἄγουσαν εἰς τ᾽ παλαιςίνην ἐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ δζὰ δ᾽ ἐρήμε πολλὴ αἰύσας ὁδὸν ☪ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τ᾽ χαναναίαν, ἐπ᾽ ᾗ κὴ δζὰ τὰς ἐντολὰς τ᾽ θεᾶ πελθόντος ἀγαγεῖν τ᾽ λαὸν εἰς τὸ σηαῖον ὄρος ἐκεῖ ποιησόμενος θυσίας. καταλαβόντες ᾗ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μάχην παρεσκευάζοντο, ☪ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, ☪ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοῖς ἑβραίοις ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀναρρηγνύντων κὴ τ᾽ θαλάττης ὑπολαμβανόντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ὑπὸ ξαχύτητος ὁδοῦ ἄπορον. κὴ φυγῆς ὑπολαμβανόμενοι τοιαύτῃ ἐν τῇ παρασκευῇ τῇ πρὸς θάλατταν τὸ ὄρος τοῖς ἑβραίοις ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ κ᾽ σῶμα τᾶτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τιὼ εἰς τὸ πρόσθιον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι. μήτ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκούμενοι ἔτι τ᾽ ἔνδειαν τ᾽ ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς εὐπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπαίζοντες εἰ κὴ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τὰ πάντα ἀπωλέσθαι καθιςήκεσαν εἰ μὴ πεῖσαι δώσουσιν ἑαυτὰς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελησίους. κὴ τ᾽ μωϋσιὼ ἠτιῶντο, πάντων ὀλίγου δεῖν ἐπὶ λιθασμῷ τ᾽ ἐκ θεᾶ προς τιὼ ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γενομένων, ὡς ☪ τ᾽ προφήτιὼ παρρησίαν ☪ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, τοῦ ἀπιςίας λίθοις ἐβελῆσαι βαλεῖν, πεῖσαι δύναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἰὼ κὴ ὀδυρμὸς γυναικῶν κὴ παίδων προ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τ᾽ ὄλεθρον, ὄρεσι κὴ θαλάττῃ προκεκλεισμένων ☪ πολεμίοις, καὶ φυγὴν εὑρεῖν ἐκ τούτων δυνησόντων. μωϋσῆς ᾗ καὶ περ ἀχριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τ᾽ πλῆθος, ἔτ᾽ αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, κὴ τῷ θεῷ κατεφεύγει. τά τε ἄλλα προς τ᾽ ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπεν παρεσκηκότος, ☪ μηδὲ τότ᾽ αὐτὸς εἰάσειν ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γεγομένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. κὴ σας ἐν μέσοις, εἶδέ τε ἀνθρώποις εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις προς ἡμᾶς δίκαιον ἰὼ ἀπιςεῖν, ὡς ἐκ ὁμοίοις ἐσομένοις προς τὰ μέλλοντα. δ᾽ ᾗ τ᾽ θεᾶ νῦν ὑπομνώσκειν ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ᾽ ᾧ πάνθ᾽ ὑμῖν ἀπλώτηκεν, ὅσα δι᾽ ἐμοῦ προς σωτηρίαν καὶ τιὼ ἀπαλλαγιὼ τ᾽ δουλείας, εἶδέ τε προσδοκῶσιν ὑπάρχειν. μᾶλλον ᾗ χρὴ ἐν ἀπόροις γεγυμνασμένοις βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἃ κὴ τὸ νῦν εἰς ταύτιὼ ἡμᾶς προκεκλεῖσθαι τ᾽ δυχωρίαν ἔργον, ἵν᾽ ἐξ ἀμηχάνων ὅτε ἔτ᾽ αὐτοὶ νομίζητε σωτηρίαν ἕξειν ὕπ᾽ οἱ πολέμοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τιὼ τε ἰχνῶ ὑπδείξηται τ᾽ ἑαυτᾶ ☪ τιὼ προ ἡμᾶς προνοιαν. ἃ γὰρ ὑπὲ μικροῖς τὸ θεῖον τιὼ ἑαυτᾶ συμμαχίαν ὖσαν δίνοιο δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀνθρωπίνιὼ ἐλπίδα μὴ βλέποι προς τὸ κρεῖττον παρῆσαν. ὅθεν τούτῳ βοηθῷ πεπισδυκότες, ᾧ δυνάμις ☪ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, κὴ τῆ τηλικούτων ἀσθενειαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπεπλῆχθαι τιὼ αἰγυπτίων προσκοπιὼ. μήθ᾽ ὅτι θάλασσα κάθοπιν ὑμῶν, ὄρητε φυγῆς ὁδὸν ἃ παρέχοντα, δζὰ τᾶτ᾽ ὑπονώσκετε τ᾽ σωτηρίας. γένοιτο γὰρ ἂν κὴ ταῦθ᾽ ὑμῖν πεδία τὸ θεᾶ θελήσαντος κὴ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἐξελθοῦσι διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακεκπῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ὅθι ἡ θάλαττα τοῖς αἰγυπτίοις ὁρώντων. ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τεθαλαπωρημένοι τὴν διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχλιν ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸν ἁγιαλὸν Μωϋσῆς ἐγεγόνει, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων. οἶσθ' αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατὰ ῥώμην οὔτε κατ' ὀπτικὴν ἔξις ἀνθρωπίνη. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον πρᾶγμα τῶν καθ' ἡμᾶς βέλτιον ἀφέντα τὰ ἀγύμναστον σὸν ὄντα ἐκποριζειν. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνης καταφεύγομεν. καὶ εἴπερ ὀλίγα τῶν παρόντων ἐλθοὶ ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δὴ τοῦτο ταχέως τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀνελπιστίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρέπον τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν γὰρ ἀλλοτρίοις ἐσμὲν τοῖς ἀπόροις. ἀλλὰ σὺ μὲν ἡ θαλάσσα, σὸν ἦν τὸ προκλεῖον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιγῆναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ὑποφράγμα καὶ δι' ἀέρος, δόξαν ἰσχύι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα δεηθεὶς τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν ὁδὸν ἑβραίοις εἰ βεβαίοις εἰ καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὀφθαλμοφανείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τὴν ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοῖς ἑβραίοις ἐκέλευεν ἕπεσθαι δι' θείας ὁδοῦ ποιούμενος τὴν πορείαν, καὶ τῶν κινδύνων τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, διὰ τὸ φανέρωθεν ὅτως δι' αὐτὰ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ ἐκ οἰκουμένων ἀλλ' ἐμφύλων μὴ φειδῆς, ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ὅτι φοβηθὲν ὅλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἑώρων ἀβλαβῆς ὅτι τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνους ἠρεμήσοντος τὸ πελάγους. καὶ προτάξαντες τὸ ἵππον κατέβαινον. ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους, καὶ τὸ χεῦνον εἰς ταὐτὸ ῥέοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀντίπερσαν γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεώτερος συνέβαλεν πρὸς τὸ διώξιν ὡς ἤδη ἐφ' αὐτῷ πεισομένων εἶ). αἰγύπτιοι δὲ ἐλαύθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνωμένην, ἀλλ' ἐκ κοινὴν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τὸ κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' ἐκὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῶν τότων ὡρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὐδὲ ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὅτι ἐπὶ τῷ πάλιν ἡ θάλασσα καταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσα τοῖς αἰγυπτίους. ὄμβροι τε ἀπ' ἀέρος κατέβαινον, καὶ βροντὴ σκληρὰ πρὸς ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ δὲ κατηνέχθησαν, ὅλως δὲ ἦν ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μείων θεοῦ συμπίπτοντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτόμη κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ὠλοντο πάντες ὡς μηδ' ἄγγελον τὰ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέ-

Cap. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectãtibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: supereſt vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuamque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti, confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nonnihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite qui eos in ſeruitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem fauorem ingratiarum actiones continens hexametro verſu compoſuit. Hæc ego vt in ſacris codicibus inueni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus via per mare patuit, ſiue Dei voluntate, ſiue naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Pāphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad deſtruendum Perſarum imperium vti decreuiſſet: id quod omnes teſtantur qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita ſentiat. Poſtera verò die cùm æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moſes id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum iuſſum eſſe iam antè dictum eſt.

Exod. 8. 9.

φαγ. Τοῖς δ' ἑβραίοις οὐδὲ καταχεῖν ἰῶ ὅπῃ τῇ χαρᾷ τ̃ ϖϱοσδόξε σωτηϱίας καὶ τῇ τ̃ ϖολεμίων ἀϖωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠλθεϱῶθ τ̃ αἰαγκαζόντων δ' ὑϖὸ δύϖ διεφθαϱμένων, κ̀ τ̃ θεὸν ὕϖτως ἑναϱγῶς ἐχόντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μ̀ αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ὕϖτιοι ἐκφυγόντες, κ̀ ϖϱοσέτι τοὺς ἐχθϱοὺς ὑϖεδόντες κεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι ϖαντὸς μᾶλλον ἐϖόντας τ̃ ϖϱόσθεν ἀνθϱώϖων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ ϖαιδιαῖς ὅλην τ̃ νύκτα. κ̀ μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τ̃ θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ̃ δύμφίας δύχαϱισϱίαν ϖϱοσεύχεσαι, ἐν ἑξαμέτϱῳ τόνῳ συνετίθησιν. ἐγὼ μ̀ ἓν οὐς δύϱον ἐν τ̃ ἱεϱᾶς βίβλοις, ὕτως ἕκαστον τούτων ϖαϱέδωκα. θαυμάσῃ δ' μηδεὶς τ̃ λόγε τὸ ϖϱόσδοξον, εἰ ἀϱχαίοις ἀνθϱώϖοις καὶ ϖονηϱίας ἀϖείϱοις δύϱιθη σωτηϱίας ὁδὸς καὶ δ̔ϱὰ θαλάσσης, εἴτε κ̀ βύλησιν θεῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁϖότε κ̀ ϖϱῶι τ̃ ἀλέξανδϱον τ̃ βασιλέα τ̃ μακεδονίας χθὲς καὶ ϖϱῴλην γενόσιν ὑϖεχώϱησεν τὸ ϖαμφύλιον ϖέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, ϖαϱίσχει τ̃ δι' αὐτ̃ καταλύσαι τ̃ ϖϱοτῶν ἡγεμονίαν τ̃ θεῦ δελήσαντος. καὶ τοῦτο ϖάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδϱε ϖϱάξεις συγγϱαφάμενοι. ϖϱὶ μ̀ οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ δληλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεϱαίᾳ τὰ ὅϖλα τ̃ αἰγυϖτίων ϖϱοσενεχθέντα τοῖς ϱατοϖέδοις τοῖς ἑβϱαίων ὑϖὸ τε ῥᾳ̃ καὶ τ̃ βίας τ̃ ϖνεύματος ἐϖ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τ̃ θεῦ ϖϱονοίᾳ γεγονέναι, ὅϖως μηδ' ὅϖλων ὦσιν ἄϖοϱοι, συναγαγὼν κ̀ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβϱαίους, ἤγαγε ϖϱὸς τὸ σίναγον ὄϱος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σ̃ϖϱα τ̃ ϖλησθύος ἀϖοδώσων καθὼς αὐτῷ ϖϱοσέϱϱηται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.
Περὶ τῆς τῶν ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.
Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.
Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ εἶδος διέφερεν. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.
Περὶ ξαπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θυμιατηρίου τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τοῦ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως κοσμισμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ τῆς ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.
Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.
Στάσις κατὰ μωϋσέως διὰ ἀπορίαν, καὶ τῶν στασιαστῶν τιμωρία. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιδρισάντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. Cap. I.
De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. Cap. II.
Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. Cap. III.
Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. Cap. IV.
De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. Cap. V.
De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. Cap. VI.
De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. Cap. VII.
De pontificali ac ſacerdotali ornatu. Cap. VIII.
De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. Cap. IX.
Leges de ſacrificiis & purificationibus. Cap. X.
Leges belli & conſuetudines. Cap. XI.
Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. Cap. XII.
De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. Cap. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER TERTIVS.

CAP. I. Κεφάλαιον α'.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγε.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis ofsuicauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim toto squalida, & nihil omnino humoris habens; vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi. cùm aliam non possent: deferebántque secum aquam priusquam desertum intrarent haustam, duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibíque lassis de via & commeatu quoque iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit: inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere: nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solùm, sed ne iumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret. non enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ὕπερ ἠλπισμένης, δεινῶς ἐλύπησε πάλιν αὐτοὺς ἀηδημόνους ὂν τὸ σινᾶιον ὄρος ἦν χώραν τελέως οὖσαν ἔρημος, καὶ τὰ τε πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, ἀσανίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔγχυσιν. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὸ παράπαν χρῆσθαι συδεὶς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ τροφήν. ψαφαρὰ γὰρ ὄντως καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. ὡσαύτως ἦ ὅσαν τὴν χώραν ἐξ ἀπάλης ὠδεύον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ὧν τὸ προσδοκηθὲν ὑδωρ τῷ στρατηγῷ κεκελευκότος. ἐκ τούτου δαπανηθέντος, ὧν φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὀλίγον ἀνάγκαζε σκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ ὑδρευσόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' οὐ πότιμον ἦν, καὶ ὅτου ἦ ἀπάνιον ἀφικνοῦνται ἦ τοῦτον ὁδεύοντες τὸν ἕξοπον πρὸ δείλης ὀψίαν εἰς μέρ τόπον, ὅτου διὰ τὸ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μέρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται, καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ξοφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελέως ὑπελελείπει, κατάγον. φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἐμίσαν, διὰ αὐτὸ μὲ ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχείαν μέν τοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν ἐκείνοις δύρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἦκουον ὡς πρὸ ἐξανύντων μηδὲν ἐμποδὼν ἔσ, πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἔσ ἄποτον ἔσ, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τὸ πρόσταγμα τὸ ἀναντίλεκτον, ὡ γὰρ ἐχθρὸς ἦν στρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ τὴν ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γυναῖον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσυνέτως, τὸ ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ὄν, τὴν συμφορὰν, τὴν ἀπάντων ἰδίαν αὐτοῦ ποιούμενος. καὶ γὰρ ὑδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέτρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀπιβολοῦντες γύναια

ναμα μὴ ὑπὲρ ἐκείνων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ A
φθονοῦεν, ἀλλ' ἐκποιεῖσθαι αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν χρῆναι τὸν θεόν, μεταβαλεῖν
τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς πα-
ρασχεῖν, καὶ καταπαύσαντος τὸν θεὸν τοῦ χαλε-
πᾶναι, λαβὼν ἀπὸ τοῦ μάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ μέ-
σον, καὶ κατὰ μῆκος τοῦ ξύλου ποιησάμενος, ἔπεσεν με-
θεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἐπῆλθε τοῖς ἐβραίοις τὸν θεὸν ἱκετικὸν B
ὑπὸ τῆς ἀνάγκης γενόμενα, καὶ ὑπερῆδεν τὸ ὕδωρ αὐτοῖς
παρέξειν οἷον ὑπεθυμοῦσιν, πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευό-
μενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρω-
μένων δ' αὐτῶν τί καὶ ποιοῦντες ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕ-
δωρ, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ φέρειν ἅπαντας ἐξαντλεῖν, λέγων
τὸ πολλοστόμοιρον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσκεκινη-
θέντος πλείονος. καὶ οἱ μὲν ὑπόνουν τὸ ὂν ὡσὰν τῶν συνεχῶν
πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
εἶναι. ἅραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἕλειον ἀφικνοῦνται, πόρρω-
θεν μὲν ἀγαθὸν ὁρᾶσθαι. καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά- C
ζουσι δ' ἀπολείχεται πονηρά. καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσαυξεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι
διὰ ὕδατος ἀπορίαν φαφαρᾶς τῆς παντὸς ἔντος χωρίου. ὅτε
γὰρ ἐκ τῆς πηγῆς δώδεκα ὄσων τὸ ἀριθμὸν νοτερόν τι
ἦ πρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἰλυώδεις ἦσαν
ὀλίγαι. καὶ ὀχυρωμένοις τὸν φάραγγα ὑδὲν ἀπιστα. D
κὰν τι ὂν σάζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄγχιστον θέρισκον
ὑπὸ τῆς θολερᾶς εἶδος. καρπόν τε φέρειν μὲν ἀδενῆ τὰ δέν-
δρα ὀλίγα παντάπασιν τὸ ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ πα-
ρασκευῆς. εἶχον δὲ ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ κατε-
βόων αὐτὸν, τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι'
αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ἑβδομήκοντα δὲ ὁδεύοντες ἡμέ-
ρας, ὅσα μὲν ἐπεφέρετο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες. μη-
δενὶ δ' εὐτυχοῦντες δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν ὅ- E
λων. πρὸς δὲ τῇ παρούσῃ κακῷ τὴν ὀργὴν ὄντες, καὶ
ἐν μνήμῃ εἶχον τὴν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἐκ τε τοῦ θεοῦ
καὶ μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέρεως κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς τὸ στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὥρ-
μησαν ὡς ἀπιστατον καὶ ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὸν δ' ὄ-
ντες ἀπρεθισμένοι τῷ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κε-
κινημένοις τῷ θεῷ θαρρῶν, καὶ τῇ σωτειδότι καὶ περὶ τοὺς
ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοών- F
των καὶ τὰς χεῖρας ὅπλοις ἐχόντων. ὁρασθῆναι
τε κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτα-
τος, καταπαύσειν ἤρξατο τὴν ὀργὴν μὴ τῇ παρόντων αὐ-
τοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθῃ ἔχειν τὴν ἐμφρο-
σθεν διεργασιῶν ὠφελαλῶν. μηδ' ὅτι νεῦν πονοῦσι, καὶ
διανοίας ἐκβαλεῖν τοὺς τοῦ θεοῦ χάριτας καὶ δωρεὰς, ὧν
μεγάλων καὶ ἐν ὠφελοῦς ἔτυχον γενομένων. προσ-
δοκᾶν δὲ καὶ τὴν παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀμηχανίας ἐκ
τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τοῖς ἀ-
ρετοῖς αὐτῶν, πῶς τε καρτερείας ἔχουσιν καὶ μνήμης τῶν G
προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γένοιντο, διὰ τὰ ἐν
ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἄρτι χαλεποῖς. ἐ-
λέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὅτε πρὸς τοῖς ὑπο-
μονοῖς ὅτε πρὸς τοῖς μνήμοις τῶν δι' γενόντων, ὅτως
μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ἐκείνου γνώμης καθ' ὧν ἐκλελοίπασι
τοῖς ἀγυπτον καταφρονοῦντας, ὅτως δὲ πρὸς αὐτὸν
τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ δεικνυθέντας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δεδρακότας πρὸς ὧν εἴποι τις ἂν φράζειν καὶ ὑπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtque salutis remediū aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ submini-strarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cū nihil alimentorum in terra deserta inuenirent, minimum à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intérantes. cúmque singularem quandam gratiam in vultu præferret, popularíque facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorū beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premēte animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinē diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrū eius iniquis odiis persequantur, præsertim cum hactenus in nullo eorū quæ Dei iussū gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Exod. 16.

Enumerat deinde ſingillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipſi quidem per eam euadentes ſalutem ſint conſecuti, inimicos verò internecione deletos inſpectauerint: & quomodo in eam vſque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam ſibi comparauerint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius prouidentia deſperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non eſſe ſerum auxilium quamtumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & ſic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in ſuum vſum paſcentibus ſeruire malint. Se quidem non tam ſibi priuatim timere, cui cæſo iniuſtè nihil mali accidere poſſit: quàm ipſorum incolumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo coacitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: & conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyſes deſcendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promiſſionibus diuinis lætum, & ipſi poſito mœrore vultus hilares ſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre, nec ita multo poſt magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interiacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyſes rurſum ad ſupplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promiſſum ſimul atque exhibitum: qui ad hunc modum paſtis, alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moyſes precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuiſſet, ſuſpicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lætúſque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt experto crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui ſuauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aſpe-

A λιὼ ϗ θεῦ κελεύσειεν. καταλεθμεῖται ἓν πάντα, πῶς τε φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτὲς ϖρὸ τ ϗ θεῦ γνώμην βιαζόμενοι. κ) πίνα ζόφον ὁ αὐτὸς ϖόταμος, ἐκείνοις μ) αἷμα ἰὼ κ) ἄποτος, αὐτοῖς ϑ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε δ) τὸ θαλάσσης ἀναφυγόσης αὐτοῖς ϖορρωτάτω, κ) τ ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ, σωθείησαν μ) αὐτοί, τὲς ϑ ἐχθροὶς ὀπτάδοιεν ὑπολωλότας. ὅπ τε αὐανίζοντας ὅπλων εἰς δύποριαν ὁ θεὸς καὶ τέτων κατασήσειεν. τά τε ἄλλα, ὅσα ϖρὲς αὐτῷ τῷ δ) ϖαρήσαν δόξαν γενέναι ϗ σώσειεν ὁ θεὸς ἐκ ϖολλοῦ, καὶ ὡς δ) ὐδαμοῖς αὐτῷ μὴ ὑπονώσκειεν μηδὲ νῦν αὐτὸ τ ϖρόνοιαν. ἀλλ' ἀοργήτως ϖερεμένειν, λογιζομένους μ) τὸ ὀπικουρίαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ ϖερὶ τινὸς πειρασθῶσιν δυσκόλως πάρεσιν. ἡγεμένους ϑ ὡς κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρας τ ἀνδρείας αὐτῷ κ) τ ϖερὶ τ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε κ) ζοφῆς ὑπορίαν καὶ αὐαίνη ὑδάτος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσὲ ἐνεγκεῖν ἕτοιμοι. ἢ δ' ἐλεύθερον μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσιν ϗ τοῖς ϖρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως ζεφομένοις. δεδιέναι ϑ λοιπὸν ὡς ἔτος ὑπὲρ τ ἑαυτ σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ ὐδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῷ μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τ θεῦ καταχείρισιν νομιζώσιν. ἔτος ἓν ἐφεάνειν αὐτοῖς, ϗ τ μ) τῦ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέσχεν, ϗ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἔζεψεν. παθεῖν δ' ὐκ ἀλόγως αὐτὲς δι' τ ἀνάγκλιν τῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' ἱκετίαν τ θεῦ κ) ϖαράκλησιν ἐλθεῖν. ϗ ἀναβὰς ὅπ τινα σκοπιὰν ἠτ πόρρω τινὰ τ λαῷ ϗ τ ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶ) τ σωτηρίαν αὐτῷ, ϗ ὐκ ἐν ἄλλῳ. συνιγνώσκειν ϑ τοῖς νῦν ὑπὸ τ ἀνάγκης ὑπὸ τ λαῦ ϖαροξυνομένοις φύσει δυσαρέσκῳ καὶ φιλαρχίᾳ τῇ τ ἀνθρώπων ἐν οἷς αὖ ἀτυχῆ γένους ὄντος. ὁ ϑ θεὸς ϖρονοήσειν τε ἐπαγγέλλε) ϗ παρέξειν ἀφορμὴν ἰὼ ζητῆσιν. μωϋσῆς ϑ τῦ θεῦ ταῦτ' ἀκήσας, καταβαίνει ϖρὸς τὸ πλῆθος. οἱ ϑ, ὡς ἐώρων κ) τ ἐπαγγελίας ταῖς ϖρὸ τῦ θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ὐκ τ καταφείας ὅπ τὸ ἱλαρώτερον. καὶ σας ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ϖρὸ τῦ θεῦ τ ϖρὸς τ ἐνεστηκότων ὑπόρων ἀπαλλαγήν. ϗ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ζέφει ϑ τῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ὐδὲν ἕτερον ὁ ἀεράβιος κόλπος, ἐφίπτα) τ μεταξὺ θάλασσαν ὑφ' ἑλθόν, καὶ ὑπὸ κόπε τε ἅμα τ πτήσεως ϗ ϖρόσγαιον μᾶλλον τ ἄλλων ὄν, καταφέρε) εἰς τοὺς ἑβραίους. οἱ ϑ συλλαμβάνοντες ὡς ζοφὸν αὐτοῖς τῦ θεῦ, ταύτῃ μηχανησαμένου τῷ ἔνδειαν ἰᾶσθαι. καὶ μωϋσῆς ἐπ' δυχαὶ ζέπε) τ θεῦ ταχείαν καὶ ϖρὸς τῷ ὑπόσχεσιν ποιησαμένου τῷ ὀπικουρίαν. δύο ϑ μ) τῷ ϖρώτῳ ἀφορμὴν τ ζοφῆς κ) δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. ἀέχοντος γὰρ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅπ ταῖς δυχαῖς, δρόσος κατεψέχθη. καὶ ϖειπαγυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτῳ εἰς ζοφῷ ἥκειν αὐτοῖς ϖρὸ τῦ θεῦ, γδύεταί τε, καὶ ἠδεὶς τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντος κ) νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας εἶ) τὸ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν ὡ κ) τῷ ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ὀργνῦ καταφέρεσθαι τῷ δρόσον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῷ καὶ δ)ατερφῇ. κ) γδόμενος τὸ αὐτοῖς παρέχε πίστιν. οἱ ϑ μιμούμενοι τ ϖρωτὸν ἡδονῇ τῷ βρώματι. μέλπι γὰρ ἰὼ τῷ γλυ-

κύτητι

κύτητα καὶ τὴ ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τοῦ ἀρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου σπέρματι. καὶ ὥρᾳ συλλογὴν λιτὴν αὐτοῖς ἐπιτάξαι. ὥστε ἀγγέλλειν δὲ ἑξ ἑνὸς ἀσσαρώνα, τοῦτο δ' ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς μὴ ὑπερπλεόνοις αὐτοῖς τῆ βρώμασι, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλήλων τοῦ δυνατωτέρων πλεονεκτουμένων τοῦ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μὲν γὰρ πλέον τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν περισσότερον εἶχον τοῦ κακοπαθῆσαι. ἀσσαρώνος γὰρ οὐδὲν πλέον ὄζεσκον. τοῦ δ' ὑποληφθέντος εἰς τὸ ὀπτῆσαι, ὄνησις ἡδεμία ἦν διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας ἦτον θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμιμεῖτο γὰρ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῆς ἄλλων ἀπορίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ἔστιν πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴ ἀμφοφιώ. καλέσαι δὲ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερώτησις καθ' ἡμετέραν διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστιν ἀνακείνωσα. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' ἐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ δὲ ἕκτῃ ταύτῃ τεσσαρακοστὸν ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἆραντες εἰς ῥαφιδεὶν ἦκον παραπαρηθέντες ὑπὸ διψῆς εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς προτέραις ἡμέραις πίδακος ὀλίγας ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασιν ἄνυδρον διόδοντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δι' ὀργῆς τὸν μωϋσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τοῦ ὁρμοῦ τὸ πλῆθος προὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λιτὰς ἔφεται τοῦ θεοῦ, παρακαλῶν ὡς ἔφοβον αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, ἵνα τὸν πότον παρέξειν διαφθειρομένοις, καὶ τὸ ὅτι ἔφη χάριτος ποτὲ μὴ παρόντος ἐδέν. ἐδ' εἰς μακρὰν τὸ δωρεὰν ἀνεβάλλετο, τοῦ δὲ μωϋσῆ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν, καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἐπροσδοκήσειεν. καὶ κελεύει τοῦ βάκτρῳ πλήξαντα τοῦ πέτραν, ἵνα ἑώρων αὐτόθι παρακειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τοῦ ἀπορίαν ὧν δέονται. φροντίζειν γὰρ καὶ τοῦ μὴ σφῶν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανεῖσθαι. καὶ μωϋσῆς ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ παραγίνεται προὸς τὸν λαὸν, προειπόντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. καὶ γὰρ ἤδη καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τὸν θεὸν ἔλεγεν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν ἐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τοῦ δὲ προὸς τοῦ ἀκοῦειν καταπλαγέντων, εἰ ἀπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη ἦν οἴοις κόπτειν τοῦ πέτραν, ὁ μωϋσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ δὲ τοῦ παραδόξῳ τοῦ γεγονότος κατεπλάγησαν καὶ προὸς τοῦ ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῆς ἔληγεν. καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δόντος. τόν τε οὖν μωϋσοῦν ἐθαύμαζον ἔτεσι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἡμείβοντο τοῦ τοῦ θεοῦ προὸς αὐτοὺς προθυμίαν. δηλοῖ δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακειμένη γραφὴ, τὸν θεὸν μωϋσῆ προειπεῖν ἔτεσι ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: eúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptũ modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quam cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur: rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & inspe rato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda; Moyses ferit eam virga, quæ euestigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitùs datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt; quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

Exod. 17.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda qua Iſraelitis inde obtigit.

II. Exod. 17.

HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúſque de his per omnes gentes circunquaque ſparſis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & miſſis vltro citróque legationibus adhortabantur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut dęlerent etiam ſi modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione conceptâ priores bellum aggrediantur, tutò poſſe opprimi, conſultiúſque eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initiis aduerſariorum potentiæ quàm primum obſtare, nec expectare dū quotidianis ſucceſſibus in maius augeatur, & potius curare ne in diſcrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi cōſilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte confligendum erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cuius auſpiciis libertatem ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cōmeatu & aliis huiuſmodi præſidiis ſint inferiores: ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperēt ac ſi humanis etiam opibus eſſent longè ſuperiores. nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: eúmque fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigioſè ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quòd poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatiſque tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltrò Moyſen rogabant vt ſe confeſtim in hoſtem duceret, néve intempeſtiua cūctatione alacritatem militum hebetaret.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῶν Ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἔθνους, καὶ ὅσα ὑπὲρ τῶν πολεμίων λείαν ἐσκηλεύσαντο.

ΤΟῦ δὲ τῶν Ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλοῦ καὶ πάντας διαβοωμένου, καὶ τὸ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν ὑπὲ μικρᾶς τοῖς ὁπιχωρίοις εἶναι. καὶ προσβαλόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πέραθαι τὰς ἄνδρας διαφθείρειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἐνάγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολίτιδα, καὶ τὴν πέραν κατοικοῦντες, οἳ καλοῦνται μὲ Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησίοις ὅτι τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τὸ αἰχμαλώτων ἀποδράντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν ὑ καλῶς ἔχει προῆσθαι, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν ἐπαρθεῖν εἰς ὑπερβολήν, καὶ αὐτοὺς τὸν πρὸς ἡμᾶς καταρξαμένους μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκην αὐτοῖς καὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ προαχθέντων ἀπαιτοῦντας. ἀλλ' ἐχ ὅπως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχόμενοι δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σωθῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ προεκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὸ πρῶτον δικοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' ὑδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους προσβαλόμενοι χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' ὡδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ὑποπτείαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ὁπιχωρίων. καὶ παρόντων ὅτι τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος, ἐν ὑποπτείᾳ μὲ ὂν ἁπάντων, μέλλων ὑ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. ἦν μυθίας οὐδὲ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπισδυκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ὡρμῶντο, κατανικήσειαν τοὺς πρὸς αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισαμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδιὲς, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι, κείνοντας ἐν τῇ πρὸς τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἄνοπλον ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ἐκ τοιούτων οἵοις αὐτοῖς συνοισθῆσαν κινᾶσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος σφῶν ὁπήκουος ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν δὴ πρὸς ἀνθρώπους, ἃ δ' ἰδίᾳ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ἐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν ἀμφίειαν τὴν πρὸς τοῦ θεοῦ γενικῆσθαι. τοῦ δὲ θεοῦ παρεκάλει προθυμοτάτοις, ὡς τῆς ἁπάντων δυπείας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς ἐν τούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἳ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡρμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸ μωυσεῖ σκέλδον ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοῖς πολεμίοις ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τὰ ἀναβολῆς ἐμποδίζεσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸ δὲ

ὁ δὴ πληθὺς ὁπόση εἶναι πᾶν τὸ μάχιμον, ἐπισκεψάμενος ἐφίστησιν αὐτῷ, ναυήκεως μὲν υἱὸν φυλῆς δ' ἐφραιμίτιδος, ἀνδρειότατον ἅμα καὶ πόνους ψυχοῦ ἕνεκα φιλοπονώτατον, καὶ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν εὐσεβῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον δὲ πρὸς θεὸν εὐσεβείας πεποιημένον ἀφ' ἁπάντων τῶν ἑβραίων. βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ ὕδωρ ἔντοξε, πλείστων ὅπλων φυλακὴ παίδων τε καὶ γυναικῶν τῶν τε πρὸς παντὸς στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν ἀσκήσει ἦσαν, πρός τε ὅπλων ἔπι πονηρὸς λῦμα ἀναλαμβάνοντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὅτι τὰ μάχιμα, ὁπότε κελεύσειν αὐτοῖς μωυσῆς. διηρύκανει δὲ καὶ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὰ ἰησοῦ ὃν τρόπον συντάξειεν τὸ στρατόπεδον. πρωμάχης δὲ ὑποφαίνειν τὰ ἡμέρας, δύδις τὸν τε ἰησοῦν ἀφ' ἁπάντων καλεῖ μηδὲν χείρονα φανῆναι καὶ τὸ ἔργον τὰ ὅσης πρὸ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἅμα τὰ παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς μεγαλημένοις. πρός τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲν ἔτους παρασπάμενος τὰ στρατὸν τοῖς τε λόγοις, καὶ τῇ ὄψει τῶν ἔργων ἀφάσκων ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε καὶ ἰησοῦ ἀφιδίδους τὸ στράτευμα. προσέμενον δὲ οἱ πολέμιοι καὶ χεῖρον ἢ μάχη, προθυμία τε καὶ ὀλοκελυσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χωμένων. μέχει μὲν οὖν μωυσῆς αἴθις ἀνῆκας τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ἁμαληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν δὲ πόνον τὰ ἀνασάσεως τῶν χειρῶν ὁ μωυσῆς ἐκ τομῶν (ὁσάκις γὰρ αὖ αὐτὰς καθίη, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτῷ συνέβαινεν) κελεύει τὸν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τὰ ἀδελφῆς μαριάμης τὸν αὐδρα ὄρσενα ὄνομα, ταῖτας ἑκατέρωθεν αὐτῷ ὀλκεατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπείκειν κάμνειν βουδομένους. καὶ τούτου γνωμθέντος κατακράτος σὺν ἰκῶν τοὺς ἁμαληκίτας οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀπολώλεσαν αὖ, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπιγνωμθείσης ἀπέσχοντο τῶν κτείνειν. νίκλου δὲ καλλίστου καὶ κατρωτάτου νικῶσιν ἡμῖν οἱ θεόγονοι. καὶ δὴ τῶν ὀλιγαρτάσαντων σπεράτησαν, καὶ τοῖς θεοίκοις ἐφίβησαν ἀπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ὁμοῦ τῶν πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλέντες δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων πλούτου τε μεγάλου δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ὑδὲ τὰ ἀναγκαίας τροφῆς θεότεον ἀπορεσιῶτες. ὑπῆρξε δὲ αὐτοῖς ἐκ θεὸς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα τῶν ἀγαθῶν αἴτια καταρδωθεῖσα ἡ θεοσεμνὴ μάχη. ἐ δὲ τὰ σώματα μόνον τῶν ὑπερατολσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς θεοίκοις ἅπασιν μετὰ τοῦ ἐκείνων ἦτταν ἐγγύονο φοβεροί. αὐτοί τε πλοῦτε μεγάλου δυνάμιν προσέλαβον. πολυμηδὲς δὲ ὁ ἀργυρός τε καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκαταλείφθεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σπάνι χαλκᾶοῖς ἐχρῶντο πρὸ τοῦ δίαιταν. πολὺ δὲ πλῆσμον πλήθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι πρὸς τὰς ὁπλίσεις. ἥτε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λέια τε παντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδους ἑξοδ δικόσιν ἐπεδαφέρεσθαι. πολλὴ μεταπίπτουσα δὲ ἀρετῆς αὐτοῖς, πρός τε τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ πάντα λαμπρὰ νομίζοντες εἶ. καὶ τούτου μὲν τὰ μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς φυγόντων συνέλεγεν

A tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disponit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & inbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus cutatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, cúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iamque ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione prælia bātur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cúm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interuenientе nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi præstitissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa çramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorū & impedimentorū quæ exercitū sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicētes si virtutē strenuè colerēt. Et hoc quidē præliū talē exitū est sortitū. Sequēti verò die Moyses cæsorū cadauera spoliauit, arma quæ fugiētes abiecerāt collegit, & illis quorū opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducē pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρὶς δύσι τε πηρὰς ἐδίδου, καὶ τ στρατηγὸν ἱησοῦν ἐκωμάζεν, μάρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπαθεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανεν δ' Ἑβραίων μὲ οὐδείς. τ δ' πολεμίων ὅσους οὐδ' ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δ' χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσ) νικητὴν ὀνομάσας τ θεὸν, προεφήτευέ τε παναλεθρίαν τοὺς Ἀμαληκίτας ἀπολεῖσθαι, μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἀφ' ὧν τὸ Ἑβραίων ὄπλισμα δύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένους. τόν τε στρατηγὸν δωχίας ἀπελάμβανεν. ἡ δ' αὐτὴν μὲ τ πάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτοὺς μ τ ἀγύπτιον γνωμοῦσιν ἔξοδον, ἔτους ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δ' τὴν τῶν ὀπωνικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους, μ τ πάχην πρόσω σωτέλαμβον. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῆν κατ' ὀλίγον ἐν ξυμμιγῶ μ τ ἐξ ἀγύπτου κίνησιν παρεῖναι δὴ τὸ σινᾶιον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε πρὸ τ θάμνον αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προεῖρήκαμεν.

C

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. *Exod.* 18. CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminẽ volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tãtum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos. curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis, eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: eásque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

D E F G

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλου τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

Καὶ ῥαγουήλος ὁ πενθερὸς τ αὐτοῦ πυθανόμενος δωχίαν, ἀσμένως ἀπῄει τὰ, τόν τε μωυσῆν ἡ τ σεπφώραν δεχόμενος ἡ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἥδε) δ μωυσῆς ὅτι τῇ τοῦ πενθερὸς ἀφίξει. καὶ θύσας δωχεῖ τὸ πλῆθος τοῦ θάμνου πλησίον, ὃς ἀφ' ἑαυτοῦ τ πυρὸς τ φλέγεσθαι. καὶ τὸ μ πλῆθος ἡ συγγένειας ὡς ἕκαστοι ἦν δωχίας μετελάμβανον. ἀρὼν δ σὺν τοῖς παισὶν ῥαγουήλου προσλαβόμενος ὕμνει τε ἦδον εἰς τ θεὸν, ὡς τ σωτηρίας αὐτοῖς ἡ τ ἐλευθερίας. ἦσαν, καὶ πρίσιν μεγίστην, ἡ τ στρατηγὸν ἀφήμισεν ὡς ἡ ἀρετ ἐκείνου πάντων αὐτοῖς ἡ νοῦ ἀπιστότατον. καὶ ῥαγουήλου πολλὰ μ ἐγκώμια τ πλῆθος ἐποιεῖτο, ἔπειτα πρὸς τ μωυσέα τ ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τ φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουήλος τ μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πράγματον ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν καθιζόντων, καὶ μόνον αὐ τῇ δικαίᾳ τυχεῖν ἠξιωμένων, εἰ διαγνοὺς αὐτὸς τύχοι γνώμοντο, καὶ πρὸς τοῖς ἡττωμένοις κύφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, ἡ δικαιοσύνῃ ὑ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μ ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τῷ στρατηγῷ θέλουσιν. παυσάμενον δ τῆς θορύβου προσκαλεσάμενος, καὶ συμβουλευθεὶς αὐτὸν ἐδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τ μ ὅτι τοῖς ἥττοσι ζημιωτέρας ἐτέσεις ἐκτίνειν. πρὸς δ τὴν μείζονων καὶ τ σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μ γὰρ ἀγαθοὺς κἀν ἄλλοις Ἑβραίων δυρεθεῖν. φέρνησαι δ' τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ἐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν γενόμενον. ἀσθενὸς οὖν τ ἀρετῆς φησὶν αὐτῷ ἡ οἷος γίγονας ὅτι τ λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τ μὴ τῆς ἐγκλημάτων διαιτᾶν ὀπίσω αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δ' πρὸς μόνῃ τῇ τ θεῷ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀφαίρει ζητῆς οἷς αὐ τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκας δ' ταῖς ἐμαῖς τῆς ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν σεαυτὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκελευσμένους ἄρ-

χοντας ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

εἶτ' εἰς πεντήκοντα, ἀρχοντάς τε ὅπη τούτοις τάξεις οἱ A
κ' ἑκάτονταμεριαθέντας ἡγεμονεύσουσι, κ' κ' εἴκοσι
καὶ δέκα συναριθμεμένους. ἔστω δὲ καὶ τοῖς ὅπη τούτοις εἷς τ'
προσηγορίαν ἀπὸ τ' ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων.
οἱ δ' δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάντες εἶναι ἀγαθοὶ
κ' δίκαιοι, θεοί τε τ' διαφόρων αὐτοῖς κειμένοις, κἂν ἤ τι
μεῖζον ὅπη τοῖς ἐν ἀξιώματι τὸ θεῖ τοῦ πράγματος
δύσκολον ὅπη σε τοῦτο αἰσπέμψουσιν. ἔσαι γὰρ ὕστερος ἀμ-
φότερα, κ' τῷ δικαίων ἑκατὸν τάξον), κ' σὺ τῷ θεῷ B
προσεδρεύων δυνήσεσθαι αὐτὸν ποιήσεις τῷ στρα-
τῷ. Ταῦτα Ραγουήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως
προσήκατο τ' συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ κ' τῷ ὑποθήκῃ
τῷ ἑκείνου, τὸ ἔργον τῷ ὄψεως ἐκ ὑποκρυπτόμενος,
ἀλ' σφετερισάμενος αὐτῷ, ἀλλὰ ποήσας φανερὸν τὸν
ἐξευρηκότα τῷ πλήθει. καὶ ἐν ταῖς βιβλίοις δ' Ραγουή-
λου ἐγράψεν, ὡς εὑρηκότα τῷ διάταξιν τῷ προειρη-
μένῳ, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς
ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ὑπεραφομένῳ τὰ C
ὑπ' ἄλλων εὑρημένα, ὡς τε τῷ μωυσέως ἀρετῷ κἀκ
τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μ' τούτου διαμέρους ἐν
ἄλλοις τ' γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς δ' συγκαλέσας
τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ σιναῖον
ἔλεγεν, ὡς σωσεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ'
αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνοις δ' ἐκέ-
λευσεν πλησίον μεταστρωσαμένοις τῷ ὄρει τῷ γειτνίασιν
τοῦ θεοῦ προσιμήσαντας.

D

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβαὶς εἰς τὸ σιναῖον ὄρος, κ' καλῶν πρὸς θεὸν τὰς ἐπὶ δέκα λόγοις πλάκας, τῷ λαῷ αὖθις παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀπῆει πρὸς τὸ σιναῖον ὑψηλότατον
τῷ ἐκεῖ ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τῷ ὑποβολῆ
τοῦ μεγέθους καὶ τῷ κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις
οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδ' ὠφελοῦσι μὴ δίκα E
πόνε τῆς ὄψεως δ' ἰσαμένοις, ἄλλως τε διὰ τὸ λόγον
ἔχ' θεῖ τοῦτον θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν φοβερὸν & ἀ-
προσόπτον. ἑβραῖοι δ' κατὰ τὰς μωυσέως ἐντολὰς με-
τεσκήνουν κ' τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους κατελάμβανον,
ἡρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μ' τ' ἐπαγγελίας τῶν
ἀγαθῶν ἧ προύτεινεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυ-
σέως παρὰ τοῦ θεοῦ· ἑορτάζοντες δ' τὸν σεβασμὸν πε-
ριέμενον, ἁγνεύοντες τῷ τε ἄλλῃ ἁγνείαν & ἀπὸ
συνουσίας τ' γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖ- F
νος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ ὡδὰ καλοῦντες τὸν θεὸν
δυνάμῃ συμβαλόντα μωυσῆ δωρεὰν ὑφ' ἧς δ' βιώσονται. τοῖς τ' οὖν διάταγις ἐχρῶντο πολυτελεστά-
ταις, & τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐκ-
φερεπῶς ἠσκηκότες. ὅπη δὲ μὴν οὐκ ἡμέρας διανυκτέ-
μενοι δῆλον. τῇ τετάρτῃ δ' περὶ τὸν ἥλιον ἀνατρέχειν πε-
φέλη τε ὑπερίζασα τὸ παντὸς στρατόπεδον τῶν ἑβραίων
ἐκ προύτεινεν τοῦτο ἰδόντων γνόμενον, καὶ τὸ χωρίον G
ἅ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι προσέγραφεν. καὶ τὰ
λοιπὰ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφο-
δροὶ λάβρον κινούμενοι ὑετὸν κατήγαγον, ἀστραπαί
τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. καὶ κεραυνοὶ κατενε-
χθέντες ἐδήλουν τ' παρουσίαν τ' θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν δῆμοις ὡδὰ τυχόντος. & θεῖ μ' τούτων ὡς βέλ-
τιστον φρονεῖτω ἕκαστος τ' ἐντυγχανόντων. ἐμοὶ δ' αἰτίαν ἔσχηκεν ταῦτα ἱστορεῖν καθάπερ ἐν τ' ἱερᾶς βίβλοις ἀναγέγραπ-

itémq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum. tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersiis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum coleus fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Rageli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, victimiores Deo futuri.

Cap. IV.

Moyses consenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur: & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulmináque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

VI.

Cæterùm Hebræi viſa inſolita tempeſtate, eiúſque horrendo ſtrepitu aures feriente, ſupra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiſeret. quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti, putantes actum de ſalute Moyſis, & illo per iram Dei ſublato, ſe quoque ſimile exitium manere. In tali rerum ſtatu ecce tibi Moyſes exultans lætitia, vultuque ipſo animum gaudio geſtientem præferens. quo conſpecto repente metus omnis abiit, inque locum eius ſpes magni alicuius boni ſucceſſit: nam & aëtad eius aduentum priſtinam ſerenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conueniſſe animaduertit, è ſuperiore loco, vt ab vniuerſis audiretur, in hunc modum eſt affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota noſtra eſt aſpernatus, ita hoc quoque tempore me legatum veſtrum benigniſſimè excepit, & iam in caſtra veſtra præſens ac propitius adeſt, præſcripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem poteſt. quare per ipſum pérque eius magnifica opera vos obſecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus ſum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri eſtis: ſed expendentes mandatorum bonitatẽ ac vtilitatem, agnoſcite eius maieſtatem, qui vt veſtra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non eſt dedignatus. Non enim Moyſes Amaramæ & Iochabelis filius, ſed is qui pro veſtra ſalute Nilum ſanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum deſiderantibus é petra ſcatere iuſſit, à quo Adamus terræ ac maris vſumfructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus noſtri generis autor ex errore poſſeſſor Chananææ terræ eſt factus, per quem Iſacus confectis ſenio parentibus eſt natus, per quem Iacobus duodecim honeſtiſſimis filiis eſt ornatus, per quem Ioſephus in Ægyptiorum præſidem euaſit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud ſum quàm tanti numinis interpres. ea vobis ſacroſancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritíſque hoſtibus veſtris ſemper formidoloſi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi eſtis vos & generis veſtri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, ſi per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocẽ è ſublimi deſcendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyſes duabus tabulis inſcripta reliquit, non eſt fas totidem verbis euulgare, ſentẽtias tantú eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum eſſe vnum, & hunc ſolum colendum.*

Secũdũ, Nullius animalis ſimulacrũ adorandũ

Τοιός γε μὴν ἑβραίοις τὰ τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τῇ ἀκοῇ προσβάλλων φόβος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτοῖς. καὶ ὁ περὶ τῆς ὄψεως διαπεφοιτηκὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς πρὸς τὴν σκηνὴν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὑτῶν ὅμοια προσδοκῶντες. ἔτι δ' αὐτοῖς διακειμένοις ἐπιφαίνεται μωυσῆς γαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάττει τὴν δίοιος αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπεπίθετο τὰς ἐλπίδας, ἀθέλητός τε καθάπερ ἀπὸ τῆς προὐλίπε παθῶν εἰς μωυσέως μεταγεγονότος. ὅπου τούτοις συνεκαλεῖτο τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων σφᾶς ὅπου ὑψηλῆς τινὸς ὄθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν, ὦ ἐβραῖοι παθάπερ καὶ πρότερον, ἀβροῖς προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτῷ καὶ τῆς ἔργων, ἃ δι' ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέπραχται, μὴ καταφρονήσητε τῆς λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὰ λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμὴ δ' ἀρίστῃ αὐτῶν καταυοήσαντες ὅπη γνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νεανικότος, καὶ ὅλως συμφέροντι τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐγὼ μωυσῆς ὁ ἀμράμου καὶ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τῷ νείλῳ ἀναγκάσας ἡματωθῆναι ὑμῶν ῥεύσῃ καὶ ποικίλοις δαμάσας κακοῖς τὸ τῶν αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ διὰ θαλάσσης ὁδὸν ὑμῖν πεζαγωγήσας, ὁ καὶ τῷ ξοφῷ διεξελθεῖν μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὲ μὲν πέτρας ἀναβλύσας ἀπανίζουσιν, δι' ὧν ἀδαμος τὸ ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὧν νῶχος ἐκ τοῦ ἐπομβρείας διέφυγεν, δι' ὧν ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος διῆλθε τῶν χαναναίων κατέχειν γῆν, δι' οὗ ἴσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' οὗ ἰακώβου δώδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' οὗ ἰώσηπος ἐδεσπότευσεν τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ταῦτ' ὑμῖν τούτοις χαρίζεται τοῖς λόγοις δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων πρεσβύτεροι καὶ γυναικῶν. εὐδαίμονα γὰρ διάξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν τικτομένων. καὶ πολεμίοις ἔσεσθαι φοβεροί. τοῦ θεοῦ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκεραίοις ἀφθάρτοις φωνῆς ἐγχρώμου. ἔτους σκείνῳ τῷ γρύοις ὑμῖν καὶ τῆς τούτου μέλει διαμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προσάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαιεν τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτούς, ἵνα μὴ βλαβείη τῆς λεγομένων ἡ ἀρετὴ διὰ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀδένων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκουον φωνῆς ὑψόθεν παραγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὓς μωυσῆς ἐν ταῖς δυσὶ πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς ἐ θεμιτὸν ὄντιν ἡμῶν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ὄντιν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δ' δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Ο τεί-

Ο τρίτος ἡ ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεὸν ὀμνύειν.
Ο ἡ τέταρτος ἁγιάζειν τὰς ἑβδομάδας ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ο ἡ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ο ἡ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ο ἡ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ο ἡ ὄγδοος, μὴ κλοπεύειν ἁρᾶν.
Ο ἡ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ο ἡ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cade abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

καὶ τὸ πλῆθος ἀκουσάμενον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ θέλοντος μωυσῆς διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς προειρημένοις τὸ συλλόγου διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τὸν σκηνὴν ἥξειν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ ἡ τούτοις τε τίθεται, καὶ περὶ τῆς ὅλων, ὃν αὖ προσχθεὶν ἕξοπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσημήνατο χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς ἡ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀναπτέρωμα γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησάμενος ἀφήγησιν. ὅτε ἡ τῶν προσταγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ ὄρος ἀνῆει προειπὼν τοῖς ἑβραίοις. βλεπόντων ἡ αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνῳ ξυνομόλῳ, τεσσαρακονθ' ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῆς, ὅσος εἶχεν τοῖς ἑβραίοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῶν συντυχόντων δεινῶν ἀκ ἔστιν ὃ ὅτως ἐλύπησεν αὐτούς, ὡς τὸ νομίζειν μωυσεῖ ἀπολωλέναι. οἳ δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις. τῷ μὲ, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις προπεσόντα. καὶ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτῃ τῇ ψήφῳ ἔφερον. τῷ ἡ, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοῖς ἡ σώφρονας καὶ μηδὲν ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, ἐπὶ τὸ θηρίοις προπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταξὺ διαπραττόμενον ἀρετῇ εἰκὸς νομίζοντας, πρέπως ἔχειν ἐδόκει ὁ λοιμὸς ἐποίει. προσάτε ἡ ἠρημωδίαν ἐπὶ κενεμόνος ὑπολαμβάνοντες οἷα τυχεῖν ἂν ἄλλα δύναιντο σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. καὶ ὅτε τὸ ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἴατο προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τῶν ὅλων, ὅτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ καταφρονεῖν ἐδύναντο. τὸ ἡ στρατόπεδον ἐκ ἐθάρρουν μεταγειν μωυσέως αὐτοὺς ἐκεῖ σκηνοῦν προειρηκότος. ἤδη ἡ τεσσαρακοντα ἡμερῶν διελελυθυιῶν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν ὑδρεύσ τῷ ἀνθρώποις νενομισμένων γεγονέναι. χαρᾶς δ' ἐνέπλησεν τὴν στρατιὰν ὀπφανείς, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προνοιαν, ὡς εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπεδήλου. τόν τε τρόπον καθ' ὃν δύναμενοι σύσουσιν πολιτευόμενος, λέγων αὐτὸν κὴ ταύτας ὑποθέσθαι ταὶ ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅπ βέλεται γίνεσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς θυσιάσομενος, ὅπως κὴ μεταβαίνοντες ἀλλαχῆ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτ δεώμεθα τ' ὄπ τὸ σπάνον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ὀπφαντῷ συσκευῇ θαυμαστὸν τὰς ὑμετέρας δυχὰς. γένηται ἡ ἡ σκηνὴ μέτρος τε κὴ κατασκευή, οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῖν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπεδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ὅτι τῇ γραφῇ τ' θεοῦ. οἱ ἡ χαίροντες οἷς τε ἑώρων κὴ οἷς ἤκουον τοῦ στρατηγοῦ, τ' κατὰ δύναμιν αὐτῷ ἀπεδῆς ἡ κατελείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἀργυρόν τε καὶ χρυσίον, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα. λίθους τε τείχας καὶ δορὰς προσφάτους, τὰς μὲν ὑακίνθου βεβαμμένας ἡ

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. Ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperũt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquã eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maximè qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cõuenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem aliũ inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebãt, reditum expectare iussi. tãdem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúq; suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postularéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circũferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quam primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina partim punicea tinctura,

Exod. 21.
Exod. 24.
Exod. 36.
Exod. 35.

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei: sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragijs res commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror, & Eliabus Ismachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi ornamentum vel ad diuinũ cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atriũ primo dimensus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos. & in postico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argẽtea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastæ similes, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byssо contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byssoque & hyacintho contextum

τὰς ἢ φοίνικι. αἱ ἢ, πορφύρας ἄνθος, ἑτέραι ἢ λευκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἐσθὴς τε τοῖς ἀρχιερατικοῖς ἀνθεσι μεμολυσμένα, & λίνεα βύσσινα. λίθους τε οἷς οἱ διάλεμμένοι χρυσίῳ καθαρουῦντες, ἀνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. σκηνὴ δὲ ἰδιαίτης ὕλης κατεσκεύαζεν ἡ σκηνή. ἡ δὲ ἐδέα μεταφερομένη ἢ συμπεπτωκυῖα ναῦν διέφερεν. τούτων οὖν ἢ πᾶσαν συγκομισθέντων ἐκάστῳ & ἀφθονίαν φιλοτιμησαμένων, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς & τὸ πλῆθος αἱρεῖται ἐπελέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης. τὰ ἢ ὀνόματα αὐτῷ, & ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, Βεσελεὴλ. βασάλλος μὲν ἦν παῖς ἡ ἰούδα φυλῆς, υἱὸς ἢ μαριάμμης ἡ ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ. ἐλιάβαζος ἢ ἰσαμάχου δανίδος φυλῆς. τὸ ἢ πλῆθος ἕτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχέρεμένοις ὑπῆλθεν, ὡς τε μωυσῆς ἀνείρξειν αὐτοὺς, ὑποκηρύξάμενος ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προεῖπαν. ἐφόδιον οὖν ὅτι τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆς αὐτοὺς ἔκαστα φράζει τὴν μέτρων τε τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδαξεν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρεθήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο ἢ καὶ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἐχρῆζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῆ σκιωῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ἰδέαν ναοῦ μεταφερομένη διέφερεν.

ΠΆντων ἢ ἑτοίμων γεγυμνασμένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, καὶ τῆ ὑφαντῆ, προεῖπεν ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, κατὰ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἴσα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν αἴθριον διαμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν ἢ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσιν ἑκάστην δεκάπηχεις ἑρῶν. δέκα ἢ τὴν ἐν πλάτει κειμένων τὸ κατόπιν. κρίκοι ἢ τῆ κεφαλῆ κάμακος ἑκάστη προσῆσαν. μονόκερατα μὲν ἀργυρέα, βάσεις ἢ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ ἢ ἦσαν ὅπλαι τὸ γῆς ἐρεισμένα. ἐξήπτετο ἢ τῆ κρίκων καλῶδία τοῦ ἀρχαίου ἥλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐσφηνωμένα. οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρίντες κατὰ τὰ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τοῦ σκηνοῦ ἐμελλον παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐν βύσσῳ μαλακωτάτη διάπασῶν ὅλην ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου καταοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφάττουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἕτως μὲν εἶχον αἱ ἕξ πλευραὶ τοῦ περιβόλου. τῆς ἢ τετάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀπεώλισαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἰστήκεσαν καὶ μίμνουν πυλώνων. ὕλη δὲ αὐτῆς ἀργυρᾶς ἦν ὑπὲρ χαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων. χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν ἢ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεσαν ἐρεισμέναι. καὶ κατ' αὐτὸν ἢ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν περιπεμμένον. τὸ ἢ κατὰ τὰς πύλας μήκους μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε ἢ βαθους, ὕφος ἦν πορφύρας φοινίκας συὺ ὑακίνθῳ & βύσσῳ πεποιημένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ σιωαναθουμένων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυποῦντο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιφερὲς θυεῖον λίθου χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον, ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς πόδας καταχεῖν παρῆν. ὁ δὲ τοῦ αἰθερίου περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος. τὴν μὲν σκηνὴν ἵστασαν αὐτῷ κατὰ μέσον, τετραμμένην πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὀκτὼ πήχεις ἐγήγερτο τριάκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὀκτὼ καὶ δέκα δύο εἰσήκει. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχων νότιος ἦν, ὁ δ' ἕτερος καὶ βορέαν ἐτέτραπτο. κατόπιν δ' αὐτῆς ἡ δύσις κατελίπετο. αἷς ἁδαὶ δ' αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δ' ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεσῶτες πηχέως τε καὶ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δ' αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, ἁγά τε τὴν ἐνδόθεν καὶ τὴν ἐκτὸς μερῶν. δύο δ' αὐτῶν ἑκάτερον προσῆσαν γεφύγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αἱ τῶν δ' ἀγυιαὶ μὲν ἦσαν. πύλη δ' ἑκατέρα τέτταρα προσῆν, δεχομένη τὴν γεφύγγα. τὸ δὲ κατὰ δύσιν τοῖχο κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δ' ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τὰ ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶ τοῖχον αὐτῷ τιὼ συνέλθουσιν χρυσέων τάτε ἐνδοθεν καὶ τὰ ἐκτὸς. ἀπελόγει δὲ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, ὁ παρεῖχεν πλάτος ἕνα τὸν ἀπιθαμῆς ἕκαστος αὐτῷ, ὡς τε συμπληροῦσθαι τοὺς ἑβδομήκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῷ. καὶ ἦν τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἐννέα δὲ πήχεις οἱ ἓξ κίονες παρέχονται συνεισελθόντες, αὖ ἕτερος ποιοῦνται κίονας ἐκ πηχέως τετμημένους, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν, ὅπισθε τοῖς μείζοσι ἠσκημένους. ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων κοῖλον εἶχε χρυσέον κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς περ ῥίζας πιὼν ἐμπεπλεγμένους κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους τετραμμένους τιὼ θριφάνειαν. καὶ δ' αὐτῷ ὑπῆρχουσι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι πέντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος σύνδεσμος ἦσαν τῶν κιόνων ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλιὼ σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ γρύφου κοχλιῶ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μία φάλαγξ ἰὼ ἁγὰ πάντων ἴσα τῶν κιόνων, εἰς ἰὼ ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοῖχο τῶν ὀπισθίων κιόνων, κρατεῖσθαι σιὼ ἑαυταῖς γλυσμοῖς τοῦ θήλεος τοῦ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέν τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τιὼ σκηνιὼ σωσείχειν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτιὼ ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ ἁγαφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διῃρεῖτο τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μᾶ δίκᾳ πήχεας ἡρμοσμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ τέσσαρας ἵστασι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπκειμένους, ἁγαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δ' ἐνδοτέρωθεν αὐτῷ ἄδυτόν ἰὼ, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τιὼ μὲν τοι ἁγαμέσῃσιν τιὼ τοιαύτιὼ τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶ. τὸ μὲν γὰ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἰὼ ἄβατον ὡς ἐρανὸς αὖ εἶπ τῷ θεῷ. οἱ δ' εἴκοσι πήχεις ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἔτσι τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ ἑ τιὼ εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔσησαν χρυσοῦς χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. καταπεταπυσαν δὲ τιὼ σκηνιὼ ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus ablouerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptentiones obuerſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudinis vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſibus innixas, poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem qua qua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra 1111. columnas
Exod. 36. situm dicebatur sanctum sanctorum. fuitque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliísque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animátium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui contiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc turſus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

Cap. VI.

De arca in qua tabulæ legis Moyses collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materiæ natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

ἓξ πῆχεις συγκεκραμμένους. καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ πηχῶν δέκα πανταχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ διαρρήγνυντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῆς ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτον ἐπὶ τὸ πυκνὸν αὐτὸ μηδενὶ κατόπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἅγιον ἦν τῶν ἁγίων. ὡράϊον δὲ τὸ φάρσος ἄνθεσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀίρχεται διαπεπικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένον, ἀ κόσμος εἴη ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ τὸ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χρόᾳ παραπλήσιον τοὺς ὀπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλεν καὶ γωνίαν ἑκάστῳ κίονος, πείκου κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσεως τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσιν ὑπῆνυμένοις. ὑπῆρ δὲ τούτου λίνεον μὲν ἰσομέγεθες φάρσος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὀπιθατέρων τῶν πείκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ διακονούντων, πρὸς τε τὸ ἀνπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ γωνίαν ἐμπροσθον εὐεπόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὀπισήμοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ νιφετώδης προπίπτουσιν, σεμνὸν ἐποίει τὸ ἐν τῷ βαμμάτων ὕφος. ὄπιθεν δὲ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὡς τε τὴν σινδόνα τοιοῦτῳ τρόπῳ προκεῖσθαι τῆς εἰσόδου. δώδεκα δ' ἄλλα φάρση πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέας ἐχόντα γλυσμὰς ὀπὶ συναφῆ θήλυός τε καὶ ἄρρενος συνειλεγμένους, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν. εἶθ' ὑφαντὸν μὲν τὸ ναῦν, τοῦτ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, καὶ τὸν τοίχων τὰς καὶ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἐξῶτας, ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον πήχεως ἀπέχοντα. ἴσαν δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τὸν ἀριθμόν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι. ῥιάκοντα πήχεις γὰρ ἦσαν, ὑφασμέναι δὲ ἐν τειχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς ἐν τῷ ἱεῖων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τῆς γῆς κεχυμέναι, κάτω θύρας ἀπτώματι παραπλήσιον, ᾗ πᾶς ἀεὶ παρεῖχον, τὸ ἑνδεκάτου φάρσους εἰς τοῦτο παρειλημμένου. ἄλλαι δὲ ἐπάνω τέτταρες διαφθέρων κατασκευασμέναι ὑπερεῖσαν, σκέπη καὶ βοήθεια ταῖς ὑφαντοῖς ἐν τοῖς καύμασιν, καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγονυῖα. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τὴν γὰρ αὐγὴν τοῖς κατὰ τὸν οὐρανὸν συμβαίνουσιν οὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐν τῷ τειχὸς καὶ τῶν διφθέρων πεποιημέναι κατέσαν ὁμοίως πρὸς τὰς αὐλὰς ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τὸν ὑπὸ ὄμβρων ὕδειν ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς μορφῆς τῶν νομικῶν πλακῶν ἱστορία.

ΓΙνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σηπὶν παθεῖν ἀδυναμῶν. ἡ δὲ ἐώρων μὲν καλεῖται καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τίς ἐστι. μῆκος μὲν ἐστὶν αὐτῆς πέντε σπιθαμῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν ἑκάτερον. χρυσοῦ δὲ πᾶν ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. περίφυξιν τὸ χρυσοῦς τὸ ἄνθεμα περιπεπωμένον εἶχεν θαυμασίως, ὃ πανταχόθεν ἴσον ἐστὶν, κατ' ἀμέτρητον μέσος ἀκριβῶς τὴν ἁρμογὴν λημματούμενον. ἐν δὲ ἕτερον δὲ τοῖχον τὸ ὄπιθεν κρίκοι περιέπεσαν χρυσοῦ δύο τὸ παντὸς ἑκάστου ξύλου, καὶ αὐτὸ σκυτάλιδες διέτρησαν καὶ ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αὖ ὑπ' αὐτὸ ποτὲ δύνασθαι ἄγεσθαι

σκευμένη.

νεμμήν. ἐ γὰρ ὅπι ζώοις ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τ̃ ἱερέων A
ἐφέρετο. τ̃ῷ δ' ὀπιθέματι αὐτ̃ῆς ἦσαν πρόσωποι δύο.
χερουβεὶς μ̃ὲν αὐτὰς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄζι πετει-
νὰ μορφὴν δ' ἐδενὶ τ̃ ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμμένων πα-
ραπλήσια. μωυσῆς ϗ φησὶν τ̃ῷ θεῷ τ̃ὸ θεῖ προσυπεῖς
ἑωρακέναι. ταύτην τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τὰς δέκα λό-
γοις συγγεγράφθαι συμβεβήκει, αἷς πέντε μ̃ὲν εἰς ἑκα-
τέραν αἰὰ δύο ϗ ἡμισυ κ̃ῃ μέτωπον, ἐγκατέθετο, ⁊
ταύτην ἐν τ̃ῷ ἀδύτῳ κατατίθησιν. B

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τ̃ραπέζης ϗ λυχνίας χρυσ̃ῆς ϗ θωμ̃οῦ
τ̃οῦ ἐν τ̃ῇ σκιν̃ῇ.

ΕΝ ϗ τ̃ῷ ναῷ τ̃ράπεζαν ἱδρύε) δελφικ̃ῆς ὡδ̃α-
πλησίαν. τὸ μ̃ῆκος μ̃ὲν δύο πηχ̃ῶν. τὸ ϗ πλάτος, ἑνὸς
πήχεος, ϗ ἀπιθαμ̃ῆ ζιῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτ̃ῇ πό-
δες, τὰ μ̃ὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τ̃ κάτω τελέως ἀπηρτισμέ-
νοι, οἷς δωρεὶς προσίθησι τ̃ κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ ϗ C
πρὸς αὐτὶν αἰατεῖνον τ̃ετράγωνοι τ̃ῇ ἐργασίᾳ. κοιλαί-
νε) ϗ καθ' ἕκαστον πλοῦτον, κοιλαίνουσά πως κ̃ῃ πα-
λαγὶν τὸ ἔδαφος, ἕλικος προθέσης τὸ τε ἄνω ϗ τὸ
κάτω μέρος τ̃ σώματος. καθ' ἕκαστον ϗ τ̃ ποδ̃ῶν ϗ ταύ-
τ̃ῃ ἐλήλατο κρίκος, ἐκ ἄπωθεν τ̃ ὀπιθέματος, δι' ὧν ἔσ-
αν σελεὶ χρυσέοι ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖ-
λον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτ̃οῖς τὸ κ̃ῃ τὰς κρίκας κοινωθέντας.
ἁδὲ γὰρ εἰσὶν ἀλλοκρεῖς, ἀλλὰ φρὶν συμπλαγ̃ῆν εἰς τὸ D
ἄνω ἐργον, εἰς προγνίδας τ̃ ἀρχαίου τελουμ̃ένας. ὧν ἡ μ̃ὲν
εἰς τὸ προσανέχον ἐμβαίνει τ̃ ἐξαπέζης, ἡ ϗ εἰς τ̃ πόδα,
ϗ τούτοις κ̃ῃ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅπι ταύτης ἐπίθεσ ϗ δὲ
ἐν τ̃ῷ νεῷ τετραμμένῃ προὸς ἀρκτον ἐ πόρρω τ̃ῆ μυχ̃ῆ,
διετίθεσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπ' ἀλ-
λήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τ̃ῆ ἀλφίτου ἐκ δύο
ἀσσαρίων. ὃ μέρος ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχῃ.
ὑφ' ϗ τ̃ῷ ἄρτων ἐτίθεντο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου
πλήρεις. μ̃ὲ ϗ ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο E
ἄρτοι, ἐν τ̃ῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμ̃ῶν σαββάτῳ. τοῦτο γὰρ ἑβ-
δόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τ̃ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς
ταύτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν. κατὰ πρόσωπον
ϗ δ' ἐξαπέζης τ̃ῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοί-
χῳ πλησίον ἴσαται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη,
δέκαινος σαθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μ̃ὲν καλοῦ-
σιν κίγχαρες. εἰς ϗ τοὺς ἑλληνικοὺς μεταβαλλόμενον
γλῶσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται ϗ σφαῖρα, ⁊ F
κρίνα συνὸ ῥοδίνοις ⁊ κεφαλιδίοις, ἑβδομήκοντα δὲ
τὰ πάντα, ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνετέθη, προὸς ὕ-
ψος, ποιήσαντος αὐτοὺς συγκειμένους εἰς μοίρας εἰς ὅσας
τοὺς πλανήτας ⁊ τ̃ ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζε) ϗ
εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν τοίχῳ δεδεκειμέ-
νας. λύχνοι δ' ὀπιφέρον) αὐτ̃αῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τ̃ῷ
πλανήτων τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι ϗ εἰς τε τοὺς
ἀνατολοὺς ϗ τοὺς μεσημβρίαν λοξ̃ῶς αὐτ̃ῆς κλίνης. G
μεταξὺ ϗ αὐτ̃ῆς ϗ τ̃ ἐξαπέζης ἔνδον ὡς προεῖπον θυ-
μιατήριον, ξυλίνου μ̃ὲν ἐξ ὧ ⁊ τὰ πρότερα λοῦ σκόλυ μὴ
σπόμενα. στερεὰ ϗ προελήλατο αὐτ̃ῷ λεπὶς, πηχυ-
αῖον μ̃ὲν κ̃ῃ πλοῦτον ἑκάστου τὸ πλάτος. ὕψος ϗ δὲ πλά-
σιον. ἐπὶ τ̃ῷ ϗ ἐχάλκα χρύσεα ὑφ' αἷς ὠσα, ἔχουσα κ̃ῃ γωνίαν ἑκάστου στέφανον. κ̃ῃ τούτων δ' ἐν προὸς δύοντα
χρύσεον, ᾧ καὶ κεῖσι κ̃ῃ σκυταλίδες προσίσαν αἷς κ̃ῃ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τ̃ῷ ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο ϗ κ̃ῃ προὸ τ̃ῆς
σκιν̃ῆς θωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστου πλοῦτον πέντε πήχεων ἐπιμεμῆκος,

neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra aditum recondidit.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, digne altaribus tabernaculi.

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulare serant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiicebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Articas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: eráque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circúquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cum suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribuláque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo. *Exod.38.*

CAP. VIII.

De Pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. *Exod.39.* ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quàm pontificis, quem anabarchē nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaten quem vocāt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam èduplicata tela cōfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificárque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumētum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes a ſacris feriantur: idque ad ornatum confertæ videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emiā dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur, maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

τὸ δ' ὕψος ἔχει, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λέπεσιν ἐξησκημένος, διχῦν τ' ἐχάραν ἑμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τ' ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τ' βάσεως ὅλα παντὸς ἐχ ὑποκειμένης. αὐτικρὺ δ' ἐπίθετο τῦ βωμοῦ οἰνοχόαι τε & φιάλαι σὺν θυΐσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲ σκηνὴ ταύτη τε καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνον) δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πάσι τε τοῖς ἄλλοις, ὓς χαναίας καλῦσι, καὶ δὴ & τῦ ἀρχιερέα, ὃν ἀναβαρχῆν προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τ' μὲ οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην ἔχει) συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ ταῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνευκὼς καὶ ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲ περιτίθεται τὸν μαναχασὴν λεγόμενον. βύσσινος ἐστὶ σωκτῆρα μὲ δηλῶν. διάζωμα δ' ὅτι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰργυρύμενον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἀποτέμνει) δὲ ὑπὲρ ἡμισυ, & τελοῦσαν ἄχρι τ' λαγόνος περὶ αὐτὴν ἀποσφίγγει). ὅπὶ δὲ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθομβὴν καλεῖται. λίνεον τῦτο σημαίνῃ. χεθὸν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλῦμεν. ἔστι δὲ τῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιγραμμένος τῷ σώματι, & τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὑποζώννυται) καὶ σῆθος ὀλίγον τ' μαχάλης ὑπὲρ αὖ τ' ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς πέντε δακτύλους. ὑακίνθῳ δ' ὑφασμένῃ ὡς τε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. αὐτὴ δὲ εἰς αὐτὴν σύφαται) φοίνικι & πορφύρᾳ μὲ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα. σήμων δὲ ὅτι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τ' ἀρχὴν τ' ἐλίξεως καὶ στέρνων, & περιελθοῦσα πάλιν δεῖται. καὶ κέχυ) μὲ πολλὴ μέχρι & τ' σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς σπεργεῖ. περὶς γὰρ διαῤῥήξαν ἔτος ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ ποιῆται περὶ τὰς θυσίας δέη καὶ δρασσεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζῃ) περὶς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπὶ τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μωσῆς μὲ ἂν ἀβανὴθ αὐτὴν σκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ ῥοδὰ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴν καλῦμεν, ἔτος γὰρ προσαγορεύε) παρ' αὐτοῖς. ἔστι ὁ χιτὼν κολπῶται μὲ ὀδαμόθεν. λαγαρὸν δὲ παρέχων τ' βραγχωτῆρα τ' αὐχένος, ἁρπεδόσιν ἐκ τ' ὤας, καὶ τ' καρπῶν & μετάφρενον. ἡρτημένας ἀναδεῖται) ὑπὲρ ἑκατέραν κατακλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖται. ὑπὲρ δὲ τ' κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὃ δικυέμενον εἰς πᾶσαν αὐτ', ἀλλ' ἐπολίσθον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲ μασναεμφθής. τῇ δὲ κατασκευῇ τοιῦτος ὅτιν ὡς σεφαὶν δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεποιημένη παχεία & δὴ δίπτυος ὁμένον ῥάπτε) πολλαχῆς. ἔπεστα σινδὼν ἀνωθεν αὐτὸν ἐκπερισχε) δήκυσα μέχρι μετώπου, τέλει τε ῥαφὴν τ' ταινίας & τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀνωρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δὲ τῷ κρανίῳ γινομένη ὑπίπεδον. ἅρμοσαι δὲ ἀκριβῶς ὡς μὴ περῤῥυῆ πονοῦντος περὶ τ' ἱερουργίαν. καὶ ποία μέν ὅτιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πολλὰ λιπὼν ἐκεῖνα τῶν περειρημένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρη δὲ ὅσον & ἐκεῖνον, μανδὺν καλεῖται καὶ τοῖς ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πέπλος ἐκεῖνος ἐκ θυσσοῦ ἀνθοποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένῃ.

καὶ

κῆ πέζαν δ' αὐτῷ περσερράμμυοι θύσανοι ροῶν ξύ- A
πον ὑπὸ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, ὧ κώδωνες χρύ-
σεοι κῆ πολλὴ διατάδευσιν ἀ δυσπειρείας, ὡς τε μέσον
ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον κῆ ῥοῶν
κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν ἐξ ὑπὲρ ὑπὲρ δυοῖν ἐξειτμημά-
των ὡς τε ῥαπὸς ὑπὸ τῷ ὤμων εἶ κῆ τ' ὦβδ πλευ-
ρέν. φάρσος δ' ἐν ὑπίμπλεις, ὑφασμένον χιτῶν ἔχ' ἐρρ-
χωπὲς πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐρρωγότα περὸς
τε τὸ στέρνον κῆ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὐτῷ
περσρέραπται, ἵνα μὴ διελέγχηδ' ὑπὸ τομῆς τὴν B
δυσρίπειαν. ὁμοίως ᾗ κῆ ὅθεν αἱ χεῖρες διείργονται
χιτὼς ὄξιν. ὑπὲ ᾗ τούτοις ἕτερον ἐνδύεται τ' λεγόμενον
ἐφώδιον, ἑλληνικῆ δ' ἐπωμίδι περσεοικότα. γίνεται
δὲ τοῦτον τ' τρόπον. ὑφανθεὶς ὑπὲ βάθος πηχυαῖος ἐκ
τε χρωμάτων παντοίων κῆ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου
περὶ αὐχένα τῷ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρί-
σιν τε ἠσκημένος καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶν εἶ πε-
ποιημένος. τῷ ᾗ ὀλκένῳ τῶ ἐνδύματος σωίσι περὶτ- C
μημα ἀπιθαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε κῆ τοῖς αὐτοῖς
τῷ ἐφώδει βάμμασι διλωθισμένον. ἐσλὼ δ' καλεῖ-
ται. σημαίνει ᾗ τοῦτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λό-
γιον. πληρῆ ᾗ ἀκριβῶς τ' ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες κῆ
σῶμα ὀξέλπον. ἐνῦται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ
τε κατὰ γωνίαν ἑκάστην, καὶ κείνῳ τῷ ἴσων περσεκοι-
νωμένων ῥάμματος ὑακίνθε, ὥβδ ἀληθένος εἰς τ'
περὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κρίκοις. περὸς ᾗ τὸ μὴ D
χαλασὸν εἶ τὸ ἐν μέσῳ τῷ κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτὲ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν.
πορποῦσι ᾗ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῷ
ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοῖς ὀπτὸν χρύσεον ἔ-
χοντες, περὸς τὸ ταῖς περσνίσιν ὀπτὸν δέσιν εἶ. ἐγγέ-
γραπται ᾗ τούτοις, τῷ ἰακώβε παίδων τὰ ὀνόματα
γράμμασιν ὀπτὸν χωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ
ἓξ τῷ λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ περσβύτεροι δ' εἰσὶ
κατὰ ὦμον τ' δεξιόν. ὀπτὸν ᾗ κῆ τὸν ἑσλὼν λίθοι E
δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, ἃ κτη-
τὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ἀμβολὴν ὄντες. ἔ-
στι μὲν τι κατὰ στίχον ἓξ, ὑπὸ τεσσάρων διαιρέμενοι
γράμμῳ σπήσιλοι τῷ ὕφει. χρυσὸς δ' αὐτὸς σπε-
ρείρχεται τὰς ἑλίκας σπαδεὶς τῷ ὕφει περὸς τὸ μὴ
διαῤῥεῖν ἔτος πεποιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τειὰς
ὄξι, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα F
ᾗ ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἴασιν καὶ σάπφειρον.
τ' ᾗ τρίτης λύγυος μὲ ἀρχει, ἔπτα ᾗ ἀμέθυστος, ἀ-
χάτης ᾗ τρίτος, ἑνάτος ὢν τοῖς πᾶσι. τετάρτη ᾗ
στοίχε χρυσόλιθος μὲν περόκειται, μεθ' ᾗ αὐτὸν ὄνυξ,
εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ὢν ὄξι. γράμματα ᾗ
ὑπέτυπτο πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱῶν, οἷς καὶ φυ-
λάρχοις νομίζομεν, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόματι
τετιμημένε κατὰ τάξιν, ἓ ἕκαστον αὐτῷ γεγόσε-
θαι συμβέβηκεν. τῷ σφὼ κρίκων ἀθένων ὄντων κατ'
αὐτοὺς διεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους G
δύο κρίκους μείζονας τῇ πέζῃ τῇ ἑσλωῖ, ᾗ περ
αἴνικει περὸς τ' ξάχνλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσμα-
τι ποιοῦσι, δεξομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῆσαν κατ' ἄκρον τῶν ὤμων διεμοῖς ἐν χρυ-
σοῦ πεπλεγμένας συνάπτουσαν. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσραμμένον, ἀνέβαινεν κρίκῳ περιχόντι τῆς
νωτιαίας πέζης τῇ ἐφώδου, κῆ τοῦτο ἵν' ἀσφάλεια τῷ ἑσλωῖ, περὸς τὸ μὴ διῤῥεῖν.
ζώνη ᾗ τῷ ἑσλωῖ περσερέραπτο βάμμασιν οἷς περεῖπον μετὰ χρυσίου περσφερὴς,

cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt ſuturas habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi, auro eiſdémque coloribus quibus ephodes variegatum: id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolitus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursúmque supra futurum nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nō satis animaduerrit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiā describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri simílem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. ciusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sactis characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mensses diuisum.

ἡ ϖϱοσδεύσασα, δεῖται πάλιν ὅπῃ τῇ ϱαφῇ, καὶ κατακρημνᾶται. τοὺς δὲ ϑυσαίους χϱυσέαι σειϱαὶ καθ' ἑκατέϱαν ἄκϱαν ϖεϱιλαβοῦσαι πάντας ἐμϖεϱιέχουσιν αὖται. πῖλος ἢ λῶν μὲν ὁ καὶ ϖαϱ' αὐτῷ, ϖϱοσαπλοΐως εἰϱγασμένος τοῖς ϖᾶσιν ἱεϱεῦσιν. ὑφ' αὐτὸν ἢ στεϱεμνὸς ἕτεϱος ἐξ ὑακίνϑου ϖεποικιλμένος. ϖεϱιέϱχεται ἢ στέφανος χϱύσεος, ὅπῃ ϛοιχεῖα κεχαλκευμένος. ϑάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ, κάλυξ χϱύσεος, τῇ δακχαϱῷ βοτάνῃ ϖαϱ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁμοιμιμημένος. ὑὸς ἢ κύαμον ἑλλιῶν οἱ ϖεϱὶ ὑμᾶς ϱιζῶν ἐμϖείϱως ἔχοντες ϖεϱσαγοϱεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ ϑεασάμενος τῷ βοτάνῃ ἀμαϑίᾳ τούτου ἀγνοεῖ τὸ φύσιν αὐτῆς, ἢ τῷ κλῆσιν ὅπισάμενος ἐκ ἰδὼν ἀναγνωείσειε, τοῖς ὕστεϱον ἢ ἔχουσι σημανῶ τὸν τεόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὅϛιν ὑφ' τϱεῖς ϖαλάμας πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τῷ δὲ ϱίζαν ἐμφεϱὴς βουνιάδι. ταύτῃ γὰ ἐκ ἂν ἀμάϱτοι τις εἰκάζων αὐτῷ. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δύζωμων. ἐκ μέσου δὲ τοῦ κλάδων αἴϱουσι κάλυκα ϖεϱσεχῆ τοῦ κλωνί. ϖεῖσι δ' αὐτῷ ἕλυτϱον, ὅπεϱ ἀποκείνεται καθ' αὑτὸ ϖεὸς τὸν καϱπὸν μεταβάλλειν ὀϱγμένης. ὁ ἢ κάλυξ μεγέϑους ὅϛι σκυταλίδος τῶν μικϱοῦ δακτύλου, κεατῖαι δ' ἐμφεϱὴς τῷ ϖεϱιγεαφεῖ. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφάϱης εἰς δύο μέϱη τετμημένης ϖεὶ τοῦ ϖυθμένι, τῷ ἑτέϱαν ϛιλῷ ἔχει φυόμενος, ὑπὸ ϱίζης ϖεϕεϱῆ. εἶτα σωιὼν κατ' ὀλίγον ὑϖοκοιλαμνούσης δύϖϱεπῶς τῆς ὑϖοχωϱήσεως, αὐδϱωύεται πάλιν ὀϱεμα κατὰ χεῖλος ὁμοίως ὀμφαλῷ ϱοιᾶς τετμημένος. ὅπῃϑεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίϱιον ϖεϱιαϱέφυκε. καϑειβῶς αὖ εἴποι τις τεϱνυμένον, ὑφανεσώσας ἔχων τὰς ϛιτομὰς ἃς εἶπον τῇ ϱοιᾷ ϖϱοσαπλοΐως βλασάνειν, ἀναϑώδεις καὶ εἰς ὀξὺ ϖαντελῶς ἀϖολῆγούσας τὸ ἄκϱον. φυλάϛει δ' ὅπῃ τοῦ ὅπῃϑέματι τὸν καϱπὸν ὁλοϖαντὸς τῶν κάλυκος, ὄντα βοτάνης ϖεϱμάτι τῆς σιδηείτιδος ὅμοιον. ἀφίϱσιν δ' ἄνϑος τοῦ τῶν μήκωνος ϖλαταγῶνι δ' ὑμένμον δοκεῖν ἐμφεϱὲς ἔϛι. ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ἀϖὸ τῶν ἰνίου ϖεὸς ἑκάτεϱον τοῦ κϱοτάφων. τὸ ἢ μέτωϖον, ἢ μὴ ἐφιελὶς ἐκ ἔϖεισι, λεγέϑω γὰ ὕϖως ὁ κάλυξ. τελαμὼν δ' ὅϛι χϱύσεος, ὃς ἱεϱοῖς γεάμμασι τῶν ϑεοῦ τῷ ϖεοσηγοϱείαν ὅϖιϖεϱμημένος ὅϛι. καὶ τούτους μὲ τῶν ἀϱχιεϱέως ὅϛι κόσμος. ϑαυμάσειε δ' ἄν τις τοῦ ἀνϑϱώϖων τῷ ϖεὸς ἡμᾶς ἀϖέχϑειαν, ὡς ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμοῦ τὸ ϑεῖον ὅϖεϱ αὐτοὶ σέβειν ϖεοείϱηνται ϑλιϖεϱελέκασιν ἐχϑϱοί. εἰ γάϱ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τῷ ϖῆξιν, καὶ τοῦ ἱεϱέως ἰδοι τῷ ϛολῷ, τάϖα σκοῦϖ οἷς ϖεὶ τῷ ἱεϱουϱγίαν χϱώμϑα, τόν τε νομοϑέτην δύϱσει ϑεῖον ἀνέϱα, & ματαίως ἡμᾶς ὑϖὸ τοῦ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔκασα γὰ τούτων, εἰς ὑϖομίμησιν καὶ ϑλατύϖωσιν τοῦ ὅλων, εἴϖις ἀϕϑόνως ἐϑέλοι καὶ μετὰ σωέσεως σκοϖεῖν, δύϱσει γεγονότα. τῷ τε γὰ σκηνῷ τειάκοντα ϖηχῶν ἦσαν, νείμας εἰς τεία, & δύο μέϱη ϖᾶσιν αἰεὶς τοῖς ἱεϱεῦσιν, ὥσϖεϱ βέβηλον τινὰ & κοινὸν τόϖον, τῷ γλῶ καὶ τὴν ϑάλασσαν ὑϖοσημαίνει. καὶ γὰ ταῦτα ϖᾶσιν ὅϛιν ὑϖήκοα. τῷ ἢ τεί τῷ μοῖϱαν, μόνῳ ϖεϱιέγεαϕε τοῦ ϑεοῦ, διὰ τὸ καὶ τὸν ὠκεανὸν ἀνεϖίβατον εἶναι ἀνϑϱώϖοις. ὅπῃ τε τῇ ϛατεζῇ ϑεὶς δώδεκα ϑεὶς ἄϱτους, ὑϖοσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς ϛοιούτους μιῶας διηϱιθμῆσον.

τῷ ἢ

τὴν ὑ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγ- A
κεφαλίω, τὰς τ πλανητὴν δωδεκαμοιρίας ἠνίξατο. ἐ
λύχνους γὰρ αὐτῆς ἐπὰ τὴν πλανητῶν τὴν φορὰν, ζο-
σοῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάτε γὰρ φάρση ἐκ τεσσά-
ρων ὑφανθέντα τ τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ
βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ἀφ᾽ ἧς αὐτῆς
ἀνιέσθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ
πεφοινίχθαι τ κόχλε τῷ αἵματι. τὸν ὑ ἀέρα βύλεται
δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. ἡ ὁ φοῖνιξ δ᾽ αὖ εἰη τεκμήριον τ B
πυρός. ἀποσημαίνει ὑ ἐ ὁ τὲ ἀρχιερέως χιτὼν τ γῆν,
λίνεος ὤν. ὁ ὑ ὑάκινθος τ πόλον, ἀστραπαῖς μ ἡ βρον-
ταῖς ποικίλος ἀπεικασμένος, ὄργανα ὑ κατὰ τὸν τῶν κω-
δώνων φόρον. ἡ τὴν ἐφαπτίδα δὲ τὸ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ
τεσσάρων ὑφάνθαι, δείκνυσαν τῷ θεᾷ χρυσῷ συμπε-
φασμένῳ, κατ᾽ ἐπίνοιαν οἶμαι τ θερμότητος ἁπάσης
αὐτῆς. ἡ τὸν ἐσθῆτα αὖ μέσον ὄντα τ ἐφαπτίδος ἐν χό-
πῳ γῆς ἔταξε. ἡ γὰρ αὕτη, τ μεσαίτατον τόπον ἔχει. C
ζώνη τε περιοδεύουσα τ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ
ἐστὶ ἐνπεριείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ ὑ ἐ τὸν ἥλιον ἡ τ
σελήνην τ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τ
ἀρχιερέα. τὴν ὑ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε ἵνα μέλλας
ἐθελήσοι τὶς νοεῖν, εἴτε τὸν ζωδιακὸν ἀριθμὸν τῶν οἴκων
ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἕλληνες καλοῦσι, τ κατ᾽ ἐκεῖνο
γνώμης ἐκ ἂν ἁμάρτοι. ἐ ὁ πίλος δέ μοι δοκεῖ τὸ ὑρα-
νῶ τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, ἐ γὰρ ἂν ἄλ-
λως ἐφαρμόσειε αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ θεοῦ, τῇ τε σε-
φάνῃ ἠγλαϊσμένος, ἡ ἑαυτῇ χρυσέᾳ δέ τὴν αὐχὴν, D
ᾗ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. ἡ ἑαυτὰ μ ὅτι τοσοῦτον
μοι δεδηλώσθω, πολλάκις ἐ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν
τὸ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ θεωρήμα-
τῶν.

Κεφάλαιον ι.

Περὶ τ τῆς ἀαρὼν ἱερωσύνης, ἡ ἅτινα περὶ ἑορτὴν ἡ
ἱερουργιῶν νενόμισται. E

ΩΣ ὑ τὸ θεσπισθὲν πέρας εἶχε, τ ἀναθημά-
των μήπω καθιερωμένων, ὅπως ὁ θεὸς μυσ-
θῇ τὴν ἱερωσύνην ἀαρῶνι τῷ ἀδελφῷ θεσπίτατε δῶ-
ναι, ὡς ἁπάντων δι᾽ ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυ-
χεῖν. ἡ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε
ἀρετὴν αὐτῷ ἐ τὴν εὐνοιαν διεξίει, ἡ ὅσοις κινδύνοις
οἷς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρουμένων δ᾽ ἐφ᾽ ἅ- F
πασιν αὐτῷ, καὶ τὸ θεῖον αὐτὸν θεόθυμον ἐνδεικνυ-
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἱσραηλῖται, τὸ μ ἔργον ἤδη τέ-
λος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἦν, ἐ δυνα-
τὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ᾽ εἰδέτε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέ-
χεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸ ἱερατεύσαμένῳ καὶ ὑπη-
ρετήσοντος ταῖς θυσίαις ἐ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. ἐ
ἐγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειτραπείσης, ἐμαυ-
τὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, ἀφ᾽ τε τὸ φύσει πάν-
τας εἶ φιλαύτους, ἐ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι
περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νεῦ δ᾽ αὐ-
τὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τ τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, καὶ
τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰ-
δὼς ὡς ἐστὶ ἐνδύσεται στολὴν τῷ θεῷ καθωσιω-
μένην καὶ βωμῷ διημέλειαν ἕξει καὶ θεράπναν ἱε-
ρείων. καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τ θεὸν,

& cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quod conchylij cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus repreſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum: è pomis etiam vniuerſi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habẽt. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad mentes retuleris, ſiue ad partem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſſimulare videremur.

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

HIs ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recenſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus poposcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem; tum quòd ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi optimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præemineat: cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, XII. *Exod.* 28. 29. 30. 40.

eò libentiùs exauditurum, quod & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij 1111. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia, aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda pretiosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel: insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cœlum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κλῆται χθὲς τῷ ὑμετέρῳ, καὶ αὐτὸς αὐτὸν ἐπελέξατο γνωρίμως προσδέχεται ταύτας. εὐφραίνοι δὲ ἠρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συμψήφου τῆ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. διὸ γὰρ ἀαρὼν ἦν τε τὸ γένος καὶ τιμὴ προφητείαν, καὶ τιμὴ ἀρετῇ τὰδελφῇ, πρὸς τὴν τιμὴν ἁπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιούς, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα δὲ ἦν πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἀφ' ὧν σκευασμάτων δεῖ τὰ σκηνὴν, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρση σκεπαστήρια τῆ σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετῶν μηδὲν μήτε κονιορτῶν βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὧν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἐτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μουσῆς. καὶ τὸ πλῆθος ἦν εἰσφερόντων διὸ, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῆ ἐλευθερῶν οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς χρείας τῆ σκηνῆ ἀνηλίσκετο. ἤγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας τρόπῳ τοιούτῳ ποιήσας αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ὀπὸς ἐκλέκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῆ προτέρων ὁλκὴν κεκομμένα δεύειν ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἡλατίνου εἶν, μέτρον δ' ὅσ' ἐστὶ τοῦτο ὀνομάζεται, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα ὡραιότατον. ᾧ πρῶτα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, καὶ πάντα τὴν σκηνὴν χρίων ἐκάθαρσε. τάττε θυόμενα, πολλὰ δ' ὅσ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν ὅπου τοῦ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δ' ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας πρός τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅπη τῆ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τὴν θεὸν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸ τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξεν ἄριστος τῆ δημιουργῶν βεσέληλος καὶ ἐλίαβος. τῆ γὰρ ἐξευρημένων τοῖς πρότερον, αὐτοὶ προσεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὀθόνιον ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τέτταρα μὲν τοι βεσέληλον σωιέβη κριθῆναι τ' κεφάτιον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον δαπλθεν μησὶν ἑπτά. καὶ μὴ τοῦτο ἀφ' ὧ τ' ἀργυρίου ἐξέλιπον, σκιαυτὸς αὐτοῖς προῶτος ἐπελείπετο. ἀρχομένῳ δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ κατὰ ἑβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιερῶσι, καὶ παντ' ὅσα τῆ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δ' αὐτὸν ὁ θεὸς ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῆ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἀφροσύνῃ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπιδεικνύμενος τὴν προθυμίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲ ἱερεὺς καθαρὸς ἦν, ὡς δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ προσιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε εἶδ δόξει χειμέριον, ὅτε μὴν λεπτῷ ἦσαν, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτὸ καταπονῆσαι.

ἡδέα

ἡδεῖα ἦ ἀπ' αὐτοῦ δ'ὀσμὴ ἔρρει καὶ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς δὲ τοῖς τέκτοσιν οἷας εἰκὸς ἦν δωρεὰς τοὺς τοιαῦτα ἐργασαμένους τιμήσας, ἔθυε ἐν τῇ τῆς σκηνῆς αὐλείῳ κατὰ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν ⸫ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προσήκοντα περὶ τοὺς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, ὅσοι τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς ἑρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τοῦ αἵματος τοῦ τε θυμάτων, τοῦ τε σηλοῦ τοῦ ἀερῶνος ⸫ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρραινεν ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν ⸫ μύρῳ, ἵνα τοῦ θεοῦ γένωνται. ὅπερ ἐπ' οὐδ' ἡμέρας ἑπτὰ, τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τοῦ τε σηλοῦ, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τοῦ αἵματος τῶν ταύρων ⸫ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ χρόνος. τῇ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν τοῦ λαοῦ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι ⸫ φιλοτιμούμενοι, τοῖς θυσίας ἕκαστος ὑπέφερεν τοῖς λεγομένοις ὑπακούων. ὑπεκειμένων δὲ τῶν ἱερῶν τοῦ βωμοῦ ἀφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὸ τοῦ βωμοῦ. συνέβη δ' οὐ καιρῶν συμφορά τις ἐν τότε, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ παιδὶ, γλυκαίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τοῖς ψυχοῖς πρὸς τὰ συμπίπτοντα σφόδρος ἰσχύς, καὶ κἂν βούλωνται τοῦ θεοῦ ἡττᾶσθαι τὸ πάθος γενόμενον. τοῦ γὰρ ὑμῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναβαδος καὶ ἀβιούς, κομίσαντες ὑπὸ τὸν βωμὸν, οὐκ ὧν πρόσθεν μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν τοῖς πυρσοῖς ἐπ' αὐτοὺς τοῦ ὁρμοῦ βαλόντος καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ὕστατοι ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς βᾶσ' ἄραντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας ἔξω παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πρόδηλοι δὲ αὐτοῖς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ θανάτου φέρον δόξαν ἕτερα γεγυμνωμένῳ δηλητήριον. μόνους δὲ μωυσῆς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ⸫ τὸν πατέρα μὴ φθονεῖν τοῖς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκείναντας τοῦ εἰς τὸν θεὸν τιμοῦ τοῦ περὶ αὐτοὺς σκυθρωποῦ. ἤδη γὰρ ἀαρὼν καὶ τοῦ στολοῦ τοῦ ἱερέως ἠμφίεσ. μωυσῆς δὲ πᾶσαν τιμὴν παραπεσάμενος, ἵν' ἕτερα τὸ πλῆθος αὐτοῦ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνην τοῦ θεοῦ θεραπείαν διετέλει. καὶ τὸ εἰς τὸ σίναγον ἀνόδων ἀπεῖχεν εἰς ὃ τὸ σηλοῦ εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδέετο πρᾶξαι τὸ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄχλων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τοῦ πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τοῦ προνοεῖσθαι αὐτῶν βλέπεσθαι. ἐπὶ δὲ τὸ πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' ὃς κεχαρισμένως τοῦ θεοῦ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τοῦ ὑπαγορεύσαντος τοῦ θεοῦ συνετάττετο. λέξειν δ' οὐ περὶ τοῦ πολιτείας καὶ τοῦ νόμων. ὁ μὲν οὖν περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βέλομαι. ἐδαμόθεν γὰρ προφητικῆς κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοῦτου γένοιντο παρεγχειρεῖν τοῦ τοῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' ἐξ τὸν θεὸν ἀπαντυχαίειν τοῖς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' οὐκ εὐσεβοῦσιν δῆλον εἶ μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένων, τοῖς ἀπαντυχαίουσιν.

A iucundúsque ros distillabat ab ea, præsentiæ fidem populo astruens. Moyses autem distributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde *Leuit.8.*
B sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietem alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque *Leuit.9.*
C pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni *Leuit.10.*
D quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm
E suam tristitiam haberc. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit. quòd in mentione sacerdotalis
F ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu impostarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: libeúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris ge- A
ſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam
nulli non notam narrare ſuperuacuum puto)
micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dex-
trum humerum occupabat: tantúmque ful-
gorem emittebat vt procul etiam intuentibus
conſpiceretur. idque præter naturam ſuam &
conſuetudinem: quod certè admirationem me-
retur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu re-
ligionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed
mirabilius eſt quod nunc dicturus ſum. per B
duodecim gemmas, quas in pectore pontifex
infutas eſſeni geſtat, in bello victoriam præ-
nunciare Deus ſolebat. nam prius quàm exer-
citus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emica-
bat, vt toti populo facilè innoteſceret, adeſſe
Deum, opémque & auxilium ſuum inuocanti-
bus eſſe allaturum. quapropter Græci quotquot
à noſtra religione non abhorrent cùm hoc mi-
raculum pro compertiſſimo habeant, ita vt ne-
gari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt o-
raculum. Deſiit tam eſſen quam ſardonyx ful- C
gorem emittere annis ducentis ante quàm hæc
commentaremur, irato Deo propter legum ſua-
rum præuaricationem: de quo aliàs opportu-
nius dicetur. nunc cœptam narrationem dein-
ceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & om-
nibus quæcunque ad ſacerdotalem ordinem
pertinebant ritè peractis, populus Deo in ca-
ſtrorum contubernium receptò lætus ad hym-
nos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quàm
omnibus iam malis auerrũcatis, & omnia pro D
Num.27. ſpera in poſterum ſperantes. donáque Deo tam
priuatim quàm publicè per ſingulas tribus of-
ferebant. Principes enim tribuum bini de ſuo
conferentes plauſtrum cum duobus bubus
contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per
viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc
vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trul-
leum & acerram. hæc decem daricos valebat, E
erátque odoramentis referta. trulleum verò &
phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pende-
bant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta.
hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad
altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum
& arietem cum agno anniculo in holocau-
ſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnuſ-
quiſque principum alias victimas quæ ſa-
lutares vocabantur, per ſingulos dies boues
duos & quinque arietes cum agnis anniculis
& hædis. atque ita per duodecim continuos F
dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyſes
autem non amplius in Sina monte, ſed taber-
naculum introgreſſus, conſulebat Deum de re-
bus agendis, & de ferendis legibus: quas me-
liores quàm vt ad hominem autorem referri
debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diui-
nitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob
voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem vio-
lare fas putarent. ſed de his nunc deſino. pro-
prium volumen aliquando huic tractationi
dicaturus. G

τῷ γὰρ λίθων οἷς ὄπὶ τ ὠμων φέρειν τ ἀρχιερέα πρεπει-
πον, (σαρδόνυχες ἦ ἦσαν, & σημαίνειν αὐτῶν τὸν φύσιν
ἡγοῦμαι πρόδηλον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συνι-
βαινε λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρίοι τ
στρατὸν τ ὄπὶ τῷ δεξιῷ τῷ ὤμων πεπιρπημένον, αὐ-
τῆς ἀποπνεούσης καὶ τοῖς προῤῥωτάτω φαινομένης, ὑ
πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲ
οὖν & τοῦτο τοῖς μὴ τὸν σοφίαν ἐπ' ὀκφαυλισμῷ τῷ
θείων ποιεῖσθαι. ὃ δ' ὄτι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ.
δώδεκα γὰρ τ λίθων οἷς κατ' στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐ-
σεραμένης τῷ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν
προσημαίνειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτε ν. ἀπ' αὐ-
τῶν αὐγή, μήπω τ στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει
παντὶ γνώριμον εἶν τὸ παρεῖναι τ θεὸν εἰς τ ὑπηκοΐαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα μιμούμενοι ἔθη δέ
τὸ μηδὲν αὐτοπλέγειν δύνασθαι τούτοις, τὸν ἐσθῆτα
λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲ οὖν ὅτε ἐσθὴς & ὁ
σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ
ταύτην ἐμὲ συγγραφὴν τὸν γραφὸν, τοῦ θεοῦ δυσχε-
ράναντος ὄπὶ τῇ παραβάσει τ νόμων, ὧν ἐν ἐξῆς λό-
γον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τ σκηνῆς, καὶ διακο-
σμηθέντων τῷ περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁ-
μόσκηνον αὐτῷ τ θεὸν ἐκέλευεν εἶν, καὶ ἔρεσθαι
πρὸς θυσίας τε & ἀνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ
προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ σὺν τῶν μελλόντων
ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ
τὰς μὲ κοινῇ, τὰς ἢ κατ' ἰδίαν ἀνέθεσαν κατ φυ-
λάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατ δύο συνελθόντες, ἅμα-
ξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲ οὖν ἦσαν
αὗται κατ τὸν σκηνὸν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς
τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ὑβλίον, καὶ
θυίσκην. τὸν μὲ δαρεικοὺς δέκα ζυγαμβοῦν, καὶ
πλήρη θυμιαμάτων. τὸ ἢ ὑβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀρ-
γυρᾶ ἢ ἦν, σίκλους μὲ αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. εἰς
ἢ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο. πλή-
ρεις ἢ ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων οἷς ὅτε τῷ
βωμῷ χεῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν
σὺν ἀρνίων ἐτησίων ὁλομελῆ καυθησόμενα, & σὺν αὐ-
τοῖς χίμαῤῥον τε ὄπὶ παραιτήσει ἁμαρτημάτων. πρὸ-
σῆγον ἢ τ ἀρχόντων ἕκαστος καθ' ἑτέρας θυσίας σωτηρίους
λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε
κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἕτοι μὲ δὴ θύουσιν
ὄπὶ ἡμέρας δώδεκα καθ' πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς
δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὄπὶ τὸ σινᾶον ἀλλ' εἰς τ σκηνὴν
εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τὸ θεὸν περί τε τ προκει-
μένων & τ νόμων & συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατ σώζειν
ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τ ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέ-
βη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶν δόξαντας τοῦ θεοῦ. ὡς μήτ'
ἐν εἰρήνῃ τινὰ ζυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην
ἐθέλοιεν παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲ τού-
των, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἀξιοκρέως συνθεῖναι
μελλων τῷ νόμων.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας τε καὶ ἱερουργίας κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐς αὖθις συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελεῖται, καὶ δύο γίνονται τρόποις. ὁ μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ δὴ τοῦτο καὶ τῷ θεοσεβείᾳ τοιαύτῃ ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὅτι καὶ κατ' εὐχὰς δοῦναι τῶν τεθυκότων. ἐρῶ δὲ περὶ τῶν πρωτέρας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἄρνιον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἑπέτεια. τοῖς δὲ βουσὶ ἐφεῖται θύειν καὶ τεθρέμμασιν. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγιάσας δὲ τούτων, τὸν κύκλον περὶ αἵματι δεύσας τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαιρεσποιήσαντες, ἀμφιελίζουσι, καὶ πάσαντες ἁλσὶν ὅλα τὸν βωμὸν ἀναπλέασι ξύλων ἤδη πεπληρωμένων, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας τοῦ ἱερείου, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν σκηνάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιάσματα παρασκευάζουσι, τὰς δορὰς τοῦ ἱερείου λαμβάνοντες. καὶ ὁ μὲν τοῦ ὁλοκαυτώσεως τρόπος οὗτος ἔστιν. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ τελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μᾶλλόν τι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροῖς καὶ τὸ ὑπόπλοον καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τοῦ λοβοῦ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν μηροῖν τῷ ἀρνὸς ὑπέρθουσι τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὸ κνήμιον τοῖν δεξιῶν τοῖς ἱερεῦσιν ἀπαρχόντες, ὑπὲρ δύο ἡμέρας διοχωροῦσι τοῖς καταλειπομένοις τοῦ κρεῶν. ἃ δὲ ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τοῦ περιρραινομένου τέρπου τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δὲ ἀδυνάτοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα περιστερὰς ἢ τρυγόνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῶν θυσιῶν τῶνδε τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐρῶμεν. ὁ μὲν καὶ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπαίσας, ἀρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν ἁμαρτεῖν δόξει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ὀξυχάς. καὶ τοῖς τε νεφροῖς καὶ τοῖν ἄλλοιν πιμελοῖν σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ὑποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τὴν ἡμέρας ἐν τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ νόμος εἰς τοῦτο ἀνεῖται ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδὼς, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κελεύει θύειν, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, ὃ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερεῖον ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάσσουσι δὲ τοῦ προστάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλλυσιν ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν ἀσσαρῶνος μέτρον. κεραμίῳ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ ζυγῶν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὅτι τοῦ βωμοῦ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ὅτι μὲν βοὸς εἵνεκα ἥμισυ. ὅτι δὲ κεραμίου, μέρος τούτου τέταρτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἰν μέτρον ἀρχαῖον ἑβδομήκοντα

Cap. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concrematur. his iugulatis ſacerdotes aram circunquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora verò ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: ſacerdóſque ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renéſque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 49.

Leuit. 2.

ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius ſacerdotes in cibum ſumunt, aut coctum: nam oleo ſubigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem ſacerdos offert, totum comburi oportet. Verat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, ſacerdotibus quoque partem ſuam inde ſumentibus. Publicis verò impenſis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac veſpere. ſeptima autem quaque die duos iugulant, eodem modo ſacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum verò pro peccato, ſi quid fortè per obliuionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunant vſque ad veſperam: ſacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem, & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in deſertum emittitur, in quem ſi quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in ſuburbanum in locum puriſſimum eductum cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſcepties, totieſque pauimentum, rurſúſque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifex que adiicit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decima quinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimáſque Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſeæ dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ac ſeptenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. *Leuit.* 23. *Deut.* 31.

A δωάταν ἢ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. ἀπένδουσι ἢ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ὑπὲρ ὑγιείας τελῶν ἐπενέγκει κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπάρχεται μίαν ἐπιβάλλει τοῦ βωμοῦ δράκα, τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς ζοφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται, ἢ ζυμωθέντων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ ἐπισοῦν, ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερινὸν μετὰ τὴν γεγυμνότος ὑπ' ταὐτό. ἐπὶ ἄλλως δὲ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενέσθαι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν ἐν νόσοις ἀφαυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἐᾶν ἐστὶν παλαιοῦν ὅτι νόμιμον, τοῦ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ἐν δὲ τῷ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τοῦ αὐτοκτῶν, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ πάς τε καθημερινὰς θυσίας ὑπερβάλλουσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπταύσιοις ἑπτὰ, καὶ κριόν. ἔειφον δὲ ὑπὲρ παραπτώσεων ἁμαρτάδων, εἴτι κατὰ λήθην γένοιτο. τοῦ δ' ἑβδόμου μηνὸς ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι. νηστεύουσι δὲ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην δύσεως δύνοντος ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔειφον. προστάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἐείφους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποχωρισμὸς καὶ παράπτωσις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς πρασείοις εἰς καθαρώτατον ἄγουσι χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ κάρυσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται δὲ ταύροις, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου πρασχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως ὧδε θύοντος. ἔτι δὲ σφαγίτης, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐείφους, ῥάνει τοῦ δακτύλου ἑπτάκις, τοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἐσελθὼν τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, ἐλθὼν τοῦ μείζονι κρίσιν εἰς τὸ ἄθυτον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὴν πιμελὴν σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς, ὁλοκαύτωσιν τοῦ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ ἀπὸ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξεπομένης τὸ λοιπὸν ἐκ καμπῆς πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κατ' οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορώμενος ὑπὲρ φυλακῆς ἐτῶν. ὅταν τε παρίωσιν ὑπὸ τύχοιεν, παραγινομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἄγει τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τοῦ θεοῦ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καρδὴ φοίνικος πεποιημένην, τῇ μήλῃ τῇ περσέας προσόντος. ἔθυον δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ ἡμερῶν τὴν ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ βοῶν ἑπτὰ καὶ δέκα βοῶν, καὶ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων, καὶ κριῶν δύο, καὶ ὠδαίτησιν ἀμνῶν ἐείφη προσεθέμην. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τοῦ ἀρνῶν καὶ τοῦ κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἐείφου, θύεται. ὑφαι-

ὑφαιρουῦντες ἡ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν, εἰς ἑ- A
πτὰ καταπῦσιν. ἀίρονται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου
κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰ-
ρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑ-
πτά. ☪ ὑπὲρ ἀμβρωμάτων παραιτήσεως, ἕλφον.
καὶ ταῦτα μὲ ἑβδομίοις ταῖς σωλωὰς πήγνυσιν ὅπτα-
λεῖν ὄζει πάτερον. τῶν δὲ μλυὶ τῶν ξανθικῶν ὃς νισ-
σὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτος ὄζιν ἀρ-
χὴ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κατὰ σελλύλιν ἐν κειῷ τῷ B
ἡλίου καθεζῶτος, τούτῳ γὰρ τῶν μλυὶ ν' ὑπ' αἰγυ-
πτίοις δουλείας ἠλευθερώθημλυ, καὶ τλὺ θυσίαν λὺ
τότε ἐξιόντας αἰγύπτου θῦσαι προσῆκον ἡμᾶς πά-
σχα λεγομένλυ, δι' ἐτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. ☪
δὴ τελοῦμλυ αὐτλὺ κατὰ φρατρείας, μηδενὸς τῶν
τεθυμένων εἰς τλὺ ὕπνωσαν τρεφυμένου. πέμπτῃ
δὲ καὶ δεκάτῃ ἄζαδέχεται τλὺ τῶ πάσχα, ἡ τῶν ἀ-
ζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα, καθ' λὺ ἀζύ-
μοις ξέφονται. καὶ καθ' ἑκάστλυ ἡμέραν ταῦρος C
σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μλυὶ εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρ-
νες. καὶ ταῦτα μλυὶ ὁλοκαυτῶται προσιθεμένου τοῖς
πᾶσι καὶ ἐείφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς δωχίαν κα-
τὰ ἡμέραν ἑκάστλυ τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρα τῶν
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἕκτη δ' ὄζιν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν
καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἀ γὰρ ἤψαντο πρότερον αὐ-
τῶν μεταλαμβάνουσι. ☪ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν
δίκαιον εἶ πρῶτον, παρ' ἧς τῆς δυπορείας τούτων ἐ-
τυχον, ταῖς ἀπαρχαῖς αὐτῶν τ' κειθῆς ὀπιφέρουσι D
τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τῶν καχύων τὸ δέαγμα
☪ πίσαντες, ☪ καθαρὰς προὶς ἀλεσῶν τὰς κειθὰς
ποιήσαντες, τῶν βωμῶ ἀσαρώνα προσάγουσι τῶν
θεῶ. καὶ μίαν ἐξ αὐτῶ δέαγα ὀπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν
ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ
ἔξεσι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ὅτι ταῖς ἀπαρ-
χαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῶ θεῶ. ἑ-
δόμης ἑβδομάδος διαγλυμμένης μ' ταύτλυ τλὺ E
θυσίαν, αἵται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι πεν-
ταεάκοντα συνέα, τῇ πεντηκοστῇ λὺ ἑβραῖοι ἀσαρθὰ
καλοῦσι, σημαίνει δ' τοῦτο πεντηκοστλύ, προσάγουσι τῶ
θεῶ ἄρτον ἀλφίτων μ' πυείνων, ἀσαρώνας δύο, μ'
ζύμης γενομένους. θυμιάτων δ', ἄρνας δύο. ταῦτα μ' γὰρ
τῶ θεῶ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι
σκευάζεται, καὶ καταλιπεῖν οὐδὲν ὄζιν ἐξ αὐτῶ εἰς τὴν
ὑπὸ πῦσαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτωθησομένης μό- F
σχος τε θύεται ἑξὶς, καὶ κριοὶ δύο, καὶ ἄρνας τεσσα-
ρεσκαίδεκα, ἐείφος δ' δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὄζι δ'
ἡ ἀδημία τῶν ἑορτῶν, καθ' λὺς οὐχ ὁλοκαυτοῦται, οὐδὲ τῶν
πόνων τῶν ὅτι τοῖς ἔργοις αἴεσιν οὐ διδόασιν. ἀλλ' ἐν
πάσαις νόμιμον τό τε τ' θυσίας εἶδος ☪ τὸ τ' ἀρχίας
ἀταλαίπωρον, καὶ προὶς δωχίας εἰσὶ τεθυκότες. ἐν
μυρτοι τῶ κοινῶ σῖτος ὀπὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώνες
δ' εἴκοσι ☪ τέσσαρες εἰς τοῦτο αἰαλουῦται, ὀπτῶν- G
ται αὖα δύο ἀρτοθέντες μλυὶ τῇ προὶ τῶ σαββάτου. τῶν
δ' σαββάτῳ πρωῒ, κομιθέντες ὅτι τῆς ἱερᾶς ξανσέζης τίθενται κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμέ-
νοι. δύο δ' χρυσέων ὑποκειμένων πινάκων λιβανωτῶ γεμόντων διαμένουσιν ἕως τῶ ἑτέρου σαβ-
βάτου. καὶ τότε μ' αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δ', τοῖς ἱερεῦσι προὶς τροφλὺ δίδονται,
καὶ τῶ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὅτι τῶν ἱερῶ πυεί, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς
δ' ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων προσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐν τῶν ἰδίων ἀναλωμά-
των, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυσον ἐλαίῳ μεμιγμένον, ☪ πεπτὸς ὀπίσω βραχείᾳ,

Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, durátque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautomata fiunt, additúrq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem, ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum ſit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſarotha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumũtur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolẽt, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam;

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16.

Leuit. 23.

estque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solemni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis tartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem differeremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec sibi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemtim habeantur, vt, & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & sanis arceantur. Quid igitur verebat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat

Leuit.8.

Leuit.7.17.

Leuit.12.13. 14.15.

καὶ εἰς μὴ ὄξιν ἀσσάρων τὸ ἀλδύεον. τούτου ὁ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὑπφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν πεποιῆσθαι. μωυσῆς ὁ τὴν λευιτικὴν φυλὴν ἀφ' ὅλου τοῦ λαοῦ κοινωνίας ὑφεξελόμενος ἱερὰν ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίας ἃς ὑπὲρ τῶν τοιούτων νομίμους παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τἄλλα ὅσα περὶ σκηνὴν τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ περὶ τῶν ζώων ὁ διέκρινεν ἕκαστον ὅπ ἔφοιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖεν. περὶ ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γεγραφῆς γένηται, διελθόμεθα, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθείς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν ἔσθ, τῶν δ' προστάξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τῷ χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ τὸ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τῶν τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τῷ βρῶσιν διεκώλυσεν. ὁπλου τε τὸ στέατος αἴρειν καὶ προβατείου, τὸ τῷ βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δ' τῆς πόλεως, τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τῷ γονῇ ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας ὅσ' ἂς ἡ τῆς κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὑπῆ, μετέρησεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμας. μετὰ δὲ ὡς ἤδη καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐφῆσιν. ὁμοίως δὲ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῆς ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δ' θύουσι καὶ περὶ τῷ τῇ γονῇ ῥεομένῳ. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκενοῖ γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπρους, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωδιαπτωμένους, καὶ νεκρῷ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἐρρωμένῳ κομίσηται χάριν, ὁ δὴ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμοίβεται θυσίαις τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν συμπεσόντων ὀχλ' ταὐτῷ τῷ αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ὅτι τῇ αὐτῇ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς ὄλεθρον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων ἀντιφρικέναι. καὶ ταῦτα πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὅτι σημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' ἤδη ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χεῖρα ἦν, τῷ σὺν αὐτῷ πλήθει εἴλετ' ἂν νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν ταύτην οὖσαν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας πεφαγόμενοι. μωυσῆς δ' τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ πρῶτον τὸ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

Ὡς δ'

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὴ αὖ τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν A εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἀπέσθαι μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, αὖ ἄρρεν τὸ τεχθὲν ἦ. διπλασίονας δὲ εἴ) τὰς ἡμέρας ὅλη θηλυτοκίας νενόμικεν. εἰσιέναι μήν τοι μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν, θυσίας ὅλη τελεῖν αὖ οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διαιρόντας. αὖ δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῶ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀπλεσμένης ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὅλη- B βάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δ' γυναῖκα στήσας τὴν τῷ ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἳ δ' εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὄπτεφφει μὴν τῷ θεῷ τὴν προσηνοείαν διφθέρα, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὠδαβᾶσαν δ' τὸ σῶφρον, τῷ δεξιῷ σκέλος ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα πεισθεῖσαν οὕτως ἀποθανεῖν. αὖδ' ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔρωτος C τῆς δι' τοῦτο ζηλοτυπίας προπετὴς ὁ ἀνὴρ δι' τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημένος, μὴν δεκάτῳ γενέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῷ δ' ὅρκων τελειωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς φιάλην ἐκπιέζει. προκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴη προσύχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἢδ' εἰ μὴν ἀδίκως ἐκεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται κ) τελε- D σφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα. ψυσαμένη δ' τὸν ἄνδρα ὅλη τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀχμῆς καταστρέφει τὸν βίον, τῷ τε σκέλος ἐκπεσόντος αὐτῇ κ) τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. κ) τοῦτο μὲν τῷ θυσιῶν κ) τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, ταῦτα μυσῆς τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε. νόμοις δὲ αὖτοῖς τοιούτοις ἔθετο., μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δύσαιμον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑ- E μαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἴ) γνησίους. κ) τὸ μίσγεσθαι δ' μητέρασιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δ' καὶ πατρὸς συνεῖναι γαμετῇ, κ) πατέρας καὶ ἀδελφᾶς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δ' κ) γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτίνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν. μὴ δ' τὴν F φορὸς τὰ ἄρρενα μίξιν πιᾶν, δι' τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὠδὴν ἡδονὴν θηρωμένους παράνομον. κατὰ δ' τῷ εἰς ταῦτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν. τῷ δ' ἱερέων κ) διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. τούτων δὲ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἶργει, κ) προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀκμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας, κ) τὸ πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῷ προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' ἅις δηποτοῦν αἰτίας ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μὴν G τοι, ὐδὲ τεθνηκότος αὐδ' ἐς ἥξωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνῳ δὲ αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, C ταύτῃ φυλάττειν. ὅθεν ὐδὲ νεκρῷ προσεῖσιν ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι C παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσίεναι μέχρις ἂσιν. ἀφελεῖς δ' εἴ) πᾶσαν ἀφέλκαν. τὸν δ' μὴ ὁλόκληρον τῷ ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρα. ἀναβαίνειν δ' ὅλη τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δ' περὶ τὰς ἱερομηνίας καθαρεύειν εἴ), σπουδάζειν δὲ κ) περὶ τὴν αὐτῶν διαιταν ὡς ταύτην ἀμεμπτον εἴ).

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, XIIII.
aut ſacris intereſſe vſque in quadrageſimum diem ſi fœtus ſit maſculus: quòd ſi fœmina ſit, duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne poſt præſtitutum quidem terminum intrant abſque victimis, quæ partim Deo, partim ſacerdotibus cedunt. Quòd ſi quis adulterij ſuſpicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronem, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod reliquum eſt, ſacerdotibus veſcendum datur. Deinde aliquis ſacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa ad fanum: & inſcripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurandum cum imprecatione, vt ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto miſerè moriatur: ſin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem maſculum pariat, peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier verò ſi iniuſtè eſt delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd ſi & coniugalem fidem & Deum iurisiurandi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moyſes genti ſuæ de ſacrificiis ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipub. quoque intereſſe, vt liberi legitimi proueniant. Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum ſorore natúve, omnéſque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis moribus turpem voluntatem captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolùm prædictis legibus ſicut reliquos teneri iuſſit, ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris ſacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſſit, eámque ſeruare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur ſimplices eſſe, omníque fuco carere. Quicunque è ſacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare.

Num. 5.

Exod. 22. Deut. 17. Leuit. 18. 20. 21. 29. Leuit. 21.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus; in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri, & emptor, computatiſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit.25.

CAP XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. *Num.1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num.2.3.4

ἡ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὼ ἱερατικὼ στολὼ φορῦντες, ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ δεῖ πάντα καθαροὶ καὶ ψαλοὶ, πίνειν οἶνον ἕως ἂν τὰ στολὼ ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύεσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τοῦ αὐτοῦ γνόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τῶν δὲ αὖθις καὶ περὶ ὅτι τὸ ἐρημίας διαπέμψας, ἐφρόντισεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τὼ χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δὶ ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δὶ ἑβδόμης ἡμέρας τὸν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐφεῖπεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῶν αὐτομάτως ἀναδιδόντων ἀπὸ τοῦ γῆς, κοινὼ ἔδει τοῖς θέλουσιν τὼ χρῆσιν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ὀξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μὴ ἑβδόμῳ ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ὄς.ν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δὲ ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰώβηλος. ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ὄντας ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς τισὶ τῶν νομίμων, τῷ σχήματι τοῦ δουλείας ἐκόλασε θανάτῳ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τοῦτον τὸν τρόπον. ἐνιαύτου τοῦ ἰωβήλου, ἐλευθερίαν σημαίνει τοὔνομα, συμπερχόντων ὅτε ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τοῖς καρποῖς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας ληλυθυίας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, τοσοῦδε ἔχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. τοῦ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὸ τοῦ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐκνέμον, ἔξεισι τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συμβεβηκυίων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς δεύτερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅτι ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπραμέναις. οὐ γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει πεπραμένων, ἔγνωκεν ἕτερος. εἰ μὲ γὰρ πρὸ τοῦ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τοῦ κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτῃ μωυσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὡς ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύκει τῇ στρατιᾷ, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γραμμάτων παραδίδωσιν.

Κεφάλαιον ια.

Νόμοι καὶ ἦθη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν εἶχεν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐφάπτῃ, τῶν πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἄπειθαι. προστάσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πᾶσι τῆς λοιπῆσδε φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν σημανθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱερεῖς μὲν γὰρ ἦσαν οἱ λευῖται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γνομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὑπολοιπευόντων δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τετρακίσχιλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὸς δὲ λευῖ, κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας, μαναασσῆ τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμῳ αὖτε τῷ ἰωσήπου. δέησις δὲ λῦ αὐτὸν ἰακώβου πρὸς ἰώσηπον, ποιῆσαι αὐτῷ παῖδας ὡς καὶ πρότερον. πηγνύντες δὲ τὸν σκηνὼν, μέσην ἀπελάμβανον ζῳῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστῳ παρασκευασμένων, οὗ δὴ μέσον ἐστήμεινε.

καὶ κό-

καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν A
τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. ὡδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μεταναστευούσῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐοικέναι. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπεσθαι δὲ οἱ λευῖται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξηριθμήθησαν δὲ αὐτοὶ, τὸ μὲν ἄρσενος ὅσον ἑξακοσίων εἶχεν ἡμέραν γνόμενον, δισμύριοι δὲ καὶ χίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν χρόνῳ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἐστάναι τὴν νεφέλην, μένειν B
αὐτοῖς ὡς ὑπὸ δημοσίου ἐδόκει τῷ θεῷ. ἑπομένης δὲ ταύτης, μετανίστασθαι. δῆρε δὲ βυκάνης ἕτερον ἐξ ἀργυρέου ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δ' ὅση σύριγξ αὐλητρικὴ παχυτέρα. παρέχουσα δὲ ὅσος ἀρκοῖ ὑπὸ τοῦ στόματι, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τὴν σάλπιγξι παραπλησίως τελοῦν. ἀσώρα καλεῖται καθ' Ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. ἓν τῇ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς παρακέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τῷ πλήθει πρὸς τὰς C
ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ὑποσημαίνοντος ἔδει τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συνῇσε τὸ πλῆθος. ἡ δὲ σκηνῆς μετανιστευούσης ταῦτα ἐγίνετο, ὑποσημαίνοντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ περὶ τὴν ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο. ἐπὶ δὲ τὸ δεύτερον, οἱ πρὸς τὴν νῶτον αὐτῆς καθεζῶτες, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν προϊόντων ἐξ φυλῶν ἐκομίζετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἓξ. λευῖται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. D
τρίτον δὲ σημαίνοντος, τὸ κατὰ λιβὰ τεταγμένων τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ βορρᾶν. τὴν δὲ βυκάνας ἐχρῶντο καὶ ὅτε ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς αἷς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ ἐπὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγόμενον ὅπερ ἐστὶν ἑορτή.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως δι' ἀπορίαν, καὶ τῶν σασσάντων κόλασις. E

ΚΑὶ βραχὺ διαλιπών, ἀπανίσασαν τὸ σιναῖον ὄρος. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας φησὶν ὧν δηλώσομεν, εἰς τε χωρίον εἰσερημώδη λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν σασάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσῆν αἰτιᾶσθαι τῶν τε κατ' τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, τὴν μὲν ἀπολέσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑπῆρχε παρέξειν δυσωμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶνται F
ταλαιπωρίαις, ὕδατος μὴ ἀναπίζοντες. εἰ δὲ καὶ τὴν μάνναν ὀπλιπεῖν συμβαίη, τέλεον ἀπολέμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῄνει, μήτε μωυσέως καὶ τῶν πεποιημένων αὐτῷ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῶσαν ἔτι μᾶλλον G
πρὸς τὸν μωυσῆν ἐπιτείνετο. μωυσῆς δὲ θαρσυνῶν αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπέσχετο, καὶ περ ἀγρῶς ὑπ' αὐτῶν ὅτως προϋπειλημμένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρειῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ὅτι τούτῳ, καί τινος ἑρμῆν πόθεν ἂν τοσαύταις ἀπορήσειε μυριάσι τῶν προειρημένων.

Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: aderántque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excitabantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbathis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Cap. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. XVI.

NOn multò post à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laborioſę peregrinationis culpam in Moysem cõferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interituros. His addebant multa conuitia, quæ in virtũ optimè meritum passim iactabátur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moysi beneficiorum, bonam spẽ habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamẽ carnium eis exhibiturum, non in vnum tantũ diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere possit:

Num. 9.

Num. 10.

Deus,inquit,&ego,quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocatúrq; Cabrothaba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus,qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. *Num.*13. 14.

MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat.Cúmque in mediis constitisset:Duo bona,inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri.Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed pòst magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potẽtiam explorent.Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi.Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum.qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis.Et fructuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrãtibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi,& vrbes mœnibus firmissimis cingantur.Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quæ hactenus pòst exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilij præstare.rursúmque Moysem incusantes, in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerũt,in vtrumque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo. vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς,εἶπε,κἀγὼ,καί τοι κακῶν ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, οὐκ ἀπόσοι ἁπαξ μόνον κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν,καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσαν. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλα τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν,καὶ ἤθροιζον αὐτὰς πρεσβύτατοι. ὁ μὲν θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τὰς ἐβραίων ἀνοίας εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν.καὶ νεῦ ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ὅτι ὀπιθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξιορύσαντες τὴν χαναναίων χώραν, τὴν ἐπιπολάσας τοῖς ἰσραηλίταις ἐξέφηναν.

ΑΝαχωρῶν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον ὄσαν τῆς χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὴν ἐνδιατᾶσθαι,εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς,δύο φησὶ κεῖναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ χαρίζεσθαι ἀγαθά, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, ἃ μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, ἃ δ' ἤδη λήψεσθε.χαναναίων γὰρ ὅπῃ τῆς ὄρεως καθήμεθα. κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὁπόντας οὐ μόνον ἡ βασιλεὺς ἡ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθρόον αὐτῷ ἔθνος. γυμνασώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔργον.οὐ γὰρ ἀμαχητὶ χωρήσουσιν ἡμῖν τῆς γῆς,ἀλλὰ μεγάλοις αὐτῶν ἀγῶσιν ἀφαρεθέντες. πέμψωμεν δ' κατασκόπους,οἳ τὰ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. πρὸ δ' πάντων ὁμονοῶμεν , καὶ τὸν θεὸν ὃς ὅτιν ὅπῃ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ἀλλὰ τιμῆς ἔχωμεν. μωυσέως δὲ ταῦτ' εἰπόντος,τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμᾷς ἀμείβεται. καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων,ἓξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἳ διεξελθόντες ὑπὸ τὰ πρὸς ἀρκτοῦρον τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅπῃ τε ἀμαθοῦν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνεῖνται τὸ ὄρος.καὶ τοῦ τε τῆς γῆς φύσιν,καὶ τοὺς τὴν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξιορύσαντες παρῆσαν, τεσσαρακοντα ἡμέραις εἰς πᾶν καταξερησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δὲ καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τούτων εὐωρεπείᾳ καὶ τῷ πλήθει τὰ ἀγαθῶν ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο,πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος.φοβοῦντες δὲ πάλιν αὐτὸ,τῷ τὰ κτήσεως δυσπορῶ,ποταμούς τε δυσβάτους λέγοντες ἀδυνάτους τε μεγέθους ἅμα καὶ βάθους,καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι,καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ προβόλων ὀχυρότητι.ἐν δὲ χερρονήσῳ καὶ τῷ γιγάντων ἔφασκον τὰς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθαμβημένοι πάντων οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἐνέτυχον,μείζω τὰ κατὰ τὴν χαναναίαν, αὐτοί τε καταπεπλήγεσαν, καὶ τὸ πλῆθος ὕπως ἔχειν ἐπειρῶντο.οἱ δὲ ἄποροι ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον,καὶ δυσλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας,σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τὸν θεὸν βοηθοῦντος,λόγῳ δὲ μόνῳ ὑπισχνουμένου.καὶ τὸν μωυσῆν πάλιν ἠπιῶντο,καὶ κατηδόων αὐτὸ,τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνος τὸν ἀρχιερέως. καὶ πονηρὰν μὲν καὶ μισητὴν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν,δυσφορουσι τὴν νύκτα. πρωὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνδραμόντες,δι' ὀργὴν ἔχοντες καταλιθοῦσι τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν,ὅπῃ τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

C

D

E

F

G

Quem

τῆς ἢ κατασκόπων ἐποιοῦ ὁ τῆ ναυήχου παῆς φυλῆς ἐ- A
φραιμίτιδος, & χάλεβος τ ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες χω-
ρῆσαν εἰς μέσους, & τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρσεῖν δίομε-
νοι, & μήτε ψευδολογίαν καταπείσθη τ θεῦ, μήτε πι-
στεύθη τοῖς ἐκ τ μὴ ταληθῆ φερὶ τ χαναναίων εἰρηκόσι
καταπληξαμένοις, ἀλλὰ τοῖς ὅτι τ δυσαρμονίαν & τὴν
κτῆσιν αὐτοῖς τ ἀγαθῶν παεορμῶσιν. ἔτε γὰ τῆς ὄρων
τὸ μέγεθος, ἔτε τ ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἀσκη-
κόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι φεὸς τὰ ἔργα. καὶ ταῦτα τ θεῦ
συμπαεσθυμουμένε & ὑπερμαχοῦντος αὐτοῖς. ἱκετεύον- B
τες οὖν ἔφασαν δεῖν τοῖς πολεμίοις, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑπο-
φίας, ἡγεμόνιτε τῆς θείας πεπιστεύκοτες καὶ ὁδηγοῦσι ἡμῖν ἑπό-
μενοι. & οἱ μὲ ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τ ὀργὴν κα-
ταπαεαύνειν τῦ πλήθους. μωυσῆς ὁ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες
ὅτι τ γῆν, τ θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τ ἑαυτῶν σωτηρίας,
ἀλλ' ὅπως τ ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ καθέλῃ
τ δόξαν αὐτῶν, ὑπὸ τ ἀμηχανίας & ἀδοκήτου
αὐτοῖς πάθους τεταραγμένων. παρῆν δ' ἡ νεφέλη, καὶ C
σῶσα ὑπὲρ τ σκηνῆς, ἐσήμαινε τ ὀπτασίαν τῦ θεῦ.
μωυσῆς ὁ θαρσήσας, πάρεσιν ὅτι τὸ πλῆθος, καὶ τ θεὸν
ἐθέλειν καταθέσθαι ὑπὸ τ ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμω-
ρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲ τ ἐξημαρτημένων, οἵαν ὁ οἱ πατέρες
ὅτι κακοθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ὀπτέφερον. παρελθόντι γὰ εἰς
τ σκηνῆν αὐτῦ, & φερὶ τ μελλήσης ὑπ' αὐτῦ ἀπω-
λείας ὀποκλαομένῳ, τ θεὸν ὑπομνῆσαι μὲ ὅσα παθόν-
τες ἐξ αὐτῦ, καὶ πηλίκων δυεργεσιῶν μεταλαβόντες,
ἀχαρίστοι φεὸς αὐτὸν γεγόνασι. ὅτι τε νεῶ τῆ γῆς κατα- D
σκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοῖς ἐκείνων λόγοις ἀλη-
θεστέροις τ ὑποχέσεως ἠνέσαντο τ αὐτῦ. καὶ δίκα ταύ-
την τ αἰτίαν, οὐκ ὀπολεῖ μὲ ἅπαντας ὑφ' ὁμαφανοῦ τὸ
γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει δίκα τιμῆς.
τ μέντοι χαναναίαν ὑ παρέξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ὑδὲ τ
ἀπ' αὐτῆς δυδαιμονίαν. ἀνέσιες ὁ ποιήσειν καὶ ὀπόλισθας
ὅτι τ ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαρακοντα καταδιώναι, τῆς
ἀδικομίας ποινὰ ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μέντοι E
τοῖς ἡμετέροις ἀδοδώσειν τ γῆν ὑπέσχετο. κἀκείνους τ
ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετα-
σχεῖν, ποιήσειν δεσπότας. ταῦτα ὁ μωυσέως κτ τ θεῦ
νεύματι δηλεχθέντος, ἐν λύπῃ & συμφορᾷ τὸ πλῆθος
ἐγένετο. & τ μωυσῆν παεκάλει καταλλάκτην αὐτῆς
γενέσθαι φεὸς τ θεὸν, καὶ τ ἁμαρτίας τ κτ τῶν ἐρη-
μίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς ἀδοῦναι. ὁ δ' οὐκ
ἔφασκεν τ θεὸν τοιούτῳ πεῖραν φερεσίσεσθαι. μὴ γὰ F
κτ κακότητα φεσαχθῆναι τ θεὸν ἀνθρωπείως εἰς τ
ὀργὴν τ φεὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμη καταψηφισάμενον
αὐτῆς. οὐ δεῖ ὁ ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύ-
τας μυριάδας ὀργιζομένας ἐκραύνει, καὶ μετήγαγε
εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰ θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἐπιτάδαι
τοῖς λόγοις αὐτῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. κ πολλάκις
ἀδακούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τιν' ἀπείθειαν ἐ-
πέγνωσαν ὑπὸ τῆ συμφορᾶ φερπεσεῖν. θαυμαστὸς ὁ ἦ
ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, κ τῆς ἰσχύος τ ἐκ τῆ πίστεδαι φερὶ ὧν G
εἰ ἐπόησεν, οὐ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ κ
νεῶ ὄντι ὑδεὶς ἐβεβαίων ὃς ἐκεῖ καθάπερ παόντος αὐτ
κ κολάσοντος αἰ ἐκόσμει πρόθαρσεῖ τοῖς ὑπ' αὐτῦ νο-
μοθετηθεῖσι κἂν λαθεῖν δύνων). & πολλὰ μὲ κ ἄλλα
τεκμήρια, τ ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτῦ δυνάμεως ὄντι,

A Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiũt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes intetim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

XVIII. Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualiſeſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerẽt, & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus præſtuliſſet: attamen terrã Chananæam eiúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illã daturum, eóſque commodorum quibus patres ſe per intemperãtiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabãt, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatíſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotũ, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum milia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ volũtati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanæ argumẽta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem sitis ad honorem nostri templi quatuor mensium iter magno sumptu, nec sine periculo emensi, sacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima consequi, existente aliqua causa, cur per leges nostras id minùs liceret. Et quidam ne sacro quidem facto, alij semiperfecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permissi, re infecta rediuerunt, malentes Moysis legibus quàm suo proposito obsequi: idque nemine redarguente, nisi propria conscientia. Tantum valet semel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Ismaele obtinente, cùm tam valida fames regionem nostram premeret, vt assaron quatuor drachmis veniret, & in festiuitate azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen sacerdotum ausus est micam vnam inde comedere, tanta egestate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere solet. Quare non est cur aliquis miretur quæ illo tempore sunt gesta: quandoquidem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici nostri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moysem instituerit. Sed de his quisque vt videbitur sentiat.

ἤδη δέ τινες ἢ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην μέρεων, μείζονα ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμὴν τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ μυρίαις δαπάναις καὶ κινδύνοις καὶ ἀναλώμασιν, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύκοτος, ὅτι τινὶ τῶν νομιζομένων, οὐδὲ ἐκ τοῦ παρέργου ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μέν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργοις τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ οὐδὲ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὑπομείναντες, ἀπᾶσιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως θεσπίσμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτῶν θεσπίζοντες, καὶ τὸν ἐλέγχοντα θεὸν τούτων αὐτούς, οὐ δειδότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεῖν δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τοῦ αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. καὶ μέν, ἀλλὰ καὶ τὸ δὲ τὸ πολέμιον μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ὄντος παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλδύρων καὶ τιλὶ ἑορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' ἔστι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ ξιάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κείμενον ἐν φαγεῖν, τοσαύτης ὑποφίας τιλὶ γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ἃ ὁπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τὸ οὐδὲν θαυμάζειν ὡδὶ τῶν τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τιλὶ πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκάμμυος ὀρθὸς θεὸς, διὰ μωυσέως καὶ τὴν ἀρετῆς τὴν ἐκείνου. ἀλλὰ ὡδὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλείφεται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τὴν μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέως καὶ τῶν πληθυος πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τὴν στάσιν καταρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βέλη τοῦ θεοῦ, τιμὴ δ' ἱερωσύνου ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν καὶ ὤγην τοὺς ἀμορῥαίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ϛ.
Ὡς ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Schonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. *Num.14.* HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil pejus habuit, quàm quod Deus non finebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium adesse eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro exculsa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuinã colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quàprimum conferẽdas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον ά.

Περὶ ὧν ἄϊχα τῶν μωυσέως γνωίμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ πληγαὶ

A ΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κῦ τὴν ἐρημίαν ἔχος ἀηδὴς & χαλεπὸς ὢν, ἐκ πόνῳ, καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. οὐδ' ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ ἄϊχα τὸν παρ' ἐκείνου φροθυμίας κρατήσειν αὐτοὺς τοῦ πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ φρασματεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρως ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέονται. πολεμεῖν δ' ἔτοιμοι τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν οὐκὶ μωυσῆ χαριζόμενον ὀπτῆρα εἶναι αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτοῦ τὸν ἔθνους ἀφ' ὧν τοὺς προγόνους ὧν ἐπεξόπασε. καὶ ἀφ' τοῦ αὐτοῦ ἀρετοῦ, πρότερόν τε φθάσαντες τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἕκαστον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτοῦ μωσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τοῦ παρ' αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωυσεῖ τύραννον αἰτήσασθαι, καὶ ζῶν πρὸς τὸν τότε βέλτιον ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτοῦ προσήκοι σφᾶς τοῦ ἡμετέρων κῦ τὸν φρὸς αὐτὸν διάνοιαν, ὡς οὐχὶ ἁπάντων ὁμοίως ἀφ' ἑνὸς ἀβράμου γεγενημένων ὄντων, ἀλλ' ἄριστον ἵνα τοῦτον τοῦ θεοῦ παρεσκευάκοτος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν εἰ τὸν ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πίστεσαντες κτήσασθαι γλιχοῦ αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσουσιν, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἀφ' τοῦ αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι φερσοῖεν. τὴν ἀπορείαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα σωέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῦ φερὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν φερσπαμένοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐκὶ τοῦ φρὸ τοῦ νομοθέτου σωτηρίαν φερμένοντες. ὡς οὖν ταῦτ' ἀμφὸν αὐτοῖς ἔχειν ἐκείνων, & τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν κατακλα-

τὰ παλαγμὸς αὐτῷ τ' ἔφοδον, οὐδὲ τὸν πλῆθον, ὑμαίους A
αὐτοὺς ἐδέξατο. πρὸ γ' ἑβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ,
καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῷ ἀγελευ-
θείσης ἀκόσμως ἀναπόμενον, εἰς τ' παρεμβολὴν συνέ-
φυγε. καὶ τοῦ παρ' ἐλπίδας δυσυχήσαι παντάπασιν
ἀθυμοῦσιν, οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδοκᾶ, λογιζόμενον ὅτι
κὴ ταῦτα κτ' μεῖζον θεῶ πάθοιεν, προσεξορμήσαντων
δηὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνε δίκας βελήσεως. μονοσῆς γ'
τοὺς μὲ οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, B
φοβέμενος γ' μὴ θαρσήσαντες δηὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι,
κὴ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν
τὸν στρατιὰν ἀπαγαγὼν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς
τὸν ἔρημον. κὴ τῶ πλήθους διπλασίονος αὐτὸν πάλιν
ἐκείνῳ, συμπλακεὶς δ' δίκα τ' αὐτῷ προνοίας ἐ δυσκόμε-
νον ἐρρῶσθαι τοῖς προφάσεσιν, ἀλλὰ πᾶσαν τὸ σπουδὴν
προσῆλθεν εἰς τ' ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἥσυχάσειν αὐ-
τοὺς, κὴ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν C
πρὶν ἢ θεὸς τῶ θεῖ τ' εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ γ'
τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, κὴ μάλιστα θεὸς
τοὺς κακοπραγίας δυσαρέστους ἔχ' κὴ δυσπειθεῖς, τοῦτο
κὴ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γ' ὄντες μυριά-
δες, κὴ δίχα τὸ πλῆθος ἴσους αὖ μηδ' ἐν ἀγαθοῖς ὑποτα-
γέντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τ' ἀπορίας κὴ τ'
συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν κὴ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς
τ' ἡγεμόνα. πάσας γ' αὐτοὺς οἶδα ἐκ εἰσμῦ, ὅτε παρ' ἕλ-
λησιν ἢ θεὸς βαρβάροις ὑμομμένοις, κατέλαβεν. ὑφ' D
ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς,
ἐ μηνοκακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ'
αὐτῷ ἀποθανεῖν. οὐδ' ὁ θεὸς γ' ἠμέλησε τῶ μηδὲν αὐτοὺς
παθεῖν τ' δεινῶν. ἀλλὰ καὶ περ εἰς τ' νομοθέτην αὐτῷ
ἐξυβρεισάντων, Ϲ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς δέξ μωυσέως
αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐῤῥύσατο πρὸ ὀν τῶ σπασάζειν αὐτοῖς
ἀναγλυφομένων δεινῶν εἰ μὴ προνόησε. τίνι τε οὖν
φάσιν Ϲ ὅσα μ' ταύτῃ μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, δηλώ-
σομαι, προελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἠρξατο. E

neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, de creuit copias retro in desertum reducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idē accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioſos non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mándata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi triſtissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm expoſita.

Κεφάλαιον Ϛ'.

Στάσις ωρίου κὴ τῶ πλήθους ωρὸς μωυσῆ, κὴ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ ἀαρὼν τ' ἱερωσύνης.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

ΚΟρῆς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα κὴ γένει κὴ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν F
μωυσῆν καθεζόμενα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. κὴ
δὲ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ κὴ συγγενής. ἀχθόμενος
ὅτι ταύτης τ' δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλεῖστον ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κτ' γένος αὐτὸς ὑπέλαβε. προσάπτει τοῖς λεύταις, φυλέται δ' ὄντας καὶ μάλιστα προσῆκε τοῖς συγγενέσι, κατηγόρα. δεινὸν γ' λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ ἐπηρώμενον κατασκευάσαι, Ϲ κακουργοποιῆσαι κτήσασθαι ταύτῃ δηὶ προφάσει τῶ θεῶ προσέχειν, προσάπτει τοῖς νόμοις μὴν τὰ δελφῷ τῶν ἱερω- G
συνῶν ἀαρὼν δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τ' πλήθους ἀλλ' αὐτῷ ψηφισαμένῳ. τυραννὶς γ' τέρπω κατεχαιζόμενον τὰς τιμὰς οἷς αἱ θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τ' βιάζεσθαι τότε λεληθότως ἐξυβρίζει,

Cores vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moysem ambitioſis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria sua tantum gloriæ studere, & nuper præter ius & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quòd ita latenter se in dominationem insinuet, vt priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius, cum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare. Qui verò bonis artibus eo peruenire deſperent, à vi quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittant, ſed technis malicioſis ad id conſequendum nixi. Talium conatus in medium protractos puniri è republica eſſe, priuſquam è clancularijs inſidiatoribus aperti hoſtes euadant. Quam enim rationem Moyſes afferre poſſet, cur Aaroni potiſſimum & filiis ſacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, ſe merito fuiſſe præferendum, genere Moyſi parem, ætate atque opibus potiorem: quòd ſi antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendã, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu ſe intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ ſequerentur, qui omnes operam dabant, vt ſacerdotium fratri Moyſis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è ſeruitute eximendum, cui ſub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, ipſe eſſet ſacerdotis electo, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis eſſet merito poſt habendus: vel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet, populi ſuffragio potius quàm fratris beneficio fuiſſe datum. Moyſes autem qui Coræ calumnias non ignorabat, vi dens populum irritatum nequaquam expauit: ſed fretus conſcientia rei bene adminiſtratæ, & ſciens fratrem electione Dei peruenisſe ad ſacerdotium non ſua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum eſt, ad Corem verſus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex iſtis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam ſi vobis diuitiis & cæteris dotibus non ſint conferendi. Nam nec Aaron ideo ſacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque noſtrûm, facultates poſſides. neque quia nobilior. Commune enim vniuerſis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Niſi enim ius & fas præ oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei, deuiſſem alteri: cùm nemo ſit mihi me ipſo propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας, μὴ ἢ συνιέντας τ̃ ὀρθοβουλίας τ̃ ἐμὴν ἀφαρπεῖται. ὅς τις γὰρ αὐτῷ συνοισθήσεται ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν κ̀ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεμιτὸν ὁμῶν. οἷς ἢ ἄπορον ἐν τ̃ δικαίᾳ τιμᾶσθαι, εἴαν τ̃ ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν ὑ τ̃ θεσφέρειαι, τέχνῃ σ̀ εἰ κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν ἢ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, κ̀ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἑάσαντας, φανερους ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ κ̀ λόγον ἀποδῶναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρῶνι τ̃ τοῖς υἱέσιν αὐτῷ τ̃ ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ τ̃ γὰρ τ̃ λευίτιδος φυλῆς τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ὠφελεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνω. ἡλίκῃ τ̃ ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλείστῳ ἢ κ̀ πλικίᾳ διαφέρων. εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ ῥουβήλιτις τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου κ̀ ἀβιαράμου κ̀ φαλαοῖς. πρεσβύτατοι γὰρ ἔτοι τῶν ταύτης τιμὴν φυλὴν νεμομένων, κ̀ δυνατοὶ χρημάτων οὐσίᾳ. ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τ̃ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ ἢ εἰς ἑαυτὸν ἐπεσκευάζετο τὴν ὑπὸ τ̃ πλήθους τιμὴν μετασπᾶσαι. κ̀ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὀλιγωρείας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. πρῳϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τ̃ λόγου, κ̀ τῶν ἀκροωμένων προσιεμένων ταῖς κατ' ἀαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται θύτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῷ κορῆ πεντήκοντα τ̃ διακόσιοι τῶν πρώτων ἀνδρες, ἀπ' ὀδόντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, κ̀ τὸν αὐτὸν ἀπρεπῆ. ἀνῃρέθιζο ἢ κ̀ τὸ πλῆθος, κ̀ βάλλειν τ̃ μωυσέα ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μ' θορύβου τ̃ ταραχῆς συνελέγοντο. κ̀ πρὸ τ̃ σκηνῆς τοῦ θεοῦ πάντες ἐβόων διώκειν τὸν τύραννον, κ̀ τ' ἀπ' αὐτῶν δουλείας ἀπαλλάττεσθαι τὸ πλῆθος, τῇ τ̃ θεοῦ προφάσει βίαια πρὸς ἅγματα κελεύοντος. τ̃ γὰρ θεὸν εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ̃ ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ἄγειν, ἐκ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέρους ταύτην φέρειν τὴν προνοίαν. κείνοντά τε ἄδικεῖν ἀαρῶνι ταύτην, ὅτι τῷ πλήθει ποιήσασθαι τὸν θεόν, ἀλλ' ἐκ ὅτι τὰδελφὸν καταλιπεῖν. μωυσῆς ἢ τὸν κορέα διαβολὴν ἐκ πολλῆς προϊδὼν, κ̀ τ' λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν, ἐκ ἔδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς περὶ τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, κ̀ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κ' τὸν τ̃ θεοῦ προαίρεσιν τ̃ ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ἐ κ' τὸν αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὸν ἐκκλησίαν. κ̀ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ἠδέως ἐπρίσατο λόγον. πρὸς ἢ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κ̀ κ' ἄλλα κ̀ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δύφυης, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, σὺ κ̀ τούτων ἕκαστος, ἀποδέδεικται ἢ τοῖς πεντήκοντα κ̀ διακοσίοις ἄνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. κ̀ τὸν ὅμιλον ἢ πάντα τ̃ ὁμοίας ἐκ ὑποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ πλούτου κ̀ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κ̀ νυῦ ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην ἐκ ἐποιησάμην πλούτῳ προεῖδε. σὺ γὰρ κ̀ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις οὐ μὴν οὐδὲ δυσμενείᾳ. κοινὸν γὲ ἡμῖν τοῦτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς προπάτορα. οὐδὲ φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τ̃ τοιοῦτον ἐδωκα τὰδελφ̃. κ̀ γὰρ εἰ μὴ προνοίζων τ̃ θεοῦ κ̀ τῶν νόμων τ̃ τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ συγγνώσεως ὧν ἐμαυτῷ τοῦ ἀδελφ̃, κ̀ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος.

κ̀

καὶ γὰρ ὅτε σωτὸν ἐᾷ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποστῆναι, A
θύειν τοῖς ἐκ τῆς ἀδικομοίας, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν τούτου δύσασθαι χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸς ἐκ ἂν ἀφειδῆσειν ἑαυτὸν καταφρονήσαντος, εἰ δὲ ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι μὴ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐτὸς ἁπλοῦς ὢν μῶμος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατὰ τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ὁ μὲν ἀξιόμισθος χάριτος λαβών, ἀλλὰ καὶ κρίσιν θεοῦ, καταπίθησιν αὐτοῦ εἰς μέσον ἁπλοϊκάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐν τῷ προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἁπλοῦς, καὶ τῷ νῦν B
αὐτῷ συγχωρηθῆναι ἀεὶ αὐτῆς ἀποδόσθαι, προσμῶμον. τοῦτο γέρας ἔχειν τὸ μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοι καὶ τοῦ ὑμετέραν γνώμην αὐτῷ τυγχάνων. ὃ δὲ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἠμαρτάνομεν τοῦτο ⸂βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἵνα δὲ καὶ τὸ μὴ προσέσθαι παρέχοντες ἐκείνῳ τοῦ τιμῶ ἀσεβές. καὶ πάλιν ἀξιοπίστους ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἢ C
ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν εὐλόγιστον. κρινεῖ τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ἁπτελεῖν, καὶ προθεσίαν τῆς εὐσεβείας. ἄτοπον γὰρ κωλῦον ἐφιέμενον τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ τίνι προσήκειν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν σάσεως καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦτο ταραχῆς, παύσασθε. πρωὶ δὲ ὅσοι τὸν ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε, κομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι ⸂πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ δὲ κορὴ, προσχωρήσας τοῦ κρίσιν τῷ θεῷ, τὴν δὲ D
τούτοις αὐτῷ μῶμ φοφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. προσήνεγκε δὲ κεινθησόμενος ἔτως ἐπὶ τὸ γέρας. ἀνεμέσητον δὲ οἶμαι καὶ ἀαρῶνα προσδέξασθαι συγκεινθησόμενον, γλύκυς μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ. μηδὲν δὲ μεμφθῆναι τοῖς προσκτοῦ τοῦ ἱερωσοῦ πεπεραγμένοις δικαίμενον, καὶ θυμιάσατε σεκελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. ⸂θυμιωμένων ὑμῶν, ἐπερ αὐτὸ θυσίαν ἡδέως κρινεῖεν ὁ θεὸς, ⸂ἐστ ὑμῖν ἱερεῖς κεχρεωθονήσεται, τὸν ὅτι τὰδελφοῦ ἀβολῆς κεχαρισμένου τὸ E
τιμῶ αὐτοῦ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύεται ⸂τὸν ταραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποφίας. ἐτήνεσαν δὲ τοῖς εἰρημένοις, ⸂ἐδὲ δὲ καὶ ἐδώκει χρησὰ τοῦ λαοῦ. τότε μὲν οὖν ἀφῆλυσι τὸν σύλλογον.

& alioquì qualis erat prudentiæ, me violari iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni aut vos ignorare quid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum veſtris ſuffragiis committere, nullam prærogatiuam poſtulans ex eo quòd hactenus eo ſit legitimè functus, vt qui omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis antè iam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læſimus, quòd veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed quod ille vltro detulit, ſalua pietate recuſare non licuit: quemadmodum & illud æquum eſt, vt qui ſemel dedit, ſuum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit: Corem per ambitionem obſtare, quo minus liberam electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur quòd ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras mane cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: ſed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adeſto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cuius ſacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem ſummæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari ſimul, & malè ſuſpicari de Moyſe deſtitit: & inſuper conſilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

*Ὡς οἱ μὲν τοῦ σάσεως καταρξάμενοι, διεφθάρησαν ὑπὸ θείου πυρὸς, F
τῷ δὲ ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέστη καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.*

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum.

ΤΗ δὲ ὑστέρᾳ σωῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διαταδυόμενοι τῇ θυσίᾳ, ⸂τῇ δὲ αὐτῆς κρίσει τοῦ ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. σωέβαινε δὲ εἰς θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τοῦ ἐσομένων. καὶ τοῦ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τοῦ δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ τοῦ σάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τοῦ κατασάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τοῦ καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὅ τις εἴποιεν, πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην ἔπτων ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς πρὸς ἀβίρωνα ⸂δὶ θάμνιλον ὑπηρέτας, ἐκάλουν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα,

Postera verò die reditur in concionem vt ſacro facto intereſſent diuino iudicio, per quòd competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expectationem, quibuſdam Moyſen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, ſeditionum finem exoptantibus, timebát enim ne actum eſſet de republica ſi vlterius ſeditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magiſtratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyſes autem miſſis ad Dathanum & Abironem viatoribus, *Num.10.*

iussit vt ad conditum venirent sactis interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathanus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. B aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vtà tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter nō dedigna- C beris rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelísque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totum D dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis ser E uitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique cibū nūquam antè auditū es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, F adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonā causam habentem propter aduersarium diuitē perdere litem sum passus, & nunc republica sinceriſſimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia G tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

καὶ ἀθεμιτεύειν τὴν ἱερωσύνην. ὡς δ' ἔτι ὑπακούεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωσεῖ δ' ἀπειθεῖσθαι καὶ τῷ λαῷ παντὸς ἂν κακουργίας αὔξανόμενον, ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτοῖς τοῖς θρασυτάτοις ἀξιώσας, ἀπῆει πρὸς τοὺς περὶ δαθάμην οὐχ ἡγούμενος δεῖν δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑφηνιασαμένους. οἱ δ' ἤδη αὐτεπόντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ δαθάμην πυθόμενοι τὸν μωσεῖ μὲν τῶν ἀξιολόγων τὸ πλῆθος πρὸς αὐτοὺς ἀθροιζόμενον, προελθόντες γυναῖξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί ἂν μέλλοι ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα προσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἀέρα ἀναχὼν, μεγάλῃ ἐκβοήσας ὡς ἀκοῦσαι πάσῃ τῇ πλήθει γενέσθαι. δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' ἀέρα τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτις ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γένηται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴν ἐξεπόρισας, οἷόν τον ἐν πᾶσι δεινοῖς ἱλεῴων ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τέτων ἀνεφάτης τῶν λόγων, σὲ γὰρ ἔτι προτίθημον, ἔτι νοηθὲν λανθάνει. ὡς τ' ἀδὲ φθονήσεις μοι τ' ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαριστίαν ὑπεροφθεν θέμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τ' ἐμῆς γνώσεως, αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον, οὐκ ἀκοῇ μαθών, ὄψει γ' αὐτοῖς παρὼν γνωμένοις. ἃ δ' ὑπὲ τούτου καὶ περ ὑπεισάμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοῦσι, τούτων μοι γένοι μάρτις. ἐγὼ βίον ἀπραγμονα κατασησάμενος, ἀσφαλείᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ γ' βουλῇ, καὶ τούτο ῥᾳδιουήλε μοι τῷ πενθερῷ καλέσαντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων πολυπραγμοσύναις. καὶ πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυῦ δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλοις ὑπέστην πόνοις, καὶ παντὶ δεινῷ τὸν θυμὸν ἀπετάξας προθύμως. νυῦ οὖν ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν κεκμότων ὑπάρχει τὸ σωθῆναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φλέγας καὶ τὸ σπάγον, καὶ τ' αὐτὸ φωνῆς ἀπεφατίλων τότε σήσας, καὶ θεατὴν παράσχων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποήσας, ὁ κελεύσας ἐκ' αἰγύπτου σαλπίγγα, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσας, ὁ τὴν αἰγυπτίων δυσαμονίαν σείσας, καὶ τ' ὑπ' αὐτῶν δουλείας δεσμὸν ἡμῖν ἀθρόαν, καὶ μακροτέραν ἐμοῦ τὴν φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γλῶ ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τὴν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος ἐ τ' ἀνακεκομμένην θάλασσαν τοῖς αἰγυπτίων ὑπερμενίοις ἀληθεῖς, ὁ γυμνοῖς ὖσι, τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ πατρίους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥοῦσαι θαυμασιάσας, καὶ τελέως ὑποδεδοῦσιν ἡμῖν ἐκ πέτρων ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τὴν γῆθεν ὑποδυομένοις εἰς τροφὴν δρασώσας τοῖς ὑπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' ἀέρα τροφὴν καταπέμψας ἀ πρότερον ἰσορροθεῖσαν, ὁ νόμων ὑπάνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ δόξαν πολιτείας, ἐλθὲ δίκαιος τῶν ὅλων δικαστής μου καὶ μάρτις ἀδωροδόκητος. ὡς ἔτε δώρεαν ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς οὐ τ' δικαίᾳ προσοικείμην, ἔτε πλούτῳ κατεκείνα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ἔτ' ὀλίγη τ' κοινῇ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοξιωτάτας τ' ἐμῶν ὑπερηδυμάτων ὑπονοίας πάρημι, ὡς ἐχὶ σῶ κελεύσαντος ἀαρῶνι δὲς τ' ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὲ χαρίν. ἀφέσησον γ' ἐ νῦν ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, ἐ μηδὲν αὐτόματος, ἀλλὰ σῇ βούλησιν βεβουλόμενον τὸ σὸν, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅτι ἢ φρονήζεις τ' ἐβεμίως ὀπισόντων μετελθὼν ἀβει- A
ρώνλεω Ϛ δαθάμλω, οἳ σοῦ καταδικάζκσιν ἀναιθη-
σίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένε. ποιήσεις ἢ φανε-
ρὸν τλῶ ἐπ' αὐτοῖς δίκλω, ἔτω μεμλωότων κατὰ τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ὀκ τῷ ζλῷ αὐτοὺς μετασήσας, μὴ
δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελκλυθό-
τας τῷ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χαίοι πρὸς αὐ-
τοὺς ἅμα τῇ γλυεᾷ κ) τοῖς ὑπάρχκσιν, λῶ πατέσι γλῶ.
τῦτο γὰρ σῆς ὀπιδείξις ἀν' ἰχύος ἅπασι γλύοιτο κ) διδα- B
σκαλία, σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς ζαῦτα πείσεδαι πρὸς
σοῦ δοξάζοντας ὐχ ὁσία. δύρεθείλω γὰρ ἂν ἔτως, ἀγα-
θὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προξάσεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πε-
ποίλωται τὰς κατ' ἐμοῦ δλαβολὰς, τοὺς μὴ ἀπαθεὶς
ὑπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ. ὃν δ' ἐπηρεασάμλω ὄλε-
θρον αὐτοῖς, τῦτον ποιήσας ἐμόν. Ϛ δίκλω εἰσπραξάμ-
λος πρὸς τῦ τ' σωὶ ἀδικῆσαι θελήσαντος λαὸν, τῷ
λοιπῷ βεραβῶν ὁμόνοιαν κ) εἰρλίλω σῶζε τ' πληθὺ
ὑπομλίλω τοῖς σοῖς προσάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν C
κ) ἀκοινώνητον τ' τῆδ' ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐ-
τὸς οἶδα ὡς ὁ δίκαιον ὑπὸ τ' ἐκείνων κακίας κοινῇ
πάντας ἰσοπαλίτας τιμωρίαν ἐκτίνειν. ζαῦτα εἰπόντος
Ϛ δακρύοντος, σείεται μὲ αἰφνίδιον ἡ γῆ. σάλος δ' ἀπ'
αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ἐξ αἰόμε βίας σαλδομένε κύ-
ματος, πᾶς μὲ ἔδρσε ὁ λαός. πατάγε ἢ κ) σκληρᾶς ρα-
γλύτος ἦχος κ) τὰς ἐκείνων σκλνὰς, σωίζκσιν ἡ γῆ. Ϛ
πᾶν δ' ὅσα φύλα τύτοις λῶ, ὑπλύεγκεν εἰς αὐτήν. ἠφα- D
νισμλων δ' ἔτως ὡς μηδ' ὀφθῆναι τινὰς γνῶναι, συνήλ
πάλιν δ' γῆς τὸ πρὶν ἐκείνοις κεχλωὸς καὶ καθίσαΔ,
ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τ' προειρημένων φανερὸν εἶ) τοῖς
ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲ ἔτως ἀπώλοντο, ὑπόδειξις δ' ἰχύος τῦ
θεῦ γλυόμενοι. ὀδύρετο δ' ἄν τις, ὃ μόνον τ' συμφορᾶς
αὐτὸς, κ) καθ' αὐτὴν ἔσης ἀξίας οἴκτε, ἀλλ' ὅτι Ϛ δι-
αῦτα παθόντων ἐρήθησαν οἱ συγγλυεῖς. τ' γὰρ συντετα-
γλύων ἐκλαθόμενοι, προὸς τ' ὄφιν τ' συμβεβηκότος,
ἐβεβαίκν τ' κρίσιν. κ) νομίζοντες ὡς ἀλιτηρίοις ὀπολω- E
λέναι τὸς πρὶ δαθάμλω, ὃ δ' ἐλυπῦντο. μωυσῆς ἢ
καλεῖ τὸς πρὶ τ' ἱερωσύνης ἀμιλλωμένυς, δόξ τ' πρὸ
ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ὃ προσδέξη τ' θυσίαν ὁ θεὸς
ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχλεστονημένος. συνελθόντων ἢ πεν-
τήκοντα Ϛ δακοσίων ἀνδρῶν, οἳ Ϛ δι' πατέρων ἀρετὴν
ἐπμῶντο πρὸ τ' λαῦ, κ) δι' τ' αὐτῶν ἢ κἀκείνοις
ὑπερέβαλλοντο, προῆλθον καὶ ἀαρὼν Ϛ κορῆς. κ) προὸ
δ' σκλνῆς πάντες καθημάζον ὅπ τοῖς θυμιατηρίοις,
ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ἢ πῦρ ζοσῦτον ὅσον F
ὐδ' χλεσποίητον ἰσόρνσέ τις ὐδ' γῆθεν ἀναδοθὲν κ)
ὑποδρομὼ κύματος, ὅτε κ) βίαν πνδμάτων, ὕλης
προὸς αὐτὸ πρδριβείσης αὐτομάτως ἐξεκρόδη. ἀλλ'
ὁποῖον θεῦ κελδύσαντος ἀφθεῖν λαμπρὸν Ϛ φλογω-
δέσατον. ἀφ' ὃ πάντες, οἵ τε δακόσιοι κ) οἱ πεντήκοντα
κ) κορῆς ἁλόντες ἐπ' αὐτὸς, ἐφθάρησαν ὡς κ) τὰ σώ-
ματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέναι. πρισώζεται ἢ μόνος
ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τῦ πυρὸς βλαβεὶς, πρὸ τὸν θεὸν εἶ)
τ' ὃς ἔδρ καίειν ἀπεσαλκότα. μωυσῆς ἢ τύτων ἀπο- G
λωλώων, βουλόμλος τλῶ τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη
πρδοθλῶαι, καὶ τὸς αὖθις ἐσομλίους αὐτλῶ μα-
θεῖν, ἐκέλδυσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνος υἱὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν πρὸ τὸν χάλκεον καταδέδαι δω-
μὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις εἶη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαδον, Ϛ

& quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus quam pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat, & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput ditæ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertom ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua iuſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndante ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatiſque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat, fulgẽtiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri A posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij obuenerunt.

Num.17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, B sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus crusis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non C peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solum impunè tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. D Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas affertet tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, in- E scriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quam Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyses autem post- G eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à malitia fecisset, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

III.
Num.18.35 Leui.14.18 & 26.

ὅτι τῷ ἰσχυὸ τοῦ θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δυνᾶσθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα ἐννέα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἔτι τῆ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾶ γνωρισθείσῃ, μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τῆς τιμῆς. τὸν μέντοι στάσιν ἐκ τοῦ παύσασθαι. πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὐξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε γὰρ ἡ ὀργὴ τὸ χεῖρον ἐφ' ἑκάστοις τῆς ἀρτίας, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον ὠφελήσειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισμένοι ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίκαια τῆς θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρεῖν εἰς μωυσοῦ χάριτος τοῦ θεοῦ πεποιῆσθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῷ ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσούτῳ, οὐχ ὅτως δι' ἐκεῖνον τῶν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πεπλασμένων. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἁμαρτάνοντας, ἢ ὅτι περὶ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν. τὴν δὲ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποσχεῖν δίκην ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀναμφιλεκτον παρελθοῦσαν ἀδελφῷ ἀδικεῖν. ἐφ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντας κακῶς ἀπολωλότας. ἐπὶ γε μὲν καὶ ἀδικεῖν τοὺς οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐχύετο πολλὴ τῶν πλήθους μεῖωσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι. μωυσῆς ἦν, καὶ γὰρ ὀκ πολλῶ σωισάμενον ἠκρίβατο τὴν θόρυβον, δείσας μήτι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ χρήσαί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ παρελθὼν ἠκρίβατο εἰς ἀπολογίαν ὁ καθιερώμενος, ἵνα μὴ παρέξωμεν τὸ πλῆθος. αὐτὸ μόνον τοῖς φυλάρχοις παρεῖπῶν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὴν ἱερωσύνην, ὑπὲρ αὐτὸ θεὸς ἐπισημαίνῃ τὴν βακτηρίαν. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ἀαρὼν, ἐπιγράψας λαβίτην ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκιωῇ τοῦ θεοῦ κατέθηκε. τῇ δ' ὑπαύριον προεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τότε αὐτῶν κατασημηναμένων αὐτὰς, οἵ περ ἐκόμιζον, καὶ τῶ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἑκάστῃ περ αὐτὰς χήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τότε μεμψιμοιρίας ἔβλεπον. ἐκ δὲ ἀαρῶνος, βλαστός τε καὶ κλάδους ἀναφύτας εἶδον. καὶ καρπὸν ὡράϊον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τότε τῆ ξύλου βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ἐπὶ τῷ θαυμαζόμενῳ τοῦ θεοῦ, εἰ καί τι ἐξῆ μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφοβοῦντες τοῖς δεδομένοις τοῦ θεοῦ συνεχόρευν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ὃς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ χρηστηριασθέντος, βεβαίως εἶχε τὴν τιμήν. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων στάσις πολλὼ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον ἐπαύσθη τὸν τρόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμιος στρατιᾶς ἡ τῶν λαβίτων ἀφεῖτο φυλή, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τοῖς εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τῆς ἱερᾶς, καὶ βούλησιν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβραίοις, σκήπτρῳ καθαρεῖναι τοῖς λαβίτας ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς. καὶ τὴ περὶ αὐτῶν χῆς ὑπογράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ὑπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς εἶναι. καὶ πρὸς τούτοις δὴ καὶ τὸν λαὸν ἐξέ-

τάξε-

τάξε τ̃ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τ τοῖς λδί- A
ταις, καὶ ἱερδσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ὅλη τ̃ πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἐξ ἀναγκαίου δ' ἠνεσάμεν ἃ τοῖς ἱερδσιν ἴδια ἀπὸ πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τ̃ μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ξ καὶ δέκα παραχωρῆσαι τοὺς λδίτας αὐτοῖς προσέταξε, καὶ τ̃ δεκάτης ἧς ἀπὸ τ̃ λαῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτλω αὐτοῖς ἀποτμεί̃ζειν. ἔτι ἢ ἀπαρχὰς τ̃ λαὸν δίκαιον τ̃ θεῷ πάντων τ̃ ἀπ' τ̃ γ̃ς φυομένων καρ- B
πῶν ἀποφέρειν. καὶ τ̃ τετραπόδων ἢ τ̃ εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὸ πρωτότοκον ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ καταθῦσαι ἀπαρχεῖν τοῖς ἱερδσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖσθαι ἐν τ̃ ἱερᾷ πόλει. τ̃ δ' ἀνομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς διαστὰς τ̃ πεζομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, ἀνθρώπου ἢ πρωτότοκα πέντε σίκλους. εἰ δ' ἢ ἀπαρχὰς αὐτοῖς ἐκ τ̃ς τ̃ πεσβάτων κεφ̃ς. τοὺς τε πεπτωκότας τ̃ σῖτον καὶ ἀρτοποιημένους, τ̃ πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ C
χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν αὐτοὺς καθιερῶσιν δίχηλα πεποιημένοι, ναζαρῆοι ἢ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον μ̀ πεσπωμένοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν ὑπὸ θυσίᾳ τε ἀρῶσι ταῖς κεφ̃ς νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερέας. ἐκ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τ̃ θεᾷ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένους ἀφίεσθαι τ̃ς λειτουργίας τοῖς ἱερδσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, D
ἄῤῥεν ἢ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδέησιν τ̃ ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερδσιν ἐξεῖναι πρὸς τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἰ δ' ἢ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν δωρεᾶς ἕνεκα τ̃ αὐτ̃ ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀνάγκην νομίζειν τοῖς ἱερδσιν ἔνυδρόν τε ἢ χαλαζίαν καὶ τ̃ ἀξίαν βραχίονα τῆς θύματος. καὶ τοῖς μ̀ ἱερεῦσι μωυσῆς τοσαύτην παρέζων, ἵν' ὥσπερ ἀμῤῥαμμάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τ̃ πρὸ ταύτης βί- E
βλῳ δεδηλώκαμεν, δι' ὁποίας ἐπενόησε. πάντων ἢ τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν δίδοται καὶ τοὺς οἰκετὰς καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τ̃ ὥσπερ ἀμῤῥημάτων ὑπὲρ φερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τ̃ ἱερᾷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄῤῥενες τ̃ ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἢ ταῦτα μ̀ τινὰ φάσιν μωυσῆς διέταξεν, ἅρας μ̀ πάσης δ' ἁπλᾶς, ὅτι τοὺς τ̃ς ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε, καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τ̃ ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίει ἢ ὁδὸν αὐτῷ ποιεῖν καὶ ἐγγυᾶς ἃ αὐτὸς ἐθέλοι F
λαβεῖν, ὥσπερ τ̃ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγορεύοντε τ̃ φατ̃ χορηγῆσαι, κἂν τιμὴν τ̃ ὕδατος αὐτ̃ς κελεύσειε καταβαλεῖν. ὁ δ' οὐδὲν ἐπρεσβεύσατο μωυσῆς ἐκ ἀρεσκόμενος, οὐδὲ συγχωρῶν τινὶ ὁδόν, ἔνοπλον τινὰ τ̃ φατ̃ ἀγαγών, πορευτέα τ̃ μωυσῆ κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βίᾳ περαιοῦσθαι. καὶ μωυσῆς, ἄρχειν γὰρ μάχης ἐ συνεβούλευσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τινὰ δύναμιν ὑπανῆγε δι' G
τ̃ς ἐρήμου ἐκπεραίνων. τότε δὴ ἐ τινὶ ἀδελφ̃ αὐτ̃ μαριάμνῃ τελευτᾷ τὸν βίου καταλαμβάνει,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra, pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & quî panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti *Num.6.*
capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & siquis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra *Num.20.*
mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. illè verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conaretur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustrauit Moyses populum hunc in modum: Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, *Num.19.*

τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκῖαν, ἀφ' ἧς τινὶ ἄγυπτον κατέλιπε. μηνὸς ἢ ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κ̀ σελήνης. θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὥσπ τινος ἄρχοντος, ὃ καλοῦσι, σείν. καὶ πενθοῦσιν ὑπὲρ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκέλευσε μωυσῆς τούτῳ τ̃ ζήτ. μόχθον θηλείαν, ἀρόσεως μὲν ἐ χωρίας ἄπειρον, φλόκλησεν ἢ ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν τ̃ στηθιδίου πεφαλαγῶν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes: & hyssopi ramulum intingentes, aspergebãt ie die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cùmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager claditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quòd esset moriturus, & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mensis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit: Moabitas ab Amoræis disterminans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Schon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Num. 20.

IIII. *Num.* 21.

CAP. V.

Quomodo Moyses deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias.

Num. 22.

MOyses autem postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptũ ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicẽte, magnopere hac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & cuestigio instructa acie ad hostem properãt.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τῦ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ κατὰ σκηνῆς τ θεῦ. ἔπειτα καμοῦντος ὡς εἶχεν ὅλης τ δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. σωναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τ τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ πάθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς δὲ ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἐρράνουν ἕβδομη τ ἡμερῶν, καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ ἐλθοῦσιν εἰς τὰς κληρυχίας προσέταξε ποιεῖν. μὴ δὲ τ ὀπὴ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην γενομένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τ ἐρήμου καὶ τ ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲ ἄρκην λεγομένην, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην, ἐνταῦθα ὑψηλὸν προεχόντος ὄρους αὐτοῦ, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μουσέως αὐτῷ δηλοκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπασιν τῷ στρατοπέδοις ὁρῶντος, κατάντες γὰρ εἰς τὸ χωρίον, ἀποδύεται τ ἀρχιερωσύνην στολὴν, καὶ παραδοὺς αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν δικὴ τ ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη παραγίνεται, θνήσκει, τ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορώντος. τῷ μὲ αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη τὰ πάντα, ξία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ σελεύκου νεμεσία, μηνὸς ὄντος παρὰ μὲν ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λώου δὲ παρὰ μακεδόσι, σαββὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τῦ λαῦ ἑπτακονθήμερον ἄγοντες, ὅτι τῦτ' ἐλύφησεν, ἀπαλαβὼν ἐκεῖθεν μουσῆς τ στρατὸν, παρῆν ὅτι πολεμῶν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τ τῆς ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τ ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτιν καὶ ἀμωρίτιν. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ ξέφειν. πρὸς ὃν σίχωνα τ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μουσῆς πρεσβεύσοντας, ὁδὸν ἐφ' ἧς ἂν θελήσωσι πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῶσιν, μήτε τ γῆν μήτε τοῖς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε καὶ τ ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ σκήνωμα λυσιτελές, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνέμενος, ὁπλίζει τ οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἐβραίους διαβαίνειν τ ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς σιχῶνα καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μουσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατακληρώσει αὐτὴν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῆς ἑβραίων.

ΜΩυσῆς ὁ ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τ ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτε προφρονέμενος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω, καὶ τοὺς ἑβραίους τῆς ἀπραξίας, καὶ τῆς δι' αὐτὴν ὑποψίας, ὑφ' ἧς σασιάσαι τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι δυναγὰς, ἤρετο τ θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τὸ δὲ θεῦ, καὶ νίκην ὑποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τ ἀγῶνα. καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τ πολεμεῖν ἡδονῆς ὑπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δὲ

ἐ᾽ ἀμορ῾ραῖος ἐκ ἔτ᾽ ἰῶ ἐπόντων ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ᾽ αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτῷ παρέχουσα θᾶττον αὐτὸν ἀΰφυκτον εἶ᾽ δοκεῖν, τότ᾽ ἀ-πωλέχθη πεφοβημένη. τὸ πρῶτον οὖ᾽ σώοδον ἐκ ὑπομείναντες αἰτησιῶαι καὶ δέξασθαι τοὺς ἑβραίους, ἔφερον᾽, τοῦτο ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μά-χεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰ᾽ τ᾽ πόλεσιν ὕσαις ὀχυραῖς, παρ᾽ ὧν ὠδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἰῶ᾽ εἰς ἑαύτας σωσθιωχθεῖ-σιν. ἑβραῖοι γὰ᾽, ὡς ἐνέντας αὐτοὺς δῦσι εἶδον ἐκ-κεινζ, καὶ ὠλαλύσαντες αὐτῷ τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μ᾽ ἀπορ῾ραγέντες ἔφυγον ὅλη τῷ πό-λεων. οἱ ᾽, θεὸς τῷ δίωξιν ἐκ ἐκαμνον. ἀλλ᾽ οἷς θεο-πεπονήκεσαν θεοσεπιταλαιπωρῆσαι θεοθέμθοι. καὶ σφενδονᾶν τε ἄειροι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι δ᾽ᾳ᾽ τῷ ὅπλοσιν ἦσαν δύσα-λῆ, κοῦφοι θεὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς πολε-μίους. κ᾽ τοὺς πορρωτάτω τῆ συλληφθῆῶαι γεγονότας τ᾽ σφενδόναις κ᾽ τοῖς ζξύμασι κατελάμβανον. φόνος τε οὖ᾽ γίνε᾽ πολύς, ζ ζαύμασιν ἐπόνει οἱ δ᾽ᾳφυγόντες. ἐ-καμνον ᾽ ὅτι δίψει μᾶλλον, ἢ τινι τ᾽ πολεμικῶν. καὶ γὰ᾽ ὥρα θέρους ἰῶ. κ᾽ ὅτι θυμία τῆ πιεῖν ὅτι ποταμὸν τοὺς πλείους ὠδαχθέντας, καὶ ὅσοις σωεσραμμένον ἔφυγε θεῖσαντες ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα κ᾽ ζξύοντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δ᾽ αὐτῷ ζ σιχὼν ὁ βασιλεύς. ἑβραῖοι ᾽ νεκρους ἐσκύλευον καὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴ ἀφθονίαν τῷ ἐκ γῆς εἶχον μεσῆς. ἔτι τῷ καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διεξῆει πᾶσι ἀδεῶς τὸ σράτευμά, θεονομῆ χεώμενον, ἀλισκομένων καὶ τ᾽ πολεμίων. ὠδὲν γὰ᾽ ὠφελᾶ τότων ἰῶ ἐμπόδιον, τ᾽ μαχι-μῆ παντὸς ἀπολωλότος. ἀμορ῾ραίους μ᾽ ἓν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, ὅτε φρονήσαι δεινὸς, ὅτε ἀγαθὸς κ᾽ τὸ ἔρ-γον γεγονότας. ἑβραῖοι ᾽ τ᾽ ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔσι ᾽ χωρίον ζιῶν μεταξὺ ποταμῷ κείμενον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τ᾽ φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀρῶνος ἀπὸ μεσημ-βείας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτῷ, ἰοβάκχου ᾽ τ᾽ ἀρκτῴαν αὐτῷ πλευρὰν θεριρ῾ράφοντος, ὃς εἰς τ᾽ ἰορδάνην ποτα-μὸν ἐμβάλλων ἐκείνῳ κ᾽ τῷ ὀνόμαζος μεταδίδωσι. τὰ μὲν τοι γε θεὸς τῇ δύσῃ τ᾽ χωρίῳ θεῖπον αὐτὴν ἰορ-δάνος. ἔτος ἓν ἐχόντων τ᾽ θεαγμάτων, ὑπὸ τῇ᾽ τοῖς ἰσραηλίταις ὠγῆς ὁ᾽ γαλαδίτης ζ γαυλανίτιδος βασι-λεὺς σρατὸν ἄγων, κ᾽ αὐδένων μ᾽ ὡς ὅτι συμμαχίαν τ᾽ σίχωνος φίλῳ τυγχάνοντος, δρῶν ᾽ ἐκεῖνον ἤδη θεραπολωλότα, καὶ ἅτις ἐγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μά-χῳ ἐλθεῖν, θεῖσεσθαί τι νομίζων, κ᾽ ᾽ ἀρετῆς δ᾽ᾳ᾽φέρειν βυλόμενος λαβεῖν. δ᾽ᾳμᾶρτὼν δὴ τ᾽ ἐλπίδος, αὐτός τε ἀποθνήσκει κ᾽ τῷ μάχῳ., καὶ σύμπας ὁ σρατὸς αὐτῷ δ᾽ᾳφθείρε᾽. μωυσῆς ᾽ τ᾽ ποταμὸν ἰάβικον περα-ωσάμενος, διεξῆει τῆς ὤγου βασιλείας τάς τε πόλεις κατασρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας. οἳ καὶ πλέτῳ διέφερον πάντων τῷ᾽ ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δι᾽ ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χεημάτων. ὤγης ᾽, μέγεθός τε κ᾽ κάλλος ἰῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἰῶ ᾽ κατὰ χεῖρα γυνὰξ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῷ᾽ ἔργων εἶ᾽ τ᾽ τ᾽ μεγέθης κ᾽ τ᾽ δυσρεπείας πλεονεκτήμασι. τ᾽ δ᾽ ἰχνὺ αὐτῷ κ᾽ τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτῷ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλ᾽ τ᾽ βασιλείων τ᾽ ἀμμανίτιδος, τῇ μ᾽ κατασκευῇ, σιδηρέαν, τεσσάρων ᾽ πηχῶν τὸ δέος, μῆκει ᾽, τ᾽ δ᾽πλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε τοίνυν πάσαντος, ἐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπίδωκε τὰ πράγμαῖα, ἀλλὰ ζ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αἰ-τοῖς ἄπος ἀποθανὼν ὑπῆρξε. ζὸ πόλις ἐξηκοντα, λαμπρῶς πάνυ τειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

A Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerũt. Itaque vix primo conflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut gladibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminat, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis, regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Quaſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitum ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta,

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis, ea est vrbs copiosa palmis abundans, & balsamum ferens. Iámque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

Ἑξήκοντα γὰρ πόλεις ἐπιφανεῖς καὶ ὀχυρὰς ἐκράτησαν τῇ ἐπιβολῇ, καὶ τὴν λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες διήρπασαν. μωυσῆς δὲ οὐδὲν ἐπετόπαζεν, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ὑπὲρ τὸν ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἱεριχοῦντος ἀντικρύς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρουσα ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ πρὸς οὐδὲν ἄλλο πολέμους ὑπεθυμίων ἀφέστεινον. καὶ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια ἀφῶτον τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχήσας, μέρός τι τῆς ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δεησόντων τὴν μαδιανιτῶν γῆν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς ἐκπολιορκήσοντας. τῶν δὲ ἐκπολεμηθέντων πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

CAP. IV.

De Balamo vate.

Κεφάλαιον δ'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ τοῦ ὄνου λέγει τὴν ἱστορίαν.

Num. 22. 23. 24.

BAlacus Moabitarum rex, habens veterem ...micitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, sibi non deesse volantatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur, is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihílque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

ΒΑ'λακος ὁ τῆς μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παλαιᾶς οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους ἑώρα, καὶ δεινὸν τὸ αὐτῷ προαγμάτων λίαν ὀλιγωρεῖν ἔδοξε. καὶ γὰρ οὐδὲ πίστευσε γλῶ ἄλλως πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτησαμένους τὴν χαναναίων καὶ θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅτι ταῖς εὐπραγίαις, θαρσοῦσι τε ὑπὸ τῶν κακοπραγίας κατειλημμένοις οὐκ ἔπεισε, κωλύσαι δ' εἰ δύναιτο ῥᾳδίως μεγάλως λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', ἦν γάρ τις ἀπὸ εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁπηδείως ἔχων, πέμπουσι μὲν τῶν βαλάκῃ πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, ὧν καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως αὖ ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσῃ. ὧν καλουμένων δὲ τὰς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δειπνήσας, αἰτήσαντα τὸν θεὸν δήνοιαν τίς ἔστιν αὕτη ἐφ' οἷς μαδιανίται καλοῦσι. τὸν δ' ἐμποδὼν εἶναι, ἀφικνεῖται πρὸς τὰς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ θέον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν ἀπολέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν ὅς αὐτὸν ὅτι τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν ταύτης πρόρρησιν ἀγάγοι. τὸ γὰρ στρατὸν ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν καλοῦσι, δι' δυνοίας εἶναι τοῦ θεοῦ. συμβάλλειν τε, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἐχθραν τὴν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε. μαδιανίται δὲ βαλάκῃ σφόδρα ἐγκειμένῳ, καὶ δίκην λιταρὰν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, αἴρεται τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τὸν πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀπολέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δὲ ἀπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπτει τοῖς πρέσβεσι. καὶ ὁ τῷ ὁδῷ, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον προειλημμένου ἀμφοτέρας διπλαῖς, ἢ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῆς θειχῶν αἰαμοθήτους ἔχουσα τὴν πλησῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θειχόν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος συπομένη ὤλασε, καὶ βάλλοντι θεῷ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, εἰς ἄδικον ὅτι τὸ θεότιμον ὑφηνίας μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, πῶν ἢ πληγὰς ὑποφέρῃ, μὴ συνεὶς ὅτι πῶν καὶ θεοῦ προαιρέσιν οἷς αὐτὸς ἑαυτὸν ὑπηρετεῖν εἰρήκει.

Caeter-

ταραττομένῳ δ' αὐτῷ δόξῃ τ' ἂν ὄνε φωνὴ ἀνθρωπίνη A
ἔσαι, ὅπφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῇ
πληγῶν, ὡς ἐκὶ τὸ κτήνους ὄντος αὐτῷ, τὴν ὁδὸν
αὐτὸ διακωλύοναι ἀλλὰ γνώμην τὴν θεῖ ἡγουμένῳ.
καταδείσας ὁ Βάλαμος, οἷος τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ
θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τ' ἀναγκαιομένῳ παρώρμησεν, ἀνα-
σάξας ὅπ περ αὐτὸς κ' νομὴν αὐτῷ ποήσειν, τοῦτο
σημαίνειν. κ' ὁ μ' ταῦτα τῷ θεῷ κελεύσαντος, ἥκει πρὸς
Βάλακον. δεξαμένῳ δ' αὐτὸν τῷ βασιλέως ἁρπαπῶς
ἦξίν ἀναχθεὶς ὅπ τι τὴν ὄρων σκέψαιτ πῶς τὸ τὴν
ἱερεῖων ἔχει στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖ- B
ται τ' μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγό-
μενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῷ ἔκειτο τ' στα-
τοπέδῳ σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς
ἐκεῖνος, ὠμούς τε ἐκ ἐκέλευσεν ἑπτὰ δίμαιαν τ' βα-
σιλέα, κ' ἴσους ταύρους ἐκ κριὸς ἀναστῆσαι. ὑπουρ-
γήσαντος δ' ἀγὰ ταχέων τῷ βασιλέως, ὁλοκαυτεῖ θυθέν-
τας, ὡς ῥοπὴν ἰδεῖν σημαινομένῳ. ὁ δ' ὡς φησιν. ἔβη ὁ C
δαίμων ᾧ ὁ θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν,
καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τὴν ἑαυτῷ θερά-
πουσαν ἐπένδυσεν, ὡς ἐδεὶν ὅτι ἀνθρωπεῖον γένος, ἐ μὴ
κατ' ἀριτὴν κ' ζήλωσιν ὑπερηδυμάτων ἀρίστων καὶ
καθαρῶν πομπείας ὑμεῖς ἀμείνους κεκτήσεσθαι, καὶ
παισὶ βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν, θεῷ μόνοις
ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, κ' ὅθεν αἰ γένοιαθ πάντων
διαμονέστεροι τῷ τοῦ τὸν ἥλιον σκοπεύοντος. γῆν
τε οὖν ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἐκπεμψε καθέξετε, δουλώ- D
σαν ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις. καὶ τὸ θεῖ αὐτῷ κλέος ἀμ-
πλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ κ' θάλασσα. ἀρκέσειε δ' τῷ
κόσμῳ θαρσεῖν ἑκάστῃ γῇ τῷ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρου γένους
οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μακάριος στρατὸς ὅ-
τι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τ' πάλαι ὑ-
μῶν ὀλίγων ἡ χαπασία χωρήσει γῆ. τὴν δ' οἰκουμέ-
νην οἰκητήριον δ' ἀγῶνος εἶσι θερκομένῳ ὑμῖν, κ'
τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύ- E
σετε, ὅσον ὄζυ ἐδὲ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν ἐρανῷ. τοσοῦτος
δ' ἔσιν, ἐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν μ' παίδων
ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην δ' καὶ κράτος ἐν
πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τῷ θερὸς ὑμᾶς πολέ-
μου λάβοι, κ' θερσιωθεῖν ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑ-
μετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ἐ γὰ ἂν ὑποστρίψει ἔτι ὁ νικηφό-
ρος, ἐ δ' ὡς τε παῖδας ἀφελέσθαι κ' γυναῖκας. τοσοῦ-
τον ὑμῖν αἰδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεῦ θερκοίας αἴρηται, F
ὦ κ' τὰ θερσικλέα μειοῦν ἐχεῖ, καὶ τὰ λείποντα δίδωσι.
καὶ ὁ μ' ταῦτα ἐπιθειάζειν ὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ, τῇ δ' θείᾳ
πνεύματι θερὸς αὐτὸ κεκινημένος. τῶ δ' Βαλάκου δυ-
σχεραίνοντος, κ' βαβαίνειν αὐτὸν τὰς σπονδὰς ἐφ'
ἃς αὐτὸν αὖτ μεγάλων λάβοι δώρεων θεὸ τῷ συμ-
μάχων ὑπερβολοιῦτος. ἐλθόντος γὰ ὅτι κατάρα τῷ
πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους
ὑποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ Βαλὰκ φησὶ, θεὲ τῷ ὅλων
λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι θεὲ τῷ τοίνυν σι- G
γᾷν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τῦ θεῦ λάβῃ πνεῦμα;
φωνὰς γὰ ἃς βάλεται τῦτο καὶ λόγους ἐδὲν ἡμῖν εἰ-
δότων ἀφίησιν. ἐγὼ δ' μέμνημαι μὲν ὧν τε αὖ καὶ μα-
θὼν εἰπόντος ὀνταυδοῖ με θερθύμως ἠγάγε-

Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba retur, appatuit ei angelus, obiurgans verberato rem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei volũtatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, mactat victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutíſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananæa continget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quam in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtelli numero æquiparãda. Cúmque tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuerteturè tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, liçet magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, eáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. A quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra B inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant, earum res terra mariſque geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram me- C moriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum: Balace, inquit, vóſque *Num. 25.* Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interi- D turum, nec bello, aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ, ne quando talis clades incidat, qua vniuerſa de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ E pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe propiant. cúmque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. F Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatẽ ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur. Illæ libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iámque blanditiis illectos, & cupidine feruẽtes relinquere parant: tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, G ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iute-

τὸ θεῖον λέγω, βιάζεταί τ' ἐκείνῃ βέλτιον. ὑδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τ' γνώμην τοῦτον, ὅτ' ἐπαινέσαι προεθέμην, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ θεῖον αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς ἔστ' ὤν, καὶ παρὰ θεῶν αὐτοῖς δύναμαι εἶον καὶ κλέος ἀμήτιον προφαίνειν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νῦν οὖ, χαρίζεταί γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκεῖ προθυμῆς ἔχειν μοι καὶ μαδιανίταις, ὧν ἀπέσταλσαί μοι τοὺς ἀξιοῦντας οὐκ ἄτοπος, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν παρασκευαῖς ὁλοτελέσωμεν, εἰ πεῖσαι τὸν θεὸν δυνησθείημεν ὑπὲρ ἐμοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἀρὰς οὐ δύσας. συγχωρήσαντος τοῦ βαλάκου, δὶς μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε, τὰς κατὰ τῶν ἐσχάτων ἀρὰς. πεσὼν δ' ὅλῃ σώματι πάθει προῤῥήξεως ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσαι & ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίας ἤδη οἰκείαθαί πως συνέβαινε τοῦ ἀρχαίου, εἴ τι καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γνώμημα τοῖς ἀνθρώποις ἀφ' γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τοῦ ἐμοῦ. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρεται ἄν τις ὅτι & ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράτους γνώσθαι τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη καὶ πρὸ παραμοῦ τ' ἀφεστῶτος γνώμης, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησὶ, καὶ τ' μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ πρὸ βέλτιον τῶν θεῶν χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ ἀπὸ γῆς καρπῶν, ὅτ' ἄλλη τις ἀρτία προάλωσις ἀφανίσειε. προῤῥηνία γάρ ἐστιν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς εἰάσας τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινῶσθαι δοκοῦντες μᾶλλον αὐθήσουσιν ὅτι φόβῳ τοῦ ἐπαναγόντων αὐτοὺς τὰς ἐλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς ἰσχὺν καιρὸν κατ' αὐτοῦ κερδάναι πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τοῦ θυγατέρων τὰς μάλιστα ἀνθρεπεῖς, & διάσασθαι καὶ νικῆσαι τοῦ ὁρώντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς ἀφ' τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τ' ἀμορφίαν αὐτοῦ ὅτι τὸ μᾶλλον ἀνθρεπὲς, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τ' ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ ἀστόμοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτοῦ προσάξατε. ἐπειδὰν δ' κεχαρωμένους ὁρῶσι ταῖς ὀπθυμίαις, καταλιπέσθαι. καὶ πᾶσαν κλύστων μένειν μὴ προτερον ὅτι νὺξ δύσωσιν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τ τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τοῖς μαδιανιτῶν & μωαβιτῶν σέβωσιν. ὅτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο. τῷ δ μαδιανιτῶν πεμφθέντων τὰς θυγατέρας καὶ τοῦ ἐκείνου παραίνεσιν, οἱ τ ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τ' ἀνθρεπείας αὐτῶν. καὶ προσομιλοῦντες εἰς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τ' τῶν κάλλους αὐτῷ ὑπολαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς τ πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δ' ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδηκτάμεναι δ' αὐτοὺς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τ ὀπθυμίας ἀκμαζούσης, οὐκ ἀπαλλαγὴν ἐφαίνετο. τοὺς δ' ἀθυμία δ ἐπὶ πρὸς τ' ἀναχώρησιν τ γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐκέλευε μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτ' ἐσομένας αὐτοῦ μένειν & διατελεῖν ὑπὸ ἔχθος μένειν πάντων ὧν ὑπῆρχον αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμιλοῦντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μεσίτευν ὧν ὑπισχνοῦντο ποιήσειν, δακρύοντες τε
καὶ παντάχοθεν ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ κατα-
σκευάζοντες εἶναι. αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατ-
έγνωσαν, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐχομένους, ἤρξαντο
τοιάδε αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ κεφαλαὶ νέων, οἰκοθεν εἰσὶ
παρῶσιν, καὶ πᾶσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ μὲν τῶν γονέων
καὶ τῆς οἰκείας εὐνοίας καὶ σοργῆς. κατ' ἐμὲ δ' ἔνεκα ἧκετε
τοῦτον τὸν ἐνθάδε δήμου ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν, οὐδ'
ἐμπορευόμεθα τινὰ ὥραν τινὰ τῶν σώματος παρασκευά-
μεθα τινὰ ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
δικαίους ὑπολαβοῦσαι, τοιούτους ὑμᾶς ἡμῖν ξενίοις
ἐνομίσθημεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ παρ' ἡμᾶς
φιλοσόργως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν,
ἐπὶ αὐτοῖς τοῖς δέκεσιν ὑμῖν ὑποστρεφόμεθα. πίστιν δ' εὐ-
νοίας λαβοῦσαι τοῦ μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀ-
γαπησόμεθ' ὑμῖν βίον ὡς γαμεταὶ ἄνδρασι. θεοὺς γὰρ, μὴ τὸν κόσμον τὸν ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἐ-
πειθ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε παρὰ τοὺς γο-
νεῖς. συγγνώσεσθαι τε ταῦτα φυλαττομένοις ἠξιοῦμεν. τῷ
δ' ἐθέλοντας πίστιν δώσειν ὁμολογοῦντων, καὶ παρὰ μη-
δὲν ἀπειλούντων ὑπὸ τῶν παρὰ αὐτοὺς πάντες. ἐπεὶ ταῦ-
τα ὑμῖν ἔφασαν δόξαι, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ παρὰ
ἅπαντας ἀλλοδιώταις χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῖν
ἰδιοδρόποις εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη
βουλομένοις ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους
σέβειν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νεῦ
εὐνοίας φατὲ παρ' ἡμᾶς καὶ τὸν κοσμοῦντες, ἢ τὸ τοῖς αὐ-
τοῖς θεοὺς παρασκευῆν. μεμνῆσθαι δ' ὑμᾶς εἰ γῆς εἰς ἣν
ἀφίχθαι τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς παρρέπεσθε. καὶ ταῦτα τὰ
μὲ ἡμετέρων κοινῶν ὄντων παρὰ ἅπασιν, τὰ δ' ὑμετέρα
παρὰ μηδένα τοιοῦτο τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλε-
γον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην
ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι καὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις. οἱ δ' ὑπὸ τῆς
παρὰ αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολα-
βόντες, καὶ παραδόντες αὐτοὺς εἰς ἃ παρασκευάζοντο,
παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας ἢ νομίσαντες,
καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμον τὸν ὑπαρχαῖον τοῖς κα-
θιδρυσαμένοις παρὰ θέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν
ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῶν γυναικῶν ὑπὸ τοῦ-
ναντίον οἷς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐκέλευσε ποιοῦντες διετέλουν.
ὡς δὲ πάντας ἤδη τῷ στρατῷ ἡ παρανομία χωρεῖν τὸ
πέραν, καὶ φάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τὰ παρόντα ἐμπε-
σεῖν, καὶ κίνδυνον παντελοῦς τῆς ἰδίων ἐξισμοῦ ἀπωλείας.
ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐξισμοῦ ἀπλή-
σεως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῶν παρόντων ἀνδρῶν δοκὰ πα-
τέρων ἀρεταὶ ὑπεφαινεῖς ἦσαν, συνδιεφθείροντο. καὶ Ζαμ-
βείας ὁ τοῦ συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χοσμι σιμῶν
μαδιανίτιδι γέγου συγατρὶ τῷ ἐπείνη δύναις δύντος
ἀνδρὸς καλουθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς παρὰ τῷ μωυσεῖ
δυσθέντων τὸ παρὰ ἡδονὴν αὐτῇ ἡγησόμενον, ἐπε-
σάπδυεν αὐτοῦ οὐ θύειν τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠγεμόνος
ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῷ παραγμάτων, δέ-
σας μωυσῆς μὴ ἡγοῖτο τί χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκ-
κλησίαν τὸν λαὸν, ἐδενὸς μὲν κατηγόρει παρὸς ὄνο-
μα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν παρεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆ
λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένοις. ἔλεγε δ', ὡς οὐκ
ἄξια δρῶεν ἐκ' αὐτῷ οὔτε πατέρων τοῦ ἡδονὴν
παρεπιμήσαντες τῷ θεῷ, καὶ τῷ τοῦτον ἐκ. παρεσκήν δ' ὡς ἐπὶ καλῶς αὐ αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A iurando confirmabant, Deum testem invocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miserationem flecterent. tum illæ postquam omnino captos & consuetudine sua deuinctos animaduerterunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bo-
B nos hac hospitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem nostrã molestè ferre asseueratis, ne has quidem preces auersabimur. quare si beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum vt legitimæ nuptæ coniecturæ sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nostro retro ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniam vos dare æ-
C quum postulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio recusantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuersissimos, vt cibis etiam propriis vestro more vtamini, nec potum cum aliis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscum vitam degere, deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis amorem istum vos non fingere, nisi eosdem
D nobiscum deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi soli iuxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur sequentes à religione patrum desciscunt, & plures deos credere inducti, sacra illis
E eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior glisceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moysis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moyses veritus, ne grauius aliquid
F sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationem adducere eos qui tantisper dum latere se putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus est resipiscant, & non legum con-

temptu, sed compescendis prauis cupiditatibus A fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquam ad tua B tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui C puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia benefacta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi D rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse E vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè subiatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum F valeant. Cúmque tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exemplo iuuẽtus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem G pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἢ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἶναι τ' ὀπθυμίας ἔξω. πρὸς τούτοις ἦ δὲ λόγον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὅτι τ' ἐρήμῳ, νεῖν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρεινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τ' εὐδείας δι' ἀπορίαν αὖτις ἀπολέσθαι. κ' ὁ μὲ ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, κ' εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπραττον. ἀνασὰς ἦ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μοὶ, εἶπεν, ὦ μωσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐπαύδακας ἐκ τ' συνηθείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχημένος. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὖτις ἐχόντων τ' τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν ἐκ δύο ἐλέγχοις ἐλευθέρους. ἐμὲ δ' ἐκ ἂν ἀκόλαστον οἷς σὺ πρὸς ἀπλείας τυραννικῶς λάβοις. ἢ γὰρ ἄλλό τι μέρει τιῶ ἢ προσχήματι νόμων ἐ τῦ θεῦ δουλείαν μοὶ ἡμῖν, ἀρχὼ ἦ σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ ἐ τὸ κτ' τ' βίον αὐτεξούσιον, ὁ τῷ ἐλευθέρων ὅτι κ' διαφόρως ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν δόξεις ἀμυθήτων ἐλευθέροις γίνεσθαι τιμωρεῖν ἀξίων κ' τοὺς νόμους τιῶ ἐκάστῳ πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολλοὶ δ' ἂν δικαίστερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφαιροῦμενος προηρημένος, κ' κ' τ' ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν τ' ἑαυτῦ κατασκευαχώς. ἃ ἦ πρόττω νυνὶ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔφεστα θεοὶ αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ ὀκνήσαμι. γυναῖόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἤγμαι. παρ' ἐμαυτῦ γὰρ ἀκούῃς τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἐλευθέρου. καὶ γὰρ ἐδὲ λαθεῖν προθέμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος ὧδῇ πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τιῶ ἀληθείαν, κ' ἐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶν τιῶ ὄλλου ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τῦ βίου πάντος ἀνηρτημένα. χαρίσται αὖ ἐδεὶς κυριώτερον αὐτὸν θεοὶ ὧν προέξαμι γνώμης τ' ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τῦ ἦ Ζαμβρίου ταῦτα θεοὶ ὧν αὐτὸς τε ἠδίκει κ' τῷ ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲ λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τῦ μέλλοντος, καὶ τ' νομοθέτιῶ ἦ ὁρῶν μὴ παραιτήρω τιῶ ἀπόνοιαν αὐτῷ προσαγαγεῖν ἐκ τῆς ἀπτώρις διαμάχης θελήσαντα. θεὶς αὖ δὲ μὴ πολλοὶ τ' τῷ λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι ταράξωσι τὸ πλῆθος. κ' διαλύεται μὲ ὅτι τάχιστα ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἡ τῦ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος Ζαμβρίᾳ τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς γὰρ τότε ἄλλα τῷ νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑφεῖχεν, ἐλεαζάρου δὲ τ' ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωυσέως ἦ ἀδελφῦ υἱός, θεραπεύσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τῦ Ζαμβρίᾳ, κ' πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τιῶ ὕβριν ὑπὸ τ' ἀδικίας, ἔργῳ τ' δίκῃ αὐτῷ εἰσπεσόντος δίαγνὸς, ἐ κωλύσαι διαβλῆσαι τιῶ ὧδε νομίσαι εἰς πλείονας τῷ ἀρξαμένων ἢ κολαζομένων. τόλμῃ ἦ ἐ ψυχῆς κ' σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προῆλθεν, ὡς μὴ πρότερον εἴ τινι συσαίη τῷ δεινῶν ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκῃ τ' ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅτι τ' τῦ Ζαμβρίου σκηνὴν ὧδε διελόμενος αὐτόν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ ἐ τιῶ χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ ἦ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀπιποίησις ἰῶ καὶ τῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τ' φινεέως τόλμης, ἀπῆραν τὰς ὅτι τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρεὶ τ' αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲ οὖν καὶ ὑπὸ τ' τότου ἀνδραγαθίας πολλοὶ τ' ὧδε νομισάντων. ἐφθάρησαν ἦ πάντες ἐ λοιμῷ ταύτην ἐπενέγκαντος αὐτοῖς τῦ θεῦ τ' νόσον. ὅσοι τε συγγενεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώγιουν αὐτοὺς ὅτι ταῦτα,

ἀδι-

ἀδικεῖν πρὸς θεοῦ δεχομένους ἀπέθνησκον. διαλλαττομένῳ δὲ οὐδὲν ἐν τῷ τάξιον ἄνδρες ἐκ ἑλάττους τεσσαρακοντα χιλίων καὶ μυρίων. ὑπὸ ἧ ταύτης παροξυνθεὶς ὁ ἀρχὴς μωυσῆς, ὅπως τῷ μαδιανιτῶν ὅλεθρον τίσωται ἐξέπεμψε. περὶ ὧν ὁ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρῶμεν, προδιηγησάμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ δοκεῖ τούτῳ τὸ τῆς νομοθέτου γνώμῃ μὴ παρελθεῖν ἀνεγκλήτως. ὁ γὰρ βάλαμον, προφητευθέντα ὑπὸ τῶν μαδιανιτῶν ὅπως ἐναράσηται τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὴ δυνηθέντα θεία προνοίᾳ, γνώμῃ ἧ ὑπὸ θεμένου τὴν χρησαμένων τὸ πολεμίων, ὀλίγου τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος διέφθαρε τοῖς ὑπὸ τὴν δεισιδαιμονίαν, νοσήσασίν δή πνων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν ἡμῶν μάρτυρος τῷ διελέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲ ὡς ἂν αὐτοῖς πιστὰ δοκεῖ, ἅτε σποπεύσασαν. μωυσῆς ἧ ἦν ἀρ' ὧν καὶ θεοῦ πον, ὅτι τῷ μαδιανίτῃ γῆν ἔπεμψε στρατιὰν, τοῖς πάντας χιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλιτεύοντας, ἐ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε φινεές, ὃ μικρὸν ὕστερον ἐμνήσθημεν φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸ ὑβριζόμενα τότε ζαμβεία τιμωρησαμένου.

A

B

C

D

Κεφάλαιον ζ.

Ως ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἀνέπτησαν αὐτῶν.

Μαδιανῖται ἧ προθυμούμενοι τὸ στρατηγὸν ὅτι σφᾶς ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ὑποδεχόντο τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ προσδέχοντο τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, προεῖρμενοι αὐτοῖς ἐλθόντων ἧ καὶ συμβολῆς γενομένης, πάμπλειν τὸ μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε ἧ ἦσαν, ὤχος τε καὶ σύρης, ἔτι ἧ ῥοβέης τε καὶ ὔβης. πέμπτος ἧ ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νεῦ ὑπὸ παντὸς τοῦ ἀρχθέντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ἔφθειραν ἧ τὸ πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὰν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκήτορας γυναῖκὶν ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινεὲς κελεύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸ στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους ἧ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ ἧ καὶ ἀργύρου ἀπείρου τε πλῆθος κατασκαφῆς ἢ κατ' οἶκον ἐρεῶν. ὑπὸ γὰρ δεδιαιμονίας, ἐ ἀβεσδίαζοι σφόδρα ἐτύγχανον. ἠχθησαν ἧ καὶ παρθένοι, περὶ δισχιλίας καὶ ἑξισμυρίας. μωυσῆς ἧ μερίσας τῷ λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, ἐ τοῖς ἱερεῦσι. λευίταις ἧ οἳ ἕτερας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τῷ ἧ λοιπῷ, νέμει τῷ λαῷ. ἐ δῶρον τὸν λοιπὸν διδαμόνως ἀφθονίας μὲ ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγυμνώμενος, ὑπὸ μηδενὸς ἧ σωφρονοῦντος ἀπολαύειν ἐμποδιζόμενος. μωυσῆς ἧ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτῷ ἀποδείκνυσιν ὅτι τε τοῖς θεοφιλείαις, ἐ στρατηγὸν εἶπον δεήσεις γεγυμνόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τοῦτῳ τῷ προσασίαν ὑπερέχειν τῷ προαιρέσεων.

nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus ad gentem internecione delendam exercitum mittit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad exocrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eíque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus. *Num.31.*

Cap. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritæ regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

Madianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, presto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret. *Num.27. Deut.3.*

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multò antè bello capta fuerat, esse enim pascuis vberem. Illeverò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam periqula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atquè impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non sponte commissa eo confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

Num. 23.

Num. 35. *Deut.* 4.19. *Ios.* 20.

Nu. 27.36.

VI. *Deut.* 4.

ὁ δ' Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τοῦ θείου μωυσέως ἐκπαιδεύσαντος. καὶ τότε δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τὸ μανασσίτιδος ἡμίσεια, πλήθει τε ποδῶν διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν χώραν δοῦναι· ἀγαθὴ γὰρ εἰς βοσκήματα φέρειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δείσαντας τὴν πρὸς χαναναίους μάχην, φέρασιν ὑπορρεπῆ τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν δρῆναι, καὶ σίτους τε ἀπογεγάλει, καὶ δειλίας ἐγκλήματα φέρασιν ἐπινοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι ξυφῶν ἀπόνως διάγοντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τῆς κτήσασθαι τὴν αἱρεθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν γῆν. μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τοῖς λοιποῖς πόνων, γῆν ἣν διαβάσιν αὐτοῖς ὁ ἰορδάνης ὁ θεὸς παραδώσειν ὑπέχοντα, ταύτην λαβεῖν καταστραμένους ὃς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δὲ ἐρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν ἐπὶ δικαίως προθέσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπολοίποις ἀδείοις καταλιπόντες, δύζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτοῖς διδόντος σωσπεῖναι τοὺς ἑαυτῶν. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τοῖς λόγοις, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς δοῦναι τοῖς συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν δὴ τότοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμφοιάγειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἐν αἷ ἐμπόδια τοῦ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ μωυσῆς πόλεις τὰς δέκα τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὴν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γεγραμμένας. ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν εἰς ὃν φυγῆς τὸν αὐτὸν τὴν ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τὴν τοῦ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῆς ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπέτρεπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. Κόσορα μέν, ὅπι τοῖς ὄρεσι τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δὲ τῆς γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλανδημὰν δὲ ἐν τῇ βατανειάδι. κτισαμένων δὲ αὐτῶν τῶν χαναναίων γῆν, ἔρεις ἕτεραι πόλεις ἐμελλον ἀναστήσεσθαι τῶν λευιτῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑπισχνουμένου. μωυσῆς δὲ προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὑπόσημος ἀνὴρ σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀπολιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας δὲ τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλεσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ τὸν κλῆρον πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τινὶ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. καὶ τοῦτο μένειν ἐπὶ τοὺς κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διατάξαι. τῆς δὲ τεσσαρακοστῆς ἐτῆς ἀπὸ ξιακοσιοστὰ ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπι τῆς ἰορδάνη συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ,

φοι-

φοινικόφυτον δ' ὄρος τὸ χωρίον, συνελθόντος τῷ λαῷ A
πάντος, λέγει ταῦτα.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit. *Deut.4.*

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

Cap. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶται, & τῶν μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη & τὸν γήρα χρόνον ἐτῶν εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν λυσιμελῆ δεῖμε τῷ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τὸ πέρα τοῦ ἰορδάνου προχθησομένων ἐμέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν ὑμῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας εὐδαιμονίας προθυμον. ἀλλ' αἰδίον τε ὑμῖν προγματεύσασθαι τῆς ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, & μνήμιον ἐμαυτοῦ γλυφόμενον ὑμῖν ἀντὶ ἀφθονίας τῆς κρείττονος. φέρε οὖν ὑποθέμενος ἂν ἔφον ὑμεῖς τὰν εὐδαιμονήσητε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῆς καταλείποτε κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδίον. προθέμενος, ὅτως ἀπέλθω τοῦ βίου. πῖς δ' εὖ εἰδῆτε ἦ ἄξιός εἰμι, δέδια τε τὰς πρότερον ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, & δέδια τὸ τὰς ψυχὰς ὅλῃ τελευτῇ γινομένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως ἀρχή, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ οὗτος δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις & ἀφελέσθαι τῶν ἀμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλεται καγὼ τὸν δέκατον αὐτῷ σαφῶς ἔξεπις ἀμεμπτος παραμένω, οὐκ ἂν ὄντες μακαριστοὶ & ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητέ ποτε ἢ παύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ὑπάρχει ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μενεῖ, τῆς τε ὄντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἐπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μήτε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην προτιμήσητε τάξιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς νῦν ἔχετε τὸν θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστῆσθε βίον. ταῦτα γὰρ φρονοῦντες, ἀλκιμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἐσεσθε, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι. θεὸς γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθῷ, πάντων προφέρειν εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε πρώτων ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστον ἐστὶν. ἔστιτε καὶ τιμὴ τῆς ἄλλων χαρίζεται προῖσίαν. ὡς & πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένους αὐτῇ μακάριστον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένους, καὶ πρὸς τοῖς αὖθις τιμὴ εὐκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῆς νόμων, οὓς ὑπογραψάμενος μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμην, κατήκοοι & φύλακες γένοισθε, & μελετῶντες τιμὴ συνέσιν αὐτῆς. ἄφοβος δ' αὐτὸς χάρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, πρόνοιαν ὑμᾶς νόμων τε σωφροσύνης καὶ κόσμου & πολιτείας καὶ τοῖς τῆς στρατιᾶς ἀρεταῖς, οἱ φρόνιμον ἔξουσιν ὑμῶν τὸ συμφέρον τος. θεὸς τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν καθ' ἃ βούλησιν κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνόμισα, ἔσται μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σῴσει τιμὴ αὐτὸ προθυμίαν. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προσάτην & τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑπομνήμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτὸ χρήσεσθαι τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀρίστας, οἷς ἑπόμενοι, τὸ εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῆς, ἐὰν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἔσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτός.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas cxx. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mercor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquã non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem coluerit eritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parẽtes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperatus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc lſbertatem ſitam exiſtimetis,ſi mãdatis principum ob murmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis.meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ob hoſtibus.quod non exprobrãdi cauſa dico:nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis,id quod in veſtram etiam rem futurum eſt.& ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati
Deut.7. 11. opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini.alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini,Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit,iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe.quare quo minus periculi ſit,ne illas violetis,poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate,ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutiùs conſeruabitis.Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi, & formam admiſtrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtitura bene viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoréſque quanta pericula pertuliſſet,quámque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet:& de futuro ſoliciti, quòd non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant,grauiſſimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes verò ſolabatur eos,& iubens à lacrymis deſiſtere,ad leges accipiendas hortabatur,atque ita tum concio eſt diſſoluta.Nunc priuſquam ad reliqua tranſitum faciam, operæprecium duxi, leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hîc inſerere, quo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autem omnia quæ ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quamque à Deo retulerat,

τιλώ τε ἐλλθερίαν ἡγεῖδε μὴ τὸ πεθσαγανακτεῖν οἷς
A αὖ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πεάτ]ειν ἀξιώσουσιν. νεῦ μὴν γὲ
ἐν τῷ ἴοις ἐυεργέτας ὑβείζειν ἐν τύτῳ τιλὼ παῤῥησίαν τίθεδε. ὃ δὴ τῦ λοιπῦ φυλαττομθίοις ὑμῖν
ἄμεινον ἕξει τὰ πεάγματα. μηδὲ τιλὼ ἴσιλεν ὅλη
τύτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμῦ πολλάκις
ἐτολμήσατε χρῆδαι. γινώσκετε γὲ ὡς πλεονάκις ἐκιν-
δύνευσα ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν ὑπὲ τῶν πολεμίων. ταῦ-
τα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς πεοεθέμην. ἐγὲ ἐπ' ἐζόδου τῦ ζιῦ δυχεραίνοντας καζαλπεῖν ἤξιουν εἰς
B ἀνάμνησιν φέρων,μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ κατηγεῖν ἐν
ὀργῇ ἡθύμθυος. ἀλλ' ὡς τε τῦ σωφεονήσειν ὑμᾶς
εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τῦτ' ἀσφαλὲς ἦ, κ) μηδὲν
εἰς τοὺς πεοεσηκότας ἐξυβείσαι δι' πλῆτον, ὃς ὑμῶν
πολὺ δι]αβάσι τ ἰοεδάνιλν, κ) τιλὼ χαναναίαν κτησα-
μθίοις πεοεῖσήσεται. ἐπεὶ πεοαχθέντες εἰς καταφέ-
ψησιν ὑπ' αὐτῦ κ) τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίᾳ, ἀπολεῖτε
κ) τιλὼ δύνοιαν τιλὼ πεὸς τὸ θεῖ. ποιήσαντες ἢ τῦτον
C ἐχθρὸν τιλῷ τε γλῷ λῷ κτᾶδε κρατηθέντες ἄπλοις
ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεδε μᾶ μειζόνων
ὀνείδων. κ) σπεδαδέντες, δι' τῆς οἰκυμθίης πᾶσαν
ἐμπλήσετε τ γῆν κ) θάλασσαν τ αὐτῶ δουλείας. ἐσαι
ἢ ὑμῖν τύτων πεῖεαν λαμβάνεσιν ἀνωφελὴς ἡ μετά-
νοια, κ) ἡ τῶ ἐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ
βέλοισδε τύτοις ὑμῶν μθύειν, τῶ πολεμίων μηδένας
ὑπολείπεδε κρατήσαντες αὐτῶ. ἀλλὰ πάντας ὀπόλ
λυσθαι κέλευε συμφέρειν,ἵνα μὴ ζώντων ἀγαλουσά-
μθιοι τῆς ἐκείνων ἀπιπδεύσεως, δι]αφθείρητε τ πα-
τρῴαν πολιτείαν. ἔτι ἢ κ) βωμοὺς κ) ἄλση κ) νεὼς ὁ-
πόσους αὖ ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραγνῶ κ) δαπανᾶν
πυρὶ τὸ γλυφος αὐτῶ ἐ τιλὼ μνήμλν. βεβαίᾳ γὲ αὖ οὕτ-
τως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶ οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφά-
λεια. ἵνα ἢ μὴ δι' ἀμαδίαν τῦ κρείττονος ἡ φύσις ὑ-
μῶν πεὸς τὸ χεῖεσν ἀποκλίσῃ, συνέδηκα ὑμῖν κ) νό-
μους, ὑπαγορδύσαντός μοι τῦ θεῦ,κ) πολιτείαν, ἧς τὸν
κόσμον φυλάξαντες,πάντων δὶ ἀμονὴς ἄζοι κειθεῖν-
τε.ταῦτα εἶπων,δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους,κ)
τιλὼ δι]άταξιν τ πολιτείας ἀναγεγραμμθίλν. οἱ ἢ ἐδά-
κρυόν τε κ) πολλὰ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἐποιοῦντο τῦ στρατη-
γῦ. μεμνημθίοιτε ὧν κινδυνδίσοι κ) πεοθυμηθεῖν τ
πεὲ αὐτῶ σωτηείας,κ) δυσελπιστοῦντες πεὲ τ μελ-
λόντων ὡς ἐκ ἐσομθίης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥττον τε
τῦ θεῦ πεογνοησαμθίοι, δι]ὰ τὸ μωυσῆν ἦ τὸν πᾶ]α-
καλοιῦντα, ὧν τε ὅλη τ ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν
αὐτῶ μεταποιῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν
εἰς δάκρυα πεοπεσόντα κρεῖττον κ) τῆς ἐκ λόγου
παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶ ποιῆσαι πάθος. μωυσῆς
δ' αὐτοὺς παρηγόρει,κ) τῶ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπο-
λαμβάνειν ἀπέγων αὐτοὺς χρῆδαι τῇ πολιτείᾳ παρε-
κάλει. κ) τότε μὲν ἔτι διελύθησαν. βέλομαι ἢ τ
πολιτείαν πεότερον εἰπὼν, τί τε μωυσῆς ἀξιώμα-
τι κ) τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, κ) μαθὼν παρέξων δὶ
αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆ-
θεν ἰῶ, ἔτους ὅλη τιλὼ τῶ ἄλλων ζήπεδαι διήγησιν.
γέγραπται ἢ παῖδ' ὡς ἐκείνου κατέλιπεν, ᾗδὴν ἡ-
μῶν ὅλη καλλωπισμῶ πεοθέντων,ᾗδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μωυσῆς.νενωτέεισαι δ' ἡμῖν τὸ κ) γλῶς ἕ-
καστα τάξαι. ατοεγόμθιν γὲ ὑπ' ἐκείνε καταλειφθὴν γεγράφηται, καὶ ὡς ἕκαστόν τι ᾠδῷ τῦ θεῦ πύθοιτο.

τού-

τοῦτο χρεὼν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προθεῖναι, μὴ καί τις ἡμῖν ἐκ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οἷς δ' κοινοὶς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε, τούτοις ὑποτίθεμαι εἰς τὴν πρὸς ἐθῶν καὶ αἰτιῶν ἀπόδοσιν, ἐν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μοι τούτων ἡμῖν τὴν προαιρεσιν σωταξάσθαι πρόκειται. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ κολλὴν ὅτι χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράττετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔσω μία τῆς Χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ ἐν ἀρίστῃ ὀφανεῖ, ἐν αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῷ ἐξ ἁπάντων προκρίνας, καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔσω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριθέντες διαφθορεῖς τε εἶεν καὶ καθάρσιοι πρὸς τὴν θέαν. μηδ' ὅτι τούτων πρόσβασις ἔσω μὴ ἐξ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ κατὰ πρανοῦς γενομένης. ἐν ἑτέρᾳ δ' πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔσω. Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἑβραίων γένος ἕν. Ὁ δ' βλασφημήσας θεὸν, καταλευσθεὶς κρεμάσθω δ' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως ἐκ ἀφανῶς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δ' εἰς ἓν ἀποφαίνουσι πόλιν τὸν ἐκ τεσσάρων ἐτῶν ἐκ τῶν πρώτων δ' γῆς ἧς ἂν ἑβραῖοι κρατῶσιν, ὅπως τῷ θεῷ μοι ὑπηργμένων δύνασιν, ἐκ θεοῖς τοῖς εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονῶσι, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις δι' συνευδοκούμενοι πρὸς φιλεῖσθωσι. καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας ἐκ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ὑπολήψεων. τοῦτο δ' ἐκ ἂν μὴ δ' αὐτῆς ὑπομνήσεως αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐσω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύταις δίδοσθαι. ἃ πιθανοῦσθαι μὲ ὅτι τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς δωρεὰς ὑπηρετεῖται καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵνα ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ὅτι τιμῇ τὸ δεδωκότος ἀπολαύειν. Ἐκ μισθὸς γυναικὸς πεπορνευμένης θυσίας μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῷ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρω δ' ἐκ ἂν εἴη τῆς ὅτι τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μηδ' αὖ ἐσθ' ὀχεύσει κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δ' μηδεὶς θεὸς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' αὖ ἐπωνομασμένων ἢ τινι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς ἔχ ἑρείσει κλινῇ σολινῇ φορεῖται. Τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις τοῦτο δεδόσθαι. Συνελθόντος δ' τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὅτι ταῖς θυσίαις δι' ἑπτὰ ἐτῶν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus, qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus, vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem cõstabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium *Deut. 16.* Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat: deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quíque eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicẽ esse oportet. Sint præterea deci- *Deut. 18.* mæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. *Exod. 22.* Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. *Deut. 5.* Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

sic enim minus peccabunt, non ignari quid A sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in deliquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt, ita vt nunquam non legis voluntas intus obseruetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei be- B neficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & C iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pe- D cuniis esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quam Deum fa- E cit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides
Deut.19. non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem F testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præmetu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis iudici præmiis. G

ὕστερος γὰρ καὶ ἐκεῖ ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῆς ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἵ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦσι πρὸς ἁμαρτάνοντας ἀξιοῦσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφάντων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὡς τε εἴ τι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτῶν, ἧς ὁλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄπιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἄπιον. Διὸ δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα ξέποιτο, μαρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς αἷς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀγυπτίων γῆς παρέχε, δικαίας ὔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ χρομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὴ τῆς ἤδη γεγονότων, ὅτι ἢ προτέρᾳ τῆς ἐσομένων. ὑπογράφειν ἢ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ὑπῆρξέ τησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀφαίνειν. ὅσα τε τῷ ἰσχυῷ ὑποσημαίνειν δυνάται τῷ θεῷ καὶ τῷ πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τῶ βραχίονος, ὡς πρόβλεπτον πανταχόθεν τὸ πρὸς αὐτοὺς πρόθυμον τῷ θεῷ. Ἀρχέτωσαν ἢ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τῷ ἀρετῷ καὶ τῷ πρὸς τὸ δίκαιον σπουδῇ προηκμακότες. Ἑκάστῃ ἢ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῆς λοιπῶν φυλῆς. Ἐστωσαν ἢ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τινι ἔξεινας τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώμασι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν ἀλλαβεστέρους, ὡς τε τῷ θεῷ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ ἢ δικασταὶ ἀποφυέσθωσαν κύριοι πρὸς τῷ δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τὶς αὐτοὺς ὅτι διαφθορᾷ τὸ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλῳ τινὰ ἁρπαν προφέρει καθ' ἣν ἐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφυομένους. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους ὅτ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αὖ ὅτως δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς αὖ τις κατὰ φόβον ἰσχὺς προσνείμῃ τῷ ψῆφον κεκρίσθαι. τῷ γὰρ θεῷ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζομένους τις, ἐκείνους τῷ θεῷ δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἀφ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι πρὸς τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὠφελεταγμένων ἀποφυέσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τῷ δίκῳ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς ἢ μὴ πλείω μάρτις, ἀλλὰ ἕξις, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τῷ μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα. γυναικῶν ἢ μὴ ἔστω μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θρασύτητα τῶ ἤθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν ἢ μή τε δοῦλοι διὰ τῷ τῆς ψυχῆς ἀγυρείαν. οἷς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιφανῇ, παθέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ προσχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ φανείσηται ὁ κτείνας, μηδ' ὑπονοεῖται τις ὡς διὰ μῖσος ἀπεκτόνηκώς, ζητείτωσαν μὴ αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μιᾶντες προθέμνοι.

μηδενὸς

μηδενὸς ἢ τῶν τοιούτων μεμνῆσθαι, αἱ ἀρχαὶ τῶν πό- A
λεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐγένετο, &
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρήσασθαι ἀπὸ τοῦ τόπου
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἡ δὲ αὐτῇ πλησιό-
χωρος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πρίαμένοι δάμα-
λιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα & αὐχμηρὸν ἀρότῳ
ἐξῃ καὶ φυτοῖς χωρίον, ἔνθα τένοντας κοπτόντων
ἡ βοός, καὶ χέρνιβας ἐλόμενοι ὕδατος κεφαλῆς ἡ βοὸς
οἱ ἱερεῖς ἢ οἱ λευῖται & ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B
νης, καθαρὰς ἀποδεικνύσαν τὰς χεῖρας ἐχέν ἀπὸ
τοῦ φόνου. καὶ μήτε δέξασα, μήτε δρωμένων πα-
ρατυχεῖν. ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἴλεω τὸν θεὸν, καὶ μη-
κέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβλῶσαι τῇ γῇ πάθος. Ἀρι-
στοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, &
μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύ-
τῃ χέρνητε, τοῖς νόμοις ἔχοντες δεσπόταις, κατ' αὐ-
τοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι.
Βασιλέως δὲ εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν ἔστ' ὁ C
μόφυλος, πρόνοια δὲ αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλ-
λης ἀρετῆς, ὁμαπάντος ἔστω. ὧδε χωρέτω ἢ ἔστ'
τοῖς μὲν νόμοις & τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν,
πρασσέτω ἢ, μηδὲν ἄνευ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῆς τοῦ
γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώ-
μενος, μηδὲ πλήθος ἀλόγων χρημάτων, μηδ' ἵπ-
πων. ὧν αὐτὸς ὧδε χρυσομένων, ἀσφάλειος ἂν τοῦ
νόμων ἔσοιτο· κωλυέσθω δὲ εἰ τούτων τι ὄχλος ἀπειθὴς D
ἔχοι γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ο-
ρους γῆς μὴ ἐξέρχω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ τἀλλο-
τρίας πρὸς οὓς ἔστιν ἡμῖν εἰρήνη. φυλαττέσθω δ'
ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς ἀγῶνα κειμένου αἴρειν,
ὡς πολέμων ἐντεῦθεν & σάσεως γινομένων ἐν ᾧ πλεο-
νεκτοῦντας πρόσωτέρω χωρεῖν βέλεσθαι τοῦ ὅρων. μὴ
γὰρ μακρὰν ἔστω τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν ὃς ἂν ὄ-
ρον μεθαρμοῦται. Γεωῖ ὁ φυτεύσας πρὸ ἐτῶν τεσ-
σάρων ἀπὸ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τε τοῦ θεοῦ ἀπαρ- E
χὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσω, ἐπὶ γὰρ κατὰ
καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθήσαι. διασαφοῦσι γὰρ φύ-
σεως ἀώρως μήτε τοῦ θεοῦ ἁρμόζειν, μητ' αὐτοῦ τοῦ δε-
σπότου χρῆσθαι. τοῦ γὰρ τετάρτου ξυγέτου πᾶν τὸ γεννώμενον,
τότε γὰρ ὅσιον ἔσται, καὶ σωσαγωγὸν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κο-
μιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τῶν ἄλλων καρπῶν μετὰ τῶν φίλων
δωχεύμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν & χηρευ-
σῶν γυναικῶν. πέμπτῳ γὰρ ἔτους, κύριος ἔστω τὰ φυτὰ
καρποῦσθαι. Γεωῖ ἀμπέλοις καταφυτεύσαντι μὴ ἀπεί- F
ρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ξυφὴν τοῦτο τὸ φυτόν. & τοῦ ἐξ ἀρό-
τρου πόνων ἀπαλλάχθαι. Βοῦν ἀροῦσι τὴν γῆν, καὶ μηδὲν
τοῦ ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας,
ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, καὶ κείνοις ποιεῖσθαι τὰ ἀρότρου.
ἔστω γὰρ καθαρώτατα σπέρματα & ἀνεπίμικτα, & μὴ συν-
δύο καὶ ζεία σπείρειν. ἐπὶ γὰρ τῆς ἀνομοίων κοινωνίας χαί-
ρειν τοῦ φύσιν. Μὴ γὰρ κτιζέσιν ἐπαίειν ὅσα μὴ συ-
γένη. δέος γὰρ ἐκ τούτου, μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τοῦ ἀνθρώ- G
πων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τοῦ ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ
σπέρματος καὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ
γὰρ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ὃ ἐξ ἀρχῆς μι-
κροῦ κατὰ τοῦ πολιτείαν ἔσοιτο.

quòd si nullus existat index, magistratus oppi-
dorum vicinorum agro in quo cædes est facta,
& senatus conuenientes, metiantur à loco in
quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum
oppidum, eius oppidani emptam iuuencam &
abductam in tesqua nec sementi nec plantatio-
ni idonea neruis ceruicis abscissis cædant, &
ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdo-
tes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se
manus ab ea cæde habere proclament, eámque
nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inuo-
centque Deum vt propitius factus nunquam
posthac in ea regione tale malum accidere
permittat. Optimum quidem est optimatum
regimen, & in sic administrata republica vi-
uere, nec est cur aliam eius speciem concu-
piscatis: sed præstat vt hac contenti in legum
& vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim
est, Deum habere præsidem. Attamen si regis *Deut.17.*
vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri gene-
ris & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum
cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus le-
gibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, ni-
hilque præter pontificis ac senatus sententiam
faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis e-
quisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia
facilè contemptor legum posset euadere. & si
talibus studiis plus æquo fuerit deditus, ob-
standum est ne potentior fiat quàm tebus ve-
stris expedit. Terminos terræ mouere non est *Deut.19.*
fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ:
sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus
in æternum fixus maneat: quòd hæc præci-
pua causa sit bellorum & seditionum, si auari-
tia certis terminis non circumscribatur. Facilè
enim legum præscripta transilit, qui terminis *Leuit.25.*
cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui
terram plantauerit, si plantæ ante quartum an-
num fructum protulerint, nec Deo primitias
inde offerre oportet, nec in proprium vsum
conuertere, intempestiuus enim est talis fru-
ctus: quicquid autem præmaturè à natura ex-
torquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec
domino. quarto verò anno colligat quicquid
iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat,
& cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis
cum amicis consumat, & cum pupillis ac vi-
duis. quinto demum anno arbitratu suo fru-
ctus colligat. Agrum vitibus consitum ne se-
mines. sufficit enim quòd hanc plantam nu-
triat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus
aranda est terra, nec aliud animal cum eis sub-
iugandum, sed eiusdem semper generis sub i-
dem iugum agenda. Semina quoque debent es-
se pura & impermixta, nec duûm simul aut
trium generum sunt seminanda. abhorret enim
natura communionem dissimilium. Neque di-
uersi generis iumentorum coitus sunt admit-
tendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad
homines contemptus generis sui peruenias.
vt solent à minimis principiis res in peius
proficere. Cauendum est autem magnopere,
ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius
imitatione mores publici deprauari possint.
quapropter ne leuia quidem leges dissimu-
landum officio suo nusquam deesse cupiunt.

ἀλλ' ὡς ἐπὶ τοῦ τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδέναι προσοικεῖσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτως.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant: vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliueforum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt: non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è paupertum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torculat deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur. Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere, aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supersit, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ *Deut.26.* in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtraque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat: quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vbertem & amplam fruendam dederit.

Ἀμήτας δὲ καὶ συναγωγεῖς τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῷ δράγμάτων τοῖς βίου σπανίζουσιν, ἔρημον εἰ καὶ δύρημα πρὸς δίαιτες φιλίου. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ξύγης ἀπολιπεῖν τὰς ὀπωφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τὲ καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἐφ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς δύποεία τοῖς δεομένοις γίνοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τιὰ γῆν πρόθυμότερον εἰς τιὰ ἐκτροφὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὲ καθ' αὑτοὺς πρόνοιμένων λυσιτελὲς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων δίαξοφῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ γὰ βοῶν ὁπότε ξίβοιεν τοὺς ἄχυρας, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ τὸ ἄλωνος. ἀγὰ δὲ εἰ δίκαιον εἴργειν τὲς συνεργασμένους τὲ καρποῦ, καὶ ὡς τιὰ γῆν αὐτὸ πονήσαντας. Μὴ γὰ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ἐδᾳ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κὰν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κὰν ξένοι, χαίροντας ὅτι τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῶ ὡρείων μεταλαμβάνειν, ὑπιφέρεσθαι δι' αὐτοὺς μηδὲν ἐλέγω. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς λώας κομίζουσιν εἰργέτωσαν τὲς ὑπαντιάζοντας ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰ ἀγαθῶν ἃ κὰ βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιθυμοῦσιν αὐτῶ μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε ἔσης κὰ ἀποδύσης ἀπελθεῖν, ὡς τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἴη. κὰν ὑπ' ἀχθοῦς τινας ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν ὠφελεῖν παρακαλεῖτωσαν, ὄντας μὲν ἱερεμίτας ὡς κοινωνὲς δεατότας δίκ τιὰ συγγένειαν, ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώποις ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰ ἐκ ἡητέον ὅσα τις κῆ χρησότητα παρέχων ἀνθρώπῳ λαμβάνειν, τὲ θεοῦ τιὰ ἀφθονίαν τ' ἀγαθῶν χορηγοῦντος, ἀκ ὅτι τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ κὰ τὸ δίδόναι φιλοτίμως, κὰ ὀκνομένου τῷ τρόπῳ τούτῳ τιὰ ἰδίαν ἀεὶ τὸν τῆς ἰσοπολιτῶ λαὸν δύνοιαν, καὶ τιὰ χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τὲ ἀειόντος αὐτοῖς κἀκείνως μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σώτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτιὰ ἀζίαν ἐλεύθερος ὑπομένετω. ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, καὶ κατὰ τιὰ ἐρημίαν, ἀφόνοιαν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας δύποείας ἐξ ἐλέες πρόνοιας τὲ θεοῦ, τιὰ αὐτιὰ ταύτιὰ ἐξ ὁμοίε πάθες ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτος ἑκάστε πρόθεσθαι τελεῖν, τιὰ μὲν τοῖς λεύίταις, τιὰ δ' ἑτέραν πρὸς τὰς δωχίας, τρίτιὰ πρὸς αὐτὰς κατὰ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς δαπάνησιν τῶν πενιζόντων, γυναιξί τε χήραις κὰ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅτι ἀπρώτων ἑκάστῳ τύχη γενόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν. κὰ τὸν θεὸν ὑπὲρ ὧν ἀνείκαμψης αὐτὰ γῆς ἰῶ αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν δυλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὑπιφέρειν κελεύει ὑπιτελέσαντες, τύπων τὰ πρόσφορα τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπεὶ δ' αὖ ταῦτα ποιήσας ἐκ, καὶ πάντων ταῖς δεκάταις ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεύίτας, καὶ τὰς δωχίας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενεγκὼν, ἀπεῖναι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἰκάδε, ἃς ἀπάρχε τὲ τεμαχίσματος, δύχαρισησάτω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τοῖς ἀπ' αἰγύπτε αὐτὲς ὑβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν κὰ πολλὴν ἐδωκε καρποῦσθαι.

μάρτυ-

μάρτυρά μοι ἢ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μυστικοὺς A
τελίσεις νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἄμωμόν καὶ ἵλεων
αὐτοῖς δεῖ παντὸς εἶναι, καὶ κοινὴ πᾶσιν εὐεργέτιος δεδόμε-
νον, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτή-
σασθαι δὲ ὅσα δύνασθαι χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν
ὥρᾳ γάμου γεγόμενοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀ-
γαθῶν. ὁ δὲ μὴ μᾶλλον ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζεύ-
γνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ δὲ λυπῶν τὸν πρότε-
ρον αὐτῆς ἄνδρα. δούλας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐ- B
λευθέροις, μηδ' αἱ ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτο τινες ἐκ-
βιάζονται. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ διαφεύγειν,
καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐπὶ μηδὲ ἑταιρημένῃ
ἔστω γάμον, ἧς δι' ὕβριν τοῦ σώματος τὰς ὑπὲρ γάμου
θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἀπεδέξατο. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω
τοῖς παίδων τὰ φερνήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς
ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀ-
γρῶν, μήδε ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόν-
των. Ἔτι ὡς παρθένον μνηστεύσαμενος, ἐπειτα μὴ C
τοιαύτην εὕρῃ, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορεί-
τω χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς αὐτὸ ἔχοι τεκμήριοις.
ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς
ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τοῦ γένους. κἢ κεί-
θεσθαι μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατη-
γορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀπο-
πέμπεσθαι αὐτήν, πάλιν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας
αὐτῷ φαίνοιτο, καὶ πρὸς ἃς ἀπ' ἀντεπεῖν δύνη-
σεται. τῷ δὲ ὅλως καὶ προφανῶς ἐπενεγκεῖν D
αἰτίαν κἢ δικαίαν προσήκοντα πάντας τεσ-
σαράκοντα μίας λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντή-
κοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. αἰ δ' ἐλέγξῃ
τὴν παρθένον ἐφθαρμένην, δημιώσας μὲν οὖσα τῷ
μὴ σωφρόνως προεσθαι τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων
γάμων καταλυέσθω. αἰ δ' ἐκ ἱερέων ἢ γεγυνημένη,
καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ἐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν
ἑτέρας δι' ἡμῆ σφόδρα κἢ δυνοίας κειμένης ἢ δ' ἐρᾶσα E
ᾧ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τὸν δ' ἑτέρας ἐν ἐλάτ-
τονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αἰ ὁ ἐκ τοῦ ἀγαπωμένης παῖς
γεγόμενος, νεώτερος ὢν τῷ ἐκ τοῦ ἑτέρας φύντος, ἀ-
ξιοῖ δικαίᾳ τινὶ πρὸς τινὶ μητρὸς αὐτοῦ ἴσον καὶ τῇ
πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς
πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διέ-
ξάμενος, μὴ συνεχωρήσω. ἄδικον γὰρ τὴ τῇ γεγόνοσι
πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τοῦ μητρὸς αὐτοῦ ἴσον καὶ δικαίᾳ τῇ
δικαίᾳ τοῦ πατρὸς τοῦ ὀφειλομένων αὐτοῦ σέρεσθαι. ὁ F
κόρων ἄλλῳ καταξυμφόρως φθείρας, εἰ μὲ πείσας ᾧ
πρὸς τινὶ φθορᾶ συγκατάθεσιν λαβών, ἀποθνησκέτω
σὺν αὐτῇ. ποιεῖ γὰρ ὁμοίως ἑκάτερος, ὁ μὲ τὸ ἄρχιον
πείσας ἀκουσίως τὸ μοιχεῖαν καὶ προτιμῆσαι τοῦτο τοῦ ἐλευ
θέρου γάμου τινὶ κόρῳ. ἡ δὲ φθαρεῖσα
ἀνδρὶ ἀνδρὶ πρόσθεσα δι' ἡδονὴν ἢ δικαίᾳ κέρδος πρὸς τὸ ὕβριν. καὶ δίκη μόνη προσήκουσα διάσπασις μηδενὸς βοηθοῦντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω κατηγγυημένην, αὐτὸς γαμείτω. ᾧ δὲ τῷ παρὰ τοῦ κόρης μὴ δόξῃ G
συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τινὶ τιμὴν τοῦ ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δὲ συνοικούσης βεβλό-
μένος δικαζέσθω καθ' ἃς ἀποδοῦ αἰτίας, πολ-
λαὶ δ' αὖ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, χρήμασι μὲ πρὸ τοῦ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθαι. λα-
βοῦσα δὲ ὕστερος ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ. πρότερον δὲ οὐκ ἐφικτέον. εἰ δὲ μὴ πρὸς ἐκείνου κακωθείη,

testatúsque decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet: & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare: & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua in tontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppressérit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, distiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

aut poſt eius mortem prior reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctiſſimo victutæ. quòd ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatum accedens teſtetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tandem res euadet: vxor fratris ſoluto viri illius calceo, & conſputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eíque legitime coniungi voluerit, non antè ius eſto cubile eius tangere, quàm raſo capite ſumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iuſtum eſt, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tantùm voluptati indulgens, illius deſideria negligat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tum nuptiis dare operam liceat. Quòd ſi ſatiata concupiſcentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro ſerua quidem eam tractare ius habeat: ſed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis cauſa in matrimonium ſe conueniſſe, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quòd officij hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia.

Deut. 25.

Deut. 21.

Deut. 21.

A ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσειε γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τοῦ ἄτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν ὀνομαζόμενον τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ἐκφέτω τοῦ κλήρου ἔγγονον. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει νομίζειν, τοὺς οἴκους ἐκ ἐλλειπόντων, καὶ τοὺς χρημάτων τοῖς συνοῦσι μενόντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τοὺς ἀνδρῶν συνοικούσας. ἐὰν δὲ μὴ βέλται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ὅτι τοῦ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τάδε· ὅτι βουλομένου αὐτοῦ ὅτι τὸ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοται ὑβρίζων τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρουμένης δὲ ὑπὸ γερουσίας δι' ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχει πρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ρεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον ἔφη παρ' αὐτῆς λέγεται τυγχάνειν ὑβρίσαντα τοὺς κατοικομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τῆς γερουσίας ἀτιμείτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἡδὺ δ' ὥσπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων, γαμείσθω. ἂν δ' ἀχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, εἴτε καὶ γεγαμημένου, βουλομένου σωοικεῖν μὴ προτέτοιτο ἔξεσθαι ἀπείθεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρασμένου αὐτοῦ καὶ πένθιμον σῆμα ἀναλαβόντα, ἀποθρηνήσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕπως ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν δὲ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν ὠθεῖσθαι λαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ θυμούμενον, ἀλλὰ τοῦ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτοῦ ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τριάκοντα δ' ἡμερῶν ὅτι τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὅτι τοῖς δακρύοις αὗται τῷ φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὅτι τὸν γάμον. Εἰδ' ἐμπλησθεὶς τῆς ὅπιθυμίας ὑφηφάνθυσεν αὐτοῦ γαμετοῦ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτοῦ. ἀλλ' ὅπη βέλεται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δ' αὖ τῶν νεωτέρων ὠφειλόνωσι τοῖς γονεῦς, καὶ τιμοῦ αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' ἀμελείαν ἢ δι' ὑπεροψίαν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήτωσαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν ἔτοι δικασαί. σωελθεῖν μὲν ἀλλήλοις, ἐκ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, ὑδὲ τ' τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τ' ἑκατέροις ὑπαρχόντων γινομένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομίσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν αὖ δέονται παρ' αὐτῶν ἔξουσι. γινόμενον δὲ μὴ χαρᾶς καὶ τοῦ τῶν θεῶν χάειν εἰδέναι τοῖς μείζοσι ἀραμένους δὲ ἀσιδῆς ἀνεθρέψαμεν, μηδενὸς φεισάμενοι τοῦ κὴ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τοῖ σῖ καὶ παιδείαν τ' ἀρίστων εἶ χρησίμου. πεῖ δ' συγνώμην δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ὁπόχρησοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλοῦ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τετιμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι κὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ σωαπτομένου δοκεῖ τοῖς τοῦ αὐτοῦ αὐτοῦ προσηνείαν ἔχουσιν, ἐκ ὧν προσῆκον αὐτοῖς ὧδε τῶν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῶν ἀνοήτων ἀπαραίτητος, ἢ σὺ μὴ πειραθείης. κἂν μὲ τούτοις θεραπεύσητε τὸ τῶν νέων αὐθαδὲς, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὅτι τοῖς ἠγνοημένοις ὀνείδων.

B

C

D

E

F

G

ἔστω

οὕτως γὰρ ὅτε νομοθέτης ἀγαθὸς αὖ εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, ἐκ ἐπῳδόντες, ὅτε ἰὸν κολαζόμενον, ὅτε θυ- A
γατέρα. εἰ δ' οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τῶ
σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἓν φανῶσιν, ἐχθρεσὶ δ' ἀποδόσους
ποιεῖ τὰς νόμους τοῖς συνεχέσι καὶ τ' γονέων ζημίαμα-
σι, σφαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τέκνων ἔξω τ πόλεως τῶ πλή-
θυς ἐπομβύα, κἀταλυέσθω. ℂ μείνας δ' ὅλης τ ἡμέρας
εἰς θέαν τιὺ ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ
ℂ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῆναι κατακει- B
θέντες. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ νεκρὸς μηδὲ
ἓς γῆς ἄμοιρος κείσθω περαιτέρω τῶ δικαίω τιμωρίαν
τιννύων. Δανείζειν δὲ ἑβραίων ὅτι τόκους ἐξέσω μηδε-
νὶ, μήτε βρωτὸν, μήτε ποτόν. ἐχθρὸν γὰρ ἀγαθὸν φεισασθαι
τὰς ὁμοφύλους τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς
χρείαις αὐτῶ, κέρδος ἓν νομίζειν, τιὺ τ' ἐκείνων εὐχα-
ριστίαν, καὶ τιὺ ἀμοιβὴν τιὺ παρὰ τ θεῶ γλυκυσομβύα
ὅτι τῆ χρησότητι. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτέ
τινα τῶν καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοεῖν αὐτοῖς τῶν
παρὰ τῶ θεῶ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς C
ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθεμβυοι εἰς τὰ αὐ-
τῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. Αν δὲ ἀναίσχυντῶσιν
ἀφεὶ τιὺ ἀπόδοσιν, μὴ φῶς τιὺ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν μεν ἢ δίκη ἀφεὶ τούτου γλύπται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αἴρειν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δ'
αὐτῶ μηδὲν ἀπολέγοντα τῶ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐ-
τὸν ἴσχοντι. κἂν μὲ ὦσπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασμβύος, κατε-
χέτω τῶτο μέχρι τ ἀποδόσεως ὁ δανεικώς. αὖ δὲ πέ- D
νης, ἀποτιθέτω φρὶν ἡλίω δυσμῶν, καὶ μάλιστα αὖ ἱμά-
τιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τῶτο, φύσει τῶ
θεῶ τοῖς πενομβύοις ἔλεον νέμουσι. Μύλιν δὲ ℂ τὰ ἀφεὶ
ταύτιν σκύβ, μὴ ἀξείναν λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως
μὴ στέρωνται καὶ τῶν φῶς τὰ σιτία ὀργάνων, μηδ' ὑπ'
ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων. Ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲ
κλοπῆ, θανάτος ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφε-
λόμβυος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτεῖνας δὲ ὅτι τοῖς
κατ' οἶκον κλεπτομβύοις τὴς, ἀθῶος ἔστω κἂν εἰ φῶς E
διωρύγματι τειχίν. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετρα-
πλοῦ τιὺ ζημίαν ἀποτινύτω, πλοῦ βοός. φενταπλοῦ
δὲ γὰρ τοῦτο καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὄπτιμον ἄπορος
ἀγαλύσασθαι, δοῦλος ἔσαι τοῖς καταδικασμβύοις.
Περαθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τὴς ἓξ ἔτη δουλευέτω, τῶ δὲ
ἑβδόμῳ ἐλευθερος ἀφειάθω. Ἐαὶ δὲ τέκνον αὐτῶ
γβυομβύου ἐκ δούλης φῶς τῶ φριαμβύω, δρᾶ τιὺ δῦ-
ναιαν, ℂ τιὺ φῶς τὰ οἰκεία φιλοσοφίαν ἐάλη δου- F
λεύειν, ἐνιαυτῶ ἰσβήλω, πεντηκοσὸς δὲ ἐνιαυτός ὅστιν, ἐ-
λευθεροῦσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τιὺ γυναῖκα ἐ-
λευθέραν ἐπαγόμβυος. Ἐαὶ δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀρ-
γύριον δῦρῃ κατ' ὁδὸν, ὅτις ζητήσας τὸν ἀπολωλεκό-
τα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ δῦρεν, ἀποδότω, τιὺ
ἐκ τ ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἐκ ἀγαθὸν ὑπολαμ-
βάνων. Ομοίως ℂ φῶς βοσκημάτων οἷς αὖ ἐντύχοί
τις, κατ' ἐρημίαν πλανομβύοις, μὴ δῦρεθέντος τῶ κυ-
ρίου φῶς χρῆμα παρ' αὐτῶ φυλαττέτω, μάρτυρόμε- G
νος τ θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἀξείναι δὲ
παιδίναι κτίνων τινὶ κακοπαθοῦσιν ὑπὸ χειμῶ-
νος πεπτοκότων ἐν πηλῶ. σωῤῥωσύζειν δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμβυον βοηθεῖν. Μιμνύειν δὲ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρωμβύους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλαίῃ τιὺ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legiſlatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, ſi nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant. quòd ſi hi ſermones & præcepta nihil profecerint, ſed cõtumacibus in patẽtes auſis pergat leges ſibi infeſtas reddere, ab ipſis extra vrbem ſequẽte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad ſpectandum propoſitus, nocte demum ſepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant ſuppliciũ, Quin & hoſtes ſepeliantur, nec mortuus quiſquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iuſtum eſt, pœnas exſoluens. Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum, non enim iuſtum eſt reditus captare ex fortunis tribulium, ſed præſtat opem ferre illorum neceſſitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei rettributionẽ, quæ huiuſmodi beneficentiam ſolet conſequi. Qui verò acceperint mutuò ſiue pecuniam, ſiue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex ſententia fruges ipſorum prouenerint, alacres reſtituant eis qui mutuaueruint, quaſi ſua reponentes, & vſuri denuò ſi opus fuerit. Quòd ſi non pudeat eos non reddere, non ſunt è domibus auferenda pignora, niſi iuſſu iudicum. & pignus foris eſt expectandum. is verò qui afferre debet, nihil cõtradicat ei qui cum legum auxilio ad ſe venit: & ſi quidem nõ inops fuerit, qui oppignerauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. ſin autem pauper, reſtituat id creditor priuſquam ſol occidat, maximè ſi veſtimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes eſt miſericors. Molam & inſtrumentum quod ad hanc pertinet non eſto ius pignus capere: ne carentibus his ſi deſit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiſerit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum ſubtraxerit, duplum reſtituito. Qui in furto deprehenſum, aut parietem perfodientem occiderit, impune eſto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum eſt. Qui verò mulctam ſoluere non valet, in ſeruitutem vindicetur. Qui tribuli in ſeruitutem eſt venditus, ſexennio ſeruiat. ſeptimo anno manumittatur. Quòd ſi in herili domo prolem è conſerua ſuſceperit, & propter ſuos affectus ſeruire maluerit, anno iubileo, is eſt quinquageſimus, liber eſto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat cum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddátque ſciens non eſſe bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deſerto incideriſ, ſi ignoretur Dominus, ſtatim apud ſe reſeruet, Deum teſtatus quòd aliena vſurpare non cupiat. Iumentum per tempeſtatem in luto hærens præterire non licet, ſed ſubleuandum eſt non ſecus quàm proprium. Viam ignoranti commonſtrare oportet, non per ludibrium riſum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidè lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè probari sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redhibendum quod accepit, in solidum cōdemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

A Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ὑπάρχοντα καὶ τ ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὸ ὅπου μὴ σίδηρος πληγὴν, ὡδαχρήμα μὲν ἐκδικείσθω ταύτὸν παθόντος τῷ πεπληγότος. αὖ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅτι πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ὑποθάνῃ, ἀθῶος ἔσω ὁ πλήξας. σωθέντος ἢ κῆ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τλὺ νοσηλείαν, ὑποτινύτω πάνθ' ὅσα ὡδὲ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ο γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αὖ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημειούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῷ δικαστῶν, ὡς ὡδὲ τὸ ἀφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω ἢ καὶ τῷ αὐτοῦ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτῷ χρήματα. θνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ὑποθνησκέτω, ψυχὴν αὐτὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦτος τῷ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῷ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσχανέτω ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐαὶ ἢ κεκτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὃ διέθηκεν αὖ ἐκεῖνος, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ὧ παρεσκευασμένον. Ο πρήσας, παχέτω τὰ ὅμοια, σεσημένος ᾧ περ ἄλλον ἐσέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπενθότα κύριον τῷ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωρεῖντος εἰ μὴ βούλεται ἡμέραν πικρότερος. Βοιὼ τοῖς κέρασι πλήξαντα ὁ δεσπότης ὑποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλως κτείνειέν τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ὑποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς τροφὴν δ' χρησος ἔστω κατηξιωμένος. ἐαὶ ἢ κῆ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, προεισδὼς αὐτῷ τλὺ φύσιν, κῆ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς ἄπος τῷ ὑπὸ τῶ βοὸς ἀπηρημένῳ ζημιωμένος. Εαὶ ἢ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μ' καταλυθέσθω. ἑβδόμηκοντα ἢ σίκλοις ὁ κύριος τῷ βοὸς ὑποτινύτω τῷ δεσπότῃ τῶ ἀπηρημένῳ. Βοῦς ἢ ἐαὶ ἕτερος πλήξειε ὑποθάνῃ, πωλείσθωσαν κῆ ὁ τεθνεὼς Ⓒ ὁ πλήξας, κῆ τλὺ τιμὴν τλὺ ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῷ διαμεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὑπιμελὲς ποιείσθωσαν ὡς τε σανίσιν ὑπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, ἐχ ὅπως πίνες ἐίρξιν τῦ ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδὲὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα τοιῆτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα τινὸς διαφθαρῇ, ἢ τιμὴν αὐτῷ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἀμείβαλλέσθω ἢ Ⓒ τοῖς σέλεσιν ἅπερ ὡς ἀπὸ τείχους ὄντα, ἐκ ἐάσῃ τινὰς ὑποκυλισθέντας ὑποβάλλεσθ. Παρακαταθήκην ἢ ὥσπερ ἱερόν τι κῆθεῖον χρῆμα ὁ ὡδὲ λαβὼν, φυλακῆς ἀξιούτω. Ⓒ μηδεὶς ὑποσερῆσαι σωθείη ἢ πεπισδυκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνὴ. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶ ἢ ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μ' γὰρ τὸ σωειδὸς ὅτις ἀμῦνον τὸ αὐτῷ προσῆκεν ἕκαστον δ' φεύγειν. κῆ μάρτις ἀρκέμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει. μάλιστα ἢ ἢ θεὸν ὃν ὑδεὶς πονηρὸς ὢν λαθαίῃ. εἰ ἢ μηδὲν ὅτιβυλον ὁρῶν ὁ πισθεὶς ὑπολέσθαι, ἀφιόρμενος ὅτι τοὺς ἐστὰ κειτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ὡδὲ τὸν αὐτῷ βέλησιν ὑπόλοιδ Ⓒ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ ἕτερος ἀνεπαφάτος ἀπείτω. χρησάμενος ἢ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῷ πεπισδυμένων ὑπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὗ ἂ ἔλαβεν ὑποδοῦναι κατεγνώσθω. Ομοίως δὲ τῷ ὡδὲ ὡδὲ καταθηκῶν, κἂν μισθόν τις ὑποσερήσῃ τῷ ὅτι σώματι τοῖς αὐτῷ ἐργαζομένων, μεμνη-

μαμήσθω ὅπι ἀπ ὑποστερηθεὶς αὐθ ἑὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς αὐτὴ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσκευακώς. ἀλλὰ μηδὲν ἀναβαλλέσθω τινὶ ἀποδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἀκτίσειν, ὡς ὁ βουλόμενος τὸ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον. παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετῆ, οἴκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φυτὰς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατέρασιν ὑῶν ἀμαρτίαν λογισέων, τὴν νέων πολλὰ καὶ δι' ἀρετὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπιξεπόντων ὑπερφανίαν τὸ διδάσκεσθαι. Εὐνοῦχους ἐκτέμνεσθαι, καὶ συνοδον φεύγειν τινὶ μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιίας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τὰ γένους ἡμῖν ὁ θεὸς παρέχει. ἐλαίνειν ἢ οὕτως, ὡς ὅπι τέκνων σφαγῆ, καὶ σὺν τούτων ἀπολλυύτας τὸ ἐκείνων ἁμάρτημα. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετεκομίσαντο σὺν τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ κἀ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας εἶναι ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι ἢ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ τινὰ πολιτείαν διάταξις ἔσω. καὶ ὁ θεὸς ἐνμενῆς ἀσφαλῆ τὸν κόσμον παρέξεται. γένοιτο ἢ χρόνος μηδὲ εἰς ὃς καμνίσοι τι τούτων κἀ σὺν τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ ἢ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον κἀ εἰς ἀβουλήτους ἢ κἀ σφαίρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ σὺν τούτων βραχέα σφισὶ διατάξωμεν, ὡς ἂν σφεισὶν ἀ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρεία τῶν σωτηρίων ἐπορεῖτε, κἀ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ὑπὲρ ἡσυχίους ἀπαρεσκάσοι τοῖς καιροῖς σφαπέσητε. γνῶ δὲ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφρονεῖν καὶ ψυχὰς σφὸς ἀρετῆ ἡσκημένους πολέμων νέμεσθε, κεκτημένοι αὐτοῖ μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτοῖ ὅπι κακώσει στρατεύσαντες, μήτε σάσεως ἐμφυλίᾳ καταχύσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς ταῦτα πάσχοι τοῖς ἑαυτῶν σφετέροντες, ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα. χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθὸς δοκιμάσας ὁ θεὸς σφισὶ δέδωκε διάγετε λοιπόν. ἔργον δ' ὅπι αὖ πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὅπι παίδων ὑμετέρων γένηται, σφισὶ θεοῦ ἀφόρητον σφαχθεῖν. μέλλοντας ἢ πολεμεῖν σφὸς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν σφισὶ τῆς ἐκάστοις πολεμίας. σφὸς γὰρ τῶν ὅπλων, καλὸν εἶ χρῆσθαι λόγοις σφὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ σφᾶσιν πολλῶν ἔχοντες κἀ ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ σφὸς τούτων δύναμιν τὸν θεὸν κἀ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρουμένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος σφισλαμβάνειν. καὶ πῶ δομένων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὰ εἰρηνικὰ φυλάττεσθε, φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχυῖ διαφέρουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν ἢ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ σφεύχοντα. πολυαρχία γὰρ σφὸς τοῖς ὀξέως τι σφεύξασθαι ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον ἐστὶ, κἀ ὀλάπτην πέφυκε τὰς χρωμένας. στρατὸν δ' ἄγειν καθαρὸν ἀπὸ πάντων τῶν ῥωμὴ σωμάτων, καὶ ψυχῆς ἀπολμίᾳ διαφερόντων. τὸν ἢ δειλὸν ὑποκρίνεσθαι, μὴ τοῖς πολεμίοις σφὰ τὸ ἔργον ξαπὲν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοῖς τε νεωστὶ δειμαθύσι οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede sua defraudet, memor quod is vice agri & facultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cum constet Deum nolle vt operarius laboris sui fructu careat. *Ibidem.* Liberi ob parentum iniquitatem puniendi non sunt, nimirum propter suam virtutem digniores miserationes, quòd è talibus nati sint, quàm odio propter illorum vicia. Neque patribus peccata filiorum sunt imputanda, qui contempta paterB tum disciplina multa sibi permittunt facere. Spadones abominare & auersare, qui virilitate & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis Deus ad incrementum & multiplicationem addidit. Procul arcendum est hoc genus, quòd non modò posteritatem quantum in se est, sed multò antè propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat, quòd effœminato primum animo etiam corpora habent muliebria. similiter abhorrere oportet quicC quid inter portenta ducitur. Castrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pacis leges & instituta sunto, & Deus propitius inconcussam eam & imperturbatam conseruabit. absit autem vt vllum tempus veniat quod hæc innouet & in contrariam formam transferat. Quoniam autem necesse est homines vel sponte vel inuitos in turbas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, vt scientes quid opus facto sit, cum vsus erit in promptu habeatis salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in ipso temD poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pace & tranquillitate colentes possideatis, nec hostibus incursantibus, nec domestica seditione turbante, quæ abrogatis patrum legibus & institutis, in contrariam disciplinam vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo comprobatarum obseruatione permaneatis. Bella verò vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm E bellum instabit, caduceatores primùm ad destinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos vti, docendo quòd quamuis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi, & arma, & super omnia Deus auxiliator propitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem quod æquum est persuaderi sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam seruare: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitum contra eos educite, imperium Deo committentes, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi sit, & quasi proimperator. multorum enim imperium non modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus autem habendus est virorum tantùm robore tã animi quàm corporis præstantium: ignaui verò minimè admiscendi, ne dum res armis geritur, in fugam auersi hostium conditionem potiorem faciant. Immunes autem sint à militia, *Deut. 20.*

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid A
aſperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores B
excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi
Deut.22. enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. C
Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam con-
Deut.30.31. 32.33.34. tinenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta D
quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuiscerentur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas
Deut.25.28. reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. E
Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: diuisásque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus F
hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta combrobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nun- G
quam alias victimas imponere: neque fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

οἷς ὅπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐαν κατὰ χώραν. καὶ τοὺς μνης δυσαμένους δέ, & νεωστὶ γεγαμικότας, μὴ πόθῳ τέκνων φειδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ πρεσβεύτας ἑαυτοὺς εἰς τὰ τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι πρὸς τὰς γυναῖκας. στρατευόμενοι δέ, σοφοὶ ἔστε μήτε τῷ δυσχερεστέρων ἐργάσασθαι. πολιορκοῦντας δὲ & ξύλων ἀπορουμένους, εἰς πάσαν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὰ γῆ, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῷ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὖ ἀπορήσαντα διαμολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς ἀδὲν ἀρτία γεγονότα τὰ πολέμου πάσχοι κακῶς ἕνδα δίκαια, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦ καὶ μεθικήσαντα αὖ καὶ πρὸς ἄλλα μεταβάντα γῆ. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς αὐτιταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴ τὰ χαναναίου ἔθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ ζῆν αφανίσαι. φυλάσσετε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα αἰδεικῆ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε αὖ ἀνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν ταύτην μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἐπ' ἀφότεροι τετρακοσιοστῷ ἔτει γεγραμμένους ἔθετο δίδωσι, πρὸς ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὅτι τοὺς μὲν τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀείγνω, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προφήσιν ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἑκείνοις διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν & τὰς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τῷ σκηνῇ. τῆς τε λαᾶς παρῆσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τὰ ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτι τὰ ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τῷ χαναναίαν γῆν, & πᾶσαν διαφθείραντας τῷ ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸ βωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεθραμμένον, ὑπόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν, γαριζίου μὲν τὸ ἐν δεξιῶν κειμένου, τὸ δ' ἐν λαίων γεβάλη προσαγορευομένῳ. μεμιαθεῖσαν δὲ τῷ στρατιᾷ καθ' ἕξ φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀνασῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερεῖς. & πρῶτα μὲν τοὺς ὅτι τῷ γαρίζειν γνωμένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς πρὸς τὴν θρησκείαν τὸ θεῷ & τῷ νόμων φυλακὴν ἀποδέξουσιν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ καθαιρεσυσαμένους, διαφημῶν δὲ τοὺς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τοὺς προκειμένας ἐπαινεῖν. ἔπειτα καὶ ταῦτα τοῖς καθησομένοις κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνοῦσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τὰ λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας & τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῆς ὑπὸ τῷ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ πλησίον ἀνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἢ καὶ φασὶ τὸν λαὸν θύσαι τε & ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπερενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· ἐγὼ δὲ εἰ νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ βεμίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦσι διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναί τε καὶ αὐδεφάποδα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβῶς λογιζόμενος, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείᾳ χαριζόμενος, μήτε εἰκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τῆς τῷ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ὠφελεῖσθαι τούτους. ἀλλ' αἴ τε τις τῷ ἐξ αἵματος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, εἴτε πόλις, ἀμυνεῖν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν αἰσαντᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῷ ὑπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀδυνατοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βέλτιστον ἰδίαν ταῦτα γενέσθαι δεικνύσας. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμυνεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτούς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο. καὶ ὅπως αἱ οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρόσθεν δεδήλωκα. προεφήτευσε δὲ καὶ ἰησοῦς μωυσέως παόντος ἔτι πάντ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις συντεθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμποιίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι παραβαίντες τὴν αὐτοῦ θρησκείαν πειρασθήσονται κακῶν, ὡς ὁπλωντε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταπεσεῖσθαι, καὶ καταπραθέντας δουλεύειν ἀνδράσιν ὑβρίζουσι μηδένα λυπουμένοις οἰκτον ὅτι ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ὅτι μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν γοῦν θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέρους ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δ' ἐν τῇ τούτων ἀποβολῇ, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρωμόσας δὲ τὸν ἰησοῦν ὅτι τοῖς χαναναίοις στρατιὰν ἐξαγαγεῖν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐ ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπιφημίσας τὴν πληθύν. ἐπεί φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑμῶν, οὐκ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιησάτο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ὅτι τε πονουμένῳ μοι καὶ κατὰ πᾶσαν διάνοιαν τὸ ὅτι τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέχειν ἐν ἅπασιν αὐτὸν ὑμῶν ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς οὗ ὁ τοῦ ἀφήγησιν αὐτῶν δίδοις καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑποστρατηγῶν χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διαγαγεῖν ἠθέλησε. αὐθ' ὧν προθυμηθῆναι τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε τὸν τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέχηκε, καὶ μηδὲν ἀμελοῦντας ἔτι παρέξει δώρημα κάλλιον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἀνθρωπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτοῦ τῶν νόμων τὸν μέτριον κεκμηκώς. θεοῦ δὲ μὴ πειρασθέντα χαλεπαίνοντος ἂν ἀμελουμένων νόμων οἷς αὐτὸς γνησίως ὑμῖν ἔδωκε,

Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit, vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent, sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit, & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si cõstitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 33. 34

Hæc poſtrema verba Moyſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem cõceptum declararent, quin & pueri præmœroris impotentia plorantes, præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quòd priuſquam eius virtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum eo, ſeq; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nõ veniat, viſo tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiſcitur, vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his qui longius aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananæ terrę proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cúmque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno menſe minus. Mortuuſq; eſt vltimo anni menſe, die prima menſis qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

μωυσέως ἢ ταῦτα πρὸς τελευτῶντι τὸν βίον φήσαντος, καὶ μετ' ὀλοφυρμοῦ ἐκάστην τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ ἐσόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας ὑπερτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ πεπηξόμενον πάθος. καὶ οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀφανίσεσθαι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅτι δ' ἀρετῆς αὐτὸ καὶ μεγαλοψυχίας παρ' αὐτῷ τὴν ἡλικίαν σωίεσαν. ἰδὼ ἢ κατ' ὄπινοιαν τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν, ἀμφότερα δ' λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἵᾳ στέρεσθαι κηδεμόνος περὶ τοῦ μέλλοντος ἀπεθρηνοῦντο. τοῖς ἢ καὶ περὶ τούτου τὸ πένθος ἰδών, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτὸ γεγευμένοις ὑπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτό. τῷ δ' ἐμβολῇ τῶν τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῆς ὀδυρμοῦ τεκμαίρετο ἄν τις ἐκ τοῦ συμβάντος τὴν νομοθέτην. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν δεῖν μέλλοντα τελευτῆν κατηφεῖν, ὡς καὶ βίᾳ παρὰ φύσεως νόμον, δεῖν τοῖς ὑπὸ τὸν λαὸν προστεθυμένοις ἐπικήδειν δακρῦσαι. πορευομένῳ δ' ἔνθεν ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ μωυσῆς, τοῖς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν πρεμοῦντας ἐκέλευε. τοῖς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἑπομένους. οἱ ἢ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτόν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπι τὸ ὄρει τῷ Ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγένετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντιπρόσκειται, γλῶ ἀρίστην τῶν χαναναίων καὶ πλείστων παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτὸ καταβλέπειν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένῳ ἢ καὶ τὸν ἐλεάζαρον αὖτε καὶ ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος ἀμφίδυον ἐξαίφνης αὐτὸ σκέπος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσουσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε ἢ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε ἢ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρου καλουμένου, ἀδὰρ ἢ ὑφ' ἡμῶν ῥωμαίων. σωίσει τε τοῖς πώποτ' ἀνθρώποις ὑπερβαλών, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε καὶ πληθύοντα ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάττε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ, ὡς μηδὲ ἐπείναν τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτῷ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτῷ τὴν προνοίαν ἐκ τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτῷ. στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις, προφήτης ἢ, οἷος ἐκ ἄλλος, ὥς δ' ὅτι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτῷ λέγοντος ἀκραβῶς τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη ἢ οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἐποιοῦντο τὴν ζήτησιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κατὰ μωυσῆν τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς φυλαῖς διέφθειρε, τὴν γῆν καταληρεχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ὠλιγωρήσαντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπεφέρθησαν συμφορῶν. καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὴ ζῶντα τὴν κακοδαιμονίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δρὰ κανίζη αὐτοῖς ἐλευθερία γνωμένη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ὑπὸ ἐδούλευσε μωαβίταις καὶ ὑπό τινος ἰουδαίου τὴν δουλείαν ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκη καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε, καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπὶ ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γνώμῃσι δόξοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῶς χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τῶν σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν ἄπιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE
Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſit tribubus. CAP. I.

Quomodo poſt mortem imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionib. in extremas calamitates incidèrunt,& exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis D c. tantum fuere ſuperſtites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rurſus à Moabitis eſt ſubiugatus,& per Iodem è ſeruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti,& per Baracum in libertatem ſint repoſiti. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum ſeptem annos vaſtauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerunt. CAP. IX.

De Sampſonis fortitudine,& quanta mala Palæſtinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde,& arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionẽ instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturis. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manasseridis: nã & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarẽt quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores, nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον α.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ χώραν κατακληρουχίας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ ὃ τὸν προφηµένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀποβεβηκότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενοµισµένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως στρατιὰ ἕτοιµον εἰς τὸ πλῆθος. πέµπει ὃ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναµιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόµενος. αὐτὸς δ' ἐξήγαγε τὸ στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόµενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάµενος δὲ τοὺς τῶν ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῶν γαδίδος καὶ µανασσήτιδος ἡγεµόνας, (ἐξ ἡµισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὸ ἀµείνον κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῶν χαναναίων γῆς ἕβδοµον ὅσον µέρος,) ὑπεµίµνησκεν ἃ ὑπέσχοντο µωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζοµένους τῆτε ἐκείνου θεραπείᾳ µηδ' ὅτε ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καµόντι, τῷ τε κοινῇ συµφέροντι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ ἐπαγγελλόµενα θεραπεύοντας. τῶν δ' ἑποµένων ὁπλίσας πεντακισµυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ἦγεν σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος ἔθους οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, µηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν ἐπιτηδείων τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τό τε τειχῶν, ὅσα χαρτερά, καὶ ὅσα µὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συµφέρουσιν. ἠµέλουν δὲ θεωµένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσοτιµίαν ξένοις προσήκουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγµονεῖν τὸν ἐν τῇ πόλει νοµίζοντες, ἀλλ' ἐκ ἀδιανοίᾳ πολεµίων. ὡς δ' ἠθυµοῦντας ὁρῶσιν, ἐπιχωροῦσιν εἴς τι καταγώγιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προῆχθησαν δεῖπνοποιησάµενοι, καὶ πρὶν ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, µεµνῆσθαι δὲ καὶ δεῖπνον ὄντι, κατασκιάζοντες τινὲς τὴν πόλιν ὑπὸ τὸ τῶν ἑβραίων

στρατο-

στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης A
καταγωγίῳ, μετὰ πολλῆς δ' τῆ λανθάνειν προνοίας
ὑπάρχειν. ὁ δ' δὴ διὰ πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέ-
λδυσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι
τίνες βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον
αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγναλίδας ὅπη τῆ τεί-
χους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀπο-
κρύπτει. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῆ βασιλέως ἔλε-
γεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύσιν B
τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ διατρίψαντες ἀπαλλαγεῖν.
οὓς εἰ φθάσειαν τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῆ βα-
σιλεῖ φέροντες ἦκον, ἅπαντα εἴ λαβεῖν διωχθέν-
τας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς ὕπως αὐτοὺς ὑπελθού-
σης, ὑδένα ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, ὑδ' ἐρευ-
νήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες κατ'
αὖ ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῆ ὁδῶν ἀπέρχεσθαι,
ἧ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, ὑδενὶ γνω- C
είσματι πρειτύχασιν, παύονται τῆ πονεῖν. τῆ
δὲ θορύβου καταξαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα
τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῇ ὑ-
πέλθοι σωτηρίας, ἀλοῦσαν γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐ-
τοὺς, ἐκ κἂν δραφυγεῖν τὴν ὑπὸ τῆ βασιλέως τιμωρίαν,
ἀλλὰ πανοικὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι κακῶς, ὠδ' καλέ-
σασα δὲ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς χανα-
ναίων γῆς κατασάντες, ἀμοιβὴν σκέπσαι δίκαιον τα
τῆς ἀρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλδυσεν ὅπη τὰ οἰκεῖα, ὁ- D
μόσαντας ἢ μὲν σώσειν αὐτὴν ἔ τὰ αὐτῆς ὅταν ἢ πό-
λιν ἐλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ κ' τὸ ψή-
φισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γνόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι ση-
μεῖον τοῖς ἐκ τῆ θεῆ δίδαχθεῖσαν. οἱ δ', κὴ τ' παρόντων
αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν. κ' ὡς τ' αὖθις ὤμνυον
ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. ἰώσηφ δ' αὖ ἀγαθὴ
μελλήσης ἁλίσκεσθαι τ' πόλεως, συνεβάλδον κτῆσιν
τε τ' αὐτῆς κ' τοῖς οἰκείοις ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον
ἀποθεμένην ἐγκαθείρξαι, ὡς τῆ θυρῶν ἀνατείνασαν E
φοινικίδας. ὅπως ἰδὼν τ' οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάτ[τη]
κακῶς ποιεῖν. μηύσειν γὰρ αὐτῷ ἔφασαν δρᾶ τὸ σὸν
σώζεσθαι θρέμμον. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῆ σῶν,
σύ τε ἐκ αὖ ἡμῖν ἐπενέγκοις αἰτίαν. τόν τε θεὸν ὃν ὁμωμό-
καμεν παραιτούμεθα, μηδενὶ ὡς ὅπη ῥᾳδιώσειν τὰς
ὅρκους δυσχεράναι. καὶ οἱ μ' ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν
δρᾶ τῆ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτὲς. καὶ δρασθέντες
πρὸς τὰς οἰκείους ἠδήλωσαν ὅσα πρὸς ἄντας ὅπη τῆς F
πόλεως ἦκον. ἰησοῦς τε τῆ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ
γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὴν
ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπεύχεσθαι τ' ὅρκον. δεδιότος δ' τ' στρα-
τηγοῦ τὴν δρᾶβασιν, μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῆ ῥεύ-
ματι, ὅτε γεφύρας πορδητὸς, ἡ γὰρ ἐζεύκτησε πρότε-
ρον, βουλομένοις τε γεφυροῦν, οὐκ ἔξοιν χολὴν πα-
ρὰ τῆ πολεμίων ὑπελάμβανε, πορθμῷ τε μὴ τυγ-
χανόντων, δρᾶβατὸν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιῆ- G
σειν τ' πόδαμὸν μήσας αὐτῆ τὸ πλῆθος. ἐ δύο ὅπλοιν
ἡμέρας ἰησοῦς, διεβίβαζε τὸν τε στρατὸν κ' τὴν πανθυὶ
ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λεῦται, τῆ τε
σκηνῆν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. ὄπισθε δ' τοῖς λεύταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς
ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐ διδοὺς αὐτοῖς μὴ βιασθεῖν ὑπὸ τῆ ῥεύμα-
τος. ὡς δ' τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβάσαι, πορδητὸς ἔδυξεν ὁ ποταμὸς, τῆ μὲν βάθους ἐπεκμηνύου,

& nunc diuertētes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter ſe ſubducant. Ille verò confeſtim mittit qui eos comprehendant quæſtioni admouendos vt cauſam aduentus ſui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem à rege dixit, hoſpites quoſdam ignoros paulò ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe, qui ſi ſuſpecti eſſent regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam ſeriò loqui putabant, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo inuento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, vt quæ in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatóſque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam ſibi rependerent pro accepta ſalute, iuſſit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decretum internecioni traditis: mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim euentum ſibi Deum iam ante ſignificaſſe. illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, vt cùm præſenſerit vibem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuerſorium, veſtem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ ſibi ſalutis gratiam recipiat. quòd ſi aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipſi culpam fore non ſuam: neque ſe ad eius incolumitatem præſtandam iureiurando teneri velle. His conditionibus diſceſſum eſt, cum ſe funè de mœnibus demiſiſſent: reuerſique ad ſuos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Ieſus pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iuſiurādum ratum eſt habitum. Imperatore autem ſolicito de traiectu: amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur, nec naues vllæ præſto aderant: Deus ſe illis tranſitum procuraturum promiſit, fluentis eius imminutis. Itaque Ieſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, poſt eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vaſa ſacrificiis deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores eſſent ab impetu fluminis. Vt verò ſacerdotib. primis ingreſſis vadabile eſt viſū, quòd & aqua decreuiſſet,

Ioſue 3.

& glarea non amplius vi vndarum volueretur, ſed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus promiſerat. ſteterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt.

Ioſue.4.5. Porro Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſè reſtænati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum.

Ioſue.6. Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. Iuſſitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurandum, ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructum exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem omnes promiſcuè cædunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles. paſſimque cadaueribus viæ ſternebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῆ δὲ κάχλικος τῆ μὴ πολιὼ ἔλ), μὴ δ' ὀξιὼ ῥοῦ ἀλλ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπι τὸ ἐδάφος κειμήλιον, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ποιῆσειν, τοιοῦτον κατανοοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διέβαίνε τὸ πλῆθος καὶ τἀσφαλὲς ἀμφάμβων τύχη. πάντων δ' διαβάντων, ἐξῆεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλθόντες δ' ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, διὰς ἐκβάντων αὐτὸν τῆς ἐθεσίαν ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα σταδίους ἀπελθόντες σάλπιγγα, ἔβαλον τὰ στρατόπεδον ὑπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνσοις δὲ, τότε ἐωμὸν, ὃν ἐκ τῆ λίθων ἕκαστος ἀνείλετο τῆ φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ποσφίτου κελεύσαντος ἱδρυσάμβως, τεκμήριον γλυπόμβων τ' ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῆ τῆ θεῷ. καὶ τὴν φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῆ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς ποότερον συνέβαινε ἀναίζειν, τότε ῥαδίως ὑποεσιοῦντες. τόν τε ζῦτον ἀκμάζοντα ἤδη τῆ χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε δὲ αὐτοῖς ἐκ τῆς μαννᾶ ἐπελελοίπει ἐοφὴ, χρησαμβίους ὅπι ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δ' ταῦτα ποιουύτων τῆ ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξέπεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰσοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες σὺν αὐτῇ ἐν κύκλῳ, μέρος τι τῆ ὁπλιτῶν φυλάττον ἰοῦ. οἱ καὶ ποσσπέσαν ἐπὰ κέρασιν αὐτῆ σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τ' στρατὸν εἰς ἀλκὴν ποειώδευόν τε τὸ τεῖχος ἑπομβίως τ' γερυσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε δὲ ὐδὲν ἐποίησαν ποσσότερον, αὖέζδυξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ὅπι ἡμέρας ἓξ ποισάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰσοῦς συναγαγὼν, καὶ τ' λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν αὐτοῖ τ' πόλεως δίσγελίσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεὸ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνε τοῦ σφετέρε τ' τειχῶν κατενεχθησομβύων. κτείνειν μβύ τοι πάνθ' ὅν τινα οὐδ' λάβοιεν παρεκάλδυετο. καὶ μήτε κάμνοντας ὅπος λῦσαι τοῦ φόνε τ' πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παρεχωρήσαντας, μήτε ποὸς ἁρπαγὴν γνομβύης ποιορᾶν φδύγοντας τοὺς ἐχθρύς. ἀλλὰ τὰ μ' ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἀὐ ἀργυρος ἢ κὴ χρυσὸς, ταῦτα εἰς ἕλδυε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν διαίρετον τ' καθορθωμβύων τοῦ θεοῦ τηρεῖν ἐκ τ' πρῶτον ἁλισκομβύης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δ' μόνην ῥαχάβην κὴ τ' γένεαν αὐτῆς, διὰ τοὺς ἡγουμβύους ποὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰποὼν καὶ διατάξας τ' στρατὸν, ποσσῆλθ ὅπι τ' πόλιν. ποσέπεσαν δ' πάλιν τ' πόλιν ἡγουμβύης τ' κιβωτὸν τοῦ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχλυούντων τ' δύναμιν ποὸς τὸ ἔργον. καὶ ποσελθόντων ἐπάδικις, καὶ ποὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, οὔτε μηχανῆς, οὔτε ἄλλης βίας αὐτοῦ ποσσενεχθείσης ὑπὸ τ' ἐβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἐκτεινον ἐν αὐτῇ, ποὸς τὴν ὠδαιότητα τ' τείχους ἀναζοπλὴν καταπεπληγότων, καὶ τῇ φοβήματος αὐτοῖς ποὸς ἄμυναν ἀχρείου γενομένου. ἀνηρεθῆτο δ' οὐδ' ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποσφαττόμβυοι. παρητεῖτο δ' ὐδὲν αὐτοῖς, ἀλλὰ πάντες ὑπόλλυντο ἄχει τ' γυναικῶν καὶ παιδίων.

Cyr.

καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἰῶ ἀνάπλεως, καὶ διέφυγεν ἐδίν. τὴν A
ὴ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. ἡ τ' ῥα-
χάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυ-
σαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ πρὸς αὐτὸν ἰησοῦς ἀ-
χθείσῃ, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τ' σωτηρίας τῆς κατα-
σκόπων. καὶ μὴν τ' δωρεᾶς ταύτης ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀ-
μοιβαῖς ἀχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτὴν δυ-
θὺς ἀρχοῖς, ἡ δὲ τιμῆς εἶχε τ' ἁπάσης. τῆς ὴ πόλεως,
εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. ἐπ' τῷ οἰκη- B
σόντων εἴπερ πορθηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν ἀρᾶς ἐ-
θετο, ὅπως, θεμελίους μὲ τειχῶν βαλλόμενος, σερηθῇ
τὸ πρώτου παιδὸς, τελειώσας ὴ τ' νεόταζον τῷ παίδων
ἀποβάλῃ. τ' ὴ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς
ὕστερον ἐροῦμεν τὸ πρὲ αὐτὴν πάθος ἡγούμενον. ἅπ-
φεσαν δ' ἐπ πλῆθος ἐκ τ' ἁλώσεως σωματοειζεται, ἀργύ-
ρου τε καὶ χρυσοῦ, ἐπ' τε χαλκοῦ, μηδενὸς ὠδα-
βαίτος τὰ δεδομένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ C
ἀναπαρσαμένων. καὶ ταῦτα μὲ ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς
τοὺς θησαυροὺς ὠδαδίδωσιν καταθέσθαι. ἐπ' ἱεριχοῖς
μὲ, τῦτον ἀπώλεσε τ' τόπον. ἄχαρος δ' ἦν, ξεβεδίου
παῖς ὢν, ἐκ φυλῆς ἰούδα, σώρων χλαμύδα βασίλειον, ἐκ
χρυσοῦ μὲ πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν ὴ χρυσοῦ ςαθμὸν
ἑλκουσαν σίκλους διακοσίους, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ
ὁ κινδυνεύσας ἠυρὼ κέρδος τῦτο τ' ἰδίας χρείας ἀ-
φελόμενος, δοῦναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὤ-
ρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ ἀπὸ σκηνῇ κατέρυξεν εἰς D
τῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τὺς συστρατιώτας ὕτω καὶ τ'
θεόν. ἐκλήθη ὴ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς
γαλγάλ. σημαίνει ὴ τῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβά-
ντες γὰρ τ' ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τ' αἰγυ-
πτίων καὶ τ' ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀλαζονείας ἐνόμισκον. μι' ὴ
ἡμέρᾳ ὀλίγας τ' ἱεριχουῦντος συμφορᾶς, πέμπει χι-
λίους ὁπλίτας ἰησοῦς εἰς αἴναν πόλιν ὑπὲρ τ' ἱεριχῶν-
τος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τ' αἰνατῶν τρα- E
πέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα. τῦτ' ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δέος
ἐποίησεν ἀθυμίαν. ἐκ τ' τὸ οἰκεῖον τ' ἀπολωλότων, καὶ
ὅτι γε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ ἀνενδεῶν ἀξίων διε-
φθαρμένων, ἀλλὰ κατ' ἀπόγνωσιν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τ'
γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν
στρατὸν ὅπως τῷ θεῷ προϋπεχημένῳ, πεθαῤῥηκότας
ὠδαδόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκους ἐνεν-
δύνται, δι' ὅλης τ' ἡμέρας ταῖς κολαῖς ἐν δακρύοις ἦσαν
καὶ πένθει, ξοφῆς ἐδὲ μίαν ὅπως ζήτησιν ποιούμενοι. μή- F
ζόνως δὴ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι. βλέπων ὴ
ὕτως ὁ ἰησοῦς τὸν τε φρονεῖν καταπεπληγμένον, καὶ πρὸ
τ' ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνοντα, παῤ-
ῥησίαν λάμβανει πρὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐκ
ὑπ' αὐθαδείας προηχθημεν ὡς ταυτὶ ὑπάγεσθαι
τοῖς ὅπλοις τ' γῆν, ἀλλὰ μωυσέως τε σε δούλε πρὸς
τῦτ' ἡμᾶς ἐπεγείραντος ὃς δεῖ πολλῶν τεκμηρίων ἐπη- G
γγελμένων κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τήνδε τ' γῆν, καὶ τ' στρατὸν
ἡμῶν ἀεὶ τ' πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. π-
τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλήπτωκε τὰς
σὰς. νυνὶ ὴ ὠδὲ δόξαν ἐπάγκοτες, καὶ τῆς δυνά-
μεως τινας ἀποβαλόντες, ἐπεί τε τύτοις ὡς ὑ ἐβαίων
τῷ θεῷ σοῦ, καὶ ὃν προεῖπε μυσῆς ἀπεχόμεθα,

repleráque trucidatis vrbs & postremò incen-
sa rogum defunctis præbuit, in agros quoque
pari læuiente incendio. Rachaben verò cum
domesticis qui in diuersorium confugerant,
exploratores periculo exemerunt: ac mox ad
Iesum adductæ, gratiæ sunt ob seruatos specu-
latores actæ, dicente se meritis illam præmiis
remuneraturum. móxque agris donatam, in
honore postea semper habuit. Reliquias au-
tem vrbis quæ incendio supererant, ferro di-
ruit, diris execratus quisquis semel vastatam
instaurare aggrederetur: nimirum vt prima
fundamenta iaciens orbaretur filio primoge-
nito, & absoluto opere natu minimum è libe-
ris amitteret. Nec irritam esse voluit Deus im-
precationem, sicut suo loco dicetur. E dire-
ptione autem ingens vis argenti ac auri, atque
etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemi-
ne edictum non obseruante, aut sibi prædam
ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus
sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit.
Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc mo-
dum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tri- *Ios.7.8.*
bu Iudæ, nactus paludamentum regium totum
ex auro contextum, & massam auri trecento-
rum siclorum pondo; & iniquum ratus si
nullum periculi præcium ad se rediret, sed o-
blatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus re-
bus opus habenti offerret, intra tentorium
in cauum profundum defodit, putans sicut
commilitones ita & Deum se posse fallere. E-
rant tum castra in loco qui vocatur Galgala,
voce libertatem significante. transgressi e-
nim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis &
ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos e-
xistimabant. Paucis autem pòst diebus quàm
Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia
militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem
sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in
fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt.
Huius incommodi accepti nuncius postquam
in castra peruenit, maiorem quàm pro cæso-
rum numero mœstitiam attulit: non tam
propter amissos, tametsi omnes viri fortes &
honore digni fuerant, quam propter desperatio-
nem. Credentes enim se iam ea regione
potitos, & illæsum exercitum habituros vt
Deus promiserat, nunc mirum in modum e-
latos hoc successu animos hostium videbant. I-
taque saccos induti per totam diem hoc habi-
tu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullá-
que interim corporum curandorum ratione
habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem
videns exercitum sic affectum, & nihil læti am-
plius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur:
Nos, inquit, non nostra temeritate adducti su-
mus, vt terram hanc armis subigere conare-
mur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos exci-
uit, cui multis attestantibus prodigiis pollici-
tus es, traditurum te nobis hanc terram possi-
dendam, & exercitum nostrum ope tua fre-
tum semper in conflictu aduersariis fore
superiorem, atque harum promissionum e-
uentum non semel iam sumus experti.
Nunc autem præter opinionem clade accepta
& militibus aliquot desideratis, hoc casu ter-
riti, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

& à prælijs abstinemus, & post talia belli exordia nihilo feliciores progressus sperare possumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem, & præsentem mœrorem victoriam largitus adime, desperationémque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem humi prolapsus. Responsum deinde accipit, surgeret & lustraret exercitum pollutum sacrilegio & violata religione. hanc enim causam esse præsentis calamitatis: inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, Israelitarum fore victoriam. hoc oraculum Iesus populo indicat, & vocato Eleazaro pōtifice ac magistratibus sortem per singulas tribus mittebat. cúmque sors in Iudæ tribum cecidisset, rursum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium esset inuentum, eam rursum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt. qui videns non esse locū tergiuersandi contra diuinum iudicium, furtum fassus res furtiuas in medium protulit: moxque affectus supplicio, noctu ignominiosæ sepulturæ traditur, quemadmodum solent damnati iudicio publico. Iesus autem lustratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu dispositis circa vrbem insidijs, diluculo hostem ad certamē prolicit. illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, simulata fuga procul eos ab oppido abstrahit, fusum hostem existimantes, & quasi victoria iam parta intolescentes. postquam autem subitò conuertis copijs in faciem illis obstitit, & alijs qui in insidijs latebant ex composito signum datum est, coorti celeri cursu ad Aimā feruntur, & auersam eius portam occupant, plerisque ciuium è muris suorum vt tum putabant victoriam spectantibus, vrbémque ingressi sine discrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Iesus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc tati, vbi hanc quoque ab hoste captam ac cum vxoribus ac liberis incensam animaduerterunt, per agros dispalati, cùm sibi inuicem præsidio non possent esse, alij aliis in locis sunt oppressi. Post hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta est, & supellex sine numero: pecudum item greges non modici, & insuper signata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues, atque hæc omnia Iesus inter milites partitus est in eis castris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hierosolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum casu, iámque in se iturum hostem suspicati, Iesum quidem precibus flectere non tentauerunt, frustra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: sed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in societatem asciscere, dicentes nec ipsos posse euadere periculum nisi maturè prouiderent: quòd si suum consilium sequantur, non deesse remedium. Quod vbi persuaserunt, mittunt legatos ad Iesum de fœdere, quos

II. Iesus 9.

καὶ χεῖρες ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰεί, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύναμις γάρ σοι τούτων ἅπασιν ἔξεστιν εὑρεῖν, τότε παρὸν ἡμῖν λυπηρὸν νίκῃ δοξόμενος, καὶ θεὶς τῶν αὖθις δύσελπις ἀκαιρημένους ἅπας τὴν διάνοιαν ἔξελε. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ὅπτι σόμα πεσὼν πρώτα τὸν θεὸν ἐκέτευσε. χρηματίσαντος δ' αὐτῷ καθαίρειν τὸ στρατὸν, μιάσματος οἱ αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα τὸν νεῶν αὐτοῖς ἥπτιαν συμπεσεῖν. αἰτιαθέντος δ' τε δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ ποιήσεσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κατ' φυλὴν ὀκλάρχας. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κατ' φρατρείας πάλιν προπέμψαι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τὰ κακουργήματος, πρὸς τὸν σιαχαρὶν συγγένειαν δύεσκετο. κατ' ἄνδρα δ' τῆς ἐξετάσεως γινομένης, λαμβάνουσι τὸν ἀχαρον. ὃς δ' ἐκ ἔχων ἔξαρνος ἦν δεινῶς αὐτὸν τὸ θεὸν ἐκπορθήσοντος, ὡμολόγει τε τὸν κλοπὴν, καὶ τὰ φώλια παρῆγε εἰς μέσον· καὶ ἔστι μὲν λίθος ἀϊαρεβὴς, ἐν μυκτῷ ταφῆς ἀπόμου καὶ καταδίκῳ προσηκούσης τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγε ὅπτι τὸν αἶναν αὐτοῖς, καὶ νυκτὸς τὰ πρὸς τὸν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δ' μὴ θεάσες αὐτοῖς ἀφ' τὸν προτέρων νίκην ὑπόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκει τῷ τείχῳ τούτῳ μακρὰν αὐτὲς τῆς πόλεως, διώκειν οἰομένους, καὶ ὡς ὅπτι νίκη καταφρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τὴν δύναμιν καὶ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὺς ἃ πρὸς τὰς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέταπτο, κἀκείνους ὅπτι τὸν μάχην ἐξανίστησιν. οἱ δ' εἰσεπίδοντες εἰς τὸν πόλιν τῶν ἔνδον πρὸς τείχεσιν ὄντων, ὀλίγων ὄντων καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τὴν γνώμην προπαιομένων. καὶ οἱ μὲν τὸν πόλιν ἥρεσιν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. Ἰησοῦς δ', τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας διασάμενος φόβῳ ἔπεσεν. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀπέραντον τὸν πόλιν, ἐπεὶ τούτῳ ἐχομένῳ ἑώρων, καὶ καταπροφαμένῳ ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, ἀλλὰ τὰ ἀγρῶν ἦσαν σποδαθέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δ' συμφορᾶς τοὺς Αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἐάλω, καὶ γυναικῶν, καὶ θεραπείας, καὶ πολλῆς ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ τὸ πλέσιον ἐπὶ τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς διένειμε, γυμνόμενος ἐν γαλγάλοις. Γαβαωνῖται δ' κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς Ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς Ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τοῖς Αἰνάταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν προκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. ἔστε γὰρ τάξεσθαί τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἔθνος παντὸς πολεμιώτατος αὐτοῖς. κεφηνίτας δ' καθιερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅπτι συμμαχίαν παρεκάλουν, ὡς αὐτὸς ἀφαφάξασθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτὸς, διέγνωσαν ἀσφαλῆ τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δ' τὸς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ασπεισομένους, ἃς μάλιστα τῷ πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς θεᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτὰς χαναναίους ὑπισχνούμενοι, ἀγχοῦ ἥκειν τῆς Ἱερουσαλήμ· τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτὰς μὴ πορρωτάτω τούτων οἰκεῖν, ἥκειν τε τῇ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν, πολλῷ κόπῳ ἐλθεῖν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξέπεσον οὔσας, ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τεθίφθαι. ξυχῖνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας πιεσθῆναι πρὸς αὐτὸν ὑπῆντες ἔλαβον. σαύτες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῶν γαβαωνιτῶν καὶ τῶν πλησίον πόλεων, πλεῖστον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ὄρκοις σωθῆναι. μαθόντες γὰρ ὑπὸ θεοῦ χάριτος τὴν δωρεὰν τὴν χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτίσασθαι δέδοσθαι, τύτοις τ' ἤλεγον ἥξεσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑποδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπως σωθῆναι καὶ φιλίαν τοῖς ἑβραίοις. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς μὴ εἶεν τῶν χαναναίων ἐθνους, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὀμνύουσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν πολεμήσεσθαι κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ὑπισχνουμένοις τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸ ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆς ἱερεσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ τὸ ἔθνος ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτοὺς τοὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῷ δ' ἐκ ἄλλου ἀφορμὴ σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτῃ προφασιζομένων, καὶ ὀλίγα τοῦτο κατ' αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς διακομιστὰς ποιεῖν ὅπως τῷ μὴ παραβαίνειν τὸν ὅρκον, ἀποδείκνυσιν εἶναι τοιούτους. καὶ οἱ μὲν καταλαβόντες αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτης φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ἔθεντο. τῷ δὲ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅτι τῷ μετατάξασθαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς τῶν πλησίον ἐθνῶν παρακαλέσαντος βασιλέας συνάρασθαι τῷ κατ' αὐτῶν πολέμῳ, τούτοις παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες ἦσαν, οἱ γαβεωνίτας ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ὅτι πλησίον τῆς πόλεως ἐκ ἄπωθεν παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις δὲ ἰδοὺ αὐτοῖς τὰ θαύματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ὀλεῖσθαι προσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῆς ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων γένους στρατευσάντων σωθήσεσθαι δι' ἀγαθὴν ἡμῶν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς παντραπὰς ἀσπάσας ὅτι τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐξάς, ὁρθεῖος προσβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ τραπεῖσιν ἐπῆτο διώκων διὰ χωρίων ὀπίσω. ἐνθεῦτεν καλεῖται. ἔνθα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ συνεργίαν ἔμαθεν, ὀπισημειώσαντος αὐτῷ βεβαίως τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθεῖσαν πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὀπισθῆ τὴν τῶν ἑβραίων προθυμίαν συνέπεσεν. ὥς τε καὶ λαμβάνουσι τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους ἀσπλαίῳ κατὰ μαχαιρίδα, καὶ κολάζει πάντας.

maximè credebãt ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum ratisi se Chananæos faterentur, & multò tutius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc æstu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ vidētes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertisient, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibúsque supplicium sumeret. Ioſ.10.

creuiſſe autem eam dies vltra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina quæ in templo ſunt aſſeruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaſerant, Ieſus in Chananæ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, déque ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit adſcitis Palæſtinis caſtra poſuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo, adeo tam ipſum Ieſum quàm cæteros Iſraelitas terruit, vt præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cùm Deus exprobraſſet eis formidinem, & quòd eius præſidio ſe non iam tutos putarent, pollicitúſque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iuſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem, quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & ſtrages maior quàm vt facilè credi poſſit eſt edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes ſunt cæſi, adeóque ſæuitum eſt in victos, vt hominibus ſublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus eſt, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas peruenirent interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo ſupererat, niſi ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Ieſus autem caſtris è Galgalis in montana tranſlatis ſacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus, in quo tantiſper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare ira vt Moyles præceperat ſtatuit: & diuiſo exercitu, in Garizæo monte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac ſacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúſque peractis & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reuerſi. Ieſus autem iam ſenex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter ſitum natura tutum, tum propter munitiones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad ſuum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, qualesque parerat Dei auſpiciis à populo religioſiſſimo geri:

Ioſ.11.

III.

Ioſ.13.14.18

ὅτι ἦ τὸ μῆκος τ᾽ ἡμέρας ἐπέδωκε τότε κ᾽ τῶ στωμύλους ἐπλεόνασε, δηλῶται δ᾽ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῶ ἱερῶ γραμμάτων. κατεστραμμένων δ᾽ ἔτους τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπαύσει πάλιν ὁ χαναναίας ὅτι τὸν ὀρεινὸν ἐνοσῶς. ⁊ πολιὸν τῶν ἐν αὐτῆ φόνον ἐργασάμενος, ⁊ λείαν λαβὼν, παρῆν εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. τῶ δ᾽ περὶ τ᾽ εὐεργέτην ἀρετῆς λόγου πολλῶ φοιτῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ᾽ αὐτὸς οἱ περὶ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. κ᾽ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τ᾽ χαναναίων παλαιστίνους προσλαβόντες στρατόπεδοῦσι πρὸς βηρώθη πόλει τ᾽ γαλιλαίας τῆς ἄνω καθίσης ὑ πόρρω. γαλιλαίων δ᾽ ὄζει καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τῶ δ᾽ στρατῶ παντὸς, ὁπλιτῶν μ᾽ ἦσαν μυριάδες ξιάκοντα· μύριοι δ᾽ ἱππεῖς κ᾽ ἅρματα δυσμύρια. καπλήτει δ᾽ τὸ πλῆθος τ᾽ πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τ᾽ ἐλπίδα τῶ κρείττονος βλαβερωτέρως εἶχον δι᾽ ὑπερβολὴν τ᾽ δέους. τῶ θεῶ δ᾽ ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τ᾽ παρ᾽ αὐτῶ βοηθείαν ποθοῦσιν, ὑποχωροῦσι τε τὰς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τῶ θεῶ γενόμενος, ἐξώρμησεν ὅπι τοὺς πολεμίους. καὶ δι᾽ πέμπτης ἡμέρας ἐπ᾽ αὐτὸς ἐλθὼν, σωμάπτει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, κ᾽ φόνος κρειττόνων πίστεως ὧν ἐφ᾽ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων τ᾽ ὅπι πλεῖον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πολιὸν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὅπλελοιπότων πρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἱππεῖς αὐτῶν ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τήν τε χώραν ἐπ᾽ ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς πολεμοῦντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρων, καὶ πάλιν ὁπὶ λάβοι φονεύων. ἔτος ἦ πέμπτον ἤδη παρεληλύθει, κ᾽ χαναναίων οὐκέτ᾽ ἦν εἰς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς ἦ ἐκ τῶν γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρειον ἰσᾶ τ᾽ ἱερὰν σκηνὴν, κ᾽ σιλῶν πόλιν. ὀπιπόδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ φράσματα παρήκη. ⁊ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅπι σικίμων σὺν ἅπαντι τῶν λαῶ, βωμόντε ἵσησιν ὅπου προεῖπε μωυσῆς. κ᾽ νείμας τ᾽ στρατιὰν, ὅπι μ᾽ τῶν γαριζεῖν ὄρει τ᾽ ἡμισείαν ἵσησι. ὅπι ἦ τῶν γιβήλω τ᾽ ἡμισείαν, ἐν ᾧ κ᾽ ὁ βωμός ὄζει, καὶ τὸ λευιτικὸν ⁊ τὰς ἱερέας· θύσαντες ἦ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, ⁊ ταύτας ὅπι τῶν βωμῶν γεγραμμένας καταλείποντες, εἰς τὸν σιλῶν ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ᾽ ἤδη γηραιὸς ὢν, κ᾽ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ὁρῶν ἐκ δαλωτοῦ τοῦ τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τ᾽ τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ περιβαλλόμενοι προσεδόκων τὰς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δ᾽ ὑπόγνωσιν τὸ λαβεῖν (κ᾽ γὰρ ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῶν ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας ποιησομένους τ᾽ ἔξοδον τ᾽ ἀπ᾽ αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ᾽ ἦσαν τ᾽ χρόνον) συναγαγὼν τ᾽ λαὸν εἰς τ᾽ σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. κ᾽ αὐτὸς ἤ συμβαμόντων, τότε ἤδη κατορθωμένα κ᾽ τὰς γεγυμνασμένας προφάξις ὡς εἰδὼν αἴτιος, κ᾽ τῶ θείου τῶ ὠφελοῦντος αὐτὰς ἀξίαν, ⁊ τ᾽ ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ἑβδομήκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατῆσθαι δηλῶν, & στρατιὰν ὅσην πο-
τὲ κατελπίσασι τὴν αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχλιν συνῶ-
ψεν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γλυκὺ αὐτοῖς ὑπο-
λελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἁλώκασαν,
πρὸς ἃς δεῖ χεῖνα καὶ μεγάλης πολιορκίας δεῖ τὴν
τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τὸ ὅτι ταύτην τὴν οἰκητό-
ρων πεποίθησιν, ἄξιον τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ἰορδάνου συ-
νεξορμήσαντας αὐτοῖς, & τὴν κινδύνων συναραμένους, B
ὄντας συγγυεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν
αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας. ἵνα τε κατὰ φυ-
λὴν ἀρετὴ προσύχειν μαρτυρηθέντα πέμπειν. οἱ τὸ
γῆν ἐμμεμετρημένοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσαντες
δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος. & ἐπει-
σοῖς μὲν τούτοις πεποιημένος τοὺς λόγους, συνεκάτα-
νον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ ἄνδρας τοῖς ἐμμεμετρημένοις
τὸ χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, προδήλοις αὐτοῖς ποιεῖ C
γεωμετρίας ὄντας ἡμῶνας, οἷς τάληθὲς οὐκ ἤμελλε λή-
σεσθαι διὰ τὸ τέχνην. ἐστολαὶ δοὺς ἀποτίσασθαι τὸ
τε δυσαίμονος διάμεσον γῆς, καὶ τὸ ἧσσον ἀγαθῆς. ἡ
γὰρ φύσις τὸ χαναναίων γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἴδοι τις
ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ
συγκεκιρνάμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανδυσαίμονα νομισθη-
σόμενα. τοῖς δὲ ἱεριχουντίων χωρίοις προσβαλλόμε-
να, & τοῖς ἱεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν ἀπαφανισόμενα. καὶ
τοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν εἰ τὴν γῆν συμβέβηκε, & D
ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλὴν, ἀλλ' ἐπιβολῇ εἰς καρ-
πῶν ἐπιφορὰν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας.
& διὰ τοῦτο πρώτοις μᾶλλον ἢ μείζοσι τοῖς κλήροις
εἰ δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἐνὸς πλέθρου καὶ χιλίων
ἀπαξίαν γινομένων. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δ'
ἦσαν, περιοδεύσαντες τε καὶ πρωτάμενοι τὴν γῆν ἐν ἑβ-
δόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλωῦντα πόλιν,
ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐξάκησαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζαρόν τε
καὶ τ' γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις προσλαβών, E
νέμει ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τ' μαναστὴν τοῖς ἡμίσεσι,
κατὰ μέγεθος ἑκάστης τὴν φυλῶν τὴν μέρησιν
ποιησάμενος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ μὲν ἰούδα λα-
χοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν ἰουδαίαν, πα-
ρατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσολύμων. τὸ δὲ δέ-
ρος, ἕως τ' σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν, ἐν ᾗ τῇ
κλήρῳ ταύτῃ πόλεις ἦσαν, ἀσκάλων & γάζα. συμεωνὶς
δὲ, δευτέρα δὲ λαῒς, ἔλαχε τ' ἰδουμαίας τ' ἀγχίπλω τε καὶ F
τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον ἔσαν. βενιαμίται δ', τὴν ὑπὸ
Ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆ-
κος. τὸ δὲ πλάτος, ἱεροσολύμοις ὁρίζομένη καὶ βεθήλοις.
στενοτάτης δ' ὁ κλῆρος ἔστ' ἂν δι' αὐτὸν τὴν γῆς ἀρετήν.
ἱεριχουῦτα δὲ, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον.
ἡ δ' ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι ἰαδάρων ὑπὸ Ἰορδά-
νου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. δωρεὰν δ', ὅσον
ὑπὸ βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελούτᾳ πεδίον. τ' μα- G
ναστίτιδος οἱ ἥμισεις, ὑπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι δώρων
πόλεως, πλάτος δ' ὅπῃ βηθσαίων, ἣ νῦν σκυθόπο-
λις καλεῖται. καὶ μετὰ τούτοις ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τ' ποταμὸν τῷ μήκους ποιησαμένη τέρ-
μονα. τὸ δὲ ἰταβύριον ὄρος, τῷ πλάτους. ζα-
βουλωνῖται δὲ, τὴν μέχρι ἡμισταφίτιδος, καθήκουσαν δὲ ἐπὶ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

A reges triginta & vnum ausos manus conserere deuictos, exercitúsque potentissimos prælio superatos, internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis supereſſent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanem sita in communem expeditionẽ profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permensi bona B fide & absque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: móxque eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hísque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis C est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent quòd si iidem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi, hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, D quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad sortes ventum esset, tribui E Iudæ obuenit tota superior Iudæa pertinens vsque Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ contermínam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, quæ à Iordane amne vsque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus F terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum patentem à G flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsque Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio poſt Carmelum ſita eſt con- A uallis ex re nomen habens tota Aſeritis ceſſit quà ad Sidonem eſt obuerſa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad Orientem ſpectant vſque Damaſcum vrbem & ſuperiorem Galilæa Nephthalitis obtigit, vſque Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriũtur, quà fines ſunt Arces vrbis verſus ſeptentriones ſitæ. Portò Danitæ adepti sũt quicquid vallis ad Occidentem ſolem, vergit, Azoto & Doris terminati. horum eſt Iamnia B & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vſque montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum ſex gentium à filiis Chananei denominatarum regionem Ieſus diuiſit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipſam ab vno ex filiis eius dictam Moyſes iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiſerat, vt ſupra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc *Lib. 4. c. 7.* C diuiſionem pertinuerunt. Cæterùm Ieſus ætate iam defecta cùm non valeret conſilia ſua per ſe exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentiùs rempublicam adminiſtrarent, præcepit vnicuique tribui, vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim conſiſtere & ipſorum ſecuritatem, & diſciplinæ ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moyſi tantùm monitis, ſed ſuomet experimento didiciſſe: deinde vt Leuitis triginta octo deſtinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nuſquam à Moyſis præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedeſis, quæ eſt in ſuperiore Galilæa, poſt hæc quod de præda reliquum erat diuiſit: ſupererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum acceſſio & publicè & priuatim fa- E cta eſt. tantum erat auri & veſtimentorum ac reliquæ ſupellectilis, tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non poſſent. Poſt hæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem ſita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc ſententiam locutus eſt: Quoniam Deus & pater qui eſt dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum manſuram nobis promiſit: vóſque opem veſtram indigentibus ex mandato Dei F alacriter & impigrè præſtitiſtis, æquum eſt cùm iam nihil arduum ſuperſit, miſſionem vobis dari & promptitudine veſtra non abuti: quandoquidem certi ſumus, ſi in poſterum ſit opus, nihilò ſegniùs operam veſtram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus quod ſocij periculorum eſſe voluiſtis, rogamúſque vt in hac mutua beneuolentia perſeueretis, memores amicorũ G & quòd vos quoque veſtras poſſeſſiones noſtris auxilijs paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem Deo fauẽte & vobis adnitentibus peruenimus,

τλὴν ἡ ἀπὸ τῦ καρμήλε, κοιλάδα περσαγορδομμένην ἀλλὰ τὸ καὶ τοιαύτην εἶ), ἀσπείται φέρονται πᾶσαν τλὴν ὅλη σιδῶνος τετραμμένην. ἀρκὴ ἦ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῆ ἐν τῇ μεσόγαι ἡ καὶ ἀκτιπὸς. ταὶ ἦ πρὸς τας ἀνατολας τετραμμένα μέχει δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίται παρέλαβον, ἕως τῦ λαβάνου ὄρεος, καὶ τῆ τῦ ἰορδάνου πηγῶν αἳ τλὴν ὁρμὴν ἐκ τῦ ὄρεος ἔχουσιν, ἐκ τῦ καθήκοντος τῖς ὄρεος κατὰ βόρεια πόλεως ἀρκῆς παροικούσης. δανίται ἦ, τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενον τέραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ δώρεις ὁριζόμενοι. ἰάμνιάν τε πᾶσαν καὶ γίτθαν, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τῦ ὄρεος, ἐξ ἐιδδα ἤρξε φυλή. καὶ ἐξ μὲ ἐθνη τῆ ἰῶν τῦ χαναναίε φέροντα τλὴν ἐπωνυμίαν διεῖλεν ἕτερος ἰησοις, καὶ τλὴν γλῶτταῖς ἐννέα καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τλὴν γὰρ ἀμορείην, καὶ αὐτλὴν ἕτερος ἀφ' ἑνὸς τῆ χαναναίου παίδων καλουμμένου μωυσῆς ἤδη πρόσθεν νενεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τῦτο ἦ καὶ πρότερον δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, ϗ ἀμαθείους, καὶ ἀρυθείους, ἀδιακόσμητα λῶ. ἰησοῦς δὲ, τῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πρᾶττειν ὅσα καὶ νοήσειεν, τῆ τε μετ' αὐτὸν τλὴν ἡγεμονείαν ὠφελαβόντων ἀμελῶς πρὸς ἅπαντα τῦ κοινῆ συμφέροντος, παρήγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τῦ γήρους τ' χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ. τλὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς ϗ τλὴν φυλακλὴν τῆ παρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ ϗ μωυσλῆ αὐτοῖς εἶ) προειπεῖν, ϗ τῦτ' αὐτοῖς πεπρεῖσθαι. καὶ τοῖς λδυίταις ἦ τὰς ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. προειλήφεισαν γὰρ ἤδη κ' τλὴν ἀμοιβὴν τὰς δέκα. τούτων ἓξ εἰς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐτᾶς. πολλὴν γὰρ λῶ πρόνοια, τῦ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε ὠφαλισθεῖν. ἡ μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς χέβρωνα. σίκιμα ἦ τ' ἐφραίμου. ἡ νεφθαλίτιδος ἦ κεδέσιν. ἔσι ἦ καὶ τ' καθύπερθεν γαλιλαίας τῦτο χωρίον. νέμει ἦ καὶ ἡ λείας ὅσα λῶ ἐπλοιπά. πλείστη δ' ἐγγόνει. καὶ μεγάλως πλύτους προσεβέβλητο καὶ κοινῆ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσῦ τε καὶ ἐσθῆτων καὶ ἄλλης κτησιδῆς ἕνεκα. τραπόδων ἦ πλῆθος, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ προσῆκεν. μετὰ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ἀπὸ τ' ἰορδάνου καὶ τ' ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δεσπότης τ' ἑβραίων γένους, γῆν τε κτίσασθαι ταύτην ἔδωκε, ϗ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται. συνεργίας ἦ τ' παρ' ὑμῶν κατ' ἐπόλλω τ' ἐκείνε δρομένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου προσμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῖ τ' προθυμίας ὑμῶν, λῶ εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχομεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νῦν καμοῦσαν αὖθις βραδυτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνήκατε κινδύνων. καὶ ἐχὶ νῦν μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῆ φίλων, καὶ πρὸ τῆ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῆ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τλὴν δόλωσιν τῆ ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ πιστεύσαντες εἰς ἀεὶ τὴν διανοίᾳ θεῦ κρίσιν ἡμῖν, ἐπεὶ ἕτως ἐκείνατε αὐτ' μεταλαμβάνῃ,

γένους

γέγονε πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν A
πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξομένοις
καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ἐπὶ πλέον, ἡ παρ'
ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὅτι βουληθεῖτε κατ' ἀμοιβὴν
πρόθυμον. οὔτε γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπε-
λείφθητε, καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελ-
θόντος, οὔτ' ἔστιν οὐδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν.
χαίροντας οὖν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν.
καὶ παρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας B
ὅρον ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμός οὗ-
τός ἐστιν ἑτέρους ἡμᾶς νοήσετε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀ-
βραάμου γὰρ ἅπαντές ἐσμεν οἵ τ' ἐνθάδε κἀκεῖ κα-
τοικοῦντες. θεός τε εἷς τούς τε ἡμετέρους προγόνους
καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς
θρησκείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐ-
τὸς διὰ μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶ-
σαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τοῦ θεοῦ πα-
ρέξοντος εὔνουν εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν. ἐκτραπέν- C
των δὲ εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ἀποστραφησομένου
τοῦ γένους ὑμῶν. Ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέ-
λει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀσπασάμενος,
αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε. προὔπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς
οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ δια-
βᾶσα οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γάδις,
καὶ ὅσοι τῶν μανασσητῶν αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ὑπὲρ
τῆς ὄχθης ἱδρύονται τοῦ ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἐπει-
τα γενησομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κα- D
τοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν
βωμὸν ἱδρῦσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, οὐ μεθ' ἧς ἐκεῖνοι
γνώμης ἀνέστησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ νεωτερισμῷ καὶ ξενι-
κῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν. ἀλλὰ περὶ τὴν
θείαν θρησκείαν τὴν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες, ἔνο-
πλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμύνῃ τῶν τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων,
περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς πα-
ρατροπῆς τῶν πατρίων ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐ- E
τοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλ-
λὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος χαίρει. καὶ
οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς καὶ
ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύ-
οντες ὑπόπειραν αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν πρῶτον. ἔ-
πειτ' ἂν κακοηθῆ μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς ὅ-
πλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς
πρὸς αὐτοὺς, φινεέσην τὸν υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν
αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ F
φρονήσαντες, τὸν βωμὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διαβάντες
ἔστησαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομέ-
νων ἐκκλησίαν συνελέγη, στὰς φινεέσης, μείζω μὲν αὐ-
τοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἢ ὥς τε λόγοις ἐπιτιμηθέντας νου-
θετεῖσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. πλὴν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς
παρανομίας ἀπιδόντας εὐθὺς ἐπ' ὅπλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν
τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ
λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω ποιήσασθαι G
τὴν πρεσβείαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προή-
χθητε τὸν βωμὸν κατασκευάσαι, μήτε προπετεῖς δοκῶ-
μεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιη-
σαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς δια-
βολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. οὐ γὰρ ἠξιοῦμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγενημένους, καὶ νό-
μων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, διαζευχθέντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoqui-
dem ex hac militia ditati estis, multúmque
prædæ, auri, & argenti refereris, & super om-
nia nostram beneuolentiam ad referendam vi-
cem nunquam non promptam ac paratam.
Nam & Moysis mandatis satisfecistis, non
contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad
nostram gratiam promerendam reliquum fe-
cistis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones
dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum ter-
minum existimetis cognationem nostram di-
rimere: néve propter flumen medium alios nos
putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ
stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam in-
colimus. vnus Deus tam nostros quam ve-
stros maiores in hanc lucem protulit: cuius le-
ges ac religio per Moysem instituta diligenter
obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est
adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos
ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur.
Hæc locutus & singillatim primatibus popu-
lóque in commune dicto vale, ipse quidem eo-
dem loco restitit: reliqua autem multitudo v-
niuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè IIII.
à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto flu- *Ios. 12.*
uio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Ma-
nassitarum eos sunt secuti altare super ripam
Iordanis erigunt, monumentum posteris & si-
gnum coniunctionis cum reliquis qui vltra
Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros
Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non
etiam quo animo, putabant eos nouata reli-
gione alienorum numinum cultum velle in-
troducere: & temerè hac suspicione violatæ re-
ligionis moti, arma corripuerant vindicaturi
patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi.
existimabant enim non tam cognationis ac di-
gnitatis eorum qui in hoc erãt crimine, quam
diuinæ voluntatis rationem habendam. atque
ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus
verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibe-
bant eos, dicentes verbis prius quàm armis rẽ
aggrediendam, & sciscitandũ qua mente id fe-
cerint: & si fortè malo animo factum deprehen-
sum sit, tum demum armis impetendos. mit-
tunt igitur eò legatos, Phineesem filium Elea-
zari, & cum eo decem honoratos in populo,
qui cognoscant quid sibi volentes altare in ri-
pa construxissent. Vt verò traiecto flumine, &
conuentu aduocato Phineeses in concione
constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est
quam vt verbis tantũ castigari debeat. attamen
non culpæ magnitudine moti repente ad arma
conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed re-
spectu cognationis, & ea spe quòd fortasse ad-
monitione ad sanitatem reduci possitis, lega-
tionem ad vos suscipimus, vt cognita causa ex-
tructi altaris, nõ temerè armasse nos in vos vi-
deamur, si piis rationibus adducti id fecistis: sin
autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ
pietatis inferamus. Vix enim credere potui-
mus, vos qui perspectam Dei sententiam ha-
betis, & legum eius auditores estis, disiun-
ctos à nobis & in vestram possessioné reuersos,

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius pro A
uidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius
oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari
patrio, externos deos complecti ac Chana-
næorum impietati accedere. Sed venia dabi-
tur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam
prolabamini, ad domesticarum legum reue-
rentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obsti-
natè persistatur, non grauabimur vllum labo-
rem pro legum defensione suscipere, sed ad has
simul & Dei honorem tuendum flumine traie- B
cto, pro Chananæis habitos, non secus atque il-
los exterminabimus. Cauete enim putetis quia
extra limitem nostrum estis, extra potestatem
etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt
illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere.
Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapien-
dum esse obstaculo, præstat nouam agrorum
diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus
compascuam relinquere. Satius est vt resipisca-
tis, & à nouitatibus mutato proposito desista- C
tis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac
coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne
nobis belli suscipiēdi necessitatem imponatis,
contra quos minimè volumus. In hac enim
concione & consultatione situm est, vtrum pa-
ce nostra & vestris affectibus perpetuò frui ma-
litis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia
belli periculis exponere. Postquam hæc Phi-
neeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro D
communis causæ defensione hæc attulerunt:
Viri fratres, nos neque è cognatione deficere
volumus, neque in religione cuius nequaquam
pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum no-
uimus Hebræis omnibus communem, & alta-
re eius æreum quod est ante tabernaculum, nec
aliud vnquam nostras excipiet victimas.
Nam hoc quod nunc creximus, quòdque
vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad E
Deum sacrificiis placandum extructum est,
sed vt perpetuum argumentum exstet no-
stræ necessitudinis, nóque patriæ religionis
admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ
religionis sit initium. & hanc fuisse nobis ex-
truendi causam, Deus ipse testis esto ido-
neus. quapropter meliorem posthac de nobis
opinionem habetote, absitque vt nos affines ex-
istimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ
posteris se obnoxium fecerit, & à patriis mo- F
ribus ac ritibus degenerauerit, absque capita-
li pœna expiari non valeat. His auditis Phi-
neeses, collaudatáque eorum constantia, re-
uersus ad Iesum, rem totam apud populum
exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus
esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo
per sacrificia: móxque soluto conuentu, re-
uersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit
domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam
decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus,
& cum senatu magistratibus, tum ex plebe G
quotquot erat commodum, vbi vidit omnes
Ios.23.24. adesse: primùm Dei beneficia in memoriam il-
lis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in
tantas opes tantámque gloriam pertenerant.
hortatur deinde vt dent operam vt Deum
in posterum æquè habeant propicium,
cùm sciant eius beneuolentiam non a-
liis retineri posse quàm pietatis artibus.

ὃν κατὰ χάριν τὴν θεὸν καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ἡμᾶς
προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβόντι αὐτὸ, καὶ τὴν σκη-
νὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡ-
μῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπαφέρειν τοῖς χαναναίων
κακοῖς προσεκχωρικότας. ἀλλ' ὑδὲν ἀδικεῖν δό-
ξετε μεταγνόντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νό-
μων ἢ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ'
ὑπομένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, ἐ παραιτησόμεθα τὸν
ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περαιωσάμενοι τὸν ἰόρ-
δανον τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν θεὸν,
μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες,
ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ ὑπολάμ-
πει τὸν διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ δυνά-
μεως ἔξω γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐ-
σέ. καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἢ τὴν ἀπ'
αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰδὴ οἴεσθε τὴν ἐνθάδε
παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, ἐδὲν κω-
λύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι ἢ τούτῳ
ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' ἀνοήσατε σωφρονήσαντες,
καὶ ὅτι νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ
οὐδὲ καλέσω ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ
οὐδαχεῖν ὑμῖν αἰσχύνην ἀμυνάσθαι. ὡς οὐ τῆς
ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, ἀλλὰ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν
τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ὅπως βελεύεσθε, λόγοις
ἢ τηθείαις συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πείραν ἔργων ἢ
πολέμου φέρεσθαι. τοσαῦτα τοῦ φινεέσου διαλε-
χθέντος οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας ἢ τὸ πλῆθος
αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο φέρειν τῷ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπο-
λογεῖσθαι, ἢ μήτε συγχύσεως πρὸς αὐτοὺς ἀποσήσε-
σθαι, μήτε κατ' νεωτερισμὸν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν ἑλέ-
γον. ἀλλὰ θεόν τε ἕνα γινώσκειν τὸ ἑβραίοις ἅπασι κοι-
νόν. τὸ πρὸς δὲ σκιωῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας
ποιήσειν. τὸ μὲν τοί γε νῦν ἀναστάθεν, δι' ὃν μὴ ὑποπτοι
γενόμενοι, ἢ κατ' θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ὅπως
εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν ἀεῶνα τοῦ πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος,
μὴ ἀνάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς παρῶσι ἐμμένειν, ἀλλ'
ἀρχὴ οὐδαβάσεως ἀρχὴ ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτις δ' ἡμῖν
τοῦ ὅτι διαυτὴ τὸν βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι γένοιτο ὁ
θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπό-
ληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐζώλης εἶ
δίκαιοι πάντες ὅσοι τὸν ἀβρααμου γένους ὄντες νεωτέροις
ἐπιχειρῆσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ σωμάτος τρόπου παρηλλαγμέ-
νοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς
ἰησοῦν, ἢ τὰ παρ' αὐτῶν ἀπήγγειλε τῷ λαῷ. ὁ δὲ χάρων
ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ'
εἰς αἷμα ἢ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατ' ἀνδρῶν συγγενῶν,
χαρισηρίους ὑπὲρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπετέλει. ἢ
διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρου-
χίας ἰησοῦς αὐτὸς ἐν σκίμοις διῆγε. ἔτει δ' ὕστερον
εἰκοστῷ, ὑπέργηρος ὤν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀ-
ξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς γερ-
σίας, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών,
ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν
αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐν ταπεινῷ σχήματος εἰς τοῦτο
δόξης καὶ βασιλείας προελθεῖν. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ
προαίρεσιν, ἔχουσαν ὅπως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, ἢ
τῇ δυσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ κ) καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντι τ ζωὴ παράγει- A
σιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. καὶ εἶναι ὑμᾶς μνή-
μας ποιήσασθαι τ ὑφ' ἑαυτοῦ λόγων. κ) ὁ μὲν, τοσαῦτα
πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν
ἔτη κ) δέκα. ὧν μυσοῦ μὲν ὑπὲρ διδασκαλίᾳ τ χρησί-
μων συνδιέζηκε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς δ' μ τοῦ
ἐκείνου τελευτὴν γέγονεν, πέντε κ) εἴκοσι. ἀνὴρ δ' μήτε
συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε τῷ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς
πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις B
ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα κ) τοὺς κινδύνους ἄψυχος κα)
μεγαλόψυχος, φρυτανεῦσαί τε τὰ κ) τ εἰρηνεῦσαι δε-
ξιώτατος, κ) πρὸς ἅπαντα καιρὸν τ ἀρετὴν ἁρμόσαι.
θάπτεται δ' ἐν πόλει θαμνᾷ τ ἐφραὶμ φυλῆς. στήσουσι
δ' κατ' αὐτὸν τ καιρὸν κ) ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέ-
σης τοῦ παιδὸς τ ἀρχιερωσύνῃ καταλειπών. κ) μνη-
μεῖον αὐτοῦ καὶ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μ δ'
τ τούτων τελευτὴν φινεέσης προφητεύει κ τ τοῦ θεοῦ
βέλησιν ἐπ' ὀλεθρίᾳ τῶν χαναναίων γένους τῇ ἰουδαίᾳ C
φυλῇ συμφέρειν τ ἡγεμονείαν. κ) γὰρ τοῦ λαοῦ δέᾳ αὐ-
δῆς ἰὼν μαθεῖν τι παρὰ θεοῦ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τ
συμφωνίδα, ἐφ' ᾧτε ἀχαρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτε-
λῶν, τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ παρέλαβον οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, κ) τελευτήσαν- D
τος ἐκείνου διέφθαρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Χαναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον
τ καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κ)
ζεβεκλω αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν ζεβεκλωνων
ἀδωνιβεζέκῳ τιμὴ ἡγεμονείαν ὑπερέχαντες. τὸ δ' ὄνομα
τοῦτο σημαίνει, βεζεκλωνῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων
γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τ ἰσρα-
ηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐ- E
τοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς ἃς προεῖπον, ἐμα-
χέσαντο λαμπρῶς. κ τείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους,
ἐνέβαλόν δ' τὸ λοιπὸν κ διώκοντες αἱροῦσι τ ἀδωνι-
βέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' ὑπ
εἰς τὸν πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς
ἃ κ) δυοῖν κ) ἑβδομήκοντα βασιλέων πρόξας πρότε-
ρον ὑπ' ἐνεβάπλω. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως ἱερο-
σολύμων. τελευτήσαντα δ', γῇ θάπτουσι. κα) δίξεσαν
αἱρεθῶντες τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολόρ- F
κουν ἱερουσόλυμα. κ τ μὲν κάτω λαβόντες συὶ χρόνῳ
πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴ δ' ἰδεῖν ἡ
καθύπερθεν αὐτοῖς ἀρετθεῖσα, τειχῶν ὀχυρότητι κα)
φύσει τῶν πεδίων. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα,
κ) ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δ' τοῦ
γιγάντων ἔτι γένους, οἱ διὰ σωμάτων μεγέθη, κ) μορφὰς
ὑδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπαπλησίας, φοβερόν
ἦσαν θέαμα, κα) δεινὸν ἀκούσμα. δείκνυνται δ' ἔτι G
κ) νυῦν τάφοι ὀκτὰ, μηδὲν τοῖς κατὰ πίσιν ἐρχομένοις ἐοι-
κότα. κ τοῦτο μὲ τοῖς λεύίταις ἐχάρισαν γέρας ἐδόσαν
μετὰ τῶν δεκαπόλεων πηχῶν. τιμὴ δ' γῆν χαλέβω δω-
ρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦν δ' οὗτος τῶν
κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τ χαναναίαν.

Suum enim fuiſſe vt priuſquam decederet, il- A
los officij commonefaceret. poſtremò rogauit
vt hanc admonitionem boni conſulerent, eſ-
ſéntque eius perpetuo memores. poſt hãc con-
cionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽ-
teſimo decimo: quorum XL. ſub Moyſe magi-
ſtro miniſter iplius exegit, & poſt eius obitum
vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incom-
parabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc
in re imperatoria fortis & impiger, nec minus
in pace bonus & vtilis: denique in quauis vir-
tute eximius. Sepultus eſt in oppido Thamna
tribus Ephræmitidis, per idem tempus moritur
& Eleazarus pontifex, Phineeſi hæreditarium
relinquens ſacerdotium. ſepulturæ & eius mo-
numentum impoſitum exſtat in vrbe Gabatha.
Poſt horum obitum conſultus Phineeſes à po-
pulo de voluntate Dei, cuiúſnam foret impe-
rium in bello Chananæo, reſpondit iubere
Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent,
quæ mox aſſumpta Simeonide, his conditioni-
bus rem aggreſſa eſt, vt ſublatis è ſua ditione
hoſtium reliquiis, tum tributariis, in alte-
rius tribus extirpantibus huius generis reli-
quiis, vicem penderet.

CAP. II.

*Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ ne-
glectis patriis religionibus in extremas cala-
mitates inciderunt, & exorto ciuili bel-
lo ex vniuerſis Beniamitis Dc.
tantum fuere ſuperſtites.*

AT Chananæi, quorum res tum erant ſa-
tis integræ, cum magno exercitu apud
Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci re-
gis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum do-
minum ſignificat. Adoni enim Hebræorum
lingua dominus dicitur. Hi ſpem victoriæ re-
ponebant in hoc, quòd Ieſus Dux Iſraelitarum
eſſet defunctus. aduerſus hos quos dixi, duæ tri-
bus egregiè pugnauerunt: & cæſis decem mi-
llibus, dum reliquos fugientes inſequuntur, A-
donibezecum ceperunt. qui manibus ac pedi-
bus truncatus, agnouit diuinam iuſtitiam, ſep-
tuaginta & duos reges antea in hunc modum à
ſe mulctatos confeſſus. ſic affectum detulerunt
non longè à Hieroſolymis, vbi fato functum
terræ mandauerunt. deinde circa oppida bel-
lum circumferebant: quorũ bona parte capta
Hieroſolyma ſunt adorti. Et capta inferiore
eius parte, omnes habitatores terræ contruci-
dauerunt, at ſuperior natura loci & munitioni-
bus eſt defenſa. quare oppugnatione in Hebro-
nem tranſlata, vrbéque vi capta, in oppidanos
omnes ſæuitum eſt. apud hos in eam diem ſu- *Ioſ.11.*
perſtites erant quidam è gigantum genere, ſta-
tura & ſpecie cæteris mortalibus diſpares, viſu
ſimul & auditu horribiles, quorum oſſa adhuc
oſtenduntur, qualia vix credant qui non
viderunt ipſi. Hoc oppidum Leuitis hono-
ris gratia conceſſum eſt cum illis duobus
cubitorum millibus: reliquum eius agrum
Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum
Moyſis. fuerat hic vnus è ſpeculatoribus,
quos Moyſes in Chananæam præmiſerat.

Habita eſt ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moyſis ſoceri, cuius poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adiunxerant, & in deſerto ærumnarum ſocij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcẽdentes prædictæ duæ tribus Aſcalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euaſit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie ſitæ & abundantes curribus, inuadentes ſe malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquiſitis domum ſe receperunt, & arma depoſuerunt. Beniamitæ verò in quorum ſorte erant Hieroſolyma, tributo impoſito habitatoribus eius pacem dederunt: & in poſterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique ſe contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipſæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræimi verò tribus cùm aſſidendo Bethelis multo tempore ac labore impenſo nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenſo vno ciuium qui in vrbem importabat neceſſaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromiſſos clàm ipſum cum familia ſeruaturos, proditione eius facti ſunt voti compotes: cæſiſque reliquis omnibus præter hos quibus ſalus ex pacto debebatur, ipſi poſthac vrbis dominium habuerunt. Omiſſo deinde bello Iſraelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honeſtati ſtudebant, diſciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è ſua ſententia hoſti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occaſionem pro intempeſtiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametſi territis oraculo, bellum tamen non libebat ſuſcipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non eſſent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec ſenatus vt antè legitur, nec magiſtratus ſolemnes creantur: dúmque relicta cura ſtatus publici, omnes priuatis tantum lucris ſunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum eſt, quod hanc cauſam habuit.

VI.

Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, paũ reſpondere in amore ægrè ferebat. hinc orto diſſidio, mulier continuas expoſtulationes non ferens, relicto marito menſe quarto ad parentes reuertitur. is coactus deſiderio, & ipſe venit ad ſoceros, quorum opera miſſis querelis cum vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ patrib. habitus. quinta cũ decreuiſſet domũ repetere, poſt meridiem ita ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiſerũt, nec niſi meliore diei parte trãſacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

Iud. 19.

διδόασι ἢ κὴ τοῖς ἰέθρε τῦ μαδιανίτε ἀπογόνοις, μωυσέως γὰρ ἰὼν γαμβρὸς, γῆν ἴνα νέμωνται, τῶν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολυθήκεσαν ἐκείνοις & σωῆσαν αὐτοῖς ὅτι τ ἐρήμε. ἡ ἢ ἰούδα φυλὴ & συμεωνὶς, ταῖς μ κὴ τῶν ὀρεινῶν τῆς χαναναίας πόλις εἶλον, τῶν δ' ἐν τῷ πεδίῳ κὴ πρὸς θαλάσσῃ ἀσπάλωνά τε & ἄζωτον. δι' ἀφθόνε δ' αὐτοὺς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων κὴ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. κὴ οὐδὲ μ αἱ φυλαὶ μεγάλως ὠκ τῦ πολεμεῖν εὐδ' ἐμονήσασαν, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, κὴ κατατίθενται τὰ ὅπλα. βενιαμίται ἢ, τέτων γὰρ ἰὼν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτὴν σωεχώρησαν φόρες τελεῖν. καὶ ὅτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μ τ κτείνειν, οἱ ἢ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τ γῆν ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ κὴ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τῶν βενιαμίτην μιμησάμεναι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεμήνιοις ἀρκούμενοι φόρεσις ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμοις εἶ. ἡ ἢ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος ἐδὲν ἄξιον τῦ χρόνε καὶ τῶν πόνων ἤνεγκε τ πολιορκίας. οἱ ἢ καὶ περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσκαρτέρουν. ἐπεὶς συλλαβόντες τινὰ τ ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὡς δώσοντι τ πόλιν, σώσειν αὐτόν τε & τοὺς συγγενεῖς αὐτ. καὶκεῖνος ὅτι τούτοις ὤμνυε τ πόλιν αὐτοῖς ἐγχερεῖν. καὶ ὁ μὲν ὅτως προδοὺς, σώζεται μ τῶν οἰκείων. οἱ ἢ, ὑποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τ ἢ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν ἢ κ τὸν πλῆτον αὐτοῖς ὑπεισιόντων, ὑπὸ ξυφῆς κὴ ἡδονῆς τῦ κόσμου ὀλιγωρήσεως, κὴ τ πολιτείας τῶν νόμων ὑκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθὲν δ' ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, αἱρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο ὡς δὲ τὴν αὐτ' γνώμην τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκείνοι χρήσαντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιρῦ λαβόμενοι. οἱ ἢ, κὴ πρὸς τὰ ὡς δὲ τῦ θεῦ, ἀνυθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀπόνως, πολλά τε ὡς δὲ τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη ὡς δὲ τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι. καὶ σωέβαινεν ἤδη τὴν ἀρίστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς γερουσίας ὐκ ἀπεδείκνυσαν, ὐδ' ἀρχὴν ἀλλὴν ὐδὲ μίαν τῶν πρώτων νενομισμένων. ἦσαν ἢ ἐν τοῖς ἀκρείοις ἡδονῇ τῦ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ ὡς δὲ τὴν πολλὴν ἄδ-δραν, ὡς ἅπας αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, & προσήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ὐκ ἴσης αἰτίας. λαΐτης ἀνὴρ τ δημοτικωτέρων τ ἐφραὶμ κληρυχίας ὢν, & ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἔγημ γύναιον ἀπὸ βηθλεμῖτ. τῆς ἢ ἰούδα φυλῆς τῦτ' ὄρει τὸ χωρίον. ἐρῶν ἢ σφόδρα τ γυναικὸς, καὶ τῦ κάλλους αὐτῆς ἥττημένος, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης ὐχ ὁμοίων πρώμενος. ἀλλοτείως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τῦτο μᾶλλον ἐκκαιόμενος τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς ἁρπωομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ὡς μήνε), μηνὶ τεταρτῳ. χαλεπῶς ἢ φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῦ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς. κὴ ἁλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττε) πρὸς αὐτήν. κὴ τέσσαρας μ ἡμέρας πρὸς αὐτόθι διατάτας, φιλοφρενημένων αὐτὸν γονέων. τῇ ἢ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, φθὲι δείλιν ἔξεισι. βέλτιον γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὸν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τελείᾳ ἐποιοῦντο. διεράντων δ' αὐτοῖς εἰς εἵπε).

κὴ ἑ-

καὶ ὄνος λῦ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γυναῖον. νομίζων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱερόσολυμα, σαδίους δὲ ἐληλύθησαν ἤδη τεσσαράκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἐδὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τῷ κήρυγῦ πολλάκις ὄλησφαλῆ Ϲ ὑποσταῖα ποιουῦτος κ) τὰ φίλα. τῷ δὲ ὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλους αὐδρῶσι ξενῦσθαι. χαναναίων γὰρ λῦ ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι σάδια, εἰς οἰκίαν ἥξιου καταλῦσαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆῦ εἰς γαβαῦ, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας ὔσης. κ) μηδενὸς ὄλη ξενίαν τῷ κατὰ τλῦ ἀγορὰν αὐτὸν προσκαλουῦτος, προσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, ὃς μὲν ἐφραμίτιδος φυλῆς ὢν, ἐν γῇ γαβᾷ διατρίβων, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, Ϲ δι' ἃς αἰτίας ϛελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δ', λυίτης μὲν ἔφησεν εἶ), γυναῖον δ' ἀπὸ τῆς γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τλῦ δ' οἰκησιν ἐδήλη τυγχάνειν ἐν τῇ ἐφραμίῳ κληρυχίᾳ. ὁ δὲ προσβύτης, Ϲ δι' ἃ τλῦ συγγένειαν, Ϲ δι' τὸ τλῦ αὐτλῦ φυλλῦ νέμειν, Ϲ μᾶλ δι' τλῦ συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενιοδοκούμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες τ γαβαλιτῶν, ὅτι τ ἀγοραῖς τὸ γύναιον θεασάμενοι, κ) τλῦ δυσρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ ἀπὸ τῆς προσβύτη καταγνῶλυ ἔμαθον, καταφρονήσαντες τ ἀσθενείας, Ϲ τ ὀλιγοτήτος, ἦκον ὅτι τὰς θύρας. τῷ δὲ προσβύτῃ ἀποκαλουῦτος ἀπαλλάττεσθαι, κ) μὴ προσφέρειν βίαν μὴ δ' ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν ἀποδοχόντα τλῦ ξένλυ, προαγμάτων ἀπολλάχθαι. ὡς δ' συγχῶῆ τα λέγοντος, Ϲ λυίτου τ προσβύτου, κ) δράσειν αὐτοὺς δεινὰ ὑπ' ἡδονῆς εἰς τὸν νόμον ἁμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν τ δικαίᾳ Ϲ καταγέλων, ἠπείλουν δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τ ὀπθυμίας αὐτῶν, εἰς ἀνάγκλυ ἀφικνῦμένους, Ϲ μὴ βελόμενος τοῖς ξένοις ὑποδεδῆῖν ὑβριθέντας, τ ἑαυτῆ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τ ὀπθυμίαν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκαι τ εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δ' μηδὲν ἀδικήσθαι ὃς ἐπεδέξατο τοῦτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' ὐδὲν τ ἀνθρῶν τ ὅτι τ ξένλυ ἐπεδίδοσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο ταύτην ἀποδέχεσθαι ἀξιοῦντες, ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν θλιβῆναι ἀδίκημα. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, κ) προσαγόμενοι μᾶλλον τῷ διαφθορᾷ τ ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τ γυναῖκα. καὶ δ' ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τ ὕβρεως, ἀπέλυσαν πρὸς ἀρχομένλυ ἡμέραν. ἡ δ', πλαλαπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅτι τ ξενίαν. κ) ὑπὸ λύπης ὢν ἐπεπόθει, Ϲ μὴ θλιβῆν ὑπ' αἰχμῆς εἰς ὄψιν ἐληθεῖν τανδρὶ, τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς ἐγκυμένοις ἔχειν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τλῦ ψυχλυ ἀφίησιν. ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ καταχῆσθαι τ γυναῖκα, καὶ μηδὲν σωφρονοῦν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, ὀδυρμυθίσασθαι δεινῶς, ὡς ὐκ ἐξ ἐκουσίας γνώμης αὐτλῦ ἀθῆκοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅτι τ ξενίαν αὐτῆς. ὡς δ' πολλὰ πάσασαν ἔμαθεν, σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τ κακῶν, ὀδυθέμενος τῇ κεφαλῇ πικρῶν τ γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. κ) διελὼν αὐτὴν κ) μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστλυ φυλλύ, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς ἀρχῆς τ πολίτης γυναικὶ, καὶ τ βίαν τοῖς φυλαῖς. οἱ δὲ ἐντὸς τ ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῆ βεβιασμένων κακῶς ἁλόντες, πρότερον ὐδενὸς τούτου πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκρίτως Ϲ δικαίας εἰς τλῦ σιλὼν

cúmque emensi triginta ſtadia non longè abeſſent à Hieroſolymis, famulus dabat conſilium vt aliquo diuerterent: ne ſi nox iret faciẽtes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat. marito non placuit alienigenarũ vti hoſpitio. nam, Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progreſſus viginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere. in hoc conſentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſerò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, ſed Gabæ habitans, caſu repertum interrogat, quiſnam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret. ille ſe Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione ſe habere domicilium. Tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatº hoſpes viſus eſt, ad ſe deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt, contempta imbecillitate & ſolitudine, venerunt ad ianuam: rogá teque ſene vt abirent, & vim abſtinerent ac iniuriam, poſtulabant vt exhibita hoſpita quieti ſuæ cõſuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam eſſe, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, ſi propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes ſi obſtare libidini eorum pergeret, ſenex ait ſe filiam eis permittere, vt ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in ſe erat tutos ab iniuria præſtare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hoſpitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges committerẽt: at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent, diluculo dimiſerunt: quæ ita miſerè affecta ad hoſpitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conſpectum venire, quòd hũc indigniſſimè rem laturum putaret, humi collapſa expirauit. Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauiùs ſuſpicans, excitare conabatur. conſolaturus eo quòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet, ſed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defunctã ſenſit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine ſe gerens, cadauer iumento impoſitum domum reportat: & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorũ violentia. Tum verò illi nunquã tali antè viſo vel audito ſpectaculo ad indignationẽ gra uiter cõmoti, & iuſto furore perciti apud Silũ

Iud. 20.

conuentum faciunt, & congregati ante taber- A
naculum, Gabaenos hoſtiliter armis impetere
decernunt. Hunc impetum ſenatus cohibuit,
ſuadens non ita temere cognatis bellum infe-
rendum, priuſquam verbis agerent de crimi-
nibus, quando ne in exteros quidem ob iniu-
riam acceptam armari leges permittunt, niſi
legatis prius de ſatisfactione miſſis. rectum igi-
tur eſſe ad Gabaenos mittere qui ſontes ad ſup-
plicium depoſcant: qui ſi dedantur, horum pœ-
na contentos eſſe debere. ſin contumaces fue- B
rint, bello in eos vindicandum. Itaque mittun-
tur ad Gabaenos accuſaturi eos iuuenes qui
vim pudicitiæ mulieris intulerant, & poſtula-
turi vt pro violatis legibus morte iuſtas pœnas
penderent. Gabaeni verò non dediderunt iu-
uenes, arbitrati ſibi pudendum ſi alienis impe-
ratis metu belli parerent, cum multitudine ac
virtute nulli ſe cedere videri vellent: erátque
magnus apparatus totius tribus, cùm cæteri nõ
defuturos ſe promitterent, ſi quis eos vi & ar- C
mis aggredi vellet. Quæ poſtquam Iſraelitis à
Gabaenis renuntiata ſunt, iureiurando ſanciũt,
neminem ex ſuis viro Beniamitæ filiam tradi-
turum in cõiugem: & acriore bello perſecuturos
ſe eam tribum, quàm maiores eorum Chana-
næos perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt
contra eos exercitum quadringentorum mil-
lium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt
vigintiquinque armatorum millia, & inſuper
ſexcentos. ex eo numero fuere quingẽti fundi- D
tores peritiſſimi, qui læua manu feriebant. ita-
que commiſſo apud Gabam prælio, egregiè vi-
cêre Beniamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti
duobus millibus. & fortaſſe plures cecidiſſent,
niſi nox prælium diremiſſet. atque ita Beniami-
tæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ ve-
rò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti
die prælium inſtauratur, & Beniamitis rurſum
vincentibus, decemocto millia cadunt ex parte
Iſraelitarum, quo factum eſt vt caſtra metu de- E
ſererent, profectíque Bethela, quæ vrbs non lõ-
ge aberat, poſtridie ieiunio peracto ſupplicaue-
runt Deo per Phineeſem pontificem vt ab ira
deſiſteret, & contentus duabus cladibus victo-
riam & robur contra hoſtem concederet. Deus
verò precibus eorum annuit. & per eũdem va-
tem fauorem eſt pollicitus. Ergo diuiſis bifariã
copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in
inſidiis collocant, reliqua in aciem producta
cum Beniamitis manus conſerunt, móxque vt F
impares paulatim pedem referunt. eo magis
Beniamitæ inſtant ſponte cedentibus quo lon-
gius hoſtem ab vrbe abſtraherent, ita vt etiam
illi qui in vrbe propter ætatem imbellem reli-
cti fuerant, procurrerent quaſi prædæ futuri ſo-
cij. poſtquàm autem ſatis longè à mœnibus diſ-
ceſſum eſt, Hebræi reuerſi in pugnam ſignum
dant inſidiatoribus: qui mox coorti cum cla-
more hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi
ſe deceptos, & cùm conſilium in ancipiti metu G
non ſuppeteret, in conuallem quãdam cõpulſi,

συλλεγῶντες, ἡ θεὸ τ̃ συλωῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα
χωρεῖν διὸὺς ὥρμηῶ, ἡ χρήσασθαι τοῖς γαβαλιωοῖς,
ὡς πολεμίοις. ἐπεὶσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ
δεῖν ἀξίως ἔτους θεὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐνφέρειν πόλε-
μον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθεῖναι περὶ τ̃ ἐγκλημάτων,
τὸ νόμου μηδ' ὅτι τοῖς ἀλλοφύλοις ἐφιέντος δίκα πρεσ-
βείας καὶ ταιύτης θεὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς
δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰ ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖ
ἔχειν τ̃ νόμω πειθομένους πέμψαι θεὸς τοὺς γα-
βαλιωοὺς ἐξαιτουῦτας τοὺς αἰτίους. ἡ παρεχομένων μ̃,
ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφεγησάντων δὲ, τό-
τε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμυνάσθαι. πέμπουσιν οὖ θεὸς
τοὺς γαβαλιωοὺς κατηγορῆντες τ̃ νεανίσκων τὰ περὶ τ̃
γυναῖκα, καὶ θεὸς τιμωείαν αἰτῆντες τοὺς δράσαν-
τας μὴ ὑ νόμμα, ἀλλομένους ἢ δικαίους, αἰτ' αὐτῶν
ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ ἢ γαβαλιωοὶ ὅτι τοὺς νεανίσκους
ἐξέδοσαν, Ϛ δεινὸν ἀλλοτρείοις ὑπακούειν θεσς ἀγ-
μασιν ἠρῶντο πολέμου φόβω, μηδενὸς ἀξιουῦτες
τ̃ χείρεως ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε
δι' ἀλυχίαν. ἦσαν ἢ ἐν εὐδαιμονίᾳ μεγάλη καὶ τ̃
ἄλλων φυλετῶν. σωαπεκόησαν δὲ αὐτοῖς ὡς ἀμυ-
νόμενοι βιαζομένους. ὡς ἢ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς ισρα-
λίταις τὰ περὶ τ̃ γαβαλιωῶν, ὅρκοις πιοιῦνται μη-
δένα σφῶν αὐτῶν βενιαμίτῃ δώσειν θεὸς γάμον θυγα-
τέρα· στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς
ὄντας, ἡ τοῖς χαναναίοις τοὺς θεγόνους ἡμ̃ παρειλή-
φαμεν ἠγουμένους. ἐπρεσβεύσαντο τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς
τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βεν-
ιαμιτῶν δ' ὁπλιτ̃ δισμυρίων ἡ πεντακισχιλίων Ϛ
ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιᾶς τ̃ χει-
ρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε Ϛ μάχης θεὸς τ̃ γαβᾶ
ἠγουμένης, ἐπεισαν οἱ βενιαμίται τοὺς ισραηλίτας, αὖ-
θις τε πιπτουσιν αὐτ̃ εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους.
ἐφθάρησαν ἢ ἴσως αὖ καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔ-
σωσε καὶ διέλυσε μαχομένους. ἡ οἱ μ̃ βενιαμῖ), χαί-
ροντες ἀνεχώρουν εἰς τ̃ πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται κατα-
πεπληγότες ὑπὸ τ̃ ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὕστ.
ὑσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ
θνήσκουσι τ̃ ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι Ϛ μύριοι. ἡ δείσαν-
τες τ̃ φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ὡδηγούμε-
νοι ἢ εἰς βεθήλα πόλιν ἔγγιστα κειμένην, ἡ νηστεύσαν-
τες ἡμ̃ τ̃ ὑστεραίαν τ̃ θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τ̃ ἀρχιε-
ρέως παύσασθαι τ̃ ὀργῆς τ̃ θεὸς αὐτούς. καὶ ταῖς θυσίαν
αὐτ̃ ἥττας ἀρκεσθέντα, δωσῶν νίκην καὶ κράτος ἡμ̃
τ̃ πολεμίων. ὁ ἢ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ φι-
νεέσου θεσφατεύσαντος. ποιήσαντες οὖ τ̃ στρατιὰν δύο
μέρη, τὴν ἡμισείαν θεσλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν
πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συμβάλλουσι τοῖς βενιαμίταις, ὑπε-
χώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ εἰώκεσαν οἱ βενιαμίται τ̃
ἑβραίων ὑποφευγόντων ἥρεμα, Ϛ ὅπ̃ πολὺ θελόντων
εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωρῶσιν εἵποντο, ὡς
ἡ τοὺς ἐν τῇ πόλει θρισβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέν-
τας δι' ἀθένειαν συνεθραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλο-
μένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τ̃ πόλεως ἀπέχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ
ἑβραῖοι. ὅπερ ἐφέντες δ' ἵσαντο εἰς μάχην, ἡ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον ἄρουσιν ὁ συ-
νέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὅπεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ ἢ, ἅμα τε αὐτοῖς ἐπατημένους
ἤδοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεῖχεσαν. Ϛ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας ἡ φαραγγῶδες χωρίον,

θε-

πρεσβύτας κατακόψαι, ὡς τε πάντας διαφθαρῆναι πλεῖον ἑξακοσίων. ἔστι δ' συσταφέντας καὶ πυκνώσαντας ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσαμένους τοὺς πολεμίους, ἔφυγον ὅτι τὸ πλησίον ὄρος, καὶ καταλαβόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες πλὴν διςμυρίων ὄντας, καὶ πεντακισχιλίους ἀπέθανον. οἱ δ' Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβαὰ ἐμπιπρᾶσαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἀρρένων τοῖς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τοῦ Βενιαμιτῶν πόλεις ταῦτα δρῶσιν, ἔτους ἦσαν παρωργισμένοι, καὶ ἰάβισιν τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τοῦ Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ χιλίους ἐκ τῆς τάξεων ἐκέλευσαν ἀκμὴν, καὶ φονεύσαι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅτι τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς θεοῦ ἠχθησαν τοῦ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει θεοσλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν ἅρπαγὴν τοῦ ὁπλιτῶν. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τοῦ τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς θεοέθεντο, καὶ τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτοῦ ἑξακοσίους, διὰ πρεσβυτῶν ἐκάλουν. καθίδρυτο δ' ὅτι πέτρας τινὸς ῥοὰς καλουμένης καὶ τοῦ ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς ἐκ ἐκείνοις τοῦ συμφορᾶς μόνοις ἐνθυμοῦνται, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῦ συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πράως ἔπεισθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τοῦ Βενιαμίτιδος φυλῆς ὀλεθρον τόγε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρούμενοι δ' ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἀπάσης τοῦ φυλῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν συνθείντο. οἱ δὲ τοῦ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγονότων κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατέσαν εἰς τὴν πάτριον φυλὴν, πεισθόμενοι τοῖς θεοπαλουμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας. ἐπὶ δὲ τοῦ διακοσίων ἐσκόπουν ὅπως κἀκείνοι γυναικῶν ἀπορήσαντες, παιδοποιῶνται. γεγημένων δ' αὐτοῖς ὅρκον ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὴ ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τοῦ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμῃ καὶ κείσει, τοῦ θεοῦ μηδὲν ἀνάρεστον ποιῆσαι εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δύνηθεῖεν, τάς τε ἀπορκίας ἐκ ὅταν ὑπ' ἀνάγκης ῥήσωνται, χαλεπὰς εἶ καὶ ἀσφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν παιγνιᾷ ζήλωθῶσι. τῆς δ' ἁρπαγῆς πρὸς τοῦ τὰς ἀπορκίας ὄνομα μετλιασάσης, ἔφη τὰς τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν ἐᾶσαι καὶ τηρῆσαι τὸν ὅρκον. ἑορτὴν δ' αὐτοῖς ἀπίοσιν, ἡμῖν, εἶπε, τοῖς τῆδε ἔτους εἰς σηλὼ συνιοῦσιν ἔθος ἐστὶ καὶ παντὸς αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων δὴ ἁρπαγὴν ἐρεύδω γαμεῖν Βενιαμίτας ἂν μὴ δυνηθεῖεν, ἡμῖν ὅτε πρεσβευομένων ὅτε κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοῖς ἁπίοις φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τε δεῖ τοῦ ὀργῆς ὅτι Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ θάττον ἀμέτρως. καὶ οἱ τοιούτοις πεισθέντες, ψηφίζονται τοῦ διὰ τῆς ἁρπαγῆς γάμου τοῖς Βενιαμίταις. ἐνέστης δ' τοῦ ἑορτῆς, οἱ μὲν διακόσιοι, καὶ δύο καὶ ξεῖς πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

circundatis expeditionibus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperunt: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes cecidêrunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incendêrunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandum etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputant. & quamuis iustis armis oppressos censerêt, vt qui contra diuinas leges peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãrunt. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quam suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quãdò necessario fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cùm verò senatus fucclamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse, qui filias negligenter custodiuerint: & quod non oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus satis contra consanguineos sint vsi. In hanc sententiam concessum est, decrẽtúmque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti in [illegible]nive ante vrbem insidiabantur aduenantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter A faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquādo redire poſſent. Quo factum eſt, vt Beniamitarum tribus, quæ minimum ab internecione abfuit, prudēti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec feli-
Iud. 18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali B fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colēdis agris tantùm occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non quòd ſibi timerent, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerūt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt C Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nūquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac ferti- D li, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent. E

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac F voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſatte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita. G

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorū ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutarum

αἰ ἢ μὴ παιδιὰς ὑδὲν ὑφορῶσαι δὴ εἶῳ τὴν μελλόντων ἀφυλάκτως ὄδευον. οἱ ἢ σκιδασθέντες εἴχοντο ἑκάστας αἱτίας. κὴ ὅτου μὲ ἔτους γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα δ' γῆς ἐχώρησαν, κὴ φόρους ἐποίησαντο πάλιν εἰς τ' φερτέραν δι' ἁρμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲ οὖν ἡ φυλὴ κινδυνώσασα τελέως ἀφθαρίας, τῷ φρονίμῳ ξόπῳ κ' τ' ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. λιὼ δηοὶ τε παραζήμια, κὴ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος ⁊ τὰ ἄλλα πάντα ἐποίησαν τ' ὄλισθον. ἔβδε μὲ οὖν ὁ πόλεμος, ἔτους παύεται. ὅμοια ἢ τούτοις παθεῖν καὶ τὸν δανιαλῶ συνέβη φυλῶ, ἐξ ἀρίας ταιαύτης εἰς τῦτο φραχθεῖσαν. τῷ ἰσραηλιτῶν ἀνελελοιπότων ἤδη τὸν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκηση ⁊ φρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τ' γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῷ, συνεποίησαν τὸ δ' ὠάμιν. ὑδὲν μὲ αὐτοὶ πείσεσθαι φρσδοκῶντες, ὡς ἢ βεβάιαν τ' ποίησιν κακῶς τὰς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπαρεσκεύάζοντο, ⁊ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵτε πόλεις αὐτῷ συνεφρόνουν, καὶ τ' ἰούδα φυλῆς τ' ἀσκάλωνα κὴ ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῷ ἐν τῷ πεδίῳ. κὴ δανίται εἰς τὸ ὄρος λιὼ αἴσκασαν συμφυγεῖν, ὑδὲ ἄλλον αὐτοῖς ὑπάβατον τῦ πεδίου καταλιπόντες. οἱ δ' ἔτι πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε ὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῷ πέντε ἄνδρας εἰς τ' μεσόγαιον, κατοφθμούς γῆν, εἰς λιὼ μετοικήσαιντο. οἱδ' ὡ πορρω τῦ λιβάνου ὄρους κὴ ἐλαιῶνος ἰορδάνου τ' πηγῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς φελθόντες, ⁊ καταπεφάμμοι γῆν ἀγαθὴν κὴ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῷ. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον δ' αὐτῷ. τοῖς δ' ἰσραηλίταις φρὸ ἔβαινεν ὑπὸ τε ἀπειρείας τ' πονεῖν τὰ κακὰ καὶ ὑπὸ δ' ἀφεῖ τὸ θεῖον ὀλιγωρείας. μεθ' ἁπαξ τῦ κόσμου δ' πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ φρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν κὴ βίλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς καὶ τῷ ὑπιχωριαζόντων ὧδε τοῖς χαναναίοις ἀνακιμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μετὰ ταῦτα τὸν καταφρονήσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀστυείαις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. κὴ λιὼ σὺν πόνοις μυρίοις δι' ἁρμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον δι' ῥᾳθυμίαν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθα τῦ τ' ἀσυρίων βασιλέως πολλούς τε τῷ ὠδηλαξαμβύων ἀπώλεσαν, ⁊ πολιορκήμοι κὴ κρατος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ δι' φόβον ἐκουσίως αὐτῷ φρεσεχώρησαν, φόρους τε τῦ δυνατῦ μείζονας ὑπίσχνῶτες ἐτέλουν, κὴ ὕβρεις παντοίας ὑπέμβνον, ἕως ἐπ' ὀκτὼ. μεθ' ἃ τῷ κακῶν ἔτους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Ἡ δι' αἰνίζου αὐτοῖς ἐλευθερία χρησμός.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τὶς, κενίαζος ὄνομα, δρασὴεως ἀνὴρ, κὴ τὸ φρόνημα χρηναῖος, χρηθὲν αὐτῷ μὴ φθειρᾶν ἐν τοιαύτῃ τοὺς ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ὀξαρτᾶσθαι τολμᾶν, φθαρσαλέως συλλαμβάνεται τ' κινδύνου τινὰς αὐτῷ (ἀλλ-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς ἀρέσκει ὅπλοις τοῖς παροῦσιν ἐντυγχάνειν καὶ προθυμίαν μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς ὄντα φρουρὸν τῆς χώρας διαφθείρει. προσγυμνάζων δὲ πλείονας τοὺς συναγωνιζομένους, ὡς τῶν μὲν διαμαρτεῖν ἐφοβεῖτο τὰ πρῶτα τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχιμον τοῖς ἀσυνειδότος συναπέφηνε. καὶ πρὸς τὸ παντελὲς αὐτοῦ ἀπαναστάτους, πειρᾶται τὴν διαφάτην ἐκβιάζεσθαι. κενίαζος ἦν, ὡς ἔργῳ πεῖραν αὐτὸς λαμβάνει τῆς δόλου τῶν πλησίον ἀρχεῖν, ὡς τὰ κείνου τὴν λαόν. ἐπ' ἔτη τοσαῦτα κρατήσας, καὶ διαφθείρει τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε.

Οὐ πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλώθη μοαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰαδὴς τὴν δουλείας ἀπαλλαγήν.

Τελευτήσαντος δὲ αὖτις πάλιν τὸν τῆς ἰσραηλίτων ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα. καὶ τῆς μὲν ὀφειλομένης ἄγαν τὸν θεὸν τιμῆς καὶ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλλον ἀκαιρεῖν ἐποιοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὴν ἀκοσμίας καὶ τὴν πολιτείαν, ἔγλωνα τὸν μοαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξεγεῖραι. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτοὺς κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων ὑφαιρεθέντα, ὑποζύξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ἐδίδου τὸ εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὀκτωκαιδέκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπαθον, καὶ τὴν ἱκεσίαις αὐτοῦ ὑποκλαθεὶς, ἀνῄρει τὸν ὑπὸ τοῖς μοαβίταις ὕβριν. ἡλευθέρωσε δὲ τῆς τέρατος τούτου. τὸν βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίαν, ἰαδὴς μὲν τὸνομα, γήρα τε παλεῖς, ζηλωτὴς τε αἰδριώτατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, ἢ ἀπ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. συνήθης δὲ γίνεται τῷ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑποχόμενος. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς πρὸς τὴν βασιλέα προσφιλὴς τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε συὸν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει προσδησάμενος εἰσῆει πρὸς αὐτόν. ὡρᾶ δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀνέκειντο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τεθαμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέβη δ' ἐν τινι διαμετρίῳ δεξιῶς πρὸς θέρος ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐξάπελθε. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἑστώτων τῷ θεραπόντων ἀπώτερον κελεύσας, διὰ τὸ πρὸς ἰδίαν ὁμιλεῖν. καθεῖσε δὴ ὅπη θέρους, καὶ θεὸς εἰσῆλθε τὸ ἰδίαν μὴ διαμαρτεῖν, καὶ μηδὲν κατ' ἀγνοίαν πλημμελεῖν. ἀνίσχυσεν ἐν αὐτῷ, ὅναρ εἰσιὼν ἔχειν ἐκ θεοῦ ἄγματος αὐτῷ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τοῦ ὀνείρατος ἀνεπήδησεν ὑπὸ τοῦ θέρους. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰαδὴς εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι προσκλείσας τὰς θύρας. οἵτε θεράποντες ἡρέμεν εἰς ὕπνον τραφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἰαδὴς τοῖς ἱεριχουντίοις ὑποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀπολαμβάνειν. οἱ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ὑποσημαίνοντας κέρασιν. τούτους δὲ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔγλωνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτοῖς πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δόξαντες μὴ νεώτερόν τι περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tútumque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero iam aperto marte, hosti pares videretur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatē asserunt. reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt: idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberēt: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus: à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit; crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Eglonis muneribus, quitum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clam indicata, autorem se illis libertatis vindicandę præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & illi confestim arma capiebāt, & cornicines per totā eā regionē dimittebāt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam aduesperasceret, veriti ne quid noui homini accidisset, ingressi sūt in cubiculū:

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobatur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excusserunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Cap. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* Israelitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem, atque inobediētiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterquè currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitūte paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem respicentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quod à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad misērationem flectat, ne ita patiantur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephtalitidis, eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripta decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussitque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduer-

καὶ νεκρὸν δρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθίστηκεσαν· καὶ πρὶν τὸ φρουρὰν συναφλῶαι, τὸ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. οἱ μὲ ὧδε χρῆμα ἀναιρῶνται. οἱ δὲ εἰς φυγὴν ἔπεσον· ὡς δὴ τὸ μωαβιτῶν στῖφος ἦσαν δὲ ὑπὸ μυρίους. καὶ ἰσραηλίται προκατειληφότες τὸ ἰορδάνου τὰ διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον καὶ κατὰ τὸ διάβασιν πολλὰς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. οἱ μὲ ἑβραῖοι τότῳ πρότερον τὸ ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἐξ ἧς δὲ αἰτίας τοῦτο πιμηθεὶς τῇ τῶ πλήθους ἄπαντος ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τὸ ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καταρχών, ἀνὴρ καὶ δίκα τῆς προειρημένης φρονήσεως, ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μετὰ τοῦτον, σανάγαρος ὁ ἀνάθω παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τὸ ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς χαναναίων αὖτις καταδουλωθέντων ἐλευθεροῦται ὑπὸ βαράκου.

Ισραηλίται δὲ πάλιν, οὐδὲν δὲ ὅτι διδαχθὲν τὸ κρείττονος ἐλάμβανον τὸ πρότερον δυτυχημένων, ὑπό τε τὸ μὴτε σέβειν τὸ θεὸν μηδ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ καὶ τὸ ὑπὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου τοῦ τῶν χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔστι δὲ ἐξ ἀσάρων πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὸν δὲ ὑπάρχειται τὸ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲ ὑπὲρ τοῦ ἑξακόσια ἅρματα μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, ἑξακισχιλίων δὲ ἀριθμὸν δύπορει. ταύτης ἐν στρατηγῶν τὸ δυνάμεως σισάρης, τιμῆς τὸ πρώτης ὢν παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συμπελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, ἐν ὑπὸ κωφὸ δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὑπὲρ τάξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἴσασιν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τὸ δυσχίας ὄντες ἀγαθοί, καὶ τὸ θεὸν πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὸ ὑβρίζειν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν αἴνωμοσυῶν. καὶ μεταθέμενοι τὸ λοιποῦ, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐν τὸ πρόφρονος νήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, δι' ὧν αὐτὸν τινὰ προφῆται, μέλισσαν ἢ σπαίνα τὸν ὄμα καὶ τὸ ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι τὸ θεὸν λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ ὑποπεσεῖν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τὸ νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ὅστιν ἀσπαπὴ καὶ τὸ ἑβραίων γλῶσσαν. μεταποιμαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ὅπιλέξαντα τὸ νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ὅτι τοὺς πολεμίους. ὑποχείριον γὰρ τοῦτον τὸ θεὸν προφρονέστος καὶ νίκην ὑποσημήναντος. βαράκης δὲ φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συνστρατηγούσης, ἀναγκάσασα, σὺ μὲ εἶπε, γυναικὶ δόξαν χωρεῖς ἀξιώματος ὃ σοὶ δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δὲ παραυτίκα. καὶ συναθροίσαντες μυρίους ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα δὲ αὐτοῖς ὁ σισάρης τὸ βασιλέως καλέσαντος. καὶ στρατοπεδεύσαντος τὸ πολεμίων οὐκ ἀπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας καὶ τὸ βάρακον καταπλήξαντα τὸ πλῆθος τὸ πολεμίων, καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα κατεῖχε τῷ συμβολῷ ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνου πολέμου στῆσαι τῷ ἡμέραν. νικήσειν δὲ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸ θεόν. συνέπεσεν αὖ καὶ προσμιγνύντων αὐτῷ ὄμβρους ὀπτήνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολύ, καὶ χάλαζα.

τὸν

τόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων αὐτοῖς ἄμοιρος τῆς ὄψεως αὐτῶν ὄντως ἀκοντιστὰς, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οὕτω ὀπλίται δηλονότι τὸ κρύος ἐρρῶσθαι τοῖς ξίφεσιν ἐκ εἶχον. τοῖς δ' ἰσραηλίταις ἥπιόν τε ἔβλαπτε κατ' ὄπιν γινόμενος ὁ χειμὼν, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ θαρσυνὸς ἐλάμβανον. ὡς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ὑποθανεῖν. σισάρης δὲ καταπηδήσας τοῦ ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν ἧτταν γινομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεϊτῶν γυναῖκα ἰάλιν ὄνομα. ἡ κρύψαι τε ἀξιώσασα δίψει. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέρους βαρυλέστερον, εἰς ὕπνον ἔπεται. ἡ δὲ ἰάλη κοιμωμένου σιδήριον ἦλον ἐλάσασα σφύρᾳ δηλονότι τῆς κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς πρὶν τὸ βάραθρον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσπλωμένου. ἔτους μὲν ἡ νίκη αὕτη πρώτη καὶ τοῦ ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάραθος δὲ στρατώσας ἐπ' ἄστρον, ἰαβίνου τε ὑπατιάσαντα κτείνει. καὶ τὸ στρατηγοῦ πρωτόβουλος, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηλατῆσαι τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

A sos Chananæorum vultus ingerens,& prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat,sed alacriores etiam faciebat manifestatio Dei præsentis ac fauentis signo accensos.itaque rupta aduersa acie, turbatisque ordinibus ,ingentem hostium stragem ediderunt,atque ita pars talis Israelitis cedebãt,pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò vt vidit suos terga vertere desiliens à curru, fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen,quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quòd ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus, quem Iale aggressa,ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis superuenientibus,solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum,Iabinum obuiam factum interfecit: & cęso rege,ac vrbe solo æquata,quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

B

C

D

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαλικῖται τοῖς ἰσραηλίταις οἰκησάν τε ἐν τῇ χώρᾳ ὀκτὼ καὶ ἑπτὰ ἔτη ἐφθάρησαν.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα μαδιηνίται πολεμήσαντες ἀμαληκίταις τε καὶ ἄραψι, στρατεύουσιν ὅπη τοῖς ἰσραηλίταις. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τῇ λείαν ἀπήγοντο. τοῦτο δὲ ποιοῦντες ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τοὺς ἰσραηλίτας ἀνεσάλη τὸ πλῆθος, καὶ τὰ πεδία ἐξεχώρευν. ὑπονόμοις τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πρὸν ὅτι τὰς πολεμίους διέφυγον, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ δὲ μαδιηνίται, καὶ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ' ἦν καὶ ἀπορία τροφῆς, καὶ ζῆσαι) πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς ἀδηκαλοῦντες.

Defunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo pòst Madianitæ socijs Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Israelitas fecerunt,& cõgredi ausos magno prælio vicerunt: vastatísque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per cõtinuos septem annos facerent,Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt.qui spelũcis & subterraneis ędificiis excauatis,quicquid hostium violentiam euadere poterat,intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas permittebãt,vt possent denuò labores eorum vastare.Itaque in perpetua fame ac egestate viuebant, nec iam vllum supererat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus. *Iud.6.*

Κεφάλαιον η.

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσε παῖς, μανασσιτίδος φυλῆς ὢν ὀλίγοις, δράγμασί τισι χαλκοῦν φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε. τοῖς γὰρ πολεμίοις ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν ὅπη τῆς ἁλωός. φαντάσματός δ' αὐτῷ νεανίσκου μορφὴν, καὶ φύσαντος δαίμονα καὶ φίλον τῷ θεῷ. τυχὸν τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ μέγιστον, τὴν ληνὸν αὐτὴ ἁλῶος χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ παρακαλοῦσαν, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀναστῶσιν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τῇ τε γὰρ φυλῇ ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλῆθος ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὀλιγοστίαν ἀδυνήσειν. ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ὑπεσχνεῖτο, Et idem tempus Gedeõ Iasi filius, vnus ex primatibus tribus Manassetidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalàm hoc in area facere. cúmque spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo charum appellauisset.respondens,Hoc inquit,meæ felicitatis argumentum est maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono esset animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri posse.nam & tribum suam cuiuis alteri cedere numero,& se iuuenẽ esse,& tam arduis negotiis imparẽ. Deus aũtquicquid deesset se suppleturũpollicebatur, *Ibidem.*

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credẽtes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. *Iud.7.* Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerẽt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quòd postea quam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sũt Israelitæ, vt merito cõferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas, & in eis faces ardentes, vt clã possent hostem inuadere nihil tale expectantem, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetũ faciunt.

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντος. τοῦτ' οὖν διηγούμενος ὁ γεδεὼν ποσὶ τῷ ἰέων ὕπνος ἦλθε. καὶ ὠδαχθὲν πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον λῶν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὕπνος δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεὼνι, τλύ τε ἀνθρωπίνλω φύσιν αὐτοφίλαυτον ὄσαν ἐθήλου, καὶ πρὸς τινὰς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένλω. ὅπως τε τλὺ νίκλω παρέντες τῷ θεῷ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺ στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τὰς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τ' αὐτὸ τὸ ἔργον, συνεβύλλε θερίμεσοῦσαν τλὺ ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τε καύματος ὄντος, ἄγειν τλὺ στρατιὰ ὅπι τὸν ποταμόν. Ϛ τοὺς μὲν καταπλιθέντας Ϛ ἕπος πίνοντας, δύψιχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισδυσμλῶς καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιησάντος δὴ κατὰ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας τῶν γεδεώνος, ἑκακόσιοι ἀνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ θερσενεγκάμλοι τὸ ὕδωρ τεταραγμλῶς. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμλον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δ' ὑπὸ τῷ ἰορδάνη μέλλοντες εἰς τλὺ ὕπεσαν περαοῦσθαι. γεδεὼνος δ' ἐν φόβῳ καθεζῶτος, καὶ δὴ νυκτὸς ὄσης ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς θερειρήκει, τ' δίοις αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βελόμλος, κελεύει θερσλαβόντα τ στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς μαδιανιτῶν σκιναῖς. παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεσθεὶς δ' εἰη, φρυάραν τ ἑαυτὸ θεράποντα ὠδαλαβών. καὶ πλησιάσας σκιλῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐρημοφύτας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκιλωσῶτι, ὡς τε ἀκούειν τ γεδεῶνα. τὸ δ' ὅιστον λῶν. μάζαν ἐδόκει κειθίνλω ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις ἀβρωτον, διὰ τὲ στρατοπέδου κυλιομένλω, τλὺ τε βασιλέως σκιλὼ καταβαλεῖν, Ϛ τὰς τῷ στρατωτῷ πάντων. ὁ δ', σημαίνειν ὄλεθρον τε στρατὲ τλὺ ὄφιν ἐκεῖνε, λέγων ὅθεν, τοῦτ' αὐτῷ σωφρεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλύμλον κειθίνον, ἀτελέσατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τὲ δ' ἀσιανὲ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῷ ὄζιν ἰδεῖν νεῦ ἀπιμότερον γεγλμημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κτ κειθλὼ γλύφ. καὶ τὸ ὠδῷ τοῖς ἰσραηλίταις νεῦ μεγαλοφρονοῦ, τοῦτ' ἂν εἴη γεδεών, Ϛ τὸ σὼ αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ ἓν τ μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκιναὶς ἡμῷ ἀναρρέπεσαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς γεδεὼνι τ καθ' ἡμῷ νίκην ὑπονένδυκε. γεδεῶνα δ' ἀκύσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. Ϛ θερσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις ἕ) τὲς οἰκείους, διηνσάμλος αὐτοῖς καὶ τλὺ τ πολεμίων ὄφιν. οἱ δ' ἕτοιμοι θερὸς τὰ ὠδαγγελλόμλα φρονηματθέντες ὑπὸ τῷ διδηλωμλων ἦσαν. καὶ κτ τετάρτλω μάλιστα φυλακλὼ, θερσῆγε τλὺ αὐτὸ στρατιὰ γεδεών. εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτλύ. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ὑνόμιζον δὴ πάντες ἀμφορίας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμλύας, ὅπως μὴ καταφωνεσσ τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῷ γλύφ). καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κειὲ κέρας, ἐχεῶντο δὴ τέτους αὐτὶ σάλπιγγος. χωρίον δὴ πολὺ κατεῖχε τὸ τ πολεμίων στρατόπεδον. πλείστλω γὰρ αὐτοῖς ἕ) συνέβαινε κάμηλον. Ϛ κτ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' ἑβραῖοι, θερειρημένου αὐτοῖς ὑπὸτ' ἐ γλύωνται πλησίον τῷ πολεμίων, ἐν συνθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοῖς ἀμφορίας κατεάξαντες, ὁρμῆσαι μὴ τῷ λαμπάδων ἀναλάξαντες, καὶ νικᾶν θεῷ γεδεὼνι βοηθήσαντος,

τοῦτ'

τῦτ' ἐποίησαν. παραχρὴ ἢ λαμβάνει τὰς ἀνθρώπους ἔτι τὰ ὑπνῶντας, Ⓒ δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο ἢ ὀλίγοι μὲ ὑπὸ τ πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τ συμμάχων, διὰ τὸ τὴ γλώσση διαφωνεῖν. ἅπαξ ἢ καταστάντες εἰς παράκλησιν, πᾶν τὸ φεῦγον ἀνῄρουν, νομίζοντες εἶ) πολέμιον. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης παρὰ τοῖς ἰσραηλίταις ἡ γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν, καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν καύλῳ τινὶ χαραδρας παρειλημμένῳ ὑ δυναμένους διαπεράσαι χωρίον. καὶ παρεισάντες, κτείνουσιν ἅπαντας, Ⓒ δύο τὼ βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ ζίβον. οἱ ἢ λοιποὶ τ ἡγεμόνων, τοὺς παρειλημμένους τὼ στρατιωτῶν ἀνάγοντες, ἦσαν ἢ ὡς μύριοι Ⓒ ἀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύων) πόρρω πολὺ τ ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ ἐκ ἀπηγορδύκει πόνων, ἀλλὰ διώξας μὴ παντὸς τ στρατὸ Ⓒ συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους. Ⓒ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, ζέβεν καὶ ἐζαρβουνὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἠγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μαδιανιτῶν τε καὶ τ συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων, ὡσεὶ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς Ⓒ ἄργυρος καὶ ὑφὴ Ⓒ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια λαμβάνεται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν ἢ ὁ ἰωαθαμίτης εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτὸ παρῴδα, κτείνει τοὺς τὼ μαδιανιτῶν βασιλέας. ἡ δὲ ἐφραίμους φυλὴ, τῇ γεδεῶνος δυσφορίᾳ δυσχεράνασα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεσαν, τὸ μὴ προσκαλεῖλαι τ ὁπιχείρησιν αὐτοῖς τὼ τῆ πολεμίων ἐγκαλουμένους. γεδεὼν ἢ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄγων, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκρατῶν χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὁπηδεῖν χωρὶς αὐτῶ, ἀλλὰ τ θεῦ κελεύσαντος. τ ἢ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τ στρατευκότων εἶ). Ⓒ τοῦτο παρηγορήσας αὐτῶν τ ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τὸς ἑβραίους ὠφέλησε τ ὑπὲ τῶ πολεμίων δυσφορίας. ἐμφυλίᾳ γὰρ αὐτοὺς πάσεως ἀρχὴν μέλλοντας ἐρρύσατο. τ μὲν γὰρ ὑβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔτισεν, ὡς δηλώσομεν κ καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν ἢ τ ἀρχὴν διαθεὶς ὑποθέσεως δικαίους, βιαθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαίων αὐτοῖς τὰ δίκαια κ ὡσεὶ τ διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βασιζόντων. κύριά τε πάντα ὡς τὰ ὑπ' αὐτὸ τελευτήσαντα. κ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ παρῴδι θάπτεται.

Quæ arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguæ homines eadẽ castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugiẽtem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eo properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quod insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cum vellet imperium deponere compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι μετὰ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ ἡρήμησαν διάδοχοι τῆς πρείας ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰκανῷ χρόνῳ.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑῖδες ἢ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς ἁρπάσας, ἀβιμέλεχος ὄνομα, ὃς μὴ τὸν τῦ πατρὸς τελευτὸν ἀναχωρήσας ὅπῃ σίκιμα πρὸς τὰς ἀπὸ μητρὸς συγγενείας, ἐνθένδε λαβὼν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷ δὲ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τ πατρῷον οἶκον, κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάμου. σώζεται γὰρ εἷς φυγῇ δυστυχήσας. ἀβιμέλεχος ἢ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βέλεται ποιεῖν, αὐτὴ τῆ νομίμων ἀποδείξας, Ⓒ δεινῶς πρὸς τοὺς τῦ δικαίου προϊσαμένους ἐκπικραμένος.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defũcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes: & ad quodvis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. XII. *Iud.8.9.*

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebraretur, ad quã plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exauditi posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas accipetet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare; cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expuleruant. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatẽ aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuẽtes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eo cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ vt tantisper sui custodiam susciperet, dũ vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum cóuitia iactare. & principis cognati dispositis circa vrbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarũ primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum cótra ipsum irritaret; hortatus etiam vt insidias ei ante vrbẽ tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualẽ meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmque Abimelechus locũ insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις ἔθους ἑορτῆς, καὶ τῶ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάτης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ὅπῃ τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖον, ὑφεστήκει δ' τ σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῶ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. ἡνιόμενοι δ' οἱ ἄνδρες, ἔφην ὡς τὰ δένδρα φωνῆ ἀνθρωπίνη χρῆσθαι, συνόδου γενομένης αὐτοῖς δενδρίνης συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τ τιμῆς τῆς ὅπῃ τοῖς καρποῖς οἰκείας ὕσης ἀποστατεῖν, εἰ μὴ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν παρασκευομένης, τὰ δένδρα τ ὅπῃ τὸ ἀρχεσθαι φερούσης ἐπ' ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τινὶ τιμὴν ἀποδοῦναι. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τ ἀρχεῖν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῆ ἐλαίᾳ ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ αὐτῶν ὡς τε ἀποδέξασθαι τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυεία ἦ ἀγαθὴ ἀποδέξασθαι τ ξυλῶν ὄζων, ὑπηχνεῖται τινὶ ἀρχεῖν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μήν τοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τινὶ σκιᾷ. εἰ δ' ὀλεθρεύειν ἐπ' αὐτῇ φερονῶεν, ὑπὸ τῦ ἐνόντος πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι ἦ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γεδεῶνος πεπειραμένοι, θεωροῦσιν ἀβιμέλεχον ὅπῃ τῆ ὅλων ὄντα φρονήματον συὼ αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς ἐδεῖν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν καὶ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη ξία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλίγον δ' τ ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετενόησαν γὰρ ὅπῃ τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς προσφορὰν μὴ ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τ πόλεως καὶ τ φυλῆς. οἱ δ' κακοῦν τινὰ πόλιν ἐφέροντιζον. τ δ' ὥρας τῆς τῦ ζυγᾶν γνόμενοι ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν προϊόντες, μήτι δράσας κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ὀργισθέντος δ' αὐτοῖς τῆ ἀρχόντων τινὸς γάλα, συὼ ὁπλίταις καὶ συγγνώσεσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δόντα διαφυγεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν ζυγήσωσι. προσδεξαμένου δ' ἐκείνου τ ἀξίωσιν, προπέμπει τ γάλης συὼ αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε οὖν καρπὸς μὲν ἀσφαλείας σωσάγη, τ δὲ πιστεύσαντες καὶ συμμαχίαν φανερῶς ἀπειπόλμων ἤδη βλασφημεῖν τ ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ πρὸ τ πόλιν, πολλοὺς τ ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. Ζεβέλλος δέ τις τ σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν ἀβιμελέχου, ὅσα παρεξύνει γάλης τ δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρήνει λοχᾶν πρὸ τ πόλεως. πείσειν γὰρ γάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, νομιοῦντα δὲ τοῦτο, ἀλλαγὰς αὐτῷ μηνύειν πρὸς τ δῆμον. ὅτε οὖν ἀβιμέλεχος ἐπαίσθοιτο ἐνεδρῶν. ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διέξιβεν ὅπῃ τὰ προσαγείη, καὶ ζεβέλλης συὼ αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁπλίτας ὑπερφρονοῦντας γάλης πρὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθωπλισμένους. τ δ' σκιᾶς εἶναι φαμένου τ πεζῶν, πλησίον ἤδη γινομένων, τὸ ἀκριβὲς καταμανών, ὁ σκιᾶς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. ὁ ζεβέλλης, ὁ σὺ μήν τοι φησὶν ἀβιμέλεχῳ κακίαν ὀνειδίζεις; τί οὐκ ὀνειδίκυσας τὸ τ σῆς ἀρετῆς μέλεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών; γάλης δ' θορυβούμενος, συνεπῄει τοῖς ἀβιμελέχου. καὶ πάλιν δ' τινὲς τ συὼ αὐτοῦ. φθάνει δ' αὐτὸς εἰς τ πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύει γάλῃ ἐκβληθῆναι τ πόλεως,

κατα-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελθοῦσι μὲν αὖθις καὶ ζυγητὸν τοῖς σικιμίοις, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸς τῇ πόλει, καὶ παρελθόντων, ἡ μὲν ἥμίσει μοίρα τοῦ στρατοῦ καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τοῖς εἰσοδον τοῖς πολίταις. οἱ δ' ἄλλοι σιδηρομένοις μεθέπουσι· παντάχοῦ τε φόνος ἦν. καὶ καταπάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, ἐκ δὲ αὐτῆς πρὸς πλοῦτον, ἄλλας καὶ τῆς ἐπείτων πειρᾶς προῆγε. καὶ σικιμίται πάντες ὅσοι ἀπώλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σποδαθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὅτοι συλλεχθέντες ὁπή που πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαι τε ταύτῃ παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν δρέπειαν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὴν μὴ δυνάμενος. καὶ φακελοὺς ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δὲ αὐτὸ φέρων ταῦτο ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τὰ πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐκκαῖειν φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστῳ αἴθουσι φλόγα. καὶ διαφθείρει μὲν ὁπὴ τῆς πέτρας ἐδεῖς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ τετρακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης ὑπερβολῆς, πλὴν ὅτι καθαλίκλειν ἐπ' ἀνδρὸς ἐργάτου συνθεῖσι κακὸν πλουτοῦσιν. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὰς ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος ἄλλοις ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιγράφων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν ὅπῃ Θήβας. ἡ δὲ πόλις ἐξ ὁδρομῆς αἴρει. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. ἐπὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τῶν τειχῶν, γυνὴ θεάσασα τι μύλης καλέσασα καὶ τὴν κεφαλὴν τυγχάνει. τεσσὰν δὲ ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτείνειν αὐτὸν, μὴ τὴν γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ διαύτῃ ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικομίας ποινὴν ἔκτισε καὶ τῇ εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὸν ἰωθαμοῦ μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι σὺν ἀβιμελέχου στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σποδαθὲν ἀνεχώρησεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. τῶν δὲ ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ἀναλαμβάνει, ἀνὴρ τότε ἄλλα δυσαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἄριστος καὶ τῶν κατὰ τὴν γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔσχε δὲ καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταγών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμῶν πόλει τῆς γαλαδηνῆς ἀξιοῦται. πάντα δὲ τὰ τῶν ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν νόμων ἐφέρετο. καθαφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν καταγόντες, καὶ ὅπῃ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο τοῦ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπεφέροντο παρακαλοῦντες αὐτὸν μεθιάσασθαι, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατοπέδων ὅπῃ τὴν γαλαδηνὴν, ὑπλιτῶν οἱ ὅπλα χώρεοι πρὸς τὸ ὄρος διόμνυοι τὸ στρατηγήσοντος,

A

B

C

D

E

F

G

casione, calumniatus eum quasi volès malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbẽ pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum cò adduxit, & arrepto fasce arido, iussísque cæteris idem facere, breui petram strue lignorum circumdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritũ. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur nõ fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitũ ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manasseticle suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenę est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammonitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorũ ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt, sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. Ille non admisit preces, causatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim non *Iud. 7.* esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis diremturum. His dictis legatos dimisit, ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finémque seruituti imposuit quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præterquam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petirus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur: primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent: postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A Ἦν δέ τις Ἰάφθης, ἀνὴρ δι' ἀρετὴν πατρῴαν ἀρετῇ δυνατὸς
B καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸς στρατιὰν ἰδίᾳ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι δώσειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸ κράτος τῆς ἰδίας ἡγεμονείας. ὁ δὲ ἀποδεξάμενος τὴν
C δόξαν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ τὸν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ἃ γὰρ ὅτε ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον ἐκ τῆς μητρὸς δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς πατρὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ Γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν ἂν δώσοντας μισθοὺς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ μισθοῦ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. καὶ ποιησάμενος ὀξείαν τὴν παρασκευὴν, ἐν πόλει μασφάκῃ καθίσας τὸ στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν Ἀμμανίτην, ἀπαιτῶν δὲ ἀλόγως. ὁ δὲ, ἀντιπέμψας ἠπάτα τὸ ἱερατικὸν τοῦτο ἔθος τὸ ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τὰ ἀμοραίας αὐτοὺς ἠξίου χωρεῖν, ὡς παρούσας ἔθνους ἀρχῆθεν. ἀποκεκλημένος δὲ ὁ Ἰάφθας, ὡς ὅτε τῆς Ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τὰ Ἀμμανίτους αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν γὰρ μωυσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν. παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰκὼν γῆς, ἣν θεὸς κατασχεῖν ἔμελλον ἐπὶ τριακόσια ἔτη νέμοντας, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. ἃ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς
D δὲ ἐξάμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος αὐτῷ ζῶσ εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ τι ἂν πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερευσόμενον, συμβαλὼν νικᾷ πολλοὺς. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ λαβὰς εἰς τὴν Ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἑάλωσε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, οἳ ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ προσέπεσε κατ' ἀρχὰς ὁμοίᾳ τοῖς καταρθωμένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει τῶν πάθους, κατεμέμφετο πρὸς τὴν ὑπάντησιν ἀπροσδόκητον τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀπιθὲς προσέπεσεν, ὅτι νίκην τῶν πατρὸς καὶ ἐλευθερίαν τῆς πολιτῶν τεθνεξομένη. παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ δοθέντα πρὸς τὸ μὴ τῆς πολιτῶν ὑποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ νόμον. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τοῦτον διελθόντα θύσας τὸν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, ἅτε νόμιμον, ἅτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ὑπερτελῶν, μὴ δικαιασάμενος τῷ λογισμῷ τὸ γενησόμενον οἷον τὸ προαχθὲν δόξει
E τοῖς ἀκούσασι. καὶ ἡ ἐφάμιλλος φυλὴ ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαιεν τῆς ἐπ' Ἀμμανίτας ἐλασίας αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὸν ὅτι τοῖς προαγομένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς ὅτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὑπ' αὐτῶν ἦκον, εἶον καὶ πρὸ δέησεως ἐγνωκότας ἐπειχθῆναι. ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράττῃ
F ὅπλα ἐπιχειροῦσι τοῖς πολεμίοις ὑπ' ἐλπίσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι ἦ τοῖς συγγενείας ὡρμηκότες. ἔπειτα τε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν αἳ μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατᾷ, ἢ μετάμεμπτος ἐκ τῆς Γαλααδίτης ἐξελύθει, φόνοντε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο,

καὶ διώ-

καὶ διώκων ἓξ ἀπέντας φεύγοντας μέρει τινὶ φεύγειν σαλμὼν τὸν ἰορδάνην τὰς διαβάσεις, κτείνει φεύγοντας χιλίους καὶ τεσσαρακοντα μυρίους γενομένους. αὐτὸς δ' ἄρξας ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβεί. ἡ γαλαδηνῆς δ' ἐστὶν αὕτη. τελευτήσαντος δ' ἰάφθα, τὴν ἀρχὴν ἀψάπης ὁ γαλαμβαίτης φυλῆς ὢν ἰούδα, ἐνθένδε ὁρμώμενος ἦν πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. ἑβδομήκοντα δὲ ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δὲ θυγατέρες, ὃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, οἷς ἦν, γυναῖκας ἠγάγετο. φεύξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἐπιτείει χρόνῳ λόγου ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφρανοῖς δ' ἔτος ἀποθανόντος, ἦρξε ὁ μετ' αὐτὸν ἀβδαλεὼν τῆς ἡγεμονείας ἄλλων ἐπ' ἔτη δέκα καταχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν καὶ ζαβελῆς ἐφάνη τι ἀνδρὸς ἄξιον. ἄβδων δ' ἦλωνος παῖς, φυλῆς μὲν ἐφραμίτιδος, πόλεως δὲ φαραθωνιτῶν γενόμενος, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ' ἄλλων, μόνης αὐτῷ δυναστείας μνημονευθείσης, ἀγὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἄδειαν τῶν φαγμάτων, λαμφθὲν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱοὺς δ' ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὰ γύναια καταλειπόντος ἑξήκοντα, ἤλασε τε σὺν αὐτοῖς ἵππους ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀείσοις γεγυμνασμένους, καὶ πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπών. ἐνθένδε γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν φαραθὼ λαμφθεὶς τυγχάνει.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς Σαμψὼν ἀνδρείας, καὶ ὅσων κακῶν αὐτὸς παλαιστίνοις αἴτιος.

Μετὰ δὲ τοῦτον παλαιστῖνοι τεσσαράκοντα κρατοῦσι τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθεροῦται ἡ ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανώχης τις δανιτὴς ἐν ὀλίγοις ἄρχων καὶ παλαιστὶνος ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γυναῖκα ἐν εὐμορφίᾳ πρεσβεύουσαν, καὶ τὴν καθ' αὑτὸ ἀγαπέρων. παίδων δ' ἐπιγινομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τὴν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ προσὸν συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι ἀγαθοχὴν αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δὲ ὅτι τοῦτο πρόσον. ἐνῆν καὶ μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, καὶ ἀγὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκράτως. μονωθεὶσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὄψεται ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελίζόμενος αὐτῷ παιδὸς γονὴν καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλῶς τε καὶ ῥώμην ὄψεται, ὑφ' ὧν πονήσειν παλαιστίνους ἀνδρεμένους, φανήναι τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἕως δ' αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν φανῆ ποτὸν ἀπορροφὴ, τοῦ θεοῦ τούτου πρὸς ἀπόντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν, ὤχετο, κατὰ βάλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ ταῦτα ἀνδρὶ προσφωνεῖ τὰ πρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐκπεπύσθαι, ἐκθαυμάζουσα τοῦ τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκείνου ἐκ τῆς ἐπαίνου εἰς ἔκπληξιν καὶ ζηλοτυπίαν προελθοῦσαν καὶ ὑπόνοιαν τοῦ ἐκ τοιούτου πάθους κινηθῆναι. ἡ δὲ θελομένη τοῦ ἄλογον τὰ ἀνδρὸς λύπην σαλπᾶσαι, τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτὸς φανῆναι. καὶ παραγίνεται πάλιν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ πεδίῳ καὶ τῇ γυναικὶ φάντασμα τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

plurimisque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, interclusa effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & glorioſè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

CAP. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cùmque aliquando sola ageret mulier, spectũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contẽtus. postremò addẽs à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hũc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum angelum mitteret dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri.

XIII. *Iud.* 13.

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum adducit, quo permittente, cum Manoche mox ad eum ruentitur. quo viſo, ne tum quidem ſuſpicati deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſaris eſſe quòd mulier ſciat: iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint. negauit ille ſibi opus muneribus; nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt pauliſper maneret dũ aliquid affertur, cùm mactaſſet hædum Manoches, coquẽdúmque vxori dediſſet, paratis omnibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis. quo facto virga quam geſtabat carnes attigit: confeſtímque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & angelus fumo tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono iubet eſſe animo, affirmans, magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat, qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promiſſo capillitio victúſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat.

Iud.14. Cúmque adoleuiſſet, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis, quódque religio vetaret eiuſmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitque vt virgo ſibi deſponderetur. crebrò deinde ſpõſam interuiſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licet inermis, ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit, eúſque cadauer in dumetum viæ vicinum abiecit. aliquot pòſt diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quòd vires eius haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt ſit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſex dies ſoluerent, cuique ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quod ſagaces videri cuperent, tũm quòd lucrum non faſtidirent, iubent eum proponere. Ille, Ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti ſuauitas. in his explicandis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis ſimul & precibus vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliquandiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

ἡ δ' ὀπιμεΐνας δεηθεῖσα ὡς αὐ ἀγάπησε τὸν ἄνδρα, συγχωρήσας μέτεισι τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, οὐδ' ὅπως ἐπαύετο τ' ὑποψίας. ἠξίωσέ τε αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μεμύσειεν. ἀρκέσειν γὰρ φράσαντος ταῦτα μόνα εἰδέναι, τίς εἴη λέγειν ἐπίλοιπον, ἵνα τῷ παιδὸς γεννωμένου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ἀποδῷ. τὸ δὲ, μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελισαθῆναι τῆς τοῦ παιδὸς γενῆς. τὸ γὰρ, μείναι μᾶλλον καλοῦντος καὶ ξενίων μεταδοῦναι, οὐκ ἐπείσθησε. πεισθεὶς δ' ὅμως λιπαρουμένου ὀπιμεῖναι ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τῷ μανώχῃ, καὶ τοῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, προσέταξεν ὅπως τὰ κρέατα ἐπιθείη τοῖς τε ἄρτοις καὶ τοῖς κρέασι χωρὶς τῷ ἀγγείῳ. καὶ ποιησάντων, ἀπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῶν κρεῶν. τὰ δὲ, λαμπάδος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀνῆπτο. καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τῶν καπνῶν ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. μανώχην δ' φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρρεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέρον τι τῷ ἀνδρὶ τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφανθῆναι. καὶ κύει τε ἐπειτα, καὶ φυλακὴν εἶχε τῆς ἐντολῆς, καὶ γινόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. αὔξετο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν θεοφιλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων διάταν σωτερσύνης καὶ τοῦ δῆμου τειχῶν αἰώσεως. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, παννύχιος ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τῆς ὁπιχωρίου. καὶ παρακαλεῖται τοῖς γονεῦσι, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τῶν κόρων. τοῦ δ' ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τῷ θεῷ καὶ τοῦτο βραβεύοντος συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, ἐκνικᾷ μνηστευσάμενος τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐπιδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐκδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ὑπιτυγχάνει μελισσῶν ἐν τῷ σήθει τοῦ λέοντος ἐκείνῳ νενεοσσευκότων. καὶ ἀπολόμενος τεῖα μέλητος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώρεις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῷ δ' θαμνιτῶν πρὸ τὴν δωχίαν τὴν τῶν γάμων, ἑξία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας, δέκα δέος τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους, ἔργῳ δ' φύλακας μήπ πρὸ ἀκινεῖν ἐθελήσειε, τοῦ ποτὲ παρβαίνοντος καὶ παιδιᾶς ὕσης, οἷα φιλεῖ πρὸ τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψῶν εἶπεν. ἀλλὰ παρβάλλοντες ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοπρουμένων δ' ὁμῶς τε συνετῶν δόξαι καὶ κέρδος δρέπεσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν. ὅτι τὸ πάμβορον γεγηκὸς βορὰν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῷ δ' ὅτι ζεῖς ἡμέρας ἀ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, πρὸς παλαιούτων δ' τὴν κόρην μαθοῦσαν πρὸς τὸν ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι, καὶ δὲ ἠπείλουν αὐτὴν ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ πρὸς χοῦσαν, ὁ σαμψὼν δεομένης τ' κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲ πρῶτον αὐτῇ χεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπίπτουσης, ἐκ τεκμήριον πιθεμένης τ' πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ περὶ τὴν αἴνιγμον αὐτῇ τοῦ λέοντος, ξία βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἐδὲν ὑποροῦμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κγ

κῆ οὐ τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἔδει τὸν θεο- A
βλητέντα λόγον αὐτῶ ἀγγαφεῖν, πρὶν ἢ δυεῖν ἢ τριῶν
σωελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρειοτέρου τι
τῶν σωτυγχανόντων, οὔτε ἥδιον μέλιτος γευσομένους.
ὁ δὲ σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολε-
ρώτερον, ἢ τις ὑμῖν ἀνέφηνε τὸ ἡμέτερον λόγον. καὶ εἶπεν οἷς
μὲν δέδωκεν ἃ ὑπέσχετο, λέαιναν ποινόμενος ἀσκα-
λωνιτῶν τοῖς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ σωτυγχάνουσι.
τὸ δὲ γάμον ἐκεῖνον παρατείνας, καὶ ἡ πομπὴ ἐκφαυ- B
λίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, σωνυμφίῳ αὐτοῦ φίλῳ νυμ-
φοσόλῳ γεγονότι. πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, σαμ-
ψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω σωὶ αὐτῇ παλαι-
σινοὺς μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤ-
δη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας
ἀλώπεκας, καὶ τῶν ἀρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας,
ἐξαφῆκεν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαισινῶν, καὶ φθείρε-
σθαι μὲν ἅπαντες αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαισινοὶ δὲ γνόντες
σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δ' ἣν ἔσχεν, C
πέμψαντες τοῖς ἄρχουσι εἰς θαμνὰ, τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέφρησαν,
ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας. σαμψὼνης δὲ πολλοὺς ἐν
τῷ πεδίῳ τῶν παλαισινῶν ἀποκτείνας αὐτὰν κατῴκει.
πέτρα δ' ὀχυρὰ, ἡ ἰούδα φυλῆς. παλαισῖνοι δ' ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δ' ὑ δικαίως λεγόντων
τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι περὶ τῶν σαμψῶνος ἀ-
μύητημάτων, φόβους αὐτοὺς τελοῦντας, εἰ βούλονται μὴ
ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον σαμψῶνα δοῦ- D
ναι. οἱ δὲ, ἀέγκλητοι βιαλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν
ἐπὶ τὴν πέτραν χιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμ-
ψάμενοι τῶν εἰς παλαισινοὺς αὐτῶ τετολμημένων ἀν-
δρας ἅπαντι τῷ γένει τῶν ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν
δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες
ὑποχείριον δώσειεν αὐτοῖς, ἀξίουν ἑκόντι τὸ δ' ὑπο-
μένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιή-
σειν θρασύτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, E
καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν πίθησιν
ἐξουσίᾳ. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον
θριαμβεύων τοῖς παλαισίνοις. κατά τι
χωρίον, ὁ σιαγὼν καλεῖται νῦν δηλ. τῆς σαμψῶνος ἀν-
δραγαθίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης, πάλαι δ' ἦν ἀνώνυ-
μον, ἐκ ἄπωθεν ἐσπασθὲν ὑπὸ τῶν παλαισινῶν, ἀλλ'
ὑπαντώντων μὲν χαρᾶς καὶ βοήσεως ἐπὶ καταρθω-
μένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἀρ-
πασάμενος ὄνου σιαγόνα θνῄσκουσαν ἔτι εἰς τοὺς πο- F
λεμίους ὥσατο. καὶ πάντων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους,
τοὺς δ' ἄλλους ἔφυγε τραπέντας. σαμψὼνης δὲ
μείζω ἢ χρὴ ἐπὶ τούτῳ φρονῶν, ὑ κῆ θεοῦ σωεργείαν
ἔλεγε τοῦτο συμβεβῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῄνεσε
τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς
δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι δηλ. τῇ παρ' αὐτοῦ δόξῃ ὠχύρω-
μένους. δίψους δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς καταλαμβάνοντος, καταγνοὺς ὡς οὐδέν
ἐστιν ἀνθρώπινος ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα προσεμαρ- G
τύρει. καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς
ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι.
εὐδοκεῖν δ' βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι
τῶν κακῶν. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ὑπακουσθεὶς ὁ θεὸς,
πηγὴν κατά τινος πέτρας αὐτοῦ ἀδίαν καὶ πολλὴν.

& lacrymans gratam se illi negare, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita solue-dæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle gustati suauius. Ibi Sampson subiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta, vt vicissim illi moueret stomachum, nuptit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrẽtibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Samsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc satellitibus, Thamnam vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exussérunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra bene firma, in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentésque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gẽtis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit, supplexque rogauit vt arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuere preces, sed copiosus fons subito è quadam petra

Iud. 15.

prorupit. loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc præliũ iam Palęſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazęorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocãt. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus, cæteróque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, cõſuetudine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationem & muliębres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit: deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulò poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quòd maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cúmque vrgere non deſiſteret tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculę ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, nefcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimu-

Iud. 18.

A

B

C

D

E

F

G

ὅθεν ὁ σαμψὼνης ἐκάλει τὸ χωρίον σιαγόνα. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται, μετὰ δὴ ταῦτα τὴν μάχην σαμψὼνης, καταφρονῶν τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες ὁ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ περὶ τὰς πυλῶν ἐπέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼνης δὲ, ὡς ἔγνω λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσπερ τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμασθεν, εἰς τὸ ὕπερ ἕβρωνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν διαγωγὴν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιριζομένης ἐκ τῶν παλαιστινοῖς ἐφεδρεύειν δαλάλης ὀνομαζομένης αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τῶν κοινῶν περιεστῶτες παρελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μεθεῖν ἐκ τοῦ σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δ' ἐκ ποτὲ καὶ τοιαύτην σωτηρίαν θαυμάζουσα τὰς περιέξεις αὐτοῦ, ἐπεχνᾶτο μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον περιέχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼνης, ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, αἰτιᾶται τὴν δαλάλην φάμενος, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ περιειλῆσθαι δυνάμενος, ἀδυνατίσειν ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δ', τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, ἐνέδρευσιν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινάς, καὶ καθεύδοντα μαθοῦσα, κατέδει τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλωσε παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δ', ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦσα αὐτῇ τῆς σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατὰ πίστιν διοίας τὰ περὶ αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δεῖται, ὡς ἐ στηρομένης, ὅσα μὴ γνώσεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τῇ δ' πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ποιήσασα, ἐδεῖν λύσας, τρίτον ὑφῄνας τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιλύνεν. ὡς δ' ἐδὲ τούτου γνωμένου ἀληθὲς πυθέσθαι, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼνης, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, κατὰ τὴν ἐκείνου προθυμίαν γνωσθείς, κόμην ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τὸ θεῖον τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ δαιμονίαν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμείναθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, σκάψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τοῦ σαμψῶνη. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τ' αὐτοῦ διωχουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων στηρόντων αὐτὸν τὸν ὄροφον, ἄγει μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼνης εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν παρὰ τὸ ποτόν. ὁ δ' δ νότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, περιαπαύσασθαι χρήζειν ἐπὶ τοῦ κίονος, τοῖς

κίο-

κίσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐπισφαδεῖς αὐτοῖς ὅλην καταβάλλῃ τὴν οἶκον, ἀναρπέντων τῶν κίονων, τρισχιλίους ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ἢ καὶ Σαμψὼν. καὶ τὸ μὲν θεῖον κατέσχε τέλος, ἄρξαντος τῶν Ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν ἢ ἄξιον τὴν ἀρετῆς καὶ τὴν ἰσχύος, καὶ τῷ μὲν τελευτίῳ μεγαλόφρονος τὴν ἀνδρα, ἐπὶ τὴν ὀργῆς τῆς μάχει τῷ τελευταίῳ πρὸς τοὺς πολεμίους. ἐπὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, διὰ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι ἁμαρτήματον ἴσον. μαρτυρεῖν ἢ ἐκείνῳ τὴ εἰς τὰ ἄλλα πάντα τὴν ἀρετῆς εὐσεβείαν. οἱ ἢ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν σαρὰ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

labatde,fatigatum.quibus admotus ſic eas cōcuſſit, vt ſubuerſæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum ſunt oppreſſa, & inter cæteros ipſe Sampſon. His finis viti fuit,exacto principatus anno vigeſimo,admirādi ob incomparabilem animi ſimul ac corporis fortitudinem,qua in hoſtium perniciem vſque ad extremum halitum vſus eſt.Nam quod à muliere deceptus eſt, humanæ infirmitati conuenit,pronæ ad eiuſmodi vitia. cætera dignus ſempiterna memoria virtutis nomine.cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apudSaratam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Κεφάλαιον ιά.

Ὅτι μετὰ τὸν Σαμψὼν ἐπὶ τῶν ἱερέων ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων μάχῃ.

CAP. XI.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Paleſtinis in prælio ſunt cæſi.

Μετὰ δὲ τὸν Σαμψῶνος τελευτὴν ἐπέστη τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτου λυμοῦ γιγομένου Ἀβιμέλεχος ἐκ Βηθλεμῶν, ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἀντέχειν τῇ δυνάμει μὴ δυναμένους, τὸν τε γυναῖκα Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονημένους, χελλίωνα καὶ Μάλλωνα ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἀγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν Ὄρφαν, ῥηθὴν δὲ, Μαλλίωνι. διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε Ἀβιμέλεχος μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δ' ὀλίγον τελευτῶσι. καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' οἷς καὶ τὰ πατρίδος ἐξελιλύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπιφαίνεσθαι χωρεῖν. οὐκ ἀκαρτέρουν δὲ ἐξαζεύγνυσθαι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἀδὲ παραζυμῦν βελομένας σωεξορμᾶν πείθειν ἐδύναντο. ἀλλ' ἐκπεμπόντων δὲ ἁμῶν γάμον δυτυχέστερον αὐταῖς ἢ διημέρτηκεσαν πᾶσι τὰ αὐτῆς γαμηθεῖσα, καὶ τὰ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅπη τε τὰ σφῶν αὐτῇ ἔτυχε ἔχει, μένειν αὐτόθι ὠδήκαλεῖ, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βιοτῆς πραγμάτων ἀδήλων, τὴ πάτριον γῆν καταλιποῦσας. ἡ μὲν ἓν ὀρφᾷ μένει. τὴ δὲ ῥηθὴν μὴ πεισθεῖσαν ἀπήγαγε κοινωνὸν παντὸς τοῦ προσυχόντος γινομένου. ἐλθοῦσαι δὲ ῥηθὴν μὲν τὴν πενθερᾶς εἰς τὴν Βηθλεέμων, Βόοζος Ἀβιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ Νααμὶς προσαγορεύοντων αὐτὴν ὀνόματι τὴ πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε μάραν καλοῦσά με. σημαίνει δὲ κατ' ἐβραίων γλῶσσαν, Νααμὶς μὲν δυτυχίαν, μάρα δὲ ὀδήνην. ἀμπὶ δὲ ἔντος ἐξέτι καλαμησομένῳ καὶ συγχώρησιν τὴν πενθερᾶς ἡ ῥηθὴ, ὅπως ζοφῆς δυπορῶν, καὶ εἰς τὸ Βόοζου τυχέως ἀφικνεῖται χωρίον. ὠδηχυόμενος δὲ Βόοζος μετ' ὀλίγον, καὶ θεασάμενος τὴ κόρην, αἰτεῖ τὸν ἀγροκόμον τοῦτο τὸν παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἐμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅπαντα περιπτύσσων ἐδήλει τὴν ἀσθένειαν. ὁ δὲ, τὸν τοῦτο τὴ πενθερᾶν δύνοιαν ἅμα καὶ μήνιν τῶν παιδὸς αὐτῆς ὡς συνοίκησεν ἀσπασάμενος, καὶ δεξάμενος αὐτὴν πείραν ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν ἐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅτι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνειν ἐπιτρέπει, προσάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴ δύσκωλύειν λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὁπότε στίζοι τοὺς θερίζοντας.

A

B

C

D

E

F

G

XIV. *Ruth.1.*

Post Sampſonis autem obitum præfuit Iſraelitis Elis pontifex, in cuius principatu tames valida eam regionem inuaſit.quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis,quòd oppidum eſt tribus Iudæ,aſſumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone,in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi proſpera fortuna vteretur, filiis ſuis vxores dedit eius gentis fœminas,Chellioni Orphā, Ruthem Malloni.exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius poſt alium obiit. quo caſu Naamis in maximū mœrorem conicēta,deſolata à chariſſimis quorum conſuetudinem amori patriæ prærulerat, mutato pro re conſilio reuerti ad ſua decreuit.iam enim res patriq;in meliori ſtatu eſſe perceperat. nurus autem eius non ſuſtinebāt ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis ſuis vixiſſent, & in reliquis rebus proſperitatem, & docens quòd in ſe nihil eſſet opis, rogabat vt manerent, neve relicta patria in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum cuperent. His monitis Orpha paruit:Ruthem verò nolentem manere, cuiuſuis fortunæ futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ poſtquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio.cúmque Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur,iuſtiùs,inquit, vocaretis me Maram.ſignificat autem Hebræorum ſermone Naamis felicitatem, Mata dolorem. Et cùm eſſet meſſis tempus, Ruthe permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium,vt cibos ſibi pararent,caſúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò poſt ſuperueniſſet,conſpicatus puellam,de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino,quæ paulò antè ex ipſa cognouerat. qui exoſculatus in ea beneuolētiam erga ſocrum,& affectum erga defunctum maritum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed permiſit vt ſibiipſi mereretur quantum poſſet, ac ſumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet, & vt vnà cum meſſoribus prandium ac potū ei præberet.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam seruauit A
socrui, & vespere cum frugibus collectis simul
attulit: sed & Naamis seruauerat sibi quaidam
partes ciborũ, quos ei vicini contulerãt. narrat
deinde socrui, quid ei Bozus dixerit: auditoque
ex ea quòd cognatus esset, & propter pietatem
forsan curam earum habiturus, exiuit etiam se-
quentibus diebus ad spicilegium cum Bozi an-
cillis. post aliquot dies iam hordei tritura per-
Ruth. 3. acta venit Bozus in suum rus, & cubabat in a-
rea. hoc cognito cogitauit Naamis in rem am- B
barum fore si Ruthe cum eo cubaret: misitque
eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ ne-
fas rata non parere socrui, fecit quod jussa est.
ac primò non sensit hoc Bozus altum dormiẽs,
sed circa mediam noctem experrectus, sen-
tiénsque eam vnà cubare, quæsiuit quænam es-
set, edidit illa nomen, & famulam se in eius po-
testate dixit. Tacuit ille tum, sed mane summo
priusquam famuli ad opus surgerent, excitatam
iussit hordei quantum ferre posset capere, & C
priusquam aliquis eam ibi dormisse videat, ad
socrum redire, cauendos enim tales rumores,
maximè si non de nihilo oriantur. Cæterùm
meum, inquit, consilium est hoc. rogabis eum
qui tibi propinquior est quàm ego, an te vxore
opus habeat. quòd si aiat, sequeris eum: sin mi-
Ruth. 4. nus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi
renunciauit socrui, bonam spem habuerunt,
Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem
verò reuersus ille in oppidum, senatum coire D
fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum acci-
uit. Qui postquam venit, Abimelechi, inquit
Bozus, & filiorum sortem possides. fassus est al-
ter possidere se, idque iure propinquitatis. Tum
Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum memi-
nisse oportet, sed omnia iuxta præscriptum ea-
rum facere. ecce adest mulier, quam si vis pos-
sessionem agrorum retinere, lex te ducere iu-
bet. at ille Bozo & sortem & mulierem cessit,
quandoquidem & ipse defunctorum esset co-
gnatus. Sibi enim iam & vxorem esse & liberos. E
Id Bozus apud senatum contestatus iussit mu-
lierem accedere illum, & iuxta legem calceum
ei detractum in faciem incutere. quo facto Bo-
zus duxit Ruthem, & anno elapso natus est il-
lis infans masculus. hunc Naamis nutricans
Obedem de consilio mulierum nominauit, si-
bi in senectute constitutæ inseruiturum. nam
ea vox Hebræis inseruientem significat. ex O-
bede prognatus est Iessæus, ex hoc Dauid rex,
qui posteris suis regnum reliquit per viginti & F
vnam ætates duraturum. Hæc necesse habui de
Ruthe narrare, volens Dei potentiam ostende-
re, cui facile est etiam vulgares homines ad
amplissimam dignitatem perducere, sicut per-
duxit Dauidem ex mediocribus maioribus o-
riundum. Porrò Hebræi per hoc tempus XV.
rebus suis iam labantibus, bellum Palæ- 1. Reg. 2.
stinis inferunt ob causam talem: Eli pontifici duo filij fuerunt, Ophnes, & Phineesis.

ῥάθη δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἐκυ-
ρᾷ, καὶ παρέλιπε ὀφὲ κομίζουσα μετὰ τῶν ἀσχύων. ἐτε-
τήρησε δ' αὐτὴ καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοῖρας βρωμάτων
τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρησαν οἱ γειτνιῶντες. διηγή-
σατο δ' αὐτῇ καὶ τὰ λεχθέντα τοῦ βόζου πρὸς αὐτὴν εἰρη-
μένα. ἀκηκουῖα δ' ἐκείνης ὡς συγγενὴς ὄντι, καὶ
ἅμα καὶ δικαίου ἀνδρὸς, ἐλπίδα ἀγαθὴν προσήκειν αὐτῇ,
ἐξῆλθε πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ὅτε καλάμης συλλογὴν
ποιοῖντο τοῖς τοῦ βόζου θεραπαινίσιν. ἐλθόντι τε μετ'
ὀλίγας ἡμέρας καὶ βόζῳ, ἤδη τῆς κριθῆς λε-
λικμημένης, ὅτε τῆς ἅλῶς ἐκάθευδε. τοῦτο πυ-
θομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται τὰ κατακλίναι τὸν βούν-
θλον αὐτῷ, καὶ δὲ ἔσεσθαι χειρὸν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ
παιδί. καὶ πέμπει τινὰ κόρῳ ὑπνωσομένῳ αὐτοῦ
πλησίον τοῖς ποσίν. ἡ δ', ὡς ἐδόκει δὲ αὐτῇ λέγειν τῷ ὑπὸ
τὸν ἐκύρας κελευομένων, ὅσον ἠγεῖτο, πλησίον ἐγένετο, καὶ
παραυτίκα μὲν λαυθάνει τὸν βόζον εὐθέως καθυπνω-
κότα. ὡς δὲ ἐγρηγορὼς ὁ βόζος τὰ μέσα νύκτα, καὶ ἀφθό-
μενος τοῦ ἀνθρώπου πλησίον κατεμένοντος, ἀνέκραγε τίς
εἴη. τῆς δ' εἰπούσης τὸ ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐ-
τὸν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὄρ-
θριος δ' ὢν ἐκ τοῦ οἰκέτας ἀξιοῦσθαι κινεῖσθαι πρὸς
τὸ ἔργον, ὡς ἐγρηγορὼς αὐτοῦ, κελεύει τὴν κριθῶν λαβὲ-
σαν ὅτι δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἐκύραν πρὶν
ὀφθῆναι πρὸς αὐτοῦ κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ
σώφρονα τὸ μὴ τοῖς ἀγροῖς βλάβην, καὶ μάλιστ' ὅτι γε-
νόσι. ὡς δὲ μὴ τοῖς τε παισὶ τοῖς κατ' ἀγρὸν εἶναι, ἐρωτᾶν
τὸ ἔγγιστα ἐμοῦ τῆς ἡλικίας τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμε-
τῆς ἐστὶν αὐτῷ. καὶ λέγοντα μὲ ἀκολουθήσειν ἐκείνῳ. πα-
ραγενομένην δ', νόμῳ σε συνοικεῖσθαι ἐξεῖναι. ταῦτα τῇ ἐ-
κυρᾷ δηλώσασα, εὐθυμίαν κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι,
τὸ ἀγρόσιον ἕξειν αὐτῷ βόζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης
τὰς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τήν τε γερουσίαν
συνῆγε. καὶ μεταπεμψάμενος ῥάθην, καλεῖ καὶ
τὸν συγγενῆ. καὶ ὠδαγμένου φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ
τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγ-
χωρεῖσθαι τοὺς νόμους καὶ ἀγχιστείαν. ἐκ οὖν, φησὶ
ὁ βόζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τοὺς νόμους, ἀλλὰ
πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοῖς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυναῖον, ὅπερ εἰ θέλεις τῆς ἀγρῶν κρατεῖν, γα-
μεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ βόζος καὶ τὸ κλήρῳ
τὸ γυναικὸς ἀπεχωρεῖ, συγγνοὺς μὲν ὅτι τὸ αὐτοῦ τῆς
πλησιοτάτου, εἰ δὲ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ
παῖδας ἤδη. μαρτυράμενος οὖν ὁ βόζος τὴν γερου-
σίαν ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελ-
θοῦσαν κατὰ τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ
γενομένου τούτου, βόζος γαμεῖ τὴν ῥάθην, καὶ γίνε-
ται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ νααμὶς
πθέωμένη καὶ συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠβήδην
ἐκάλεσεν ὅτι γηροκομίαν τὸν αὐτῆς τραφησόμενον. ὠ-
βήδης γὰρ καὶ δίαλεκτον τὴν ἑβραίων ὑποσημαίνει δυ-
νάμων. ὠβήδου δ' γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης
ὁ βασιλεύς, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλειπὼν τὴν ἡ-
γεμονείαν, ὅτι μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲ περὶ ῥάθην, ἀναγκαίως διηγησάμην, ὅτι δεῖξαι βουλόμε-
νος τὸ θεῖ δύναμιν, ὅτι τούτῳ ῥᾳδίαν ἐφικτὸν ὄντι εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ὑπτυχόντας, εἰς οἷον
ἀπήγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τούτων γενόμενον. ἑβραῖοι δὲ τὰ παραγράφων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον
ἐπφέρουσιν παλαιστινοῖς, δι' ἃ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν τοῦ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνῆς τε καὶ φινεέσης.

ἔτοι

οὗτοι καὶ θεὸς ἀνθρώποις ὑβρισταὶ νομόμενοι, καὶ θεὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδικος ἀπείχοντο δωροληψίας. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν καὶ τιμῶν, ἃ ἔλαμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκας τε τὰς ὅτι θρησκείᾳ παρθενομένας ὑβριζον φθορᾶς, ταῖς μὲν βίαν προσφέροντες, τὰς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' ἀδίκου ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτούς. ὅτε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ὅτι τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅτι τοῖς παρανομοῦσι, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καίτοι δὴ φράζει τῷ ἐσομένῳ συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τῷ τε ἡλὶ, καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τότε ὄντι, τότε φανερὸν ὅτι τοῖς ὑοῖς πένθος ἦγε. βούλομαι δὲ τὰ περὶ τὸ προφήτου πρότερον διεξελθών, ἔπειτ' ἤτοι τὰ περὶ τοὺς ἡλὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν τῷ παντὶ τῷ λαῷ ἑβραίων νομομένην. ἑλκάνης, λευίτης ἀνὴρ, τῆς ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς ἐφραίμ κληρουχίας, ῥαμαθαὶ πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τὸν ἑλκάνην εἰς σηλὼ πόλιν θύσαι, ἐν ταύτῃ δὴ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθὰ προεῤῥήθημεν, καὶ πάλιν κατὰ τὴν δυσχέρειαν νέμοντος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἄννα θεασαμένη ἑαυτὴν ὑπὸ τῆς ἑτέρας παίδας τῇ μητρὶ προσκαθημένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ δ' ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ δ' μονώσεως. καὶ τὴς τἀνδρὸς παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ᾠχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσα δωρεᾷ γονῆς αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν ὅτι διακονίαν τοῦ θεοῦ, δίαιταν καὶ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. διατελέσης δ' ὅτι ταῖς εὐχαῖς πολὺν χρόνον, ἦλθε ὁ ἀρχιερεὺς, καθεζέτο δὲ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παρεσκεύασαν ἐπέλουσιν ἀπίνην. τῆς δὲ πεῖν ὕδωρ φαμένης, λυπουμένης δ' ὅτι παίδων ἀπορία τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων. εὐφραινομένη δ' ἔλπις ἦρος τὸν ἄνδρα, ζοφερὸν χαίρουσα προσιέναται. καὶ ἀναστρεφάντων εἰς τὸν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεάσηται ἄν τις εἰπών. παρῆσαν οὖν ἐπὶ τὸ παιδὸς θύσοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τῆς ὅτι τῷ παιδὶ γενησομένης, παρεδίδου ἡλὶ, ἀναθησομένη τῷ θεῷ προφήτην γενησόμενον. νόμιμα τε οὐκ αὐτοῦ ἀνέστο, καὶ πατὸν ὕδωρ ἰών. καὶ σαμουήλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε ζεφόμενος. ἑλκάνη δ' ἐκ δ' ἀνῆς ἰσῆς τε γίνονται, καὶ ἕξ θυγατέρες, σαμουήλος ἦν πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προφητεύει. καί ποτε κοιμωμένου ὀνομαστὶ ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δ' νόμισας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, ὡς φήσαντα πρὸς αὐτόν. ἡ φαμένου δ' καλέσαντος τὸν ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς ἕξ τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἡλὶ διαναστὰς, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, σιγὴν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον. θεὸς δ' ὅσιν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμανε πρὸς αὐτὸν, ὅτι φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἥξει λαλεῖν ὅτι τοῖς γενομένοις, ἃ γὰρ ὑστερήσεν αὐτὸ ἐφ' οἷς εἰ θελήσοι διακονίας. ὁ θεὸς· ἐπεὶ φησι πραγματευχαίης, μάνθανε συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἐσομένην λόγῳ μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παρατυχάνουσι. τοὺς ἡλὶ δὲ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

hi contra omne ius & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitum Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. Is cùm sacrificatum venisset in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præmœrore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque decimas ex more afferétes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Helcanæ autem alij prætèrea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed Deus te vocat. quapropter prœsto esse te respondе. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quam credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros,

1. Reg. 3.

& ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quam meum cultum, idque ne cum ipſorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorſiſſet pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras cuetu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud vrbem Amphecam: & nemine ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra compulſis. Quamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum qui poſtulent arcam in aciem proferri, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qui ſententiam ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe quàm arcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectum ſibi veniant. quorum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocauiſſe. namque primo impetu in fugam ſunt verſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hoſtium poteſtatem deuenit.

XVI. 1. Reg. 4.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cade & arca amiſſione prouolutus de throno exſpirauit.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captiuitatem poſtquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre ſeruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito eiulatu ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit. cúmque audiſſet euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præſciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiés, prolapſus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonageſimo octauo, principatus XL.

A καὶ τὴν ἱερωσύνην μετελθοσομένην εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τ ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τὰς ἰδίους ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, ὃ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἐπὶ βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τ τῶν τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' αὔξετο ὅπη πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν ἀληθῶν βλεπομένων. κατὰ τοῦτον δὴ τ καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ὅπι τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ἐλίγου τῶν ἰσραηλιτῶν, συμπίπτουσιν εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δ' λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δ' ὦν οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν ιερουσίαν C τ ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ καλοῦντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς ἀδαταστόμβοι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ὀξὺν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τ συμφορὰν τ κιβωτοῦ, δι' ὃν ζ ταύτην συνέβαινεν εἶ). παρῆν τε οὐδ' ἡ κιβωτὸς, ζ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὀπιζείλαντος, εἰ ληφθείσης τ κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι. φινεέσης δ' ἤδη κ ἱερατεύοντος τοῦ πατρὸς αὐτῷ παρακεχωρηκότος δι' τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ὑπῆγέτο πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς δι' τὴν ἄφιξιν τ κιβωτοῦ φοβησομένους τῶν πολεμίων. καταπλήττονται δ' οἱ πολέμιοι, δεδιότες τ παρουσίαν τ κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μὴν τοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ' ὁμοίων ἀπολύτησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γινομένης, ἐν μὲν ἤλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὖτη γίνεται. ἐν δ' ἐφοβοῦντο ἦταν ἔτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὰς μάτην ὅπι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ φυγὴ εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τειςμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον κ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἥ τε κιβωτὸς ἤχθ ὑπὸ τῶν πολεμίων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ἦλις ἀκούσας τὴν τῶν ἰδίων συμφορὰν, ζαλοὶ ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέπνευσεν.

Ἀπαγγελθείσης δ' τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, ζ τ αἰχμαλωσίας τ κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴς ἀγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παρατετδυχὼς τῇ γενομένῃ,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. ζ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, ζ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, κ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾳον ἐπὶ τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συμπεπτωκόσι περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς αὐ προεγνωκὼς ὧδε τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, κ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ ὧδε τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δ' ἀνά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προπεσεῖν, πρεσβήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπ' τοῦ θρόνου, πελάτῃ, ὀκτὼ κ ἐνενήκοντα ἐιώσας ἔτη τὰ πάντα, κ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κρατήσας τὴν ἀρχήν.

Σπή-

θήσεται ἡ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ φινεέσου παιδὸς A
γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅπι τῷ ταν δρὸς δυσυχίᾳ,
κυήσῃ μὲν αὐτῇ θεοσηγέλθη τὸ θεῖ τ' ἄνδρα πάθος.
τίκτει δ' ἐπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν ἡ ζήσασα ἰωαχάβην
θεοσημόρασαν, σημαίνει ἡ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, ὅμα τ'
θεοπαισοῦσαν δύσκλειαν τότε τῷ σφετέρῳ. ἦρξε ἡ πρώτος
ἦλις, ἰθαμὴρ τῶ ἑτέρω τῷ ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐ-
λεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς δὲ παρὸς ὅπι-
δεχόμενοι τ' τιμιὸν. ἐκεῖνός τε φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτῷ
δὲ δίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτῷ τ' τιμιὸν B
δὲ λαβὼν, παιδὶ αὐτῷ βόκκει τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτῷ
κατέλειπεν αὐτῷ. παρ' ὃ διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν
ἦλις ἔχε τ' ἱερωσύνην, θεῖ ἃ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ τὸ γέ-
νος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῷ καθ' ἡμᾶς σολομῶνος βασιλείαν
καιρῶν. τότε δ' οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτῷ ἀπέλαβον.

Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ob hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέστειλαν αὐτὰ τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλος ἤδη τὸ γήρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς υἱοῖς παρεδίδου ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ὡς ἐκ καλῶς πεφυκότων ἐκείνων τὴν ἀρχὴν τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀποδείξις βασιλέως σαοὺλου τοῦ ὀνόματος, καλούσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλου στρατεία κατὰ τῶν ἀμμανιτῶν ἐθνῶν, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατοῦσάμενοι πάλιν κατὰ τῶν ἑβραίων, οἱ παλαιστινοὶ ἠττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλου πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ὅτι σαοὺλου βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὴν δαβίδην τὴν ἀνδρείαν, σωφρόνησεν αὐτὸν τὴν θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλου διέφυγε. καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γιγόμενον, ὡς τε ἀνελεῖν, ἐφείσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατοῦσαμένων παλαιστινῶν κατὰ τῶν ἑβραίων, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulis Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidiis regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστινῶν ἢ τῆς γῆς αὐτῶν, ἢ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν πρὸς ἑαυτούς.

CAP. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ταύτῃ τὸν αὐτῶν θεὸν ὡσανεί τι λάφυρον, δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, τιθέασι. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἦλθον εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον εὑρίσκουσιν αὐτὸν πεσόντα τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπτωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἵδρυτο. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφίστασιν αὐτὸν ὅπου ταύτης, δυσφορήσαντες ὅτι τῇ γεγυμνασμένῳ. πολλάκις δὲ φορτωθέντες ὁμοίως τὸν δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως τὸ προσκυνούμενον τὴν κιβωτὸν χήμασος κεῖμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ἐπιφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἐξανάγκας ἀπολυθῆναι τὸ στόμαχος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντας, ἐξεμοῦντες ἀκαθέκτῳ ῥοῇ, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὅπη τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ὑπὸ τῆς γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτὰς ἀντέχειν οὐ δυνάμενοι, σωθῆναι ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀναγκαῖον, καὶ τὴν ἀτιμίαν καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, ἐκ παλαιοῦ γεγυμνασμένην. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀπενεγκεῖν. τοῖς δ', οὐκ ἀπὸ τῆς ἀζωτίων ἔννοιαι προσέπεσεν. ἀλλ' ὑποπτεύσαντες μὴ αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησαν. συνεξεκόπτετο γὰρ αὐτῇ τὰ τῆς ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπεται ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῆς αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τοὺς ἐχομένους ἀπολύουσι πόλεις.

ARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocát. Sequẽti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcã: quòd ægrè ferẽtes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorũ vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nõnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcã in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbẽ transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuẽtes. cupidè arcã ad sè recepẽrũt. móxque eisdẽ quibus illi malis laborauerunt: cũ arca enim simul etiam calamitates sunt trãslatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidẽ permãsura. agitati enim eisdẽ pestibus, ad vicinas vrbes eã transmittebãt.

1. Reg. 5.

atque in hunc modum quinque Palæstinorum vrbes peruagata est arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens.
1.Reg.6. Quæ defessæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse videbant, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent; & cùm conuenissent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlcisceretur, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omnino Deo cara fuisset, nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permisisset: suadentésque vt hos casus æquo animo ferrent; & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super arcam impositis plaustrum ei nouum fabricati: vaccas deinde nuper enixas plaustro subiungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimento matribus, & vt fœtuum desiderio magis properent. ipsas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et si quidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuisse calamitatum causam: sin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac inesse virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt executi: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plaustro ac ibi relicto ipsi retrorsum discesserunt.

καὶ τοῦτον φερόμενα τὸν τρόπον, τὰς πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τοῖς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δ' αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες οὖν τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, τὴν μὲν θεοσδέξασθαι τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτοὺς ὅπως τούτῳ μισθὸν ἡ τίσει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ τρόπον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίττης, ἀκκάρωνος καὶ ἀσκάλωνος, ἔτι δὲ γάζης καὶ ἀζώτου, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑφ' ἑκόντος αὐτὴν τοῦ θεοῦ, καὶ συνεπιδημοῦσαν αὐτῇ δι' ἃ τοῦτο πρὸς δεινῶν, καὶ συνεισβάλλουσαν μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δ' οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἃ δὲ τοὐτων ἐν τὴν δύναμιν ὑγιῆ καὶ τὴν ἰσχύν. εἰ δὲ ἄρ' ποτ' αὐτῆς κινδυμία θεῶν ὑποχείριον ἀνθρώποις ἠφάνισται. ἠσυχάζειν δὲ καὶ φεύγειν ἔχειν ὅπου τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, ἀρχὴν τούτων ἐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι καὶ χρόνων φθοίσεις τίκτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς φερεπιμβίας γνώμας ἀνδρῶν ἔντε τοῖς ἐπάνω χρόνοις σωέσει καὶ φρονήσει πεπισύμβουν συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἁρμόζοντας λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ἐξ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι φερεύρεσιν αὐτῷ τὴν σωτηρίας καὶ κατέχειν ἐν τῷ βίῳ δικαιοῦσιν ἐξ αὐτῆς παθήμασιν, οἷς ἐκέτι ἐν ἀνιβλέψαι. τοσούτους δὲ τὴν ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῷ καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς καὶ θέντας ὅπι τὴν κιβωτὸν, ἁμάξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι. καὶ βόας τοὺς δύο τοὺς ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καταφεῖν μὴ τοῖς μηδάσιν ἐμποδὼν ἐπόμενα γένωνται, πέμψω δ' αὐτῶν ὀχυτέρων ποιοῦντα τὴν ποείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ὅπι ἔσω καταλιπεῖν, αὐταῖς ὅπι ἐφάντας ἢ βέλον ἢ τὴν ὁδὸν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τὰ ἑβραίων ἀπίωσιν, καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῶν κακῶν. αἰ δ' ἄλλην τραπῶν, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἔκειναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆθεν τὴν γνώμην σκύρωσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ φερεπιμβία, φεράουσι τὴν ἅμαξαν ὅπι τὴν τριόδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibid. VAccis autem veram viam ingressis, & rectà non aliter quam si deducerentur tendentibus, principes Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & vbi plaustrum sisterent. Vicus est quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, vlterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt:

Κεφάλαιον ϛ'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου στρατηγοῦντος.

Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένων τινῶν αὐταῖς ἀπιουσῶν, οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πόποτε στήσουσι καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ἦν τῆς ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. καὶ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐνδεξαμένου, πάντων τῶν τόπων χωρῶν, στήσασαν τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

θέα δὲ

θέα ἦ λεῦ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ θαυμαρεῖς ἐγίνοντο. θέ- A
ρους γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τάχιστα συγκομιδὴν τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῆς χειρῶν
ἀφέντες, ἔδραμον ἀσμένως ὅτι τάχιστα ἀπάξειν. καὶ θε-
λόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοὺς αἰδρυσάντας
εἶχε καὶ τοὺς μῦας πιθέσθαι ὅτι πρὸς πέτρας, ἧς
ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ,
καὶ κατδωχηθέντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας B
ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδόντες οἱ τῶν παλαγισ-
τινῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ ἦ ℭ χόλος τοῦ
θεοῦ μέτεισιν, ὡς τε ἑβδομήκοντα τοῦ ἐν τῷ βαθσά-
μυς κώμης ὡς οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱε-
ρεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀ-
πέκτεινεν. ἔκλαυσαν ἦ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ
κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς
ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπε- C
θρήνει. τοῦ τε μένειν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀνα-
ξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῆς ἑβραίων
πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδεδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ
τῶν παλαγισινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, ἀπορίζου-
σιν εἰς καριαθιαρείμ γείτονα πόλιν τοῖς βηθσαμίταις.
ἔνθα τινὸς λαβίτου τὸ γένος, ἀμιναδάβου δόξαν ἔχοντος
ὅτι δικαιοσύνῃ καὶ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰ-
κίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέποντα τοῦ θεοῦ τόπον
ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἀνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν D
κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τῆς ὁπωμελείας ταύ-
της ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέσησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν
τῇ καριαθιαρείμ, ποιήσασα πρὸ τοῖς παλαγισινοῖς
μυίας τέσσαρας. τοῦ ἦ λαοῦ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ,
καθ' ὃν εἶχεν ἡ τοῦ καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβω-
τὸν, ἐπὶ δυσχαῖς καὶ θυσίαις τεταμένος τῷ θεῷ, καὶ
πολλὴν ἐμφανίζοντες τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν ℭ φι-
λοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμούηλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν E
προθυμίαν, ὡς δύναμις πρὸς ἅπαντας ἔχοντας εἰπεῖν
πρὸς ἐλευθερίας, καὶ τοῦ ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ,
χρῆται λόγοις οἷς ᾤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν
προσάξεσθαι ℭ πείσειν. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἐπ' ἐμοῦ
βαρεῖς μὲν πολέμιοι παλαγισνοὶ, θεὸς δ' ὑμῖν
ἀρχέταν γένεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ὀκνῶ παρακαλεῖν ἐλευθερίας
δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν ἂν ἔλθοι πρὸς ὑ-
μᾶς. ὑδὲ βέλεσθε μένειν προέντες ἐξ ὧν ἴσιστοι δύνα- F
μένουσιν, ἀλλὰ γένεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκ-
βαλόντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὸν ἅπασι
ταῖς δυνάμεσι προέρχεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες δύνα-
τελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, ἐλευ-
λείας ἀπαλλαγὴ, ℭ νίκη πολεμίων. ἀ λαβεῖν ἐδ' ὅ-
πλοις, ὅτε σωμάτων ἀλκαῖς, ὅτε πλήθει συμμά-
χων δ' ωατὸν ὄζιν. ἐ γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται πα-
έξειν αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθὸς ἦ ℭ δικαίοις. ἐζητῆς δ'
αὐτῆ τῆς ὑποχέσεων, ἐγὼ γίνομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευ- G
φήμει τὸ πλῆθος ἡδὲν τῇ παραινέσει. ℭ κατένδυσεν
αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένων τοῦ θεοῦ. σωάγει δ' αὐ-
τοὺς ὁ σαμούηλος, εἰς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην.
κατοπτρόμενον τοῦτο σημαίνῃ κῆ τὴν ἑβραίων γλῶτ-
ταν. ἐντεῦχειν ὑδρυσάμενοί τε αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ
νήστεις δύσαντες ὅλην ἡμέραν, ἐπ' δυχαὶ ἔπονται.
οὐ λανθάνουσι ἦ τοὺς παλαγισινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες.

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt cõcurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur, vt viderent arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare aream ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. 1.Reg.7. II.

Cúmque populus toto hoc vicẽnio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſi. que omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuẽt,

ſperantes ſe illòs nec opinos poſſe opprimere. A quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad conſligẽdum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi pernicium accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus B à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in con- C ſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur, deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos D ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſisque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos E ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos, vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant. F

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura G reddebat. multóq; tempore hãc præcipuam curã habuit, vt patriis legib. reſp. adminiſtraretur,

μεγάλη σεμνότητι καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ὤοντο δεῖν συμβαλεῖν μάχην τοῖς ἑβραίοις ἐπιόντες. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς παραχρῆμα ἄγει καὶ θέος. καὶ δραμόντες πρὸς σαμουήλον, ἀναπεπταμένας τὰς ψυχὰς αὐτῷ ὑπὸ φόβου καὶ σωτηρίας ἵππης ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτο παρεμεῖναι ἵνα μὴ κινήσωμεν τὸν τοῦ πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' εἰσαγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' εὐχὰς καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπεχειρήσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν ἐκ ἄλλη σωτηρίας ἐμφὺς, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετευθέντος ὑπὲρ σοῦ παρὰ χεῖν ἡμῖν διαφυγεῖν παλαιστινούς. ὁ δ' θαρρεῖν τε παρεῖπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῆς ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ἀφέχειν αὐτῆς τοῦ δεξιᾶ, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινὺς μάχῃ, μὴ παιδεῦειν δεύτερον αὐτοὺς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δ' γίνεται τῶν δυχῶν ὁ θεὸς, καὶ προσδέξαμενος, ἀμφοῖ δ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τοῦ θυσίαν, ὅπως δὴ νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅτι τὸ σωμοῦ τοῦ θυσίαν ἔχοντος τὸ θεῖ, καὶ μήπω πᾶσαν δὴ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπαναλῆφσος, προῆλθον ἐκ τοῦ στρατοπέδου οἱ τῶν πολεμίων δυνάμις, καταστάντες εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπῳλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῆς ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὅτι μάχην ἐκείνοις ἀπλωτικῶν. προπίπτουσι δ', οἷς καὶ εἰ προύλεγέ τις, ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τοῦ γῆν αὐτοῖς ὑπότρομον καὶ σφαλερὰν κινήσας ἔθησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεραμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βεγγαῖς δυαφοφήσας, καὶ δυαπύροις ἀστραπαῖς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις προσλάμψας, καὶ τῶν χειρῶν σκιερήσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμούηλος μὲν τοῦ πλήθους, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράων τόπου τινός, ἔστι λεγομένου. καὶ καταπήξας σπεῖ λίθον ὥσπερ ὅρον τοῦ νίκης καὶ τοῦ φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς δοθείσης τοῦ θεοῦ γνομένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὸν πληθῶν, ἐκ διεστράφησαν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ θέους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅθ' ὧν πάλαι θάρσος ἔσχε παλαιστινοῖς ὅτι τοὺς ἑβραίους, τότ' ἐκείνου μὲν τὸν νίκην ἐγένετο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, καίπερ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται ὧν τῶν ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κεκτήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ὧν μέχρι πόλεως ἀκκάρωνος ἀπὸ τῆς γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. Ἦν δ κατ' ἐκεῖνον τὸ κομεὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ὑπολοιπόμενα τῶν χαναναίων.

Κεφάλαιον γ'.

Ως σαμούηλος τὸν γήρας ἀδυνατῶν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὐτῶ παρ' ἑαυτὸν ἐχέτω.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστου, εἰς ταύτην ἐπέλθουσιν σωτερχόμενος τὸν τοῦ πρὸς ἀλλήλους κείνεσθαι διαφορᾶν. αὐτὸς δ' δὲ τὸ ἔτους ἑκάστου περιερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐβεβαίουν δυνομίαν ὅτι χρῆσον πολιτ.

ἔπειθ'

ἐπειδὴ γὰρ γῆρας βαρυπόμπους, καὶ τὰ σωμάτων A
ἀφείλειν ἐμποδίζόμενος, τοῖς ἰδίοις τέκνοις ἀρχὴν καὶ τὰ
θεοσεβείαν τῆ πλήθους ἐπέδειξεν. ὧν ὁ μὲ πρεσ-
βύτερος Ἰωήλος ἐπωνόμαστο. τῷ δὲ νεωτέρῳ ἀβία ὄ-
νομα ἦν. ἀποστείλας δὲ τὸν μὲν εἰς Βηθήλῳ πόλει κεκλη-
ζόμενον κεῖνον, τὸν δ' ἕτερον εἰς Βαρσουβὲ, μερίσας τὰ
ὑπακουόμενα ἑκατέρῳ λαόν. ἐνέμοντο δὲ σαφῶς ἕτοι παρ-
αδείγματα καὶ παιδεύειν, τὰ μὲν τέκνα ὁμοίους τοῖς
φύσαι γίνεσθαί πινας. ἀλλὰ τάχα μὲν χρεὼν καὶ με- B
ρίοις ἐκ πατρῶν. τότε μὲν γε φαύλοις ἐξ ἀγαθῶν παρέ-
χον αὐτοὺς γλωμένους. τῷ γὰρ τὰ πάτρια διαπεμπόμενοι
ἐκλειπόμενοι, τὸ τὰναντία ὁδὸν ἀπελθόντες, δίκαιον καὶ
λημμάτων αἰσχρῶν κεκωφίκοντο τὸ δίκαιον. καὶ πάς κερ-
δῶς καὶ ὁ φρὸς τὰ ἀληθέα, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιού-
μενοι, καὶ πρὸς ξυφλὸν καὶ πρὸς διαφθορὰς πολιτελεῖς
ἀπονενδικότες, πρῶτον μὲν ὑπεπετεία ταῦτα ἐπεμπον
τῷ θεῷ. δίκτεσον δὲ τῷ προφήτῃ πατρὶ αὐτῶν, ὃς πολ-
λοῦ τὸ τὸ πλῆθος ἦν δίκαιον αὐτοῖν εἰσφέρετο καὶ C
πρόνοιαν.

Κεφάλαιον δ'.

*Ὡς ὁ λαὸς προσελθὼν, αἰτίων τ' ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ'
ὀργῆς ἠτήσατο βασιλέα.*

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόμενον εἰς τοῦ προφήτου κα-
τάσασιν καὶ πολιτείαν τῶν τοῦ προφήτου παίδων,
χαλεπῶς τε ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν D
συρέχυτο. διέτριβε δὲ ἐν ἁρμαθᾷ πόλει. καὶ τάς τε
τῶν υἱῶν ἀδικίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γεραιὸς αὐτὸς ἤδη
ἦν καὶ παρειμένος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῶν προσηκόντων ἐπὶ τὴν
αὐτοῦ προστασίαν δύνασθαι ζόπον. ἐδόκουν τε ἐκκλῆσιν
ἀποδείξαι τινα αὐτῷ βασιλέα, ὃς ἄρξει τῶν ἐθνῶν καὶ
τιμωρήσεται παλαιστίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας
τῶν προτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν
σαμοῦηλον οἱ λόγοι διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην καὶ E
τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἦν γὰρ δίκαιος τῆς
ἀριστοκρατίας, ὡς θείοις καὶ μακαρίοις ποιήσας τοὺς
χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ
βασάνου τῆς ὅπῃ τοῖς εὐημένοις, ἔστι ξοφῆς ἐμεμνήδει-
σαν ἔστι ὕστερα. ἦν ὅλης δὲ ἡ νυκτὸς, σκέφων τοὺς περὶ
τῶν πεπραγμένων ἐννοίας διαπαρτῶν. ἔχοντι δὲ οὕ-
τως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραθέσται μὴ
διαφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς ἐκ ἐκείνου F
καθυφαιρήσοντες ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μό-
νος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ αἰ-
γύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήθεσθαι μὲν τοῦ θεοῦ οὐκ
εἰς μακρὸν μετάνοιαν αὐτοὺς ὀφείλοντος. ὑφ' ἧς οὐδὲν
μὴ ἀφθόνον ἔσαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ
καταφρονήσαντες, καὶ βιαίας ἐκ δυκαίους πρὸς
ἐμὲ καὶ τοῦ σοῦ προφήτου λαβόντες. πειθοῦ
δὲ σε χειροτονῆσαι αὐτοῖς ὃν αὐ ἐγὼ προείπω βασιλέα,
προσηλάσαντα ποίων τε πειραθήσονται βασιλευ- G
μένοι κακῶν, καὶ ἀμφότερα ἐφ' ἧ αὐ αὐτῶν
ἀνάγκη μεταβολῆ. ταῦτα ἀκούσας σαμοῦηλος, ἅμα
δὲ συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς
ἐνδιηγήσασθαι τὰ μὲν τοῦ βασιλέως ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συνέχεσθήσονται κακοῖς. γνώσεσθε γὰρ ὅ-
τι πρῶτον μὲν ὑμᾶς ἀποστήσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρμοσθήσεται δὲ καὶ δώσουσι

A Deinde ſenio grauante, vt conſuetis muniis III.
ſufficere non poſſet, filiis ſuis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum ſeniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barſabe ius diceret, partito populo, & ſua cuique iudici parte attributa. In his manifeſtum exemplum exhibitum eſt, non ſemper patribus ſimiles naſci filios, ſed interdum ex malis bonos, ſicut tunc contrà ex bono mali prognati ſunt. Relictis enim paternis inſtitutis diuerſiſſimam viam ingreſſi, muneribus corrupti iuſtitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri reſpectum habebant, ſolutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iuſtitia vigeret quàm maximè.

Cap. IV.

Quòd populus offenſus Samuelis filiorum moribus, regem ſibi dari poſtulauit.

POpulus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optimè conſtitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offenſus ad patrem concurſum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipſe iam ſenio debilis, more ſolito præeſſe adminiſtrationi rerum non poſſet, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præſit, & à Palæſtinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc po- IIII.
puli voluntas vehementer Samuelem contriſtauit, qui propter innatam iuſtitiam non amabat regiam poteſtatem vt nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem exiſtimans. adeóque res hæc hominem ſolicitum habuit, vt nec cibum nec ſomnum præ cura caperet, ſed per totam noctem ſe in lecto verſaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus ſe videndum præbuit, conſolatus eum ne poſtulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipſum pertinere hanc contumeliam, quàm ad ſe, quem nolint ſibi ſolum eſſe regem: ídque moliri cœpiſſe iam inde ex quo primùm ope ſua ex Ægypto ſunt educti. verum non multo pòſt futurum eſt, inquit, vt eos conſilij huius ſerò pœniteat: quando nec factum infectum eſſe poterit, & ipſi ſuam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego deſignauero: ídque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum ſibi vitro aſciſcant, proteſtabereſque eos te inuito ad mutationem ſtatus in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum ſe illis regem promiſit, addens velle ſe prius indicare, quæ erunt ſub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abſtrahent veſtros liberos, & alios aurigas ſibi facient,

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorumque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessariò verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è suis largientur. &, vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris regi, non secus atque domestici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè vt missa futuri cura regem crearet: quandoquidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent, nec esse absurdum, si cùm finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cum tempus erit accersam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δεσμεῖς ἢ ἄλλως ἢ χιλιάρχους. ποιήσουσι δ' καὶ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, ἢ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε ἢ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ὀπιμελητὰς, ἢ σπαπανεῖς ἀμπέλων. ἢ ὑδὲν ὅζιν ὃ μὴ κελδυόμενοι ποιήσουσιν; καὶ θεραπόδων ἀργυρωνήτων τέρπον. ἢ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. ἢ πᾶν ἔργον ὁ θεραπανίδες ἀναγκαίως πληγὰς φοβέμεναι ἢ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτήσιν δ' τὴν ὑμετέραν ἀφαιρήσονται, καὶ ταύτην δοῦλοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ δοσημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεράπουσιν. συμβούλοις δ' εἶπεῖν δουλεύσετε μὴ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις ἴσοι ἡμόμενοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τοῦ λόγου ἡμνήσει ἢ τὸ πάθεα αὐτά. ἢ μεταγνόσκοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς ἢ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν τοῦ βασιλέως. ὁ δ' ὐ θεοδέξεται τὰς δήσεις, ἀλλὰ ὧδε πέμψας ἐάσει δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τ αὐτοῦ κακοβελίας. ἰοῦ δ' ἄρα ἢ θεὸς τὰς θεοῤῥήσεις τ συμβησομένων αὐόητον τὸ πλῆθος ἢ δύσολον ἐξελεῖν τ ἀγνοίας κεῖσιν ἤδη ὧδὰ τοῦ λογισμοῦ καθιδρυμένου. ὑδὲ γὸ ὑπεραφησαν, ὑδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τοῦ σαμουήλε λόγων. ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, χειροῦσθαι ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, ἢ μὴ φεύγειν τοὺς ἐσομένους. ὅτι γὸ πιμελεία τ ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σφᾶς αὐτοῖς ἔχειν. καὶ ὑδὲν ἄτοπον εἰ τοῦ πλησιοχώρων βασιλευομένων τέλει αὐτὰς ἔχειν αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τοῦ θεοφημένου ἀπεφραμμένους ὁ σαμουήλε, ἀλλ' ὀπιμένοντας, πάλιν μὲν εἶπεν ἅπιτε θεὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δεῖον, ὅταν μάθω ὧδὰ τὸ θεῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

A
B
C
D

Cap. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1. *Reg.* 9. ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam compareret, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinabus: respõdit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, supereresse quadrantem sicli, cúmque dari posse, nesciebant enim prophetæ mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentísque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora nisi vt ille primus accumbat.

E
F
G

Κεφάλαιον ε.

Βασιλέως Σαοὺλ ἀπόδειξις καθιστῶντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὴς ἢ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἰοῦ δ' νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φέννημα καὶ τέλει ἀλόγοιον ἀμείνων τοῦ ἐλεπαμένων. σάουλ αὐτὸν ἐκάλεν. ἦσαν ὁ κὶς ὄνων αὐτοῦ ἐκ τ νομῆς καλῶν διαπλανηθεισῶν, ἤθελτο γὸ αὐτὰς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τοῦ κτημάτων, τ ὑὸν μεθ' ἑνὸς θεράποντος ὅτι ζήτησιν τοῦ κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δ' ὅτι τέλει πάτριον θεῖλθε φυλεῖ ἐξερευνῶν τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ὑδ' ἐν ταύταις ὅτιτυχὼν, ἀπείναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ θεὶ αὐτοῦ πρὸ παρὶ λοιπὸν τέλει φεννίδα. τ δ' ἑπομένε θεράποντος, ὡς ἐγγύοντο κ τ ἀσταμαθὰ πόλιν, εἰ θεοφήτην ἐν αὐτῇ φήσουσος ἀληθῆ, καὶ θεὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβουλεύοντος. γνώσεσθαι γὸ παρ' αὐτοῦ τὸ θεὶ τοῦ ὄνων τέλος. ὑθὲν ἔχειν πορευθέντας εἶπεν αὐτῷ τ θεοφητείας ὃ καὶ ὧδυφῶσιν αὐτοῦ. κενεωδῶς γὸ ἤδη τ ἐφοδίων. τὸ δ' οἰκέτε πάρτον αὐτοῦ παρεῖναι σίκλε φήσαντος κ τῦτο δώσειν, ὅσα γὸ ἀγνοίας τ μὴ λαμβάνειν τ θεοφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὡδαίνον). κ θεὸς τ πύλας θεῦ τυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσαις ἐρῶσιν αὐτὰς τῦ θεοφήτε τ οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, κ ἀπόδειναι παρεκελεύσαντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταλυθῆναι. πολλοὶ γὸ ἐσιᾶν κ θεοκαλινεωδῶς τ κεκλημένων. ὁ δ' σα-

ὁ ἢ σαμουήλος ἦδη τοῦτο πολλὰς ὅτι τῇ ἐσίαν τότε A
σωήγαγε. δειπνῶν γὰρ κ᾽ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ τῶ
θεοῦ, προεπεῖν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελ-
θούσῃ τῆτον ἐμιήυσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεα-
νίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κατὰ τινὰ τινὶ
ὥραν. αὐτὸς μὲν ὅτι τῶ δώματος καθεζόμενος, ἐξε-
δέχετο τὸν καιρὸν ἡνίκα. πληρωθέντος δ᾽ αὐτῷ, κα-
ταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ ἢ τῷ σαύ-
λῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τῆτον εἶ) τὸν ἄρξειν μέλ- B
λοντα. σαῦλος ἢ προσεισὶ τῷ σαμουήλῳ. ὁ δὲ προ-
σαγορεύσας ἐδέῖτο μεινῦσιν τινὰ οἰκίαν τῶ προφήτου.
ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τῶ δὲ σαμουήλος φράσαν-
τος αὐτὸν εἶ), καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄναν
ἐφ᾽ ὧν τινὰ ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, τάτε
πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυχὼν,
ἀλλ᾽ ἥττων εἶναιν ἐγὼ δίαπορῶ ταύτης τῆς ἐλπίδος ὦ
φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατρικῆς τα- C
πεινοτέρας τῆς ἄλλων πατρικῶν. σὺ ἢ παίζεις κὴ γέ-
λωτά με πάθος περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τ᾽ ἐμὴν χρείαν
προλεγόμενος. ὁ ἢ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τινὰ
ἑσίασιν κατακλίνει, καὶ τ᾽ ἀκόλεθον ἐπάνω τῆς κεκλιν-
μένων. ἦσαν δ᾽ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προ-
σάσει ἢ τοῖς διακόνοις ὠδὴν δεῖναι τῷ σαύλῳ μερί-
δα βασιλικήν. ἐπεὶ δ᾽ ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ
μὲν ἀπασαίτες ἀπέλυσαν πρὸς αὐτοὺς ἕκασα. ὁ ἢ σαύ-
λος σὺν τῷ προφήτῃ συὶ τῷ θεράποντι κατεκοιμή- D
θη. ἅμα ἢ ἡμέρᾳ σαμουήλος καλέσας αὐτὸν ἐκ τῆς
κοίτης προὔπεμψε. κὴ γλυκύμυρος ἔξω τ᾽ πόλεως ἐκέ-
λευε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑπολεί-
πεσθαι ἢ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλα
παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαύλος ἀποπέμπεται τὸν ἀκόλε-
θον. λαβὼν δ᾽ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κα-
ταχεῖ τ᾽ τῆ νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταπασάμενος,
ἴδε φησὶ βασιλεὺς ὑπὸ τῆ θεῆ κεχειροτονημένος ὅτι
παλαιγενοῖς τε καὶ τῷ ὑπὸ ἑβραίων ἄμυναν. τούτων E
ἢ ἔσαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγινώσκειν. ὅταν ἀ-
πέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ
ὁδῷ προσκυνῆσαι τῇ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα.
ὧν τ᾽ μὲν τρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν
δεύτερον ἕλφον. ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀ-
κολεθήσει. ἀσπάσονται δέ σε ἕξοι ὦ φιλοφρονήσονται,
καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ ἢ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις
εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς F
τῷ σεσωθαί σου τὰς ὄνους διαγελιμυμένῳ. ἐπὶ τ᾽ ἐκεῖ-
θεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήταις συνηλικιάζουσαν
ὄπτ᾽ ὄψῃ. κὴ γλυκύμυρος ἔνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐ-
τοῖς, ὡς πάνυ ὀρθιναοῦ ὁρῶντα σκληπτίσεθαι τε καὶ
θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τῆτο δύναμονίας ὁ κίσεως
παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα,
τὸν θεὸν ἴσθι μὴ σοῦ τυγχάνοντα. ἀσπασάμενός τε τὸν πα-
τέρα σου κὴ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις ἢ μετάπεμπτος εἰς
γάλγαλα ὑπ᾽ ἐμοῦ ἵνα χαρισήεια τούτων θύσω-
μαι τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προελθὼν, ἀποπέμ-
πει τὸν νεανίσκον. τῷ σαύλῳ ἢ πάντα κὴ τινὰ προφητείαν σαμουήλος ἀπλώτησεν. ὡς δ᾽ ἦλθεν εἰς
τινὰ οἰκίαν τῶ συγγενοῦς αὐτῷ ἀβενηρεῖ, κὴ γὰρ ἐκεῖνον τῆς ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστεργεν, αἰσθο-
μένοις προεῖ τ᾽ ἀποδημίας καὶ τῆς κατ᾽ αὐτὸν γενομένου, τῆς μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ᾽
ὡς ἀφίκοιτο πρὸς σαμουήλον τὸν προφήτην, οὐδ᾽ ὡς ὀνέους αὐτῷ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφρασεν.

Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cúmque Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum principem. Saulus verò accedens eum ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet, hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cúmque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omnium omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta Domine: neque enim ea eſt mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis. tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſit que miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adeſſet, alii quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur, Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi ſunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimulque regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum. hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas. 1.Reg.10.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita A
inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem
ei contraheret. quamuis enim & amicus esset
& cognatus, tutius tamen ac consultius arbi-
tratus est silentium, reputans credo humanæ
naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in
amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio
felicitas contingat, tamen alios sibi præferri
iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel popu-
lum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm
frequentes adesse videret, in hanc sententiam B
alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomi-
ne ad vos perferre, Ego vos in libertatem vin-
dicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à
vicinis regibus toties victos ac subiugatos, pro
quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponi-
tis, quod abrogato mihi quantum in vobis est
imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homi-
ni à Deo regi, vnum è vestro numero digniо-
rem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis
tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, C
quidlibet in quemuis licere sibi velit. non e-
nim fieri potest, vt homo erga hominem sic af-
fectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso
conditum. Eia quando plus apud vos potest
temerarius animi impetus quàm vel religio
vel beneficiorum memoria, digeratur multitu-
do per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo
facto Beniamiticæ tribus sors exiit. deinfa-
miliarum nominibus in vrnam coniectis, Metri
familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim
sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito D
obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, ab-
diderat se, videri volens inuitus ad regnum
accedere. Tanta fuit præditus modestia simul
& temperantia, vt cum plerique vel modica
felicitate potiri vix sui præ lætitia sint compo-
tes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic
sor populorum rex declaratus ac dominus, non
modo non ostentaret se, verùm etiam è subdi-
torum conspectu subduceret, vt non absque
negotio posset inueniri. cúmque nusquam E
comparente Saulo omnes essent soliciti, hæ-
sitantes quidnam fieri oporteat, propheta pre-
cibus Deum appellat, vt latebras indicet, de-
sideratúmque iuuenem exhibere dignetur.
quòd vbi impetratum est, mittit qui eum ad-
ducant: & postquam venit, in medio popu-
li iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt
qui humeris tenus supra omnes excelleret, &
ipsa statura maiestatem regiam præ se fer-
ret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat F
regem, contemplamini quantum omnibus
præeminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúm-
que populus acclamasset, Viuat rex: prophe-
ta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub
regia dominatione erant euentura, recita-
uit ea populo rege præsente, & librum in
tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud
posteros prædictionis suæ monumentum.
His ita perfectis, dimisſóque populo, ipse
reuersus est Ramatha in patriam. Saulum G
verò in natale oppidum Gabatha redeuntem
multi boni viri comitabantur, vt nouo re-
gi debitum officium præstantes. Sed plures
mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

σιλεῖ τιμὴν ἀφαιροῦντες. πλείους δὲ ἦν τοὺς
καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐλυπίαζον,

ὧδε ἢ τῆς βασιλείας καὶ τῷ κατ' αὐτὴν, ἃ μὴ
φθόνον ἀκούσμασι ⊂ ἀπιστίαν ἔχειν ὤφετο, σιωπᾷ
πρὸς αὐτόν. καὶ ἐδὲ πρὸς δύνουν σφόδρα δοκοῦ-
τα εἶ ⊂ ἀξιοστόργων τῶν ἀφ' ἁμματος ὑπ' αὐτοῦ σερ-
γόμενον, ἀσφαλὲς ἡ σῶφρον ἔδοξε μένειν, λογισά-
μενος οἶμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἷα ταῖς ἀληθείαις
ὄζειν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύνοις, οὔτε φίλων οὔτε
συγγενῶν, οὐδ' ἀχρι τῶν ἀφ' τὸ θεῖ λαμπρῶν
ἀποστέγει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐφορὰς
κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι. σαμουήλος ἢ,
συγκαλεῖ τ' λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, κ μὴ πρὸς αὐτ διά-
θεται λόγους, ὡς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν τῷ θεῷ.
ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος ἀπαχόντος, κ τοὺς
πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τ δυναστῶν.
καὶ τὸν μὲν θεὸν ὑποχειροτονῆσαι τῆς βασιλείας, οὐκ
εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τῶν πάντων ἀρίστου πρε-
σατεύεσθαι. θεὸς ἢ πάντων ἄριστος. ἀμείνω δ' ἔχειν
ἄνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις
κ βίαισιν ⊂ ὑπερθυμίαις τ ἄλλων παθῶν ὁρμὴν
χρήσεται, τ ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐκ
ὡς ἴδιον ἔργον κ κατασκεύασμα τὸ τῆς ἀνθρώπων γέ-
νους ὕστε δύνηται πρεσβεύσειν. ὁ θεὸς ἢ κατ' αὐτὴν
τὴν ἀρχὴν κτίσαντο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ
κεκράτηκεν ἡ πρὸς τ θεὸν ὕβρις, ταχθῆτε πάντες κ
φυλὰς τε καὶ σκῆπτρα, ⊂ κλήρους βάλλετε. ποιησάν-
των ἢ τοῦτο ἑβδομίων, ὁ δ' βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπε-
σε. ταύτης ἢ κληρωθείσης ἔλαχεν ματεὶς καλουμένη
πατεία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισ-
σαίου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς ἢ τοῦτο ὁ νεανί-
σκος φθάσας ἐκ πεδῶν αὐτὸν πιεῖ, μὴ βελόμενος οἶ-
μαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύ-
την ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν κ σωφροσύνην, ὡς τε τῶν
πλείστων ὀλίγ' ὅπ μικρᾶς διατριβῆς τὴν κεφαλὴν κα-
τασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώριμα φανερὸς
προσαπίοντα. ὁ δ' ἐ μόνον ἐδὲν ἐπέφωνε τοιοῦτον
ὅπ βασιλεία, ⊂ τῷ τοσούτων κ πληκούτων ἐθνῶν
ἀποδειχθῆναι δεσπότης. ἀλλὰ κ τῆς ὄψεως αὐτὸν
δ' τῶν βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, ⊂ ζητεῖν αὐτὸν
κ ὠδὲ τοῦτο ποιεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανουμένων
καὶ φερντιζόντων ὅτι γνώριστο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ προ-
φήτης ἱκετεύει τ θεὸν, δείξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ ὠδη-
γεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ἢ ὠδὴ τὸ
θεῖ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄ-
ξοντας αὐτόν. καὶ ὠδηγούμενον ἵστησι μέσον τῶ πλή-
θους. ὑπερεῖχε δ' ἁπάντων, κ τὸ ὕψος ἐπὶ βασιλικώτα-
τος. λέγει ἢ ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασι-
λέα. ὁρᾶτε ἢ ὡς κ κρείττων ἐστὶ πάντων, κ τ' ἀρχῆς ἄ-
ξιος. ὡς ἢ ἐπιθυμήσας τῆς βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς,
καὶ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γεφύρας αὐτοῖς ὁ προ-
φήτης, ἀπέγνω τῆς βασιλέως ἀκοσμούμενος. καὶ τὸ βιβλίον
τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τὰς μετέπειτα γνώσεως
μάρτυριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σα-
μουήλος, ἀπολύει τὸν πλήθυν. καὶ αὐτὸς ἢ εἰς ἁρα-
μαθὰ ὠδηγήσεται πόλιν. πατεῖς γὰρ ἦν αὐτοῦ. σαού-
λῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὼν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε,
συνήρχοντο πολλοὶ μ ἀγαθοὶ τὴν προσήκουσαν βα-

⊂ ὅτε

κὴ ἔτι δώρα προσφέρειν, ὥτ' ἐν αὐτῷ ℭ λόγῳ τὰ A
ἀρίστευσθαι τ̃ σαοὺλ ἐπίστευε. μιᾷ δ' ὕστερον ἀρχὴ ἡ
πᾶσι πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς ναασσὴν πόλεμος τὸν
ἀμμανιτ̃ῶν βασιλέα. ἐξῆν γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τ̃ῦ
ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένοις τ̃ῶν ἰουδαίων ἀδικεῖσθαι,
μὴ πολλῶ ℭ μαχίμου στρατεύματος ἀφεβὰς ἐπ' αὐτούς.
κὴ τὰς πόλεις αὐτ̃ῶν εἰς δουλείαν ὑπάγεται. ἰσχὺϊ
ℭ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειρωσάμενος. σοφίᾳ δ' κὴ
ὀπτικῇ, πρὸς τὸ μέλλ' αὐθις ἄπρακτας ἀνασθῶσαι B
τ̃ ὑπ' αὐτὸν δουλείαν ἀφαιρεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τ̃ῶν
γὰρ ἢ κῇ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀρνησαμένων, ἢ λαμβανομέ-
νων πολέμου νόμῳ, τοῖς δεξιοῖς ὀφθαλμοῖς ἐξέκοπτε.
ἐποίει δ' τῶδ' ὅπως τ̃ ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τ̃ῆ
θυρεῶν καλυπτομένης, ἀχρηστοι παντελῶς εἶεν. ℭ ὁ μὲν
τ̃ῆ ἀμμανιτ̃ῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἠργασμένος τοῖς πέραν
τ̃ῦ ἰορδάνου, ὅτι τοὺς γαλαδίτας λεγομένους ἐπεστρά-
τευσε. ℭ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τ̃ῆ
πολεμίων, ἰαβὶς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς C
πρέσβεις, κελεύων ἢ ὡμολογηκέναι σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τ̃ῆ
τοὺς δεξιοὺς αὐτ̃ῆ ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκῆσαι
ἠπείλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτ̃ῆ ἀνασῶσεν. τὼ δ' ἄρσιν ἐπ' αὐτοῖς ἔ̃ῃ, πότερόν ποτε ἑκάτ̃ῳ πᾶ̃ σώματος
ἀποτεμεῖν θέλωσιν, ἢ πάντας ἀπολωλέναι. οἱ δὲ γαλα-
δῖται καταπλαγῆτες, πρὸς μὲν ἕτερον μῆν ἐτόλμη-
σαν ἀθὲν εἰπεῖν, ὥτ' εἰ σωθῆναι αὐτοὺς, ὥτ' οἱ
πολεμοῦσιν. ἀσχολὼ δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίω- D
σαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, σω-
χαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια,
πολεμῶσιν. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, σωθήσε-
σθαι αὐτοὺς ἔφασκον ὅτι τ̃ῆ παθεῖν ὅ τι ἂν αὐτὸς δοκῇ. ὁ δὲ
ναάσσης καταφρονήσας τ̃ῆ τ̃ῶν γαλαδίτων πλήθους, ℭ
τ̃ ὑπακούσεως αὐτ̃ῆ, δίδωσί τε αὐτοῖς τὼ ἀσχολώ,
κὴ πέμπειν πρὸς οὓς αὐ θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει.
πέμψαντες οὖν δῶδε κὴ πόλιν τοῖς ἰσραηλίταις δηλ- E
ῶσαι τὰ σφῶν τ̃ῶ ναάσσῃ, ℭ τ̃ ἀμηχανίαν ἐν ᾗ κατε-
στήκεσαν. οἱ δ' εἰς δάκρυα κὴ λύπλω ὑπὸ τ̃ ἀκούσ τ̃ῆ
περὶ τοὺς ἰαβισίτας προσήχθησαν. ℭ πέρα τούτων ἀδὲν
αὐτοῖς ἄλλο φαύλιον συνεχώρ῀ τὸ δέος. γνωρισθέντων δὲ
τ̃ῆ ἀγγέλων κὴ ἐν τ̃ῇ σκηνῇ τ̃ῦ βασιλέως πρὸ῀, καὶ
τοὺς κινδύνους ἐν οἷς ἔ̃ῃ) συνέβαινε τοὺς ἰαβισίτας φρα-
σάντων, ὁ μὲ λαὸς ταῦτα τοῖς πρώτοις ἔπραττεν. ὠδύρε-
το γὰρ τ̃ συμφορᾶν τ̃ῆ συγγενῶν. ὁ δὲ σαοὺλ, ὑπὸ τ̃ῆ F
φρὲ τ̃ γεωργίαν ὠθουμένους ἔρχων εἰς τὼ πόλιν,
ὄπιτυ χαὶ κλαίουσι τοῖς αὐτ῀ πολίταις. κὴ συθόμενος
τὼ ἀρτίαν τ̃ῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτ̃ῆ, μαν-
θάνῃ τὰ σφῶ τ̃ῶν ἀγγέλων. καὶ ἔνθεος γνώμενος,
ὑποτίμασεν μὲν τοὺς ἰαβισίτας, ὑποφόμενος αὐτοῖς
ἤξ῀ βοηθὸς τ̃ῇ τρίτ῀ τ̃ῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον
αὐαχεῖν, κρατήσῃν τ̃ῶν πολεμίων, ἵνα καὶ νενικότας ἤ-
δῃ καὶ τ̃ῶν φόβων ἀπαλλαγμένους ὁ ἥλιος ὑπτίλας
ἤδῃ. ὑπομεῖναι δ' ἐπέλευσε πινὰς αὐτ̃ῆ, πυνσομένους G
τ̃ ὁδοῦ.

& ipſi contempto rege nullis vel muneribus vel obſequiis gratiam eius demereri conabantur. Menſe autem poſt acceptum regnum elapſo, exortum contra Naaſen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem, illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infeſtus, poſtremò cum magno & forti exercitu regionem ingreſſus vrbes eorum ſubiugare cœpit: nec contentus libertatem in præſens abſtuliſſe, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi ſubactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam ſcutum ſiniſtro proſpectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & caſtrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen eſt Iabes, oratores eò miſit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipſi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum ſimul & vitæ diſcrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hoſtile reſponſum dare auſi ſunt, nec pacatum: ſed inducias ſeptem dierum petierunt, vt miſſis ad conſanguineos nunciis poſtulatent auxilium. & ſi impetratum fuerit, bellum gerant. ſin minus, promittebant ſe deditionem facturos quacunque conditione hoſti liberet. Naaſes autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permiſſis vndecumq; ſuppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Iſraelitarum vrbes nuncios dimiſerunt, ſignificantes ſe minis Naaſis in extremam deſperationem adductos. ſed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo ſe mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque veniſſent, & ibi etiam populus ſicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduerſa mœſtitia populi, ſcitatus ſatin' ſaluæ res eſſent, & quæ noua cauſa triſtitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabeſeuis referre, ſe tertia die venturum auxilio: & ante ſolem exortum hoſtes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fuſos ac fugaros, miſeros verò ciues periculo exemptos inſpiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

V. 1.Reg.11.

Cap. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos ſuccidit, idem paſſuros minatus qui poſtridie cum armis ad 1.Reg.11.

Κεφάλαιον ς'.

Σαοὺλ στρατεία ὅτι τ̃ ἀμμανιτ῀ βίᾳ κὴ τύχῃ

ΒΟυλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τ̃ λαὸν ὅτι τ̃ πρὸς ἀμμανίτας ὑπερόψαι πόλεμον, κὴ συνελθεῖν αὐτοὺς
ὀξύτερον, ὑποτεμὼν τ̃ αὐτ῀ βοῦν τὰ νεῦρα, τοῦτο ἐμαθήσῃν ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τ̃

Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iud: æquæ ſola armauit LXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, antè ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos in clytum reddidit, fama longè latéq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia mulcta iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, cõuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

Ἰορδάνου ὑπισμῶμοι κ᾽ τὴν ὀλίγων ἀπαντήσουσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ᾽ ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τ᾽ ὃ δι᾽ ὀλιγαβειαν τῆς καταπηγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. διέσκεψ᾽ τ᾽ ἀριθμὸν χωρὶς τ᾽ ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τ᾽ ὃ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβαὰς ὃ τ᾽ ἰορδάνην, καὶ χοίνων δέκα δι᾽ ὅλης τ᾽ νυκτὸς αὐσας ὁδὸν, φθάσει μὴ ἥλιον αἴροντα. τειχῆ δὲ τὸ στρατόπεδα διελὼν, ὁλιγοπίστει παντάχοθεν ἀφνιδίως ἐπροσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. κ᾽ συμβαλὼν εἰς μάχλω, ἄλλους τε πολλοὺς ἀπέκτεινε τ᾽ ἀμμανιτῶν, καὶ ναάσλω τ᾽ βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπεράχθη τῷ σαύλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους διήγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ. καὶ γὰ εἴ τινες ἦσαν οἳ πρότερον αὐτῷ καταφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν κ᾽ πάντων ἄριστον νομίζειν. ὑ γὰ ἤρκησεν αὐτῷ τοῖς ἰαβισίωσις στρατεύειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶ᾽ ἀμμανιτῶν ὁπισρατεύσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέφεται. κ᾽ πολλὴν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τ᾽ οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ ὃ λαὸς ὑφ᾽ ἡδονῆς τῷ σαύλῳ καθορθομένων, ἔχαιρε μὴ ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς ὃ τοὺς ὑπὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, πῦ νῦν εἰσὶν ἐκεῖνοι καὶ δότωσαν δίκην. καὶ πάνθ᾽ ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ ἡρμοσμένος πρὸς τοὺς ἐξουτιλίζοντας ἐναγχος τοὺς τότων ἀρχοὺς. σαύλος ὃ, τότων μὲ ἀπαλγέζε τ᾽ ὀργὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ προθυμίαν. ὤμοσε ὃ μή τινα προϊόψεσθαι τ᾽ ὁμοφύλων ἀναιρεθμένων ἐν ἐκείνῃ τ᾽ ἡμέρᾳ. ἄτοπον γὰ εἶ τὴν ὑπὸ τ᾽ θεῦ δεδομένην νίκην ἁμαρτ φύραι καὶ φόνῳ, τῷ ἐκ ταὐτῦ ἡδυσμένοις αὐτοῖς. πρέπειν ὃ μᾶλλον δυμφῶς ἑορταζειν. σαμουήλε ὃ φήσαντος καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας σαύλῳ τὴν βασιλείαν ὑπικυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰ αὐτοῖς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τῦ πλήθους ὁ προφήτης χρίει τὸν σαύλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δ᾽ ὕτερον ἀναγορδει βασιλέα. καὶ ἔτως ἡ τῷ ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅπὶ γὰ μωυσέως καὶ τῦ μαθητῦ αὐτῦ ἰησοῦ, ὃς ἐπ᾽ ἔτη ςρατηγὸς, ἀειςοκρατούμενοι διετέλουν. μὴ ὃ τ᾽ ἐκείνε τελδυτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τότοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῷ ἀναρχία κατέχε. μὴ ταῦτα δ᾽ εἰς τ᾽ πρότερον ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ κ᾽ πόλεμον ἀείσω δόξαν μεγίσθαι καὶ κατ᾽ ἀνδρείαν πρὸ τῷ ὅλων δικάζειν ὁπιζέποντες. κ᾽ διὰ τοῦτο τ᾽ χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, κριτὴν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν ὃ σαμούηλος ποιήσας ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπόμνυμαι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν κ᾽ ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν βίον, κ᾽ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν ἀγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ᾽ αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ᾽ αἰδοῖ χαριζόμενος μήτε ὑποσειλαμένος φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθῃ ἁδικοχωρήσαντας εἰπεῖν, εἴ μοι πέπρακται παρὸν κ᾽ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χαρίζος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι ὃ εἰ μόχον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσπεπόμφω ἃ πρὸς τροφὴν ἀνυπόστατον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν ὑποστάσας χρείαν ἐλύπησα.

Τούτων

τούτων ἔν τι κατειπεῖν παρόντος ὑμῖν τῦ βασιλέως. οἱ A
ἢ ἀπέκρυψαν μηδὲν τέκνων ὑπ' αὐτῦ γεγονέναι, προσῆ-
ναι ἢ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τῷ ἔθνους. θαυμάσιος ἢ
ταύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῦ τῆς μαρτυρίας γλυμμένης, ἐ-
πεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἐν ὑμᾶς
περὶ ἐμοῦ δικαίαν λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας
ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς
τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. δέον μεμνῆσθαι ὑ-
μᾶς προσῆκεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τῦ γέ- B
νους ὑμῶν ὁ πάππος ἰάκωβος δεῦρο λιμὸν εἰς Αἴγυπτον
ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπιτεκνωθεισῶν,
αἳ εἰς δουλείας ἢ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ Αἰγύ-
πτιοι, ὁ θεὸς δέξαμένων τῶν πατέρων, χωρεῖς βασιλέως
παρέχειν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τ' ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μωυ-
σεῖ αὐτοῖς καὶ Ἀαρῶνα πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον
ὑμᾶς εἰς τόνδε τὸν γῆν ἣν νῦν ἔχετε. ἢ τούτων ἀπο-
λαύσαντες ἐκ τῦ θεῦ, προσδεδώκατε τῇ θρησκείαν
C τῇ δυσέβειαν. ὑ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑπο-
χειρίοις γινομένους, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μὲ ἀσυ-
ρίων ἢ τ' ἐκείνων ἰσχύος ὑφ' ἑτέρας ἀπεργασάμενος.
ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατῆσαι δοὺς ἐχρῶν ἢ μωαβιτῶν,
ἢ τελευταῖον παλαιστίνων. καὶ ταῦτα ὑ βασιλέως ἡ-
γουμένῳ διεφύγετε, ἀλλ' ἰεφθάε τ' γαλαάδου στρα-
τηγοῦντων. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς αἰτία, φυγεῖν μὲν τ' θεὸν,
ὑπὸ βασιλέα ἢ εἶ θέλειν; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα
τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μέν τοι φανερὸν ὑμῖν D
ποιήσω τ' θεὸν ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς
βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσας τοῦθ' ὑμῖν τὸν θεὸν
ἐπιδείξω διὰ σημείων ἐναργῶς. ὁ γὰρ ἀδέπω σε-
τον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγυμνωμένον θέρους
ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτησάμενος τ' θεὸν παρέξω τοῦτο
νῦν ὑμῖν ἐπιγενόμενον. καὶ ταῦτα εἰπόντος σε τὸ
πλῆθος τῇ σαμουήλε, βεβαίοις σημαίνει τὸ θεῖον καὶ
ἀστραπαῖς ἢ χαλάζης καταφορᾷ, τῷ τῇ προφήτου
περὶ πάντων ἀληθείαν, ὡς τε θαμβηκότας αὐτοὺς καὶ E
μετανοοῦντας γνωμένους, ἀμβλύνειν τε ὁμολογεῖν, ἢ κατ'
ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, ἢ ἱκετεύειν τὸν προφή-
την ὡς πατέρα χρηστὸν ἐπὶ θεῷ τ' θεὸν αὐτοῖς δύ-
μενον παῦσαι, ἢ ταύτην αφεῖναι τῷ ἁμαρτίαν, ἵν'
μὴ οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις ἢ παρενόμησαν προσε-
ξεργάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ προκαλέσειν τὸν
θεὸν συγγνώμην περὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πεῖσειν. συμ-
βάλλει μέν τοι δικαίους εἶ ἀγαθοὺς. ἢ μεμνῆσθαι F
ἀεὶ τῷ δεῖ τῷ προβαίνειν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν
συμπεσόντων. καὶ τῷ σημείων τ' θεῦ καὶ τῆς
μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς ἢ τ' με-
τὰ τ' βασιλέως δυσαρμονίας ὄντι ἐπιθυμία. εἰ ἢ
τούτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγχον ἕξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ
βασιλεῖ μεγάλην ἐκ θεῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος
μὲ ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτὸς
δὴ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ σαύλῳ τὴν G
βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem popoſcitis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1.Reg.7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus, qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confeciſtis non regũ auſpiciis, ſed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, ſub rege esse malletis? Gelſi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipſe elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quiſquam ætatis medio vidit in hac regione tempeſtatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes faterentur se peccasse, & per inſcitiam in hunc errorem prolapſos, rogarétque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eſs Deum, & exoraturum: ſimulque conſilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo ſtuderent, nec vnquam obliuiſcerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidiſſent. meminiſſent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moyſem latarum, ſi caram haberent vel ſuam ipſorum vel regis incolumitatem. quod ſi hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipſis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, cõſcriptíſq; tribus millibus, duo millia ſibi voluit esse ſatellitiũ, cũ quibus ad habitandũ Bethela ſe contulit: reliquos Ionathæ filij ſatellites esse iuſſit, VII. 1.Reg.13.

Κεφάλαιον ζ.

Διεσκεδασμοὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἑβραίων οἱ παλαιστῖνοι γενόμενοι.

Οὗτος δ' ἐπιλέξας ἐκ τ' πλήθους ὡς μὲ χιλίους, τοὺς μὲ δισχιλίους δ' ὡς ὧν τε σωματοφυλακεῖν αὐτ', λαβὼν αὐτὸς διέζευξεν ἐν πόλῃ βεθήλῳ. ἰωναθὴς δὲ τοὺς παιδὶ τοὺς λοιποὺς δ' ὡς ὧν τε σωματοφυλακεῖν αὐτ',

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit ca- A
strum quoddam Palæstinorum non longè in-
de distans. Qui enim Gabam tenebant, perdo-
mitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis op-
portunis locis præsidiis ea communiuerunt,
& omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt.
quamobrem si quando agricolis opus esset ali-
quo ferramento, puta vomere aut ligone, aut
alio ad colendum agrum necessario, à Palæsti-
nis instrumentum erat petendum. Vt verò au-
diuerunt expugnatum castrum, indignati & B
non ferendam contumeliam dictitantes, at-
mant contra Iudæos trecenta millia peditum,
currum triginta millia, equitum sex millia: &
castrametati sunt ad oppidum Machmam. His
cognitis rex Saulus profectus est Galgala: &
dimissis præconibus per totam ditionem, e-
dicit, vt qui saluam vult libertatem populi,
contra Palæstinos arma capiat: dissimulans in-
terim eorum potentiam, & negans tales esse
vt timeri debeant. sed vbi certo compertum C
est maximum esse hostium numerum, metus
omnes Sauli subditos occupat: & pars in spe-
luncas ac loca subterranea se abdunt, plures
verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Ga-
dis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulis au-
tem accersit prophetam, vt de communi con-
silio res geratur. Ille renunciat, debere eum eo-
dem loco manentem comparare victimas: se
enim post septem dies venturum, vt immola-
tis sabbatho victimis, cum hoste prælio decer- D
natur. at ille expectauit quidem quantum pro-
pheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens.
Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se
paulatim à militibus deseri, victimas ad alta-
re obtulit. Cúmque nunciatum esset prophe-
tam aduentare, honoris causa obuiam ei pro-
diit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis
mandatis, se absente preces & sacrificia quæ
Dei voluntate facienda erant pro populo te- E
mere occupasset. Saulo verò excusante, expe-
ctasse se ad statutum dierum numerum: sed
cùm milites audito hostem relicta Machma
petere Galgala, metu se deserentes, necessitate
cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs,
inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, &
præ nimia festinatione Deum, cuius ego men-
tis interpres sum, non contempsisses. nam per
obedientiam & tibi diuturnitatem regni, &
posteris successionem parare poteras. Ita Sa- F
muel offensus regis facto domum est reuer-
sus. Saulus autem cum sexcentis tantùm mi-
litibus & Ionatha filio venit in vrbem Ga-
baonem. horum maior pars non erat armis
instructa, quòd ea regio nec ferrum habe-
ret, nec armorum fabros: quod cura Palæsti-
norum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifa-
riam exercitu, per totidem vias regionem He-
bræorum ingressi omnia populabantur, spe- G
ctante Saulo rege cum filio, nec valente pro-
hibere hostem, propter suorum pauciratem,

εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φρούριον τῶν
παλαιστινῶν ἀ πόρρω γεβάλλων. οἱ γὰρ τῆς γάβας πα-
λαιστινοὶ κατασφράμμοι τοῖς ἰουδαίοις, πάντ' ὅπλα αὐ-
τοῖς ἀφῃρεῖτο, & τοὺς ὀχυρωτάτους τῶν χώρας τόπους
φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. κὴ σιδηροφορεῖν μεθ' ἁπ
καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδηρῶ. & ὅτε ταύτῃ τ' ἀπόρ-
ρησιν οἱ γεωργοὶ εἴποτε δέοιτο αὐτοὺς ὀπισθυάσαι τι
τῶν ἐρχαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μαχέλλιν ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς
γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς
ταῦτ' ἐπρεσβεύοντο. ὡς δ' ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς
φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὑβρεῖν
τιθὲ καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὅτι τοὺς ἰου-
δαίους. πεζῶν μὲν τετρακόσια μυρίασιν, ἅρμασι δὲ
ἑξακισχίλιοις, ἱππέων δ' ἑξακισχιλίοις ἐπῆγον. κὴ στρα-
τοπεδεύονται πρὸς μέλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοῦλος ὁ τῶν
ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει
πόλιν. καὶ & ὅλης πάσης κηρύσσει δ' χώρας ἐπ' ἐλευθε-
ρίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅτι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαι-
στινούς. τιθὲ δ' ἰώμαν ἐκφαυλίζων αὐτῶν κὴ ὀλιγωρῶν
ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὑδ' ὡς τι φοβεῖσθαι & ὁλικῶς δυνάμει
πρὸς αὐτούς. καταναοήσαντες δ' τὸ πλῆθος τ' παλαιστι-
νῶν οἱ τῆ σαοῦλι, κατεπλάγησαν. κὴ οἱ μὲν, εἰς τὰ ἀσπή-
λαια & τοὺς ὑπονόμους ἔκρυψαν αὑτές. οἱ πλείους δ' εἰς
τιθὲ πέραν τῆ ἰορδάνε γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δ' ἰὼ γάλγου
κὴ ῥουβήλου. πέμψας δ' σαοῦλος πρὸς τὸν προφήτην
ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τῆ πολέμε
κὴ τῆ προγμάτων. ὁ δ', προειμένην αὐτὸν ἐκέλευσεν
αὐτόθι, καὶ προσκυδάζειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας
ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ' ἡ-
μερῶν, ἑπειθ' ὕστος συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. & προ-
μήνει μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπ μὲν τοίνυν
διατηρεῖ τιθὲ ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἐώρα βραδύνοντα μὲν
τὸν προφήτην, 'αὐτὸν δ' ὑπὸ τῆ στρατιωτῶν καταλει-
πόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δ' τ'
σαμούηλον ἥκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλ-
θεν. ὁδ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἐφ' πεποιηκέναι προσκού-
σαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τιθὲ παρου-
σίαν, ἰὼ κὴ βέλτιον μνομένῳ τῆ θείου τὰς δυχὰς &
τὰς θυσίας τὰς ὑφ' τῆ πλήθους προλαβών, κακῶς
ἐκπορυγήσειν καὶ προπετὴς μνόμενος. ὁπολογουμένου
δ' τῆ σαοῦλι, κὴ προειπόντι μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὥ-
ετο λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῆ
αὐτῆ στρατοῦ τῆ δέος στρατοπεδίας τ' ἐχθρῶν ἐν
μαχμᾶ κὴ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα κατα-
βάσεως, ὅπιχθιῶναι πρὸς τιθὲ θυσίαν. ὑπολαβὼν
ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ εὖ φησιν εἰ δίκαιος ἦδα κὴ μὴ
παρήκουσας ἐμοῦ μήδ' ὧν ὑπέθετό μοι πρὸς τ' παρ-
όντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος δ' συμφέρε
τοῖς πράγμασι γενόνως, σοί τ' αὐτῷ πλεῖον ἂν
βασιλεύσαι χρόνον ἐξηλθές, & τοῖς σοῖς ἐκγόνοις.
& σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγνημέ-
νοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοῦλος δὲ εἰς γαβαὼν
πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτῆ μόνον ἦπε συὶ ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ'
χώρας ἀναιζούσης σιδήρε καὶ τῷ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ὑ γὰρ εἴων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα ἔτι, κα-
θὰ κὴ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς ῥία μέρη τιθὲ στρατιὰ οἱ παλαιστινοί, κὴ
κῇ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τιθὲ τῷ ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τε σαούλε τῆ βασιλέως
αὐτῷ, καὶ τῆ παιδὸς ἰωνάθε, ἀμυνᾶσθαι τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, ὑ δυναμένων
κρά-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ἀπόγονος ὢν ηλει τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι θεω-
ρεῖ ὑφηλὰ, & τὴν λεπλατεμβόλιον ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ
δεινῇ καθεστήκεσαν. σωτήθεται ὁ σαοὺλ παῖς τοῦ
ὁπλοφόρου, κρύφα προδιθέντος αὐτοῦ εἰς τὴν τῶν πολεμίων
παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, & ταραχὴν ἐμποιῆσαι & θό-
ρυβον αὐτοῖς. τοῦ ὁ ὁπλοφόρου προθύμως ἐπεδραμ φή-
σαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥγηται, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προσ-
λαβὼν τὸ τοῦ νεανίσκου σωτήριον, καταβὰς ἀπὸ τοῦ B
βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τοῦ πολε-
μίων στρατόπεδον, ὅπερ κρημνοῦ, τεθεὶς ἄκρας εἰς λεπτὸν
ἀπηκονημένης μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ προεστεφα-
νώσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ἐπιχειρήσεις ἀπομαχό-
μενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ
στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει προειῆναι τοῦ χωρίου τὴν
ἀσφάλειαν, & πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶ) καὶ ἐκείνας
μὴ ἀναβλῦσαι μόνον, ἀλλὰ μὴ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον
εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον. C
καὶ προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲ ἀνα-
βλῦσαι κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον
τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν δ' φθέγξονται μηδὲν ὡς
ἐκαλοιοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐ-
τοῖς τοῦ στρατοπέδου τοῖς πολεμίων, ὑποφανέντες ἤδη τῆς
ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλε-
γον, ὡς τοὺς ὑπονόμων καὶ τοῦ σπηλαίων προϊέναι τοὺς
ἑβραίους. καὶ προσιόντων τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτ' D
ἔφασαν ἐλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησόμεθα
τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τοῦ φωνὴν ὁ τοῦ
σαοὺλ παῖς, ὡς νίκην αὐτοῖς σημαίνουσαν, παραυτίκα
μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ ἧπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολε-
μίοις. ὡς δ' ἐμφάνεσθαι τοῦτον ὅτι τὴν πέραν ἦκεν,
ἔρημον ὄσαν τοῦ φυλαττόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κα-
κεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς ταλαιπωρίας, ἐβιά-
σαντο τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοῖς πολε-
μίοις. ὑπὸ πεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀπεκτείνεσι E
μὲν εἴκοσιν. ταραχῆς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς ἐγέμε-
σαν. ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀπορρίψαν-
τας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἐκ
πολλῶν ἐθνῶν εἶ), πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, &
δὲ εἴκαζον ἀναβλῦσαι πρὸς αὐτοὺς τοῦ ἑβραίων ἐκ τοῦ
δύο μόνους, εἰς μάχην ἐξάπονδον. καὶ οἱ μὲ αὐτοῦ ἀνα-
σθήσαιον πλεινόμενοι. τινὲς δὲ φύγοντες κατὰ τοῦ πέρων
ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τοῦ δὲ τοῦ σαοὺλ κατασκό- F
πων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν παλαιστινῶν φρα-
σάντων τοῦ βασιλεῖ, σαοὺλος πρῶτα μήπως εἴη τοῦ αὐτοῦ
κεχωρισμένος. ἀκούσας δὲ τὸν μὲν αὐτῷ τὸν ὁπλο-
φόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα λαβόντα τὸν ἀρχιε-
ρατικὸν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων.
τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων φράσαντος,
ἐπεξέρχεσθαι τοῖς παλαιστινοῖς, & τεταραγμένοις προσ-
βάλλειν, καὶ φονεύειν ἀλλήλους. προσφέρεσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ
πρότερον εἰς τε τοὺς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ- G
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαοῦλος. γνωμῶν δὲ
ὡς μυρίων ἤδη τοῦ ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους κα-
τὰ πᾶσαν ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἴτε δὲ ὑπὸ τῆς ὅλη τῇ νίκῃ χαρᾶς ἔτυ γνωμῆς, συμβαίνει γὰρ
μὴ κρατεῖν τὸ λογισμοῦ τοὺς ἅπαξ δυτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προπίπτει, καὶ πολλὴν
αὖ ἔχον κακῶν μέμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτός τε τιμωρῆσαι & δίκην ὑπολαβεῖν ὧν ἐκ τῶν παλαιστινῶν

Occupauerant enim collé quendam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset prælidij. Filius verò Saulis cum armigero suo consparat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ recipiendum est, quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi, deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant, sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in spelucas & subterranea se abdiderunt, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem insectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

VII.

diris deuouit eum,quicunque intermissa cæde A ante noctem cibum caperet,nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere.Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus referrá apibus,filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes,eásque consensu populi ratas habitas,fauum fortè nactus expressum inde mel edebat:& monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret,edere quidem destitit: negauit tamen rectè B id à patre factum.maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse,si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos.Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt:& inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiã tum C cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant,quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent,statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles D haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est,inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, E quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam abeo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat,vniuersos confestim in vnum locum statuit:& ipse cùm filio seorsũ, stans,sorte deprehẽsurus quis in culpa sit.cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset,& cuius peccati sibi esset conscius.tum F ille,Equidé pater,nihil aliud scio,nisi quod heri dum hostem persequor,edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum,pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil,inquit,deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam. G

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' εἴτις ἀποχόμενος τῆ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάνοι, ☪ μὴ μάχης ἢ νυξὶ ἐπελθῆσα ☧ ἀναιρέσεως καὶ ☧ διώξεως αὐτοῖς παύσῃ τὴν πολεμίων, ☩ ἐπάρατος ἦ. ☧ ὁ σαοὺλος τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγλυκὸ βαθὺ κὴ μελιτῶν γέμοντα, ☧ διφράμου πληρχίας, ὁ τῆ σαοὺλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς ☧ τῆ πατρὸς ἀρᾶς, ἐδὲ ☧ ἐπ' αὐτῆ τῆ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον τῆ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὁ γνοὺς ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφὴ ἡλίου δυσμῶν, ἐθίων μὴ ἐπαύσατο. ἔφη ὁ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι ☧ πατέρα, μὴ μείζονος δὲ ἰσχύος αὖ ☪ προθυμίας διώκοντας, εἰ ζοφῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν ☪ φονεῦσαι. πολλαχῆ δ' ἂν κατακόψαντες μυριάδας ☦ παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτι ἁρπαγὴν ☧ στρατοπέδου τῶν παλαιστινῶν ζέπον). ☪ λείαν πολλὴν καὶ ἐσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι ☪ ζῶντ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται ὁ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς ☦ θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐδίον. κὴ ὁ σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. κὴ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν ☦ ὄχλον τὰ ἱερεῖα. κὴ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δ' ἀγύσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ ἐᾷ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο ὁ πάντων κῦ ☦ θρόσαξιν τῶ βασιλέως ποιησάντων, ἱσπιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλος, κὴ ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄγειν δ' ἐδόκει ὅτι ☦ παρεμβολὴν ☦ πολεμίων ὅτι ☦ ἁρπαγὴν ☦ ἐν αὐτῇ βεβλόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἰκουόντων ἔπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ πρόσθεν προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἐχέτευσεν ☦ ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βασίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον ☦ ἐχθρῶν ἀσφαλεῖραι τοῖς ἐν αὐτῷ ἐυσχάνοντας. εἰπόντος ὁ τῶ ἱερέως, μὴ ἀποκείνεσθαι ☦ θεόν. ἀλλ' ὁ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλος πεῦθανομένοις ἡμῖν φωνὴν ὁ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προτερον αὐτοῖς προμεμύσε πάντα, κὴ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν ἄπιον ☧ σιωπῆς. ☪ ὄμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ᾗ μὲν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ᾗ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος ἀποκτίνῃ αὐτὸν, ☪ θεὸν ὕπως ἱλάσαθαι, ὡς αὖ εἰ καὶ παρ' ἀλλοῖα κὴ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, ☦ ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον. ☧ ὁ πλῆθος τοῦτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, ☩ ῥηγμα πάντας ἴσπιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσατω ὁ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, κὴ κλήρου τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. κὴ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς ἐᾷ ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος ὁ ὑπὸ ☧ πατρὸς τί πεπλημμέληκε. καὶ τί προῒ ☦ βίον οὐκ ὀρθῶς ἐδὲ ὁσίως αὐτῷ διαπεραξαμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὴν ἐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τλὺ ἀρὰν αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ δίωκον τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλος δ' ἀποκτίνειν αὐτὸν ὄμνυσι κὴ ☧ γλυκύτητος ☪ τῆς φύσεως ☪ τῶν φίλτρων προτιμήσας ☦ ὅρκον. ὁ δ' ὑ καταπλήττεται τλὺ ἀπειλὴν ☧ θανάτου. ☩ θρασυσπάμενος ὁ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, ἐδ' ἑτοίμως σε φησὶν ἱκετεύσω φεῖσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπό τε ☧ ἀσεβείας γονέων, ☪ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ☩ παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

ὅλῃ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε & συνέπαθεν. ὤμοσέ τε μὴ φεύξεσθαι τὸ ἄρπιον τῆς νίκης, ἰωνάθλου δὲ θανάτου. καὶ τὸ μὲν ἔτος ἐξαρπάζουσι τοῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ γὰρ τῷ νικήσαντι ποιοῦνται τὸν θεὸν, ὡς τὸν αὐτὸν ἀπολύσαντα τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει δὲ εὐτυχῶς & τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρωσάμενος τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῶβας. ἦσαν δὲ παῖδες αὐτῷ ζεῖς μὲν πρωτόγονος. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δὲ, μεροβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβενάεργον. νῆσος δὲ σκεῖνος σκαλεῖτο. νῆσος δὲ καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, ἰοὶ δὲ ἀβελίου. ἰωὴλ δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δὲ ἂν πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς εὐφορίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προήγαγε, καὶ τοῦ ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τοῦ δὲ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurántque non laturos se vt occidatur Ionathas autor tam luculentę victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millib. hostiũ. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinósque & Idumæos & Amalecitas, & regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerũt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patruelis Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quoscunque hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimum quenque in suum deligebat satellitium.

B

C

Κεφάλαιον ή.

Σαοὺλου πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμοὺηλος δὲ προσελθὼν πρὸς τὸν σαοὺλον, D πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προκείνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ γνώσεσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῷ δὲ θεῷ καὶ τὰ κατ' ἐκείνην καὶ τῶν ὅλων προσημάτων. λέγειν δ' οὕτω ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοῖς ἑβραίοις ἀμαληκῖται διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐς ἔλλοπος χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον E τοὺς ἀμαληκίτας, & κρατήσαντα μηδὲν αὐτῶν ὑπολυπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ βρεφῶν, καὶ ταὐτὸν ὑπὲρ ὧν τοῖς προγόνοις ἠμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μή τε ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων κοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν & κτῆσιν ἰδίαν. ἀπειλᾶ δὲ ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαληκῖται ὄνομα τῆς μωυσέως κατακολουθήσαντα ἐντολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τῆς δὲ πειθαρχίας τοῦ πρὸς τὸν F θεὸν, ἐν ᾧ τῷ ποιήσασθαι τὸν πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατὸν λογιζόμενος ἓν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐτιμότητα, καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς ὑστερούσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσας τὴν ἰσραηλιτῶν ἔξω τοῦ ἰούδα φυλῆς, ὡσεὶ τριακοντα μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτὴν ὀξὺ στρατιώτας ἐσισμύριοι. σαοὺλος δὲ ἐμβαλὼν G εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους διὰ τὸν χείμαρρον τιθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν & κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐκπίπτει τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δὲ ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τοῖς πόλεσι, τῶν ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum commonefaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par esse vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionẽ proficiscũtur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, sæuiréque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliísque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cũ exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non priùs persequi destitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita vt diuinitus prædictum fuerat successit, oppidatim bellum circũferre cœpit:

VIII. 1. *Reg.* 15.

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nõ nulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciẽs. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus peperce-
runt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quàm primùm rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniáque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel:

καὶ τὰς μὲ μηχανήμασι, τὰς δ' ἐρύμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν αὐτοκοδομημένοις, τὰς δ' λιμῷ & δίψει, τὰς δ' ἄλλοις ἑτέροις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν καὶ κρίνας ὅτι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδ' ἀνθρωπίνης σκληρότερον ὑπομεῖναι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολεμίους ζῶντα δρῶν, ἔπειτα πρὸς ἄγμαπι θεῦ ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δ' καὶ τ' βασιλέα τ' ἐχθρὸν ἄγαλμα αἰχμάλωτον. ὃ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἐκεῖνον, οὐκ ἐπὶ τῦτο ποιῶν καὶ βέλτιον τῦ θεῦ, πάθει δ' νικώμενος ἰδίῳ, & χαριζόμενος ἀκαίρως ᾧ ὢν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς ἅπασι ἐμίσησε τὸ τῶν ἀμαλη-
κιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεύσας πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. σαῦλος δ', αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τ' ἡγεμόνα τῶν εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, τ' μνήμης ὧν ἐπίσειλεν ὁ θεὸς, τὸ τῦ πολεμίου κάλλος ὑπεροφθεὶς ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ θηρεῖν αὐτὰ τῦ θεῦ κελεύσαντος, τάτε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀνεδὴς ἄξιον ὠμῶς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δ' σαῦλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τ' αἰγύπτε καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τῷ τῶν πολεμίων, ὠμότητι τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔτοι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι καθίκωνται. θεὸς δ' τ' μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥᾳδιούπλε τῇ μωυσέως πενθερῷ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαῦλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελούσας ὧν ὁ θεοφήτης ἐπέσειλε μέλλοντι τοὺς θεοὺς ἀμαληκίτας ἀναιρεῖν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἰκαδε θεὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ὅτι τοῖς καθ' θωμένοις. ὁ δ' θεὸς, ἄχθε τῇ τε τ' βασιλέως τ' ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τῦ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῷ ταῦτ' ἐποιήθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ θρίαμβεύσειν τ' ἐχθρῶν, ἐκείνε τ' ἰσχὺν δόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δ' καὶ ὠμότητος, μηδὲ ὡς ἀνθρωπον βασιλέα. μεταμοῦν οὖν ἔλεγε θεὸς τὸν θεοφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τῷ χρόνῳ ποιήσας βασιλέα τ' σαῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι θεράτοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τ' νυκτὸς ὠδυνᾶλεῖν ἤρξατο τ' θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαύλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δ' τ' συγνώμων οὐκ ἐπένδυσεν εἰς τ' σαῦλον αἰτεμένῳ τῷ θεοφήτῃ, λογισάμενος οὐκ ἂν δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἀ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τῦ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἀπρωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λαμβάνειν αὐτοὺς ταῦτα γινώσκοντας. ὡς οὖν ἀπώσατο ὁ θεὸς τῇ τῦ θεοφήτου δεήσει καὶ δῆλος ἦν μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα ὠδήγετο πρὸς σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχει, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δόντι μοι τ' νίκην. ἅπαντα μέν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτῦ πεποίηται. σαμοῦηλος δ' πρὸς τοῦτ' ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δέ, τὸν λαὸν φησὶν εἰς θυσίας ἀπεκείναζε τετηρηκέναι. τὸ μὲν δὴ ζῶον τὸ ἀμαληκιτῶν ὅλον ἅπαν ἐξαφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν. ἐφείσθαι δὲ ἄλλου μηδενὸς, πλὴν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. φεῖσθαι δέ τί φησιν βουλόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἔφασαν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις ἐλέχθη ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. ὅταν δὲ ὦσιν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο προσχθίσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῷ νομίζοντες, ἢ ὅτι αὐ ποιήσουσι τὸ θεῖον κεκελευκότος. καθαφεσνεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτοῦ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπόθεῖν δοκῇ. ἥδεται γὰρ οὐχ ὑποταττομένων ὑφ' ἁλιθῆ καὶ μόνῳ τῷ θεῷ πεπαιδευμένῳ θρησκεύοντων θρησκείαν, ἢτ' αὖ πολλὰ καὶ πιμελῆ καταθύσασιν ἱερεῖα, ἢτ' αὖ κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρουσι, δέχεται ταῦτ' ἀμωμῶς, ἀλλ' ὑποτρέφεται, καὶ δείγματα πονηρείας, οὐκ εὐσεβείαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἐν μόνοις τοῦθ' ὅπερ αὖ φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς ὑφ' ἡμῶν ἔχεσι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἢ παραβαίνειν τι τούτων αἱρουμένοις ὑπέρχεται. καὶ ἔστι θυσίαν ὑπιζητεῖ παρ' αὐτοῦ. καὶ παραθύσαντα ἢ κἂν ἡ λιτὰ, πενίας ἥδιον τὸ τιμιώτατον δέξεται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ θεῷ. κατεφρόνησας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέσταλε. πῶς οὖν οἴῃ τὸν θυσίαν αὐτὸν προσβλέψειν ἐξ ὧν κατέχρηνεν ὑπολείας γινομένου, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύειν ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τῷ παραχόντος σοι θεῷ ταύτην ἠμέλησας. σώφρων δ' ἀδικεῖν ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. παραβαίνειν γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. καὶ μὴν τοι γε θεὸς καὶ τὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὰ λείαν μηδὲν ὠφελεῖν. ἀλλὰ συγγνώσκει, καὶ προῆκε ἴσθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρὸν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριστηρίους ὑπολέσαι τῷ θεῷ. ὁ δέ, ὡς γὰρ ἑώρα τὸν θεὸν ἀλλαττόμενον, ἀπήει πρὸς αὐτόν.

A Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum aduducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturũ. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde B discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem falsus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque vt manoset tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit. C D E

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σαμουὴλ ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα ἀντὶ Σαοὺλ ὅτε ἔθυεν.

CAP IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

Σαοὺλ ὁ, καταχεῖν βουλόμενος τὴν σαμύηλον, ἐλλαμβάνει τὴν διπλοΐδος, καὶ διαίας τὴν ἐλκῆς διὰ τὸ μεθ' ὁρμῆς ἀπεῖναι τὴν σαμύηλον ἠλυομένης, διαχίζει τὸ ἱμάτιον. τῷ δὲ προφήτῃ τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ διαχισθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμμένειν γὰρ τὸν θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς τὸ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνου πάθους ὄντος οὐχὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλ, ἀσεβῆσαι μὲ ἔλεγε, καὶ ἡμάρτηκα δὲ ποιήσας τὰ προσταχθέντα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρεκάλει τῷ πλήθους ὁρῶντος σὺν αὐτῷ προσκυνῆσαι τὸν θεόν. δίδωσι δὲ τοῦτο σαμύηλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγει δὲ κἀ ὁ τῶν ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πιστεύσαντα μὴν πῶς εἶη παρὼν ὁ θάνατος, εἶπεν, ὡς σὺ πολλὰς μητέρας ἐφείσω τέκνοις ὀδύρεσθαι καὶ πένθος ἄγειν ἐπάπασας, οὕτως ὀδυνήσῃ ὑπὸ σαυτῷ διαφθαρέντι τὸν μητέρα. καὶ κελεύει προσαχθῆναι αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

F Saulus autem, cùm scindere vellet pallium Samuelis, apprehendit eius laciniam, & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabátque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cùm, ô mortem amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cædis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas: iussítque eum ibidem in Galgalis G

interficiat: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tũ demũ sentiẽs in quæ mala offenso Deo peruenissет, ad Gaba regiam proficiscitur, quod
1.Reg.16. nomen collem significat: nec post illam diem vnquam in propheтę conspectum venit. Samueli verò vicem eius molestè ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, & assumpto sacro oleo Bethlema proficisci ad Iessæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere, quem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cúmque propheta diceret vereri se, ne si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, iussus hac de re securus esse, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, quærentibúsque aduentus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sacro Iessæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: visóque natu maximo eximia statura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipse admiratus dignum regno ducebat, responsum est, non eadem spectare Deum quæ homines. Tu, inquit, visa iuuenis pulchritudine, iam satis dignum principatu existimas, apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium est regnum, sed animi virtuti, & eum requiro qui hac sit perfectè excultus, pietatéque ac iustitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta iubet Iessæum filios omnes ostendere: móxque & alij quinque adfuerunt. horũ nomĩna iuxta ætatis ordinẽ sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanaael, Rael, Asamus. His quoq; visis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quisnam ex his eligendus esset, & auditò quòd nullus, sciscitatur ex Iessæo, num quos præterea liberos habeat. Quo respondente, esse etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confestim vocetur: non enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam accitus à patre venit, adolescens colore flauus, & martium quiddã tuens, alioqui liberali specie, tum propheta ad patrem versus submissa voce, Hic est, inquit, quem regnare Deo visum est, & cum dicto accumbit, & proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipítque vt iustitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei discedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuersam illustre nomen consequuturam: Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum quibuscunque gentibus congressus fuerit, semper victorem redituru, insignémque inde gloriam tam sibi paraturum quàm posteris relicturum. Post mandata Samuel domum proficiscitur, simúlque numen deserto Saulo ad Dauidem commigrat.

ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀχθόμενος ὧν πεπραγόσιν κακῶν ἐχθρὸν αὑτῷ τὸν θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δ' ἑλληνιστὶ ἐρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκείνου οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ δ' λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεὸς. λαβόντι δ' τὸ ἄλυον ἔλαιον, εἰς βηθλεεμὶτ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠβήδου, καὶ χείσαι τῷ ἰῶν αὐτοῦ ὃν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα χρυσόμυον. ὁ δ', ἀλλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σαοῦλος αὐτὸν ἀνέλῃ λοχήσας αὐτόν, ἃ καὶ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ κ' δόντος ἀσφαλείας ἐδόν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἀπαντάζοντό τε τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δ' ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. ποιήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῷ ἰῶν σύμεγέθη καὶ καλὸν, εἰκάσειν ἐκ τῆς σύμμορφίας τοῦτον εἶ) τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δ' τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπειρωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χείσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, ἃ τὰ αὐτὰ ἐλλείπειν ἀνθρώπους εἶπε τὸν θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπων τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶ). ἐγὼ δ' ὑπομάτων σύμμορφίας ἐπαθλον ποιοῦμαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, κ' ζητῶ ὅς τις ταύτης ὄξι τελέως σώφρων, δίσεβείᾳ κ' δικαιοσύνῃ τὸν αἰδρεία κ' πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωίσαται κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ὑποδεῖξαι σαμούηλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δ' ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δ' καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου ταῖς μορφαῖς, ἐπηρώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἐκεῖνα, πωυθάνεται τ' ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δ' εἶ) δαβίδην τοιοῦτον, ποιμαίνειν δ' καὶ τ' τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ἐπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταπλεθλιῶσαι δὲ εἰς τ' δεῖπνον ἐκ εἶ) δυνατὸν αὐτοῖς ἐκεῖνα μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τ' πατρός, παῖς ξανθὸς μὲ τ' χρόαν, ὀφρυὸς δ' τὰς ὄψεις καὶ καλὸς ἄλλως, ὅτος ὄξι εἰπὼν ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλεὺς ἀρίσας τῷ θεῷ. κατακλίνει δ' αὐτός, καθαχλίνῃ δ' ὑπ' αὐτὸν τ' νεανίσκον καὶ τ' ἰεσσαῖον μ' καὶ τ' παίδων. ἐπεῖτα λαβὼν ὁ σαμούηλος ὁρῶντος τοῦ δαβίδ κ τὸ ἔλαιον, ἀλήφετε αὐτὸν, κ' πρὸς τὸ ὗς ῥῆμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦθ' ὅτι βασιλέα αὐτὸν ὁ θεὸς ἥρηται. παρὴν δ' εἶ) δίκαιον καὶ κατήκοον αὐτῷ τῷ προσαγομένων. ὅτως δὲ αὐτοῦ ὠδαμμένος τὴν βασιλείαν ὅτι πολὺν χρόνον, καὶ τ' οἶκον λαμπρὸν καὶ πρεσβύτον ἡμίθεον. καταφρόνησαν δὲ καὶ παλαιστινοὶ, καὶ οἷς αἰ ἔθνεσι πολεμῆ, νικῶντα, κ' προϊόντα τ' μάχην, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν κ' τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. καὶ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δ' τ' δαβίδην μεταβαίνῃ τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοῦλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τῷ θείῳ πνεύματος εἰς A
αὐτὸν μετοικισαμένῳ, ὁ σαοὺλ ὑπ' ἀκρίτου πάθη
δύνα καὶ δαιμόνια, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ σπαραγμοὺς ἐπιφέ-
ροντα, ὡς τοῖς ἰατροῖς ἀλλίου μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ
ἐπινοεῖν, εἰ δέ τις ὑφ' ἁδὸν ψυνάρμος καὶ ψάλλειν
ἐπὶ κιννύρᾳ, τοῦτον ἐπέλθοντα ζητῆσαι τοῦτον ἀνθρω-
πον. φήσαντος δέ τινος τ' παρόντων, ἐν βηθλεέμῃ πόλ
τινα θεάσθαι ἰεσσαίου μὲ υἱόν, ἐπὶ ἢ παῖδα τ' ἡλικίαν, δύ-
ναμιν ἢ καλόν, τὰ ἢ ἄλλα πολλῆς ἀπειρῆς ἄξιον,
καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὸν
ἄνερα. πέμψας πρὸς τ' ἰεσσαῖον ἐπέλαβεν ἔπος ἐπέλλειν
αὐτῷ τ' δαβίδην, τὸν ποιμνίων ἐπόμενον ὄντα. βέλεσθαι
γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν αὐτὸν ἐν μορφῇ καὶ ἀνδρείᾳ ἀκούσας
τὸ νεανίσκου. ὁ ἢ ἰεσσαῖος πέμπει τ' υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, B
κομίσαντα τῷ σαοὺλῳ. ἐλθόντος ἢ, ἠσθη. καὶ ποιήσας ὁπλο-
φόρον, ἔχει πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξήτει γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ
πρὸς τὸν ὑπὸ τ' δαιμόνων ταραχὴν ὁπότε αὐτῷ ταῦ-
τα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις,
καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν
σαοὺλον. πέμπει δ' οὖν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παῖδα
ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτῷ τ' δαβίδην κελεύων. ἥδεσθαι
γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. τὸν δ' οὐκ αἰτεῖσθαι
τῷ σαοὺλῳ, σωσεχώρησε ἢ κατέχειν.

Κεφάλαιον ί.

Ἀλλη γραφὴ παλαιστινῶν ὅτι πρὸς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελ-
θόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην,
ὅπλοις τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σωχοῦς καὶ ἀζη-
κοῦς καταλαμβανόμενοι γραφοπεδεύονται. αὐτοπεδά-
γει δ' αὐτοῖς τ' γραφὴν ὁ σαοὺλος, καὶ ὄρη τινος ὄρους E
γραφοπεδευσάμενος, ἀναγκάζῃ τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲ
πρώτου γρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅπ' ὁμοίᾳ δέ τινος ὄρ-
σει αὐτικρὺ τῇ καταληφθέντος ὑπὸ τ' σαοὺλ γραφοπε-
δοῦσαθαι. διέτεμνε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ γρατόπεδα μέ
σος αὐλὼν τ' ὄρων ἐφ' ὧν ἦν. καβαὰς ἦν τις τ' παλαιστι-
νῶν γρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως ὑγίτης, αὐτὴρ
παμμεγεθέστατος, ὑπὸ δὲ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθα-
μῆς, ὅπλα τῇ φύσῃ τ' σώματος ἀναλογίᾳ προκείμε-
νος, θώρακα μὲ γὰρ ἐνεδέδυτο γαθρὸν ἄγοντα πέντε F
χιλιάδας σίκλων, κόρυθα ἢ καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας
εἰκὸς ὑπὸ αὐδρὸς ἔτυ φθαδόξειν τὸ μέγεθος σκεπάσαι
μέρη. δόρυ ἢ ὑπὸ, ἐ χεῖρον βάσαγμα δέξιας, ἀλλ' ὅπ' τ'
ὤμων αὐτὸ ἄρων ἔφερεν. εἶχε ἢ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων
σίκλων. εἵποντο ἢ πολλοὶ βασάζοντες τὰ ὅπλα. γαὶ
τούτῳ ὁ γολίαθος ἐπὶ μεταξὺ τ' φαλαγγῶν, βοᾷ
τε ἀφίησι μεγάλην, καὶ πρὸς τ' σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους
λέγει. μάχης μὲ ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ G
ἀνάγκη τῷ γραφὴν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν;
δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μάχεται τῷ ὑμετέρων, καὶ βεα-
βαιούσθω τὸ τ' πολέμου τέλος ἐν τῷ νικηθῆ. δηλοῦσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολὺ
ἢ κρεῖττον εἶ καὶ σωφρονέστερον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁπλίσθαι ἢ τ' πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τ'
οἰκείων γρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡ-
μερῶν ἐ διέλιπε προκαλούμενος ὅπ' τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτοὺς τ' σαοὺλ

quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuitúmque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Ieſſæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Ieſſæum abducturi Dauidẽ à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Ieſſæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque veniſſet confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cynniram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Ieſſæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

CAP. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt: & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus, atque ita per quadraginta dies prouocare hostẽ prædictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

X I.
1. Reg. 17.

cum vniuerso exercitu: qui prodibant quidem A
in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat.
Ad hãc expeditionem profecturus Saulius Da-
uidem remiserat patri, contentus tribus aliis ei-
us filiis; qui tum signa regia sequebantur, is-
que ad gregum curam intermissam se recepe-
rat. Sed dum bellum ducitur magis quam geri-
tur, missus à patre venit in castra, visurus quo
in statu res essent, & fratribus necessaria porta-
turus. Interim Goliathus ex more progreditur, B
& iam insolentior exprobrat, ne vnumquidem
esse inter Hebræos qui in singulare certamen
descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fra-
tribus colloquebatur de patre & rebus domes-
ticis, auditisque barbari conuiciis grauiter
commotus, se paratum dixit vt hostem exci-
piat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat ho-
minem, per imperitiam rerum supra quam æ-
tatem eius deceat ferocientem, addens satius
esse vt ad patrem ac greges quàm primùm re-
uertatur. reuertitus est Dauid fratrem, nihilomi- C
nus apud alios milites professus est sibi non
deesse animum ad singularem pugnam, ita vt
celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare
accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, in-
quit, rex cur abiiciamus animos aut formide-
mus. Ego congressus cum hoste insolentiam ei-
us compescam, & elatum ac ferocientem pro-
sternam, & ex terribili deridendum reddam:
tantóque erit tua simul & tuorum illustrior
gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro D
hostis deuictus videbitur. Saulo verò laudante
generosum eius animum, nec tamen audente
rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ
est, inquid, quod dubites: nam hæc Deo fretus
polliceor, cuius fauorem iam non semel ex-
pertus sum. Quum enim paternos greges pas-
cerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ip-
samque feram in me impetum vertentem
cauda correptam, solóque afflictam occidi: ne- E
que mitiùs tractaui vrsum greges inuadentem:
& hanc quoque belluam nihilo pluris facio,
qui cùm in Deum atque homines conuicia e-
uomat, non patietur cæleste numen impune
hoc illum auferre, sed meis eum manibus per-
domabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis
vt rex omnia fausta precatus ad pugnam eum
mitteret, instructum prius thorace regio simúl-
que ense ac galea. Tum Dauid qui armis ge-
standis non assueuerat, grauari se his magis F
quam muniri sentiens. Tuus sit, inquit, hic or-
natus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo
tuo permitte meo arbitratu pugnam capes-
sere, & cum dicto arma deponit, baculúm-
que tantùm assumit: & coniectis in peram
quinque lapidibus de glarea torrentis, funda
dextram armatus in hostem properat. Hunc
apparatum postquam vidit barbarus, adeò
contempsit, vt per ludibrium percontaretur, G

καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρετάσσοντο μηδ' ὡς εἰς μά-
χην, ἀπ' ἄρχοντο δὲ εἰς χεῖρας. τῶ δ' πολέμω συ-
ενεχόντος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαισινοῖς, σαοῦλος ἀ-
πέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρ-
κούμενος αὐτὸ τοῖς τεσσιν υἱοῖς, οὓς ὅπη συμμαχίαν κ
τοῖς κατὰ μόνους ἔπεμψεν. ὁ δ' τὸ μὲν πρῶτον, ὅπη τὰ
ποίμνια πάλιν κ τὰς νομὰς τῆ βοσκημάτων ἀφορ-
μήσεται. μετ' ὀ πολὺ δ' ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον
τῆ ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ τῦ πατρὸς, κομίσας τε τοῖς
ἀδελφοῖς ἐφόδια, κ γνῶναί τι περὶ τῶν. τῦ δ γολιά-
θου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζον-
τος, ὅτι μηδεὶς ὄζιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην
αὐτῶ ὁλμᾶ καταβῆναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν
δαβίδης περὶ ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφη
μοῦντος τὸν στρατὸν κ κακίζοντος τὸ παλαισινῦ κ
γανάκτησε κ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸ εἶπεν ἑτοίμως
ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τᾶτ' ὁ πρεσβύ-
τερος τ ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, θλιμερέ-
στερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ προσήκοντος εἰπόν.
σμέλδοσέ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδί-
ζειν. καταμειδιάσας δ τ ἀδελφὸν, ὑπεχώρησεν, κ πρός
τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ
προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' οὗτοι τῷ σαοῦλῳ τ
τῦ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ
βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τί βέλεται καὶ λέγειν, μὴ
ταπεινὸν εἶπεν ἐγὼ φρόνημα, μηδ' ὑλαβὲς ὦ βασιλεῦ.
καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τ ἀλαζονείαν τ πολεμίου χωρίσας
αὐτῶ δίχα μάχης, καὶ τ ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῶ
λάβω. ἠύοιτο μ αὐτὸς ἔτι καταγέλαστος ἐνδοξον ἢ τὸ
σὸν στρατόμαι, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυνα-
μένου καὶ πιστευομένου τὰ τάξιν κ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ
παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ἀπο-
θανοῦμαι. τῦ δ σαοῦλος, τὸ μ θλιμερὸν αὐτὸ κ τ δύσχιαν
θαυμάζοντος, ὁ θαρρῶντος ἢ ἐπ' αὐτῷ δίχα τ ἡλικίαν,
ἀλλ' ἀθενέστερον εἶ δίχα ταύτῃ πρὸς εἰδότα πολε-
μεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγ-
γέλλομαι τῷ θεῷ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμῦ. πεπείραμαι γὰρ
αὐτῷ κ βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μοι ποτὲ τοῖς
ποιμνίοις, κ ἁρπάσαντα ἀρνα διώξας καταλαμβάνω,
κ τ μὴ ἀρνα ἐκ τ στόματος ἁρπάζω τ θηρός. αὐτ
δ ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τ οὐρᾶς βασάσας, καὶ προσρή-
ξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμε-
νος διαπέφθεμαι. νομιζέσθω δὲ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων
εἷς τ θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλῦ τ στρατιὰν καὶ βλασ-
φημῶν ἡμῶν τ θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει.
τῇ προθυμίᾳ δ' ἑπόμενος καὶ τῇ τόλμῃ τῦ παιδὸς ὅ-
μοιον γνώσεσθαι τέλος. ταῦτα τῦ θεῦ σαοῦλος δεξάμε-
νος, ἀπέδυ φησὶ πρὸς τὸν μάχιμον. καὶ περιθεὶς αὐτῷ
τ αὐτὸ θώρακα, κ περιζώσας τὸ ξίφος, κ περικεφα-
λαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δ δαβίδης, βαρυνόμε-
νος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγυμνάσατο γὰρ, ἃ δ μεμαθη-
κὼς φέρειν ἄπλα, ταῦτα μὴ εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὺς ἔστω
κόσμος τῦ καὶ βασάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς θέλω σου, καὶ ὡς ἐγὼ βέλομαι μαχεσθῆναι.
τίθησι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἀφαιρεῖται, καὶ πέντε λίθους ἐκ τῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς
τὸν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χρατῶν φέρων, ὅπη τὸν γολίαθον ἐπορεύε-
το. καταφρονεῖ δ' ἵππος ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσίσπωντα, ὡς οὐκ ὄσα πρὸς
ἄνθρωπον ὅπλα νενόμικε ταῦτ' ἔχων μέλλοι μαχεσθαι. οἷς δ τυχὼν ἀπελαύνομαι κ φυλασσόμενα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν ἀπὶ ἀνθρώπῳ κυνὰ ἔξ) δοκεῖς ὁ δ' ἐχὶ τοι- A
ῦτον, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκεί-
νατο. κινεῖ ὃ θεὸς ὀργὴν τ' γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τί-
θεῖ ὧν τ' θεσπηγείας τὸ θεῖ. καὶ δώσειν ἐπείλησε
τὰς σάρκας αὐτῷ τοῖς ὀπηδείοις κὴ τοῖς μεταρσίοις δια-
σπασάσθ. ἀμείβε) δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μ' ἐπέρχῃ
μοι ἐν ῥομφαίᾳ & δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ ὃ χωρῶν
ὅτι σε, τ θεὸν ὥπλισμαι, ὃς σέ τε & τ πᾶσαν ὑμῶν σρα-
ταιὰ χερσὶ τ ἡμετέρᾳς δολόσει. καθαιρήσω μὴν γὰρ
σε σήμερον, κὴ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ πα- B
ραβαλῶ. μαθήσονται ὃ πάντες ὅτι θεράπευεν ἑβραίων
τὸ θεῖον, & ὅπλα ἡμῖν κὴ ἰσχὺς τούτου ἐστὶ τὸ κηδόμενον.
ἡ δ' ἄλλη συνάθροισις καὶ δύναμις ἀνωφελὴς, θεοῦ μὴ
παρόντος. ὁ ὃ παλαισινὸς, ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠ-
κύτητα κὴ δρόμον ἐμποδιζόμενος βάδην ὅπῃ τὸν δαβί-
δην συνάγινεται, καταφρονῶν καὶ πεποιθὼς γυμνὸν
ὁμοῦ καὶ παῖδα ἐπὶ τῇ ἡλικίαν ἀπόνως ἀναιρήσειν.

Κεφάλαιον ιά. C

Μονομαχία δαβίδου θεοῦ γολίαθον κὴ ἧτα τῶν παλαισινῶν.

ΑΠαντᾷ ὃ ὁ νεανίσκος μὴ συμμάχε μὴ βλεπο-
μένῳ τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν σύμαχος. κὴ ἀνελόμε-
νος ἐκ τ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τῆς χειμάρ-
ρου λίθον ἕνα, & ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅπῃ τὸν
γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τ ἐγκεφάλου D
τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τ γολίαθον
ὅπῃ τ ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσα) τῷ πολεμίῳ κειμένῳ,
κὴ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν ἐκ ἔχων αὐτὸς,
ἀποτέμνει τ κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ γολίαθος, ἤτ[τ]α
& φυγὴ γίνε) παλαισινοῖς. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες
ἐρρίμμενον, κὴ θεὸν τ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἐπ μιᾷ δι-
έγνωσαν. ἀλλ' ἀγρᾷ & ἀκόσμῳ φυγῇ ὡδηδόντες
αὐτοὺς, διαρπάζειν τ κινδύνων ἐπέρρωντο. σαοὺλος ὃ καὶ E
πᾶς ὁ τ ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν ἐπ'
αὐτούς. & πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῆς
γίττης ὁρίων & τ πυλῶν τ ἀσκάλωνος, κὴ θνήσκουσι μ'
τ παλαισινῶν εἰς ἑξισμυρίους, οἷς ὃ ἴσοῦτοι ἑξαπλασίαν
γίνονται. σαοὺλος ὃ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτ',
διαρπάζει τὸ χαρακώμα καὶ ἐνέπρησεν. τ ὃ κεφαλὴν
τοῦ γολιάθ δαβίδης εἰς τ ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, & F
τ ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνον ὃ & μῖσος τοῦ
σαοὺλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ
τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μ' κυμβάλων κὴ τυμπάνων καὶ
παντοίας χαρᾶς, ἦδον αἱ μ' γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺ-
λος ἀπώλεσε παλαισινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι δ', ὡς
μυριάδας δαβίδης ἀφανίσθε. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασι-
λεὺς, ὡς τὸ μ' ἔλαττον τ μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δ'
τῶν μυριάδων πλῆθος ἀναθεὶς τῷ νεανίσκῳ, κὴ λο-
γισάμενος μηδὲν ἕτερος μ' λαμπρὸν διφημίαν ἢ τὴν
βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν
ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τ μὲν πρώτης τάξεως, ἐ- G
πεὶ τῇ δέει πλησίον αὐτοῦ κὴ λίαν εὐγὺς ἐδόκει, ἐποίη-
σε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μεθαρμόσας, ἀποδείκνυσι χι-
λίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεσέραν ὃ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς
τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τεθνηξόμενον. δαβί-
δης δὲ πανταχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατόρθου καὶ διαφερόντως ἐβλέπετο,

num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustratim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contra vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quam vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Cap. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum iuditorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit 1. Reg. 18.
& gladium eius Deo consecrauit.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpe hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur rē feliciter gerebat:

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum glorioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita aſferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

ὡς δ' ἐαφροδολεῖ τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῖ καὶ τὴν θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ πάθος ἐαφκεφοιῶτος γνώεσθαι φανερὸν καὶ ἐγκαλυπθῆναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν ἕξων σόμφος τοῦ ὅτι δαβίδην ὑπεβελῆς, ἡδέως ἤκουσε, καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸ ἔρωτα μηνύσαντας αὐτῆς ἔφη, γνησόμφον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄπιον αὐτῷ λησομένῳ. καταγγέλλω γὰρ ἔτη αὐτῷ τὸν τοῦ θυγατρὸς μὴ γάμον, αὖ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', καὶ γέρως ἦν τῷ λαμπρῷ προσηνθέος, καὶ βελόμφος ἐπ' ἔργῳ καταβόλῳ καὶ ἀπίσῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσει μᾶλλον ὅτι τὴν προῖξιν, ἐγκαθαρήσεται ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀσφαλῶς, ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτοῦ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτοῦ κτείνας. ἐγένετο δὲ τοῦ δαβίδου γνώσεως κελεύειν τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο ἐγκελεύεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι σέρνοι μὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σάουλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βέλει δ' αὐτοῦ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν ἔοικε δοκεῖ γαμβρὸν γνώεσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοιοῦτον φάνεται, ἐμάλιστα ὅτι ταπεινοῦ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρου. σάουλος δ' ἀγγλαΐτων αὐτοῦ τοὺς οἰκετῶν τὰς τοῦ δαβίδ ὑποκείσεις. ἃ χρημάτων ἔφη δεῖσθαί με φεύζεται αὐτοῦ, ὧδε εὐδενῶν. ἀπεμπολᾶν γάρ ὅζιν ὕπως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζειν. γαμβρῷ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτοῦ. βέλεσθε δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀντὶ τοῦ γάμου τοῦ θυγατρὸς, ἃ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν παίρος οἰκιῶν κομίσῃ, παλαιστινῶν δὲ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. αὐτοῦ τε γὰρ ἐμοὶ τίνων ἡδὺν ἂν εἴη ποθεινότερον ἢ λαμπρότερον τῶν γνώσεσθαι. τῆς παιδὸς πολὺ τὸ γενομισμένων εὐνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μέρτυρομένῳ τοῖς πολεμίων ἥτταν. κομιδέντων δὲ τούτων πρὸς τὸν δαβίδην τῶν λόγων πάντες, τὸν σάουλον ἐαυτοῦ δαπάνας νομίζων αὐτοῦ πρὸ τῆς σωτηρίας, ὡς δὲ βελόσασθαι θεμένας, ὡς δ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσολον ἔσι τὸ προκείμφον ἔργον τῷ λογισμῷ προνοήσας, ὥρμησεν οὐδὲ μὴν ἑταρίας ὅτι τοὺς πολεμίους, καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ γάμου καταγελμένον πρᾶξιν. ὁ θεὸς γὰρ ἅπ ὁ πάντα ποιῶν δύμφρη καὶ δυνατὰ, δίδοται τῷ δαβίδη. κτείνας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, ἐγκρατὴς τοῦτον ὁπολείξεως, τὸν αὐτὸ τούτων γάμον ἀπαιτῶν.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: ciúſque necis Ionathã filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως θαυμάσας τὴν δαβίδου τῆς ἀνδρείας, συνοίκιον αὐτοῦ τὴν θυγατέρα σάουλ.

ΣΑουλος ἢ οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τοῦ ὑπεχημένου, αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δὲ ὅπως ἀπόλλυ, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὅπλοις ὁ δαβίδης ἐναποθάνῃ τὸν γάμον ἐπιτελέσθαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὼλ ὀνόματι. ἔμελλε δὲ οὐκ ὅτι πολὺ τοῖς γεγυμνωμένοις ἐμμένειν σάουλος ἄρα. ὁρῶν γὰρ τὸν δαβίδην θεῷ τε θεοῦ, καὶ παρὰ τοῖς ὄχλοις εὐδοκιμοῦντα, κατέδεισε, καὶ τὸν φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δόξη, κτείνειν τὸν δαβίδην διεγνώκει. καὶ πρός τινα τῶν αἰφίστων αὐτῷ, ἰωνάθην τε τὸν παιδὰ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τοῖς οἰκείοις. ὁ δ', τὸ πατέρα σ' ὅτι τῷ Δαβίδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ὀλιγοστὸν ἀπὸ τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ὅλη θανάτῳ ἠλυμφῆς, καὶ τὸ παλαιὸν αἰσθόμενος καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καταδήλως, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τῆς παιδὸς ἀπόρρητον καὶ τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μοί τοι φυλάσσεσθαι ἠλυόμενον ἐκποδὼν τὴν ὀπίσσω ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ ἀπαλλάξεσθαι τὸν πατέρα. καὶ τῆς ἡμέρας ἐκφανέντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς ἂ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὲ ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δ' αὐτοῦ γεγυμνωμένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ὅτι τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως δοίη. δηλώσω δέ σοι τὸ τοῦ πατρὸς γνώμιον. Δαβίδης γὰρ πειθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑπεξίστα τοῦ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπεύδησεν ἀπατᾶσθαι τὸν Δαβίδην.

ΤΗ δ' ὑπερῴᾳ πρὸς τὸν σάουλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβον, ἤρξατο λόγον αὐτοῦ περὶ τοῦ Δαβίδ ποιεῖσθαι. τὸ κατηγορεῖν μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προσταξας ἀπολεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγυμνωμένον, μεῖζον δὲ πρὸς τὴν παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τὸν ἑβραίων λαόν, ὃν ὅτι τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος ὁλμοῦ ὑπὸς ἦναι τοῦ πολεμίου προσκλησιν. καὶ μὴ ταῦτα κομίσαντα μὲ ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ὅτι τούτῳ γάρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληνότερος αὐτοῦ γένοιτ' ἡμῖν ὁ θάνατος, ὃ δίκα τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκα τὴν συγγένειαν. συναδικεῖται γὰρ αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ σ' συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲ ἡμᾶς δυσγένειαν μεγάλην δυσγενήσαντα τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτι σοι τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζομένων, τὰ μὲ ἐξέβαλεν. εἰρήνην δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δευτέραν δὲ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων σωδίκησιν. ἀμφὸν γὰρ τούτων ὀπλελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σάουλος, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τὸν παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δὲ μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρησὰ καὶ σωτήρια τὰ πρὸς τὸν πατέρος. ἄγει δὲ πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς πολλάκις Δαβίδης κινδυνωδῶς ὑποστὰς ὑπὸ σαούλου διέφυγε, καὶ σάουλον δὶς ἐν αὐτῷ γενόμενον ὡς τὸν κτανεῖν οὐ διεχρήσατο.

ΚΑτὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς, καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνοσι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχει δ' αὐτὸν ὁ σάουλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ὑπὸ τοῦ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ὀλισθαλέστερος αὐτὸς ἐν τῷ ἐκείνου προέξειν γενόμενος.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego, patrem salutabo, & nactus occasionem de te mētionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullā enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primum è conspectu regis subtraxit.

CAP. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inquit, quānam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus? idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem? Iniuria enim hac ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum quemadmodum antè obiret.

CAP. XIV.

Quemodo David aliquoties insidias regis egrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrātibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuíque victor magna eorū strage edita ad regem reuertitur, At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post tē feliciter administratā excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatē periculosā sibi fore existimabat.

Cumque rursum intemperiis vt antè agitatetur, accitum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare, & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quòd cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hîc deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit, diluculôque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea nocte in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum afferri, omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi nisi pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re lætissetet, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibique aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quòd prioribus accidisset, rursum alios mittit. cùmque tertii quoque prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat.

A ἐπεὶ ὁ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει
C σωματάρατλε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ ταῖς
ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκεῖνα δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀγαπτεινάμενος ἀκροτίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προσ-
δόκημα ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον
τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς
δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἕω φυ-
λάττεσθαι, μὴ καὶ λάθοι παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα
φονευθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κείσει φόβος δὲ
ὑπακτείνη. μελχὰ δὲ ἡ γαμὴ Δαβίδου θυγάτηρ δὲ τοῦ
βασιλέως, ἅτε παῖς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ πα-
εῖσα δείλας ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ περὶ
τοῦ ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα, ἐδὲ γὰρ αὐτὸ ζῆν ὑπομένειν
ἐκείνου στερηθεῖσαν. καὶ μή σε φθάσῃ ἥλιος ἐνταυθοῖ κα-
ταλάβοι. ἐὰν δὲ ἔτ' ὀφεταί σε. φεῦγε δή, ὡς τοῦτο σοι δύνα-
ται παραδοῦναι ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτην
ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν ἀπ' ἀριθμοῦ ὑπὸ τοῦ
πατρὸς ἀπωλόμενον. καὶ καθιμήσασα δι' ὀθόνης διὰ θυείδος
αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα στρώσασα τὴν κλίνην, ὡς ὅτι
νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς ὑπηβολαίοις ἧπαρ αἰγὸς,
ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὅτι ὁ Δαβί-
δην, ὠχλῆσε διὰ τὴν νυκτὸς εἶπε, δεῖξασα τὸν παρόντα
τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ προσήματι
τοῦ πατρὸς σαλεύοντι τὴν ὑπηβόλαιον πεῖσασα-
μένη τὸ καταχεόμενον τὸν Δαβίδην ἀθυμαίνειν. ἀπαγ-
γειλάντων δὲ τῶν πεμφθέντων ὅτι ἠλγύνετο διὰ τῆς νυ-
κτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν ἅπαξ ἔχοντα κομιδῆναι.
βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀπελεῖν. ἐλθόντες δὲ καὶ ἀνακαλύψαν-
τες τὴν κλίνην, καὶ τὸ σόφισμα τοῦ γυναικὸς δύεντες, ἀ-
πήγγειλεν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐ-
τῇ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφισαμένη δ' αὐ-
τὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ
αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἐκ τοῦ θείου τοῦ πρὸς
τὸ σωθῆναι συμπραξίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώμην καλῶς ἔ-
χειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κατ' αἵρεσιν γε-
νομένης. ἐὰν δ' ἅπαξ ἔλεγχθῇ οἷμαι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις
ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. συγχινώσκει μὲν τῇ
κόρῃ σάουλος. ὁ δὲ Δαβίδης φυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦ-
κε πρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον εἰς ἁρμαθά, καὶ τὰ
ἐπιβουλεύσαντα αὐτῷ τοῦ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς
μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ἀποθανόν,
μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς
πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπα-
σι μετὰ τοῦ θεοῦ μου ὢν τυγχάνῃς. τὸ δ' ἐμὸν ἄπιον
σαούλῳ τε πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ
προφήτης τοῦ τὸ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει
μὲν τοῦ πόλιν ἁρμαθαί, ἄγων δ' τὸν Δαβίδην ἐ-
πί τινα τόπον γαλβααθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν
αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαούλῳ ὅτι τῷ προ-
φήτῃ τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐ-
τὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόν-
τες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προ-
φητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύ-
ματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σάουλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὅτι τὸν Δαβίδην. κἀκεί-
νων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τούτων, τελευταῖον
ὁρμηθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμούηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ἡ πρὸς αὐτὸν σαοὺλος, ὑπὸ πολλῶν πνεύματος A
ἑλαυνόμενος, ἐκφρων γίνεται. καὶ τὰ ἰωνάθης προεύσας
αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου ἐλεπόντων. ἰωνάθης
ἡ ὁ σαοὺλ παῖς, ἀφικομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δα-
βίδου, & πρὸ τῆς τοῦ πατρὸς ὑποδυσομένης δηθεὶλης,
& λέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, ὑπ' ἐκείνου πρὸς θά-
ζοιτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονευθησόμενος, μήτε αὐτῷ
τοῦτ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς ἐκ- B
βάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πρᾶττοντες. ἀλλ'
αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ εἶναι τοῦτον ὑπ'
αὐτοῦ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ αὐτῷ πρὸ τούτου
καὶ σύμβουλον προσλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καί τ' ἄλλα
πράττοντα. ὁ ἡ ὤμνυεν ἢ μὴν ἕτοιμος ἔχειν. καὶ πιστοῦντ'
ἠξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τά-
ληθέσι τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ
θεάσηται πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν
δ' αὐτοῦ τὸν πατέρα πρὸς τοῦτον ἔφασκεν, εἰδότα τὴν C
πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ δόξαν. λυπηθεὶς δ' ἐφ'
ὅτῳ πιστωσαμένῳ τὴν τοῦ σαοὺλου προαίρεσιν ἰωνά-
θης, ἐπηρώτα τίνος δὴ αὐτὸ βούλεται τυχεῖν. ὁ ἡ, οἶδα
γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέ-
λοντα. νουμηνία μοὶ εἰς τὴν ὑπαύριον ὁδὸν, ἔθος δ'
ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δο-
κεῖ, προσθεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθά-
νων διαμένω. σὺ δ' ὁπόταν ζητήσαντος αὐτὸ, λέγε προσ- D
θεῖναί με εἰς τὴν παρεῖδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς
φυλῆς ἀγούσης. προεῖπεν γάρ, ὅπ σύ μοι συγκεχώρηκας.
κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σωφρόνως ἔχοντα λέγειν ὅτι φίλοις
ὑποδημοῦσιν, ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὼν, ἴσθι μηδὲν
ὕπουλον παρ' αὐτοῦ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. εἰ δ' ὡς ἄλλως
ὑποκείνεται, τότ' ἴσθι πεπληρῶσθαι τὸ κατ' ἐμοῦ βεβου-
λευμένον. μεμύσεις δέ μοι τὴν διάνοιαν τὴν τοῦ πα-
τρὸς, οἴκτου τε νέμων τοῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ὧν πίστεις τε
παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοὺς δια- E
σώσεις ὢν οἰκέτῃ σῷ. εἰσὶ δ' ἐνίσκοις τι καὶ ἐμοὶ πονη-
ρὸν, αὐτὸς ἄγγελε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς ἡ τὸ τε-
λευταῖον δυσχεράνας τοῖς λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ'
ἐπηγγείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ὑποκείνεται μεμύειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θάρρη μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, ὀμὴν παρέσειν ὑπὲρ τ' δαβίδου
σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πολλὰ ὁ-
ρᾶς καὶ παντα χῆ κεχυμένον, καὶ πεῖν ἐρμωδύσαι F
με τοῖς λόγοις τὴν διάνοιαν ἤδη μου ταύτην εἰδότα,
μάρτυρα ποιοῦμαι τὴν πρὸς σὲ σωθησκῶν, ὡς ἐκ
ἀνήσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τῆς προαιρέσεως
δόκησιν λαμβάνων, πεῖν ἢ καταμαθεῖν εἰ τίς ὀργὴ
καὶ πρὸς ἐμὲ ὑποῤῥήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νόσος. κα-
ταμαθὼν δ' ἐκ ὑποκρύψομαι, καταμηνύσω δ' ὁρῶς
σε, καὶ πρόσω ὄντα καὶ δυσμενῶς διακείμενον. οἶ-
δεν δὲ σαφῶς ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸν ἐμὲ μετὰ σοῦ διὰ G
παντὸς δύχομαι. ἔσει μὲν γὰρ πρὸ, καὶ ἐκ ὑπολείψει
σε. ποιήσεις δ' ἢ ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ'
ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μεμνῆσθαι τούτων, κἂν
ὑποθανεῖν μοι δόξω, τὰ τέκνα μου σώζε. & τὴν
ὑπὲρ τῆς παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκεῖνα καταθου.

rámque non longè ab eo loco remotus, prius quam in conspectum Samuelis veniret, eius opera & ipse prophetam agere incepit. Cúmque ad destinatum locum peruenisset, alienatus à mente, abiectóque vestitu nudus per diem ac noctem in conspectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòst ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius insidiis conquerens, quòd se nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipse hoc temere 1. Reg. 20.
suspicaretur, vel aliis fortè suggerentibus talia facilè crederet: sed sibi soli fideret, cui compertum sit nihil mali patrem cótra ipsum moliri, alioqui indicaturum eum sibi fuisse, cùm absque ipsius consilio nihil agere soleat. Contrà Dauid iureiurando asseuerabat se vera dicere, obtestábaturque vt mallet credere ac saluti amici prospicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem haberet, posteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia consilia ideò cum ipso non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolétiam quæ inter ipsos intercedat. Quare tristis quòd iam persuasus esset, percontatus est quánam in re posset illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & solenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere solet. quare si ita videtur extrà vrbem in agro clàm te præstolabor. tu verò cùm requisiuerit me, dic profectum in patriam Bethleema, vt interim festo quod mea tribus celebrat: idque permissu tuo factum. Quòd si vt mos est de amicis, dixerit, feliciter profectus sit, scitò illum nihil mali aduersum me in pectore coquere. Sin autem aliter responderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabísque mihi rem, ita vt præsenti mea calamitate mutuáque nostra amicitia dignum est, quam fide in hoc data & accepta dominus cum seruo tuo voluisti inire. qua si me indignum aut erga parentem tuum iniurium censes, nihil expectatis eius iussis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum se postulata promisit: & si quid patrem malè de ipso cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto sub diuum iureiurando confirmat, nihil se non tentaturum quod ad salutem ipsius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuersitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priusquam eloquar mentem meam nouit, testis esto initi inter nos fœderis, quódque non prius patris voluntatem scrutari desistam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduersum te conceperit: & quicquid deprehendero, siue amicum, siue infensum, confestim tibi significabo. Nouit Deus quòd ipsum tibi perpetuò propitium precor, vtque semper tuas res prosperet, quemadmodum & nunc facit, & posthac facturus est. & siue pater meus siue ego tibi aduersemur, tu tamen illius ope nunquam non victor euades. Tu verò memor esto huius nostri affectus: & si me perire contingat, liberos meos serua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Post hoc iusiurandum Dauidem dimittit,

ταῦτ' ὑπομόσας, ὑπολύει τὸν δαβίδ' ὄντα,

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero: & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero, iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterúmque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius: Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo patentum respectu cum inimicis conspiret, & non posse induci vt credat nunquam secure regnaturos incolumi Dauide. simúlque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τὸ πεδίον φράσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ ΔΔά τοῦ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν ζῆλα ἀκόντια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σκοπὸν κελεύσαι τῷ παιδὶ προσδραμεῖν τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ΔΔά τοῦ πατρός. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, ἡγοῦ τἀναντία ΔΔά τοῦ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν οὖν γε ἀσφαλείας τάξιν παρ' ἐμοῦ, καὶ ἐάν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μνησθῇς τούτων ΔΔά τῶν τῆς δυσκολίας κινδύνων, σκόπει, καὶ τοῖς υἱοῖς μου χρῶ χρήσιμος. ΔαβίδΔης μὲν οὖν ταῦτας λαβὼν ΔΔά Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀναδύσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἦκεν ὅπως τὸ δεῖπνον. καθεσθέντων αὐτῶν, τὸν μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐν δεξιῶν, ἀβεννῆρον δὲ τὸν αὐτιστράτηγον ἐκ τῶν ἑτέρων, ἰδὼν τὸν ΔαβίδΔου καθέδραν κενὴν, ἠσύχασεν, ὑπονοήσας ὑπ' ἀκαθαρσίαν αὐτὸν ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς δὲ τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας ὑπαρχῶν, ἐπυνθάνετο ΔΔά τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου, ὅτι τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τῆς ἑορτάσεως ὁ τοῦ ἰεσσαὲ παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ ὑπεκρύσθαι καὶ τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τὴν φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὑπεξέφαντος αὐτοῦ. ΔΔά καλέσαι μὲν οὖν οἱ καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ὑπὲρ τὴν θυσίαν. καὶ συγχωρῆσαι φησὶν ἀπέρχομαι, τὴν δὲ θυσίαν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπισχνοῦμαι. τότε τὴν πρὸς ΔαβίδΔην τοῦ πατρὸς Ἰωνάθου ἐκίνησε δυσμένειαν, καὶ ζαινῶς τὴν ὄλλην αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. ὁ δὲ κατέχε τὴν ὀργῆς σάκελος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων ἐκλυσιμένων καὶ πόλεμον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τοῦ ΔαβίδΔου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρενοῦντα, καὶ μὴ βούλεσθαι πείθεσθαι τὸν ὅτι μέχρι δὴ πρείεσι ΔαβίδΔης ὑπισχνούμενον τὴν τῆς βασιλείας ἕξει. μεταπέμψας ζιγαρσῆν αὐτὸν ἐφησεν ἵνα δρᾷ δίκην. ὑποτυχόντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, ἐκ τίνος εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σάκελος ἐξεύηκεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἐνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ὑποκτεῖναι θέλων. ὁ μὲν ἔρρων ἐκ ἔφρασε δεδικωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν ΔαβίδΔην, καὶ δεδιέναι ποθῶν, ὡς ΔΔά μικρὸν δ' ἐκείνου αὐτόχειρ τοῦ παιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως πᾶς σκιπηδήσας ὑπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ ΔΔά μικροῦ ὀπολέσθαι, τοῦ κατακεκεῖσθαι δ' ὑποθανεῖν ΔαβίδΔην ὠνυκτέρισεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τῷ φίλῳ τὴν τοῦ πατρὸς δεδιότητα ὡς συνέθετο προτέροις. ποιήσας δὲ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ὑπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ ΔαβίδΔῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτοῦ. καὶ λόγος. ἅμα φανεὶς δ' ὠΔά, πίπτει πρὸς τὸν Ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν στοργὴν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. αἴρησι δ' ὑπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρὰ πεπαύζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὴν τ' ἡλικίαν ὑποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα δυσχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν θρήνων ἀναπήσαντες, καὶ μεμνῆσθαι A
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἐδιακελευσάμενοι, διελύθησαν. Δαβίδης ὁ φυγὼν τὴν βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πόλεμον, εἰς Νωβαὶ ἐλθὼν πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς, ὅτι τὸν μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα ἕπεσθαι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δὲ, πρᾶξιν ἀπόῤῥητον ὑπεζαγήναι πρὸς τοῦ βασιλέως ἔφη, εἰς ἣν σπουδίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἐδόκει. τοῖς B
μὲν γὰρ θεράπουσιν εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προστέταξε. ἠξίου δὲ λαβεῖν ἐφόδιον· φίλον γὰρ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον ἐλθόντα, καὶ πρὸς τὸ παρακείμενον συλλαμβανόμενον. τυχὼν δὲ ξύπνου, ἤτει καὶ ὅπλων τι μὴ χείρας, ῥομφαίαν ἢ δόρυ πον. παρῆν δὲ καὶ σαοὺλ δοῦλος ἡμύμενος σύρος, δώηκος δ' ὄνομα, τὰς τοῦ βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, ἔχειν μὲ αὐτὸς οὐδὲν εἶπε τοιοῦτον. εἰ δὲ τὴν γολιάθου ῥομφαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαισινὸν αὐτὸς ἀνέθηκε τῷ θεῷ. λαβὼν C
δὲ ταύτην ὁ δαβίδης, ἔφυγε τὴν ἐρημίαν χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τὴν παλαισινῶν, ἧς ἄρχοις ἐβασίλευεν. ἐπιγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γενόμενος μεμυσόντων ἐκείνων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαισινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε πρὸ σαοὺλ παρ' ἐκείνῳ πειραθῇ, προσποιεῖται μανίαν καὶ D
λύσσαν, ὡς ἀφρὸν καὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα σωίζησι μανίας πίσιν πρὸ τοῦ γιττῶν βασιλεῖ γενέσθαι δοκεῖ. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχερείας ὡς ἔκφερνα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. διασωθεὶς δὲ ἔξω ἐν γίττης, εἰς τὴν ἰούδα προσγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀδυλλάμῃ πόλει ἀπολαύσας διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δὲ, μετὰ πάσης συγγενείας ἦκον πρὸς αὐ- E
τόν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ ὅσοις ἡ χρεία ἦν ἡ φόβος ἐκ σαοὺλ τοῦ βασιλέως, συῤῥύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγένοντο δὲ οἱ πάντες ὡς τετρακόσιοι. θαῤῥήσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συμμαχίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοῖς γονεῦσι αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδέξάμενον ἕως αὖ ὑπογνῶ τὸ καθ' αὑτὸν τέλος ἔχειν παρεκάλει. καταυδόντος δὲ αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης F
τοῖς γονεῦσι τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' οὗ ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δὲ εἰς τὴν κλεσυχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ οἰκεῖν, πείθεται. καὶ διαγιγνόμενος εἰς σαεὶν πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμεινε. σαοὺλος δὲ ἀκούσας ὅτι μὴ πλήθους ὀφθεὶη δαβίδης, ἐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀν- G
δρὸς, καὶ τὴν εὐβουλίαν, ὡδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀναπύθειν ἔργον, ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντες καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς πλησίονας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τ βουνὸν δ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας ἐπ' ἀκρώρεως, τόπος δ' ὑψηλὸς ἔστι προσαγορεύόμενος, τιμῆς πολιτικῆς ἀξίαν αὐτὸν ὕσης τάξεως, καὶ τῆς στεμματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲ οἶδ' ὅτι τῆς ἐμῆς ἀνατροφῆς,

ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatique se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fugiens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. popposcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hūc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensium regem astrueret. qui iratus famulis quòd mēte captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogárque hominem vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quòd postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituru suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret, conuocatísque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio. sic eos est affatus: Viri contribules,

XIII.
1. Reg. 21.
1. Reg. 22.

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agri locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cúmque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque: móxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm

IX. Abimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι δ' ἀγρῶν τινας ἐποίησε δεσπότας, καὶ παρ' ἅπαν τὸν ἐν ταῖς πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωσε. πυνθάνομαι τοιγαροῦν εἰ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέθεισθε, τοῦ μὲν τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου αὐτοῦ τε ὕπατος φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτοῦ γεγυμνωμένας. εἰ δὲ ὅτι σύμβουλος μὲν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθης ὅδε τῷ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γ' ὑμῖν οὐδενὶ πρὸς τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπησάντων δὲ τῶν βασιλέως, ἄλλος μὲ οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. ὁ δ' ἐπος ἦν ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τε Δαβίδην εἰς νῶβαν πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετ' ἀσφαλείας πρόπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σαούλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσεδέξω, καὶ σιτία μὲν αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὧν τῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτισας; ἐγὼ γὰρ δή σε φεύγοντα ἐμὲ καὶ μισοῦντα τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαθάνην. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ εἰς ἀρνησιν ἐτράπη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα ἔλεγεν ὁμολογῶν, ἐκεῖ Δαβίδην χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐκθεσεῖς παρέχειν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς δυνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀείσοις. προφητεύσαι δ' οὐ νεῦ πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντι δ' ὑπὸ σοῦ πρόπεμφθῆναι καὶ πολλὴν ἀπουδὴν ὅτι πρᾶξιν, τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον αἰτιολογεῖν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτὸν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νεῦ ἀκούεις Δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τὸν τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ δὲ καὶ γαμβρᾷ σοὶ καὶ χιλιάρχῳ παρέχον, καὶ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοῦλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδὲ ἀληθῶς πιστεύειν ὑπολογίᾳ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, πρεσαθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς ψυχᾶς ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥοῦντων δὲ ἐκείνων ἅψασθαι τῶ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δείσαντων μᾶλλον, ἢ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, τῷ σύρῳ δοῦκῳ προσέταξεν τὸν φόνον. ὁ δὲ παραλαβὼν ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τ' ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δ' ὁ σαοῦλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, ἀ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. δρασάσης δ' παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν οὖν συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλί, δι' ἃς τῶν ἱερῶν αὐτοῦ δύο παίδων εἰ-

πὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοῦλος δ' ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἔτος ἔργον διαπεραξάμενος, καὶ γε-

καὶ γένους ὅλου ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὄπι νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὀπὶ γήρᾳ σεμνὸν αἰδεσθείς, καταβαλὼν δὲ Ϲ τοῦ πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῆς ἱερέων Ϲ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπιλέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τὸ ταύτους φέρειν ἄνδρας ἀπιδεῖν, μαθεῖν ἅπασι παρέχῃ καὶ καταγνῶναι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις ἂν μὴ εἰσιν ἰδιῶται πᾶσι καὶ ταπεινοὶ, τῆς μὴ δυνάσθαι χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ θέλειν ἅσα θέλουσιν, ὅταν εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετακυδυάνουσι, καὶ ὥσπερ ὅτι σκηνῇ προσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοῖς τρόποις ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τολμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τὴν δυσσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγυα τὸ φθονεῖσθαι γεγυμνωμένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσουσιν ἢ πράξουσι καθεζῶσι, τὸν ὡς ἀεὶ παρὸν βλέποντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, ἢ δυνατὸν ἐξουσίαν δεδιότες, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ στέργωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ πρῶτα μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες ὕστερον φθονοῦσι. κἂν ὑπερβαλόντας εἰς ὑπεροψίαν, καὶ ταύτης ἀφαιρεθῆναι μόνον τοῖς τετυχηκόσι, ἀλλὰ δεῖ καὶ τοῦ ζῆν ὅτι πονηρᾶς αἰτίας, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῷ ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι δυσβολᾶς καὶ καταγελάσεις ἀβασανίστους, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δυνάσται. τοῦτο σαοὺλος ἡμῖν ὁ κισαίου παῖς, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀειγενεαλογίαν καὶ τὴν ὅτι ταῖς κειταῖς πολιτείαν ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τεσσαράκοντα ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐν τῇ πρὸς ἀχιμέλεχον ὑποψίας. ὅτι καταβαλὼν ἢ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν συνέρπουσαν ναὸν ἀποδάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον κατασπάσας, ὀδυνίους μὲν ἀπέλων, μείναι ἢ ἐάσας, οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῷ πρὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γένεσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνος διασωθεὶς ἐκ τοῦ γένους τῷ ὑπὸ σαοὺλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δ' ἐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὸ αὐτοῦ ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δώηκον. ὑπονοῆσαι γὰρ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτῆς αὐτὸν ἠπάτο. τὸ μὴν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς ἐκ ἂν ἄλλῳ τόπῳ λανθάνοντα ἅπας ἥξιου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλλαίων χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν σφενδόνην ὑπὲρ πάντων,

stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insupérque ciuitate quam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æquí ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opptimunt, non considerantes quàm meritò, tantúmque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsóque excidio vrbis obruit: & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædáque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibique collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum tum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simúlque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

εἰ ὁ θεὸς δῴη τῷ προφήτου πυθομένῳ ὅπως ἐσται νίκην. τῷ δ', σημαίνειν φησάντος, ἐξώρμησεν ὅπλα τοῖς παλαγσινοις μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνοντε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ἐφθαμείνας τοῖς χιλιάσιν ἕως ἐς τὰς ἀλῶνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. σαοῦλῳ δ' τῷ βασιλεῖ μεμνύσεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα ἐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅπι πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῶ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συνισάνον καὶ τὸν πανοικία. χάρεις δ' σαοῦλος ἀπέσας ἐν κίλλα τὸν δαβίδεω. καὶ θεὸς ἤδη χαροὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπεθέτο αὐτὸν εἰπὼν, ἐπεὶ καὶ συνελεύσεσθαι ἐλθὼν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προσέταξεν ὅπι τὴν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' αἰσθόμενος ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ θεοῦ ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται παραδώσουσι τῷ σαούλῳ, ἀναλαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς σιγελαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν στρατεύσειν ἀνὰ τὴν χιλιστὴν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δ' ἐκεῖθεν ἀρὰς, εἴς τινα τόπον καλούμενον καλουμένην τῆς ζιφαίας παραγίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαοῦλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε ἐκ χρῆσας θεοῦ τῷ μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δυνάμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπάντων πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δύνοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπιβήσατο παραβαίνῃ τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλίπει μικρὰ τῆς φερνιδων καὶ τῶ δίους ὑπηκουφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφαιοὶ χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μεμνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς δηλατείβειν τὸν δαβίδην. καὶ παραδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῷ ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν ἐκ ἔσ) φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλοις. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπῄνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκότι. καὶ ἐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δύνοίας ὑποχόμενος, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀπολειθήσειν ἀπεκείνατο. καὶ οἱ μὲν ὅπι τὴν θήραν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μεμύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν δύνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασήσειν. δηλοῦντον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὁλοθυμίας, οἱ μηδὲν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. δόξῃ δὲ καλοκαίαν καὶ κέρδους προσδοκίαν παρὰ τοῦ βασιλέως, αὐδεὰ θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὅπι θανάτῳ καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέβαλλον, καὶ παραδόσειν ὑπῄχοντο. γνοὺς δὲ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοπάθειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείσει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φθάνει δ' ὅπι τὴν μεγάλην πέτραν τὴν ἐσαν ἐν τῇ σίμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοῦλος.

καὶ γὰρ

κ᾽ γὰρ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντι ἐπὶ θάτερα τενῶν, μαθὼν A
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆ-
ρεν. ἀπωθεῖσασαν δὲ τὸν σαοὺλον ἀπὸ τ᾽ διώξεως
τὸ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαι-
στινοὶ, πάλιν ὅτι τὴν τῶν ἑῴων ἐς ἐσχατολικέαν χώραν
ἀκουσάντες. ὅτι γὰρ τούτοις ἐπέστρεψε, φύσει πολεμίους
ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κείνας ἀναγκάσαντες, ἢ
τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ἐπιθυμῆσαι τ᾽
γῆν κακωθεῖσαν. κ᾽ Δαβίδης μὲν ἔτως, ἐκ ὠλίγα B
λόγου τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ τενὰ τ᾽ ἐγγα-
δίωνος ἀφικνεῖται. σαούλῳ δὲ ἐμβαλόντα τοὺς πα-
λαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες πύες τὸν Δαβίδην ἐν
τοῖς ἐγγαδδίοις διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν ὁ τρισχιλίους
ὁπλίτας ὁπλικοῖς, ἐπ᾽ αὐτὸν ἤπείγετο. κ᾽ γνώμενος
ἀ πόρρω τὴν τόπων, ὁρᾷ ὠλίγον ἔνδον ὁδὸν ἀπίλαιον βα-
θὺ κ᾽ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος κέως ὁ πλά-
τος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν τετρα-
κοσίων καμύθαι. ἐπεγνόμενος οὖν ὅτι τὴν κ᾽ φύ- C
σιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὰ μόνος. διαθεὶς δ᾽ ὑφ᾽ ἑνὸς τῶν μ᾽
Δαβίδου, κ᾽ φράσαντος τὰ θεασαμένου πρὸς τὸν ἐ-
χθρὸν αὐτ᾽ ὠλίγα τὰ θεῖ καιρὸν ἔχειν ἀμυνῆς, κ᾽
συμβαλλόντος τὰ σαούλ ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, κ᾽
τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι κ᾽ ταλαιπωρίας,
ἀναστὰς ἀποτέμνει τὴν πέρυγα τὰ ἱματίε μόνε ὁ σαού-
λος ἀμπείχετο. μετανοήσας ὁ δ᾽ὺς, ὡ δίκαιον εἶ-
πε φονεῦσαι τὸν ἑαυτὰ δεσπότην, ὡδὲ τὸν ὑπὸ τ᾽ θεᾶ D
βασιλείας ἀξιωθέντα. κ᾽ γὰρ εἰ πονηρὸς ὢν εἰς ἡ-
μᾶς, ἀλλ᾽ ἐκ ἐμὲ δεῖ ζιέτον εἶ πρὸς αὐτόν. τὰ ὁ
σαούλου τὸ ἀπίλαιον σκληπόντος προσελθὼν ὁ δα-
βίδης αὐτὸν κραζῳ, ἀκούσας σαοῦλον ἀξιῶν. ὅπις ἐμ-
φείσῃς ὁ τὰ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν
ὅλῃ πρόσωπον ὡς ἔθος, κ᾽ φησι, ὡ πονηρὸς ὢ βα-
σιλεῦ κ᾽ ψευδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ
τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιθάνειν αὐ-
τοῖς, τοῖς δὲ φιλτάτοις δ᾽ ὑπόνοιαν ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς E
ἔργοις σκοπεῖν τὴν ἁπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν
γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ᾽ ἀπόδειξις δυσίας τὰ προστό-
μια. κ᾽ λόγος μὲν ἐπ᾽ ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής
τε ψευδής. τὰ ὁ ἔργα, γυμνὰ ὑπ᾽ ὄψει τὴν διάνοιαν πάθεσι. εἶπον, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με
πρός σε, κ᾽ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιθόμενον δεῖ, κ᾽ μὴ
τοῖς κατηγορεῦσιν, ὧ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε
δυνάταν γνέσθαι, προσθέμενον διώκειν τὴν ἐμὴν
ψυχὴν, κ᾽ μηδὲν, μηδ᾽ ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν F
δίκε φειδόμενον, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν κ᾽ ἀναίρεσιν, ὧν
ἀδίκως μεταπορεύη. πῶς γὰρ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δό-
ξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς,
οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τήμερον αὐτῷ
τιμωρῆσαι δυνάμενον κ᾽ πρὸς σοῦ λαβεῖν δί-
κην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμε-
νον, ὃν εἴ σοι κατ᾽ ἐμοῦ πρόσπεσεν, ἐκ ἂν αὐτὸς πα- G
ρῆκας, διαχρήσασθαι ποθῶν νομίζων πολέμιον. ὁ-
τε γάρ σου τὴν πέρυγα τὰ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε
σου τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ἐπιδείξας δὲ τὸ
ῥάιος ἰδεῖν, πιθόμενον παρεῖχεν. ἀλλ᾽ ἐγὼ μὲν ἀπεχό-

cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus cuasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futuráque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrísque suis quo minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari, moxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos 1. Reg. 24
ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in peniriore sinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quam iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs indicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simúlque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabítque vter noſtrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

μὲν δικαίας ἀμυνῆς φησιν. σὺ ὁ μῖσος ἄδικον ἐκ αἰδῆ κατ᾽ ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσει, κ᾽
τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοῦλος ὁ ὅτι τῷ ὠλιγόλογῳ τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit, si A
miléque gemitum referente Dauide, rex se
iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, mul
torum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà
tibi multarum calamitatum autor. Et nunc
quoquedeclarasti te à priscorum æquitate non
degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniu-
riam expositos nacti, incolumes dimittere ma-
luerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum
tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium
vniuersam Hebræorum gentem concessuram.
quamobrem postulo vt iureiurando fidem mi-
hi facias, te rerum potitum oblivioni iniurias
meas tradicturum, & familiam meam saluam
esse passurum. pollicitus est id Dauid interpo-
sito iureiurando, atque ita regem in regnum
remisit. In idem tempus mors Samuelis pro-
phetæ incidit, viri qui suo merito in maximo
semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque
virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus te-
stimonium edidit, dum defuncti exequias & se-
pulturam magnifico sumptu concelebrat: &
postquam iusta exoluit in Ramatha patria se-
pulto luctum in longum tempus prorogat,
non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vi-
num quemuis propriè hæc orbitas pertineret.
fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonita-
tem à natura compositus, & ob has virtutes
Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post
Elis pontificis obitum primùm solus annis
duodecim, deinde Saule regnante annis decem D
& octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tem-
pora inciderunt. In locis autem in quibus tum
Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in
oppido Emma, vir locuples & multorum gre-
gum dominus. habebat enim in pascuis ouium
tria millia: & capras mille: & ab his Dauid
omnem iniuriam abstinuit, grauiter interimi-
natus suis ne vel cupiditate vel egestate, vel la-
tendi spe impulsi quicquam violarent, sed plu-
ris iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui E
nunquam placuerunt, qui in alienas res manus
auidè iniicerent. in hac disciplina suos conti-
nebat, putans se in hominem probum & sua be-
neuolentia dignum hoc officium collocare.
Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo e-
rat agrestis & malis moribus præditus, sed ho-
nestæ ac prudentis & elegantis mulieris mari-
tus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem
è suis misit salutatum, qui illi in multos annos F
eam felicitatem ominaretur, simúlque rogaret
vt è facultatibus suis aliquid communicaret,
cùm è pastoribus intelligere posset, quòd lon-
go iam tempore in solitudine versati adeò ni-
hil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes
eorum fuisse potiùs videri possint. Quicquid
autem in Dauidem contulerit, in hominem
gratum ac memorem collaturum. Ad hæc po-
stulata homo suo more nimis durè dedit res-
ponsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt G
audiuit esse Iessæi filium: Nunc, inquit, fugitiui
relictis dominis insolenter ac superbè se ge-
runt. Quibus renunciatis Dauid in iram accen-
sus, quadringentis armatis assumptis, & du-
centis ad custodiam impedimentorum relictis
(iam enim trecentorum manum coegerat)

καὶ τὴν τῶ νεανίσκου μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγείς,
ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐκείνου ποιήσαντος, αὐτὸν εἰ-
δίκαιον γένειν ἀπεκείνατο. ἐμὲ μὲν γὰρ φησιν ἀγαθῶν
αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω
δ' σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνην,
οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγ-
γελον. πέπεισμαι δὲ καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς
φυλάττει, καὶ θεμένῳ σε τὸ πάντων τῶν ἐθνῶν κρά-
τος. δὸς δή μοι πίστεις ἐνόρκους, μή με τὸ μῖσος ἐξαφα-
νῆσαι, μηδέ μοι μετὰ ταῦτα τοῖς ἐκγόνοις ἀπολέ-
σαι παρασπῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δ' καθὼς
ἠξίωσε, δαβίδης, σάκλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε
βασιλείαν. αὐτὸς δ' μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὴν μαθητῶν
ἀπέβη σκηνήν. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σα-
μούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐ τῆς τυχούσης ἀπολαύων
δόξης παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν
αὐτοῦ ἔτι τὴν τε πλήθους πρὸς αὐτὸν εὐνοιαν, τὸ πέν-
θος, ὃ ὅτι πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγετο, καὶ ἡ περὶ τὴν
ταφὴν αὐτοῦ ἔτι τὴν τῶν νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φι-
λοτιμία τε καὶ σπουδή. θάπτουσι καὶ αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι
ἁρμαθᾷ, ἔ ὅπι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἐκλαυσαν, ἐ κοι-
νὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοφύλου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰ-
κεῖον δ' ἕκαστος παθῶν. ἐγήρατο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρη-
στὸς τὴν φύσιν, καὶ δι' ταῦτα μάλιστα φίλος τῷ θεῷ. ἦρ-
ξε δ' καὶ πρόσθεν τοῦ λαοῦ, μετὰ τὴν ἡλὶ τοῦ ἀρχιερέως τε-
λευτὴν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετὰ δ' τοῦ σαοὺλ τοῦ
βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σα-
μούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἦν δέ τις τῶν ζιφαίων,
ἐκ πόλεως ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμματος. χιλι-
λίων μὲν γὰρ αὐτῷ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων
δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ
παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας,
μήτε ὑπὸ ἀνδρίας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, ἔ τὲ δυνά-
σθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. τούτων δ' ἁπάντων
ἐπάνω τίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῶν ἀλλοτρίων
ἀπέχεσθαι δεινὸν ἡγεῖτο καὶ προσήκοντες τῷ θεῷ. ταῦ-
τα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίζε-
σθαι ἀγαθῷ, καὶ τούτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς εὐ-
νοίας. ἦν δ' νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς
καὶ πονηρὸς τοῖς ἤθεσιν, ἐκ κωμικῆς ἀσκήσεως
πεποιημένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς ἔ σώφρο-
νος καὶ τὸ εἶδος ἀπουδαίας λελογχώς. πρὸς οὖν τὸν
νάβαλον τοῦτον κατ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν,
πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῷ σὺν αὐτῷ, δίκα
τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, ἔ σωτῆρα τοῦτο ποιεῖν
ἐπ' ἔτη πολλά. ὧν ἔχειν δ' ἐξ ὧν δυνατός ἐστιν
αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι ὧν τὰ τῶν ποιμνίων, ὅτι
μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήκαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ
τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρί-
βοντες ἤδη χρόνον. μεταγνόσει δ' εὐθὺν δαβίδη πα-
ροξυνόμενος. ταῦτα δ' τῶν πεμφθέντων διακονησάντων
πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα καὶ σκλη-
ρῶς ἀπεκρίνατο. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὁ δαβίδης,
ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα εἶπε μεγαλο-
φρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ σεμνύονται, τοὺς
δεσπότας καταλειπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῷ φρα-
σάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμέ-
νους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δ' φύλακας τῶν σκευῶν καταλειπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους,

ὅπι τ

ὅτι τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺ κτῆσιν ὅλου ἀφανίσειν. ἡ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριτος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῆς λελυπημένος. δούλου δέ τινος
τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τοὺ τοῦ ναβάλου, πρὸς
τοὺ δέσποιναν μὴν αὐτοῦ, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κα-
τειπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν αὖ-
δρα, μηδενὸς τύχοι τῆς μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑ- B
βριωθεὶς βλασφημίας δεινᾶς, πάσῃ τρέπει αὐτοὺς προ-
νοίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν ποιμνίων χρησάμενος. γενομένης
δ' τοῦτο ὅτι τῆς καχῆς τῆς τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκεί-
νου φήσαντος, ἀβιγαία, προσηυξατο γὰρ ἔτως, ὅπω-
σάξαιτα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ
μηδὲν εἰποῦσα τ' αὐδρὶ (ὑπὸ γὰρ μέθης ἀνάφθη-
τος ἦν) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινού-
σης δ' τὰς φενὰ τοῦ ὄρους ἀπλήτως δαβίδης μετ' τεσ- C
κοσίων ὅτι ναβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν
ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅτι προσωπον,
προσεκύνει. καὶ τῶν μὲν ναβάλου λόγων ἐδεῖτο μὴ
μνημονεύειν. ἡ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῆς ὀνό-
ματι. ναβαλος δὲ κατὰ τοὺ ἑβραίων γλῶτταν, ἀ-
φρασμόν δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσα-
σθαι τοὺς προφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι
φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονίας
ἀνθρωπίνῳ ἁμαρτ. μήποτε γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖ- D
νος αὐτὸς ἐκδικήσει τοὺς τοῦ πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέ-
χεται κακὰ ναβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τῆς ἐχθρῶν σου
κεφαλαῖς συμπεσεῖ, γνοῦ δ' ὅμως μοι, κρίνας ἄ-
ξιον, τοῦ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν
καὶ τοὺ ὀργὴν τοὺ ὅτι τὸν αὐδρα μου καὶ τ' οἶκον αὐτοῦ,
εἰς τοὺ ἐμοὺ τιμοὺ ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ
φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασι-
λεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλὰ σέ φησιν E
ὦ γυναῖ, θεὸς ὅμως ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον.
ἡ γὰρ ἂν τοὺ ἐπερχομένου ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶ-
κον τὸν ναβάλου ἕως τῆς δὲ τ' νυκτὸς ὀμόσαντος ἀπολέ-
σαι, ⁊ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ
καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γνο-
μένου. νυνὶ δ' φθάσασα προέλαβες καταμειλίξα-
σθαί μου τ' θυμὸν, κηδομένου σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ ná-
βαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νυνὶ δι' σὲ τῆς τιμωρίας, ἡ F
φοβήσεται τοὺ δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰποὼν, ἀπολύει τοὺ γυ-
ναῖκα. ἡ δ', εἰς τ' οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν αὐδρα μετὰ πολλῶν, δεδειπνούμενον καὶ πε-
καρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῆς μεγίστων δι-
σαφεῖ. τῇ δ' ὑπούσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα,
παρεθλίβη, ⁊ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθοῦσα τὸ σῶμα ὑπὸ
τῆς λόγων καὶ τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. ⁊ δέκα
ἡ πλείους ὑπερζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ G
ναβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸς τοὺ τελευτοὺ ὁ δαβί-
δης, ἐκδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλε-
γεν. ὑποθανεῖν γὰρ ναβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τοὺ δι-
καιά. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρώπων ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοὺς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δ' πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τοὺ πονηροῦ.

contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio matito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eíque in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabàtque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quominùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus comportantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quòd vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciA uit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesato oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, B in oppido Gethla habitanti. Nec ita multò pòst
1. Reg. 26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processisset. cúmque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris C suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chetthæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suD ffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè E poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo F antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo: nihílque maG li in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσασαν ἐβαμηθισμμίλῳ καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἦδ' ἀναξία μὲν ἦν ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς δὲ τοὺς παρόντας ἔλεγεν, ὅμως ἣ μὲν πάσης τῆς θεραπείας ἦκε, καὶ συνοίκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ ἀγαθὴν τὴν ἕξιν σώφρονα οὖσα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ ἀγαθὸ τὸ κάλλος. εἶχε καὶ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, Μιχὼλ ἐξ Ἀβεσάρης πόλεως ἔγημε. μελχαὴ δὲ τὴν σαοὺλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν γνησμμίλου τοῦ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῆς φελτίης υἱὸς λισοῦ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι γεθλαῖς. μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες πρὸς ζιφαίους, ἀπήγγειλαν τῷ σαοὺλῳ, ὡς εἴη πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναται συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δ', μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθὼν, διεστρατοπέδευσεν ὅπου τινὶ τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ποῦ τὴν χώρας σαοὺλος ἤδη προεληλύθει. τῶν δ' ἐν συκέλλᾳ φερομένων, ἀγανυκτερούντων ἀγαλαθῶν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ σαοὺλου στρατόπεδον ὡδαγμένους, ἐπαγόμενος τὸν καὶ τὸν ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρυίας ἀβισαῖον, καὶ ἀχιμέλεχον τὸν χετταῖον. τοῦ δὲ σαοὺλου κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τοῦ στρατηγοῦ ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ἵνα αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοὺλον, ἐπιγνοὺς αὐτοῦ τὸν κοίτην ἐν τοῦ δόρατος. τοῦτο δὲ αὐτῷ ὡδαπεπήγει. ἵνα τὸν ἀβισαῖον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμῆσαι εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δίκαιον ἀποκτεῖναι κἂν ἡ πονηρὸς, ἦξειν δὲ αὐτῷ ὡδὰ τοῦ δόντος τοῦ ἀρχεῖν σωφρονοῦντι δίκαιον, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαοὺλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ δίδοντος αὐτῷ τῆς τόλμης, ἐνέβη εἰς τοῦ βασιλέως. ἀφικόμενος δὲ τὸν χειμάρρον, καὶ ὅπου τινὶ κορυφῇ ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν ἀκουσθήσεσθαι, ἐβόησας τοῖς στρατιώταις τοῦ σαοὺλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, ἀνίστησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν ὄζιν ἐρωμένου, Δαβίδης εἶπεν ἐγώ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τῇ ῥώμῃ ἔχων ὡδὰ τῷ βασιλεῖ πιμελῶς, ἵνας ἀμελῶς τοῦ σεαυτοῦ φυλάσεις σῶμα; καὶ ὕπνος ἡδίων ἔστι σοι τοῦτου σωτηρίας καὶ φρονοίας. θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵγε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ὅπου τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐφήσατε. ζήτησον οὖν τοῦ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πτηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοὺλος δὲ γνωρίσας τὸν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἑκόντον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῶν τῆς φυλακούντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐτὸν ἀπελθεῖν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅπου τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτως ἀγαπήσειεν ὡς ὑπὸ ἐκείνου σέργεται-

ὃς

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχημένον εἰλαύνοι καὶ τοσοῦ-
τον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς πρὸς τὸν ψυχὴν ἀγω-
νίαις, ἰδιάγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐ-
τὸς δ' ὑπ' παύσεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ὑδὲ
τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ
Δαβίδης, ἀπέμψασθαι ἀπολαβεῖν ἐπέλυσε τὸ ὅρυ καὶ
τὸ φακὸν τὸ ὕδατος, ἐπειπὼν ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ τὴν B
δίκας φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὸν πραγμένων ἕξαι
δικαστὴς, ὃς ὅτι καὶ τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖ-
ναί σε δυνηθείς, ἀπεχόμην οἶδε. καὶ σαοὺλος μὲν δεύ-
τερον ἀγαφυγὼν τὰς δαβίδ' χείρας, εἰς τὰ βασίλεια
καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάσσετο. φοβηθεὶς δ' δαβίδης, μὴ μέ-
νων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλ, συμφέρειν ἔκρι-
νεν εἰς τὴν παλαιστίνων ἀναβαί, δ' ἀτείβειν ἐν αὐτῇ. καὶ
μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἱ πρὸς αὐτὸν ἦσαν, πρὸς ἄγχου τὸν γίτ-
τεως βασιλέα, μία δ' τῶν αὐτοῦ τῶν πέντε C
πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς αὐ-
τοῦ, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο
γυναῖκας, ἀχινοὰν καὶ ἀβιγαίαν, δῆλον ἐν γίτ-
τῃ. σαούλῳ δ' ταῦτα ἀκούσαντι, λόγος ἐκ ἐτ' ἦν πέμπειν ἐπ'
αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας πρὸς μικρὸν
ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεδράσατο.
δαβίδῃ δ' ἐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῶν μένειν.
ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώ-
πως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τι- D
νὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ
δεξιώσεων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς ὤν.
δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν κα-
λουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον
κτῆμα ἐτίμησεν εἶ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ γὰρ χρόνος ὃν κατῴκη-
σεν δαβίδης ἐν σεκέλλᾳ τῶν παλαιστίνων ἐγένετο μείους
τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος
ὁ λαθρα τοῖς πλησιοχώροις τῶν παλαιστινῶν σαρρί- E
ταις καὶ ἀμαλεκίταις διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ
λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρε-
φεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδοικὼς μὴ καταμηνύ-
σωσιν αὐτὸν πρὸς ἄγχουν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τοι
γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τῷ γὰρ βασι-
λέως πυθομένῳ, ποσὴν ὅλην ἐληλάμενος τὴν λείαν ἀπή-
λασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῶν ἰουδαίων τεταγμένοις,
καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπών, πρόθεσιν ἄγ- F
χουν φεσπῆσαι ἵππος. ἤλπισε γὰρ δεῖν, ὅτι δαβίδης ἐ-
πολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῆν
χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ ὁ τὸν αὐτὸν κα-
ρὸν, τῶν παλαιστινῶν ὅλην τοὺς ἰσραηλίτας στρατιὰν ἀνα-
γνωκότων, καὶ πρεπεμψάντων πρὸς τοὺς συμμάχους
ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς
ῥεγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ὁρμᾶν ὅλη τοὺς
ἑβραίους, ὁ τῶν γιττῶν βασιλεὺς ἄγχους, συμμαχήσαν- G
τα τὸν δαβίδην αὐτοῖ μετ' ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅλη τοὺς ἑ-
βραίους ἥξειν. τῷ δ' θεσθύμως ὑποχομένου, καὶ φή-
σαντος πρόθυμον ἥκειν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ
τῆς εὐνοίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐ-
τὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην, καὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νεῶν χωρήσαντος αὐτοῖς
ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποχέσει τὸ θεσθύμον αὐτοῦ μάλλον αὔξων.

Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ A
per multa officia beneuolentiæ, in exilium ac-
tum, & sæpe in capitis discrimen abductum, amicorúmque consuetudine orbarum perse-
qui non desistere. illum verò pro hostili insectatione salutẽ sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui & spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quòd Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum iudex, cui notum esset, quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum
clementia Dauidis incolumis è manibus emis- .1 Reg.27.
sus, retro in regiam se recepit. Cæterùm Dauid B
veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit regem Gittæ, vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem certior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimúmque abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petiit à rege vt ad pristinam crga se hospitalitatẽ hoc quo- C
que adiiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid postea regnum adeptus adeò dilexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abi- D
gens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autem munera mittere ad regem solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, regi facilè persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem si hostiliter gentem propriam tractasset, E
præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in He- XIV.
bræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis sociis die ad con- 1.Reg.28.
ueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, rex contrà quo magis eũ sibi deuinciret, promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum, & latellitio suo F
præpositurum.

CAP. XV.

Hebrei à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno ſuo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteroſque ſimilis vanitatis homines eiecerat, ſolis prophetis retentis: cúmque audiſſet Palæſtinos Sonnam vſque vrbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & iuxta mótem quendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium póſuit. vbi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re ſolicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij ſciſcitans. Deo autem ſilente magis etiam territus prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaquam Deus præter ſolitum auxiliatricem manum ſubtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel ſic rerum euentum prænoſceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cúque indicio cuiuſdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, aſſumptíſque duobus fidiſſimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiſcitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad ſuperos animam viri cuius ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum regis contemptura, qui hoc diuinaculorum genus à ſuo regno atceat: & obteſtáte ne nulla iniuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, quo deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc reſcituru, neque ſe reſponſum cum aliis communicaturũ, ſed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando perſuaſa eſt non timere, iuſſit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm neſciret quiſnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in cóſpectum veniente, mulier ſpecie viri diuina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum diuina quadã ſpecie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu ſacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cauſam elici ac ſuis moueri ſedibus iuſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt. imminere enim grauem hoſtium exercitum, & ſe inopẽ eſſe cõſilij deſtitutum à Deo, neque per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignãte. quapropter ad eum ſe cõfugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel verò adeſſe iam regi extremum vitæ diem præuidens, ſuperuacaneum reſpondit ex ipſo futura ſcitari, cùm à Deo deſtitutum ſe agnoſcat. Audi ta-

Κεφάλαιον ιά.

Ως στρατευσάμενοι παλαιστινοὶ πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους ἐπέστησαν, οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ ἡττήθησαν, ὁ σαοὺλ δὲ αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μαχόμενοι ἀπέθανον.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μὲν ἐνθουσιαστὰς καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῆς θεσπιῳδίας. ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἔγγιστα σάρεως πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσβοηθούμενος θεὸν ὄρει τινὶ γηλόφῳ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀπέναντι τῆς πολεμίων. ταραττεῖ δὲ αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλῇ τινι ὑπερέχουσα καὶ τῶν οἰκείων ἀπορίαν ἐμποιοῦσα. καὶ τὸν θεὸν ἐκ τῆς θεσπιῳδοῦ πρώτου περὶ τῆς μάχης, καὶ τοῦ περὶ τούτου ἐσομένου τέλους θεσπιεῖν. ὑπὸ ἀπορουμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος καταδείσας, καὶ τὴν ψυχὴν κατήφησε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ὑπαρόντος αὐτῷ καὶ χεῖρα τοῦ θεοῦ θεοφορούμενος. ζητηθέντος δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλέμενον, ὡς ἂν γνωσόμενος εἰ κατ' νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ θεσπίσματα. τὸ δὲ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀπάγειν τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν θεσπίζει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθευμένος δ' αὐτῷ παρά τινος τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γύναιον τοιοῦτον ἐν πόλει Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπεκδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οὓς ἤδει πιστοτάτους ὄντας, ἦκεν εἰς τὸ ἔνδοξον τῶν γυναικῶν. καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ὅτου αὐτὸς εἴποι. τῆς δὲ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης ὡς καταθεσπίσειεν τὸ βασιλέως, ὃς τοῦτο γένος τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ὑπ' αὐτὸν δὲ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα δὲ εἰς τὰ κεκρυμμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δὴ δίκην, ὥμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δὲ ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δὲ ἀγνοοῦσα τὸν σαμουήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δὲ αὐτῇ, θεασάμενον τὸ γύναιον ἀθρόα σεμνὸν καὶ θεοπρεπῆ ταράττεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆναι, ἃ σὺ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε δὲ αὐτὸν ὁ σαμουήλος. δεινιάσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐερμήνου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεὸν τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τὸ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σῆμα τοῦ θεαθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἔνδοξον ἐσήμανεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὅπι τὴν γῆν, παπάζειν καὶ προσκύνησε. τοῦ δὲ σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης δι' τὴν κίνησιν αὐτῇ καὶ ἀναχθῆναι ποιήσαι, τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, τοὺς πολεμίους ἐπικεῖσθαι λαοὺς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προῤῥήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ διὰ τοῦτο ὅπι σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοούμενον κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θᾶττον μὲν εἶπεν ἐπὶ καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν,

τοῦ θεοῦ

τῶ θεῶ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄχνυμαι μὲν, ὅτι βασι- A
λεῦσαι δεῖ Δαβίδην, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ζωὸν ἀπολέσαι, τῶ θεῶ μὴ πειθόμενον
γενόμενον, ἐν τῷ πρὸς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντο-
λὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι καὶ
ζῶν. ἴδοι δίνιμι καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γε-
νησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὅπλοις
τοῖς μάχης μετ' ἐμοῦ γυμνασόμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαύ- B
λος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ κατενεχθεὶς
εἰς τὴν ἔδαφος, εἴτε δι' ἀπορίαν τῆς προπεπομένης ἐν τῇ δεδη-
λωμένῃ ὀδύνῃ, εἴτε διὰ τὴν ἐνδειαν, ἣ γὰρ προσενή-
νεκτο τροφὴ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως
κατηναίνετο. μόλις δ' ἑαυτῷ γενόμενον, συνελαύνασαν
ἡ γυνὴ γενέσθαι, ταύτην αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ τὴν χά-
ριν, ἀντὶ τῆς προβολῆς μαντείας ἣν ἐκ δεοῦς αὐτῇ C
ποιήσασθαι διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ φόβου ἀγνοουμένην τὴν ἧν, ὅμως
ὑπέσχη καὶ παρέσχεν. αὐτὴ γὰρ παρεκάλει, τράπεζαί τε
αὐτοῦ προθεῖναι καὶ τροφὴν, ὡς αὐτὴν ἰσχὺν συλλε-
ξάμενος, εἰς τὸ τῆς οἰκείων ὑποστρωθῆναι στρατόπεδον. αὐ-
τεχόντα δὲ καὶ τελέως ἀπεστραμμένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας,
ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόσχον ἕνα συνήθη
καὶ τῆς κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυ-
ομένη τῆς κτήσεως, καταφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα
παρασκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτῆς καὶ αὐτῷ παρατί-
θησι. καὶ σάκλος μὲν ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπε- D
δον. δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τὴν φιλοτιμίαν τῆς γυναικὸς, ὅτι
καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως, παρ' ἧς αὖ αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον ἦν ἀμείνω καὶ
ἀφθονέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὴ πρότερον τεθεαμένη, ἐκ
ἐμπορικάκησεν τὴν ὑπερήμενος ὑπ' αὐτῆς καταγνωσθείσης,
ἐκ ἀπεστράφη ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ
γεγονημένον. ἀλλὰ συνεπαθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο,
καὶ πρὸς ἃ διέκειτο λίαν ἀνδρῶς προεξέφατο, καὶ τὸ μό-
νον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν σπευδῶς καὶ E
φιλοφρόνως, οὐδ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινος γεγυμ-
νασμένης, ἔτε χάριν μέλλουσαν θηρωμένη, τελευτήσουσα
γὰρ αὐτὴ κτίσαι, φύσει τὸν ἄνθρωπον, καὶ πρὸς τὰς ἀγαθόν
τι παρεσκευασμένας φιλοτιμουμένων, καὶ παρ' ὧν αὐτὸ δύνων
λαβεῖν ὄφελος τοῦτο προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν
ὄντι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν δὲ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ
γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον, μηδὲ μᾶλ-
λον τι προσήκειν τῇ τῶν ἀνθρώπων γνώμει τούτων, μηδ'
ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν ὀμωμυκὼς καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔσεσθαι. καὶ F
τὰ μὲν περὶ τὴν γυναικὸς, ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν
δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσή-
κοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ προσηκόντως πάντες ἀ-
ρετὴν διώξειν, καὶ δηλώσαι δόξαι, καὶ μνήμην ἀγωνίας πα-
ρέξειν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλοῦ καὶ βασιλεῦσι
ἐθνῶν, καὶ ἀρχουσι πόλεων, ὅπλα θυμίαν καὶ αὐδὴν τῆς
καλῶν ἐνθήσοντα, καὶ πρὸς τε τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν ὑπὲρ
τῆς πατρίδων θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάντων κα- G
ταφρονεῖν διδάξοντα τῆς δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν τοῦ λόγου
τούτου, σύμβολον τοῦ ἑβραίων βασιλέα. οὗτος γὰρ καίπερ
εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ὁπλισόμενον θάνατον,
τῷ προφήτῃ προειρηκότος, ὃς ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ
φιλοψυχήσας προδῶναι τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sine ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est, vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam moriturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentię nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & obviæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est commonem martis aleam iubire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò nó licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vnde nam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium veniisse. at illis non probabatur, quod veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem se reconciliandi domino, si hostibus eius detrimétum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nó probatur.

1. Reg. 11.

2. Reg. 29.

καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν παισὶ μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνώδεσι, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ σὺν τούτοις, ἢ τὴν βασιλευομένην μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ παιδαποὶ γνήσονται ἕτερον. ἀμφοτέρως δὲ ὁ θεὸς τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγάπην μεμίμηται ἔχειν. σοὶ γοῦν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τιμὴ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρποῦσθαι παρὰ πάντων ἀξιῶ. τοὺς δὲ μετ' ἐλπίδων δὴ πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ τοὺς ὑπομένοντας, ἐπειδὴ αὖ τι διαπεράσωσιν λαμπρὸν, ἐμοὶ δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τῶν τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. δύσψυχοι δ' οὐ καὶ μεγαλόψυχοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο κἀκεῖνοι εἰ φαῦλον μίμημα μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ εἰδότας τὰ μέλλοντι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μελλησιθυμεῖν περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι ὑποδύντας αὐτοῖς, ἐπ' αὐτὸ σαλπίζειν, δεῖ ἔτους ἡγεμόνος, κἂν ἔργα πολλὰ διαπεπραγμένοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρῆσθαι προσδοκῶντας, ἀλλὰ προσειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δι' φοβηθεῖσαν, μὴ δι' καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προσμενοῦμεν, τοῦτ' ἀνδρείαν ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοὺλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὅτι δείσας ὅπως πᾶσιν μὲν προσῆκε τῆς μετὰ τὸν θάνατον δόξης ἐφιεμένοις ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν αὐ αὐτοῖς ταύτην καταλίπωσιν. μάλιστα δὲ τοῖς βασιλεῦσι, ὡς οὐκ ἔξον αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι δεῖ τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' οὐδὲ μετρίοις χρῆσθαι. ἐπὶ τούτων πλείω δεῖ σαοὺλ καὶ τὴν δύσχρηστον λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπροσκόπως αὐτοῦ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπανίειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων δὲ τῶν παλαιστινῶν ὡς προεῖπον, καὶ τὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατράπας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦ, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαοὺλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νῦν τὸν χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοὺλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίαν πολέμου. ὑποπέμπει συνεβούλευον, μὴ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τὸν καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, κατιδόντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐπέλθοντα ὑποπέμπειν συὼ τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίτας. τοῦτον δὲ εἶναι δαβίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστινῶν ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γεττῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγώ σε μαρτύρῳ σοι πολλῷ περὶ ἐμὲ αἰδῆ καὶ εὐνοιαν, καὶ ὅτι τὸ σύμμαχον ἐπηγόμην, ἐδοκεῖ δὲ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μηδ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ἀτονώτερον ἄθρον, κἀκεῖ φύλακά μοι τὸν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὸν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι δὴ καὶ τοῦτο, συμμαχίας μέρος καὶ δαβίδης μὲν, ὡς σίκελλαν ὁ τῆς γυναικὸς βασιλεὺς, ἦκεν εἰς σίκελλα. καθ' ὃν δὴ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῆς ἀμαλικιτῆς ἔθνος ἐπελθὸν, ἄρει τὴν σίκελλαν καὶ κατὰ, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς σικέλλης καὶ τῆς ἄλλης τῆς παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν σίκελλαν καταλαβὼν ὁ δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ἀδιόρθωτον δὲ τὸ ἐμπρησθὲν πλείω ἢ καὶ ὁδυρόμενος μὴ τῶν φίλων, ὅτι ἑαυτὸν περιῆν τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπιλείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα· ἐκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγεινῶν ὅτι τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἐποιήσαντο. αὐτὸς δὲ τὸν γεγονότων ἠτιῶντο. ἀπαχθὲν δ' ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὸ δάκρυον παρὸς τὸν θεὸν ἀναστήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα ἀβιαθάρ, ἐνδύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν, καὶ προφητεύσαι εἰ δώσει τοῖς ἀμαλικίταις ἡδέως καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δὲ ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μὲ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ὡδηγούμενος δ' ὑπό τινα χείμαρρον, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ αἰγυπτίῳ μὲ τὸ γῆμος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, ἔτη γὰρ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, φαγόντων αὐτὸν ποτοῦ καὶ ξηρῶν παρασκευάμενος καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, γῆμος μὲν ἐσήμαινεν, αἰγύπτιος δὲν. καταλειφθεῖσαν δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἑπεσθαι μὴ δυναμένην. ἐδήλωσε δ' αὐτὸν τῆς καταπρησάντων καὶ διηρπακότων ἀλλά τε τὴν ἰουδαίας καὶ τὴν σίκελλαν ἐφ'. χρησάμενος οὖν ὁ δαβίδης οὕτω ὅτι τοῖς ἀμαλικίταις ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι χὴν ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀεισουῦτας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῆς λαφύρων καὶ τῆς λείας δεδαπολαβόντας, ὁπλισασθαι ἀφυδίως, πολλὴν αὐτῆς φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ διαχεῖσθαι τετραμμένοι, πάντες ἦσαν δυκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῆς, ἐπὶ τῆς τραπεζῶν κατακειμένων, ὁπλοκαταλαμβανόμενοι παρ' αὐτὰς, ἀπροσμάχητοι, καὶ παρέσυρεν αὐτῆς τὰ σῖτα καὶ τὸν τροφὸν τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλοις τὰς πρασσόσοις διέφθειρεν, ἑνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου καταγλυκαινομένους. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν κατακεκλημένοι τὰς παστάδας ἐξ ἐναντίας αὐτῆ σκιᾶς, τούτους ὑδὲν ἧττον δυχερῶς τῆς γυμνῶν καταλειφθέντων ἀπέσφαττε. διέμειναν δὲ, οἱ σὺν τῷ δαβίδ ἢ καὶ αὐτοὶ ἀναγεγραμμένοι ὑπὸ πρωΐτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ διαλειφθῶσι τῆς ἀμαλικιτῆς πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ τοὺς καμήλοις ὑπαβάντες διέφυγον. ἔσχον δὲ πάντα τὰ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολεμίοι, καὶ τὰς τε αὐτῆ γυναῖκας καὶ τὰς τῆς ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα τετρακοσίους μὴ δυναμένους αὐτοῖς ἐπεσθαι, καταλελοίπησαν ὑπὸ τῆς σκιᾶς, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu abiim, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum suum vastatum inuenies, omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cæterâ præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deũ consuleret; & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basselum peruenisset; incidit in quendam Ægyptium errantem, iúmque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per defectum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimisque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas; assecutúsque eos in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis egrè quadringenti celeritate camelorũ ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta; vxoréque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerant; quadringenti illi molebantur eos in præda partem admittere;

quòd per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent, aiebántque contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim eſſe, vt victoria diuinitus conceſſa, receptíſque ex hoſte ſpoliis, vniuerſi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim aſſeruauerint. ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reuerſus deindę Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atque in hunc modum circa Sicellam & in perſequendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte congreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt. ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriã relinquerent, totam vim hoſtium in ſe conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiebat: in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecrauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quòd cùm armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet, circunſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditóque eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quòd ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quoque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant, quíque campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Palæſtini deſerta nacti, facilè occupara ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filios: úmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A ἐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὑπομείζειν, ὡ συναπολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιθέντας ὠφελεῖν τὴν δίωξιν, ἀγαπήσειν ἢ σεσωμφύας ταῖς γυναῖκας ὑπολαμβάνοντας ἐλεγον. Δαβίδης ἢ πυνθανόμ. κ) ἄδικον αὐτῷ ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἰ) γὰρ ἄξιοις τῷ θεῷ ὠφελοῦντος αὐτοῖς ἀμυνάσθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι ἢ πάντα αὐτῷ, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μεδίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. Ϛ ταύτ' ὀπὶ φυλακὴ τῶν σκευῶν μεμέρισται. κ) ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔδοξε σκεφάσει παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. χθόμενος δ' ἐν σπήλαιᾳ Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἰούδα φυλῇ συνήθεσι κ) φίλοις, ὑποσχόμενος τὴν λαφύρων. κ) τὰ μὲν ὠφελεῖ τὴν σπήλλων πόρθησιν, κ) ἀμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἅτινες ἐγένετο. τῶν ἢ παλαιστινῶν συμβαλόντων, κ) καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων. σαοῦλος ἢ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, Ϛ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, κ) ὠδυβόλως διακινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις ὅλης αὐτοῖς δέξης ὑποκειμένης, εὐδὲν γὰρ ἀφειλόστερον τούτου εἶχον, ὑπερίδρυσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. κ) ἀφικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν ἢ οἱ σαοῦλος παῖδες, Ἰωνάθης, κ) ἀμινάδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, ζέπεται τὸ τῶν ἐβραίων πλῆθος. κ) ἀκοσμία Ϛ σύγχυσις γίνε) Ϛ φόνος ὑπερφερόμενον τῶν πολεμίων. σαοῦλος ἢ φεύγει, καρτερὸν ζίφος ἔχων ἀφὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ὑπερπεμφάντων ἀκοντισὰς κ) τοξότας, πάντας μὲν ὑπερβάλλει πλείω ὀλίγων. αὐτὸς ἢ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, κ) πολλὰ θαύματα λαβὼν, ὡς μηκέτι δέχαρτερεῖν, μηδ' αὐτόχειρ ταῖς πληγαῖς, ὑποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠδύνει, κελεύσῃ ἢ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τ' ῥομφαίαν, ταύτην αὐτὸ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ ζολμήσας ἢ τῷ ὁπλοφόρῳ κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμενος, κ) ζήσας ὅπι τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. κ) μὴ δυνάμενος ὠσασθαι μηδ' ἐπιρείσας δέβαλλειν αὐτὸ τὸν σίδηρον ὑπερέφεται, κ) γελάσας τινὸς ἐγγὺς, πυθόμενος τὶς εἴη, κ) μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὅτι, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, δέχ' τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, ὠθεῖν αὐτῷ τὴν δύσιν αὐτὸς βέλεται. ποιήσας ἢ τοῦτο, κ) ἀφελόμενος ἀφὶ τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσὸν κ) τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. διασάμενος δ' ὁπλοφόρος σαοῦλον αἰχμάλωτον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διασθεὶς δ' ἀδὲις τῶν σωματοφυλάκων τὸν βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ἀφὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες ἢ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, κ) οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοῦλος πέπτωκε, κ) οἱ παῖδες αὐτοῦ, Ϛ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ ἢ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους διελθόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς, ὑπετυχάνουσι τ' σαοῦλον, Ϛ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πεσόντας, κ) σκυλεύσαντες, ὑποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς,

Ϛ κ)

καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον, πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισὰ πόλει τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες ὅτι λελώβηται τὰ τοῦ Σαοὺλ νεκρά, καὶ τοῖς τοῦ παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι προπηλακίζειν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ τόλμη διαφέροντες, ἦν δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα Σαοὺλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς Ἰαβισὰν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ἀμύρης λεγομένῳ. καὶ πένθος ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ, μήτε ποτῆ, μήτε ξοφῆς γευσάμενοι. τοῦτο Σαοὺλος τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμουήλου, διὰ τὸ παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ τῷ ἐπ' Ἀμαληκίταις ἐντολῶν. ὅτι τὸν ἀχιμελέχ τοῦ ἀρχιερέως ἠμύνατο, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν, τὸν τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀπέκτεινε. βασιλεύσας ἔτη τεσσαράκοντα ἑπτὰ ζῶντος ἔτι Σαμουήλου ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ Σαοὺλος μὲν, ὅπως κατέστρεψε τὸν βίον.

& dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadaucra, rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquammulti fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabissæni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem in lamentis & planctu eos exegerunt. His finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Abimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem subuertit. Regnauitque viuente Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem est sortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν ἐν μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δ' ἄλλων πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθε φονευθέντος ὑπὸ φίλων, ἅπασαι ἡ βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐκόσμησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστὰς ὑπερμεγέθεις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἐθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Ἡγωνίσθη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς δὴ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκόσμησεν αὐτῷ. Κεφ. ζ.

Ὁτι τῷ περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ σασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη ἡ ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος δὴ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὖθις ἦλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπὶ θεοῦ, βουλομένῳ τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. Cap. I.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit. Cap. II.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. Cap. III.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur. Cap. IV.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit. Cap. V.

Damasceni à Dauide vincuntur. Cap. VI.

Quomodo Dauid Mesopotamios vicerit. Cap. VII.

Quomodo per intestinum familiæ dissidium Dauid à filio regno pulsus est. Cap. VIII.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. Cap. IX.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit. Cap. X.

Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit. Cap. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον α.

Ὡς Δαβίδης ἐν Χεβρῶνι μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ὁ χειρῶν, τῶν δὲ ἄλλων πλήθους ὁ Σαούλου παῖς.

A

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΤΝΕΒΗ ἡ Ταύτην ἡγέσατο τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτὸ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ ὥφθη τις παραγενόμενος ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστινοὺς ὁ τὸν σαοῦλον ἀπολών, τόν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα διειλημμένος. ὁ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκοι τυγχάνοι, ὑπὸ δὲ τῆς ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. φεύγειν δ' αὐτοὺς ἀνάγκη τὸ πλῆθος ἐφ' ἡλίκοις μυριάδων, πεσόντος ἤ γε τοῦ βασιλέως αὐτῆς σαοῦλος, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα ἤ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς ὡς δυστυχῶν τῇ ἥττῃ τῇ ἐβραίων, καὶ τὸν βασιλέα πεφονεύσθαι παρών. ἂν δὲ κτεῖναι, μᾶλλον ἂν ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, ὡς ἀκληθεὶς αὐτὸς ὁμολογεῖ. τὴν ῥομφαίαν δὲ αὐτοῦ διαπεσοῦσαν, ἅτε τῶν βαρμέτων ἐφορμούντων αὐτὸν ἀσθενῆσαι καταρχάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυτο, τόν τε ὡραῖον τοῖς βραχίοσι χρυσὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ φερόμενος τὸν σαοῦλον νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. δαβίδης ἦν, μικρὰ ἄπιστον ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ σαούλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύμενος μὲν τὴν ἐσθῆτα, πλαίων δὲ ὁ σὺν ἑξήκοντα μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τὴν λύπην τὴν χαλεπωτέραν, ὁ σαοῦλος πᾶς ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας ἄπιος γεγονὼς μέτρος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν πρὸς σαοῦλον δύνομιν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ καὶ διωχθεὶς ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας δὲ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτὸν κατήγορος ἀπολῶν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὰ ἀμαληκίτου γένος, ἐπέλευσεν αὐτὸν ἀποθανεῖν. ἔγραψε δὲ καὶ θρηνους, καὶ ἐπιτάφιους ἐπαίνους

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator exiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

1. *Reg.* 1.

in laudem Sauli & Ionathæ composuit,quæ in hodiernum vsque diem leguntur.His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cõsuluit Deum per prophetá,quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet.cúmque responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit,ambabus vxoribus illò adductis,& cohorte domestica: móxq; tota tribus ad eum locum confluens,regem eum communi suffragio declarauit. Audito deinde quod Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simúlque nunciarent, quòd Iudæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri,vir strenuus,& ad magnas res obeundas natus,quàm primum cognouit cecidisse regem & Ionatham, aliósque duos ejus filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboslhum periculo eripit,& superato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum dilectissimo milite,vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri,duos secum fratres,Abisæum & Asaelem, vniuersúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset,aciem ad prælium explicat.Cúmque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis prestantiores milites essent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt destinati.qui progressi inter vtramque aciem, emissis prius pilis, gladios stringunt: comprehensísque aduersariorum capitibus, latera & illi feriebant,donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt,& post acre certamen,partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi,sed tergis eorum hærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant,præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris,& non solùm cum hominibus, sed cũ equis etiam cursu contendere solitus.is tũ Abenerum rectà insequebatur,nec in sinistram nec in dextram deflectens.Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depasci voluit,vt persequi desineret. deinde rogabat ne se in hanc necessitatem adduceret,vt illo interfecto,in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur,sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui ve-

2.Reg.2.

σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξέπεμψε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δὲ τῆ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν ὁ Δαβίδης εἰ προστάττοι τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δίδοναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ὡδήγειτο, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ συνελθὼν ἐκ πολλῶν ἐνοίκησε τοῖς κώμαις. ἀκούσας δὲ ὅτι τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῃ τῆ γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτος ἀποδώσειν αὐτοῖς πρὸς τοὺς τεθνηκότας αὐτῶν ὑπισχνούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονηκαι αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαοὺλου ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νήρου δὲ τοῦτο, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπεισχθεὶς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ὠφελιπόμφυον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, ἰέβοθος δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τὸν ἰορδάνην, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσι τὸ πλῆθος βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, καὶ μὴν τὴν ὑπερῷον γλωσσάν, μανάλιν. καὶ ὁ τὰ ἑλληνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὑπολέξου συμβαλεῖν τοῖς ἀπὸ ἰούδα φυλῆς πεφαλεσύμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπολώτησε δ' αὐτοῦ ἰώαβος, ὁ σαρυίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ σερὶ, ὃν δὲ ἀδελφῆς δαβίδου γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῆ δὲ ἀδελφῶν ἀβισαίη καὶ ἀσαήλη, τῆ πάντων τὸ δαβίδου ὁπλιτικόν. ἐπεὶ τυχὼν ὅτι πνος κριωίδος ἐν γαβαὼ πόλει ὡδιατάσσεται πρὸς μάχην. τὸ δ' ἀβενήρ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βέλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχη, συνήθη παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες οὖν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν διατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, ἀνῶντας τὰς μαχαίρας, ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὡσαυτως ἐν συνθήμασι ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιά, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τῆ ἀβενήρου. καὶ διαπέντας οὐκ αὖθις διώκων ὁ ἰώαβος, ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο ὡδηγελευόμενος τοῖς ὁπλίταις ἀκοδοὺς ἔπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουῶτας, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ διαφανέστερος τῶν ἄλλων ἦν ὁ νεώτερος ἀσαήλος, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. ὁ γὰρ αἴθρωπος οὐκ ἄνευ μόνος, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταδιώκων εἰς ἄμιλλαν λέγουσι δραμεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβέννηρον ἐδίωκεν οὐδὲν ῥύμης δὲ ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἀδέτερον ἐγκλειθεὶς τῆ μερῶν. ὑπισχνουμένου δὲ τοῦ ἀβενήρου, καὶ καταφίζεσθαι τὸν ὁρμὸν αὐτῷ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὸν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, καταχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. ὁ δὲ προσέμενον δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομείναντα τῆ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλῆξας εἰς τοὐπίσω καμεῖσι, ὡδήχθημα ἀπέκτεινεν.

οἱ δὲ

οἱ ἢ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν ἀβέννηρον, ὡς ἦλθον ὅθι τὸ A
τόπον ἔ καὶδῃ συνέβαινε τὸν ἀσαὴλον, θᾶττον αὐτοὶ τὸν
νεκρὸν, ἐκ ἔτι τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ ἢ ἰώαβος αὐτὸς κὴ
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀβισαῖος, πλὴ δραμόντες τὸ πῶμα,
κὴ τὸν πλείονος ὄπι τὸν ἀβέννηρον αὐτοῖς αἰτίαν τὸν ἐπ'
τελευτηκότος ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχει κὴ θυμῷ
μᾶλλον χεόμενοι, μέχρι τόπου τινὸς, ὀμμάτων κωλῦσι, ἐ-
δίωξαν τὸν ἀβέννηρον, ἤδη θᾶττον δύντος ἤλιου. ἀνα-
βὰς δ' ὄπι τινα βουνὸν, ὡς ἦν ἐπ' ἐκείνου τοῦ τόπου B
μὴ τὸν βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτοὺς τε κατοικέλετο κὴ τὸν
ἀβέννηρον. Τότε ἢ ἀνακεχυμένος κὴ φόνευτος μὴ δεῖν
ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα κὴ μάχλιν παροξύνειν.
ἁμάρτειν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀσαὴλον, ὃς παρα-
νομοῦντος μὴ διώκειν ἐκ ἐπείσθη, κὴ δι' ἃ τοῦτο βλαθεὶς
ἀπέθανεν. συμφρονήσας δ' ὁ ἰώαβος ἐσήλπισεν ἡμισάμβους
τούτοις τοῖς λόγοις ὁ ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι
σημαίνει τοῖς στρατιώτας, κὴ τὸν ὅθι πολὺ διώξεως ἐπέ-
χει. κὴ δεῖ μὲν ἐπ' ἐκείνου καθαραπαιδεύεται τὸ πο- C
πὸν τὸν νύκτα ταύτην. ἀβέννηρος ἢ δ' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας
κὴ περαιωσάμβους τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται
πρὸς τὸν τοῦ σαὴλ παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἐβοδοθ.
τῇ δ' ἐχομένῃ, τοὺς νεκροὺς ἀναριθμήσας, ἅπαντας
ἐνεπάδυσεν. ἔπεσον ἢ, τὸν μὲν ἀβέννηρον στρατιῶται, ὡς ἑξα-
κόσιοι κὴ ἐξήκοντα. τὸν ἢ δαβίδ, δέκα πρὸς τοῖς ἑνδέκα,
καὶ ἀσαὴλος. ἐ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν ἰώαβος κὴ
ἀβισαῖος εἰς βηθλέεμ, κὴ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ D
μνήματι, πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. κὴ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ, τὸν μὲν μᾶλ-
λον δαβίδ, κρειττόνων ἀεὶ γινομένων, κὴ πλέον ὠφε-
λοῦντος φερομένων, τὸν ἢ σαὴλ παίδων, κὴ τῷ ὑπηκόων
αὐτῷ, κᾷ πᾶσαν χεῖρον ἡμέραν ἐλαττουμένων. ἐγένοντο
ἢ κᾷ τούτων τῶν χρόνων καὶ παῖδες τῷ δαβίδη, τὸν ἀριθ-
μὸν ἓξ, ὑπ' γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος
ὑπ' μητρὸς ἀχίνας γενόμενος, ἄμνων ὠνομάσθη. ὁ ἢ δεύ- E
τερος, ὑπ' γυναικὸς ἀβιγαίας, δανίηλος. τῷ τρίτῳ δ'
ὑπ' τὸν θολομαίου θυγατρὸς μαχάμης φωὶ τῷ γεσι-
ρῶν βασιλέως ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δέ γε τέταρτον,
ἀδωνίαν ὑπ' γυναικὸς ἀγγίτης πρωτοτόκου. τὸν πέμ-
πτον ἢ ὑπ' ἔκτον γερθεσὰν κὴ χάλα ἐπωνόμασε. τῷ δ'
ἐμφυλίῳ πολέμου συνεχῶς, κὴ συμπιπτόντων εἰς ἔρ-
γα μάχλιν πυκνῶς μεθ' ἑκατέρου τοῦ βασιλέως,
ἀβέννηρος ὁ τῷ σαὴλ παιδὸς ἀρχιστράτηγος, συνεὶς P
τε ὢν καὶ σφόδρα δύνασθαι ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας
συμμαχίαν τοῦ ἰεβόδθου παρεσκεύασεν. κὴ διέμενεν ἱ-
κανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ὑπ
ἐγκλήματι γινόμενος ἀβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς
συνέλθοι τῇ σαὴλ παλλακῇ, ῥαισφᾷ μὲν τοὔνομα,
σιβάθι θυγατρὶ, κὴ καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰεβόδθου, θρα-
συλογήσας κὴ θυμωθεὶς ὡς ἐ δικαίων τοῦ παρ' αὐτοῦ
τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ θρὸς αὐτὸν χεόμενος, ὑ-
πείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς δαβίδην θρεστῆ- G
σαι, δηλοῦν δ' ὡς ἐ δίκῃ τὴν ἰδίαν ῥώμην
κὴ συνέσιν ἀρχὴ τὸν πρέσβυν ἰορδάνου, δίκῃ ἢ τὸν αὐτοῦ στρατηγίαν τε κὴ πίστιν. κὴ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβί-
δην, λαβεῖν ὅρκους τε κὴ πίστεις ἐξεῖ, ἢ μέλλει αὐτὸν ἑξαιρεῖν ὑπ φίλον ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τὸν σαὴλ μὲν ἀ-
ποστῆναι παιδὸς, αὐτὸν ἢ ὑποδέξασθαι πάσης χάριτος βασιλέα. τὸν ἢ δαβίδ ποιησομένῳ τὰς ὁμολογίας, ἤδετο
γὰρ ἐφ' οἷς ἀβέννηρος διενοεῖτο πρὸς αὐτὸν, ὑπ φρίσσων τεκμήριον παρεχεῖν τὸν συνθηκῶν ἀξιώσοντος,

rò cum eo Abenerum insectabantur: postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum; nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen tedire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere, noluisset, & ideo ictus cecidisset, visus est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cùm patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorũ qui sub Sauli filij degebãt imperio, in dies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus, & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cum vehemẽter hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

1. Reg. 3.

& quò magis ratum eſſet fœdus, poſtulaſſet vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno ſuo periculo & annumeratis Saulo ſexcentis Palæſtinorum capitibus emerat: ante omnia remiſit eam abſtractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Ieboſtho. nam & huic Dauid ſcripſerat, æquum eſſe vxorem ſibi reſtitui. deinde conuocatis ſenioribus populi, & præfectis militiæ in eam ſententiam locutus eſt apud eos, remoràtum ſe quidem illos quo minus relicto Ieboſtho ad Dauidem deſciſcerent: nunc autem libenter ſe hoc illis permiſſurum, quandoquidem certo comperiſſet hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio deſignatum eſſe, eundémque vatem præcecinisſe, quòd huius ductu vindicandum ſit in Palæſtinos, nec alio rege ſub iugum Iſraelitarum eos poſſe ſubigi. His auditis ſeniores & præfecti, certi iam in eorum ſententiam Abenerum tranſiſſe, Dauidi in poſterum aperte ſtuduerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc ſententiam concederent, quòd ex hac tribu eſſet Ieboſthi fatellitium. ad quosquum eadem verba feciſſet, ac ne illos quidem reniti animaduertiſſet, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiſcitur, vt præſens fœdus initum confirmaret: tum quia quiſque in rebus ſuis ſibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in cauſa eius cum ſenioribus & ducibus egiſſet, & quòd ipſam quoque Beniamitiram tribum in partes ipſius traduxiſſet. à quo comiter exceptus, & ſplendidis ac ſumptuoſis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiſerat re exhibiturus, & quaſi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promiſſa exſequenda miſſus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abiſſet regnum ei tradi curaturus: vexitus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij faſtigij, & alioqui vir prudens in conſiliis capiendis, & rerum momentis obſeruandis: ipſe verò deteriori conditione eſſe inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum conſilium concipit. ac primùm calumniis eum aggreſſus, perſuadere conatur regi, vt caueat ſibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio conſtabiliat: & nunc ſtructis dolis aduenisſe, & optatis potitum, cum certa ſpe inſidiis circumueniendi Dauidis abire. Poſtquam autem fruſtra ſe verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato conſilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confeſtim qui curſim per eius veſtigia viam carperent, & aſſecuti eum Dauidis nomine reuocarét, quaſi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi ſignificare omiſiſſet. Abenerus autem poſtquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Beſira xx. ſtadiis ab Hebrone diſſito, nihil eorum quæ euentura erant ſuſpicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humaniſſimè exceptum ſummam

A αἰαστώσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλην τὴν γυναῖκα, μεγάλους ὑπηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνους καὶ παλαγσινῶν κεφαλὰς ἑξακοσίας, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτοῦ τὴν μελχόλην, ὑποστάσας φαλτιήλ, καὶ τι συνοικοῦντος αὐτῇ, κλαίοντος τοῦτο καὶ ἱκετεύοντος συμπροέμπειν. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γενναιοτάτους τῶν πλήθους καὶ τάξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ὑπὸς ἰσαῦ μὲν ἰεβόσθη, δαβίδῃ δὲ θεοδέδοται, ταύτης ἀποστήσειν τῆς ὁρμῆς νῦν μέν τοι γε βουλόμενος χωρεῖν ἐβούλοντο. ἐπεὶ δὲ εἰδέναι τὸν θεὸν διὰ σαμουήλου τοῦ προφήτου, δαβίδην χρηστοποιήσαντα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προσῆκεν δ' ἅπασι παλαγσινοις ἐκεῖνος αὐτὸς ἡμαρτηκέναι δοκῶν, καὶ ποινὰς κρατίστας ὑποσχεῖν. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς ἀβέννερος γνώμαν ἐν ἔσχον αὐτοῖς σύμφωνον προσῆκεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλοντο. πειθόντων δὲ τούτων, ἀβέννερος συγκαλεῖται τοὺς βενιαμίτου φυλῆς, οἱ δὲ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθη σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν ἀπηκριβώσατο ἑαυτῷ προσηνέστερον οἷς ἐβούλετο, ὑποδεξάμενος ὡς ἔκοσι τοὺς ἑταίρους, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβόμενος αὐτός. πίστερα γὰρ ὧν ἄλλως θεατὴς μενοῦσιν οἱ αὐτῷ ἕκαστοι παῖδες ἐν δεσμοῖς ἐν δικαίῃ πρόσοδῳ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ λόγοις πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὅπου συχνὰς ἡμέρας, πλείονα ἀφεθεὶς ἀγαθεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλέπομένῳ μᾶλλον δώσῃ τὴν ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δὲ τοῦ δαβίδου τὸν ἀβέννερον, οὐδὲ ὀλίγον διαλιπόντων εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβέννερος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅτι συνθήκας καὶ ὁμολογίας τὴν ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ τάξει, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τἄλλα δ' ἐκεῖνον ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηλασίας ἀφαιρεθείη, κακοῦργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν ὑπεχρέα δόλῳ βάλλειν αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβέννερος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅπως τοῦ βεβαιώσασθαι τῷ σαύλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν. ὅπως ἂν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νῦν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καταπολεμουμένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπεισε τὸν δαβίδην τούτοις, οὐδὲ παρεξιόμενον εἴασε, ζέπεται ταύτης βλοπεστέραν ὁδὸν, καὶ κείνας ἀβέννερον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ὑποδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προστάξειν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννερος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ ὑπαίθρῳ καλυμβώμῳ, ἀπέχοντι τῆς χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

B

C

D

E

F

G

benenuo-

ἡ δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' ἄνους ⸂ φίλος (ὑποκρί-
νετο) δὲ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτου ⸂ ὀπτεύειν
τὰ τῆ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ προσγίνεσθαι ἐγχειροῦντες
ἀτόπως) ἀπαντᾷ μὲν οἰκείως αὐτὸν, ὡς ἂν διαρρήδην
λαλεξόμενος. ὡς δὲ γε ἐς τὸ ἐρημότερον ⸂ πέδι-
λος, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασσά-
μενος ⸂ μάχαιραν, ἅτε τὴν λαγόνα παίει. ἡ τελευτᾷ
μὲν ἀβίνηρος τῦτον ἐνεδρευθεὶς ⸂ τρόπον ὑπὸ ἰωά-
βου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε προφήσαντος ἀσαήλῳ τῷ ἀ-
δελφῷ ὃν διώκοντα βαλὼν ἀβίνηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
πρὸς τῇ χεβρῶνι μάχῃ. ὡς ἢ ταληθὲς εἶχε, δείσαντος
μὲν ⸂ στρατηγίας ἡ τῆς μετὰ τῷ βασιλέως πομπῆς, μὴ
τῦτον μὲ αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ παρὰ δαβίδου ⸂
πρώτου τάξιν ἀβίνηρος. ἐκ τῦτων αὖ τις καταμανθάνοι,
ὅσα ⸂ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα
⸂ ἀρχῆς, ⸂ τε μηδενὶ τῦτων ὠδαχωρήσαι. κτήσασθαι
ἡ αὐτὰ πεφοβημένοι, δὲ μυρίων κακῶν λαμβάνουσι. ⸂
δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐ-
τοῖς ⸂ ὠδαμῶς περιποιῶσι, ὡς ἐκ ὁμοίᾳ δεινὰ τυγ-
χάνοντος ποτὲ σαθῆ τηλικῦτο μέγεθος ἀξιώσεως, ⸂ συ-
νήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδόμενον, ἐπὶ τούτων ἀπο-
λέσαι, μᾶλλ' ἐκφοβοῦνται ἔχοντος συμφορᾶς. δὲ τῦτο καὶ
χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ τολμῶσι ἔργα πάντες
φόβῳ τῷ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέ-
σιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκούσας αὐτίκα μὲν
⸂ ἀβίνηρον, ἤλγησε μὲν τὸν ψυχήν. ἐμέρτυρατο ἢ
πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν ⸂ δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ἔτε
κοινωνὸς εἴη ⸂ ἀβινήρῳ σφαγῆς, ἔτε κατ' ἐντολὴν καὶ
βέλησιν ἰδίαν ἀποθάνοι. ἀρὰς ἢ καὶ τῷ πεφονευκότος
αὐτὸν δεινὰς ἐπέθετο, καὶ ⸂ οἶκον αὐτῷ, ⸂ τοὺς συμπρά-
ξαντας, ὑποθυμίους ἐποιεῖτο ταῖς ὑπὸ τῷ τετελυτηκό-
τος ποιναῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι ὠδὲ τὰς πίστεις
καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβινήρῳ τῦτον εἰρηκὼς. πρὸς-
ἔταξε μέν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν ⸂
ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτῷ τὸ σῶμα, ἐπεί-
ρηξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας ⸂ σάκκους. ταῦ-
τα ἢ ποιεῖν, προάγοντας ⸂ κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφέπετο
μὲν ⸂ γενεαλόγων ⸂ τῷ ἐν ἡγεμονίας ὄντων, κοπτό-
μενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε δύνειν τὸ
πρὸς ⸂ ζῶντα, καὶ ⸂ ὅτι πεθνηκὼς λύπῃ, καὶ ὅτι μὴ καὶ
⸂ αὐτῷ γνώμῃ αἰτίᾳ). θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι
μεγαλοπρεπῶς ⸂ ὀλοφύρεις τε συγγραφόμενος θρή-
νους, αὐτὸς ὅτι τε τάφε σας πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ
παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔτος δ' αὐτὸν ὁ ἀβινήρ συνέ-
σχεν θανάτου, ὡς μηδὲ ξοφὼ ἀναγκάζοντων αὐτὸν τῷ
ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὥμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἀλλ' ἢ
λίου δυσμῶν. ταῦτ' ἄνοιαν αὐτῷ ὠδὲ ⸂ πλῆθος ἐγέ-
νησεν. οἵ τε γὰρ πρὸς ⸂ ἀβίνηρον φιλοσόφως διακείμε-
νοι, σφόδρα αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτ' τιμὴν ἀποθανόντα, καὶ
φυλακὴν ⸂ πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτ' ἀξιώ-
σασθε ⸂ νομιζομένων ὡς συγγνώμῃ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐ-
χθρὸν ἡγούμενοι ὑβρίσθαι ἀκόσμως ἀφῆκαν, καὶ ἠμελημένῃ
τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρησῷ καὶ ἡμέρᾳ ⸂ φύσιν ἔχαιρε,
⸂ αὐτὴν ἐκόσμει λογιζομένῳ πρόσοιαν εἰς αὐτὸν τὸ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, οἵοιαν τυγχάνοντα ⸂ ἀβινήρον
νεκρὸν ἐώρα. πρὸς τούτοις οὐ μάλιστα δαβίδην μλί-
χεως δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόσοιαν ἰῷ εἰκὸς, ὡς ἐθεὶς ὑπερόπτην ὑπ' αὐτῷ φονευθέντα ⸂ ἀβινήρον.

A beneuolentiam præ ſe ferens, (vt ſæpe ſit cùm ab obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ ſolitarium, vno tantùm fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Ioabo intercepsus; vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaelis, quem in prælio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat: re autem vera quòd miſerè timeret, ne honore quem
B obtinebat privaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti; dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigium
C non peruenire, quàm ab aſſuetis iam bonis excidere, idcóque plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admoniſſe: Porrò Dauid audita Abeneri nece vehementer indoluit, ſublatáque ad cælum dextera magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe nec conſcio cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat,
D ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixítque vt totus populus defleret ac lugeret virum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atque hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipſe vna cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis ſatis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, quin &
E magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus iciunium vſque ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad
F vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſque egregiam regis benignitatem, eandem ſibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quin & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum A conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possint quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus indigendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit. B

CAP. II.

Iebosthus amicorum insidiis interfectus, vniuersum regnum ad Danidem deuenit.

II. 2. *Reg.* 4

Iebosthus autem Sauli filius morte eius aut ira grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei C fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Rhetrimonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se inquirere à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti D solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum dormientem interemerunt: præcisoque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt. Ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Scelératissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis F moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neque G enim alio modo grauius existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Iebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. Hic ita finitis vniuersi Hebræorum

ἔλεξε· ὁ δὲ θεὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἐμικρὰ δὲ τοῖς ἐφεξῆς πράγμασι βλάβη, σεσηθέντων αὐτὸ δὲ σὺν ἐκείνῳ πολλῶν παρισαμένῳ τῇ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένων. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων καὶ ἐφορᾷ τοῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. ἔστω δή, ὡς ἐδικαίωσεν ἡ ἀδικοπάθων τοῖς σαρκία παῖδας ποιεῖν ἱκανὸς εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσει τὴν ἐκείνῳ τιμωρίαν αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. ἡ μὲν οὖν Ἀβενήρου μὲν εἰς τοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

Κεφάλαιον Β.

Ὅτε τὸν Ἰεβόσθου φονεῦσι Ῥήσᾳ καὶ Βαανᾶτι φίλων, ἅπασαν ἡ βασιλεία Δαυίδου παρελαβεν.

ΑΚούσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαοὺλ παῖς Ἰεβόσθης, ὃ πρόσθεν ὠνόμασα, καὶ δεῦρο ἐξερημίας οὐγχυοῖς καὶ τῇ βασιλείαν αὐτῷ προσῆκόντος. ἀλλ' ἐσφοδρύνατο, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀδελφοῦ θάνατος. ἐκ ἐπιδίω δ' ἐφ' αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερεμμωνος υἱῶν, βαανάθα, τῷ δὲ ἑτέρῳ θαάνος ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ὄντοι γὲ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, τῇ δὲ πρώτῃ τάγματος, λογισάμενοι δ', ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν Ἰεβόσθου, μεγάλων παρὰ Δαυίδου τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσεσθαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν Ἰεβόσθου, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορυῖαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε τοῦ κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεῖχεν ἐζέτο καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαοὺλ παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῆς ἐδικημένων, πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποδείξαντες τῷ δαβίδ ἠ τὴν ἰεβόσθου, σωίσειν αὐτοὺς ὡσεὶ δύνοιτο, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀπαγωνιεῖσθαι ἀνηρηκότας. ὁ δ' ὡς ἐκ ἤλπιζον ὄντες αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὠδαξημα δίκαιον ὑφίξοντες, ἐκ ἐγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλ φονέα, καὶ τὸν νομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυάμην, καὶ ταῦτ' ἐπείνῳ χαριζόμενον τῷ αἱρέσει, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἔτι τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακοῖς ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἠμήσασθαι τοὺς κυρεσκτόνους ὑμῶν θεράξεις, ἀνηρηκότων ὅτι τὸν αὐτοῦ κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δὲ δι' ὀλλὰ πολλῆς δυνοίας καὶ πίμης ἐχρηκότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τὸ νομίσαντας ἰδέως ἔχειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, τοῦτον ἀνελεῖν. ἢ γὲ ἐδικαίωσε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τῶν ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰτίαν αὐτοὺς αἰτισάμενος, διεχεῖρισατο. καὶ τὴν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβεὶμ ἠρώ-

τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐνέδυσε. τοῦτον δὲ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ τῶ λαοῦ τῶν ἑβραίων ἡρώ-

πρῶτοι πρὸς τὸν Δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, & παρεδίδοσαν αὐτοῖς, τιμή τε εὐνοίας ἣν ἐπὶ τοῦ Σαούλου ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν ἠξιοῦντο τότε χιλίαρχοι τιμῶντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ Σαμουήλου τοῦ προφήτου χρηστοηθείᾳ, καὶ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὡς ὁ ἑβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισαμένῳ παλαιστινοὺς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ, ταύτης τε ὑποδέχεται τὴν προθυμίας αὐτοὺς, καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐκκλίσας διαμένειν, ὡς γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ τοιούτου εἴη, καθυμνήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐπεμψε τὸν λαὸν ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηρᾶν. ἦσαν δὲ, τῷ σαούλου παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ συμεῶνος φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ λευίτιδος, τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωάδαμον. μεθ' οὗτον ἦν ὁ ἀρχιερεὺς σάδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλίται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προεμένειν ἐπὶ τοῦ γένους τοῦ σαούλου τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ ἐφραίμου φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τοῦ δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ μανασσίτιδος φυλῆς τὸ ἥμισυς, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ ἰσαχάρου φυλῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλίται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ ζαβελῶνος φυλῆς, ὁπλιτοῦ παντελοῦς, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσα πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. ἦσαν πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τοῦ γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ νεφθαλίτιδος φυλῆς, διακόσιοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δ' ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος ἅπασα, ἐκ δὲ δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ ἀσηρίτου φυλῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τοῦ λοιποῦ τοῦ μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλισμένων θυρεῷ καὶ δορὶ καὶ περικεφαλαίᾳ & ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίας ἐχρῶντο. τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην συνῆλθε, μεθ' ὅλης ἀδρασκελοῦς στρατιᾶς καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν δαβίδην βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ὅτι δὲ ἓξ ἡμέρας ἑορτάσαντος τοῦ λαοῦ, & κατευωχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μεθ' ἁπάντων ἐκεῖθεν ἀρᾶς, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, γένος δ' εἰσὶν ἔτι χαναναίων, διακλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τοῖς πεπτωκόσιν τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωβημένον σπασάντων ὑπεκλύσῃ τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοῖς ἀναπήρεσι, ταῦτα δ' ἔφασκον καταφρονοῦντες τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος τότε, ὀργισθείς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς διὰ τοῦτ' αὐτοῖς ἐλεῖν, ὅτι ἐμφανίζων τοῦ ἰσχυὸς, καὶ καταπλήξόμενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ὑπείνοις τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει καὶ κράτος τὴν κάτω πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς ὑπαρχέσει καὶ γερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ὅτι τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας παρασκευάσας, καὶ τῷ διὰ τῶν ὑπολειπομένων φαράγγων ὅτι τὴν ἄκραν ἀναβαίνῃ,

A proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, séque & sua omnia illi dediderunt, commemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: séque soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2. Reg. 5.

B At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius: ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebãtur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnéque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisque operati essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: 1. Paralip. 12. 111.

promisitque ei qui per subiectam vallem inarcem euasisset,totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitererentur,cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit,vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis,& instauratis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit,cæterum tempus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit,septem anni fuêre,& mẽses sex.postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit,in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant,Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celebertima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros,qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde electis,à se ciuitatem denominauit.Nam tempore Abrahami generis nostri auroris Solyma vocabatur,nec desunt qui affirment etiam apudHomerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligẽdam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce,securitatem significante.Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator,deuictæ regionis agros suis diuisit, postquem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt,vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim,Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus,cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege,tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam,tum quia priuato quodam officio demeritus est cũ,vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus.Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit,filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina,Amnas,Ellus,Sebas,Nathan, Solomon, Iebar,Eliel,Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt,duo verò postremi è concubinis.Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palestinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IIII. Palęstini autẽ cognito quòd Hebrẽi Dauidẽ regẽ creassent, collecto contra eos exercitu & occupata conualle quæ dicitur Gigãtum nõ procul Hierosolymis sita,castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγείαν ἅπαντος τ̃ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων ὴ φιλοπονμένων ἀναβῆναι, κὴ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφ' αὗ δι' ὀλιθυμίαν τ̃ στρατηγίας, ὁ σαρυία παῖς ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, κὴ ἀνεβάσεν ἀναβάς, πρὸς τ̃ βασιλέα, τ̃ στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Ως πολιορκήσας ιερσόλυμα δαβίδης, κὴ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐκ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ὠκίσεν δ' ἐν αὐτῇ ιουδαίους.

Ἐκβαλὼν ὴ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τ̃ ἄκρας, κὴ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱερσόλυμα, πόλιν αὐτῇ δαβὶδ ἐπρσηγόρδυσε, κὴ τ̃ ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέζιβε βασιλδύων. ὁ ὴ χρόνος ὃν τ̃ ἰσδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἑπτὰ, κὴ μῆνες ἓξ. ἀπὸ δὲ ἵξας ὴ βασίλεια ὄντα τὰ ἱερσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ κὴ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τ̃ θεῦ προνοουμένου χρείττω ποιεῖν αὐτὰ κὴ λαμβάνειν ὑπίδοσιν. πέμψας ὴ πρὸς αὐτὸν ἐιράμος ὁ τυρίων βασιλδὺς, φιλίαν κὴ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ κὴ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα κὴ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας Ⓒ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκδάσαν βασίλειον ἐν ἱερσολύμοις. δαβίδης ὴ, πόν τε αὖω πόλιν προσλαβὼν, κὴ τ̃ ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. κὴ περιτειχίσας ὑπεμελητὼ τ̃ τειχῶν κατέσησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱερσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτ̃ προσηγόρδυσε τὴν πόλιν. ὅπ ὴ δ' ἀβράμου τ̃ προγόνε ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μ̃ ταῦτα ὴ αὐτὴν φασί τινες ὅτι κὴ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰ ἱερὸν, τὰ σόλυμα κ̃ τ̃ ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσαν, ὅ ὅζιν, ἀσφάλεια. ὣ ὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τ̃ ἰησοῦ τ̃ στρατηγοῦ ὅπ χαναναίους στρατείας, κὴ τ̃ πόλεμε καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, κὴ ἐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱερσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰερσολῖται, μέχρις ὃ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια κὴ πεντεκαίδεκα. ποιήσομαι ὴ κὴ μνήμην ὀρφόνα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τ̃ ἰεβουσαίων, ἐκ αἱρεθέντος ὴ ἐν τῇ ἱερσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβίδου διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτ̃, κὴ τινὰ κὴ χάριν κὴ ἀποδὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ὣ μικρὸν ὕστερον δυναμούτερον σημανῶ. ἔγημε ὴ κὴ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ὔσαις αὐτ̃ δαβίδης, κὴ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποήσατο ὴ κὴ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, οὓς πρσηγόρδυσεν, ἄμας, ἔμνους, ἐβαννάθαν, σολομὼν, ἰεβὰρ, ἐλιὼ, φάλνα, ἰωναφὼ, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι ὴ κὴ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲ ἐννέα, ἐξ ὀυχυίδων ἦσαν γεγονότες· οὓς ὴ τελδυταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τ̃ παλλακίδων. θαμάρα ὴ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὴν παλαιστινοὺς ἐκ ἱερσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην βασιλέα ὑπὸ τ̃ ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱερσόλυμα, κὴ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τ̃ γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ὅζιν ὁ πόῤῥω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται.

ὁ ὴ

ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ αὐτὸν ἀσύνηθες ποιεῖν, καὶ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος τὸν θεὸν, καὶ τοὺς τῶν ἐναντίων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἑαυτὸν, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐπύθετο τὸν ἀρχιερέα τί δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ παραυτίκα ἔσεσθαι τὸ τῆς μάχης τέλος προλέγειν αὐτόν. προφητεύσαντος δὲ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ὡς ἐπὶ τοὺς παλαιστινούς. καὶ γενομένης συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄψιν ἀφνιδίως ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολαβὴ δὲ μηδεὶς ἀλίγην τὴν τῶν παλαιστίνων στρατιὰν ἐλθεῖν ὡς τοὺς ἐβραίους, τῷ τάχει τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὑπομεῖξασθαι γενναῖον, μηδὲ μάρτυρίας ἄξιον, σχολάζομεν αὐτῶν τὴν βαρύτητα καὶ τὴν ἀγχίνοιαν, ἀλλὰ γνωσόμενοι συρίαν ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τῶν πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἰδεῖν ἄξιον, τοσαυτάκις αὐτοὺς νικωμένους, καὶ πολλὰς ὑποβαλλόντας μυριάδας, μὴ μείζονος ὑπάρχειν τοῖς ἐβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας παρασαντες τὰς μάχας, ἐπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδη, καὶ εἰς ταυτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ τῶν βασιλέως τῷ ἱερεῖ ἐρομένῳ τὸν θεὸν, εἰ τὸ δεῖ τὴν μάχην ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεύς, ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλαμῶσι κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιὰν, ἐκ ἄποθεν μὴ ἔσται τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς παρεῖναι, εὐθὲν ὑπιχνεῖ ἐφ' ἑτοίμου ἤδη καὶ φανερὸν ἐξῆλθε τὴν νίκην. ἐδίωκον γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν οἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς συμβολῆς τραπέντας ἐκύκλουν κτείνοντες. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως γαζάρων, ἥδε ἔστιν ὅρος αὐτῷ τῆς χώρας, ἁρπάσας αὐτῷ τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ πλῆθος, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν. τούτου δ' ὑποβάντος καὶ ταύτης τῆς μάχης τῇ τελείᾳ, ἔδοξε δαβίδη συμβουλεύσασθαι μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῶν ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ πορευθέντα εἰς καριαθιαρείμ, μεταγαγεῖν τὴν τοῦ θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἐχόντας αὐτὴν, θυσίας καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς οἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἐπὶ σαούλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐφυλάξει, οὐκ ἂν δεινὸν ἐδέησεν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τοῦ λαοῦ πάντας, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ἐκφαίνεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, καὶ βαστάζαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὑπιθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἕλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μετὰ τῶν βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους ὑπηχοῦσιν, σὺν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῷ, ἔτι δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, καταίροντες τὴν κιβωτὸν εἰς ἱερουσαλήμ. ὡς δ' ἄχρι τῆς χειμάρρου ἄλωνος, τόπου τινὸς ἔτυχε καλουμένου προσβάς, τελευτᾷ ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν τοῦ θεοῦ. τῷ βοῶν γὰρ ὑποσκάντων τὴν κιβωτὸν, ἐκτείνοντα τὴν χεῖρα καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ οἱ ἱερεῖς ἦψαντο ταύτης, ἀναβαλεῖν ἐπύθοντο. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐδυσφόρησαν ὅτι τοῦ βασάνου τῶν ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος ἐκ ἐπαλύσεως, ἕως νῦν ὀζᾶ θραυσμὸν καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem qui tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, B quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxiliũ illis tulisse: quę causa fuit vt sœpius victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quò priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de curatu oraculum consulente, C respondit pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cõtinendum, nec prius ad pugnam educendum, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quòd vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus ventum est terga vertit. nec segnius Hebræus instirit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorũ ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est: bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

2. Reg. 6.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: diuertensque paulum in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderant felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet, reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita exequendi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

δείσας ὁ δαβίδης μὴ λογισάμενος μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνῳ διὸ μόνον ἐξέτεινεν τὴ χεῖρα πρὸς αὐτὴν ἅπτας ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχεῖ μὴν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴ πόλιν, ἀλλ' ἐκτρέψας εἰς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου ὠβαδάμου ὄνομα, λευίτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴ κιβωτὸν τίθησιν. διατρίβει δ' ὅπι τρεῖς ὅλους μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸ οἶκον τὸ ὠβεδάμου εὐξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συμβέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὸς ἅπασι τοῖς ὁρῶσι καὶ πιστευθησομένοις τὴ οἰκίαν αὐτοῦ, θαρσήσας ὡς εὐδενὸς κακοῦ πεισόμενος, τὴ κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν ἃς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κινύρᾳ παίζοντος καὶ κρεκτοῦντος, ὡς τε καὶ τὴ γυναῖκα μιχαλὶν σαοὺλ ὁ θυγατέρα τοῦ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τοῦτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες δὲ τὴ κιβωτὸν, τιθέασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε τελείας καὶ εἰρηνικὰς ἀνέφερε. καὶ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ πάντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις δαισὶ κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐχαρίτην καὶ λάγανον ταγηνιστὸν ἕκ μοίρα θύματος. καὶ τὸ μὲν λαὸν ὅπου κατευωχήσας ἐπέμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ ὑπέστρεφεν. προσῆσαν δ' αὐτῷ μιχάλη ἡ γυνὴ, σαούλου ὁ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ὅσα προσήκειν αὐτῷ δυνατὸν, σύμφυτον τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμφατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν ἕκ τε πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προεκρίνατο, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσειν μηδένα τῶν δύζαι ταῖς θεραπαινίσιν ἀρχὸν καὶ αὐτὴ τὸ νόμιμον ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὐτὴ, δαβίδη μὲν σωφρονοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο. χαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὸν ὁ πατὴρ ὁ σαοὺλ, τότε ἀποστάσας αὐτὸς εἶχε, τέκνα παῖδας ἑπτὰ τέκε. καὶ περὶ μὲν τούτων καὶ χώραν δηλώσομεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ ἐφ' ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ εὐδοκήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμύνειν αὐτὸν, εἰ μόνον αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐν κέδρῳ πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε, καὶ καλλίσῳ τῶν ἄλλων κατασκευῶν ἔχοι, θεωρᾶ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ καταskευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ περὶ τούτων ναθάνᾳ τῷ προφήτῃ διαλεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμηται προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τοῦ θεοῦ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἶχεν ἤδη περὶ τὸν τοῦ ναὸν καταskευὴν προθυμούμενον. τῷ θεῷ δ' κατ' ἐνύπνιον τὴν νύκτα τῷ ναθάνᾳ φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ὅπιθυμίαν ἀποδέχεται, μηδένος μὴν πρότερον εἰς νοῦν βουλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τοῦ δ' ταύτην τὴν διάνοιαν λαβόντος. οὐκ ὀπιτρέπει δὲ, πολλοῖς πολέμοις ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὴν τοῦτο γε τὸν θάνατον αὐτοῦ, γηράσαντος καὶ μακρὸν αἰῶνα βιοτεύσαντος, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου,

κληθη-

κλη θησομένου ὁ σολομῶν. ἐ προσήσατο καὶ προσηύξατο ὡς πατὴρ υἱῷ κατεπηγγέλλετο, τ μὲ βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ ἀδιάδοχον αὐ ἀμάρτων τύχη νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ μαθὼν ταῦτα ἀδὰ τὸ προφήτου δαβίδης, καὶ μεγαλοφρὴς γεγόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τ ἀρχὴν ἀσφαλῆ διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, Ϲ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἰσόμοιρον καὶ ἀνεμπόδιστον, πρὸς τὴν κυβωτὸν ἀδιαγόνητ, Ϲ πιστὸν ὅτι μείσταται, ἠξιοῦτο προσκυνεῖν, καὶ ἀδὲ πάντων ἀγαθῶν εἰσαεὶ τοῦ θεοῦ, ὧν τε αὐτοῦ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινοῦ καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο τ προνοίας, καὶ εὐβεβαίων Ϲ τ τούτων ἐλπίδος ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τ θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάττεται.

A

B

Κεφάλαιον ε.

Ως τῶν ἑπτὰ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειροτονήσας φόρον ἐπάξει αὐτοῖς τελεῖν.

C

Διαλιπὼν ὁ λίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπῃ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκστρατεύειν, Ϲ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἠβούλετο, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεφάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τ στρατιάν, Ϲ ἀδιαφείλας αὐτὴν πρὸς πόλεμον ἑτοίμην παρεσκευασμένην τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῖς, ἄρας ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, ὅπῃ τοὺς παλαιστινοὺς ἥκει. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ Ϲ πολλὴν τ χώραν ὑποτεμόμενος, Ϲ προσελάσας ὅπῃ τῇ τ ἑβραίων, ὅπῃ τοὺς μωαβίτας τ πόλεμον μετήγαγε. Ϲ τὰ μὲ δύο μέρη τ στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ ὁ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑπετάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπῃ ἀδραάζαρον τ ἀράβων μὲν ὄντα, βασιλέα ὁ τ σωφηνῶν ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ ἀδὰ τ εὐφράτην ποταμὸν, τ μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τῶν ὁ ἱππότων, ὡς πενταχιλίους. ἔλαβε ὁ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲ αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν ὁ μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

D

E

Κεφάλαιον ς'.

Η γνώμη τοῦ δαμασκηνοῦ δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

Ἀδάδης ὁ ὁ δαμασκοῦ καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδαδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τ ἀδραάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μ' δυνάμεως ἦλθεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν. πάσας ὁ τῇ μάχῃ, Ϲ πολλοὺς ὑποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τ ἑβραίων ἀναιρούμενοι τ ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ ὁ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται ὁ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ὧδε. μ' ὁ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἄδαδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συρίας, ἔξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον ὁ ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τ ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τε ὕστερον τ εὐφράτου ἐν ᾗ ἡττᾶτο ἀρίστοις ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

F

G

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nó vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deũ gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis; quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiã suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non desineret, atque ita gratiis actis, hymnóque decantato à tabernaculo digressus est.

Cap. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísque omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satisomnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorũ parte mulctatis, hísque agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit, eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit.

V. 2. *Reg.* 8.

Cap. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, spetans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partẽ amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Lõgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit: Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regẽ se & viriũ & animi robore præstãtissimum declarauit.

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte: hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitium Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: easque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem proserabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

πρὸς τούτοις ὁ κὴ παῖδα τὸν ἀπογόνων αὐτοῦ φησι, ὡς μὴ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, ⸂καὶ⸃ τὴν βασιλείαν κὴ τὸ ὄνομα, λέγων ὅτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, ἀπόγονοι δὲ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἐκάστου παῖδα τὸν πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ κὴ τοῦνομα τοῦτο ἀναδεχομένου ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ⸂ἐν Αἰγύπτῳ⸃. μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς, ὁ ἕβδομος τὴν τοῦ πατρὸς ἥτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὸν ναὸν σαμάρειαν καλουμένην. ὃ διήμαρτε τῆς ἀληθείας, οὐδὲ γὰρ ὅστιν Ἄδαδος ὁ στρατεύσαμενος ἐπὶ σαμάρειαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν ἰσραηλιτῶν, ἀλλ' ἕτερος κὴ χώραν ὕστερον ἐρῶμεν. Δαβίδης δὲ στρατεύσαμενος ἐπὶ δαμασκὸν κὴ τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποίησατο. κὴ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, κὴ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ⸂εἰσας⸃, ὑπέστρεψε, κὴ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας κὴ τὰς πανοπλίας ἃς οἱ τοῦ Ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσάκος στρατεύσας ἐπὶ τὸν ἱερὸν ῥοβοάμου ἔλαβε, κὴ πολὺν ἄλλον ⸂ἐκ τῶν⸃ ἱεροσολύμων ⸂ἐξεφόρησε πλοῦτον⸃. ταῦτα μὲν ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῷ τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, τῷ θεῷ συμπνέοντος αὐτῷ, κὴ ταῖς πολέμοις σωκατορθοῦντος, κὴ τὰ καλλίστας τῶν ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, βεττάραν κὴ μάχωνα. κὴ λαβὼν αὐτὰς κρατήσας διήρπασε. χρυσὸς δὲ ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς κὴ ἄργυρος. ἔτι δὲ ⸂καὶ⸃ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ὃν ⸂ὃ καὶ⸃ ὁ σολομῶν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ⸂τὴν⸃ καλουμένην ἐποίησε, κὴ τοὺς καλλίστους ⸂ἐκείνους⸃ λυτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς ἐμάθης βασιλεὺς, τὰ τοῦ τὸν ἀδραζάρον ἐπύθετο, ⸂καὶ⸃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας τοῦ αὐτοῦ, κὴ τὸν δαβίδην τοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ κὴ πίστει γνοὺς ἐνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον τὸν αὐτοῦ. καὶ τοῦ τ', τ' ἀδραζάρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, κὴ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ⸂καὶ⸃ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ κὴ δῶρα σκεύη τ' ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα κὴ ἀργύρεα ⸂καὶ⸃ χάλκεα. Δαβίδης δὲ ποιησάμενος τ' συμμαχίαν πρὸς τ' θαῆνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τ' ἐμάθης, κὴ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτὸν τ' ἰδίαν μὴ τιμῆς τ' πρεπούσης ἑκατέρους. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ ⸂καὶ⸃ τ' ἄλλον χρυσὸν κὴ ἀργυρον ὧν ⸂ἐκ⸃ τῶν πόλεων εἰλήφει κὴ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. ἐκ αὐτὰ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, κὴ τ' στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν κὴ κατορθοῦν παρέσχεν ὁ θεὸς, ἀλλὰ ⸂καὶ⸃ πέμψαντος αὐτὸν μὴ δυνάμεως εἰς τ' ἰδουμαίαν, ἀβεσσαῖον τὸν ἰωάβου τοῦ ἀντιστρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νίκην ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν κὴ ὀκτακισχιλίους ἀβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τ' ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουραῖς ⸂ἁλοὺς⸃ ὁ βασιλεὺς, φόρους τῆς τε τῆς χώρας, ⸂καὶ⸃ τῆς ἐκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἐν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰωάβον. ὅτι δὲ τῷ ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλου κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φυσικῆς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ. γραμματέα δὲ σεισαν ἐποίησε. βαναίαν δὲ τοῦ ἰωάδου, τὴν τῷ σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἐνεχείρισεν.

οἱ ἦ πρεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, περὶ τὸ σῶμα καὶ τῆ τύ- A
που φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήσθη ἦ καὶ πρὸς ἰωνάθαν τὸν
σαοὺλ παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνε πρὸς
αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. πρὸς γὰ τοῖς ἄλλοις ἅπα-
σιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος ἦν ὧ
ποιησάντων τινὰ τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ ἔτις
ἐκ ἦν ὑμῶν αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ὠφέλαν ἰω-
νάθη τῆ ἑταιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖ τινος, ἡλω-
θεραπόντων μιᾶ τῶν σαοὺλ, δυναμένη ἦ μνώσκειν τοὺς B
ἐκ ἦ ὑμῶν αὐτοῦ πρεσβύτας, ἀνέκρινεν εἴ τινα ἔχοι λείψα-
νον ἰωνάθη τῆ πρεσηκόντων ζῶντα, καὶ κομίσαιτο τὰς
παρὰ βερζελεσιῶν χαρίτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε
πρὸς ἰωνάθου. φήσαντος δ' ὑὸν αὐτοῦ πρελείπεσθαι,
μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς βάσεις. τῆς γὰ
τροφῆς, μὴ τὸ πρεσαγγελθὲν ἦ πατρὶ τῷ παιδίῳ
ἐκ ἦ πάντων ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπάσαμένης καὶ
φυγούσης ὑπὸ τῆ ὠμῶν αὐτὸν κατενεχθεῖσαν καὶ βλα- C
βεῖσαν τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ πρὸς τινι ξένῃ,
πέμψας πρὸς ἦ μάχειραν εἰς λαβαθὰ πόλιν, πρὸς
τοῦτο γὰ ὁ τῷ ἰωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται
πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ἦ ὁ μεμφιβόσθος πρὸς ἦ βασιλέα,
πεσὼν ὕπτιος πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῆ. ὁ ἦ δαβί-
δης, θαῤῥεῖν τε προτρέπεται καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν.
δίδωσι δ' αὐτῆ καὶ τὸν παῤῥῶν οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν ὐ-
σίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλ ἐκτήσατο. σύσιτόν τε
ἐκ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶ, ἐκ μηδὲ μίαν ἡμέραν D
ἀπολείπεσθαι τῆς σὴ αὐτῆ τραπέζης. τὸ ἦ παιδὸς
προσκυνήσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς,
καλέσας ἦ σιβὰ, τὸν τε παῤῥῶν οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖ-
σθαι τῆ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαοὺλ κτῆσιν. αὐτόν τε
ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ προσνοή-
μενον, ἀπάντων τὴν πρόσοδον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν.
ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτοῦ
τράπεζαν. αὐτὸν τε δὴ σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆ, ἦσαν
δ' ἕτοι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτῆ, τὸν ἀριθ- E
μὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ.
ταῦτα διατεταγμένα τῷ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς πρόσ-
κυνήσας, ἐκ πάντα ποιήσειν εἰπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ
ἰωνάθου παῖς ἐν ἱεροσολύμοις κατῴκει, σωφρονιζόμενος
τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχά-
νων. ἐνόσει δ' αὐτῆ καὶ παῖς, ὃν μάχαιραν προσηνέγκατο. καὶ οἱ μὲν ἀφειλεφθέντες ἐκ τῆ σαοὺλ φίλοι καὶ
ἰωνάθου, τούτων ἔτυχεν ἐκ δὲ δαβίδου τῆ πιστῆ. τε-
λευτήσαντος ἦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὸν ἀμμανιτῶν F
βασιλέως ναάσσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς αὐτῆ, καὶ δεξα-
μένη τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παιδὸς, πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φάσκων τε φέρειν ὅτι
τῆ θανάτῳ τὸν πατρὸς παραυτῶν καὶ τὴν αὐτὴν φι-
λίαν μᾶλλον ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ προσδοκᾶν. οἱ ἦ
τῆ ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὑ καὶ τὸν τὸν
δαβίδου τρόπον ἑαυτῶν ἐδίζωντο. ἐκ παρώτρυναν τὸν
βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τὴν χώρας
δαβίδην καὶ τὴν αὐτῆ δυνάμεως ὅτι προφάσει φιλαν-
θρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς, ἀπαρηγορή-

omnes regis ſeniores filij inter patris ſatellites verſabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderiſque mutui quod inter eos interceſſerat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam acceperiſſet. Igitur ſcitatus eſt num quis ſupereſſet ex amici genere, cui gratiam referre poſſet pro iucundiſſima olim cum Ionatha acta conſuetudine. Cúmque abductus eſſet ad eum quidam è libertis Sauli, qm poterat ſuperſtites noſcere, percontatus eſt num poſſet aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo reſpondente ſupereſſe filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapſum ex humeris læſerat: diligenter perueſtigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto miſit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus verò poſtquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iuſſus eſt bonõ animo eſſe, & omnia quæ cuperet de benigniſſimo rege ſibi polliceri, & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iuſſúſque eſt ad eandem cum rege menſam accumbere, & nulla die conuiuio non intereſſe. Cúmque adoleſcens lætus promiſſionibus & muneribus regis gratias agens adorauiſſet, rex accito Siba, ait ſe adoleſcenti paternam domum cum omnibus auitis poſſeſſionibus donaſſe: iuſſítque eum villicatione agrorum ſuſcepta, omnes reditus Hieroſolyma referre. Poſt hæc ſingulis diebus cum menſæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti ſeruis Memphibosthi largitus eſt. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia ſe facturum pollicitus, diſceſſit. Ionathæ verò filius poſthac Hieroſolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm ſi ipſi filius eſſet tractatus, filium etiam ex ſe genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ poſteri à rege fuêre affecti. Cæterũ cum per idem tempus Ammanitarum rex Naaſſes, ſocius & amicus defunctus eſſet, filiúſque in regnum paternum ſucceſſiſſet, Dauid per legatos officiosè eum conſolatus eſt, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quàm pater expertus fuerat, amicitiam è ſe expectaret. Priores verò Ammanitarum, ſecus quam de Dauide ſuſpicati pat erat, malitiosè hanc legationem miſſam interpretati ſunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem ſpeculatores regionis & opum eius ſub officij prætextu miſiſſe. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem ſeſe coniiciat. At rex Ammanitarum Naaſſes ab optimatibus contra rei veritatem perſuaſus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Raſis enim media ex parte eorũ barbis, præciſóque dimidio veſtimẽtorum, factis non verbis animũ ſuũ declarauit,

VI. 1. Reg. 10.

συμφορᾶ πρεπέσῃ. ταῦτ' ἐν δόξας πιθανώτερα λέγειν τοῖς ἄρχουσιν ἢ τἀληθὲς ἔχειν ὁ τῶ ἀμμανιτῶν βασι-
λεὺς ναάσσου πᾶσι, τοῖς πρὸς τῶ δαβίδ πεμφθέντας ἀπροσδοκήτως πρεσβεῦσι. ξυρήσας γὰ αὐτῶν τὰ
ἥμισυ τῶ γενείων καὶ τὰ ἡμίσυ τῶν ἱματίων πρεπόντων, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἃ λόγοις τὰς ὑποψίας.

Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſ- A
ſimulans non negleturum ſe iniuriam cum
contumelia coniunctam, ſed bello vindicatu-
rum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra
ius gentium legationis à rege eorum exacturũ.
Quod poſteaquam perlatum eſt ad regis barba-
ri neceſſarios, & copiarum eius præfectos, con-
ſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam me-
tuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis
legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem
cum mille talentis ſocietatem eius has merce- B
de impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Su-
ba. Hi reges habebant peditum viginti millia,
conduxerunt etiam regem Michæ regionis, &
quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti-
duo millia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanita-
rum apparatus & inita cum regibus ſocie-
tas, Deo fretum: & ſcientem quòd bonam cau-
ſam haberet, iuſsísque armis iniuriam ſibi illa-
tam vlciſceretur. Itaque Ioabo commiſſa bel-
li adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum
contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam D
eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus ve-
rò vrbem egreſſis, & duas ſeorſim acies expli-
cantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in
patenti campo: alteram verò quæ Ammanita-
rum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpe-
ctabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad mi-
litares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis
militum, ipſe Syro aliiſque regibus ſe oppo-
ſuit: reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſſit vt cõ-
tra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius E
vt ſi videret Syros ſibi præualere, adducto pro-
perè ſuo militè ſuccurreret. idem ſe facturum
ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere continge-
ret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatúſ-
que vt generosè & alacriter rem gereret, datét-
que operam ne quam ignominiam acciperet,
ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquantiſper
magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadenti-
bus terga vertere ſunt coacti. quo viſo Amma- F
nitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite aduentã-
tem non expectauerunt, ſed moti ſociorum e-
xemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioa-
bus malè mulctatis hoſtibus victorem exercí-
tum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea cla-
des Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares
in poſterum quieſcerent. ſed miſſis nunciis ad
Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regẽ
eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ
in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex
octoginta peditum, equitum verò decem milli- G
bus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd de-
nuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe
parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis
bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Ior-
danem tranſgreſſus illis occurrit, & commiſſo
prælio victor euaſit, cæſis peditum quadragin-
ta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quo-
que hoſtiũ imperator in eo prælio vulnus acce-
pit à rege, ex quo poſtea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ὁ ταῦτα Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ἐπε-
ιὼν ὁμόμους τ ὕβριν καὶ τ προπηλακισμόν, ἀλλὰ πο-
λεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τ παρα-
νομίας τ εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰσπραξόμενος τ βασι-
λέα. συνέντες ὁ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρε-
σπονδήκασι καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων ὀφείλουσιν, προπα-
ρεσκευάζοντο εἰς τ πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύ-
εον τ τῶν μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα,
σύμμαχον αὐτὸν ὅλῃ τάξει τῶν μισθῶν, παρεκά-
λεσαν C συμβαῖ. ἦσαν ὁ τοῖς βασιλεύσι τούτοις πεζῶν
μὺν μυριάδες. προσεμισθώσαντο ὁ καὶ τ ἐκ τ μιχαῖ
καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴσοβον ὀνο-
μα. καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δυσχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅλῃ τὰς μεσοποτάμιους στρατίας
ἀφῄρηται αὐτῶν.

ΟΥ κατεπλάγη ὁ τ συμμαχίαν καὶ τ τῶν ἀμμανι-
τῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ
δικαίως αὐτοὺς ἐπ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ
ἰώαβον τὸν ἀντιστρατηγὸν, δοὺς αὐτῷ τ στρατιᾶς τὸ ἀκ-
μαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ ὁ πρὸς τῇ
μητροπόλει τ ἀμμανιτῶν ἀραμαθᾶ κατεστρατοπεδεύ-
σατο. τῶν ὁ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παραταξαμένων
ἐκ ὁμοῦ, δίχῃ ὁ, τὸ μὲν πρὸ ὑπηκοϊκὸν ἐν τῷ πεδίῳ
κατ' αὐτὸ ἐτάχθη. τὸ ὁ τ ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς
τ πύλαις αὐτῶν τῶν ἑβραίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, αὐ-
τὸς μηχανᾶται. καὶ τοὺς μὲν αὐθρωπωτάτους ὁπλιτῶν
αὐτὸς ἐπὶ τὰς σύρους, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν βασιλεῦ-
σι. τὸ δ' ἄλλο παράδοὺς ἀδελφῷ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς
ἀμμανίταις ἐπέλθειν αὐτὸς παρατάξασθαι. εἰπὼν αὐ τοὺς
σύρους ἰδὼν βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους,
μεταγαγόντα τ φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ
τοῦτο ποιήσειν C αὐτὸς, αὖ ὑπὸ τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν
καταπονούμενον θεάσῃ. προπεμψάμενος οὖν τὸν
ἀδελφὸν, C παρακαλέσας δυθύχως καὶ μὴ προθυ-
μίας ἅπαντα δράσειν, αἰσχύνῃ φοβουμένους προπε-
στούσης ἀγωνίσασθαι, τ μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις
μαχησόμενον. αὐτὸς ὁ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀ-
λίγον ἀντιχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῷ
ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν
τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τ
ἀβεσσαῖον, καὶ τὴν μετ' αὐτὸν στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ
μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον.
κρατήσας οὖν τ πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς
τ βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθος τοὺς
ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τὰς
κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς
χαλάμαν τ τῶν πέραν δυφράτου σύρων βασιλέα,
μισθῶν) τοῦτον ὅλῃ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν αὐτοστρατη-
γὸν σάβεκον, πεζῶν ὁ μυριάδας ὀκτώ. καὶ ἱππέων μυ-
ρίους. γνοὺς ὁ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν
τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτῃ δύναμιν συμπεφορικότας,
οὐκέτι δι' στρατιῶν αὐτοὺς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐ-
τὸς συν ἀπάσῃ τῇ δυνάμει δι' αβας τ ἰορδάνην ποτα-
μὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνέβαλε αὐτοῖς εἰς μάχην,
ἐνίκησε. C αἱρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τέσσα-
ρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε ὁ,
καὶ τ στρατηγὸν τ χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ὑπ' τ πληγῆς ἀ-
πέθανεν.

φίθανεν. οἱ ἢ μεσοποταμῖται τοῦτο γνοιδόν τῇ τῶν A
λης τ μάχης, αὐτοὶ διαβίδ ἢ παρέδωσαν, ἢ δῶρα ἐ-
πεμψαν αὐτῷ. ☾ ὁ μὲ ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα. ἀρχομένῳ ἢ ἔαρος, ἐπεμψε τ αὐτοκρατο-
ρὸν ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ἢ τήν τε γῆν
ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, ἢ αὐτοὺς εἰς τ
μητρόπολιν συνέκλεισας ἀφεμένα διὰ πολιορκει. σωίπε-
σε ἢ ἡ διαβίδ ἡ πάθος μ δεινόν, ὅτι δικαίῳ ☾ θεοσε-
βεῖ, ἢ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. βασά- B
μενος γὰρ ἀδίκως οὐσίας ἀπὸ τ στέγης τῆς βασιλείων ἐν
ᾧ περιπατῶν κατ' ἐκεῖνο τ ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα
λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίσ-
την τὸ εἶδος ἢ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ ἦν βεθ-
σαβέ. ἥττητο τε τῷ κάλλους τ γυναικὸς, ☾ τ ὀνθυ-
μίας κατασχεῖν ἐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὴν, συνέρχε. γνοῦσα δ' ἐγὼ τ γυναικὸς, καὶ
πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῆ ἁμαρτήμα-
σκέψηταί τινα τῷ λαθεῖν ὁδὸν, ἀποθανεῖν γὰ αὐτὴν κ C
τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μοιχευθμένην. μεταπε-
λεῖτω μὴ τ ἰωάβου ὁπλοφόρον ἐκ τ πολιορκίας, ἄν-
δρα ἢ τ γυναικὸς, οὐρίαν ὄνομα. ἢ ὡς ἠγγέλθη, ἐκέ-
λευσε τῆς στρατιᾶς ἢ τ πολιορκίας ἀπέχειν. λέγοντος
ἢ πάντα κ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πεφάγματα,
βασάσαι ἐκ τ δείπνου μέρη, πρόσδοσιν αὐτῷ, καὶ
κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσα-
σθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ἢ οὐρίας τοῦτο μὴ ἐκ ἐποίησε, παρ- D
κοιμήθη ἢ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς
ἢ γνοῖς ταῦθ' ὁ βασιλεύς, ἀπέχειν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς
αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἦλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα
ἦλθοι ἀφ' ὁσουτοῦ χρόνου, θαυμάζων ἀνθρώπων ταύτην
ἐ χόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ'
ἐκ εἶπε δίκαιον εἶπε, τῷ συστρατιώτῃ αὐτῷ, ☾ τῇ στρα-
τιᾷ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῷ
πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύε-
σθαι καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μείζονα τὴν ἡμέραν ἐκεί- E
νην προσέταξεν, ὡς τὴν ὑπῆσαν ἀπολύσων αὐτὸν
πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κληθεὶς δ' ὑπ' δείπνου ὑπὸ
τῆ βασιλέως ἡδονῆς καὶ μέχει μέθης προελθὼν ἐν
τῷ πρώτῳ δεξιουμένῳ τῆ βασιλέως αὐτὸν ὑπέστρε
ταῖς προπόσεσιν, ἡδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῷ τῆ βασι-
λέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναι-
κὸς ὀνθυμίαν. ὑπὸ τούτῳ ἢ δυσανασχετήσας ὁ βασι-
λεύς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσαι προσέτασεν τὸν F
οὐρίαν. ἁμαρτεῖν γὰ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τ πι-
μωρίας, ἵνα μὴ γένηται φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεληθείς,
ὑπέθετο. ☾ γὰ τὸ φυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε
μέρος τῷ πολεμίων τάξαι, ☾ καθ' ὃ κινδυνωδέστ μα-
χόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοὺς γὰ συμπροδρασάτας
ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης κελεύσε. ταῦτα
γράψας καὶ σημηνάμενος τῇ αὐτῷ σφραγίδι, τῷ
ὑπηρέτῃ ἔδωκεν οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς ἰώαβον. δεξά- G
μενος ἢ τὰ γράμματα ἰώαβος, καὶ τὸν τῦ βασι-
λέως περαίρεται ἀναγνούς, κατ' ὃν ἤδει τόπον τοὺς
πολεμίους αὐτῷ χαλεποὺς νομίζων, κατὰ τοῦτον ἵ-
στησε τ οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τ ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑποβοηθήσειν ἔ-
φησεν, εἰ συνθεῖεν ἀναζέφαντές τι τ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τ πόλιν. ὄντα δ' αὐτὸν ἡγεμόνα στρατιώτῃ, καὶ
δόξαν ἔχοντα ὠφελεῖ τε τῷ βασιλεῖ καὶ παρὼ τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλ-
λὰ μὴ πρὸς ἀναπαυτὴν ἥξειν. τῷ ἢ οὐρίᾳ προθύμως ἐπόησε τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτῷ ὠφελουμέ-

ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. quæ ita appetente iam hyeme Hierosolyma est reuersus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè latéque vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gētis metropolim obsidione cinxit: Quo tempore Dauid tametsi vir iustus atque VII.
pius & patriarum legum obseruator diligens, in 2. Reg. 11.
graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in solario regiæ more solito deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victúsque eius pulchritudine, & à concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulò post mulier grauidam se sentiens, nunciat regi vt dispiciat quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterii damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, iussítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ità fecit, sed inibi in regia & inter satellites regis noctē eam exegit. quo cognito rex scisciтat est ex eo, quamobrem tanto pòst tempore domum reuersus, ad vxorem non iuisset, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad suos redeunt. respondit ille, non esse æquum vt interim dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus, vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ab ebrietatem vsque progressus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animadueretteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim vt quà primum periculi esset hosti opponeretur, moxque à sociis, quo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vriæ commisit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cū toto exercitu affore, si qua parte muri suffosa aditū intra vrbē patefeciissent: hortatus eū vt existimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones sibi parauerat respondens, libenter potius quàm grauatim iussa capesseret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adiungendo clā imperauit,

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se recipierent. Itaque cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repente porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese terrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, seseque excepros interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, opportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, irasci desiit: iussitque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis desitit, sine mora eam rex coniugem sibi asciuit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem graui-
2. Reg. 12. ter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorum què armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia. cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

νοις, ἰδίᾳ καταλιπεῖν ὅταν ὀξορμήσαντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. ἐφ' οἷς λαβόντων δ' οὕτω τὴν πόλιν τῶν ἐβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανίται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἥδιστα συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, ἐφησπασμένοι τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν ἐπὶ τὴν πύλην ἀποίξαντες, ἀφνιδίως ἐκ μιᾶς ῥύμης δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῇ ὕβρει, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς ἐφεῖπεν. ἀρχομένης δ' ἥδη φυγῆς καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ὀλίγους. κυκλωθεὶς δ' καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ὕστερον γνωσθέντων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὴν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν κλάσας μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δ' τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη. προσεθήναι δ' τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέψαι, καὶ τὸν ἀγέλαιον θάνατον. τὸν δ' βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα φθάσαι τὸν ἀγγέλων, δυσφορήσαντος, φάσκοντος ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ὑπονόμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἐχούσας φανερὸν παράδειγμα τοῦ γεδεῶνος υἱὸν ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὴν ἐν θήβαις πῦργον ἐλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρικώτατος ὤν, ἀλλὰ τὸ δυσχερέστατον τῶν ὁπωσοῦν, αἰσχρῶς ἀπέθανεν ὑπὸ μειρακυλλίου, ἐδεῖ μὴ προσιέναι τῷ τείχει τοὺς πολεμίους. ἅρισον δὲ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προσκαθέντων καλῶς ἕως ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μιμεῖσθαι, τὰ μὲν φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἅπαξ ἔχοντι καὶ τὴν ἡλικίαν θανάτου ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεσθαι μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐπελθόντι λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις δοκεῖν προσπίπτειν συμβαίνειν κατ' αὐτῶν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπολάβωσι κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκίσαντας καὶ καθάσαντας, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπῄει. ἡ δὲ, τοῦ ἀνδρὸς πυνθανομένη, ὅτι συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τοῦ ἐπ' ἀνδρὶ πάθους, ὁ βασιλεὺς δι' ἀγάλλετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν δαβίδην, τὸν προφήτην νάθαν φανεὶς καὶ τοῖς ὕπνοις, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ νάθαν, ἀνὴρ θεῖος ὢν καὶ σωφρονητὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τοῦ δικαίου νέμουσι, τὰς μὲν ἀφορμὰς τοῦ θεοῦ μεγαλυνομένου ἀπειλὰς ἡσυχάσειν ἔκεινεν. ἄλλοις δὲ λόγοις χρησόμενος πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινά τινα τόπον, ὡδέ πῃ φησὶν, ποιήσας σαφῆς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρας τὴν αὐτὴν κατῴκειν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τοῦ πένητος δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιατρεφομένην αὐτῇ τε ὄπτα καὶ φιλοσορίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἦ τὶς ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸν μὲν ἰδίων ἀδεῖν ἐκείνος βουκημάτων ἠξίωσε καταθύσας δωρήσασθαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀ-

πέσπα-

πεσασαν, καὶ ταύτην ἑτοιμάσασαν εἰσάγει τῷ ξένῳ. A
σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος Δαβὶδ τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν νάθαν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφαίνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀπαντῆσαι τὰ ἀμνάδα δίκαιον εἶ), Καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθας δ' ἐπιτυχὼν αὐτὸν ἔλεγεν ἐκεῖνον εἶ) τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκεμμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βα- B
σιλέα τῶν ἑβραίων δυνάμεως, Καὶ τῆς ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν Καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἔτι πρὸ τοῦ τὸν ἐκ τῆς σαοὺλ χειρῶν, ὄντος δ' αὐτοῦ καὶ γυναῖκας αὖ δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειν ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν ἔτι τούτων δίκας τῷ θεῷ. καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' C
ἑνὸς τῶν παίδων. δολοφονηθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δ' ἐφαίνετο, φανεραὶ τ' ἐπ' αὐτῷ δίκαι ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δὲ καὶ τὸ παιδάσοι φόβητρον τὸν ἐξ αὐτῆς γεγονυῖαν. ταραχθέντος δ' ὅτι τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, Καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβήσαι λέγοντος, ἵλεῳ δὲ ὁμολογουμένως θεοσεβής, καὶ μηδὲν ἁμαρτὼν ὅλως πρὸς τὸν βίον, ἢ τὰ πρὸς τὴν ἐκείνου γυναῖκα, οἰκτείρειν ὁ θεός. καὶ ἀλλάττειν) φυλάξειν αὐτοῦ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασι- D
λείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταπεσούσῃ δὲ πρὸς τὸν γεγονυῖαν, ἐκέπω χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δ' ἐκ τῆς ἐκείνου γυναικὸς γεγονυῖα παιδὶ δαβίδη, νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεύς, ζοφερὸν μὲν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ τοῦτο ἀναγκαζόντων τοὺς οἰκείους ἐπεισήκατο μέλαιναν ἐσθῆτα μελαίνου δ' ὄντος τοῦ σάκκου καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα δὲ ἐσέρχεται αὐτοῦ τὸ μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τοῦ ἡμερῶν τελευτήσαντος τὸ παιδὸς, ἐκ τόλμων τοῦ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλ- E
λον ἀπόσχηται καὶ ζοφῆς καὶ τῆς ἄλλης ὀδυνηρείας, ὡς αὐ δὴ τέκνου πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτι τοῦ τὸ λύπης αὐτὸν ἐκάκου. ταραττόμενον δ' ἀναθόρμους τοῦ οἰκείους ὁ βασιλεύς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαι τι θέλουσι συμβαίνει, σημεῖόν ὅτι F
τεθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν τἀληθὲς, αἴσθεται). καὶ λουσάμενος Καὶ λαβὼν ἐλαίου τὸ ἀλείψεται εἰς τὸ σκηνὴν τοῦ θεοῦ προσέρχεται). καὶ καλέσας δεῖπνον αὐτῷ παρατίθεται, πολλοῦ ὅτι τοῦ παλαιοῦ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρέχειν, ὅτι μηδὲν τούτων ὅτι νοσοῦντι τοῦ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ τετελευτηκότος ἐπράξατο. τὴν τε αἰτίαν διανοίγεται δι- G
ξέσθαι πρῶτον αὐτοῖς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τ' γεγονυῖαν, ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόντως παύσεται ἐποίει, τὸν θεὸν ἱκετεύων τούτοις δάκρυσι καθαιρήσειν. ἀποθανόντος δ' ἐκέτι χρείαν εἶ) λύπης μαθεῖν. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τὴν σοφίαν Καὶ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ βασιλέως. συμπλακεὶς δὲ τῇ γυναικὶ βεθαβεὲ, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. Καὶ γεννῶσαν ἄῤῥεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθαν τοῦ προφήτου καλέσαντος. ἰδιάβος δ', τῇ πολυορκίᾳ τοὺς ἀμμα-

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronũtiauit, iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. actum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nõ ſemel antea liberatus è Sauli manibus, nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum (erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat) placatus Deꝰ recepto in gratiam promiſit & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed attratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eiusmatrẽ diligebat. ſeptima verò die mortuo puero, familiares nõ audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbũ tam impotẽter tuliſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: aceitóque vno è famulis poſtquam veritatem cõperit, cõfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnã ſibi apponerent prẽter omnem opinionem. admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupẽtib. quòd cùm nihil horũ ægrotãte puero feciſſet, nunc poſt eius obitũ omnia ſimul faceret: impetratáque prius licẽtia, cauſam ſuſcitabantur. Tũ ille: Nõ intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem: nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerũt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturæ menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, quâ postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: nec mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasquè mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Absalomus genitrice natam, huius amore correptus Amnon filiorum Danidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac palloré sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere: accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriâ quãdam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eò citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille non ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere, quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferte. quod cum puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit vt sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine. nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resisteré ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est. non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

νίας ἰσχυρῶς ἐκάκωσε, τήν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐμπορεῖα, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτοῦ καὶ ξοφῆς, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἠρτῆντο, καὶ τούτῳ ὥστε μὴ τελέως αὐτοῖς ἀπολειπεῖν τὸ πηλῶδες ἀφειλέσθαι. γράφει δὲ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τοῦτῳ νίκην αὐτὸς ἐπιγράφειν. ταῦτα ἰωάβης γράψαντος, ἀποδεξάμενος τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν πίστιν ὁ βασιλεύς, παραλαβὼν τὴν συὼ αὐτοῦ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν ῥαβαθᾶς πόρθησιν. καὶ κρατήσας ἑλὼν ἀφαρπάσας τοῖς στρατιώταις ἔφηκεν. αὐτὸς δέ, τὸ τοῦ βασιλέως τοῦ ἀμμανιτῶν λαμβάνει διάφανον, ἑλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. φόρος δ' αὐτὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐβάδιζε. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας ἀμισθὶ μὲν διέφθειρε. ταῦτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας τοῦ ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς καὶ κρατήσας. ἀναστρέψαντος δὲ εἰς ἱεροσόλυμα τὸν βασιλέως, πᾶσα μὲν αὐτὸν τὴν ῥιχίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης κατελαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος ὑπερέπουσα, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς ὁμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, ἣν δ' αὐτῆς ἀβεσαλὼμος μητρὸς κοινωνίᾳ. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῶν Δαβίδ ἐ παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς ἔτε διὰ τὴν παρθενείαν αὐτῆς, ἔτε διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τὴν ὀδυθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τότε σῶμα τὴν ὀδύνης αὐτὸν κατεφθίσης καταχναίνετο καὶ τὴν χρόαν μετέβαλεν. ἦλος δὲ ταῦτα πάσχων γίνεται ἰωνάθῃ τινὶ συγγενεῖ καὶ φίλῳ, σοφὸς δ' ἦν ἐκεῖ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἡμέραν ἰσχνότερον τὸν ἀμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τοῦ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα πρόφασιν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ. εἰπάζειν μὲν οὖν τοίνυν αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ἕπεσθαι ἔχειν αὐτὸν ὀδυθυμίας. ὁ δὲ ἀμνὼνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτε τὴν ἀδελφὴν ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ προχειρίζεσθαι τὸν ἐπιτήδειον ὑπέθετο. νόσον γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἀφικνουμένην, ἐκέλευσε προσκαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τὴν νόσου. τούτῳ γνωμένῳ, καταστέσαν ὁ ἀμνὼν ὅτι τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο καὶ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. προσκαλουμένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ σκεπτομένου. πῶς ἔχει, τὸν ἀδελφῷ ἐδέετο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ δύθις ἐκέλευσεν ἀφθαίαν. ἥκουσα δὲ προστάξεν αὐτοῖς ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτούργως γουμένη. προσοίσεσθαι γὰρ ἁδέως ἐκ τῆς ἐκείνης χειρῶν. ἡ δὲ ἐμβλέποντος τὰδελφοῦ φυράσασα τὸ ἄλευρον, καὶ πλάσασα κολλυρίδας, καὶ τηγανίσασα, προσηνέγκεν αὐτῷ. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέτας παραγίνεσθαι πάντας πρὸ τὸ δωματίου, βάλλεσθαι γὰρ αἰσχύνεσθαι, θορύβου ἐκ ταραχῆς ἀπηλλαγμένου. ὡς δὲ τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τῷ ἀδελφῷ ἐκέλευσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτοῦ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δὲ τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτο. ἀναπηδησάσα δὲ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δὲ ἀσεβήσῃς εἶπεν ἀδελφὲ τοὺς νόμους παραβάς, καὶ δυσφήμῳ περιβαλὼν σαυτὸν αἰσχύνῃ. παῦσαι δ' ἔτος ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ὀδυθυμίας, ἐξ ἧς ὄνησθος καὶ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν περδανεῖ. συνεβούλευέ τε ταῦτα διαλεχθέντα τῷ πατρὶ, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ τὴν ἐρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν.

ὁ δὲ

ὁ δ' ἀ πείθει), τῷ ἔρωτι κομώμενος, & τοῖς τῆ πάθους κέντροις μωμπιζόμενος διάζεται τ ἀδελφιδῆ μᾶσσ δ' οὐθέως μῖσ τ ὄχθον εἰσέρχεται τ ἀμνῶνα, & ωροστλοιδορησάμενος ἐκέλευσεν αὐτ ἄπιεναι τ ἧ χείρω τιλὶ ὕβρει ἢ ὀλιγ τοῦτο ἀπορελύσης, ἡ διασαμένος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς διατρέπει μεῖναι, ἀλλὰ ωῶν ἐνδυμα ἀπαλλαττεῖσθαι καλύσειεν ἡμέρα ἢ φωτὶ, ἵνα & μάρτυσι τῆς αἰχμώσης ἀξιοπίστοις, ωροστάξειν αὐτιλὼ ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτη. ἡ ἧ, ὠμαλγὴς ὅτι τῇ ὕβρει ἢ τῇ βίᾳ γλωμένη, ἀνερρίκασε τὸν χιτῶνιον (ἐφόρουν γὰ αἱ τῷ ἀρχαίων παρθένοι χειροδέτοις ἄχρι τῷ σφυρῶν ωρὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χεῖρας) ἢ ωοδὸν καταχαμάζη τ κεφαλῆς, ἀπῆει ὀλγ τ πόλεως βοῶσα & ὠδυρομένη τιλὶ βίαν. ἀδυτυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσάλωμος, αἰσθόμενος τινος αὐτῇ δεινῆ συμβάντος ὕπως ἔχει. κατεπούσης δ' αὐτῆς ωρὸς αὐτὸν τ ὕβριν, ἡσυχάζειν ἢ μετρίως φέρειν παρῃνόρει, ἢ μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφῆ. ἡ ἧ πεισθεῖσα παύεται τ ὀδύνης, ἢ τῷ ωρὸς πολλοὺς τιλὶ βίαν ἐνφέρειν. ἢ πολιὼ χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀβεσαλώμω τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς ἧ τῷδ' ὁ πατὴρ δαβίδης τοῖς μὴ πεωεαγμένοις ἤχθετο. φιλῶν ἧ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, ωρεσβύτατος γὰ ὢν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ὠυαγκάζετο. ὁ ἧ ἀβεσάλωμος, ἐμίσῃ γε χαλεπῶς αὐτὸν, ἢ λανθάνων καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτῷ τ ἀμβρίας ὀλιγόμηνιον παρεφύλασσεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς ωρὶ τιλὼ ἀδελφὼ αὐτῷ πλαίσμασι διελήλυθε δεύτερον. ἢ μέλλων ὀλγ τιλὼ τῷ ἰδίων κειρὼν ὀξιέναι θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δ' ὄζιν αὖτη τ ἐφραὶμ πλησυχίας, παρεκάλῃ τὸν πατέρα σὺν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν ωρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑσίασιν. παραπησαμένω δ' ὡς αὖ μὴ βαρὺς αὐτῷ ἠμοίζ, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστεῖλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος ἧ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπλοίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μεθη παρεμμύον ἢ κάρῳ, νύσαντος αὐτῷ φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde facessat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque ad noctem illic manere nō patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat, mandauit famulò vt eam eiiceret: illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Absalomus frater incidisset, scisciatus est quid mali haberet quòd ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Absalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Absalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem atfratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ή.

Οὗ τῷ ωρὶ τιλὼ οἰκίαν ἀυτῷ σασασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξελήθη τ ἀρχῆς.

Cap. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

Ὡς δ' ἐποίησαν τὸ ωρόσταχθὲν, ἔκπληξις ἢ ταραχὴ τοῖς ἀδελφοῖς λαμβάνει. & δείσαντες ωρὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο ωρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοῖς, ἀπαγγέλλει τῷ ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ παρὰ ωροσήγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅτι παισὶν ὁμοῦ ἅπασι τοῖς ὀπολωλόσι, ἢ τῷδ' ὑπ' ἀδελφῷ τ λύπης κατὰ τῷ κτείναι δυναμένης πικρότερον σωαρπαγὰς ὑπὸ τῷ πάθους, ὅτι τιλὼ ἀρχὴν αἰνέσειεν. ἔτ' ἀλλόπι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου ωροσήγελμένου κακοῦ, καὶ δι' ὑποβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος ωρὸς μένειν. ἀλλὰ καταρρήξαμενος τιλὼ ἐσθῆτα, ἢ ῥίψας αὐτὸν ὅτι τιλὼ γῆν, ἔκειτο ωροσθῶν τοῖς ὑεῖς ἅπαντας. ἢ τοὺς ὀποθανεῖν δεδηλωμένους, καὶ τ ἀνηρικότα. ὁ ἧ σὺμμ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ πᾶς ἰωνάθης, αὐεῖναί τι τ λύπης παρεκάλῃ, ἢ μὴ ωρὸς ἄλλων μὴ πως δύειν ὡς τεθνᾶσιν. ὑδὲ γὰ ἀρχὴν δύεσθαι ὑπολαμβάνειν. ωρὸς ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰ ὀλγ τιλὼ θημέρης ὕβριν ὀποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τιλὼ ἀναίρεσιν τιλὼ ἐκείνου.

Vt verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Absalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nā de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eū tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus aduentãtium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat. denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe haberet: iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandẽ natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò increduiſſe, vt cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret, nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit. Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium priuſin gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpitio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma, quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natíque ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quę Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2 reg. 14.

μεταξὺ ἦ κτύπος ἵππων ⁊ θόρυβος θεϊόντων πινῶν αὐτοὺς ἐπέρρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τ βασιλέως παῖδες, οἱ δεδραπέτας ἀπὸ τ ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, ⁊ παρ' ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀκμὴν μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ⁊ὧ ἦ πάντων δάκρυα ⁊ γόος, πρὸ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τῷ βασιλέως δ' ὡς ὑπὸ παιδὶ κατεσφαγμένῳ. φθάνει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς γεσούρα πρὸς τὸν πάππον τ πρὸς μητρὸς, δυνάστην ὄντα τ ἐκεῖ χώρας, ⁊ τελοῦν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει. τῷ ἦ δαβίδου πρόσταγμα ἔχοντος ὅπως τ υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψῃ, οὐκ ὀπὴ πρόφασιν κατελυσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. ⁊ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τῷ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ στρατηγὸς παρώρμησε. γύναιον γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη πρόβαβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν σὺν σχήματι πενθίμῳ. παίδων ὅπη τ ἀχρειοτάτας αὐτῇ διωλεχθέντων ⁊ πρὸς φιλονεικίαν χωσάντων, ὑδενὸς τῷ καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἔλεγλε ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγὴν ὑποθανεῖν. κεῖσί τε τῇ συγγλυῶν ὅπη τ αἰτιώτατα ὠμοτάτων ⁊ ζητουμένων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τῶν σωτηρίαν αὐτῆς τῷ παιδὸς, ⁊ μὴ τὰς δύπλασίους τ γηρωκομίας αὐτῶν ἐλπίδας προαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ὑπὲρ κτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ὑ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τ ἀτουδῆς, ἢ τῷ παρ' αὐτῷ φόβῳ. τῷ ἦ συγκαταινέσαντος οἷς τὸ γυναῖον ἱκέτευσεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σοὶ τῇ ἔρης ἔφη καλοκτίσαντί μου τὸ γήρας ⁊ τῶν μικρὸν ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ πρὸς τ σῆς μοι ἦ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ φρῶτον καταλλάγηθι, ⁊ τ πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πειθοίμην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοκέναι τῶν χάριν, ἂν τῷ σου μέχρι νυῦ ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ τῷ παιδί. ἀνόητον δ' ἂν εἴη πρόσθεινα τῷ πρὸς γνώμιον ἀποθανόντι ⁊ ἄλλον ἐκκυσίως. σωθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον ἔσαν τῶν σπέρμα ἐξ ἰωάβε ⁊ τ τούτου ἀτουδῆς, ⁊ ἐπειδὴ πρὸς τῆς θρεσβύτιδος πυθόμενος ἅτως ἔχον τ ἀληθὲς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος ἰώαβον, δίπτυχεῖν τε τὸ προκειμένῳ ⁊ νουθετῆσαι, ⁊ τὸν ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ὑ γὰρ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τῶν ὀργὴν ⁊ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ ἦ, προσκυνήσας τὸν βασιλέα, ⁊ τοῖς λόγοις ἀπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τῶν γεσέρα παραυτίκα, ⁊ τὸν ἀβεσάλωμον πάλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε πάλιν ἐλθούμενον, ⁊ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, ἕπω γὰρ ἔτους ἔχειν ὡς τ' δίκης ἰδεῖν κατελθόντα. ⁊ ὁ μὲν, τοῦτο τ παρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τ ὄψιν αὐτοῦ, ⁊ διετέλει τ πάλαι τῆς οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ὀπιβέβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τ λύπης ⁊ τ μὴ τυγχάνειν τ προσηκούσης ὅπη μελείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἔτι ἐξεῖχε ⁊ διέφερε πάντὸ εἶδος, ⁊ τῷ μεγέθῃ τ σώματος ⁊ τοὺς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαζωμένους ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνεν τὸ βάθος τ κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις αὐτῇ ἡμέρας ὑποκειρθῆναι ὀκτὼ, σταθμὸν ἕλκυσαν σίκλοι διακοσίοι. ἔτοι δ' εἰσὶ πέντε μναῖ. διέζευξε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ζώων μὲν ἀρρένων πατὴρ γινόμενος, μιᾶς ἦ θυγατρὸς τ μορφὴν ἀρίστης, ᾗ ὁ σολομῶνος υἱὸς ροβοάμος ὕστερον λαμβάνει, ⁊ γίνεται παῖδον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα

πέμ-

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδέετο αὐτοῦ A
τελέως καταλλαγῆναι τ πατέρα, καὶ δηλῶσαι ὅπως
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε
καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος ἢ Ἰωάβου, τῷ ἰ-
δίων τινὰς ἀποστείλας, τοῦ ὁμοροῦσιν αὐτοῦ χώραν
ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἦλθε πρὸς
τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τοῦ αἰτίαν πυ-
θόμενος. ὁ δ' ἐξεπίτηδες τοῦτ' εἶπεν εἶναι ἀγα-
γεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐν- B
τολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιήμην.
καὶ δή μοι δοκεῖς παροῦσαί μοι τὸν γεγυ-
νηκότα, ὡς ἐγωγε δεινωτέραν τῆς φυγῆς κεῖνο τοῦ
κάθοδον, ἔπι τῇ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πει-
σθεὶς δ' ὁ Ἰώαβος, καὶ τοῦ ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτει-
ρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς
περὶ τῷ παιδὸς, ἔπεισεν αὐτὸν ἡδέως δέξασθαι, ὡς
δικαίως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τῷ δ', ῥίψαντος αὐτὸν
ὅτι τῷ ἐδάφους, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῆς ἠ- C
μβρτημένων αἴσησί τε, & τῆς γεγονότων ἀμνησίαν ἐ-
παγγέλλεται. ὁ δ' Ἀβεσάλωμος, ζώστων αὐτῷ τῆς
φυλακῆς τῶ βασιλέως ἀποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους,
ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα σκέπτηται. καὶ
ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀρθρινὸς πρὸς τὰ βασίλεια
παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὅπῃ τὰς κρίσεις ἤκουσι & ἐ-
λαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὥς τε φίλῳ τὸ μὴ D
συμβούλοις ἀγαθοὺς εἶ) τῷ πατρὶ, τάχα δ' αὐτῷ καὶ
ἀδίκως ἐπαγωγὴ περὶ τοῦ κρίσιν, δύνοιαν αὐτῷ παρὰ
πάντων κατεσκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην
εἶχε τοῦ ἐξουσίαν, πολλοῦ αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν δίκα-
μίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔ-
χειν ἤδη τοῦ φίλων δύνοιαν ὑπόμιζε, μὴ δ
τῶ τ πατρὸς αὐτῷ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη πα-
ρελελυθότων, ἐδέετο προσελθών, εἰς χεβρῶνα συγ-
χωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. φεύ- E
γοντα γὰρ τοῦτο δίκαιος τ ἢ δαβίδ & τ ἀξίωσιν ἀφέντος,
πορεύει), & πολὺς ὅπισω ἐῤῥύησεν ὄχλος, ὅπῃ πολλοὶ
αὐτῷ διαπέμψαντος. παρῆν δ' & ὁ δαβίδου σύμβουλος
ὁ γελμωναῖος ἀχιτόφελος, & διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῆς
ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲ τ ὅπι χείρησιν, ὡς δ' ὅπι-
θυσίαν μετεσταλμένοι. & βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀπο-
δείκνυται, τοῦτο γὰρ ἐβούλετο στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη
ταῦτα δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὸ φίλον τ παι- F
δὸς ἥκοιτο, δείσας ἅμα καὶ τ ἀσεβείας & τόλμης αὐ-
τὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τ ὅπῃ τοῖς ἠμβρτημένοις
συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρων
καὶ φιλανθρωπότερος ἐπεβάλετο, βασιλείᾳ πρῶτον μὲν
ὑπὸ τ θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τῆ
γεγυνηκότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου.
καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλων τοὺς ὅπῃ πιστοτάτους, & πε-
ρὶ τῆς τῶ παιδὸς ὑποψίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς
& περὶ πάντων ὅπῃ ἔφας κρίτῃ τῷ θεῷ, καταλιπὼν G
τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν
ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, τῶ τε ἄλλου πλήθους περιθύ-
μως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῆς ἑξακοσίων ὁ-
πλιτῶν, οἳ καὶ τ ὁρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνησαν ὅτε ἔζη σαοὺλος. τ δ' ἀδιάθετον καὶ σάλωνον τοῖς ἀρχιερεῦσι,
συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας & λευίτας ἅπαντας, μὴ τ κιβωτῶ μόνον ἕπεσθαι, ὡς τῶ θεῶ & μὴ μεταχομιζομένης αὐτῆς ῥυσαμένου. ἐκπεμπόμενος δ' ἔκρυψε τῆς γινομένων, λάθρα ἀπαγγέλλειν αὐτῷ.

Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere, & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mādata de conciliando sibi patre negligeret. quam obrem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exiliū fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Portò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, (qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simúlque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 15.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
ſtiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illuſtris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Aſcendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum eſt etiam Achitophelem mutatis
ſtudiis in partes Abeſalomi cõceſſiſſe: quo vix
aliud triſtius ei inhac calamite accidit. quam-
obrem precatus eſt Deum, vt Abeſalomi ani- B
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim
ne eius conſiliis contra ſe vteretur, viri pruden-
tiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo quid fa-
cto opus eſſet. Quumque in verticem montis
peruenisſet, teſpiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia conſtantem, nomine Chuſim. hunc conſpi-
catus ſciſſo amictu & caput cineribus oppleto
tum, & mutabilitatem rerum deplorantem, C
latus eſt pro tempore iuſſum æquo animo præ-
ſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixè pre-
catus eſt, vt ſimulato Abeſalomi partium ſtu-
dio, diligenter ſecreta eius perſcrutaretur, &
Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
ſi vnà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo
relicto Hieroſolyma ſe cõtulit: quò paulò pòſt
etiam Abeſalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progreſſus obuiam habuit Sibã Mem- D
phibosthi ſeruum, quem ipſe ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miſerat, agentem
præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victum onu-
ſtos. Is obtulit ei vt quicquid vellet ſibi ac ſuis
2. Reg. 16. acciperet, ſimúlque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum
reſpondit. ſperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõceſſe-
rat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem E
quàm illum vt talibus poſſeſſionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram ſuperuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſi-
mul & conuitiis imperens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exaſperatus ad con-
uitia, ſanguinarium & multorum malorum
cauſam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiáſque agebat F
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam
ſæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abiſæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præſentia mala noui alicuius
motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in G
nos immiſit. Mirum verò ſi hæc ab iſto pati-
mur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus.
Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis ſuccumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis curſim cum conuitiis aſſectante.

πιστοὺς δ' ἔχει πρὸς πάντα δραμόντας, παῖδας ἀχίμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρ. ἐθὶς δ' ὁ
γιτθαῖος, συνεξώρμησεν αὐτῷ, διασάμενος τὴν δα-
βίδου εὔνοιαν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀπέπειθεν, ἐφ' ᾧτε τῦτο
μᾶλλον δίκας αὐτῷ κατεφαίνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
ὄρος τὸ ἐλαιῶνος ὄρθρις γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
συνὼ αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
συνὼ τῷ ἀβεσαλώμῳ, ἐπὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν B
ἐπεκαλεῖτο δάκρυσι, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβεσα-
λώμου διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ
μὴ ταναντία συμβαλλῶν πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρε-
νήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γδυόμενος δ'
ὀπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπεσκόπει τὴν πόλιν, ἐπὶ
πολλῶν δακρύων ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσών, ἠυχετο
τῷ θεῷ. συνέλιτησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος,
χουσὶς ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμέ-
νον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, ἐπὶ θρηνούμενα
τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης
παρεκάλει. καὶ τέλος, ἐκέλευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν
ἀβεσάλωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ἐκπόρρη-
τα τῆς διανοίας αὐτοῦ καταμηνύειν, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου
συμβουλίαις ἀντιφέρεσθαι. ἐὰν γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν
αὐτὸν συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γιγνόμενον. καὶ ὁ
μὲν πεισθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγον καὶ
ἀβεσάλωμος. ὀλίγον δ' ὕστερον τῷ δαβίδῃ προελθόντι σι-
βᾶς ὁ τοῦ μεμφιβόσθου δοῦλος συνέλιτησεν. ὃν προ-
νοσόμφων ἅπες ἄλλει τῶν κτήσεων, αἷς δεδώρητο τῷ
ἰωνάθου τοῦ σαύλου παιδὸς υἱῷ, μετὰ ζεύγους ὄνων κα-
ταπεφορτισμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε
λαμβάνειν, ὧν αὐτός τε καὶ οἱ συνὼ αὐτῷ δέοιντο. συν-
θανομένων δ' ποῦ καταλέλοιπε τὸν μεμφιβόσθον, ἐν
ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσε-
σθαι βασιλέα διὰ τὴν ὑπάρχουσαν προαιρεσιν, εἰς μνήμην
ὧν δυνήσεται αὐτοῖς σαύλος. ἀγανακτήσας δ' ὀπὶ
τούτῳ πάνθ' ὅσα τῷ μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾷ
χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκείνης ταῦτ'
ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν σιβᾶς προεχαρὴς
ἦν. δαβίδ δ' ὡς γιγνόμενος καὶ χώραν ὕπο καλουμένην
τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαύλου συγγενὴς ὄνομα σεμεῖ,
υἱὸς δ' γηρᾶ. καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ σκακηγόρει.
πρὸς αὐτὸν δ' τῶν φίλων καὶ στρατόντων, ἔτι μᾶλλον
βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν,
κακῶν ὑποκαλῶν. ἐκέλευε δ' καὶ τ' γῆς, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπά-
ρατον, ἐξιέναι. ἐπὶ τοῦ θεοῦ χάριν ἔχειν ὁμολογεῖ τ' βα-
σιλείας αὐτὸν ἀφελομένου, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τ' ὑπ'
ὢν ἠμύστευε εἰς αὐτὸν ἐπανόρθωσιν αὐτῷ εἰς προσέξα-
μενον. πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμισμένων ὑπ' ὀργῆς,
ἐπὶ μάλιστα ἀβισαΐου δυσχερήσαντος βουλομένῳ σεμεῖ
δαβίδης αὐτὸν τ' ὀργῆς ἐπαύσατο, μὴ τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἑτέραν προστεχειρασόμενόν φησι καινοτέραν ἀ-
φορμήν. ἐὰν γὰρ δὴ τ' προσλυσσῶντός μοι τούτῳ κυνὸς
ἀιδὼς τὶς ἢ φρονῆς ὑπάρχει τῷ θεῷ δ' εἰκὼ, δι' ὃν ὧδέ
ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' ἐδὲν ὑπὸ τούτου
με ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε ἐπὶ παιδὸς ἀσεβοῖς πεπει-
σμαι. ἀλλὰ ἔσαί τις ἴσως οἶκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τάτε βελήσαντος. ἰὼν δ'
αὖ τὴν ὁδὸν ἐφρονίζων τὸν σεμεῖ πρὸς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διαβέχοντος καὶ κακηγορεμένου.

παρα-

ωδηγηθόμενος δ' ὅτι τ' ἰορδάνου, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. ἀβεσαλώμου δ' ἐν ἀχιτοφέλου τ' συμβούλου ὡδηγηθομένου εἰς ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ δαβὶδ ὁ φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν συνήντα τῇ βασιλείαν εἰς ἀρῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον φήσαντος δ' ἐκεῖνα πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ὢν τοῖς παρ' πατρὸς αὐτοῦ γνησιωτάτοις, πρὸς ἅπαντας οὕτω δόξας, ἢ σὺν αὐτῷ νῦν ὄχῃ, ἀλλὰ χρῆναι τῶν ἐκείνου, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δικαίως ὑπονοήσεται καὶ σωφρόνως, εἴπερ γὰρ ἔπρεπεν ἐν αὐτὸν παρθαι, καὶ τῷ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μοι σοῦ δόντος γνησιωτάτων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τὸ γὰρ βασιλείαν λαβεῖν ὡδὲ τ' θεοῦ. τῷ αὐτῷ μοὶ δοκεῖ πίστιν καὶ δύναμιν ἐνδείξομαι, πιστεύομενος εἶναι φίλος, ᾧ οἶδά με τῷ πατρὶ σου παρεχημένον. ἀγανακτῶν δ' ὑδὲν προσήκειν τοῖς παροῦσι, καὶ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμάθηκε γὰρ ὅτι τ' αὐτῆς, ὑπ' ὡδηλαβόντος. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπόπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τ' ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δ' παρήνεσε, ταῖς τ' παρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. ἐν τούτῳ παρέσεσθαι τ' λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀληθῆ τὰ πρὸς αὐτόν ὄντι, ἵν' μὴ πολλῆς συστρατεύσεσθαι θυμίας ὅτι τ' πατέρα. μάχει γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοῆσειν. πεισθεὶς δ' τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅπι τ' βασιλείᾳ, τ' πλήθους ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται τ' παρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγένετο κατὰ τὰ νάθα προφητείαν, ἵνα τῆς δαβὶδ ἡ σημαινομένη τ' ἐκ τῶν παθῶν ἐπιμελοῦς ὑπάθεσιν προφήτευσε.

A Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. a Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturũ, sublata reconsiliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅπι τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ.

Cap IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

Ποιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ παρεμνεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τῦ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τῦ πολέμου τῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας αἰτήσαντος ἐκείνου, ἵν' τὸν πατέρα κτείνειν αὐτὸς ἵν' τοὺς σὺν αὐτῷ σώους ἐπαγεῖν ὑποχωρήσει, ἵν' εἶδαγον τότε τ' βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβὶδ ἐ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεγαληλεῖται τ' χρῆσιν, τὸν δαβίδου ἀρχίφιλον. ἅτε γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει. καὶ τῷ ἀχιτοφέλ γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ περὶ αὐτῆς ἐπιτιθέμενος. ὁ δ' συνιδὼν ὅτι ἡδομένων ὧν ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνώδους δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπιφέρει γνώμην εἰσφέρων. ἐ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὸν τ' παρὸς καὶ τοὺς τ' σὺν αὐτῷ νεῦν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε. καὶ πάντοτε κρατῆσαι τ' πολεμίων ἀπήλλαχε). νῦν δ' εἰκὸς αὐτὸν ὅπι σταίζοντά τ' μάχεσθαι, ἐπιτηδήσαι γὰρ ἀκατάσχετον, καὶ προφθεῖν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τ' ἑαυτέρων ἀπολωτῶν τοὺς ἰδίους εἰς τινὰ τῶν αὐλώνων αὐτὸν ἀποκρύψει, ἢ πρὸς πύργα τινὰ λοχήσ. συμβαλόντων δ' τ' ἡμετέρων, οἱ μὲ ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντας δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀπιστήσοντας.

B Cæterùm Chusim Dauidis amicum, quem ille ad Abesalomum miserat, vt ei se insinuaret, & consilium Achitophelis euerteret, ita compellat. Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur; quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

C Hoc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit: Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur; quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

D

E

F

1.Reg.17.

interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi inaperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe conclauerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret, qui properè ad pontifices Sadocum & Abiathatum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit, quódque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarentúrque eum, vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandárúntque vt quantum poſſent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui veſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non eſſe ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta poterunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renuntiauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui periturum.

Ἐ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὑπερανεὶς ἐξάφνης, τοῖς μὲ δ᾽ψυχίαν πρὸς τοὺς κινδύνους ἐνδησάμενος, τοὺς δ᾽ ἄλλους καταπλήξειεν. ἐνθάδε δὴ τοίνυν κὴ τῷ ἐμῷ συμβουλείαν τῷ λογισμῷ. Ἐ ταῦτ᾽ ὀπτεύοις ἀρίστα, τὸ μὲ ἀχιτοφέλη γνώμῃ παράπεμψαι. πέμψας δ᾽ εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῷ ἐβραίων, παρεγγείλειν αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τὸν πατέρα σου σφετέραν. Ἐ ἐνδαλεῖν τὴν δύναμιν, τὸ πολέμου γένους σφαγὴς, κὴ μὴ πως δύσῃς τοῦτον ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ ἐνδόκα ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν σὺ φανερῷ καταλάβῃς ὄντα μετ᾽ ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν περὶ σὲ ταυτὶ δηλῶσαι κὴ ἐνθυμίαν. ἂν δ᾽ ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἐκκλείσῃ, μηχαναῖς κὴ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ᾽ εἰπὼν ἐδοκίμησε μᾶλλον ἀχιτόφελον, τῆς γὰρ ἐκείνη γνώμης ἡ τούτου ἐνεκείθη παρ᾽ ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν ἰῶτο τῇ τούτου ἀγνοίᾳ τὴν τῷ χρυσὶ συμβουλὴν ἡσσαν ἀμείνονα εἶ) δοκεῖν. ἀπελθὼν δ᾽ ὁ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας σάδωκον κὴ ἀβιάθαρον, τήν τε ἀχιτόφελ γνώμην ἐξέφηνεν αὐτοῖς Ἐ τ᾽ ἑαυτ᾽, κὴ ὅτι δέδοκται ταῦτ᾽ ὑπ᾽ αὐτ᾽ παραινεθέντα φεύγειν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας δαβίδῃ κὴ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλευόμενα. Ἐ πρὸς ἐνδαπαλεῖσθαι τάχους ἕνεκεν τ᾽ ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παὶς αὐτ᾽ διώκειν ὁρμήσῃ, κὴ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γενέ) φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ᾽ ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες ἐνὶ υἱοῖς ἔξω τ᾽ πόλεως κεκρυμμένοις εἶχον, ὅπως ἀγγελοῦσι πρὸς τ᾽ δαβίδην τὰ φραττόμενα. πέμψαντες ἓν πιστῷ θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προσέταξαν μὴ ἀνδὸς ταῦτα δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ᾽ ὀλὲν εἰς ἀναβολὰς Ἐ μέλλησιν ἐνεφέροντο. λαβόντες δ᾽ τὰς τ᾽ πατέρων ἐντολὰς, εὐσεβεῖς ἅμα κὴ πιστοὶ γένον) ἀγάπωνοι. κὴ τ᾽ ὑπηρεσίας τὸ τάχος κὴ τ᾽ ὀξύτητα κείναντες ἀρίστον εἶ) ἠπείγοντο συμβαλεῖν δαβίδῃ. γλιομένης δ᾽ αὐτοῖς ὑπὸ ῥαδίων τ᾽ πόλεως δύο, θέονταί τινες ἱππεῖς κὴ ἀγγελοῦσι πρὸς τ᾽ ἀβεσάλωμον. ὁ δ᾽ ὠθὶς ἐπεμψε τοὺς συλλημψομένους. νοήσαντες δ᾽ τοῦτο οἱ τῷ ἀρχιερέων παῖδες, ἐκφαπέντες τ᾽ ὁδοῦ, ἐνδαχεῖμα εἰς κώμην τινὰ τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοῖς ἔδωκαν. βοκχόρης ἰῶ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ᾽ ἐδέηθησαν τινὸς κρύψαι κὴ ἐνδαχεῖν αὐτοῖς τ᾽ ἀσφάλειαν. ἡ δ᾽ καθιμήσασα τοῖς νεανίσκοις εἰς φρέαρ Ἐ πλάκας ἄνωθεν ἐείων ἐπεβάλεσα, ὡς ἥκον οἱ διώκοντες αὐτὲς, Ἐ ἐκ αὐτῷ ἀπέκεινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν ἐκ ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ παρ᾽ αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν δὴ τοῖς σωτόμως διώξουσι, καταλήψεσθαι ἐνθύλεγεν. ὡς δ᾽ ἐπὶ πολὺ διώξαντες ἐ κατέλαβον, ἀπέστρεφαν ὀπίσω. θεασάμενοι δ᾽ αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ κὴ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ᾽ αὐτῷ ἐπὶ συλλήψεως εἶ), ἀνιμήσασα τὴν προκειμένην ὁδὸν αὐτοῖς ἐ παρεκελεύσατο. κὴ πολλῇ σπουδῇ κὴ χεῖρα χρησάμενοι πρὸς τὴν ὁδοποιείαν, ἦκον πρὸς δαβίδην. κὴ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ᾽ ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ᾽, διαβὰς τ᾽ ἰορδάνην, τὴν μεθ᾽ ἑαυτὸν προσέταξεν ἡμέρᾳ νυκτὸς ἔσης, κὴ μηδὲν ὀκνεῖν δ᾽ αὐτοῦ. ἀχιτόφελος δ᾽, ἃ γνώμης αὐτῷ παραδοκιμηθείσης, ὀπίσω τὸ κτήνους ἐκάθισεν εἰς γεμόμενα τοῦ παγίδα. κὴ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ᾽ αὐτοῖς διεξῆλθε. κὴ ὡς ὑ πειθὼς, φανερός ἐστιν ἐκ εἰς μακρὰν ὑπολούμενος.

δαβί-

δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε κ̀ ἐπανήξειν ὅτι τ̀ τοῦ βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶ τὸ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως κ̀ μεγαλοφρόνως, ἢ ὧδε λαθεῖν αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδ̀, ὃς καθόλ̀ πάντα σωτήριον αὐτὸν ἐβεσαλώμ. ταῦτα διαλεχθεὶς, ἐπαρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τ̀ οἰκίας, ἀπήρτησεν αὐτόν. ἐπ̀ τ̀ μ̀ ἀχιτόφελον, τοιάδε θανάτου δικαιοῦ αὐτὸν ἡμόμενον, καθελόντες ἐκ τ̀ ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δ̀ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνην καθὼς προ-ἐρήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστ̀ κ̀ ὀχυροτάτ̀ πόλιν ἀφικνεῖτ̀. δέχον̀ δ̀ αὐτὸν δῆμός ἅπα πάντες οἱ πρῶτοι τ̀ χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, κ̀ κατ̀ πιμὼ τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δ̀ ἔτοι βερζέλαιος ὁ γαλααδίτης, κ̀ σιφὰρ ὁ τῆς ἀμμανίτιδος δυνάστης, κ̀ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. ἔτοι πᾶσαν αὐτ̀, ἐ τοῖς ἐκείνου τ̀ ὁπλιτικὸν εὐθηνίαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολειπεῖν ἐστρωμένας, μήτε ἄρτους κ̀ οἶνον, ἀλλὰ ἐ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, ἐ τ̀ εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις κ̀ τροφὴν χρησίμων εὐπορίαν διαρκῆ ὧδε λαβεῖν. κ̀ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ̀, ἀθεσίας μεγάλ̀ ἐγκαταβ̀ τ̀ ἐβραίων ὅτι τὸν πατέρα, κ̀ διαβὰς τ̀ ἰορδάνην ποταμόν, εἰ πόρρω κατέζυξε τ̀ παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδιτ̀ χώρᾳ, κατασήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἅμεσαβ. εἰς τοῦ ἰωάβ τάξιν ἦ συγγενοῦς αὐτοῦ. παῖδος μ̀ γὰρ ἰεθάρου. μητρὸς δ̀, ἀβιγαίας. αὕτη δ̀ κ̀ σαρουΐα ἰωάβ κ̀ μητὴρ ἀδελφὴ ἦσαν δαβιδ̀κ. ὡς δ̀ ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτ̀ δαβίδης, ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν ποτ̀ ἐπ̀ αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλθεῖν. διαθεὶς δ̀ τοῖς ὅσοι χιλιάρχοις κ̀ διελὼν εἰς τρία μέρη τ̀ στρατιὰν, τὸ μ̀, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβ. τὸ δ̀, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσαΐ. τ̀ δ̀ τρίτον μοῖραν ἐπιχείρησεν ἐθάῳ, συνήθει μ̀ ὄντι κ̀ φίλῳ, ἐκ δ̀ τ̀ γιττῶν πόλεως ὑπάρχοντι. ἐκλόμενον δ̀ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι, γνώμῃ καταλαμβάνοντες σοφωτάτῃ. νικηθέντες μ̀ γὰρ συὶ αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα τρεπτὸν ἔφασκον. εἰ δ̀ ἡττηθέντες ἑνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ θεὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα ὧδε παρασκευάζειν αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοήσειν δ̀ κ̀ ὁ τῶν πολεμίων εἰκὸς ἐστὶν ἄλλο μετ' αὐτὸ στράτευμα εἶ. ἡδεῖς δ̀ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, ὠφελεῖν μ̀ αὐτὸν ἐν τ̀ παρεμβολαῖς ἐκέλευεν. ἐκπέμπων δ̀ τοὺς φίλους κ̀ τοὺς στρατηγοὺς ὅπ̀ τ̀ πόλεμον παρεκάλ̀ θεθυμίαν ἐναποδείξασθ, ἐ πίστιν κ̀ μνήμην εἴ τινος μείζους ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἐτύγχαν. φείσασθ δ̀ κ̀ τ̀ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἀνηβόλ̀, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. ἐ ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπεύξάμενος, ἐκπέμπει τοῦ στρατιάν. ἰωάβ δ̀ διατάξαντος τοῦ δυνάμιν ἀπειρον τ̀ πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν πελεβεβλημένῳ δρυμὸν, ἀντεξάγει τοῦ στρατιὰν ἐ ἀβεσάλωμος. κ̀ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶσι κ̀ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τ̀ μὲν, ὑπὲρ τῆς τοῦ βασιλείαν ὑπολαβεῖν δαβίδην παρακινδυνεύοντων κ̀ πάσῃ θεθυμίᾳ χρωμένων. τ̀ δ̀ ἵνα μὴ κ̀ ταύτῃ ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δ̀ τῷ πατρὶ δίκας κολασθείς, αὐθ' ὧν ἐτόλμησεν, ὑδὲν ἀνοσιούντων, ὅτε ποιεῖν ὅτε πάσχειν, ἢ δ̀ τ̀ πλειόνων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τ̀ συὶ ἰωάβ καὶ τοῖς συὶ αὐτοῦ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi obſilio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cùm ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuisóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. ſed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere:

B

C

D

E

F

G

1. Reg. 18.

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prelio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Absalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne vipus caperetur, conscensa multa regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem viderit, móxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cógestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcédum ciuili sanguini ratus. Porrò Absalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Absalomi, dicés quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

Cap. X.

Quemodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

Defuncto Absalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Absalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

αἰχμώλω γὰρ αὐτοὺς τοσούτους εἶδ μεῖς λω. τ̃ ἢ Δαβίδου στρατοπ̃ὸν ἵνα τ̃ὸ τοσούτων μυριάδων χρήσιμον οἱ Δαβίδου, γνώμη τε σεφύχοντες, καὶ τῇ τ̃ῆς πολεμικῶν ὄψεως. φεύγοντας ἢ ἤδη δρυμῷ καὶ φαραγγιον, ἐπόμενοι τοῖς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς ἢ αἰσθεσθαι, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ ἢ τ̃ὸ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅλῃ τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπὸ τ̃ὸ κάλλους καὶ τ̃ὸ μεγέθους ἐγίνετο. δείσας ἢ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ὄπισθε τ̃ῆς ἡμιόνου ὁ βασιλικῆς, ἐφυγε. φερόμενος ἢ μ̃ῦ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τ̃ὸ σάλυ καὶ τ̃ῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτ̃ῷ τ̃ὸ κόμης ἔχεται δένδρῳ μεγάλους ὄπαπαλὺ κλάδους ἐκτεταμένῳ, καὶ δόξης ἀναχρεμᾶται. καὶ τὸ μ̃ὲν πῶν ὑπὸ ἐξύπνιος ὡς ὄπιείμενον τ̃ὸ δεσπότου ἐπ φέρον ἐχώρει σεφοστέρω. ὁ δ' ἐν τ̃ῷ κλάδων ἰσορεμένος ἐκρεμᾶτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τὴς ἰδὼν τ̃ὸν Δαβίδου στρατιωτ̃ὸν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους αὐ αὐτ̃ῷ δεδωκέναι τ̃ῷ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ καλῶν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, καὶ δ' εἰ δισχιλίους εἶπεν ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' αὐ διέθηκά μου τ̃ὸ τ̃ὸ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκκόντων φείσασθαί σε τ̃ῦ νεανίσκου δενθέντος. ὁ ἢ, κελεύσας αὐτ̃ῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τ̃ὸ Ἀβεσάλωμον, ἔξοῦσας καὶ τ̃ῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ ἢ τὰ τ̃ῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ πεσεισάντες τ̃ὸ δένδρον καταπατῶσι τ̃ὸ νεκρόν. καὶ τ̃ὸ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτ̃ῷ λιθους, ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ χῶμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημήνας ἢ ἀναπλητικὸν ὁ Ἰωάβος ἀπέσχετο τ̃ῦ διώκειν τοὺς Ἰσραηλίους στρατιώτας τὴν τ̃ῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τ̃ὸν ὁμοφύλων. ἔσπευδ' ἀβεσάλωμος ἐν τ̃ῇ κοιλάδι τ̃ῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τ̃ῶν τέκνων αὐτ̃ῷ ὄλεφθαρέντων ἐν τ̃ῇ στήλῃ μενεῖ τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτ̃ῷ ἓξ μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ ἢ μία Θαμάρα τὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασης δ' αὐτ̃ῆς τ̃ῷ Δαβίδου ὑὼνῷ ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ ὄχοδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβιᾶ. Ϛ προὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τ̃ῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

Κεφάλαιον ι.

Πῶς Δαβὶδης ἐς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ τίνων ἀδικημάτων.

Μετὰ δ' τὴν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσκόρπ. Αχιμᾶς ἢ ὁ σαδώκου τ̃ὸ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ σεφοελθὼν, ἐδέετο αὐτ̃ῷ τ̃ὴν νίκην ὄπιβρέψαι πορευθέντα Δαβίδῃ μηνύσαι, καὶ ὅτι κ' αὐτὸς τ̃ῇ θεῖ βοηθείας ἔτυχε Ϛ σεφνοίας, ἀναγγελίσαιτο. Ϛ τὸν μὲν ὲ σεφῆκεν εἰπὼν αὐτ̃ῷ καλῶς ἄγγελον ἀεὶ γεγυμνωμένον, πεῖν ἀπέναι δηλώσοντα θανάτου τ̃ῷ βασιλεῖ τ̃ὸ παιδὸς αὐτ̃ῦ, μένειν δ' ἠξίω. καλέσας ἢ τ̃ὸν χουσὶν, ἐκείνῳ σεφοτάξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τ̃ῷ βασιλεῖ. τ̃ῷ δ' ἀχιμᾷ πάλιν δενθέντος αὐτὸν ὄπιτὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι, σφὲ μόνης γὰρ αὐτὸν πεπύσθαι τ̃ῆς νίκης, ἠμυχάσειν δ' σφὲ τ̃ὸ ἀβεσαλώμου τελευτ̃ῆς, ἐπιτρέψαι αὐτ̃ῷ τὴν σφὸς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τὴν ὄπιμονὴν ἐμβαλὼν τ̃ῇ ὁδῷ, καὶ γὰρ μόνος αὐτὴν ἐπίστασθαι, τὸν χουσὶ φθάσει καθε-

A καθεζομένῳ δὲ Δαβίδῃ μεταξὺ τῶν πυλῶν καὶ περιμένοντι πότ' αὐτῷ τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγγείλῃ τὰ κατ' αὐτὸν, τῶν σκοπῶν τὶς ἰδὼν τὸν Ἀχιμὰν τρέχοντα, καὶ μήπω τίς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος εἶπε πρὸς τὸν Δαβίδην βλέπειν τινὰ παραγινόμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕπεσθαί τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκεῖνον δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμὰν ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγενημένον τὸν Σαδώκου παῖδα
B τοῦ ἀρχιερέως προστρέχειν ἐσήμαινεν. ὁ δὲ Δαβίδης, περιχαρὴς γενόμενος, ἀγαθῶν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, καὶ τινων εὐκταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀχιμᾶς, προσεκύνει τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ τῆς μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου δὲ τί καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν εὐθὺς ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῶν πολε-
C μίων γενομένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Ἀβεσάλωμον. καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην γενέσθαι. παραγενομένου δὲ τοῦ Χουσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ τὴν νίκην σημάναντος, περὶ τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκρινεν. ὁ δ' ἐχθροῖς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Ἀβεσαλώμῳ γένοιτο. οὗτος ὁ λόγος, οὐδὲ τὴν ἐπὶ νίκῃ χαρὰν εἴασεν, οὔτ' αὐτῷ μεῖναι μεγίστην οὖσαν, οὔτε τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλό-
D τατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν σπαραττόμενος, καὶ παντοίως αὑτὸν αἰκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐκβοῶν, εἴθε μοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοὶ τελευτῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ Ἰώαβος, ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ᾐσχύνθησαν μετὰ τοῦ τῶν νενικηκότων σχήματος εἰσελ-
E θεῖν εἰς τὴν πόλιν. κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. κατακαλυψαμένου δὲ τοῦ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν Ἰώαβος, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις διαβάλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας σε καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν δὲ τὴν σὴν γενεὰν δοκεῖς μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθίστους καὶ ποθεῖν οὐκέτ' ὄντας οἳ δίκῃ τεθνήκασιν. εἰ γὰρ Ἀβεσάλωμος ἐκράτησε, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως
F κατέσχεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον. ἀλλὰ πάντες ἂν ἀπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἀρξάμενοι τέκνων, ἀπολώλαμεν οἰκτρῶς, οὐ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεῶντας ἐπὶ τοῖς κακοῖς κολαζόντων. σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν ἐπὶ μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς οὕτως ἐγένετο. παυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελθὼν ὤφθητι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας εὐχαρίστησον.
G ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν ἐπιμένῃς τοῖς ἄρτι πραττομένοις, ἀναπείσας ἀποστῆναί σου τὸν λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέρῳ παραδοῦναι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν Ἰώαβος, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἤγαγεν εἰς τὸν περὶ τῶν πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μετασχηματίσας γὰρ αὑτὸν Δαβίδης, καὶ ποιήσας ἐπιτήδειον εἰς τὴν τοῦ πλήθους θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad regem, videre se quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo pòst sequi illum alterum quendam indicauit. Respondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profectò hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum salutat: & scitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versis in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Abesalomum persequentium: nec preterea quicquam comperti habere, quod iubente Ioabo properè discedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chusis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abesalomo: Hæc verba in causa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipse enim conscensa editissima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus sese affictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus. Quid facis, inquit, ô rex? an nescis quòd hoc pacto tibi ipse calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeò teipsum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non desinas? Nam si Abesalomus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miserabilem in modum perdidisset, non deflentibus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & da te in conspectum tuorum militum, & gratias illis age quòd sua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas: Talibus verbis Ioabus regi mœstitiam excussit, cumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior esset militi eius conspectus, pro foribus portæ consedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc electo alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, qui fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem ill occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Getæ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Saulı comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, saluratus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset, In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα σωδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ προσπάσασθαι. ¶ ταῦτα μὲν οὕτω ἐγένετο τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τὴν ἐβραίων μετ' Ἀβεσαλώμου γνώμην παρ' ἑαυτοῖς ἔκαστοι διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολέμων παρέχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐπεχείρησαν. καὶ νῦν τεθνηκότος τοῦ καταλαθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ἐκκαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δικαίως ἂν πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τὴν δ' ἁμαρτόντων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τοῦ βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδῃ. κἀκεῖνος ἤδειν ἤτοι ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμεσᾶ τῷ στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοῖς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸ μὴ πείθει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτοῦ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαντος τοῦ λαοῦ στρατηγίαν ἕως αὐτῷ καὶ Ἀβεσάλωμος παρέχεν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἁ δὲ τὸν ἀμεσᾶν ἔπεισαν τὰ πρὸς τὸ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ὑφ' αὐτοῦ φρεντίσι. καὶ πείθει γὲ τὴν φυλὴν, πρόσχημα πέμψαι πρὸς Δαβίδην πρέσβεις, πρεσβευσομένους εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλίται, προξενήσαντος τὰ ἀμεσᾶ τὴν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντήσασα τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ σήμεα παῖς σεμείας, μεθ' χιλίων ἀνδρῶν, οἷς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος σαούλου, ¶ οἱ παῖδες αὐτῷ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μεθ' οἰκετῶν εἴκοσι. ἔτοι σωὺ τῇ ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾷσα διάβῃ μετὰ τοῦ ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τὸν ἰόρδανον, παυσάσθω μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' ἀναβὰς ὅτι τὼν γέφυραν σεμεεὶς, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώναι σφῶν τοῖς εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ὀργῇ μνώμενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ ἀπολομένου αὐτῷ ¶ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφὸς, ἔφη τοῦτο οὐκ εἶπεν ὁ τεθνηξὴ βλασφημήσας τὸν χρὸ τοῦ θεοῦ καταλαθέντα βασιλεύειν; δ' Δαβίδης δ' ὑπισχνεῖται εἰς αὐτὸν, ὁ παύεσθ' εἶπεν ὦ σαρυΐα παῖδες μὴ κινῆσαι τι πάλιν ἡμῖν καινὰς ὅτι ταῖς πρώ-

ταις ταραχὰς καὶ στάσεις. ὁ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφιέναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τὴν ἀμβρτόντων ἐπεξελθεῖν. σύ τε εἶναι ὦ σεμεία, θάῤῥει. καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ-

ἁπλώ-

ἀπλύτησε ᾗ αὐτῷ ☪ ὁ σαοὺλ ἰωνὸς μεμφίβοσθος, ῥυπῶντά τ' ἐσθῆτα θεικείμενος, ☪ τ' κόμιν βαθεῖαν κὴ κατημελημμένην ἔχων. μᾶ γὰρ τ' δαβίδου φυγὴν, ὅτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, ὅτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, κατακρίνας αὐτῷ συμφορὰν ταύτην ὑπὸ τῆ τῦ βασιλέως μεταβολῆ. διεβέβλητο ᾗ καὶ ὑπὸ τῦ ὑπηρέτου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπασαμένου δ' αὐτῦ ☪ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τί δή ποτ' ἐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς. ὁ δ' ἀδίκημα τῦτ' ἔλεγεν εἶ σιβᾶ. κελεύσει γὰρ παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον ὐκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπόδου τινὸς, ὕτως παρήκουσεν. εἰ μὲν γέ τοι τὰς βάσεις εἶχον ἐῤῥωμένας, ὐκ ἂν ἀπελείφθην σε, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυγὴν ταύταις δυνάμενος. ἀ τῦτο ᾗ μόνον ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ διάθεσιν ἀσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διεψεύσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τύτων ὐδὲν ἡ ἀληθινὰ ἢ σὴ προσίεται, δικαίᾳ τε ὖσα, καὶ τὴν ἀληθειαν μᾶ ἰσχύειν τε βέλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπᾷσα. μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὸ τῆ πάππου τῆ μῦ, ☪ τ' ὅλης ἡμῶν γένεας ὀφειλήσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐφάνη, τότε μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ἅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑπ' αὐτῷ πομπείας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ᾗ σὸν ἔκεινας ἐμὲ καὶ δὴ τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ ὐδὲν ἀπέλειπον τῷ συγκρῦν τῆ μάλιστα πομπάζον. ταῦτ' εἰπόντος, ὅτε τ' μεμφιβοσθον ἔγνω κολάζειν, ἀλλ' ὡς καταψύσαι θυμὸν τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ ᾗ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τῆς ὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ ᾗ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ, σε τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βερζέλλον δὲ τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, δαβίδην τε προπέμψαντα μέχρι τ' ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῆ ἱερουσολύμων. γηρωκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ ᾗ, πόθῳ τῆ οἴκοι παρῆν τοῦτο τὸν μετ' αὐτὸ διατελεῖν, καὶ τὸ γῆρας λέγων ἀ τοιῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαβεῖν τῆ ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπη ταύτῳ ἥδιον βουλόμενον αὐτῷ τυγχάνειν τὰ κατ' ὁπιθυμίαν ἀπολαῦσαι. ὅτε γὰρ τροφῆς ὅτε ποτῦ συνίεναι ἡδὺ τὸν χρόνον. ἀποκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἦχους καὶ μέλη τῆ ἄλλων ὀργάνων ὅσα τοῖς βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἀσθενοῦντας. ὕπως δὲ λιπαρῶς δεομένου, σὲ μὲν εἶπεν, ἀπολύω, τὸν δὲ ἀχίμαανον υἱὸν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῆ ἀγαθῶν. καὶ βερζέλλος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ παίτων ἀποδεξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. δαβὶδ γίνεται δ' εἰς γαλγαλα δαβίδης, τῷ λαῷ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ πρὸ αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνοῦνται δ' εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μᾶ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falsò delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad B profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, licerétque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua C bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniuriás obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse D voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd inscijs cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferre debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum fecistis, quod nobis nescientibus ad regem venistis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Absalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur, & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquíque quitum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum, raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

ὡς δὴν ἁπὸ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπατείαν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεράνειν αὐτοὺς ἠξίουν προληφθέντας. καὶ δὴ συγγενεῖς ὄντες αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. ἀ μέντοι γε διὰ τὸ προελθεῖν δόξης λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπη τοῦτο δυσφορῶν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. Τοῦτο τὴν τῶν Ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων ἐπάιοντες, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ ἠνύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν δικαιοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ἔδωκε τῷ θεῷ λαβὼν, πάντων ἡμῶν ἴσῃ συγγενὴς κείνεται. καὶ διὰ τοῦτο μὴ λαὸς ἅπας ἴσην δεκάμοιρα ἔχει, μίαν δ' ὑμεῖς. καὶ προσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λεληθότας ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αὖρα τὶς πονηρὰ, καὶ φάσα χαίρων, ὄνομα σαβαῖος, ἰὼς βοχορεὶτ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, σαλπίσας ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, ὅτ' ἔχει τὶς ἡμῖν ὧδε Δαβίδου μέρος, ὅτε κλῆρον ὧδε τοῦ ἰεσσαὶ παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ Ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, ἃς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγε οἰκίαν, πάντα προσέταξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὀφειλόμενα τοῖς ὑπηρετοῦσιν, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἄμασαν στρατηγὸν, καὶ τῷ τάξιν αὐτοῦ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἐκ δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅσην δύνασθαι συναγαγόντα ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, μετὰ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα ὧδε δοὺς αὐτοῦ πᾶσαν τῷ δυνάμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορείτ. ἐξελθόντος δὲ τοῦ ἄμασα, καὶ μέλλοντος ἄθεσιν τῆς στρατιᾶς βραδύνοντος, ὡς οὐκ ἐπαίνει, τῇ τετάρτῃ τοῦ ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, οὐκ εἰς σύμφορον ἀποχεῖ τοῦ σαβαῖον διδόναι. μὴ γὰρ μᾶλλον ὧδε σκοπῶν, μείζονων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιος ἡ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέστη χθόνιος. μὴ βέλτιον εἶναι ἐπὶ μηδὲν, ἀλλὰ τῷ ἔσαν ὧδε λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσαλώμου τῷ ἀδελφῷ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. ἀπούδασεν δ' αὐτὸν φθάσαι, μή πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰώαβος δ' οὐκ ἐπ μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δυνάμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔσεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ὅπη τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμῃ δ' ὄγδοήκοντα σταδίοις ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενόμενος, πολλὴν ἄμασᾶ δυνάμιν ἀγαγόντος, ἀπλεύτησεν αὐτῷ. περιζωσάμενος δ' μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τῷ ἀμασᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν ὑπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἄμασαν ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸ γένειον λαβόμενος, οὐ προσιδόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον δεινὸν προσεξάμενος παντελῶς ἀόσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγνῶ & μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλο- A quòd bonum & cognatum iuuenem imme-
τυπήσας τῆς στρατηγίας & τὸ ὠδὸ πρὸ βασιλέα πρὸς rentem propter æmulationem summæ præfe-
αὐτὸν ἐσπουδίας. ἀλλ' οὗτος μὲν τὴν ἀρχὴν & τὸν ἀβέ- cturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de
νηρον ἐφόνευσεν· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν διὰ τὸ ὡραιούμενον causa iam ante Abneri quoque cædem perpe-
πρόφασις δικαιοτέρα & γνωστὸν ἐδόκει ποιεῖν, ὁ trauerat. Sed illud facinus propter honestum
ἀδελφὸς ἀσαήλου ἐκδεδικεῖσθαι νομιζόμενος. τὸ δ' prætextum fraternæ vltionis dignius venia vi-
ἀμέσας φόνου οὐδὲν οὗτος ἔχει παραλύμμα. ἀπο- debatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit
κτείνας δ' ὁ στρατηγὸν, ἐβόησε τὸν σαβᾶον καταλῦσαι quod prætenderet. Cæso autem imperatore
ἕνα πρὸς τὸν νεκρόν, βοᾶν εἰπὼν ἐπιλάμενος πρὸς τὸν B pergebat ad Sabæum debellandum, vno reli-
στρατὸν, ὅτι τέθνηκε μὲν ἀμέσας δικαίως, καὶ μετ' αἰ- cto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad
τίας κολαζόμενος. εἰ δ' φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπε- exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœ-
σθε αὐτῷ πρὸ στρατηγῷ ἰωάβῳ, καὶ ἀδικασάμῳ τὸν τούτου nas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioa-
ἀδελφὸν. κειμένου δὲ τοῦ σώματος ὅπη δ' ὁδοῦ, & παντὸς bum & fratrem Abisæum eius duces sequi de-
τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐ- bere. Iacente verò in via corpore, & tota multi-
θαύμαζον πλέον ἑσάμενοι, βασάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, tudine ad id confluente, & vt fieri solet cum
καὶ κομίσας εἰς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν admiratione circumstante, custos translatum
αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ illud in villam quandam longe à via remotam
λαὸς ἠκολούθησε τῷ ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ διὰ deposuit, & veste contexit. quo facto omnes
πάσης δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν C Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israe-
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- liticam regionem Sabæum esset persecutus, in-
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς dicio cuiusdam cognouit eum esse in munitâ
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- & circumuallata, iubet militem muros eius
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς suffodere & euertere: valde enim irascebatur
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν quòd portas ei clausissent. Mulier autem quæ-
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- dam honesta & prudens, videns patriâ in extre-
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς mo periculo, consensis mœnibus Ioabum per
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν milites ad colloquium euocat. qui postquam
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- processit: Deus, inquit, reges & imperatores
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν Israelitas contineant: tu verò nulla in re læ-
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- sus, primariam Israelitarum vrbem expugna-
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς tum venisti. Tum ille abominatus eius ver-
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν D ba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: &
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ fi-
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- lius, regi rebellis, omissa oppugnatione con-
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς festim se deinde exercitum abducturũ. His au-
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν ditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustine-
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- at, pollicita illi caput hostis statim è mœni-
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς bus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa:
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- ac coniugibus propter hominem malum &
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς ignotum, eúmque pro Dauide, cuius tanta in
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad mili-
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν tes Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- receptui dato dux obsidionem soluit: & Hie-
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς rosolyma reuersus denuo vniuersis copiis im-
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν perator præficitur. Banaias quoque satellitibus
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς constituitur. Sabathes & Achilaus Commen-
πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν tariensium fiunt principes. Susa scribis præ-
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο- positus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatha-
μένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς ro manfit.

Post hæc fame regionem premente, rex sup- XII.
plex à Deo petiit, vt populum miseratus cau- 2. Reg. 21.
sam atque remedium tanti mali ostendere dig-
naretur. Responsum est per prophetas, postu-
lare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Sau-
lus rex deceptos præter ius & fas interfecerat,

πάσας δ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, ἕως εἰς τὴν ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγομένην. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ πρὸς τὸν θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀπεκτείνας ἀσεβήσειν ἐξαπατήσας,

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrẽ si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecenos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missо à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palestinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. *Reg.* 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν οὖν νῦν δίκαιον ᾖ αὐτοὺς θέλουσιν οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων ταύτῃ αὐτοῖς ἀποδόχῃ, διαλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ἀκούσας τῷ προφήτῃ ἔμαθεν ὅτι ζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπεται τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῶν δ' ἐκ τοῦ γένους τοῦ σαοὺλ παραλαβεῖν ἐπὶ κακῷ δὲ αἰτησάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθε φεισάμενος διὰ ἰωνάθη παιδός. παραλαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβέλοντο ἀνόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν παραχρῆμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀναλαβεῖν ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐθηνήσειν ἡ τῶν ἐδαφίων χώρα. στρατεύεται δὲ μετ' ὀλιγὸν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ παλαιστινούς, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ ζεφάμενος, ἐμονώθη διώκων. ὁ γιγόμενος ἔκλυτος, ὤφθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, ἀκμῆτος μὲν τοῦ σώματος, ἀράφα δὲ παιδός. ὃς εἶχε μὲν καὶ ἀπόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων δὲ ξυσὸν, ἕτερον λαβὼν συνέλκειν σταθμὸν, τεσσαρακοσίους σίκλους, ὁ θώρακα ἀλυσειδωτὸν, ὁ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπισπασθεὶς ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ κόπου. ἐπιφανεὶς δ' ὀξάφνης ἀβισαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ἀπέσωσε θείας κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ᾠήθη δ' ὅτι παρ' ὀλίγον κινδυνεύσας ἡ βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθὼν τι τῶν ὅλων, σβέσῃ τὸ λαμπρὸν τοῦ δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μελλόντων ἐξειν πολὺν βιώσαντος χρόνον. συνελθόντων δὲ τῶν παλαιστινῶν εἰς γαζαραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπέμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἦσαν δὲ τότε καὶ σφόδρα εὐδοκίμησεν σοβαχὴς ὁ χετταῖος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχένων προγόνους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονέντων, αὐτός τε τὴν νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐχύρωτο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἦσαν δὲ νεφαῖος ὁ συγγενὴς αὐτῷ. μονομαχήσας γὰρ πρὸ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστινῶν ἀνῄρεκτεινεν αὐτὸν, ὁ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῷ ἀντέθεσαν μαχόμενοι διαλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῶν ἑβραίων χώρας ὑπ' ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρᾳ τῶν βάσεων ὁ τῶν χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι τέσσαρσι εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. ὑπὸ τοῦτον δὲ ὃν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός, ἀνείλετο αὐτὸν, ὁ τῶν ὅλης νίκης ῥοπὴν γενόμενος, δόξαν ἀρίστας ἀπηνέγκατο. καὶ ἔστι γὰρ ὁ παλαιστινὸς πυγμὴ τῶν γιγάντων ἀπόγονος εἶ). μιᾷ δ' ταύτῃ τῇ μάχῃ, οὐκ ἔτι τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρου ποικίλου. τοῖς μὲν γὰρ τεσσάρσι, τοῖς δὲ πενταμέτροις ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν.

κατὰ

κατά τε τὴ τῶ καλαμώων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κῆ τὰς A
ἄλλας ἑορτάς. ἡ ἢ τῶ ὀργάνων ὄξιν ἰδέα ζιαύτη τις τὸν
ζόπον. ἡ μὲ κινύρα, δέκα χορδαῖς ξεημμένη, τύπτεται
πλήκζρῳ. ἡ ἢ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρύε). κύμβαλά τε ἰῶ πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. καὶ ὡδὲ μὲ τύτων ὅπι ζοῦτον ἡμῖν ὡς τε μὴ
τελέως ἀγνοεῖν τὶω τῆ ὡρισμένων ὀργάνων φύσιν,
ἀρκούντως λέλεκ). τῷ ἢ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ὡδὲ
αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τύτων δ' οἱ δραστηριώτατοι καὶ λαμπροὶ B
τὰς ὡράξεις, ὀκτὼ ζ ξιάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγή-
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰ ζ τὰς τῶ ἄλλων ἀρετὰς ἀφιέ-
σεσιν ἕτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰ ἦσαν ἕτοι καὶ χώραν ὑ-
πάγεδζ καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲ οὖ,
ἰσσαμος ὁ ἀχεμαίε. ὃς πολλάκις εἰς τὴ ὡδράξιν
ἐμπεσὼν τῆ πολεμίων, ἐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος,
πρὶν ἐννακοσίους αὐτῆ κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἰῶ ἐλεά-
ζαρος ὁ δωδέε, ὃς ἰῶ μὴ τ βασιλέως ἐν ἀρασάμῳ
ἕτός ποτε, τὴ ἰσραηλιτῆ καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τῶ C
παλαισινῶν ζ φυγόντων, μόνος ἔμεινε. ζ συμπεσὼν
τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῆ πολλὺς, ὡς ὑπὸ τ αἵ-
ματος ὡρισκολληθῆναι τὴ ῥομφαίαν αὐτῆ τῇ δεξιᾷ, καὶ
τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεταγμένους ὑπ' αὐτῆ παλαι-
σινὲς, καταβαίνειν διώκειν, καὶ θαυμαστὸν καὶ δραβόητον
τότε νίκην ἄραδζ, τὸν μὲ ἐλεαζάρε κτείνοντος, ἐπομένε
ἢ τῶ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεμένους. ζέτος ἢ
ἰῶ, ἰλᾶ μὴ ὑὸς, σεβαῖς ἢ ὄνομα. καὶ δεῖ ἐν τοῖς ὡρὸς D
παλαισινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμενον αὐτῆ
ὡδιαταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τ δύναμιν φο-
βηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέση μόνος ὡς στράτευμα ζ τά-
ξις, καὶ τοὺς μὲ αὐτῆ κατέβαλεν, τοὺς δ' ὁ καρτερήσανλος
αὐτῆ τ ἰσχὺ καὶ τ βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποσραφέντας
ἐδίωξε. ζαῦτα μὲ ἔργα χρῶν, ζ μάχης οἱ ζεῖς ἐπεδείξαν-
το. καθ' ὃν ἢ καιρὸν ἐν ἱερσολύμοις ὄντος τῶ βασι-
λέως, ἐπῆλθεν ἡ τῆ παλαισινῶν δύναμις πολεμήσαν, E
δαβίδης μὲ ὅτι τ ἀκρόπολιν ἀπῆλθεν ὡς ὡρισκήκα-
μεν, πυθόμενος τῶ θεῶ ὡδὲ τῶ πολέμε. τ ἢ τ ἐχθρῶν
παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κεμένης, ἡ μέχρι πόλεως
βηθλεὲμ διατείνε, σαδίας ἱερσολύμων ἀπεχούσης εἴ-
κοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχομεν
ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλισα τὸ ὡρὸς τῆ λάκκῳ τῆ
ὡρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις δῴ αὐτῆ πεῖν αὐτὸ
κομίσειε, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δι-
δοίη. ζαῦτ' ἀκούσαντες οἱ ζεῖς ἄνδρες ἦσαν, ὡδὲ χρῆμα F
ἀνδραμόντες, καὶ διὰ μέσε τῆ τῶν πολεμίων ὁρμήσαν-
τες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τὸ ὕδατος ἀρυ-
σάμενοι, πάλιν διὰ τ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν ὡρὸς
τὸν βασιλέα, ὡς τοῖς παλαισινοῖς καταπλαγέντας αὐ-
τῆ τὸ θράσος καὶ τὴν δυψυχίαν, πρεμπῆσαι, καὶ μηδὲν
ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότη-
τος. κορεσθέντος δὲ τ ὕδατος ὑπ' ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κι-
δύνῳ καὶ αἵματι φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι,
καὶ διὰ τῦτο μὴ ὡρέσθαι αὐτὸ πεῖν. ἔπεισε δ' ἀπ'
αὐτῆ τῆ θεῷ, καὶ ὡδὲ τῆς σωτηρίας τῆ ἀνδρῶν δύσα-

tibus. ſpecies autē inſtrumētorū hæ fuēre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod ſanè de prædictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorētur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gētes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemęi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus locū ſuū non deſeruit: & congreſſus cū hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dextrā adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgēdo admirādam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliāte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræíque rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinētes, & in fugam effuſos infectatus eſt. Hæc fuerūt facinora que hi tres in prælijs ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agēte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cōſulturus Deū de bello, arcē aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quam bonam aquam habemus in patria mea, maximè in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres iſti his auditis eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiū caſtra Bethlema peruenīſſent, hauſta aqua per eādē viā ad regē ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatē eorū contēnere. eā aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrūque cōfecit. Rurſum ex prouocatione cū miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quod adhuc viuenti adēptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

2. Reg. 23.

μενος αὐτῆ. μὴ τύτοις ἰῶ ἰωάδου ἀδελφὸς ἀβεσσαῖος. καὶ γὰ ζ ἐδεῖ μιᾷ ἡμέρᾳ τῆ πολεμίων ἑξακο-
σίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῆ γλύει. ὡρελθὼν γὰ ὑπ' ἀδελφῶν δραστήμων ἐν τῇ
μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῆ. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίε τὸ γλύος, θαυμαστὸν τὸ
μέγεθος, ὡρικαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τῆ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. ὡδιελόμενος
γὰ αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσαδο.

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd A
anguſtum eſſet, videbat breui fore vt id niuibus
oppleretur, atque ita deſperato exitu, & ſalute
rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna i-
ter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm
deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu ba-
culi quem gerebat exanimauit. nec deteriores
virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm
XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2. Reg. 24. numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus
præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties B
cenſeretur populus in ſingula eius capita pen-
dendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum impe-
ratorem vt iret ad cenſum peragendum. quo
excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coegit
ſine mora ad imperata exequenda proficiſci.
Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium
principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſ-
raelitarum regione, & cognito quanta eſſet
populi multitudo, poſt nouem menſes & vi- C
ginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem nu-
merum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat.
ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta millia cenſebātur. Prophetis deinde referentidus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſup-
plex orare cœpit, vt propitius redditus facti D
huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem reſponſionem, ut Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi
famem peteret, ſui magis quàm aliorum ratio- E
nem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quod ſi per tres mēſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incide
re in manus Dei, quàm in manus hoſtiū. Hæc i-
ta vt audiuit propheta Deo renūcianre, peſtilē- F
tia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſu
merētur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere.
Mors enim vna erat, ſed plurimis & incōpertis
cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium
efferebatur, & clanculū obrepēs malū celeriter
exitium afferebat. quidam enim repentè cum
vehementi dolore, & amaro cruciatu animam
exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne
curationem quidem ferre poterāt, ſed inter of-
ficio medicorū expirabāt. alij ſubitò tenebris ob
oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. G

προσαιθμῆσαι δ' αὖ τις αὐτῷ τῶ τοῦτο ταῖς προφη-
μῳαις προέξεσι, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῷ κατ' ὀλυχίαν, ἢ
ὡς ὄμοιον νίφοντος γὰρ τῦ θεῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλι-
σθὼν ἐνέπεσε. γενᾶ δ' ὄντος τῦ χωμίου, δῆλος ἦν ἀφα-
νὴς ἐσόμενος, ἐμφερόμενος αὐτῷ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν ἑ-
αυτὸν βλέπων ἐξέδυ καὶ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τῦ δ' θε-
ὸς ἀκούσας ὁ βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τ' βοὴν
ἐλθὼν, καταβὰς εἰς τὸ χόμιον, πλήξας αὐτὸν μαχό-
μενον τῇ μὴ χειρὶ ξύλῳ, πᾶσᾳ χρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ
οἱ λοιποὶ δ τεσσαράκοντα ζεῖς, τοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρ-
χον. ὁ δ βασιλεὺς δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι
μυριάδες εἰσὶ τῦ λαῦ, τῇ μωύσεως ἐντολῶν ἀκλαθό-
μενος, ὃς προεῖπεν, ἐαὶ ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ
ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῦ ταῖς θεαῖς τελέσαι ἡμίσικλον, προσ-
έταξεν ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα τ' ὄχλον
ἐξαριθμῆσαι. τ' δ' ἐκ ἀναγκαῖον εἶ φήσαντος τοῦτο
ποιῆσαι, ἐκ ἐπείθη, προστάξει δ μηδὲν μελλήσαντα,
βαδίζειν ὅπῃ τινὶ ἐξαρίθμησιν τ' ἑβραίων. ἰώαβος δ,
τοὺς ἄρχοντας τ' φυλῶν ἅμα λαβὼν καὶ γραμματεῖς,
ὅπλων τ' τ' ἰσχυρὰ χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ὀξὺ
καταλήψας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τ' βασι-
λέα, μῆ μιᾶς ἐνέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι. καὶ τ' ἀριθμὸν ἀ-
πέδωκε τῷ βασιλεῖ τ' λαῦ, χωρὶς τ' βενιαμίτιδος φυ-
λῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν ἐκ ἐφθασεν, ἀλλ' ὐδὲ τινὰ
λόγιον φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τ' θεὸν ἁ-
μάρτιον. ἦν δ τ' ἄλλων ἰσχυρὰ ἀριθμὸς ἐννήκοντα
μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ
δ' ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦ-
σαν. τ' δ προφήτην δηλωσάντων τῷ δαβίδη ὅτι δι' ὀρ-
γῆς ὄντι αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν
ἀμνηστίαν γενέσθαι καὶ συγγνώσεων ἁμαρτικότι. χάδον δ τ'
προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ζεῖς αἱρέσεις
κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξῃ τούτων ἓν ἂν δοκιμάσῃ, πό-
τερον θέλῃ λιμὸν γενέσθαι κ τ' χώραν ὅπῃ ἔτη ἑπτά. ἢ
ζεῖς μιᾶς πολεμίους, ὑπὸ τ' ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ
λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ὅπῃ ζεῖς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις.
ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσών,
ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἓν συνεκεχυμένος. τ' δ προφήτης,
τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαν-
τος ὅπως εἶναι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τ' αἵρεσιν αὐτῦ
τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσεται,
ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μ' ἀφόβως,
ὅτι πολιὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δ
βλαβερῶς. αἱ δέ γε ἕλῃ τοὺς ζεῖς μιᾶς νικωμένοις
αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φερέ-
οικα, καὶ δι' ὃ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τ' πόλεμον,
ἡτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχο-
μένοις, ἐν ᾧ τὸ θεῖον ἴσον ἁπάντων γίνεται, προειπὼν
ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τῦ θεῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ
τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγ-
γελε τῷ θεῷ. ὁ δ, τὸν λοιμὸν καὶ τινὰ φθορὰν ἔπεμψε
τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ὁ μονοῤῥόπως. ὐδ' ὥστε
ῥᾴδιον καταγνῶσαι γενέσθαι τινὰ νόσον. ἀλλὰ τὸ μ'
κακὸν, ἓν ἦν. μυρίαις δ' αὐτοὺς ἀρπαγὴ καὶ προφάτεσιν
ὐδ' ὁπόθεν ὁρᾶσαι δυναμένους ἀπήρπαζεν. ἄλλος γὰρ
ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τινὰ τελευτὴν ἐπέφερε. τῇ μὲν ἀφνι-
δίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τινὰ ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων δ καὶ μέχρι μόνων τῶν πα-
θήμασι, καὶ μηδ' εἰς κλίσιαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων.

οἱ δ'

οἱ δ' ἀφνίδιον σκότος αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐπεδραμόν- A
τος, ὡς ἐπιστῆναι ἀδοκήτως. ἔνιοι δὲ τῶν οἰκείων τινὰ κη-
δεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελῆ τὴν ταφήν. ἀπώλοντο
δ' ἀρξαμένης ἑωθεν ἕως ἑσπέρας τοσοῦτοι, ὅσους ἀριθμῆ-
σαι, μυριάδες ἑπτά. ἔχοντα δὲ ὁ ἄγγελος
τὴν χεῖρα ὑπὲρ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κατεῖδε πέμ-
πων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς
γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δέομενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ
τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ B
εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δι'
αὐτοῦ φερόμενον ὑπὲρ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐ-
σπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἰη δίκαιος κο-
λασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σῶζεσθαι μηδὲν ἐξα-
μαρτόντα. καὶ ἐπιβολὴν τοῦ ὀργιεῖν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ γένος
αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσοβῆσαι, φείσασθαι δὲ τοῦ λαοῦ κατανύ-
σας δὲ ὁ θεὸς τὴν ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμὸν καὶ πέμ-
ψας γάδδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι
πρὸς ἀρχέπημα εἰς τὴν ἅλω τοῦ Ἰεβουσαίου Ὀρνᾶ, καὶ οἰ- C
κοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι.
Δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔπεμ-
ψεν ὅπου τὸ πρόβατον. ὠρᾶνα δὲ τὸν σῖτον
ἅλοων, ἐπεὶ τὴν βασιλέα προσιόντα σὺν τοῖς παῖδας αὐ-
τοῦ παντα ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύ-
νησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, Ἰεβουσαῖος, φίλος δὲ ἐν τοῖς
μάλιστα Δαβίδου. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτὸν ἐδόκει εἰργάσατο
δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν D
ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ ὀρνᾶ πυθομένου τί παρείη προς
τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν
ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ,
καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα
καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκάυτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν
θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δὲ βασι-
λεὺς, ἀγασθεὶς μὲν αὐτοῦ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγα-
λοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐ-
τὸν ἠξίου λαμβάνειν παντὸς, ὡ γὰρ εἰη δίκαιον προῖκα E
θυσίαν. ὠνεῖσθαι. τοῦ δὲ ὀρνᾶ φήσαντος ποιεῖν ὅπερ
βέλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ ὠκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλο-
καύτωσε, καὶ θυσίας ἀπέσπεισεν εἰρηνικάς. κατεπράυ-
νε δὲ τούτοις τὸ θεῖον, ὥστε πάλιν δίμβρους γίνεται. σωθὲν δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἔδοξεν τὸν ἰὸν
αὐτοῦ Ἴσακον ὡς τε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάτ-
τεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐξάφνης ἀναφανῆναι παρε- F
σῶτα τῷ βωμῷ, ὃν ὥσπερ κατέθυσεν ὁ ἄβραμος, αὐτὶ τοῦ
παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαβίδης
τῆς δυχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγονυμένον, καὶ τὴν
θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον
ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τοῦ λαοῦ παντὸς,
καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην δυσόχως ἀ-
φῆκεν εἰς τὸ γένος τὸν φονέα. ὁ γὰρ θεὸς τὸν
προφήτην ὑποσείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν G
οἰκοδομήσῃ αὐτοῦ τὸν ἰὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν
βασιλείαν διαδέχεσθαι. μεθ' ἣν ταύτην τὴν προφητείαν
ἐπέλυσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμεῖσθαι τοὺς παροίκους, καὶ
εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο
πλῆθος, ὡς διαφέρειν τοὺς λίθους, καὶ χιλίους ἢ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτοῦ ἐπέσπεσεν. ἐ-
τέμνοντο δὲ καὶ πολλοὶ σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη κατά;

nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. Iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se aç suã familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt conf.stim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mãdatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatũ locum se contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib' filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestũ acciderit, quẽadmodum superiùs diximus. Hoc percontãte, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precaríque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orõna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulãdus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditũ, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare uniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocẽ Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eũ misso, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuehẽdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoq. vim ferri ac æris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrãdẽ, XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demùm eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, cúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſupellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Prægrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cõmuni medicorũ cõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc.n. fore cõtra frigus remediũ, foueẽte eum puella, inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat eũ: iã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

Κεφάλαιον ιά.

Ως Δαβίδης ἔτι ζῶν τὸν υἱὸν Σολομῶνα τὸν ἐκ Βηρσαβεὲ βασιλέα κατέστησεν.

ΚΑλέσας ὁ Δαβίδης τὸν παῖδα Σολομῶνα, κατασκευάσας τε ναὸν αὐτῷ τῷ θεῷ ἐκέλευσε δι' ἐξαμήνου τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸν βεβούλημαι κωλύσαι ὁ θεὸς, ἅμα τε πολέμοις περιρρηγνύμενον. ἀφεῖπον δ' ὅτι σὺν ὀλίγοις οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, ἐξ ἀφορήτου μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐβραίων χώραν, δαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μείζονι πάντων εἰρήνην καὶ πολέμων ἀπαλλαγὴν καὶ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ ἀφ' ἧς ἡγέσεως ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, δυσεβὴς ὢν καὶ ἄδικος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τοῖς νόμοις, οἷς δι' μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ὑπαβαίνειν ὅπῃ ἔπῃ. τὸν δ' ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἵλετο αὐτῷ γενέσθαι, ταχέως ἀποδοθῆναι τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδ' ὑποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δή, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. ἕκα δ' ἀργυρίου μυριάδας παλαίτερον. χαλκοῦ δὲ σίδηρον, ἀριθμῷ πλείονα συντέθεικα. ξύλων δὲ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. εἰ δέτι τούτοις σοι προσδέῃ, σὺ προσθήσεις. νενομόθου τοίνυν τάττε, ἄριστος ἔσῃ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ, τῇ οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν, πρεῖ τε τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὰ τούτων εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι πρόσταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸ πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μὲν τὸν τόπον γῆν ταύτην κατασχεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ Δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου δι' τὸν χρόνον, δυσειμὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδ' ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας δυεδὴς ὑπολεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τὴν κόρης, διείσηται ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, Ἀβισάκη τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέταρτος

τρτος ὑὸς δαβίδ, νεανίας κάλλει καὶ μεγέθει, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ ἀγγιθῆς γεγονὼς, ἀδωνίας ὁ τεσσαρακοντάδυο- A
μος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσσαλώμῳ τ διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν
ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς πρόδρο-
μους. ταῦτ ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ ἐπεῖχεν αὐτὸν τ προαιρέσεως, οὐ δ μέχρι τοῦ πύθεσθαι διὰ τί
ταῦτα πράττοι προῆλθεν. συνεργοὺς δ εἶχεν ἀδωνίας, τ στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ τ ἀρχιερέα ἀβιάθαρ. μόνοι δ' B
αὐτῷ ἀντέστησαν, ὁ ἀρχιερεὺς σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης νά-
θαν, καὶ βαναίας ὁ ὑπὲρ τ σωματοφυλάκων, καὶ σεμεΐς, ὁ
δαβίδ φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δ ἀδωνία
προσδυσαμένου δεῖπνον ἔξω τ πόλεως, παρὰ τ
πηγὴν τ ἐν τῷ βασιλικῷ παράδεισῳ, καὶ πάντας κα-
λέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶνος, παρα-
λόντος δ καὶ τ στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς
ἄρχοντας τ ἰούδα φυλῆς, τοὺς δ παρὰ τ ἀρχιερέα καὶ νά-
θαν τ προφήτην, καὶ τὸν ὑπὲρ τ σωματοφυλάκων βα- C
ναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τ ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐπάλε
σεν ὑπὲρ τ ἐξίασιν. τοῦτο πρὸς τ σολομῶνος κατεμήνυσε
μητέρα βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βα
σιλεύ ὄρει, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώ
ζειν αὐτὴν, καὶ τ παῖδα σολομῶνα βασιλεύειν. μετα-
ξὺ δ' ἀδωνίας τιὼ ἀρχιὼ ἤδη παραλάβοι. ταῦτα δ
πρὸ βασιλεῖ διαλεγομένης ὁ προφήτης ἐπεισελθόντα
δαι καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὑπεμαρτυρή- D
σειν. ἡ δ βεθσαβὲ, παρελθοῦσα πρὸ νάθαν, παρέστη πρὸς τ
βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ'
αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ὑπεθέτο διεξέρχε), τότε
δεῖπνον τῷ ἀδωνία, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους ἀ-
βιάθαρον τ ἀρχιερέα, καὶ ἰώαβον τ ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς
αὐτοῦ χωρὶς σολομῶνος, καὶ τ ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων
μεμύσασα. ἔλεγε τε τ λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσε E
βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοεῖν ἔχειν, ὡς τε μὴ τιὼ ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτήν τε καὶ σολομῶνα τὸν
υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. διαλεγομένης δ' ἔτι τ γυναικὸς,
ἤγγειλαν οἱ τῶ δωματίῳ παρεστῶτες, ὅτι βέλε) νάθας
ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δ βασιλέως ἐκδέξασθαι κελεύοντος εἰ-
σελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξει τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ
οὐ διαδοίη τ ἀρχιὼ ἐπιτυθήσεται. λαμπρὸν δ αὐτὸν
ποιησαντα δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας
χωρὶς σολομῶνος, καὶ τ στρατηγὸν τ ἰώαβον, οἳ μὴ κρότῳ
καὶ παιδιᾶς δυσχεράνθυοι πολλῆς ἀμύητον αὐτοῦ σωθυ- F
χόν) τιὼ ἡμερινὴν. ἐκάλεσέ τε ὅτε ἐμὲ, ὅτε τ ἀρχιε-
ρέα σάδωκον, ὅτε βαναίαν τὸν ὑπὲρ τοῦ σωματοφυλά-
κων. δίκαιον δ' εἶ) ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ καὶ τὴν
σιὼ γνώμιν ἐχθύετο. ταῦτα τῷ νάθα φήσαντος ὁ βασι-
λεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τιὼ βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν.
εἰσκεχωρήκει δ ἐν τῷ δωματίῳ, τῷ προφήτου παρα-
γνωσθέν. τ δ γυναικὸς ἐλθούσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν
μέγιστον θεὸν, ἢ μιὼ τὸν υἱόν σου σολομῶνα βασιλεύ-
σειν, ὡς ἐμοῦ μεῖζον ὤμοσα, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τοῦ μοῦ κα- G
θήδαι θρόνου. καὶ τοῦτ' ἔσαι σήμερον. προσκυνήσασης
δ' αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ
βίον σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ βαναίαν
τὸν ὑπὲρ τῆ σωματοφυλάκων, καὶ παραγενομένων
κελεύει παραλαβεῖν νάθαν τε τ προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τ αὐλιὼ ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τ υἱὸν

mentio. Cæterum quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauítque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater vidēs, nec obiurgauit eū, nec cōpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus, & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fatribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quam filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cū rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expositúque ordine quēadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiā totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate fausti acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocūm pōtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniēte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, eúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei viram esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regno sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iuste ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis sese oblectatus, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. quo audito proripiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de oblitione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venissẽt, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices vero populi & scribas eorum sex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantumdémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari põtificum & omniũ prin-

A αὐτῷ σολομῶνα ὅπι τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τ̃ πόλεως ἀγαγεῖν ὅπι τ̃ φηγὴν τὴν λεγομένην γιών. Ἐ φειχείσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδεξαι βασιλέα. τῦτο ὃ ποιῆσαι προστάξει σάδωκον τ̃ ἀρχιερέα, ἢ νάθαν τὸν προφήτην, ἀκολυθοῦντάς τε προστάξει διὰ μέσης τ̃ πόλεως, τοῖς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τ̃ βατιλέα καθίσαι ὅπι τῦ βασιλικῦ θρόνυ. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτ̃ ὑπὸ τ̃ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπιτελῆ προστ̃ ἀρχῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προσῇ τ̃ τῆς εὐσεβείων ἐθνοις παντὸς καὶ τ̃ ἰουδα φυλῆς. βαναία ὃ ἐξαμῦς τ̃ θεὸν σολομῶνι ἀμείνω γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ὑστερεῖν πόντες, ἀναβιβάζουσιν ὅπι τὴν ἡμίονον τ̃ σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τ̃ πόλεως ὅπι τὴν πηγήν, Ἐ τῦ ἐλαίῳ χείσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τ̃ βασιλείαν αὐτῷ γενέσθαι πολυχρόνιον ἀνόμους. καὶ παράγοντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτ̃ ὅπι τ̃ θρόνυ. Ἐ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' ἀυλίαν ἀνέπτη Ἐ ἑορτὴν, χορδῶν καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τ̃ πλήθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν προσηχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἠθοντο τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε Ἐ οἱ παρόντες ὅπι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰωάβος ἔλεγε μὴ ἀρίστως ἔχειν ἡχος ἀδὲ τῆ σάλπιγγι. ἀθυμήσας ὃ τὸ δεῖπνυ, καὶ μηδενὸς γνομένου, πάντων δ' ἐπ' εὐνοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχει πρὸς αὐτοὺς ὁ τ̃ ἀρχιερέως ἀβιαθάρυ παῖς ἰωνάθης. τ̃ δ' ἀδωνία θεασαμένυ τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσεπόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλυ πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τ̃ δαβίδ βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τ̃ συμποσίυ ὅτε ἀδωνίας Ἐ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τ̃ γενομένων, ἱκέτης γίνεται τ̃ θυσιαστηρίυ, ὃ δὴ περιεῖχεν ἐλλαβόμενος. δηλῦται τῦτο σολομῶνι προποιηκώς, Ἐ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτ̃ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασθαι δῃνὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ ὃ, ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως, τ̃ μὲ τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτ̃ αἴτιον τ̃ τιμωρείας ἔσεσθαι, Ἐ πέμψας αὐτὸν ἀπίστησιν ἀπὸ τ̃ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὸ λοιπὸν παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν, ὡς αὐτ̃ τῦτο συμφέρον ἥξιον. Ἑλόμενος ὃ δαβίδης, παντὸς τ̃ λαῦ ἀποδεῖξαι τ̃ μὲν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας ὃ τούτους πρῶτον, ἐγένοντ̃ ἀπὸ τριάκοντα, τρισμύριοι ὀκτακισχίλιοι, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς τ̃ οἰκοδομίας τ̃ ναοῦ, ἑξακισμύριους τετρακισχιλίους. κριτὰς ὃ τε λαῦ Ἐ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς ὃ τετρακισχιλίους τῷ οἴκῳ τῷ θεῷ. καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τ̃ θεῦ, ᾄσοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκεύασε καθὼς προεῖρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς κατὰ πατριάς, καὶ χωρίσας ἐκ τ̃ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς. καὶ ἐκ μὲν τ̃ ἐλεαζάρυ οἰκίας, ἑκκαίδεκα. ἐκ δὲ τ̃ ἰθαμάρυ ὀκτώ. διέταξε δ' ἑκάστην πατριὰν διακονεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅπι ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου, ὅπι σάββατον. καὶ ἔτως αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, δαβίδ τε παρόντος, καὶ σαδώκυ καὶ ἀβιαθάρυ παρόντων τ̃ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ̃ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μοῖ

μὴν ἀναβάσα πατριὰ ἐν ἐφῃ πρώτη. ἡ δὲ δευτέρα ἀκολούθως ἄγει τὴν εἰκοστὴν τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὴν λευίτιδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη καὶ τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν ἔμπροσθεν τοῦ πρὸ ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅτι ἡμέρας ὀκτώ. τοῖς δὲ ὑπηρέταις τοῦ μωυσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε δὲ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ σωέβη τοὺς βασιλεῖς ἀναθεῖναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μὴν ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν στρατιὰν εἰς δώδεκα μέρη, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ χιλιάρχαις. εἶχε δὲ ἑκάστη τῶν μοιρῶν, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὧν ἐπέλθοντες προστρέχειν καὶ χρᾶσθαι δ' ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἄριστον ἤδη καὶ δίκαιον, ὅτι πρόποις τε τῶν θησαυρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλης, καὶ κτηνῶν, ὧν ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα μνημονεύειν τοῖς ὀνόμασιν. ὡς δ' ἕκαστα τούτων καὶ τὰ εἰρημένα διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὅτι πάσης στρατείας ἢ κτήσεως τῆς βασιλέως τεταλμένους, σας ἐφ' ὑπηλοτάτῃ βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βέλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσόν τε πολὺ παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς σπουδήν με διὰ τῶν προφητῶν πάσαν, διά τε τοὺς ὑμῶν πολέμους καὶ τὴν φόνων τὴν ἐχθρῶν μεμαίθαι τὰ δεξιά. τὸν δὲ υἱὸν σολέμλυσε τὸν διαδεξόμενον τῆς βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἰακώβῳ δυσκαίδεκα παίδων γνησίων, ἴσε τὸν ἰούδαν ὑπὸ δεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, ἔτους ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὑπηκόους ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν διατόπτην. τὸ δεινὸν γὰρ θεοῦ θέλοντος ἐπ' ἀλλοτρίῳ κρατοῦντι δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῃ τυχόντι τῆς τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν δυναμωνίαν ταύτῃ διαμεῖναι χρόνον, ᾧ αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἔσται δ' αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῇ καὶ δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῶν παρόντων νόμων ὦ τέκνον. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα διαβαίνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πτελίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἠξίουντο, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τὴν σταθμὸν ὥρισεν. πρὸς παρώρμησε δὲ

cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecunda, deinceptique vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuitica quoque tribum in partes viginti quatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quæ reges ſolẽt dedicare. inſtituitque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc toras copias in duodecim partes digeſſit, eiſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia viginti quatuor: voluitque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea durer. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te filii mi pietatis & iuſtitiæ, patriarúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, carúmque numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarēt, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtate eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequēti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex vna cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inūctus & legitimus rex declaratus: ſimulq; Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

A B C D E F

Cap. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2.

PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit. nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deū, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moysē demiſit:

G

λάζοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὴν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, καὶ τὴν βασιλείας πρὸς ἀπάντων. ὑμῖν δ' αὐτοῖς καὶ ἡ σφόδρα ὑπάρχον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτό. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη παρασκευασμένα, ἀμαράδου τε καὶ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νῦν δ' ἐπὶ τὴν ἰδίας ἀρχῆς διάκοσια καὶ ἄλλα χιλία τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλέγχω εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οἳ ἐφεξανεῖν διήσει τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος δαβίδ, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τὴν λευίτου φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρεπεῖς ἐγένετο. χρυσίου μὲν ὑπέσησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ταλαίπων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, συνόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπεφόρτωσεν ὁ μωυσέως ἔκγονος ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἦθη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ἡγεμόνα τῶν ὅλων ἀποκαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν συνόμισεν εἰς ἀπάντων τε καὶ κηδεμόνα γεγονέναι ἑβραίων καὶ τούτων δὴ ἀμοιβαίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τοῦτος δίκαιος ἦν τε πάντα λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι δίκαιον ὑπῆρχε καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένῳ, συνέλαβε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὴν γῆν προσεκύνησαν. εὐχαρίστησαν ὁμοῦ καὶ δαβίδῃ πρὸ πάντων ὧν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν φυλαττόντος ἀπέλαυσαν. τῇ δ' ὑπαύριον, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχοσαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς ἑξακοσίους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. τῇ σολομῶνα, δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τοῦ πλήθους ἁπάσης. εἶτε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θρόνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ὑπήκοον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὸν οἰκοδομὸν τοῦ ναοῦ κατέλιπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον, δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ σωισθῶν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομαι, ἐξ ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τὸν βίον παρέντα. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τὴν βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οἷς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῖν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, μητ' A
ἄλλῳ παθεῖ τοσουτῳδιμμένων τούτων ἀμελήσας. τὴ γὰρ τῆ
θείᾳ τοῦ σαυτὸν δύναιαν ἀπωλείᾳς, ἐὰν βαίᾳ τὰ νόμι-
μα, καὶ τοῦ ἅπαντ' αὐτὸ τ' ἀγαθὸν ὑποστρέψῃς τοῦ-
ναιαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸ παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ,
καὶ γὼ ἐὰν καλῶ, καθέξῃς ἡμῶν τ' βασιλείαν τῶν γε-
νει, & οἶκος ἄλλος ἑβραίων οὐκ ἀν διαστάσειν, ἀλλ' ἡμεῖς
αὐτοὶ ἀεὶ τ' παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δ & τ' ἰωάβου τῆ B
στρατηγῆ ἐὰν ἀνομίας, ὑποκτείναντος δεῖ ζηλοτυπίαν
δύο στρατηγοὺς δικαίους & ἀγαθοὺς, ἀβενῆεσν τ' νήρ
παῖδα, καὶ τ' ἀμεσσὰν υἱὸν ἰεθράνε. ὧν ὅπως αὖ σοι δόξῃ,
τ' θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ & κρείττον ἐμοῦ οὐ δυνατέ-
τερος ἰώαβος ὢν, μέχρι νεῦ τ' δίκην διέφυγε. παρα-
δίδημι δέ σοι, καὶ τοὺς βερζελλαῖ τ' γαλαδίτε παῖδας, οὓς
ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ φροντίδι τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις.
ὑ προκατάρχομαι γὰρ δυποιίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πα-
τὴρ αὐτ' ἐὰν τ' φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεολυτοῦμαι. καὶ τ'
γῆρα δ' ἰδὼν σεμεῖν, τ' ἐκ τ' βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς C
πολλὰ βλασφημίσας με ἐὰν τ' φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμ-
βολὰς ἐπορεύόμην, ἀπήντησε διὰ τ' ἰόρδανον, καὶ πίστις
ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νεῦ δικῆς κτίσας
αἰτίαν δίκαιον, ἄμωμον. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ
σοφίᾳ τε τ' ὅλων φρεσμάτων, καὶ φροὶ τ' φίλων, καὶ ὃς ἥδη
τιμωρείας ἀξίως γεγυμνωμένους, ἀπέθανεν, ἔτη μὲ βιώσας
ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐπὶ μὲ ἐν χεβρῶνι τ' ἰούδα
φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις δ', ἁπάσης τ' χώρας,
ξὶξ καὶ ξιάκοντα. οὗτος ἄρισος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πάσαν ἀ- D
ρετὴν ἔχων ἰῶ ἔδοσι τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅσῶτων ἐθνῶν σω-
τηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ φροσεῖναι. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἰῶ,
ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δ' τοῖς ὑπὲρ τ' ἱππικῶν ἀγῶσι, φρῶ
τος ὑπὲ τοῖς κινδύνοις ὥρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθ παρα-
κελευόμενος τοῖς στρατιώτας ὑπὲ τὰς φάξεις, ἀλλ'
οὐχὶ τῷ φοτάττειν ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ συνιδεῖν
καὶ φροὶ τ' μελλόντων, καὶ τ' ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱ-
κανώτατος, σώφρων, ὑπήκοος, χρηστὸς φοὸς τοὺς ἐν συμ- E
φορᾶς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις
ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶ) φροσῆκε. μηδὲν ὅλως πα-
ρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἀμάρτοι, ἢ τὸ φροὶ τ' δίκαι
συναμμα. κατέλειπε δ' καὶ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασι-
λεύς, οὐδ' ἑβραίων ὑτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἐθαψε δ' αὐτὸν ὁ
παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις διαφανεστάτως, τοῖς τε ἄλ-
λοις οἷς φροὶ κηδείαν νομίζε) βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ
& πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τ' F
ὑπερβολὴν τεκμήραιτ' ἄτις ῥᾳδίως ἐκ τοῦ λεχθησο-
μένου. μὲ δὲ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ ξιακοσίων, ὑρκανος
ὁ ἀρχιερεύς, πολιορκούμενος ὑπὸ αντιόχε τοῦ δυσεβοῦς
ὀνομαζομένου, ὑὸς δ' δημήτριε, βελόμενος χρήματ' αὐτῷ
δοῦναι, ὑπὲρ τ' λῦσαι τ' πολιορκίαν, καὶ τ' στρατιὰν ἀπα-
γαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ δύπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τῷ τ'
δαβίδ & μνημάτων, καὶ βασάσας ξιχίλια τάλαντα μέ-
ρος ἔδωκεν αντιόχῳ, & διέλυσεν ὕστερος τ' πολιορκίαν.
καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μὲ δ' τοῦτον, ἐτ' πολ- G
λῶν διαγομένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεύς, ἕτερον
ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. & μήτοι γε
θήκας τῶν βασιλέων ἐδεὶς αὐτῷ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ
ὑπὸ τ' γῆν μηχανικῶς κεκοσμημέναι φοὸς τὸ μὴ φα-
νερὰν εἶ) τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ φροὶ μὲν τού-
των ἡμῖν, ὅπὶ τοσοῦτον ὑπόκειται δεδηλῶσθαι.

& caue ne vel gratia vel aſſentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, niſi ſeruatis eius legibus, alioqui ſuam prouidentiam à te auertet. Quòd ſi talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia noſtra maneat, & nulla vnquam alia domus præter noſtram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iuſtos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amaſam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euaſit, quòd meipſo eſſet potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea cauſa omni honore ac ſtudio proſequeris, non conferens in eos beneficium, ſed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congeſſit, & per quæ nos ſibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulſum multis affecit conuitiis quãdo Caſtrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occaſionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis ſeptuaginta vitæ annis, poſtquam regnaſſet apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos ſeptem, & menſes ſex, Hieroſolymis verò vniuerſæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati proſpicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro ſubiectorum tutela ſuſceptis primus ſe periculis obiiciebat, exemplo ſuo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in conſiliis prudentiſſimus, & egregiè callens quid in præſens, quídve in futurum conduceret, adhæc ſobrius, mitis, begninus erga calamitoſos, iuſtus, humanus, quę quidem præcipuæ ſunt regum virtutes. nec in tanta poteſtate vnquam ab æquitate deflexit, niſi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hieroſolymis magnificè, præter ſolẽnia illa in regum funeribus, inlaris etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè ſit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam poſt annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obſidionem ſolueret, nec valens aliunde ſumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorúmque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo ſe exemit, ſicut & alibi indicauimus. Ac rurſum poſt multos annos elapſos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam ſuſtulit. ad loculos tamen qui regum cineres continent, neuter eorum peruenit. ſingulari enim arte ita erãt ſub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixiſſe ſufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν ἔλαβεν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τῶν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ὡς πολεμήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τοῦ ῥοβοάμου, τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ὡς σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τὴν ἱσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτι τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ἔγγονον, καὶ ὅτι τὸν ἱεροβοάμου γένους βασίνης τὸ ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιὰ παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ὡς τῆς ἀβιασαρὺ γένους διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἱσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ὡς ἄδαδ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ὡς ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hieroſolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Suſacus Ægyptiorum rex, captis Hieroſolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum tranſportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hieroſolymitanum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Baſanæ ſtirpe ſublata apud Iſraelitas Zamares, & poſt hunc Amatinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damaſci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello laceſſitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά. A

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν παρελαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέλυε.

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε B τοῦ λαοῦ δεσπότην, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν καθίσαντος ὅτι τὸ θεῖόν, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπεφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτῆσαι καλῶς αὐτῷ τὰ πεπραγμένα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ παντελῆ τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς C τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσαβεέ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' ἃ χρεία τινὰ παρ' αὐτοῦ ἀφῖκται, καὶ δηλοῦντος κελεύσης ὡς ἥδιος παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν πλήθους προαίρεσιν ὖσαν αὐτῷ μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην σέβει καὶ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν αὐτὸν δικαίαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἐδέετο δ' οὖν διαλλαγῆναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πείσαι δοῦναι τὴν τοῦ παιδὸς συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ Ἀβισάκην. ἐ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆρας αὐτῆ, μένειν δ' ἔτι παρθένον. ἡ δὲ βεθσαβεὲ, καὶ διαλλαγήσειν ἀπροσδοκήτως ὑπέσχετο, καὶ καταπείσεσθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τῆ τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένῃ, καὶ δυσωπουμένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ ὑρὼ, ἀΐδηλος ἀπαλλάττεται πρὸς τὴν μητέρα. ἡ δὲ, τῇ σολομῶνος μητὴρ, ἀθρόως ὥρμησεν ὅτι τὸν E υἱόν, διαλεξομένη περὶ ὧν ἀδωνίας δεηθεὶς κατεπηγγείλατο. καὶ παρυπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτῷ εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ συνέβαινεν αὐτὴν κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum ſuę genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter geſtis ſenio cõfectus deceſſerit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm poſteaquã à Solomone filius, ætate etiã tum iuuenis, regnum adeptus ex ſententia patris & decreto diuini numinis in ſolio conſedit, populus quidem totus, vt nouis regibus ſolet, faustis acclamationibus precatus eſt ei perpetuam rerum felicitatem, & poſt regnum bene adminiſtratum diuturnam ſenectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus eſt regnum, acceſſit ad regis matrem, cámque blandè ſalutauit. Qua quærente nunquid veniſſet quòd opera ſua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orſus eſt dicere, ipſam quoque noſſe, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi conſenſu regnum ſibi deberetur. ſed quoniam Deo viſum ſit id transferre in filium eius Solomonem, ſe quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum eſſe præſenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro ſe intercederet, eique perſuaderet vt bona eius pace liceat ſibi ducere Abiſacem cum patre cubare ſolitam. Eſſe enim adhuc virginem, quòd pater præ ſenio congredi cum ea non valuiſſet. Bethſabe verò promiſit operam ſuam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum ſperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris eſſent acceſſuræ: atque ita plenum ſpe hominem dimiſit: móxque ipſa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiſerat. cui cùm rex occurriſſet, complexúque eam excepiſſet, deducta in cubiculum in quo tum erat regia ſella, ſedit, iuſſitque alteram matri à dextris poni. 3. Reg. 2.

Quę poſtquam conſedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
ſtiorem facias. Reſpondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim eſſe, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuiſſe eam ſic præfari, ac ſi negaturũ
ſuſpicaretur, ſed certam impetrandi ſpem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abiſacem Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimiſit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
ratúſque ſe quòd nõ eadem opera poſtularet, vt
regnum ei tanquam natu grandiori cederet, B
quando Abiſacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiatũ
& Abiatharum ſacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto ſatellitum, mandauit ei vt A-
doniam fratrem interficeret. Vocato deinde A-
biathare ſacerdote, Te, inquit, ſupplicio exi-
mũt tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã tranſtu-
liſti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes
ſequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõſpe- C
ctum meum venias: ſed abì in patriam tuam, &
illic ruri viue. atque ibi vſque ad mortem dege,
quandoquidem talia commiſiſti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que cauſam ablatus eſt ſacerdotalis honor à
domo Ithamari, ſicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãſlatus eſt in genus Phineeſis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, poſt Elim primum
ex ea familia pontificem, ex Phineeſis gente D
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioſephi pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Aropheus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex eſt creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè ſuſ-
picans ad altare confugit, impunitatem ſe in-
de quæſiturum exiſtimans, propter notam re-
gis erga Deum pietatem. Qui poſteaquam de E
Ioabo renuntiatum eſt, miſit Banaiam qui cita-
ret eum ad ſuum tribunal cauſam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat ſe fanum relicturum, ſed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius re-
ſponſo per Banaiam accepto, rex iuſſit vt inibi
caput eius ita vt vellet abſcinderetur, & hã pœ
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve-
rò ſepeliri, vt peccata eius apud poſteros mane-
rent, ipſe verò ac pater innocentes eſſent quod F
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipſe in imperium copiarum ei
ſucceſſit. Poſt hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex ſolum Sadocũ id ſacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hieroſolymis extructa inibi apud ſe manere,
interdicto Cedronis torrentis tranſitu: aut ſi
ſecus fecerit, eſſe capite mulctandum, nec con-
tentus interminatione, iureiurando ho- G
minem ad id mandatum ſeruandum adegit.

σας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθεῖναι τῇ μητρὶ θρό-
νον· ἡ δὲ καθισθεῖσα, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτοῦ-
μαί σε κατάνευσον καὶ μηδὲν ἀξιώσῃς ἀνήκεστον· οὐ γὰρ
μὴ τύχῃς πονηρὸν ἀπεργασάμενος. ὁ δὲ σολομῶνος πρὸς ἀπο-
τὴν κελεύοντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καὶ τὸ
προσμεμφαμένου ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας ἡ τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ'
ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν ἀβισάκλω
ἀδωνίᾳ ταδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ
πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸ λόγον, ἀποπέμπει μὲν τὴν
μητέρα, μείζονων δ' ὀφείλεσθαι πραγμάτων εἰπὼν ἀ-
δωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς ἐφθυχωρήσαι καὶ τὴν βασι-
λείας ὡς πρεσβυτέρῳ φθάσαντι καλεῖ, τὴν γάμον αἰτῶ τὸν
ἀβισάκης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυναστείς, ἰώαβον τὸν
στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος
βαναίαν τὸν υἱὸν τὸν σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προ-
στάττει αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν ἀ-
βιάθαρον τὸν ἱερέα, θαυμάζειν μὲν εἶπε, ῥύεταί σε τά τε
ἄλλα ὅσα τῷ παρ' ἐμὲ συνέκαμες, καὶ ὅτι κιβωτὸς, ἣν συν
αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπὲρ ὧν ἐπόνη-
ταξαμένῳ μὴ ἀδωνία καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι, μήτε
ἐνθάδε ἴδῃ, μήτε εἰς ὄψιν ἀπαντᾷν τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ
εἰς τὴν παρ' ἐμὲ πορευθείς, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆν, καὶ τού-
τον ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἀμοιρῶν τε μικρὰ ἔχῃ
δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καταλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς
τιμῆς ἡ ἰθαμάρου οἶκος ὑπὲρ τὴν προειρημένην αἰτίαν,
καθὼς τῷ ἀβιαθάρῳ πάππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ἠλί.
μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσου γένος, πρὸς σάδωκον. οἱ δὲ
ἱδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν
εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἠλὶ
φρώτου ταύτην ὑπολαβόντος, ἦσαν ὅτοι. ὁ τοῦ ἀρ-
χιερέως ἰωσήπου υἱός, βοκκίας. τούτου δὲ ἰωάθαμος,
ἰωαθάμου δὲ μεραίωθος, μεραιώθου δὲ, ἀρεφαῖος, ἀρεφαίου
δὲ, ἀχίτωβος, ἀχιτώβου δὲ, σάδωκος, ὃς φρῶτος ὅτι
δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰώαβος δὲ ὁ στρα-
τηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκύσας τοῦ ἀδωνία, φεύγειν ἐγνώ-
κει. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶ-
νι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, δεῖ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοιαν
ἐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὅτι τὸ θυσια-
στήριον. ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ φυγὴν ἐκ τοῦ
πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας τὸ βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγει-
λάντων αὐτῷ τοῦ ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν,
ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν σπασάμενον αὐτὸν ὅτι τὸ δικαστήριον ἄγειν
ὡς ἀπολογησόμενον. ἰώαβος δὲ ἐκ ἔφη καταλείψειν τὸ
ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ.
βαναίου δὲ τὸ ἀπόκρισιν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος,
προσέταξε σολομὼν ἐκεῖ τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ ἀπο-
τεμεῖν καθὼς βούλεται, καὶ ταύτῃ λαβεῖν τοῦ
φόνου, τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀνο-
σίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ
μὴ ἀμπτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ
ἐκείνου, τῆς δὲ ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός τε καὶ ὁ πα-
τὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. καὶ βαναίας μὲν τὰ κελευ-
σθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης
τῆς δυνάμεως. σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς
τὸν ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεστήσατο. σεμεῖ δ' ὧδε προστάξειν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι
μένειν ἐν ἱεροσο-
λύμοις αὐτῷ προσεδόκα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. θανούσαντι δὲ
τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμεῖς

σημείοις ἢ χαίρειν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν A
φήσας κ᾽ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν
πατρίδα, τ᾽ δλοβιβλὼ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο.
διελθόντων ἢ ἐτῶν ἐκτὸς δύο δ᾽ δλους δραπε-
τας αὐτῶν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμηϑ᾽ ὅπως τοὺς οἰκέ-
τας. ἐπανελθόντος ἢ μετ᾽ αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς ἀχθόμενος,
ὡς κ᾽ τ᾽ ἐντολῶν αὐτῷ καταφρονήσαντος, κ᾽ τὸ μεῖζον
τ᾽ ὅρκων τῶ θεῶ μηδὲ μίαν ποιησαμένου φροντίδα, κα-
λεπῶς εἶχε. κ᾽ καλέσας αὐτὸν, ἃ σὺ φησιν ὤμοσας μὴ B
καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς
πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ αὖ δραπέτης τ᾽ δ᾽ ἀπορίας
ἁλίσκῃ, ἀλλὰ ϲ ταύτης ϲ ὧν τὸν πατέρα μου δι᾽ τ᾽
φυγὴν ὕβρεσιας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν γνόμενον, ἵνα
γνῶς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ᾽ αὐτὰ τὰ
δικήματα κολαζόμενοι, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νο-
μίζουσιν ἀδεεῖς εἶ) μηδὲν πεπονθότες, αὔξει) κ᾽ γόνει)
μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἢν αὖ παρ᾽ αὐτὰ πλημμε- C
λήσαντες ἔδοσαν. ϲ σεμεΐν μὲν κελεύσθεὶς βαναίας
ἀπέκτεινεν. ἤδη ἢ τ᾽ βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολο-
μὼν, κ᾽ τ᾽ ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγει) τ᾽ φαραὼθ τ᾽
τῆδ᾽ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. ϲ κατασκευάσας
ϲ τεῖχη τῆδ᾽ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω κ᾽ ὀχυρώτερα
τῆδ᾽ πρόσθεν ὄντων, διέπε τὰ πράγματα λοιπὸν ὑπὸ
πολλῆς εἰρήνης. μηδ᾽ ὑπὸ τ᾽ νεότητος πρὸς τε δικαιο-
σύνην κ᾽ φυλακὴν τῶν νόμων, κ᾽ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ
τελευτῶν ἐπέσκηλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ᾽ ὅσα οἱ D
τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, κ᾽ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμά-
ζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ὑπετέλων.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τ᾽ σοφίας σολομῶν, κ᾽ τ᾽ συνέσεως, κ᾽ τῶ αὐτὸν κ᾽ ὅτι
πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

Ἔγνω δ᾽ εἰς χεβρῶνα πορευόμενος, ὅπῃ τ᾽ χαλ-
κῆ θυσιαστήριον τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυ-
σέως, θῦσαι τῷ θεῷ. κ᾽ χίλια τ᾽ ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν E
ἱερεῖα. τοῦτο ἢ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τ᾽ θεὸν τετιμη-
κέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κ᾽ ἐν ὕπνοις ἐνείνης τ᾽ νυκτὸς,
ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας αὐτὸ τῆς εὐσεβείας δώσει
αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἢ, τὰ κάλλιστα κ᾽ μέγιστα κ᾽ θεῷ
προσφέρειν ἥδιστα, κ᾽ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα
τὸν θεὸν ᾐτήσεν. οὐ γὰρ χρυσὸν ὐ δ᾽ ἄργυρον, οὐδὲ τ᾽ ἄλλων
πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος κ᾽ νέος κτίσωσεν αὐτῷ προσ-
γενέσθαι. ταῦτα γὰρ οἰόμενα πολλοῖς πολέ- F
σοις μόνα ἀπουδῆς ἀξία, κ᾽ θεοῦ δῶρα εἶ). ἀλλὰ δός
μοι φησὶ δέσποτα νοῦν ὑγιῆ, κ᾽ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς
ἂν τὸν λαὸν ταληθῆ ϲ τὰ δίκαια λαβὼν αἱρήσομαι.
Τούτοις ἡδὺ τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, ϲ τά τε ἄλλα
πάνθ᾽ ὧν οὐκ ἐμνήσθη πρὸς τὴν εὐλογίαν, δώσειν
ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων,
ϲ πάντων συνέσειν ϲ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τις ἀν-
θρώπων ἔσχεν ἔτε βασιλέων ἔτ᾽ ἰδιωτῶν. φυλάξειν
τε κ᾽ τοῖς ἐκγόνοις αὐτὸ τὴν βασιλείαν ὅπῃ πλεί-
στον ὑπερνέγκοι χρόνον, αἴ δίκαιός τε ὢν διαμένῃ ϲ G
πειθόμενος αὐτῷ κ᾽ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς
ἦν ἄριστος. ταῦτα τῶ θεῶ σολομὼν εὐξάμενος, ἀνεστρά-
φησαν εἰς τ᾽ πόλιν. ϲ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρε-
ψεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ᾽ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας
ὁλοκαύστους θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triénio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò suum contemptum habitum, sed sacramẽtum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulentiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur noxentes etiam si non statim post peccatũ puniantur. sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti, atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

Solomõ autem sublatis iam inimicis, regnó- II.
que constabilito, Pharonis Ægyptiorum re- 3. *Reg.* 3.
gis filiam duxit vxorem: instauratísque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat.

Cap. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorũ pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimũ quiddam ac maximum petiit: quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argẽtum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectũ bonum, vt his acceptis populũ hunc verè ac iustè iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam quæ non petierat additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualẽ antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar tolertiæ regiæ diffinitatem disquirendi sibi comparet. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuū illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed ístius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi: & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quā mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hæc teuera mater esset, alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quam diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit

3. Reg. 4. hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cāpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulanticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac pene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiā nomine Basimā. Maritimā verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

Ταύταις ἦ τὰς ἡμέρας κείσεις ἐπ' αὐτὴν ἦχθη δυσερὴς, ἧς τὸ τέλος δ' ρεῖν λῦ δύσπονον. τὸ ἦ πρᾶγμα θεὶ ἓ συνέβαινεν εἶ) τλῶ δίκλω, ἀναγκαῖον ἡγησάμεν δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὸ τε δύσκολον τ κείσεως γνάεμεν ὑπάρξη, κ) ζητῶν μεταξὺ πραγμάτων νόμφοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τῶ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι πρὶ τ ζητουμένων δυνηθῆναι. δύο γυναῖκες ἑταίρας τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὴ εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν εἰ) δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν δὶ μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν κ) τλῶ αὐτλῶ ὥραν ἀρρένα παιδία. τεί τῆς ἦ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνοιωθεῖσα πρ' αὐτῆς παιδίω αὐτη, τοῦτο μὴ ἀποκτείνει. βασάσα ἦ ζώμου ἐκ τοῦ γονάτων πρὸς αὐτλῶ μεταφέρει, κ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωῒ ἦ θήλειν ὀρέξαι βουλομένη πρ' παιδίω, τὸ μὴ ἐμὸν οὐκ ὤρεγν. τὸ ἦ ζώντος νεκρὸν ὁρῶ μοι κἄπειτα μόν. ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἀπαιτῶ τ ἐμὸν υἱόν, κ) οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταπέφευγα δέησοντα ὑπὲ τλῶ πρὸς σὲ βοήθειαν. τὸ γὰρ εἶ) μόνας, κ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀντεμβάλλει πρὸς μένει. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς αὐέκεινε τλῶ ἑτέραν τ τοῖς εἰρημένοις αὐτλέγειν ἔχοι. τ ἦ ἀντεμβάλλουσαν τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ ἦ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ ἦ τ αὐτοῦ νεκρὸν τεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τ κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι πρὸς τ εὕρεσιν αὐτοῦ πάντων ἀληθοῦς τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι θεῖον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν κ τὸ ζῶν παιδίον μεζωπέμψεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, κ) ὡς ἀσάμενον προστάξε τλῶ μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τοῦτο ζῶντος κ) τοῦ τετελευτηκότος. ὑπὸ τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λαιβαίων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίσκον τὸν βασιλέα, μετεξὺ ἦ τ ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακραγούσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ δοῦναι διδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀφειδῆ γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρεῖσθαι ἰδεῖν τὸ παιδίον, κ) πρὸς ἐπ βασανισθῆναι κ αὐτλῶ ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὑπιγνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνώσας, τῇ μὲν ἀπαιτούσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε. μητέρα γὰρ αὐτλῶ ἀληθῶς εἶ). τῆς ἦ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτεινάσης, κ) τὸ τῆς φίλης ἀπωδαζήσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τέτο μέγα δεῖγμα κ τεκμήριον τ τῆ βασιλέως φρονήσεως κ) σοφίας ὑπέλαβε τὸ πλῆθος. καὶ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ κ) ἡγεμόνες ἦσαν δ' χώρας ἀπάσης, οἵδε. τῆς μ' ἐφραίμου κληρουχίας, ὄρης. ὑπὲ ἦ τῆς βενιάμης τοπαρχίας λῶ ὁ κλῆρος. τλῶ ἦ τῶν δώρων κ τλῶ ὡδαλίαν ἀβιναδάβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γαμβρὸς τλῶ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ ἦ μέγα πεδίον λῶ ὑπὸ βαναία πρ' ἀχίλε παιδί. προσυπῆρχε ἦ κ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τλῶ ἦ γαλααδίτλω κ γαυλωνίτλω ἕως τῦ λιβάνου ὄρους κ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας κ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς διεῖπεν. ἀχινάδαβος ἦ, τ γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπεξόπλε, συνοικῶν κ) αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασιμα τὄνομα. τ ἦ πρὸς ἀρκὴν ὡδαλίαν εἶχε βαναχάτης. σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τ̃ γαλιλαίαν ἄχρι τ̃ ποταμοῦ ἰορδάνου χώραν, ὅτι δὲ ἅ Τούτων πάσαν ἐπετέτραπτο. σουβεὶς δὲ τ̃ βενιαμίτιδος κληρουχίαν ἐγκεχειρισμένος. ταβαρὴς ἦν εἶχε τιὼ πέραν τ̃ ἰορδάνου χώραν. ὅτι ἦ τούτων εἰς πάλιν ἀρ̃χων ἀποδέδεικτο. θαυμαστῶ ἦ ὅτι δοθὲν ἔλαβεν ὅτι τ̃ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τιὼ τ̃ γ̃ῆς ἐπιμελείαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ προσπαίνμενοι, καὶ προθύμως τ̃ ποθεινοτάτης εὐδαιμονίας ἀπεστ̃ας ἠμφορέμενοι, πρὸς τὸ συναύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα Β ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπ̃ῆρχεν. ἦσαν ἦ ἕτεροι τ̃ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τ̃ τε σύρων γ̃ῆς καὶ τ̃ ἀλλοφύλων, ἥπερ ἰῶ ἀπ̃ εὐφράτ̃ ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τ̃ ἀγυπτίων, ἐπ̃ῆρχον συλλέγοντες αὐτ̃ φόρους παρὰ τ̃ ἐθνῶν. συνετέλουν ἦ τ̃ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τ̃ δείπνῳ τ̃ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους ἑξήκοντα. ἀλεύρου δὲ ἑξήκοντα. σπερμοὺς ἦ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σπερμοὺς ἀρνας ἑκατόν. ταῦτα πάν- C τα παρ̃ῆν τ̃ ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λέγω καὶ βουβάλων, καὶ τ̃ πτηνῶν καὶ ἰχθύων, συνομίζετο καθ' ἡμέραν τ̃ βασιλεῖ παρὰ τ̃ ἀλλοφύλων. τοσοῦτον ἦ πλῆθος ἰῶ ἀρμάτων σολομῶνι, ὡς τέσσαρας ἐπὶ μυριάδας φατνῶν τ̃ ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρὶς ἦ ὑστέρων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, τ̃ βασιλεῖ παρεσπάρτουν ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ ἦ λοιποὶ, κ̃τ̀ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον. D ὁ δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τιὼ τὸ βασιλέως δαπανῶν πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ὀφειλόμενα, συγκομίζων εἰς ἓν ὁ βασιλεὺς διέτρεφε τόπον. τοσαύτη δὲ ἰῶ ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς τε τοὺς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. καὶ μηδὲ τοὺς ἀγυπτίους, οἳ πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγονται, συγκεκριμένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλεῖσον ἀφεστηκότας τ̃ βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑ- περῆρε ἦ καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τ̃ τὸν αὐτὸν καιρὸν E δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅτι δεινότητι. ὧν ἃ παρελθοῦσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν ἦ, ἄθανος καὶ ἄμμανος καὶ χαλκέος, καὶ δόδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. συνετάξατο ἦ καὶ βίβλια ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε καὶ τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους χιλιάδας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἶδος δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν ἦ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τ̃ πετεινῶν καὶ τ̃ ἑρπετῶν ἁπάντων ζώων καὶ τ̃ νηκτ̃, καὶ τ̃ ἀερίων. F ἀδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, ἀδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον. ἀλλ' ἐν πάσαις φιλοσόφησεν, καὶ τιὼ ὅπλῳ τ̃ ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἄκρα ἐπεδείξατο. παρέσχε δὲ αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τιὼ κατὰ τ̃ δαιμόνων τέχνιν εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε συνετάξάμενος αἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελ- G θεῖν ἐπιδώσουσι. καὶ αὕτη μέχρι νυῦ παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖσον ἰσχύει. ἰσόρριζα γάρ τινα ἐλεάζαρον τ̃ ὁμορύλων, ἐπιπασιανῶ παρόντος καὶ τ̃ υἱῶν αὐ- τοῦ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιωτικ̃ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τ̃ δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τύτων. ὁ ἦ τ̃ θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἰῶ. προσφέρων τ̃ ῥισὶ τοῦ δαιμονιζομένου τ̃ δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφενδόνῃ ῥίζας ὑφ' ὧν ὑπέδειξε σολομών, ἔπεστα ἐξείλκυεν ὀσφραινομένῳ δι' τ̃ μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regi alij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérque aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebãt. & qui regiis impensis prærat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, cò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum; idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúlque & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellũtur: & cóiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi.n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in pręsẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

nium:& collapſo mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionẽ faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dæmonio hominem exeunti vt his ſubuerſis ſignum daret ſpectantibus quòd reliquiſſet hominem,quo facto nemini dubiũ erat quanta fuiſſet Solomonis ſcientia & ſapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare, vt omnibus nota ſit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentiſſimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet,vehementer eſt gauiſus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos ſalutato gratulatus eſt præſentem felicitatem. per quos Solomon ſcripſit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluiſſet ædificare templum Deo, bellis aſſiduis impeditum.neque enim priùs à ſubiugandis hoſtibus deſtitit,quàm omnes ſibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur, & præſenti otio decreui vti ad extruendum cœleſti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidẽ hanc artem Sidonij melius callent quàm noſtrates. mercedis autem quanta huiuſmodi operariis perſoluenda ſit, te arbitrum facio. Eam epiſtolam Iromus libenter legit, Solomoníque in hunc modum reſcripſit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit, viro ſapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obſequar. Exciſis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eoſdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòſt per tuos Hieroſolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti poteſtatem facias,quo vt pote inſulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in noſtris quàm Tyriorum annalibus: & ſi cui libuerit hæc certiùs cognoſcere, impetrata à publicorum commentariorum cõſeruatoribus viſendi copia, comperiet eorum ſcripta conſonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, ſciant nos nihil veris affingere, neque veriſimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi noſtræ interſerere, atque deinde poſtulare, vt lector nihil amplius diſquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro diſcedere abſque nefario ſcelere non licet. quapropter non recuſamus quin ſcripta noſtra reiiciantur, niſi talia ſunt vt eorum veritas validiſſimis argumentis approbari poſſit.Cæterum Solomõ rex acceptis regis Tyriorum literis,& facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit,& inſuper quibus ipſum cupere intellexit, præmiis eũ eſt

3. Reg. 3.

ἢ πεσόντος δ' ὗτος τὸ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκιε, σολομῶνός τε μεμνημένος, ἢ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὑπολέγων. βελόμενος δ' ποιῆσαι ἢ ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν τοῖς ἀδυνατοῦσιν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει τὴν ἰσχύν, ἐτίθει μικρὸν ἐμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον, καὶ τοῦ δαιμονίου προστάττοντος ἐξιόντι τὸν ἄνθρωπον, ταῦτ' ἀναζεῦξαι καὶ ἐπιδεῖξαι ὑπτιωθέντα τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. μνημεῖον δὲ τούτου, σαφὴς ἡ σολομῶνος καθίσατο συνέσεις καὶ σοφία. διὰ ταῦτα, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τὴν φύσεως ἢ θεοφιλὲς, ἢ λάθῃ μηδένα τὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως θεῖον καὶ παῖδος ἀρετῆς ὑπερβολή, θεῖον τούτων εἰπεῖν θεοήχθημεν. ὁ δὴ τυείων βασιλεὺς εἰρώμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν ὁ τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήσθη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ δαβίδῃ. ἢ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετο τε καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅπως ἔλλειπε ὁ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν εἰρώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βεληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων ἢ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ὡς γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοῖς ἐχθροῖς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοῖς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τὴν παρούσης εἰρήνης, ἢ δι' ταύτην ὀλίγον ὀχλοῦμαι, οἰκοδομῶν τῷ θεῷ βάλομαι τὸν οἶκον. ἢ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τέτοκται τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαι τινας τῶν ἐμῶν εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ ξυλοτομίαν, ὅτι σημαντέρους ἔχουσι τὴν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δὲ ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγνοὺς δὲ τὴν ὅπισθεν ὀλίγον εἰρώμος, ἢ τοῖς ἑταίροις ἀγαλλιώμενος ἀπεγράφῃ τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς εἰρώμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὸ μὲν θεὸν δόξαν ἄξιον, ὅτι σοι τὸ παρόν ἀπαρέσκειν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ ἢ πᾶσιν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπιταλλόμενα. τεμὼν δὲ ξύλα πολλὰ ἢ μεγάλα κέδρα τε καὶ κυπαρίσσου, ὀλκὰς τῷ ἐμῷ ὅπι θάλασσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς σχεδίαν πήξαμένους εἰς ὃν σὺ βουληθῇς τόπον τὰ αὐτοῦ χώρας πλύσαντας ἀποθέσθαι, ἐνθένδε οἱ σοὶ ὀλκομίσουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅσας παρέσχης ἡμῖν αὐτὸ τούτων σῖτον, ᾧ ὀλκὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν δέομεθα, φόρτισον. ὀλκαῖς δ' ἄλλοις τὰ τίμιον, τὰ τῷ ὑπισολῶν τούτων ἀπόγραφα, οὐκ οἱ τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ ἢ τοῖς τυείοις. ὡς τ' εἴτις θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, λαθὼν τὰ ὑπὸ τυείων γραμματοφυλακίων δημοσίων, οὗτοι συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα ὧδε οὗ διεξῆλθον βελόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τὰ ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι ἢ πρὸς ἀπάτην ἢ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν ὀλαμβάνοντες, τὸν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, τισὶ δ' ἐνδεῖν ἀξιοῦμεν. ὑδὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξακριβοῦσθαι τὸ πρέπον τῆς προαιρέσεως, ἀθῴοις ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν ἐνδεχόμενον, ἂν μὴ μετὰ δείξεως ἢ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκόμισεν τὰ ἐκ τοῦ τυείων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν δύνοιαν ἐπῄνεσε, ἢ οἷς

καὶ οἷς ἠξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A
κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, καὶ ζοσούτους ἐλαίου
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομή-
κοντα ἕξ δύο. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον ἔοικε παρεῖχεν. ἡ μὲν
ἐν εἰρώμῃ φιλία καὶ συνομμύοις ὑπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον
ηὐξησε, καὶ ὁμόσαι ὠμολόγησαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ἑξαμυ-
ρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐ-
τὴν συνετῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὅπη μῆνα B
ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μυρίους ἀναπαύεσθαι πα-
ραγγείλας ὅπη τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἐπάλιν οἱ δισμύ-
ριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι καὶ τὸν ὁρισμένον χρόνον.
ἐπῆλθε ἔτος σωτήριον τοῖς πρώτοις μυρίοις ἐξ τετάρ-
της μηνὸς ἀπαντᾶν ὅπη ἔργον. μετέπεσε δὲ ὑπὸ τρόπος τὴν
φορὰν τότε ἀδώρημος. ἦσαν δὲ ἐν τῷ παρείκων, οὓς
Δαβίδης καταλελοίπει, τῷ μὲν ἀποδακομιζόντων τὴν
λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἐπὶ μυριάδες. τῷ δὲ C
λαξευομένων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δὲ ὅπως ἁπάντων ξι-
χίλιοι καὶ ζιακόσιοι. προσετάχει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς
τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τῶ ναῶ θεμελίους. ἁρμόσαν-
τας δὲ πρῶτον καὶ συνθήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καταχομί-
ζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὑπὸ τῷ οἰ-
κοδόμων τῷ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἰρώμος
ἔπεμψε τεχνίτῃ. τῆς δὲ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ σολομὼν
ἤρξατο, τετάρτου ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μὴν
δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι
δὲ ἴαρ, μηνὶ ἔτει τετρακόσια καὶ ἑνενήκοντα καὶ δύο, τῆς D
ἀπ' ἀγύπτου τῷ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ δὲ χί-
λια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβραμου εἰς τὴν χαναναίαν ἐκ
τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρείας
μὴν χίλια καὶ τετρακόσια καὶ πεντηκοστά. ἀπὸ δὲ τοῦ
τύρου βασιλεύοντος ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμη-
σεν ὁ σολομών, διελήλυθει τὰ πάντα ἔτη ξιχίλια καὶ
ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι E
χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἦδη, τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας
ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τύ-
ρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγέγονεν χρόνος ἐτῶν
πεντακοσίων καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ
θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅπη μήκιστον τῆς βάθος, ὕλης
λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον αὐτέχειν δυναμένης. οἵ
τε τὴν γῆν συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα F
τῆς ἐποικοδομησομένης καταστοὺς ἔσεσθαι, καὶ διὰ
τὴν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῷ ἐποι-
κοδομηθησομένων, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἡ βάρος
ἂν ἤμελλον ἀνέξεσθαι τῷ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουρ-
γίας, ἐσπουδάσθη, ἀπήρτισον δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς
ἐκ λευκῆς λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἑξή-
κοντα πηχῶν, τῷ δὲ εὖρος, καὶ τὸ μῆκος, δύο δὲ εἴ-
κοσι. κατὰ τοῦτο δὲ ἄλλος ἦν ἐγκαρσίως ἴσος τοῖς μέ-
τροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ
εἴκοσι. τετράπλοα δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ πρό- G
ναον ὑπῆρ, πρόσεσαν δὲ πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος,
πρὸς τὸ εὖρος τοῦ μήκους τεταγμένον. ἔχον δὲ πλά-
τος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀνεγηγερμένον, πηχῶν
ἑκατὸν εἴκοσι. πρωικοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ
τριάκοντα βραχέσιν οἴκοις. οἱ συνοχὴν τοῦ παντὸς ἔμελλον ἕξεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλήθος ἔξωθεν
πρόκειμένοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων,

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros
mittendo, & totidem olei bados. badus autem
capit sextarios 72. parem quoque vini modum
illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ ho-
rum exorta, maioribúsque incrementis aucta,
in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma du-
rauerit. Solomon autem à populo suo millia
xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos
operas partitus, quo minus labor sentiretur.
Decem enim millia iussit in Libano syluam per
mensem integrum cędere, ac deinde per duos
alios domi interquiescere, dum reliqua viginti
millia suum opus absoluunt, ita vt quarto de-
mum mense labor ad primos illos decies mil-
le rediret. His omnibus Adoramus est præpo-
situs. Præterhos erant in opere inquilini illi
quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxo-
rum cæteręque materiæ LXXM. & cæmentarij
LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis
mandatum fuerat vt saxa prægrandia excide-
rent in vsum fundamentorum templi, eaque in
monte priùs in quadrum dedolata, ita demum
in vrbem conueherent: ídque non modo indi-
genis, sed & missis ab Iromo opificibus erat
iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc an- III.
no regni sui quarto, secundo mense, quem Ma- 3. Reg. 6.
cedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi,
annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægy-
pto excesserant: mille & xx. annis post Abraha-
mi ex Mesopotamena regione in Chananæam
migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCCXL.
quòd si ab Adamo creato vsque templi ædifi-
cationem temporum ratio subducatur, com-
perientur anni MMMCII. Initium verò fabrican-
di templi in annum vndecimum regni Iromi
incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est
CCXL. annis antequam templum extrueretur.
Iecit igitur rex in altissimam terræ profundita-
tem fundamẽta templi è saxis validissimis, quæ
cõntra omnem temporum iniuriam resistere
possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ
ac firmamentum imponendis substructionib⁹
præberent, & propter inconcussam soliditatem
facilè molem ędificij cum paratu ornamento-
rum sumptuosissimo perferrent, non minorem
admirationem habitura, quàm quæ supernè ad
amplitudinem, pulchritudinem & magnificen-
tiam operis per artifices allaborata sunt. extru-
xerúntque illud vsque lacunár ex albo lapide.
Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexa-
ginta, & totidem longitudo, latitudo verò vi-
ginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pa-
ri mensura, ita vt tota altitudo templi centum
viginti cubitis constaret. versum autem erat
ad Orientem. Et porticus in aditu eius e-
rat viginti cubitorum longitudinis, iuxta
mensuram latitudinis templi, lata cubitos
decem, surgens in altum cubitis centum
viginti. In circuitu deinde templi constru-
xit triginta cellas, quæ inter se constipatæ
externè parietes templi fulciebant. erántque in-
ter se peruiæ, & patebant singulæ in longum
vigintiquinque cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
series cellarum erat extructa, super quam tursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circum ædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat consertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. B
His trabibus subnexa erant laquearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrẽs perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vsquam mallei aut cuiuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, C
sed connata potius omnia quàm arte congesta viderentur. Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, vt cochleam, in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, D
reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore separante fores apposuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacinto, purpura, cocco, byssóque splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos quaquauersum patente dedicauit duos cherubinos ex auro solido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. E
vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam specie fuerint, nemo vel coniicere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubi F
tos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon
3. Reg. 17.
accersiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariũ insignem in quauis materia, sed præcipuè G
in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est

Δύσεις μὴν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις. μήκους ἢ τὰς αὐτοὺς, ὕψους ἢ εἴκοσι. ἐπωκοδόμει τὸ ἢ τέτοις ἀνωθεν οἴκοι ἕτεροι, Ϛ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὴν ἴσοι κ᾽ τοῖς μέτροις Ϛ τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ κάτωθεν οἴκων ωδαπλήσιον. ὁ δὲ ὑπέρωος ἐκ ἴσου πεεωκοδομημένος. δρεφος δ᾽ αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρε. κ᾽ τοῖς μ οἴκοις ἴδιος θύρᾳ ἦν ἑκάτῳ, πρὸς τοὺς πλησίον ὑ συμπάντων. τοῖς δ᾽ ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δ᾽ ἀλλήλων δεδεμένη μηχαναῖς δοκοῖς, κ᾽ διοικήσαις ἁπάντων ὡς τοῖς μέσοις τοίχοις ὑπ' αὐτὴν συγκεκλουμένοις ξύλων ἐρρωμένες ἕνεκα δι' ὃ τοῦτο γίνεται. τὴν δ᾽ ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγην τ αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξεσμένην εἰς φατνώματα κ᾽ πρὸς κόλλησιν χρυσῦ. τοῖς ἢ τοίχοις, κεδρίναις δεδαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτὰς ἐνετόρνευσεν, ὡς τε σίλβειν ἅπαντα τ ναὸν Ϛ περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῇ εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ᾽ ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, κ᾽ πολλὴν τέχνην ἐκ λίθων ἀκεστόμων ἐνήρτο συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ κ᾽ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα τ᾽ τούτων χρήσεως πᾶσαν ἡρμόσθαι τὴν τούτων ὕλην προσφυῶς. ὡς ἐκόσιον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ἢ βασιλεὺς ἀνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον διὰ τοῦ δύσεως τοῦ τοίχου. ἐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλευρῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε ἢ τὸν ναὸν κ᾽ ἔνδοθεν κ᾽ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὖτ' ὀχυρωμάτων κ᾽ ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν ἢ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μ ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν ἢ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτειμὼν ἢ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολυτελῆ ἐργασάμενος, κ᾽ βρεϊαν ποικίλλει. καταπέτασε ἢ ταύτας ὑφέσιν βυσσοῦ ἁπαλῆς, ἐξ ὑακίνθου Ϛ πορφύρας Ϛ κοκκίνου πεποιημένους. ὑ μὲν, ἀλλὰ κ᾽ βύσσου λαμπροτάτης κ᾽ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ᾽ εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ δρος, τῇ δ᾽ αὐτῇ κ᾽ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ᾽ ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ὧν πέντε πήχεις ἑκατέρα μία. διὸ ὑ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τῇ πτέρυγων, τῇ μὲν, ἅπτων τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου, τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶν. αἱ δ᾽ ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνουσι. τὰς ἢ χερουβεὶς, ὑδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν ὑδ᾽ εἰκάσαι δυνάται. κατέχρυσε δὲ κ᾽ τοῦ ναοῦ τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε ἢ κ᾽ τοῖς πυλῶσι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, δύσεις ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ᾽ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. σωμελότητι δ᾽ εἰπεῖν, ὑδὲν εἶασε τ ναοῦ μέρος, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε ἢ κ᾽ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ὑδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ ἢ προναοῦ πύλη, τούτων ὑδὲν εἶχε. μεταπέμπεται δ᾽ ἐκ Τύρου σολομὼν παρὰ εἰρώμου τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μ ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τ φυλῆς. πατρὸς ἢ τυρίου, γένος ἰσραηλίτων. ἦν, ἁπάντως μ ὀκτωκαίδεκα εἶχεν ἔργα. μάλιστα ἢ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι κ᾽ ἄργυρον κ᾽ χαλκόν.

ὑφ᾽

ὑφ' ἕ δὴ κ) πάντα κ) τὰ τοῦ βασιλέως βέλησιν τὰ A
πρὸς τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γ) ὁ χείραμος
χαλκᾶ κ) σύλυες δύο χαλκοῖ ἔσωθεν τὸ πάχος τεσσάρων
δακτύλων. ἦν γ) τὸ μὲ ὕψος τοῖς κίοσιν, ὀκτωκαίδεκα
πηχέων. ἡ δὲ περίμετρος, δέκα κ) δύο πηχῶν. χωνευ-
τὸν γ) ἑφεκατέρα κεφαλὴ κρίνον ἐφεστήκει τὸ ὕψος ὂν
πέντε πήχεις ἐσταθμημένον. ᾧ περέκειτο δίκτυον ἐλάτη
χάλκινον περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρίνα. τού-
του γ) ἀπήρτητο κ) ῥοιοκίαι, κ) ῥοαὶ διακόσιαι. τού- B
των τῶν κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον κ) τὸν δεξιὸν ἔστησε
τοῦ προπυλαίου τοῦ ναοῦ, καλέσας αὐτὸν ἰάχειν.
τὸν γ) ἕτερον κ) τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, Βοάζ.
ἐχώνευσε γ) κ) θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον
ἐσταθμημένον, σπιθὴ γ) τὸ χαλκούργημα, θάλασσα
διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λεπὶς τοῦ διαμέτρου πηχῶν
δέκα, κ) ὅπι παλαιστῶν πάχος κεχωνευμένος. ὑπεί
εικτο γ) κ) τὸ μεσαίτατον τῶ κύτους ἀστρίσι περιαγο- C
μένη εἰς ἕλικας δέκα. ἦν γ) τοῦ διαμέτρου πήχεος.
περιεστήκεσαν γ) περὶ αὐτὴν μόχοι δώδεκα, πρὸς τὰ
κλίματα τῆς τραπέζης βλέποντες, καθ' ἕκα-
στον αὐτῆς τρεῖς, ἴσοι τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς
ὅπισθεν τεθῆναι ἡμισφαίριον, κ) περιαγωγὴν ἔνδον
ὑπενεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάθους διχιλίους.
ἐποίησε γ) κ) λουτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τετρα-
γώνους. ἕνὸς ἑκάστη μῆκος μεγάνει πήχεων πέντε,
πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἕξ. σωνεκέκλειτο γ) τὸ ἔργον D
κ) μέσης τετρανθυμένον, ὅπως τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι
κ) γωνίαν ἑκατέρου τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τῆς βάσεως
ἐξ ἑκατέρου μέσης ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα.
ἦν γ) ταῦτα τειχῆ διηρημένα, ἑκάστῳ γ) χώραν ὄσσ
ἐπεῖχεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἑτε-
τόρευτο, πρὸς λέων, πρὸς ταῦρος ☾ ἀετός. ὅπι γ) τοῦ
κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργασο τοῖς κ) τὰ πλευρά τε πε-
ρανθυμένοις. τὸ γ) πᾶν ἔργον ὅπι τεσσάρων ἐωρεύμενον
ποχῶν εἰστήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν ἔτοι, πλήμναι κ) αὖ- E
τυγες πήχεως κ) ἡμίσεως ἔχοντες τοῦ διαμέτρου. ἐθαύ-
μασεν ἄν τις τὰς ἀφίδας τοῦ τροχῶν θεασάμενος,
πῶς σωντετορευμέναι κ) τοῖς πλευροῖς τῆς βάσεων
προσλωσμέναι ἁρμονίως τ' αὐτυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ'
ὅμως ὕπως ἔχουσαι. τὰς γ) γωνίας ἄνωθεν σωνέκλειον
ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκάθητο ἀσπίδια
κ) κλοιὸν ὑπερειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπα-
ναπαυόμενον ἀετοῦ ☾ λέοντος αὐτᾶς ἐφαρμοσμένων, F
ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ γ)
τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κα-
τασκευὴ τῶν δέκα βάσεων ὑπῆρχε. προσεξειργάσατο
γ) κ) χυτρογαύλους δέκα λατόμους τροχοὺς χαλ-
κοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χόας. τὸ δὲ ὕ-
ψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, κ) τοσούτων ἀπ' ἀλλήλων
αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι γ) τοὺς λατόμους τέ-
τοις ὅπι τῶν δέκα βάσεων τῶν κληθεισῶν μοχωνῶν. G
πέντε γ) λατόμους ἐξ ἀριστερῶν μέρους τοῦ ναοῦ. ἐτέ-
τραπτο γ) τοῦτο κ) βορέαν ἄνεμον. κ) τοσούτους ἐν τῷ
δεξιοῦ προσόπον ἀφορῶντας εἰς τὸν ἀνατολήν. κα-

in omnib⁹ quæ artificiosè in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cōplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant reticula ærea, quæ operiebāt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circūstabāt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorū obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtriusque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferētias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum;

τὰ δ' αὐτὸ κ) τὴν θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας γ) ὕδατος, τοῦ μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
πτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας κ) τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅπι τὸν
βωμόν. τοὺς γ) λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶν ὁλοκαυτουμένων ζώων, κ) τοὺς πόδας αὐτῶν.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocaustomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensuratum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byisso fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit: Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, exclusurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

κατεσκεύασε· ἦ δὲ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων ἄρας, τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐποίησε· ἦ αὐτῷ κὴ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδίσκας κὴ ἀναλημπτῆρας, ἐ μόνον ἀλλὰ πρὸς τούτοις κὴ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, κὴ πᾶν σκεῦος ἐξήμμενον ἐν χαλκῷ, τὴν αὐγὴν ὁμοίου χρυσοῦ κὴ τὸ κάλλος. ἔφραξε δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἀπέδειξεν ὁ βασιλεὺς, κὴ μίαν μὲν μεγάλην χρυσῆν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τοὺς τῷ θεῷ· κὴ ταύτης ᾠδαπλησίας μυρίας πρὸς αὐτῇ ἑτέρᾳ ζύμῃ γεγυμνωμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε κὴ σπονδεῖα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρια δὲ τεσσαρισμύρια. κὴ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κὴ τὴν μανσιάκιον περιφανῆ. ἐξ ὧν μίαν ἀπέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα κάηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὁπλισμένην ἄρτοις πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέναντι τῆς λυχνίας. ταύτην δὲ κὴ νότιον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἵστατο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τοῦ τεσσαράκοντα πήχεων οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, κὴ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ ὁπλασίονας. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δ' ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δ' οἷς ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, διὰ τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ τῆς μανσέως εἶπε κὴ ἑσσάρων ᾠδαπλήσια, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρια δὲ, διπλάσια. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζεν θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ὑπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὑπὲρ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ κὴ λίθοις χιλίας. ἦ δὲ στεφάνη εἰς ἣν μανσῆς τὸν θεὸν ἐγράψε, μία ἦν, κὴ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, κὴ ζώνας εἰς ἑκάστην πορφύρας μυρίας, κὴ σαλπίγγων κὴ μανσέως ἐπιτολὴν, μυριάδας εἴκοσι. κὴ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τῷ λαδιτῷ ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ κὴ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἑξακοσιμύρια, ἃ καλεῖται ναύλαι κὴ κιννύραι ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς κὴ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πᾶσαν φιλοτιμίαν περὶ τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γεῖσον μὲν κὴ τὴν ὀπτὴν γλάπτην, θεῖγκον δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς ξηὶς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τοὺς πολλοὺς δ' εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδους, μόνοις δὲ ἀπεμφύλιον αὐτὸν τοῖς ἱερεῦσι σημαίνοντα. τότε δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ χήμῃ στοὰς ἐλαίας μεγάλας καὶ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀπεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν τεσσάρων τετραπλοῦ χρυσέας κλειομένη θύρας εἰς τοῦτο τὸ λαὸς πᾶσιν οἱ προφέροντες ἀγνεία κὴ τὰ νομιζόμενα εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ κὴ λόγῳ παντὸς ἀποφεύγει, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν κὴ τ' ὄψεως, τὸ τῶν ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, αἷς ὄκλος ἄπειρον ἦν καὶ βάθος ἀπέφερεν ἐς πήχεις τετρακοσίους, καὶ ὀπόνως νοῆσαι τὸ ἰδεῖν, κὴ ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τριακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τὸ ὄρος ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὑπαγθὲν ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλᾶς μὲν τὴν κατασκευήν, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίονσιν ἐπηρτημένας. ὀρόφαι δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φαλῶμασιν ἐξεσμέναι. τὰς δὲ θύρας τῷ ἱερῷ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συντελέσας, καὶ πλούτῳ καὶ εὐθυμίας ὑπερβολῇ ποιησάμενος ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν ἔτεσιν ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεινόμενα τοῦ ναοῦ συμπερανθῆναι, χρήσας τὴν ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὀφόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μεταχομιοῦντα τὰ τοῦ θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ παρελθούσης εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνήλασιν. ὑπὸ μὲν τῶν ὑπαρχόντων θεῷ, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῶν σκηνοπηγίας καιρός, ἑορτῆς σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βασάσαντες οὖν τὰ κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν μωυσῆς ἐποήσατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν διακονίαν τῶν θυσιῶν τοῦ θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προῆγον δὲ μυρίων θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λεύιται. ἀπορᾶς τε καὶ πολλῶν ἱερείων ἁίματι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς παρῤῥωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἁπάντων, καὶ γνωρίζειν ὑπόνοιαν θεοῦ καὶ κατοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ᾠδὴν ὑμνοῦντες καὶ χορεύοντες ἕως εἰς τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμον. τότε μὲν οὖν τῷ ζόφῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δ' εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεῖν τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ γὰρ τοῖς θάρσεσι συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τῆς τεχνίτου κατασκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνὴν τινὰ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε γὰρ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σιναίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτοῖς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἃς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τῆς ναοῦ αὐλῆς τὴν θύραν, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατα πρόσωπον εἶ καὶ βλέπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆθος νεφέλης ὑ σκληρὸν, οὐδ' οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ὑετὸ γέμων ἴσα), κεχυμένον δὲ καὶ κεκερασμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποίησε. ταῖς δὲ διανοίαις ταῖς ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελελυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἤδη ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὅτι ταύτης εἶχον αὐτὸν τὴν ἔννοιας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομῶν ἐξεστηκὼς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

A eam vertici montis, in quo templum extructũ
est æquauit: atque hoc modo factum est vt area
fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit dupli-
cib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo
sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento IIII.
fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. 3. Reg. 8.
& donariis septennio perfectis, non ad opulen-
tiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ
enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur
B tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras
iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ
populum Hierosolyma congregare, ad spectã-
dum templum, & ad transferendam illuc arcã
Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profe-
ctione Hierosolymitana, septimo demum mẽ-
se conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Mace-
donibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽ-
pus scenopegia, festum apud Hebrẽos sanctis-
simum & maximum. Tollentes igitur arcam, &
C tabernaculum quod Moyses constructerat, &
omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei
parata, transportauerunt in templum: acces-
sérúntque illò cum victimis tam rex quàm vni-
uersus populus ac Leuitæ, libaminibus & mul-
to hostiarum sanguine viã perfundentes, & in-
finitam vim odoramentorum adolentes, vt cir-
cumquaque totus aër suauitate repletus etiam
longè remotis sentiretur, constanti omnium o-
pinione, aduentare Deum ad inhabitandum re-
cens extructum ac dedicatum sibi locum. nam
D neque hymnos canentibus, neque choreas du-
centibus, lassitudo est oborta, dum ad templum
peruenirent. atque in hunc modum arca est
translata. Quum verò iam in adytum inferri de-
beret, reliqua quidem multitudo abscessit, soli
verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubi-
nos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis
alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fe-
cerat) arcam velut sub vmbella aut tholo pro-
texerunt, cótinebat hęc nihil aliud quàm duas
tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore
in monte Sina prodita, insculpta eis conserua-
bant. Candelabrum autem & mensam & altare
E aureum statuerunt in templo ante adytum, eis-
dem locis in quibus in tabernaculo ptiùs sita
fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cę-
terùm altare æreum pro foribus templi est po-
situm, vt apertis illis in conspectu esset sacrifi-
ciorum magnificentia. reliquum verò vasorum
instrumentum omne in vnum congestum, in-
tra templum est repositum. Postquam autem
omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis
sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente glo-
bus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tem-
F pore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus
ac temperatus in templum influxit: & primò
sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent
obscurauit, deinde in omnibus eam cogitatio-
nem excitauit, quòd Deus in templum descen-
dens, præsens ac libens hoc domicilium sibi o-
ptaret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ
fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qui- A
dem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam impleſ-, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque B
te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet C
prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem aſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo D
pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel
parum propitius placandus, vel in fauore es E
retinendus, quam voce, quam ex aëre hauritmus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es F
pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt propitium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam G
poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οἰκῇ τῇ θείᾳ φύσει παρέποντας ὑπελάμβανε, Ⓒ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καθ' ὃν σαυτῷ εἰργάσω γενόμενος τὸ ὁρατὸν ὅλον μέρος τῇ αἰθέρι καὶ γῇ καὶ θαλάσσαις, δι' ὧν ἅπαντων ἐπὶ τούτοις ἀφικόμενος κεχώρηκας. τοῦτον δέ σοι κατεσκεύασα τὸν ναὸν ἐπόνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς δυνάμεις θύοντες καὶ χαριστηρίους ἀναπέμποντες εἰς τὸ ἀίδιον καὶ ἀνάπαυσιν μένοι διατελοίμεν ὅτι παρῇ, καὶ μικρὰν ἐκ ἀφέσηκας ἀπ' ἑαυτοῦ. τοῦ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν Ⓒ πάντα ἀκούειν, ἀδὲ καὶ ὅπως σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπῃς τοῖς πᾶσιν, μᾶλλον ἢ πᾶσιν ἔγγιος εἶ). μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' ὀπιθάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, φθὰς τὸν μέλλοντα πάντα καθὼς ἀπέβαινεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γενόμενα τὰ λείποντα δηλώσειε, καὶ ὡς αὐτὸς ὀπιθεὶς ὄνομα τοῦ μόνου γεγυμνωμένῳ, καὶ τὰς μέλλοι καλεῖσθαι πρόρρησιν. καὶ ὅτι τὸν ναὸν οὗτος ᾠκοδομήσειεν αὐτῷ βασιλεὺς μὲν τοῦ παρόντος τελευτὴν ἡγούμενος. ἃ βλέποντας καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ὀπιτέλει, τὸν θεὸν ὑμνεῖν ἠξίου. καὶ μηδέ τινος ἀπογινώσκειν ὧν ὑπέχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς ἐκ ἐσομένης, πίστις δύνῃ τὰ ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. Ⓒ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀνατείνων. ἔρχοις μὲν εἶπεν ἂν δύνατον ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀνάγκη γὰρ τὸ θεῖον ἀπάντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γε τῶν ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ διαφορᾷ κρείττονες γενόμενοι, τοῦτο τιμᾷ σοῦ δίκαιον μεγαλύνειν πρέπει, Ⓒ ὅσοι τῶν ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν ἐξαιρεῖσθαι ἀνάγκη. τίνι καὶ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μᾶλλον, καὶ δεξιώτερον ἔστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνίεσαι οἰδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι, ὅσοι τε τῷ πατρὶ πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσοῦτον ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειτ' ἐμαυτῷ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας ποιοῦμαι. δέομαι δὲ τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς καὶ ὡμολόγησας Δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, Ⓒ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ διαδοχὰς ἀμείψει μυείας. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν καὶ συγχάρειν δίδαξον. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινὰ τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικίσαι, ὡς ἂν Ⓒ ὅπῃ γῆς ἡμῖν εἶ δοκῆς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανός. καὶ τοῦ κἀ τοῦτον ὄντων κύριος, οὐχ ὅπως γε οὗτος ὁ τυχὼν ναὸς ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀπόρθητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείας κτήματος πεφυκὼς. κἂν ἁμάρτωσί ποτε ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σοῦ γῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς πλημμελοῦντας τι τῶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πρὸς ἀθεωθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δέομενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τῆς συμφορᾶς ἀπαλλάξῃς.

Τοῦ-

ταύτῃ δ' ἐκ ἐβραίοις μόνον δίδομαι σῶζε σοῦ τὴν A
βοήθειαν εἰ σφαλεῖσιν, ἀλλὰ κὰν ὑπὸ περάτων τ'
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, εὐξεπόμενοι
καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθῶν λιταρευσάντες, θὺς αὐτοῖς ἐπή-
κοος γένοιο. ἵνα γὰρ αἱ μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ
μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευάσαι σὸν
τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' ἐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμέν,
οὐδ' ἀλλοτρίως ἔχομεν πρὸς τοὺς ἐκ ὁμοφύλους ἐχομεν, ἀλλὰ
πᾶσι κοινὴν τὴν ὑπὸ σῆς βοηθείας, καὶ τὴν τῶν ἀ- B
γαθῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ
ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, καὶ ὑπὲρ πολλὴν ὥραν προσ-
κυνήσας, ἀνάσας θυσίας τῷ βωμῷ προσῆγε. καὶ γε-
μίσας τὴν ὁλοκήρων ἱερείων ἐναργέστατα τὸ θεῖον ἠ-
δέως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ
αἰθέρος ὀξύδρομον καὶ πάντων ὁρώντων ὑπὲρ τὸν βωμὸν
ἀΐξαν, τὰ θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέδύσατο. ταύτης δὲ τῆς
ἐπιφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἐπὶ τοῦτ' εἰκά-
σας εἶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ὀχετείδης ἐσομένης. καὶ C
ἡδεῖς προσκυνεῖ πεισθὲν ὅτι τοῦδαφος. ὁ δὲ βασιλεὺς
ὑμνολογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρ-
μα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐ-
τοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δὲ τοιαῦτα ἀποβαίνειν ἀεὶ τὰ
παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ὀφάνοιαν αὐτοῖς καθαρὰν ἀπὸ πά-
σης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ τε θρησκείᾳ,
καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς ὀφὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν
ὁ θεὸς ὀφαμψύσας. ἐσεσθαι γὰρ ἄνω μακάριον τὸ ἐ- D
βραίων ἔθνος, τε παντὸς ἀνθρώπων ἥδιον μακαριώ-
τερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ
παρόντα ἀγαθά, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξειν, καὶ μεί-
ζω καὶ πλείω κατασήσειν. εὐ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον
δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ὀφὰ ταῦτα προσῆκεν
ὑπολαμβάνειν. εἶ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἦτον μέγα τὸ
κτήσασθαί τι τῶν ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ πε-
ριστάντα τε μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς ὀλάβειαν αὐτῶν. ὁ μὲν E
οὖν βασιλεὺς ὀφαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ὀφ-
λύει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ τε
πάντων ἑβραίων. ὡς μόχοις μὲν καθθύσας μυρίοις
καὶ χιλίοις, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν
ναὸν τότε πρῶτον ἔγευσεν ἱερουργημάτων. καὶ κα-
τευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ τε τέκνοις
ἑβραῖοι. ἔτι γὰρ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην �ορ-
τὴν, περὶ τὸν ναὸν λαμπρῶς καὶ μεγαλοφρεπῶς ὅτι δὶς
ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ F
κατευωχούμενος. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρῶντως
ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ,
πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τὸν βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπῆ-
σαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε περὶ αὐ-
τοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ ὀξιάμενοι
τῷ θεῷ ὠφελεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶ-
να βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μὴ χαρᾶς
καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ
τῆς ἡδονῆς βάσεως τὴν ὁδὸν τὴν ὀπὶ τὰ οἰκεῖα πάν-
τας αὖσαι. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν G
ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἱστορήσαντες αὐτῆ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῆ μεγά-

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare a te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiáque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cætum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatíq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnósque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festísque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: 3. Reg. 9.

λων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεφαν. ὅναρ δ' ὑπαφανὲν τῷ βασι-
λεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμαινεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε ἂ ναὸν,
καὶ ὀφαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τῷ ἐκγόνων αὐτῷ καὶ τῆς ἀπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης.

in primisque ipsum si à paternis præceptis A nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excindendum: & neque generis ipsius reliquias manfuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo ex- B torres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diui- C tias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix terriodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic D operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structeretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamē pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius E ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit, Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus posti- F bus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decem- G cubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ precioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ὁ πρῶτον ἐμμένοντα ταῖς τῶ πατρὸς ὑποθήκαις ἔλεγεν εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας αἰσίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοις ἐκ τῶ γένους αὐτῶ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προεῖπε μὴν ἅ τὰ ὑπομενήματα καὶ λήθην αὐτῶ ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προῤῥιζον ἀνατρέψειν, καὶ μήτε τῶ γένους τι λείψανον αὐτῶ ἐάσειν, μήτε τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρέψεσθαι. πολέμους δ' αὐτοῖς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἀναλῶν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα καταπρησθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. καταστρέψειν ὁ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶ πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακά, καὶ πολλῆς δ' ἀφορμὴν μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς περσίκοις ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν ἀρχὴν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ἔτως ἐμισήθησαν ἑβραῖοι τῶ θεῶ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτῶ παραχθέντες. καὶ παρὰ τῶν ὑπολειπομένων ἀκούειν, ὁμολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τοῖς τῶν πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὴν αὐτῶ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναγράπτα. μὴ ὁ τὴν τῶ ναῶ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἐπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν καταβάλετο, ἣν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ὁ δὲ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καθάπερ ὀλίγα καὶ θαυμαστῆς δόξης καὶ παραδόξου τετυχηκός, ἔτι καὶ θεῶ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τῶ ναῶ κατωδεέστερα τυγχάνοντα, τῶ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῶ γενέσθαι, βραδύτερον ἠύξη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἀξιολόγως κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας ἐκ τῶ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ἔτως ἐκ τούτου σοφίζεσθαι καὶ σωφρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἣν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς κύλοις ἐρηρεισμένος, ὧν εἰς τὰς κείσεις ἐκ τὴν τῶν σωμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, ἐκ χωρῆσαι συνόδον ἀνθρώπων ὅτι δίκας συνελκυσθέντων κατεσκάσεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, δέκα ὁ, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος ἑξήκοντα. κίονι μὲν τετραγώνοις ἀπειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐσεσασμένον ὁ κοσμίοις. ἰσομέτρεις ὁ φλιαῖς, ἐκ θυρώμασι τετυλυφοις, ἀσφαλῆτε ὁμοῦ ἐκ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος ὁ οἶκος ἣν ἐν μέσῳ κὴ ὅλου τῶ πλάτους τετραγώνος, τετράγωνος. δέκα πηχῶν ἑξήκοντα, ὕψηρις ἔχων ναὸν, παχέσι κύλοις ἀνατεταμένον. ἣν ὁ ἐν αὐτῶ ἑξέδρα διαφορεῶσα, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ᾗ παρέζωκτο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῆ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀπόλαυσιν, ἐσφαμμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρε. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις δεκαπήχεσιν, ἕτερα ὁ ὁρίσφ τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατημφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλέων οἴκων θηρεία ἢ μεταλλεύεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαινουμένη.

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος ὅλη τετροιχίαν ἐκ- A
φασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφείων παρεῖχε θαυμάζειν
ἐπιστήμην. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοία
σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἀκροκομμένοις αὐτῶν πε-
τάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑφορβο-
λεῖ λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτὰ λίθον.
τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χεῖσον ἐκ παντοποι-
κιλμένον χρώμασι & γεγραφῆς. πρὸς καταστέγασιν δὲ
πρὸς τούτοις ἄλλά τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, & δὴ B
& σταὶ μηκίστας, καὶ ἐν κάλλει τῆς βασιλείων κειμή-
νας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστάσεις, καὶ συμ-
πόσια χρυσοῦ πρόπλεω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τέτον
ἔχειν ἐδ ἐι πρὸς τὴν τῶν ὁρισμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη
πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασο. δύσκολον δ' ὅζιν
καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς
βασιλείων, ὅσα μὲν ἐκ αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα,
πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδεέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ C
ἀφανῆ, τό τε τῆς ἀνειγμένων εἰς ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ
ἄλση πρὸς θεωρίαν ἁπτερπέστατα, & θέσεις ὑπο-
φυγὴν καὶ σκέπλεω ἔχ) τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ'
εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ, & κέ-
δρου, & χρυσοῦ & ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. Τοῖς
ὀρόφοις καὶ τοῖς τοίχοις τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λί-
θοις διαναθίσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ θεοῦ
ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέ-
φαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατα- D
σκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ
δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκεσαν,
ἴσους τούτων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπάλ-
λον τοῦ θρόνου, χεῖρες ἦσαν διέχόμεναι τὸν βασιλέα.
ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μέσην περιτομὴν τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ
ἐλέφαντος, χρυσῷ δὲ ἅπας διειλημμένος. ταῦτα δὲ σο-
λομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ
χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς εἰ-
ρωμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεύεγκεν, ἔτι δὲ & ξύλα E
κέδρου καὶ πίτυος. ἀπεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις
δωρεαῖς τ' εἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ
καὶ οἶνον & ἔλαιον, ὧν μάλιστα δὴ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς &
πεπειρήκαμεν ἤδη, χρῄζων διετέλει. πρὸς τούτοις
δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲ τ' ἀριθ-
μὸν, ἃ πόρρω τῆς τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελ-
θὼν καὶ καταιδήσας εἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δω-
ρεᾷ, πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῆς πόλεων
ἔλεγεν. & ἐκ τότε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. με- F
θερμηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατ' φοινίκων γλῶτ-
ταν, ἐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λύ-
γους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶ-
να ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς, ἐπιζητῶν ὅπως αὐτῷ
τούτοις σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τῆς ἐν αὐτοῖς ζητου-
μένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτῷ τὴν διάνοιαν ἀνεφώνησε. μέμνη- G
ται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μνημονεύει ὁ
μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ὧδε. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παρ' αὐτοῦ ὁ υἱὸς εἴρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχω-
σε τὸ ὄρυγμα χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν ἔκοψεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῆς ἱερῶν στέγας. καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

Et tribus quidem ordinibus aulæis Babyloni- A
cis prætexebantur: quartus verò sculptorum
admirabile artificium ostentabat, in quo effi-
ctæ erant variæ arborum ac plantarum spe-
cies, frondibus & foliis tanta subtilitate ex-
pressis, vt agitari quodammodo viderentur.
Reliquum verò quod supererat vsque ad lacu-
nar, opere albario tectum, & discoloribus pi-
cturis erat variegatum. Præter hæc erant &
alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus
ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splen- B
didissima triclinia referta auro, vt quæ aurea
supellectili ad omne regij conuiuij minis-
terium erant instructissima. Difficile est enume-
rare amplitudinem ac varietatem aularum,
tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ
sub terra latebant, quæve in aërem elegantis-
simè attollebantur. In summa totum ædifi-
cium è marmore candido & cedro, & auro at-
que argento constabat: dispositis per parietes
& laquearia variis lapillis auro inclusis, quem- C
admodum & in ornatu templi factum fuerat.
Quin & ex ebore factum erat prægrande so-
lium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gra-
dibus ascendebatur, in quorum singulis extre-
mitatibus leonum effigies erant impositæ, to-
tidem aliis supernè imminentibus. qua verò
parte rex insidebat, manuum effigies eum ex-
cipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus e-
rat iuuencus tergum suum respiciens: totum-
que tribunal auro coagmentatum erat. Hæc o- D
pera Solomon viginti annis perfecit, confe-
rente magnam auri vim, maiorem argenti Iro-
mo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque
pinus materiem. Sed & ipse maximis donis I-
romum est remuneratus, singulis annis fru-
mentum ei mittens & vinum atque oleum,
quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo
quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ op-
pida numero viginti non procul à Tyro dissi-
ta ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis E
considerasset, & non valde probasset, renuntia-
ri iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppi-
dis, & ex eo terra Chabelon est appellata: voce
Phœnicum lingua, id quod displicet significa-
nte. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius
rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas
explicaret, & dubitationem sibi omnem exi-
meret. At ille callens huiusmodi rerum ac na-
tura prudentissimus, nihil inexplicatum reli-
quebat: sed omnia ratione peruincens, & per-
scrutatus eorum intellectum, apertissimè decla
rabat. Meminit horum duorum regum & Me-
nander, qui è Phœnicum lingua annales Ty-
riorum in Græcum sermonem est interpreta-
tus, in hunc modum scribens: Defuncto Abi-
balo successit in regnum filius Iromus, qui vi-
xit annos quinquaginta tres, & regnauit annos
xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui di-
citur amplus, & auream columnam in Iouis
delubro dedicauit. idem materiem multam in
monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtaurauit: primuſq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, quòd debita tributa non perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum rege iniuncta diſſoluebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quòd cùm ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Paleſtinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſiſque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procùl inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiuſque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quod mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum ſit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quíque multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſſit, vſque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλέους, καὶ τὴ τ' ἀςάρτης. πρῶτος τε τῷ ἡρακλέους ἔγειρεν ἐπισήμως ἐν τῷ πε- ριτίῳ μηνί. τοῖς τε ἠϋκέοις ὑπεστρατεύσατο μὴ ἀποδι- δοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὖτῷ, ἀνέστρεψε. ὑπὸ τούτου λοῦ ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτασε σολομὼν, ὁ ἱεροσολύ- μων βασιλεύς. μνημονεύει ὁ καὶ δίος, λέγων ἔτως. ἀβι- βάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευ- σεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολαῖς μέρη τῆς πόλεως προσέ- χωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τὸ ὀλυμπίου δίος τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμη- σεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῷ ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δ' τυραννοῦντα ἱερο- σολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῷ χρη- μάτων εἰς τὸ ὄνειδήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δ' ἀβδή- μονά τινα τύχειν αὐδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐ- τὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τῷ ἐιρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίος μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' ἑώρα τὰ τῷ ἱεροσολύ- μων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεό- μενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς δὲ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγεῖτο δεῖν καὶ τοὺς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὴ καὶ πόλεις ταῖς βαρυτά- ταις εὐαερίαις, ἄσωρόν τε καὶ μαγεδὼν, τὴν δὲ τὴν γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστίνων χώρας ὑπαρ- χουσαν, καὶ φαραὼν ὁ τῷ αἰγυπτίων βασιλεὺς πρα- σσόμενος καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κράτος, ἀπο- κτείνας ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκα- ψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῄρει ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖ- σαν ὀχυρὰν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῷ καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην οὖσαν δυναμένην. ὑπέρκω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχώρα τὴν ἑτέραν ὄνομα λοῦ, ἡ δ' ἑτέρα, βαλὲθ καλεῖτο. πρὸς κατεσκάσας δ' καὶ ἄλλας ταύτας εἰς διάλαυσιν καὶ τρυφὴν ὑπερβολὴν ἐχούσας τῇ τε τῷ ἀέρων δύκρα- σίᾳ, καὶ τοῖς ὡραίοις δύφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐδέσεσι. ἐμβαλὼν δ' καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐ- παύω συρίας καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πό- λιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συ- ρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δ' τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἐν τὸ μῆκος. ἄγ- πον δ' τὴν τὴν πόλιν ἔτως ἀπὸ τῷ οἰκεμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπῳκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ὑδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ ἔχει, φρεάτων δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑ- ρεθῆναι φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομή- σας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλών, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς σύροις. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν παλμυρὰν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πράττων διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ὑπηκόους τοὺς ὑπ' αἰγυπτίων βασιλεῖς ὑπὸ μυαίου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβράμου, μέ- χρι σολομῶνος, πλειόνων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελελυθότων, φαραὼνες ἐκλήθησαν,

ὑπὸ τοῦ

ἀπὸ τῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντος βασιλέως Φαραὼ τιὼ προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμιλω εἰπεῖν, ἵνα τιὼ ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τῦ ὀνόματος φανερὰν τιὼ αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν ἢ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τιὼ πάτριον γλῶτταν μεταλαμβάνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι κεκλημένοι πρότερον, ὅτε τιὼ βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων ἢ αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων κεκλημένοι ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω ἢ καὶ Ἡρόδοτον τὸν Ἁλικαρνασέα ἀφ' οὗ τοῦτο μετὰ μικρὸν τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τεσσαράκοντα καὶ τετρακοσίοις βασιλέας αἰγυπτίων γενέσθαι λέγοντα, μὴ δηλώσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι Φαραώθης ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τοὔνομα νικαύλλη καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τιὼ αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς ἢ γυναικὸς οὐκ ἐπὶ κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ ἀφ' οὗτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῖσαν ὄνομα. ἐγὼ ἢ καὶ ἐν τοῖς ὁπιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μετὰ Φαραώθα τὸν σολομῶνος πεντεκαιδέκατον, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προσηνεμένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τιὼ ἢ τούτων ἐπιμνήσθην, ἵνα Φράσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ ἢ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῶν χαναναίων ἐκ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτεινον ὄρει καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προστάξας, καὶ περὶ τὸ θητεύειν αὐτῶν καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν ἢ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἦν δοῦλον ἔθνη πολλὰ τῦ θεοῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους κατάγειν εἰς τοῦτο τὸ χῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἐδόκουν. τῶν ἢ χαναναίων, οὓς εἰς τιὼ ἰκετείαν ἀπήγαγε, ἀρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τιὼ ὄλλιν αὐτῶν ὑπερεφρόνουν εἰλήφεισαν Φράσω βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ ταῖς πραγματείας ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχοιεν. ἐναυπηγήσατο ἢ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἀγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγγάβερος. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, ὑπόρρους εἰλανῆς πόλεως, ἡ χώρα τὸ πρὸς ἰουδαίων λιμήν. ἔτυχε ἢ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης Φράσω τῦ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῶν κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ὑπηρέτας ἐπιμιγέντων ἱκανοὺς ὡς σκέλδυσι, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τιὼ πάλαι μὲν σωφείραν, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄντιν αὕτη, χρυσὸν αὐτῶν κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τιὼ ἢ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis ptiùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Prolemæi à primo eius vrbis rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo; posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm ccccxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deiectis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nó procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indię, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quo- A
que egregiam, Solomonis virtute ac ſapien-
tiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm
hominem viſendi: ſic enim fore vt experimen-
to, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero
falſi, eum quòd toti à fide renunciantium pen-
deant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuítque ſuſ-
cepta longinqua peregrinatione illius ſapien-
tia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere.
Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulé-
to apparatu. Adducebat enim ſecum camelos
onuſtos auro & variis aromatibus lapillíſque
precioſis. Rex verò honorificentiſſimè excep-
tam, & in cæteris comiter ac liberaliter ha-
buit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia
facilè explicans, opinione citius diſſoluebat.
At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto ma-
iorem experta quàm audierat: magíſque etiam
admirabatur regiam tam elegantem ac magni-
ficam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum or-
dinem, quòd hîc quoque ingenium regis con- C
templaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm
aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quoti-
dianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, ap-
paratúmque miniſterij. nam & cultu erant de-
centiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtra-
bant. Nec minor fuit admiratio dum quoti-
diana ſacrificia videret, quantáque cura & re-
ligione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer
admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, D
ſed apud regem ingenuè falſa eſt, quantoperè
huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, in-
quit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs
credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel in-
tra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac pru-
dentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppe-
ditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed
quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam
tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis e-
nim auribus perſuadere conabatur, non po- E
tuit tamen res ita pro dignitate repræſentare
ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me
quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius
hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc
longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felici-
tate Hebræi, macti amici ac familiares tui,
quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt.
Laudandus Deus qui regionem hanc & habi-
tatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præ-
ficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti F
regem faceret, etiam muneribus ſuam erga il-
lum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim
auri talenta ei donauit, & aromatum vim ma-
gnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſi-
morum. Aiunt etiam quòd ballami plantam,
cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius
reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat.
Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, o-
ptione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti
negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret
largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφίᾳ ἀγαπεπονημένῳ καὶ τἄλλα θαυμαςῷ, ἀκούσαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φέγγος, ὅπη θυμίᾳ τὸ ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῇ ὑσημέρᾳ τῶν τὴν ὀνεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. πειθῶναγὸ ἀπὸ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς, ἵν' εἰκὸς ὄντι καὶ ψευδῆ δόξῃ συγκαταπίπτειν καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ὅλη γὸ ὅπη τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιςα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βεβαιῶν λαβεῖν πεῖραν, αὐτίκα πορεύσασα, & λύσαι τὸ ἄπορον τῆς ἀγωνίας δεηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ὑπαρχούσης. ἐπηγάγετο γὸ καμήλους χρυσίου μυριάς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθων πολυτελῶν. ὡς δ' αὐτίκα ἀφικομένῳ ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτίκα φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θαῦμον ἢ προσεδόκα τοῖς ἐπελύετο. ἤδ' ἐκπλήσσετο μὲ καὶ τὴν σοφίαν τοῦ σολομῶνος ὅπως ὑπερβάλλουσαν αὐτίκα καὶ ἃ ἀκουομένῃ τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιςα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τοῦτο κάλλος & τὸ μεγέθος. οὐκ ἦττον ὑπὸ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὸ ἐν αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθυπέρβαλλον φέγγος. ὑπερεξέπλητο δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμῶν ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς ὑδροχοΐας αὐτοῦ καὶ διακονίας. ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἑσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὄψεως ἡμῶν αὐτῶν τοῦ τὴν διακονίαν διαπρεπές. οὐκ ἤνεσε ὑ καὶ καθ' ἡμέραν ὁλοκαυτώματα τῷ θεῷ θυσίαν, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν τοῦ αὐτὰς ὁλοκαυτώσεις. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, καὶ καταχεῖν οὐ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς διακειμένην. πρὸς γὸ τὸν βασιλέα προσήχθη λόγους εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῖς προῤῥηθεῖσιν ἡττημένη. πάντα μὲ γὸ εἶπεν ὦ βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστείας ὑπολαμβάνεται. τῷ ὄντι σὺν ἀγαθὰν ὧν αὐτὸς τε, ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὴ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φέγγησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, ὃ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς ἀφῆλθεν, ἀλλ' ὅσα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεστέραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νῦν παρεῦσα. τὰς μὲ γὸ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ ὄ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων, οὐκ ὅπως ἐποίει γνώεμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶ) σωέσταν. ἐγὼ γ' οὖν, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις ἀγὰ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιςεύθημεν πεσοῦσα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρησα. καὶ μακάριόν τε τῶν ἐμῶν λαὸν εἶ) κρίνω, σοὺς τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειεν οὖτος τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ὅτως ὡς τέ σε ποιῆσαι βασιλέα. ὡδήσησεν ὑ καὶ διὰ τῶν λόγων, ὅτως αὐτὴν διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτι καὶ ταῖς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανερόν. εἰκοσι μὲν γὸ αὐτοῦ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρώματος τε πλῆθος ἀσυλλόγιςον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν ἐκεῖ ἐκ τοῦ ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. αὐτεδωρήσατο δ' αὐτὴν & σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιςα δ' ὧν κατ' ὄψιν ἐπιθυμίαν ἐξελίξατο, ὐδὲν γὸ ἐκεῖνος ὅτι μὴ δεηθεῖσα λαβεῖν ἐπαρέχεν, ἀλλ' ἑτοιμώτερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου προσπέμπος τὴν μεγαλοφροσύνην ὑπεδείκνυτο,

& ἡ μὲ

A καὶ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς Αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν προειρήκαμεν τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασιλεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς χρυσῆς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πευκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ καὶ τῶν βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ Λευῗται τὸν θεόν. πάντων δὲ τῶν πώποτε κομισθέντων αὐτῷ, B κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν πιπρασκόντων τὴν προσηγορίαν ἐπὶ καταπλήξει τῶν ὠνουμένων λαμβάνουσιν ἐστὶ παραπλήσια. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν ἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γίνεται. λευκότερα δέ ἐστι καὶ στίλβοντα πλεῖον. τοῦτο μὲν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι. μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν C αὐτῆς, δεῖν καιρὸν εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τοῦ κομισθέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια δὲ ἑξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸν χρυσὸν ἐς διακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν ἀνὰ σίκλους ἀγόντων ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης ἑκάστης D μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμὸν Λιβάνου καλούμενον. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκπώματα διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψιλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅτι τις ἀργύρῳ ἐπίπρασκεν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν νῆες, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ καταστήσας, ἀπάγειν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προσέταξεν. ὧν E ἐξεμπολουμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἐλέφας, Αἰθίοπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ πλοῦν ἀπιοῦσαί τε καὶ ἐπανερχόμεναι τρισὶν ἔτεσιν ἤνυον. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιήρχετο διαβοῶσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν, ὡς τούς τε πανταχῆ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ παραγενέσθαι, τοῖς λεγομένοις δι' ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις προσεμφανίζειν F τὴν περὶ αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον δὲ αὐτῷ, σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἁλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τῶν ἀχθοφόρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τὴν τοῦ βασιλέως ὄψιν εὖ διαθήσειν ἐπελέγετο, ὥς τε τοῖς οὖσιν αὐτῷ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων προστεθέντα ποιῆσαι τῶν ἁρμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις περισσότερον. ἦν γὰρ αὐτῷ πρότερον, χίλια, ὑπῆρχον G γὰρ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἤσκηντο δ' οὗτοι, πρὸς εὐμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' εὐπρεπεστέρους ἄλλους εἶναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀπαραμίλλητον αὐτῶν εἶναι τὴν ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες, ἐπιπρεπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες περίοπτοι, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν καθειμένοι χαίτας, ἐνδεδυμένοι δὲ χιτῶνας τῆς Τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπέσηθον ταῖς κόμαις, ὡς στίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀντανακλωμένης.

Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegaus apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent, atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide precioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabrefacta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant, multumque eboris, & mancipia Æthiophica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi cum pulcherrimi fuère, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur,

VII.

Hi armati & pharetris ſuccincti regium cur- A
rum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & a-
mictus veſte candida, mane ſolebat vrbem e-
gredi. Aberat ab Hieroſolymis duorum ſchœ-
norum ſpacio prædium nomine Hettan, hor-
tis & inductis fontibus amœnum ſimul ac o-
pulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac pro-
uidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm
eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem
curam prætermiſit, ſed & harum quotquot B
Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice
conſtrauit, tum vt vltrò citróque commeantibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac
quoquè parte principatus ſui magnificentiam.
Diſtributíſque oppidatim curribus, & in ſin-
gula certo numero ad alendum præfinito, cir-
ca ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò v-
bi alebantur, curruum oppida appellauit. Ar-
genti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſ-
ſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbo- C
res antehac nunquam in Iudæa viſas, in cam-
pis eius adeò multiplicauit, vt Moros nume-
ro æquarent. Mandauit etiam negociatoribus
Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent,
in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drach-
marum precio conſtituto: quos deinde ad
Syriæ reges & tranſeuphratenſes mittere ſo-
lebat. Cumque eſſet omnium regum glorio-
ſiſſimus & piiſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem He- D
bræorum adminiſtrauerant, deterior factus
eſt ante obitum: & à patriis moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in
rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ
regionis mulieribus, multas externæ originis
duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idu-
3. Reg. 11. mæas: atque ita contemptis ſemel Moyſi inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit,
amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam E
rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc
occaſionem peregrinis implicarentur ritibus,
néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum
religiones ſe transferrent. Sed hæc Solomon
contempſit, voluptate irrationabili victus:
ductíſque vxoribus è principibus viríſque illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, &
concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum
regis filia adeò conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis F
illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, &
mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam
patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſueuit:
quamuis iam antè quoque à præſcripto legum
diſceſſerat, quando æreas boum effigies baſi
maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum
pòſt appoſuit. Nam neque illa fas erat facere.
Cumque domeſticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam G
quam propter pietatem ad poſteros reliquerat,

Τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς κεκοσμημένων κὴ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχήμενος, ἐ λαμπρὰ ἠμφιεσμένος ἐσθῆτι, πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἓν δ' χωρίον τι ἀπὸ δύο σταδίων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μ' ἤτταν, εὐδαιμόνως δ' κὴ καμάτων ὑπαρχούσης ἐπιτερπὲς ὁμοῦ κὴ πλέσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρεύμενος ἐποιεῖτο. θεία δ' πρὸς πάντα χρώμενος διανοία τε ἐ σοφὴ, ἐ λίαν ὢν φιλόκαλος, ἐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ κὴ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασιλείαν ἔσαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ ῥᾴδιον ἐῖ τοῖς βαδίζουσιν, κὴ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξιώματος πλήτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμείσας δ' τὰ ἅρματα κὴ διατάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένων ὑπάρχειν, αὐτὸς μ' πρὸς αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δ' πόλεις ταύτας, ἁρμάτων προσηγόρευσε. τῶν δ' ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον λίθ κὴ τῶν λίθων, κὴ τῶν κεδρίνων ξύλων ἐ προτέρων ὄντων ὥσπερ κὴ τῶν σίνδρων τῶν συκαμίνων πλήθει τὰ τ' ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δ' καὶ τοῖς ἐμπόροις ἀργύριον κομίζουσιν αὐτῷ, πωλεῖσθαι, τὸ μ' ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν κὴ τοῖς πέραν διφράτου διέπεμπεν αὐτούς. γυόμενος δ' πάντων βασιλέων εὐδοξώτατος κὴ θεοφιλέστατος, κὴ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῶν πρὸ αὐτὸ τὸν ἑβραίων ἀρχὸν ἐγκράτων, εἰς ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, εἰς εἰς ὅμοιον οἷς προεῤῥήκαμεν αὐτῷ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δ' γυναῖκας ἐμμανεὶς κὴ τὸν τ' ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ὑ ταῖς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρέσκετο, πολλὰς δ' κὴ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας ἐ τυρίας, κὴ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς μωσέως νόμους, οἷς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν ταῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεοὺς, ταῖς γυναιξὶ κὴ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπειδομένου τὸ νομοθέτου προεπόντος μὴ γαμεῖν ἀλλοτριοχθονίους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐκκλακέντες ἐθεσι τῶν πατρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβοντες θεοὺς, παρέντες ἡμᾶς τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μ' κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δ' γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἀγασήμων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, κὴ παλλακὰς ἑξακοσίας, πρὸς δ' ταύτῃς κὴ τὸν τῶν βασιλέως τῶν ἀργυπτίων θυγατέρα, δύθις μὲν ἐπειρᾶτο πρὸς αὐτῶν ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις, ἐ τῆς δυσσεβείας κὴ φιλοσοφίας ἰσχναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τὸ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. προβαινούσης δ' τῆς ἡλικίας καὶ τὸ λογισμοῦ ἀφ' τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος αὐτέχειν πρὸς τὸν μιμεῖσθαι τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἐπὶ μᾶλλον τῶν ἰδίου θεοῦ κατωλιγώρησε. τοῖς δ' τῶν γάμων τῶν ἐπισυσάντων πρῶν διετέλει. ἐ πρὸ τούτων δ' ἁμαρτῶν αὐτὸν ἐτυχε καὶ σφαλείας πρὸς τὸν φυλακὸν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῶν ὑπὸ τὴν θαλάττην ἀναθήματα, καὶ τῶν λεόντων τῶν πρὸς τ' θρόνον τὸν ἴδιον. ἐδὲ γὸ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων κὴ οἰκεῖον ὑπόδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὸν ἐκείνου δόξαν, ἵν' αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν δὲ τὸν πρὸς τὸν θεὸν δυσέβειαν.

ὑ μι-

οὐ μιμησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ καὶ τοῖς ὕστερον φανέντος τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν δεῖ τοῖς παρανομήμασι λέγων, ἔτ' δεῖ πολὺ χαρήσειν τοῖς προτερημένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαβίδ ἡ τοῦ θείου αὐτὸν ὑπέσχετο δόξαν ποιήσειν ἐκείνῳ. τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα δόξαν θήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς μόνας ἕνδεκάδος αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπὼν τῷ ὁμογενεῖ τῷ Δαβίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ δόξαν τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔσχεν ἐβουλήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδνῶν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. οὐ πολὺς δὲ διῆλθε χρόνος ἀφ' ἧς κατηγόρησεν ὁ προφήτης αὐτοῦ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν δίδωσιν ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν αὐτῷ ἰδουμαῖος, γένους ὢν βασιλικῶν ἀπερμάτων. καταφυγόντος δὲ τὴν ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ Δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μηνὶν ἕξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραώνα τὸν αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς διατροφήν. καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμενος, τοῖς τοῦ βασιλέως παισὶ συναναστρέφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαβίδου θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ φαραώνος ὑπερθέσθαι αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀνακείναντος, τίνος ἕνδειὰν ὢν ἢ τί παθὼν ἐπιποθῶν καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ ἀδημονῶν, τότε μὲν οὐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας ἀθεμιτομίας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐταῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ φαραώνι, ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ἀποστῆσαι τοῦ σολομῶνος, κατεῖχετο μὲν φρουραῖς πολλαῖς καὶ οὐκ ὀλίγαις· διὰ αὐτὰς δὲ οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἅρας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαζαρίτῃ μὲν τοὔνομα, τὸν δὲ τῆς σωφηνῆς ὑποδεδεκότι βασιλέα ἀδραζαρον διαστότιον ὄντα, καὶ λησσῶντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι περὶ αὐτὸν στῖφος ληστικὸν, ἀναβαίνει. καὶ καταισχὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδείκνυται. καὶ καταστρέχων τὴν τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς, ὃ διήρπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐβραίοις. ὑπεπίθετο δὲ σολομῶνι, καὶ τὴν ἀμφιφύλων τὴν ἱεροβόαμος υἱὸς ναβαθαίου, κατὰ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ὑπεμελητὴν κατέστησεν, ὅτι τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλλεν.

A

B

C

D

E

F

disceden ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui pet ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentiam illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, regé adiuit rogans vt sibi in patriá reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achias Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſique principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumen ſeruauit.

ἔτους ἦ τῆς ἀρχῆς ἀφεινόησεν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδείξατο, & γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δοὺς τῆς Ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ Ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, συμβαίνει τινὰ προφήτην, ἐκ πόλεως μὲν Σηλὼ, Ἀχία δ' ὄνομα, κατὰ τύχην ἀπαντῆσαι αὐτῷ καὶ δόξαν μικρὸν ἀποκλίνας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς εἰς ἄλλος. σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν Ἱεροβοάμην λαβεῖν τὰ δέκα, προφητῶν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν Σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου δώσει τὴν πρὸς Δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τὴν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ δ', ἔφη, δέκα, Σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτήσαντος, καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μεταπέπεισι τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁ Σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἔσο, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ἄθλα μείζονα τῆς ἁπάντων, ὧν ἐσεσθαι τὴν ἀκρότατα, καὶ λίαν οἶδα διαβίδην γενόμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τοῦ προφήτου λόγοις ὁ Ἱεροβοάμος, φύσει θερμὸς ὢν καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, ἐκ πρώτου. γενόμενος δὲ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τοῦ τοῦ Ἀχίου δηλωθέντος, ὡς εὐπετῶς ἐπιχειρεῖ τὸν λαὸν ἀφίσασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ προάγειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι. φθάσας δὲ τοῦτο Ἱεροβοάμος, πρὸς Σούσακον φεύγει τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ βασιλείαν φυλαχθῆναι.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: ſepelitúrque Hieroſolymis, omnium regum felicissimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterùm defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet.

VIII. 3. *Reg.* 12.

Τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς ὑποπτεύει τὸν παῖδα αὐτοῦ τὸν Ῥοβοάμου, τὴν δίκην φυλῶν ἱεροσύλων ἀπαιτήσειν βασιλέα.

Ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δ' ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται δ' ἐν Ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δαιμονίᾳ τε & πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρεωράθη. φεῦ ὢν καὶ τῶν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἐβραίοις, εἰς καιρὸν ἔτεσιν ἐδοξέ μοι διασαφῆσαι. μετὰ δὲ τὸν τοῦ Σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὸν παῖδος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, νόμας τοὔνομα, πέμψαντες δῆθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ἱεροβοάμην. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ῥοβοάμης εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθεῖν τοῖς ἰσοπολίταις, ὑποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τε λαῷ, καὶ Ἱεροβοάμης, παρεκάλουν λέγοντες αἰτεῖσθαί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ῥᾳδίαν χρήσεσθαι τοῦ πατρός. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυσχεροῦς δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν ἀντὶ τὴν ὑπεροψίαν, ἢ ἀντὶ τοῦ φόβου. ὁ δὲ μετὰ ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ὑποπεπεῖσθαι περὶ ὧν ἠξίωσαν, ὑποπτος μὲν διὰ τὴν γενομένην, μὴ παραχρῆμα ὑπακούσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν.

Cap. III. Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

A Eius operis curam tanta ſolertia geſſit, vt rex comprobata hominis induſtria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achias, Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſique principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumen ſeruauit.

B

C

D

E

VIII. 3. *Reg.* 12.

F

G

Τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς ὑποπτεύει τὸν παῖδα αὐτοῦ τὸν Ῥοβοάμου, τὴν δίκην φυλῶν ἱεροσύλων ἀπαιτήσειν βασιλέα.

Ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δ' ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται δ' ἐν Ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δαιμονίᾳ τε & πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρεωράθη. φεῦ ὢν καὶ τῶν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἐβραίοις, εἰς καιρὸν ἔτεσιν ἐδοξέ μοι διασαφῆσαι. μετὰ δὲ τὸν τοῦ Σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὸν παῖδος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, νόμας τοὔνομα, πέμψαντες δῆθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ἱεροβοάμην. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ῥοβοάμης εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθεῖν τοῖς ἰσοπολίταις, ὑποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τε λαῷ, καὶ Ἱεροβοάμης, παρεκάλουν λέγοντες αἰτεῖσθαί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ῥᾳδίαν χρήσεσθαι τοῦ πατρός. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυσχεροῦς δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν ἀντὶ τὴν ὑπεροψίαν, ἢ ἀντὶ τοῦ φόβου. ὁ δὲ μετὰ ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ὑποπεπεῖσθαι περὶ ὧν ἠξίωσαν, ὑποπτος μὲν διὰ τὴν γενομένην, μὴ παραχρῆμα ὑπακούσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν.

πρό-

προσήκειν γὰρ ἡλίκιον εἶναι τὸ χρησὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, ποδαπῶν δεῖ ποιήσασθαι τὴν ὑπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς δύνοις καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ καθ' βασιλείας ὄγκον. χειρώσεσθαι γὰρ ἕτοιμος εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῷ ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ προσιὸν καὶ μάλιστα μικρὸν ἰσότιμον τῷ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν ἅτοιμος καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παρὸν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ φθάσαι βασιλέα, γνώμην ἀπεσείφη, τῷ θεῷ ποιήσαντος οἶμαι καταπεπλῆχθαι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας γὰρ τοὺς μειρακίοις τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τὸν τῷ πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τοὺς δ', ἅτε γὰρ ἡ νεότης, ἅτε ὁ θεὸς ἡφήνιον τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληροτέρας ἐπειράθησαν ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτοὺ λήψεσθαι πείραν δυσπόλας, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνέθετει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας προσήκειν τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκμάσμου τοῦ πλήθους τῇ ζ' τῆς ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκοῦσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἰόμενοί τι καὶ φιλάνθρωπον, τοὺ τῷ μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τοὺ τῷ φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπροφάσσετο καὶ τοὺ τοῦ θεοῦ βέλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἡ προφητεία. πληγέντες δ' ὑπὸ τῷ λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου βαλόντος, ὡς ὅτι πεῖρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες οὐκέτι οὐδὲν αὐτοῖς εἶναι συγγενὲς πρὸς Δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου ἔφασαν τοὺ ἡμέραν. ὥστε χωρεῖν δ' αὐτοῦ μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ὅτως δ' ἔχον πικρῶς τοὺ ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτὸ τὸν ὅτι τῷ φόρων ἀδώρημον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προπετεῖς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἰδεῖν αὐτοῖς, ποιήσειεν μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ῥοβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἐμβὰς δίφρου ὅτι ἁρματος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῷ Δαβίδου παίδων ὄντος αὖ, καὶ ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῷ προσταγμάτων κύριον. ῥοβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, σκληρίαν ποιήσας τὸ δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷς τε ἰὼν λαβὼν ὀκτωκαίδεκα παρ' αὐτῷ στρατὸν μυριάδας ὅπλεχθεὶς, ἐξελθεῖν ὅπι τὸ ἱεροβόαμον καὶ τὸ λαὸν, ὅπως πολεμήσας, αἰχμάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τὸ προφήτου ποιήσασθαι τὸ στρατείαν, καὶ γὰρ εἶπεν δίκαιον τοῖς ὁμοφύλοις πολεμεῖν, οὐδὲ ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τὸ τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τὸ τῶν πλήθους ὑποστάσεως γεγυμνωμένης, καὶ κατεξῆλθε. δικαιόσομαι δ' πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἐπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ῥοβοάμου τοῦ τῷ δύο φυλῶν βασιλέως γεγυμνωμένα δηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ αἰ ἅτος ἄχρι παντὸς τῆς ἰσοείας τὸ ἄτακτον.

A Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus.
B Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat vtiliora cernere, authores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum,
C postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis,
D non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma
E properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi
F Deus per prophetam interceſſisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere, præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc B modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet C mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem D Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare po- E suit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege
3. Reg. 13. ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum F ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, tor- G pente membro haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque dirutum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διαιταν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν φανουήλῃ πόλει λεγομένῃ. μετὰ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίσταθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μεταστῆσαι ἴσως, καὶ ἀπολέσειεν ἂν τὸ τε ναῦς καὶ τῆς θρησκείας τὸ ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσειν τέτε νομίσας ἀποκαλεῖν, ὅπερ ἐγένετό τι τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, ἡ δὲ ὅτι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, πίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τῇ προειρημένῃ πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τοῦτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, οὐκ ἔστιν ἐν ὁπαοῦν ἀδιαίρετον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ παντα- C χοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν δὲ μοι δοκεῖ καὶ ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τοῦτο τὴν ἐχθρῶν πόλιν μαχρὰν ὄντως ὁδὸν προσκυνεῖν. ἄνθρωπος καὶ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, ἐποίησα κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὸν δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῖν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸ θεόν. ὑποδείξω δέ τινας ὑμῶν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῦ ἀαρῶνος ἡμῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τοῦ θεοῦ καὶ κριὸν, ἃ δεῖ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα ποιῆσαι. τοῦτ' εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τὰ πάτρια θρησκείας ὑπερβαίνειν τοῖς νόμοις. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἐβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χώραν δηλώσομεν. εἰσάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος δὲ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἑόρταζον δὲ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τοῦ δαμάλεως. ἡμέρας δὲ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δὲ ὅπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, ὧδε γίνεται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον πεπνεύμενος τοῖς λόγοις, ὁ θεὸς ἔσεταί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς δὴ σὺ θύσει τοῖς ψευδιερεῦσι τοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γινομένοις, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, καὶ ἀσεβῶν, ὅτι σὺ καύσει. ἵνα μὲν τοίνυν πίστωσι ὅτοι τοῦθ' ὕστερον ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ γινόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον ὧδε χρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῆς ἱερείων, ὅτι μὴν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παρεξιωθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δὲ ἡ χεὶρ, ὧδε παρείθη, καὶ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένον. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

καθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θεῖον ἔχοντα σεβήνω- A
σιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι
τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἐπέτεινε τὸν θεὸν τοῦτ' αὐτῷ πα-
ραχθῆναι. ὁ δὲ τὴν χεῖρα τὸ καὶ φύσιν ἀπολαβοῦσης, χαίρων
ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτοῦ.
Ἰάδων δὲ ἔφη, οὐ συμβήσομαι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ
γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ
αὐτοῦ τὸν θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ
δι' αὐτῆς ποιήσῃ τὴν ὑποστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἔφα- B
σκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἐγκρατείας
αὐτὸς δὲ ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τὴν προαιρέσεων
ἐν τῷ προφητεύειν, ἐκ ἀγαθοῦ ἐπιτηδεύων. ἦν δέ τις ἐν
τῇ πόλει πρεσβύτης ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱε-
ροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέ-
γοντος. ἔκειτο τότε μὴν κλινήρης ἦν δὴ τὸ ὑπὸ τοῦ γήρως
ἀδύνειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ διηγησαμένων τὰ περὶ τοῦ
παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τὴν σημείων τὴν C
γενομένων, καὶ ὡς παρεθεῖσαν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἱεροβόα-
μος, ἐξαμβὺς πάλιν ἐκείνην ζῶσαν ὑπολάβοι. δείσας
μὴ παρὰ δοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος ὡς δὴ τῷ βασιλεῖ,
καὶ πλείονος ὑπολάβοι τιμῆς, προστάξει τοῖς παισὶν
ὑφ' ἁμάξης ὑπερῶσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ
ὡς μᾶλλον ἀσφαλέστατον ὃ προστάγμασιν, ὑπερβὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην. Ὁ καταλαβὼν ἀναπαυό-
μενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς διμε-
γέθους ἠσπάσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν D
εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τὸν δὲ φήσαντος κε-
κωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι ὡς δή τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ
τῇ πόλει, ἀλλ' ἐκεῖ παρ' ἡμῖν πάντως ἀπηγόρδυκέ σοι
τὸ θεῖον ὡς δαθέως ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ
κἀγὼ, καὶ τὸν αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας.
καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε
πρὸς ἑμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πειθεὶς,
ἀνέστρεφεν. ἀριστῶντων δ' ἐπὶ τῶν φιλοφρονημένων, ὁ θεὸς E
ὑπεφαίνετο τῷ ἰάδωνι. καὶ ὡς δαβάντα τὰς ἐντολὰς αὐ-
τοῦ, τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε. καὶ πορευομένῳ, ἐδήλου. λέοντα
γὰρ αὐτῷ καὶ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν,
ἀφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τὸν ἐν τοῖς παξώοις μνήμασι
ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δὲ ἐγίνετο οἴμαι κατὰ τὸ τοῦ θεοῦ
θέλημα, ὅπως μὴ πρόσχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱε-
ροβόαμος ἐλπίσας ψεύδεσθαι τὸν προφήτην. ἀπελθόντα τοίνυν τὸν
ἰάδωνα πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέοντι. καὶ κα-
ταπατήσας αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸν μὲν ὄνον F
οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. δικαιοπραγοῦντος γὰρ, ἐφύλαττε
κἀκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν πινὲς τῶν ὁ-
δοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τοῦ
ψευδοπροφήτου. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν
πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐν-
τυγχάνων τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἐνθαπτόντα, σὺν ἐκείνῳ
θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶη πάντα ὅσα προφήτευσε
κατὰ τὸν πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν Ἱερέων, G
καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου. ὑφεστηκέναι δ' αὐτὸς μὲν
ἐλπὶς πλείστη ἐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν οὐ συγ-
κινηθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα
ἐντειλάμενος τοῖς ἰδίοις, πορευθεὶς ἐπὶ τὴν ἀσεβῆ προσέ-
στη τῷ ἱεροβοάμῳ καὶ τι δήποτ' ἐπαράχθης εἶπεν ὑπὸ τοῦ αὐθέντου λόγων; ὡς δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον
αὐτοῦ καὶ τὰ αὐτοῦ χεῖρα, διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄειδον ὑποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην
αὖθις τὴν δόξαν ἀναλύειν κακεργῶν, καὶ πιθανοῖς πρὸς τὸ μεγαλυνομένων χρώμενος λόγοις ἐλαττῶν αὐτὴν τὴν ἀληθείαν.

Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextiæ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopro- IX.
pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt eu estigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere, nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumẽto necauit, nihil lęso asino, imò & illum & propheтę cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rẽ visam pseudophrophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibique magnificè sepeliit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quæcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recẽtis etiam tum ſtructurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum aueſſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

x. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cõdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adorem, Lachis, Azeca, Saraæm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumẽto, vino, oleo, cæteriſque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere licerer, offenſi Hieroboami tyrannyde, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt, & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, prę omnibus tamẽ amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machę filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolẽt mortales fortuna blandiẽte corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauẽtur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebãt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo cõtigit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

A δυσχεραῖ γὰρ πείθει αὐτὸ ὡς ὑπὸ κόπου μὲ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσαι βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀναθεῖσα πάλιν, εἰς τ' αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δ' θυσιαστήριον ὂν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγῆναι καὶ πεσεῖν διὰ βάρος τ' ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τ' θάνατον τ' τὰ σημεῖα ταῦτα προφητεύοντος, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπωλοῖτο. ἦν δὲ οὐδὲν ὅτ' εἶχεν, ὅτ' ἐφθέγξατο προφητεύων εἰκῇ, πείθει τ' βασιλέα, καὶ τ' διάνοιαν αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τ' θεοῦ καὶ τῶν δικαίων τ' θείων ἔργων ὅπη τὰς ἀσεβεῖς προῄρεις παρώρμησεν. ὅτ- B τως δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρηνόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. τὰ μὲν οὖν περὶ Ἱεροβοάμου, ὅπη τῷ παρόντος ἡμῖν δεδηλώσθω. ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ῥοβοάμης, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, Βηθλεέμ, καὶ Ἠταμέ, Θεκωὲ, καὶ Βηθσὺρ, καὶ Σοχὼ, καὶ C Ὀδολάμ, καὶ Εἰπάν, καὶ Μῶδησάν, καὶ Ζιφά, Μαδωραΐμ, καὶ Λαχεῖς, καὶ Ζηκὰ, καὶ Σαραΐμ, καὶ Ἤλωμ, καὶ Χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδᾳ κληρυχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ Βενιαμίδι κληρυχίᾳ. καὶ τείχεσιν, φρουρᾷ τε κατέσπεισεν ἐν ἁπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, τάτε ἄλλα πρὸς διατροφὴν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοῖς καὶ στρεμμάτεις εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ πανταχοῦ D ἱερατεύοντες ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ λευῖται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τ' πλῆθος ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, κατέλειπον τὰς αὑτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ἱεροσολύμοις τ' θεὸν, ὑπ' οὐκ ἐθέλοντος αὐτοῖς ἐξεῖναι καὶ καζίμβοι τὰς δαμάλεις ἃς Ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τ' Ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγενῆ τινα καὶ ξεῖς ποτισάμενος ἐξ αὐτ' παῖδας, ἤγετο ὕστερον δὲ τ' ἐκ τ' Ἀβεσσαλώμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχαΐλου ὄνομα καὶ αὐτὴν ἔσαν συγγενῆ. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνε), ὃν Ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστεργε τ' μαχαΐ. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ξιάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. ἐδίδοχον δ' ἀπὸ εἰς βασιλείας, τὸν ἐκ τ' μαχαΐης Ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὅπις δοίη. ἄπιστον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ ἀδικομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τ' παραμένειν μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τιμὴ γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην ἴσον βλέπειν ῥαβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεβάπη πράξεις, καὶ τ' τ' θεοῦ θρησκείας κατεπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τ' ὑπ' αὐτοῦ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνέβαινε δὲ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις. καὶ ὡς ἔλεγχον τ' σφετέρων ἀσελγείας τ' αὐτῶν συφορουμένων ἐποιοῦντο, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἕπονται. ἐ γὰρ ἔστιν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα πράττ- E ειν. τοῦτο τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦσιν αὐτῷ καὶ παρανομοῦσιν, ἀναδύζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον δ'. A

Ως Σύσακις ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατεύσας ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καθεῖλεν τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετώκισεν.

CAP. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

TΙμωρὸν ἡ τῷ εἰς αὐτὸν ὕβριν ὁ θεὸς ἐπιπέμπει τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα Σύσακον. ὃν καὶ πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ Σεσώστρει προσαπέφηνε. οὗτος γὰρ ὁ Σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τοῦ Ροβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύει μὴ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἁρμάτα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸν ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων δὲ μυριάδες ἑξ. πεζῶν δὲ μυριάδες τεσσαράκοντα. τούτων τὰς πλείστας λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τοῦ Ροβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ Ροβοάμου καὶ τῶν πλήθους ἐν αὐτοῖς δεδοικότων στρατιὰν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀχθηναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης σαμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, δίκην τῶν ψυχῶν ἀνέπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογοῦνται πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑπερόπτευε γυμνοῦντας θεὸν αὐτῶν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς ἔτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τὸν προφήτην. ποιήσειν μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἄσον ἐστὶν ἀπονώτερον, ἢ θεῷ. παραλαβὼν ὁ σύσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ροβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τῇ γνωμούσῃ σωτηρίᾳ, ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦς καὶ ἀργύρους μυριάδας ἀπαριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. ἔλαβε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν παρὰ τοῦ σωφήνης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα μέμφη δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασσὸς ἡρόδοτος, οὐ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τῶν παλαιστίνων συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἁμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δὲ ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βέλτιον δηλοῖ κεχειρωμένον ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων. λέγει γὰρ ὅτι σήλας κατέλιπεν ἐν τῇ τῆς ἁμαχητὶ προδόντων αὐτοὺς ἀνδρῶν γυναικῶν ἐγγράψας. ροβοάμος δὲ αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἁμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ δὲ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν ἀνδρῶν περιτομήν. φοίνικας γὰρ καὶ σύρους οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον δὲ ἐν ὀλίγοις ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τὲ ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ καὶ τούτων ἅπαντες λέγουσιν ὅτι αὐ αὐτοῖς δοκεῖ. ἀπαχωρήσαντος δὲ σουσάκου, ροβόαμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσῶν θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκᾶς ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. αὐτὸς δὲ τὴν μὲν στρατηλάσιας ὑπεφάσκεν, καὶ σὺν τοῖς θεοῦ μισοῦσι λαμπρότητος ἄγειν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ ἄδεῖ, πάντα τὸν χρόνον ἐκθεὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά,

HAnc contumeliam Deus per Susacum Aegyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitū LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionē, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cū suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nō potuit, vt victoriā annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari desertum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullā salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperūt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua cōfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cōmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidē relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sopheng rege acceptas: atque ita cum opima præda domū est reuersus. Meminit autē huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantū errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentē dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martē experirētur deditionē fecissent, in quibus pudēda muliebria inscupta fuerint. Roboamus aūt is fuit rex noster, qui vrbē antequā oppugnaretur dedidit. Idem ait Aethiopas quoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem quòd nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, eò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis

3. Reg. 14. diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, essétne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiéti præsenio Deus appatuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum locui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: lepelietui que defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

βασιλεύσας δ' αὐτῶν, ἐτελεύτησε. τὸν δὲ πόλεμον ἀλαζὼν αἰρεῖ καὶ αὐθαίρετος, καὶ δίκῃ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς πατρώοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τοῦ δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μέν, τοιοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δὴ περὶ ἱεροβόαμον ἀκόλουθα τούτων ἔχομεν πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. οὗτος γὰρ οὐ διέλειπεν οὐδὲ ἠρέμησεν εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅπου τοῖς ὑψηλοῖς βωμοὺς αἴρας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμέλλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς γενεᾶς ξέειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παῖδος ὃν ὀβίμιλον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν σολὼ ἀποθεμένην, καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορεύεσθαι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. εἰ γὰρ θαυμαστὸν ἀνδρα, περὶ τοῦ μέλλοντος προερεῖν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι. προσποιεῖσθαι δ' ἐκέλευσε πρὸς τὴν παῖδος ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ δύναιτο τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχιάς. καὶ μέλλουσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς θύρας ἠμαυρωμένου δίκην τοῦ γήρως, ὑπεφάνης ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸς ὧν πάρεσιν ὑποκρίνασθαι. παρούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιξομένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπεὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποκρίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνεύεις θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐπίμους. ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω. καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξαίρεταί σου ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. μεθέξει δὲ τῆς τιμωρείας καὶ τὸ πλῆθος ἁπασῶν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι ταῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις θεοσπιεῖ θεοῖς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόν. σὺ δὲ ὦ γύναι, ταῦτα διαγγέλλουσα οἴκαδε πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δὲ υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, τελευτήσει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσονται δὲ, κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινῆς τιμηθεὶς ταφῆς. καὶ μόνος τῶν ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς εὑρεθήσεται. ταῦτα οὖν θεοφιτεύσαντος, σκυθρωπάσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τὸν τοῦ προειρημένου παιδὸς θάνατον προεκλαίουσα, θρηνοῦσα δὲ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κηδεμονίαν τελευτὴν, ἀθλίαν τοῦ πάθους ἐπέγνατο καιροῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀσυδὴ μὲ αὐτυχοῦ χωρούσης δίκην ἦλθεν. ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θανάτου ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαίᾳ δὲ δίκῃ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ θεοφιτούσης δίκης, τὸν μὲ ἐκπεπυθόμενον καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τοῦ δὲ βασιλέως, πάντα ἀπηγγέλη.

Κεφάλαιον έ.

Στρατία ἱεροβοάμου κατὰ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ τὰ τέλη, καὶ ὅτι βασιλεὺς τῷ ἱεροβοάμῳ ἡρπασε βίᾳ τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς τὴν Σαμάρειαν ἔκτισε.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit.

A

IEροβόαμος ὁ ὑὸς νεβὰτ τούτων φροντίσας, πολλὴν ἀριθμήσας στρατιὰν, ὅπλα τε ῥοβοάμῳ παῖδα τὸν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τῷ πατρὸς δεχθέντα ἄμφω ἀβίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τοῦ ἱεροβοάμου, φεύγειν αὐτὴν ὑπὲρ ἀνάγκην ἐλογίσατο, θορυβούμενος δ' ἐπάνω τοῦ μεγέθους τῶν φορημάτων καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ πολεμίου, στρατιὰν ὁπλίζας ἐπὶ τοῖς δύο φυλαῖς, ἀπιλύτησε τῷ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάρων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις μάχην ἠρέτιζεν. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἦν δὲ τοῦ ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων σχεῖν. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα ἦλθε καὶ τοῖς κινδύνοις ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ καταστείλας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν ἱεροβοάμου ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτοῦ μετὰ ἡσυχίας ἠξίωσε. γυμνωθείσης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβίδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, αὐτοὶ ὑμεῖς ὁμολογεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ὅπως αὐτὸς τοῦ μὲν πατρὸς, τοῦ δὲ ἐμοῦ ἱεροβοάμου προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ὅπλα ἐπὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἁρπαγησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τοῦ μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν ἱεροβοάμος ἀδίκως ἔσχεν. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ γὰρ αὐτὸς ἀπολαύσειν ὅπλα πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ τοῦ παρελθυθότος δίκην τῷ θεῷ, παύσει τὴν ὠμότητος, καὶ τῆς ὕβρεων ἃς ὁ δολερὸς οὗτος εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπείθων. οὐ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ μὲν πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ φεύγειν ἡδονῇ συκοφαντίαις ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλείᾳ πεισθεὶς, ἐγκατελείφθητε μὲν τῷ δοκεῖν ὑπ' ὀργῆς ἐκείνου, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπεστάσατε. καί τοι συνεγνωκέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ φορτικός τι δυσερὲς ἡ νεότης αὐτὸν, καὶ ἡ ἀμαθία τῶν φαυλοτέρων ἔζη ἔργον, δι' ἃ τε σολομῶνα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶ δεῖ τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας τὰς τῶν πατέρων εὐπιτίας. ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτε τότ' ὅτε νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πεπισευκότες τοῦτο τὴν νίκης; ἢ τῷ χρυσᾶς δαμάλεσι, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ὁρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' ἐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς δ' ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τὸν ἡμέτερον στρατὸν καταβάλλον; ἀλλ' οὐ δή τις οὕτω ἰσχὺς μυριάδων στρατοῦ μὴ ἀδικημένων πολεμοῦντος. ἐν δὲ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τοῦ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ὑποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένον ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον θεὸν σεβομένοις. ὃν οὐ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ὑπόνοια πονηροῦ βασιλέως ὅπλῃ τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ θεῖον ὑμᾶς ὅπλα τοσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadraginta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo cõſtitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Quòd Dauidi atque eius poſteri regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, itati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legéſque eius omnium quæ vnquã fuêre ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe non ſolùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliquid per ætatẽ peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumẽta ſunt? An fortè multitudo qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quę profectò penes nos eſt, qui cõſtãter in ſeruãdis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili ſculpſerũt, nec; ſceleſtus rex commẽtus eſt ad imponẽdũ vulgo ignobili: ſed qui cõditor eſt omniũ, & principiũ huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quãobrẽ nũc quoque ſuadeo vt reſipiſcatis, & lecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis,

Deum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere. illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cæleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cælis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis vigintiduobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenítque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nó-

Ταῦτα μὲ ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῆς στρατιᾶς ὁ ἱεροβόαμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὸ ἀβίαν ἐκ πάντων ἀφανερῶν τῶν στρατοπέδων μερῶν. μέσος δ' αὐτὸς περιληφθεὶς τῆς πολεμίων, ἡ μὲ στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀνέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐκ κυκλῶθεν πρὸς τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ὁπλισάμενοι τὸ σὺν θεοῦ συμμαχίαν, τῆς ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπη τοὺς πολεμίους. ὡς τῆς μὲ, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῆς ἐξέλυσεν ὁ θεὸς. τῷ γὰ ἀβία στρατιᾷ, ἰσοστέραν ἐποίησεν. ὅσους γὰρ ἐδέποτε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γενόμενος, οὔθ' ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τ' ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμαστῷ ὡς ἀληθῶς τὸ θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τ' ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἕλοντες κατακράτος, τήν τε βηθήλων καὶ τ' ἐπαρχίαν αὐτ', καὶ τ' ἰσανὰν, καὶ τ' ἐπαρχίαν αὐτῆς. ὡς ἱεροβόαμος μὲ, οὐκ ἔτι μετ' αὐτὴν τ' ἡσσαν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐπιβίω χρόνον. τελευτᾷ δ' ὀλίγον τὴν νίκην χρόνον διαζήσας, ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' υἱοὺς μὲν δύο ὡς εἰκοσι. θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντας δ' τούτους ὁ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸν τ' βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μητὴρ τὸ νεανίσκου, μαχαία ζωῦομα. τούτου κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆς ἰσραηλιτῆς εἰρήνης, ὅπη ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲ περὶ ἀβίαν τ' ῥοβοάμου τὸ σολομῶνος, ἕτως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δ' καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῆς δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τ' βασιλείας ἀσάνου διελήλυθότος. ἦρξε δ' ὁ τοῦ ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τ' ἀσέβειαν καὶ τ' πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δ' τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὅπι γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ὖσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ὑπιβουλευθεὶς δ' ὑπό τινος φίλου τινὸς βασάμου ὄνομα, μαχαίρᾳ δ' παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς μὲ τῷ τελευτὴν αὐτὸς τ' βασιλείαν ὡδὶ λαβών, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθαρε. ὡς σωσίβη καὶ τῷ θεῷ προφητείαν, τοὺς μὲ ἐν τῇ πόλει τῆς ἱεροβοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν παραχθῆναι ὡς δαπανηθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβοάμου οἶκος, τ' ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τῶν ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσάνου, καὶ διαφθορὰ τῆς στρατιᾶς.

Ὁ δὲ τ' ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος λῷος, τ' ζόπον ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὸν ὁσίαν εἶχε καὶ τὸν τῆς νομίμων φυσικὸν τὸν ἀναφορὰν. κατόρθωσε δ' τὸν αὐτοῦ βασιλείαν ἐκκόψας εὐθὺ πονηρὸν μὲν ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρὸν ἀπὸ πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικὸν ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστων, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δ' τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δ' αὐτῷ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατοῦει μεγάλῃ δυνάμει ζαραῖος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς,

ἐπε-

σὺν ἑκκαίδεκα μυριάσιν ἱππέων ἢ δέκα, διακοσίοις δὲ ἅρμασι. Καὶ μέχρι πόλεως Μαρίσης, ἧς ἐστὶ αὐτῇ τῇ ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτοῦ μὴ τῇ οἰκείᾳ δυνάμεως, ἀπήντησεν Ἀσανος. καὶ ἀπιὼν παράταξας αὐτῷ τὴν στρατιὰν, ἐν νιφὰδι σαφαθὰ λεγομένῃ, τῇ πόλεως οὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ τῶν αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκην ἤτει παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τῶν πολεμίων. ἐδόκει γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἐλεγεν, ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ καὶ τοὺς ὀλίγους ἀπερχόμενος κρείττους τῶν πλειόνων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἰσχυόντων, ἀπαντήσας τοῖς μάχιμοις τῶν Ζαραίου. Ταῦτα λέγοντος Ἀσανου, νίκην ἐσήμαινεν ὁ θεὸς καὶ συμβαλὼν μάχας τοῖς περὶ Ζαραίαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πολλὰς ἀπέκτεινε τῶν αἰθιόπων. Καὶ ἐμπεσόντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῶν Γεραρείτιδος χώρας. ἀφίκοντο δὲ ἀναιρέσεως, ὅτι τὴν ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἣν γὰρ Γεραρῶν, ἐχώρησαν, καὶ τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν, ὡς πολὺ μὲν ἐφόρησαν χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἀσανος μὲν οὖν καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς διαυτίκα ἐθάρρει τῷ θεῷ νίκην λαβόντες καὶ ἀφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. ἐθαρρηκόσιοι δὲ αὐτοῖς ἀπλώτησε καὶ ὁ ὁδὸν προφήτης Ἀζαρίας ὄνομα ἐξῆς ὑπαντᾶν κελεύσας τῇ ὁδοιπορείᾳ, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι Ταύτης εἶεν τῆς νίκης ἐθάρρει τῷ θεῷ τετυχότες, ὅτι δικαίως καὶ ὁσίως αὐτοὺς παρέχον, καὶ πάντα καὶ βέλησιν τοῦ θεοῦ ποιοῦντας. ὑπομένουσι μὲν οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῆς ἐχθρῶν, καὶ τὸ ζῆν μὴ διδαμονίας παρέξειν τὸν θεόν. ὑπολείπουσι δὲ τὴν θρησκείαν, ἀπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι, καὶ γλήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, μηδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γλήσονται, καὶ τὸ ἔθνος καὶ πάσης ταραχῆσται γῆς, ἔπλαιον βίον καὶ ἀλύτην διωσόμενον. κρεῖττον δὲ αὐτοῖς ἔχειν σωφρόνως ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τὸ θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν προθυμίαν ἐποιοῦντο, κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν τὸ θεῖον. διέπεμψε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῆς νομίμων ἐπιμελησομένους. καὶ ταῦτα μὲν ἀσανᾳ τῷ βασιλέως τῆς δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπακέσαι δὲ ὅτι τὸν τὸ πλῆθος τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέα βασανίσαι, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱεροβοάμου υἱὸν ναδαδον, καὶ καθεζόμενα τινὶ ἀρχῇ. ἐδόκει γὰρ ἐν βαρσὴ πόλει δικαιεύων, καὶ ταύτῃ οἰκητήριον πεποιημένος, ἔτεσι μὲν ἐβασίλευσεν ἕτη καὶ τέσσαρα. πονηρὸς δὲ καὶ ἀσεβὴς ὑπῆρ ἱεροβοάμου καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ γλυόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ ἐθεώρει, καὶ τὸν θεὸν ἐξύβριζεν. ὃς αὐτὸς πέμψας γράμμα τὸν προφήτην προεῖπε διαφθείρειν αὐτοῦ πᾶν γλυόμενος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γλυόμενος, ἐκ ἡμείψατο τὸν δικαιοσύνην τῆς δικαίως προσλῶν τὸ πλῆθος καὶ δίκαιος. ἅπερ αὐτοῖς ὡρῶτον τοῖς ἐσχάτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τῷ θεῷ φίλα. τὸν δὲ κάκιστον ἱεροβοάμου ἐμιμήσατο, καὶ τὸ ψυχῆς διπλομερίας τῆς ἐκείνου τὴν πονηρίαν αἱρέσατο. εἰς πεῖραν δὲ ἦξεν εἰκότως τὸ ὁμοίως συμφορᾶς αὐτὸν ἔλεγεν, ὁμοίων αὐτῷ γλυόμενον. Βασάνης δὲ προακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι καὶ μεθ' ὅλης τὸ γλυεᾶς ὅτι τοῖς τὰ ἐλμημένοις, ἐπὶ τοῦ τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθανῇ, καὶ τοῦ τὸ παρωχημένων ἐκ τοῦ τότε χῦν

genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Hunc progresso vsque Maresam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus; & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinem, exclamauit Deum inuocans, orásque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur amittere. Venisse se ad diimicandum cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste confligit, cæsíque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. Idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædá que abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam. is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibi ipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio tarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio ceso regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio viginti quatuor annis regnauit, sceleratior, magisque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius affector populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrãdo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita. quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis se cõtaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquã cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

3. Reg. 16.

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetã ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autẽ eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanem. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, quitum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

μεζονήσας συλγνώμης τῶν θεῖ τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐ τοῖ τι ποιεῖν σπεύδουσιν, ἐ δυαλείπουσι τοῖ τῶτο ἐνεργοῦντες, ἕτω κ) Βασάνης προσεκρούετο αὐτῷ τῶ προφήτε τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρω γλυοις κ) οἰκίας ἀπωλεία, χείρων ἐγίνετο. κ) καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς περὶ αὐτὴν πόνοις προστιθεὶς C τελευταῖον, τὴν στρατιὰν τοῦ Δαλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τ ἐκ ἀφανῶν ῥαμαθῶνι τοιοῦτον, σαθρὸν ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. κ) καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρου προθυμηνωκὼς καταλειπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τ ἀσσύνε βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ πολεμίου, κ) λογισάμενος ὡς πολλὰ δυαθήσει κακὰ τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τ Δαμασκηνῶν βασιλέα πρίσβεις κ) χρυσὸν καὶ ἀργυρον, παρακαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι κ) πατρῴα φιλία προὸς ἀλλήλους ἔσιν αὐτοῖς. ὁ ὁ τῷ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, κ) συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, δυαλύσας τιὰ πρὸς τ Βασσὰν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τὰς ἡγεμόνας τ ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ ὁ, τὰς μὲ ἐπίμπρασαν. τὰς ὁ διήρπασαν πορευθέντες, τιὰ τε ἰωαὴν λεγομένην, κ) δάνα, κ) ἀβελλάνιν. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τῆ μὲ οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τιὰ ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ ὁ ασσὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. ἄσανος ὁ, ὅτι τ Δαμασκυασμένης ὑπ' αὐτῆ προὸς τιὰ οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπήγειρεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν γαβὰ σκαλεῖτο, ἡ ὁ, μασφά. κ) μὴ ταῦτα μὲν καιρὸν εἶχεν ὁ βασάνης τ ὅπλ τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάσθη γὰ ὑπὸ τῆ χρεών. κ) θάπτεται μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. Δαλαμβάνει δ' αὐτῆ τιὰ ἀρχιὰ παῖς ἤλανος. ὃς ἀρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονευσάντος αὐτὸν ὀξ ὀπιβελῆς ζαμβρίε τῆ ἱππάρχε τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευωχηθέντα γὰ αὐτὸν Δαὰ τῷ οἰκονόμῳ αὐτῷ ὡσαὰ τοιοῦτον, πείσας ὀπισθραμεῖν τῷ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸν μεμεθυσμένον τῷ προὸς αὐτὸν ὁπλῷ κ) ἡγεμόνων. ἕτοι γὰ ἅπαντες προὸς τιὰ πολυορκίαν τῷ γαβαθῶν ἐλίνοντο τ παλαιστινῶν.

CAP. VII.

Basana stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Aehabus filius regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quoque cõcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽtibus. Cuius factio quum tãdem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet.

Κεφάλαιον ζ.

Ως τ Βασὰν γένεως δυαφθαρέντος, ἐβασίλευσεν τῷ ἰσραηλιτῶν ζαμβρὶς κ) ὁ υἱὸς αὐτῷ ἄχαβος.

Φονεύσας ὁ τὸν ἤλανον ὁ ἱππαρχος ζαμβρὶς, αὐτὸς βασιλεύει. κ) πᾶσαν τ βασὰν γένεαν κ) τιὰ ὑμοῦ προφητείαν δυαφθείρει. τῷ γὰ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτῷ προῤῥιζον ἀπολέσθαι διὰ τιὰ ἀσέβειαν, ὡς τ τὸν ἱεροβοάμου δυαφθαρέντα γεγράφαμεν. ἡ ὁ πολιορκῆσα τ γαβαὼνιν στρατιὰ, πυθομένη τὰ προὶ τ βασιλέα, τ ὅτι ζαμβρὶς ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τ βασιλείαν, κ) αὐτὴ τ ἡγεμόνων αὐτῆς ἀμβρῖνον ἀποδείξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τῆς γαβαὼνης ἀναστήσας τ στρατὸν, εἰς θαρσιὰ παραγίνεται τὸ βασίλειον. κ) προσβαλὼν τῇ πόλει, κ) κρατῶς αἴρει. ζαμβρὶς ὁ τιὰ πόλιν ἰδὼν ἡρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχέτατον τῷ βασιλείων. κ) ὑποπρήσας αὐτὰ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' ὁ λὸς τ ἰσραηλιτῶν λαός. κ) οἱ μὲ αὐτῷ θαμανον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ ὁ τ ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν ἀρχεῖν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τ θαμανον, κ)

καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ Ἀμαρεῖνος τὸν Ὄχλιν. Ἰωακὸς δὲ ἔτει τὸ Ἀσάνου βασιλείας, ἦρξεν ὁ Ἀμαρεῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μὲν ἓξ, ἐν Θαρσὴ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν Μαρίωνι, ὃν ἐκάλουν Σαμάρειαν καλουμένην. Θεσπιζόμενος δὲ αὐτῷ αὐτὸς Σαμάραιον, ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀποδομένου αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατασκάσας τὴν πόλιν, Σαμάρειαν. διέφερε δὲ ὀλίγον τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀπὸ τοσούτων ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν λαὸν, ταῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ μηδένα τῶν ὑμῶν ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε δὲ ὁ Ἰωακὸς ἐν Σαμαρείᾳ. διαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ παῖς Ἄχαβος. μαθεῖν δέ ἐστιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ Θεῖον ὑπερφέρει τὰ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ τῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν παρανομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες ἠρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς δύο φυλῶν βασιλεὺς Ἄσανος, καὶ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ δυσδαίμονα τοῦ Θεοῦ προήχθη γήρας, καὶ πασαρκόντα καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτους, δυμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονείαν υἱὸς, Ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς Ἀβίδας τοὔνομα Γεδυκηδούς. τοῦτον μιμητὴν Δαβὶδ τοῦ προπάππου κατά τε ἀνδρείαν καὶ δυσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτου τοῦ βασιλέως ἀκριβέστερον λέγειν. ὁ δὲ Ἄχαβος ὁ τοῦ Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ. τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἔως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα καὶ πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δὲ αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τῷ πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τῷ ἱεροβοάμου ζηλώσας παρανομίαν. καὶ γὰρ δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας προσεκύνησε. καὶ Βάαλος ἄλλα πλείονα ἐμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα Ἰεζαβὲλ τοῦ Ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣ Ἰεζάβελ ὠνόμαστο. ἀφ' ἧς τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἔμαθεν. ὢν δὲ τὸ γύναιον δρασήριόν τε καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προέπεσεν, ὡς τοὺς καὶ ναοὺς τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν Βὲλ προσαγορεύουσιν, ᾠκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε, κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ Θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, αἰσίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ. προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου Θεοῦ ἐν πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Ἀχάβῳ, προλέγειν αὐτῷ τὸν Θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δέσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος τὴν χειμάρρῳ τινὶ τῷ Χαρίθιβὼ, ὄξει δὲ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τῷ καὶ ῥοφῷ αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἀναξηρανθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἄπωθεν τῆς σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ γὰρ κεῖται, πλησιάζοντι τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ἀρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν δὲ ἐν πύλαις τῆς πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τὸν δὲ θεὸν δηλώσαντος ταύτην εἶναι τοῦ μέλλουσαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν παρεκάλεσεν. καὶ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μεταξὺ καλοῦντος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμολογούσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

A Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mótem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quẽadmodum pòst dicetur.

C Cæterùm Achabus Israelitarum rex habitauit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adeóque impotentis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpararet. Additóque iureiurando quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrentẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Ná cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inuenturum prænonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longe à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

XIII.

3. Reg. 17.

D E F G

nicũ farinæ pugillum & olei paululum: veniſſéque ſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ coqueret, quem vbi comediſſent fame abſumerẽtur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans: & primùm mihi paululũ paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque propheta petierat fecit: deincépſque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideò mulctatam ſe filij morte dictitans: Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui recepturã viuum: acceptúmque mox in propriũ cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero: rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerãte, & prophetæ gratificante, ne vi leretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria, vt non ſolùm hominibus panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſque iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq. ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere, ſi cubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cúmque multum quæſitus propheta Elias nuſquam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentãdos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

3. Reg. 18.

A κὴ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι δὲ συνειλεχυῖαν τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ κὴ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεθ' ὃν, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἔλεγεν. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἀπιθι, κὴ τὰ χρείασω ποησαμένη, κὴ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ θεραχὺ κόμισον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὑπολείψειν ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίᾳ τὸ κεράμιον, μέχρις ἂν ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, πιθομένη ποιεῖ πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, κὴ αὐτή τε ἔσχε καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. ἐπέλειπε δ' ὑδρία αὐτοὺς τέτταρα, ἄχρις ὅ κὴ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης, κὴ Μένανδρος ἐν ταῖς ἱθοβάλου τοῦ τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων ἔτος. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἱκετείαν δ' αὐτοῦ ποησαμένου, κεραυνοὺς ἱκανοὺς βεβληκέναι, ἔστι πόλιν βότρυν ἔκτισε τὴ ὅτι φοινίκη. κὴ αὐζατεῖν ἐν λιβύῃ. κὴ ταῦτα μὲν δηλῶν τὴν ἐπ' ἀχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, κὴ γὰρ τοῦτο κὴ ἰθόβαλος ἐβασίλευε τυρίων, ὁ μένανδρος ἀνέγραφεν. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ξένου τοῦ τὰ τοιαῦτα εἰποῦσα, ἡ τὸ προφήτην δεξαμένη, τὸ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς κὴ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι κὴ δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη κὴ φωνὰς οἵας ὑπαγορεύει τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπείλησε τὸ παρ' αὐτὴν παρουσίας τὸ προφήτην, ὡς ἐλέγξαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, κὴ δι' ἃ τοῦτο τὸ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν κὴ ἀναδοῦναι τὸν υἱὸν αὐτῆς. ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. ἀναδύσης οὖν αὐτῆς, βασιάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, κὴ καταθεὶς ὅλη τῆς κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ἡ καλῶς ἀμείψαιτο τὴν ὑποδεξαμένην κὴ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαρπασάμενον. ἐδεῖτο τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ κὴ ἀναζῆσαι αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ θεοῦ κατοικτειρήσαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δὲ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ὅτι κακῷ παρεῖναι, ἀναδὲ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ' ὀχαείσει τῷ προφήτῃ. κὴ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ ἀληθὲς. χρόνῳ δ' ὀλίγου διελθόντος, ἀναίνει πρὸς ἄχαβον τὸν βασιλέα, κὴ βέλησιν τοῦ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὴν ὑγρασόμενον ὑετόν. λιμὸς δὲ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, κὴ πολλὴ τοῦ ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀπαρίζειν, ἀλλὰ κὴ τὴν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις κὴ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὅτι χρήσιμα δι' ἀνομβρίαν ἀπολλύναι. τὸν οὖν ὑπιμελούμενον αὐτῷ τοῦ κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τοῦ ὑδάτων, κὴ τοῖς χειμάρροις, ἵν' εἴπου παρ' αὐτοῖς δύναιθεν ποα, ταύτην εἰς χορτὸν ἀμισάμενοι τοῖς κτηνεσιν ἔχωσι. κὴ προπέμψας κὴ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐκ δύρων συνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἑκάστῳ μερισάμενοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠδεύσας κὴ ὁ βασιλεὺς ἀπέστησαν ἕτερος ἑτέραν τοῦ ὁδῶν. συνεβεβήκει δὲ κατ' ὃν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατεῖχε τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τὸν ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις ἀνηλάοις κρύψας προφήτας, καὶ ἔτρεφεν αὐτοὺς ἄρτον χορηγουῦτα μόνον κὴ ὕδωρ. μονωθεὶς δ' αὖ ὑπὸ τῆς βασιλέως ὠμότητος, συνελοῦσαν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὴς εἴη. κὴ μαθὼν, προσεκυνήσεν αὐτόν. ὁ δὲ θεὸς τὴ βασιλέα βασίζειν ἐκέλευσε κὴ λέγειν, ὅτι παρείη θεὸς αὐτόν. ὁ δὲ τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς θεὸς τὴ ἀποκτεῖναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα κὴ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅτι μηδένα τόπον καταλιπεῖν εἰς ὃν οὐκ ἀποστρέψειε τοὺς ἀναξοντας εἰ λάβοιεν ὅπη θανάτῳ. ☩ γὰρ βλαβεῖσθαι φησὶ αὐτὸν ἔφασκε μὴ τοῦ θεοῦ φαντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα δεμύρτην αὐτῷ πέμψαντος τοῦ βασιλέως, ☩ μὴ δυναμένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθανεῖν. προνοεῖν οὖν αὐτῷ τῆς σωτηρίας παρεκάλει, τοῦ θεοῦ τοῖς ὁμοτέχνοις αὐτοῦ αὐτοῦ λέγων, ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλους ἀθηρικίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς ☩ ζευγμένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δ', μηδὲν διδιότα βαδίζειν ἐπέλθοι πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκοις, ὅτι πάντως κατ' ἐκεῖνον ἀγάβῳ φανήσεται τῆς ἡμέρας. μιμνύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τὸ ὠφέλιμον τῆς ἠλίου, ὑπέμεινεν ὁ ἀχαβος. καὶ δείπνου μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τὰ ἐβραίων λαὸν κακώσας, καὶ τὰ ἀκαρπίας αἴτιος γεγονὼς. ὁ δ' οὐδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ ἔθνος αὐτοῦ, ξενικοὺς εἰσενηνοχότας τῇ χώρᾳ θεοὺς, καὶ τούτοις σέβοντας, τὸν ἴδιον αὐτῶν ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς, ἀπολελοιπότας. νεῦ μὴν τοιγε ἀπελθόντας ἐπέλθοι πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τῶν γυναικὸς εἰπὼν ὅσοι τὸν ἀριθμὸν εἶησαν, ☩ τοὺς τῶν ἄλσεων προφήτας ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προσημαῖνον ὄρος, ἀχάβ διαπέμψαντος, καθεὶς αὐτὸν ὁ προφήτης ἠλίας μέσον, μέχρι πότε διημαρτάνοιτε αὐτοὶ τῇ διανοίᾳ ☩ τῇ δόξῃ, ἔτος βιῶσιν ἔφασκε. νομίσαντας μὲν δὴ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ ☩ μόνον, ἑπεσθαι τούτῳ, καὶ τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ παρίοιεν. μηδὲν δὲ τοῦτον ἠκαμύνας, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ξενικῶν ὑπάληφότας, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε καταπολεμεῖν. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκεκινημένης, κελεύσειν ἠλίας πρὸς διάπειραν, εἰ τε τῆς ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, καὶ εἰ τοῦ ἰδίου, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτοὺς τε βοῦν. ☩ ταύτην θύσας ὑπερθεῖναι ξύλοις, πυρὸς δὲ μὴ ὑφαφθέντος. κἀκείνους τὸ ποιήσαντας ὑπεραλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. ὠμόσθη δὲ τότε, μαθήσεσθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. αἱρεσάσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπέλθοιεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν, θρώπους τε θύσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ὑπαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπέβαινε πρὸς τῆς ὀρχῆς καὶ τῆς ἐπικλήσεως θύσαι τοῖς προφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ δὲ ἀποσημεῖν αὐτοῖς, ἢ καθεύδειν. τῆς δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμνόντων αὐτοὺς, μαχαίρως ☩ σπαράσσοντας καὶ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ὑπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲ ἀναχωρῆσαι, τοῖς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ δ' ὄχλου προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, καὶ φυλὴν τοῦ λαοῦ τῆς ἐβραίων, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ ὡς αὐτὸ ἐξαμβλὺ ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς ῥίζας ὑπὸ τῆς βωμοῦ, ☩ κατ' αὐτῶν ὑπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ὑπὸ τῶν πρώτης ὑδρίας προστάξει πληρωθείσας ὕδατος, κατασπεδάσαι τῆς θυσιαστηρίου, ὡς ἐκφεύγειν αὐτὸ ☩ τὸν ἐξαμβλὺν ἅπασαν ὕδατος χειμαδίων πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο εὔχεσθαι τοῦ θεοῦ ☩ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τοῦ πεπλανημένου πολεῖ ἤδη χρόνον λαοῦ, φανερὸν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τῶν πλήθους ὁρώντος, ὅπη τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus est ad quem attracturos te nō miserit? Nunc fieri potest, vt dum ego regem adeo, te Dei spiritus quo agitaris alio rapiat. & rex te non reperto frustratus in caput meum sæuiat. Noli esse in meo periculo tam secutus, quum scire possis quàm sim studiosus tui simillum, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum. Quo

B indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatione, Tun' ille es, inquit, Hebraeorum turbator? túne sterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad se conuocet, simúlque suos & vxoris vates, quorū

C numerum etiam non tacuit: praeterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad constitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio consistit, &, Quousque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini: quòd si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad

D haec respondente, Elias postulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei sui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem imposito, sed nullo igne subdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare suos deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei natutam dignosci posse. Quae sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores sacrā rem facere, & sua nominatim inclamare numina. Cúmque suis precibus & inuocationibus

E nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, si fortè aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à mane vsque meridiem frustra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis sua corpora incidentibus, cùm iam suae vices sacrificandi venissent, amotis sacrificis illis faniticis iussit vulgum propius obseruare, ne fortè clàm ignem admoneret: qui post-

F quam accessit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Israeliticarum altare ex eis instaurauit, foditque circū illud fossam bene profundam. & coaptata super altare strue lignorum victimáque desuper imposita, quatuor hydrias fontana aqua plenas super altare iussit effundi, ita vt fossa quoque repleretur aquis superfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precarique vt erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce ad-

G hunc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapſus inſpectante populo tum victimam tùm aquam omnem circumfuſam abſumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viſo Iſraelitæ proſtrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & ſolum verum confitendo: cæteros nihil aliud eſſe quàm nomina vanis ſtultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehenſos eorum prophetas interficiunt, Elia ſic iubente: qui & regem abire ad prandium iuſſit, nec eſſe amplius ſolicitum: breui enim viſurum pluuiã: quo abeunte Elias verticem Carmeli conſcendit, & cùm humi deſediſſet, caput genibus applicuit, iuſsítque famulum aſcenſo quodã ſcopulo ad mare proſpicere, & indicare ſicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non ſemel aſcenſo ſcopulo, ſed nihil ſe videre retulit. Tandem ſeptimò reuerſus ait ſe vidiſſe in aëre neſcio quid nigricans, humano veſtigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubés vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad Ieſraelam vrbem cœpit tendere, ſine mora offuſcato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine regium currum vſque Ieſraelam Azari vrbem currens proſequutus eſt.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipſius omnes interfeciſſet, miſit ad eum nuncios, minando ſe illum occiſuram, quemadmodum ipſe prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Berſube, quæ eſt in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipſe in deſertum abiit. Cúmque precatus eſſet mortem, quòd non eſſet cæteris melior, vt illis abſumptis ipſe vitæ cupidus eſſe debeat, ſub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, ſurgens inuenit aquam ac cibum appoſitum. & cùm comediſſet collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vſque montem peruenit, in quo Moyſes à Deo legem accepiſſe proditur: vbi nactus amplam quandam ſpecum, ingreſſus habitare illic decreuit. Allapſa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe deſertum coleret: ait ſe occiſis externorum deorum vatibus perſuaſiſſe populo, quòd vnicus ſit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad ſupplicium ſe à regina expeti. Mox eadem voce iuſſus in craſtinum ſub diuum prodire auditurus quid opus facto ſit: ſequenti luce è ſpelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis ſe candens ignis fulgor obtulit. ſequutóque mox ſilentio, diuina voce nihil terreri præſentibus iuſſus eſt. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuerſus declaret populi regem Ieum Neſſæi filium: apud Damaſcum verò Syrorum Azaelem: & pro ſe prophetam Elizæum conſtituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Iehu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendiſſet Saphati filium Eliſæum arantem cum quibuſdam

A τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναγκαῖον ἦν τὸ ὕδωρ, καὶ φαφανῆ γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δὲ ἱσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τὸν θεὸν σέβονται καὶ προσκυνοῦσιν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ὁμολογοῦντες. τοῖς δὲ ἄλλοις ἐνόμιζε τὸ φαῦλον καὶ αἰσχρὸν δόξης ποιημάτα. συλλαβόντες δὲ αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλία τοῦτο παραινέσαντος. ἔφη γὰρ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἐπιφροντίσαντα. μετ' ὀλίγον δὲ ὀφεῖσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. B ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δὲ ὅτι τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅτι τῆς γῆς, προσρείσαντα τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ὅτι τινα σκοπιὰν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μίκρον δὲ τότε καθαρὸν εἶδε συνέβαινε τὸν ἀέρα. τοῦ δὲ ἀναβαίνοντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη καθίσας ἐωρακέναι, μελαινόμενον εἴπέ τι τοῦ ἀέρος, ἐπὶ πλέον ἴχνους ἀνθρωπίνου. ὁ δὲ ἠλίας C ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταρραγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰεσραὴλ πόλιν ἀφικνεται. μετ' ὀλίγου δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεύματα τε λαῖλαπος ὀρθίνει, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τε βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰεσραήλας ἀζαρὶ πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τότε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἠλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δὲ αὐτῷ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἐπ' ἐσχάτης δὲ ἔστιν αὕτη τῆς χώρας τῆς ἰούδα φυλὴν ἐχόντων καὶ τὴν ἰδουμαίων γῆν. καταλειπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. αὐξάμενος δὲ ἀποθανεῖν, ἵνα μὴ δὲ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχηται, κατεκοιμήθη ὑπό τινι δένδρῳ. διεγείραντος δὲ αὐτὸν τινος, ἀναστὰς δείπνῳ ἐφοδιάμενον αὐτῷ ζοφὴν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς ζοφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ἐφοδεύει, ἔνθα μωυσῆς τοῖς νόμοις ἐντυγχάνει τοῦ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. σπήλαιόν τε ἐν αὐτῷ ἀπήλαιόν τι κοῖλον, εἰσέρχεται καὶ διατελεῖ ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. ἔφη τὸ, κτείνας μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πείσας δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ὅτι τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαθρον τῇ ὑπαύριον, γνώσεσθαι γὰρ ὅτου τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γνωρίμοις αὐτὸν διακελεύει, κρατήσειν γὰρ ἐδέλτα τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. προσστάξαί τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ὑποδείξαι τοῦ πλήθους βασιλέα ἰηοῦν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ γὰρ τῶν σύρων ἀζάηλον. αὐτὸν αὐτῷ γ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ χρισθῆναι ἐκ πόλεως ἀβελας. ἀφοδεύοντα γὰρ τοῦ ἀσεβοῦς ὄχλου, τοῦτ' ἔστ', ἀζάηλος, τοὺς γ' ἰηοῦς. ὁ δὲ ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἐβραίων χώραν. ἐν τῷ σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

ἐμ μετ

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδεκα, παρελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἰδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισσαῖος δύθεως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ ὡς ἠλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ᾧ μαθητὴς ᾧ ὑπάκουος, καὶ τὰ πρὸς τοῦτον προφήτου, τοιαῦτα ὡς. ναβοὺθος δέ τις ἀπὸ πόλεως ἀζαρὶς, ἀγροῦ εἴτων ὢν τοῦ βασιλέως παρακαλοῦντος αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλοιτο τὸ πλησίον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀγροῦ, ἵνα σωφάς ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δύνασθαι παρελέσθαι τῶν ἀγρῶν τινα τῶν ἐκείνου. τοῦτο μὲν οὖν φησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τὸν ἴδιον καρπώσασθαι γῆν, ὡς ἐκλειφομένου τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἔτε λουτρὸν προσηνέγκατο, ἔτε τροφῆς. ἡ δὲ ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυθομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσφέρεται, μήτε δεῖπνον, δειπνίσασα αὐτὴν τοῦ ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ἔφη πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδυομένης ὑβριστὴν μὴ τυχὸν ὢν ἤξιε. ἢ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ἔφη τοῦτοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τοῦ λύπης, ἔφη τοῦ σωιθῆναι χρῆναι τοῦ σώματος προνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ πρὸς τοῦ ναβούθου τιμωρίας. καὶ πρόσχημα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπαρχόντας τῷ ἰσραηλιτῶν, ἐν τῷ ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύσασα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῶν ναβούθον. εἶτα δὲ αὐτὸν υἱοὺς ὑπάνοις. προσκαλεσαμένους δὲ χρῆναι τινας ψευδομάρτυρας αὐτὸν ὡς τὸν θεόν τε εἰπὼν βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. καὶ ναβούθος μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσας τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἴσησι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τοῦ ναβούθου ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἥδη τοῖς γεγυμνασμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὰ κλίνης, ὀφόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸ ναβούθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ προῖκα τοῦ προαγμένου ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλοιτο χρήσασθαι αὐτῷ, ἀγρὸν μὲν ὄντα ὑπὸ ἀμπελῶνι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυνῶν διαπαντηθῆναι συμβῆναι, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ παῖ αὐτοῦ τὸ γένος ὑπολείψει, τοιαῦτα ἀσεβήσαι τετολμηκότος, καὶ πρὸς τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀπηνηκότος. ἀχάβῳ δὲ, λύπη τῶν προαγμένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς τοῖς ποσὶ διῆγε, καὶ ἀπόμενος τροφῆς, ἀνομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸν θεὸν ἵτως ἐξιλεούμενος. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τοῦ τὸ γένος τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τεθνηκόσι μεταγνοεῖ. τελέσειν δὲ τοῦ ἀπειλὼ ὅτι τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τοῦ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit: qui eueſtigio prophetare occœpit, relictisque bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt priùs ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum ſequutus eſt, indiuiduus poſt hæc miniſter ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita ſe habuerunt.

XIV. 3. Reg. 21.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum. gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſcitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quàm ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Naburhus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac regi feciſſe conuitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſuadétque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiſo vero domino eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurparet. Quem vbi àd ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudiſque pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damaſci & Syriæ rex bis contra Achabum duſto exercitu proſligatur.

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἀδὰρ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἦλθεν ἐπ' ἄχαβον στρατιὰν ἀγείρας καὶ ἡττήθη.

3. Reg. 20.

DVm hæc circa Achabum geruntur, eodẽ tempore Adadi filius Syrorum & Damaſci rex contractis è toto regno ſuo copiis, aſcitiſque vltra Euphratem triginta duobus ſociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligẽs ſe imparem eius copiis, à congreſſu quidem abſtinuit, ſed coactis ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus ipſe manſit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmiſſimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obſeſſam vrbẽ oppugnare cœpit. miſſoque caduceatore ad Achabum, petiit vt ſibi liceret legatos ad eum mittere, propoſituros quidnam peteret: quo impetrato cùm veniſſent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores eſſe Adadi. quod ſi ipſe quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his ſumere, abducto exercitu regem obſidionem ſoluturum. Achabus verò iubet legatos regi ſuo renunciare, & ipſum & ſuos omnes, facultatéſque vniuerſas in poteſtate illius fore. Poſt hanc legationem rurſum aliam Syrus miſit, poſtulans vt quandoquidem ipſius confeſſione omnia ſua eſſent, admitteret craſtina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos ſcrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, ſibi haberet. Achabus lætus ſecunda legatione Syri, aduocata concione, dicit ſe libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos ſuos, omnéſque facultates proprias fuiſſe traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiiſſe. Nunc verò miſiſſe eum famulos qui omnium ædes ſcrutentur, & nihil in eis quod ſit pulcherrimum relinquant, nimirum belli anſam quærentem: vt quandoquidem ſciat propter amorem ciuium paratum rebus ſuis non parcere, occaſionem belli ex illorum rebus arripiat, facturum ſe tamen, quicquid ipſis viſum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum eſſe cum ſuis mandatis inſolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc reſponſũ referendum dedit, quòd primis poſtulatis nunc quoque conſentiat ſecuritatis ciuium gratia, poſteriora non admittat. atque ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe verò parem illis aggerem excitaturum, ſi vel pugillum terræ ſinguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò reſpõdẽte, inter armatos non verbis ſed factis decernẽdum, legati reuerſi cœnanti tum fortè cum triginta ſociis regibus reſponſa referunt. Ille eueſtigio mandat circũuallari vrbẽ & aggerẽ erigi,

Τῶν δὲ περὶ τὸν ἄχαβον ὄντων τοιούτων κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τοῦ ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῆς σύρων καὶ δαμασκηνῶν, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχοις τοῖς πέραν εὐφράτου βασιλέας πεποιημένος ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅπως τὸν ἄχαβον. ὁ δὲ ἐκ ὧν ὅμοιος αὐτῷ τὰς στρατιὰς, τοὺς μὲν μάχιμους μὴ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὕτη λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τὰ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ὅπως σαμαρείαν, καὶ περικαθήσας αὐτῇ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς ἄχαβον, ἠξίου πρεσβύτας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, οἳ ὧν αὐτῷ δηλώσει τὸ βέλτιστον. τῶν δὲ ἱερομνημόνων βασιλέως πέμψαντος ὅπως ἐρωτήσωσιν, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατὰ τὴν τολμὴν τοῦ βασιλέως, τὴν ἀχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. εἰ δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτοῦ τούτων ὅσα βέλτιστα συγχώρησιν, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ ἀχάβος, τοῖς πρέσβεσιν εἰπόντος προθυμεῖσθαι λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελλάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ἀνομολογήσασθαι εἰ πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὀπτῶσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρευνήσασι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκέλευσε δίδοναι πᾶν ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς θῦρσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψειν. ἄχαβος δ' ἀγαθεὶς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τὴν τοῦ βασιλέως, σωναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἕτοιμος εἴη καὶ στοργὰς αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παραδίδοσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης εὐδαιμονίας καὶ κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὑπεσχῆσθαι τὴν πρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νυνὶ δὲ ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκείας ἐρευνήσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, παρέφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δὲ ὑμᾶς οὐκ ἂν φείσαιμι, ἀφορμὴν ἂν τοῦ δεῖν τῶν ὑμετέρων ἀνδρὸς παραγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τοῖς κατ' αὐτὸν συνεβάλλετο, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασιν ἀποκρινάμενος λέγειν ἀπῆλθεν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμενῆ τῆς τοῦ πολιτοῦ ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ἀξίωσιν οὐκ ὑπανύσει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, τέλος ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τοῦ τείχων, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπιχειρεῖν αὐτὸ τὸ στρατιὰ, καὶ δράκα γῆν λαμβάνουσαν. ἐμφανίζων αὐτοῦ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τῷ δ' ἀχάβου μὴ καυχᾶσθαι δεῖν ὡπλισμένου καθωπλισμένῳ, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρίνεσθαι

ὁμόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ διπνοοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸν ἀπόκρισιν. ὁ δὲ, δυθέως τέτο προσέταξε, καὶ προσχαρακοῦν τὴν πόλιν, καὶ χώ-

καὶ χώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα ἕτοιμον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἐπεὶ δὲ Ἄχαβος τῶν περὶ τὸν Μιχαίαν ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ θαῤῥεῖ ἢ καὶ τὸ φόβων ἀπολύει), προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος, καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῶν πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένῳ δέ, διὰ τίνων αὐτὴ ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡνιοχείᾳ σὺ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς διαρέθησαν δὲ ὡς διακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο, μαθὼν τὴν σύνοψιν προὶ δύναμιν καὶ αἴνεσιν τεθαμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δὲ σκοπῶν ἀπηγγελκότων τῷ Ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὐτοῖς εἰς μάχην ὧσι προσεληλυθότες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, αὐτὸς δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. εἶχε δὲ ἑτοίμως Ἄχαβος καὶ τὰ ἄλλα στρατιὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνουσι καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τοῦ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τούτους νικῶντας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὰ ἄλλα στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, ἀφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς Σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. ἐκ γὰρ προτεδόκων αὐτοὺς ἐπεξελθόσθαι. καὶ διὰ τοῦτο γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέβαλλον, ὡς τε τὰς παυοπλίας ἐν τοῖς στρατοπέδοις φόβου ζας καταλιπεῖν, καὶ τὴν βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. Ἄχαβος δὲ, πολλοὺς ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους λῦσεν, ἀναρῶν αὐτοῖς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλοῦτος δὲ ἦν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα τοῦ Ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τῷ δὲ προφήτῃ θεασαμένῳ φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ὀπίσω πάλιν ἔτει στρατεύοντος ἐπ' αὐτὸν τῷ Σύρῳ, ὁ μὲν Ἄχαβος, πρὸς τούτοις ἦν. ὁ δὲ Ἄδαδος, διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης, μετ' ὀσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβουλεύσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς μὴ ὀπίσω στρατεύσηται τοῖς Ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναθαι τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταγρεῖν, αὐτὶ ἐκείνων σατράπας καταστήσαντα. εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τοῦ χώρας τὰ αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρηκὼς καλῶς ἅπαντες διεκόσμησε τὴν δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε ὅπου τοῖς Ἑβραίοις, καὶ γενόμενος πρὸς πόλει τινὶ, Ἄφεκα δὲ αὐτη λεγομένῃ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. Ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτοῖς μὲν τῆς δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπιδόντα βαλλόμενον. τοῦ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτοῖς φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ὑπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ὑπαρχουσαν ὅπερ καὶ ἔδοξε τοῖς Σύροις, ἐπὶ μὲν ἡμέρας ἑπτὰ ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δὲ ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ τὸ ὄρθριον προσελθόντων ἐπὶ τὸ στρατοπέδου τῶν πολεμίων, καὶ συμβαλόντων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ Ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, κατέκοψε τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens eximit, dicens Deum pollicori, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi successere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cædendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumque in sua ditione tam equitum quam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, dedítque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia, in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit, quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, dedititium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere. Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, reddituruſque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Sirorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vt vulnus ſibi in caput infligeret, addẽs Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita euenisſet, alterum propheta adit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo meritò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Michæas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animadnerſurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', καὶ ὑπὸ τῶν ἁρμάτων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν ἄφεκα πόλιν αὐτῷ, ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῷ τειχέων αὐτοῖς ὀλιγεσόντων, ὄντες διςμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ σύρων ἀδαδος, φεύγων μετά τινος πιςοτάτου τῷ οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δέ, φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων τοὺς τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ δυνήσεσθαι τῷ σωτηρίᾳ χρῆσαι μόνους τῷ σωτηρίαν αὐτῷ παρὰ ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δέ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκια τὰ κεφαλῶν περὶ θέμενοι, ἅπερ ἦν τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ τὸν χαίρετος γενησόμενον. ὁ δέ, σωτήριόν φησας αὐτῷ περιόντι, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, πιμελῶς καὶ εὐνοϊκῶς αὖθις ἀδελφῷ προσήκοι κατεπηγγείλατο. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρορθέντες ἐκ τῆς οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δέ, προσεκυνήσαν αὐτῷ. ἄχαβος δὲ ὀπίσω αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ὅπι τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀτόπων προσδοκᾶν. ἀδαδος δ' εὐχαριςήσας, καὶ παρ' ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὑπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῷ ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπωλώλεκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ δαμασκὸν, ὡς τε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀπῆσεν. γυμνῶσαν δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ ἄχαβος, ἀποπέμπει εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς ἀδάδου τοῦ σύρων βασιλέως στρατείας, ὅπι ἄχαβον καὶ τοὺς ἰσραηλίτας, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα προσελθὼν ἑνὶ τῷ ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο δὲ ποιῆσαι, κατὰ βέλησιν τοῦ θεοῦ. τοῦ δὲ μὴ πειθέντος προσεῖπεν αὐτῷ ὡς δακύσαντι, τῷ τοῦ θεοῦ προσαγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβάντος δὲ τούτου ταὐθρώπῳ, προσεῖσιν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσάσσων. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρᾶνιον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συνεστρατεῦσθαι, καὶ ὡς ἁλαβεῖν ὅπι φυλακὴν τινὰ τῶν αἰχμαλώτων ὡς τοῦ ταξιάρχου. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ ὡς δεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπειλήσας δὲ αὐτῷ εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτενεῖν. δίκαιον δὲ φήσαντος ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν, διεγνώσκετο ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. κέχρηται δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡγουμένῳ πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφείλε αὐτὸ διαφθαρὰν τὴν πρωείαν ἀδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελθόντ', καὶ ποίᾳ μὲ ἀποθανεῖν αὐτὸ ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸ μὲν, ἐγκλειοθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν. συσκευχυμένος δ' αὐτὸς ὅπι τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'. CHAP. IX.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐπάνειμι δὲ ὅπῃ τὴν ἱεροσολύμων βασιλεία ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν τοῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τοῦ ὑπεινόων χώρᾳ κατασήσας, ἃς ἐν ἦτεν ὑπὸ ἀβιᾶ τοῦ πάππου καταλειφθείσας τῆς ἐφραϊμιτικῆς ἐπαρχίας, ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φοβερὰς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ἁμαρτίας τε καὶ σκαιότητα τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ ὅσιος, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τοῦ ποιήσει καὶ προσθήκας τῷ θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλοῦτόν τε ποιῆσαι βαθύτατον, καὶ δόξαν ἀρᾶσθαι μεγίστην. ἔτῃ δὲ βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ χώρας, ἐπέλθοι τὴν γῆν προσελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν ὑπ' αὐτὸν διδάξαι κατὰ πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ ἀσεβάζειν τοῦ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἤθη πᾶν τὸ πλῆθος ἔτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. εἶτε πρόχωροι διετέλουν σπεύδοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ παλαισινοὶ, ἕκατὸν ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἑπτακοσίους κατ' ἔτος ἀρνας ἑξήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. καὶ ἐλέφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυρῶσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους κατέπεμπε. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες ἑπτακοσίων, ὧν ἔδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννοῦ δὲ, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς ἦν ἡγεμὼν, καὶ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ προσένειμε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωσεμῷ τὴν ἀχάβου θυγατέρα τὴν τοῦ δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. προὐθύμει δ' αὐτὸν μετὰ στρατιᾶς εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀπολυθέντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονία. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι κατὰ τοῦ σύρου βασιλέως, ἵνα τὴν ἐν γαλαδίτιδι πόλιν ἀράμαθαν ἀφέλῃται. τοῦ γὰρ πατρὸς αὐτοῦ πρώτων τυχεῖν, ἀφῃρῆσθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τοῦ δὲ ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ εἶ δυνάμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δυνάμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ἐπὶ τοῦ ἰδίου θρόνου ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἰ τινες εἶεν προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀνακρῖναι, περὶ τῆς ὅπῃ τὸν σύρον ἐξέσθαι, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. καὶ γὰρ εὐφυὴς καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅπῃ ζέα τις διαμείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὴν ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quò factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos parémque hœdorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ducebat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, beniguiſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACHab verò accitis suis prophetis numero quadringẽtis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percõtatusque est Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci missus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quam malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cedendum sit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sãguinem, quemadmodũ lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qui longe præstantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd periturus sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quòd hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandã cornibus vniuersam Syriã. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι τὸν θεόν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ἐπὶ ῥαμὼθ τὸν ἀδαδου νίκην καὶ καθάρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐνέφερεν μέλλοι τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐπιστρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τῇ σύρῳ, καὶ λήψεσθαι ὑπήκοον αὐτὸν ὡς τὸ πρῶτον. σωσεὶς δὲ τὸ λόγων ἰωσαφάτου, ὅτι ψευδοπροφήτας αὐτοῖς ἀπαντυγχάνειν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ἔστι προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔστι μὲν ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τῶν σύρων βασιλέως, καὶ δι' τοῦτο ἐν φυλακῇ πού αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δύνεχον, ἄγει τὸν μιχαίαν. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ὁ δύνεχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐᾶν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ τἀληθὲς ἐκέλευε. συνωμόσατο, δεῖξαι τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀπημένων τὰ πόιμνια. ἔλεγέ τε σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀπαντήσειν εἰς τὰ ἴδια, πεισεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὰ ταὐθρώπου πρός με διαθέσεις. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρορμήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲ ἐᾷ ἐπ' ἐννοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα σωφρονεῖν. ἔλεγε γὰρ τοῦτον προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρᾷ πόλει, ἐν τῇ ναβεθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ ναβέθου τοῦ δι' αὐτὸν καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔστι ψεύδεται τοῦ κρείττονι προφήτῃ τἀναντία λέγων, ὃς πρὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταῦτα τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ ἔστιν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. δυεῖν γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφάτω με τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξηράνε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντως ἡμῶν. ὡς οὖν πληξάντος αὐτοῦ τὸν μιχαίαν, συνέβη μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαῤῥήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν προὔθυμος ἦν ὅτι τὸν σύρον. σὺ γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανοτέρους ποιεῖ τἀληθῆς, τοῖς ψευδοπροφήταις, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δ', σιδήρεα κερατα ποιήσας λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν κατασκέψαι συνέσει, μιχαίαν δὲ μετ' ἐκ πολλοὺς ἡμέρας εἰπόντα

τὸν

τ σεδεκίαν Ζαμεῖον ἐκ Ζαμείας κρυβησόμενον ἀμείνω, A
ζητοῦντα φυγεῖν τ ψευδολογίας τ ἅλωσιν, ἐπέλευσεν
ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχάμωνα
τὸν τ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ
ὕδατος αὐτῷ πλειότερον. καὶ ἄχαβος μὲν, καὶ ἰωσάφα-
τος ὁ τοῦ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυ-
νάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθλιν πόλιν τ γαλααδίτιδος.
ὁ δὲ τ σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτὸ τ στρατείαν, αὐτὸ-
πτήναλλε αὐτοῖς τ αὐτὸ στρατηγὸ. καὶ ἐκ ἄποθεν τ ἁρα- B
μαθης στρατοπεδεύειν. συνέβαινε δὲ, ὅτι ἄχαβος καὶ ἰω-
σάφατος, ὑποθέσεις τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ δὲ ἱεροσολύ-
μων βασιλέα, τ αὐτὸ στολὴν ἔχοντα στιῶναι ἐν τῇ πα-
ρατάξει κατασοφιζόμενον τὰ ὑπὸ τῶν μιχαίᾳ προφη-
μένα. ἔδρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ διὰ τοῦ χήματος. ὁ μὲν
γὰρ ἀδαδος ὁ τ σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ
διὰ τ ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τ
βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ σύροι, τῆς συμβολῆς
γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐσῶτα πρὸ τ τά- C
ξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ'
αὐτὸν, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν
ἐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης
δὲ ἠοῦς ἄχει δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ
νικῶντες, ἀπέκτειναν ὐδένα κατὰ τ τῶ βασιλέως ἐντο-
λήν, ζητοῦντες τ ἄχαβον ἀπελεῖν μόνον, καὶ δύρειν ἐ
δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τ ἀδάδου ἄμανος
ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πεζώσκει τ βασιλέα D
διὰ τ θώρακος, κατὰ τ πνεύμονος. ἄχαβος δὲ τὸ μὲν συμ-
βεβηκὸς ἐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ
ταραχθῆναι. τ δὲ ἡνίοχον ἐκέλευσεν ὑπιρέτην τὸ
ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν τ μάχης. χαλεπῶς δὲ βεβλῆσθαι
καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δὲ, ἕως ὀψὲ τὸ ἅρματος, ἄχει
δύνοντος τ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν
σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν
εἰς τ παρεμβολήν. διηλώσαντος δὲ τ στρατοκήρυκος ὅτι
τέθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. νομίσαντες E
δὲ τ ἄχαβον νικηθὲν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάψαι. καὶ τὸ
ἅρμα ἐκπλυναίτης ἐν τῇ ἱερᾷ κρήνῃ, ἣν δὲ καθη-
μαγμένον τῷ τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τ ἡλία προ-
φητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀπελιχμήσαντο
τὸ αἷμα. αἱ δὲ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν
λυόμεναι τοῦτο διετέλουν. ἀπέβαινε δὲ ἐν ῥαμαθῶν,
μιχαία τοῦτο προειρηκότος. συμβαίνων οὖν ἀχάβῳ τ
ὑπὸ τ δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τι τὸ θεῖον F
ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχῃ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀλη-
θείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ βέλησιν πιθανώτερα δο-
κεῖν. ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας, καὶ τ δόξαι τῶν
ζώντων προγνώσεως ἐστὶν ὅτι συμφορώτερον, παρέ-
χοντος ἅπαν τοῦ θεοῦ, τὰ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε
πάλιν ἐκ τῶν πρὸς τὸν βασιλέα γενομένων σοχαζο-
μένους προσῆκε τῷ τοῦ χρεὼν ἰσχύι, ὅτι μηδὲ προ-
γινωσκόμενον αὐτὸ δύνασθαι ἐστιν. ἀλλ' ὑπάρχεται
τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησάς, ἃς εἰς τὸ πρόθυμον αὐτῶν κρατήσασ προάγῃ. φαίνῃ δὲ καὶ
ἀχαβος ὑπὸ τούτου τῷ ἤθει ἀπατηθείς, ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τῷ ἥττονι. τοῖς δὲ τὰ πρὸς
χάριν προφητεύσασι πειθείς, ὑποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magiſtratum vrbis haberi in cuſtodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges verſus Ramatham cum copiis profecti ſunt. quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha caſtra poſuit. Conuentum autem erat inter reges ſocios, vt Achabus priuato habitu verſaretur in prælio, Hieroſolymitanus verò ſumpto Achabi cultu ſtaret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. ſed inuenit cum fatum etiam ſine inſignibus. Addus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, ſed ſolum regem Iſraelitarum. Syri verò primo congreſſu videntes Ioſaphatum ſtantem ante aciem, rati eſſe Achabum impetu facto eum circumuenerũt: ſed poſtquam è propinquo cognouerunt eſſe aliũ, omnes ſe retro receperunt. à mane autem vſque ad veſperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, ſicut eis mandatum fuerat, ſolũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, miſſa in incertum ſagitta, regem per thoracem in pulmonem ſauciat. Achabus autem noluit hoc ſcire ſuum militem, ne terga verteret: ſed aurigam iuſſit currum extra prælium euchere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perſtitit tamen in curru vſque ad ſolis occubitum, & tandem profluuio ſanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri ſe in caſtra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum eſt, ſolutis caſtris domum quiſque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc ſepulturæ traditur. & cùm curtus regius cruore fœdatus ad lezarę fõtem eſſet ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius ſanguinem: & meretrices poſthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem eſt apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriuſque prophetæ prædictionem euentus conſecutus eſt, veneranda ſunt illorum oracula, eiſque ſemper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur ſermonibus: nec aliter exiſtimare quàm quòd nihil ſit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco ſubit animum, quòd inſuperabilis ſit fati neceſſitas, quæ etiamſi præſciatur, præcaueri tamen non poteſt: ſed tamdiu homines ſibi vana ſpe blandiuntur, donec in illius caſſes incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius ſuccedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως στρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅπλ μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλεύων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οπ στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.

Στρατία τοῦ ἰωράμου τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως ὅπλ τοὺς σύρους. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τοῦ ἱππάρχου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οπ ὁ ἰηοὺς ἐβασίλευσε τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη ἑξῆκοντα, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅπλ γυναῖκας τέσσαρας. Κεφ. ς.

Ως γοθολία, τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅπλ ἔτη πέντε. καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπλ τοὺς ἱεροσολυμίτας, καὶ ὕστερον ὅπλ τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατευσάμενος ὅπλ ἰδουμαίους, καὶ ἁμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πέριξ ἐθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οπ στρατευσάμενος ἀρασὴν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅπλ ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζην τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τοῦτον αὐτὸν, ὅπλ δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως ὑπὸ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὸν βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους αἰχμήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε ὑπὸ κράτος τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῶν ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκίσας ἐκ δ' περσίδος τὸ τῶν κεθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Iorami Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contrà Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rale Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassar Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

Κεφάλαιον ά. A CAP. I.

Ὡς στρατευσάμενος ὁ Ἰώραμος τοῖς Ἰσραηλίταις ὑπὲρ μισθοῦ κρατήσειεν αὐτῶν.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὑφ' ἡγεμονίᾳ. εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἄχαβον τὸν τῆς Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ὑπὸ τῶν σύρων βασιλεῖ πολεμουμένῳ ὑφ' ἑαυτῷ γενομένῳ, ἐποιεῖτο ὁ προφήτης συντυχὼν ἤρξατο τῆς πρὸς Ἄχαβον συμμαχίας ἀνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν γὰρ θεὸν, ἀνδρῶς μὲν ὅτι τούτῳ δέοντι θύων. ῥύσασθαι μέν τοι, καίπερ ἡμαρτηκότα, δέον τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ὄντα ἀγαθὸν ἔλεγεν ἐν τῇ πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἐυχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἔπεισεν τῷ θεῷ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε περερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάττε νόμιμα τὰ δέοντα μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δίκας ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτῷ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ὕπως ὡς τὸ δίκαιον προτιμῶντος, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ἀφορμῇ δέον πλεῖστον ἢ δέον ὄλιγους ἐφ' δικαιοῦντων. βεβαιῶν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, ὅπως ἀμφοῖν ὅπ, καὶ τῶν κρύφα πραττομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν τὰ πρῶτα τῶν πλήθους φερομένων. παραινέσας ὅπως μελέτης καὶ δίκης ποιεῖσθαι πᾶσας μὲν τὰς κρίσεις. αἱ δὲ περὶ μειζόνων δέοντος ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μετὰ πλείονος ἀσυδοῦς ἀποφανεῖσθαι δικαίως περὶ τῶν προκειμένων. μάλιστα γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν ἐφ' τῷ θεῷ συμβέβηκε καὶ βίαιον ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκει ἀσυδαίας ἐφ' καὶ δικαιοτάτας. ἄρχοντας δὲ

IOsaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deũ enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutísque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos prius monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. *Reg.* 3. 2. *Paralip.* 19.

numero præpoſuit, Amaſiã ſacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balſamum. Ioſaphatus autem cùm audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuináque ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigêre, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantùm pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos canebant. Diluculo verò progreſſus rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendáſque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idque mox etiam exequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debacchantur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fierer. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi ſãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

A αὐτῷ ἀποδίκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐπαίρεις. ¶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τέτον τὸν τρόπον διέταττε τὰ παράγματα. καὶ ἦ τὸ αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μοαβίται ¶ ἀμμανίται, συμπαραλαβόντες καὶ ἀραβων μεγάλων μοῖραν, καὶ καταστρατεύονται πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν χειμῶνι πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τεσσαράκοντα ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. γῆ δὲ αὐτῇ φοινὶξ ὁ κάλλιστος, ¶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας ἦ ἰωσαφάτης ὅτι τὰ λίμνῃ διαβάντες οἱ πολέμοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῆς ἱεροσολυμίτιδι εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατὰ πρόσωπον τῦ ναῦ πύχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν παραχεῖν αὐτῷ δύναμιν ¶ ἰσχυὶ, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὅπλα στρατεύσαντας. καὶ δὴ τέτο ἐνθυμᾶται τοὺς τὸ ἱερὸν κατασκευασαμένους αὐτὸ, ὅπως ὑπερμαχῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμυνῦνται, οἱ τὰ ἀπ' αὐτὸ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτοί. ταῦτ' ἐχόμενος, ἐδάκρυσε. ¶ σύμπαν ἦ τὸ πλῆθος, γυναῖξιν ἅμα ¶ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις τῶν προφήτης παρελθὼν εἰς μέσα τὰ ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρός τε πλῆθει λέγων, καὶ τὸν βασιλέα, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεων, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προσέταξε ἦ τῇ ὑπάτῃ τὰ στρατιᾷ ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένη δὲ ἐξοχή. ¶ μὴ συμβαλεῖν μᾶλλ αὐτοῖς, σαφῶς ἦ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τὸ ἦ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲ βασιλεὺς ¶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅλῃ προσέπεσον, καὶ χαρίσασθαι τῷ θεῷ ¶ προσεκύνουν. οἱ ἦ λεῦται, τοῖς ὀργάνοις διετέλεν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ ἔρημον, τὰ ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πίστιν ἔχειν τοῖς ὑπὸ τῦ προφήτυ εἰρημένοις, καὶ μὴ καταστάσεσθαι μὲ αὐτοῖς εἰς μάχην. προσπαραμένους ἦ τοὺς ἱερεῖς μὲ τὰ σαλπίγγων, καὶ λεύτας μὲ τὰ ὑμνωιδῶν, δύναεσθαι ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὰ χώραν ἡμᾶς καὶ τῶν πολεμίων. ἤρεσε δὲ ἡ τῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίησαν. ὁ ἦ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ ἦ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπεκτεινον, ὡς ἐκ τοσαύτης στρατείας ἀπαστοθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὰ φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοῖς πολεμίοις, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤθη μὲν ὅτι τῷ καθ' ὁδὸν τῆς τῦ θεῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτῦ τὰ νίκην ἔδωκεν. ἐπέρρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὰ παρεμβολὰ τῶν ἐχθρῶν ¶ σκυλεύσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅλῃ τρεῖς ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀπρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ ἦ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὰ τῷ θεῷ δύναμιν ¶ τὰ συμμαχίαν ὑπελόγησεν, ἀφ' ᾧ καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναζεύξας τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν αὐτοῦ πρὸς εὐχαρίστους καὶ θυσίας ὅλῃ πολλὰς ἡμέρας μὴ μόνον δὲ καὶ τῶν πολεμίων αὐτὸ ἀφθορὰν, ἀκουσθεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντες ὅτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ τῷ θεῷ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ ἰωσαφάτης μὲν ἔκ τε μεγάλης δόξης ὅτι τε δικαιοσύνη καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διήνθει. ἦν δὲ φίλος τῷ τοῦ ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν κοινησας ὅπως καταπλεύσωσιν, εἰς τὸ πόντον πλεόντων, καὶ τὰ ὅπλα θεάσηται μεγάλης ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ δι' ἃ τὸ μὲν οὐκ ἔπλευσαν. τὰ δὲ ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ἰεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτ ἕως εἶχεν. ὁ δὲ ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐπὶ σαμαρείᾳ πολέμιος τὸν πατέρα, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ παρανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξαμένῳ. τλεὼ δὲ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν μωαβιτῶν ἀφίσταται βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τοῖς φόροις οὓς ἔπαγεσθαι ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συνέβη δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ τῆς στέγης τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκάρων θεὸν μύαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυθησόμενον περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προστάξειν αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυθησόμενος αὐτὸν εἰ θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυθησόμενος. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ἀποστρέψαι καὶ φάσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ δι' αὐτοῦ τὴν νόσον. τῶν δὲ ἠλίᾳ ποιήσαντος καὶ προστάξειν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, πρὸς χρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μηκέτι προσωτέρω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κακὸν ἕξει νόσος. τοῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασὺν, καὶ ζώνην περιειλημμένον δερματίνην. σωεὶς δὲ ἐκ τούτων ἠλίαν εἶδε τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν τάξιαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀναβαίνοντα πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. ὁρῶν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς τάξιαρχος ὅτι τῆ κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύων γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἀκόντα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πείρᾳ τοῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, δύξασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι τοὺς τραπώτας καὶ αὐτὸν, δύχεται, καὶ φρικὴν κατενεχθεὶς, διαφθείρει τόν τε τάξιαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὸν δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει τάξιαρχον ὅπως τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους καὶ τὸν πρῶτον ἀπώλεσεν. ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ καταβαίνοι βουλόμενος, δύχεται κατ' αὐτοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλλον τάξιαρχον. πυθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὤν, καὶ λίαν ὑπεικὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅπου τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν εἶδε τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως δόγμασιν ὑποκρίνεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ κατὰ τὰ αὐτοῦ αἰτίαν ἦλθον. ἐλεήσαι δὲ αὐτὸν ἠξίου καὶ σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβαίνειν πρὸς τὸν βασιλέα.

A vt res eius ſub diuini numinis tutelà eſſe pro comperto crederent : manſitque vſque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt vt hæc cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato.

B Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autẽ vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis abeo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos : iuberétque eos reuerti, & regi dicere eum nõ reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quod demirãte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiũt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi : iuſſiſſeque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebãt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intelleXiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt niſi ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horũ militũ volens ac libens deſcẽde, nóſque ad regẽ ſequere.

II. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit, vir alioqui nō ignauus, & ad res gerēdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exēptus est, nec in hodiernū vsque mortaliū quisquā scire potuit quisnā fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sactis libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vēturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantā iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deū quānā sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ὑποδεξάμενος ἡ τ δεξιότητα τ λόγων & τὸ ἀσεῖον τῆ ἤθους ὁ ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὠδηγούμενος ἡ πρὸς τ βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ κὴ τ θεὸν ἐδήλωε λέγων. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸ ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, κὴ περὶ τ νόσου οὐδὲν ἀληθὲς προφητεῖν δυναμένου, πρὸς ἡ τ ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτῆ πευθανόμενος ποδαπὸν ἔσεσθαί σοι τὸ τέλος τ νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ. & ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προ-
B εῖπεν ἠλίας ἀπέθανε. δέχεται δ' αὐτὸ τ βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπας γὰρ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ ἡ ἰώραμος οὐδὲν, πρὸ πατρὸς τ πονηρίαν χρησάμενος, κὴ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεὸν. παρεὶς γὰρ τὸν θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ᾗ ἡ τἆλλα δραστήριος. κατ' ἐκεῖνον ἡ τ καιρὸν, ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. κὴ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τ σήμερον αὐτῆ τ τελευτήν. μαθητὴν δ' ἐλισαῖον κατέλειπεν, ὡς & πρόσθεν ἐδηλώσαμεν. πρὸς μὲν τοι γε ἠλίαν κὴ ἐνέχυρα τῆ γνησιότητος
C πρὸ τ ἐπομβρείας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγράπτου βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θανάτου δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ὑπολαβὼν ἡ τ βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τ μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλεῖ, μισαῖ ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας ἑκατὸν πρόβατων συὶ τοῖς πόκοις. συναθροίσας συὶ οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε κὴ πρὸς ἰωσαφάτην, ὠδυκαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῆ τῷ πατρὶ,
D συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἐνφέρειν μέλλοντι, ὑπὸς αὐτὰς αὐτῷ τ βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ κὴ τῷ ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγωνίσειν ὄντα ὑπ' ἐαυτὸν στρατεύσειν. ἰώραμος ἡ τοίνυν αὐτῷ τῷ ὠδῷ τὸ ἰωσαφάτου πρὸς τ συμμαχίας κομισθέντων παλαιῶν τινὶ αὐτῆ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τῷ βασιλέως τῷ ἱεροσολυμιτῶν, δύξαν αὐτοῖς δι' τ ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας ποιήσασθαι τινὶ ὁδοιπορίαν ὅτι
E τοῖς πολεμίοις, ὡ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τ ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ ξεῖς βασιλεῖς ἐπὶ τῷ ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῷ, κὴ ὁ τῆς σαμαρείας κὴ ὁ τῆς ἰδουμαίας. κὴ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι & τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῷ ἡγουμένων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα ἡ τὸν ἰώραμον, κὴ ὑπὸ λύπης ἐνβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἁπασάμενος ἀγάθοι τοὺς ξεῖς βασιλέας ἁμαχητὶ ὠδηγήσωσιν αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε
F ἡ αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, κὴ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τῶν θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτῷ μάθωμεν ὠδὰ τοῦ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ὄξιν. οἰκέτου δέ τινος τῷ ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλίᾳ μαθητὴν ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ ξεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅτι τινὶ συνελήλυθεν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω
G τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅτι τῆς στρατᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. τοῦ δ', μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κὴ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, ἐκεῖ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐνθεῖτο προφητεύειν κὴ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμώσας τ θεὸν ἐκ οὐ ἀποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα κὴ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζή- A
τησε δὲ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γλυόμενος
προστάξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς
ὀρύξαι βόθρους. ὅτε γὰρ νέφος, ὅτε πνεύματος
γλυομένου, ἔτε ὑετῶ καταῤῥαγήσοντος, ὄψεσθε πλή-
ρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τῦ ποτῦ. ἔσαι δ' ὑ-
μῖν οὐ τῦτο μόνον παρὰ τῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατή-
σετε τῶν ἐχθρῶν & καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πό- B
λεις λήψεσθε τῶν μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν
κόψετε, τὴν δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ πο-
ταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τῦ προφήτου,
τῇ ὑπερῃ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρῶς
ἐῤῥύει. πολὺ γὰρ ἀπὸ τειῶν ἡμερῶν ὁδῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὕσαι σωιέπεισεν, ὥς τε δύρεῖν τὴν στρατιὰν, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς ῥεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδί- C
ζοντας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου ποιεμῶντας τὴν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δύθις συλλέξας στρατιὰν ἐπέλυσε, καὶ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τῦ ἡλίυ τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ ἀπὸ μακρᾶς ἰῶ τῆς μωαβίτιδος) αἵματι τὴν χροιὰν ὅμοιον, πόρρω γὰρ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτονο- D
κότων ἑαυτοὺς ἀπὰ ἀλλήλων, καὶ τῦ ποταμῦ αἷμα αὐτοῖς ῥέοντος. τῦτο τοίνυν ὥσπερ ἔχειν ὑπολαβόντες ἠξίωσαν αὐτοὺς ὅπη ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων ἐκπέμψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὁρμήσαντες ὡς ὅπη ἑτοίμην ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ ἀπατᾶσθαι μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρὶν εἰσάντων δ' τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διασπαρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ' εἰς τὴν μωα- E
βιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνισαν πληρωσάντες τῶν ἐκ τῶν χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, & τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν σωδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁλῶναι κατακράτος, ὥρμησε F
μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν ἀπὸ τῦ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὁμέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, ἐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ἀλλὰ συντυχὼν ἐπιμελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. τὸν γὰρ τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὥς τε πᾶσι φανερὸν γε- G
νέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, κατέκτειναν δ' ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν ἀπέστρεψεν. ἰωσαφάτης δ' ὠφεληθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης ἀγαγὼν, ὀλίγον ἐπιβιώσας χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀπέθανε, ζήσας ἀεὶ μὲν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἐν μνήμασι τῶν Δαβίδου ἔργων.

Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu suppetente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter fitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum iglarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. Seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocautoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II. A Κεφάλαιον Β'.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς Ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κατέλιπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἄρξοντα δὲ ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. ταὐτὸ γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ τῆς μητρὸς ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τοῦ ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου δὲ παιδί. ὑποστρέψας δὲ ἀπὸ τῶν μωαβίτιδος ὁ τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε συνεπανήγαγον καὶ τὸν προφήτην, ὃς τὰς πράξεις βέλομαι διελθεῖν. λαμπρὰ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσορίας ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ τινὰ τῶν ὠβεδίου, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς καὶ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὑπὸ δ' ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρεθησομένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου ζαφλιῶν κεκρυμμένους. ἐπὶ μὴ τῷ τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἀγαθὰ νεῖν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτῶν τε καὶ τὰ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν τινὰ δρᾶσαι τε καὶ βοηθεῖαι. πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι δηλοῖ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον ὀλίγον κατὰ κεραμίου. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν αἰτῆσαι χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ θύρας ἀποκλείσασαν τοῦ οἰκήματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανείσασιν ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. χρήσεσθαι δ' αὐτὴν καὶ περισσεύειν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ὡς πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων καταλήψεσθαι. καὶ ἐλισσαῖος μὲν ἔτους ἀπήλλαξε τὴν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραινῶν, ἔνθα γὰρ ἂν αὐτῷ σύρεις τινὰς ἴοι ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ὡς ὑπὸ τῶν θήρας ὥρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἀδὰρ δὲ, τῆς ὑπὲρ βυλῆς ἐξαμάρτων, ὡς τῶν ἰδίων αὐτῷ καταμεμυσάντων τὸν ἐπίδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προδότας ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτῷ, καὶ θανάτου ἠπείλει, φανερὰς τῆς ὑπουργήσεως, ἐν μόνοις ἐκείνοις ὑπισχνούμενος. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων μὴ ψεύδεσθαι δοκεῖν αὐτὸν, μηδὲ ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκότων τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἁμαρτανόντων αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι ἐλισσαῖός ἐστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μείζω αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βουλευόμενα, προστάξει πέμψαντα μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδαρ ὅτι τὴν πόλιν δύναμιν πολλῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ τάχους δεομένων πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θείᾳ συμμάχῳ καταφρονῆσαι, ἀδεὴς ὢν.

παρε-

A παρεκάλει τε τῷ διακόνῳ πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν ἐλπὶ θάρσος ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν ὡς δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῶν εὐχῶν τοῦ προφήτου γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θεράποντι περὶ τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέχει. ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρσῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρῶσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐταῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς B ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένου δὲ καὶ τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ἐπιζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ, τὸν προφήτην ἐλισσαῖον εἰπόντων, παραδώσειν ὑπέσχετο, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπισκοτισμένοι σπουδάζοντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ περιστῆσαι τοῖς C σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τῷ θεῷ δὲ ηὔξατο καθᾶραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, ἑώρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτως θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τοῦ βασιλέως ἰωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντισθῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν D ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι τὴν ἐκείνου χώραν. θείᾳ δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐλθεῖν. συνεβούλευσέ τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἰώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθόμενος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύρους, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῶν δ' ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἄδερ E τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ᾧ τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν ἐλισσαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων περιέσεσθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν F ἰώραμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σαμάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ σπάνει τῶν ἐπιτηδείων παραστήσασθαι τοὺς σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. οὕτω δ' ἐπέλειπε τὸν ἰώραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων εὐπορία; ὡς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ σα- G μαρείᾳ πραθῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δ' ἀργυρῶν νομίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς ἑβραίους. ἦν δ' ἐν φόβῳ μὴ διὰ τὸν λιμὸν προδῷ τις τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπεριήρχετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλακας μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῶν σκεπτόμενος. καὶ τῷ βλέπεσθαι καὶ φροντίζειν ἀφαιρούμενος καὶ τῷ βούλεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνει ἔφθασεν. ἀνακραγούσης δέ τινος γυναικὸς, δέσποτα ἐλέησον. νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τῶν πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἅλωνας αὐτῷ, μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγε, ὅθεν τι καὶ παράσχοι αὐτῇ δεομένῃ.

rogauítque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ; caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem quærerẽt: quibus respondentibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tolleret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse perductos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia quæ eis contigêre suo regi renuntiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argẽteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihílq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cùmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putãs eam aliquid cibi petere commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

IV.

illa verò dicente nihil ſe eiuſmodi petere, nec ob cibum moleſtam eſſe, ſed vt litem inter ſe & aliam mulierem finiat: iubet quid rei ſit exponere. Mulier ait ſe cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adſit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo ſe alerent. Se priùs ſuum occidiſſe, quo heſterna die conſumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto diſcedere, & ſuum abſcondidiſſe filium. Perculſus vehementi dolore Ioramus veſtem ſibi conſcidit, & exclamans hoc demum defuiſſe ad calamitatum ſummam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cæleſti numine impetrare ſubſidium: confeſtímque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Eliſæum verò regis ira non latuit: ſed domi ſedens cum diſcipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius miſit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obſeruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipſe aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iuſſi ſunt hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad ſe reuerſus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Eliſæum properat, interuentu ſuo cohibiturus miſſum à ſe hominem, & vatem periclitantem ſeruaturus. quò vt ventum eſt, incuſare eum cæpit, quòd in tantis calamitatibus ſe cum ciuibus diſpiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in craſtinum eadem hora qua tum rex ad ſe venerat, futuram magnam rerum ad victum neceſſariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno ſiclo væniret ſatum ſimilæ, & vno æquè ſiclo duo ſata hordei. His dictis rex cum ſuo comitatu ſupra modum exhilaratus eſt, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præſentem difficultatem ſpe futuri ſubleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpoſitus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & ſicut abſurdum ſit ſperare ſimilæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit veriſimile. Tum propheta: Videbis ipſe, ne dubita, ſed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de cauſa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter ſæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & ſiue in vrbem reditus daretur, ſiue domi ſe continerent, fame ſibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt ſe hoſtibus committere: vt ſiue eis parceretur, viuerent: ſiue ſæuire hoſtis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc ſententia poſtquàm comprobata eſt, noctu eunt ad caſtra hoſtium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' ἀδενὸς μὴ χρήζειν εἰπεύσης τούτων οὐδ' ἐνοχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κελεύσαντος λέγειν ἡ διδάσκειν ὃ δεῖ ὧν δέεται. συνθήκας ἔφη ποιήσασθαι μὴ δ' ἑτέρας γυναικὸς γεννησάσης αὐτῇ ἡ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπεὶ τὰ τῆ λιμοῦ ἡ τῆς συνηθείας λιθ' ἁμίχανα, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, λιθ δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, αἰὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεθ' ἀλλήλας. καἰγώ φησι πρώτη τοὺμὸν κατέσφαξα. ἡ τῆω παρελθοῦσαν ἡμέραν, τοὺμὸν ἐτεάφημεν ἀμφότερα. ἡ δ' ἐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ καταβαίνει τῆω συνθήκῃω, ἡἀ τὸν ἰὸν ἀφαιῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, ἡ διερρηξάμενος τῆω ἐσθῆτα, ἡ δεινὸν ἐμβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅπ τὸν προφήτην ἐλισαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅπ μὴ δοῦναι τοῦ θεοῦ πόρον αὐτοῖς ἡ διαφυγεῖν τὴν προειχόντων κακῶν δουλείαν. τὸν τε ἀποτεμοῦσθαι αὐτοῦ τὴ κεφαλῆω, δύο οἱ ἐξέπεμπε. ἡ ὁ μὲν ὅπ τῆω αἱρήσειν ἠπείγετο τοῦ προφήτου. τὸ δ' ἐλισαῖον ἐκ ἔλαθεν ἡ δ' βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἴκοι παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμαύσυσεν αὐτοῖς, ὅπ ἰώραμος ὁ τοῦ φονέως υἱὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴ κεφαλῆω. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τοῦτο πρᾶξαι θεὶς ἀφίκηται, προφυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προσαποθλίψαι τῇ θύρᾳ ἡ καταρρεῖν. ἀκολουθήσει γὰ αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ διαγγέλλομενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. οἱ μὲ τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅπ τῆω αἱρήσειν τοῦ ἐλισαῖου ἐποίησαν. ἰώραμος δ' καταγνοὺς τοῦ ὅπ τοῦ προφήτου ὀργῆς, ἡ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸ ὁ τοῦτο πρᾶξαι θεὶς, ἔπαυσε κωλύσαι ἡμεῖς τὸν φόνον, ἡ διασῶσαι τὸν προφήτην. ἀφικόμενος δ' πρὸς αὐτὸν, ἠπᾶτο ὅπ μὴ διὰ τοῦ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τῆς παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ἅτις ὑπ' αὐτῆς φθειρομένοις ὁρᾷ. ἐλισαῖος δ', εἰς τῆω ὑποῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐνείνλιω τῆω ὥραν λιθ' ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθ πολλοῦ διφορίαν ζοφῆς. ἡ προεθήσεσθ μὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς σάτα. ὠνεῖσθαι δ' σεμιδάλεως σᾶτον σίκλε. ταῦτα τὸν τ' ἰώραμον ἡ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἀπέστρεψε. πιστεύειν γὰ τῇ προφήτῃ δεῖ τῆω ὅπ τοῖς προπειραμένοις ἀληθείαν ἐκ ὤκνει. ἀλλὰ ἡ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς δ' ἡμέρας ἐ ταλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη κακὸν αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δ' τρίτης μοίρας ἡγεμὼν τῇ βασιλεῖ φίλος ὤν, ἡ τότε φέρων αὐτὸ ἐπιστηριγμένον, ἅπιστα εἶπε λέγεις ὦ προφῆτα. ἡ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκείνην τὸν θεὸν ἐξ ὑετοῦ καταρράκτας κριθῆς ἡ σεμιδάλεως, ἕτως ἀμήχανον ἐ τὰ ὑπὸ σοῦ νυῦ εἰρημένα γενέσθ. ἐ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲ εἶπεν ὄψῃ τοῦτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. ὁ μεταλήψῃ δ' ἀδενὸς τῆω ὑπαρξάντων. ἐξέβη δέκατον τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἡλισσαῖ προειρημένα. νόμος λιθ ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπραν ἔχοντας ἡ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῆω δοκούντων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως. ἄνδρες οὖν τ ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῆω πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ λιμοῦ ζοφὴν ἐκφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν δύνασθαι δὲ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὲ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορεῖα ζοφῆς, παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκειναν. ὡς εἰ μὲ φείσαιντο αὐτῆω ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, δύο ἀναπαύσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῆω πολεμίων,

ἤρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοῖς σύροις σκοφοβεῖν καὶ παραπλῆν ὁ θεὸς, A
καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς
τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐπηχεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγγυτέρω φοβεῖ-
φέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τὸν τόν τε-
πον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὡς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόν-
τας συνέδραμον πρὸς τ' ἀδέρα λέγοντας ὡς ἰωράμου
ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους,
τόν τε τῶν ἀγυπτίων βασιλέα, & τὸν τῶν νήσων, ἐπ'
αὐτοὺς ἄγει. φοβηθέντων δὲ αὐτοῦς, ἐπαυλεῖν τῶ κτύ- B
που. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ δὲ αὐτὸς ἀδιαφοβεῖτο
ἤδη ταῖς ἀκοαῖς ὁμοίως τῷ πλήθει, φοβεῖτο. & μὴ
πολλῆς ἀταξίας & θορύβε καταλαφόντες ἐν τῇ πα-
ρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον
ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ
τῆς συμβρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν σύρων στρατό-
πεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ χρυ-
σόμενοι πρὸς τὴν παρεμβολὴν, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθο- C
νίαν εὗρον ὄσαν. καὶ παρελθόντες ἕν εἴσω, καὶ ὁρμή-
σαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς δὲ ἕνα ἑώρων ἐν μέσῳ,
φαγόντες & πόντες ἐβάσασαν ἐθῆτα, καὶ πολλὴ χρυ-
σὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ'
εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ
πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκις, μηδε-
νὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰπόντες ἀνα-
χεχωρηκόναι τοῖς πολεμίοις, κατεγίνωσκον ἑαυτοῖς μὴ
ταῦτα δηλοῦντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ
μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς συμβρείας τεῖχος, καὶ ἀνα- D
βοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ
ὡδὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δ' ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς
τῶ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰώραμος, με-
πέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς
ἐλθόντας ἐπέδραν & τέχνῃ ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀνα-
χώρησιν τῶ τῶν σύρων βασιλέως, ὑποπτεύοντος ὑμᾶς τῶν
λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὅπι διαρ-
πάσῃ ἐξελθόντων τ' παρεμβολῆς ἀφνιδίως ἐπιπέ- E
σῃ, καὶ κτείνῃ μὴ αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν πόλιν.
ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φοβή-
σαντας τὴν τοῖς πολεμίοις ἀνακεχωρηκέναι. φήσαντος
δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωστικώτατα ὑπονοήσεις.
πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τὴν
τ' ἄχει ἰορδάνην πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέν-
τες ὑπολοχώντων τῶν πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλα-
κὴν τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐ- F
τοῖς ἀνυπόπτως προελθοῦσαν. φοβηθήσει δὲ φή-
σι τοῖς ὑπὸ τῶ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἵππους, καὶ ὑπὸ
τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλοντο. ἀρεσθεὶς δὴ τῇ
γνώμῃ τότε τοὺς κατοφομένους ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κατὰ
μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων λύουσαν, μεστὴν δὲ στιπῶν & ὅ-
πλων ὄντων. ἃ διὰ τὸ κοῦφοι πρὸς τὸ φεύγειν εἶναι, ῥί-
πτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρ-
παγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. δύο-
λεῖς δ' ἦσαν ἔτι ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολὺ μὲ
χρυσόν. πολὺ δ' ἀργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν G
κτηνῶν. ἔπι γε μὴν σίτου μυριάδας καὶ κριθῆς,
ὡς ἔτ' ὄναρ ἤλπισαν ὅπιτυχόντες, τὴν μὲν προ-
τέρων κακῶν ἀπαλλάξησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ἀνεῖδος δύο μὲ σάτα κριθῆς σίκλε. σεμιδάλεως δὲ
σᾶτον σίκλε καὶ τὸν ἐλισαίε προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σᾶτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων
οὐκ ὠνατο τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. κατασταθεὶς γὰρ ὑπὸ τῶ βασιλέως ὅπι τῆς πύλης,

Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similitet vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi portò excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait sem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & eu estigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei siclo emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticiniũ. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet proruētis multitudinis impetum, ne ſe inuicem conculcando obtereret, ipſe hoc paſſus eſt: atque ita interiit, quemadmodum Eliſæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ
4. Reg. 8. abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damaſcū reuerſus incolumis, vbi cognouit diuinitus immiſſo terrore ſe vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuiſſe quod de aduentu hoſtium crediderant, ratus omnino aduerſum ſe habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Eliſæus Damaſcum inuiſeret, hoc cognito fidiſſimum è familiaribus ſuis Azaelē honoris cauſa ei miſit obuiam, non ſine muneribus, ſcitaturum quiſnam futurus eſſet morbi exitus, & num euaſurus eſſet hoc periculum. Azael aſſumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoſuit: & obuiam factus Eliſæo, reuerenter eum ſalutat, dicens ſe ab Adado rege miſſum vt offerret ei munera, & de morbo conſuleret, num quod leuamen ſperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iuſſo, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, proſpiciens quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaele deinde rogante cauſam triſtitiæ, Fleo, inquit, quòd me Iſraelitarum miſereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitiſſimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad ſaxa allides, & diſſecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait ſibi diuinitus ſignificatū, quòd ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaque Azael reuerſus ad ſuum dominum, melius eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti vuido in eū iniecto, præfocati à ſe regiam occupat, vir alioquin ſtrenuus, & gratioſus apud Syrorum ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt vt vſq; in præſens tam Adadus quàm Azael eius ſucceſſor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damaſcenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, neſcientes quòd non admodum ſint veteres, & nondum centum ſupra mille annos ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Iſraelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus reſpitauit, lætus tandem aliquando licere ſibi in pace viuere.

V.

4. Reg. 8. Alter verò Ioramus qui Hieroſolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine cenſebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum poteſtatem auſpicatus, videbatur cum Iſraeliticis regibus certamen ſuſcepiſſe, ne inferior haberi poſſet, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magiſtram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ἀθύμως συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τὸν μὲν ἀποθνήσκειν τὸν τρόπον, τῷ τελευτῷ αὐτῷ προφητεύσαντος ἐλισσαίου, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῷ περὶ τὴν ἰσραηλίτιδα ἀποριῶν τῆς ὑπερβολὴν λεγομένοις, μόνος οὐκ ἀπίστων ἐκ βλῖς δυσιν. ὁ δὲ τῆς συρῶν βασιλεὺς ἄδερος ἀγασθεὶς εἰς δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὸ δίος καὶ τῷ ταραχῷ ἐκείνῳ ἐνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῆς δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐπιδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισσαίου τῦ προφήτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιστότατον τῆς οἰκετῆς ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, ⁊ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρέσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δύναφυγοι τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ μετὰ καμήλων τεσσαράκοντα τὸ ἀριθμὸν, ἃ τὰ κάλλιστα ⁊ τὰ τιμιώτατα, τῆς ἐν δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ ἄδερος τῦ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι καὶ πύθεσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸ μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μετὰ τὸν ἄδερος τελευτὴν. ἀνακείναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλε τὴν αἰτίαν τῆ συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῆς ἰσραηλιτῆς ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῆς τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, προσρηγνὺς πέτραις, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τῦ δὲ ἀζάηλε λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶ συμβέβηκεν ὥς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τῦθ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ἀγαληθόμενος πρὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βελτίω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ὑπνώσῃ δίκτυον ὑπέβαλὼν αὐτῷ δλέθρεθρον, τὸν μὲν σφαγὴν διέφθειρε, τῷ δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ῥώμην τῆς συρων δύναμιν καὶ τῦ δήμου τῆς δαμασκηνῶν. ὑφ' ᾧ μάχει νικᾷ αὐτὸς τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἀρξας, ὡς θεοὶ πεμφθέντες ἐπὶ τὰς ἀνηγείσας καὶ τῆς ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τῷ τῆς δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δῆτε τιμῆ τῆς βασιλέων, καὶ σεμνύονται τῷ Τύπων ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, ⁊ οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῆς ἰσραηλιτῆς βασιλεὺς ἰώραμος ἀκέσας τῷ ἄδερος τελευτῷ, ἀνέπνευσεν ἐκ τῆς φόβων, καὶ τὸ δίος ὃ δὴ αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ τῆς ἱεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τούτῳ δὲ ἦν τοὔνομα καθὼς προεῖρηκαμεν ἔπαιδεύθη ὄνομα, ἐκδαλαβὼν τὴν ἀρχὴν, δίδυς δὴ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῆς παίδων φίλων οὓς καὶ ἡγεμόνας ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τῷ δηλῶσιν τὴν πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διλωγικὸν τῆς τὸ ἰσραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρωμόσαν εἰς τὰ πάτρια τῆς ἑβραίων ἔθη, καὶ τῷ τὸ θεῦ θρησκείαν. ἐδιδάχθη τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ ⁊ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, γοθολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβε συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς διὰ τέλους τοῖς πρὸς Δαβὶδ λόγοις ὁμολογίαν ἐκ A
ἐβέλετο τούτου τὸ γένος ἀφανίσαι. ἰώραμος δὲ
ὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ
λύμῃ τοῦ ὑπηκόου ἐθισμοῦ. ὑποστάντων δ' αὐτὸν
κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοὺς Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρό-
γονον ὑποκτεναντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτοῦ τῷ πα-
τρὶ, ὃν δ' ἐβέλοντο αὐτοὶ καταστήσαντων, ἰώραμος μετὰ
τοῦ περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν
Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασι- B
λείας διέφθειρε, πορρωτέρω δ' οὐ προῆλθεν. ὥστε
μηδὲν τοῦτο ποιήσας ὠφέλησε. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ,
καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι.
λοιμὸς δ' ἔτους ἐμμανὴς ὡς τὰ τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν ὑπὲρ
τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοῖς ἀλλο-
τρίοις θεοῖς. ταῦτα δ' αὐτοῦ πράττοντι καὶ τελέως
ἐμβεβληκότι τῆς πατρῴας νόμιμα, κομί-
ζεται παρ' ἡλιοῦ τοῦ προφήτου ὑπόμνη, ἣ τὸν θεὸν ἐ- C
δήλου μεγάλου παρ' αὐτοῦ ληφόμενον δίκην, ὅτι τοῦ
μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν ἰσρα-
ηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ
συναναγκάσας τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας
Ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ὑπηκόου θεοῦ
θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Ἀχαὰβος τοὺς
ἰσραηλίτας ἐβιάσατο: ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσα-
το, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τίνι
τε τιμωρίᾳ, λοιμοῦ αὐτὸν τούτων ὑφέξειν ἐμελλεν, ἐσήμανε D
τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθο-
ρὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι
τοιαύτῃ νόσῳ τὸ ὑπόνομος, ὅτι πολὺ βασανισθεὶς, καὶ
τοῦ ἐντέρων αὐτοῦ διὰ προβολῆς τῆς τοῦ ὑπόνομος ἀφ-
θορᾶς ἀπορυέντων. ὡς δ' αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμ-
φορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ὕστε-
ρον ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ὑπισο-
λῆς ὁ ἠλίας.

E

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατηλάσαντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἅπαν διώλωμα αὐτοῦ πᾶσα
διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἐξ νηπίου,
καὶ αὐτὸς αὐτὸν ἀνιάτῳ ἠρίθμησε, κακῶς
τὸν βίον κατέστρεψε.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς ἀράβων τοῦ ἐγγὺς τῆς αἰ-
θιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν F
ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρ-
πασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐ-
τοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτοῦ ἐλείφ-
θη τοῦ παίδων ἁλόντων τοὺς πολεμίους, ὀχοζίας
ὄνομα. μεθ' ὃν ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τ' ἀρρω-
στήσας ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλεῖστον νοσήσας
χρόνον, ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐ-
τοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ G
τὰ ἔντερα σπαρασσόντων. ἐπεύβρισε δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νε-
κρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ὑπο-

Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem deprauare non desistitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio desicerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Cap. III.

Exercitus Ioramo deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Nec multo pòst exercitus Arabum qui vicinus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Ioramo regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius; nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV. A Κεφάλαιον δ'.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Σύρια τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὀπὶ τοὺς σύρους.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, B in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sa-
4. Reg. 9. cro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis C more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra D omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. E nam infami verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat F vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν ἄδερος τελευτὴν, ἐλπίσας ἀραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲ ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ᾗ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων ὑ κρημνὸς, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἀραμάθῃ τὸν στρατὸν ἅπαντα, & ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηουῆ. ἤδη γὰρ αὐτὸν εἰλήφει κῆρ κρατος. προῄρητο δ' αὐτὸς μετὰ τὴν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἄλειον ἔλαιον ἐπεμψεν εἰς ἀραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηουῆ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὅπις εἴλας σκέλλοιτο, καὶ τέρπω φυγῆς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας σκεῖθεν ἀπιών. ὁ δ' ἡγούμενος ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηουῆ δυείσιει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δ' ἔφη, βέλεσθαί τινων αὐτῷ ἀγγελεχθῆναι. τῶ δ' εἰπόντος αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, εἰς ἀλέθρῳ τῶ γένους τῶ ἀχάβου, & ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ ἰεροβοάμου τῶ ναβαταίου παῖδες & βάασα προρρίζως ἀγχ' τῶν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου γένεας. καὶ ὁμὴ ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τῶ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὀπὶ τῆς στρατιᾶς ἐφαθῆναι. ὁ δ' ἰηουῆς προελθὼν ἦκεν ὅπὶ τὸν τόπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἀναδίζετο. πυνθανομένων δ', & φράζειν αὐτοῖς παρακελευόντων τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ μετέπι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. & γὰρ τοὺς λόγους μεμίωστος ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι & δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῶ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος παραλύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῆ τὴν βασιλέα. ὁ δ', ἀθεσίας τῶ στρατοῦ, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπὶ ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν, ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τῶ πληγῆν, ὑφ' ἧλαβε πρὸς τῇ ἀραμάθῃ πολιορκίᾳ. ἔτυχε δ' καὶ ὁ τῶν ἰεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ἦν αὐτῷ τῆς ἀδελφῆς ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὑποκέφασθαι δ' πῶς ἔχοι ἐν τῷ ξαύμαζος ἀγὰ τῶν συγχύσειαν ἐλπλύθει. ἰηουῆς δ' βελόμενος ἀφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἤξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποδράντα μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τοῦτο ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τὴν διανοίας, καὶ τοὺς ἀγαπεμένους ἔτως ὑποδέξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφα-

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἰωρηθεὶς τῷ ἡπατήχῳ, καὶ ὁ ἡμιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῆς ἱερουσαλὴμ βασιλεὺς ὀχοσίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἱρημένοις ἠθέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα ἀγγελιαφόρων μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοὺς, τῷ ἱππέων ὀπλεκτοὺς ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἁρμάτος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γλυκεμένη δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὢν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθεστήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους ἀγοντα τὸν ἰηοὺν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ ἀγοντα ἰηοὺν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ δεύτερος ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ ἀγόμενος γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ ἀγὼν τὸν ἰηοὺν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῆς εἰρήνης. πυθανέσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦτ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγνύμενα τῷ πλήθει τῷ ἀγομένων, σὺν ἐκείνοις ὡδαμίνειν. πέμψαντος δὲ ἕτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν ἀγοντος. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευταῖον αὐτὸς ὀπίσω ἁρμάτος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῆς ἰεσραελιτῶν βασιλεῖ, παρὼν δὲ αὐτὸς ὡς ἔφημεν ἐπορεύθη ὁμόσε αὐτὸν, πρὸς ἐκ ζαυμάτος ἔχοι δόλῳ συγχύσειαν, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. χολάτερόν τε ἐκ μετ' ὀλιγίας ὦδυνεν ἀγοντος. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβὼθ τὸν ἰώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ ζεφατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοὺ, ὡς κατὰ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πορνείαν ὑποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δόλον αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεσκευάσθαι. ἰηοὺς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τῷ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ ἰώραμος μὲν δὴ πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοὺς δὲ πρὸς ἕτερον βαδίκαρ τὸν τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνα, ῥίψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβὼθ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἀκάβῳ τὸν πατρὶ αὐτοῦ τὸν ἀάβωθον ὑποπτίναντι προεφήτευσεν, ὡς ὑπολείπεται αὐτὸς τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὀπίσω τὸν ἁρμάτος τοῦ ἀχάβου λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. ἐκ δὴ τοῦτο συνίβη γενέσθαι, καὶ τὴν προφῆτιν τὴν ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἕτερον ὁδὸν ἐξέκλινεν, λήσεσθαι τὸν ἰηοὺν ὑπολαβών. ὁ δὲ ὀπισθώξας καὶ καταλαβὼν ἐν τινὶ προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὀπίσω ἵππων φεύγει τὸν ἰηοὺν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπεύομενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἰεροσόλυμα, κἀκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τῶν πατρὸς ἡγούμενος.

Κεφάλαιον ς'.

Οτι ὁ ἰηοὺς ἐλαλήθη περὶ ἰεσραελιτῶν ὧν σαμαρείᾳ ἐμπρίσων, καὶ παῖδες αὐτοῦ ὅτι ἡμιὰ πέντε.

Τοῦ δὲ ἰηοὺ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ εἰδυῖα ὅτι τοῦ πύργου, καλὸς ἐστὶ δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

Cap. V.

Ioramus à Ieu Magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vibem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi cuestigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò venisse diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.

Ieu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominũ suum occidit. Ille suspiciens rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipſius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi ſolum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſt hæc Ieus ingreſſus regiam cum amicis refecit ſe ab itinere, mandauítque Iezabelæ famulis vt eam ſepelirent in honorem generis, quòd nata eſſet è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus eſt Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipſa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas cò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magiſtratus, miſit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri poſſet idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes ſe huic qui duos maximos reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata eius paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus accerſitis adoleſcentum altoribus imperant, vt occiſis illis præſecta capita ad Ieum tranſmittant. illi nihil miſerti iuſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibuſdam plexilibus capita Iſraelam miſerũt. Quæ cùm cò perlata eſſent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adeſſe Achabi filiorum capita. Ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iuſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum: & ſi ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebátque eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolùm, ſed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis quotquot etiam apud Ieſraelitas ex ea cognatione inuenirentur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cùm incidiſſet in cognatos Ochoziæ regis Hieroſolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt ſe venire ſalutatum Ioramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam. neſciebant enim vtrumque ab eo necatum. ille hos quoque comprehenſos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòſt occurrit ei vir bonus & iuſtus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò ſuaſit ei vt conſcenſo curru quo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim quòd nemini malo parceret, ſed falſos vates ac ſacerdotes,

4. Reg. 10.

καὶ καταβάσαν ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοῖς ὑνέχοις προσέταξεν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δ', τότε τοῖχος προσέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων ἔτους ἀπέθανε. Τούτων δὲ γνομένων παρελθὼν Ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν μὲν δεῖπνου ἀνέκτατο, προσάξας τοῖς οἰκέταις Ἰεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος. λῦσαι γὰρ ἐκ βασιλέων. δύσιν δ' ἐδίδου τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκρωτήρια. τὸ δ' ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν λῦσαι δι' ἀπαντηθέν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰηοῦς, ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν. ἔδει γὰρ αὐτὴν εἰς Ἰεσραέλα προεῖπε τὸν ἀπολέσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ὑπηρέτας Ἰηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τὴν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῆς ἀχάβου παίδων, ὑποδείξειν βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἦν) πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σταπιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰσπορεύεσθαι δίκην ὑπὸ τὸ διαστόμου. Ταῦτα δ' ἔφη, δόκησιν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκρέτησε βασιλέων, ὑπήγαγον ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ αὐ κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὐτοῦ τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰηοῦν. οἱ δ' ἐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐποίησαν. καὶ συναγόντες εἰς πανα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς Ἰεσραέλα. κομισθεισῶν δ' τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοῦντι μὲν τῶν φίλων τῷ Ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖσαι αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἑξ ἑκατέρου μέρους συνέλεσεν ἐξ αὐτῶν σωρὸν βουνοειδές. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προέρχεται ὀφόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅτι τὸν δεσπότην τὸν αὐτοῦ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτους δὲ πάντας ἐκ αὐτὸς ἀνεῖλεν. γινώσκειν δ' αὐτοὺς ἐξῆν πρὸς τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε, προσδραφθείσας δ' καὶ τοῖς ἱεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντήσαντες τε ἐφασκον καὶ τὸν αὐτοῦ βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. οἷς δ', καὶ τούτοις συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωσάντα δ' αὐτοῦ μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀπαντήσαντα αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τὴν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τὴν ἀχάβου. οἷς δ' ἀναβαίνειν ὅπου τὸ ἅρμα, σωσεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ὑποδείξειν, πῶς ἑδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τὰς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τῷ μὲν τῦ μεγίστου θεῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπεῖν, τοῖς δὲ ξενικοῖς θεοῖς προσκυνεῖν, πεμφθήσεται. κάλλιστον δὲ τῦτο θεαμάτων, καὶ ἥδιστον αὐδενὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηρούς. Τούτοις πειθόμενος ὁ ἰωναδάβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν συνήλαυνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἰηοῦς, ἀπεκτίνει. βελόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν ἀχάβου θεῶν πεμφείαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἄχαβος θεῶν εἰσηνέσθαι θρησκευεῖν, καὶ τοῖς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἥξιου καὶ δούλοις αὐτῶν παρεῖναι. θυσίας καὶ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἐπιτελεῖν τοῖς ἀχάβε θεοῖς, τὸν δ' ἀπολιφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου, βαὰλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν κατ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τῦ βαὰλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τῦ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρεύνησας προσέταξεν. ἐβέλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον προσπελάζειν. τῶν δ' εἰσιόντων μὲν ἑκάστου παρεῖναι ξένον, καθαρσαμένων δὲ τὰ θυσιῶν, προσέκειντο ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρες οἷς ἥδει πίστεις τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς παρῦσι ἔθεσι τιμωρεῖν πολλῶν ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας καθ' ὅτου διαφυγόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν ἅπας ὑπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τὴν σαμάρειαν. ἦν δ' ὁ βαὰλ, τυρίων μὲν θεός. ἄχαβος δὲ τῆς πενθερᾶς βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἦξίωσε. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τῦ θεῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεψε. ταῦτα διαπραξάμενος καὶ προνοήσας τῶν κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τῦ προφήτου προεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοῖς παῖσιν αὐτῦ βασιλεύσειν τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοῦ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo ſeducto autores fuerint relicta patria religione externa ſacra ſuſpiciendi, ad vnum omnes ſupplicio dederet. iucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus eſt. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquiſitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis euadere, dolo vniuerſos circumuenit. Conuocato enim populo ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad ſe conuenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea feſtiuitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, iuſſit omnibus veſtes donari. eas cùm accepiſſent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui ſcrutarentur ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens, vt ſacris eorum alienus ac profanus vllus ſeſe ingeret. illis verò negantibus quemquam talem adeſſe, & iam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat vt pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciſcantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipſa incenſa vrbem externis ſacris profanatam purificauerunt. Iſte Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. huius ſacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduerſio, qui per prophetam ſuum ſignificauit, per quatuor generationes poſteros eius apud Iſraelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως γοθολία τῆς ἱερουσαλὴμ βασιλεύσειν ὅλη ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ, καὶ αὐτὴν αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας υἱὸν ἰζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum caſa pontifex Ochoziæ filium regem conſtituit.

ΓΟθολία δὲ ἡ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωράμου ταδελφῦ καὶ τῶν ὀχοζίου τῦ παιδὸς, καὶ τὸ ἔθνος τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπεβάλετο μηδένα τῶν ἐκ τῦ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πάντων δὲ ἐξαφανίσαι τὸ ἔθνος ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτῶν βασιλεὺς ἔτι γένοιτο. καὶ τῦθ' ὡς μὲν ἤνετο διεπράξατο. διεσώθη δὲ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, τρόφιμος δὲ τοιῦτῳ τῶν παλατίων διέφυγεν. ἦν ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτη σωθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας.

VIII. 4. Reg. 12.

DVm Ieus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis ſui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis huius ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipſa fuit perfecit. Seruatus tamen eſt vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Ioſabetha nomine, pontifici Ioado nupta.

hæc regiam ingreſſa, cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clam aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymotum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque centeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua igitur in regiam ſeruate. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat. populusque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia. Venientẽ deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos cum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitúmq; corona regia diſcilla veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus, iubet mulierem arripi, duciq; in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere.

εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο δὲ προσωρμίσατο τὸ παιδίον ἰναύσιον, ἐγκεκρυμμένον δύσασα μετὰ τῆς τροφούσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθανόντες ἀνέθρεψαν αὐτό τε, & ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῆς ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τισὶ ἰωαδος πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὴ τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφυτοποιήσαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδὲς ἁπάντων συνεργούντων βεβαιῶται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώασος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρείληφει, προθυμούμενοι εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς & τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστῶτας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ, πίστιν λαβὼν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣν μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σωτῆς ἅμα καὶ συμπροφέξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτοῦ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ἐδείκνυεν ὃν ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἔτρεφεν, & Οὗτός ὑμῖν, εἶπε, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τῷ τρίτῳ ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τὴν δὲ τετάρτην τὰς φυλακὰς ἐφεδρεύειν τοῦ τεμένους ἁπάσας. ἡ δὲ μετὰ ταύτην ἐχέτω τὴν τῆς ἀνοιγομένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐᾶσαι τε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας πρὸς αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐτῷ ἐπασπισμένους φορυφορεῖν τε, τὸν δὲ θελήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι παραυτίκα, δείσαντες δὲ μηδένα φθάσειν τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθάρχησαν, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλωσαν. ἀνοίξας δὲ ἰώασος τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ταύτην δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν θ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸς τὸ ἱερὸν συναφαμμένους τὴν χεῖρα καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ἐπερχομένοις οὕτως ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτοῦ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. & τὸν ἐλαίῳ χρίσας ἰώασος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροταλίζον ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῆς δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μετὰ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε στρατιᾶς ἐκ τοῦ βασιλείου. θαμβουμένῳ δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοῖς δ' ἐπομένοις ὁπλίταις εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ προειρημένοι ἐν κύκλῳ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τούτου προτεταγμένου. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὑπὸ τῆς στολῆς ἐξῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν προκείμενον στέφανον, προῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑποκλεισθέντα αὐτῇ, καὶ τῷ ἀρχεῖ ἀφελέσθαι παρουσάσαντα. ἰώασος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀπολέσαι ἐκεῖ.

μὴ δὲ

μὴ γὰρ βέλεσι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτηρίαν τι- A
μωρησάμενον. προσέταξε δ', κἂν βοηθῶν τις προσέλ-
θοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς ἐντολῆς
οἱ πρὸς ἑαυτοῖς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς ὅπῃ τὴν πύλην τὴν
ἱππέων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχείρισαν. ὡς δὲ
τὰ τῆς Γοθολίας τέκνον ἐστρατήγει τὸν τρόπον, συγκα-
λέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας Ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν,
ὑπέρκηνεν ὀμνύειν τῷ βασιλεῖ, καὶ προσνοεῖν αὐτῷ τῆς
σωτηρίας, καὶ ὅπῃ πλεῖον ἀρχῆς. ἔπειτ' αὐτὸν τὰ βασι- B
λέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως
νόμους, δοῦναι πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μὴν ταῦτα εἰσβα-
λόντος τὸν τοῦ Βααλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
τῆς Ἰωράμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου
θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ Ἀχάβου, κατίσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν
ἱερωσύνην αὐτοῦ Μαθὰν ἀπέκτειναν. τηνὶ δ' ὑπημέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐ-
πέτρεψεν Ἰωάδος κατὰ τὴν Δαβίδου τοῦ βασιλέως δόξα-
ξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τὴν ἡμέρας ὑπηρέτειν τὰς νενο- C
μισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολού-
θως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινὰς καὶ πυλωρὺς
ὅπῃ φυλακὴν τοῦ τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρ-
εῖναι λανθάνοντα. τούτων δ' ἕκαστα διδάξας, μετὰ τῶν
ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ
ὑποδεχθεὶς ἄγει τὸν Ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον, καὶ καθί-
σαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπευφήμησέ τε τὸ πλῆ-
θος, καὶ πρὸς εὐωχίαν τραπέντες ὅπῃ πολλὰς ἑόρτασαν D
ἡμέρας, ἡ μὲν τοίνυν πόλις, ὅπῃ τὴν τῆς Γοθολίας ὑπο-
θανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἓξ δὲ Ἰώασος ὅτε τὴν βασι-
λείαν παρέλαβεν, ἑπτὰ. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν
ὄνομα Σαβία, παρὰ Βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐποιή-
σατο τῶν νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὰ τοῦ θεοῦ θρησκείαν
φιλοτιμίαν, πρό πάντα χρόνον ὃν ὁ Ἰώαδος ἐβίωσεν.
ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος
τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θήλειαι παῖδες E
ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ βασιλέως Ἰωάσου ὡς τὴν
τῆς Γοθολίας ὑπερβολὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν
παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον η'.

Ἀζαήλου τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπῃ πρὸς Ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅπῃ πρὸς Ἱεροσολυμίτας, στρατείαι.

Ἀζάηλος ἦν ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς
Ἰσραηλίταις, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῶν ἐπῆν, διέφθει- F
ρεν τὴν πέραν Ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν Ἀναβαλὴν τῶν
Ρουβηνίτῶν, καὶ Γαδίτῶν, καὶ Μανασσίτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὴν
Γαλααδίτιν καὶ Βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρ-
πάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων.
καὶ δὴ ἔφθη αὐτὸν ἱππεῖς ἀμυνεῖσθαι κακοῦντα τὴν χώ-
ραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ἀφορπῆς γλιόμενος, καὶ
καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βα-
σιλεύσας ἔτη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτά- G
φη δ' ἐν Σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον Ἰωάζου τὸν
υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα
Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακηρίσαι τῷ θεῷ, καὶ
τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐκέλευ-
σε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰ-
τήσοντας παρ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν,
ὃ ὑπισχνεῖτο καὶ ἀναπέσωσιν τὸν ναὸν, καταλυθέντος ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν τοῦ Ἰωσάμου καὶ Γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templū veneficæ supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductā extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiā successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templū, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationē legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo construxerat, in veri Dei cōtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiā sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiā templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioas- 4. *Reg.* 11.
sum in regiam deduxit: cumq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatē per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libentes ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autē legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

VIII. Azael autē Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorū gerēs regionis trās Iordanē sitæ orientales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebātur. nec nō Galaditicam & Batanēā, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionē Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsū eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorū liberis tuēdi & sarciēdi templi cu-
4. *Reg.* 13.

re penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nõ fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendã pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantũ liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cũ primùm videretur collatum quantum sat esset, põtifex & rex conduxerunt fabros & cæmẽtarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cõpauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificiis altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tũ quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundum modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationẽ misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neq. prophetarum cõminationib. mori resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam pontificis Ioadi filium rex in ipso templo saxis iussit obrui oblitus patris eius beneficiorum tãtum, quia propheta diuinitus constitutus, pro cõcione populũ & regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cõtẽnerẽt. Moriẽs tamẽ Zacharias testẽ & iudicem. Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarũ prẽmiũ sibi repẽderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex impressione in regnũ eius facta, & Gitta primũ direpta atque euersa mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas contritus omnes thesauros Dei priorũmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremũ rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σωρεὺς ὡς οὐδεὶς δύ-
γνωμόνως προήσεται τὸ ἀργύριον. τείτῳ δὲ καὶ εἰκο-
σῷ τοῦ βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου τὸν βασιλέως
αὐτὸν τε καὶ λαβίτας, καὶ ὡς ἀθροίσαντας ὧν προσέ-
ταξεν ἀπωμόσαι, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προ-
νοεῖσθαι τῆς ὑπηκοΐης τοῦ ναοῦ, γραπτήματι χρῆται
πρὸς τὴν συλλογὴν τῆς χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, ᾧ τὸ
πλῆθος οὐδέως ἔσχε τοιοῦτο. ξύλινον κατασκευάσας θη-
σαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτοῦ μίαν
B λοιπὸν ἔσειεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν πρὸς τὸν βωμὸν, ἐκέ-
λευσεν ἕκαστον ὅσον βούλοι βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῆς
ὀπῆς, εἰς τὴν ὑπηκοΐην τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς
οὐ διετέθη. καὶ πολὺν ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι
C συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦ
προόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον
ὅ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τῆς γαζοφυλακίων, ἔπειτ'
εἰς τὸν αὐτὸν ἐπίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης
ἡμέρας. ὡς δ' ὑπερχώντος τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν
τῆς χρημάτων, ἔπεμψαν μισθώμενοι λατόμους καὶ οἰ-
κοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος, καὶ
D ὑπὲρ ξύλα μεγάλα τοῦ καλλίστης ὕλης. ὑπισκυαθέν-
τος δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἐκ
ὀλίγου δὲ ἦν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύ-
ματα τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίαις τε
πολυτελέσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν.
καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδος χρόνον ἔζη, τῆς προσε-
κούσης ἐτύγχανε εὐδαίμονος. ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος,
ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα, δίκαιος δὲ καὶ χρη-
στὸς ἡγούμενος καὶ ἐπαφῆ ἐν ταῖς βασιλικαῖς δίκαις ἐν
ἱεροσολύμοις, ὅτι τῷ Δαβίδου ἡγοῦντο τὴν βασιλείαν
ἐκτήσατο, προσέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος τὴν ὑπο-
μέλειαν τὴν πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ
καὶ οἱ τῶν πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς
τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄρισα εἶ). δυσε-
E φάνας δ' ὁ θεὸς ὑπὲ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως τῆς
ἄλλων, πέμπει τοῖς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε
τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ
δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ὑπομιμίαν ἀρὰ ταύτης
εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ
νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηδ' ὅσα οἱ προ-
φῆται παρῄνουν πεισθέντες μετανοῆσαι. καὶ μετελθεῖν
ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες ἐτράπησαν. ἀλλὰ
F καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωάδου λίθοις ὁ βασι-
λεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ὑποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ
προφητεύειν αὐτὸν ὑποδείξαντος ἐν μέσῳ τῷ
πλήθει, συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια
πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑφέξουσι μὴ πει-
θόμενοι, προῆλεγε. τελευτῶντι μέν τοι Ζαχαρίας, μάρ-
τυρα καὶ δικαστὴν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, αὐτὴ
χρησῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν Ἰωά-
σῳ πικρῶς καὶ βιαίως ὑπεκτείνετο. ἔδωκε μέν τοι γ'
ἂν εἰς μάχην ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρῃνέσει. ἐμβαλόντος δὲ Ἀζαήλου τοῦ Σύρων βασιλέως εἰς
τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὴν Γίτταν καταστρεψαμένου καὶ λεπλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. φοβη-
θεὶς δ' ὁ Ἰωάσος, πάντας κενώσας θεοὺς τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυρούς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων τὰ ἀναθήματα καθελών,
ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μηδ' ἂν κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τῶν
χρημάτων ἀφθονίᾳ, τὴν στρατιὰν ἐκπίπλησι τοῦ τὰ Ἱεροσόλυμα, νόσῳ μέν τοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ Ἰωάσος,

ὑπὸ θε-

δηθεμμίων αὐτὸς τ̃ φίλων τ̃ ζαχαρίου, οἳ τὸν βάνατον ἐκδικῆντες ἰωὰδ υ παιδὸς, ἐπιβάλλουσιν τῷ βασιλεῖ, κ̀ διεφθάρη πρὸς αὐτ̃ κ̀ θάπτε) μ̃ ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν τ̃ θήκης ἧ ταῖς βασιλικαῖς τ̃ προγόνων, ἀσεβὴς νομόμενος. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ κ̀ τεσσαράκοντα.

A Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τ̃ ἱεροσολυμιτ̃ Σασηλὶ στρατευσάμενος ὁ ὅτι ἰδουμαίους κ̀ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

Τὴν ἧ βασιλείαν αὐτὸς δέχεται ἀμασίας ὁ παῖς. εἰκοστ̃ ἧ κ̀ πρώτῳ τ̃ ἰωάσου βασιλείας, παρέλαβε τ̃ τ̃ ἰσραηλιτ̃ κ̀μονίαν ἰωάζας ὁ τ̃ ἰησ̃ υἱὸς ἐν σαμαρείᾳ, κ̀ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν δέκα κ̀ ἑπτά, τὸν μ̃ πατέρα ὡσ αὐτὸς μιμητὴς γνόμενος ἀσεβήσας, κ̀ οἱ πρῶτοι τ̃ θεῶν καταφρονήσαντες. ἡνίκα εἶνασεν δ' αὐτ̃ κ̀ συνέσειλεν ὡς τ̃ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τ̃ σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους κ̀ πεντακοσίους ἑπτακοσίους στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας © πολλὰς αὐτ̃ ἀφειλόμενος, κ̀ τὴν στρατιὰν αὐτ̃ διέφθειρεν. ταῦτα δ' ἔπαθεν ὁ τ̃ ἰσραηλιτ̃ λαὸς, κ̀ τὴν ἐλισαίου προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τ̃ σύρων κ̀ διαμφοτέρων, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ἧ ἐν ἀπόρῳ ὄντα καλεῖς ἰωάζας, ὅπι δέησιν κ̀ ἱκετείαν τ̃ θεῶ κατέφυγε, ῥύσασθαι τ̃ ἀζάηλου χειρῶν αὐτὸν ὠδαμαλῶν καὶ μὴ προϊδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γνόμενον. ὁ ἧ θεὸς, κ̀ τ̃ μετάνοιαν εἰς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, κ̀ νεύσει μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦσι αὐτ̃, δίδωσιν αὐτ̃ τ̃ ὲκ τ̃ πολέμου κ̀ τ̃ κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δ' ἡ χώρα λαβομένη, ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τ̃ προτέραν κατάστασιν, κ̀ διέλιπε. μ̃ ἧ τ̃ ἰωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τ̃ ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτ̃ ἰώας, ὃς ἕβδομον ἤδη κ̀ ξιακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσου τ̃ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τ̃ ἰσραηλιτ̃. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν ἔσχε προσηγορίαν τ̃ τ̃ ἱεροσολυμιτ̃ βασιλέι. κ̀ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. ἀγαθὸς δ' ἦν © οὐδὲν ὅμοιος τ̃ παρὰ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον ἧ τ̃ καιρὸν ἐλισαίε τ̃ προφήτου, γηραιᾷ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς ἧ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἣν ὁ τ̃ ἰσραηλιτ̃ βασιλεὺς προὸς αὐτὸν ὁπισυφόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ πατρίδα, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, © ὅπλον. δ' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι προὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τ̃ ἐκείνου προφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τ̃ πολεμίων, νεῦσαι δ' αὐτὸν ὲκ τ̃ ζωῆ, καταλιπόντα δ' ἐξοπλισμένους τοῖς σώμασι κ̀ τοῖς αὐτ̃ πολεμίοις, ἔτ' αὐτ̃ τοῦτον ζῶντα ἐπ ἀσφαλὲς ἐλεγθ, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν κ̀ συνεξορμᾶν αὐτὸς κ̀ συναπαίρειν τὸ βίε. ταῦτα δ' ὀδυρόμενον ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. κ̀ τόξον ἐκέλευσεν αὐτὸς κομισθῆναι, ἐντεῖναί τε τοῦτο. ποιησαντος οὖν δ' αὐτ̃ τὸν βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτὸς, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία ἧ βέλη αὐτὸς προεμένου, εἶτα διαπαυσαμένου, πλείω μὲν ἔπτεν ἀφεὶς, ὲκ μέντοι γε τὴν τ̃ σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ ἧ τελεῖν ἠρκέσθης μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις προσπίπτεις, συμβαλὼν τοῖς σώμασι, ἵνα τὴν χώραν, λεὼ ἀπίστερον τὸ σοῦ πατρὸς ἀπαλλάξῃς. κ̀ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' ὀλίγον ἧ κ̀ ὁ προφήτης ἐτελεύτησεν. αἰνῶ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος κ̀ φανερὸς ἀποδεδειγθεὶς ὑπὸ τ̃ θεοῦ. θαυμάζω γὰρ κ̀ τ̃ ἀγάθειαν ὅτι τ̃ προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα,

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tàtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supersessent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiū non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orās Deū, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autē qui nō solùm perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eū è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iā admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatū Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adépto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cū illo hanc etiā relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regē consolatus afferri arcū postulat, eumque regē iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cū emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionē quam tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clariſ- A
ſima. ſepulchro etiã honoratus eſt magnifico,
quale decuit hominem numini diuino acce-
ptiſſimum. Contigit autem aliquando vt latro-
nes occiſi à ſe viatoris cadauer in monumentũ
eius abderent, quod mox reuixit à contactu
prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui
& defuncti vatis opera. Azaele autem rege ex-
tincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæ-
reditario iure peruenit. Huic Ioas Iſraelitarum
rex tribus præliis victo omnem eam regionem B
abſtulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipſius ca-
ptos complexa eſt: quod & ipſum Eliſæus iam
antè prædixerat. poſtquam verò etiam Ioas fa-
to functus eſt, Hieroboam eius filius excepit
imperium.

Cap. X.

Amaſias pugnans contra Iſraelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Iſraelitarum
regnum accepit Amaſias Hieroſolymis & C
in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue,
appellata Iudan. mirum autem in modum iuſti-
tiam colebat, tametſi ætate adhuc iuuenis. Re-
gni adminiſtrationem exorſus à necis paternæ
vindicta, qui amicorum inſidiis ſublatus fue-
rat. cósque omnes in poteſtatem redactos affe-
cit ſupplicio, parcens tamen ipſorum liberis,
iuxta leges à Moyſe præſcriptas: qui iniquum
cenſuit pro parentum culpis à liberis eorum
pœnas repoſcere. Poſt hæc delectu habito in tri
bu Iudæ & Beniamitica, cóſcripto flore iuuen- D
tutis, vt pote ætatis annorum plus minus vigin-
ti, céturiones his copiis idoneos attribuit, dein-
de miſit ad Iſraelitarum regem qui viginti ſcu-
tatorum millia conducerent ſtipendio talento-
rum argenti centum annumerato. decreuerat
enim contra Amalecitarum & Idumæorum at-
que Gabilitarũ gentes exercitum ducere. iamq;
propediem moturus erat in eos, cùm interuenien-
ſs propheta dimittere Iſraelitas conſuluit. eſſe
enim hoc hominum genus impium, & cladem
certam imminere oraculo ſe monitum, ſi tali- E
bus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauente vel
modica manu deuinci poſſe hoſtiles exercitus.
Rege autem ægre ferente, quia iam publicè ſti-
pendium Iſraelitis numerauerat, hortatus eſt
propheta vt Dei voluntatẽ ſequeretur, quo pro-
pitio nõ defore pecuniã. illos itaque dimiſit,
præfatus ſe donare illis quicquid mercedis no-
mine accepiſſent, & cum domeſticis tantum
copiis cõtra prędictas gẽtes profectus eſt. Quí-
bus vno prælio victis interfecit x. millia, & to- F
tidẽ millia captiuorũ abducta, in magnã petram
quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præci-
pitata necauit: atq; ita victor cum opima præda
domũ rediit. Interea viginti illa Iſraelitarũ mer-
cenariorũ millia, ignominioſã rati ſuã miſſio-
nẽ ac ſi pro inutili dãnata eſſet eorũ opera, impe-
tũ in eius regnũ faciũt: & progreſſi vſq; Bethſe-
mera, regionem populati ſũt, abacto magno iu-
mentorũ numero, cæliſq; tribus colonorũ mil-
libus. Amaſias verò poſt victoriã factus inſolẽs G
autorem eius Deum cœpit habere contemptui,
& pro eo venerari aſportata de Amalecitis

Ϛ μήμης λαμπρᾶς ὧν ἀπὸ τοῖς ἑβραίοις ἀξιωθέντα.
ἔτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν
ὕπτιον θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συμβὰν δὲ Ϛ τότε λῃστῶν τι-
νὰς ῥιψαύτων εἰς τὸ ἐλισαῖε τάφον ὃν ἦσαν ἀνῃρηκότες,
τὸ νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσπολληθέντα ἀναζωπυ-
ρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαῖε τὸ προφήτου, ζῶν τε ὅσα
προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὸ τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν
διαλάμψαντος. τελευτήσαντος δὲ τὸν σύρων βασιλέως ἀ-
ζαὴλ, εἰς ἅδδαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία περιέρχεται.
πρὸς τοῦτον συνάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν
βασιλεὺς, καὶ ξυνὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώ-
ραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐζάηλος πόλεις καὶ
κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μὲν οὖν
καὶ τὸ τοῦ ἐλισαῖε προφητείαν ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ
ἰώασον τελευτῆσαι, καθῆκεν εἰς ἱεροσόλυμα ἡ ἀρχὴ τοῦ
υἱοῦ αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλι-
τῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας τῆς ἰούδα φυλῆς ὢν ἐ-
ροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τὸ
γένος. θαυμασιῶς δὲ τὰ δίκαια προενοῦτο, καὶ ταῦτα νέος ὢν.
παρελθὼν δ' ὅπη τὰ φάσματα καὶ τὴν ἀρχὴν, ἔγνω
δεῖν πρῶτον ἰωάσα τιμωρῆσαι τοῖς πατρὶ, Ϛ τοὺς ὑπὸ θε-
μένους αὐτοῦ φίλους κολάσαι, καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἀ-
πάντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν εἰργάσατο
δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδί-
καίωσε δι' ἁμαρτίας πατέρων ἀμύρτιας, τέκνα κολάζειν. ἔπειτα
στρατιὰν ὁπλίτιδος ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν
ἐν ἀκμῇ καὶ περὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας
εἰς χιλιάδας μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κα-
τέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα
μισθῶται δέκα μυριάδας ὁπλίτιδος, τάλαντων ἑκατὸν
ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι Ϛ ἰδου-
μαίων καὶ γαβιλιτῶν ὁπλιτεύσασθαι πρὸς τὸν πόλεμον
τε πρὸς τὸν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης
τοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι σωτεβάλλουσεν. εἰ γὰρ
ἀσεβῆ, τὸν γὰρ θεὸν ἦσταν αὐτῷ προλέγων χρησαμένῳ
τούτοις συμμάχοις. προείσεσθαι δὲ τῆς πολεμίων καὶ μετ'
ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βουλομένῳ τὸ θεῖ. δυσφο-
ρωμένου δὲ τὸ βασιλέως ὅπη τὸν ἀργύριον τὸν μισθὸν
δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφή-
της ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δὴ αὐτοῦ πολλὰ πα-
αὐτῷ γεγονέναι. Ϛ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλίζεσθαι τὸν μισθὸν
εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅπη τὰ προ-
ειρημένα τῆς ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν
τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, ζωντους δὲ ζῶντας
ἔλαβεν, οὓς ὅπη τὸν μεγάλων ἀγαγὼν πέτραν, ἥπερ
ὄρος ὅπη τὸν ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπή-
γαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ πάντων
ἐθνῶν. ἀμασίου δὲ ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῆς ἰσραη-
λιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες
ὅπη τούτῳ, Ϛ νομίσαντες ὕβριν εἰς τὸ ἀπόλυσιν, ὡς δὲ αὐ
τοῦτο παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ
βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσαμύρων προελθόντες διήρ-

πασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, χιλιάδες δὲ ἀνθρώποι ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ Ϛ
τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τότον ἄπρον αὐτῷ θεὸν γνώμενον, ἀφροσύνην ἤρξατο. ὃς δὲ ἐκ τῆς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐκόμισε, τούτους σεβόμενος ἐτέλει. προσελ-
θὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγεν εἰ τούτους
ἡγεῖται θεοὺς, οἳ τοῖς ἰδίοις, παρ' οἷς ἐτιμῶντο μηδὲν ὠ-
νῆσαι, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου, ἀλλ' ὑφ'
ἑαυτὸν πολλούς τε αὐτῷ ἀπαλλυμένους, καὶ τοὺς αἰχμα-
λωτισθέντας. κακομοίρους γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ
τρόπῳ καθ' ὡς αἱ τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγα-
γε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐμήνυσε, καὶ προσέταξεν
ἡσυχίαν ἄγειν τὸ προφήτου, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν,
εἰ πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν ἔφησεν· οὐκ ἀμε-
λήσειν δ' ὧν ἐπεχείρησε νουθετίζων τὸν θεὸν προσέ-
λεγλμ. ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι τῷ δυσεχθοῦς καὶ
δυσκόλου, καὶ θεῷ τῷ θεῷ λαοῶν. εἰς αὐτὸν ἐξυβρεί-
ζειν, ἀλλὰ φρονημάτων, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τῶν ἰσραη-
λιτῶν βασιλεῖ, καλοῦν ὑπακούειν αὐτῷ σὺν πᾶσι τοῖς
λαοῖς, οἷς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ,
δαβὶδ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βουλόμενον δύνασθαι εἰ-
δέναι πολέμῳ περὶ δ' ἀρχῆς κελεύοντος. αὐτίχα δὲ
ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἡ
ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος πεμψάσης μηνὸς δι-
δούς τῷ θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παρδάλει με-
ταξὺ δ' ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κα-
τεπάτησε τὸν ἄκανθον. τοῦτο οὖν ἔσται σοι παράδειγμα
τοῦ μὴ μείζονα ἐφιέσθαι, μηδ' ὅτι τῷ πρὸς ἀμαλη-
κίτας μάχῃ πεπύσθησαι, δεῖ ταύτῃ γαυριῶντας σεαυ-
τοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου κινδυνεύειν ὑπὲρ σοῦ. ταῦτα δὲ
αἰνίσσετο ἀμασίαν, ἐπὶ μᾶλλον ὅτι τῷ στρατιᾷ παρ-
εξευώθη, τῇ θεῷ παρορμήσας αὐτὸν οἴεται πρὸς αὐτὸν,
ἵνα τῷ ὠφελημένῳ εἴκων εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς
δ' ἐξῆγε μὴ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συνά-
πτειν μάχῃ ἐμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα φόβος
ἐμφύσας καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς εἰκὸς δύνασθαι τοῖς
θυμοῖς, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, δι-
ασπαρέντων ὑπὸ τοῦ δέους αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν,
ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῷ πολεμίων αἰχμάλωτον.
ἀπειλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσειε τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἀνοίξαντας ἀσμῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τὸ
στράτευμα εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀπάγχης καὶ
φόβου τοῦ ζῆν δέους, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον.
ὁ δ' διακόψας τὸ τείχους ὡς τὰ τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ'
ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν
ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τούτῳ τῷ τρό-
πῳ γεγόμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς
ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν
τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ὕστερον αὐτὸν ἀπολύσας
τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα
δὲ ἐγένετο περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ
δεκάτῳ τῆς ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα δυβου-
λαθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχεσαν πό-
λιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν δυβούλων πεμψάντων ἐπὶ
τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαν-
τες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δ' ὅτος ἀμασίας τὸν βίον, δέκατον τὸν νουθετισμὸν τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ἀλογωτείας, βιώσας μὲν ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐνιαυτοὺς ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus
est, mirari se dicente, si hos deos crederet, qui
cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec
eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed
tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos
trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos
inter reliquam captiuorum turbā Hierosolyma
peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret.
tū ille se quidem quieturum dixit, Deum tamē vltorem huiusmodi nouitatibus non defore.
Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō
capiens, sed fastu vltus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut ante hac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruit: quòd si nolit
vltro facere officium, bello esse decernendum
de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba
rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat,
ne maiora quàm par est appetas, néve propter
recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te
& regnum tuum incertæ committas aleæ. His
lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt
tandem meritas impietatis pœnas exolueret.
Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus consererentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis
Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus
persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille
dirutis ad trecentorum cubitorum spaciū mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei
thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti
in regia repertum est, totum asportauit: ac tum
demum demisso rege reuersus est Samariam.
Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni
Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec
tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit
propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Oziæ vicinas gentes subegerit.

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλησίον ἔθνη ὑπήκοα ἐποιήσατο.

XI. 4. *Reg.* 14. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris dicionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nõ dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim. *Iona* 1. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud perituru esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppẽ nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percõtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tẽpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autẽ exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itẽ successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

4. *Reg.* 14. 15.

Ιεροβοάμου δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας διαδέχεται ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας ἀμασίου βασιλεύοντος τῆς ἱερουσαλὴμ ἰωάσου υἱὸς ἱεροβοάμης ὃν σαμάρειά ἔτη τεσσαράκοντα· ἔτους ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τὸ θεὸν ἀσεβὴς καὶ ἄνομος δ' ἁπλῶς ἐγένετο, εἰδωλολάτρης ὤν, καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις εἰς χρῆσιν ἔργοις, τοῦ δὲ λαοῦ τὸ ἱερουσαλὴμ, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῶν ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατυνῶαι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθης πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ μεσημβρίαν, ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπεν. στρατεύσας οὖν ὁ ἱεροβόαμος, καθαιρεῖ πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμενος, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων παραδοῦναι ὑπισχνούμενος, ὅσα καὶ περὶ τοῦ προφήτου τούτου εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν πειράσομαι. κελευσθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πορευθῆναι εἰς τὴν νῦν βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γινόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολέσει, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόππην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβαὶς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγενομένου δὲ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὴν σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ δυνηθεῖεν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ ἰωνᾶς συγκεκλιμένος αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὧν τοῖς ἄλλοις ἐώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δ' ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γιγνομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τὴν θάλασσαν, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῶν ἐμπλεόντων ἄτοπον αὐτοῖς διὰ τὸν χειμῶνος, συνέβαινε κλῆρον, τέτον ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κλινομένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη καὶ τί μετέρχεται, τὸ μὲν γένος ἔλεγεν, ἑβραῖος εἶη, προφήτης δὲ τοῦ μεγίστε θεοῦ. συνεβούλευον οὖν αὐτῷ εἰ θέλοιεν ἀποδράσαι τὸ παρὸν κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, ἄτοπον γὰρ αὐτοῖς εἶη τὸν χειμῶνος. οἱ δὲ, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ἐτόλμων κελεύοντες ἀσέβημα εἶη ξένον ἄνδρωπον καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν ἔτως ἀπώλειαν σπεύδειν. τελευταῖον δ' ἐκβιαζομένε τοῦ κακοῦ, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζειν τὴν σκάφος, ὑπό τε τοῦ προφήτε παρορμηθέντες, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὸν ἑαυτοῦ σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν εἰς ἄλη. τὸν δὲ, λόγος ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβαθῶαι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τοῦ θεοῦ δηθέντος, συγγνώμην αὐτῷ δωρεῖν τῆς ἁμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεύου πόλιν. καὶ στὰς ἐπήκοον ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεφε. διεξελθὼν δὲ τὴν πρὸς αὐτοῦ δηθεῖσαν, ὡς ἴδιον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μὴ πάσης δυσμενείας τὸν βίον διαγαγών, καὶ ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαείας. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τῶν δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσολύμοις,

μητρὸς

μηρὸς ὤν, ἀχίας μὲ τοὔνομα, ἀσῆς ἦ τὸ γένος. ἀγαθὸς A
δ' ἰὼν καὶ δίκαιος τ̀ φύσιν, & μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι
τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος ἦ καὶ
ὑπὲρ παλαιστινοις, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἑλαβε
καὶ κράτος, ἰτὰν καὶ ἀμμίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τεί-
χη. μετὰ ταῦτα τ̀ στρατειαν ἐπήλθε τοῖς τῆ αἰγύπτῳ
γείτνιῶσιν ἔθνεσι. καὶ πόλιν κτίσας ὑπὲρ τ̀ ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης, κατέσκησεν αὐτῇ φρουρόν. ἔπειτα τοὺς ἀμμα-
νίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ὁρίσας τελεῖν, B
καὶ πάντα μέχρι τ̀ αἰγυπτίων ὅρων χώρων ἐμβαλόμενος, τ̀ ἱε-
ροσολύμων ἤρχετο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τ̀ ἐπιμέλειαν. ὅσα
γὰρ τ̀ τειχῶν, ἢ ὑπὸ τ̀ χρόνου κατεβέβλητο, ἢ ὑπὸ τ̀ ὀλι-
γωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμη
καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε ἰδίᾳ κατεσκαμμένα, ὑπὸ τ̀ τῶν
ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτε τ̀ πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχ-
μάλωτον τ̀ ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τ̀ πόλιν. πρόσοικο-
δόμησε δ' καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ C
ἑκατόν. καὶ φρέατας δ' ἐπετείχησε τοῖς ἑρήμοις χωρίοις. & C
πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἰδίᾳ δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυ-
γίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. δύ-
φυτος γὰρ ἰδίᾳ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφό-
δρα τ̀ γῆς ἐπιμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς
πόθων ἀπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν ἐπιλέκτου πρὶ
αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ διακοσίας. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ
ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γενναῖοι καὶ τ̀ ἀλκὴν ἀνυπόστα-
τοι, τ̀ ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν D
ὅλην στρατιὰν & ὥπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυ-
ρεοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δ
& πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα & ἅρπαγας,
καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. γυμνούμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντά-
ξει & ὠφελιμωτάτῃ, διεφθάρη τ̀ διάνοιαν ὑπὸ τῦ τύφου,
καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπούσῃ τ̀ ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅ-
παντα ἀγαρκοὺς τ̀ χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτὴ δ' E
ἰδίᾳ ἡ πρὸς τ̀ θεὸν εὐσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὤ-
λισθεν δ' ὑπ' ἀπειθείας, καὶ κατηνέχθη πρὸς τὰ τῦ
παρὸς ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τῶν ἀγαθῶν
λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ἃ συνη-
θέντα προσῆκεν καλῶς αὐτῷ ἤγαγεν. εἰσάσης δ' ἡ-
μέρας ἑορτίμου, καὶ πανδήμου ἑορτὴν ἐχούσης, σὺν ὄχλῳ ἱε-
ρατικῷ στολῇ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ὑπὲρ θυσιάσων
ὑπὲρ τ̀ χρυσῦ βωμοῦ τῷ θεῷ. τὸν δ' ἀρχιερέως ἀζαρίαν, F
ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ἃ
δὲ ἐξὸν ὑπάρχειν εἶπον. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν
τοῖς ἐκ τ̀ ἀαρῶνος γένους. καταβοῶντος γ' ἐξιέναι καὶ μὴ
παραβαίνειν εἰς τ̀ θεόν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς
θάνατον, εἰ μὴ τινὰ ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ γ, σεισμὸς
ἐκλόνησε τ̀ γῆν μέγας. καὶ διασαίτος τὸν ναὸν, φέγγος ἡ-
λίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, & τῇ τ̀ βασιλέως ὄψει προ-
σέπεσεν. ὡς τῷ μὲ δυθέως λέπραν ὑπισταμένῳ, πρὸ γ
τ̀ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ τ̀ ὄρους ὑπορρα-
γῆναι τὸ ἥμισυ τὸ κ τ̀ δυσμικὸν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας G
σταδίους ὑπὸ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι. ὡς τάς τε πα-
ρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασιλικοὺς τοὺς βασι-
λικούς. ἐπεὶ γ κατειλημμένῳ τινὶ ὄψιν τῶ βα-
σιλέως ὑπὸ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ
τινὶ συμφορὰν, καὶ σπεύδουσιν ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς
ἀναγῆ. ὁ γ ὑπ' ὀργῆς τῶ συμβεβηκότος δεινῶ καὶ τῶ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν ἔχ, τὸ κεκλιόμενον ἐποίει,

tre Achia, siue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendíſque rebus solers & industrius. is ſuſcepta expeditione in Palæſtinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iammiam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præſidium in ea posuit. post hæc Ammanitis ſubactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locís vſque ad Ægypti terminos in poteſtatem ſuam redactis, in posterum ad curam vrbis ſe contulit. quicquid enim mœnium vel vetuſtate labefactum erat, vel ſuperiorum regum incuria, totum inſtaurauit: atque eam etiam partem, quam Iſraelitarum rex Amaſia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingreſſus eſt. his addidit non paucas turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad rutelā diſpoſuit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; re pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio eſſet apta paſcuis. cúmque admodum eſſet agriculturæ ſtudioſus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea ſelectorū militū trecenta ſeptuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generoſi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē ſtruere in aciem, & arma ſingulis diſtribuit, gladios, clypeos, & thoraces æneos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel ſaxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia inſtrumenta his ſimilia. Dúmque in his ſtudiis & paratib⁹ verſatur, corruptus eſt arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac ſempiternā cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obſeruans, ita vt ad paternam impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapſus fuerat, quòd fortunæ fauorem & perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderatè ferre neſciret. Et cùm veniſſet ſolennis feſti celebritas, ſumpto ſacerdotali habitu, ingreſſus templū ad aureum altare Deo ſuffitum facturus aſtitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octoginta ſacerdotum globo ſtipatus, & regem cōpeſcuit, vociferans ac negās hoc illi fas eſſe, ſed ſolis ſacerdotibus datum ſuffire, qui ſint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram deſineret. Tum rex commotus mortem illis ni quieſcerent minatus eſt: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fiſſóque ſupernè templo radius ſolis os regis improbum ferit, quod cueſtigio lepra cōtactum eſt. acceſſit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis reuulſum, per quatuor ſtadia volutū, obiectu demum Orientalis mōtis conſtitit, obſtructa via publica, & oppreſſis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò poſtquā in facie regis leprā animaduerterunt, diuinitus inflictā ei plagam indicauerunt, & vt tanquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ętatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obfirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriotum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus mille talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hác summam Manaemo populus contulit. exactis L. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaccia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autẽ hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sarciẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib' communiuit. Ammanitas etiá prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tã úmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

τῆς ὑπὸ ἀνθρώπου διανοίας καὶ τῆς εἰς τὸ θεῖον ἀσεβείας ταλαίπωρον ἔτι καὶ οἰκτρὰν ὑπομένας δίκην. ἔχρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ἀπὸ ζῶν βίον, τοῦ παιδὸς αὐτῷ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν διαλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. τούτων ἡ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. σκηνεύθη δὲ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις. ὁ δὲ τοῦ Ἰεροβοάμου παῖς Ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῆς Ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπό τινος φίλου, σελλοῦμ μὲν οὔνομα, Ἰαβήσου δὲ υἱέ. ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν διαλαβών, ἐνιαύσια χρόνον ἡμερῶν αὐτῷ κατέσχε ἑβδομήκοντα. ὁ δὲ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅμα μὲ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀνῄρει τὸν σέλλουμον. καὶ βασιλεὺς καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν διαβαίνει πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὴν μὲν ἐξ ἡμέρας χώραν καὶ τὴν πόλιν καθ' ἑαυτὸν λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν θαψιαῖον στρατηχθεῖσι, πάντας αὐτοῖς διεχρήσαντο, μηδὲ νηπίων φεισάμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν καὶ καταλήψεσιν οὐδὲ ἀγρίοις θηρίοις. ἃ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀλλοφύλοις τινὰς συγγνώστου δίκαιον νομίζειν ἐξεῖναι, ταῦτα τοῖς ὁμοφύλοις ἔτεσιν εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τοῦ τεθνεῶτος ὁ μαναήμος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπέστη τοῖς ἀσσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τοῦ πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνέλεγε τὸ πλῆθος μαναήμῳ, παρεχόντων καὶ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελευτήσαντος δὲ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. καταλείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακεΐαν διάδοχον. ὃς τῇ τοῦ πατρὸς καταπολεμηθείσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἐπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακεΐου τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος διαβεβλῆσθαι αὐτῷ, παιδὸς δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ ἐς θεὸν καὶ ἄδικος. ὁ δὲ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ οὔνομα, ὅπως ἐπεσπάσατο τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ τὴν τε γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν πρὸς αὐτῷ τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισσαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετῴκησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τὰ ἀσσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν διεξελεύσομαι. ἰώθαμος δὲ ὁ ὀζίου παῖς, ἐβασίλευσε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἧς μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ ἱερούσης. οὗτος ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' ὁσιότης μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὅπως μέντοι τῆς τῶν τὸν πόλιν. ὅσα μὲν ὅπως δὲ ἐδείτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐχειρίσατο. στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῆς τειχῶν ἀνέστησε, πύργοις παμμεγέθεσι καὶ ὑψηλοτάτοις οἰκοδομήσας. ἔτι δὲ ἄλλων ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἠμελεῖτο, πολλὴν ὅπως ἐποιεῖτο, στρατὸν ὑσάμενος καὶ ὅπλα τοὺς ἀμμανίτας καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους τὸν πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, ἧς αὐτὸς ἡ καὶ ἐθῆς. κύζησε δὲ ἔτεσι τὴν βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα-

λιῶν

ἰωῦ δέ τις κῆ τῶτον ἦ καιρὸν προφήτης ναοὺμος τοὐνο- A
μα, ὃς περὶ τ̃ ἀσυρίων καταστροφῆς κὴ τ̃ νίνυ προφη-
τεύων ἔλεγεν ὅτως. ἔσαι νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
νινυεμφὴ, ἔτως ⸌ ὁ δῆμος ἅπας ζαραστόμενος, κὴ κλυ-
δωνιζόμενος οἰχήσε⸍ φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλή-
λους, σῆτε ⸌ μείνατε, κὴ χρυσὸν αὐτοῖς κὴ ἀργύριον ἁρ-
πάσατε. ἔσαι δ' ὠδὶς βυλησόμενος. στάζει γὸ αὐτῷ ἐ-
θελήσυσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὸ B
αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει ⸌ θρῆνος, πάρεσίς τε τ̃ῦ
μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τ̃ φόβυ μέλαιναι τελέως αὐ-
τοῖς γλυήσον⸍. ποῦ ἦ ἔσαι τὸ κατοικητήριον τ̃ῦ λεόντων
κὴ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα, ὅτι ἀφα-
νίσω σε, κὴ οὐκέτι λέοντες ἐκ σ̃ πορεύομενοι ὀπτάξυσι
τ̃ῦ κόσμυ. κὴ ἄλλα ἦ πολλὰ πρὸς τύτοις, ἃ προεφή-
τευσεν ὧδε ὁ προφήτης περὶ νινυΐτης, λέγειν οὐκ ἀναγ-
καῖον ἡγησάμενος. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνυσιν ὀχληρὸς
δοκῶ, παρέλιπον. συμέβη ἦ πάντα τὰ προφηθέντα C
περὶ νινυΐτης, μ̃ῦ ἔτι ἑκατὸν κὴ πεντεκαίδεκα. περὶ μ̃ῦ
αὐτῶν τύτων, ὑποχρέως ἡμῖν δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιβ'.

*Ὡς στρατευσάμενος ἀράσης ὁ δαμασκοῦ βασιλεὺς ὑπὲρ ἱεροσολυ-
μίτης ἰωάζου τ̃ βασιλέα πῖσαι τὴν βασιλέα ἀσσυ-
ρίων ὑπὲρ δαμασκηνῶν στρατεύσαι.*

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κὴ τεσ-
σαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτ̃ῦ, ἐκκαίδε-
κα. θάπτε⸍ δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔρχεται δ' D
εἰς τ̃ ἰὸν αὐτ̃ῦ ἀχάζιω ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τ̃ θεὸν γλυόμενος, κὴ τοὺς πατρίους ὠδαβὰς νόμους, τοῖς
ἰσραηλιτ̃ῦ βασιλεῦσι ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσο-
λύμοις ἀναστήσας, κὴ θύων ἐπ' αὐτ̃ῦ τοῖς εἰδώλοις,
οἷς κὴ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κ̃ῦ τὰ χαναναίων ἔθη,
καὶ τύτοις ἄλλα ὠδαπλήσια διεπράσατο. ἔχοντος
δ' ὕτως καὶ μεμιωότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τ̃ῦ
σύρων καὶ δαμασκιωῶν βασιλεὺς ἀράσης, κὴ φακείας
ὁ τ̃ῦ ἰσραηλιτ̃ῦ. φίλοι γὸ ἦσαν. ⸌ συνελάσαντες αὐ- E
τοὶ εἰς ἱεροσόλυμα, ὅπὶ πολιὼ ἐπολιόρκυσι χρόνον
δ' ἀλλ' οὐ τ̃ῦ τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ ἦ τ̃ῦ
σύρων βασιλεὺς, λαβὼν πλὴ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θα-
λάσῃ πόλιν ἠλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικυῦντας ἀπέκτεινας,
ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύεργις. τοὺς δ' ἐν τοῖς φευγείοις
ὁμοίως κὴ τοὺς πέριξ ἰυδαίυς διαφθείρας, καὶ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μ̃ῦ τῆς στρατιᾶς F
ἀνέζυξεν. ὁ ἦ τ̃ῦ ἱεροσολυμιτ̃ῦ βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς
σύεργις ἐπ' οἴκυ κεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξιόμα-
χος εἶ⸍ τ̃ῦ τ̃ῦ ἰσραηλιτ̃ῦ βασιλεῖ, πλὴ δύναμιν ἐπ'
αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν νικήθη κ̃ῦ μᾶλλον τῷ
θεῷ, ἢ ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτὸς πολλοῖς ἅμα καὶ
μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὸ αὐτ̃ῦ μυριάδες κατ' ἐκεί-
νην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τ̃ῦ ἰσραηλιτ̃ῦ ἀνῃρέθησαν. ὧν
ὁ στρατηγὸς ζαχαρίαν τὸν ἰὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβο-
λῇ τ̃ῦ βασιλέως ἀχάζυ, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν ὕπερ-
τον τ̃ῦ βασιλείας ἅπασης ἐξεκόμ, κὴ τὸν τῆς ἰύδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἐλκανᾶ, αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ G
τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀ-
πήγαγον, ⸌ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρῦ προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τ̃ῦ στρατ̃ῦ
προ τ̃ῦ τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τῷ νίκῃ αὐτοῖς ὁ δι' ἀ τῷ οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γηέσθαι.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Aſſyriorum & Nini ſubuerſione hæc verba vaticinatus eſt. Ecce Niniue piſcina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, ſtate, ſtate, eripite aurum, eripite argẽtum. & nemo valet. mallent enim vitam ſeruare quã facultates. occupabit enim eos graue diſſidium & lamentatio, & diſſolutio membrorum, & facies eorũ prę pauore fient luridæ. Vbi erit poſthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec poſthac amplius leones ex te egreſſi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc ſententiam prophetauit, quæ nunc nõ eſt neceſſe repetere, alioquin moleſtus videri poſſem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autẽ omnia quæ de Niniue prædicta ſunt, poſt annum cxv. Et de his quidem hactenus. XII.

Cap. XII.

Raſe Damaſcenorum rege Hieroſolymitas bellò vexante, Achazes eorum rex coactus eſt Aſſyriorum regem in Damaſcenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI. cùm regnaſſet annos ſexdecim: & quo in regiis conditoriis depoſito, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impiiſſimus, omnium, & patriarum legum deſertor, ad imitationem Iſraeliticorum regum ſe contulit, aras Hieroſolymis erigens, & in eis idolis ſacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his ſimilia multa perpetrauit. Hunc ita inſanientem duo ſimul reges, Raſes Damaſcenorũ & Phacies Iſraelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & ſocij: & compulſum Hieroſolyma multum diuque fruſtra oppugnauerũt, quòd vrbs eſſet munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuerſus eſt. Hieroſolymitanus autem rex poſtquam cognouit Syros abiiſſe domum, putans ſe Iſraelitarũ rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commiſiſſet prælium propter tot impia facinora victus eſt. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hieroſolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias ſupremus dux Iſraelitarũ cũ Amia filio Achazæ cõgreſſus, ſuperatũ occidit, & patri modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in poteſtatem ſuam redegit, magnum præterea captiuorum vtriuſque ſexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuerſi ſunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipſorum virtute partã aſſeuerabat, 4. Reg. 16.

sed quòd Deus regi Achazæ iraſceretur. incu- A
ſabátque eos quòd non contenti præſenti felicitate, auſi ſint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica conſanguineos ſuos captiuos abducere: & ſuadebat vt hos illæſos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. poſt hanc admonitionem Iſraelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus eſſet. Exurgens autem quidam magnæ inter ſuos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabāt ſe paſſuros vt ciues ſui ca- B
ptiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. ſatis eſſe præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamſi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiſerunt illos, quicquid vellent, arbitratu ſuo agere. Tum prædicti viri aſſumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiſerunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vſque Hierichuntem & C
vlterius, cúmque non longè abeſſent à Hieroſolymis, repetierunt Samariam.

CAP. XIII.

Aſſyriorum rex vi expugnata Damaſco, & occiſo rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis.

4. *Reg.* 16. 17.

ACHazes autem rex hac clade ab Iſraelitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum regem Theglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Iſraelitas & Damaſcenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audiuit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & vaſtata Syria, expugnatáque Damaſco, Raſem quoque regem occidit. Damaſcenos verò in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quaſdā Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum repoſuit. E
Iſraelitarum deinde tertam populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Poſt Syros ad hunc modū tractatos, rex Achazes ſublato quātum erat auri & argenti in regiis theſauris, atque etiam in ipſo templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens venit Damaſcum, & ſicut antè pactus fuerat, omnia regi Aſſyriorum tradidit, actíſque pro beneficio gratiis reuerſus eſt Hieroſolyma. Erat autē hic rex tam ſtultus & incogitans, vt quamuis hoſtiliter cum Syris diſſideret, illorum tamen F
deos colere non deſineret, ſed in eorū ceremoniis, tanquam victoriā inde ſibi pollicens, pietatem collocare pergeret. poſt cladem verò acceptam, Aſſyriorum venerari cœpit numina, quiduis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum eſt. In tantum autem religionis contemptum prolapſus eſt, vt ſpoliatum priùs donariis templum clauderet, G
ne illud ſolennibus ſacrificiis honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandem moritur, cùm vixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto hærede Ezecia filio.

δχὲ ὁ τ̃ θεῦ χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τ̃ βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ δ' ἀπορίᾳ τῆ κατ' αὐτὸ μὴ ἀρκεθέντας, ἀλλὰ βλμήσαντας τοὺς ἐκ τ̃ ἰούδα φυλῆς & βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβάλλετό τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθησάντων γὰρ τῷ θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ δὴ τοῦ ἰσραηλίτου λαὸς εἰς τ̃ ἐκκλησίαν συνελθών, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων, αἰτίας δέ τις βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμώντων ἐν τῇ πολιτείᾳ, & ἄλλοι μετ' αὐτὸν ἔφασαν, ἔλεγον ἐκ δεῖν ἐᾶν τοὺς πολίτας εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τ̃ πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ὑπὸ τ̃ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀπόχρη τὰ πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἁμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δὲ λαβόντες οὖν οἱ προειρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε & ἀπημελείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τ̃ οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. ἀδὲν ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τ̃ ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως καὶ κράτος ἔλαβεν ὁ τοῦ ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

ΑΧάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τ̃ ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τ̃ τ̃ ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσαρίωνα, συμμαχίαν αὐτῷ προσάγειν παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, & σύρους καὶ δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσων ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δέ, τ̃ πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, & τ̃ δαμασκὸν καὶ κράτος εἶλε, καὶ τ̃ βασιλέα ἀράσσω ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τ̃ ἄνω μηδίαν. & ἐκ τῆς ἐθνῶν τῆς ἀσσυρίων μετασήσας τινὰς, εἰς τ̃ δαμασκὸν κατῴκησε. τὴν δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτὸ δρασάμενον τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἀρᾶς τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τ̃ ἀργυρον, & τὰ ἐν τῷ ναῷ τ̃ θεοῦ, καὶ εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βασάσας ἦκεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τ̃ ἀσσυρίων βασιλεῖ καὶ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐνθένδε δ' ὕστερος ἀπόπτος καὶ τ̃ συμφερόντος ἀσυλλόγιστος ὤφθη ὁ βασιλεύς, ὡς τ' ἐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τ̃ σύρων ἐπαύσατο τὰς θεὰς αὐτῷ προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένους αὐτῷ τ̃ νίκην. ἠττηθεὶς δὲ πάλιν, τοῖς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεὰς, καὶ πάντας ἐώκει μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρῶν καὶ ἀληθῶς θεόν, ὃς αὐτῷ καὶ τ̃ ἥττης ὀργιζόμενος ἐνέπος. δὴ τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς & τέλεον ἀποκλείσας τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεύσας θυσίας θηρεύειν, καὶ θεμένου τῷ ἀναθημάτων αὐτόν. ταῦθ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα. τ̃ υἱὸν δ' ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

ἀπέ-

ἀπέθανε δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παίδων καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, δηθουλώσαντος αὐτὸν φίλους τινὰς ὧσπερ τοιοῦτος. ὃς χρόνῳ τινὶ βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ὢν, καὶ τῷ θεῷ θεὸν οὐ νομίσας. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν οὐκ εἶχεν ἵλεων διὰ τοῦτο καὶ σύμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὧσπερ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ὁ ἰεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, καὶ ἀβίας ἀσσης τὸ γένος. φύσει δὲ καὶ τρόπῳ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. ἤδη γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν ἀδιαλλάκτως, ἀσύμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τὸ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ὡς αὐτοῖς λέγων, ὡς ἀγνοεῖτε μὲ ὡς ὄντα τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας μὴ ὧδε βαίους τὸ πρὸς τὸν θεὸν ὅσιον τιμῶ πολλῶν ἐπειρεάθητε, καὶ μεγάλων κακῶν ὄντες διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν τὸν ὄντα νοῦν, καὶ ἀπαιτεῖσθαι ὃς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεὸς τοῦτο πρεσβεύειν. παραινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τοῦτο μὲν ἤδη λήθῃ ποιήσασθε, καθαρὰν δ' αὐτοῖς ἐκ τῶν πρότερον μιασμάτων, τοῖς τε ἱερεῦσι καὶ λευίταις, καὶ συνελθόντας ἅπασι ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τῶν ἔξωθεν θυσίαις, εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθε τιμήν. οὕτω γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων ποιήσαιμεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ διεκπίσαντες τὰ σκῦβα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τοῖς ἔξωθεν τοῦ βωμοῦ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τῆς ἀζύμων ἑορτῆς ἄγουσα. πολὺν γὰρ ἐκλελοιπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀθεσμίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας πρεσβευτὰς αὐτοὺς ἀφέντας τὸν πάτριον βίον, εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐπανελθεῖν συνήθειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ἔπρεπεν αὐτοῖς ὠδαγωγουμένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς ἀζύμων ἄγειν ἑορτῆς, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, παραινῶν οὐχ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, τῷ δὲ ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, ὠδαγωγουμένων τῆς πρεσβείας, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ὠδε τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πήσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὸν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέπλευσον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε ὠδαγωγοῦσιν, ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῆς προειρημένων ἀπενοήσαντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ πρὸ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μὲν τοι τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνουν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ ἦσαν πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνδραμόντες ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτῷ ζεύγη ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἀρνῶν τοσούτους. ἐπιθέντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioteis ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos ix. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hũc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ E-

B zecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab initio principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo

C debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidẽ veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, horror vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cùm ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs

D expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatíſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per tòtam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cõuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam

E ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorũ feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem

F non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarẽt, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus comtenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiũ eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq.

G Iſacharis prophetarum monitis parẽtes ad pietatẽ ſunt conuerſi; atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezechiã cõfluxerũt, vt Deũ adorarẽt. Poſtquã aũt ea multitudo cõuenit, rex aſcẽſo tẽplo vnà cũ principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidẽ arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues DC. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas, mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxtà legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis, atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

τ κεφαλαῖς τ ἱερέων αὐτός θ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. καὶ οἱ μὲ ἔθυόν τε καὶ ὁλοκαύτουν. οἱ δὲ λευίται ὡσιωμένοι ἐν κύκλῳ μετὰ τ μουσικῶν ὀργάνων, ἅδον ὕμνους εἰς τ θεὸν, καθάπερ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τ δαβίδ. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ ἡμωμένων, δηλοῦσθαι ποιήσαντες ἑαυτούς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τ θεόν. ἔπειτα θύει μὲ βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. τοῦ πλήθους δὲ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσατο βοῦς μὲ ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα χιλία. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τοῦ νόμου. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἠδύνατο, δωρεῖτο μὲ τ λαῶ, τοῦ θεοῦ χάριν ὁμολογῶν. ἑσπέρας δὲ τ τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τ λεγομένου πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τοῦ δὲ πλήθους πάρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύροις μὲ δισχιλίοις, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίοις μὲ ταύροις ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια ͨ τετρακόσια. καὶ τὸν τὸν τρόπον ὑπὸ σολομῶνος τοῦ βασιλέως ἐκ ἀρχῆθεν ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἁγνίσαν αὐτὴν, καὶ τ πόλιν δὲ παντὸς ἐκάθαραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπιτελεῖσθαι προσέταξε καὶ τ νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τῶν πλήθους δασμοδοσῖ, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσμένωσι, καὶ τ θεραπείας ὦσιν ἀχώριστοι τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ μὲ πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ὑποθήκας δὲ ͨ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων ͨ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ γυναιξί. καὶ ὅτε πάλιν εἰς τ ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον χρόνον ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασμένος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, καὶ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ὑπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὸ καταστρέψασθαι τ ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτοις ὑποδώσει. ἐζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲ ἀπ' ἀλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ, καὶ τῇ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ' οὗ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπῃ τ παρόντος ἐχέτω περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

CAP. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. 4. *Reg.* 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex comperto quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono. Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

Κεφάλαιον ισ'.

ὡς σαλμανάσαρης τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, καὶ οἱ τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῳκίσας, τὴν τῶν κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν αὐτῶν μετῴκισε χώραν.

ΣΑλμανασάρης δὲ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σωὰν τ τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, πρεσβευόμενον αὐτὸν ὅπῃ συμμαχίαν τινὰ κατ' αὐτοῦ, παρεσκευασθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπῃ τ σαμάρειαν ἐτῇ ἑβδόμῳ τ αὐτοῦ βασιλείας. καὶ πολιορκήσας δὲ αὐτὸν τὸν βασιλέα, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε καὶ κράτος τ σαμάρειαν, ἔνατον μὲ ἔτος ὡσεῆ βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' ἐζεκίου τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀφ' ὧν ἤρξαν, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα, ἐν οἷς

Cap. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. 4. Reg. 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex comperto quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσεὶ ζῶντα ἔλαβε. καὶ μετα- A
στήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώθου τόπου τινός,
ἔστι δὲ ἐν περσίδι ποταμὸς τὸ τ' ἔχων τοὔνομα, κα-
τῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῆς ἰσραηλίτιδος
χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῆς ἰσραη-
λίτιδος ἐκ τῆς ἰουδαίας μετὰ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων
τεσσαράκοντα ἑπτά, ἀφ' ἧς χρόνου τὴν ἀγυπτον ἐξελ-
θόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώ-
ραν. ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς δὲ B
ἀποστάντες ἀπὸ ροβοάμου τοῦ δαβίδου ἕως τὴν βα-
σιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον
δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες
ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὴν τοὺς ἰσραηλίτας
τοιοῦτο κατέλαβε παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ παρα-
σαντας τῷ προφήτῃ, οἳ προὔλεγον ταύτην αὐτοῖς
τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῆς ἀσεβημάτων.
ἦρξε δ' αὐτοῖς τῆς κακῶν ἡ σάσις ἣν ἐσασίασαν πρὸς
ροβοάμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, C
ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξαμαρτὼν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτο ἐποί-
ησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν ἧς ἣν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν. ὁ δὲ
τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε συ-
είαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βα-
σιλέως, ἐν ταῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐ-
στράτευσε δὲ ἐπὶ τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλου-
λαίου. μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ μῶαν δερς, ὃς τῶν D
χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν
τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτ-
ταν, ὅτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασί-
λευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ἀπὸ αὐτῶν κιτταίων,
ἀναπλεύσας, προσηλάσατο αὐτοὺς πάλιν. ὅτι τούτοις
πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην
πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις ἀσπασάμενος εἰρήνην, μετ' πάν-
των ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέσπα τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρ-
κη καὶ ἡ πάλαι τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῷ τῆς E
ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων ἐχ
ὑποζυγίων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε,
φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ
δικώπους ὀκτακοσίους. αἷς δὴ πλεύσαντες τύριοι ναυ-
σὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων διαφθαρεισῶν,
λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐ-
πετάθη δὴ πάντων ἐν τύρῳ πρὸ διὰ ταῦτα. ἀναζεύ-
ξας δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέσπασε φύλακας
ὅπη τὸ ποταμοῦ, καὶ ὑδραγωγῶν οἱ διακωλύσουσι τυρίοις F
ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, σπαρτέρησαν
πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων
ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμαναασάρου τοῦ
ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς
σαμάρειαν χουθαῖοι, ταύτῃ μὲν ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο
τῇ προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς χουθαῖς καλουμένης
χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι,
καὶ ποταμὸς τοὔνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον G
θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν,
καὶ τούτοις καθὼς ἐν πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παροξύνουσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοι-
μὸς γὰρ αὐτοῖς ἐπέσκηψεν, ὑφ' ὃ φθειρόμενοι καὶ μη-
δεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detractarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octogintis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore nõ mediocrem rei nauali gloriã sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniũtur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm populantur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præſentem ſalutem allaturum eſſe. miſſis igitur ad regem Aſſyrium legatis, petierunt vt ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque ceſſauit peſtilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præſenti ſemper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos ſe eorum appellant, vt pote à Ioſepho oriundos, & hac ratione ſanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduerſis eos aſpiciunt, nihil ad ſe pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipſi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὀν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοῖς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποσεῖλαι. πέμψαντος δὲ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν τῶν ὅσιαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τῶν λοιμοῦ παῦλαν ἔσχηκε. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴν τὴν ἑβραίων γλῶτταν κουθαῖοι, κατὰ δὲ τὴν ἑλλήνων συμβαίνει. οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγχύσεαν ὅταν μὴν δὲ πράττοντας ἐλλείπωσι τοὺς ἰουδαίους συγχυσεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πατάσσοντας ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, ἀλλ' οὐ δίκαιον ἀδὲν αὐτοῖς δυνοίας ἢ ψόγους, ἀλλὰ μεθίκοις

B ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. πρὸ μὴν οὖν τούτων ἔξομεν διηγήσεσθαι εἰπεῖν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σεναχηρείβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τῆς βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ βουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης ἀγόντων ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. Κεφ. γ.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ καταχθέντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ὡς τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάων, στρατευσάμενον ὅπῃ βαβυλωνίους, καὶ ποιούμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠττᾶτο μάχης ὑπ' ἀμομφίας, θαυμαστὰς κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἠνάγκασεν εἶναι καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ὡς μὴ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφέρησε τὰ τῶν αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὅπῃ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, φόβῳ δοὺς ἑαυτόν. Κεφ. η.

Ὅπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον καταλαμπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καὶ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum rex Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezecia regis oppugnatio.

4. *Reg.* 18.

EZecię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eũ aggressus est, omnésque vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudę tribu & Bẽiamitica. Iámq; ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illũ venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittés. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talẽta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniã, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cũ copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegatum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnibus exercitu castrametati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille quod sibi metueret prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissẽt, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnus rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolẽs exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptiis,

Κεφάλαιον ά.

Σεναχηρίβου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατεία εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου.

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως, τεσσαρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήειβος ὄνομα, στρατεύει μὴ πολλῆς ῥᾳδιουργίας ἐπ' αὐτόν. καὶ κρατήσας τὸ ἅπασας αἱρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τέλεον δυνάμιν ὅτι ἱεροσόλυμα, φθαίει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ φόρον ὃν ἂν τάξηται τελέσειν ὑπισχνούμενος. σεναχήειβος ὁ μαθὼν τὰ ῥᾳδιουργήσειν, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τέλεον ἀξίωσιν προσδέχεται, καὶ ἀργυρίου μυρίαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχορεῖν ὡμολόγει, πίστεις δοὺς τοῖς πρεσβευταῖς ἐνόρκοις, ἢ μέν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ὕστερος ἀναστρέψειν. ὁ δ' ἐζεκίας πειθεὶς, καὶ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολεμίου, καὶ τοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῆς μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν ῥαψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῆς ἐν τέλει κατέλειπε, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, θαρατὰ καὶ ἀνάχαεις λῶ. ὡς δ' ἐλθόντες περὶ τῆς τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ', αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας ἀπρόθετος, ξεῖς δὲ τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ὑπάρχοντα ἐλιακίμον ὄνομα, καὶ σομνᾶον, καὶ ἰώαχον τὸν ὑπὸ τῆς ὑπομνημάτων. οὗτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἄπρις τῶν ἡγεμόνων τῶν στρατιᾶς τῶν ἀσσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ῥαψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας ἐζεκία λέγειν, ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήειβος πυνθάνεται αὐτοῦ τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φρονεῖ δεινότην αὐτῷ, καὶ ἀπεργάσασθαι μὴ θέλῃ, καὶ τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ ἀνθίστασθαι τῇ πόλει. ἢ δέχεται τὰς ἀγυπτίους, τοῦ

τὴν ἑαυτῆ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτὴν κρα- A
τηθήσεσθαι. εἰ δ' ἦν τοῦτο τοῖς σοφοῖς δοκοῦν, δηλοῖ αὐτῷ ὅτι αὐτὸς
ὢν ὀστέινος, τῷ ὁμοίῳ ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδεται ῥιπτού-
μενος πνεύματι, τοῦτο τὸ κατάπτειν ἐπὶ τὴν χεῖρα δύσ-
παρεις ἡγεῖται τὴν βλάβης. εἰδέναι δ' ὅτι καὶ βουλήσεται θεὸς
τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταστρέψα-
σθαι καὶ τὴν Ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν
τρόπον, καὶ οὗς ἀρχομένους ὑπ' αὐτοῦ διεφθείρη. ταῦτα
δὴ τῷ ῥαψάκῃ ἑβραΐδι λέγοντα, τῆς δὲ γλώττης εἶχεν B
ἐμπείρως, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπα-
χθῶσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συριστὶ κελεύει κρύπτειν. ἠκούσεν
γὰρ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ
δέος, μείζονι καὶ βιαιοτέρᾳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνα-
το αὐτοῖς ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασι-
λέως πρόσταγματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται πα-
ραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ
ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι μὲν ἀδοκήτοις μεγάλαις, ἀπέχειν C
πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τῇ δυνάμει πολὺ ἀπώσεσθαι
νομίζετε, δισχιλίους γὰρ τοῖς ἐμοὶ παρούσι ἵππους εἰς ἑτοι-
μασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοίμους εἶμι, οἷς ἰσαρίθμους
ὁπλίτας δοῦτες ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ'
ἐξ αὐτῶν γε μὴ ἔχετε, τούτοις μὴ δώητε. τί τοιγαροῦν
βεβαιοῦνται μᾶλλον δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, τὸ
λησομένοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας, καὶ τοῦτο μὲν ἑκούσιον
καὶ μᾶλλον δόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμε- D
μένοις ὑπὸ κίνδυνον, καὶ συμφορῶν ἄπορον φάνεται. ταῦτ'
ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τὸ στρατηγοῦ τὴν
ἀσυνείων λέγοντος, ἀπηγγέλλαν ἑξείκα. ὁ δὲ πρὸς ταῦ-
τα, τῷ βασιλικῷ ἐπόδυς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ
σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πατρίῳ νό-
μῳ πᾶσιν ὑπὲρ πρόσωπον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι
τῷ μισθαμίαν ἄλλων ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας μὴ πρόε-
λει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς
Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ποιη- E
σάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλέσαι
αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν ταῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆ-
σαι δὲ τὸν αὐτῶν λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρη-
ματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα
καὶ οὓς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἅμα χρὴ τοὺς πο-
λεμίους ἥττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ οὐκ μετ'
ἐλπίδος νίκης εἰσὶ θεράποις. τὸν δὲ θεὸν προνοεῖν ὅπως διε-
φθαρῶσι. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τῆς τῶν ἀσυνείων F
στρατιᾶς ἐσομβρῆσον τὸν ὅπλα τοῦ ἀργείου προσ-
μάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ὑπολείσθαι σι-
δήρῳ προύλεγε. ἔτυχε δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γε-
γραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσυρίων ὕβρεσθαι, ὡς ἂν ἀπόντος
μὲν αὐτοῦ ἐλεγχθῆναι ὑπολαμβάνοντα τοῦ ὑπ' αὐτῷ διε-
φθάρθαι δουλείαν, ἐφ' ᾗ πολλὰ καὶ μεγάλα πεχειρα-
μένῳ. ἐπείλει δὲ παντελεθρία διαφθείρειν αὐτὸν πα-
ραλαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἐκὼν αὐτῷ δέξη
τοῦ στρατοῦ εἰς ἐπεξούλευμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, κατα- G
φρονεῖ μὲν τοῦ ὑπὸ θεῶν πεποιθήσιν. τὰς δὲ θύρας εἰς
πύλας εἰς τὸν ναὸν εἰσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ θεῷ
τὰς εὐχὰς αὐτὸς ποιησαμένῳ περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς
ἁπάντων σωτηρίας Ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκουσεν αὐτοῦ
ἔφασκε γενέσθαι. καὶ τὴν παροῦσαν καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τῶν ἀσυρίων. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀ-
δείας τῆς ὑπ' αὐτοῦ γνωμένης μετ' εἰρήνης, καὶ τῆς ἰδίων θησαυρίσεσθαι κτημάτων, οὐδὲν φοβου-
μένοις. τῇ δὲ χεῖρα διελθόντος, καὶ ὁ τῆς ἀσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὅπλων τοῦ ἀργείου θησαυροῦ,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul cum despiciat, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solùm non sustineatur, sed læsus etiam manum transfigitur. Scire autè eum oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter meturet, maiore etiam voce Hebraicè respondit: debere eos audire mandata regis, & quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suaderis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oracuio iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & polituram feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vebis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij: iámque aggerem penè mœnibus æquauerat, & videbatur assultum propediem facturus, cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum suppetias, & per desertum copias ducere, vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc cotra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit, nimirum quòd idem & rex esset & sacerdos. Oppugnãs, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratũ magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat quòd pro Assyrio scribit Arabem. Vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit, totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit, his verbis narrat.

IV.

Cap. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis perijt.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quẽ sub Rapsacis imperio reliquerat. peste diuinitus immissa deletum, prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat, absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militũ. qua clade territus, & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit, ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulo pòst per insidias seniorum è filiis suis, Adramelchi & Selennari, vitam amisit, occisus in ipso templo Arasci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis, & in Armeniam fugientibus, Assarachodas minor filius in regnum successit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Cap. III.

Ezechias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

III. 4. Reg. 20.

EZechias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum, partim metu similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ. Dúmque totus circa Dei cultũ occupatur paulò pòst in grauẽ morbũ incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius sperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur, & regnũ sine legitimo hærede futurũ.

ἀσωσκητος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, δι' ἀτίμιαν τοιαύτην πολις αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο πρὸς τ πηλουσίῳ πολιορκίαν, καὶ τ χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦγεν, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούσ τ τ' αἰθιόπων βασιλέα θαρσικλὼ πολλὼ ἄγοντα δύναμιν ὅπι συμμαχίᾳ τοῖς αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθ τ πορείαν διὰ τ ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τ τῶν ἀσυρίων ἐμβαλεῖν. Ταραχθεὶς ἐν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς συναχηρίβος, ὅτι τ ἱερέα τ ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγον, ὡς εἶεν ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθων ἱερέα ὄντα τ ἡφαίστου. πολιορκῶν ἢ τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. νύξατο δι' ὁ βασιλεὺς, τῶν αἰγυπτίων τῶν θεῶν, ᾧ ἡμύμνους ὑπήκοος ὁ θεὸς, πλημμὼ ἐπομπέσει τῷ ἀραβι. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡρόδοτος ἐκ ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχοντα τὰ τόξα τὸν βασιλέα, τ στρατιὰν ἀπάγειν ὑπὸ τ πηλουσίου. καὶ ἡρόδοτος μὲν ἕτερος ἱστορεῖ. βηρωσσὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραφάμενος, μνημονεύει τ βασιλέως τ συναχηρίβου, ὅτι τῶν ἀσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πάσης ἐπεστρατεύσατο τ ἠῶ ἀσίᾳ καὶ τ αἰγύπτῳ, λέγων ἅπερ.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν αἰσχρῶς ἐκ βουλευτῶν τῶν ἰδίων ἀπέθανεν.

ΥΠοσρέψας ὁ συναχήριβος ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅπι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ῥαψάκην δύναμιν, τῇ θεῷ λοιμικλὼ ἐνοσκήψαντος αὐτῷ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τλὼ πρώτλω τ πολιορκίας νύκτα, διαφθείρεσθ) μυριάδες ὀκτακισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δέος αἰσχύνην κατασὰς, καὶ δείσας μὴ τῷ σωτῷ παντὶ, φθόγει μὴ τ λοιπῆς δυνάμεως εἰς τλὼ αὐτῷ βασιλείαν εἰς τλὼ νίνε προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαξέψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τ πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχ καὶ σελενναρ, τελευτᾷ τ βίον, καὶ ἀπετέθη τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ὅπι τῷ φόνῳ τῷ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τ ἀρμενίαν ἀπῆραν. διαδέχε) δ τ βασιλείαν συναχηρίβου ἀσαραχόδας. καὶ τὸ μὲν τ ἀσυρίων στρατιᾶς τ ὅπι τοὺς ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς τὸν μεθ' ὃν χρόνον μετὰ εἰρήνης διάγων ἐζεκίας ἐπλούτησεν διαδεχομένου τ βασιλείας μανασσοῦ καταλιπόν.

ΕΖεκίας δ' ὁ βασιλεὺς ὡς ἀδόξως ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων, χαριστηρίους σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπιτέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τ πολεμίων, τοὶς μὲ διαφθειρέσης, τοὶς δ φόβῳ τ ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τ θεοῦ. πάσῃ δ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν θεὸν, μετ' οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπήγγειλε μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν δ πρὸς αὐτὸ ὑδὲν προσδοκῶν ὑδὲ οἱ φίλοι. τῇ δ νόσῳ προσεπέθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τ βασιλέως αὐτὸ τ ἀπαιδίαν λογιζομένῳ, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τ οἶκον καὶ τ ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

χάμιων

χάμενον οὐδ' ὑπ' αὐτῆς τ̃ δυσνοίας μᾶλλον ἢ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τ̃ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσπαρῆναι μέχρι τέκνων γονῆς, ἢ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται), τ̃ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, ἢ τ̃ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ ἄχθεται τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ̃ ἐπὶ τ̃ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τ̃ ὑπονοηθεῖσαν τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ διπλάσιον ἔδωκεν, ἀλλὰ τ̃ παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ὑποδεξομένους τ̃ ἡγεμονείαν ἐκείνου, πέμψας ἡσαΐαν τ̃ προφήτην, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ ὅτι ἀφορίζει) τ̃ νόσον μὴ B ἔξω ἡμέρας, ἢ βιώσει) μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα ἢ παῖδες αὐτῷ γενήσονται). ταῦτα τ̃ προφήτης φήσας κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἀφ' ἑνὸς ὡρολογίου τ̃ νόσον, ἢ τὸ ἀναδιδόμενον τῷ ἐπηγελμένων ἀπὸ ὡρῶν, σημεῖόν τι ἢ τεράστιον ἠξίωσε ποιῆσαι τ̃ ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ τοῦ θεοῦ. τὰ δὲ παράλογα ἢ μείζω τ̃ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστεται πεφύκασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται) σημεῖον γενέσθαι, τ̃ ἥλιον C ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιαὶ ὑπὲρ δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνασαι ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὑπὲρ τὸν αὐτὸν αἰθρίᾳ τόπον ποιήσας αὐτὰς πάλιν παράγειν. τοῦ δ' προφήτου τ̃ θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τοῦτ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, ἀφῆκε λυθεὶς τῆς νόσου, ἀπεισιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἢ τῷ θεῷ προσκυνήσας, ἀρχὰς ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωιέδη τ̃ τ̃ ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώσας δ' προφήτης D τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δ' τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν φιλίσβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰ) παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δ' τοῖς πρεσβευταῖς ἡδέως ἀποδεξάμενος, ἢ ἑστιασάμενος, καὶ τοῖς θησαυροῖς δηλήσας αὐτοῖς, καὶ τ̃ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλάδῳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσαΐᾳ δ' τοῦ προφήτου E πρὸς αὐτὸν ἀφικομένῳ, ἢ πυνθανομένῳ πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ βαβυλῶνος ἔλεγε φάναι τ̃ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. δηλήσας δ' πάντ' αὐτοῖς, ὅσα εἰδότες τ̃ πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐν τούτῳ σοφαζόμενοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δ' προφήτης τυραννίδα, ἴδιον φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν τούτοις μετατεθησόμενον τ̃ πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους δυνηχιθησομένους, ἢ ἀποτέσαντας τῶν ἀνδρῶν εἶ), τῷ βαβυλωνίῳ δουλεύοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προεῖπεν τ̃ θεόν. ὁ δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς διὰ τοῖς εἰρημένοις, ἵνα μὲ ἐκ αὐ βούλεται τοιαύταις συμφοραῖς τὸ ἔθνος αὐτῷ περιπεσεῖν. ἐπεὶ δ' ἐκ ἐ) δυνατὸν τὰ τῷ θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχετο μένειν τ̃ αὐτὸ ζωῆς εἰρηνίως ὑπάρξαι. μνημονεύει δ' τ̃ τῷ βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα βηρωσός. ὧν δ' ἔθετ ὁ προφήτης ὁμολογημένως θεῖος καὶ θαυμάσιος τ̃ ἀληθείαν, πεποιηῶς τῷ μηδὲν ὅλως ψευδὲς εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ ἐχ ἕνὸς μόνος ὁ προ- G

A hoc igitur mœrore potiſſimum confectus, ſupplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantiſper differretur vitæ terminus, donec procrearet ſobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Miſertus autem Deus, idq; eo libentiùs quòd non ſibi doleret regni voluptates adimi, ſed ſucceſſorem tantùm germanum principatus quæreret, miſſo ad eũ propheta Eſaia, iuſſit nũtiari quòd poſt triduũ morbum euaderet: & ſuperuiuens annos 15. nonniſi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iuſſus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigioſum aliquod ſignum ab Eſaia poſtulat, vt certò poſſet credere, miſſum illum ad ſe à Deo nuncium. quæ enim ſupra ſpem & rationẽ eſſe videntur, eorum ſolet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam ſignum exhiberi ſibi poſtulet, voluit vt quando vmbra in ſuo ſolario iam ad decimã lineam proceſſerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm B Deus hoc dediſſet prophetæ precibus, viſo ita vt voluit tam inſigni prodigio, confeſtim recepta ſanitate ad tẽplum aſcendit, & adorato Deo vota perſoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Aſſyriorum per Medos diſſolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas miſſis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad ſocietatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio C regali adhibitis theſauros etiam oſtendit, & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro conſtabat ac gemmis: atque ita cum donis remiſit ad Baladam. Aditus deinde ab Eſaia, rogatúſque quinam eſſent qui venerant: ait ẽ Babylone miſſos à rege veniſſe: oſtendiſſẽque ſe illis omnia, vt viſis diuitiis colligentes ex his ipſius potentiam, regi ſuo renunciare poſſent certiùs. tum propheta reſpondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòſt transferentur in Babyloniam, & poſteri tui virilitate amiſſa eunuchi ſeruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contriſtatus hac prædictione, ait ſe quidem malle gentem ſuam in eam calamitatem non incidere, ſed quando aliter viſum ſit Deo, precari vt ſaltẽ ipſe poſſit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorũ regis Beroſus memimit. Cæterum propheta hic cùm eſſet diuinus, & vſque ad miraculum veridicus, certus ſe nihil à vero alienum dixiſſe, omnia ſua vaticinia ſcripto tradita reliquit poſteris, vt ex euentu certitudo eorum poſſet intelligi. nec hic ſolus id fecit, ſed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum reſpondet oraculis. ſed hos aliàs ſingillatim percenſebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus ſuperuiſſet in pace, obiit poſt annum vitæ quartum & quinquageſimum, regni verò nonum & vigeſimum. III.

φήτης, ἀλλὰ ἢ ἄλλοι δώδεκα τ̃ ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. ἐπὶ πᾶσι εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένηται) παρ' ἡμῖν, χρῶ τ̃ ἐκείνων διαβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲ αὖθις ἐξαγγελλόμενα ἔσται. ὀκτωκαιδεκάτῳ δ' ἔτει προεφηκάμενα χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, ἐπὶ τούτου ἐν εἰρήνῃ ἄγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲ καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, ἔτη δ' βασιλεύσας καὶ εἴκοσι.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum rc Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι γραφέντες δὴ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολλὸν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

4. *Reg.* 21. HVius succeſſor Manaſſes filius, ex matre Achiba Hieroſolymitana ciue natus, omiſſis paternis ſtudiis contrarium vitæ inſtitutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, ſed per omnia iniquitates Iſraelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. auſus eſt etiam ſceleſtus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorſus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iuſtos graſſabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abſtinens. nam & ex horum numero per ſingulas dies aliquem afficiebat ſupplicio, vt Hieroſolyma inundarentur ſanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum poſt alium prophetam ad regem ſimul atque populũ, per quos eaſdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipſorũ Iſraelitæ aliquanto antè perpeſſi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum ſermonibus, per quos moniti ſi paruiſſent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti ſunt.

Cùm enim in eiſdem perſeuerarent moribus, hoſtem illis Deus immiſit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is miſſo in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manaſſẽ quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miſer malo ſuo doctus admiſſam culpam agnouit, & vt hoſtem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus ſe præbuit inexorabilem, ſed miſertus exaudiit ſupplicem: quem poſt aliquantum temporis ſpatium Babylonius domum remiſſum in priſtinum principatum reſtituit. Cæterùm clementia victoris poſtliminio reuerſus Hieroſolyma, dedit operam ſi poſſet abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuerſus ad religionis ſtudia. Nam & vrbem luſtrauit, & templum conſecrauit denuò: & in reliquum totus fuit in eo vt gratitudinem Deo poſſet approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidiſſet infortuniũ ob perperam adminiſtratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præſcripto Moyſis ſolennes obtulit ſuper eo victimas. Reſtitutis in veterem ſtatum religionis ritibus, ad munienda Hieroſolyma curam tranſtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altiſſimas, ſuburbanáſque arces cum aliis neceſſariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus eſt, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prædicatus ſit beatiſſimus. Cúmque vixiſſet annos LXVII. in viuis eſſe deſiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus eſt in hortis propriis: regnum excepit

Ἰαδεξάμβυος ὁ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβᾶς τὸ γένος μὲν πολίτιδος γεγενὼς, ἀπεστράφη μὲν αὐτὸν τὸν πάτριος διατριβὰς, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, παῦ εἶδος πονηρίας ὑπολιπὼν B ξάμβυος ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ὠφελφῶν, ἀλλὰ μιμούμβυος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ὠφνομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμβρτάνοντες ἀπώλοντο. μιάναι γὰρ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ὑπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμβυος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' ὑδὲ τῶν προφητῶν ἔφειδώ. C τέτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀναίσφαξεν, ὡς τῶν αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς τούτοις, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, οἳ ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἃς συνέβη αὐτοῖς παθεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ὀλίγον παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς πρόσθεν κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ πρὸς τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμβυον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς κινεῖ, πρὸς τὸ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς D στρατείαν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐπελπλάτησε, καὶ τὴν βασιλέα μανασσὴν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ἐπιχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ὄζει, καὶ πάντων ἄτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τὸ θεὸ πρόσφορον αὐτῷ φιλανθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τέτο τὰ ἱκεσίας ἐπακέσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς E ὑπὸ τῶ βαβυλωνίων βασιλέως ἀναστέζει. ῥυόμβυος δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῆς τῶν πρότερον ἁμαρτημάτων πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸ μνήμην ἐσπούδαζε εἰ δυνατὸν αὐτῷ γένοιτο τὰ ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλέσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἁγνίσε, καὶ τὴν πόλιν καθάρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἀπένειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν δικαίῳ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὰ προσέταττεν τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸς μικρὸν ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ὑποσκελάσας δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμβυος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ἐν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὲ πολλῆς ὑποσκελάσας σπεδῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ὑπεβαλεῖν, ἀναστήσαί τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε περὶ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμβυος, ἔτος τὸν μεταξὺ δίαγε βίον, ὡς μακάριος δὴ καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τοῦ χρόνου λογιζόμβυος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἐσέβειν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲ αὐτὸς

ἐν τοῖς αὐτοῦ ὠφελίοις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ περιέρχεται ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλσέμης

μῆ

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ δὲ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχούσης. ὃς μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δὲ αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε πατρὶ συνθάπτουσι τὸ ἄμωσον, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσίᾳ ὠνομασμένῳ, ὀκταετοῦς τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. Ineius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον ε.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

ΩΜητὴρ δὲ πόλεως μὲν ἦν Βοσκεὲθ, Ἰεδὴ δὲ τοὔνομα, τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ θεοῦ ἀρετὴν ἐκ γενετῆς, ἀπὸ Δαβὶδ τοῦ βασιλέως ὑποτυπωθέντων ἐσκοπὸς ἐκ κανόνι θεῖ τοῦ ὅλης τοῦ βίου ὑποτυπώσεως κεχρημένος. ἡλικίας δὲ ἐτῶν δυοκαιδέκα, τὴν δυσέβειαν καὶ τὴν ἀνομοσυμίαν ἐπεδείξατο. τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρήνει τοῦ θεοῦ τῶν εἰδώλων δόξης ἀχρὶ θεῶν ὄντων ὑπὸς αὐτὰς, σέβειν τὸ πάτριον θεόν. τάτε τῶν προγόνων ὑποσκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἀμαρτηθέντα διόρθω σωφρόνως ὡς ἂν ὁ φρονιμώτατος καὶ νοῆσαι τὸ θεῖον ἱκανώτατος. ὅσα δὲ ἔλειπεν τῶν γονέων, καὶ κατ' ἐφύλαττέ τε ἐμιμεῖτο. ταῦτα δὲ ἐποίει, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τοῦ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν φρονιμωτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ ἐκ παιδός. τοῖς γὰρ νόμοις ὡς ἂν κατακολουθῶν ἔτι πρὸς τὴν τάξιν τοῦ πολιτεύειν καὶ τοῦ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείας, διολεῖν τε συνέβαινε, διὰ τὸ τῶν τούτων παρανομίαν μὴ τυγχάνειν. ἀλλ' ἐξεφανίσθαι, πρώην γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν ἐκ τὴν χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε ἐκ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἶτα δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, παρυβρίζων, κατέσπα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ πρὸς αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸν τῶν θεῶν θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ὑπέφερεν θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ πυλας κειτὰς καὶ ὑπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πρόσταγματα, πρὸς παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλασσον αὐτὸ πρεπόντως. διαπεμψάμενος δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοῖς βουλομένοις σπένδειν κομίζειν, ὡς ὑπισκευὴν τῶν ναῶν ὅσον τὶς ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ὑπηρεσίας τῶν ναῶν, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τόν τε ὑπὸ τὸν πόλεως ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτλιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐλιακίαν. οἳ μηδὲν ὑποθέσει μὴ δὲ ἀναβολῇ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τὴν ὑπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες, εἴχοντο τῶν ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ἔτους ὑπισκευασθεὶς, τὴν τοῦ βασιλέως δυσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὄγδοον δὲ ἦδη ἐκ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ πρόσον τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν. ἔτι δὲ καὶ ὅσος αὖ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐντυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τοῦ μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφὰ, ὁ δὲ ἀναγνοὺς, προσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα,

C

D

E

F

G

4 *Reg.* 22. HVius mater fuit ex oppido Boscetа, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatum esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quã si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicunque vellent conferrent aurum & argentum in reparationẽ templi, idque suo quisque arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuum in templum sartum tectũ præstandũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atque ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi confieere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, ipsóque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cómodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas D. ũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo supereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnũ secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq; soli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectũ int' deliteſceret. quadrigas eriã solis, quas superiores reges in vestibulo tẽpli cõsecrauerunt.

4. Reg. 23.

Τὰ πάντα ὅσα κελεύσειε γλυφεῖν τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ὧν ἀνέγνω ἡ Ϲ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ἡ Ϲ ἐρρήξαμένου τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῷ ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν ὀλδᾶ, γυναῖκα ὁ σαλλέμη τοῦ ἐν δίξῃ τινός, καὶ δι' ἀγχύειαν ὀνομαζομένου, καὶ παρελθόντας, ἐκέλευε λέγων ἱλάσεσθαι τὸν θεὸν, καὶ πειράσασθαι ποιεῖν ἀμφὶ αὐτῶν. δέος γὰρ εἰ μὴ βαβαίαν τοῖς μωυσέως νόμοις τοῦ προγόνων αὐτῶν κινδυνεύσειν ἀεί ποτε γλυφέας, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες, ἐν ἀλλοτρείᾳ ἔρημοι πάντων, καταρρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ὧδε τοῦ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῷ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεύς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲ θεῖον, κατ' αὐτοῦ ψῆφον λύσειεν, ἣν ἐκ ἐκεσίας ἄν τις ἄκυρον ποιήσειεν, ὀπολέσαι τὸν λαὸν, Ϲ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὸν τοῦ παρόντων ἀγαθῶν. διαβαίτας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτω μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τοῦ τε προφήτου τοῦτο παρανομούντων σωφρονεῖν, καὶ τὸ ὀπὶ τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεός ὄζι, καὶ ὑδὲν ἐψεύσθη τούτων ὧν αὐτοῖς δι' αὐτοῦ προφήτου κατήγγειλε, παίτως αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὴν τοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέξειν ἐπὶ τοῖς συμφοραῖς. μὴ ἡ τὸ ἐκείνου τελευτὴν, τὰ καταψηφισμένα πάθη τοῖς ὀχλοις ὀπιπέμψειν. οἱ δὲ οὖν ὁ γυναικὸς προφητευσάσης, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τοῦ βασιλέι. ὁ ἡ πρεπέμψας πανταχῆ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων ἡ αὐτῷ πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σας ὅπὶ τὸ βήματος ἐν μέσῳ τοῦ πλήθει, ὅρκους ὁπτοιήσασθαι καὶ πίστεις ἠνάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσαι τὸν θεὸν καὶ φυλάξας τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ ἡ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ παραγγελθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοσαν. θύοντές τε ὧδε χρῆμα Ϲ καλλιερησῶντες τὸν θεὸν ἱκέτευον, δυμὸν καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δ' ἀρχιερέα προσέταξεν εἶτα θεῖαι ὑπὸ τοῦ προγόνων σκεύος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασαθὲν μὲν ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. σωαθροισθέντων ἡ πολλῶν καταφρήσας αὐτὰ τὸν ἀποδὸν αὐτῷ διέφθειρε. Ϲ τοῖς ἱερεῖς τοῦ εἰδώλων, ἐκ ὄντας ἐκ τοῦ ἀαρῶνος γένους ἀπέκτεινε. ταῦτα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπεραξάμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαυαθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τοῦ ξενικῶν θεῶν, ἐφάνισε. καὶ τὰ ὀσᾶ τοῦ ψευδοπροφήτου ὅπὶ τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκάυασε πρῶτος ἱεροβόαμος, κατέκαυσε. ταῦτα ἡ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβόαμον θυσιάζοντος αὐτὸ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγείλας τὰ ἐμπεσούμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ διαβίδου γένους, ἰωσίας ὀνόματι, ποιήσει τὰ προειρημένα. σωέβη ἡ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν. μὴ ἡ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς Ϲ πρὸς τοὺς ἄλλους τοῦ ἱεροκλητοῦ, ὅσοι τὸν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τοῦ ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πρέξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν ἡ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρώτησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοι τοῦ εἰδώλων ὑπονοῶν.

ὁ μὲν

ε μὴν, ἀλλὰ κ τὰ τοῖς βασιλ δυομένοις ἱφεςῶτα ἄρμα- A
τα ἃ κατεσκδυασαν οἱ πρ ἡμῶν, κ οὐκ ἔτι ἄλλο τοιοῦτον ἦν
ὁ προσεκύνει ὡς θεῷ ἐβάς ασε. κ καθαρίσας ὅτε τὴν
χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τ λαὸν συνεκάλεσε,
κἀκεῖ τ ἄζυμον ἑορτὴν, κ τ πάσχα λεγομένην ἤγα-
γεν, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνοὺς ἐρίφους
C ἄρνας, ἑισμυρίους, βοῦς δ εἰς ὁλοκαυτώματα χι-
λίους. παρεῖχον δ C τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι δύο τὸ πά-
σχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας διχιλίους ἑξακοσίους. κ τοῖς B
λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρεσβῦ-
τ αὐτῶν, βοῦς δ πεντακοσίους. κ γνομένης ἱερω-
σύνης κ τ ἱερείων σπουδῆς, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς νομι-
σθεῖσι νόμοις, ἐκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου τοῖς ὄχλοις.
τε μεγάλαι ἄλλαι ἑορταὶ ἦσαν ἀχθεῖσαι τοῖς ἐθνικοῖς ἑορ-
ταῖς ὑπὸ τῶν σαμουήλου τε προφήτου χρόνων ἄχρι τοῦ
C παντὸς κ νόμοις C κ τ ἀρχαίαν εὐδαιμόνησιν τῆς
πατρίου συνηθείας ὑπερβεβληκυῖαι. ζήσας δ ἐν εἰρήνῃ
μετ' ταῦτα ἰωσίας, ἔτη τε κ πλοῦτῳ κ τῇ ἄλλῃ πᾶσιν C
δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖ, κ ὑπερφέρων εἰς ἄγωσιν ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ αὐτὸν ἰωάζου τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωακεὶμον ἀναδείξας βασιλέα.

CAP. IV.

Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iudeam exercitum ducere volente, Iosiam vetare conatus prælio victus occiditur.

ΝΕχάως ὁ τ αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐγείρας στρατιὰν
ὅλην τ ὑφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολε-
μῶν κ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τ ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρ-
χὴν, τ δ' ἀσίας βασιλεύσαν, πόδον εἶχεν. ἡγουμένου δ' D
αὐτοῦ μ μήδην πόλιν, ἣν δ' αὐτὴ τ ἰωσίου βασιλείας,
μ δυνάμεως εἴργῃ αὐτὸν ἀφ' τ ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας
τ ὅλην τοῖς μήδοις ἔλασιν. πέμψας δ κήρυκα πρὸς αὐτ
ὁ νεχάως, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύων ἔλεγεν, ἀλλ' ὅλην τ ὑ-
φράτην ὁρμηκέναι. μὴ παρεξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευεν ὡ-
στε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ὃ διέγνωκεν.
ἰωσίας δ οὐ προσίετο τὰ λεγόμενα τῷ νεχάω, ἀλλ' ἔτους ἔ-
σχεν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τ οἰκείαν διέρχεσθαι, τ πε- E
πρωμένης ἀλαζονίας οἴμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμη-
σάσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν καθ' αὐτοῦ. βληθέντος γὰρ
αὐτοῦ τ δύναμιν, κ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὅλην κέρας
ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τ αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς
πρὸς τ μάχην σπουδῆς. τραυματισθεὶς γὰρ βιαίως
ὤν, ἐκέλευσεν ἀναχληθῆναι τὸ στράτευμα, C ὑπέστρεψεν
εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δ' ἐκ τ πληγῆς ἐκεῖ τ βίον,
κ κηδεύεται μὴν ἐν τ παρ' ὠάχης θήκαις μεγαλοπρεπῶς,
βιώσας μ ἔτη ἑξακονταεννέα, βασιλεύσας γε τούτων, ἐν
κ ἑξήκοντα. πένθος δ ἐπ' αὐτῷ μέγα τῷ λαῷ παν- F
τὸς ἦγεν πολλαῖς ἡμέραις ὀδυσσομένου κ κατηφοῦντος.
ἱερεμίας δ' ὁ προφήτης, ὁλοκήδειον αὐτοῦ συνέταξε
μέλος θρηνητικὸν, ὃ κ μέχρι νυῦ ᾄδεται. ἔστι ὁ
προφήτης, κ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκή-
ρυξε, σὺν γράμμασι καταλιπών, C τ νυῦ ἐφ' ἡμῶν γε-
νομένου ἄλωσιν, τελευτὴν βαβυλωνίαν αἵρεσιν. ἃ μόνον
οὐκ ἔστι προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ κ ὁ
προφήτης ἱεζεκίηλος, ὃς πρῶτος μετὰ τούτων δύο βι- G
βλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δ οἱ δύο τῶν ἡμῶν
ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας σὺν ἱεροσολύμοις ἁπῆγε,
ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως
οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις κ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβάντα μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην, κ χώραν ἁπάσαν
ἁλώσομεν. τελευτήσαντος δ ἰωσίου καθὼς προεφήναμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

& si quid aliud diuinis honoribus vulgus im- A
peritũ dignabatur, de medio sustulit. Cæterùm
lustrata ad hunc modum regione vniuersa, po-
pulum Hierosolyma conuocauit ad celebrandũ
festum azymorum, quod dicitur pascha: dedit-
que populo ad epulum de suo triginta hædo-
rum & agnorum millia, & boum tria millia.
principes quoque sacerdotum contulerunt sa-
cerdotibus ad idem festum agnorum duo mil-
lia & sexcentos: & similiter Leuitis eorum pri-
marij dederunt agnorum quinque millia, bo-
ues quingentos. cúmque tanta esset victimarũ
copia, immolabantur omnes iuxta leges Moy-
sis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo
suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Sa-
muelis prophetæ temporibus in eam vsque diẽ
nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est
quia tum omnia iuxta præscripta legum & an-
tiquas consuetudines peragebantur.

Post hæc Iosias cùm pace, diuitiis & gloria VI.
floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi.

Nechao Ægypti rex, cùm magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnũ quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eũ inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cùm vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit eũ populus multis diebus lamentis, & tristitia mortẽ eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumẽto scriptos reliquit. erãt aũt hi duo sacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dũ templum vnà cum vrbe est dirutũ: cuius suo loco mentionẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodum diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata est oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit. 4. *Reg.* 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

τοῦτο μόνον τῶν προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτας τοῦ θείου τιμῆς ἔτυχε.

τούτοις

Τωὖομα, περὶ ξίτον καὶ εἰκοσὸν ἤδη ἔτος γεγονώς. ☪ Θεὸς μὲν οὖν ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς ἀμεταλης, ἀσεβὴς ὢν καὶ μιαρὸς τὸν τρόπον. ὁ δὲ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μετεπέμπετο τὸν ἰωάζον πρὸς αὐτὸν εἰς σαμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς συρίας, καὶ τὴν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι ἐλιακίμῳ τὄνομα τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν ἰωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐν ᾧ χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐτέλει ὁ ἰωάκιμος τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ ἰώαζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον, ὃς ☪ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ τοῦ ἰωακίμου μήτηρ, ἐκαλεῖτο ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ ἧς ἀβούμας. ἐτύγχανε δὲ ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, ☪ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἐπιεικής.

Κεφάλαιον ζ'.

Ναβουχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον ἐποιήσατο καὶ σύμμαχον.

ΕΤος δὲ αὐτοῦ τοῦ βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὸν βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τὸν ναβουχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς ὅτι χαρχαβησὰν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχάῳ, ὑπὸ τούτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὸν βαβυλωνίων παρασκευὴν καὶ τὴν ὑπ' αὐτῷ στρατείαν ὁ νεχάως, ἐπὶ αὐτὸν ὡλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβουχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ἅρμησεν ὅτι τὸν εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι πηλουσίου πᾶσαν διαλαμβάνει συρίαν πάρεξ τῆς ἰουδαίας. τεσσαρεσκαιδεκάτου δὲ ἔτους βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβουχοδονόσορος, ἐστρατεύσατο ὁδὸς ἐπὶ τὸν ἰωακίμον τὸν τῶν ἑβραίων ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μὲν πολλῇ δυνάμεως ὅτι ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόβος αὐτὸν τοῦ ἰωακίμου, μὴ πολεμήσειεν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τῷ εἰρήνην ἀγαπαλλαξάμενος τὸν χρημάτων, λύεται αὐτοῦ φόβος, οἷς ἔταξεν ὅτι ἔτη τρία. τῷ δὲ ξίτῳ στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅτι τὸν βαβυλώνιον, καὶ τοῖς φόβος αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δὲ ὁ προφήτης ἱερεμίας καθ' πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τὰ πρὸς τὴν αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχουσι, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἁλῶναι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς ὀδὴν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τῷ βασιλέως τῷ προφήτε τὰ ἱερεμίαν ἠπιῶντο, ☪ ὑπάγοντες δίκην καταψηφισθῆναι πρὸς πημονείαν ἠξίουν. ☪ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐψηφίσαντο τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ὑπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθῆναι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὑ

Τούτοις καταθελχθέντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύ- A
σαντο τ κατεψηφισμένης αὐτ κολάσεως τ ἱερεμίαν,
ὃς ἀπάσας τὰς αὐτ θεοφητείας συγγραψάμενος, νη-
στεύοντος τ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ
ἐνάτῳ τῷ πέμπτῳ ἔτει ἰωακείμ βασιλείας, ἀνέγνω
τοῦτο βίβλον, ἵν' ὡς τὴν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ
πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἵν' σωτεταχώς. ἀκού-
σαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτ τὸ βιβλίον,
καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε Ϲ τὸν γραμματέα βαρέχον B
ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή τισι δῆλοι γένωνται. τὸ δ
βίβλιον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δ πα-
ρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτῦ γραμμα-
τέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ
καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ
ἔφλεξε. ζητηθέντας δ τόν τε ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμμα-
τέα βαρέχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολα-
θησομένους. ἔτοι μὲν οὖν ἐξαφύγουσιν αὐτὸ τ ὀργήν. C

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωάκιμον πάλιν τῶν τῶν αἰγυπτίων φρο-
νήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτ
κατέστησε βασιλέα.

Μετ' ὀ πολὺ δ χρόνον στρατεύσάμενον ἐπ' αὐ-
τὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, καὶ D
τὸ δέος τὸ ἀπ' αὐτῶν τῶν προειρημένων ὑπὸ τῦ θεοφή-
του. τούτοις ὀ δὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδ' ἀπο-
κλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὸν, οὐκ
ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει
διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετ τῦ βα-
σιλέως ἰωακίμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ
τῶν τειχῶν. τὸν δ υἱὸν αὐτ ἰωάχιμον κατέστησε βασι-
λέα τῆς χώρας καὶ τ πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι ἐξ- E
χιλίους ὄντας τ ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν
ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα, ἐν ᾗ τούτοις ἦν ὁ θεοφήτης
ἱεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν
βασιλέα κατέχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τεσσαράκοντα,
βασιλεύσαντα δ τούτων ἕνδεκα. ὁ δ ἐξαδέλφιδος αὐ-
τῦ τ βασιλείαν ἰωάχιμος, ὢν μητρὸς μὲν νόθης ὄνο-
μα, πολίτιδος δ, ἐβασίλευσεν μῆνας ἕξ καὶ
ἡμέρας δέκα. F

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μαζανάσσης, ἰσχυρὰς τῦ ἰωαχίμου ἐξαδέλφους
ἑαυτὸν γένεται.

Τὸν δ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασι-
λείαν ἰωαχίμῳ, ἐξαχρῆμα ἔλαβε θέος. ἔ-
δεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τῦ πατρὸς αἱρέ- G
σεως, ἀποστήσῃ τῷ χώρων αὐτῦ. πέμψας τοιγαροῦν
δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις.
ὁ δ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τῷ πό-
λιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν φθείρᾳν. ἀλλὰ ἀπάρας
τῷ μητρὶ Ϲ τοῖς συγγενέσι, ἐξαδίδωσι τοῖς
πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκοις παρ' αὐτῦ λαβὼν ὑπὲρ τ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν
μήτε τῷ πόλιν, οἷς δὲ δι' ἑαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτῷ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ
τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τῷ ἡλικίαν,

atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiúsque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

Cap. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque excluſit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

Cap. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dedisse Regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Missò igitur exercitu Hierosolymiseum obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. *Reg.* 25.

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fuerunt́que hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babyloniis conſtituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua fratre Ioachimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vibem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremiás aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires cõiungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cogniro Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

ΤΟν δὲ θεῖον τὸν ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὴ φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν & μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις δυνήσειν. σεδεκίας δὲ ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἀφρόντις. καὶ γὰρ οἱ καὶ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, & ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, & παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ δέ τι ἐν αὐτοῖς πονηρὸς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσθαι αὐτὸν πεπεισμένους, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γνώσεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ σωτήριον ἔσεσθαι πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπεισμένῳ. διεφθείρετο δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι & ἀπῆγον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἃ αὐτοὶ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ & ἰεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῷ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῖς δὲ προφητείαις αὐτοῦ σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐκ ἰδιαίτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν σωτήρια, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται & σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἰεζεκίηλος εἰπὼν, οὐκ ὀφεῖσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ τοῦ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς μὴ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοῖς, καθ' ἕτι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπλώτησε, ἅπερ δικαιότερον ἐδηλώσαμεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ὅτι ἔτη οὐκ ἐλάττω κατάρχων, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο καταλύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκεῖνον ἐγίνοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτῶν, καὶ τὰ φερόμενα λαβὼν, ἐπ' αὐτοῖς ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτοῖς. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτῶν σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξεπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν & τοῖς ὁμοφύλοις,

ὅτι

ὥστε ἀναστῆσαι ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A
πάντων ἧττον ἔχειν τοὺς αἰχμαλώτους τῆς τε ναοῦ σκευῶν,
ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία ἢ τούτων
καὶ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευσεν,
ὡς ἅπασι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα.
οὐδὲ ἢ τῆς αἰγυπτίων ἀδεὲς ὄφελος ἔσται αὐτοῖς, ἀλλὰ
νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος, στρατεύσει εἰς τὰ ἱε-
ροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε καὶ τῷ λιμῷ
διαφθαρεῖ τὸ δῆμον, καὶ τοὺς οὐδαμοῦ φθαρέντας αἰχ-
μαλώτους ἕξει, καὶ τὰς ὑσίας διαρπάσει, καὶ τὸν ἐν τῷ B
ναῷ πλοῦτον ἐκφορήσας ἐπὶ Ϲ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ
καταστρέψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι
δ' ἡμᾶς τότε τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ
μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν
ἁγίαν ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, Ϲ τὰ
ἱεροσόλυμα καταστήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερε-
μίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ὕβριζετο. οἱ ἢ ἡγεμό- C
νες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεπικότα τῆς φρενῶν αὐτὸν
ἔτους ἐξεφαύλιζον. δόξαν ἢ αὐτῷ που εἰς τὴν παρεμ-
βολὴν ἀναχωρῆσαι λεγομένην Ἀναθώθ, σταδίους ἢ ἀ-
πέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, σωτυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν
τῆς ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς
φεύγοι τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ ἢ ψευδῆ μὲ
ἐκεῖνον ἔλεγχε αἰτίαν ὑπιφέρειν αὐτῷ, βαδίζειν δ' αὐ-
τὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' ὐ πειθεὶς, ἀλλὰ D
συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε εἰς δίκην φεύγοντας πρὸς τοὺς ἄρχον-
τας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰτίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυ-
λάττετο φεύγειν. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγε,
ὕστερον ἀδίκως πάσχων τὰ φερόμενα. ἔτῃ δ' ἐνάτῳ
τῆς σεδεκίου βασιλείας, Ϲ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου
μηνὸς, ϛρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῆς Βαβυλωνίων βασι-
λεὺς ὅλῃ τὰ ἱεροσόλυμα, Ϲ περισταθέντας αὐτῇ μῆνας
ὀκτωκαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. E
συνεπέθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱερο-
σολύμοις, δύο τὰ μέγιϛα τῶν παθῶν, λιμὸς Ϲ φθο-
ρὰ λοιμικὴ, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ἢ τῇ εἰρκτῇ
τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας ἐκ ἠσύχαζεν, ἀλλ'
ἐπεκρόαγε, καὶ παρῄνασε παραινῶν τῷ πλήθει δέχεσθαι
τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς παντελῶς τοῦτο ποιήσαντας, εἰ ἢ μὴ διαφθαρήσε-
σθαι. προὔλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὅλημόν τις ἐν τῇ πό- F
λει πάντως ἀπολεῖται θατέρωσε λιμῷ διαπονηθείς,
ἢ σιδήρῳ τοῦ τῶν πολεμίων. εἰ ἢ φύγει πρὸς τοὺς πο-
λεμίους, διαδράσεται τὸν θάνατον. ὑδὲ ἐν αὐτοῖς ἢ ὄν-
τας τοῖς δεινοῖς ὅπως δυον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμό-
νων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τ
βασιλέα, καὶ κατηγορεῦντες, καὶ ἠτιῶντο τὸν προφήτην
ὡς μαινόμενα, Ϲ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλῶντα,
καὶ τοῖς τῶν χειρόνων καταγέλαϛα προθυμον ἐκλύον- G
τα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον γὰρ ἦν αὐτὸ ὡσεὶ αὐτὸ καὶ τ πα-
τρίδος. ὁ ἢ ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἀ-
λώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ
ἢ βασιλεὺς αὐτὸς μὲ ὑπὸ χρηϛότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παροξυνθῆναι, ἵνα ἢ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπει-
χθάνῃ. ἔδοξε δ' αὐτοῖς κράτιϛον ἀπαιτῆσαι τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι αἱροῦν-
νται. οἱ ἢ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, εὐθὺς εἰς τ εἰρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ συλλαβόντες αὐτὸν, εἰς
τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ τιμωρίᾳ διαθάνῃ. ὁ ἢ τοῦ τε αὐχένος ὑπὸ
τοῦ πλήθους ἐμβριθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῆς δ' οἰκετῶν τις τ βασιλέως, ἐν πομπῇ τυγχάνων, αἰδοῖος τὸ ἦθος,

quòd vetransferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænunciat; dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquãdo libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis x x. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruãtem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertendã esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim, carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis chariotibus, genere Æthiops,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes statuisse & amicos, quòd vatem in cœnum demerserint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris consilij, quòd principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funemque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops assumptis quemadmodum iussus erat sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis optemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem verè or apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam sæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfectùrum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim se internuncio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum rex, se quidem cupere facere quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurum, si ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur, cúrnam esset à rege accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta: volebant enim scire quánam de causa accessisset ad Sedeciam.

τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων εἰκὸς ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ δεῖν τῷ δεσμῷ θανάτου πικρότερον ἕτερον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, μὴ μετανοήσας ἐν τῇ παραδόσει τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, τριάκοντα τοῦ βασιλικῶν παραλαβόντα, καὶ χοινίκια, καὶ πᾶν ὃ πρὸς τὴν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ὄφελος χρήσιμον, μετὰ ταῦτα ἀπελθόντα ἐκ τοῦ ἱερεμίου. ὁ δὲ Αἰθίοψ, παραλαβὼν οὓς ἐπετάγη, ἀνέβασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ διέφηκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐρωμένου· ἔχειν μὲν ἔλεγλν, εἰ τις δυθήσεται δ' εἰπών, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουθήσεται, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ὑποπτεύσαντα διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ πού νυν εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον οὐκ ἐᾷν ἡμῖν ὑπισχνεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες; δύλαβοῦμαι δ' νυν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με καταπείσῃς θανάτῳ. τοῦ δὲ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν αἰωρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγλν, εἰ γε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν δὲ τούτων παράπτιον ἔσεσθαι τοῖς κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ παντοίκὶ τὰ συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωτηρίαν αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τοὺς φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν παρουσίαν ἔλεγλν. ἀδεινὸς γὰρ κακὰ πειραθήσεσθαι, παραδόντα τοῖς βαβυλωνίοις, ὅτ' αὐτὸν ὅτε τὰ τέκνα, ὅτε τὰς γυναῖκας· ὠφελεῖν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἁπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσάξας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δῆτα τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πυθανόμενοι τὰ κληθεὶς εἴποι πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σιωπᾶσθαι πρὸς αὐτούς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνῃ καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγλν. ἐπυνθάνοντο δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σιωπᾶσθαι. ταῦτα μὲν ἔτως ἐλέχθη.

CAP. XI.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, exstructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores stātes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec segniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti succúbentibus,

Κεφάλαιον ια.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορις τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεθαμβῶς σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνεῖρε τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερεν οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἐκάμνον γὰρ ὅτε πρὸς τὸν λιμὸν, ὅτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῷ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ὀθήνοιας τῷ ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα κατα- A
πλητόμενοι, ἀλλ' ἀπὸ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτεπινοουμένους, ὡς ἐν τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, & τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῷ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ συνηθείᾳ τὴν αἵρεσιν οἰομένων ἐν τῆς πόλεως, τῷ δ' τὴν σωτηρίαν ἐκ
ἐν ἄλλῳ πυθομένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν ἀπτοφυείσ- B
κοντας οἷς μάταια τὰ τῷ ἐχθρῶν ἀπειλεγχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅπου μῆνας ὀκτωκαίδεκα, ἕως ἐ διεφθάρησαν ὑπὸ τὸ λιμοῦ, καὶ τῷ βελῶν, ἅπερ ὑπὸ τῷ πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἠρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. εἵλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῷ βαβυλωνίων, οἷς ὅπως δύσε τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δ' τῷ ἡγεμόνων ὀνόματα εἴπις ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηργελέασος, ἀρέμαντος, ἐμεγάρος, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἁλώσης δ' τῆς πόλεως ὧδε μέσῃ νύκτι, καὶ τῷ ἡγεμόνων τῷ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, ὧδ' αλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, & τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῷ ἐκ τῆς πόλεως D
διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δ' τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δ' ἐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δ' φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, & σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφελεφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετ' τῷ τέκνων & E
τῷ γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὠδαχθυμόμενοι δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράσπονδον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῷ προτέρων λόγων, οἷς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποχόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτῷ μὲ λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου γὰ αὐτὴν ὅσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοὺς, χρησαμένῳ δ' τῇ δυνάμει καὶ τῷ ὠδαχόντος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σε τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δ' F
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς μοὺς ἐκέλευσε ὠδαχθῆμα καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῷ τε σεδεκίου καὶ τῷ ἄλλων ἀχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῷ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατ' στόμα, & ὄψεται τοὺς ὀφθαλμοῖς τοὺς G
ὀφθαλμοὺς αὐτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δ' καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτην ἐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, & πάντα καθ' ὥραν ἁπλῶς τεταγμένως, ἅτε δὴ ἡγεμόνα προλέγει, τὴν τε τῷ ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προσιδεῖν οὐδὲν ἐάσθησαν τῷ ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δ' ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς ἐ, τὴν ἐκ αὐτῷ πεῖραν δραφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον,

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, aliàs contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verùm etiam artibus, dum illi his perissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. cepérúntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echaramplatis. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces qualdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt qua quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, cuestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque propheræ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abduceretur ad Babylonium, & coràm cum eo loqueretur, & oculis suis faciem eius videret, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciliæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos, pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes vrbis ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus

Anni mundi.

εἴκοσι μὴν καὶ εἷς γλυφόμενοι, μέχρι τῆ τελευταίου βασιλέως. ἔτη ὃ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σαοῦλος, ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτὸς στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πρησάξας ἅμα καὶ καταφρῶσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. ὃς γλυφόμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τὰ θεῖα χρυσά τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι γε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς & τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, αἴθησε τὸν ναὸν μὴν πέμπτῳ, τῆ νουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ ὃ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψεν. ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς, μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, & μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ὃ κατεσκευάσθη. τῆ δ' ἐξ ἀρχῆς μεταναστάσει τὸ λαὸ, τότε ἦν ἔτη χίλια ἑξηκοντατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῶ δὲ κατακλυσμῶ μέχρι τῆς τὸ ναὸ πρωθήσεως, χρόνος ἦν ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐννακοσίων πεντήκοντα, μῆνες ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ ὃ ἐγλυφήθη ἄδαμος μέχρι τῶ ναὸν συμβαίνων, ἔτη ὁσὶ τρισχίλια πεντακόσια δεκατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῶ ἐγγὺς πλῆθος, ὅσα ὃ ἐφεξῆς ἐφάνη, καθ' ἕκαστον τῶ συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ τῶ βαβυλωνίων βασιλέως, καθασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, & τὸν λαὸν μετανάστησας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς ὃ ἦσαν ἔτοι, & τὸν ὀπὶ τῶ πλείστων δύναχον, καὶ τοὺς φίλους τὸ σεδεκίε ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτῶ, & ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν σκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶ ἡγεμόνων, ἐπέλυσεν σφᾶς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐποίησατο καὶ ἰωσάδοκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τὸ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ χρόνος διεξῆλθομεν τὸ τῶ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῶ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέξαντες ὀπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγλύεται τὸ ναὸ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς

ἀχίμας διαδέχεται τὴν τιμήν. καὶ μετ' ἀχίμαν, ἀζαρίας. τούτου ὃ ἰώραμος. τὸ ὃ ἰωράμου ἶσος, μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτου ὃ φιδίας, τὸ ὃ φιδία σουδίας. τὸ ὃ σουδία, ἰοῦλος. τὸ ὃ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου ὃ οὐρίας. οὐρίου ὃ, νηρίας. τὸ ὃ νηρία, ὠδίας. τούτου ὃ σαλδοῦμος, σαλδούμου ὃ, ἐλκίας, ἐλκία ὃ σαρίας, τὸ ὃ ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ἔτοι πάντες παῖδες ὧδε πατρὸς διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην. ὧδε γλυφόμενος ὃ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς, σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὁ εἰρκτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκισεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, ἀϊκάμου παῖδα τοῦ δὲ γεγονότων, ὃπεικῆ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δὲ αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τῷ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἐπέτρεψεν εἰς βαβυλῶνα συνῳκίσθαι. κεκελεῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο ὑπογράψῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐκ ἐπεσθαι ἤθελεν, ἔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἡδέως δ' εἶχεν ὅπου τοῖς ἐρημίοις τῆς πατρίδος, καὶ οἷς ταλαίπωρος αὐτῆς ὑπελείφθη λειψάνοις. γνοὺς δὲ αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσέταξε, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγείαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενος ἢ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμενεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾶ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτοῦ σωτηρίαν τὸν μαθητὴν βάρουχον, νέον ἢ παῖδα ἐξ ὑπισήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφέροντα πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκηθέντων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυλωνίοις ἥκουσαν ἀναχωρηκόσι, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦσαν πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμόνες ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαννὴς υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ὡς δὲ τῷ βασιλικῷ γένει, ἦν τις ἰσμαὴλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκηθέντων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ σωθῆναι αὐτοῦ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις οὖν ἡγουμένοις αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, ἐᾶν πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτῃ λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴτις ἐνοχλοίη, τεύξεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μὲν τοῦ ἰδίου, καὶ ἀναπαύειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προῆκτο. προσκαλέσασθαι δ' αὐτοὺς ἔως ἔτι καιρός ἐστι, σῖτον ⸫ οἶνον ⸫ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δι' ἃ τὸν χειμῶνος δέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διαγεν τῆς χώρας, εἰς ἣν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδεξαμένης δὲ φήμης, εἰς τὰ πρὸ τοῦ ἰουδαίων ἔθνη, ὅτι τοῖς ὑπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, ⸫ τοῦ γοῦν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, ⸫ τοῦ χώραν κατῴκησαν. καθορῶντες δὲ τοῦ χώραν, καὶ τοῦ τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαννὴς ⸫ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ἐφθονήσαν αὐτῷ, καὶ βαάλιν τὸν τοῦ ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαὴλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepelit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia. Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Prophera verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem; mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Maiphatam, impetrata priùs a Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, postcaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Maiphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes a Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustentetur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, imposito certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant: ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael, comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, eúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴ τῷ ἰσραηλιτῶν, εἰ γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί τε μὲν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, αὐ αὐτοῖς ἔφη κτεῖναι τὸν ἰσμαήλου ὡς ἀδηλος γνωσομένου. διὰ διένοια γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῷ ὑπολειπομένων τῆς τῷ ἰσραηλιτῶν ἰχύος, ὃ δὴ αὐτοῖς ὡμολόγει, κατὰ ἀνδρὸς δὲ πεπονθότος, ἐπιβουλεύειν τοιαύτῃ ἐμφανίσειν. ὁ γὰρ εἰκὸς εἶη, φιλοτιμηκαύτῃ ἐρημίαν ὧν ἔχρησε μὴ δυναμένου, ἵνας πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὑρεθῶμεν, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, παρασκευάσαι δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτῷ γένεσθαι. ὁ μὲν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πίστις δύσαντα τοῖ ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὧδε καταθέμενον αὐτῷ, ἀναιρεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν ἰωαΐνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δ' ὡνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' διελθόντος ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὧν γίνεται πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ πόλιν ἰσμαῆλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρᾶς ἑστιᾶται καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήγετο, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαῆλον, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαῆλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο τοῦτων αἱρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῷ βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῷ στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑπούσῃ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαῆλος, εἴσωτε καλεῖ πρὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς αἰ ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δ' τῶν ὀγδοήκοντα τέτταρες ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῶσι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν φανερῶσαι, σίτου τε καὶ ἐδητὸς καὶ σίτου. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαῆλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ὧδε γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα διαπεραιώμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωαΐνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ὧδε λαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαῆλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωαΐνην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωαΐνην ἀνεχώρησαν. ἰσμαῆλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωαΐνης ὧν ἐξελαβὼν οὓς ἀπέσωσεν ἐκ τῶν ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μανδραν λεγόμενον ὧδε γίνεται, καὶ τινὰ μὲν ἡμέραν ἐκεῖνον, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίᾳ τῷ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονεύμενου.

ὄντων

ὄντων δ' ὅλη ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερε- A
μίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωαάνης ὁ τοῦ καρέα, & οἱ σὺν αὐτῷ
ἡγεμόνες, καὶ παγκαλαιῶτες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀ-
ναγκάσειν αὐτοὺς, ὡς εἰ τύχοι ποιεῖν, ταῦτ' αὐ-
τοῖς ἀποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὑπὲρ
ῥημάτων εἴπῃ. ἀποχρήσθου δὴ τοῦ προφήτου ἀμαθίᾳ τῇ
αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν, συνίεσθαι μὴ δέκα ἡμέρας αὐτῷ
φανείσης τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωάνην & τοῖς ἄλλοις
ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μηδαμοῦ μὴν αὐ- B
τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσῃ, καὶ προνοίαν ἕξει
καὶ τηρήσει αὐτοὺς τῆς βαβυλωνίων οἷς δεδίασιν ἀπα-
θεῖς. προθυμουμένους δὲ εἰς αἴγυπτον κατοικεῖν, καὶ ταῦ-
τα δεδιδάσκειν ὀργισθεὶς ἂν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐπα-
νορθῶσειν οἴδατε παντάπασι. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἱερεμίᾳ
καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφή-
της, ἐκ δὲ τοῦ ἐδύετο, ὡς κατ' ἐπιταλὼ τοιαῦτα φράσειν
μέλλειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει· χαλεπαίνουσιν δὲ C
βαρούχου τοῦ ἰδίου μαθητοῦ κατηφῶς δεδιὼς μὴ τὸ
θεοῦ, πείθειν δὲ μέλλειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βα-
βυλωνίων δεφθαρῶσι. προσακούσας οὖν ὅτι λαὸς
& ὁ ἰωαάνης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵν' αὐτοῖς δεῖ
τοῦ προφήτου παρλιέσειν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον,
ἄγων τὴν τε ἱερεμίαν καὶ τὸν βαρούχου. ἡγοῦμαι δὲ
αὐτῷ ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τοῦ προφήτου, μέλλον-
τα στρατεύειν δὴ τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βα- D
σιλέα, καὶ προεπεῖν ἐπίδοσε τοῦ λαοῦ, τὴν τε ἄ-
λωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῷ ὑποστείνη-
τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει
καὶ ταῦτα συνέβη. τοῦ γὰρ πέμπτου τῆς ἱεροσολύμων
πορθήσεως ἔτει, ὃ δὴ τέσσαρα καὶ εἴκοσιν τὸ ναβουχο-
δονοσόρου, στρατεύει ὁ αὐτὸς δὴ τὴν κοίλην συρίαν.
& καταλαβὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ
μωαβίτας, ποιησάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη,
ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεφόμενος αὐτήν. E
καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, κατασήσας ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας
ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος ἐν
τούτῳ τέλει γενόμενον παρελήφαμεν δὲ ἐλθὸν πέ-
ραν τοῦ εὐφράτου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ
τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος
ὡσήε. ἐπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβυχοδονοσόρου
τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπε- F
λείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης
μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὖ-
τοῦ τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς
περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μύριοι σαμαρεῖς
ἐκλήθησαν, τὴν τε χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προ-
σηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς,
τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ὧδέν ἔθνος εἰς τὴν χώραν
κατῴκισε. καὶ ἀφ' τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱε- G
ροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸ
δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμα-
λωσίας, ἕως τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀναστασιν ἐπληρώθη, ἔτη ρ λ' μησὶν ἓξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι.
ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυνατωτάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, & τοὺς
σπερμάτων τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ & ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς διμορφίαις τῶν ὄψεων
ἦσαν ἀξιοβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ ἐκδιδόσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν
ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ταῖς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεσκέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλι-
κίας ἐκδεδειγμένοις, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, cùm eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, vt ne' possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam, qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Persidè & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per L X X. annos deserta maneret. tempus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationē intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & XII.
Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum,

& Chaldæorum diſciplinis inſtituendos cura- A
bat ac literis, in quibus ſanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Miſael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltaſarem, pro Anania Sedrachem, pro Miſaele Miſachem, pro Azaria Abdenago appellari iuſſit: eoſque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque viſum fuiſſet Danieli B
cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ menſæ abſtinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, acceſſerunt Aſchanem eunuchum qui curæ eorum erat præpoſitus, rogantes, vt quæ mittebantur à rege in ſuos vſus conuerteret, ipſis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & ſi quid aliud præterea vellet inanime. ſe enim aliis faſtiditis talem victum appetere. ille verò ait ſe gratificari eis cupere, ſed veteri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipſo- C
rum corporibus, & immutata ſpecie, quòd neceſſe ſit vt habitudo & color rationi victus reſpondeat: idque magis fore conſpicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci ſe poſſe in capitis periculum. Itaque nacti Aſchanem nondum admodum difficilem, perſuadent vt ſaltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd ſi corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perſeuerare, qui D
compertus ſit innoxius. ſin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus ſpecioſi facti quàm alij, ad priſtinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non ſolùm non lædi eos talibus, ſed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non eſſent conferendi qui cibis veſcebãtur regiis, ſed Daniel cum ſociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore ſecurè Aſchanes partes quæ de regia menſa mittebantur pueris, ſibi retinebat, & illis ap- E
ponebat quæ iam diximus. Illi verò vt pote puros iam habentes animos & ad percipiendas diſciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc ſimili de cauſa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: ſed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque ſomniorum ſignificationibus ſtuduit, viſiones etiam
Daniel.2. diuinas videre ſolitus. Exacto autem biennio F
poſt Ægypti populationem Nabuchodonoſorus cùm vidiſſet mirandam viſionem, cuius etiam euentum Deus ei in ſomnis indicauerat, mox vt è ſtratis ſurrexit eius oblitus eſt. Accerſitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait ſe ſomnium vidiſſe, & quoniam oblitus ſit quale fuerit, velle vt & ſomnium ſibi indicent, & eius ſignificationem. Illis autem G
reſpondentibus hoc ſupra humanas vires eſſe,

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐκδιδάσκε γράμματα, ἅσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, ὡδὶ λῶ σκέλδυσι ἀκρίβειαν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τῆς σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο· ὁ δ' ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ χρῆσθαι παρεσκεύασεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἀβδάλει βαλτάσαρον, τὸν δ' ἀνανίαν σεδράχλω, μισαήλου δὲ μισάχλω. τὸν δ' ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν φύσεως καὶ σπουδῆς τῆς περὶ τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν παρέργοις γιγνομένοις, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ στέργων διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῶν συγγνωῶν σπληρεύεσθαι αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδισμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῶν ἐμψύχων, παρελθὼν ἀφαίρει τὴν τοῦ ἀβδιμέλεως αὐτῷ ἐπιτετραμμένου δύνοχον, τὰ μὲν ὄψα τῆς βασιλέως αὐτοῖς νομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δ' αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαιτεσθαι, καὶ εἴτι τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο. παρὸς δὲ τοῦ τοιαύτου δίαιταν αὐτοῖς ἐπηνεκέσθαι, τῆς δ' ἑτέρας ἀφιστορεῖν. ὁ δ', εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῷ τῇ παραιρέσει, ὑποπτᾶσθαι δὲ μὴ κατάδηλοι τῷ βασιλεῖ γενόμενοι, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχύτητος, καὶ τῆς τροφῆς τῶν ἀλλοφύλων, συμμεταβαλεῖν δὲ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων διαθουμένων, ἐλεγχθέντας ἄτοπον κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ κατασῶσιν. ἔχοντα δοῦναι παρὸς τοῦτο δίλαβῶς τὸν ἀβδίμελον, πείθεσθαι δεκαήμερον ταῦτα παρασκευὴν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόντος μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, δοκιμάζειν τοῖς αὐτοῖς ὡς ἐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἰδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, δῆλον τὴν παρασκευὴν αὐτοῖς δίαιταν ἄγειν. ὡς δ', ὁ μόνον ἐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῶν τροφῶν σκεύεσι παρασφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων διατροφίσεσι τὰ σώματα, καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γίνοντο, ὡς τοῖς μὲν ἐδέσμασι λαμβάνειν, οἷς τῶν βασιλικῶν συνέβαινεν ἐν χορηγίαν, τοῖς δὲ μετὰ τοῦ δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀβδίμελος ἀμὴν δοὺς τοῦ δείπνου καθημέραν σωθῆναι ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ παρεσκευασμένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς δοκεῖ τοῦτο καθαρῶν καὶ παρὸς τῶν παιδείαν ἀκραφνῶν γεγυμνασμένων, καὶ τῶν σωμάτων παρὸς φιλοπονίαν δυσπαστέρων, ὅτε δὲ σκέπας ἐλαφροῦντο καὶ βαρείας εἶχον τοῦ ξυφῆς ποικίλης, ἐδὲ ταῦτα μαλακώτερα δοκῶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαν ἐτοίμως ἐκέκτηντο παιδείαν, ἥτις ἐν ὠφελεῖ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δ' δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, καὶ κρίσεις ὀνείρων ἐπιστάμενος, καὶ τὰ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐ-

γένετο. μεθ' ἕτος δεύτερον τῆς βασιλείας, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἐνύπνιον ἰδὼν θαυμαστὸν, ἐκ τοῦ ἐκβαῖνον αὐτὸν κατὰ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, οὗτος μὲν ἐπιλαθόμενος, ἀφανὰς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τι ὄναρ ἐωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβαῖνον ἐκ τοῦ λήθου ὧν εἶδε μηνύειν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅτι τι ἐστὶ τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημαῖνον. τῶν δ', ἀδυνάτου ἐξ ἀνθρώπους τοῦτ' ἄρειν,

οἱ δ'

εἰ δ' αὐτοῖς ἐκθοιτο τὴν ὄψιν τοῦ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιήσας τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύασθαι. Δανιὴλος δ' ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρίοχῳ τῷ τὴν δορυφορικὴν τοῦ βασιλέως ἀρχὴν πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἵλετο προσέταξεν ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ πρὸς τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτοῦ δηλοῦν ὑπιλείπομεν, φήσαντες μὴ δύασθαι, παρεξιέναι αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ὑπισχεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δ' ἀρίοχος ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ δανιὴλον ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπισχεῖν, ἕως γνῷ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ δανιήλου· ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωθῆναι, ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δηλῶσαι ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπελήφθη ἀπὸ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοῖς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασάμενος, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς αὖ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιὴλος δὲ γνοὺς ὡδὶ τοῦ θεοῦ ταῦτα, εὐχαρὶς ἀπίσατο, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀναγνωκότας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὴν τεθνεῶσαν τὴν δόξαν ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν ἔτι τὰς περὶ τοῦ βίου διήγειρεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ θεῷ μετ' αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, χρομένης ἡμέρας ὡδήγηται πρὸς τὸν ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸ βασιλέα δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, ἀλλ' ὅτι τῷ θεῷ μᾶλλον ἐπιπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι περί τε τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. οὐκ ἦττον γὰρ ἢ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, περὶ τῆς αὐτοῦ δόξης ἐφέντιζον, ἀδίκως ἅπαντας ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὴ ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προσέταξας, ὃ δὴ ἴδιον ἔργον θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φερεντίζοντι περὶ τῶν, τίς ἄρξει τοῦ κόσμου παντὸς, μὴ σε, κατακοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὅναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. ἧς τὴν μὲν κεφαλὴν συμβαῖνον εἶη χρυσίαν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τὰς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς,

A quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adit Ariochum regij præfectum satellitij: rogatúrque cautam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animadverteret: & cognito quòd cùm oblitus esset somnij, iussisset eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret: spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eadem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam eiabiè memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quam eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd æternam eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, ídque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi diſſlatum in terras diuerſiſſimas. Saxum verò illud tam magnum accepiſſe incrementum, vt quantum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus veſtrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturam ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro, argento ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpretationem Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiam futura, ſcribere. quod ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus impoſito ei Dei ſui nomine, vniuerſæ ditioni ſuæ præpoſitum eſſe voluit, cum cóque ſimul eius conſanguineos: qui ob hæc inuidioſi facti in periculum inciderunt, offenſo rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione principes, eíſque mandauit, vt quamprimùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi. nóxque delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos eſſe animaduerteret: quo factum eſt vt ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòſt, rurſum aliud dormiens rex vidit inſomnium, quòd priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum eo modo ſeptennium, denuò reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis magis percontatus eſt quid ſignificet.

Daniel 3.

Daniel 4.

A ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγῆναι, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, συντρίψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον, καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλοὶ λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀέρα πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι ἅμα πάντα. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δουεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἐστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἑτέραν ἑτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκὸν ἡμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχὺν, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν δι' ἀκρίβειαν τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, ἔτι δὲ αὐτὴν σκληροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὴ κατ' ἐδόξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, ἀ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας γλιχόμενος ἀκριβέστερα πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀδήλων εἰδήσεται βέλεσθαι μανθάνειν, σπουδασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ δανιήλου, εὑρήσει δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβαχοδονόσορος ἀκούσας ταῦτα καὶ ὀπτασίαν τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ὅλῃ προσώπῳ, ὥ τρόπῳ τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τοῦτο τὸν δανιήλον ἠσπάζετο, καὶ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. ὁ μὲν, ἀλλὰ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ὑπάτερον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οἷς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῶν βαβυλώνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτοῖς προσάξας, ὅτε σημαντήσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἠπείλησεν εἰς τοῦτο τὸ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὴ τὸ σημαντήσης ἐπακούσαντων τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τῶν δανιήλου συγγενεῖς ὁ ποιήσαντα τοῦτο φασι, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεῖα σώζοντα προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διεφθάρησαν τὸν θάνατον. ὁ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, κρίνειν δ' ἀσθενὲς ἰὸν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τῷ θεῷ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξως. τοῦτο σωθέντας αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μετὰ πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετὰ θηρίων ἔξει τὴν δίαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ὅσα τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τοὔναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὃ εἶδε αὐτὸς, καὶ τὸ σημαῖνον λέγειν ἠξίου.

τῷ μ

τῆδ μὴ οὐδ ἄλλων ἐθέις ἐδυνήθη τὸν τὸ ἐνυπνίου
δήλωσιν εὑρεῖν ἐδὲ ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔκρινε, καὶ καθὼς ἔδει τε
αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. δηλονότι γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν προσήκοντα χρόνον ἐδενὸς θορύβου ποιήσαντος ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν ἔδοξε τὸν ἐπιταγὴν, δεηθεὶς τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς
αὐτὸν ἐπανῆρχεται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἔκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἐξ τῆς γραφῆς, ἐς ἃ ἐν τοῖς ἀρχαίοις δοκίμοις βιβλίοις. καὶ γὰρ ἐν-
θυς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, προὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῆδ πράγματον ἢ μεμφομένους ἡσφαλισάμην μόνοντε μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσαν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος, ἔτη πεντήκοντα τέσσαρα βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. αὐὴρ δεξιώτερος καὶ τῆδ προ αὐτὸ βασιλέων δυτυχέστερος γεγόνεται. μέμνηται δ' αὐτὸ τῆδ προάξεων ἡ ὑπερωασὸς ἐν τῇ ξύτῃ τῆδ χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτὸ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης, ἐντὶ αἰγύπτῳ καὶ τοῖς προὶ τὴν κοίλην συρίαν καὶ τὴν φοινίκην τόποις, ὑποσάτης αὐτὸ γέγονε, ὑ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν συνήσας τῇ ναβυχοδονοσόρῳ ὅτι ἐν ἡλικίᾳ μέρει τινα τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας ἢ ναβουχοδονόσορος τῷ ὑποσάτῃ καὶ ὑπερβαλόμενος, αὐτὸ τε σκράπτησε, καὶ τὴν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτὸ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ ἢ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συμβὰν κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀῤῥωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέν. αἰφνιδίως δὲ μετ' ὀ πολὺν χρόνον τὴν τῷ πατρὸς τελευτὴν ναβουχοδονόσορος, καὶ κατασήσας τὰ κατὰ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῆδ κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συνταξας ποσὶ τῆδ φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς ἀπὸ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. ἀναλαβὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα ὑπὸ τῆδ χαλδαίων, καὶ διατετευμένην τὴν βασιλείαν ὑπὸ τὸ βελτίστου αὐτῆδ, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ἀναχωμένοις, συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ὑπὸ τῆδ ἐκ τὸ πολέμου λαφύρων, τό τε τὸ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν περιτείχισμα, καὶ ἀναγκάσας, προὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοῖς πολιορκοῦσιν τὸν ποταμὸν ἀναστρέφαντας ὅπη τὴν πόλιν καταπολεμεῖν. προσεβάλετο ἢ τρεῖς μὲν τὸ ἔνδον πόλεως προσβόλους, ξεῖς ἢ ἔξω, τέτο ἢ τῆς ὁπῆς πλίνθυ. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεῖα ὑχόμενα αὐτῆδ. ὧν τὸ μὲν ἀνάκτημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν, περισσὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερφανα συνετελέσθησαν ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα ἀνῳκοδόμησε, τὴν ὄψιν ὁποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

A Eius intellectum nemo aliùs inuenire & tegi indicare potuit, ſolus Daniel quid portenderet coniectura aſſecutus eſt: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in ſolitudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſeptennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, ſcriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius hiſtoriæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promiſi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonoſorus cùm regnaſſet annos XLIII. vitam finiit, vir induſtrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berolus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.

C Pater autē Nabuchodonoſorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à ſe defeciſſet, cùm non poſſet ampliùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonoſoro copiarum parte, iuſſit hunc contra illum proficiſci. qui collatis ſignis cum defectore congreſſus, & ipſum deuicit, & regiones eius ad ſuum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonoſorus apud Babylonem morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos XXI. Nabuchodonoſorus vero non multo pòſt patris morte cognita, & conſtitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum Babylonem properauit. Et cùm aſſumpſiſſet regni adminiſtrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſeruata erat in eius reditum, factus eſt totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit: deinde ſpoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis aluco, ita ne hoſtes eo poſſent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circūdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisſet, & portas in templorum modum ornaſſet, paternæ regiæ cōtiguam extruxit aliam regiam, cuius ſubſtructiones & reliquam magnificentiam fortè ſuperuacaneum eſſet dicere: vnum ſilere non poſſum, quòd tam amplum & ſuperbum ædificium intra quindecim dies abſolutum eſt. In hac regia moles ſaxeas fornicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referentes, ſuperne conſitas variis arborum generibus,

XIII.

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tumultus Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthatarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel.5.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ναβουχοδονόσορ τελευτήσας ἀβιλαμάροδαχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτου ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ πρώτου βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις καὶ τῶν τότε καιρῶν. ὡραῖα τοῖς βαβυλωνίοις.

ΜΕτὰ δὲ τελευτὴν ναβουχοδονόσορος τελευτᾷ ἀβιλαμάροδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς δύο τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχωνίαν τὸν δεσμοῦ ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ὅμοιον τῶν ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τιμῶν πίστιν ἣν ἐφύλαξε τῷ ἰεχωνίᾳ, παραδόντι μὲν γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγλωσσίας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν· ἦν γὰρ πατρίδος, ὡς ἂν μὴ κατασκαφείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαροδάχου μετ' ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτὴν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται ἡ βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς ποιήσασα παρ' αὐτοῖς τοῖς πάντας ἐνιαυτὸς, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοναΐδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὅτε τοῦτον στρατεύσει κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τερατῶδες ὅραμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκεύων ἱερῶν πολὺς ἀργυρᾶς, εἰς ἑστίασιν πεποιημένων βασιλικήν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομιδῇ μὲν κελεύει ἐκ τοῦ ἱδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, ἐκ ἐκεῖτο μόνα, εἰς ὃν τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θράσους προαχθεὶς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τοῦ τοίχου τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τί τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσουσι τὰ γεγραμμένα.

τοῦ δὲ

τῶν δ' μάγων ὐδὲν δυείσκειν, ὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, κ) πολλῆς τῆς ὀδὶ τῶν ὠδαδόξῳ λύπης, κ) πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τῷ τὰ γεάμματα κ) τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην δ'άνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπιχνέυμνος, στρεπτὸν φοινικοῦν χρύσεον, κ) πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν χαλδαίων βασιλεῖς, κ) τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. Τούτου γνωμένου τῷ κηρύγματος, ἐπὶ μᾶλλον οἱ μάγοι σὺν δαμόντες Ⓒ φιλοπ- B μησάμνοι πρὸς τὴν ὕρεσιν τῶν γεαμμάτων, ὐδὲν ἔλαττον ἀπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὁπὶ τούτῳ θεασαμνὴν τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, ὠδαθαρσύνειν ἤρξατο, κ) λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος C εὑρεῖν ὧν ἔχρηζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεζαθαρρυνθέντα οὖν αὐτὸν, ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθανέσθαι τοῦ τῶν γεαμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῶν ἐχ ευρόντων αὐτὰ καζακείνειν, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμνον. Ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν δανιὴλον ὁ βαλτάσαρος. κ) δεξαμενὸς ὡς πύθοιτο παρ' αὐτοῦ κ) τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, κ) μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἂν D μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὄπινοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγεαμμένα, καὶ τί σημαίνει μηνύειν ἠξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδύσαι, Ⓒ χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, κ) τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν κ) γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ὄπισημότατος ἡγοῖτο τοῖς ὁρῶσι, κ) τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πυθανομνοις. δανιὴλος ἢ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίου, τὸ γὰρ σοφὸν Ⓒ τὸ θεῖον, ἀδώ- E ρεαν δόκητον εἶ), Ⓒ πρέπειν τοῖς δεομένοις ὠφελεῖν. μηνύειν ἢ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δ' αὐτῷ τῆς βίου. ὅτι μηδ' οἷς ὁ θεὸς μνος αὐτὸς ἐκ τῆς εἰς θεὸν ὕβρεις ἀπολάσθη, τούτοις ἔμαθεν δυσεβεῖν, κ) μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ Ⓒ ναβυχοδονοσόρε μεζαστὸς εἰς διάνοιαν θνητὸν ἐφ' οἷς ἱκέτευσε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον κ) τὴν βασιλείαν, κ) δι' ἐκείνου τὸν θεὸν ὡς F τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν κ) προνοούμνον τῶν ἀνθρώπων μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. Ⓒ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησε εἰς τὸ θεῖον, τοῖς ἢ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τῶν παλλακίδων δικονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, Ⓒ δι' ἃ τ' γεγραμμένων προκαζαγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καζαστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου ἢ τὰ γε- G γραμμένα τάδε. μάνη, τοῦτο δ' Ἕλεγεν ἑλλάδι γλώσῃ σημαίνοντ' ἀν ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, κ) τῆς ἀρχῆς ἠριθμηκεν ὁ θεὸς, κ) φερνοδίειν ὅτι σοὶ βραχὺν χρόνον. θεκὲλ, σημαίνει τοῦτο σαθμὸν, στησας οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη κὰταφερομένην δηλοῖ. φαρὲς, κ) τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κ) ἑλλάδα γλῶσαν. κλάσει σε μεζαχωῦ σε τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις διανεμεῖ. δανιὴλ ἢ ταῦτα σημαίνειν τοῦ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τοῦ τοίχου γεάμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' ὕτω χαλεποῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη κ) συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὴν ὡς ἀφθόνῃ κακῶν αὐτοῦ γεγυμνένην τὰς δωρεὰς οὐ ὑπέχετο δώσειν οὐ δίδωσιν,

magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se rescisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac dein per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exépli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.*

Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum incidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occationem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animdauertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigenta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúmque se id confirmaturum, edictum proponit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὴν ἐφ' οἷς δοθήσονται λογιζόμενος, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς περφρωμένης ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶη. τὰ δ' ὁμολογημένα κεῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἄτιος ἔκεινε. μετ' ὀλίγον δ' χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρες γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὴν ἅρπεσιν τῆς βαβυλῶνος συμβῆναι γένεσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῷ μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος οὕτω περιλήφαμεν γενόμενον. δαρείῳ δ' τῷ καταλύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἷλεν. ὃς ἦν ἀσυάρου υἱός. ἕτερον δ' παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς καὶ δανιῆλον τὸν προφήτην λαβών, ἦγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μετάδοσιν, εἶχε σὺν αὐτῷ. τῶν τειῶν δὲ σατραπῶν ἦν, οἷς ὑπὲρ τοὺς ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτοις γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιῆλος οὗτος ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ τῷ δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῷ ἑτέροις ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν ἀβολῆς καὶ κατηγορίας τοῦ ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ δυσκολαίνουσι παρὰ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν ἀδέκαιον. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος περιορῶν, ἄχρηστος αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπ' ὢν δοθεῖη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, ὅθεν λυπήσουσι τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων ὕλην παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ἁδὲν εἶχον ὃ κατεπίπτοντες αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τοῦ παρ' αὐτῷ τιμοῦ ἀρχὴν καὶ ἀβολῆ, τρόπον ἄλλον ἐξήτουν καθ' ὃν αὐτὸν σκοπὸν ποιήσονται. ὁρῶντες σοφὸν δανιῆλον, τρὶς τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, προφασιν ἔγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλον αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτοῦ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπως τριάκοντα ἡμέρας ἀπεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτοῦ καὶ προχόμενος εἴη. τὸν μὲν τοίνυν αὐτὸν τρόπον βαίνετα ταῦτα τῷ γνώμῃ, εἰς τοῦ λέοντων ἔκειναν ῥίψαι λάκκον ἀπολέμενον. ὁ δ' βασιλεὺς ὑ σωισθὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, ὅτι τὸν δανιῆλον ταῦτα κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἔφη δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ ἐπαγγελλόμενος, προσθῆσι προσέταμμα δηλονοῦ τοῦ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲ ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβῆναι τὰ προστάγματα, ἠρέμουν. δανιήλῳ δ' φρονοῦντὶ καὶ πιστὸν τούτων ὄν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ηὔχετο τοῦ θεοῦ, πάντων ὁρώντων. οἱ δ' σατράπαι τὴν ἀφορμὴν αὐτοῖς ὄν ἐπιδάζον λαβεῖν ὅτι τὸν δανιῆλον παραφανείσης, διὰ ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν ὡς παραβαίνοντος μόνε τὸ δανιήλε τὰ προστεταγμένα, μηδενὸς τοῦ ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' ἐ δι' δυσβειαν ἀλλα διὰ φυλακὴν καὶ ὑστέρησιν ὑπὸ τοῦ φθόνου. ὑπὸ δὲ μείζονος ἧς προσδόκων δύνοίας τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καθαφεσιήσαντι τοῦ ἐκείνου προσαγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμως νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ἐ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν

ῥῖψειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἡδέως μὴ παθὼν δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐπέλυσεν αὐτὸν δυθύμως φέρειν τὰ συμβάντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὑπὸ τῷ στόμιον κείμενον αὐτῷ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ δι' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τῷ Δανιήλου. μετ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὅτι τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τινὶ σφραγῖδα ὁρῶν, ἣ σημειώμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τοῦ δ' ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐπέλυσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῷ θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ὑπὸ μὲν τοῦ θείου καὶ τινὶ τούτου φόβου, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὑπερβληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῷ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προστάξειν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ μὴ κόρου αὐτοῖς ὑπάρχουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῷ σατραπῶν ὑπερβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῷ ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεπαίρατζον ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐπ' αὐτὴ ζώοις πρὸς πονηρίαν γίνοιτο, τῆς θεοῦ προαγορευμένου. διαφθαρέντων οὖν τῶν ὑπεβουλευσάντων Δανιήλῳ τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλης ἐπεμψε τινὶ χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκύνει, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ παῦ κράτος ἔχοντα. ἔτι ἢ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ὑποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ ἕνεκα ὑπόμνημα καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς ἦν Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βαρὶν, ὑπερπέρασιν τόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἣ μέχρι δεῦρο μὲν ὄρει σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἑκάστου ἡμέρας ἰσορεῖ γιγνόμενον. οὕτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γηραιὸς ὑπὸ χρόνου χρῶτος. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταῦτα ἀνθρώποις καὶ παλαιότης, καὶ τινὶ ἰσχνὸν λυόμενα ὑπὸ τοῦ ἔτους, καὶ τινὶ διαφθείρεται μύραινόμενα. θαπτοῦσι δ' ἐν τῇ βαρεῖ ταύτῃ τε μήδων βασιλεῖς, καὶ Περσῶν καὶ Παρθυαίων ἄχρι τοῦ δεῦρο. καὶ ταυτὶ πεπισμένος, ἰουδαῖος ὢν ἱερεῖς, καὶ τοῦτο γινόμενα μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον ἢ τὸν ἄνδρα τοῦτον καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαιτο. τίς ἂν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως ὡς ἐνί τινι τῶν μειζόνων ἀτυχήσαντι προφητῷ, καὶ παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ πολυστίχους δὲ μνήμης αἰωνίου ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὴ συγγεγράμμενος καταλέλοιπεν,

hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit, & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille respondereret illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum catnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cũ ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi aſſeciſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtraſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetiturũ per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus cum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hiſque exoritutum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel.8.

ἀπαγορεύσαντας παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νεῶν, καὶ πόσης δυνάμεως ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιήλος ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα συμβήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλέγοντι, καὶ ἐξ' αὐτῶν δυχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιήλος ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς δὲ καὶ μὴ τῆς διαφημίσεως τῶν προλεγομένων, δύνοιαν ὅπασάσθαι πᾶσι πάντων. διὸ καὶ τὸ τέλος αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θειότητος, παρέχειν τοῖς ἄλλοις ὑπέφερεν. καταλιπὼν γεγραφὰς, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀπαράλλακτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γινόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γινομένου. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τοὺς φίλων, καὶ πέσοι μὲν ὑπὸ σώματος ἁρπαχθεὶς ὑπὸ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἅψασθαι αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀνίστασθαι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. ἀνίστατο δ' αὐτοῦ, δεξιᾶς κριὸν ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μὲν ἀκρωτήρια κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτοῦ ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὸ δύσιν, θεάσασθαι τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κριῷ. καὶ τοῖς κέρασι ἀεράξαντα δίς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὸ γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, ἅ πλαθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τεταμμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀναφυῆναι καὶ ἄλλο μικρότερον αὐξηθέν. ὃ αὐξῆσαι ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Θεὸς αὐτὰ δηλοῦν, πολεμήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ τὸ πόλιν ἁρπάσειν κατὰ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε περὶ τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὅπως ἡμέρας ασης. ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ Δανιήλος ἔγραψε. κρῖναι δ' αὐτῷ τὸν ὄψιν τὸ φαντάσματος ἐδόκει τὸν Θεὸν ἔτος. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἕκατον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἑλλήνων τὴς βασιλεύων ἔσαι, ὃς τῷ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καθαλήψεται τὸν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τὸ μεγάλου κέρατος τὸ ἐκ τοῦ μετώπου τὸ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὸν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὸν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῷ διαστροφὴν ἑκάστου, τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τὸ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ἔτι δὲ παῖδας αὐτῶ τούτους ὄντας, ἔτι συγχυθείς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὸν μὲν τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη ἕξ κωλύσοντα θρησκεύεσθαι. καὶ ταῦτα ἡμῖν συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιήλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον Δανιήλος καὶ περὶ τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,

ὅτι

καὶ ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ἐμεμαθήκασιν. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος A
θεῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιπεν, ὡς τι
τοῖς ἀναγινώσκουσι, καὶ τὰ συμβάντα σκοποῦντας θαυ-
μάζειν ὅτι τῇ παρὰ θεοῦ τιμῇ τὸ Δανιήλου, καὶ τοὺς ὅλε-
θρους ἐκ τούτων δείσειν πεπλανημένους, οἳ τὴν τε
προνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν
ὑπερορᾶν τῶν ἀνθρωπίνων, ἀπὸ τῆς μακαρίας
καὶ ἀφθάρτου φύσεως δημιουργὸν τῶν ὅλων ὑπολα-
μβάνειν τὰ σύμπαντα, ἄφορον δ' ἰδίοις καὶ φορητὸν τὸν
κόσμον αὐτομάτοις φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τοῦτον ἀ- B
προνόητον ἐᾷ τὸν ζόφον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρή-
μοις κυβερνήταις καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευ-
μάτων, καὶ τὰ ἅρματα τοὺς ἡνιόχους συντρίβοντα, ὑπὸ τῆς ἀνεσταλτου φορᾶς
ἀπωλλύμενα καὶ διεφθείροντο. Τοῖς γοῦν προειρημένοις
ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα ἀληθοῖς δόξης διαμαρτάνειν, οἱ τῷ θεῷ μεδεμίαν εἶναι πρὸς τὰ ἀνθρωπίνων
ὑποφαινόμενοι προνοιαν. ὁ γὰρ ἂν καὶ τοῦτο προεῖπε προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτισμῷ τινὶ τὸν κόσμον D
διάγειν πάντα ὁρῶμεν ὑποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν πρὸς
τοῦτον ὡς ἔχον καὶ διήνεγκα, ἕκαστος ἔγραψα; εἰ δέ τις
ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτοῦ, ἀνεγκλητον
ἔχέτω τοῦτο ἑτερογνωμοσύνῃ.

& quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum errorem coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum insciam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli: quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἀπὸ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α

Ὅτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῶ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν ἡγούμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β

Ὡς κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ ἀφαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπεως βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ

Ὡς μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως ἔσχε τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε

Ὅτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρᾶ δεῖ ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐπανδρώθη δι' ἀμανίου δόλον. Κεφ. ς

Ὡς βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος διηρέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. CAP. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. CAP. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

ΤΩ δ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστευσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν κατασκαφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην τὴν μετοικεσίαν τὴν δουλείαν ὅπη ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸ πάτριον ἀποκαταστήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὸν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, ὃν οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον ἐγὼ ὃν τὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοὔνομά μου διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ δ' αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν σι. σοῦτ γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καθαιρεθῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ὑπάρχους τοὺς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαί τε τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα,

CAP. I.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiúsque posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem cõstituit, hunc illum esse credo quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuò. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exequendi quæ scripta legerat: conuocatísque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere vt proficiscantur in patriam, vrbemque Hierosolyma,

1. Esdr. 1.
3. Esdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerti vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: plycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argẽteæ MMCCCC. præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in ſimilam artabas bis mille quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCXXII.

καὶ τὸν τῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γεράψειν τοῖς γειτνιάζουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῶν ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἀργύριον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῦ ναῦ, καὶ πρὸς τῦτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα & τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεῦῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ἐ θέλοντες. καὶ ὠδηγημένοις αὐτοῖς οἱ τῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸν ναὸν κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσόν, οἱ δ' ἀργύριον, οἱ δ' βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε ὄχας ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀναπτερομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας περὶ πλῦ θρησκείαν σωτηρίας. ἀπέπεμψε δ' αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τῦ θεῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἀπόμισε. παρέδωκε δ' ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προσάξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τῦ ναῦ. τελευτήντος δ' αὐτοῦ, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δ' καὶ ὁλκολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέξεισα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τῷ θεῷ, ὅπῃ τῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' ᾧ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δ' μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τῦ ναῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πῆχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθῳ μὲν ξεστῷ ξυστοῖς ποιησάμενοι δόμους. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δ' καὶ θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ θύσουσι τῷ θεῷ. τὴν δ' εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῶν ἐμαυτῦ γνώσεσθαι βέλομαι. & τὰ σκεύη δ' ἃ ἐσύλησεν ἐκ τῦ ναῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἔπεμψα ὠδηγοῖς μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα δεχομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τῦ θεῦ. ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοιῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι ύ. θηκύλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα ύ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσκίδια χρύσεα λ. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι βύ'. σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δ' αὐτοῖς καὶ τὸν ἐκ προσόδων εἰθισμένον τιμὸν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας βφ'. κελεύω δ' τὸν τούτων χορηγίαν, ἐκ τῶν τ' σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. ποιήσουσι δ' τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὔξονται τῷ θεῷ περὶ σωτηρίας τε τῦ βασιλέως & τῦ γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δ' ὠδηκούσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας, ἀνασκολοπιῦσαι βέλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ὁλκολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξβ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὅτι ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῶ Σαμαρίτων ἡγεμόνες κατασκάψαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γεγόμενοι τοῖς ἔργοις.

Βαλλομένων δὲ τοῖς θεμελίοις τοῦ ναοῦ, καὶ περὶ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ περὶξ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, οἷς ὑπὸ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν αἰχμάλωτον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ὑπομελομένους, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις περὶ τε τὴν τῶν πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκαλήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ περὶ τοὺς ἰουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥάθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρῳ γὰρ περί τε ἄλλους ἀσχοληθέντι πολέμους ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὅτι μασαγέτας δύσι σωέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίταις, καὶ μωαβίταις, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπομνήσεως καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ περαττόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεύς, καὶ οἱ τὰ βελῆς τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κειταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ὅσος ἀτίμως πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπασκάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μοὶ τοίνυν τούτων γινομένων, ὅτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν οὐ νομιοῦσιν, οὐδὲ ὑπακούειν ἐθελήσουσι, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ ἀρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἀνεργομένων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ παρασκαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ παριδεῖν, ὅπως ὑπομνήσῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑποστάτας καὶ τῶν βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ δὴ τὰ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως οὔσης συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ὑπολαβούσης, ὑποκλείεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς καμβύσης ὁ κύρου οὐκ ἐπέτρεψε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπομνησιν, καὶ φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προστιθέντα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνοικοῦσι σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγω. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ὑπομνησθῆναι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεύσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμοις οἱ ἐνοικοῦντες προσγματοδιδόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, προσελογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

CAP. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescíente vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, foríumque rerum venalium reparant, etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentatios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicem & cauam Syriam. I I. 1. *Esdr.* 4.

CAP. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentarienſi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentatios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cõtinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis cuestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅλως πλέον αὐξηθῆ τὰ τῶν κακίας αὐτῶν, ἢ χρήσιμοι ποτὲ τοῖς βασιλεῦσι διατετελέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γεγραμμάτων, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γεγραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ἀθυμηθέντα ἔπραξαν ὀκτακοσίους ἵππους, ἔσπευσαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοῖς ἰουδαίοις τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῶν περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ϛ'. καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ δὲ τὴν τῶν μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ καμβύσου θάνατον τοῦ περσῶν ἀρχεῖν αὐτῶν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν ὑσάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

C

1. *Esdr.* 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ, & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potẽtiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius vitium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ἐπεδώμησεν.

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τῆς θεοῦ, ὅσα ἔτι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδέδεικτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς φαιδρότητος, τούς τε πρὸ αὐτοῦ καὶ τοὺς οἴκοι γενομένους, καὶ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς φρουροὺς τῶν ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμησομένοις παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅτι τάχιστα κοίτην, καὶ βεβαρυμένος τὴν νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξύπνος γίνεται. καὶ μηκέτι καταβαρυνθεὶς δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ῥέπεται μετὰ τῶν ἰδίων σωματοφυλάκων, καὶ τῶν λόγων ἐφεξῆς, περὶ ὧν αὐτὸς ἀναχεῖνειν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερηφάνειαν νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ὅτι χρυσοῦν καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν. καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸν δεύτερον δ', εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δ' εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τοῦτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὀρθρεύσας δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, ὅτιπερ αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσαν δύναμιν τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως,

τὴν τοῦ

τῆ τῦ ὀρφανοῦ ἢ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, ἢ τὴν τῦ δούλε διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τῦ ἐλευθέρε. ἥτε τῦ πένητος, ὁμοία γίνεται τῆ τῦ πλουσίε. μεταποιεῖ γὰρ ἢ μετασχηματίζει τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς γιγνόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾶ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπῆν, τοῖς δὲ ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ἢ ποιεῖ δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν φθέγγεσθαι, ταλάντων δὲ μεμνῆσθαι ἢ τῶν τοῖς δυσὶ μόνοις πρεσβυτέροις ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατιωτῶν καὶ βασιλέων ἀναθητὸς ἀπεργάζεται, ἢ φίλων ἢ συγγενῶν ἐξαίρετε μνήμην. ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ κτᾶται τὸ φιλτάτους, ἢ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ὅταν νήφαντες τύχωσι ἢ καταλίπῃ δὲ τὸ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀΐσαντες μηδὲν ὧν ἔπραξαν πρὸ τὸ μέθυ εἰδότες. τοῦτο ἐγὼ τεκμαιρόμενος δύσεικω τὸ οἶνον ἁπάντων κρατιστοῦτα πάντων ἢ βιαιότατον. ὡς δὲ ὁ πρῶτος ἀποφαινάμενος περὶ τὸ ἰσχύος τῦ οἴνου τὸ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὸ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην ἢ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώζεσιν δοκεῖ. τὸν δὲ τέταρτον τὸ ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπων περικρατεῖν, οἳ καὶ τὸ τῶν γῆν καταναγκάζουσι ἢ τὸ θάλασσαν εἰς χρησίμων αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δὲ ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, ἢ τῶν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δὲ τὸ κρατίστου ἢ ἰσχυροτάτου ζῶα δεσπόζοντες, αὐτὰ πέρβλητοι τῶν δύναμιν ὅτοι ἢ τῶν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὁπόταν τάττωσι καὶ κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπῃ τοὺς ἐχθροὺς, καταπειθεῖς δρᾷ τὸ ἰσχὺν τῶν αὐτῶν ἔχουσι, ἢ ὄρη μὲν κατεργάζεσθαι καὶ τείχη δρασσῶν ἢ πύργους καθαιροῦσι. ἢ κτείνεσθαι δὲ οἱ καθαιθέντες ἢ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῦ βασιλέως δόξωσι φυγαβαίνειν πρὸς ἄγματα. νικήσαντες δὲ τῶν ὠφελείαν τὴν ἐκ τὸ πολέμου τῷ βασιλεῖ νομίζουσι. καὶ οἱ μὴ στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι ἢ ἀεροῦντες, ὅταν πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων ταλαιπωρείαν ὑπομείναντες, θερίσωσι ἢ τοὺς καρποὺς συνέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὃ δὲ αὖ δεῖ εἰπῆ ἢ κελεύσῃ, τῦτο ἐξ ἀνάγκης ἅπαν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν ζυφῆς ἁπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττε δὲ ὑπὸ χρηστοτέρων, ἢ ὑπὸ σαυτοῦ δεδεμένων ὑπὸ τὸ φόβε. καταλιπεῖν δὲ ἐθέλει τολμᾷ κοιμώμενον, ἐᾶν δὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὴ βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τῶν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι; σιωπήσαντος δὲ τῦτο, ὁ τρίτος Ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος ἢ ὁ βασιλεύς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε δὲ βασιλέα γινὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ πλάττουσαί τε καὶ ῥέφουσαι. καθ' ὅλε δὲ οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ φασὶ τούτων ἔχομεν. ἢ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ἐπιμελείας ἢ φυλακῆς ἀξιοῦνται. ἢ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζυγθῆναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι ἢ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, ἢ κτῆσιν ἀξίαν, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

A vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat', & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, &

B omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus charissimos, eósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino inscij quæ eis per ebrietatem patrata sunt. quo fit vt his argumentis persuas', vinum ducam rem omniū lōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata suā de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus

C cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omniū quæ intellectu ac potētia prædita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscūque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib' reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissimū animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd

D dum ad bella pericula subditos mittunt, omnes eorū imperata obsequēter faciūt, siue dū per eos obiiciūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū montib. ipsáque rerū natura bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. lā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis fructibus regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit,

E hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et quî fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per

F omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Confessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū

G opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

síque rebus aliis, simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in viſæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amiciſſimorũ ſæpenumero propter mulieres obliuiſcimur: ac ne commori quidem cũ illis refugimus. addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæſitum nónne totum hoc mulieribus committimus? Ipſum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapſacis Themaſini filia, concubina ſua cædi alapis, nec hoc tantùm ferre, ſed vt ſibi detractum diadema capiti illa ſuo imponeret, ridentem cum ridẽte, & irata illa mœrẽtem, & adulatoriè ſe ad affectus illius attemperando humiliter ſatisfaciẽtem ſi quid eam offenſam animaduerteret. Interim dum ſatrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter ſe mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit tranſitum. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, verùm tamen nec hæ, nec rex veritati vllo modo conferendus eſt. Namcùm terra ſit maxima, cælũ item immenſæ altitudinis, & ſol celeritatis ineffabilis, cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iuſtus eſt & verax, conſequitur vt veritas ſit rerum omnium longè potentiſſima, contra quã iniuſtitia nihil omnino valeat. præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia ſunt, & celeres habent exitus, veritas verò immortalis eſt atq. ſempiterna. Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia ſũt, nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, ſed iuſta & legitima ſecretáque ab omni labe iniuſtitiæ. his dictis Zorobabel ſermoni finem impoſuit. Acclamãte verò auditorio quòd dixiſſet optimè, & quòd ſola veritas vim omnis ſenij vel mutationis expertẽ habeat, iuſſit eũ rex poſtulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus. Libẽter. n. ſe cõceſſurũ, vt viro ſapienti, & qui prudẽtia vincat cæteros. quare poſthac, inquit, aſſeſſor meus eris, receptus inter cognatas mihi neceſſitudines. His auditis admonuit eũ voti, quo ſe obligauerat ſi adipiſceretur poteſtatẽ regiã: id autẽ erat, denuò cõdere Hieroſolyma, & ibi Dei tẽplũ inſtaurare, ac deinde ſacra vaſa olim per Nabuchodonoſorũ inde ſublata, & Babylonẽ perlata, reſtituere. Hæc eſt, inquit, mea poſtulatio, quã nũc mihi permittis

IV. ſapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lætus aſſurgẽs excepit eũ oſculo, móxq. ſcripſit toparchis & ſatrapis, iubẽs eos deducere Zorobabelẽ, eóſq. qui vnà profecturi erãt ad inſtituẽdã & abſoluẽdã tẽpli fabricã. Mãdauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magiſtratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hieroſ. & inſtaurãtẽ cã vrbẽ adiutarẽt: in quib. literis hoc quoq. adſcriptũ erat, iubere & velle regẽ liberos eſſe oẽs Iudæos quotquot ex captiuitate Hieroſolyma poſtliminio redierint. & procuratores ſuos ac ſatrapas vetuit quicquam in regios vſus à Iudęis exigere: & quantúmque agrorum occupare valeant, permiſit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuiſſent antiquis poſſeſſoribus

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἰδέναι τὸ ὀρθότατον προσεχώμεθα, καὶ νικῶμεν ὁμολογοῦντες χορηγὸν τῶν ὄντων ἡμῖν, ἵνα τὰ κάλλιστα ἀπολαύσωμεν καὶ μεγάλα βιωμεν. ἐκ τίνα καταλείπομεν ἢ τὴν πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν θεμιτωτάτην γῆν, καὶ τοὺς φιλτάτους πάθεσι πολλάκις ἐχομεν ἀλλὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς ψυχὰς ἀφιέναι μεθ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ὅτου δ' ἂν μάλιστα τὸ ἰσχυὸν τῶν γυναικῶν καταπονῆται. ἐγὼ πονοῦντες καὶ πᾶσαν θαλαττοπλοΐαν νικῶμεν καὶ δι' ἠπείρου καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν προσγένηταί τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τῶν γυναιξὶ διδόαμεν· καὶ τὸν βασιλέα ἢ τὸν τοσοῦτον κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τῆς ῥαβδούχου τῇ θεμασίᾳ παιόμενον, παλλακῆς δ' αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ προσιτιθείσης ἀνεχόμενον, καὶ μεταδιώσης μεταδιώκοντα, ὀργιζομένης καὶ σκυθρωπάζοντα. καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα ἐκ τοῦ σφόδρα θαρσύνον αὐτὸν ποιεῖν εἴποτε δυχεραίνουσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους δ' ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡγεμόνων πρὸς τὸ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀσθενέστεραι δ' ὅμως καὶ αὗται καὶ βασιλεὺς τ' ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ θαχὺς ὁ ἥλιος, θαῦτα δ' πάντα κινεῖται κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, ἀληθινὸς δ' ἐστὶν οὗτος καὶ δίκαιος, διὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς δεῖται καὶ τοῦ ἀληθῆ ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν πρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔτι γε μὴν θαὶ ἄλλα, θνητὰ καὶ ὠκύμορα εἴ τι συμβέβηκε, τοῦ ἰσχυοῦ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια δ' ἀθάνατον ἰσχὺν καὶ αἰώνιον. παρέχει δ' ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρῆναι μεμνημένοις, ἃ δὲ πρέπειαν ἀφαιρεῖται τοῦ τύχης, ἀλλὰ θαῦ δίκαια καὶ θαῦ νόμιμα, δίκαιον ἐστὶ ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχεσθαι. καὶ καταπαύει μὲ ὁ Ζοροβάβελος τὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν λόγον. ἐπιβοήσαντος δ' τοῦ πλήθους ὡς ἄρτια εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυὸν ἄφθαρτον καὶ ἀγήρω μόνων ἔχει προσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ἐθὺ ὑπερχομένος. δόξαν γὰρ ὅτι σοφῷ, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συνκαθεδήσῃ δέ μοι φησὶ καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τῆς εὐχῆς ἐθ' ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὸν βασιλείαν. αὐτὴ δ' ἐθ' ᾠκοδομῆσαι μὲν ἱεροσόλυμα, καθασκευάσαι τε καὶ αὐτοῖς τὸν τοῦ θεοῦ ναὸν, ἀποκατασῆσαι τε καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν. καὶ τοῦτο ἦν τοὐμὸν αἴτημα· ἔστιν ὅ μοι νεῦ ἀπὸ ξέωσεις αἰτήσασθαι, κελεύσαντι σοφῷ καὶ συνετῷ. ἡσθεὶς δὴ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀνασὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τὸν Ζοροβάβελον, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσιν ἀπὶ τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι τοῦ ναοῦ. ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ τοῦ λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συνκαθασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπὸ αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς αὐτῷ σατράπας ἐκώλυσεν ἐπιτάττειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, αἵρεσίν τε πᾶσαν ἐδωκεν αὐτοῖς κατασχεῖν ἰδιωτῶν τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας ἃς τῶν

ἰουδαίων

ἰουδαίων κατῆχον, καὶ πρὸσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τε αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ ναῦν, προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κῶμον ἕκαστον ἔτος ὠρισμένον τι φέρειν τῷ βίῳ χρείαν ἀργύριον. πέμψας τε καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος προεβεβουλήθη πρὸς τῆς τῶν ἰουδαίων ἀποικίας ἀσεως, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς δαρείου παρόντος ἔλαβεν. ἃ γὰρ αὐτὸν ἀξιωθῆναι, μὴ σὺ φησὶ δέσποτα τυχὼν εὐμενοῦς. ταῦτ' οὖν πρὸς τὴν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ἀπήγγελλε τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δ' ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς δ' πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ κτηνοτρόφοις ἐπελέξατο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τοῦ ἱεροσολύμων ᾠδοῦσι μὲν χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ κροτοφούμενοι τοῖς κυμβάλοις. προέπεμψε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ κατάλοιπον τῶν ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν ἕκαστοι ἀπέστειλαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὠρισμένοι. ἐμοὶ δ' οὐκ ἔδοξε τὰ τοῦ πατρίων καταλέγειν ὀνόματα ἵνα μὴ τὴν ἀναγινωσκόντων ἀγάνοιαν τῆς συναφῆς τοῦ προαγομένου ἀποστάσης, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦ ἀπερχομένων ἔτη ιβ'. τὸν ἱλικίαν γεγονότων, ἀπὸ τῆς ἰσραὴλ φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος ὧν μυριάδες υ ξ β'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀνδρῶν καὶ παιδίων σώματα ὧν τετρακισμύρια ἑπτακόσια πεντηκοντάδυο. πάρεξ δὲ τούτων λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνωδοὶ ρ κη'. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τῆβ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὴ εἶ τοῦ ἰσραηλιτοῦ, ἀ δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγημένοι γυναῖκας, ὧν ἕτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, ἕτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, εἵποτο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἑπτά. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φασί. ἡγεμόνων δὲ τῆς κατηριθμημένης πλήθους ἦν, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῶν ἡρώων τοῦ δαβίδ, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς ὁ ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς οὗτος ὁ μαδαχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τοῦ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. ἔτι δὲ οὖν οἱ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν ἰουδαίων, ὅσον ἦν ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pōtifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque tēpli certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiā à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior, cōfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum populāribus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & comportationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viā emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatē egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierū numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CXLV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recēsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cū eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribuliū suffragiis ad ducatum electi, qui etiam cōtulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centū, argenti verò quinquies mille. atque in hūc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitāda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedētes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mē- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauerunt altare
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vi-
timásque sabbatorum atque omnium sanc-
tarum festiuitatum. tum qui vota vouerāt, reddebant
ea sacrificantes à nouilunio mensis septi-
mi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quando
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstruere: præpositíque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimū
annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D
fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abina-
dabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura
& diligentia commissum negotium tractanti-
bus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cū tubis, & Leuitæ Asaphique pro-
genies canebant sacros hymnos, in Dei laudem
à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autē
& Leuitæ cognationúmque principes ætate
prouectiores, qui & illud priùs templum vide- E
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deterius fieri animaduertebant, reputātes quā
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mæstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione seipsum cruciabat, nec vllum detrimē-
tū factū quibat animaduertere. cōtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonica postliminio re-
uersi templum instaurarent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesque cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie- G
bant Deū colere, & eius gloriari nomine, religio-
nísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriorū rex è Chu-
thia & Media gentē eam in loca illa trāstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ ἀφ' ὑπὸ βαβυλῶνος αὐτοῖς ἐξόδου, ἀθροίσαντες ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ὑπὸ φ χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν ἀνοικοδομημένον τόπου ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ἦν αὐτὴν διετάξατο. καὶ προσφορὰς μετ' ταῦτα, καὶ τοὺς καθεμέρους ἀνδρεχισμούς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵ τε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν θυόντες ἀπὸ νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς βοσὴν τῶν εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἁδὺ καὶ κῦφον ἦν, τάτε κέδρινα καταγοῦσι ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσασιν αὐτὰ καὶ σχεδίαις πηξαμένοις, εἰς τὸ τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα κατόδου, τῷ ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ καθαγνομένων, συνείχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς θεμελίους ἀγιάζοντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνός, τὸ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, πρόσκαιρον τῷ ἔργων, λαοῦ τε τοὺς εἴκοσιν ἔτος ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱεῖς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλυμιὴλ τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τὸν ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπουδαζόμενος ἀσφαλῶς τῷ τῶν ὀπαδούντων εἰσκεχυσμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὖ τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρθένος δὲ τῶν ἱερέων, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τὰ συνήθη στολῆς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λεύιται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, αἰνέσαντες ὕμνοις τὸν θεὸν, ὡς τὸ εἰς αὐτὸν δίκαιον δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λεύιται καὶ τῶν πατρίων οἱ προεστῶτες, τὸ πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸ γεγονὸς ὁρῶντες νῦν πρὸς πρόνοιας ἀνθέσεσιν τῷ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν ἀρχαίας δαιμονίας ὑπερβεβηκὸς καὶ τὰ ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, κατήφουν καὶ ὅπι τούτῳ λύπης κρατεῖν ἐδυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ προτέρου ὄντος ἀδένα λόγον ποιούμενος, ἀδὲ πρὸς τὸν σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς ὑπέλαβεν. ὑπερφέρει δὲ τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὸν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλαττῆσθαι τὸν ναὸν τοῦ καθασκαφέντος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμαρεῖται, ἐτύγχανον δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συνέδραμον τοῦ αἴτιον τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀναιτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τοῖς ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὁπηδαπλοῦν συνκαταστήσασθαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. σεβόμεθα γὰρ οὐκ ἔλαττον ἐκείνων τὸν θεὸν ἔφασκον, καὶ τοῦτον ἐπιθυσκόμεθα. καὶ τῆς θρησκείας ἐσμὲν ὁπηθυμηταὶ ἐξ ἐκείνου χρόνου ἀφ' οὗ σαλμαναζάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χουθίας ἡμᾶς μετῴκισε καὶ μηδίας, ἐνθάδε.

Τούτοις

τύπως αὐτῷ πεποιημένων τὰς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A
Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν Ἰσραηλιτῶν, φησὶ αὐτοῖς ἔφασκον. τὸ μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῷ προσαχθέντων καταστρέψαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νεωστὶ δὲ ὑπὸ Δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίναι, καὶ τοῦτο μόνον εἰ κοινὸν εἰ βέλονται φησὶ αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χουθαῖοι, τὴν δὲ προσηγορίαν οἱ σαμαρεῖται B
ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν. καὶ πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν διαβολῇ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ ὑπὸ Κύρου πρότερον, εἶτ' ὑπὸ Καμβύσου μετ' αὐτὸν, ἐμποδὼν εἶναι τῷ τοῦ ναοῦ κατασκευῇ, καὶ ἀπειλεῖσι καὶ αὐτῷ τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολῇ καὶ ζημίᾳ πραγματοῦσθαι. καὶ ὁ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἀναβαίνων εἰς ἱεροσόλυμα σὺν τῇ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχῳ, καὶ σαραβαζάνῃ μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοῖς ἡγεμόσι τῶν ἰουδαίων ἐρωμένοις, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ὕστερος C
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶ μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη περιβεβλήκασι τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς, δούλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶ τοῦ μέγιστου θεοῦ. τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὖτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῷ δεδάμονος, καὶ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολλῷ δὲ μείζονα χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυ- D
λωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ κράτος αὐτῶν τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμαλώτους, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν. καὶ πάντα ὅσα μετιὼν εἶχεν ἐξ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβέλῳ ἀπέδωκε καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προστάξας κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἵδρυσα- E
σθαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ὁ τάχει γλυφῇ, ἀβάσαρον καλέσας ἀναβαίνοντα εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν ἀπὸ κύρου γράμματα ἀπαγγέλλοντος, διὰ τοὺς θεμελίους καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καθ' ὁτιοῦν μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν κακοπραγίαν ὅτι ἀτελής. εἰ οὖν F
βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὑρῇ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα ἐπόντων τοῦ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὴν μὲν οἰκοδομίαν ἐπισχεῖν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἀπόκριμα δ' αὐτῷ περὶ τούτου ἔγραψαν. τῶν δὲ ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ G
κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐτοὺς παῤῥώμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πεδόντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταλμένως εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀπολείποντες. δαρεῖος δὲ τῶν παραγενομένων αὐτῷ γραμμάτων, κατηγορουμένων δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιτοπολιτῶν τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσιτὰς ὑπισχνουμένων τῷ καμβύσου δὲ ὑπὸ ἐκείνου ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum ſub Cyro primum ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationẽ impedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibuſdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permiſſu templũ ſic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſteterit. Deinde ob maiorum ſuorũ impietatem per Nabuchodonoſorum Babylonium & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque ſpoliato ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, & donaria vaſáque per Nabuchodonoſorũ ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarẽt Hieroſolyma, rurſúmque in templum inſtauratum reponerẽt. eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore abſolueretur. eũ acceptis regiis literis confeſtim veniſſe, & fundamenta iecciſſe. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regiis cõmẽtariis manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis autẽ ſolicitis & metuentibus ne regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo propheræ qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo eos eſſe iubebant, nec à Peiſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano ſimilius extruãt: aſſeuerantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi verò adiuarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterísque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalẽ immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῷ ἐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν τῷ ἱεροσολύμων ἀποκατάσασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸς τὸν σισίνην καὶ τὸν σὺν αὐτῷ κομιθέντα ἀντίγραμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. Εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ Μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τὸν ἱεροσολύμοις, καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, πλάτος δὲ τῷ αὐτῷ, πλὴν δόμων λιθίνων τριῶν ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τὰ εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως οἰκίας διετάξατο. προσέταξε δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τὴν δὲ ἐπιμέλειαν τούτων ἔδωκε Σαβασσάρῃ τῷ ἐπάρχῳ, καὶ τῶν συείας τε καὶ φοινίκης ἡγεμόνος, καὶ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφίξωνται τὸν τόπον. τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς θεοῦ ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ὅπως ἐφῶσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ τοὺς τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ ἐκ τῶν φόρου τῆς χώρας ἧς ἐφεστήκασιν, τελεῖν τοὺς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. εὐχὰς δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ περσῶν. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας κέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταταγῆναι κτῆσιν. Κατιδὼν δὲ ταῦτα πρὸς τούτοις ὁ θεὸς, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσειε διακωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ἐπίσχῃ τῆς ἀδικίας. ταῦθ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ κύρου δαρεῖος, ἀπηγόρευσε τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἱππάρχῃ, καὶ σαραβαζανζαίῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν ὑπόκεται ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῦ κύρου, ἀπέσαλται. καὶ βούλομαι γενέσθαι ταῦτα, καθὼς ἐν αὐτῷ περιέχει. ἐρρῶσθε. μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ὑποστολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν οὖν τῶν ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν ἡγεόντων τοῖς ἀρχυσι. καὶ ἐπύετο κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἡ κατασκεύη τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, καὶ τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ βελήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείου τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δὲ ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τοῦ δὲ ἐνάτου τοῦ δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ ξίτῃ μηνὸς ἐνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν ἄδαρ, παρὰ δὲ μακεδόσιν δύσεος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῆς ἰσραηλιτικῆς πλῆθος, ἀναγνωστικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀναχωνιδεῖν ἀπειληφέναι, ταύρους ρ'. κριοὺς σ'. ἄρνας υ. χιμάρους ιβ. κατὰ φυλὴν, τοσαύτας γάρ εἰσιν αἱ τῆς ἰσραηλιτικῆς φυλαί, ἐφ' ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. ἀνέσησάν τε κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεῦται, θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν δὲ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς τὸ ἔνδοθεν ἱερὸν. ἐκ δὲ τῆς τοῦ ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κατὰ μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένῳ, κατὰ δὲ ἡμᾶς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τηνικάδε ἑορτὴν ἦγαγον ἀγνεύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων κατὰ τὸν πατρῷον νόμον,

καὶ τὴν

καὶ ἡ πάχα θεσσαρακοστὴν ἑορτάσαντες θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὑπερθέσεως χρείαν σχόντων ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὑπεφόρτιζον τοῦ θεοῦ, καὶ χαριστηρίους θυσίας ὑπερετέλουν, εἰθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον ἦθος, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν τῶν περσῶν βασιλέως διάνοιαν ἐμμελῆ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὡς τούτων ὑπεδεδειλιάμενοι τὴν θυσίας καὶ τὴν εἰς τὸν θεὸν φιλοτιμίαν, κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς ἐφεστήκεσαν τοῖς πραγμάτων, ἄρχοις δ' οὐκ ἀσημοτάτοις συνέβη βασιλεύειν ἐκγόνοις. ἐφ' ἡμῶν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαύλου πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδ, ὅτι ἔτη φλβ, μῆνας ς, ἡμέρας ί. ἐφ' ὧν τοῦ βασιλέως τούτων ἄρχοντες αὐτοῖς ἐλείπον, οἱ θεσσαρακοστεύοντες κριταὶ καὶ μόναρχοι καὶ τούτων πολιτευόμενοι τὸν χρόνον ἔτεσι πλείοσιν ἢ φ δικαίου μὴ μουσιλοῦ ὑποθανόντα καὶ ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδέκ. καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμάρειται ἀπειχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγχύσεσι χρησαμένοις τοῦ περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν, ὅσα τε καὶ ἐκελεύσθησαν ἐκ τοῦ φόρου ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἠθελον. τούς τε ἱππάρχους ἀπωδάζοντας εἰς τὸ καὶ συναρωγοῦντας εἶχον, ἀλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτοῦ ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἐδόξεν οὖν πρεσβευσαμένοις τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τοῦ σαμδρειτοῦ. καὶ πρεσβεύουσι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας ἃς κατὰ τοῦ σαμδρειτοῦ ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τοῦ πρίσβεων ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ὑπηρολιῶ, καμίζθν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τοῦ σαμδρείας καὶ τὸν βελλιῶ ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγγαπᾶ καὶ σαμβαβᾶ τοῖς ἱππάρχοις σαμδρειτοῦ, σαδράκῃ καὶ βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνβούλοις αὐτοῦ τοῖς ἐν σαμδρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀναννίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἠτιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοιῆτας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ὑπηρολιῶ, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλακίου τοῦ φόρου τῆς σαμδρείας, πάνθ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ὀρθῶς χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιῶσιν, ἵνα μὴ ἐκλείπωσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὡς ἐμοῦ καὶ περσῶν εὐχόμενοι τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ μὲν ὑπηρολιὴ, ταῦτα προεῖχον.

A na epulari ſunt per continuos dies ſeptem, nullis ſumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus reſtituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Perſici animo. atque ita ſumma liberalitate in re diuina vſi incoluerunt Hieroſolyma, inſtituta ea reip. forma, quæ per optimates adminiſtratur. penes pontifices enim fuit ſumma autoritas, donec Aſamonæorum gens mutato rerum ſtatu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tẽporib. egerunt ſub regibus per annos DXXXII. menſes ſex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res adminiſtrauerunt appellati iudices, qui reipub. ſtatus plus quàm quingentis annis durauit poſt Moyſis & Ieſu imperium. Hoc igitur modo habebant ſe Iudæi in patriam reſtituti ſub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infenſa gens & inuida, multis moleſtiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Perſarum videri, quod inde eſſent orituri. nam quæ iuſſi erant, ex tributis in ſacrificia conferre grauabantur, magiſtris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per ſe, vel per alios poterant noſtram gentem lædere, nullam occaſionem prætermittebant. Viſum eſt itaque ſenatui populoque Hieroſolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accuſare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, aſſumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magiſtros equitum eius prouinciæ, & ad ſenatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magiſtris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquiſque eorum conſeruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accuſauerunt vos, quòd moleſti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impenſas in ſacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epiſtola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ ſeruantur, quicquid ſacrificiorum vſus poſtulat, vt non deſinentes quotidie ſacrificare tam pro me, quàm pro Perſarum gente deprecentur.

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον έ.

Οτι ξέρξης ὁ δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος παραλαβὼν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, ἐπηνεγκόμενον αὐτοῦ καὶ τὸ πρὸς θεὸν δύσεβεῖν τε καὶ τιμᾶν. ἅπαντα δὲ ἀκολούθως τοῦ πατρὸς τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔχει φιλοτιμώτατα. καθ' ὑπνον γὰρ τὸν πρὸ τῆς βασιλείας χρόνον ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπερλαμπρου ἀγαθῆς παρὰ τοῖς πολίταις, ἐωρακέναι ὄνειρον ἐδόκει. ὑπῆρχε δὲ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπερλαμπρου ἀγαθῆς παρὰ τοῖς πολίταις, πρῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ καλούμενος

Defuncto autem Dario ſucceſſit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos ſummma beneuolentia proſecutus eſt. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Ieſu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius ſacerdos erat Eſdras, V. 1. Eſdr. 7.

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is eùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit.'& cùm decreuissет proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecú Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur,Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis, vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent.Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum', ianitorum , sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis. Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices , qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes doce liberè,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam , sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia,omnes vehemẽter sunt lætati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tam sacerdotum & Leuitarum , quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregauit:

Ἐσδρας.ὃς τ̃ μωυσίως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν,γίνε῀ται φίλος τ῀ῳ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ᾗ αἰχμαλωσίας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα,κ῀ὴ ἐπαγωγάδας τινὰς τ῀ῶν βαβυλῶνι τυγχανόντων ἰουδαίων,παρεκάλεσε τ῀ὸν βασιλέα,δ῀ῶναι αὐτ῀ῷ πρὸς τοὺς σατράπας τ῀ὰ συρίας ὑπομνήματα,ἀφ᾽ ἧς αὐτοὺς γνωρισθήσε῀ται᾽ τὰς εἰπ. ὁ ᾗ βασιλεὺς γράφει τοῖς σατράπαις ὑπομνήματα τοιάδε.βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ κ῀ὴ ἀναγνώστῃ τ῀ῆς θείας νόμως χαίρειν.τ῀ὰ ἐμαυτ῀ῆς φιλανθρωπίας ἔργον εἶ῀ νομίσας τὸ , τοὺς βυλομένους ἐκ τ῀ῆς ἰουδαίων ἔθνους , κ῀ὴ ἱερέων κ῀ὴ λευιτ῀ῶν ὄντων ἐν τῇ ἐμαυτ῀ῆς βασιλείᾳ,συναπαίρειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προστάξαι.κ῀ὴ ὁ βυλόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι κ῀ὴ τοῖς ἑπτά μου συμβούλοις , ὅπως κ῀ῦ τ῀ὸν ἰουδαίων ὑπισχνέ῀ῶν᾽ τ῀ῷ νόμῳ τ῀ῆς θεοῦ ἀκολούθως,κ῀ὴ ἀπενέγκωσι δῶρα τ῀ῷ ἰσραηλιτ῀ῶν θεῷ,ἅπερ ἠυξάμην ἐγώ τε κ῀ὴ οἱ φίλοι,€ ἀργύριον € χρυσίον ὅσον ἂ῀ν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τ῀ῇ βαβυλωνίων ἐνομισμένον τ῀ῷ θεῷ τοῦτο παρ᾽ εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τ῀ῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βέλῃ ἐξ ἀργύρου κ῀ὴ χρυσοῦ κατασκευάσαι,ποιεῖν ἐξέσ῀ω σοι μ῀ῦ τ῀ὸ ἀδελφῶν.κ῀ῦ τὰ διδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. κ῀ὴ ὅσων ἂ῀ν ὑπάρχειν λάβῃς , κ῀ὴ ταῦτα προσεργάσῃ,τ῀ὸ εἰς αὐτὰ δαπανᾶσθαι ἐκ τ῀ῶν βασιλικῶν ποιούμενος ταμιευλακίων.ἔγραψα ᾗ € τοῖς ταμιοφύλαξι,τ῀ὸ συρίας κ῀ὴ τ῀ὸ φοινίκης,ἵνα τ῀ὰ ὑπὸ ἔσδρα τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τ῀ῆς τ῀ῶν θεοῦ νόμων ὑπισχνέ῀ωται ὑπομεληθῶσιν. ὅπως ᾗ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ᾽ ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους,πάντα αἰτῶ κ῀ὴ μέχει τ῀ῶν πυροῦ κόρων ἑκατὸν ὑπαλείᾳς τ῀ῷ θεῷ κ῀ῦ τ῀ὸν νόμον. κ῀ὴ ὑμᾶς ᾗ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι κ῀ὴ λευίταις κ῀ὴ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς κ῀ὴ ἱεροδούλοις κ῀ὴ χαμματεῦσι τ῀ῶν ἱερῶν,μήτε φόρους ὑπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπόβολον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γρά῀ῃ). κ῀ὴ σὺ ᾗ ἔσδρα κ῀ῦ τ῀ὴ τοῦ θεοῦ σοφίαν ὑποδείξον κεῖται,ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ € φοινίκῃ πάσῃ, τοῖς ὅπως ἀμβύους σε τὸν νόμον. € τοῖς ἀγνοοῦσι ᾗ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν᾽ ἂ῀ν τις τ῀ῆς ὁμοεθνῶν σε καταφρονῇ τὸν τ῀ῆς θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόκῃ τιμωρίαν ὡς ἐκ᾽ ἀγνοίαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ᾽ ὡς ὅπις ἀμβύος μοὶ, βλιμηρῶς ᾗ παρακούων € καταφρονῶν. κολασθήσονται ᾗ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔῤῥωσο. λαβὼν ᾗ ἔσδρας ταύτην τὴν ὑπισχνεῖν, ὑφηγήθη κ῀ὴ τ῀ῷ θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως προς αὐτὸν χρηστότητος ἐπαινῶν ὁμολογῶν γεγῶσθαι , κ῀ὴ ὅλα τοῦτο τὴν πᾶσαν αὐτοῦ χάριν ἔλεγεν οἰδέναι. ἀναγνοὺς δ᾽ ἐν βαβυλῶνι τὴν ὑπισχνεῖν ταῖς αὐτόθι παρούσιν ἰουδαίοις, αὐτὴν μὲν κατέχει.τὸ δ᾽ ἀπόγραφον αὐτῆς, ἐκ῀ὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς,τοὺς κ῀ῦ τὴν μηδίαν ὄντας. μαθόντες δ᾽ ἔτοι τοῦ βασιλέως κ῀ὴ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐμένειαν, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἔσδραν εὔνοιαν,ἅπαντες μ῀ὲν ὑπηγάπησαν. πολλοὶ δ᾽ αὐτ῀ῆς καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα , ποθοῦντες τὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τ῀ῆς ἰσραηλιτ῀ῆς , κ῀ῦ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς ἐ῀ῖ συμβέβηκεν ὅλη τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης,ῥωμαίοις ὑπακούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, κ῀ὴ ἀριθμ῀ὸν γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. ὧδε ᾗ ἔσδρας ἀφικνουῦτα, ἱερέων κ῀ὴ λευιτ῀ῶν, € θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτ῀ῶν € ἱεροδούλων , πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν. συναγαγὼν ᾗ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ εὐφράτου,

κ῀ὴ ζεὺς

καὶ ξηρὰς δύο ἡμέρας, τῆς εἰμαρμένης αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δόξας ποιήσωσιν τῷ θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῆς μονῆν καὶ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον, ἢ παρὰ τῶν πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου περιστάντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δώσουσιν αὐτοῖς ὁ θεός. καὶ ἐκαταξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν ἀρτῆσαι τοὺς παρεμπέμψοντας. ποτισάμενοι δὲ τὰς δόξας, ἀράντες ἀπὸ τοῦ Αὐφράτου ἀνὰ δεκάτην τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ἀνέθηκεν τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ Ἔσδρας (ἦσαν δὲ ἐκ τοῦ τῶν ἱερέων γένους) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χ ν'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσᾶ σκεύη τάλαντον κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείσσονα, σαθμοῦ τάλαντον ιβ'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἰσραηλῖται. ἀνέθηκεν δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἔσδρας, ἀναθεὶς τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῆς ὁλοκαυτώσεων νενομισμένας γινέσθαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς καὶ ἄρνας οβ'. ἐρίφους εἰς παράτησιν τῆς ἁμαρτημένων ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ πρόσταγμα ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀπάλιλον ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῶν χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. προεχώρησε δὲ αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἄξιον οἴμαι τοῦ θεοῦ τῆς βουληθέντων δόξαι χρηστότητα καὶ δικαιοσύνῃ. χρόνῳ δὲ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τῶν πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐμβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δὲ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ὅπη πάντας ὀργὴν λαβών, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲ δύθις τὸν λύπης τὰ ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ παράσας, καὶ τὰ γένεια ὑβείζων, ὅπη τε γῆν τε ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν ὅπη τῆς τῶν ἁμαρτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δὲ ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσάξῃ τέκνα ἐκ ἀκαθήσει, διέμενεν ὅπη τὴν τῆς κείμενος. σωέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτοικοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, ὅπη τῆς γεγυμνωμένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀπατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρχικῶς μὲ ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας ἐπὶ τὰ ἡμάρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸ μήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐπὶ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δὲ τὸν θεὸν ἀπέρματι καὶ λείψανον ἐκ τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ ἀχμαλωσίας θεῖσόσαντα, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκατασήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεῶν ἡμάρτημένοις, ἄξια μὲ θανάτου πεποικόσιν, εἶτ' ἐπὶ ὅπη τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτοις ἀφεῖναι τὴν κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δυχῶν. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν συνῆλθον, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθών, αὐτοὺς μὲν ἀμύρτειν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐποικησαμένους γυναῖκας. ἔπειτε δὲ αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγυμνωμένα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς ἀκ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πειθεὶς οὖν τούτοις ὁ Ἔσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῆς ἱερέων καὶ τῆς λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, ὅπως ἐμφανῶσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν ἀχωνίου συμβουλίαν. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, λύσει

A vbi peracto triduano ieiunio, votísque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta ducenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum,
B & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros XII. pro communi salute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et
C consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium
D legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus:
E Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cóserua, quas Hierosolyma in anti quam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris &
F mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cófitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasítque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit ſe in domiciliũ Ioãnis & Eliaſibi, A ibique totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma conuenirẽt,& quiſquis per cõtemptũ nõ adfuerit intra præſcriptũ tẽpus,vt excommunicetur,bonáque eius ſacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriuſq.tribus homines, vigeſima die noni menſis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque conſediſſent in ſuperiore parte tẽpli præſentibus etiam ſenioribus,& frigus propter anni temp⁹ eſſet moleſtũ,ſurgẽs Eſdras accuſauit 1.*Eſdr.* 10. eos qui cõtra leges duxiſſent vxores alienigenas.nũc ſi velint rẽ Deo gratã & ſibimetipſis vtilem facere,ablegãdas eſſe vxores ciuſmodi.acclamatũ eſt facturos id oẽs æquo animo,ſed eſſe earũ nõ paruũ numerũ,&,tẽpus eſſe hybernũ, nec poſſe rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici.itaque opus eſſe vt negociũ hoc differatur C aliquãtiper,& tũ demũ principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa,cũ ſelectis vndecunque ſenioribus inquiſitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint.cõſenſerũt oẽs in eã ſẽtẽtiã,&prima die menſis decimi cœpta inquiſitione,quæ durauit vſque primã diem menſis ſequẽtis,inuenerũt multos tã exleſu põtificis cognatione quã ex cæteris ſacerdotibus ac Leuitis & aliis Iſraelitis,qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt, pluris D faciẽtes legũ obſeruantiã, quã naturales affect⁹ quãtũuis violentos:móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt.quorũ nomina recẽſere nõ eſt neceſſe.atq.ita Eſdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc conſuetudinem emẽdauit,vt in poſterũ hæc reformatio ſtabilis ac firma permaneat. Septimo autẽ mẽſe dũ ſcenopegiæ feſtũ celebratur,& fermè totus popul⁹ cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem E quæ Oriẽtalẽ portã ſpectat,rogauerunt Eſdram vt eis legem Moyſis legeret:quod & fecit,ſtans in medio multitudinis,à mane vſq.meridiẽ. ex qua lectione non ſolũ in præſens & futurũ diſcebant quid eſſet iuſtum,ſed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur ſic cogitãtes,quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi,ſi præſcripta legis diligẽter obſeruaſſent. Eſdras autẽ vidẽs eos ad hũc modũ affectos,iuſſit vt domum abirent:eſſe.n.feſtum,nec licere ea die flere.quin potius hortabatur vt ad epulas F verſi, ita vt feſto die decet, hilariter agerent: & hac anteactorũ pœnitentia in futurum ſe munirent, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequẽtes eius monita cœperũt re vera feſtũ agere, quod cùm per octo dies feciſſẽt,digreſſi ſunt in proprias patrias,magnam gratiam Eſdræ habẽtes ob reformatam rempublicam: quo factum eſt vt poſt comparatam ſibi apud populum e- G gregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus.Quo tẽpore cùm etiam Ioacimus pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in ſacerdotium ei ſucceſſit.

ὥρμησεν ὁκ τῆ ἱερῆ εἰς τὸ παςοφόριον ἰωαίνυ τ ἐλιασίβυ,ϗ μηδενὸς ὅλως δχὰ τ λύπλω γευσάμθνος ςκείνλω τ ἡμέραν διήγαγλν αὐτόθι.χθμοθμένν ϑ κηρύγμαζος ὡς τ παίτας ζοὺς ἀπὸ τ αἰχμαλωσίας σωειλθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα,ὡς τῆ ὲν δυσὶν ἢ ζρισὶν ἡμέραις ὐκ ἀπαντησάντων,ἀπαλλοζιωθησομθνων τ πλήθους,ϗ τ ὐσίας αὐτῆ κ τ τῆ πρεσθυτέρων κείσιν ἀφιερωθησομθνης, σωῆλθον οἱ ὲν τ ἰυδαϊκῆς ϗ βενιαμίτδος ὲν τεισὶν ἡμέραις , ἐνάδι τῆ ὲννάτε μινὸς, ὃς κ μ ἐβδομίους ταβίθος,κ ϑ μηνεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται.καθισάντων ϑ ὲν τῆ ὐαφῴῳ τῆ ἱερῆ,παρόντων ἅμα ϗ τῆ πρεσθυτέρων, ℭ ὑπὸ τῆ κείος ἀνδῶς δχαχειμθνων , ἀνας ἔσδρας , ἠπᾶτο ςκείνης , λέγων ὡδαμοῆσαι γήμαντας ὐκ ἐξ ὁμοφύλων. νυῖ μὲ τοι γε ποιῆσειν αὐτοις,τῆ μ θεῆ κεχαρισμθνα,συμφέρνζα ϑ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμθνους τὰς γυαῖκας.οἱ ϑ ποιῆσειν μὲ τῆτο παίτες ἐζεβόησαν,τό ϑ πλήθος ἐῖ) πολὺ, ℭ τ ὥραν τ ἔτους χθμερίον,ϗ τὸ ἔργον ὲ μιᾶς,ὲ ϑ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας.ἀλλ οἵτε ἡγεμόνες τύτοις,ϗ οἱ σωοικθντες ζοῖς ἀλλοφύλοις,ὡδαχθέθωσαν,λαβόντες χρόνον,ϗ πρεσθυτέρυς ἐζ ὲ αὖ θελήσωσι τόπυ,ζοὶς συνεπισκεψομθνους τὸ τῆ γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τῆτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμθνοι τῆ νεμηνίᾳ τῆ δεκάτυ μινὸς ἀναζητεῖν ζοὶς σωοικισῶτας τ ἀλλοεθνίσαν,δύσιν ἕως ϗ τῆ μινὸς τῆ ἐχομθνε νεμηνίας, ποιησάμθνοι τ ἐρίδναν, πολλοὶς ἐκ τε τῆ τῆ ἱησοῦ ϗγόνων τῆ ἀρχιερέως,ϗ τῆ ἱερέων ϗ λδιτῆ καὶ ἰσραηλιτῆ, οἳ ϗ ζας γυαῖκας ϗ τὰ ἐξ αὐτῆ γεγθνημθνα, ϗ τῆ νόμων φυλακῆς ἢ τῆ πρὸς αὐτὰ φίλξων ποιήμθνοι πλείονα πήγον, δύθις ἐξέβαλον. ℭ θυσίας ἐξδομηίζοντες τ θεὸν ἐπωλύεγκαν,κεῖς καθθύσαντες αὐτῶ.τὰ ϑ ὀνόματα αὐτῆ λέγειν,ὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον ἐῖ). τὸ μ οὖ ἁμάρτημα τὸ πρὸ ζοὶς γάμοις τῆ πρειρημθνων, ἔτους ἐπανορθώσας,ἔσδρας,σκαθάρσιε τ ζαῦτα συνήθειαν,ὡς ταύτῳ τὸ λοιπῦ μόνιμον ἐῖ).τῆ ϑ ἑβδόμῳ μινὶ τ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, ϗ χρεδὸν παντὸς τῆ λαῆ σωειληλυθότος ἐπ' αὐτῳ,ἀπελθόντες εἰς τὸ ἀνῳμθνον τῆ ναῆ πρὸς τ πόλιν τ ὅλ τὴν αἰατολὴν ἀποβλέψαντες , ἐδεήθησαν τῆ ἔσδρα τοὶς νόμοις αὐτοῖς ἀναγνωδῶναι τοὶς μωυσέως.ὁ ϑ μέσος τῆ πλήθυς ςαθεὶς ἀέγνω, ϗ τῆτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομθνης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας.οἱ ϑ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομθνων τ νόμων, δίκαιοι μὲ πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο ἐῖ), πρὶ ϑ τῆ παρωχημθνων ἐδυσφόρησιν, καὶ μάλιςα τῆ δακρύειν προήχθησαν , ἐνθυμούμθνοι πρὸς ἑαυτοὶς, ὅτι μηδὲν ἂν τῆ πεπειραμθνων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ϑ ἔσδρας ὅτως ὁρῶν αὐτοὶς ἐχοντας , ἐκέλδυσεν ἀπίναι πρὸς αὐτὰς καὶ μὴ δακρύειν. ἐῖ) γὰ ἑορτὴ καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαῖειν, ὲ γὰ ἐξεῖναι. προετρέπετο ϑ μᾶλλον πρὸς ἱλαρίαν ὁρμήσαντας , ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμθνα.ϗ μετάνοιαν καὶ λύπλω τ ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν ἐζημάρτημθνοις,ἀσφαλὲς τε ἐξῆ ϗ φυλαχλὺ τῆ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ϑ ταῦτα ἔσδρα παραγνωῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. ℭ τῆτο ποιῆντες ἀφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ζαῖς σκηναῖς,ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα,μ ὕμνων τῆ θεῆ, τῆς ἐπανορθώσεως τῆ περὶ τὸ πολίτδυμα ὡδαγομηθέντων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ᾧ σωέβη μ τλὺ ὡδὲ τῆ λαῆ δόξαν γηραὶ τελδῆσαι τὸν βίον, ϗ ζαφλῶαι μ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ ϑ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ℭ ἰωακεὶμ τῆ ἀρχιερέως ὐκθανόντος, παῖς αὐτῆ ἐλιάσιμος τλὺ ἀρχιερωσύλυ διεδέξατο.

τῆ ϑ

τῆς ἡ αἰχμαλωτισθέντων τῆς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βα- A
σιλέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ἐμβατεύσας πρὸ τῆς
μητροπόλεως περσῶν σύσσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς
ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊστὶ
πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν ὁρμώμενοι. ἀποκεκαμφώς
δ' ἥκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ B
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι.
κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῷ εἰς ἔδαφος
τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἔθνη πολλὰ δηωθέντα κακὰ τοὺς
ἰουδαίους, ἡμέρας μὲ καταβεχόντων τὴ χώραν καὶ δηρ-
παζόντων, τῆ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολ-
λοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῷ ἱεροσολύμων αἰχμαλώ-
τους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δεινῶς καθημέ-
ραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τὴ συμφορὰς C
τοῖς ὁμοφύλοις. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸ οὐρανὸν, ἄχει τίνος
εἶπεν ὦ δέσποτα ἀφόρητα ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ὕτως ἁρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γενόμενον; δεξί-
βοντος δ' αὐτῷ πρὸς τὴ πύλη καὶ ταῦτ' ἀποδυρομένου
προσελθὼν τὶς ἠξίωσεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλί-
νεσθαι τὸ βασιλέα. ὁ δ' ὀλίγις ὡς εἶχε μὴ ἀπολουσάμενος,
δεηκοντήσατο ἐπιδοῦσε τῷ βασιλεῖ τὸ ὀθνεῖα τῦ πότου δεη-
κόνιαν. ὡς δ' μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχώθη, καὶ ἡ-
δίων αὐτῷ γνόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κα- D
τηφυθρωπακότα θεασάμενος, δεῖ τι κατηφὲς εἶη αὐ-
τῷ νοεῖν. ὁ δ' τῦ θεῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθὼ πα-
ραχεῖν αὐτῷ λέγοντι, πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι
μὴ βλέπεσθαι τοιῦτος, μηδὲ τὴ ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς
πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα
προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τὰ τῆς
τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεφορησμένας αὐτῆς; ἀλλὰ χα-
ρεισά μοι προθύμῳ τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ τῦ ἱερῦ τὸ
λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, δεδόναι τὸ E
αὐτῷ τὸ δωρεὰν κατέδυσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κο-
μίσαι χρήματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ
πᾶσαν ἀφάρχωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βέλοι). πέπαυσο
δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τὸ λοιποῦ δεηκόνει.
ὁ μὲ οὖν νεεμίας προσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ
τὸ ὑποχέσεως δυχαρισήσας, τὸ κατηφὲς τὸ προσώπου
καὶ συνεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῇ πρὸ ἐπαγγελμένων
ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑπιούσῃ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς F
σαδαῖον ὕπαρχον κομίσαι τὸν τὸ συρίας καὶ φοινίκης καὶ
σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ πρέπει τε τὸ τιμῆς τῦ νεεμίου, καὶ
χορηγίας τὸ εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπιτρέπειν ἥξει. γνόμε-
νος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐθε-
λόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ προσλαβών, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύον-
τος ξέρξου. καὶ δείξας τῷ θεῷ τὰς ὕπαρχοὰς ἀποδί-
δωσι τῷ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίας, καὶ συγ-
καλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, σὰς ἐν μέσῳ G
τῷ ἱερῷ, τοιάδε ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄν-
δρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴσε μνήμη τῶν πατέρων
ἀβραάμου, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, θαυμάζον-
τα, καὶ δέα τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἐκ ἐγκαταλεί-
ποντα τὸν ἐξ ἡμῶν προγόνοις ἀμέλει, σωτηρησόμενοι
δὲ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῖν τὸ τεῖχος ἀνασήσω, καὶ τὸ λείψανον τῦ ἱερῦ τελέσω. βέλομαι
δ' ὑμᾶς τῶν γεγενημένων ἡμῖν ἐν ὀνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅπως πρὸς τὴ οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν
ἡμᾶς θεὶ ταύτην φιλοπονουμένους, ἐνεσήσονταί καὶ πολλὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτὸν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se cõfabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat yndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt sunus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hæc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quì possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde, ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersо à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ veniſſet, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimoquinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximus memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituerẽ, & quod supereſt ad absoluẽdũ tẽplũ perficerẽ. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quá infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicituſque se quoque cũ domesticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni est indita, quãdo à Babylonia sunt reuersi, quia Iudæ tribus iam olim
2. Esdr. 4.6 ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vmquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorũ impedire: interceptíque multis Iudæis, tentauerũt ipsum Neemiam per cõductitios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent: Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitibus intrepidꝰ pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam autẽ salutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitque in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem non sine gladio erat, similitérque qui materiam ei suggerebat: scuta verò non longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néve inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec somno vtens nisi quantum postularet necessitas: atque ad hunc modũ per duranit duobus annis & tribus mensibus. rãtũ enim tẽporis elapsũ est donec absolueretur mœnia, 28. regni Xerxis anno, mense 9. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & 8. dies in epulis transegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns nõ satis magnam in vrbe populi frequentiã, persuasit circunquaq. vicinis sacerdotibus & Leuitis vt migrarent in vrbem imbi habituri, extructis eis de suo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in vrbem cõferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibẽter fecerunt: & hoc pacto factũ est vt vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiã natus, & in populares suos beneficentissimus relicto tẽpiterno sui monumento in Hieros. mœnibus. arq. hæc sunt quæ Xerxe regnãte gesta sunt.

θαρρεῖν μὴ τῷ θεῷ πρῶτον, ὡς μὴ ποθὲν τῶν ἐκείνων ἀπροσκόπτως ἐπιόντων, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοῖς ἀνιέναι τὴν οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τότε ἴδιος ὤν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν ὥρας τοὺς ἀρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, μὴ ὀλιγωρεῖσθαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ, μὴ κώμας μὴ πόλεις, μὴ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑποχόμενος ὢν μὴ αὐτὸς μὴ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι ποθὲν τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. μὴ ἰσθμάσαι ποθὲν τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν ὃ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ δὲ ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε ἡ χώρα τὴν ποσοτητα αὐτῆς μετέλαβον. ἀκούσαντες δὲ τὰ τῶν τεῖχων οἰκοδομεῖσθαι ἀσυδομφύην ἀμανῖται καὶ μωαβῖται καὶ σαμάρειται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλων ὑπόβουλας αὐτοῖς συντιθέντες τὴν ποσαφαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτεινα, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὴν νεεμίαν ὀλαφθεῖραι μισθόμενοι τινας τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀπέλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσελλον, ὡς πολλῶν ὑπερβαλλόντων αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐνταραττόμενοι μικρὰν τὴν οἰκοδομίας ἀπέσησαν. τὸν δὲ νεεμίαν, ὑδὲν τούτων ἐξέσησε τὴν σπουδὴν τὴν ποὶ τὸ ἔργον, ἀλλὰ σίνος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος ποιεβαλλόμενος, ἀεὶ πτῶν ὑπέμενεν, ὑπὸ δὲ εἰς τὸ ἔργον ὅπλα θυμίας ἀναδιδοὺς καὶ τὰ ταλαιπωρίας. ὅπως τε συντέταμένως καὶ ποσοπτικῶς τὴν σωτηρίας εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸν θανατον, ἀλλὰ ποιούμενος ὅτι μὴ τὴν αὐτὴν τελευτὴν, ἐκ ἑτὰ αὐτὴν τοῖς πολίταις αἰασύσει ὁ τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα ποιεζωννυμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην ἀναδεσμίζων. θυρεὸς δ' ἦν σὺν αὐτῷ ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὴς ὑπὸ πενταικοσίων ἔστησε ποδῶν, ποσοτάξας αἷς ὅπου φαίησαν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημαίνειν τῷ λαῷ, ἵνα ἁπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ὅπου πέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ ποιήρχετο τὴν πόλεως τὸν κύκλον, ὑδὲν κρύπτων ὑδὲ τοῖς ἔργοις, ὑδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὑδενὶ τούτων ποσὸν ἡδονὴν, ἀλλὰ ποὸς ἀσκησιν ἐχρῆτο. καὶ τοῦτον ἐπέμειναι τὴν ταλαιπωρίαν, ἐπὶ ἔτη β καὶ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις αἰωκοδομήθη τὸ τεῖχος, ἐτῶν καὶ εἰκοστῷ τὴν ξέρξου βασιλείας ἔτους μηνὶ θ'. τέλος ὃ τὰ τῶν τειχῶν λαβόντων, νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἐθίσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τούτων οἰκοδομίας, ποῆσαν ἐφ' ἡμέρας ἡ δύο. χαίροντες. τὰ μὲν ἐνέθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσθείσης, ἐδυσφόρουν. νεεμίας ὃ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλίγανθρωποῦμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πέριξ πόλιν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε λαὸν τοῦτο λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ἐφόδους διδόασιν ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεεμίας διετάξατο, πολὺ δὲ θρασύτερον ὃ τὸν τῷ ἱεροσολυμιτῷ πόλιν ὅτως σωφρόνως ἐβίωσαν. πολλὰ ὃ καὶ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ ὃ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ ποὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

Κεφάλαιον ς'.

Οτι Ἀρταξέρξου βασιλεύοντος μικρὸν δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκπανώλεθρον ἐγένετο διὰ Ἀμάνην δόλον.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amam dolo extingueretur.

Τελευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον ὃν Ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, συμβαίνει μεταβαίνειν. τούτου τοῦ περσῶν ἐχόντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τοῦ δ' αἰτίου μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημε Ἰουδαίαν γυναῖκα, τοῦ γένους ὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης, καὶ κατασήσας ἀπὸ Ἰνδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τὴν σατραπείαν, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ὄντων ἀρχόντων, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, φίλους καὶ τοὺς τῶν περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ ὑποδεξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς τὸν βασιλέα τοῦ πλούτου δηλοῦν σπουδάζοντα τοῦ δεῖξαι ποιήσασθαι δεῖπνον ἡμέρας ρπ'. ἐπέστειλε τὰ ἔθνη καὶ τοῖς περιοίκοις αὐτῷ ἐν οἴκοις δεῖπνον ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γενόμενον. σκήνωμα πηξάμενος ἐν χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὑφὴ λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῷ διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διήκονουν δὲ σκεπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς δι' ἀδάμαντος πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς δμωσὶν μὴ διάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ὁπότε θέλοιεν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τῶν καλουμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ὀψοπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν εἰσιέναι τοῦ ἔργων ἀφεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα Ἀάση συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπεὶ δὲ διηλθέν βυλόμενος ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκάλεσεν αὐτῇ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δυνάσχους δοὺς εἰλεῖτος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον αὐτὸν ἔμενε παραπτοημένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παρεξαυθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. αἰτίας αὐτὰ δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβριεῖη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταττε δ' οὖν δηλονότι τινὰ κατ' αὐτῆς νόμον θεῖναι. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτοῦ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονεμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἄρχισα διαγωγὴν τὸν βίον. ὑδρεία γὰρ τοῦ σωφρονοῦντος αὐθεῖς αἰδῶ ποιήσεται, τοῦδε δεῖγμα τὴν τοῦ βασιλέως ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κρατοῦντα ἅπαντων, ἔχουσα. τοῦ καλλυομένου τὴν οὕτως ἐνυβρίζουσαν αὐτοῦ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ τοῦ τῆς βασιλέως κεκυρωμένα, ἔδοξε τὴν οὐάστην ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum mulctari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec diſ
iungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter
legem poterat, mœrens quòd volũtati ſuæ non
Eſth. 2. liceret ſatisfacere. Qua in anxietate videntes
eum amici, conſulunt vt inutilem mulieris a-
morem ex animo eiiciat, & facta per totum
orbem formoſarum virginum perquiſitione,
quam aliis prætulerit optet ſibi coniugem. no-
ua enim inducta prioris aboleri poſſe deſide-
rium, & eius recenti conſuetudine amorem
paulatim diſtractum in totum poſſe euaneſce-
re. Probauit rex conſilium, móxque mandauit
certis hominibus vt forma celebres virgines
ex toto regno ſelectas ad eum adducerent. id
mandatum illis diligenter exequentibus inu-
enta eſt Babylone Eſther puella vtroque pa-
rente orbata, quæ apud patruum Mardochæum
educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex
Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris
omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis
vultus in ſe oculos conuertebat. itaque vni
eunuchorum commendata, tractata eſt apud
eum delicatiſſimè, odoramentis atque vn-
guentis prečioſiſſimis quibus principes fœ-
minæ corpus curare ſolent, quotidie delibu-
ta. atque hac tractatione per ſex menſes vſæ
ſunt quadringintæ numero virgines. quando
verò ſatis iam curatas exiſtimabat, & regis le-
cto tempeſtiuas, vnam ſingulis diebus mitte-
bat ad eum, qui pòſt complexus eam ad eun-
dem eunuchum remittebat. Perducta verò E-
ſthere delectatus eius conſuetudine, & amore
correptus, legitimam coniugem eam ſibi ad-
iunxit, nuptiáſque celebrauit anno regni ſui
ſeptimo, menſe XII. qui Ader dicitur: dimi-
ſitque quos Agaros vocant, per omnes gen-
tes nuptiale feſtum eis indicens. Ipſe verò Per-
ſas & Medos, & primates aliarum gentium ac-
cepit conuiuio nuptiali per menſem integrum:
& ingreſſæ regiam vxori diadema impoſuit:
atque ita cum ea conuixit, nunquam interro
gata quónam eſſet nata genere. patruus verò
eius & ipſe Babylone Suſa migrauit, ibique
degens obuerſabatur quotidie circa regiam,
ſciſcitans, de puella quomodo ſe haberet. di-
ligebat enim eam haud ſecus quàm propriam
filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è do-
meſticis, inuocatus eum accederet, tantiſ-
per dum ſederet in regio ſolio: adhibitis in
hoc etiam lictoribus cum ſecuribus, vt ſi quis
contrà faceret, plecteretur capite. rex inte-
rim virgam tenebat auream, quam quoties a-
liquem ex inuocatis venientibus ſeruare vel-
let, porrigebat ad eum: iſque virgæ contac-
tu eximebatur periculo. Et de his quidem
hactenus dixiſſe ſufficit. Aliquanto deinde
poſt cùm Bagathous & Theodeſtes eunuchi
conſpiraſſent contra regem, Barnabazus al-
terius ſeruus genere Iudæus, deprehenſas inſi-
dias patruo reginæ indicat. at Mardochæus
per ipſam regi inſidiatores prodidit. rex verò
territus, veritatem per quæſtiones inuenit:

A διακείμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ
μὴ φέρων τὴν διάζευξιν, καταλλαγῆναι μὲ αὐτῇ διὰ
τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος ὢν οὐκ ἐπ' ἀδυ-
νάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕ-
τως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν
τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελού-
μενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δ' ἑτέραν παρθένον καὶ δι'
ὅλης τῆς οἰκουμένης, παρθένους ἐκλεκτὰς, ὧν ἡ
προσηλθεῖσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ
πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῇ, καὶ
τὸ πρὸς ἐκείνην σύνουν ὑπαναλώμενον καὶ μικρὸν γί-
νεσθαι τῆς συνουσίας. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύ-
τῃ, προσέταξε παῖν ὁπολεξαμένους τοὺς διαφέροντας
ἐν ἀμορφίᾳ τῆς τε τῆ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν
πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, εὑρέθη τῆς τε
βαβυλωνίων κόρη, τῆς γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανῆ τῆς
θείῳ μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφο-
μένη. ἦν δ' ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τῆς
δ' ἑνὸς τῶν ἐκ τῶν ἰουδαίων. πασῶν δὲ τὴν ἐθνῶν
συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τῆς κάλλει διαφέρειν, καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεω-
μένων μᾶλλον ἐπείγεσθαι. ὡς δὲ δοθεῖσα ἦ αὐτὴ καὶ
τῆ δυνάχων εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προ-
νοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίας τε πολυτελείας τῆ ἀλειμ-
μάτων, ὧν χρήζει τὰ σώματα, καθαρδομένη. καὶ τού-
των ἀπέλαβον ὀκτὼ μυῶνας ς'. τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν
ὅσαι. ὅτε ἦ νόμιζεν ἀποχρώντως τῆ προειρημένῳ
τῶν ἐπιμελείαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ βαδίζειν
αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη ἡμέραν, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῆ βασιλεῖ συνιοσομένην. ὁ
δὲ πλησιάζων οὐδεὶς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν δύνουχον.
ἀφικομένης δὲ τῆς ἐθνέας πρὸς αὐτὸν ἠθεῖς αὐτῇ καὶ
πεισθεὶς τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται
γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῆ δωδεκάτῳ μηνὶ
ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτῆ βασιλείας ἀδρῶ καλουμένῳ.
διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγέλους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος,
ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους ἀπαγγέλλων. αὐτὸς δὲ
θέρους καὶ τοὺς μῆδους καὶ τοὺς πρώτους τῆ ἐθνῶν εἰ-
σίᾳ ὅλα μῆνα ὅλον ἐπὶ τῆ γάμων αὐτῆ. εἰσελθούσης
δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ
συνῴκησεν ἔτους ἑπτὰ, μὴ ποιησάμενος φανερὸν αὐτῆ
τὸ ἔθνος ἐξ ὑπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ
ὁ θεῖος αὐτῆς ἀπ' ὁ βαβυλῶνος εἰς σοῦσαν τ' περσί-
δος, αὐτόθι διῆγε ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασι-
λείοις διατείβων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τί-
να διάγει τρόπον. ἔστεργε δὲ αὐτὴν, ὡς αὐτῆ θυγα-
τέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα τῆ
ἰδίων αὐτῆ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλισίνας ὀκτὼ
θεόνου καθέζοιτο. ἕστηκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτῆ
πελέκεις ἔχοντες ἄνδρες, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς
προσιόντας ἀκλήτους τῆ θρόνῳ. καθῆστο μὲν τοι λύ-
γον χρυσῆν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐὰν ὅταν τινὰ
σώζειν ἤθελε τῆ ἀκλήτως προσιόντων, ἐκτείνει
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.
καὶ περὶ μὲν τούτων, ἀρκούντως ἡμῖν διῄλυται. χρόνῳ δ' ὕστερον ὑπεβουλευόντων τῆ βασιλεῖ Βαγα-
θώ καὶ Θεοδέστη, βαρνάβαζος τῆ δύνουχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ μὲν ἦν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν
ὑπουλὴν, τῆ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δ' ἀπὸ τῆς ἐθνέας, φα-
νερὸς ἐπρίησε τῆ βασιλεῖ τοὺς ὑπουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ταλανθὲς ἐζήτει.

καὶ τοὺς

καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀπεσώσατο, τὴν δὲ μαρδοχαίῳ A
τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς ἀντὶ τ σωτηρίας μισθόν, μόνον δὲ αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐπέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ. ἀμαὶ δὲ ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος δὲ ἀμαληκίτιδι, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκυνοῦντο οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιμὴν ἀπαξέρξης κελεύοντος γενέσθαι. μαρδο- B
χαῖος δὲ διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἴκοθεν αὐτῷ νόμον οὐ προσκυνοῦντος ἄνθρωπον, ὡς Ἰουδαῖος ὁ ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτόν, σὺ δὲ δοῦλος ὢν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν ἀτιμάσασθαι πρὸς κόλασιν οὐδὲν ἔφη βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι. καὶ δὴ φύσει τοῖς ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο. ὅτι C
καὶ τὸ γένος τῆς ἀμαληκιτικῆς ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρμένον τε καὶ οὐ μόνον ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἀμικτον, ἀσύμφυλον, ἔτι θρησκείαν τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἔτι νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ὑπηκόοις τῷ σῷ λαῷ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. D
τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διαγωγὴν καταθέσθαι, κελεύσεις ἀφανίζον ἀπολέσαι, μηδέ τι αὐτῶν λείψανον καλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μή τε ἀχμαλωσίαν, ἵνα μόνοι μὴ ζημιωθῶσι τοῖς φόροις τοὺς παρ' αὐτῷ νομιμους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου δέκα. ὅπου δὲ κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ E
χρήματα παρέχειν ἑτοίμως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρηνεύθῃ τὰ κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τοῦ ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅπ βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει ἀμάνης, οὐδὲ χρῆμα πέμπει δόγμα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη οὗ εἶχον τοῦτον τὸν τόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τ αἰθιοπίας καὶ καὶ ρ σατραπείαν ἄρχουσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τ ἐξουσίας ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὅπερ ἐμαυτὸν ἐδόκουν ἐμοὶ F
χρὴ καὶ πρέπον μοι εἰρήνης καὶ δυνάμεως αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ἀπολαβεῖν αὐτοῖς γένοιτο. τῷ δὲ ἀμὰ σοφρονεῖν καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τ πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐκεῖ δευτέραν ἀμὰ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμάνης, κἀδαμονικῶς ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀεὶ μεμίχθαι δυσμενῆς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς G
βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, τ καὶ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλημένους ὑπὸ τῶν δυσσεβῶν μου πατέρας ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἔλεος πλέον ἢ τοῖς ἐπεσκαμμένοις πεπιθόντας ἀδικῆσαι τ γραμμάτων. καὶ τοῦτο γενέσθω βούλομαι τῇ τεσσαρτῃ καὶ δεκάτῃ τ μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ παντοχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τ λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantùm nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in regia, receptum inter amicos regis necessarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem venicbat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idque ipsius Artaxerxis iussu. Mardochæo verò propter patriam institutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obseruasset, percontatus est cuias esset. & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Persæ adorarent eum seruum istum dedignari idem facere: volénsque pœnas de Mardochæo sumere, parum putauit ipsum ad supplicium deposcere, nisi gentem eius vniuersam perderet, quòd esset natura Iudæis infestus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipse erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orsus est accusationem, esse gentem quandam malam, sparsam per vniuersum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuersis ceremoniis & legibus vtentem, infensam & moribus & studiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, si vis subditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel seruo superstite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia caritutus, modò regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluuie. Hæc Amane poscente, rex & argentum illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc sententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. satrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præsunt, hæc scribit. Consecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil superbum aut sæuum in subditos admitterem, sed mansueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iustitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus vtentem à cæteris diuersis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia nostra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis locò habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miserationi plus quàm nostro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni: vt vna die deletis in totum nostris hostibus in posterũ pace ac securitate frui nobis liceat.

Esth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem A
ſparſo, omnes ad Iudæorum internecionem in
diem præſcriptum ſeſe expediebant, idemque
ſtudium erat & Suſis in vrbe regia. Rex inte-
rim & Aman conuiuiis vacabant & compota-
Eſter. 4. tionibus, perturbata ciuitate & futuri expecta-
tione ſuſpenſa. At Mardochæus re cognita, ſciſ-
ſis veſtibus, opertus ſacco & ſparſus cinere fe-
rebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans,
maximam gentem internecioni eſſe addictam:
& vociferando talia vſque regium palatium de-
latus, ibi demum conſtitit. non enim fas erat B
illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius
erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris
vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fue-
rant, omnibus ob denuntiatam ſibi cladem lu-
gentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ
nunciatum eſt, Mardochæum in tam miſera-
bili habitu ſtare pro foribus palatij, perturbata
hoc rumore miſit qui ei veſtimenta mutarent.
Qui cùm id recuſaret facere, quòd nondum C
ceſſaſſet cauſa propter quam eum habitum
ſumpſerat, vocatum ad ſe eunuchum Achra-
theum, qui tum fortè aderat, miſit ad eum, ſci-
tatum quid mali accidiſſet homini, vt talem
cultum ſumeret, ac ne ipſa quidem rogante vel-
let deponere. ibi Mardochæus omnem cauſam
eunucho exponit ordine, & quòd edictum re-
gium per vniuerſam ditionem eſſet diuulga-
tum, & quantam vim pecuniæ pollicitus ſit A- D
man, vt internecionem eius gentis à rege redi-
meret. ad hæc exemplar edicti Suſis propoſiti
ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis
mandatis, vt ſupplex regem adiret ſuper hoc
negocio, nec grauaretur pro incolumitate ſuæ
gentis ad tempus infra dignitatem ſeſe demit-
tere, & deprecari eius periculum. Amane me-
nim, cuius ſecunda ſit poſt regem dignitas, in-
citare eum crebris contra Iudæos accuſationi-
bus. Hoc cognito regina rurſum Mardochæo E
nunciat, nec vocatam ſe à rege, & capitale eſſe
inuocatum ad eum irrumpere, niſi ipſe incolu-
mitatem donare volens, virgam auream pro-
tenderet. his enim ſolis impune eſſe, quibus hoc
fortè contingeret. Quibus ille auditis rurſum
per eundem eunuchum orat eadem, dicens non
oportere eam reſpectum habere ſalutis pro-
priæ, ſed potius vniuerſi generis. ſi enim hoc
nunc facere negligat, Deum quidem omnino
laturum ſuis auxilium, ipſam verò cum ſua fa- F
milia daturam pœnas eis quos tunc contem-
neret. Tum Eſther non mutato nuncio iubet
patruum Suſis concionem Iudæorum aduoca-
re, & pro reginæ ſalute triduanum ieiunium
indicere: ſe quoque idem facturam pollicita
cum ancillis domeſticis, ac tum demum vel
contra legem adituram regem, & mortem et-
iam libenter perlaturam ſi ita vſus veniat. Pa-
ruit ille reginæ & indicto ſuis publico ieiunio, G
ipſe quoque ſupplex Deum precatus eſt, ne po-
pulum ſuum deleri permitteret, ſed quemad-
modum antea ſæpe ſaluti eorum proſpexiſſet,

τούτε κομιθέντος τῦ ϖροσ άγματος εἰς τὰς πόλεις C
τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὁπῆ τὴν τῶν ἰουδαίων ἀ-
ϖώλειαν ϵ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν ϖροειρη-
μένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπαύετο ϑ τῦτο, ϗ ἐν τῇ
σύσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ϗ ὁ ἀμάνης, ϖρὸς ἡδωχίαις
ϗ ϖότοις ἦσαν, ἡ ϑαραχὴ δ' ἰῶ ἡ πόλις. ὁ ϑ μαρδο-
χαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, ϖεριρρήξάμενος τὴν ἐσθῆ-
τα, ϗ σάκκον ἐνδυσάμενος, ϵ καταχεάμενος σπο-
δίαν, ὅϑ᾽ τῆς ϖόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικῆ-
σαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τῦτο λέγων ἕως τῦ βασι-
λείων ἦλθεν, ϗ ϖρὸς αὐτοῖς ἔστη. ὁ γὰρ ἔξω εἰ-
σελθεῖν αὐτὸν ϖάντων ἦν ϖεκεκωλυμένον χῆμα. τὸ δ᾽ αὐτὸ
ϗ ϖάντες ἐποίησαν ἐν ταῖς ϖόλεσιν ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ
ϖρὸς τῦτον ϖροστέθη γράμματα, ϑρηνοῦντες ϗ
τὰς κατηχημένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι, ὡς
δι᾽ ἀπήχειαν τινὲς τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν
ἵπποις οἰκτρὰ χήμασι ϖρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ϖαρα-
χθεῖσα ϖρὸς τὸν ἀκόλουθον, ἐξέπεμψε τοὺς μετ-
αμφιέσοντας αὐτόν. ὁ ϖειθέντος δ᾽ ἀποδύσασθαι
τὸν σάκκον, ὁ γὰρ ἐφ᾽ ᾧ τῦτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δει-
νὰ ϖεπαῦθαι τῦτο, ϖροσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον
ἀχεφάθειον, ϗ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ ϖαρών, ἀϖέστει-
λε ϖρὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος
αὐτῷ σκυθρωπῦ ϖεύθει, ϗ τὸ χῆμα τῦτο ϖερικεί-
μενος, ὑϑ᾽ αὐτῆς ϖαραλύσης, ἀνέθετο. ὁ ϑ
μαρδοχαῖος, ἐϖιδείξε τῇ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τότε
γράμμα τὸ κατὰ τῶν ἰουδαίων εἰς ἅϖασαν τὴν ὑϖὸ
τῷ βασιλεῖ χώραν ἀϖαϖεμφθὲν, ϗ τὴν χρημά-
των ὑϖόσχεσιν, ἡ τὴν ἀϖώλειαν τῷ ἔθνους ὠνήσατο
ϖαρὰ τῦ βασιλέως ἀμάνης. δοὺς ϑ αὐτῷ ϗ τὸ ἀντί-
γραφον τῶν ἐν σύσοις ϖροτεθέντων, κομίσαι τῇ ἐ-
σθήρᾳ, ϗ ϖερὶ τούτων διηθῆσαι τῦ βασιλέως ἐϖε-
τέλλετο, ϗ σωτηρίας ἕνεκεν τῦ ἔθνους μὴ ἀνοξῆ-
σαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραστήσεται τοὺς
ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὸν γὰρ τὴν
δευτέραν ἔχοντα τῶν βασιλεῖ τιμὴν ἀμάνην, κατη-
γορήσαντα τῶν ἰουδαίων, παρωξυγκέναι κατ᾽ αὐτῶν
τὸν βασιλέα. ταῦτα γνῦσα, ϖέμϖει ϖάλιν ϖρὸς
μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεῖη ϖρὸς τὸ
βασιλέως, ϗ ὁ εἰσερχόμενος ϖρὸς αὐτὸν ἄκλητος,
ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος ϖρο-
τείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ αὖ τῦτο ϖοιήσειεν ὁ
βασιλεὺς ἀκλήτῳ ϖρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐδ᾽ οὕτω
ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται.
μαρδοχαῖος ϑ τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τὸ εὐνούχου
ϖαρὰ τῆς ἐσθήρος τοὺς λόγους, ἀναγγέλλειν ἐκέ-
λευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν ὅτου σκοπεῖν σωτηρίαν,
ἀλλὰ τὴν κοινὴν τῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε τῦτο
ϖοιῶν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν ϖαρὰ τῦ ϑεῦ ϖάν-
τως, αὐτὴν ϑ ϗ τὸν ϖατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑϖὸ τῶν ὀλι-
γωρηθέντων ἀφθαρήσεσθαι. ἡ ϑ ἐσθὴρ, ἀϖέστειλε πά-
λιν τῷ μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν ϖέμψασα ἀγγελον, εἰς σῦσα
ϖαραδοθέντα, τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις εἰς ἐκκλησίαν συναγα-
γεῖν. ϗ νηστεῦσαι ϖάντων ὑϖὲρ αὐτῆς ὅπῃ ἓξ ἡμέρας. τὸ δ᾽ αὐτὸ ϖοιήσασαν μετὰ τῶν θεραϖαι-
νίδων, τό τε ϖροσελθόσεσθαι τῷ βασιλεῖ ϖαρὰ τὸν νόμον ὑϖῆρχετο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τῦτο ὑϖομένειν. ϗ
μαρδοχαῖος μὲν ϗ τὰς τῆς ἐσθῆρος ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐϖοίησε νηστεῦσαι, ϗ τὸν ϑεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευ-
σε, μηδὲ νῦν ὑϖερίδεῖν αὐτῶ τὸ ἔθνος ἀϖολλύμενον, ἀλλ᾽ ὡς ϗ ϖρότερον αὐτῶ ϖολλάκις ϖροενόησε,
ϗ ἐ-

καὶ ἀμβροσίᾳ τὴν σωμάτων. Ἐκεῖνο αὐτὸ φύσει τῆς καταγελάσεως ἀπωλείας. ὑδὲ γὰρ ἀμάρτημά τι κινδυνεύει ἀκλεῶς ὑποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν ἕνεκα τιμῆς τῆς Ἀμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μηδὲ ἴδιον σὸν δέσποτα φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ ὠφλημένον, ὀργιζεῖς ταῦτα καὶ τῷ μὴ ὠφλαβαγόντων τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δὲ αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνάς, ὠφλαλουῦ προσπεσεῖσθαί τι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῷ, καὶ τοὺς ἐν ἁπάσῃ γῇ ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὸν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐσθῆτα ἣν ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα ἀντιθεμένη, καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσι ὑποταξαμένη, τρισὶν ἡμέραις ἤτει τὸν θεὸν ἐλεήσαι μὲν αὐτὸν, δεῖξαι δὲ ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πᾶσιν μὲν τοῖς λόγοις ὠφλαλοῦσαν, τὸ ἦ εἶδος ἀνάρρεπεσέραν δ' προτέρας ὖσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν παράτησιν δ' ὀργῆς εἴπ παροξυνθεὶς πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν σωτηρείαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐχάτοις σταλὰ ὄντων. μῖσος τε ἐμφύεσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευάσαντας. ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν θεὸν ὅτι ἓξ ἡμέρας, ὑποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένη αὐτὴν κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη, τὸ βαθὺ τῶ ἐνδύματος ἐκ μέχρι τῆς κεχυμένον ἄκρης ἀπωρεῖτο τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, πρόσωπον δ' καὶ σεμνὸν ὑπερειμένη τὸ κάλλος. εἰσῆλθε δ' πρὸς αὐτὸν μετὰ δέους. ὡς δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτὴ καθεζομένη ὅτι τῷ θρόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν πρεπερειμένη κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθων πολυτελῶν, φοβερώτερον καὶ δι' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καὶ τὸ καρδίαν προσιόντος αὐτῷ ἀπλωίστερον, καὶ ἀγανακταμένη τὸ δ' ὀργῆς τῷ προσώπῳ, πάρεσις δίδυς αὐτῷ τοῦ δέους λαμβάνει, καὶ τοῖς πλησίον ἦσαν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς καὶ βέλπσιν οἶμαι τῷ θεῷ, τὴν διάνοιαν μετέβαλε. καὶ δείσας πρὸς τὸ γυναικὸς μὴ καὶ πάθη τι τῶν χειρόνων τοῦ τῷ φόβῳ, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαυόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν προσκαλῶν ἐκ μηδὲν ὑποπτεύσειν σκυθρωπὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἀκλητος ἔλθοι. τὸν δὲ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι τὴν ὁμοίως αὐτοῦ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἐχεῖν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἀνετίθει τῇ χειρὶ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅτι τὸ αὐχένα αὐτῆς δι' τὸν νόμον, ἀλαβείας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δὲ τοῦ τύπου ἀναζωπυρήσασα, θάσσοτα ἔφη, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τοῦ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δείδιε ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, καὶ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δὲ αὖτις καὶ ταῦτα φθεγγομένη, καὶ μᾶ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τὴν ἐσθῆτα δι' ψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτὸ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τοῦτον ὠφλαχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα ὅτι ἐσίασιν αὐτὸν μετὰ Ἀμάνου τοῦ φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρισκευακίναι γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δ' ἐπείσθησαν καὶ παῆσαν, μετὰ τοῦ πίνων,

A & indulſiſſe peccatorum veniam, tum quòque eos à denunciato liberaret periculo. non enim ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen infamis ſupplicij, ſed ideo ſæuire Amanem ira percitum, quòd ſoli Deo debitum adorationis honorem à ſe non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè ſeruatam, vniuerſo generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi rogantis Deum vt eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur ſibi habere præ oculis. Regina quoque ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miſeratus daret ei apud regem quali maximè opus eſſet facundiam, & maiorem quàm vnquam anteà formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipſam fiat indulgentior, & populares ſuis in extremo periculo conſtitutis patrocinantem æquis oculis aſpiciat. Esth. 5.
Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipſe auertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum diuina miſeratione, denuo mutat habitum: & ſumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pediſſequis, quarum altera ſuſtinebat innixam leniter, altera à tergo ſinuoſam & fluentem in terram veſtem ſummis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas ſuffuſa, & maieſtate mixtâ venuſtatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conſpexit ſublimem in ſolio, inſigníque cultu diſtincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente ſubiit: & fortè toruiùs eam ac ſubirato vultu inſpexerat: móxque attonita fluentibus membris in ſuſtinentem ad latus totam ſe reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus ne quid grauius contingi accideret, è ſolio ſe proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat ſuaui alloquio, iubens bono animo eſſe ſecuram quòd inuocata venerit. legem enim illam latam eſſe in ſubditos. ipſi verò vt regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum eius inſeruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non poſſum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conſpexi tanta maieſtate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protuliſſet, magis etiam ſolicitus ſolari eam cœpit prolixius, paratum ſe quiduis gratificari pollicens, vel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam ſibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cùm annuiſſet, ambóque veniſſent,

inter pocula vnotem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibique renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis, beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Eſt.6.

A τὴν ἑσπέραν ἐπέλθοντι αὐτῷ ἅπασαν τὴ βούλεται μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μᾶλλον δὲ τὸ μέσος τ βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ εἰς τὴν ὑποῦσαν ἀναβάλλεθ φέρειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. τῷ δ βασιλέως ταυχομένου, ὁ Ἀμάνης ἐξῆλθε παρεχαρὴς, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶθ συνδειπνεῖν τῇ βασιλεῖ ἀλλὰ καὶ τῇ ἐθνάρχῃ. καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης

B τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ἐφρηναπάτησεν, ὑπὲρ γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐχώρει. κ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα Ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τ τιμὴν, ἧς ὑ παρὰ τὸ βασιλέως ὑπολαύοι μόνος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σύμμεσον ὡς ἄριστήσειε παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς

C πάλιν εἰς τὴν ὑπῦσαν. ἔλεγέ τι μὴ ἀρέσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ γυναικὸς αὐτῷ Ζαράζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κοπλεῦαι πηχῶν ν, καὶ ὡρὶ παρὰ τὸ βασιλέως αἰτησάμβρον ἀνᾶς αυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαρέσας τὴν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμβρίοις, σῆσαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίᾳ. καὶ τοῦτο μὲν ὡδὶ ἕτοιμον. ὁ δ θεὸς καταγελᾷ τ ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, κ τὸ συμβησόμβρον

D εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ ἡγησομβρῳ. τῇ γὰρ βασιλεὺς ἀφ' ἧς νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὃ δ' ἐβούλετο ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἰς τ τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῷ παρ' αὐτῷ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῷ ἰδίᾳ φερέζειν, ἀναγνῶσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δ καὶ ἀναγνώσκοντος, διῤῥέθη τὴς δ' ἀρίστειαν ἐν τινι γράφῃ εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐλέγετο. ἕτερον δ

E δέ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα μεγάλων, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθῶ κ θεοδέστη τοῖς ὑπιβεβλῶσιντας δυσὶ ἔχοις τῷ βασιλεῖ, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς ὢν ἠμύνατο. φράσαντος δ μόνον τοῦτο τῷ γραμματέως, κ μεταβαίνοντος εἰς ἕτεραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶ), κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς

F εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῷ ὑπὲ τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δ, ὡς ὀρθρος ὄρθιν ἤδη, προστάξε τῷ φίλων ὃν αὐ πρὸ τ αὐλῆς ὁρῶσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δ ὥστε ἀμάνου διῤῥιθεῦαι. θᾶττον γὰρ τῆς σωτήριος ὥρας ἐληλύθει, πρὶ τὸ μαρδοχαίου θανάτου δεησόμβρος αὐτός. τῶν δὲ θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης εἴη πρὸ τ αὐλῆς, ἐπέλθοντα αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ, φίλον εἶπεν εἰδώς σε ἐμαυτῷ μόνον ὄντα, συμβουλεῦσαι μοι θέλοντα, πῶς ἂ τιμήσαιμι πινὰ ἐργάβρον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τ ἐμαυτῷ μεγαλοφροσύνης ἄξιον. ὁ δ ἀμάνης λογισάμβρος ὡς ἂ δ' τ γνώμην ταύτην δώσειν ὑπ' αὐτῷ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τ βασιλέως μόνον, ἢν φέτο ἄριστον εἶ), ταύτην φανερὰν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, ὡς βούλοιτο τὸν ἄνδρα τιμᾶν, ὃν φῆς ἀγαπᾶν, δύζῃ δὲ βαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τῷ αὐτῷ ἐσθῆτα σοι φορεσαῦτα, κ φιάλην χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ προάγοντα τῷ ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δ' ὅλης τῆς πόλεως ὑπ' ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂ ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μ

ἀμὴν οἰκεῖ ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τὰ τῆς τιμῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει, Φθεῖλθων φησί, ἔχεις δὲ κ) τὸν ἵππον, κ) τὴν στολήν, καὶ τὸν χρυσοῦν, ὅπως ἵππιον μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ποιήσω σοὶ, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀναγκαῖος, κ) ἴσως δικαίως ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐφάνου, ταῦτα δ' αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σώσαντί μου τὴν ψυχήν. τοῦτον ἀκούσας Φδὰ πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν δόξαν ἀπωλώλη, καὶ πλαγὴς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, κ) τὸ χρυσοῦν Φρεμαχείνιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον δρῶν Φρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐπέλυσεν ὑποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐδὲν ταλαιπωρίας, ἀλλὰ χλιδάζεσθαι νομίζων, ὧ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, ὅτως ἡμῖν ταῖς συμφοραῖς ὀπιγελᾷς; πειθεὶς δ' ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ χάριν τοῦτ' εἰη δεδωκώς, αὐτὶ τ' σωτηρίας, ἵν' αὐτῷ παρέχῃ, τοὺς τότε ὀπιβουλεύσαντας ἐνέχους ἐλέγξας, ἐνδύσηται τὴν πορφύραν, ἵν' ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διατέλει, κ) Φρεπίθηται τὸ Φρεμαχείνιον, κ) ὀπιβὰς ὀπὶ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ Φρεισὶν τὴν πόλιν, ἀμὴν Φροάγοντες & κηρύσσοντες, ὅτι τοῦτ' ἔσται Φδὰ τῷ βασιλέως, ὃν ἂν γέρξῃ κ) τιμῆς ἄξιον δικαιώσῃ. ἐπεὶ δ' ἐπέβησαν τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἰσεισι Φρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης Φρὸς αὐτὸν οὐ Φδαγάγεται, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ἐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἔχει σὺν αὐτῷ. ταῦτα δ' τούτων ἔτι Φρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἧκον οἱ τῆς ἑσθήτος ἔνδεχοι τὸν ἀμάνην ὀπὶ τὸ δεῖπνον ὀπικαλοῦντες. σαβουχάδας τε τὴν ἔνδεχων εἷς, ἰδὼν τὸν σωρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὅπι μαρδοχαίου παρεσκεύακεισαν, κ) πυθόμενος Φδά τινος τὴν οἰκετῶν ὅπι τι τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δ' ὡς ὅπι τὸν τ' βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι Φδὰ τοῦ βασιλέως Φρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσύχιαν ἦγεν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς μ' τοῦ ἀμάνου δύωχηθεὶς, πρίν τινὰ βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ὀπιτυχεῖν ὡς ληφομένην ὅπερ ἂν ὀπιθυμίαν ἔχῃ, τὸν τοῦ λαοῦ κίνδυνον ὑποδύρετο, κ) Φρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μ' τοῦ ἔθνους ἐπιδόσθαι, διὸ κ) ποιεῖσθαι Φρὶ τούτων τοὺς λόγους. ἐ γὰρ ἂν ἰωνχλικήν αὐτῷ, εἰ Φρὸς δουλείαν πικρὰν ἐπέλυσεν αὐτοὺς ἀπεμπαλησθῆναι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δ' τοῦ βασιλέως ὑπό τίνος εἴη ταῦτα μεμηχανημένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τὴν βιβλίον ἔλεγε. ταραχθέντος δ' Φρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς ἑσθῆτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, κ) Φδαπαλεῖν συγγνώμην Φρὸ ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅπι τε τῆς κλίνης αὐτῆς ἐπ' αὐτῷ πεσόντος, κ) τὴν βασίλισσαν Φδαπαλοιοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, κ) τὴν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων κ) βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ὑπχειρεῖς, ἀμὴν δ' Φρὸς τοῦτο κατεπλάγη τὸ, κ) μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, κ) σαβουχάδας ὁ ἔνδεχος παρελθὼν κατηγόρει τῷ ἀμάνου, ὡς εἴη σωρὸν ὅπι τῆς οἰκίας αὐτῷ παρεσκευασμένον ὅπι μαρδοχαίου.

A Id conſuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam ſibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære; & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum

B ſacco amictam, iuſſit eo depoſito induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans: Sceleſtiſſime, inquit, adeóne calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, próque detectis eunuchorum inſidiis, induit purpuram qua rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſóque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: Sic

C honorabitur quem rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Reſpõderunt illi, ademptam iam ei omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatúſque è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à re-

D ge ad ſupplicium depoſcere, tũc quidem ſiluit. *Eſth. 7.* Cæterùm poſtquam rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit reginam indicare quidnam eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negotia eius interpellaturã fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendicos iuſſiſſet, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: tũc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Amanem inuecta eſt, di-

E cens hunc, quòd peſſimè erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilij. Tum rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman paratum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimúlque in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens rex, & hoc viſo magis etiam commotus: Sceleſtiſſime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad

F hanc vocem exterrito, & ne hiſcere quidem valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accuſabat Amanem, quòd in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam.

id enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cùm ad inuitandum eum veniſſet. eſſéque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito, rex decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quàm quòd in Mardochæum excogitauerat: iuſſitque vt confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iuſtitiámque ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolùm Amanem merito ſupplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vſus periit, & facultates eius reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex ipſa didicerat, annullũ accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò poſſeſſiones Amanis ei largita eſt. rogauit deinde regem vt Iudæis præſentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, ſparſis quàm latè pateret imperium. neque enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua, & ſuis popularibus. rex autem pollicitus eſt nihil ipſa inuita ſe mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permiſit etiam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iudæis ſcriberet, & regio ſigillo obſignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis regiis, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, quæ ſitæ ſunt Indiam inter & Æthiopiam ſub centum xxvii. ſatrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolùm erga inferiores exercent ſuperbiam, verumetiam contra ipſos autores beneficij non verentur inſoleſcere, quantum in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vſquam eſt inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abuntur ea contra illos, per quos eam adepti ſunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes cos quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exẽplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpicuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat mentem adhibere qualibuſcunque criminibus vel potiùs calumniis, ſed de cognitis cauſis iudicare: & ſi quidem peccatũ ſit, ſeuerè animaduertere: ſin contrà, abſoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Perſici ſanguinis

Eſth. 8.

τοῦτο γὰρ αὐτῷ παρωθαπορθῆν τὸν οἰκέτην ἐπεῖν, ὅτε καλέσων. αὐτὸν δὴ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἰ δ' τὸν σανιὸν ἔλεγε, ν' πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δ' βασιλεὺς ἀκούσας, ἐκ ἄλλη τιμωρίᾳ δεῖ βαλεῖν ἐκεῖνε ἢ ἀμάνιν, ἢ τῇ κ' μῤδοχαίου γενομένῃ. κ' κελεύει αὐτὸ χρῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σανεχῦ κρεμαθέντα, ὑποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, κ' τὴν σοφίαν αὐτ' κ' δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμάνου κολάσαντος πανεῖαν, ἀλλὰ κ' τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἐξ. κ' τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ὅπως γνῶναι παρεχόμενος, ὡς ἃ κατ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτὸ φρῶν τὸν ἑτοιμασάμενος. ἀμάνης μὴν οὖν ἀμεζήτῳ παρὰ τοῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τοῦτον διέφθαρη ἢ τέρπον. τὴν ὑ οὐσίαν αὐτ', ἐχαείσατο τῇ βασιλίσσῃ. μῤδοχαῖον δὲ μετακαλεσάμενος, ἐ γὰ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐσθῆτα, ὃν ἔδωκεν ἀμάνη δακτύλιον, τοῦτον μῤδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται ὑ κ' ἡ βασίλισσα μῤδοχαίῳ, τὴν ἀμάνου κτῆσιν, κ' δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ περὶ τ' ζωῆς φόβου τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γεγραφέντα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμάνου τοῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης, κ' τῶν ὁμοφύλων ὑπολομβάνων, οὐκ ἂ ὑπομένειν τὸν βίον. ὁ δ' βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἀχαρι αὐτῇ ἐπουδακέναι, μηδ' οἷς βέλεται ἐναντίον ἔσεσθαι. γεγράφειν δὲ ἃ βέλεται προσέταξε τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐκείνῳ ὀν τοῦ βασιλέως ὀνόματος, κ' σημειωαμένῳ αὐτ' τῇ σφραγίδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολάς, οὐδὲν προῖ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις κ' ἀρχοῦσιν, ὑπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκ ζ σατραπῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γεγραφέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἀρχοῦσι κ' τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δι' μέγεθος εὐεργεσίας κ' τιμῆς, μᾶ δ' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων ἐπαρπωῦτο, ἐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοὺς ἀδικεῖν ὠκνησαν τοὺς εὐεργετουῦτας, τὸ δ' χάεισον ἐξ ἀνθρώπων ἀφαιρεμενοῦτες. κ' δ' ἀσεβεστικλείαν τῶν ἐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κύριον εἰς τοὺς ἀτίους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τοῦτοις νομίζουσι, κ' τὴν ἐξ αὐτ' δικαιοσύνην διώκειν. ἔνιοι ὑ τούτων πρόσοδον πραγμάτων ὑπερπεπτωκότες παρὰ τῶν φίλων, κ' μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, κολακευόμενοι τοῖς κρατοῦσιν ψευδέστιν αἰτίαις κ' διαβολαῖς ἔπεισαν κ' μηδὲν ἀδικοῦσιν ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς κινδυνεύουσιν ὑπολέσθαι. τοῦτο ὑ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων δὴ ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, ἔστιν ἰδεῖν ὀρθὸν ἔχον, ἀλλ' ἐν τῷ παρὰ τοὺς ἡμετέρας ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολαῖς μὴ κ' κατηγορείαις μὴ προσέχειν ἔτι τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ὑπιχειρῶσι, κρίνειν ὑ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, κ' κολάζειν μὴ ἢ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἀ ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσιδέμενον. ὡς μὴ οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὴ παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος, ὑπερέν-

ιδ enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cùm A
ad inuitandum eum veniſſet. eſſéque eam cru-
cem altam quinquaginta cubitos. Quo audito,
rex decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio,
quàm quòd in Mardochæum excogitauerat:
iuſſitque vt confeſtim in eam crucem ſublatus
necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam
potentiam, iuſtitiámque ac ſapientiam vel ex
hoc facto colligere, qui non ſolùm Amanem
merito ſupplicio tradidit, verumetiam pœnam
Eſth. 8. in alterum excogitatam in caput inuentoris il- B
lo inſcio conuertit. Atque ita Aman immodicè
amicitia regis vſus periit, & facultates eius
reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à re-
ge accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex
ipſa didicerat, annullũ accepit ab eo qui priùs
Amani fuerat concreditus. regina verò poſſeſ-
ſiones Amanis ei largita eſt. rogauit deinde
regem vt Iudæis præſentem de vita metum adi-
meret, docens eum de Amanis Amadathis filij
literis, ſparſis quàm latè pateret imperium. ne- C
que enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua,
& ſuis popularibus. rex autem pollicitus eſt ni-
hil ipſa inuita ſe mandaturum, neque volun-
tati eius vlla in re contrà iturum. Permiſit er-
iam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iu-
dæis ſcriberet, & regio ſigillo obſignatas lite-
ras per omnes prouincias dimitteret. confir-
matas enim regio ſignaculo, autoritatem ha-
bituras apud omnes qui eas legerint, & contra-
dicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis D
regiis, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magi-
ſtratus omnium gentium, quæ ſitæ ſunt Indiam
inter & Æthiopiam ſub centum xxvii. ſatra-
pis. quarum literarum exemplum hoc fuit:
Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris
fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris
& beneficiorum quæ ex nimia conferentium
bonitate percipiunt, non ſolùm erga inferiores
exercent ſuperbiam, verumetiam contra ipſos
autores beneficij non verentur inſoleſcere, E
quantum in ſe eſt tollentes omnem omnino
gratitudinem, quæ vſquam eſt inter homines:
& corrupti inopinata felicitate, abuntur ea
contra illos, per quos eam adepti ſunt, nec
Deum quidem timentes, cuius numen putant
ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amici-
tiã præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis pu-
blicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & de-
cipiẽtes cos quos penes ſummum eſt imperium,
falſis criminibus ac calumniis efficiunt vt in- F
dignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt
in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exẽ-
plis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpi-
cuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſ-
ſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat men-
tem adhibere qualibuſcunque criminibus vel
potiùs calumniis, ſed de cognitis cauſis iudica-
re: & ſi quidem peccatũ ſit, ſeuerè animadu-
ertere: ſin contrà, abſoluere: & rebus non verbis
credere. Nanq; Aman filius Amadathis, gene- G
re Amalecita, & externi non Perſici ſanguinis

ὑπεξενωθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς θεὸς ἅπαντα χρη- A
στότητος, ὅπι τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν
προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑφ' ἡμᾶς
ἐᾶν, καὶ μετ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ
πάντων τιμῆς ὑποφέρεσθαι, τῷ δυτυχίαν οὐκ
ἠνεγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀ-
γαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβού-
λευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν ἄπιστον αὐτῷ τῆ ἐξου-
σίας, ἀφελέσθαι τὸν εὐεργέτην μου καὶ σωτῆρα μάρ- B
δοχαῖον, καὶ τῷ κοινωνὸν ἡμῖν τότε βίου τε καὶ ἀρ-
χῆς ἐσθῆτα, κακούργως καὶ μετὰ ἀπάτης θεὸς ἀ-
πώλειαν αἰτησάμενος. Τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ
τῆς δυνοούντων ἐρημώσας, ἐβούλετο τῷ ἀρχῷ εἰς
ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τὸ ἀλιτηρίου
θεὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας ἰουδαίους, ὑ πονηρὸς
καταγνοὺς, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρό-
πον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς C
προγόνοις ἡμῶν τῷ βασιλείαν διεφύλαξεν, ὑ μόνον
ἀπολύω τῆς ἐκ τῆς προσαπειλημένων ὑπὸ ἀμάνου
γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσ-
έχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν
βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῆς μηχανησάμε-
νον, πρὸ τῆς πυλῶν τῆς ἐν σούσοις αἰεὶ αὐρώσα μετὰ τῆς γλυφῆς, τῷ πάντα ἐφορῶντος θεῷ, ταύτῃ
αὐτῷ τῇ δίκῃ ὑπιβαλόντος. κελεύω δὲ ὑμᾶς τὸ D
αὐτίγραφον τῆς ὑπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τῇ
βασιλείαν, τοῖς ἰουδαίοις ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρω-
μένους, ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως
τοῖς ἐν οἷς ἠτύχησαν κακοῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀ-
μυνώνται, τῇ ιγ' τοῦ ιϚ' μηνὸς, ὅς ἐστιν ἄδαρ, τῇ αὐ-
τῇ ἡμέρᾳ. ταύτῃ γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀπὶ ὀλεθρίας,
σωτήριον πεποίηκεν. ἔσῳ δὲ ἀγαθὴ μὴ τοῖς δυνοῦ-
σιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆ ὑπιβαλόντων κο-
λάσεως. εἰδέναι μὴ τι με βούλομαι, Ϛ πόλιν καὶ E
πᾶν ἔθνος, κἂν τῆ γεγραμμένων τινὸς ὑπαφκούσῃ,
ὅπ κὴ πυρὶ κὴ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὴ τοι
γεγραμμένα, προτεθήτω καθ' ὅλης τ' ἡμῶν ὑπηκόου
χώρας, κὴ ὡδασθαλιζέσθωσαν πάντες εἰς τὴν
προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς με-
τέλθωσιν. οἱ μὴ οὖν ἱππῆς οἱ τὰς ὑπιστολὰς διακο-
μίζοντες, ὅθεις ἐξορμήσαντες τ' προκειμένην ὁδὸν
ἦλθον. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀνελαβὼν τὴν βασιλικὴν
στολὴν, Ϛ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, Ϛ τὸν στρεπτὸν πε- F
ριθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἔτους τετιμη-
μένον ὑπὸ τῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι,
κοινὴν ὑπέλαβον τὴν σωτηρίαν αὐτῶ. χαρὰ δὲ κὴ
σωτήριον φέγγος ἐκπεθεμένων τῆ τῦ βασιλέως γραμ-
μάτων, κὴ τοῖς κατὰ πόλιν τῆ ἰουδαίων, κὴ τοῖς κατὰ
χώραν ἐπῆιχεν. ὡς πολλὰ κὴ τῆ ἄλλων ἐθνῶν, δι'
τὸν ἐκ τῆ ἰουδαίων φόβον προτετιμόμενα τὴν αἰδῶ,
τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου προεξεπιτύχεσθαι. G
καὶ δὲ τῦ ιβ' μηνὸς τῇ ιγ', ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄ-
δαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύσεος, οἱ κο-
μίσαντες τὰ τῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν, ὅ-
πως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν
ταύτῃ τοῖς ἐχθροῖς ἐπολέμησαν. οἱ δὲ ἄρχοντες

hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petiris ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à sceleſto homine destinatos neci Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à sceleſto exigente. Iubcóque vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eísque sitis auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt: idque decimatertia die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per interneciua salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hæ literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

τῆ σατραπῶν κὴ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασι-
λεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους.
ὁ γὰρ τοῦ μαρδοχαίου φόβος ἰσχὺν ἔκαζεν αὐτοῖς
σωφρονεῖν. τῦ δὲ γράμματος τῦ βασιλικῦ, ὃς πάσης τῆς ὑπ' αὐτῆ χώρας γραφθέντος σωτήριον,

etiam apud Susa interfecerunnt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum careruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartámdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittunt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxérxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriá celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phurææ vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel speare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τοὺς ἐχθρῶν σὺν πεντακοσίοις. τῇ δὲ βασιλέως τοὺς ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἐθήρᾳ, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις τῆς χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἀποερωτῶντος, εἰ καὶ σοὶ τούτοις ἐπ' αὐτοὺς χρείαν βούλεται πιεσθαι μᾶλλον σοφχθῆσεσθαι δέ, παρεκάλεσεν ἀναιρεῖσθαι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅτου χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τοῖς ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τοὺς ἀμάνου παῖδας ἀνασαυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν σοφοτάξει τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μισθὸν αἰτιλέγειν ἐθήρᾳ βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συναφέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύστρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τοὺς ἐναντίων ὡς τριακοσίους. καὶ ἀδηνὸς τοῖς ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπίθανον δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίων, τοὺς ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ ξισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τοῦ δὲ ἐχομένου ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἐχομένου τοῦ μηνὸς, συναθροισθέντες διωχήθησαν. ὅθεν καὶ τοῦ πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι ἀλληπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτοῦ ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἀπογόνοις παραδοῦναι, τοῦ θεοῦ πάντα δύναμένου τὸ χρέον τοῦ ἑορτοῦ, ἕνεκα τοῦ μὴ λήθην παραπολέσθαι. μέλλησάντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις ἀφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, οἱ ἀφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοῖς δὲ ἐχθροῖς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσονται αὐτὰς δύκαιοις οὖσιν τοῦ θεοῦ. ἀφ' ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φουρείους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἦν καὶ λαμπρὸς παρὰ βασιλεῖ. καὶ συνδιέτριβεν αὐτῷ τοῦ ἀρχοῦ, ἀπολαύων ἅμα τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τί χρὴ ταῦτα; βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνει τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure succepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum polluere t. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

ΑΠοθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλεασίβου, τοῦ ἀρχιεροσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τοῦ τιμὴν ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πρὸ τῶν καθημερινὰς ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας, ἀρνὸν ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημόσια δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τοῦ αἰτίαν τοσοῦτον συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννου ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τοῦ ἀρχιερατεύειν παρέξειν. ὑπὸ τούτου οὖν θαρσηθεὶς ἰησοῦς ἐν τοῦ ναοῦ διενεχθεὶς τῷ ἰωάνῃ, παρώξυνεν αὐτὸν ἀδελφόν, ὥς τε αὐτὸν ἀνελεῖν ὀργῇ. ἀνήκουστον δὲ ἀσέβημα δοκεῖ καὶ ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννου ἱερομένου, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ἀνὴρ ὅσιος καὶ ἀσεβὲς ἔργον γεγονώς.

τὸ δὲ

τὸ μὴν θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ περσῶν. βαγώσης γὰρ ὁ στρατηγὸς ἀρτοξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ἰουδαίων ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐν τοῦτῳ ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, δύθις ὄντας τοῖς ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ γὰρ αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερος εἰμὶ τοῦ αἰωρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ ταῦτα πατασάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτην μὲν οὖν χρησάμενος τὴν ὀργὴν βαγώσης, τοὺς ἰουδαίους ἑπτὰ ἔτεσιν ἐπὶα· ἐφ' οἷς δὲ ἐποίησε τελευτῆς μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν ἰωάνου τὸν βίον, διεδέχετο τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. ᾧ δὲ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ σανaβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, χυθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὲ οἱ σαμαρεῖς εἰσὶν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ καθίκουσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πρόγματα παρέχουσι, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰκείωσιν τὴν ὑπεναντίαν, ὁμήρου αὐτοῦ γενήσεσθαι, πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους παντὸς δύνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & ichim conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Ὅτι ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοὺς ἰουδαίους εὐηργέτησεν.

D

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεραστοῦ, ἐν ᾧ τῶν ὀρεστῶν ἡγούμενος ἐδολοφονήθη, ἀπέθανε. διαλαβὼν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς E δαρείου στρατηγοὺς, ὅτε γαννικὰ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὅτι δι' ὁμῶν, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τοῦ τῶν ἰάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἰσασιάζον πρὸς αὐτόν. ἠγωνίτο γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὅτι βάθρα τοῖς F ἐθνεσι δεῖ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις ἡδέως. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπῆρξαν μὲν τοι καὶ πρότερας ἐγκαλλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ πρὸς τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ὁπηχωρίους. ἐπέλθουν οὖν τὸν μανασσῆ διαζεύγνυσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ πρὸ- G σειναι τοῦ θυσιαστηρίου. τὸ δὲ ἀρχιερέως ἀναγκαιοτάτου τοῦ λαοῦ, καὶ ἐργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρακαλούμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σανaβαλλέτην, ἔργον μὲν ἔλεγεν αὐτοῦ τὸν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τι ἱερατικῆς μοίρης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῶν ἡγουμένους, οὐ βούλεσθαι δι' αὐτὴν στρεβλοῦσθαι. τὸν δὲ σανaβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτοῦ τὸν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν παρέξειν δυνάμιν καὶ τιμὴν ὑπερχούσιον, καὶ πάντων ὑποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐκτήρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τοῦ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅτι τὸν γαριζὶν ὄρους τοῦ κατὰ τὸν σαμάρειαν,

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægeas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiá suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus rali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque mulei sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiiceret. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manasli pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò, in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptisque ad Iudęorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iaddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

VIII.

ὁ τῶν ἄλλων ὁρῶν ὀξὺν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν ἐπαγγελλομένου μὴ δ' ἀρείᾳ γνώμης τὸ βασιλέως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν ἀρείᾳ δόντος. ἐν δὲ σωιέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δ' ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ἐμπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίκοντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ὑπομερίζοντος, καὶ πανταχόθεν τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβὰς ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γρανικὸν μάχῃ νικήσας, προσωτέρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν συναθροίζειν, ἀπαντῆσαι διανοούμενος τοῖς μακεδόσι πρινὴ πᾶσαν αὐτοὺς κρατῆσαι τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερελθών, εἵστω τῆς κιλικίας τοῖς πολεμίοις ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδεῖς δὲ τὴν δαρείου καταβάσει ὁ σαναβαλλέτης διὰ τάχους ἔλεγε τῷ μανασσῆ ταῖς ὑποσχέσεις τελεῖν, ὡς αὖ δαρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς πέρσαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τε μητρὸς καὶ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας. ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν διαβαλόμενος, δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἠξίου τε ἀποστείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορᾶν τῷ στρατεύματι διδόναι, καὶ ὅσα δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὸν μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἐν δὲ μετανοήσειν ὅτι τούτοις. τὸν δὲ ἀρχιερέως ἀποκειμένου τοῖς γεγραμματοφόροις ὡς ὅρκοις εἴη δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως ἂν ᾖ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ διαβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὸν μὲν τύρον οὐκ ἔκεινε καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι. διαστησάμενος δ' ταύτῃ, ἠπείλησε στρατεύειν ὅπι τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν παῖτας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὸν τύρον. καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὸν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὸν τε γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσιν, ἐπολιόρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ὀπτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τὴν ὁπλιτῶν, δαρείου μὲν ἀπέγνω. καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτὸν ποιήσειν δεσπότην, καὶ διατοῦτο αὐτὸν ἔχειν ἡδέως αὐτὶ δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη πρὸς τὸ προκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτοῦ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι μανασσῆ, τοῦ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτοῦ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δὲ ἐξ καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεθῆς τὴν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ συνεχὸς εἰ νεοτερίσαί ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος τὴν ὑποδύσασαν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναόν, καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆ καθίστησι, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ θυγατρὸς γνησιωτέροις τοῦτ' ἔσεσθαι. μιῶν δὲ ἐπὶ τῇ τύρῳ πολιορκίᾳ διελθουσῶν, καὶ δύο τῇ Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὤρμητο τὴν Γάζαν, ὅθεν τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβὰς ἐν ὀλίγῳ διδάξει. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, λύπῃ μὲν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένῳ τὸ βασιλέως ὅτι τῇ προτέρᾳ ἀπειθείᾳ, τῆς ἀγωγείλας οὐκ ἱκεσίας τοῦ λαοῦ, καὶ θυσίαν μετ' ἄλλου τοῦ θεοῦ προσφέρων, ἐδεῖτο ἐξιλάσασθαι τὸ ἔθνος, καὶ τὴν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. καθ' ὕπνους δὲ τῷ θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὰ πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. διαναστὰς δὲ σὺν τῷ ὕπνῳ, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τοὺς χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ὑπεδέχετο. πυθόμενος δὲ αὐτὸν, ἀπόρρω τῆς πόλεως ὄντα, προέσθαι μὲν τοὺς ἱερέων καὶ τὴν πολιτικὴν πλῆθος, ἱερατικῇ δὲ διαφέρουσαν τοῦ ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει, τότε δὲ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν σωθέντα ἀφορᾶσθαι. τοὺς δὲ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολεθόντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπερφέρειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν τῇ λευκῇ ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς περὶ τοὺς στολὰς ἐν τῇ βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διὰ χρύσου στολῇ, καὶ ὅτι τὸ κεφαλῆς ἔχοντα τὸ κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ θεῖον ἐνεγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τοῦ δὲ Ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τὰ συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι τὴν βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνήσαντος αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνήσαι τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέα; καὶ τοῦτον εἶπε προσεκύνησα, τὸν δὲ θεὸν τιμῶ ἀρχιερωσύνην αὐτὸς τετιμηκότα. τοῦτον γὰρ καὶ κατ' ὄψιν ὕπνους εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς Ἀσίας παρελθὼν μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τοὺς Πέρσων δυνάμεις δώσειν αὐτῷ. ὅθεν ἄλλον μηδένα θεασάμενος ἐν ταύτῃ στολῇ, τοῦτον ἡγοῦμαι ἰδὼν καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ἐπιμνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τῷ στρατείαν ποιεῖσθαι δεδογμένος, δεῖν νικήσειν, καὶ τοὺς Περσῶν καταλύσειν δυνάμεις, καὶ πάντα ὅσα κατὰ νοῦν ἔσεσθαί μοι προχωρήσειν.

si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyriis imperantibus. quod vbi impetratum est omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relictutum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexãder verò expugnata Gaza, Hierosolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex postquam hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificiũ nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Expertrectus autem è somno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe abesse, progressus est cum sacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat, quòd ibi & vrbs & templũ in prospectu sit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus rex posset permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmẽ in amictu byssino, pontificémque in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestãtem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo, cuius pontifex esset, honorem eũ exhibuisse, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traiicere. nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comitet cõplexus pontificem. deductis sacerdotibus in vrbem peruenit. & ascendens in templũ immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensóque sibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Persas debellaturum significat, hunc ipsũ se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iussit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere sibi liceat, vtque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, sineret vti institutis propriis, hic etiam postulatis eorum satisfacturũ se est pollicitus. Et cùm fecisset eis potestatem, si qui vellent saluis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima sita ad mõtem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt se quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant se cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Ioſepho eiúsque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido apparatu & magnam alacritatẽ præ se ferentes, regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro: collaudatíſque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat: rogantes vt inuisat ipsorum vrbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cúmque postularent vt septimi anni tributum sibi remitteretur, nam ne se quidem in eo seminare: quæsiuit quinam essent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæsiuit an Iudæi essent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id concessi, reuersus tamen & re diligentiùs cognita factam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites iussit vt se in Ægyptum sequantur: ibi enim se agros eis diuisurum: id quod paulo pòst fecit in Thebaide, iussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum: templũ verò in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calumniam se passũ dictitans. Eodẽ verò tẽpore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eorum fuêre.

A Ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῷ ἱερέων πλήθει περιόντων, εἰς τὴν πόλιν παραγίνεται. καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὰ
B τοῦ ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δείχθείσης δ' αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ περὶ τῶν ἑλλήνων κατάλυσιν τῶν περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος. τῇ δ' ὑπιούσῃ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρῆσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ
C τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφορὸν εἶναι, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάντων δ' αὐτὸν ἵνα καὶ τοὺς ἐν βαβυλῶνι καὶ μηδίᾳ Ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπαρχούσῃ νόμοις χρῆσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἠξίωσαν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλονται στρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατ' ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμους ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τὸν σὺν αὐτοῦ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος
D ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οὓς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμαρεῖται μὴ ὁπόλιν τότε τὸ σίκιμα ἔχοντες, κεκμηκόσι πρὸς τὸ μαχίζειν ὁρμὴ, καὶ κατωκημένοι ὑπὸ τῷ ὄρει τῷ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐθνους, ἰδόντες ὅπως τοῖς Ἰουδαίοις ἀλέξανδρος ὕπατος λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν αὐτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς ἑαυτοῖς τὸ φύσιν, ὡς ἤδη που καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. ἐν
E μὲν τῷ συμφορᾶς ὄντας τοὺς Ἰουδαίους, ἀρνεῖσθαι συγγενεῖς ἔχειν, ἐμφανεῖς τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι πρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπεισδύσιν αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τῷ ἰωσήπου γένει χαριζόμενοι αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφαίμην καὶ μαναασσῆ. μὴ λαμπρότητος οὖν καὶ πλούτου δεικνύμενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν, ἀπλώτησαν τῷ βασιλεῖ,
F μικρῶν δεῖν ἐγγὺς τῶν ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς παραλαβόντες καὶ ἐς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε. καὶ παρεκάλουν παραγενόμενον πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τιμῆσαί τε τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὑποστρέφων ἤξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τὸν φόρον αὐτοῖς τῷ ἑβδομαδικῷ ἔτους. ἐπειδὴ δὲ αὐτοὺς ἀπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα παραιτοῦσιν ἐπυνθάνετο. τοῦ δ' εἰπόντος, ἑβραῖοι μὲν εἶεν, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν Ἰουδαῖοι. τοῦ δ' οὐκ εἶναι φαμένου, ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἶπεν Ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποστρέψας μέντοι καὶ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δίκαια. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ἔτας ἀπεστέλλετο. τοὺς δὲ τὸν σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλῆρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. τελευτήσαντος δ' ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπι τὸ χαριζόμενον ἔθος ἱερὸν ἦν.

εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχοι πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ ἐν τοῖς σάββασι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἀμαρτήματος, παρὰ τοὺς σικιμίτας ἔφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκεδάσθαι. τετελευτήκει δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας, οὕτως ἐσύμφερεν ἔχειν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ καθελαβὲν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς δὲ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν. Κεφ. α

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὴς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρου τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β

Πῶς ἐτίμησαν οἱ κατ' ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῖς ἐπιθέσθαι πόλεσιν. Κεφ. γ

Ἐκ τῆς ὀχλουμένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὑπιφανῆ. Κεφ. δ

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο αὐτίοχον τὸν ὑπιφανῆ. Κεφ. ς

Οτι στρατευσάμενος αὐτίοχος ὑπὲ ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ

Ως αὐτίοχος κωλύσαντος τῶν παρόντων νόμους χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίοις, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς αὐτίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η

Ματθίου τελευτήσαντος, γηραίου μὲν ὄντος ἤδη, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν τραυμάτων πρὸς ἀσίαν τοῖς παισὶν. Κεφ. θ

Ως αὐτίοχος στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς; ἀπέθανεν. Κεφ. ι

Η σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ὑπὲ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια

Οτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὑπὲ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὑπὲ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ

Ως αὐτίοχος ὁ ὑπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ

Ως αὐτίοχος ὁ ὑπικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὑπὲ ἰουδαίοις μὲν λυσίᾳ, καὶ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ

Οτι πολλῇ χρόνῳ τὴν πολιορκίαν ξιβομένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, διαρρήδην ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ αὐτίοχος. Κεφ. ιε

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ὑπερστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀπρακτος ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις

Ως νικάνορ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ὑπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ

Οτι πάλιν ὑπὲ τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. Cap. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. Cap. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. Cap. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. Cap. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. Cap. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. Cap. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. Cap. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. Cap. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. Cap. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. Cap. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. Cap. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. Cap. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. Cap. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. Cap. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. Cap. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. Cap. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. Cap. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. Cap. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. Cap. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudea, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis vt iam dictum est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniã Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dũ seditionibus agitãtur, & de imperio cõtendunt durante longo bello, & vrbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorũ certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorũ gratia, Iudæis neć arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiserimus. Sic. n. scribit: Est gẽs quæ Iudæorum dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hãc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauãtur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cęterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariáque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare cõpertum haberet ex responso quod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ τὴν Ἱερουσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' τὴν ἰουδαίαν τὸ προσφιλὲς κατασησάμενος ἔθος, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τὰ ἀσίας ὑπεκρατεῖ, σέλευκος ὁ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος ὁ τὸν ἑλλήσποντον διέπτε, τὴν ὁ μακεδονίαν εἶχε κάσανδρος, πτολεμαῖος ὁ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. σασιαζόντων ὁ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τὰ ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μαχὰς συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὑποβάλλειν τὴν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὰ συμπτόντα παθεῖν αὐτὴ τῇ ὑπολήψει. κατέσχε ὁ οὖν δόλῳ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲ γὰρ ὑποπτεύοντων πολέμιον, καὶ διὰ τὸ αὐτοῦ πον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ὑπόνως ἐγκρατὴς γένεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ ὁ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πραξεῖς συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ὑποβαλλόντι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὅτως. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ἐπορεῖσθαι τοῦ πτολεμαίου γνωμούσης, ὅπλα λαβεῖν ἐθελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὴν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τῶν ἐθνους ἡμῶν ἀποφαίνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλὰς ἀχμαλώτους λαβὼν, ὑπό τε τὴν ὀρεινὴν ἰουδαίας καὶ τὰ περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τὴν σαμαρείτιδος, καὶ τὴν γαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. ἐπεὶ γνοὺς ὅτι τοὺς ὑπὸ τὸν ἱεροσολύμων, περί τε τὴν τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις εὐλαβεστάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκείναντο ἀλεξανδρῳ,

προσ-

πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτούς, μὴ τὸ κρατῆσαι δ' ἀρείᾳ τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὴν παραδεμένην τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. ἐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν αἴγυπτον παρεγένοντο, τήν τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ τὴν τοῦ πτολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. τάσεις μὲν τοίνυν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὸ πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν ὑποστέζειν προῃρημένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῷ μὲ ἱεροσολυμιτῷ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶ) λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιόν των. τῷ ὃ σαμαρειτῷ εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος κελεύοντων.

Κεφάλαιον Β'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

Ἐπειτα τὴν βασιλείαν τὴν αἰγύπτου φιλάδελφος κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ὅτε τὴν βιβλιοθηκῶν τὴν βασιλέως, ἀνεδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ καὶ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, εἴπερ μόνον ἀκέσεις ἀνεδῆς ἄξιον ἢ ἠδύ τῇ τῦ βασιλέως προαιρέσῃ, μάλιστα δὲ ἐπὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, σπουδάζετο. ἐερμῆν δ' αὐτὸν ποτὲ τὸν πτολεμαῖον, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συνηλεγμένας βιβλίων, τῷ μὲ ὑπαρχόντων εἶ) ἐπὶ εἴκοσι, ὀλίγου δ' χρόνου, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμαθηκὼς δ' ἔλεγεν αὐτὸ πολλὰ εἶ) καὶ ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀνεδῆς ἄξια καὶ τῦ βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ ἐκλέκτῳ γραμμάτων, πόνον αὐτοῖς ἐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ μὲ γὰ εἶ) τῇ ἰδιότητι τῷ σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῷ, καὶ τῷ φωνὴ ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότερον δ' αὐτὴν εἶ) συμβέβηκεν. ἠδὲν οὖ ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ὑποφωῦσα, ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖ ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῷ βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῷ ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι. ἀριστέας δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀνεδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ δι' εὐσεβείαν, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. κατεῖδε δ' ὀλιγωρίαν εἶ) τῦτον διακρίσεως τῆς δήσεως, ἀρίστου πρὸς τοῦτο δι' ἐλέγε εἶ) τοῖς ἀρχισι τῷ σωματοφυλάκων, σωστράτῳ τῷ τεραντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι πρὸς ἓν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτοῖς. προσλαβὼν οὖ τὸν τῷ προειρημένων γνώμην ὁ ἀριστέας, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποήσατο. οὐ γὰ ἀπαναγκάζομεν ἡμᾶς ὁ βασιλεῦ φιλοσοφῶν, ἀλλὰ τὰληθὲς ἀπελθεῖν. τὰς γὰ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μετεγράψαμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεύσαντες διεπεμψάμεθα εἰς τὸν σὸν κεχαρισμένως.

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum pósteros & Samaritas, institutæ patria pertinaciter retinétes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosáctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cētum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducēta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirēdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasiõ supplicandi, primum cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus vt preces suas apud regem quantum possunt adiutent: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eum allocutus est: Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingennè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transcribantur tantũ, verùentiam vertantur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi eius hominum genetis in re- A
gno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fue-
rit à tua bonitate ac magnificentia liberare à
præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum
gubernat imperium, earum legum autor nosci-
tur, quantum mihi sanè de ea re inquirenti per-
uestigari potuit. Conditorem enim huius vni-
uersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Ioucm nominantes, nimirum quòd iuuet
vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus B
cultu venerantur, redde eis patriam, vt in nata-
li solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod
suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis pro-
pinquum has preces offerre in illorum gratiam
atque commodum: sed quum omnium homi-
num idem Deus sit opifex, & sciam illi placere
beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex
libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot
tandem putas millia, quibus opus sit hoc bene-
ficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit es- C
se circiter centum viginti millia. Ad hæc rex,
Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam
poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præ-
sentibus, dignum esse ipsius magnificentia di-
centibus, pro accepto regno hanc Deo repo-
nere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit,
vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro
singulis captiuis qui apud eos sint drachmas
centum viginti annumerent, atque hoc suum
decretum publico edicto propositurum se est D
pollicitus, quo tam Aristæi petitio quàm Dei
voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽ-
debantur non hi solùm quos pater aut eius exer-
citus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè
vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm
eam vindictam libertatis dicerent plusquam
quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem
impendere grauatus est. Eius edicti exemplar,
quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet
hoc loco adscribere. Quicunque ex militia pa-
tris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt E
& subacta Iudæa mancipia inde in regionem
nostram ciúsque vrbes abducta diuendiderunt,
atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuen-
diti sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque
singulis mancipiis centum viginti drachmas
recipere, milites quidem vnà cũ cætero stipen-
dio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo e-
nim hos præter patris mei voluntatem, & præ-
ter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos
militum licentia, qui vastata Iudæa sui com-
modi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc mul- F
titudinem. Quapropter iustitiæ respectu, &
commiseratione eorum qui à potentioribus
per vim opprimuntur, iubeo Iudæos om-
nes, qui seruitutem seruiunt, dimitti li-
beros, iam dicta summa heris eorum pro li-
bertate reddita, & absque dolo malo huic no-
stro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ
proponi per triduum ex quo allatum fuerit, &
interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ
numerũ: id enim & mihi ipsi profuturũ existi- G

νον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο προέξαμεν ἂν, πολλῶν Ἰου-
δαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; εἰς τὴν σαυτοῦ
μεγαλοψυχίαν καὶ χρηστότητα πίστιν ἀκολούθως ἀπόλυ-
σον τὴν ἀλαζονείας, τῷ βασιλείαν σε διέποντος τοῦ
θεμένου τοὺς νόμους αὐτοῖς θεοῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπρα-
γμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεστάμενον
θεὸν, ὃν ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα καλοῦντες αὐτὸν
ἑτοίμως, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφύειν τὸ ζῆν τὴν ἀπόκλησιν
αὐτοῦ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον
τὴν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν
πατρίδα, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βίον ἀπείληφόσιν. ἴσθι μὴν τοῦτο
ὦ βασιλεῦ, ὡς ὅτι μάλιστα πρέπει σοὶ αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυ-
λος αὐτοῖς ὢν ταῦτα περὶ αὐτῶν αἰτῶ· πάντων γὰρ ἀνθρώ-
πων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡ-
δόμενον τοῖς ποιοῦσιν, ὅτι τοῦτο καὶ σὲ παρακαλῶ.
ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀρίστου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βα-
σιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γενναίῳ τῷ προσώπῳ, πόσας εἶπεν
ὑπολαμβάνεις τὰς ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας;
ὑποτυχόντος δ' αἰδρέα, παρεστηκότος δὲ, καὶ φήσαντος ὀλί-
γῳ πλείονας ἔσεσθαι τῶν ἑνδεκα μυριάδων. ἦ μικρὰν
ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀρίστου δωρεὰν αἰτεῖς; σωσιβίῳ δ' καὶ τῶν
παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τὸ αὐτοῦ μεγα-
λοψυχίας τῷ παρεχομένῳ τὴν βασιλείαν θεῷ χαρι-
στήριον ποιήσασθαι. διαχυθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ὅ-
ταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ
τοῖς ἑκάστοις τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν
δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ταῦτ' ἂν ἤξιε, προθεῖναι
γράμματα ὑπέχειν μεγαλοφρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν αἵ-
ρεσιν προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ τιμᾶν τὸ θ:ῖ
βούλησιν. καθ' ὃ μόνον τοῖς ὑπὸ τὸ παῖδος ἀχθείσας
αὐτοῦ καὶ τὸν ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἐλεγχθ, ἀλλὰ καὶ
τοῖς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, εἴ τινες αὖθις
ἐπρασείσθησαν, πλειόνων ἢ τεσσαράκοντα ταλάντων τὸν
ἀπολυτρώσεως γεγενῆσθαι φαμένων, ταῦτα τε συμπαρ-
ρεῖ. καὶ τὸ ἀπόγραφον τὸ προσάγματος, εἰς δήλωσιν τὸν
τοῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων δεδραφυλάξαι, ὡς
ἂν τοῖτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν τῷ πατρὶ, τὴν
τε συνεῖαν ἢ φοινίκιν ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν κα-
ταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκό-
μισαν εἴς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα
ἀπεμπόλησαν, τοῖς τε πρὸ αὐτοῦ ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ
βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νεωστὶ εἰσήχθησαν τούτοις ἀπολυ-
έτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὧν ἑκάστου σώματος
λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ δὲ στρατιῶται μὴ καὶ τὸν
ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κο-
μιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ πρὸς τὴν τοῦ
παῖδος προαίρεσιν καὶ πρὸς τὸ δέον αἰχμαλωτίσθαι. τὸ
δὲ χώραν αὐτοῦ διὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐθάδειαν κε-
κακῶσθαι. καὶ διὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτοῦ μετάγωγὴν,
πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέ-
ναι. τὸ δίκαιον ἐν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους
πρὸς τὸ πρέπον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν
ταῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προσαγορευθὲν
νομιζομένους γὰρ αὐτοῦ κεφάλαιον τοὺς κεκτη-
μένους. καὶ μηδένα πρὸς τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπα-
κούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προ-
γεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὑπὸ τοῦ ἡμᾶς ποιεῖσθαι, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ὑπάρχοντας, πρόσ-
διατυπώτας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν.

προστα-

προσαγγελλέτω ὑ τοῖς ἀπειθήσαντας ὁ βυλόμυος, ὧν τὰς ὐσίας εἰς τ̃ βασιλικὴν κτῆσιν αἰσχθῆναι βούλομαι. τύτυ ὑ τ̃ προσάγματος αἰνεγχθέντος τ̃ βασιλεῖ, κ̀ τὰ μ̀ ἄλλα ἔχοντος, μόνε ὑ λείποντος τ̃ περὶ τ̃ πρότερον κ̀ τ̃ αὖθις εἰσηγμένων ἰυδαίων μὴ διεφάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως Ꞓ τὸ περὶ τύτων φιλάνθρωπον. Ꞓ τ̃ τ̃ φόρων δόσιν ὖσαν αἴρεσιν συνέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τ̃ τεγμάτων ὑπομείσαι, κ̀ τοῖς βασιλικοῖς ξαπεζίταις. γλυομένυ ὑ τύτυ, ταχέως ἐν ζ̃ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τ̃ βασιλεῖ. τάλαντα ὑ ὡσ̃ ξ̃ κ̀ ύ τ̃ λύτρων ἐγένοντο. Ꞓ γὰ ὡσ̃ τ̃ νηπίων εἰσέπραττον οἱ διαστόλας τὰς κ̀ κ̀ ρ̀ δραχμὰς, ὡς τ̃ βασιλέως κ̀ ὡσ̃ τύτων διδόνα καλύσαντος ἐν τ̃ προσγράφαι ὡσ̃ ἑκάστε στόματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ ὑ ταῦτ' ἐγένετο κ̃ τῶ τ̃ βασιλέως βέλησιν μεγαλοπρεπῶς, συνέλυσε τὸν δημόσιον συνδυῶαι κ̀ τὸ περὶ τῆς τ̃ ἰυδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἐδὲν γὰ εἰκῆ τοῖς βασιλεῦσιν ὠκονόμητο, πάντα ὑ μ̀ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπραγμάτευτο, διὸ κ̀ τὸ τ̀ εἰσόδυς αὐτ̀ ἄγραφον κ̀ τὸ τ̃ τῶν ὀπισολῶν καταστατικὸν, Ꞓ τὸ πλῆθος τ̃ ἀπεσαλμένων ἀναθημάτων, κ̀ τὸ ἐφ' ἑκάστε καταστολισθὲν, ὡς ἀκριβεσάτω εἶ) τῶ τε τεχνίτε τοῖς ὁρῶσι μεγαλυρίαν, κ̀ ὅλως τ̃ τ̃ κατασκευασμάτων ἰσχυρὸν, τὸν ἑκάστε δημιυργὸν εἶ) διὰ τέχνης γνώσιμον, τῆς μὲν τοίνυν εἰσόδυς τὸ αὐτ̀ ἄγραφον, ὑπ̀ρχε τοιῦτον. βασιλεῖ μεγάλω ὢν ἀπὸ δημηρίυ. προσάξαντός συ ὦ βασιλεῦ, περί τε τ̃ ἐπ λειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγεγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, κ̀ περὶ τ̃ ὀλιγωτεπλωκότων ὅπως τῆς λέξεως ἐπιμελείας τύχῃ, πάση κεχρημένος περὶ ταῦτα σπυδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῆς ἰυδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν συὶ ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα κ̀ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔσιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, κ̀ ἀμελέσερον ἢ ἔχει σεσημάνθαι, ὀλὰ τὸ βασιλικῆς ἅπω τετυχηκέναι προνοίας. ἐσὶ ὑ ἀναγκαῖον εἶ) καὶ ταῦτα σοὶ δηλωθῆναι. φιλοσοφώτερα γὰ κ̀ ἀκέραιον τ̃ νομοθεσίαν εἶ) συμβέβηκεν ὡς ἂν θεῖ. διὸ Ꞓ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, κ̀ συγγραφεῖς τ̃ ἱσοριῶν, ἐκ ἐμπεδίας φησὶν ἐκτα῀ος ὁ ἀβδηρίτης, ὐδὲ τ̃ κατ' αὐτὸν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, Ꞓ μὴ δέον αὐτὸν βεβήλοις σόμασι διασαφεῖσθαι. εἰ οὖ σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τ̃ τ̃ ἰυδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποσείλῃ τ̃ πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τ̃ νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τ̃ βιβλίων σαφὲς κ̀ σύμφωνον εὖ μαθόντες, κ̀ τὸ κ̃ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τ̃ πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης οὖ τ̀ εἰσόδυς γλυομένης, ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσεν ἑλεαζάρῳ τ̃ ἀρχιερεῖ τ̃ ἰυδαίων γραφὴν περὶ τύτων, ἅμα κ̀ τῶ ἄφεσιν τ̃ δυλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰυδαίων δηλυῦσαν αὐτ̃. καὶ πρὸς ὑγασκευὴν ὑ κρατήρων κ̀ φιαλῶν κ̀ σπονδείων, ἐσαμφὶ χρυσ῀ μὲν ὀλκῆς τάλαντα ν̀. λίθων ὑ πολυτελῶν ἀσυλλόγισόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς φύλακας τ̃ κιβωτ̃, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τῶ ἐπλογῶ τοῖς τεχνίταις αὐτ̃ ἃ περ αὐ ἐθελήσουσιν εἴδους ὑπερέπειν. διετάξατο ὑ κ̀ νομίσμασιν εἰς θυσίας κ̀ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τ̃ ἱερ̃ δαρικῶν. δυνήσομαι ὑ τὰ κατασκευάσματα, κ̀ τὸν τρόπον τῆς δημιυργίας αὐτ̃,

mo. Eum verò qui parère noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco nostro debẽt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum esset regi, nec tamẽ disertè cautum esset illis quoque, qui vel antè vel pòst capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem regis beneficentia: iussítque vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem & in mensarios regios. Quo facto, intra septem dies peractum est quicquid rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cẽtum viginti drachmas, quasi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transcribendis Iudæorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quòd à quoque factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quam artificum præstantia. Suggestionis sane exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandasti rex vt quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, scire te velim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cùm sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius quàm par est habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. necesse est autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc est causa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præscriptum res suas administrauerunt: quod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur rex, scribes Iudæorum pontifici, vt mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionẽ iussit rex suos, vt ad Eleazarum Iudæorum põtificem de hac re scriberent, simúlque per eosdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copiosam multitudinem: iussítque custodes arcarum in quibus gemmæ seruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro sacrificiis & reliquis templi vsibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia pontifice defuncto filius ei Simon successit, Iustus cognominatus, quòd & Deũ piè coleret, & ciues sũma prosequeretur beneuolẽtia. Quo mortuo, superstite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pontificatũ assũpsit, cui Ptolemæus hoc modo scripsit. Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vsus amplis stipendiis conductorũ, aliis etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata vt essent terrori indigenis. Ego verò postquam principatũ adeptus sum, cùm in cæteros benignitate sum vsus, tũ maximè in tuos ciues: quorũ supra c. millia in libertatẽ vindicaui, restitutis de meo preciis eorũ possessorib. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽsui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donatium, pro ea prouidentia qua me dignatus est rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguã vertere, & ita versam in Bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti, possint præstare bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum satellitum, & Aristæum, mihi charissimos: per quos etiam primitias donatiorum templi & victimarum misimus, talenta argenti centum. Rescribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac epistola accepta, Eleazarus rescripsit quàm potuit honorificẽtissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arsinoe communibúsque liberis, nostræ quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. aduocatáque concione eas legimus, testes pietatis qua colis Deum maximum. ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus amici tui charissimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia dignissimi. quare scito nos tibi gratificaturos etiã si quid præter ingenium nostrum facere oportebit. prouocati enim beneficiis in ciues nostros collatis non debemus segnes esse ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te sororéque tua & liberis & amicis hostias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu, vtque hæc legis versio tam felix tibi sit quàm cupis maximè.

μὴ τὸ προσηκθέσθαι τὸ ἀνήγραφον τῆ ὑπατολῆς τ' γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, τοιοῦτον λαβόντι τ' τιμὴν ἐξ ἀρχῆς ὁσιωτης. τελευτήσαντος οὖν τῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτῦ σίμων γίνε) δίκαιος ὁ καὶ δίκαιος ὀνομασθείς, ὅμ τε τὸ πρὸς θεὸν διατεθὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνοιαν. ἀποθανόντος ὃ τούτυ, καὶ νήπιον ἰὸν καταλιπόντος τ' κληθέντα οὖν, ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ ἐλεάζαρος, περὶ ὃ τὸν λόγον ποιήμεθα, τ' ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ὢν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατωκισμένων ἰουδαίων, ὃς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὅτ' ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοῖς μὲ εἰς τὰ στρατιωτικὰ καταξιν ὅπι μείζοσι μισθοφορίας, πισὶ δ ὑμομφύλους ὧν αὐτῷ, τὰ φρούρια καὶ τ' τούτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς ἀγνῶσι ὦσι φοβεροί. τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλισα δ τοῖς σοῖς πολίταις, οὓς ὑπὲρ δέκα μ μυριάδας αἰχμαλώτων διελυσάμην, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῆ ἐμῆ λύτρα καταβαλών. τοὺς δ ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινας δ τῶν περὶ ἐμὲ καὶ τ' ἐμῆς αὐλῆς πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δύνανται ὠφελεῖν, ταύτης ἠξίωσα. νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τ' ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κ' τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἐγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασι ἑλληνικοῖς ὑπ' τ' ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ὑπ' τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὅπλεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δύνανται τὸν νόμον ἐμπείρως ἔχειν τ' νόμων, καὶ δυνήσον) τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὅπιτελεσθέντων, μεγίσην δόξαν ἡμῖν ὑπάρξειν σθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι πρὸς τούτων δύο ἐκλεξομένους ἄνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀρίσταιον, ἐμοὶ πιμωτάτους. οἷς ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τ' ἄλλων ἀποστέλλω, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δ' ἡμῖν ὅπισ ἔλλων, πρὸς ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσῃς κεχαρισμένα. τ' οὖν ὑπὸ τῆ βασιλέως κομισθείσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀπηγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνδὺ μάλισα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σῶ τε καὶ τῆς βασίλισσης ἀρσινόης καὶ τ' τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δ' ὑπὸ σολῆς λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅπι τῇ προαιρέσει σε. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτὴν, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ὧν ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δ' αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ὑπουργίαν ὧν αὐ δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρέας καὶ ἀρίσταιος οἱ τιμιώτατοί σε τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σωφρόνως διαφέροντες, καὶ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον κἂν ᾖ τι ὀλίγῳ φύσιν, ὑπομιμνήσκοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς ὑπερβολὰς πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας κατατιθείσας. διὸ καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων θυσίαις καὶ τὸ πλῆθος ὅλῃ ἐποιήσατο ἡμέραν σοι τὰ κρείττονα νοεῖν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τὴν τε τῦ νόμου μετάγραφὴν, ὅπ συμφέρον πᾶσι σοὶ λαβὼν ὁ προαιρήσεται ὅπλί-

ἐπιλέξαμθυ ἢ κὴ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμθυ ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσαι ἢ τῆς σῆς εὐσεβείας κὴ δικαιοσύνης τὸ, μεταχαράξαντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποστεῖλαι μετ' ἀσφαλείας τὸν κομιζόντων. ἔρρωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναλογὸν ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οὓς τὸν νόμον ἐνόμιζον, ὑπὸ Ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλοῦν. λεῖπον δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ὑποσολῇ. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν κὴ κατασκευὴν ἐπέσειλεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀπιστήσειον ἡγησάμενος διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἦι φανερὸν βασιλέως ὅτι τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γλίχη. ἄφθονον γὰρ εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, κὴ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κὴ τὰ ἔργα ὑπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἴα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς οἷόντε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι. τῆς μὲν ἰσορείας ἴσως οὐκ ἀπαγγέλουσιν τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ ἦ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ὅσον συνήσειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων. πρῶτον ἢ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐπιθήσομαι. εἶχε μὲν οὖν διάνοιαν ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη ποιῆσαι τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀναπειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τὸ ὄγκιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι μαθὼν ἢ κὴ τὴν οὖσαν ἡλίκη τις ἦν, κὴ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γίνεσθαι, φήσας κὴ πενταπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τοῦ μεγέθει βέλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι ἢ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἀχρήστος ἔσται τῶν ὑπερβολῶν τοῦ μεγέθους χάριν. βέλεσθαι γὰρ οὐκ ἀναπεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας ὄφελος. κὴ ὅτε τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τῶν προτέρων τράπεζαν, ἀλλ' οὐ μόνον χρυσοῦ, τοῦ μεγέθει μὴ οὐκ ἔγνω τῶν προὐπαρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ ἢ ποικιλίᾳ κὴ τοῦ κάλλει τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσας. δεινὸς ἢ ὢν καταδεῖν προαγπάτων παντοδαπῶν φύσιν, κὴ λαβεῖν ὁπόσαι ἔργων καινῶν κὴ ὠφελίμων, ὅσα καὶ ἄγραφα τῶν εὑρεσιν αὐτὸς παρέχων ὀφέλει τῶν συνεῖσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, συμβάλλοντα ταῦτα κατασκευάζεσθαι. καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ ἀποβλέποντας ὁμοίως ὁπτελεῖν. ἐπὶ τοσοῦτον μὲν οὖν ποιήσασθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν κὴ ἡμίσους πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἢ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς κὴ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ τῶν ὅλων κατασκευὴν τῶν ἔργου ποιήμασι, τῶν μὲν οὖν σφαίραν παλαισίαν εἰργάσαντο. τὰ ἢ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χαινοφυῆ, τῇ τορείᾳ θαυμασῶς ἐκ τῶν ἑκάστων μερῶν μεμιμημένην. τετραγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τῶν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν, μίαν κὴ μὴ διάφορον τῶν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρεσθαι. τῆς ἢ σφαίρας, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν τράπεζαν ἐκκλεισμένον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ' ἔξωθεν προεχόμενον, ἐπὶ μᾶλλον τοῦ κάλλους τὴν ἐργασίας ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν κὴ θεωρείαν ἐρχόμενον. διὸ κὴ τὸ μὲν ὑποχῶν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συμβαίνειν γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τελέων ἐᾶσαν ὡς προειρήκαμεν πρὸς τῶν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς ἑκατέραις τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς πρόσλιθοι, πρίσμασις χρυσαῖς ὀφθαλμάτων κατειλημμένοι. τὰ δ' ἐκ πλαγίου τῆς σφαίρας καὶ ὑπ' ὄψιν αἰωρούμενα, ὡσὰν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τῶν ἀναγλυφὴν ἰοικότων πυκναῖς, αἳ πρὸς τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἵλιττον. ὑπὸ ἢ τῶν ὡσὰν ὀφθαλμῶν διατύπωσιν, σίφωνα προσήγαγον οἱ τεχνῖται,

Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donariorum tamen quæ rex Deo miſit ornatum & magnificentiam ſilentio præterire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura quó dque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia priorem fecere: quòd non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant teſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos cædem erant figurationes vt conuerſæ non aliæ, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hæ totæ eſſent conſpicuæ. quin & cymę illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. teſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ preciosæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitum menſæ voluebantur

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymatij ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuerſam menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliisque generibus quæ vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erãtque ſculpti ſingguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur.conſtabatque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgaram ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρπῶ φύσιν ἐντετορυθμθρον, ὡς ὑποχρέμασθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς αἰασιῶαν, καὶ ῥοιᾶς ὑποκλεισθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γλυφὸς τῆ περιφερομθνων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴ οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν ἐξεργασάμθνοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ πρὸς ὅλλω τὴ ἐφαπτίζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῆ ὡῶν ἀγλυθησις περιπίπτ, καὶ ἡ τῆ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τὴ ζαπέζης, ὡς ἑκατέρωθεν μέρος ἔχειν τὴ αὐτὴν τὴ ποικιλείας τὴ ἔργων. ἡ γλαφυρότης θείαν κατασκευασμθνον, ὡς μὴ τῆ κυμάτων θέσιν τὴν στεφάνης, μηδὲ τὴ τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἀναλλατομθνης γίνεσθαι ἀγάφοιαν. τὴν δὲ αὐτὴν ἄχει καὶ τῆ ποδῶν ὄψιν τὴ ὑπεστηκυίας ἀγαστάσεως ἀγαστάσεις. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιησαντες καθ' ὅλε τὸ τὴ τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόνως καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγγον τῆ ζαπέζῃ καὶ τὴν στεφάνην, ἀγὰ τὴν θείαν τὴ κατεργάσας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τις ἂν στόφ τὴν τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτὴν. ὅπερ ἦ τῆς ζαπέζης, μαίανδρον ἐξέγλυφαν, λίθους αὐτῷ καὶ μέσον ἀξιολόγους ὥσπερ ἀσίδας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον προσαυγάζοντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῆ τε ἄλλων γλυφὰ ὅσοι πρωτεύουσι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀγὰ τὴν πολυτέλειαν τὴ φύσεως ὑπάρχουσι. μὴν ὁ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς πεποίηκτο, ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερές, ἐφ' ᾧ κρύσαλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῆ χροιᾷ ἀλλήλων τὴ ἰδίας γενέσεως, ψυχαγωγίαν θαυμαστὴν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῆ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημθναι τὰς ἀνφύσεις, τῆ πετάλων ὑπὸ τὴν τραπέζαν ἀνακλωμθνων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῆς ἦν ὡς ἄνθρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημθνη χῆμα κρηπίδος ἀποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' ὃ τὸ πᾶν ἔλασμα τῆ ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῆ τορείᾳ τῆ ποδῶν ἕκαστον, ἱστὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἀνφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα ὡς λεπτότητα καὶ τὴν ἐπαίρων αὐτῷ ἔκτασιν κινούμθνα, φαντασίαν τὴ κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητῆ παρεῖχεν. ἀκαμψύργησαν δὲ ὥστε τεθλιμμένον οἱονεὶ τὸ χῆμα τὴ ὅλης κατασκευάσας ζαπέζης. τὴ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῆ μερῶν ὕφας σωνδεδεμθνης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ὁπωσοῦν θιγὸν τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῆ ζαπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ δὲ σὺν αὐτῷ ἄθλημα τοῦτο καὶ πολλὴν τὴ βασιλέως φιλοτιμίαν ἔδειξεν, τῆ τε πολυτελείᾳ τὴ ὕλης, καὶ τῆ ποικιλίᾳ τὴ καλλονῆς, καὶ τῆ μιμήσει τῆ κατὰ τὴν τορείαν τῆ τεχνητῆ συντελεσθη. πασῶν δὲ τῶν εἰς μὴ τοῦ μεγάθει τὴ περιφερομθνης τῆ θεᾶ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῆ μὲν τοιᾷδε τέχνῃ, καὶ τῆ καινουργίᾳ καὶ τῆ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ βελτίονα ἀπειργάσατο. τὰ δὲ κρατῆρα, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὸν δὲ εἶχον ἀπὸ τὴ βάσεως μέχρι τὴ διαζώσματος τὴ χειρὸς, λίθων τὴ ἀτείμων ποικίλας ἐνδεδυμθνων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργαστο, καὶ συνύφεσιν λίθων παντοίων τὴ ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥαβδώσεις ἀναγέγλυπτο. καθ' ἃς πλέγμα ῥομβωτὸ διπλοῦς ἐμφερὲς ἕως τὴ χείλους ἀπείληχυτο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀτίμων ἔδεσμα τεσσάρων δακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κένωμα. ἐπεστρέφετο δὲ τὰ χείλη τὴ κρατῆρος κεῖνον σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χρόαις εἰς κύκλον ἀπεσπασμθνοις. τούτοις μὴν ἦν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορέντας ἑκάτε-

ερον

ἐν ἀμφορίαις τῶν κατεσκεύασαν τὸ ξόπον. οἱ δ' ἀρ- A
γύρεοι τὸ ἐσόπτρων τὸ λαμπρότητα πολὺ διαφέρειν
μεγάλως, ὡς ἑαυτέρας δεῖξαι τὰς τῶν προσφερο-
μένων ὄψεις ἐφ' αὑτῶν. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βα-
σιλεὺς καὶ φιάλας λ'. ἐν ὅσαι χρυσοῦ μὲν ἀλλὰ μὴ λίθῳ
πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι καὶ κισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμ-
πέλων ἐκπρεπῶς ὁ φιλοτέχνως ἐντετορευμένων. ταῦτα δ'
ἐγίνετο μὲν καὶ δεῖξαι τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων θαυμα-
σίων ὄντων περὶ τὸ τέχνιον, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆ τοῦ B
βασιλέως ἀκριβείας καὶ φιλοτιμίας δεόντως ἐπιτρέ-
χετο. ἐκ γὰρ τῆς χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς
δημοσίοις προσήμασιν ἀπρεπῶς αὐτοὺς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. ἄμπον
δὲ ἐν τούτῳ τὴν τῶν τεχνιτῶν ἐπιμέλειαν οἱ περὶ τὸ βασι-
λέα καὶ τὴν τούτου ἀκριβείαν ἀποβλέποντες, φιλοπονώτερον
τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς
Ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς C
ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτά, καὶ πέμψας τοῖς κομίσασιν,
καὶ δῶρα δοὺς τοῦ βασιλέως κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν
βασιλέα. ὡδαγωμένων δὲ εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν,
ἀκούσας πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομή-
κοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐλπιδυθότας, δύθις μεταπέμ-
πεται τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν ἀρίστασιν τοῦ πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικό-
μενοι, τάς τε θήκολας ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ ὡδὰ τῶν ἀρ-
χιερέως ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φέρειν ὑπὸ λόγων ἐπέστελε, D
ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀπόδοσιν δὲ ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τῶν ἱε-
ροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅτι τὴν ἑρμηνείαν τοῦ
νόμων, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐξ χρόνου ἕνεκα παρεῖναι συνέβαι-
νεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, ὡδὰ δόξον τοῦτο ποιῶν καὶ
ὡδὰ τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τούτων αἰτιῶν ἀχθέντες,
δεῖξαι πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆεσαν, οἱ δὲ πρεσβύ-
οντες, δεῖξαι μείους. τότε τοίνυν ἀπαλύσας ἐκείνους, τοὺς
πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσέμενεν. ὡς δὲ προῆλθον
μὴ τὸν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τοῦ βασιλέως κομίσαι ὁ E
ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τὴν διφθερῶν, ἃς ἐγεγραμ-
μένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτη-
σεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τὸ σκέ
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὸν
ἰχνότητος τοὺς ὑμένας, καὶ τὸ συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον,
ἅτε γὰρ ἥρμοσο, καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάειν
εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τοῦ πέμψαντι, F
προῆ πάντων τοῦ θεοῦ, ἃ τοῖς νόμοις εἶχε συμβέβηκεν.
ἐπιβοησάντων δὲ ὑφ' ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμ-
παρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τοῦ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέντα, φύσει τὸ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δὲ τὰ
βιβλία δοθῆναι τοῖς ὅτι τὸ τάξεως, τότε τοῖς αἴρεσις ἀπο-
κάσεσι. δῆλον εἶπεν εἶναι τοῦτον τοῖς τρόπον ἐν αὐτοῖς με-
τεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους G
προσεπτεῖν. τὸ μὲν οὖν ἡμέραν καθ' ἑκάστην ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ὅπερ εἰπεῖν ποιήσῃ, καὶ πᾶν ἔσος ὅπισθεν εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δὲ ἡ αὐ-
τὴ ἐν τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἑκὼν αἰνί-
γματον ναυμαχῶν ἐνίκησε. στεφανωθεῖσαν τε αὐτοῦ αὐ-
τοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθεῖναι πᾶς καλλίας πρὸς τὴν ἄκρας. ὁ δὲ ὅτι τὸ τῆς ξε-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος ἦν πάνυ, δικαίως καλέσας, ὃς εἶχε πλεῖον ἐν τούτοις προνοίαν ἐκέλευσεν
ἐπιμελῶς ἐκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν διαγωγήν. διετέτακτο δὲ τούναντίον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

& ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet argenteę verò quæuis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes suspectatium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donatia ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu confestim legatos Andream & Aristæum accitum ab eíque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisciteando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum, septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerãt, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit. vt verò ex involucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores corúmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: rursúsque libros accipere quorũ hoc erat officium, tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontarus, deinde illos quoq; compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitque vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulchertima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipſorũ omnia pararentur vt tractati more conſueto ſuauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ eſt Dorotheo hac cura commiſſa, quòd hic callebat morem quo ſolerent viuere. quamobrem omnia per ſe adminiſtrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus ſtrauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram ſuam diſcumbere, reliquam verò poſt ipſum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. poſtquam autem diſcubitum eſt, iuſſit Dorotheum illis miniſtrare, ſicut ſolet hoſpitibus ad ſe à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & ſacrificulis, aliisque id genus, quorum eſt à ſuis precatiunculis auſpicari conuiuium, locus hic non fuit: ſed vnum ex conuiuarum numero ſacerdotem Eliſæum nomine precatione mensã conſecrare ipſe rex iuſſit: qui ſtãs in medio precatus eſt omnia fauſta regi ſimul atque ſubditis: applauſúmque & acclamatum eſt ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appoſitis. cúmque rex ſiluiſſet quantum ſatis viſum eſt, cœpit philoſophari, proponens ſingulis quæſtionem aliquam de natura ſubtili diſquiſitione dignã. illis verò diſerté ad quidlibet reſpondentibus, delectatus eorum cõſuetudine per duodecim dies inſtaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoſcere quæſtiones agitatas in eo conuiuio, legat Ariſtæi libũ quem hoc argumento cõſcripſit. Quos ſermones cùm nõ ſolùm rex admiratus eſſet, ſed Menedemus etiam philoſophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, cóque facilius tueri hanc ſententiam, finis eſt huic quæſtioni impoſitus. Rex verò iam tum ſe vberem ex eorum aduentu fructum percepiſſe falſus eſt, per quos didiciſſet quomodo regnũ adminiſtrare oporteat: iuſſitque datis priùs in ſingulos ternis talentis, deduci eos in diuerſorium. Quarto deinde die Demetrius aſſumptis eis tranſiuit aggerem illum ſeptem ſtadiorum, & pontem qui inſulam continenti adiungit: & progreſſus ad ſeptentrionale littus aſſignauit eis ibi domum remotam à ſtrepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogauitque vt quando quidem ad opus iam ita inſtructi ſint, vt nihil deſiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratiſſimè interpretabantur, vſque horam nonam aſſidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingreſſi ſalutato rege in eundem locum ad inſtitutum negocium ſe referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Verſione autem legis intra ſeptuaginta duos dies abſoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi verſa fuerat, præſentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & ſeniorum interpretationẽ approbauit,

κ᾽ γὸ πόλιν ἐκάλεσω, ὅσας ὁ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται περὶ τ᾽ διαίταν, ὧν τούτων ὑπεμελόμενος. ἡ κ᾽ τὸ τ᾽ ἀφικνεμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ᾽ αὐτοῖς ἐδιδασκάλιζετο, ἵνα τῷ σωνήθει τρόπῳ τ᾽ διαίτης ἥδιον ἔχοιεν διαχειμένοι μᾶλλον ἢ δὲν γ᾽), κ᾽ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον διαχειρίσωσιν. ὁ δὴ κ᾽ περὶ τούτοις ἐγένετο, διωρθώθη διὰ τ᾽ περὶ τ᾽ βίον ἀκρίβειαν, ὅτι τοῦτοις καθεζῶτας. συνέτρωσε γ᾽ πάντα δι᾽ αὐτῶ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς. κ᾽ διμερῆ τ᾽ κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως προσάξαντος τ᾽ βασιλέως. τοῖς μ᾽ ἐν ἡμίσοις συνέλαβεν ἀνὰ χεῖρα καθαλιθλῖσαι. τοῖς γ᾽ λοιποῖς, μὴ τ᾽ αὐτὴ κλισίαν, ἀλλ᾽ ὑπολιπὼν τ᾽ εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ᾽ ἔτω κατεκλίθησαν, συνέλαβεν τ᾽ διωρθέωσιν οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ὑπὸ τ᾽ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κ᾽ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοῖς ἱερεῖς κήρυκας κ᾽ θύτας κ᾽ τοῖς ἄλλοις οἳ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραγήσαι θ᾽. τ᾽ γ᾽ ἐπιφημισμένων ἕνα ἐλιασάμενον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ γ᾽ σας εἰς μέσον, ἠύχετο τ᾽ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ᾽ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ᾽ αὐτόν. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς κ᾽ βοῆς ἤρθη. κ᾽ παυσάμενοι, πρὸς διωχίαν κ᾽ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν γ᾽ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶ), φιλοσοφεῖν ἤρξατο, ἕκαστον αὐτῶν, λόγις ἐπηρωτᾶ φυσικὰς, πρὸς τὴν τῶν ζητημένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ᾽ ἐκείνων παντὸς ἐπινοουμένου λέγειν αὐτοῖς προβληθείη διασαφουμένων, ἡδόμενος, ἔσεσθαι ἐφ᾽ ἡμέρας ιβ᾽ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῶν ἑκάστῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εἶ) μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀρίστῳ βιβλίον ὃ συνέγραφε διὰ ταῦτα. θαυμάζοντος δ᾽ αὐτοῖς, ἀ μόνον τ᾽ βασιλέως, ἀλλὰ κ᾽ μεμεδήμου τὴν φιλοσόφω προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, καὶ διὰ τοῦτ᾽ εἰκὸς καὶ τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος εὑρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων ὑπιζητοῦντες. ἐγένοντο δ᾽ αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἤδη παρόντων αὐτῶν, ὠφελῆσθαι γὰρ αὐτῷ μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύειτε αὐτοῖς, ἀλλὰ ξία δωρεὰν τάλαντα, κ᾽ τοὺς ἀποκατασήσοντας ὑπὲρ τ᾽ κατάλυσιν. διελθουσῶν γ᾽ ἑβδομήκοντα ἡμερῶν, ἐπελαβὼν αὐτοὺς ὁ δημήτριος, κ᾽ διελθὼν τὸ ἐπὶ τ᾽ θάλασσαν χῶμα τ᾽ θαλάσσης πρὸς τ᾽ νῆσον, κ᾽ διαβὰς πρὸς τ᾽ γέφυραν, προσελθὼν ὑπὲρ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποήσατο ἐν τῷ οἰκῷ τ᾽ νέον κατεσκευασμένῳ οἰκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἡρμένων καλῶς ἔχοντα. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλεσεν, ὧν αὐ δεήσειν εἰς τ᾽ ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὑπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ᾽ ὡς ἕνι μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ᾽ ὑπὲρ τ᾽ τοῦ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δίαιταν χορηγουμένων, κ᾽ προσέτι τοῦ διωρθέωσι πολλὰ κ᾽ τῶν παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὸ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωὶ γ᾽ πρὸς τ᾽ αὐλὴν συνομόσαι, κ᾽ τ᾽ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὑπὲρ τ᾽ αὐτὸν ἀπίεσαν τόπον. κ᾽ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κ᾽ καθαίροντες αὐτοὺς, ὅπως ὑπὲρ τ᾽ τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγραφέντος γ᾽ τοῦ νόμου τοῦ κ᾽ τ᾽ ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ᾽ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ᾽ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους.

τὸ γ᾽

τὸ ᾗ πλῆθος ἀπεδέξατο μᾶλ ᾗ τοὺς δεξαμένους A
φρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπῄνεσαν ᾗ ἐπὶ τὸν δημήτριον
τῆς διανοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γε-
γενημένου. παρεκάλεσάν τε δοῦναι ᾗ τοῖς ἡγουμένοις
αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱε-
ρεὺς ᾗ τῶν ἑρμωνέων οἱ φρεσβύτεροι, ᾗ τὸ πολιτεύμα-
τος οἱ φροεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμωνείας
ἀπήρτισαι ᾗ δεδιήνεκται ταῦτ' ὡς ἔχει ᾗ μὴ μετακι-
νεῖν αὐτά. ἁπάντων ᾗ αὐτῷ ἐπαινεσάντων τὴν γνώ- B
μην, ἐκέλευσαν εἴτις ἢ φρονιώτερόν τι προσεξηυρημένον
ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν διασκοπεῖν τε καὶ
ποιεῖν φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο φρά-
ζοντες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ δεδι-
αιμένῃ. ἐχάρη μᾶλ οὖν ὁ βασιλεὺς ᾗ ὅτι ταύτῃ τ' αὐτοῦ
προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἤδη
ᾗ μάλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν
διάνοιαν ᾗ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ C
πρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς ὕ-
στερος θαυμαστὴς ὕσης τῆς νομοθεσίας, ἐδεὶς ὅτε τῶν
ἱστορικῶν αὐτῆς, ὅτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ ᾗ δημή-
τριος μηδένα τολμῆσαι τῶν νόμων τούτων ἀναγρα-
φῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶ ᾗ σεμνὴν ἔ-
φασκε, ᾗ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαν-
τες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς
ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐταράχθη τ' διάνοιαν, πλείοσιν
ἢ ἑξήκοντα ἡμέραις, ᾗ ἔδοξε τὰς αἰτίσεις ἐξιλάσκετο D
τὸν θεὸν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἀπροφασιστίαν
ὑπονοῶν. ὁ μὲν ἀλλὰ ℭ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τὰ αὐτῷ
συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, ᾗ τὰ ἀφέρειν
δεῖ κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαιτο. καὶ ὑποχόμενος
κατέχη τὴν διάνοιαν. ἐδήλου ᾗ ἡ θεοδέκτου τὰ
τῶν τραγῳδιῶν ποιητὰ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βεληθεὶς ἔν
τινι δράματι τ' ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυ-
θικῶν, τὰς ὄψεις γλαυκωθείς ᾗ σωτεισθὲν τὴν αἰ- E
τίαν ἀπαλλαγεῖη τῆς πάθους, ἐξομνύμενος τὸν
θεόν. ἔδαλαβὼν ᾗ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἔδα τ' δημη-
τρίου καθὼς προείρη), προσκωπήσας αὐτοῖς ἐκέλευσε
πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τὴν διαμέλειαν, ἵνα
διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τούς τε ἑρμωνεύσαντας πα-
ρεκάλεσε συνεχῶς προσ αὐτὸν ἐν τ' ἰουδαίας ἔδα-
γίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ᾗ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ,
ᾗ πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν δώρεων ὠφελείας λυσιτελήσειν. F
νεῦ μᾶλ γὰρ εἶ δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἐλεγχῦ, ἐ-
κανοίσιος ᾗ προσ αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων,
ὧν ἥτε αὐτῷ ἔσι σοφία δικαίᾳ τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου
μεγαλοφροσύνη ἔδαχεῖν ἱκανή. τότε μὲ ἂν ἐξέπεμ-
ψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ἕξεις, ᾗ χρυσοῦ
τάλαντα δύο. ᾗ κυλίκιον τάλαντον, ᾗ τὴν τῶν συμπο-
σίου στρωμνήν. καὶ ταῦτα μᾶλ ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρή-
σατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε, G
κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, ℭ τὴν ἀκόλουθον αὐτῷ
διασκευὴν, ᾗ κυλίκιον τάλαντον λ'. πρὸς τού-

& Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cæpitque de ea re conferre cum Demetrio, rogans qui factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimam, & punitos eſſe quoſdã à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quæ morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hæc ideo pati, quod fuiſſet circa res diuinas curioſior, eaſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cùm in quadam tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnouiſſet, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauítque interpres vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulíſque vniuſ talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

τοῖς ᾗ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον διαφερῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἑξοὺς ἑκατόν. ἔπι γε μὲν φιάλας καὶ
θυβλία, καὶ σπονδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τ' ὑπισολῶν,
ὅπως εἴ τῶν ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπάρξῃ, πρὸ πολλοῦ ποιούμενος τ' μὴ τῶν
ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σωτηρίαν, καὶ τὸν πλεῖστον εἰς τοὺς ζητοῦντας ἥδιον ἔχων καταπεύδεσθαι. καὶ τὰ μὲ εἰς
δόξαν ℭ τιμὴν τῶν ἰουδαίων τοιαῦτα πολλὰ πολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου σωτέβη γενέσθαι.

CAP. III.

Honor à regibus Aſiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à ſe conditis ius ciuium ei conceſſerint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλῆς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πόλεις ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Aſiæ regibus honorati ſunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis à ſe per Aſiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipſa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluítque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis códitione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento eſt quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnaſiarchis penditur: quem morem cùm Antiochenſis populus proximo bello abrogare vellet, non permiſit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Veſpaſiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenſes rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifeſto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, ſed præcipuè ipſorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertuliſſent, & infenſi eſſent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipſorum diminutum voluerunt: ídque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere paſſi ſunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præſentis offenſionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam ſatis ſuppliciorum exoluiſſe: eos verò qui nihil peccaſſent, non eſſe æquum ſpoliari ſuis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam ſimiliter affectum erga Iudæos fuiſſe proditur. Ionibus enim contra hos ſeditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quē Græci Deum cognominant, ſoli eſſent participes: & poſtulantibus vt ſiquidem eiuſdem generis haberi velint Iudæi, eoſdem quoque deos colerét: cùm res ad iudicum cognitionem deueniſſet, viceruntcauſam Iudæi: obtinueruntq; vt ſibi liceret ſuis moribus viuere; patrocinio Nicolai Damaſceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil ſibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ ſi quis volet exactius cognoſcere, legat hiſtoriarum Nicolai libros tertium & quartum ſupra centeſimum vigeſimum. Sed Agrippæ ſententiam mirari non debemus: neque enim tum gens noſtra cum Romanis bellum geſſerat. Veſpaſiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui poſt tanta belli certamina nihil immoderatè in nos ſtatuerunt. Nunc vnde digreſſus ſum reuertar. Antiocho Magno in Aſia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœleſyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúſque filio qui Epiphanes cognominatus eſt, ſiue vinceret, ſiue vinceretur, malè mulctarentur,

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς τοῦδε τοῦ βασιλέως τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικιθεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. τεκμήριον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὡρισμένον τι, τοῦδε τοῦ γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴν ἀργύριον. ὁ τε δῆμος τῶν ἀντιοχέων ἐν τῷ νεῷ πολέμῳ λύσαι προαιρουμένου, μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπέτρεψε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τις ἂν καταμάθοι τὴν ῥωμαίων ὑπεῖκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον δὲ τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἑξάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τοῦ πρὸς ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μεγίστων ἀποκλίσεως ἐκράτησαν. ὥς τε μηδὲν μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτους χάριτος, μήθ' ὑπὸ τοῦ πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς αὐταρκουμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας ἀπὸ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δ' οὐδὲν ἐξαμαρτόντας, οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὅμοιον δέ τι τούτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τοὺς ἰουδαίων οἰδαμῶν. τοῦδε γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτούς, καὶ δεομένων τοῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰώνος, ὁ θεὸς τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δὲ εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συσάσης, ἐνίκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, σωτηρήσαντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφαίνατο, μηδὲν αὐτοῦ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴτις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τοῦ νικολάου ἱστοριῶν τὸ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν τρίτον καὶ τετάρτον. περὶ μὲν οὖν τῶν ὑπ' ἀγρίππου κριθέντων, οὐκ ἔστιν ὅστις θαυμάζειν. ὁ γὰρ πολεμῶν τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. οὐεσπασιανοῦ δ' αὖτις καὶ τίτου τοῦ μεγαλοφροσύνου εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ πλείστους ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ῥοῦν ὅπη ταῦτ' ἐξέβλυ. τοὺς γὰρ ἰουδαίους ἐπ' αὐτόκρου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ ταλαιπωρῆσαι τῆς αὐτοῦ κακομοίρας, καὶ τοὺς τοῦ κοίλου συρίαν νεμομένους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν δ' πάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ πάσχοντος, ταῦτα πάσχειν, ὡς ἂ-

ὡς ἐδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος μεταξὺ τ δύο στρατιᾶς τῆς αντιόχου, καὶ τῆς ὅτι θάτερον αὐτῶ τροπῆς τῶ πραγμάτων κείμενου. νικήσας μὲν ὖν τὸν πολεμαῖον ὁ αντίοχος, τὴν ἰουδαίαν προσάγεται. τελευτήσαντος ὖ τῶ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτῶ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὅτι τοὺς ἐν τῆ κοίλη συρία. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον ὑπ' αὐτῶ προσέθετο. μετ' ὀλίγον ὖ τὸν σκόπαν αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶ ἰορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτῶ τ στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ' αντίοχος χειρωσαμένης τὰς ἐν τῆ κοίλη συρία πόλεις, ἃς ὁ σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν σαμάρειαν, ἐκυρίευσαν αὐτῶ προσέθεντο ἰουδαῖοι. καὶ τῆ πόλει διέκειντο, πάσῃ αὐτὸ τῆ στρατιᾶ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῆ ἄκρα τῶ ἱεροσολύμων φρουρεῖς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶ ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν ἀπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῶ καὶ τοῖς φίλοις, μάρτυρῶν τε τοῖς ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν διάθοι πρὸς αὐτῶ, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω παραχεῖν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. παραθήσομαι ὖ τὰς ἐπιστολὰς τοῖς στρατηγοῖς πρὸς αὐτῶ γραφείσας, προελθὼν ὡς μάρτυρεῖ τοῦτοις ἡμῶ τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν γὰ τῆ ις τῶ ἱστοριῶν αὐτῶ, φησὶν οὕτως. ὁ ὖ τῶ πολεμαίου στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶ ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῆ αὐτῆ βίβλῳ ὡς τῶ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αντίοχου, τὴν μὲν βαταναίαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέλαβεν αντίοχος. μετ' ὀλίγον ὖ προσεχώρησαν αὐτῶ καὶ τῶ ἰουδαίων οἱ πρὸς τὸ ἱερὸν προστατοῦντα ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ ἃ καὶ πλεῖον ἔχειν λέγοντες, καὶ μάλιστα δεῖν τὴν πρὸς τὸ ἱερὸν ὑπεροχὴν φανῆναι, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθησόμεθα τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅπῃ τὴν διήγησιν, παραθέμενοι πρῶτον τὰς ὑπατολὰς τῶ βασιλέως αντίοχου. βασιλεὺς αντίοχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶ ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν ἰδίᾳ τ χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν διδειξάμενοι τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ παραγενόμενοι δ' εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ὑπεδεξάμεθα, καὶ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον ὖ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, συνεξελόντων ὖ καὶ τοὺς ἐν τῆ ἄκρα φρουροὺς τῶ ἀγυπτίων. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶ διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐκείναμεν δεῖν τὴν δυσέβειαν παραθέσθαι τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κτηνῶν τε θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβανωτοῦ, ἀργυρίου πρὸς, μυριάδων β', καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς καὶ τὸν ὑπηκόειον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοί. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βέλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ πρὸς τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, πύλας τε στοὰς καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ ὑ τῶ ξύλων ὕλη, κομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τ ἰουδαίας, καὶ ἐν τῶ ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τῶ λιβάνου, μηδενὸς προσοφλήσει τέλους. ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν ὑπηρετήσῃται γένηται τὰ τῶ ἱεροῦ ὑπηρεσιῶν δέοι.

A non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes, & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subijciam, citato prius Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanéam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque: volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta A leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. C Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmatum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei in nos prębuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductãtem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degẽtibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis pro præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen pię colunt, tum quia fides eorum & F promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vinetis idoneos: immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum G accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè a nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐκ τῦ ἔθνους κ᾽ τοῖς πατρώοις νόμοις. ἀπολυέσθω δ᾽ ἡ γερουσία Ϛ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τῦ ἱεροῦ κ᾽ ἱεροψάλται, ὧν ἀφ᾽ τῆς κεφαλῆς τελέσει, κ᾽ τῦ στεφανίτου φόρου, Ϛ τῦ περὶ τὴν ἄλλων. ἵνα δ᾽ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νεῶ κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμένοις, ἕως ἀφ᾽βερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἶ) μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομέν δ᾽ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τῦ τρίτου μέρους τὴν φόρων, ὧς τε αὐτὴν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους κ᾽ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν γενηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, κ᾽ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ταῦτα περιέχε. σεμνύνων δ᾽ Ϛ τὸ ἱερὸν, περὶ γράμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, περιέχων τάδε. μηδενὶ ἐξὸν εἶ) ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι τ᾽ ἱεροῦ, πρὶν ἀπηρδισμένοις τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἀγνισθεῖσιν ἔξεστιν ἐθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδ᾽ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων κ᾽ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων κ᾽ λαγῶων, Ϛ καθόλου πάντων τῶν ἀπηρδισμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δωρεὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ ξέφειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δ᾽ τοῖς θεσμονικοῖς θύμασιν ἀφ᾽ ὧν κ᾽ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, δίπηχες σφάγια χῆναι. ὁ δ᾽ τούτων τι πραξας, δοπιννύετω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλίας. ἔγραψε δ᾽ μάρτυρῶν ἡμῖν δύσβεια τε κ᾽ πίσιν λυΐκα νεωτερίζοντα τὰ κ᾽ τὴν φρυγίαν, Ϛ λυδίαν ἐπύθετο. καθ᾽ ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις καλῶν ζεῦξιν τὸν αὐτῷ στρατηγὸν Ϛ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει ὅτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσαι δ᾽ ἂν ἔχοι. ὑγιαίνω δ᾽ κ᾽ αὐτός. πυθανόμενος τοὺς ἐν λυδίᾳ κ᾽ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης δηλοφοῆς ἠξιωσάμην τοῦτό μοι δεῖσθαι. κ᾽ βεβουλευμένῳ μοι μ᾽ τῶν φίλων τι δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φεύγεια κ᾽ εἰς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας κ᾽ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους διχιλίους συ᾽ δηλονότι μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ δῦνοις αὐτοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φύλακας, διότε τὸν θεὸν αὐτῶν δυσέβειαν, κ᾽ μάρτυρουμένους δ᾽ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα κ᾽ προθυμίαν εἰς ἃ ἂν καλοῦσιν. βούλομαι τοίνυν καθάπερ ἐγὼ δὸς ὄντος τοῦ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χῆναι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ᾽ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἱκανόν, κ᾽ χώραν εἰς γεωργίαν κ᾽ φυτείαν ἀμπέλων. Ϛ ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αἰνέσεις ἐπ᾽ ἔτη δέκα. μεχρὶ δὲ ὧν σπείρειν ἔχεις αὐ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων ἀναγκαίας. δίδοσθαι δ᾽ κ᾽ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ᾽ ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερες παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. προήρησαι δ᾽ ποιῆ καὶ τὸ ἔθνους κ᾽ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς αὐτόχου φιλίας τὸ μεγάλου προὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν διαλεχθέντος εἰρήσθω.

μ᾽ δ᾽

μὴ ἡ ταῦτα φιλία καὶ συνθὰς πρὸς τὸν πολεμαῖον ἀπίοχος ἐποιήσατο. καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα κλεοπάτραν πρὸς γάμον, καὶ διαχωρήσας αὐτῷ τὸ κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας ἕως ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φόρους ὀνόματι. καὶ διαρριφέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρους, τὰς ἰδίας ἔχασκον τῶν ὀφειλόντων ὠνούμενοι πατρίδας φορολογίαν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταχθὲν κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς δὲ πεφάσσοντες πολλὰς τῶν ἰουδαίων ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο ἡ ταῦτα δὴ ἀρχιερέως ὀνίου τελευτήσαντος γὰρ ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστρέψασθαι τὸν βίον, ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τῆς δικαίας κληθείς. σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου καθὼς πρόσθεν. οὗτος ὁ ὀνίας, βραχεῖ ἦν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, τὸ δι' τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα πρεσβυτὴν, ἠπείλει τὸν ὀνίαν, ἐὰν μὴ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους. καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, ἐὰν μὴ ἀπολαβὼν, καὶ πέμψειν τοῖς ἐποικήσουσι στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐφυσιώσησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra illi, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vna cum Phœnice, Iudæaque & Samaria: diuisisque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

B

C

D

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quod tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfrica fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam. IV.

Κεφάλαιον δ'.

Cap. IV.

Ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς αὐτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου, θεοσεβοῦς φιλίαν θεὶς πτολεμαίῳ.

Ioſephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

E

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ὅτι σεμνότητι ἦ καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ ἦς τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὴν μητρὸς τὴν τοῦ φρασθῆναι παρουσίαν, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιλόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ φρονιμώτερον τὴν ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ φέρεσθαι διὰ τὴν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν τιμὴν ἀπολαβεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδὼν ὑπομεῖναι, καὶ πᾶν ὁπουοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, σωιβύλλουσιν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, ἀπολύσαι αὐτοῦ ἡ πάντων αὐτοῦ ἀποχωρῆσαι τὴν χρημάτων ἢ μέρους. ἦν δ' ὀνίᾳ μήτε ἄρχειν θέλειν ὑποκειμένῳ, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δ' εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ φρασθεῖεν αὐτῷ πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὁ θεὸς τῷ ἔθνος, ἐπηρώτησε. φήσαντος δ' ὑπερέσεσθαι, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταραττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὸν ὀνίᾳ τῷ θείᾳ πρὸς αὐτῷ ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τὴν ὑπὸ τῶν σωθρωποτέρας ἐλπίδος ἀγόντων αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. φρασθῆναι γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

Ioſephus autem quidam ætate iuuenis, ſed honeſtate, prudentia, iuſtitia inter Hieroſolymitas celebris, Tobia patre natus è ſorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouiſſet de aduentu legati, ſcilicet enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus eſt in Oniam, qui non curaret ſecuritatem publicam, ſed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. adminiſtrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd ſi tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam ſuſtineat & patriam & ciues in diſcrimen adduci, iter ipſum ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum ſe morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter ſe depoſiturum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Ioſephus num ipſi permitteret legationem publicam ſuſcipere. Quo annuente aſcendit in templum, & aduocata concione, hortatus eſt eos ne terreantur Oniæ ſui auunculi negligentia, ſed miſſa mœſtitia meliorem ſecuritatis ſpem concipiant. Seipſum enim iturum legatum ad regem, & cauſam eorum bona fide acturum, perſuaſurúmque ei quod iraſcatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipſe A
verò egreſſus ex templo legatum regium excepit hoſpitio, & donatum pretioſis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmiſit ad regem, dicens ſe quoque mox ſecuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accenſus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque ſuam obtulerat: effecturum enim ſe vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus eſt liberalibus honeſtiſſimi iuuenis moribus. Cæterùm B
reuerſus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Ioſephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis ſegnitiem ſuſceperit. Tantis denique iuuenem aſſiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga abſentem adhuc affecti eſſent optimè. at Ioſephus miſſis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo C
ſumerent, ſatis iam inſtructus ad profectionem iumentis, veſtibus & poculis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipſo tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ ſingulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Ioſephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & D
inopiam. qui cùm apud Alexandriam audiſſet, Memphi Ptolemæum eſſe, profectus eſt illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hieroſolymis hoſpitio Ioſephi vſus fuerat) conſpicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc eſſe illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hieroſolymis reuerſus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum ſalutauit, & currum iuſſit E
conſcendere. quo facto Oniam accuſare cœpit. At Ioſephus: Danda eſt, inquit, ſenectuti venia. Scis enim quòd ſenes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio noſtro non deerimus, vt nihil de nobis meritò poſſis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuerſari in regia, & quotidie ſuæ menſæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, F
indignè ferebant. Cúmque dies auctionis veniſſet, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles ſuæ quiſque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœleſyriæ Phœnicéſque & Iudææ ac Samariæ, accedens Ioſephus culpabat illos licitatores, tanquam de compoſito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum G
confiſcationibus, quę priùs publicanis ſolebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσας, εὐχαρίστει τῷ ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν ἄνδρα τοῦ στρατηγοῦ πεφροντικότα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ δὴ πολλαὶς ἑστιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, ἀφίπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φέροντας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγηγόνει προθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τοῦ ἄνδρα τὸν βασιλέα, τῷ φρονήματι προεξεφαίνετο, καὶ παρορμήσαντος εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ πολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχημένου. τὸ γὰρ ἐλαθέλειον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν φρονῶν ἐλθὼν εἰς τοῦ ἄγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τοῦ τῷ τοῦ ὀνίου ἀγνωμοσύνῃ, καὶ ὡς ἐπὶ τῆς τοῦ ἰωσήπου χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραγινόμενος τῷ ἀμφὶ τημάτων τὸ πλῆθος. εἶχε γὰρ αὐτῷ πρὸς ἀτίαν. ἀμέλει τοσαύτη ὡς ἐπὶ τῷ ἐγκωμίῳ τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χρώμενος φρονήσει, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, προσδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν ἰώσηπον ἔτι παρόντα. ὁ δὲ ἰώσηπος ἀφαπέμψας πρὸς τὰς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τοῦ ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐαυτὸν τε καὶ σκηνώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦτ' ὡς ἐπὶ δισμυρίας δραχμὰς ἀναδησάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν τὰ συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅτι τοῦ τελῶν ὠνοῦντο. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπίτρεπεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔτοι καὶ τοῦ ὁδὸν τὸν ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενία καὶ λιτότητι. ὡς δὲ εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὰ βασιλέα πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντιάζομενος ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετὰ ἀθηναίωνος τοῦ φίλου, εὐθὺς δὲ οὗ ὁ φρονῶν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν ἰώσηπον ξενιοδοκεῖς, θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηναίων, ἀδοξεῖς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι, καὶ ὃ τὸν ἀναγνόμενος ὀξὺς ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ πτολεμαῖος, φρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβαίνειν ὅτι τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καὶ καθεζόντος τοῦ τὸν ὀνία ἐπεστρέμμων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγνώσεσθαι φησιν αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. εἰ γὰρ λαθεῖν σε πάντας, ὅτι καὶ τοὺς φρονοῦντας καὶ τὰ νήπια τοῦ αὐτοῦ διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. πρὸς δὲ ἡμᾶς ἔσαι σοι τὰ νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν ἀπαιτεσθαι. ἡσθεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ διαπειλίᾳ τὸ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπιστευμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἔντι τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλέσας συνδιαπαντᾶν, καὶ καθημέραν ὅτι τὰ ἑστιάσεως τὰ ἰδίας ἔχων. γνωμένης δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ ἰώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον. ἐνιαυτὸς δὲ τὰ ἡμέρας καθ' ὃν ἔμελλε τὰ τέλη πωλεῖσθαι τὰ πόλεων, ἠγόραζον οἱ ἴδιοις ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκταχιλίοις δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τοῦ τὰ κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τοῦ τὰ φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνημένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τοῦ τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖτο. καὶ τοῦ ἀμφοτέρων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροστέθειτο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτο τιὼ περόσοδον αὐτῷ καταχυρωῦ τ̃ A
ὠνιὼ τῷ τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, ἐρωτήσου ὁ κ̀ τῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοκῶν, σφόδρα ὡς εἰκὸς ἀπεκρίνατο, δόξειν δ' εἶναι ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε κ̀ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν ὁ τούτους οἵ τινες εἰσὶν εἰπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, κ̀ τὴν γυναῖκα τιὼ σιὼ, ὑπὲρ ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῷ ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ B
τέλη. τῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῆ πόλεως εἰς τιὼ ἄγχιστον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκιμηθέντας. οἱ μὲν ἐπαινῆσον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' ἀρχιῶς. ὁ ὁ Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τῦ βασιλέως στρατιώτας χιλίους, ἐξῆσε δὲ πνὰ βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζεσθαι. κ̀ δανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τῷ τῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. χαιρόμενος ὁ ἐν ἀσκάλωνι, κ̀ τοὺς φόρους ἀπαιτῷ τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβάλοντο διδόναι, ἀλλὰ κ̀ παρεβύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῷ τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, κ̀ τὰς ὐσίας αὐτῷ εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τὸ φρονήματος, κ̀ τῷ παρεσκευασμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφῆσιν αὐτῷ πρᾶττειν ὅ τι βούλεται. τῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, C
τὸ παράδειγμα τ̀ ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῷ ἀσκαλωνιτῷ ἄνδρας ἀπηρημένους, ἀνοίγοντας τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον κ̀ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπεριεσμένων ὁ κ̀ συνθοπολιτῷ ὑβρίζειν αὐτὸν, κ̀ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, κ̀ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς ὐσίας αὐτῷ ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν ὁ πολλὰ χρήματα κ̀ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῷ τελῶν, εἰς τὸ δόξαν τιὼ ὑπαρχοῦσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ἄσι κατεχρήσατο, τ̀ ἀφορμὴν αὐτῷ κ̀ τιὼ ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας πηρεῖν, φρόνιμον ἡγούμενος, ὃ αὐτῷ ὢν αὐτὸς ἐπέκτητο. πολλὰ δὲ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ κ̀ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, κ̀ τοῖς φίλοις αὐτῷ, D
πᾶσι τοῖς περὶ τιὼ αὐλιὼ δυνατοῖς, ὠνούμενος δόξαν τούτων τιὼ εὔνοιαν τ̀ παρ' αὐτῷ. ἀπήλαυσε ὁ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κϐ'. πατὴρ μὲ ἡγούμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. ποιησάμενος ὁ κ̀ ἐκ τῆς τῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα ὑρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ ὁ ταύτιω ὃς ἀπίας τοιαύτης. συὼ τἀδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι κ̀ τ̀ θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτιὼ συνοικήσῃ νηὶ τῷ ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, κ̀ δεινῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ἀώρεπος, ἐρασθεὶς τῷ ἀδελφῷ τῦτο μιμύει, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπεὶ κ̀ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα ἐκ δόκουν ἀγαθὸν ἡγούμενον, παρακελεῦσαι αὐτῷ ὡς τε πληρῶσαι τ̀ ὁλοθυμίαν. ὁ ὁ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τιὼ δόκησιν, κοσμήσας τ̀ αὐτῷ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, κ̀ συγκατεκοίμησεν. ὁ ὁ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τῦ ἀδελφῦ θυγατρί. κ̀ τούτου ἡμερῶν πολλάκις, ἡδέως σφόδρα ἔπραττεν. ἔφη ὁ κ̀ πρὸς τ̀ ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ παρακωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori reditum suorum addictarum se promittenti, rogaret tamen eos quos fideiussores haberet, respondit, datarum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Tesinquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alteri alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti cassigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatísque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filiis, susceptoque etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, solique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret et vt clàm ea potiri posset. Frater verò libentèr operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset exuere amorem saltatriculæ, quã fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Ioseph⁹ collaudata tam fraterna benevolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioseph⁹ enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinatum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm prompte eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

τῆ ἧ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἐὰν καλοιῶτος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας, ℂ γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, ℂ ταλη θὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ ἐφεδρεῦσαι ἑνὸς ἐν ἀρχῇ χρυόμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ ἰώσηπος ἐπ' φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς ἐφεδρικάμενον. ἐπεὶ δὲ ὢν ἐτῶν ἓξ καὶ δέκα ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὸν φυσικὸν ἀνδρείαν καὶ σώφρονα, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ χρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, τὸ ἧ ἰωσέπου γνῶναι θελήσαντος τίς αὐτῶν τῶν υἱῶν ἐφ' ἑαυτὸν ἀνέφερε, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος ἐφ' ἑκάστου πυνθάνεσθαι τότε δόξαν ἐχόντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ ἐφ' ἑαυτὸν φιλεργεῖν μαλακίας, ἀπόντι ℂ ἀμαθεῖς ἐπαίνουν αὐτῶν. μόνῳ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεργοῦντα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζευγατήρας ἁπάντας. ὁ ἧ χρυόμενος ἐν τῷ τόπῳ ℂ τοὺς ἁπάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τοῦ βουλαίου γνώμης κατηλόγησε, συμβουλεύοντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινὰς τοὺς ἁπάντας. τὸν ἧ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν ἀφειμένον τοὺς ἀποσαλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τεμὼν ἧ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἁπάντας, ἐνέδυσε τούτοις τὰ ζευγεῖα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀσείρας, ἐπὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γενέσθαι, ὑπέστρεφε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἐφηγάπησε τῷ φρονήματος, καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἐπὶ μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν διὰ τοῦτο. ὡς δ' ἀπήγγειλε τὶς αὐτῷ, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑὸν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γεγενῆσθαι, καὶ πάντες οἱ φρῶτοι τῆς συείας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὴν γενέσιον ἡμέραν τῷ παιδίου, μετὰ μεγάλης δαψιλείας εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατείχετο. τῷ δ' υἱῷ ἀπεστείλατο εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ ἧ πρεσβυτέρων παραγενομένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγοικότερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν ἧ ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν αὐτίκα ἐρεῖν. ἐπαγγειλαμένου ἧ πορεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ὀλιγικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἤδη τε παιδὸς τῇ φρονήσει. θαλίπων δ' ὀλίγον ὁ πὰς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὅπως ὀλίγῳ πρὸς τὸν ἀλεξάνδρεια οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ἧ νομίζων δέκα τάλαντον ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ

βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι,

ὃς ἄ-

ἐς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, A
ἐκ ὀνίων ἐλάσσω τετρακισχιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος
τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, καὶ προσεδιατρίβεν καθ' ἕκαστον ἔτος τῷ
βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαιτεῖν, ἐγεγράφει τῷ ἀρίω-
νι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαρτήσας τὸν πατέ-
ρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμη-
σεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι
τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς B
δ' ὠνησάμενος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ
ἀρίωνι τὴν ἐπιστολήν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα
βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα,
ἢ πρᾶγμα τούτων πλέον, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν,
ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνω-
κότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σωφρονήσει τὴν οὐσίαν,
ὡς πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτέχων ἐδήλου, καὶ μι- C
μητὴν αὐτὸν ἄξιον γενέσθαι τοῦ γενήσαντος. δώσειν
δ' οὐδὲν πλέον τριάκοντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς
τοῦ βασιλέως. παρωξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν
ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο
δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπι-
πλήξῃ τῷ παιδὶ, σφόδρα γὰρ οἱ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ'
αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπά-
τρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, D
θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὑποσαλεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ
πατρὸς, ἔτι ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ πρόσθεν δήσειν τὸν οἰ-
νονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐπέ-
λαβεν. τὸν δὲ φασὶν ὑποκινάμονον τῷ θυμῷ τοῦ βασι-
λέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ὄστι παρ' αὐτῷ κωλύων
τὸν γνησιωτέρα γενόσθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν
ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κἀ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ὡσεὶ
αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, πρεμηδοῦντα δῶρα κομίσαι E
τοῦ πατρὸς ἀνεγέτην γνησιώτερον. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι
θέλοντα, ὧν προστάξει. διαφέρειν γὰρ οὐδὲν, ἢ
μικρὸν εἶναι τινὰ δεσπότην ἢ μέγαν. αἰ οὖν μὴ κολά-
ζοιμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ πρόσθεν ὑπὸ τῶν ἀρχομέ-
νων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος,
εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παι-
δὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς
μετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτε μηδεμία βοήθεια ὄξιν αὐ- F
τῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀ-
πελύθη. καὶ ξεῖς θαλπιὼν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἀπασάσα-
το τοὺς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλο-
φρόνως εἰσίασαν θᾶττον πρὸς τὸν πατέρα τιμήν.
λάθρᾳ δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ'
αὐτῶν παῖδας μὴ ἑκατὸν γράμματα ὑπισαμένους καὶ
ἀπραγματάτους, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντου. ἑκατὸν δὲ παρ- G
θένους τ' αὐτῆς τιμῆς ἑκάστης. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν
πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τὴν πρώτην τῆς χώρας, ὑπο-
κατακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἔτι τὴν
ἡλικίαν ὑπὸ τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διατεμόντων.
τῶν δὲ συγκατακειμένων παίτων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ,
σήψεως γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σπαράττοντα ἐμπρόσθεν
τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πληρώσαι τὴν προκειμένην αὐτῷ θάψιζαν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ
πρὸς τὰ σώμματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀπεδίδοτο, παρακαλεσάντων αὐτὸν τῶν κατακεί-
μένων τῇ τραπέζῃ, πάρες ὦ τῶν βασιλεῦ, ὁρᾶς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ παρακείμενα ὑρκανῷ ὀστᾶ; ὁπότε
τοῦτο ἔσχασε ὅπως καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν συρίαν ἅπασαν διεφθάρκει, ὡς ἔοικε ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.

qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria milia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstituum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse; iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non veneritsed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de patente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rutsum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Ivatus enim ob profusam in muuera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τοῦ ξύφωνος λόγον τῶ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα αὐτῷ ὀφέλεται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοῖς μὲν γὰρ κυσὶν τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι καταδίειν ὥσπερ ἔθος, πρὸς τοὺς καταλειμμένους ὁρῶντα, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥίπτουσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν ἔτι μᾶλλον ἐθαύμασεν, καὶ τοὺς συνέδρους αὐτοῦ προσκαλεσάμενος, τῆς διτερασιλείας ὑποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων παρελθόντα, καὶ τῶν ὀφλημάτων τὴν μὲν ἀπέλυσεν, τοῖς μὴ κατάζετο, ὀφλὰ δὲ τῷ οἰκετῶν ἀπεστωμυθαίετο, τὶ μέλλοι δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ τοῖς μὲν, ἃ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησαίτων, τοῖς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι ὡς τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτην πρόσοδον δοῦναι. πλέον γὰρ πέντε τάλαντον οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῷ, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ ἰωσήπου, & προσκεχυσόντος τῷ βασιλεῖ ὡς τὸν βεβαίωσιν τῆς δωρεᾶς, εἰσάσης δ' ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντον οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ὁ πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οἷς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοῖς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὸν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι & τοῖς περὶ τὸν θεραπείαν τοῦ βασιλέως ὅσοι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς ὀλιγωρεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τούτοις γὰρ ἐγεγράφησαν αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν ὑρκανόν. πλεμαῖος δὲ τὸν μεγαλοψυχίαν ἀποπασάμενος τοῦ μειρακίου, προστάττειν αὐτῷ δωρεὰν ὧν βούλεται λαμβάνειν. ὁ δ' ὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, & τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ διατρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκέσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν ὀφὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπαναρχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθερεῖν αὐτὸν, καὶ τοῦ πάρος εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ ἕνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, ἐκ ἐφέρτιζε τὴν σωτηρίας αὐτοῦ. τὸν ὀργὴν μὲν τοι τὸν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, & δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ὀφελόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὸν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν εἰς τὸν πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐκ πενιχείας καὶ προγεγενημένων ἀθυμιῶν, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καθαστήσας,

εἴκοσι

εἴκοσι ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας παραχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τῷ ἀρχιερωσύνῃ σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ δεξάδοχος τῆς ἡμῖν αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔπεμψε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

Κεφάλαιον ε.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

Βασιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γεγραφῇ τινί, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς ἐσμὲν γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ὄζιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτό, καὶ τάτε ὑμέτερα ἴδια νομίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γεγράμματα, διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ὄζι τετράγωνα. ἡ σφραγίς ὄζιν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμφθεῖσα ταῦτα τὰ λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος δὲ ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στασιάσαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, ἤθελε τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἔπι διένοειτο εἰς ἱεροσόλυμα. πρὸς γὰρ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἀραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτείναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βαρὶν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθων λευκῶν κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθεσιν. περιῆγε δὲ αὐτὴν εὖρος μέγα καὶ βαθύ. ἐκ δὲ κατ' αὐτικρὺ τοῦ ὄρους πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ μεταξύ, ὠπήλαγα πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοῖς μὲν εἰς συμπόσια, τοῖς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαγωγὴν ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θεόντων πλῆθος, ἃ καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι σώματα τῶν ἀπηλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ὀπτῆσαι ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. πρόσωπον δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, αἳ καὶ θαυμασίοις ἐκόσμησε παμμίκτοις. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δ' ὁ τόπος ὄζι μεταξὺ τῆ τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν πόρρω τῆς ἐυσεβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ὀκτὼ ἔτη ζ. κάντα τὸν χρόνον ὃν σέλευκος ἡ συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τῷ βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τῇ ἡλικίαν.

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere: sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Essebonitide. præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodē cognomēto Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο. φύσκων δ' ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτοῦ γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem innocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vlus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις τῶν δωδεκα Ἰουδαίων φυλῶν ἀλλήλοις, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο Ἀντίοχον.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν Ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι, δηλώσομεν δ' ἐν τοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἕκαστα. Ἰησοῦς δ', οὗτος γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, μεταταχθέντος αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ Σιμωνίδῃ. Σίμωνι γὰρ ἦσαν ἐκ γυναικὸς παῖδες, οἱ εἰς τοὺς χρόνους ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δ' Ὀνίας Μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ πρεσβυτέρου ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάντα Μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διχαπεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, καὶ τῆς Μενελάου μοίρας, οἱ τοβίου παῖδες ἐβοήθουν. τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ὧν πονούμενοι, ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὅπως ἐφῇ αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν Ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀϊδίου πρόνοιαν ἐπεκάλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπόδυσιν ἕλληνες. τάτε ἄλλα πάντ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. Ἀντίοχος δ' τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τέρπον, ὅπη τὴν Αἴγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δὴ τὸ τῶν Πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρᾶγμα τηλικοῦτο διέπειν δυναμένων. ἐβούλετο δ' ἂν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλεῖσον, καὶ δόλῳ τὸ φιλομήτορα Πτολεμαῖον προελθών, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον. καὶ ἐβούλετο ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπη τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασπόμενος αὐτὴν, καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλεύουσαν χειρωσόμενος Πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' ἀπ' Ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ προσαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. δυνήσομαι δ' καὶ μέρος τι περὶ τούτου βασιλέα, ὃς τὴν Ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῷ ὑπομνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὸν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῷ ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'. A.

CAP. VII.

Ὅτι στρατεύσας ὁ Ἀντίοχος ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ φόβῳ ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ εἰσόρμησας ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ Σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοίξαντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου παραφρόνως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ γενόμενος τῆς Ἱεροσολύμων ἡγεμονίας, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τοὺς ἐναντία φρονοῦντας. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἔτι δύο τῆς ἑκατοστῆς καὶ τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἐτῶν, μιᾶς πέμπτης καὶ εἰκάδος, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν, Χασλεύς, καὶ παρὰ Μακεδόσιν, Ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μηνὶ πολλῆς δυνάμεως ἀναβλύσαι τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ φεισαμένου εἰρήνης ἀπάτῃ φθεῖραι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, διὰ τὴν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τῷ ναῷ πλέον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσὸν μὲν ἑώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ πᾶσιν, ὑπέμεινε τοὺς φόβους ἐκείνους αὐτῷ ἀποδοὺς παραβλῆναι. φιλύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη τῶν θεῶν βαφάσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχρώμενος, ἅπερ ἦν ἐν βύσσῳ καὶ κόκκου πεποικιλμένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τούτους πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἃς προσέφερον τῷ θεῷ καὶ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναῖκάν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς καὶ ζωγρηθέντων πρὸς μυρίοις γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, καὶ ἐν τῇ κάτω πόλει οἰκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπικρατεῖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμελλον δὲ οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τῷ πλήθους οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ καὶ ζῆν, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐπικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτην ὑπάρχων. ἰουδάγχασε δὲ αὐτοὺς ἀφειμένους τοῦ θεοῦ καὶ τῆς αὐτῶν θεῶν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι. οἰκοδομήσαντες δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῷ καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς ἀνὰ καθημέραν ἐκέλευσε, καὶ μὴ φειδομένους αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἴ τις φθάσειε ταῦτα ποιῶν διαφθεῖραι. κατέστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιτελούμενα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ ἀκόντες τὴν ἐπαγγελθεῖσαν τιμωρίαν, κατακολουθοῦσιν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάξατο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀνέγκλητοι, οὐκ ἐφέροντο αὐτὸ, τὴν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείστου λόγον ἔχον, ἢ τὴν τιμωρίαν, διὸ καὶ ποικίλοις ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ δὴ τοῦτο κατὰ πάσαν ἡμέραν ἐπιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, vitæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensáque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque alteribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

VI.

lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffi- A
gebantur crucibus. Vxores autem eorum & circumciſos liberos ſtrangulabant iuxta mandatũ regium, & ſuſpendebant à crucifixorũ parentũ ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertũ eſſet ſacrum volumẽ aliquod, & ipſi apud quos inuentũ eſſet mali malè peribãt. Samaritæ autẽ videntes in tali calamitate conſtitutos Iudæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neq; Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes a ſuo ingenio, de quo B
antè diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum, cum epiſtola ſcripta in hũc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentiis, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatũ: & extructo in Garizino monte templo innominati C
numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Iudæos, vt eorum malitia dignum eſt, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationẽ facere, volunt nos in cõmunem cum illis cauſam inuoluere, cùm ſimus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficu, vt mandes Appollonio noſtro præſidi, & Nicanori D
procuratori regio, ne quid poſthac nobis moleſti ſint quaſi hæretibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuerſi ſumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à moleſtiis liberi: & ſecurius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa ſoluere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem rex E
& ipſam & talem epiſtolam remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum conſilio ſatis approbauerunt qui in hoc miſſi ſunt, quòd alieni ſint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum inſtituta viuere, abſoluimus eos quantum ad hãc cauſam & eorum templum attinet, quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem F
& Appollonio magiſtratui ſcripſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

Cap. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus ſolus Aſſamonæi filius Matthias regem contempſit, profligatis etiam eius ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Aſſamonæo geniti, ſacerdos ex vice Ioaribi, Hieroſolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Elea- G

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσαυρωῦτο. τὰς δ᾽ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κρεμῶντες τῶ βασιλέως προστάγματι ἀπῆγχον, ἐκ τῆς τραχήλων αὐτοὺς τῆς ἀνεσαυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δ᾽ εἴπου βίβλος ἁγιωθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ᾽ οἷς ἁγιωθείοι καὶ ἔτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δ᾽ βλέποντες οἱ σαμάρειται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, οὐκέθ᾽ ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶ συγγενεῖς αὐτῆς, οὐδὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ἰῶ δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γὰρ εἰσὶ τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον ἐρώτησις, καὶ ὑποθήκην, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῆς ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς παρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τῇ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένῃ σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δ᾽ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ᾽ αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὺ δ᾽ τοῖς ἰουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῆς ἀξίως χρησαμένοις, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιέπουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ὅτιν ἐκ τῆς πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν φιλάνθρωπον καὶ σωτῆρα, πρὸς ἄξαι ἀπολλωνίῳ τῷ μεσιδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν προσάπτουσι τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ ὄντι καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. προσαγορευθείσας δ᾽ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλληνίου. νομιζόμενοι δὲ τούτου παυσόμεθα τῆ ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ᾽ ἔργοις μετ᾽ ἀδείας προσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιησόμεθα τὰς προσόδους. ταῦτα τῆς σαμάρειτῆς δεηθέντων, ἀπέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωσμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβεβουλευμένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ᾽ αὐτῆς, ὅτι μηδὲν τοῖς τῆς ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἀγομένοις χρώμενοι ζῆν, βουλόμενοί τε αὐτοὺς τῆς αἰτιῶν, & τὸ παρ᾽ αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορευθῆτε διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δ᾽ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεσιδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἑκτῳ καὶ πεντηκοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ια᾽.

Κεφάλαιον η᾽.

Ως ἀντίοχον κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ματταθίας ἀσαμωναίου παῖς ματτίας καταφρόνησε τῆς βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δ᾽ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἰῶ τις οἰκῶν ἐν μοδεὶμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ᾽ αὐτῷ υἱοὶ ε᾽. ἰωάννης, ὁ καλούμενος γαδδῆς, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρος ὁ κληθεὶς αὐαρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀφφοῖς. ἐξ οὗ ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάσασιν τῆς φραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸν ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὸν πληθους τὰς συμφορὰς. ἔλεγέ τε χρεὼν αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδιεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καθισαμένων ὅπως τῶν ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύοντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δῶρα καὶ δόξαν, τήν τε ἀρχὴν ἄλλα, καὶ δῶρα τὴν ὠμαϊδίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν πρωτοστατεῖν τῶν θυσιῶν, καταπολεθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δῶρα τοῦτο μνηθήσεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, κἂν εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτόχου προστάγμασιν ἢ δῶρα φόβον, ἢ δι' εὐαρέσκειαν ὑπακούοι, πειθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τῶν τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ ἃ προσέταξεν αὐτόχος, θυμωθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆ, ὃς ἐπιὼν ἀγκάζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν. καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραξεν, εἴπερ ζηλωτὴς ὅσι τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τοῦτο θεῷ θρησκείας, ἐπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὸν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὸν ἔρημον, καὶ ἐν ταῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχεν συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὸν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρησαν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προστάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμου νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ ἐναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἕτοιμοι ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι δῶρα τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς παραβαίνειν τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρκεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ κεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῷ δὲ οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε μηδὲν, ὅτως ἀμαχητὶ πάντας ὑπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ σαββάτοις εἴποτε δέοι μάχεσθαι. ποιήσας δὲ δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, ὡς τε ῥωμαίους καθελεῖν, καὶ τοὺς ὁμοφρονοῦντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑποχείριους ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ διὰ φόβου διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς ἀπεριτμήτους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ὅτι τῶν κωλύειν καθισαμένους ἐκβαλών. ἄρξας δ' ἑαυτὸν καὶ καθαπτὸν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ προσπαίμους αὐτούς. ἐγὼ δ' εἶπεν ὦ παῖδες ἀπέμ-

A zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias fæpenumero quæſtus eſt apud filios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione vrbis, deprædatione templi cæteriſque calamitatibus, atebátque præſtare mori eos pro patriis legibus, quàm ſic ingloriè viuere. Cúmque venillent in eum vicum in hoc à rege conſtituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & poſtularent vt Matthias cæteris auctoritate potior, ad exémplum aliorum primus profana ſacra faceret, oſtentantes à rege præmia: negauit ſe hoc facturum, etiam ſi omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipſius perſuaderi vt patriam religionem deſerant. Vt verò ſilente eo Iudæus quidam in medium progreſſus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum ſuis filiis armatus gladiis: nec ſolum eum trucidauit, ſed etiam Apellem regium ducem cum ſuis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui eſt cordi religionis incolamitas, me ſequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in deſertum ſe contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipſi cum familiis in idem deſertum profugerunt, ibique victitabant in ſpecubus. Quo audito duces regij, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, Iudæos in deſertum perſecuti ſunt. quos aſſecuti, primùm verbis perſuadere conati ſunt vt ab incepto deſiſterent, & admittentes rectius conſilium, non imponerent ſibi neceſſitatem fæuiendi hoſtiliter: & cùm nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſſi ſunt eos die ſabbati, & ita vt erant in ſpeluncis exuſſerunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem ſpelunearum obturantes. Etenim propter religionem dici repugnare nolebant, ac ne in aduerſitatibus quidem violare honorem ſabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis ſuffocati in ſpeluncis circiter mille. multi etiam elapſi adiunxerunt ſe Matthiæ, cúmque principem ſibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam ſabbatis, aut ſi ita pergant ipſos ſibi futuros exitio, hoſtibus eam occaſionem obſeruantibus, & non niſi ſabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel ſine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus perſuaſit eis: & in hodiernum vſq; mos hic permanet, vt ſi ita neceſſitas poſtulet, pugnent etiã ſabbatis. Collecta igitur circa ſe non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapſos in impietatem quotquot adipiſci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes ſparſerat. pueros etiam iuſſit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulſis qui ad hoc vt vetarent conſtituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno poſt principatum morbo correptus conuocatis ad ſe liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

VIII.

Mm 2

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibite quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

A

B

C

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1. *Macch.* 3 HÆc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, eiecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

D

E

Cap. X.

Appollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autẽ

F

G

τὴν τ εἰμαρμένης πορείαν. παρατίθεμαι ὑμῖν, τοῦτο μὸν φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ ῥᾳθυμεῖν κακοὶς αὐτὲ φύλαξας. ἀλλὰ μνημονεύοντες τ τῦ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου παρρέσιας, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύσαν οἴχεσθαι τ παλαίαν πολιτείαν ἀναλαβεῖν. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ὀλιγωρίαν ἢ δι' ἀνάγκην παραδιδοῦσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης & ἀνάγκης ἐπάνω ῥᾳθυμεῖν τὰς ψυχὰς ἕτοιμους παρασκευασμένους, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων αὖ δέον. λογιζομένους τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ἀφόψεται. τ δ' ἀρετῆς ἀγασάμενον, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, & τ ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ' ἀσφαλείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὀπίκηρα, τῇ δ τῶν ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἃς ἐραστὰς ὑμᾶς ἕλομαι διώκειν τ ἐλευθερίαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ οἷόν τε ἄσπλον αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ βίον. μᾶλλον δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ' εἴκοντας ἀλλήλοις, οἰκείαις χρῆσθαι τ ἀρεταῖς. & σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν συμβέσει πρεσβύτατον, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν σοῦτ συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μακκαβαῖον δ τ στρατιᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος σοῦτ ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. πρόσιεσθε δ καὶ τοὺς δικαίους & θεοσεβεῖς, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τῦ υἱοῦ αὐτῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τ θεὸν δέξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γλυέσθαι, καὶ τῆς λαῆς τ ἰδίαν ἀναστάσαν πάλιν τῆ ἰδίᾳ συνήθειαν, μετ' ὀ πολὺ τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὴν ὢν μωδεὶμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τῦ λαῦ παντὸς ποιησαμένου διεδέξατο τ πρᾶσιν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἑκκαιδεκάτῳ ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ ἑκτῳ. σωσαραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν & τ ἄλλων, ὅσοι τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ καθάρσιον ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ γῆν.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀντιόχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς & τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, ἔ καὶ τὴν μάχαιραν ἣ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δ ἔραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῦ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων

ἀνεχώρησε. σήρων δ ὁ τ κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσεκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, & δύναμιν ἤδη προβεβλημένην πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἤγετο στρατεύσασθαι, προσκτᾶσθαι ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τῦ βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας, πτοήσας κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαλέσας δ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅπλα τ ἰούδᾳ παρεῖχε. προσελθὼν δ' ἄχει βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δ ἰούδας

ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτῷ καὶ συμβαλεῖν παρῃνεῖτο· ἐπεὶ A
δὲ τοὺς στρατιώτας ἰδὼν περὶ τὴν μάχην δέει τε τὸν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν, νεκρὰς δὲ ἐκείνας καὶ, ἀνακωχὰς, παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἔστι καὶ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ παρὰ τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν ἔφασκε δεῖγμα τοὺς προγόνους, οἳ δέκα μυριάσι καὶ τὰ περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς B
πολλάκις ἔτρεψαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ σήραγγι. καὶ συμβαλὼν, ἔτρεψε τοὺς ἐκείνους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φόβῳ ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὑποκειμένης. ὀκτακοσίους δὲ ἔκτειναν τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν φάραγγα. C

Κεφαλ. ια.

Η λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥτ[τα].

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβὼν, ἡτοιμάζετο περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς D
τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διῆνείμας, ἐώρα τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν (ἔτη γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδοξος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα πορεύθεις, τοῖς φόροις τὰ χώρας σωναγαγεῖν. καταλιπὼν ἐν δὲ τῇ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ἀγκύρα ὁρῶν καὶ τὰ κάτωθεν ἀσίας ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς E
δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ἐπέτρεψεν μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρις ἥβης φοντίδος, ἐπιτέλλεσθαι ἕως εἰς ἡλικίαν. καταστρεψάμενον δὲ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας αὐτοῦ ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἀπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἔτους εἴλας τῆς λυσίου ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν περσίδα ρμζ' ἔτει. καὶ πε- F
ραιωσάμενος τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ἐπιλεξάμενος στρατιὰν τῶν δυνατωτάτων καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῇ τε βασιλέως φίλων, καὶ ἀνδρὰς αὐτοῖς πεζῆς μὲ δυνάμεως μυριάδας ἑπτὰ, ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δὲ ἄχρις ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπέδευσαν). προσεγένοντο δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ G
τῆς συρίας καὶ τῆς περαίας χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν ἀποστατῶν ἰουδαίων. ἔπηγε μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲ νομίζοντες ἁρμόσουσι τοῖς ληφθησομένοις, ἀργυρῷ δὲ καὶ χρυσῷ τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας καταπονήσας, ἐπεπόθει τοῖς οἰκείοις στρατιώταις θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τὴν νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκοις περιβεβλημένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτοῖς χῆμα τῆς ἱκετείας περὶ τὸν μεγάλοις κινδύνοις ὑπομείξαντας, οὕτω δυσωπῆσαι ῥᾳδίως αὐτοῖς τὸν κύριον τῶν ὅλων κρίτην.

occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim quia ipſi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum ſuorum exemplis, qui iuſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpè hoſtium millia profligauerint. Inuictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſuaſit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone ſignis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: quos perſequutus vſque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaſerunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lyſia & Gorgia contra Iudæos expeditiones & clades.

AVditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato ſtipendio videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gétium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perſide, regionis eius tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Aſiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iuſſit vt Antiochum filium diligenter educaret vſque in ſuum reditum: eidemque mandauit, vt ſubacta Iudæa, & habitatoribus eius ſub haſta diuenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus eſt in Perſidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributiſque eis peditum quadraginta millibus, equitum ſeptem millibus, in Iudæam miſit eum exercitum. qui vſque Emauntem vrbem progreſſi, in campeſtribus eius caſtrametati ſunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduerſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites vt forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolent orare veniam, vt Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quive agrosr ecens sibi compatauerant, nec distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vtui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidensque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. *Macch.* 4

A διατάξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτοὺς τρόπον ἢ πάτριον, μετὰ χιλιάρχοις καὶ ταξιάρχοις, καὶ τοῖς νεογάμοις ἀπολύσας, καὶ τοῖς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀτολμώτερον μάχωνται, κατασὰς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὲν ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τῶν παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς δυψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καθαλέλειπται. νυνὶ γὰρ ὅσιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν ὕσαν, ἡμῖν νῦν ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔτι ποθεινοτέραν εἰς συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῶν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δυσαίμονα καὶ μανιῶδες αἰσχύνασθαι βίον, ὃν ἔστι δ' ἂν ὁ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν, ἢ τὰ αἴσχιστα παθεῖν, καὶ μηδὲ σπέρμα τοῖς ὑμῶν ἀπολειφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ὑμῶν, ἔτους ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ δ' ὑπὸ τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, δυσεβείας, αἰώνιον τὴν δύκλειαν καθασκεύειν σπεπισκότες. ἑτοιμάζεσθε τοιγαροῦν ἔτως τὰς ψυχὰς, ὡς αὔριον ἅμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁμοῦ ἰούδας ταῦτα συλλαθαρσοῦν τὴν στρατιὰν ἔλεγε. τῆς δὲ πολεμίων, πεμψάντων γοργίαν μετὰ πενταχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως δι' ἀ νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ ἰούδᾳ, καὶ σπερὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντες αὐτοῦ τινας τῆς σπεφυγότων ἰουδαίων, αἰσθόμενος ὁ τοῦ ματθίου παῖς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῆς πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ ταῦτα διηρημένης αὐτῆς τὰ δυνάμεως. καθ' ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὅπι τοῦ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὤδευσε τῆς νυκτὸς ὅπι τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τῆς πολεμίων. ὡς δ' ὑρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορδυθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τὸν ὄρθρον ὑπεφάνεται τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ ἰούδας μετὰ τριχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄρτια πεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἑστρατοπεδευμένους, προτρεψάμενος τοὺς ἰουδαίους, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, καὶ τὸ θεῖον ἥδιπου καὶ τοῖς ἔτως ἔχουσι τὸ κατὰ τῶν πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τὴν δυψυχίας, σκέλδυσε σημῆναι τὰς σαλπιγκτάς. ὑπεσὼν δ' ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ σκπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ τραχῆλας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐθισαμένους, τοὺς δ' λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῶν ὡς μὲν χιλίους. ἰούδας δ' τῶν μὲ σκύλων παρεκελδύετο μὴ ὑπιδυμεῖν τοῖς αὐτοῦ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνα τινὰ καὶ μάχην ἐν πρὸς γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δ' τούτων, τότε σκυλδύσθαι ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τοῦτον μόνον ἔχοντας καὶ μηδὲν ἕτερον σκδεχομένους. ἔτι δ' αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑφῆψαντες οἱ τ γοργίου τὰ μ στρατοπέδου, ὡς ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τραμμένους, τὸ δ' στρατόπεδον, ἐμπεφορημένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ὢσι, τὸ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἑτοῖς ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, καὶ τοὺς μὴ ἰούδα πρὸς ταξιν ἑτοίμους κατιδόντας, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δ' ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τῆς χορηγίας σεσπωσμένης ἡττημένων, A
ἀποστρέψας ἀνῃρεῖτο τὰ σκῦλα. πολλὰ δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον & πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς
τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν
θεὸν ὅτι τοῖς κατορθωμένοις. οὐ μικρὰ γὰρ αὐ-
τοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. Λυ-
σίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῆς σκηνοπηγίας
ἥττῃ, τῆς ἐχομένης ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὁπλέ-
κτων σωσθησόμενος ἐξ, καὶ πεντακισχιλίους λα- B
βὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. & ἀναβὰς
εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐ-
στρατοπεδεύσατο. ἀπιόντος δὲ μετὰ μυρίων Ἰού-
δας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῆς πολεμίων, σύμμα-
χον ἔσεσθαι τὸν θεὸν ἐξάμενος, συμβαλὼν τοῖς
προδρόμοις τῆς πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φω-
νήσας αὐτῆς ὡς πενταχιλίοις, τοῖς λοιποῖς ἐνέπη-
φόβος. ἀμέλει καταπόησας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα C
τῆς Ἰουδαίων, ὡς ἑτοιμοί εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζή-
σουσιν ἐλευθέροι, καὶ δείσας αὐτῆς τὴν ὑπόγνωσιν
ὡς ἰσχύι, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέ-
στρεψεν εἰς ἀντόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολο-
γῶν, καὶ προσκυαζόμενος μετὰ μείζονος σπου-
δῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Τοσαυτάκις οὖν
ἡττημένων ἤδη τῆς ἀντόχου τὸ βασιλέως σπα-
γῶν, ὁ Ἰούδας ἐκκλησιάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς D
νίκας αἷς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐδωκεν, ἀναβλύειν δεῖν εἰς ἱερο-
σόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμέ-
νας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ προδρόμους με-
ταπέμπει τὸ πλῆθος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρη-
μον εὗρε, καὶ καταπεφρησμένας τὰς πύλας, &
φυτὰ δὲ τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλα-
στηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ
ὄψει τὸ ναὸς συγχυθείς. ὁπλεξάμενος δὲ πύας
τῆς αὐτῆς σπατιωτῶν, προσέταξε τούτοις σκοπεύ- E
σαι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι αὖ αὐ-
τὸς τὸν ναὸν αὐτῆς ἁγνίσειε. καθάρας δὲ ἐπιμελῶς
αὐτὸν, εἰσεκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν, ἔρ-
πεζαν, θυμιὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε
δὲ & τὰ προπετάσματα τῆς θυρῶν, καὶ τὰς θύρας
αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ-
νὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ἐκ λελαξευ-
μένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ & εἰκάδι τοῦ χισ- F
λαίου μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦ-
σι. ἦψαν τε φῶτα ὅπη τῶν λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν
ὅπη τοῦ θυμιοῦ, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθη-
καν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅπη τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυ-
χε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ'
ἣν & μετέστησεν αὐτῆς ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβη-
λον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ
ναὸν ἐρημωθέντα ὑπὸ ἀντόχου ἑξαμηναῖα τοῖστον ἔτε- G
σι συνέβη τρισίν. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακο-
στῷ & ἑκατοστῷ ταῦτα πρὸς τὸν ναὸν ἐγίνετο, πέμπτῃ
& εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνός, ἡ κάθαρσις δὲ ἐγίνε-
το ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' & ν' καὶ δ'. τὴν
δὲ ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γίνεσθαι κατὰ τὴν Δανιή-
λου προφητείαν, πρὸ ὑ καὶ ἡ γινομένη ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτὴν
ἦγεν Ἰούδας μετὰ τῆς πολιτῆς ἀνάκτησιν τῆς πρὸς τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ἡ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶ-
δος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατάδωχῶν αὐτούς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudææ ingressus, montana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos peteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderet Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis constituit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Appellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. diserte dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferētes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudæos infeſtabant, vi capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum nunerosam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incēdit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm vicinæ gentes ſenſēre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiētes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

XII.

CAP. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

Κεφάλαιον ιϛ'.

Οὐ ſτρατηγοῦντι Ἰούδᾳ τῷ σίμωνι, ὁ μὲν ὑπὲρ τῶν ἀμμανίτας καὶ τὴν γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὑπὲρ τυρίων καὶ πτολεμαέων, ἀνῄρηται αὐτόν.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τρισχιλίοις τῶν ὁπλιτῶν λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μεθ' ὀκταχιλίων ὡρμησαν εἰς τὴν γαλααδῖτιν. κατέλιπεν δὲ, ὅπως τῶν ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, προστάξας αὐτοῖς φυλάττειν ὅπως μηδὲν ἧσσον τὴν ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων ὁδεύσας εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῶν πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀναιρεθέντων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέστρεψεν. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης διαβαίνουσι τὸν Ἰορδάνην A
ποταμὸν, ἐπ' ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν
τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι, παρ' ὧν ἐπυνθάνοντο
σημείων, ὅτι πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις
ἀπειλημμένοι, καὶ ἐγγὺς εἰσὶ τοῦ περιπεσεῖν τοῖς πολε-
μίοις, καὶ παραινεσάντων αὐτῶν ἀποδύεσθαι πρὸς τοὺς
ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁ-
μοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐπὶ B
προπετεστέρων ὡρμῶτοις τοῖς τὴν Βοσόρραν κατοικοῦσι,
καὶ λαβὼν αὐτὴν, κατέβαλεν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μά-
χαιραν δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆ-
ψεν. διημυομένης ἤδη νυκτὸς, ἐπὶ δὲ ἕτερος ἐπέχει,
ἀλλ' ὁδεύσας διὰ αὐτῆς ἕως τοῦ φρουρίου, ἔνθα τοὺς Ἰου-
δαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, προσαθροίζομένου τοῦ
χωρίου τιμοθέου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔωθεν ἐπ'
αὐτοὺς ὡδήγηται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι C
προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, ἐκ τοὺς μὲν κλίμα-
κας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτά, τοὺς δὲ μηχανήματα
προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆ-
ναι, καὶ παρορμήσας τοῖς στρατιώταις ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
καὶ συγγενῶν δραστηρίως προθύμως, εἰς τοὺς
διελὼν τὸ στρατὸν ὀπίσθιος κατὰ νώτου τοῖς πολε-
μίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον ἀφόβητοι, ὅτι μα-
χαιροφόρος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀν- D
δρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχείας εἰληφότες,
εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύμα-
τος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. ὑπονεύ-
σας δὲ εἰς μάλλιον πόλιν ἔθνος λεγομένην τῶν ἀλλο-
φύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρε-
νας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτῶν ἐμπί-
πρησιν. ἀρὰς δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε Χάσφωμα, καὶ Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος κα-
ταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ τιμόθεος E
δύναμιν μεγάλην συναθροίσας, καὶ συμμάχους ἄλλους τε ξενολογήσας καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν
πέραν τοῦ χειμάρρου Ῥαφῶν ἀπέναντι πόλις δὲ ἐστὶν αὕ-
τη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις εἰ συμβά-
λοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνί-
ζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν. F
διαβάντων γὰρ ἦν αὐτοῖς προφανής. Ἰούδας δὲ
ἀκούσας συναθροίζεται τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην,
ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔστησεν
ὅπου τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χειμάρ-
ρουν ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαν-
τιάζοντας αἴρει, τοὺς δὲ εἰς δίους ἐμβαλὼν, ῥίψαντας
τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καὶ τινες μὲν αὐτῶν διέ- G
δρασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος,
συμφυγόντες, ἤλπισαν τὴν ἀσφάλειαν σωτηρίας. Ἰούδας
δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ
τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους
μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἅπαντα, οἷός τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγα-
γεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ὅπου τινα πόλιν ἔμφρουρον ὄνομα, Βαθὴ τῇ ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἔστι ἄλλως αὐτοῦ προπομένῳ βα-
δίζειν δυνατὸν ἦν, ἔστε αἱρεῖν ἠθέλησε, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας
δέξασθαι αὐτὸν διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον ἐπετήμων-
το. μὴ πθομένων δὲ τῶν ἐμφραίων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δὴ ἡμέρας
ἐν νυκτὸς προσπαθήσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταθρήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppibum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt columpta. Eodem impetu & Chasporna & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquātò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arceréntque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugā compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votisque hostias macta runt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se abstente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerant, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatíque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

A

B

C

D

Cap. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. 1. *Mach.* 6.

EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem præditam Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui merant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, deq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis ingrauescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quod pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cæleſtis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalopolitẽ,

E

F

G

αὐτὴν ὁδὸν ἔχε. Τοσοῦτο δ' ἰὼ τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῷ βαδίζειν τῶν νεκρῶν. διαβάντες δ' τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, ὃ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βηθσάνη καλουμένη πρὸς ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ᾄλλοντές τε καὶ ὑμνοῦντες καὶ τὰς σωτηθείσας ἐν τοῖς ὅπλοις παιδιὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ καὶ εὐκτήρια θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' ἓν καιρὸν σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν ἐκθειποίσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυναίων, τὴν ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίας δὲ τὸ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολὴν γυμνῆς διχιλίους ἀποβάλλουσι τῶν στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῆς Ἰουδαίας ὁρῶν διώκονται. σωτέβη δ' αὐτοῖς τὸ πάθημα τοῦτο ὠδικέσασιν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἀπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τοῦτο ἦν τοῖς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα θαυμαστὸν ἂν τις, ὁ σωθὲν εἰ ὠδικηκόσι τὴν ἐπεξαλμένων αὐτοῖς ἐστόμωσεν. ὁ γὰρ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις οὐκ ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐξέκειτο παντελῶς θεῖν αὐτοῖς, μήτε χεβρῶνα πόλιν καταλαμβανόμενοι, ὅσον ἰὼ ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήσουν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μαρισσαν πόλιν. εἶτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν κομίσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν,

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς αὐτίχα ὁ Ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ὢν περσίς.

ΥΠὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες ἔνδον. ἔτυχε μὲν ὅπλα τε θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπιωδάσατο τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ πρόσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀπεχόντων, ὑποκρεύεται τῆς ἐλπίδος. ἀπορσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἡμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τὴν τῶν στρατηγῶν ἥτταν, ὡς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τῶν Ἰουδαίων. προσχωρομένης οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σωεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν ἔσαν ἐμήνυε, καὶ τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρελήλυθε, συλήσας τε τὸν ναόν, καὶ τὸν θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτλιω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ὑποθασεῖν λέγει τ̃ ἀντίοχον, βελησθέντα τὸ τ̃ ἐν περσαις ἀρτεμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βελόμενον, οὐκ ἔστι τιμωρείας ἄξιον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταξρέψαι τ̃ ζίον ἀντίοχον ἔτος, πολὺ πιθανώτερον διὰ τ̃ ἱεροσυλίαν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναῶν τελευτῆσαι τ̃ βίον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτῳ διαφέρομαι, τῷ ὑπὸ τῶν μεγαλοπολίτων λεγομένῳ αἰτίαν, παρὰ τ̃ ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσθαι.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκκλείσας.

Ὁ δ' ἀντίοχος ὡρινὴ τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ̃ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τ̃ στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀπελθόντι κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς ἐπιμεληθῆναι τ̃ ἀναζοφῆς, καὶ τηρῆσαι τ̃ βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπελθεῖν δ' ἀντίοχος θ' κὴ μ' κὴ ρ' ἔτει. λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν δ' τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων φεύγοντες κὴ φυγάδες τ̃ ἰουδαίων, πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιφέροντες οἱ φεύγοντες, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας, κὴ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτους δ' ἦν τοῦτο τ̃ ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ σελεύκου ρ' κὴ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα κὴ χώματα ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τ̃ ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ' τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώρας, καί τινας τῶν ὁμοίων κὴ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ αἰτιῶντες ἑαυτοὺς ὑποφεύγειν δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, κὴ ταῦτ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοῦ μὲ πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, ὧν δ' προσέταξε ταύτῃ ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ ἰούδα κὴ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἀκροπολιν αἱρεθῆναι, κὴ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τῆς βασιλέως καταλειφθέντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια παρφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, κὴ τοὺς ἡγεμόνας κὴ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, κὴ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μ', ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δ' δισμύριοι. ἐλέφαντες δ' β' καὶ λ'. ταύτῃ δὲ ἀναλαβὼν τ̃ δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ̃ ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. κὴ παραγενόμενος εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ προσκαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δ' ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, κὴ τῶν παρὰ αὐτοῦ μηχανημάτων ἐμπορησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτοῖς, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δ' τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσταται

litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Cap. XIV.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, impositio illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersítisque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cõmissa Lysiæ administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumæã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

XIIII.

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Autanem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsurá, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritę territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est, nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuriá, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militē quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduētu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici tēporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

μὴν τῶ τὸ ἄκρον πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τῶ βασιλεῖ, βάλλεται σφενδόνη ὅτι τῶ σεσὼ, ἐν τινὶ τόπῳ βεθζαχαρείᾳ λεγομένῳ, σαδίους ἀπέχοντα τῆς πολεμίων ὁ. ὁ ὁ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ βεθσούρας, ἦγε τὸν δύναμιν ὅτι τὰ σενὰ, καὶ τὸ τῶ ἰούδα σφενδόνη. ἀμὶ ἡμέρᾳ ὁ θεὸς μάχιμον διέτασε τ σπαθὰ. τοῖς μὲ οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἕπεσθαι διὰ τ σπαχωρείαν, τὰ δ' ἱππικὰ μέρη αὐτῆς ὅτι πλάτος τετάχθαι. εἰς ὁ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστῳ, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲ χίλιοι, ἱππεῖς ὁ πεντακόσιοι. ἔφερον ὁ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τῶν ὁ λοιπῶν δ' ἑκάτερωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅτι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς παρατάξας. κελεύσας ὁ ἀλαλάξαι τῶν σπαθὰ, παρσεβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ὁ τὰ ὄρη πεπερφότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας ὐ κατεπλάγη, δεξάμενος ὁ γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν παρεσκευασμένων ὡσεὶ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ, ὃν αὐτὸν καλοῦσι, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὡπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῶ τ βασιλέα εἶν), παρεβάλλετο σφόδρα δι καρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲ τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς ὁ ὑπὸ τ γαστέρα καὶ πλῆξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὀπισθεν ἐνεχθεὶς τῶ ἐλεαζάρῳ, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῶ βάρους. καὶ ἔδοξε μὲ δυσψύχως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῶ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον καταστρέψειν. ὁ ὁ ἰούδας ὁρῶν τ τῶν πολεμίων ἰσχὺν αἰσχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. ἀντίοχος ὁ, τὸ μὲ τῆς σπαθᾶς εἰς βεθσύραν ἐστρεμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῶ ὁ λοιπῶ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν βεθσουεῖται τοῖς ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ὀπτικὰ εἴδεα, ὡς δὲ ἐδόασιν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τῶ μηδὲν παθεῖν δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. ἀντίοχος ὁ λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐνέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ὁ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ ὁ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις παρεσκευάζετο, καρτερῶς τῶ ἔνδον ἀμυνομένων. παρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν αὐτεμηχανῶντο. τροφὴ δ' αὐτῶ ὑπελείπετο, τῶ μὲ ὄντος ἀπανπλωμένῳ καρποῦ, τῆς ὁ γῆς ἐκείνῳ τῶ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος καθ' ὃ νόμος ἐῶ ἡμῖν ἀργεῖν ἐᾶν τὴν χώραν, ἀπαύστου μεμψιμοιρίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τ ἀναγκαίων ὑποροίαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν ἕν) τὰ πεφάγματα. λυσίας ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ὑπὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πεφάγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὡς τε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες, ὅτι τ φίλιππον ὁρμᾶν. ὐ μὴν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲ τῶ περὶ φιλίππε ἐφανίζοντα, τ ὁ πολιορκίαν ὅτι χρησιμώτατη γένοιτ' αὐ δηλοῦντα, καὶ τ ὀχυρότητα τοῦ χορίου. καὶ ὅτι τὰ τ

τὰ δ' ἐφοδῶν αὐτοῖς ἤδη διελελοίπει, καὶ εἰς πολλὰ ἐδεῖ A
καθίστησαι τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ εἰς ἀνα-
γκαῖ πολὺ κρεῖττον ἦ) συνθήκας ποιησαμένους πρὸς τοὺς
πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὑπο-
θέμενος αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαι-
ρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅπη τὰ οἰκεῖα. ταῦ-
τα τοῦ λυσίου φήσαντος, ἤρεσθη τότε βραχύλογα καὶ ἡμε-
μένες τῇ γνώμῃ.

Κεφάλαιον ιέ. B

*Ὅτι πολλῶ χρόνω τῆ πολιορκίᾳ τελουμένω, φιλίαν ποιησάμε-
νος ἰούδας, ἀναχωρεῖν ποιεῖται ἐκ τῆ ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.*

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρηνεύειν τε ἐπηγ-
γείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους
ζῆν. οἱ δ', ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες C
ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δ'
ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χω-
ρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ καθεῖλε τὴν δύναμιν ὡς ἦν
ἔσασαν, καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιή-
σας, ἀνέστρεφεν εἰς ἀντόχειαν, ἐπαγόμενος σὺν αὐ τὸν ἀρ-
χιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐπαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβού-
λευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλοι τοὺς
ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτοῖς. τοῦτον γὰρ ἀρ-
ξαι τοῦ κακῶν πείσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους D
ἀναγκάσαι τὰ πάτρια θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας
οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας
διέφθειρεν, ἀρχιερατεύοντα μὲν ἔτη ἐννέα. πονηρὸν ὄντα καὶ
μιαρὸν καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἀρχὴν, τὸ ἔθνος ἀναγκά-
σαντα ἀποβαλεῖν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐ-
γένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκι-
μος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, ὁρῶν ἤδη τὸν
φίλιππον κρατοῦντα τῆς πατρῴων, ἐπολέμει πρὸς E
αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ
ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεπόμην ἔτι παῖδα τελου-
τήσαντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ
μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν, τιμᾷ ἀρχιερωσύνῃ ἄλ-
κιμον, οὐδὲν ἐκ ὄντι τῶν ἀρχιερέων γένους, ἀλλ' ὑπὸ
λυσίᾳ πεισθεὶς μεταθέσθαι τιμὴν ὑπὸ ταύτης τῆς
οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φθάνει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύ
πτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπὸ τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυ- F
ναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν
τῷ νόμῳ τοῦ ἡλιοπολίτη. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱερο-
σολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων δὲ οὐθὲν δίκαι-
ότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

Κεφάλαιον ις'.

*Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ὑπερπεμφθεὶς πρὸς τοὺς ἰου-
δαίους ἀπρακτος ἀπέρχεται πρὸς τὸν βασιλέα.* G

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ὑπὸ
ρώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος
τῆς συρίας τρίπολιν, ἀναπέπαται δὲ αὐτοῦ διάδη-
μα. συναγαγὼν δὲ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς
τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως
προσδεχομένων καὶ παραδιδόντων αὐτοὺς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας
ἀπήγαγον αὐτῷ. καὶ ἔτει μὲν πεμπτῷ μετὰ τὸν θάνατον δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæo fœdus facit & amicitiam.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque viuendi propriis legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interposito, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret, si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroeam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei successit in pōtificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pōtificum, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuiùs.

Cap. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quot-quot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni XV. 1. *Mach.* 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi: & cum eis Alcimus pontifex: accuſabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eieciſſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cuitum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cómendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoidam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A ἀρχιερεὺς ὁ Ἄλκιμος, κατηγόρουν τῶν ἔθνους πάντες, καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες

B καὶ ἐξεμψύοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτοις ἀπωλωλέκασιν, αὐτοὶ τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλαβόντες, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δὲ αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ τοῦ Ἰούδα τετολμημένα. ὁ δὲ δημότερος παρεξωυθεὶς ἐκπέμπει Βαχχίδην φίλον αὐτοῦ τῷ ὀλιφανοῦς βασιλέως αὐδοκιμήσοντα, καὶ τὴν μεσοποταμίαν ἅπασαν

C πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ὠνείδιζεν αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁρμήσας δὲ ὑπὸ τῆς αὐτοχείας ὁ Βαχχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ ἀθροιζόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πρὸς φιλίας καὶ εἰρήνης δηλεζόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ ὑπῆκουσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης ὑπεπόλεμον τῆς, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐκ τοῦ δήμου πρόσεχοντες οἷς ὁ Βαχχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες ἀδὴν αὐτοῖς ὑπὸ ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὑπῆκουσαν αὐτοῖς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βαχχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἕξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πρώτοις τοῦ πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀπελθών, κατὰ κώμην βηθζηθὼ λεζομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προστάξει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν, ὑπακούειν ἀλκίμῳ. καὶ μή τινας ἔτι ἔχῃ τηρεῖν τοῦ χώραν αὐτῷ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς αὐτοχείαν πρὸς τὸν βασιλέα δημότερον ὑπέστρεψεν. ἄλκιμος δὲ τοῦ ἀρχοῦ αὐτῷ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωτὴς ὅτι καταστάσας δύναμιν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοῖς ἅπασιν ὑπῆντα λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπῆρχετο τοῦ χώρας, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ ἰούδα φρονοῦντας εὕρισκεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν δὲ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γιγόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τῶν ἔθνους, καὶ αὐτὸς ὑπιπορεύόμενος τοῦ χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δὲ αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτέχειν τῷ ἰούδᾳ μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύϊ, ὑπὸ τοῦ Ἰούδα δημοτείᾳ τῶν βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ζάπειθ. Ἰούδας γιγόμενος οὐκ εἰς αὐτοχείαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὑπὸ τὸν ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθοι κακά. πλείω δὲ γίγνοιτ' ἂν εἰ μὴ προκαταληφθείη, καὶ δῷ δίκην, δυνάμεως ἐχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu interneciene periit.

Ὁ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ φιλιδεῖν ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ ὑπολάμβανον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνάτατον αὐτοῦ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. οὗτος γὰρ ἦν ὁ καὶ ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγὼν, καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐπέλυσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ νικάνωρ ὡς διαγλυφόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐθενὶ ὑπὲρ τοῦ ἰούδα, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, πρεσβείαν πέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ μηδεμίαν μὲν αἰτίαν λέγων εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἦκειν γὰρ μετὰ φίλων ὅτι τοῦ πᾶσαν φανερὸν αὐτοῖς τὴν δημηγορίαν τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φροντίζει. ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὸ διαβεβλῆσθαι, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπέδρας ὁ νικάνωρ ἡγούμενος, πολεμεῖν ἔκρινε τοῦ ἰούδα. καὶ συναγείρας καὶ προσπαρασκευάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὀλίγα τῶν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ καταπόντα ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τοῦ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τοῦ θεοῦ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτοῦ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐτράποντο τοῦ ὅτι τοῖς εἰρημένοις λύπιον προσπεσὸν, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγγύτερον κατά τινα κώμην, βεβαιωθὲν λεγομένου αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγινομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέρᾳ κώμῃ σαδίους ἀπεχούσῃ τεσσαράκοντα τῆς ἑβδομαῖς στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἀπανδρίας ἔχων. τούτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσοις ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ἐπὶ οἷον ἐπάθλων κινδυνεύουσιν ἐνθυμεμνῆσθαι, δυψύχως ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὅτι τῷ μάχῃ ἄξει καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, κατὰ τοῦ ἐναντίων. καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐ τὸ στράτευμα ἔμενεν, ἀλλὰ τὴν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. ὑπηδιώκων δὲ ὁ ἰούδας ἐφώνει, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πέριξ κώμαις ἐσήμαινε, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς κυκλο-

DEmetrius verò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Iudæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiám Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cúmque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidiis properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſque id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi ſe cũ eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniẽs. Iudas quoque caſtra poſuit ad aliũ vicũ nomine Adaſo, triginta modò ſtadiis diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtium multitudine, néve cogitẽt cum quàm multis decernerẽt, ſed quales ipſi, & pro qualibus præmiis contenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnã capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacéte ne cætera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas verò impigrè cum ſuis perſequens ſæuiebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriam: móxque vndique armati proſilientes, profligatis inconditè ruentibus oc-

XVII. 1. Macc. 7.

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: cáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
1. *Mach.*8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

Bacchidis demùm missi in Iudæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem accepto nuncio cladis
1. *Mach.*9. Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra eũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ προσωπον, ὡς τε ὀκ ἦ μάχης ταύτης ἀδὴς διέφυγε, ὄντων αὐτῷ σὺν αὐτῷ χιλίων. τῇ δ᾽ νίκῃ συνέβη γενέσθαι ταύτην τῇ ιγ᾽. τὸ μὲν ὄς τὸ λεγόμενον, Δῶσα μὲν ἰουδαίοις ὁ θεὸς, κ᾽ ὁ μακεδόνας δύστρε. ἄγουσιν δὲ ὀν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ παν ἔτος, ὡς ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μὲν τοι χρόνου προς ὀλίγον τὸ τ᾽ ἰουδαίων ἔθνος τοῦ πολέμων ἀναπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ἀπολαύον, ἐπειτ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τοῦ δ᾽ ἀρχιερεῖ τοῦ ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίε, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμὸν ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, πληγή τις ἀφνίδιος ὀκ τοῦ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὅτι τ᾽ γῆν κατενέχθη, κ᾽ βασανισθεὶς ὅπι συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος ὁ τούτου, τιμὴ ἀρχιερωσύνῃ ὁ λαὸς τῷ ἰούδᾳ δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι κατεπεπολεμήκασι τιμῇ τε γαλατίαν κ᾽ τ᾽ ἰβηρίαν, καὶ καρχηδόνα τ᾽ λιβύης, καὶ περὶ τούτοις τιμὴ ἑλλάδα κεχειρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τ᾽ μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν περὶ αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τιμὴ ῥώμην τοῦ αὐτὸ φίλων δυπόλεμον τ᾽ ἰωάννε υἱόν, κ᾽ ἰάσονα τ᾽ ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτοῦ συμμάχους εἶ, καὶ φίλους, καὶ δημηγίῳ γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας ὁ εἰς τ᾽ ῥώμην τοὺς περὶ τὸ ἰούδα πρεσβευτὰς, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ διαλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τ᾽ συμμαχίαν ἐνδίδωσι. ποιήσασα ὁ περὶ τούτε δόγμα, τὸ μὲ αὐτίγραφον εἰς τ᾽ ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκὰς ἐγγράψαντες δέλτοις ἀνέθεσαν. ἰὼ ὁ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτε, περὶ συμμαχίας κ᾽ δυνοίας τ᾽ πρὸς τὸ ἔθνος τοῦ ἰουδαίων. μηδένα τ᾽ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τοῦ ἰουδαίων ἐθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐαν ὁ ὀπίωσι τινες ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. ὡς πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων ὀπίωσι τινες, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δέ τι πρὸς ταύτῃσι τιμὴ συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τοῦ ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ γνώμῃ τε δήμου τοῦ ῥωμαίων. ὃ δ᾽ ἂν προσεθῇ τοῦτ᾽ ἔσ κύριον. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δυπολέμου τ᾽ ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονος τε ἐλεαζάρου, ὅτι ἀρχιερέως μὲ τε ἔθνους ἰούδα, σρατηγοῦ ὁ σίμωνος τε ἀδελφε αὐτε, καὶ τιμὴ μὲν πρώτην ῥωμαίοις πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιή.

Οὐ πάλιν ὅτι τιμὴ ἰουδαίαν βακχίδης ἀπεμφθεὶς ἀίκησεν.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς νικάνωρος τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τ᾽ συν αὐτῷ σρατεύματος, πάλιν τ᾽ βακχίδην μὲ δυνάμεως εἰς τιμὴ ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ὀκ᾽ ἀπορείας ἐξορμήσας καὶ προσγενόμενος εἰς ἰουδαίαν ὀν ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας σρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς ὀν τοῖς ἐκεῖ ἁπλαίοις ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφύγασι, ἑκπολιορκήσας καὶ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ὅπι τὰ ἱεροσόλυμα ἀπαντὴν ἐποιεῖτο. μαθὼν ὁ τ᾽ ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ βηρζηθὼ τόνομα κατεσρατοπεδευμένον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μὲ πεζῶν μὲ δισμυρίων, ἱππέων ὁ δισχιλίων. τοῦ ἰούδα δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἔσι τὸ βακχίδε πλῆθος θεωρήσαντες ἔδεισαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὠ.

ἰούδας

ἰούδας ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ὀπτιλμῶν, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὑπιξεπόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῷ ὡ συμβαλεῖν τοῖς μετὰ τοῦ βακχίδου· καὶ προξεπόμενος ἐπὶ τούτοις δυψύχως ὑπίστη τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπῃ τὸ μάχιμον· τῷ γὰρ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβουλεύοντων ἢ ναῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτοὺς, αὖθις δὲ σωναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τοῦτ εἶπεν ἥλιος ὅπιδοι γλυκύμυρον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ εἰ τελευτῶν ὁ παρὼν μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ὑπολέσθαι μαχόμενον, κρεῖσσόν μοι γυναικὸς παῦ ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθώμασίν καὶ τῇ δόξῃ αὐτῶν δόξῃ προσβαλὼν τὴν ἐκ τῆς νεῶν φυγῆς ὑβρεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἐπεκαλῶν, τὸν κινδύνου καταφρονήσαντας ὁρμῆσαι χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσατο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεσήσατο ἀπάσης τὴν φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἐν τῷ δεξιῷ κέρως. ὅτου ἦν συντάξας τὸ στρατιᾶ ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημείῳ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὸ στρατιᾶ ἀλαλάξασαν προσῆνεγκε. τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ κατερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν παρατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κρατοῦν ἐν τῷ δεξίῳ κέρατι συγχέον τὴν στρατιᾶς, παραλαβὼν τοὺς δυψυχοτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, δίκαια αὐτῷ τὴν φάλαγγα. ὡσάμενος δὲ εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μάχεις ἀζᾶ ὄρεως ἕπω λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὴν ἕτοιμον τῶν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δύνυμον ἔχοντες, ἐκυκλώσαντο τὴν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γλυκύμυροι. ὁ δὲ φυγεῖν ἐ δυνάμενος, ἀλλὰ προεχειμένος τοῦ τῶν πολεμίων στρατοῦ ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατάκοπος γλυκύμυρος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπῃ καλοῖς μὲν προτερον γεγυμνωμένος, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀνεθύνοσε τὴν ψυχὴν ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, φεῦς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα τοῦ πολεμίων ὑποστρόφου σίμων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τὸν ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν πατρῴδα κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ τεθάπτο, κηδεύσει, πενθήσαντος ὅλη συχνὰς αὐτὸν τὸ πλήθους ἡμέρας, καὶ πομπήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γυναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γλυκύμυρον, καὶ τὴν τῶν πατρῴων ἐντολῶν μετὰ δίκης μνήμονα, καὶ πάνυ ὑπὲρ τῆς τῆς πολιτῶν ἐλευθερείας καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν ὑπὸς ἐστι. τοιοῦτος οὐδὲν ἀρετῶν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτὸ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τῶν ἀρχιερωσυνῶν ἔτος ἕνδεκατον κατασχὼν, ἀπέθανεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus cōpiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si moriendum sit, nunquam tot res fortiter egregiè gestas, tantámque virtutem partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Interea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatísque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt, qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito, quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate populari defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως Ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α

Ως πολεμήσας Βακχίδῃ, Ἰουδαίοις ποιησάμενον φόρους αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β

Οτι Ἀλέξανδρος ὁ τῦ ὀπφανοῦς αἰτήσας υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεμάχησε πόλεμον πρὸς Δημήτριον. Κεφ. γ

Ως Δημήτριος προσβυσάμενος πρὸς Ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ

Ως Ἀλέξανδρος ζηλώσας καὶ ὑφαρπάσας τὰ παρὰ Δημητρίου, καὶ ὑποδείξας Ἰωνάθῃ ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα Πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς

Οτι Ἀλέξανδρος ὑποθαίοντος Δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν Ἰωνάθην. Κεφ. ζ

Ως Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ὑπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν Ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς Ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η

Ως Τρύφων ὁ Ἀπαμεὺς καθελὼν πολεμήσας Δημήτριον, αἰτήσαντα τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ἰωνάθην. Κεφ. θ

Ως Δημητρίου τοῦ παῖδος ἀγομένου ὑπὸ Τρύφωνος ἐκφυγόντος, ὁ Τρύφων παρεσκεύασε τὸν Ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξεμάχησε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα. Κεφ. ι

Ως Σίμων τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐχειρίσατο τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια

Ως ὁ Σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα συμμαχοῦντος αὐτῷ Ἀραβάρχου τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, καὶ καὶ δυσεβεῖ ὑπελήφθη. Κεφ. ιβ

Ως Τρύφωνος ἀναιρεθέντος, αἰτήσαντα Σίμωνα, ἐπολέμησε Σίμων, καὶ κενοδιβάτου τὴν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῶν Ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ

Οτι τὸν γαμβρὸν Πτολεμαῖον ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ Σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ

Οτι Πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε

Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν αἰτήσαντα ὁ Δυσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ Γάλατας τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις

Τρκανῦ στρατία ὅπι συρίαν. Κεφ. ιζ

Ως αἰτήσαντα ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσαι τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IN IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri in principatu succedit. CAP. I.

Ionathas sessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. III.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. CAP. IV.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. CAP. V.

Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. CAP. VI.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. CAP. VII.

Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. CAP. XI.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.

Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. CAP. XIV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus ccc. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.

Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.

Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Οτι ὁ Ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται. Κεφ. ιθ
Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἰωναθου βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ὡς στρατονίκης ὁ Δημήτριος ὁ Εὐκαιρης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἐκράτησεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ
Ἀντιόχου τοῦ Διονύσου λεγομένου, στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐνίκησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ὡς μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέσχεν. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. XIX.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. XXII.
Antiochi Dionysij in Iudæam expeditio. Cap. XXIII.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφαλ. α'.

Ως Ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῆς Ἰουδαίων ἔθνος καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῆς μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅσοι καὶ πολίτων ἀγῶνες ὁ στρατηγὸς αὐτῆς ἐλθὼν Ἰούδας, ἀνέθανεν ὑπὲρ αὐτῆς μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ἰούδα πάλιν ὅσον οὔπω τῆς ἀσεβῶν καὶ παρεμβεβηκότων τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπιφὺν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον σπάσουν συναλάμβανε τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν κατέλαβεν. ὡς πολλοὶ δεῖν τὴν αὐτάρκειαν τῆς ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τε τῶν λιμῶν καὶ τῆς ἐχθρῶν δεινοῖς αὐτέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῆς Ἰουδαίων τοῖς ἀπὸ σπάσεως τὸν πάτριον συνηθείας, καὶ τὸν πονηρὸν βίον προειρημένους συναθροίσας, τούτοις ἐπιτρέπει τὴν χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοῖς Ἰούδα φίλοις, καὶ τὰ ἐπεῖνα φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, εἶτα πρὸς ἡδονὴν ἀμυζόμενος, ἔπειθ' ἅπαν διέφθειρε. ταύτης δὲ συμφορᾶς τοῖς Ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, πλείονες ἐκ ἴσου πεπράμενοι μὴ ὑπὸ Βαβυλώνος ἐπάσοδον, οἱ προελεφθέν-

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant: quotquot

1. Mach. 9.

erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& viſus dignus qui Iudæ fratri ſuo ſuccederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias,& poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptíſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò pòſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus ſocios,& oſtento periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus:votíſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire cum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis tranare, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuertentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus:ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus,quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

A τες τῷ ἑταίρων τῷ ἰούδᾳ, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, & τιμὴν ἐκείνου περὶ τ' ὁμοφύλων προίοιαν ἄξιον ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, ἡ μὴ προορᾶν ἀπροσάτευτον τὸ ἔθνος, μηδ' ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δ' ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ νομισθεὶς κρ μηδὲν εἰς χείρων τῷ ἀδελφῷ, στρατηγὸς

B ἀποδείκνυται τῆς ἰουδαίων. ὁ δ' βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς μὴ πλάσῃ πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἐπέδρας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταύτην δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν

C αὐτῷ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες εὖ καὶ φυλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τ' ἔγγισα τ' πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ πλησμόμυοι δὴ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δ' βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπερυκότας,

D & ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τ' δυνάμεως, & πέραν τῆς ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δ' γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωαννῆν τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δ' ἰωαννῆν ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες οἱ ἀμβραίων παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν ἰωαννῆν καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτῷ πάντας. δίκην μὲν τούτων ὑπέρσον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῷ τὴν ἀξίαν, ἣν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δ' βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τὸ ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παρεφυλάξατο τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς μαχόμενον οὐκέτι δι' τὸ νόμον. ὁ δ' παρεσκευάσατο τοῖς ἑταίροις, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἰς τὸν κίνδυνον εἰπὼν μέσους ἀπειλημμένους τότε πολέμου καὶ τῆς πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχοιεν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπροσθεν ὄπισαν, ὁ ποταμὸς δ' ἐκ τῶν κατόπιν αὐτῶν. ὁρῶντες δ' & τὸν θεὸν νίκην αὐτοῖς παρασκευάζειν σωτήριον τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλών, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τὸ δ' προσεισόμενον καὶ τ' πληγὴν ἐκκλίναντος, ὑποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζοντας τ' τόπον εἰς τὸ πέραν τῆς ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἔτι τὸν ποταμὸν διαβαίνειν, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δίκη τὸ βακχίδου εἰς τὴν ἱεροσολύμοις ἄχεσιν. ἀπέβαλε δ' τῆς στρατιᾶς ὡς μὲν δισχιλίους, πολλὰς δ' τ' ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν ἱεριχοῦντα καὶ ἐμμαοῦν, καὶ βεθωρὸν, καὶ βεθήλλαν, καὶ θαμναθᾶ, καὶ φαραθὼ, καὶ τοχόαν, & γάζαρα, & πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη μεγάλα βαλὼν αὐταῖς καρτερά, καὶ τὰς μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δ' τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἐχύρωσε. λαβὼν δ' καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν ὠδαγμόμυός τις τοῖς ἰωνάθῃ & τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα, τοὺς ἀμβραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἑπταλουῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἀγοντας, ὑπὸ

γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἔσαν τῶν ἐπιφανῶν A
ὡδῇ τοῖς ἄρχουσι. μέλλειν ἢ γίνεσθαι ὡδὴ πομπὴν καὶ
κόρης λαμπρᾶν καὶ πολυτελῆ. οἱ ἢ φθάσαντες τὸν ἰωνάθην καὶ
σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ ἀδελ-
φοῦ νομίσαντες αὐτοῖς ὡδὰς φάσας, καὶ λήψεσθαι τὴν νύμ-
φην παίνεσι δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς ἐξουσίας ἐπο-
λαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν
τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς ἢ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας
τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον B
εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας
ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸ κόσμον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα
τότε εἵπετο λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν.
καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ ὡδὰ τῶν
ἁμαρτιῶν, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε δὴ ἔτοι καὶ οἱ
σωσεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφ-
θάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βακ- C
χίδης ἢ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρυαγῆς ἀσφαλισάμενος,
ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ
τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ ἢ φυγάδες καὶ
οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ
πολλῆς ἀδείας ἐνδεχομένους τὴν χώραν διὰ τὴν εἰρή-
νην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα ὡδυνακα-
λοῦντες, ὅπως εἴλαι βακχίδην ὅτι τὴν ἰωνάθου σύλλη-
ψιν. ἐδήλου γὰρ αὐτὸν πόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ
μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ὅπως ἐσόμενος, ἀποκτενεῖν ἅ- D
παντας. τῷ ἢ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν βακχίδην
γρύομος ἦν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἐγεγράφει τοῖς φίλοις
καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν ἰω-
νάθην. ἀνακαζόντων ἢ πάντων καὶ μὴ δυναμένων
κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὴν ὄψιν ὡς
ἠθημένος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψεύ-
σαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν
τοὺς ἡγεμόνας συλλαβών, ἀπέκτεινεν. ὁ ἢ ἰωνάθης E
σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀνα-
χωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχί-
δην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλό-
μενος, αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς πεφευρημένον. βακχί-
δης ἢ ταῦτα ἀκούσας, τὴν τε μετ' ἐαυτοῦ στρατιὰν ἄ-
γων, καὶ τὴν ἰουδαίων τοὺς συμμάχους ὡδαλαβών,
ὅτι τὸν ἰωνάθην ἥκει, καὶ προσβαλὼν αὐτῷ τοῖς ὀ- F
χυρώμασιν, ὅτι πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ ἢ,
πρὸς τὴν ἀπιστίαν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ
καρτερῶς ἀπώσας, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πό-
λει καταλείπει, τῷ βακχίδῃ πολεμήσοντα. λάθρα
δὲ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖ-
ρα πολλὴν ὡδῇ τῇ τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς
ἐπιπίπτει τῷ βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐ-
τῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ ταδελφῷ σίμωνι γίνεται G
τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ἦν αὐθόρμητος ὑπ'
αὐτῶν κτεινομένους, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχα-
νήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέφρησε τῶν μακε-
δόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος
δὲ αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημ-
μένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ, τοὺς δὲ ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τὰς ψυ-
χὰς ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ὑποβάντι τὴν πολιορκίας συνηθείς. τῷ μὲν τοίνυν ὑπὲρ τούτων θυμὸν, εἰς τὰς
φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπισκήψεν, ὡς ἐξαπατήσαντας. ἐβούλετο ἢ τελέ-
σας τὴν πολιορκίαν δώροις, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem secure versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent, cautus enim erat, vt qui dolum præsensérat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitás quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudais fœdere exercitum abducere.

1. *Mach.9.* QVa eius voluntate cognita Ionathas, miſit ad eum nuncios, petens ſocietatem & amicitiam inter ſe & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus ſibi honorificum, & oblatam occaſionem qua poſſet non inglorius obſidionem ſoluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interpoſito, neutrum arma moturum in alterum: redditiſque & receptis captiuis, Antiochiam ad ſuum regem reuerſus eſt: nec vnquam poſthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc ſecuritatem nactus, & degẽs apud Machmam oppidum, adminiſtrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & ſeuerè animaduertens in religionis patriæ deſertores, repurgabat ſuam gentem ab huiuſmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem ſexageſimo ſupra cẽteſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præſidio, moréſque Demetrij oderant, vt parum comis & ſuperbi admodum. Incluſus enim in regium quoddam caſtellum munitum quatuor turribus, non procul ſitum ad Antiochia, neminem admittebat: & omiſſa reipublicæ cura degebat in ocio per ſegnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta ſunt, ſicut alibi à nobis dictum eſt. Audito igitur quòd Alexander occupaſſet Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus eſt.

CAP. IV.

Demetrius miſſa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.

1. *Mach.10* MIſit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad ſocietatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, idque eo facilius, quòd odia inter ſe & Ionatham interceſſerant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obſides, quos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis cõditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroſolyma, & legit regias literas audiẽte tã populo quã arcis præſidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erãt, vehemẽter ſunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitũ colligere permitteret, & obſides recipere: quos ſuis quemque parentibus reſtituit. Atque ita Ionathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iuſſit ſaxo quadrato extrui, quo firmiora eſſent contra aſſultus hoſtium. Quod vbi ſenſerunt qui diſperſi erant per præſidia, omnes relictis illis receperunt ſe Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ιωνάθης πλεμήσας βακχίδην, λύσας ἅπαντα φιλίαν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν ἀπαλλαττῶν ἀπ' αὐτοῦ χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ τοῦτον δυσπρεπὲς εἶναι ὁ βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπέστειλε πρὸς τὴν ἰωνάθου φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀπέδοσαν, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀπόχειαν πρὸς τὴν βασιλέα, καὶ μετ' οὐ πολὺ τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν μαχμᾷ πόλει τὴν διατριβήν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διέπεμπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι ἀλέξανδρος ὁ τῶν ἀπιφανοῦς ἐξιώσατο πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤεῖ δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς υἱὸν ἀναβαίνοντα εἰς συρίαν, συνίβη καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, διὰ προδοσίας τῶν ἐνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ἐπιφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τεταρτήρη τινὰ βασίλφον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς ἐκ ἀποθέσεως τῆς ἀντιοχείας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ῥᾳθυμῶν καὶ ὀλιγωρῶν, ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τὴν ὑποταγμένων μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἄπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, πείθεται συμμαχίαν ποιεῖσθαι πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

ΕΠεμψε γὰρ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχείας καὶ φιλίας. φθάσας γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προσδεηθεὶς ἐκεῖνος αὐτοῦ, χρῆται παρ' αὐτοῦ βοηθείαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συνεπιθῆται. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ παρασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τῇ ἰουδαίων ἐκλεισε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. ταῦτων οὖν αὐτῷ τῇ φιλικῇ δημηγορίᾳ προσποιούντων, ὁ ἰωνάθης θαρσήσας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ὀπισθόδομον εἰσῆλθε τοῦ βασιλέως, ἀκούοντων τοῦτο λαοῦ καὶ τῆς φρουρούσης τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ὅπερ τε φόβος ἰωνάθη τὴν βασιλέως σφᾶς συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτος μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κατὰ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βέλτιον κατασκευάζων ἕκαστον. ἐπέλαβε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾖ πρὸς τὰς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῆς φρουρείων τῆς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀπόχειαν, πάρεξ τῆς ἐν Βεθσύρᾳ A
πόλεως, ἢ τῆς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς ἱεροσολύμων. ἔστι γὰρ ἡ
πλείων μοῖρα τῆς ἀσεβῶν ἰουδαίων ἢ πεφοβήσθαι ἦσαν,
ἢ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

Κεφάλαιον ε.

Ως ἀλέξανδρος τῶν ὑπερβολῶν τὸ δεῖμα δημητρίου, ἢ ἀποδείξεις ἰωνάθου ἀρχιερέα, συμμαχίν τε ποιεῖται αὐτοῦ.

ΓΝους δὲ ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιή- B
σατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, ἢ εἰδὼς ἢ τὴν
αὐθρείαν αὐτοῦ, ἢ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακε-
δόνας, ἢ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου
ἢ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν δυ-
ρεῖν ἰωνάθην ἡμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ
παρόντι καιρῷ, ὃς ἢ πρὸς τοὺς πολεμίους ὄντιν αὐθρεῖος,
& μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπον-
θὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ ἢ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ C
φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν ᾧ δημητρίου, νεῦ ὅτιν ἐκ ἄλλοτε
χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅπως τὴν συμμαχίαν.
δόξαν οὐδ' αὐτῷ, ἢ τοῖς φίλοις πέμψειν πρὸς τὰ ἰωνά-
θῃ, γράφει τοιούτῳ ὑπομνήματι. βασιλεὺς ἀλέξαν-
δρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν αὐθρείαν σε ἢ
πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, ἢ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν
πρός σε τῶν φιλίας & συμμαχίας. χρηματίζομεν δέ σε
σήμερον ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, ἢ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. D
ἀπέσταλκα δέ σοι ἢ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν ἢ στέ-
φανον χρύσεον, ἢ προσκαλοῦμαι σπουδάζειν ὑφ' ἡμῶν, ὅμοιον
γίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὴν ὑπομνηματικὴν στολὴν, ὁ ἰωνά-
θης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῶν σκηνοπη-
γίας ἑορτὰς μῆνα ἕβδομον τέσσαρα, ἢ τὰ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν
ἀποθανεῖν. ἢ γὰρ ἦν μῆνας τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς
τις ἐγεγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, ἢ πλῆθος ὅ-
πλων ἐχάλκευε. δημήτριον δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόν- E
τα, καὶ τὸ βραδύτητος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ
προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπήσατο τὸν
ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνος καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γρά-
φει τοίνυν καὶ αὐτὸς ὑπομνήματι τῷ ἰωνάθῃ ἢ τῷ δή-
μῳ δηλῶσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ ἢ τῷ
ἔθνει τῷ ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς
ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειρασθέντες ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς
οὐ προσεθέσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν,
καὶ προσκαλῶ τοὺς αὐτοὺς ὑπομένειν, ὑπολημφόμε- F
νοις ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείους
ὑμῶν ἀφῆκα τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετε-
λεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι ἢ ἐμοί. νεῦ τε ὑμῖν ἀ-
φίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ
τιμῶ ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἁλῶν, καὶ τῶν στεφανίων οὓς
προσφέρετε ἡμῖν, ἢ αὐτὶ τῶν τίτων τῶν τε καρποῦ
καὶ τῆ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ ἡμούμενον ἐμοὶ μέ-
ρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. ἢ ἵνα μὴ G
κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ ἰου-
δαίᾳ καθοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας ἢ
περαίας, τούτους ἀφαιρῶ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νεῦ εἰς τὸν
ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν
καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, ἢ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁ-
ρῶν αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτας καὶ τῶν τελῶν, τὴν δὲ
ἄκραν ὑπείκω τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οἳς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς ἢ φίλους, τούτους εἰς

chiam, exceptis ſolis qui Bethſuram tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis religionis defertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiúſque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetriũ habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacaſſet interim ſacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtram fidem, hortórque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præceſſerunt regibus: inſupérque ſalis precium & aurum coronatium, & tertiam ſeminis, dimidiámque partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimúlque quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunémque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in

præſidio eius conſtituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti ſeruitutem in noſtra ditione ſeruiunt, in priſtinm libertatem reſtituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & feſtis ſolennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & ſine moleſtia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vſque triginta millium numerum: idque ea conditione ſtipendiorum, qua ceteros meos milites. Habebo etiam eos in præſidiis & in meo ſatellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipſi & tres attributę eis præfecturæ: vtque pontifici curæ ſit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hieroſolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in ſingulos annos ex meis rationibus in ſumptus ſacrificiorum quindecim millia ſiclorum argenti, & quod pecuniæ ſuperfuerit veſtrum eſſe iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, ſacerdotibus atque miniſtris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi eſt. Quicunque etiam confugerint in templum Hieroſolymitanum, fanúmque contiguum, ſiue ob debitam regi pecuniam, ſiue alia de cauſa, immunes ſint ab omni vexatione, tam ipſi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum ſumptus de meis pecuniis fieri iubeo: ſicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum ſi quæ ſunt loca per Iudæam apta ad ſtruendas arces, imponendáque præſidia, & hæc meo ſumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hoſtem duxit, collatiſque ſignis ſiniſtrum cornu Demetrij oppoſitam ſibi aciem terga coëgit vertere: hærentéſque diu fugientium veſtigiis etiam caſtra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipſe pugnabat, compulſum eſt loco cedere: & reliquis effuſè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hoſtium occìdit, alios non ſuſtinentes ipſius impetum perſequens, abreptus eſt in cœnum quoddam profundum & tranſitu difficile: vbi prolapſo equo, omni effugio deſtitutus, ab accurrentibus oppreſſus eſt. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus ſuccubuit. Hic fuit finis Demetrij poſt exactum regni annum vndecimum, ſicut in aliis commentariis iam antè demonſtrauimus.

αὐτῇ φρουρὰς καθίσῃσαν ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῖν αὐτήν. Ⓒ ἰουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ἢ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ δὲ σάββατα καὶ ἑορτὴν ἅπασαν, καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἔσεσθαι ἀτελεῖς. ὡσαύτως δέπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καταικοῦντας ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀπεπρᾶσθαι ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι ἑξακοσίων ἐξέσω τοῦτο. τοὺς δὲ αὐτοὺς ὅπου ἂν ἀπώσωσι, τεύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. καταστήσω δὲ αὐτοὺς, οὓς ἂν εἰς τὰ φρούρια, τίνας ἢ καὶ πρὸς τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας ἐκ τούτων ποιήσω πρὸς τὸ ἐμὸν αὐλικόν. ἐπιτρέπω δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις. Ⓒ τούτοις φυλάσσειν, καὶ ἐν τοῖς τοῦ προφήτου ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νόμοις, ἱστορίαν ἔχειν βέλομαι. καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἰς ἰουδαίους ἄλλος ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ καὶ τῷ ἐμῷ εἰς τὴν δαπάνην τῆς θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ δὲ περισσεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βέλομαι. τὰς δὲ μυείας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἴς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντας χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ἔτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔσω. ἐπιτρέπω δὲ καὶ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, ὅπ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν μνημῶν, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν αἰσεώτας. εἰ δέ τι καὶ φερύειόν ὄζι ὁ συμφέρει τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν καταστήσασθαι. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος ἐγράψε δημήτριος τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅπι τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν δεξιὸν μέρος τοῦ δημητρίου, ἔφευγεν αὐτοὺς καὶ ἐδίωκεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐστρέβλωσεν ἔτι τὸ δημήτριον, ἵνα τάττεται. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, ἐν ὀλίγοις μὲν ἀναιρεῖ τοὺς πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσπλέουσι τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον. ἔνθα συνέβη πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν αἰχμαλωτίσαι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἤκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὤν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τελευταῖον ξαύμαστα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον τὸν δημήτριον κατέλαβε, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώσαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia adificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandrię degebat apud Ptolemęum Philometorē, vt iā antè diximus, videns Iudæam

Κεφάλαιον ς'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς φυσήματι τὸν ὀνίαν ἐκολούσθησαν παῖδες.

Ὀνίας δὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ἦν τοῦ πατρὸς, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα ἐδήλου, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδοὺν τὴν ἰουδαίαν χαλε-

καταστροφὴν ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, A
βουλόμενος αὐτῷ μνημεῖον καὶ δόξαν ἀμύητον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοιότροπον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λεβίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. τοῦτο δὲ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἡσαΐᾳ, ὃς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον χρόνου, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς Ἑβραίου. ἥδετο οὖν τούτοις ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἔκθεσιν. πολλὰς καὶ μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς θεοῦ βοηθείας, καὶ θυόμενος ἕως τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου συνοικοῦντας τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὸ ἔθνος, καὶ πλείστους ἀνδρῶν ὁρῶν τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὅπως εἰσάπαν ἄνδρων τὸν τόπον ἐν τῷ προσπροσομόμῳ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεῖζον, δέομαί συγχωρῆσαί μοι τὸ δίκαιον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, κατ' ὁμοίωσιν τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑφ' τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὸν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ὑπηρετεῖν χρείαις. καὶ γὰρ ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπε, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὲ προεφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα περὶ τοῦ τόπου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσεις δὲ εἰ ἄρ' τις αὐτῷ τὸν δι' εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἀπέγραψεν ὑπεροχῆς, τὸν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὸν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὸν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀπέγραψε γὰρ ἔτους. βασιλεὺς πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀπεγνώκαμέν σου τὸν ἐν λεοντοπόλει τῷ ἡλιουπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύομεν δὲ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀσυλεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν ἐστεί δὲ σὺ φῆς ἡσαΐαν τὸν προφήτην ἐν πολλοῦ χρόνου τοῦτο προφητεύσαι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι καὶ τὸν νόμον, ὡς τι μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα μετὰ καὶ τὰ σκεύη οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀνεγέγραπται. δύρε δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίους πολλοὺς ἀμφὶ αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λεβίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξανδρέων χρόνους, συμβὰν στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à regè Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum variæ materiæ sacrísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis caussidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit caussam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbæum verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A B C D

κείνοντο. τῆς μὲ ἰουδαίων λεγόντων καὶ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθαι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τὸ δὲ σαμαρίων, τὸ ἐν γαριζίν. προσκαλέσαντα τε σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸ βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκούσαι λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τὸ μὲ οὖν ὑπὲρ τὸ σαμαρίων λόγον, σαββαῖος ἐποήσατο· θεοδόσιος, τὸν δ' ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν καὶ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσαλάμου. ὤμοσαν δὲ τὸν θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἢ μὲν ποήσασθαι τὰς ἀποδείξεις καὶ τὸν νόμον, παρακαλέσαντα τὸ τὸ πολεμαῖον ὅπως ὃν αὐ λάβῃ ψεύδεσθαι τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲ οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τῶν φίλων εἰς συμβουλίαν παραλαβών, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τῶν λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τῆς ἀνδρῶν οἷς ἀγανακτῶν περὶ τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶν συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τοῦτο τινὲς καταλύσουσι, ὄντως ἀρχαῖον καὶ ὁσιώτατον τῶν καὶ τῶν οἰκουμένῃ ὑπάρχον. τοῦ δὲ σαββαίου καὶ θεοδοσίου συγχωρησάντων τῷ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆς ἀποδείξεων ἐκ τῶν νόμων καὶ τῆς ἁγιωτάτης τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος ἦν παρὼν τιμὴν ἐκδιξάμενος, ἤρξε τοῦ ναοῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπροτάταις δωρεαῖς. τοῦ δὲ ἐν γαριζὶν ὡς οὐδὲ ὄντος, οὐδεὶς λόγον οὐδ' ὑπερφυῶς ἐποήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, ἔπειθε τὸν βασιλέα κεῖναι μὲ καὶ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι δὲ σαββαῖον καὶ θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲ ἡδόμενα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις καὶ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1. *Mach.* 11

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocatutum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ædicerent, nemini licere accusationem contra

E F G

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι ἀλεξανδρος ὑποδεικνύοντος δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

ΔΗμητρίου δ' ὑποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τὴν συρίαν παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μητρόδωρος αὐτὸ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα, δίκαιον εἶ λέγων τῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προσαχθέντι καὶ κρατήσαντι δημητρίου, καὶ μηδὲν τἄλλα ἐσομένῳ τῶν πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀναξίῳ συμφωνίας συγγένειαν. πτολεμαῖος δὲ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μητρόδωρου, ἀπαγγέλλει, χάριεν τε λέγων δεῖν τῆς τὴν ἀρχὴν αὐτῷ πατρῴαν ὑπαρχοῦσαν ἀπειληφέναι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται. ἅπαντα δὲ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ αὐτὸν μέχει ταῦτας παραπέμψειν ἀπ' ἀγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ἔβαινεται μὲ ἀπουδὴς εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. δίρων δὲ ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε παραπλησκότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργυρόν τε χρυσὸν ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλέα. τῆς δὲ γάμων δηπεπεμμένων, ἀλέξανδρος ἰωνάθη τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκάλυσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. ἔβαγμένος δὲ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, καὶ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασε, καὶ ἐποδυσάμενον τὴν οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν καὶ συγκαθεδεῖσθαι ποίησας αὐτὸν ὑπὲρ τὸ βήματος, προστάξας τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ προελθόντων τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λόγῳ κατ'

αὐτοῦ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ A
ποησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν Δημήτριον καὶ
καταφρονούμενον ἰωνάθῃ τιμιῶ οἱ κατηγορεῖν παρε-
σκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸ ἀπειχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρα-
σαν, μὴ καὶ πρόσληψίν τι κακὸν, δεδοικότες. τοσαύτη δὲ
καὶ εὐνοια πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρή-
σατο, ὥστε αὐτὸν πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

Κεφάλαιον η'. B

Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρα-
τήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε. φιλίαν πρὸς ἰωνάθην
ποιησάμενος.

ΕΤει δὲ ἑνὶ καὶ ξ' πρὸς τοῖς ρ' δημήτριος ὁ δημητρίου,
μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ λασθέ-
νης ὁ κρὴς, ἀρὰς ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλι-
κίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀμμωνίαν καὶ τα- C
ραχλὼ ἀνέβαλε. καὶ ἀπαχθὲν ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς
ἀπόχειαν ἐπέστειλεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ φρουρὰ δημήτριον ἐλ-
θεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. κατέλιπε δὲ τὰ κοίλης συρίας
ἀπολλώνιον τὸν τότε ἡγεμόνα. ὃς μὴ πολλῆς δυνάμεως
εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθλην τὸν ἀρχιε-
ρέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ
μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο D
δὲ αὐτῷ πάντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτά-
ξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς
ὄρεσι καθήμενος ἀξιπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ'
εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον,
τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης
δηλώσει τὸ ἀνδρικώτατον. ἴδοι μέντοι γε τοῖς ἀρίστοις
ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ δὴ τοὺς
σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἔτοι. ποιήσεις δὲ τὸ E
πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις ἐκ ἔστιν,
ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνεῖσθαι, ἐν ᾗ τόποις εἰς οὓς ἡττᾶσθαι φοβεῖ.
παροξυνθεὶς δὲ ὁ τοῦτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους
ὁπλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων,
μετὰ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ γηρόμενος ἐν ἰόππῃ,
στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῆς ἰοππιτῶν ἀπο-
κλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρυρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον
ὑπὸ ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. τοῦ δὲ ἰωνάθου πρὸς πο- F
λιορκίαν αὐτῆς παρασκευαζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν
πόλιν αὐτῆς ἐξέλῃ κατακράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς
πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου
κατειλημμένην, ξιχιλίους ἱππεῖς παραλαβὼν, καὶ
πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἀρὰς,
ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀπελθὼν δὲ εἰς
τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ
πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερόμενος, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλ-
πίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν
εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G
γενέσθαι συνέβη τὸν πόλεμον, ὑποστρέψας εἰς μάχην
αὐτῷ συνέκαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς κα-
θίσαντος εἰς ἀνέδραν ἐν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν
δόξαιεν τοῖς πολεμίοις, ἀμαθόμενος ὁ ἰωνάθης ἐ κα-
τεπλάγη. τάξας δὲ τὴν στρατιὰν ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοῖς πολεμίοις ἀμυνεῖσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατ'
μέτωπον καὶ κατ' ὀπισθεν ἐπελευσομένους ἐναντίον ἀκροτάξας. τῆς μάχης ἐως ἑσπέρας προβαινούσης,
δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φαλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenarijs militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius antè Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen insciius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, excluſus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. eúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge confligere.

Ipſe verò ſuis mandauit vt obiectis ſcutis exciperent tela immiſſa ab equitibus. qui cùm hoc feciſſent, exhauſti ſunt telis equites, nec tamen quenquam læſerunt. non enim penetrabant ad corpora, ſed obiecta ſcutorum ceu teſtudine, denſitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane vſque poſt meridiem laſſatum hoſtem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vſus egregia ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo equites, ne ipſi quidem locum ſuum tenuerunt: ſed feſſi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo ordine confuſi fugiebant, diſſipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vſque perſequens, multis cæſis reliquos deſperata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione detertitus, & fanum ipſius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exuſti ſunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Aſcalonem admouit copias. & cùm extra vrbem caſtra poſuiſſent, prodierunt ad eum Aſcalonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuerſus eſt illinc Hieroſolyma, multam ſecum ducens prædam, quam abegit deuictis hoſtibus. Cæterùm Alexander audito quòd victus eſſet dux eius Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quandoquidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet Ionatham, amicum & ſocium: & miſit ei virtutis ergò fibulam auream, quod geſtamen ſolis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei poſſidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum nauali bus & terreſtribus copiis venit in Syriã, Alexandro genero latúrus auxilium, alacriter excipientibus ipſius iuſſu ciuitatibus vſque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: acculabántque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flammis, & plurimos ciuium dediſſet exitio, Ptolemæo penè diſſimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cùm vſque Eleutherum fluuium regem deduxiſſet, reuerſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autem Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppreſſus ſit Ptolemæus, Alexandri inſidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cùm non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit eum magno odio proſequi.

A αὐτὸς ᾗ τοὺς σὺν αὐτῷ παρεσκεύαζε φέρεσθαι θυρεοὺς τοὺς ὑπὲρ τῶν ὅπλων, ὑποδεχεσθαι τὰ βέλη τῶν ἵππων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ ᾗ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μάχην ἐξεκαύθησαν, ἐδέν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ἐ γὰρ ἐδύναντο τῷ στόματι τὰ βαλλόμενα, συμπιεσθέντα ὑπὸ τῶν ἀσπίδων καὶ συνειλουμένων ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκρατοῦντο, ἐ διεφέροντες ἐφέροντο. ὡς ᾗ παρέδησαν ὑπὸ πρωὶ μάχει δίλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας σίμων κακοπαθοῦντας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, ἐ θαρσυνόμενος χρησιμόμενον πολλῇ τῇ ῥαιστώνῃ αὐτῶν, ἔρπει τοῖς ἐχθροῖς εἰς φυγήν. θεασάμενοι ᾗ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, ἐδὲ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ παρέτι μὴ ὄντες αὐτοῖ δύνατο μάχει δίλης μάχεσθαι, τῆς ᾗ ἐλπίδος αὐτοὺς ἀπολελοίπεις, ἀκόσμως ἢ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διαχυθέντας αὐτοὺς διεκπεσεῖν διεσκορπισθῆναι ῥ πεδίῳ. διώκων δ' αὐτοὺς ἰωνάθης μάχει τῆς ἀζώτου, ἢ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπαγάντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν δὴ τὸν τῦ δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὁπλοφορίας ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτὴν τε ἐνέπρησε, ἐ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέχετο ᾗ ἐδὲ τῦ δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ ἢ τῦτο ἐνέπρησε ἐ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ ᾗ πᾶν πλῆδος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων ἢ καταφλεγέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας ἓν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ὑπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ᾤχετο, ἢ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτῦ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ ἐ τιμῶντες. ὁ ᾗ, ὑποδεξάμενος αὐτοὺς προαιρέσεως, ἀνέστρεφεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος ᾗ ἀκούσας ἐτετιμῆσθαι τὸν αὐτῦ στρατηγὸν ὑπὸ ἀσκαλωνιτῶν, προσεποιεῖτο χαίρειν ὅτι ῥᾳδίως τὴν αὐτῦ γνώμην συνέβαλεν ἰωνάθη, φίλῳ ὄντι καὶ συμμαχοῦντι, ἢ πέμπει πρὸς ἰωνάθην μάρτυρας αὐτῦ, ἢ χρυσῆ ἢ τιμὴν δίδυσθαι τοῖς τῆ βασιλέως συγγενέσι, ἢ τὴν ἀκκαρῶνα ἐ τὴν ὑπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ὑπάρχουσαν. ὑπὸ ᾗ τῦτον ἦν καιρὸν ἢ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν, ἢ πεζὴν εἰς συμμαχίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῦ, ἐ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ὑπεδέχοντο παριόντα ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατέβαινον αὐτῷ περὶ τῶν ἐμπεπρησμένων ἱερῶν αὐτῆ δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, ἢ πολλοὺς αὐτῆ ἀποκτείναντος καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχαζεν. ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόππην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτῷ τυγχάνει, ἢ τιμῆς ἀπάσης. ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως τῶν ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ. πάλιν ὑπέστρεφεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡδυνάμενος δ' ὁ πτολεμαῖος ῥᾳδίᾳ πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ διαφθαρῆναι πτολεμαῖος ὑπεβουλεύθη ὑπ' ἀλεξάνδρου διὰ ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς ᾗ ὑπαρχούσης ἡδυπαθείας, πτολεμαῖος γράφει τῷ ἀλεξάνδρῳ, περὶ κόλασιν ἐγκαλῶν ὑπὲρ ἀμμωνίου ὑποβεβουλευμένου λέγων πρὸς αὐτὸν, ἢ δίκαιον εἶναι τῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν ὑποσχεῖν. οὐκ ἀναδιδόντος ᾗ ἀλεξάνδρου, σαφεῖς ἐκείνου ἦν τὸν ὑποβεβουλευκέναι, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

Τοῖς

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἦν προσκεκρουκὼς ἀλέξανδρος διὰ τὸν Ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. πιμωρίαν μὴν τοῦ τετολμημένων Ἀμμώνιος ὑπέσχε, κατασφαγεὶς αἰσχρῶς ὡς γυνή, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδύσας σχολῇ γυναικεία, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ μεμψάμενος αὐτὸν τοῦτο συνοικίσαι τῷ θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τε συμμαχίας καὶ κῆδους δημοτείου, διαλύεται πρὸς αὐτὸν συγχύσεων. ὅπου πάσας γὰρ τῷ θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον δίδους πρὸς συμμαχίας καὶ φιλίας, συμπεθέμενος τῷ θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς προτρεσβεύμασι, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἓν δέ τι Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους διὰ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳνόμησε. κατορθώσατο δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ Ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται. καὶ ἀναγκασθεὶς δύο προτιθέται διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῷ λαμπρῶν ἐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσασθαι σωφρὼν, φείσασθαι τὸ μὴ δόξαι ἐν τοῖς Ῥωμαίοις ὀλίγορνος ἐκφῦναι. καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτούς, λέγων ὡς ἀδεινὸς μνησικακήσειεν αὐτοῖς περὶ τῶν παρῳνόμων, αὐτὸς διεργασθεὶς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἑστεῦθαι διωμολογήσατο, καὶ φαύλοις ἐγχειρισῶντα πράγμασιν, ἐκ ἐπιτρέψειν ὑπέσχετο, αὐτὸς δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς Αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τῷ δ' Ἀλεξάνδρου στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ πρόφασιδὴ ὁρμήσαντος ἐκ τῶν Κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν Ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μὴ τὸ γαμβροῦ δημήτριος. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγει. συμβὰν δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸ Πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος βαρυχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσεισάμενον ἀποβαλεῖν. οἱ δὲ Πτολεμαίοις ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ θαύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τὰ κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτους εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας, μήτε σωτηρίαν τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τὸν κεφαλὴν ὁ τῶν Ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν ἀπαδύκως ἐκ τῶν θαυμάτων καὶ φρενήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὸν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὸν κεφαλὴν ἀκέει. διαταγ. καὶ μετ' ὀλίγον πληθεὶς τῶν ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τεθηκότων χαρᾶς, αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ὁ Βάλλης λεγόμενος, ἔτη ε', καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὁπλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου

Antiochenos autē iam antea propter eū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à matito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, adnocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut alibi indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum defertoribus religionis qui cò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot sceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisset vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúſque honorificè, confirmatus eſt in pontificatu, quemadmodum à ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribúſque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ patri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epiſtolæ quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſcietis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui benuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum ſuis finibus, Samaritis adempras ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta aliiſque inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad ſubeunda quoties opus eſſet pericula.

A στρατιωτικὸν, τῆς τε συμμαχίας ἐπιλαθόμενος, καὶ ὅτι πρόσθεσις αὐτῷ, καὶ δόξα ἦν τὰ κλεοπάτρας γάμου συνῳκηκώς. οἱ μὲν ἐν στρατιῶται, φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τοὺς δ' ἐλέφαντων δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τοὺς περιφυγόντων τὸν πάτριον συνήθειαν. ἔτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον κατεφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὴν αἵρεσιν, πεπιστευκότες τῇ ὀχυρότητι τῶν χωρίων. νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον πρὸς δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγελμένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ὅπι τὸν ἰωνάθην. ἠθύμησε δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γράφει καλῶν αὐτὸν σπεύσαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ παρελαβὼν καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν. ἀλλὰ καὶ παρακαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας ἅπασης, καὶ τῶν ἴσων τοπαρχιῶν, σαμαρείας καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλαντα δόσει, καὶ πρὸ παντὸς ὑπισχνεῖται αὐτῷ φιλίαν τηρήσειν τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ὑπισχνείας ἧς ἐγράψαμεν λαμβάνει τοῦ συγγενοῦς ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λαμβάνει τοῦ πατρὸς χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς ἐμοὺς νόμους ἀφῆκα, καὶ λύδδα, καὶ ραμαθὰ, οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ὑπὸ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἔτη τε ὅσα ἀπὸ τοῦ θυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ὑπὸ τοῦ καρπῶν τῆς γῆς καὶ τοῦ φυτοῦ, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμνας τοῦ ἁλῶν, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφανίους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀποβιαθήσεται τούτων ὑπὸ τοῦ νεῶ, ἀπὸ εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον. φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ὑπερτίμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ δημήτριος εἰρηνεύουσαν ἅπασαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιάν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συναπέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἐχθρα γὰρ ἦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τὴν στρατιὰν, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν ἐκ ἔτι παρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' ὀλιγοῦντας ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὕστερ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δέησειέ ποτε προθύμους.

Κεφα-

Κεφάλαιον θ'. A CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀνάγει τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν παρὰ ἀραβίοις τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

AMέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τῆς στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ καὶ τρύφων ὀνομασθείς, παραγίνεται ἄραβα ὅς ἔτρεφε τὸν τοῦ μάλχου τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν αντίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπῄνει αὐτῷ δοῦναι τὸν αντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ἀντεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τοῦ τρύφωνος ἐνικήθη τῇ προαιρέσει εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρὸς τούτου τοιαῦτα ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῖς ἰουδαίων φυγάσι καὶ ἀσεβέσι, καὶ τοῖς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ προσβύτας παρεκάλει τὸν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δ' ὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖται μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νεῶν ἀχολεῖν. αἰτίᾳ δὲ αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ἀποστῆναι τῶν δύναμιν αὐτοῦ. ὁ ἰωνάθης μὲν χιλίους ὁπλεξάμενος στρατιώτας, ἐπεμψεν. αντίοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον διὰ ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπειθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ δι' ἃ τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτόντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν ὁπόθοιντο αὐτοῦ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναν τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλῷ ἀθρόοις δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ὁρμήσαντες τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους φυλαξόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν αντιοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ὡς φαλαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αντιοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἡττᾶται. βλέποντες δὲ τοὺς αντιοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ὅτι τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αντιοχεῖς. καὶ τὰ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες ῥᾳστώτατα διὰ τὸ ὕψος, ποιοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τῶν συνέζευξε αὐτοὺς οἰκιῶν ἀποσώσαντες. καὶ ταύτας μὲν δύθις πῦρ ἀπῆκαν. καὶ ὃ φλὸξ ἐφ' ὅλην διατείνασα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῶν οἰκιῶν ὐσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δὲ αντιοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τῶν πυρός, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ὅτι δῶμα διαπηδώντων, καὶ τοῦτον αὐτοῖς διοικούντων τὸν τρόπον, ὡς φόβον ἐνεῖδεν ἡγεμόνα τὴν ὄψιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αντιοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδακότας, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὁπόθεταί τινων. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥῖψαι τὰς παντοπλίας, καὶ παραδοῦναι αὐτὸς τῷ δημητρίῳ. συλᾷ δὲ αὐτοῖς τῶν τετολμημένων, καταπαύει τὸ σάσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους ταῖς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγενημένοις δύχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

Eam alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in rectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

VIII. 1. *Mach.* 11

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. A poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus B ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi adimit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & po- C cula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, D multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quem- E admodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt pollicerétur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irrita- F tus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti G ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον ὁ ποπερὸς εἰς αὐτὸν ἐχθύετο, καὶ τὰς ὑποχέσεις διεψεύσατο, & πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τῷ ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰμὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τιὼ ὀπὶ τὸν ἰωνάθλιν αὐτῷ φθονιὼ ἀπιμετέπασεν εἰς τὰς περὶ αὐτῷ φροντίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς ἀραβίας εἰς τιὼ συρίαν μῦ τῦ παιδὸς αὐτοκράτορος, μειράκιον ἔτι ὄντ' τιὼ ἡλικίαν, περιτίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ πρὸς χωρήσαντος τῦ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὁ καταλείπει τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἀναφέρει πρὸς τ δημήτριον. & συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ ἐλέφαντας, καὶ τιὼ τῆς αὐτοκρέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ὢν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν, ὁ δ παῖς αὐτοκρατωρ πέμψας πρὸς ἰωνάθλιν πρεσβύτας & γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τιὼ ἀρχιερωσυνίαν ἀγεβάγε, καὶ τῆς τεσσάρων παρεχώρει νομῆς, οἷ τιὼ χώραν τῆς ἰουδαίων περιετέθησαν. ἔτι γε μὴν σκῦλα χρυσᾶ καὶ ἀκπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα κρῆναι δύτους ὑπῆρξεν ἀπέστειλε. καὶ πόρπη δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, & τῆς πρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτῷ σίμωνα, στρατηγὸν τ στρατιᾶς ἀπὸ τῦ κλίματος τ τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης ὁ τούτοις παρ' αὐτοκράτορος ἐγκωμιαζόμενος εἰς αὐτὸν ἥδεις, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ῥύφωνα πρεσβύτας, εἶναί τε φίλος ὁμολόγει & σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἐ δ' αὐτῷ χάριτας ἀποδῶι, πολλῶν παρ' αὐτῷ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδέξατο τυχών, ἀλλὰ πρὸσαδικήσειεν αὐθ' ὧν δ' πάθοι. συγχωρήσαντος δ' αὐτοκράτορος δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκτε συρίας καὶ φοινίκης ἵνα δημητρίῳ πολεμήσαι στρατηγῆς, δύθις ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ ὁ λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰ δ' οὐκ ἔδοσαν. ἀσκαλὼν δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῆς ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὴ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, καὶ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστων, ὅπως ἅσαν δημητρίῳ, προσθέσθαι μὲν αὐτοκράτορι, σὺν αὐτῷ ὁ πολεμοῦσας περιᾴδεσθαι. ἀφ' δ' δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἰ δ' αὐτᾶς ἁλομένας ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πεισας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τιὼ παρὰ τούτων δύναμιν αὐτοκράτορι. πολὺ δ' ὕρε τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοφιώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, & τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν αὐτοκράτορι προσχωρῆσαι. τοῦτο παρέξειεν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθλιν καὶ τῆς χώρας τιὼ κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τιὼ γιὼ αὐτὸς ὅπιων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα ὁ πάροντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, & μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲ λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, & ἄδηλον εἰ προσγένοιτο, σῶσαι ἐκείνων εἶν' αὐτῷ ἀφέντες παραμένειν ἐκεῖνο θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τ ἰωνάθλιν, φιλίαν τε ὁμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲ γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῆς δεινῶν, ὃ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνώσι μαχησάμενοι ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας

τας ἄμεινον ἰῶ ποιεῖν, ταῦτα ὑστερον ζημιωθέντες αἰ- A
φνίδιον. ὁ δὲ συνθέμενος τοῖς αὐτοὺς φιλίαν, & λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχει δαμασ-
κῆ. τῷ δὲ δημητρίῳ στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς
κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἔστιν αὐ-
τῆ τῶν τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἐπάξειν δὲ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν εἰς σύμ-
μαχον. τοῖς δὲ γαλιλαίοις ὄντας αὐτοῦ ἐκ παλαίας B
πολεμολόγους, ὑπέλιπτησαν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλαβεῖν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐπὶ τὸν ἰωνάθην ἐπορεύετον, τὴν βηθσού-
ραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ὀχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρᾶ δημότικος. δη-
λώσαντες δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐγείροντος τοῦ σίμωνος, μηχαναῖς δὲ ἐπαίοντος καὶ
πολλῇ σπουδῇ χρωμένου περὶ τὴν τῆς βηθσύρας πο- C
λιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ κατὰ κράτος ἁλισκο-
μένου τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταῦτα αὐτοῖς ταῖς πίστεις ἐμβάλλει
μὲν ἐπείρους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθί-
στησιν ἰδίαν, ἰωνάθης δὲ ἄρας τὴν γαλιλαίας ἀπὸ τῆς ὑ-
δάτων τῆς γεννησαρων λεγομένων, ἐπεὶ δὲ ἐτύγχανεν D
ἐσπερινὸς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον παρε-
βάλετο, ἐκ εἰδὼς ὅτας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ περὶ μιᾶς ἡμέρας οἱ τὸ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθῃ ἐπ' αὐτοῖς βαδίζειν, ἐπέδραν αὐτῷ κατὰ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντας, αὐτοὶ μὲν τὴν στρα-
τιᾶς ἀπλώτων εἰς τὸ πεδίον. οἷς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἐ-
τοίμους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοῖς ἰ-
δίοις στρατιώτας πρὸς τὸ ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῇ δὲ εἰς
τὴν ἐπιόσαν ὑπὸ τῆς δημητρίου στρατηγῶν κατεσα- E
θέντων καὶ νότε τοῖς ἰουδαίοις ῥωμωμένων, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμη-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς περὶ τὸν ἀριθμὸν,
καὶ ματτθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
ψαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς δὲ καὶ μὴ ὑποπτώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μενοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, & ταῖς χερ- F
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τὸ ἰω-
νάθου στρατιῷ, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ξαπέντας,
ὑπερυλλεγόντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχει κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἰῶ τῷ πολεμίων. κρατήσας δὲ ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρῶς, καὶ χιλίους τῷ ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑ-
πέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δ' ὅτι πάντ' αὐτῷ
καὶ νῦν προνοίᾳ θεῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς G
ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν ῥωμαίων
πρὸς ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἐμπεφυθεν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτῷ
πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἵδ' ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῷ καὶ
τὰ παρὰ ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τὴν βουλῆς ὑπο-
κυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ θύσης ὑπὲρ ὁλοκαυτώσεως πρὸς ἅπαντας
τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ εὐρώπης, καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφαλεῖς τῆς εἰς
τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν σπάρτην παρεγένοντο. & τὰς ὁλοκαυτώ-
σεις ἃς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἰῶ τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης τῷ ἔθνους

quàm coacti imperata facere. Ionathas vero acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, ingressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & insessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Gennesara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, ne scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsensérant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham deserent in periculo. Soli duces Mathias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu propetè in Amathenſem agrum ocurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cùm exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

τῆς Ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῆς Ἰουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐρρωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἔτους αὖ ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τοῦ γνωμένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, Ὀνίᾳ ἀρείῳ τῷ βασιλεύοντος ὑμῶν ὅπισολῆς διὰ δημοτέλους, περὶ ἧς ὑπάρχοσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγνείας, ἧς ὑποτέτακται τὸ ἀντίγραφον, τῷ τε ὅπισολεῖ ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τοῦ δημοτελεῖ καὶ τοῦ ἀρείῳ δυνοϊκῶς διετέθημεν· ὑ δὲ ὁμῶν τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πεπισεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τῆς ἀναγνωρίσεως· οὐκ ἐθοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρτάζειν δοκῶμεν τῷ παρ' ὑμῶν δεδομένῳ δόξαν. πολλῶν γὰρ χρόνων διαγεγνωμένων ἀπὸ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀναπολιθείσης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τοῦθεν προσφέροντες, καθὼς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸν ἐποιούμεθα. πολλῶν δὲ ἡμᾶς πολέμων περιστάντων διὰ τὸ γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἐπὶ ὑμῖν ἢ τ' ἄλλῳ τῷ προσηκόντων ὑμῖν σχολεῖν ἐπείραμεν. καταγωνισάμενοι γὰρ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους νεμήνιον τὸν ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τὸν Ἰάσονος, τοὺς ἀπὸ τῆς γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπισολὰς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, ἐπεὶ ὧν ἂν δέησθε ὅπισ ἐλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένοις· ἴσμεν γὰρ τὴν ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τοὺς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον ἦσαν αἱρέσεις τῆς Ἰουδαίων ἦσαν, αἳ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι, τινὰ καὶ ἀ πάντα τῆς εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον. τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῆς ἐσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνει, καὶ μηδὲν ὁ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾷ. σαδδουκαῖοι δὲ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ὥστε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς καὶ τῆς ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω διὰ ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβέστερον πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ τῆς δημηγίας στρατηγοὶ τὴν γενομένην ἤτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς στρατείας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπη τὸν ἰωνάθην. ὃ δὲ ὁπλίοντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπλίτισεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. οὐ γὰρ ἔγνω χολεῖν αὐτοῖς διαχρῆν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῆς πολεμίων ἄποθεν σαδίοις ν. πέμπτῃ

τοὺς κατοψομένους αὐτῆς τὴν παρεμβολὴν, καὶ πῶς εἶεν ἐς στρατοπεδευκότες. τῆς δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καὶ πῦρ συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὁπλίσεσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐρρωμένους ἔχειν, καὶ ταῖς διανοίαις

τοίας ὥστε ἔχειν ὡς καὶ ὀλίγῃ τῆς νυκτὸς εἰ δέοιτο μαχεσομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτὸν τὸν ἀφαίρεσιν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, ταραττόμενοι τὸν Ἰωνάθου ἐγνωκότα, ἐκ ἐπὶ τοῦ γνώμου ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐνέδραις γενέσθαι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτοῖς ὑπεναντίωσιν ἑτέρῳ, τῆς ὑπερβουλῆς ἀμυδρωμένης. ἐκ γὰρ τοῦ φανεροῦ διακινδυνεύοντες, ἐκ ἐνόμιζον εἶ τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ἰωνάθης ἑωθεν προσμίξας αὐτοῖς τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι πεφόβηνται ἐδίωκεν. ὑ μὴν τι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότας ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς Ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας & λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα διέβαινε. ὡσαύτως δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, & τὴν παραλίαν ἕως Ἀσκάλωνος, ἀσφαλισάμενος, φρουρίοις, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ἰοππίους βουλομένους τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ τε Σίμων καὶ Ἰωνάθης, ἦλθον εἰς Ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ἰωνάθης, συνεβουλεύετο τῷ Ἱεροσολύμων ὑπισχνεῖσθαι τεῖχη, & τὸ καθηρημένον τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλου, πάλιν αἰασῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφέξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν πόλιν, & τῆς ἀπορείας αὐτοὺς τῷ σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔπεμψε μὲν & τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος διαβὰς, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν Βαβυλῶνα καταλαβεῖν, καὶ τῷ αὖθ' ὑπαρχόντων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπαναβαίνοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο δυνάμεως μέρ' αὐτοὺς ὑποχείριοι, συγκαταπολεμήσειν τὸν πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, οἱ καταστρέψαντο τοὺς πάρθους, καὶ μόνοις αὐτῷ δύναμις, τὸν τρύφωνα πολεμῆσαι δεινῶς, καὶ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν πρόθυμως τῷ ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκιλιν, καὶ τῷ στρατιᾷ ἅπασαν ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς & ἐν ἄλλοις διδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus lateret. Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discessérunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amisso exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων γραμματέα τὸν ἰωνάθην, καὶ σύλληψιν αὐτοῦ καὶ πόλεμον ἐξωύσατο κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ σίμωνος.

IX. 1. *Mach.* 12. 13.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in turelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis matutè inde euasérunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

ΤΡύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τ δημήτριον ἔγνω τελεύτησε λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἰσχυρῷ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τ βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζε γε μὴν αὐτῷ τ προσάρχειν ταύτῃ ὁ φίλος ἰωνάθης φόβος φίλος τυγχάνοντος αὐτόχῳ. κ δὴ τοῦτ' ἀποδὼν ποιήσασθαι τ ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, κ τότε τοῖς περὶ τὸν αὐτόχειρα ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν κ δόλῳ κεῖνας ἀπελεῖν, εἰς βέβηκεν ἐπ' αὐτόχειρα ὥδαγε), τ καλεμβόλιν ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπλώτησεν ὁπλίτου στρατῦ, πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὃ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τ ἰωνάθην ὑπάρχειν διώρυξε αὐτὸν, κ φιλοφρονήσεις, κ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθῃ προστάξει, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δύνοιαν, & πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ὑδὲν προορώμενον. τλὺ τε στρατιὰ συμβούλευσεν ἀπολύσαι. κ γὰρ ἦν ὁ δεόντως αὐτῷ ἐπηγάθη, πολέμιος μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. παραχόντα μὴν τοίνυν τοῖς περὶ αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. ὥδωδώσειν γὰρ αὐτῷ τ πόλιν, τάττε ἄλλα πάνθ' ὅσα κ τ χώραν εἶσιν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, & γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν ἰωνάθης ὑδὲν τούτων ὑπενόησας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας & γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεῦσαι ταῦτα πιστεύσας, τλὺ μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε χιλίους ἢ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς ἢ μὴ τρὶς χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τρὶς δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τ τρύφωνος προστεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε ἢ κ δὴ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὖ κ τούτους ἀπωλέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τρὶς περὶ τ ἰωνάθου συμβεβηκότων, ἔφθησαν πρινὴ τοὺς ὑπὸ τ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φραξάμενοι τοῖς ὅπλοις, ἐπὶ τ χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τρὶς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

Κεφάλαιον ιά.

Ως σίμωνι τλὺ στρατηγίαν ἐπιχείρει τ ἔθνους & αἱρεῖται ἄρχειν αὐτὸν ἀχίρια.

1. *Mach.* 13. HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathiæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturí, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quam primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τλὺ ἰωνάθου σύλληψιν, κ τλὺ τρὶς σὺν αὐτῷ στρατιὰν τρὶς ἀπώλειαν, αὐτόν τε σφῶν ὄντα τοῖς συμβεβηκόσιν ἀλυσιτελοῦντα. κ δ' ἡνὶ ταῦθ' ὅτι ζήτησις ἔδοξε πᾶσιν ἦν, δίος τε μέγα κ κρὶ λόγον ἐμπεσὸν ἐλπίδι, μὴ τ ἰωνάθου αὐδρείας ἅμα κ στρατιᾶς ἀφηρημένοι, τὰ πρὸς ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, κ δὴ ἰωνάθου πρεμῆσθαι, νεῶν αὐτοῖς ὄντων, & πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τρὶς ἐσχάτους κινδύνους ἀναγκάζοντ' καθίστασθαι. κ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐν τρὶς ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ἀποστερήσαντες ἡγεμόνος. αὐτὸς ἢ ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. Σίμων δ' ὁρῶν περὶ ταῦτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποσχεῖν προθύμως ὑπὲρ τοῦ τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι πρὸς λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς παρεκαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν γὰρ ἡμετέρας ἐλευθερείας ὁμόφυλοι μὴ τὸ πατρὸς ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐπολμήσαμεν ἀσμένως ὑποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. παραδειγμάτων δ' ἕνεκεν οὐκ ἀπορῶντος μου παρὰ τὸ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένης, φόβος ἐδεῖς ἔσαι τηλικοῦτος, ὃς ταύτῃ ἡμῖν τὴν διάνοιαν ἐκβάλῃ δ' ψυχῆς, εἰσεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν ἐκ ὑποστρώτες ἡγεμόνος οἷός τε καὶ πάλιν ὑμῖν τὰ μεγίστα καὶ ἀρᾶν, ἕπεταί μοι προθύμως ἐφ' οἷς ἂν ἡγῶμαι. ὅτε γὰρ κρεῖττον ἐγὼ τὴν ἐμὴν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ἢ τε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῖν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς ἐ δίκῃ λῃψόμενος ὧν τὴν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γενεᾶς καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ φυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς ἂν ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὡρμηκέναι. τούτοις ποιησαμένου τὸν σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηρέθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ ἀντὶ τοῦ ἰωνάθου τὸν ἀδελφῶν αὐτοῦ τιμὴ πρεσβείαν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅτι κελεύσει, πειθηνίους. συναθροίσας δ' πᾶν ὅτι ὅσον ἰῶν τὸ πολεμικὸν δ' οἰκείας ἰσχύος, ἐπεδίδει τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι, ἐ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθην τινὰ φίλον ἀφαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς ἰόππην, προσάξας αὐτοῖς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ προδιδῶσιν ἤτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δ' ὑπομένων ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τρύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένετο, καὶ τὸν ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπέστειλε δ' αὐτῷ καὶ σίμων μὴ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς ἀδίδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, ἐ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλοι λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν Ἰουδαίων βασιλέως. ἀπὸ γὰρ αὐτὸν ἕνεκα τοῦ ἀργυρίου ὃ τοῦ βασιλέως χρησάμενος ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν τέχνην τοῦ τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπωλέσῃ δοὺς ἐ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ ἐ τοῖς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ ἐγκληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς ἄπιος αὐτὸς τὸν ἀδελφοῦ θανάτου γεγονώς,

Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciâ, & posita formidine aucta est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmuniréq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quod subesſent insidiæ: præstabilius tamen esſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esſe equitatũ, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilé maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est exacto pontificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerẽt, actum esſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce, solo eam æquauit, ne posthac esſe posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ pretium, si mons quoque in quo sita fuerat complanaretur, vt solum tẽplum emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis, quæ à præsidiariis in eã diem Iudæi passi fuerant, quę que etiã in posterũ ferre cogerentur, si externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑπ' αὐτῶ, συναγωνῶν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς ἀφ' αὑτῆ τὰ τῦ ξύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα ἢ ἐνέδρα ἢ ὄπλους λῶ ἔχει, ὅμως ἀρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῶ, Ϛ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ξύφωνος στρατευομένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. ἢ σίμων μὲν, ταῖς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε ἢ τὰ χρήματα. λαβὼν ὁ ξύφων ὡς ἐτήρησε τὴν πίστιν, ὡδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπορεύθη τὴν χώραν, ἢ διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. ἢ ὡς ἐχειμάζοντος ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀπαντᾶ δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ κατὰ στρατοπεδευόμενος ἐξεναντίας αὐτῶ. τῆ δ' ἐν τῆ ἄκρα πεμψάντων πρὸς ξύφωνα, ἢ ὡς παλοιὼ τῶν σπεῦσαι πρὸς αὐτοὺς, ἢ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν διὰ τ' νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, ἢ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, Ϛ ἄπορον ἵπποις μάλιστα ὁδοιπορεῖν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἀρας ὁ ξύφων, εἰς τὴν κοίλην ἀφικνεῖται συρίαν, ἀπουδῆ τε εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι ἢ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν ἀντόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τῦ ἀδελφῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεῖν τῆ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῶ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ Ϛ μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῶ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶ ἐκ λίθου λευκοῦ ἢ ἀνέξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ ἢ περίοπτον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλους μονολίθους, θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμ' ἀπέφηνε, πρὸς τούτοις δὲ Ϛ πυραμίδας ἑπτὰ, τῆ τε μητρὶ καὶ τοῖς τέτταρσιν ἐκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρω σώζονται. ἢ περὶ μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς ἢ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτῃ σπουδῆν οἰδαμῶν ηὐρημένοις. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς δυσὶ καὶ τριάκοντα. ἢ τὰ μὲν περὶ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἦν. σίμων δὲ καταξανθεὶς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τῦ πλήθους, τῶ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία ἢ τὰ αἰσίσφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ καὶ ῥ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ ἧ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ὀπτικληθεὶς κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἦν ἢ τῦ πλήθους περὶ τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, Ϛ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὀπὶ τῶ πρώτου ἔτους γεγράφειν σίμωνος τῦ ἀρχιέρεως ἰουδαίων ἢ ἐθναρχε. δυτύχησαν δὲ ἐπ' αὐτῶ σφόδρα, ἢ τ' ἐχθρῶν τ' πρὸς οἴκους ἐκράτησαν. κατεσκέψατο δὲ σίμων, γάζαράν τε πόλιν ἢ ἰόππλιν Ϛ ἰάμνειαν. σκοπολιορκήσας δὲ Ϛ τ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτ' καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν ἔ κακῶς ποιεῖν ὡς ἢ τότε. ἢ τῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει ἢ συμφέρειν ἑαυτῆ, Ϛ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τ' ἄκραν ἦν) συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. ἢ δὴ τῦτο ἐπειθεν εἰς σκληνὰς καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶ γινομένῳ, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῆ φρουράρχων ἢ τῆ φρουρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχῃ τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρυρᾶς ἐν αὐτῇ κατασταθείσης. ταῦτα A
λέγων πείθει πλῆθος τὸ παραυτῶν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, καὶ πάντας προσβαλόντας, καθ' ἡμέραν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, ἕως εἶσιν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήφορον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ὑψηλὸν ἅπαν τὸ ἱερὸν, καὶ ἄκρας καὶ τὴν ὄρεσιν ἐφ' ᾧ ἦν αἰωρημένον. καὶ τὰ ὑπὸ σίμωνος προσχθέντα, τεῖχος εἶχε τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ιβ'. B

Ὡς ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, συμμαχήσαντα ἀντιόχῳ τῷ εὐσεβεῖ.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀχμαλωσίας τὴν δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, ζύφων διέφθειρεν ὑπεξορίσαντα αὐτὸ τέσσαρα βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειριζόμενος ὑποθαλὴ διήγαλε, ζοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, δημή- C
τριον μὲν ὑπὸ πάρθων ἀχμάλωτον γεγονέναι μυθεύων, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς ὑποστάσης ἀμυνόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τοῦ ζύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ὑποδεικνύουσιν αὐτῷ ἄρχοντα. ζυνόμενος δὲ τῷ πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζύφων, δεδειχὼς τὸν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὤν, ἐθε- D
ράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεζότατα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἃ περ ἐβούλετο. τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὸν ὑποκείσιν, καὶ ὁ ἀληθὴς ζύφων ἐφάνη. τοῖς οὖν ἐχθρεῖς δρᾶν ταῦτα ἐποιεῖτο χρείτονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίσατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλωμένην δὲ καὶ ἀντιόχου τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μη- E
δεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ ζύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν ὅπῃ τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. ἐκάλει δὲ τὸν ἀντίοχον ὅπῃ τύτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτοῦ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν διδόντων τινῶν ἐκ τῆς σελευκείας τῷ τρύφωνι δείσασα. ζυνόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ ἀντίοχος, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τῆς F
ἄνω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὸν φοινίκων διώξας ἄχει ταύτης, εἰς τε δῶραν φρυρίον τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμψας δὲ καὶ πρὸς σίμωνα τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας ἐρήσβευε. ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ ζοφὸν, ὃς τὸν δῶραν πολιορκοῦσι στρατιώτας, πέμψας πρὸς ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὴν ἀναγκαιοτάτην αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν χειμῶνα φίλων. ὁ μὲν γὰρ ζύφων ἐκ τῆς δῶρας φυ- G
γὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ζία.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς ζύφων ὁ αἰμιλιάνου ἀντίοχον ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κυνδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας ἡ ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Ὁ δὲ ἀντίοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τῶν ἐκ σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν μεγάλην παραλαβὼν παρὰ τοῦ φίλου, ὅπῃ τὴν ἰουδαίαν πορθήσων, καὶ

aliquis princeps ei loco imponeret præsidium, adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NON multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitant milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quæ tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter obtineret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo post- XI.
quam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

CAETERVM Antiochus ob innatam a- XII.
uaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidijs, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIV.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mach.* 16 Is per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filijs comprehensis ac conjectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16 Ille igitur recepit se, in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cóntra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vleiscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, supervenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuasetat tyrannidem.

τ σίμωνος ἄλλοσιν ἐξαπέστειλε. σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ παρανομίαν, ☪ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τὸ μὴ δίκαιον τῷ παρ' αὐτοῦ παθόντι γνωμῶν τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τ ἡλικίας φέσημα κρείττον λαβὼν, νεανικῶς ἐστρατήγει τ πολέμου, ☪ τοῖς μὲν ἱροῖς μᾶ τῷ μαχιμωτέρων προεκπέμπει στρατιωτῶν. αὐτὸς δ κατ' ἄλλο μέρος προήει μᾶ τ δυνάμεως. ☪ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν τόποις εἰς ἐνέδρας καθίστησας, διαμαρτάνει μ' ὐδεμιᾶς τῶν ὑπεχειρήσεων, κρατήσας δ διὰ πάσης τῶν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, πεισάμενος καὶ αὐτὸς ῥωμαίοις συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Οτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

Ἦρξεν δ' ἐν ᾗ τὰ πάντα τῶν ἰουδαίων ἔτη, τελευτᾷ δ ἐξ ὑποβολῆς ἐνσυμποσίῳ, πτολεμαίου τ γαμβροῦ ταύτῳ αὐτῷ συσπασμόν. ὃς ☪ τ γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὑπὸ ἰωαννῆν τ ἕτερον, τέτῳ δ ☪ ὑρκανὸς ἦν ὄνομα, τοὺς ἀναιρεθησομένους. αἰσθόμενος δ τοῖς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, διαφυγὼν τ ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαῤῥῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τοῦ πάππου εὐεργεσίας, καὶ διὰ τὸ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τ ὑρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

Κεφάλαιον ιε.

Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχειρεῖ καθαιρεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

Καὶ ὁ μὲ εἰς ἕν τι τῶν ἱερῶν ἐχωρίσθη διαγὼν λεγόμενον. ἀπολαβὼν δ τὸ πάτριον ἀρχιερωσύνης ὑρκανὸς, καὶ τ θεὸν πρώτας θυσίας ὑποδεξάμενος, ὅπῃ τ πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲ ἄλλοις πᾶσι κρείττων αὐτῶ, ἡττᾶτο δ μόνῳ τῷ πρὸς τ μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῳ. τούτοις γὰ ὁ πτολεμαῖος αἰσχύνῃ ὅπῃ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπτίας ἠκίζετο, καὶ καταχρημίσῃ ἐκ ἀφισαμένου τ πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αὖ ἐνόει τ πρὸς τ αἵρεσιν τῶ χωρίου ἀπρόσβλητον, τοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἠγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθύμον. ἡ μὲν τοι μητὴρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δ' αὐτῷ, ἀλλὰ πολλῆ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἑλεῖν ἀπροσδόκητον τὸ χωρίον, ☪ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ ποινήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ὑσὺν γὰ αὐτῇ τ μετ' αἰκίας ἐξ θανάτου, εἰ δίκῃ τοῦχοι τ εἰς αὐτοὺς παρανομίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μᾶ λεγόντος τ μηδὲν, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τ αἵρεσιν τ φρουρίου. ἰσχνὰ δ αὐτῷ τυπτομένῳ ἰδοὶ καὶ παρατεθυμένῳ, ἐξελύετο καὶ τ ὅπῃ τοῖς εἰς τὴν μητέρα προστεθυμένοις συμπαθείας ἤττων ἐγένετο. ἑλομένης δ ἔτους εἰς χρόνον τ πολιορκίας σπάσαι τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθὸ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ δ ζ ἔτη τοῦτο ἀγωνιῶσιν ὡς ἐν τοῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης αἰσθεὶς τ αἰτίας τοῦ πολέμου, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ὑρκανοῦ ☪ τὴν μητέρα, καὶ τοῦτο δράσας πρὸς ζωίονα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τ φιλαδελφέων πόλεως.

Κεφα-

Κεφάλαιον ις'.

Ως στρατευσάμενος ἐφ' Ὑρκανὸν Ἀντίοχος ὁ Ἀσιδὴς, λαβὼν πάλαγα τ' συμμαχίας περὶ αὐτῶν ἐποίησεν.

Ἀντίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τ' Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' μ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀφ' ἧς τ' Ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' ξ ἢ β'. δηώσας ἢ τ' χώραν, τ' Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις ὠχυρωμένοις λαβών, λύειν μὲν ὑδὲν ὅλως τὸ τεῖχος ἐδύνατο, ἀφ' ὑψηλοῦ τ' τῆς τειχῶν ὀχυρότητα, ἢ δ' ἀρετὴν τῆς ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοῖς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. κ' ἢ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους καθὸ συνέβαινεν αὐτὸ ἢ ὁπλιτεύειν ἦν, πύργοις εἰκοσάσας ρ' ξιωφόροις, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, ἢ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν ἢ πολλὴν τὸ μέγος ἢ πολλὴν τὴν μόμβος ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ ἢ πολλὰς ἐνδρομὰς αὐτεπινοοῦντες, εἰ μὲ ἀφυλακτοίς που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, ἀθρόους ἢ ἀνεχώρουν δυχερῶς. ἐπεὶ ἢ βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τ' πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τῆς ὁπλιτικῆς τάχιον ὑπ' αὐτῆς, ἢ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἐργα γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἰσχυρὸν καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. Ἀντίοχος μ' ἐν τοῖς ἀποκλεχθεῖσι, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι ἢ προσαναλίσκοντες τὰ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὅπως δ' ἂν μὴ τ' σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεύσης αὐτοῖς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς Ἀντίοχον, ἢ αἰτοῦντος ἡμέρων ἑπτὰ ἀφ' ἃς τ' ἑορτὴν ἀξιώσαντος γλυκάζ, τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ εἰκὼν αἰνίζ), ἐ προσέπι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρως. ἢ μ' παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε ἢ ἀργύρεα. ἢ μὴ θυσίαν δεξάμενοι ὡδὰ τῆς κομιζόντων, οἱ πρὸς τ' πύλας ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, Ἀντίοχος ἢ τ' στρατιὰ εἰσία, πλεῖον Ἀντίοχε τῷ θαυμασοῖς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐς μὲν κατέδυνε ὅπι τὸν βωμὸν, τ' νεὼν ἢ τῷ ζωμῷ ταύτων προεῤῥάνε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα ἢ τὴν πάτριον αὐτῆς δυσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, ἢ ἀκαταλλάκτους εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας δυσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ἀποδεξάμενος ἢ αὐτὸ τ' ὑπεικείαν Ὑρκανὸς, ἐ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον ἀσέβειαν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ ἢ ἀποστάμενος τ' συμβαλὼν τῆς παρανομούσης ἐξελεῖν τὸ ἔθνος δέξ τ' πρὸς ἀλλήλους αὐτῆς τ' διάστασιν ὠμιξίαν, ἐκ ἐφέντιζε. πυθόμενος ἢ κατ' δυσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς πρεσβεύσαις ἀπεκείνατο, ὡδὲ δ' ἕναι μ' τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, ἐ δασμὸν αὐτῆ τελεῖν ἰόππης, ἢ τῆς ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ' Ἰουδαίας, φρουράν τε δέξασθαι ὅπι τούτοις ἀπηλλάχθαι τὸ πολέμου. οἱ ἢ τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τ' ἢ φρουρὰν ἐκ ὡμολόγουν, δέξ τ' ὠμιξίαν ἐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. ἀπὸ μέντοι γε τ' φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν ἢ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δυοῖν τὰ τ', ἐ τοὺς ὁμήρους προσεδέξαντο τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν ἢ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. κρατηθεὶς ἢ ἢ στρατῷ τ' πόλεως. ὅπι τούτοις μ' ἐν

A

Cap. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

Antiochus autẽ memor incõmodorũ quæ à Simone acceperat, Iudæã aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimã Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primũ nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiã aquarum penuria, cui tandem sub occàsum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicíque fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerẽtur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altaria mactauerat, & iure carnium illatum templum asperserat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturũ his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorũ consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum c. c ç. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est, vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A B C

Cap. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. Cæterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierololymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatísque omnibus Idumæis edixit vt circunciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circunctionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gazaráque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D E F G

ἀντίοχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τ̃ δαβίδ κ τάφον ἀνοίξας, ὃς πλεῖστῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, χιλία μ̃ τάλαντα ἐξεκόμισεν, ὁρμώμενος δ' ἀπ' αὐτ̃ πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνε δ' αὐτ̃ κ πρὸς ἀντίοχον φιλία κ συμμαχία, κ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τ̃ στρατι᾽, κ φιλοτίμως παρέσχε. ☾ ποιεμένῳ τιὼ ὁδὸν παρθυαῖ αὐτ̃ στρατιὰν συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτυς δ' τούτων ἡμῖν ὀρθῶς κ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἱστορῶν. ξόπαγον δ' ἔνθα ἀντίοχος ὁδὸν τ̃ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̃ παρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο. διηθέντος ὑρκανῦ τὸ ἰουδαίοις ἀγά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν. κ ταῦτα μὴν ὁ ψεύδεται λέγων. ἐνίστη γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ̃ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν δ ἡμῖν ὅτε ἐν τοῖς σάββασιν, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ οὐ δεῖ. συμβαλὼν δ' αὐτ̃ ἀντίοχος ἀρσάκῃ τῷ παρθῳ, πολλοὺ τε τ̃ στρατ᾽ ἀπέβαλε ☾ αὐτὸς ἀπόλλυται. τιὼ δ' τὴν σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον ἀντίοχος εἰς τ̃ παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς κ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιζ'.

Υρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

ΥΡκανὸς δ' ἀκούσας τ̃ ἀντίοχον θάνατον, εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς ἐρήμους ὑπερασπιστ̃ μαχίμων κ ῥώμης ὑπαρχειν. μήδαβαν μ̃ ἦν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτ̃ παλαιορηθείσης ὑπ' μιῶ εἶλεν. ἔπειτα κ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις ☾ γαριζὶν τότε χεθαίων γένος, ὅπερ ᾤκει τ̃ εἰκαθέντα τ̃ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερ᾽ ναὸν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι σωαβαλλέτῃ τ̃ στρατηγ᾽ δι᾽ τ̃ γαμβρὸν μανασσῆ τ̃ ἰαδδοῦ τ̃ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς κ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' τ̃ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθ μ̃ ἔτη σ'. ὑρκανὸς δ' κ τ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ μάρισαν. κ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμνοιντο τὰ αἰδοῖα κ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δ' πόθῳ τ̃ παρεῖναι γῆς κ τ̃ περιτομὴν κ τὴν ἄλλην τ̃ δίαιταν ὑπέμειναν τ̃ αὐτὴν ἰουδαίοις ποιήσασθαι. χρόνος αὐτοῖς ὑπ̃ρχεν, ὥστε ἓν τὸ λοιπὸν ἰουδαίους. ὑρκανὸς δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανεώσασθαι τιὼ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. κ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτ̃ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τ̃ ξόπῳ. φάνιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λουκίου υἱ᾽ μεντίνα, κ γαΐου σεμπρονίου γαΐου υἱ᾽ φαλερνᾶ, πρὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ̃ ἰουδαίων, οἱ κ διελέχθησαν πρὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ τ̃ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόππη κ λιμένες ☾ γαζάρα, κ πηγαὶ, κ ὅσας πόλεις αὐτ̃ ἄλλας κ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν ἀντίοχος πρὸ τὸ τ̃ συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῆ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πώτας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ δι' τ χώρας τ αὐτῶν A
& τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθ. καὶ ὅπως τὰ κ τ πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτοχε ὧδε τὸ τῆς συγκλήτε δόγμα, ἄκυρα γένη), ἵνα τε πρέσβεις πέμψαντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτοχε ἁρπαρεθέντα, καὶ τ χώραν διαπεμήσωσι), τ ἐν τῷ πολέμῳ διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς φίλος τε βασιλεὺς καὶ δῆμος ἐλεύθερος χράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν B τ εἰς οἶκον ἐπανόδε. ἔδοξεν ἓν ᾧδε τούτων ταῦτα, ἀναγεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν φὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμε πεμφθέντας ἀγαθε καὶ φίλε. ᾧδε μήτοι γράμμάτων, ἀπεκείναν ἐβουλεύθη ὅταν ὑπὸ τ ἰδίων ἡ σύγκλητος δυχολήση, ἀπαλλάσειν τε τὸ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τ στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τε δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τ οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲν οὖν ὅτως ὑποπέμπει τοὺς τῶν ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς C αὐτοῖς ἐκ τε δημοσίε, καὶ δόγμα συγκλήτε φὸς τοὺς διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξόμενος τοῦ οἴκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν ᾧδε ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημοχάρης δ τῷ βασιλεῖ φοθυμούμενος στρατεύειν ὅπε ὑρκανὸν, ἐκ ἐξεγένετο καιρὸς ὑπ' ἀφορμῆς, τῶν τε σύρων καὶ τ στρατιωτῶν φὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφαίτων φὸς πτολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὑπακληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τε σελεύκε γόνος ᾧδε ὃν αὐτοῖς ὑποληψόμενον τ βασιλείαν. τε δ πτολεμαίε πέμψαντος ἀλέξανδρον μὴ στρατὸν ζεῦναι ὑπολεγόμενον, καὶ μάχης φὸς τὸν δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει φὸς κλεοπάτραν τ γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. ἐκ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δ τοῦ βασιλείαν ᾧδε λαβών, φιλίαν ποιεῖται φὸς ὑρκανὸν τ ἀρχιε- E ρέα. ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τ δημητρίε παιδὸς αὐτοχε τ χρυσῆ ὑπακληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπεξέφθειρε). ᾧδε γαλαβὼν δ τὴν τ συρίας βασιλείαν αὐτοχος, ὅτι μὲν τὴν ἰουδαίαν στρατεύειν ἐλαβὼς οὐ, τ ἀδελφὸν ἀκύων τὸν ὁμομήτριον, αὐτοχος δ κἀκεῖνος ἐκαλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ κυζίκε συλλέγειν. μθύων δ κ χώραν, ἔγνω ᾧδε γαυδιάζειν αὐτὸν ὅτι τὴν ἔφοδον τοῦ τἀδελφῷ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, F διὰ τὸ ζαφιῶαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δ' οὐ αὐτοχου τε σωτῆρος ὑπακληθέντος, ὃς ἐν παρθοις ἀπέθανεν. ὅθεν δ ἀδελφὸς οὐ δημητρίου τε χρυσοῦ πατρός. σωέβη μθύτοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱσορήκαμεν. ὁ δ κυζικηνὸς αὐτοχος ᾧδε γενόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι φὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. ὑρκανὸς δ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ γὰρ αὐτὸς μὲν G τοῦ αὐτοχου τελευτοῦ τῶν μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ὕστερον ὡς ὑπήκοος, ὕστερον ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ' οὐ αὐτῷ τὰ φεφάσματα ἐν ὑποδόσει πολλῇ ἐκ ἀκμῇ κ τοῖς ἀλεξάνδρου τε ζαβιναίου καιροῖς, καὶ μάλις' ὅτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ φὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, χολοῦ ὑρκανῷ καρποῦσθαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἄπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τε μὲν τοιγε κυζικηνοῦ τοῦ γοῦ κακοήθους, φανερῶς καὶ αὐτὸς τοῦ ἑαυτε φεφαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῶν ἀπ' ἀγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipſorum & ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: vtque legati à ſenatu mihi, curent reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. & vt literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus vtium eſt ſenatui renouare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & datum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs ſe referre poſſent in patriam. Itaque ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendatitiis ad eos per quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem nón habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum A quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrumque facilè despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm venisset propere victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus cum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis a Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obstitit, profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem superesset eius oppidi. Incredibile autem quidam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquamque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro diffidens, copias suis ducibus præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ̃ αὐτόχον, κ̀ αὐτόν τε φεύγοντα κακῶς κ̀ τ̃ ἀδελφὸν αὐτ̃ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ως αὐτίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς Σαμαρεῦσι, πταισθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μ̀ ὅπ̀ σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ἣν νῦν ὑπ̀ ἡς ὅτι καλεῖται νεῶ σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ ἡρώδ̃ου, κ̀ χολὴν ἐνλώσομεν. προσβαλὼν δ̀ αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκ̃. μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὑπ̀ ὧν μύριοι λείους ὑποίκους ὄντας Ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τ̃ σύρων βασιλεῦσι. προβαλὼν οὖν τάφρον παντ̀χόθεν τῇ πόλει, κ̀ ἐπλῆν τεῖχος ὑπὸ σταδίων π̀, τοὺς ἱροὺς ἐφίστησιν, αὐτηγόνου Ⓒ ἀνεψιόθεον, ὧν ὑπεριμένων, εἰς τέτο ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προσαχθείσης τοὺς σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς ἅψασθ̃ μ̀ τ̃ ἀνθων, ὑπικαλέσασθ̃ ἢ βοηθὸν αὐτόχον τ̀ κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὅπ̀ τ̀ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ̃ πρὸ ἀριστόβολον, ἡττήτ̃. διωχθεὶς δ̀ ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τ̃ ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ̀ ὅπ̀ τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς Ⓒ δεύτερον ὑπικαλέσασθ̃ σύμμαχον. πέμψαντας τ̀ αὐτὸν αὐτόχον. ὃς προσβ̀ πολεμεῖ τὸ λαθύρου μεταπεμψάμενος ἀνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσας τ̀ μητρὸς ἐκείνης Ⓒ ὅσον οὔπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, ἐξαπέστειλε, τὸ μ̀ πρῶτον ὑπὸν, ἐπορθει τ̀ ὑρκανῦ χώραν μ̃ τ̃ αἰγυπτίων λῃστρικῶς. μάχεσθ̃ μ̀ αὐτῷ κ̀ προσωπον ἐ θέλοντι, ἐ γὰρ ἴσῳ ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτ̃. νομίζων ἢ τῇ κακώσει τ̀ γῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τὸν ὅπ̀ τ̀ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ἢ πολλοὺς τ̀ σπανιωτ̃ ἀπώλλυεν ἐνέδραις προσπίπτων, ἀπῆρεν εἰς ξίπολιν, καλλιμάνδρῳ Ⓒ ὑπικράτει τ̀ προὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον ὑπερέψας. καλλίμανδρος μ̀ οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν ἁπόμμυος διεφθάρη. ὑπικράτης δ̀ ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν κ̀ τἄλλα προὸς ταύτῃ χωρία, προὐδωκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τ̀ ἢ σαμαρείας πολιορκίαν, δηλύειν ἐκ ἠδύνατο. ὑρκανὸς μ̀ οὖν τ̀ πόλιν ἑλὼν, ἐνιαυτ̃ πολιορκήσας, ἐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ̀ πᾶσαν αὐτῇ ἠφάνισεν, ὑπόκλυσον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. δ̀ασκάψας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τ̃ ῥιζῶν ποτὲ πόλιν αὐτῇ ἀφείλατο. ἐδόξεν δέπ προὶ τ̃ ἀρχιερέως ὑρκανῦ λέγειν, τίνα ζόπον αὐτ̃ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅπ κατ̀ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ̀ ἣν οἱ παῖδες αὐτ̃ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτ̃ νενικήκασιν ἀρτίως τ̀ αὐτόχον. Ⓒ τέτο προσελθὼν ἐκ̀ ναῦ, παντὶ τῷ πλήθ̃ φανερὸν ἐποίησε, κ̀ συνέβη ὕστερος ῥηθέν̃. κ̀ τὰ μ̀ προὶ ὑρκανῦ, ἐν τούτοις ἴσω. κ̀ ἢ τέτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις κ̀ τῇ χώρᾳ ἰουδαίοις διαφερῆν, ἀλλὰ κ̀ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι κ̀ ἐν αἰγύπτῳ Ⓒ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα προὸς τὸν υἱὸν σωσάζκτα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον δυσανοήμονα, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν Ⓒ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίᾳ τ̃ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῇ ἡλιοπολίτῃ νόμῳ πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πᾶσα δοῦσα ἦ τούτοις ἡ κλεοπάτρα τιμὴ στρατιᾶ, ἁπλῶς εἰπεῖν τῆς τούτων γνώμης ἐκράτησεν, ὡς μάρτυρεῖ καὶ στράβων ἡμῖν ὁ καππάδοξ, λέγων ἅτας. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ὑπεπεμπόμενοι παρὰ τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μεταβάλλοντο πᾶσαν πρόφασιν πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι ἦ οἱ ἐκ τῆς ὀνίου λεγόμενοι σωζόμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τὰς πολίτας αὐτῶν δοκιμεῖν μάλιστα πᾶσι τῇ βασιλίσσῃ χελκίαν τε καὶ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων φησί. ὑρκανῷ ἦ φθόνον ἐκίνησεν ἡ δύναμις πᾶσι τῶν ἰουδαίων. μάλιστα ἦ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτην ἦ ἔχουσι τιμὴν ἰσχὺν πᾶσι τῷ πλήθει, ὡς καὶ κατ' βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατ' ἀρχιερέως, δύθις πως δύναται. μαθητὴς δὲ αὐτῶν λὼ ὁ ὑρκανός, ὁ σφόδρα ὑπ' αὐτῷ ἠγαπᾶτο. ὁ δὴ καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένοις ἑώρα λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ θεῷ, καὶ αὐτὸ ἦ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἠξίου γε μὲν εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τῶν ἦ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤσθη τοῖς ἐπαινέσιν. εἷς δέ τις τῶν καθημένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτὸς πυθόμενος, δι' ἣν ἀποποιοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶ ἀκούομεν πρὸς τῶν πρεσβυτέρων ἀκριβέστατόν σου γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ψευδὴς ἦ ὁ λόγος ἦν. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παρωξύνθη, καὶ πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. τῶν δ' ὧν τὰ σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ἦν τῶν μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τὴν κοινὴν πάντων φαρισαίων γνώμην, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τοῦ ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος δοκεῖν ὅτι τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. τοῦ δὲ ὑρκανὸς τοῖς φαρισαίοις ἐσκοπεῖτο τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας, πεφωνήσεσθαι δὲ μὴ τὰ ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, πιμπασθέντων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τῆς δίκης, πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὠμότερον ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄνθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα ἦ αὐτὸν ὠκπαρώξυνεν ἰωνάθης, καὶ διέθηκεν ἅτας, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποιεῖσθαι προσθέσθαι μοίρᾳ, τῶν φαρισαίων ὄντος αὐτὰ, καὶ τότε ὑπ' αὐτῷ κατασταθέντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς φῦναι τὸ πλῆθος διεγένετο. πρὸ μὲν τοι τούτων ἐρῶμεν. νυνὶ ἦ δηλῶσαι βέλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πινὰ παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων ὑποδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

A in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quíve pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc B Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi, quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos C suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & D seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Fallus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus E Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum an ex eorum consensu factum sit sibi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus, vehementer exacerbatus est, F quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportunius dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd G multas constitutionem à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm ſeruari quæ ſcripto continentur. atque hinc magna inter vtroſque exorta eſt controuerſia, dum ditiores ſtant à Sadducæorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Eſſenorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſiſque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus cópotes: quorum exitium operæ precium eſt cognoſcere, quo magis patris eluceat diuinatio.

A

B

C

Cap. XIX.

Ariſtobulus primus diadema ſibi impoſuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Ariſtobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt CCCCLXXXI. annos, & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad priſtinas ſedes poſtliminio reuerſus eſt. cúmque fratrem ſuum ſecundum Antigonum amaret, in ſocietatem dominationis cũ aſſumpſit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiam coniecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus ſacris, ſplendidiſſimè ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimum pro ſalute regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudium erat excitare inter fratres diſcordiam, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regem, quòd ſtultum exiſtimet cùm regno ſolum potiri liceat, communicato honore cótentum eſſe. Ariſtobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocauit ſatellites in loco quodã obſcuro & ſubterraneo (decũbebat autẽ in turri quæ pòſt mutato nomine Antonia dicta)

D

E

F

G

ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἀναβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δὲ ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ διὰ τοῦτον ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορᾶς χαλεπὰς συνέβαινε μεγάλας, τῆς μὲν σαδδουκαίων, τοῖς δυνάσεις μόνον πειθομένων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐκ ἐπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῆς δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῆς ἐσχάτων ἐν τῇ δευτέρᾳ μοι τῆς ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὰ σάσιν, καὶ μετὰ αὐτὸν βιώσας εὐδαιμόνως καὶ τὰ ἀρχικὰ διοικήσαμενος τὰ ἄριστον τρόπον ἔτεσιν ἑνὶ καὶ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ἐξ ἴσων τῆς μείζονος ἀξίους ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκριθείς, ἀρχῆς τ' ἔθνους, καὶ τ' ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῶν μελλόντων προγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἔτος, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μνῆσι τῶν προαγμάτων κύριοι προσῆκεν. ὧν τινὶ καταστροφὴ εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον τ' ἀπὸ τοῦ ὑπέβησαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ὁ ἀριστόβουλος διαδήματι πρῶτος ἐκόσμησε τὴν ἀρχήν.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τὸν πατέρα, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τ' ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθῆναι δόξας, ἐκύρωσεν γὰρ ἔτος, διάδημα πρῶτος ἐπιθέμενος· ἐν ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ π' καὶ ά, καὶ μείωσιν γ', ἀφ' ὧν τ' ὑπὸ βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τ' οἰκείαν ἐπανῆλθε. στέργων δὲ τὸν ἀδελφῶν τ' μετ' αὐτὸν ἀντίγονον, τοῦτον μὲν, τ' ὁμοίων ἠξίωσε, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τ' μητέρα· φθόνῳ τ' ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνῃ γὰρ ὑρκανὸς, τ' ὅλων κυρίαν καταλελοίπει. καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτῷ καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. προσῆλθε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτοῦ γόνον, ἐν στέργῃ ἐδόκει, μᾶλλον δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τ' βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ἔπίστευε, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν ὑποπτεύειν τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ὑπ' αὐτοῦ διαβάλλεσθαι. τ' δὲ ἀντίγονε ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τ' ἑορτὴν κατ' ἐκεῖνο συνάσης, ἔτυχε τ' μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ ἀντίγονον ὁπλοφορούμενον τῷ ἑορτῷ ἀναβλεῖναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ὁπλιτείας εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω πρὸς τ' τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας εὔχεσθαι. τοῖς δὲ ποιησαμένοις καὶ διαφθείραι τῷ ὁμοίαν αὐτῷ ἐπιβουλὴν, ἀφορμὴν λαβοῦσι τῇ τε πρὸς τῷ πομπῷ τὸ ἀντιγόνῳ φιλοτιμία, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καταβληθεῖσιν, ἐλθεῖν πρὸς τ' βασιλέα, καὶ κακοήθως ὅτι τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸς τῷ πομπῷ τ' ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ὁ κατ' ἰδιώτην ἔθηκεν ἐν τ' νομιμῶν, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικὸν τὰ θεατόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφος ἐλπιδῶς καρτερεῖν, λογιζομένου δήθεν αὐτὸν βασιλεύειν ἐνόν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα θρόνειν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄκων πειθόμενος, καὶ τῷ αὐτοκράτορι ἐξ τὰ δελφῷ πρόνοιαν, καὶ τ' ἀσφαλείας ἅμα φρονῶν, δίεσπε τοὺς σωματοφύλακας ἐν πιν τῶν ὑπογείων ἀφανίσῳ κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομαζόμενον δὲ ἀντωνία, καὶ πρόσ-

καὶ προστάξειν αὐτοῖς μὴ ἅπτεσθαι μηδένα. κτείνειν δὲ τὸν ἀντίγονον αὐ ὁπλισμῷος πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μὴ τοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτοὺς ἄοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονου, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα ἐς κοσμὸν πολέμου, προσχωρήσεται πρὸς αὐτὸν προσκαλεῖ ὡπλισμῷον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῷ. ὁ δὲ ἀντίγονος μηδὲν ὑπειδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ πρὸς τὰδελφῷ διαθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν προσίσταται πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπεκλίξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δὲ αὐτὸν ἐν τῷ στράτωνος καλουμένου πύργου ἐς συμβαίνει ἀφώπτον εἶ) σφόδρα τὴν παρόδον, ἀποκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. διέδραξέ γε μὴν ὁ τούτου θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνῳ μήτε διαβολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν ἐν φυσικὴν οἰκειότητα διίσησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' αὐτὸς θαυμάσειε ἂν ἰδεῖν τινά, ἑαυτῷ μὴ τὸ γνῶς, ἐδέ ποτε ἐν οἷς προεῖπε διαψευσάμενον τἀληθές. εἰδὼς ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιόντα τὸ ἱερὸν αἰσθόμενον ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα τοῦ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρῆμεν, ὡς ὑπεθανεῖν αὐτῷ καλὸν διεψευσμένῳ ζῶντος ἀντίγονου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπον ἐν τῷ καλουμένῳ στράτωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τὸ χωρίον μὲ στάδιοις ἀπέχοντα νυὶ χ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, ἢ ἡμέρας ἤδη τὸ πλείονος λυσιμῷκ, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψευδὲς εἶ). ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καπηφοιοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς ἀντίγονος ἐν τῷ ἱππείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος καλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ προλίᾳ καισαρείᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας δίκης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μίσους κεκακωμένης, ὡς διαρθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τῆς ὀδυνῶν τῷ ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τῷ διακονουμένων τὶς παίδων καὶ δαιμόνιον οἶμαι προῖσαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγέντος αὐτοῦ τοῦ ἀντίγονου αὐτίλους ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου συμβαίνει ἐἶ) κομίζων, ὀλισθὼν ἔπεσε. γνομένης δὲ βοῆς πρὸς τῶν ἰδόντων ὡς τοῦ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῷ ἀνθρώπων ὑποπτεύοντων ἐν τοῖς τοιούτοις ἐἶ) χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τἀληθὲς εἶπον, προχεῖται μὲν αὐτῷ πληγὴν τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῦ συμφόρου πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμώξας οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβέσιν ἔτι καὶ μιαροῖς βλημάσι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μετ' ἀχεῖα ποινὴ συγγόνοις φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχει τίνος ὦ σῶμα ἀναιδὲς ἀτον ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις δαίμοσι. τί δ' ἐκ ἀθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδίδως, καὶ μέρος δ' ὁπωσοῦν τοὐμὸν αἷμα τοῖς μιαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποπνίγει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὴ φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργασάμενος τὴν παρίδα, πολεμήσας ἰτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῷ τῆς χώρας τῇ ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

mandauitque vt si quidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmisit nuncium ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad Aristobulum, contemplandum se præbiturus. cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolétiam. Sed illud maximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim morituum prædixerat; quoniam locus ille abesset D c. stadiis & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quæ pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam sciscitaretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio. tandem vbi minis ac terroribus expressit vt faterentur veritatem, conscientia grauiter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quãdo tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis, ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidium? vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudææ limites: cuius habitatores cõmination exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui A natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circumcisionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum regis res gestæ.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor B quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat, Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestia: cui accidit vt mox natus, exosus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset, contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, D ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eósque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab E eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à F matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiuraturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum G apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως πράξεις.

Τελευτήσαντος ὁ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆ, δεδεμένους δὲ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεῖπα μοι, ἰαννᾶον τ' ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τ' καθ' ἡλικίαν προὔχοντα καὶ μετριότητα, ᾧ καὶ συνέβη γενηθέντι δυσὶ μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τ' τελευτῆς αὐτῆ μηδ' ποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γενηθῆναι. σέργων μᾶλλον τ' παίδων ὑρκανὸς τὸν πρεσβύτερον, ἀπόγονον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τ θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῆ τ παίδων μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος. τ δ θεὸς τοῖς τότε χαριεστέρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῆ ἀγαθῶν αὐτῆ πάντων ἔδοξε ἔσεσθαι κληρονόμος, χθόμενον εἶασε ἐν τῆ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μέντοι θεὸς ὐ διέψευσατο τ ὑρκανόν. τ δ βασιλείαν μετὰ τὸν ἀριστοβούλου τελευτὴν, ὅτε ὠδυσαβαῖον, τὸν μὲ τῆ ἀδελφῶν ὀπιφερωνύμως τῆ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τ δ' ἕτερον, ἀποστερημένως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῆ. κατασασάμενος δ τ ἀρχὴν ὃν ᾤετο συμφέρειν αὐτῆ τρόπον, στρατεύει ἐπὶ πτολεμαΐδα, τῆ δ μάχῃ κρατήσας, ἐκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὡσεὶ καθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῆ δὲ ἐν τῆ παραλίᾳ πτολεμαΐς αὐτῆ καὶ γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο, ᾧ ζωΐλος ὁ καταρχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δωρεά. τὸ δ φιλομήτορος ἀντίοχος, ᾧ τὸ ἀδελφοῦ αὐτῆ ἀντίοχος, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλοις καὶ τ αὐτῆ δύναμιν ἀπολλυόντων, ἧν ὠφέλια τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῆ, ἀλλὰ πονεμένοις τῆ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τ στράτωνος πύργον κατειληχὼς καὶ τὰ δωρεά, παρῆν συμμαχικὸν φέρων στρατιωτικὸν, ᾧ τυραννίδι ἐπιχειρῶν δι' ἃ τὴν τῆ βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμυλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβούθει. ὠφέλει δὲ οἱ βασιλεῖς ὅτας οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὲς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῆ ὠφέλειαν. ἑκάτεροι δὲ ταυτὸ τοῖς ἀθλητὰς ἔπαθον, οἳ τῆ δυνάμῃ μ' ἀπωροδυκότες, ἀρχομένου ὃ ὠδαχωρῆσαι διετέλουν, ἀρχὴν ᾧ ἀναπαύσει διαφέροντες τ' ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὠδῆ τ' ἀγχίπλευ βασιλέων, καὶ τὸ κύπρου ἔχοντος πτολεμαίου τὸ λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τ' ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῆ ἀλεξάνδρα χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῆ πρέσβεων ὡς δώσας εἰς συρίαν ἕξει γαζαίους ἑσῶντας μ' τ πτολεμαίων καὶ ζωΐλον, ἔπη γε μὲν σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἄμα αὐτῆ συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τ ἔκπλουν ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ ὃ τοῖς πτολεμαεῖς δημοκίνητος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶ φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῆ γλυκυμύθῳ δυσκινδυνεύειν πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

φανε-

φανερὰν ἐνδείξασθαι δουλείαν δεικότητι προσδόντας αὐτοὺς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὰ παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὰ ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν μὲν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ περιόψεσθαι δύναμιν αὐτῷ κατασκευαζόμενον πολεμίαν οὐκ ἐκπέμψαντα, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μείζονος στρατιᾶς. ἀπεδάσαι γὰρ αὐτὴν ὡς τὰ καθ' ἡμέραν τὸν ἥλιον ἐκβαλεῖν. εἰ δὴ πολεμαίῳ μὲν διαμαρτεῖν τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὰ κύριον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν πολεμαῖος καὶ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν πτολεμαίων μεταβολὴν, ὑδὲν ἧττον ἐπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην συνάμινον, ἐνταυθοῖ τῷ δύναμιν ἐξεβίβασεν, ὧν ἦν ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι σὺν τετρισμυρίοις, ὃς προαγαγὼν πλησίον τῆς πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτῷ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἤκροῶντο, μεγάλως ἐφοβήτιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν ζωΐλου τε καὶ τῶν γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τὰ χώρας ὑπὸ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀλεξάνδρου, λύειν μὲν τὴν πολιορκίαν δέοντας τὸν πτολεμαῖον ὁ ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν κλεοπάτραν δῆτα τὸν πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκεινόμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χαρίσεσθαι δὲ αὐτῷ τέτταρα αὐτῷ ζωΐλον σκηπτοῦχον ποιήσασθαι τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς ἰουδαίοις ἀφαιρεῖσθαι. τότε μὲν οὖν ὁ πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειρούται τὸν ζωΐλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγυμνωμένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ πρόσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δὲ δῆτα τὴν πολιορκίαν στρατηγὸς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τὴν ἰουδαίων καταστρεφόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τῶν πτολεμαίᾳ διάνοιαν μαθὼν σωπήσασθαι καὶ αὐτὸς πρὸς πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων. ὡς δέ τινες συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπαντᾷ τῷ πτολεμαίῳ. πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ὕπνωσεν ἀσωχεῖ τῇ τῆς γαλιλαίας πόλει σάββασιν ἄγει καὶ κρατοῦσι αὐτὴν, καὶ πρὸς μυρία σώματα καὶ πολλὴν ἐτέραν ἔλαβε λείαν.

Κεφάλαιον κά.

Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

ΠΕιράσας δὲ καὶ συμφώνειν μικρὸν ἀπόθεν τῶν πορθημένης πολλοὺς ἀποβαλὼν ἧκε πολεμήσων ἀλεξάνδρῳ. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ πρὸς τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ἀλέξανδρος, πρέ τινα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν ὑπὸρ ἀπέναντι τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ διατάξας στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μὲν οὖν τοὺς προμαχομένους ὀκτακισχιλίους οὓς ἑκατονταμάχους προσηγόρευσεν ὑπὸ χάλκους χρωμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τῶν πολεμαίου προμαχοῦσιν ὑπὸ χάλκοι οἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν οὖν γε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τῶν πολεμαίου δυνάμεως σωθῆναι εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον ἐποίησεν ὁ τακτικὸς φίλος ἑφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, ὃς μεταξὺ ἦσαν ἐς στρατοπεδευκότες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῷ τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes fruistretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deferantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ conflabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille etiam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter L. millia, vel vt quidã scriptores malunt, LXXX. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiore, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, tanto faciliorem sibi fore victoriã, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, A multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterosque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque B insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes fer- C uentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa D Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tam nauales quam terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde ex- E clusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sen- F tentia succesisset, missa eò parte exercitus omnino cum ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto electus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiaris expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam G amicorum reginæ suaderent, vt illā quoque regione occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorū multitudinē vnius viri parere nutibus: Ananias contrariū consuluit, iniquum facinus

νόμισε. δεδ εἰ κῆ νώτου λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης ἠδυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν παρ' ἀμφοτέρων ἴσα ἔργα χερῶν καὶ προθυμίας ἐγίνετο φόνος δ' ἐξ ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑστέρων δὲ τῷ Ἀλεξάνδρᾳ γνομένων, φιλοστέφανος διελὼν τὸ δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκούρησεν. μηδενὸς δὲ τῶν κλιθέντι μέρει τῶν Ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, τούτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῷ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς. οἱ δὲ τὰ πολεμαίᾳ τἀναντία τούτων ἐπρατίζον, ἐπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἂν καὶ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τεσμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. πεμφθὴς δὲ, πεντακισμυρίους εἴρηκε. τῶν δ' ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. πολεμαῖος δὲ μὴ τὸν νίκην προσκαθεδεμὼν τῷ χώρᾳ, οὐσίας γυμνὴς ἐν τοῖς κώμαις τῶν Ἰουδαίων κατέμεινεν, ἃς γυναικῶν ὤρων μεσας καὶ νηπίων, ἀνέλυσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεανομοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας σπέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβον δὲ καὶ τὴν πτολεμαΐδα κατὰ κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποίηκαμεν. κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τε Ἰουδαίαν ἀσφαλῶς πορθουμένην, καὶ τὴν γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, φοβεῖσθαι μὴ ἔγνω τοῦτον ὅπη ταῖς πύλαις ὄντα καὶ ποθοῦντα τὴν τῶν ἀγυπτίων ἀρχὴν μείζω νομίζων, ἀλλὰ προφάσιμα καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τ' ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χελκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλούτου, καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ διαθήκας πέμψασα κώοις παρέθηκεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον σὺν μεγάλῳ πλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξάσης αὐτῆς ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῶν πτολεμαέων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς ἄγυπτον ἔσπευσεν, ἀφνιδίως αὐτὸν ὁρμῶντα κενὴν ὅσαν στρατείας καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. καὶ τέτον δὴ τὸν χρόνον σωέβη καὶ χελκίαν τὸν ἕτερον τῶν κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν. ἐπὶ κοίλῃ συρίᾳ διώκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν ἄγυπτον ἐκ ὀν προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέσης τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς ἀγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τύρῳ τὴν ἐν πτολεμαΐδι φεύγειν λάβῃ ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μὴ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν πεπονθότος μὴ κακῶς ὑπὸ πολεμαίου, καταφυγῆς δ' ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης ἀπορουμένου, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτὴν λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ φείδεσθαι ὅτι ἐνὶ αἰδεῖ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν ἰδιωτῶν κείμενον. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τοὐτοις ἐναντία, λέγων ἀδικα

ποιήσειν

ποιήσειν αὐτῷ, εἰ σύμμαχον ἄνδρωπον ἀφαιρήσεται τῆ ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. ἐγὼ δὲ ἀγνοεῖν σε βέλομαι φησὶν ὅτι τὸ θεὸς τῶτον ἄδικον ἐχθρὸς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς ἰουδαίους κατασήσει. ταῦτα ἡ ἀλανίς ωὗ φοβηθεῖσα, ἡ κλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν θεὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν σκυθοπόλει τῆ κοίλης συρίας. ὁ δὲ τῆ ἐκ πτολεμαΐδι φόβων ἐλθυθρωθεὶς, στρατεύεται μὲν δυθὶς ὅτι τῶ κοίλω συρίαν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῆ ὑπὲρ τὸ ἰορδάνου κατοκημμένων, ἐν θα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ ἀσφαλῆς ἄξια, θεόδωρος ὁ ζηνώνος εἶχεν. ὃς ἡ θεσσδοκῶσιν ὑπιστοῦν τοῖς ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν ἀποκτείνει, καὶ τῶ ἀποσκυλῶ ἀλεξάνδρου διαρπάζει. ταῦτα μὲν ἔν ἡ κατοπλήτει τὸ ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπως ἐαυτῆ τοῖς ὑπὲ θαλαττίοις μέρεσι, ῥαφίᾳ δὲ ἀνθηδόνι, ὧ ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγριππάδα μετονόμασε, καὶ κῆ κεράτος εἶλε καὶ ταύτῃ. ὁρῶν δὲ τὸν πτολεμαῖον ἐν τῆ γάζης εἰς νύσσαν ἀνακεχωρηκότα, τῶ δὲ μητέρα αὐτῆ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τῶ πόλιν καὶ τῶ χώραν αὐτῆ θεσσενόμευσεν. ἀπολλοδότε δὲ τε στρατηγοῦ τῆ γαζαίων, μὴ διχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῆ, νύκτωρ ὑπιπεσόντος τῆ τῆ ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐίχοσαν οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπελυθότος αὐτοῖς πτολεμαίου. γνωσθέντες δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ὑπισυρέφοντας, καὶ τοῖς γαζαίοις θεσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῆ δὲ γαζαίων αὐτεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τε πλήθους τῆ ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (ὡσὰ γὰρ ὁποιῶν ὑπομένειν παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῆ πολεμίῳ γνέσθαι) θεσσεπέγειρε δὲ αὐτῆ τῶν θεσθυμίαν καὶ κρέτας ὁ ἀραβῶν βασιλεὺς ὑπόδοξος ὢν ἦξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελλόμενος. ἀλλὰ συνέβη θρῶτον τὸν ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὑπὸ τῆ ὄχλῳ τοῖς πολίταις δυσκοιμεῖν, κτείνας αὐτὸν δὲ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐνδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τῶν πόλιν. ὁ δὲ δυθὺς μὲν εἰσῆλθεν ἐρέμα. μὴ δὲ τῶτα τῶ δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὑπιδέψας πιμπρᾶν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ διεπόμενοι, τοὺς γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δὲ ὑπὸ ἐκείνοι τὰς ψυχὰς ἀγρυπνεῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ωὗ θαπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς ἰουδαίους ὀλίγους αὐτῆ διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονόμενοι τὰς οἰκείας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῆ λάφυρον εἰς τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ κὴ τῆ τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας ὕπως ἀπαλλάττειν ἀναγκασθέντες. τῆ δὲ βουλευτῆ ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τε ἀπόλλωνος ἱερόν. συνεδρεύοντων δὲ τῶν ὑπόθεσιν συνέβη γνέσθαι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε αἱρεῖ, καὶ τῶν πόλιν αὐτοῖς ὑπικατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐνιαυτῆ πολιορκήσας. ὑπὸ τ αὐτὸν δὲ τῶτον καιρὸν καὶ αὐτίοχος ὁ γρυπὸς ὑπακληθεὶς, ἀποθνήσκει ὑπὸ περαπλέονος ὑπιβυλευθεὶς, βιώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δὲ ἐνέα καὶ κ. ἀγαθοκλῆς δὲ τῶν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῆ σέλευκος, ἐπολέμει πρὸς

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in Aggripiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuissét illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodorus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoto perempto ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus, est deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & dirupta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum necitradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare conecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathunten diruit, non audente Theodoro manus conferre. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm 1. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellent facere, ore vno respõsum est, vt seipsum interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

XX.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cum iis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmque suæ factionis viginti millibus illi

τῆ τῦ παῖδος ἀδελφῆ αὐτιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνός, νικήσας δ' αὐτὸν, Ⓒ λαβὼν αἰχμάλωτον. μετ' οὐ πολὺ ὁ τῦ κυζικηνῦ παῖς αὐτίοχος ὁ ἀντιοχίνος ὁ ἐπικληθεὶς εὐσεβὴς καλούμενος Ⓓ συγχωρηθέντος εἰς ἄραδον, καὶ πεισθέντος ὑπὸ τῶν ἀραδίων διαδήματα πολεμοῦσι τῆ σελεύκῳ, Ⓒ κρατήσαντες ἐξέλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ γνόμενος ἐν τῆ μόψε ἐσία πάλιν αὐτοῖς εἰσέφερε τὰ χρήματα. ὁ δὲ τῆς μοψεστίας δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῆ βασιλεῖα, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. αὐτόχης δὲ τῦ κυζικηνῦ παιδὸς βασιλεύσαντος τῆς συρίας, αὐτίοχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἀνέφερε πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ὑπέλυτο μετὰ τῶν στρατιᾶς. μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ φίλιππος διεδέμησε διάδημα, μέρεσι τινὸς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῆ ἀδελφὸν δημήτριον, τὸ δίκημες λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀνθισάμενος αὐτίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῆ τῦ γαλαδηνῶν βασιλίσση πάρθυς πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὰ δὲ συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος Ⓒ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασιαζόντων, ἐπανέστη μὲν ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τὴν ἑορτὴν ἀγομένην, καὶ ἐξῶπτος αὐτῆ ὅπλα τῶν βωμῶν Ⓒ θύειν μέλλοντος, λιθίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμόν ὄντος παρὰ τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῆ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων. δεδηλώκαμεν δὲ Ⓒ ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον γεγονότα, καὶ τὴν πομπὴν καὶ τῶν θύειν ἀνάξιον. ὅπλα τούτοις ὁρμηθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν εἰς ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δὲ ξύλινον περὶ τὸν βωμὸν Ⓒ τὸν ναὸν βαλλόμενος μέχρι τῦ θειακῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τὴν τῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους ποσίδας καὶ κίλικας. σύνεγγς δὲ πολέμους ὧν οὐκ ἐχρῆτο. κατασκευάμενος δὲ τὸν ἀράβων μωαβίτας καὶ γαλααδίτας, εἰς φόβον ἀπαγωγήν, κατέδραμε καὶ ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ βοηθήσαντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σωσάνδρας δὲ μάχῃ πρὸς ὀνίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, καὶ πεσὸν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις ταχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθείαν κατεῤῥάχθη φάραγγα καὶ γάδαρα κώμην τῆς γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα παραγίνεται, καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῆ ὑπεδέμησε τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ϛ', ἀναιρεῖ τε ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον ἑ μυριάδας. παρακαλοῦντος δὲ παῦσαι τὸ πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πιθανομένῳ δ' αὐτῆ τὸ ὀφεῖλον ἡγεῖσθαι, σταθέντες ἐβόησαν ὑπὲρ θανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς δημήτριον τὸν δίκημες ἔπεμψαν παρακαλοῦντες ὅπως συμμαχίαν.

Κεφάλαιον κβ'.
Περὶ τῦ πτολεμαίου Ⓒ δημητρίου Ⓒ ὁ δίκημες ὅπως ἀλέξανδρον ἐκράτησαν αὐτῆ.

Ὁ δὲ, μετὰ στρατῦ ἐλθὼν, καὶ παραλαβὼν τοὺς ὑπακουσαμένους, πρὸς σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δὲ, μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων Ⓒ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸς δισμυρίους οὐ φρόνων τὰ ἐκείνῃ παρα-

occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi propriis viribus bellum gessêrunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sæpe ab inimicis afflictus, in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Beræam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berææ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. At Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

Ἀλλαβὼν, αἰτιᾶται τὴν δημηρίῳ. τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν ζιχίλιοι, πεζῶν ᾗ, μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν ἂν ἑκατέροις ἐπροάχθη, τὸ μὲν ὅπως ἦσαν τοῖς μισθοφόροις ὡς ὄντας ἕλλησιν ἀφιλομάχοις, τὸ ᾗ, τοῖς σὺν δημηρίῳ Ἰουδαίοις. μηδετέρου ᾗ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, ᾗ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα ᾗ ἀνδρείας ὀφθὲν εἶχον ποιησάμενοι. πολλοὶ ᾗ ἢ τῶν δημηρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκον τ' μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ Ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετ' ᾗ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, ᾗ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταλείσας ᾗ τοῖς δυνατωτάτοις αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν ᾗ τ' πόλιν, ᾗ ἡμώμενος ἐγκρατὴς αὐτῆς, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, τῶν πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὀχιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ τῶν παλλακίδων, ἀναστασιάσας ἐποίησε αὐτῶν ὡς ὠ. τοὺς ᾗ παῖδας αὐτῶν τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, ἀφεὶς μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως ᾗ ἄνθρωπον ταύτῃ εἰσπραττόμενος τιν' ἀδικίαν, εἰ ᾗ τὰ μάλιστα ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐταλαιπωρήθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, ᾗ εἰς τύχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι ᾗ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι μετ' σφᾶς αὐτοῖς, ἀλλὰ ᾗ ἀλλοφύλοις ἐπαγόντων, ᾗ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἦν κατασπάσασθαι γῆν ἐν μωαβίτιδι ᾗ γαλααδίτιδι ᾗ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως αὖ μὴ ξυναρήται σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸν πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτῶν ἐπήρειαν προξαντων. ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἐπιτηδείως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δι' τ' τῶν ὠμότητος ἐπιβολὴν, ἐπικληθῆναι αὐτὸν θρᾴκα τῶν Ἰουδαίων, θρακίδαν, οἱ δ' αἰτιρατιῶται αὐτοῦ τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, ᾗ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. ᾗ ἐξῆς μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐν τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἡρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων ᾗ ἱππέων. στρατὸν δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τ' ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, ᾗ μηθριδάτην τὸν σινάκην, τ' παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως ᾗ πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε ὅπλοις ᾗ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες ᾗ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ τὸν δημήτριον παραλαβόντες, τ' μὲν, τῷ μηθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τῷ δ' αἰτοχείων ὅσους αἰχμαλώτους εἶχον συνέβαινε, τούτους προῖκα τοῖς αἰτοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μηθριδάτης δ' ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέσφαξε δημήτριος τ' βίον. φίλιππος ᾗ, ἀπὸ τῆς μάχης φεύγει, ὅτι αἰτοχείαν ἐλθὼν, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppenæ mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per c L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum x. equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælio atus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dian oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Marissam, totámque Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonẽ Cilicium, Pellam. hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ'.

Ἀντιόχου τῦ Διονύσου στρατία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν φιλίππου, τ̃ ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς δαμασκὸν παραγίνε), κ̀ τ̃ ἐκεῖ πραγμάτων ἐκράτησε γυμνὸς ἐβασίλευσεν. ἐκφρατύσαντος δ' αὐτ̃ ὅτι τοὺς ἄραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ὅτι δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίᾳ δ' ὃς καταλέλειπτο τ̃ ἄκρας φύλαξ, κ̀ τ̃ δαμασκηνῶν παραδόντος αὐτ̃ τ̀ πόλιν, ἀχάειτος εἰς αὐτὸν γυμνὸς, & μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν παραχών, ἀλλὰ τ̃ παρ' αὐτ̃ φόβῳ ἐκληθεὶς δοκεῖν παραλαβεῖν τ̀ πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίᾳ, δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπωπτεύετο, κ̀ πάλιν ἐκπίπτει τ̃ δαμασκ̃. ἐξορμήσαντα δ' αὐτὸν εἰς ἱππόδερμον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, κ̀ τ̀ δαμασκὸν ἀπόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τ̃ ἀραβίας. στρατεύεται δ' ὐθὺς, ἐλθὼν ὅτι τὴν ἰουδαίαν ὁπλίτας μ̀ ὀκταχιλίους, ἱππεῖσι δ' ὡδείσας δ' ἀλέξανδρος τ̀ ἔφοδον αὐτ̃, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τ̃ χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν ἀππαῖς καλεῖται, ἄχρι τ̃ εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἣ μόνον ἦν ὑπόπλουν. τεῖχος τε ἐγείρας & πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, & μεσοπύργια, ὅτι σταδίους ρ ν', τὸν ἀπόχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ταύτῃ τ̀ δύναμιν ὅτι τ̀ ἀραβίαν. ἀναχωρούντος δ' τ̃ ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μ̀ μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὑποφανέντος ὑπαντήσας τούτοις ἀντίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. κ̀ δὴ νικῶν ἀπέθανε παραβοηθῶν τ̃ πονουμένοις μέρει. πεσόντος δ' ἀντίοχου, κ̀ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτ̃ λιμ̃ φθείρε). βασιλεύει δ' μ̀ τοῦτον τ̃ κοίλης συρίας ἄρτας, κληθεὶς εἰς τ̀ ἀρχὴν ὑπὸ τ̃ τῶν δαμασκὸν ἐχόντων, ἀλλὰ τὸ πρὸς πτολεμαῖον τ̀ μυναίου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ὅτι τ̀ ἰουδαίαν, κ̀ περὶ ἀδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ὅτι σωθήκης ἀνεχώρησεν ἐκ τ̃ ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δ' ἐλάσας αὖθις ὅτι δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. & στρατεύεται ὅτι ἔασαν, ἔτι τὰ πλείστα ἄξια ζιώνι συμβαίνειν ἐῆ). κ̀ ζιὸς μ̀ περιβάλλ τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δ' λαβὼν τ̀ πόλιν, ὅτι γαύλανα κ̀ σελεύκειαν ἐξώρμησε. παραλαβὼν δ' κ̀ ταύτας, περιεξεῖλε κ̀ τ̀ ἀπόχε λεγομένην φάραγγα κ̀ γάμαλα τὸ φρούριον. ἑλὼν δ' ἀμηχάνῳ πολλὰ τ̃ τῶν τόπων ἀρχοντι, περιέδυσεν αὐτὸν, κ̀ ζίτου ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, περιθύμως αὐτὸν τ̃ ἰουδαίων δέχομένων. κ̀ τοῦτον τὸν καιρὸν ἤδη τ̃ σύρων καὶ ἰδουμαίων & φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. περὶ θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρων. ἐν δ' τῇ μεσογείᾳ κ̀ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδωρα, κ̀ μάρισαν, κ̀ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, κ̀ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἐσεβών, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δ' κατέσκαψαν, ὐκ ἀνασχομένων τ̃ ἰουδαίων τοῖς κοινοῖς νόμοις τὰ πάτρια τ̃ ἰουδαίων ἔθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις περιτειούσας τῆς συρίας, ἃ ἦσαν κατεσκαμμένας. μ̀ δ' ταῦτα ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταστὰς, καὶ A
ξιὸν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχετὶς, ἐκ ἀπείρου τοῦ
στρατεύων ἕως ἐς τὸς πόνους ἐξαναλωθεὶς, ἀπέθανεν ἐν
τοῖς γεφυρίων ὄρεσι, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέ-
ραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δὲ αὐτὸν ἡ βασίλισσα νεκρὸς τὸ
τελευτῶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποφέροντα μηκέτι
σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα & κοπτομένη, τὰ μελλόντος
ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παῖσὶ διεμύρετο, & τίνι κα-
ταλείπεις ἤδη με καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων δεο- B
μένους βοηθείας δέομαι; νεκρὸς αὐτὸν ἔλεγε, & ταῦτ' εἰδὼς πῶς
ἔχεις πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' συμβούλευεν
αὐτὴν, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑπεθήκατο, πρὸς τὸ τὴν
βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι
δὲ τὸν θάνατον αὐτὸν πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ
τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱερο-
σόλυμα ἀναχωρήσαντα, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ
ἀνδράσιν. τούτους γὰρ ἐπαινέσαντας αὐτῷ αὐτὴ τὴν τιμῆς, C
δύναμιν κατασήσειν αὐτῇ τοῦ ἔθνους. δύναται γὰρ πολὺ
παρὰ τοῖς ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦν-
τας, & φίλους ἀγαπωμένους ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πι-
στεύεσθαι παρὰ τοῦ πλήθει περὶ ὧν ἂν μὴ φθονοῦντες, τὰ
καλὰ λέγωσιν, αὐτόν τε σεβομένους τοῦ ἔθνους ἀγα-
τοῦτους ἔλεγε, ὑβριζομένους παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν
τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μεταπεμψαμένη τοὺς πρω-
τεύοντας αὐτῶν. ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τεθνηκὸς ἐκείνοις, D
ὅπως μοι βέλῃ χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δεήσε-
ται. εἴτε καθυβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὸν νεκρὸν,
ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ καὶ ὀρ-
γὴν αἰτίαν τοῦ σώματι προσφέρειν βουλήσονται. καὶ μηδὲν
δίκαιον τῶν ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀγαπεσεῖσθαι
ὑπάρχειν. ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόσης, ἐγὼ τε λαμ-
προτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς ἂν ἔ-
τυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν δίκαιον τὸ ἐξεῖναι πεῖν με κακῶς τὸν
νεκρὸν δίκαιων θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ταῦ- E
τα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη
ζ' καὶ κ', βιώσας δὲ ἐνὸς δέοντος ν'.

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios reli quis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis; post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὸν βασιλείαν κατέχει.

CAP. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ F
ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις δεηλέχθη,
& πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τὰ μὲν περὶ τὸ νεκροῦ, καὶ τὰ
περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τοῦ πρὸς ἀλέ-
ξανδρον ἔπαυσεν. δῶρα δὲ ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δὲ εἰς
τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, ἅς φεύξεις
τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, & ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπό-
λοιτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, & τιμὴν ὑπὲρ
αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε &
λαμπροτέρων ἢ τινὰ τῶν βασιλέων, αὐτὸν ἐκπέμψαι. G
δύο μέντοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ
ἀριστόβουλον, τιμὴν δὲ βασιλείαν εἰς τιμὴν ἀλεξάνδρου
διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς πρά-
γματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ
δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρ-
σαλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ,
διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν ὑρκανὸν,
διὰ τιμὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀπρεπῆμον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ὑπείκειν

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis beneuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regem funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere- XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viréque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrannis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de DCCC. simul viris supplicij : móxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit : rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtenti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terroti fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere & mali indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ : sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recõdiderat. Nec multo pòst Aristobulũ filiũ cum exercitu militẽ versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum rediit. Per idẽ tempus nunciatum est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ .militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturũ. ea fama non immeritò

ποιεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐπέλυσε, πειθαρχεῖν, & ἔτι ἃ ἡ τοῦ νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, ὡς εἰσεμίσγαν οἱ φαρισαῖοι ἡ τὰ πάτρια παραδόσεις, τοῦτο πάλιν ἐπεκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτή, τοῦ τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. ἡ γὰρ φυγάδας ἔτοι κατῆγον, & δεσμώτας ἔλυον, ἡ καθάπαξ ἐδίδουν ἀπολογίαν διέφερον. ἐποιεῖτο μέντοι ἡ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν. ἡ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστη, ἡ τοῦ ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς πέριξ τυράννους, & λαβεῖν ὅμηρα αὐτῆς. ἠρέμει δὴ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῆς φαρισαίων. ἔτοι γὰρ ἐπέβαλλον τῇ βασιλίσσῃ, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ παραινέσαντας ἀπελεῖν τοὺς ὦ. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι διοχλοῦσι, ἡ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, & μετ' αὐτῆς ἀρισόβουλος, ἐώκει γὰρ τοῖς γινομένοις δυσαναχετῆσθαι, ἡ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὑπεξέψων τῇ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφῶν βέβαιον ἡ πίστεως, ἐφ' ὃν διαπότην ἐπεδείξαντο, αὐθ' ὧν ὑπ' αὐτῆς μείζονων ἠξιώθησαν. ἡ ἐδέοντο μὴ ἄχει τὰ πάντος ἔμπαλιν ἐνέγκαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ὑποφυόντας γὰρ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὄσης. ἐλεγόν τε, ὡς εἰ μὲ ἀρκεσθείεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, ἀλλὰ τοῦ πρὸς τοὺς διαπότας γένοιτο μεῖζον οἴσειν τὰ ξυμβάντα. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μεπέναι, ἠτοῦντο μόλις μὲ δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. ἐ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς ποείσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμένως ἂν θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συγγνῶεν αὐτοῖς. ἄρχος τε εἴη σφῶν ἡ τῇ βασιλίσσῃ εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελούμενοι, ὑπὸ τοῦ ἐχθρῶν τε ἀνδρὸς ἐνδεχθείησαν. αὐτὴ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι ἀρέσαν τε ἂν ἄραβα, ἡ τοῖς μοναρχαῖς, εἰ ὑποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἴσως τάχα φεικῶδες & τοῦνομα πεῖν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μή, τόγε δεύτερον, εἰ τοῖς φαρισαίοις αὐτῆ πρόσοιμαν ἔγνωσαν, καταξαίη ἕκαστον αὐτῆς ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ ἀλεξάνδρῳ οἴκῳ, αὐτοί γε μὲν ἂν ὑποδέξαι & ἐν ταπεινοῖς χήμασι βιοτεύσαι. πολλὰ ἂν λεγόντων αὐτῆς, καὶ εἰς οἶκτον τῆς τεθνεώτων, καὶ τῆς κινδυνευόντων τοῖς ἀλεξάνδρου δαίμονας ὀπιπαλυμένων, ἅπαντες οἱ πρόσθεν ὧτες ὦρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ ἀρισόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αἴτιοι σφῶν αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, ἡ φιλαρχίαν ἐκλελυσημένῃ γυναικὶ τοῦ εἰκὸς βασιλεύειν ἐγένεσθε ἕνεκα μὴ οὔσης ὑπεξέψαντες. ἡ δὲ, ἐκ ἔχουσα ὅπη πρόσθεν μὴ τῶν ἀνδρείων, τοῦ φυλακὴν τῆς χωρίων σφῶν ὑπῆς ἔδωκεν, ὅπη μὴ ὑρκανίας ἡ ἀλεξανδρείου, καὶ μαχαιρωθῶτος, ἔνθα τὰ πλείστου ἄξια ἦν αὐτῇ. ἡ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀρισόβουλον, μὴ σπανὰς ἐξέπεμψεν ὅπῃ δαμασκόν, ἡ πτολεμαίου τοῦ μιννάβ τοῦ λεχθέντος, ὃς ἔαρις ἦν τῇ πόλει χάριτος, ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη ἐργασάμενος ἀπουσῆς ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται πυρᾶσις ὁ τῆς ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιῶν ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, & ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν ἡ

σαν κὴ τὸ ἔθνος, κὴ δῶρα ἢ πολλὰ κὴ λόγῳ ἄξια πέμ- A
πουσιν αὐτῷ κὴ παρίσβεις, πολιορκοῦντι τ' Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἡ κὴ κλεοπάτρα καλουμένη, τ' ἐν
τῇ συρίᾳ κατῆρχεν, ἣ κὴ ἐπῆγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖ
σαι τηράνην. συνεξύγχανον δὲ αὐτῷ, κὴ ἐδόκουν χρήσα
σθαι τ' βασιλίσσης κὴ τ' ἔθνει συγγινώσκειν. ὁ ἢ ἀποδε-
ξάμενος αὐτοὺς τ' ἐκ δακρύματος θεραπείας, ἐλπίδας
ὑπέθετο χρήσαι. ἀφῖκτο ἢ τ' Πτολεμαΐδος ἁλωκυίας, ἀγ-
γέλλει ἢ πρὸς τηράνην, λεύκολλον διώκοντα μιθριδάτην, ἐκεί-
νου δ' ἀμιθρητῶν, εἰς τοὺς ἴβηρας ἀναφυγόντος, τ' ἢ ἀρ- B
μενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. τηράνης ἢ ταῦτα δηλοῦνος,
ἀνεχώρει τ' ἐπ' οἴκου. μετ' ἢ τοῦτο τ' βασίλισσα εἰς νόσον
χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἀρίσοβούλῳ τοῖς θεράπο
σιν ὑπιτήδειον, ἐν νυκτὸς ὑπεξελθὼν μεθ' ἑνὸς τ' θερα-
πόντων, εἴη δὴ τὰ φρούρια, ἵνα οἱ πατρῷοι κατατάξθη-
σαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἔτρεφεν ἡ
μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ἀποθανούσης, ὅτι τοῖς
φαρισαίοις τὸ παῖ ἦθος αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰρ τὸ C
ἀδύνατον τ' μέλλοντος ἀγαθέχεσθαι τ' ἀρχὴν ἀδελφῆ.
ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ θεραπείᾳ μόνη, ᾧ κατέλιπεν αὐτόθι
μετ' τ' ἠρεμοῦς. κὴ τρῶτον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα
γαλαιστὴς ἦν τ' δυνατοῦ, ὑπεδέχθη τρὸς αὐτοῦ. μεθ'
ἡμέραν ἢ τῇ βασιλίσσῃ ἄφιξις γίνεται τῆς ἀρίσοβούλου
φυγῆς, κὴ μέχρι τινὸς, ὡς ἐτο γεγονέναι τ' ἀναχώρησιν ὑπ
ὅτι νεωτερισμοῦ. ὡς μόλις ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι
ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατέλαβε τὸ τρῶτον χωρίον κὴ τὸ δεύ- D
τερον, κὴ ξύμπαντα, δθὲν γὰρ ἑνὸς ἀρξαμένου πάντα ὑπή
γετο τρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα, τότε δὴ ἐν μεγίσταις τα-
ραχαῖς ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα κὴ τὸ ἔθνος. ἦσαν γὰρ
οἱ πόρρω τοῦ δυνατοῦ τ' ἀρχηγὸν αὐτῷ κρατοῦντα τ' ἀρι-
σόβουλον ὄντα. μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποιήσῃ εἰς τρόφα
ξαιτο ὧν παρώρησαν αὐτοῦ τ' οἶκον. δόξαν δὲν τ' γυναῖκα
αὐτοῦ Ⓒ ἠρεμοῦσαν εἰς τὸ ἱερὸν φρούριον κατέθεσαν.
ἀρίσοβούλῳ ἢ ὡσὰν ἐκ πολλῶν σωσαμένῳ, ἀφ' ὧν E
δὴ κὴ κόσμος ἦδη βασιλικὸς τρὸς αὐτὸν ἦν. χαλεπὸν γὰρ ἐν
ἡμέραις ιϛ, χωρίων ἐκράτησεν ϛ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων,
στρατιὰν ἠθροίζετο ἀπὸ τε λιβάνου κὴ ζαχώνος, κὴ τ' μο-
ναρχῶν. οἱ γὰρ ἀνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως
ὑπήκουον, ἄλλως ἢ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τ' μὴ
τρεσβεύοντα, ἐκ ἂν ἧσσον καρπώσεσθαι τ' βασιλείαν,
ὡς αὐτοὶ τ' κρατήσαντες τρόφασις γενηθέντες. τ' γὰρ δ' ἄλλων
οἱ τρεσβύτεροι κὴ ὑρκανὸς, εἰσπεσὸν ὡς τὸν βασίλισ- F
σαν, κὴ ἐδόκουν τοῦθέσθαι γνώμῃ τρὸς τ' ἐνεστῶτων. τ'
γὰρ ἀρισόβουλον, τ' πάντων κρεῖττον ἤδη κυρεῖσθαι, ὁπότε
χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον ἢ εἰ κὴ τὰ μάλι-
στα κάμνοι τρεσβεύσας αὐτῆς κὴ σφᾶς βουλεύσασθαι. δεῖ-
σεσθαι ἢ τ' κίνδυνον ὑ δι' μακρᾶς σοφίσιν. εἰ ἢ αὐτὸς ἐκέ-
λευσε τρᾶξαι ὅτι δοκοῖ χρήσιμον εἶναι, πολλὰς ἢ αὐ-
τοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, κὴ δύναμιν,
κὴ τὰ ἐν τοῖς χαροφυλακίοις χρήματα. αὐτῇ γὰρ μικρὸν G
ἔτι μέλειν τῶν τρεσγμάτων, ὡς ὑπολείποντος ἤδη τῷ
σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀλὺ ἐτελεύτησε, βα-
σιλεύσασα ἔτη ϑ'. τὰ ἢ σύμπαντα διώσασα γ' κὴ ὁ.
γυνὴ τῷ ἀθενεῖ τοῦ φύλου κατ' ὀδὸν χρησαμένη. δ' γὰρ
ἐς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα ἐνομένη ἐπίλεγ-
ξεν ἔργοις τότε τρᾶκτικὸν τ' ἐν αὐτῇ γνώμης, κὴ τὸ ἀ-
συνήθη τ' ἀεὶ πάντων τρὸς τὰς δυνασείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit, miserúntque ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, vt bene sibi de regina sua déque tota Iudæorum gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum sibi officiū, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iā dudum enim molestè ferēs quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatem Pharisæorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor quam domi reliquit cū liberis. ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquā venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc, iā illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dederunt: tum demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cū liberis custodiretur in castello quòd tēplo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella vigintiduo, in quibus habens receptaculū, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim sēper pluribus se agglomerantes libēter obtemperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationē ad se traxisse, occupatis tot locotū opportunitatibus, se autē non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iā esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnam facultatem, vires gētis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni ix. vitę tertio supra septuagesimū. mulier supra sexum tuum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris insciticiam, qui parum feliciter administrant respublicas,

ſemper enim præſentibus magis quàm futuris intenta,& omnia poſt habendo moderatæ gubernationi, neque ab honeſtate neque à iuſtitia deduci voluit.Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam ſibi multis ſudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòſt amiſerit:quia & cum inimicis familiæ ſuæ ſenſiſſe videtur, & rempublicam orbaſſe præſidibus: quin & poſt obitum eius ex reliquiis malæ ipſius adminiſtrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quam diu rebus præfuit,gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιώσασα τῶν μέλλοντος,καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τῇ εὐκρατοῦς ἀρχειν,ὅτε καλῶς,ὅτε δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο.εἰς γὲν τοῦτο ἡ οἶκον ἀτυχίας τὰ πράγματα προέκοψεν,ὥστε καὶ μὴ πλείσων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν προεκτήσασθαι δυναστείαν, ὑπὸ θυμίᾳ τῆς μὴ προσηκόντων γυναικί , χρήσις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθεῖσαν,τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἔθνος αὐτῆς τιμὴ αὐτῆς γνώμῃ προσθεῖσα,τὴ δ' ἀρχὴ ἔρημον τῶν προηγουμένων παυσαμένη. καὶ ξυμφορῶν δ' ἐπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τιμὴ τελευτὴν τὸ βασίλειον.ἐ μὴν ἀλλὰ καίπερ ὕπως ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν οὖν περὶ ἀλεξάνδραν,τοῦτο εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηποῦ ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Αριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, & ὡς συμβαίντες ἐκείνων βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν. Κεφ. α

Περὶ ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ,καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη,καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκεται ὑπὸ ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ

Ὑρκανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον.περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι. Κεφ. ε

Ὡς πομπήϊος στρατηγήμασι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ κρατος τὸ ἱερὸν,καὶ τὸν κάτω πόλιν,καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὅτι πέτραν βασίλειον ἔσαν τῶν Ἀράβων , ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταφυγὼν πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια

Κράσσου καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις,& σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον,καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρος ἐπ' ἄργυπτον στρατεία,& ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Poſt contentionem de regno inter Ariſtobulum & Hyrcanum, conuentum eſt vt Ariſtobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus,& quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit:& fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma. CAP. III.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Quomodo Hyrcanus & Ariſtobulus apud Pompeium de regno diſceptauerint. CAP. V.

Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit. CAP. VI.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggreſſus Aretam,fœdus Antipatri ſuaſu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam caſtello oppugnatur. CAP. X.

Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus,rurſum in Iudæa captus,à Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium. CAP. XII.

Pompeij in Epirum,& Scipionis in Syriam aduentus. CAP. XIII.

Cæſaris in Ægyptum expeditio,& quam fideli Iudæorum opera adiutus ſit. CAP. XIV.

Antipatri res geſtæ,& cum Cæſare amicitia. CAP. XV.

Καίσαρ-

Καίσαρος ὑπὲρ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις
Οτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ Φασαήλῳ μὲν τὴν Γαλιλαίας προσήνειμε, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν Ἱεροσολύμων. καὶ ὡς σέξτος Καῖσαρ μείζονα καὶ ἐνδοξότερον τὸν Ἡρώδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ
Ὡς Κάσσιος τὴν τε Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὠνὰ παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο. Κεφ. τη
Ὡς μάλιχος ὑπὸ Ἰουδαίων, ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ
Ὡς Ἡρώδης ὑπὸ εἴλαντος αὐτῷ Κασσίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ
Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βοηθήσαντα τῷ τυραννεῖν Ἡρώδης ἀπαντήσας ἔπεσε τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα
Οτι Ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ συμβιονότα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Ἀντώνιον, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ
Πῶς Ἀντώνιος εἰς Συρίαν παραγενόμενος Ἡρώδην καὶ Φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ
Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ
Ὡς οἱ Πάρθοι ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε
Ὡς Ἡρώδης εἰς τὴν Ῥώμην παραγενόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς
Ἔκπλους Ἡρώδου ἀπὸ Ῥώμης καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον. Κεφ. κζ
Πῶς ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρώδου Ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη

Cæſaris literæ, & ſenatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & quòd Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Sosio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quam ne quid vel per ignorantiam vel per oblitionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscuratum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Αεισοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντος ἐκεῖνον βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

ΑΛΛ' ὁμοῦ γε περὶ ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ προσεχῆ ναῶ ἐρεῖμεν, ἐξ ἄλλης τινός, ἢ τῆς μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ὀκνηρίαν τῆς μνήμης, προσμηθέμενοι. τὴν δὲ ἰσοτιμίαν καὶ τὴν μίμησιν τῶν ἀνομοίων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα διήμεν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ὄντι ἔχετε τὸ ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μή χαίροντος τινὸς, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τὴν ἀκριβείας τοῖς συγγραφεῖς σοχάζεσθαι δεῖ, καὶ τὰ ταληθῆ λέγειν τοῖς πρὸ ὧν αὐτοὶ οὐκ ἴσασιν αὐτοὶ, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσι. ἀρξαμένῳ τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανῷ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ' καὶ ὁ πρὸς τοῖς ρ' ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντος ῥωμαίων κοίντου ὁρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον αὖθις ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τὰ μάχης αὖτῷ γενομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, ἃ γενομένῳ, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ὑρκανὸς, ἔνθα σωσάμενος κατεῖχεθαι τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τὴν μνήμης καθὼς προειρήκαμεν. καὶ οἱ αὐτῷ στάντες ἢ καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν προβολον, αἴρει προσβαλών. καὶ λόγοις ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἔχθραν ὅτι τῆς βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὴ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιᾶς πίστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τῷ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀριστοβούλου.

Περὶ

A

Κεφάλαιον Γ.

Περὶ ἀντιπάτρου τῆ γένους αὐτοῦ, τῆ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα δυνάμεως ἄμα τοῖς παισὶ προήχθη, τῆ ὑρκανοῦ φυγῆ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

Cap. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

Φίλος ἦ τις ὑρκανῷ Ἰδουμαῖος αὐτίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲ δυνατῶν χρημάτων, δραστήριος ἦ τ φύσιν ὢν στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τ ἀριστόβουλον Γ διαφόρως, διὰ τὸ πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μὲντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον εἶ γένους ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων, τῶν ἐκ βαβυλῶνος εἰς τ Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα ἦ λέγει χαριζόμενος ἡρώδη τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένῳ. ὡς καὶ ἐν καιρῷ δηλώσομεν. ὀνόματι τοίνυν ὁ αὐτίπατρος, αὐτίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ παρὰ αὐτοῦ τοῦτο καὶ ἔσχεν ὄνομα. ὃν ἀλεξάνδρᾳ τῇ βασιλέως Γ τ γυναικὸς αὐτοῦ σφόδρα τιμηθέντα ὑποδεξαμένων ὅλης τ Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῷ ἀφάβας Γ ζαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τελευτῶν τ ἀριστοβούλου δυνασείαν ὁ νεώτερος αὐτίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήπι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑπεσωισᾶ κρύσα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τ Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶ λέγων προφορᾶν ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὸν ἀρχὸν, Γ τ μὲ ἀδελ D φὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὸν ὄσαν ἐκεῖνος διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τ ὑρκανὸν ποιούμενος διατελεῖ τοὺς λόγους, καὶ ὅπι κινδυνεύσει τῇ ζωῇ, εἰ μὴ φυλάξαιτο πεισθεὶς αὐτὸν ἐκποδών. τοῖς γὰρ φίλοις τ ἀριστοβούλου μηδένα ὀφλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τ ἀρχὸν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν E δ' ὑπείκειαν ὁ πρεσβύτερος ῥᾳδίως. ἐποίᾳ γὰρ αὐτὸν τὸ ἀπρακτον καὶ τὸ παρημελημένον τ διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀργυρᾶ καὶ ἀνάνδρου δοκεῖν. τ δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος Γ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπῃδὴ τοίνυν ὁ αὐτίπατρος, ὁ πρόσχρονα ἑώρα τοῖς λόγοις τ ὑρκανὸν, ὁ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλατύνων καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κλέπτειναι θέλοντα, Γ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτῷ F συμβουλεύσας φυγεῖν, τ εὐεργέτην βασιλέα. πειθόμενος γὰρ καὶ αὐτὸς ἕξειν σύμμαχος ὑπισχνεῖται. ὁ ἦ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρειν εἶ τὸ πρὸς τ ἀρέταν ὑποδράναι. ἔστι ἦ ὁμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τ ἀράβων βασιλέα, τὸν αὐτίπατρον, λαμβάνοντα πίστεις, ὡς ἂν ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτῷ γενόμενον. λαβὼν ἦ τὰς πίστεις ὁ αὐτίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. Γ μετ' G πολὺ προσκαλεσάμενον αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθόντα νύκτωρ, καὶ πολλὰ αἰτίας ἐσθῆτ, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ἔνθα τὰ βασίλεια τοῦ τε ἀρέτα. μάλιστα ἦ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει, Γ τεθ' ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ ἐκ ἀπίστεις, ἀλλὰ καὶ δωρεαῖς προσιέμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ καταχθεὶς, Γ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τῷ τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν ἦ αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quē ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multísque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset, eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, acceptursus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in III. Iudæam restitueret, & instando quotidie dandòque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

ἄγαλλα, ἀθὼν, ζώαρα, ὀρώναι, μάρεισα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcano etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deferentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hùc in caſtra adductum ſùdæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatẽ Deus vltus eſt continuo, cædiſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecuniam, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è puro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata, eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς εἰς Ἱεροσόλυμα συμφεύγει.

ΤΟύτων αὐτῷ τῶν ὑποσχέσεων γενομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ὅτι τὸν ἀριστόβουλον, μεθ' ἑπτακισχιλίων ἱππικῶν ἅμα καὶ πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα· ἐν ᾧ πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσπεφευγότα καὶ τὸν δῆμον τὸν ὑρκανοῦ, καὶ συμπολιορκοῦντας αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν ἀράβων καὶ τῶν ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ἔσης ηὔξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ γενόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὗσεν, ἔκρυψε αὐτὸν δι' τὸ τὴν σάσιν ὁρᾶν ὀπιμοῦσαν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν δξάμυος, ἵν' ὕτως ἀρὰς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιωτῶν αὐτοῦ ὀπιθῆται. ἐπεὶ δ' ἀπλήγων καὶ παραπούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, σαὶ μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σοὶ δῆμός ἐστι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἃ οὗτοι καλοῦσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' ἀξάμυον φείσαντες οἱ πονηροὶ τῶν ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοὺς ἔδωκε δίκην ἐπιμωρήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκην εἰσέπραξατο τὸν ἀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀριστοβούλου, σωθῆναι τὴν ἑορτὴν ὀπισχνῶν τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ἀπορουμένων δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους δοῦναι, χρήματα λαβόντας ἀπὸ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὅτε ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τῦτο πονηρίας ἦλθον ὥς τε φαυλεῦσαι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ φυλάττοντας τοῖς νομίμοις. φλαυσανθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκην αὐτῶν εἰσπράξασθαι φῶν τὴν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνέβαλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ὀπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Τιγρανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπτῃ καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲ & μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρηκότας, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ἐνταῦθα μέντοι ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ πρέσβεις ἦκον παρ' ἀμφοτέρων τε ἀριστοβούλου τε πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιούντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνεῖτο δ', ἀριστοβούλῳ μὲν, ὑ δώσειν τάλαντα, τῷ δ' ὑρκανῷ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρὸς δ' ἐχεται τὴν ἀριστοβούλου ὑπόσχεσιν. καὶ γὰρ ἄπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, & μείζοσι χρήμασιν ἄξιος τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, & γλίχρος καὶ ὑπὲρ μειζόνων τὴν ἄπιστον πρᾶττεσθαι ἐπαγγελίαν. ἐδόκει γὰρ ἴσως ῥᾴδιον πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν & δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τῶν ναβαταίων πλῆθος, οὐκ ἐς πρὸς πόλεμον ἡσκημένων. τούτῳ τοίνυν πρεσθέμενος ἀπὸ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅπου τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Cap. IV.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

IN tetea Pompeius Scaurum miſit in Syriam, ipſe in Armenia diſtentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damaſcum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti ſunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Ariſtobulo, vtrique petentes ſocietatem & auxilium. & cùm Ariſtobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præſtari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non ſatis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præſertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur cauſas accepta ab hoc pecunia obſidionem ſoluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hoſtis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damaſcum reuerſus eſt: Ariſtobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus eſt: & congreſſus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρεσβεύουσιν ἦλθον πρὸς τὸ σκαῦρον περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης διαμφισβητούμενοι.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ τὴν πομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλῃ συρίᾳ ὄντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἔξ ὅλης συρίας καὶ ἀγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὕτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ ἀγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσοῦ τετρακισχιλίων. καὶ ὑπὸ τοῦ ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, τερπολλῶν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μὲντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐτιμήθη δὲ ἓξ, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετὰ δὲ πολὺ ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. οἳ δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν ἑξακόσια, τοῦ δὲ τετρακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῷ καταστὰς ἀζων. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐνίσταμένου τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῆς χειμαδίου, ὥρμησεν ὅπου τοῦ δαμασκηνοῦ, καὶ τοῦ τε ἄκρου ἐν παρόδῳ τοῦ ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν ὃν ὁ κυζικηνὸς ἐπῳκίζεν ἀντίοχος. καὶ τοῦ πολεμαίου τὸ μυναίου χώρων κατεπόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ὐδὲν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οὗ περ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

Cap. V.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerant.

NOn multo autem poſt cùm Pompeius Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam præſto fuerunt ei legati ex vniuerſa Syria & Ægypto atq; Iudæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa ſiue vitis, ſiue hortus, quod opus περπολὴν, id eſt delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem miſſum à dynaſta Iudæorum Ariſtobulo. Paulo pòſt iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo, qui etiam accuſabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille cccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iuſſiſſet eis ad ſe diſceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damaſcenum agrum profectus eſt: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem conſiderauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionyſius Tripolitanus, qui ſecuri percuſſus eſt, affinitate etiam ei coniunctus:

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vtcam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimonij citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placidè: promittens ſe vēturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Deluium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

χιλίοις μὴν τοῖς ταλάντοις ἐξωνησαμένῳ τὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, ὃς πομπηΐῳ τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διείργον ὄρος, ὑφ' βαλὼν τὴν κοίλην συριαν κατὰ δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὴ καὶ τὴν ἰουδαίων διάνοιαν καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ πρός τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους. τὸ μὲν ἐκ ἀξιεῖν βασιλεύεσθαι, πάτριον δὲ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τῶν ὑπομένειν παρ' αὐτοῖς θεὸν πειθαρχεῖν. οὗτος δὲ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὰ δ' ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς δηὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πρὸς θαλάττῃ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἶναι τὸν συστήσαντα διέβαλεν, ὡς οὐκ ἂν ἐπὶ δικαιοσύνῃ λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. συμπρέσβεις δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων αἰτιᾶται ὠδαπαιδεύσαντος. ὁ δὲ τὰ μὲν ἐκπεσεῖν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τὰ ἐκείνης φύσιν ἠπάτω ἀφεκτὸν ὄντα, καὶ οὐδὲν τοῦτ' ἀνεπαφέντον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φεύγειν τὸ μὴ πρὸς ἄλλους μεταπίπτειν τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν ὑπελθεῖν. προσαγορεύειν δὲ αὐτὸν, τοῦτο ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα καὶ δημήτριος τούτων ἐκάλεσε τοὺς νεωτέρους καὶ σεβαστέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς περφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ἅπερ ἐν δίκῃ ὑφίστασθαι, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς ἀριστοβούλου εἶναι, τότε μὲν αὐτὸν ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς φαύλως, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῷ, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πρῶτον ἴδῃ. τέως δὲ ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ διαπολεμηθείη τῶν παρόντων. ἐτύγχανε μήτοι τοῦτο ἐξ ἀριστοβούλου γινόμενον. ὁ γὰρ αἰνεάνης ὑπὲν ὢν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

Cap. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὸ φρούριον παρέλαβεν.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliíſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

Ὁρμίζεται δὲ δηὶ τούτοις πομπήϊος, καὶ τὸν δηὶ τοὺς ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὅπλουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν δηὶ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ ῥαμφάμβους πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥπερ ὄρους ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διέξιοντι τὸν μεσόγειον, ἐνταῦθα ἔστι θρεικαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ παραμύθιον πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κάτεισι, καὶ διαμολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν πρὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηΐου συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς ἕως, ἅμα μὴν

μὴν τ̃ κολακεύων ὑπ' αὐτ̃ φοβ τ̃ βασιλείας ἐλπίδα, A
κ̀ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐπέλθοιτο πομπηΐου ὑπακούων ὑποκρινόμενος. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑφ' τ̃ μὴ καταλύειν αὐτὸν, κ̀ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὰ αὐτ̃ ὠφελησόμενος, δεδιὼς μὴ τ̃ ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν μεταστήσῃ. κελεύοντος δ' πομπηΐου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, & τοῖς φρουάρχαις ὅπως ἕλληνι τῇ ἑαυτ̃ χρῄ, παραδέχεσθ' ἄλλως ἀφείρετο, πείθει μ̀, δυσαναχετῶ δ' ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ̀ σὺν παρασκευῇ τ̃ πολεμεῖν ἐγίνετο. κ̀ μετ' ὀλὺ πομπηΐῳ στρατιὰ ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινὲς ἀπὸ πόντου, τὸν μιθριδάτου τελευτὴν ἐμήνυον, ὃ δὴ φαρνάκου τ̃ παιδὸς αὐτ̃ γνωμοβόλου. B

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἱεροσολυμίται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος δ' ὅπου ἱεριχοῦντα, ἔνθ' φοίνικα ἔφερεν συμβέβηκε, κ̀ τὸ ὀποβάλσαμον μυρσίνην ἀνερώτατον, ὃ τ̃ θάμνων τερμνομένων ὄζει λίθῳ ἀναπηδᾶν ὥσπερ ὀπὸς, ἕως δὴ ἱεροσόλυμα ἐχώρει. κ̀ μεταγνοὺς ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπήϊον. κ̀ χρήματα δίδοὺς, κ̀ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλ παύσασθ τ̃ πολέμου, κ̀ πράττ̃ μετ' εἰρήνης ὅτι βούλε). συγγνοὺς δ' πομπήϊος αὐτ̃ δεομένῳ, πέμπει γαβίνιον κ̀ στρατιώτας, δόντα τε τὰ χρήματα κ̀ τ̃ πόλιν, ἐμοὶ ἐφεδρεύθη τὸ τέτταρον, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τ̃ τε πόλεως ἀποκλεισθείς, κ̀ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ̃ ἀριστοβούλου στρατιωτ̃ ἐκ ὑπεξεφώτων τὰ συγκείμενα γνύσθαι. ὀργὴ δ' ὅτι τούτοις πομπηΐου λαμβάνει, & τ̃ ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καταστήσας, αὐτὸς ὅτι τ̃ πόλιν ἔρχεται, τὰ μ̀ ἄλλα πάντα ἦσαν ὀχυρὰν, μόνῳ δ' τ̃ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. προσέρχεται γὰρ αὐτῷ φάραγξ βυθιὰ τε κ̀ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ προβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον. C D E

Κεφάλαιον η'.

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ κρατῶν τὸ ἱερὸν κ̀ τὴν κάτω πόλιν, κ̀ πρὸς τ̃ θυσίας αὐτ̃.

Ην δ' τ̃ν ἀνθρώπων ἔνδον σάσις, ἐχ ὁμογνωμόνων πρὸς τ̃ς ἐναντίους, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι πομπηΐῳ τὴν πόλιν, οἱ δ' τὰ ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλείειν τε κ̀ πολεμεῖν παρήνουν, τ̃ν κάκειθεν ἔχεσθαι δεδεμένον. φθάσαντες δ' οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, κ̀ τὴν τέτνεσαν ἀπ' αὐτ̃ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ἀντιπαρασκευαζόμενοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, συνεχείρησαν πομπηΐῳ τήν τε πόλιν & τὰ βασίλεια. πομπήϊος δ' πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατ̃, τὴν τε πόλιν κ̀ τὰ βασίλεια ἐφεύρει, & τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, & ὅσα ἦν ἔξω, πρὸς τὸ ἱερὸν ὠχύρου. κ̀ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. ἐπ ὑπακουόντων δ' εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ πέριξ ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δ' ἐσώθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τ̃ ἱερ̃ μέρος, ὅθεν μὴ ἐπιμαχον. ἀνεσκέπασαν δ' κ̀ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, κ̀ τάφρος δὲ ὀρώρυκτο, κ̀ βαθεῖα προσεῖχετο φάραγγι. ἀπερρώγει γὰρ κ̀ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τ̃ς χαράδρας ἐπιτεταμένης

spe regni Pompeio obsecundãs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non traditurus alioquin, paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitens obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma eum admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

qua parte Pompeius erat cum ſuo contubernio. erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani:cædentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum eſt, ægrè completa foſſa propter immenſam altitudinem,admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tẽplum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet per otium ſeptimum quemque diem exigere,non potuiſſent abſoluere aggerem vetantibus aduerſariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, ſed opus facientem hoſtem impedire nos non ſinit. quod vbi animaduerterunt Romani, ſabbatis neque eminus inceſſebant telis Iudæos, neque manus cum eis conſerebant: tantùm erigebãt aggerem & turres,machináſque admouebant, vt eis poſtridie aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autem vel hinc diſcere,quanta pietate Deum colamus', & quàm obſeruantes legum ſimus, quandoquidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus ſolemnia peragerentur ſacrificia,bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne in extremo quidem diſcrimine ſacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum menſe,die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio,M.Tullio Cicerone Coſſ.hoſtis quidem irrumpés iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus ſacris operabantur, neque metu mortis, neque iam cæſorum multitudine abſterriti,paſſuri quicquid liberet victori potius quàm deſerturi altaria, aut aliquid omittituri præſcriptum patriis legibus. quòd autem hæc non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed rei veritas, atteſtantur omnes qui res à Pompeio geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor hiſtoriæ T. Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſáq; & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt ſe hoſtium agmina. ſed primus euaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequẽte cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cũ ſuis manipularibus: & inter vtrumque Fabius & ipſe centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confoſſi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſemetipſos iactabant,aut ſubiectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare quæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus,patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigiis,penetrati, nec oculis.Introgreſſus eſt enim in illud Pompeius,& vnà cum eo non pauci alij, & inſpexerunt quæ nefas eſt videre niſi ſolis ſacerdotibus. cúmque intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic quoque ſui ſimilis fuit, & nihil cõmiſit

ἐφ' οὗ ἦν ὁ πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὀσημέραι ταλαιπωρούμενον ἐγήγερτο, τεμνόντων τ' πέριξ ὕλην ῥωμαίων. κ) ἐπειδὴ τὸ τ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθείσης τ' τάφρε βάθος ἄπιδεσιν, προσβαλὼν μηχανὰς κ) ὄργανα ἐκ τύρε κομισθέντα, ὅθεν ἦσας κατήραττε τὸ ἱερὸν τοῖς περιβόλοις. εἰ δ' μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠδύνατο τὸ χῶμα, κολυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης κ) τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ κ) ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἃς δὴ σάββατα καλοῦμεν, ὅτ' ἔβαλλον τοὺς ἰουδαίους, ὅτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χωῦ δ' τ πύργους αἴσασαν, κ) τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τε αὐτοῖς εἰς τὸ ὕπαιθρον ἐνεργὰ ταῦτα εἶ). μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὸ ἀφροβολήτους ἔχομεν τοῦ θεὸν δυσεβείας, κ) τὸ φυλακτὸ τ) νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας δεδιὼς φόβον ἐμποδιζομένων προς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργουμένων ἔπὶ τὸ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παριέντων. καὶ γὰρ ἁλώσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ κατὰ τὸ ἐνάτην τ ἑβδομηκοστῷ κ) ἑκατοστῷ ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων γαΐου αὐτωνίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερᾷ. οἱ δ' πρὸς ταῖς θυσίαις οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τὸ φόβου τὸ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ τὸ πλήθους τ) ἤδη φονευομένων, ἀναγκαδέντες ὑποδέχεσθαι. πᾶν δ' ὅτι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶ) νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τὶ τ) νομίμων. ὅτι δ' ὁ λόγος ταῦτα μόνον ὀρθὸν ἐγκώμιον ψευδοῦς δυσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθεία, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κ) πομπήϊον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς τ στράβων κ) νικόλαος, καὶ προς τούτοις, τιτος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δ' τὸ μηχανήματος προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τ) πύργων κατωρύχθη, καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δ' αὐτ) κορνήλιος φαῦστος σὺλλα παῖς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτ) στρατιώταις ἐπέβη τὸ τείχους. μ') δ' αὐτὸν, φέριος ἑκατονταρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος. διὰ μέσων δ' φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σίφει καρτερῷ. φόνε δ' ἦν πάντα ἀπλεῶ. τ) δ' ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο. εἰσὶ δ' οἱ τ κ) πρημνῶν ἑαυτοὺς ἔρριπτον, κ) πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ μνήματα καρτερεῖν οὐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τ) μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους κ) δισχιλίους, ῥωμαίων δ' πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀφαλώμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῃωρήθη δ' ὁ μικρὰ περὶ τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὸν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, κ) τ) περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δ' τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, κ) σπονδίων, κ) πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δ' τούτων ἐν τοῖς θυσαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἐπραξεν

ἐπεφαξεν ἀρετῆς. τῆτε ὑσεραίᾳ καθαίρειν ὡδαγγέ- A
λας τὸ ἱερὸν τοῖς νοσπάλοις, Ϛ τὰ νόμιμα ὑπηρξν τῷ
θεῷ, τῷ ἀρχιερωσυίλῳ ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, ἀφ᾽ τε
τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, κ᾽ ὅτι τοις κ᾽ τὴν
χώραν ἰυδαίοις ἀριςοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε,
καὶ τοὺς αἰτίους τῦ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο.
τὸν δ᾽ φαῦσον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρῶθύ-
μως ἐπέβησαν, τῷ πρεπόντων ἀριςείων ἠξίωσε, B
καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐ-
ποίησεν. αἱ δ᾽ οἱ ἐνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο
τ κοίλης συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατη-
γῷ ἔταξε, κ᾽ τὸ σύμπαν ἔθνος ὅτι μέγα πρότερον αἰ-
ρόμενον, ἐς τὸς τῷ ἰδίων ὅρων τυπέσειλεν. κ᾽ γάδαρα
μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, δημη-
γορίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτῦ,
τοὺς δ᾽ λοιπὸς ἵππον κ᾽ σκυθόπολιν, κ᾽ πέλλαν, Ϛ δίον, C
καὶ σαμάρειαν ἔτι τε μάρισαν, κ᾽ ἄζωτον, Ϛ ἰάμνειαν,
καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. Ϛ ταύτας μὲν
ἐν τῇ μεσογαίῳ, χώρις τῷ κατεσκαμμένων. γάζαν τε
πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στρά-
τωνος τ πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτοῖς ἡρώδου μεγαλο-
πρεπῶς, κ᾽ λιμέσι τε Ϛ ναοῖς κοσμήσαντος, μετονο-
μάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέ-
ρας Ϛ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτου τὸ πάθους τοὺς
ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέσησαν ὑρκανὸς κ᾽ ἀριςόβου- D
λος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τῷ τε γὰρ ἐλευθε-
ίαν ἀπεβάλομεν, Ϛ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέσημεν.
καὶ τ χώραν ἰῶ τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοὺς σύεσις
ἀφελόμενοι, ταύτῃ ἰωάγ. κ᾽ ἀθηνίῳ ὑποδουῦαι τοῖς
σύεσις. κ᾽ πρότερ πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαῖοι
ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ᾽ ἡμῶν εἰσεπράξαντο, κ᾽ βασι-
λεία ἡ πρότερον τοῖς κ᾽ θεοῦ ἀρχιερεῦσι διδομένη πα-
μὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. κ᾽ ὧδε μὲ τούτων κατὰ E
χώραν ἐρχόμεν. πομπήϊος δ᾽ τῷ κοίλῃ συρίαν
ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ ἀγύπτου σκαύρῳ ὡδα-
δοὺς κ᾽ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι κιλικίαν ᾤχετο,
ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην. ἐπείγετο δὲ, μ᾽ τῆς γλυκεῶς κ᾽
ἀριςόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγα-
τέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀ-
πέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώ-
μην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς. F

indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum conscenderunt, digna præmia persolunt. Et Hierosolyma quidem pop. Rom. fecit stipendiaria, vibes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instauravit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariã, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: cásque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorũ omnium malorum causa fuêre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὑπὸ πέτραν βασίλειον οὖσαν τῆς ἀράβων, αὐτίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι.

Σκαύρου δ᾽ ὑπὸ πέτραν τῆς ἀραβίας στρα- G
τεύσαντος, κ᾽ ὄντος τοῦ δυσεμβολωτάτου εἰς τὰ
ἐν κύκλῳ δημοσίους αὐτῆς, Ϛ τῷ στρατεύματος λι-
μώττοντος, ἀπαράξος κατ᾽ ἐντολὴν ὑρκανῦ ὅπου ἐκ
τῆς ἰουδαίας κ᾽ τἄλλα ὅσων ἐδεῖτο παρείχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν παρεβάλετο ὑπὸ σκαύρου, ὄντα τ ὑποῦσαν ξενίαν, πείθει κ᾽ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. κ᾽ αὐτὸς ἐγγυητὴς ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται. κ᾽ ὅτι τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐχ ἥττον αὐτὸς ἢ συμβαγὼν ἀρέταν ὑπομνῆσαι τοῦτο θέλομεν.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectísque properè decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hieti eunt, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ἐν εἰς φρούριόν τι καταφεύγει πολιορκεῖται.

Χρόνῳ ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν καταζέχοντος τὸ δεύτερον πολέμῳ, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅτι ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανῷ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην αὐτέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνελεῖν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπτικεκρωῶτος ὅπερ εἶλε πομπήϊος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. πρώϊαν δ' ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὡπλίζε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δ' πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιρωῶτα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον αντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δ' ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δ' καὶ τὸ ἀντιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπλίτων ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δ' γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων πρὸς χιλίους, ζωγρεῖ δ', οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθών, προσκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι περὶ τῶν προῤῥηθέντων αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δ' πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆκαν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αντώνιος ὅπλα φανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐδόξεν πρωτεύειν. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅπη τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἴη, καὶ ὅσας γε ἐντύχανε καθῃρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μάρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προστάττει, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολλὸν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δ' διαπραξάμενος καὶ τὴν χώραν ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατυνάντος διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγνώσεσθαι τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δέομαι, καὶ παραδώσειν τὰ ἐρύματα ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιρωῶτα, ὕστερον δ' καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δ' μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφεύγει τὰ ῥωμαίων, τότε αἰδοῖς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῷ τε ἱερῷ δημέλειαν. πέντε δ' συνέδρια καθίστησας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάρεσι, οἱ δ' ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἱερίχοντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεσι τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατίᾳ δῆλον.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'. A CAP. XI.

Βε φυγόντα ἀπ' ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστόβουλος ὁ ἀλεξάνδρου ἀπὸ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρεσκευάζετο, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισένναν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καθαρχεῖν, καὶ συλλιμπομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων κατὰ τύχην παλαιὰ δύλεια παρεσκεύασαν, καὶ δὴ καὶ νεωτέρεις χαίροντες παρῆσαν πειθόλαος γοῦν τὸν ἱεροσολύμων ἐν ἱεροσολύμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἠυτομόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῷ παρατιθεμένων ἦσαν ἀόπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιρωτὰ ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ὡπλισμένους δὲ ὡς ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ παρατεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶντο τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ παθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρωτὰ διέφυγε, καὶ ὠχύρωσέ τε τὸ χωρίον, καὶ παράττων κακῶς οὐδὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἴχετο. δύο δ' ἡμέρας αὐτοὺς ἔσχεν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' αὐτοῦ τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε τὸν ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὖτις κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος νομισθείς. τὰ μὲν τέκνα αὐτοῦ αὖθις ὁ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος τοῦτ' ἐποχέεσθαι τῇ μητρὶ δεδοῦναι τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δὲ ὅπη πάρθοις στρατεύοντι, καὶ τὸν εὐφράτην πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς αἴγυπτον ἐπιστρέψαντα, κατασῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὰ στρατιὰ ὑπὸ ὑρκανοῦ ἐσείλατο, αὐτίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοῖς ἀπὸ πηλουσίου τῶν ἰουδαίων ὁδὸν αὐτῷ παρεσκεύασε καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὴν αἴγυπτον ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ μὲν ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅπη τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπέτυχε τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ταβύριον συμφυγόντας, καὶ παρεσκεύετο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος ταῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβὼν, αὐτίπατρον, σαμαρεῖ δὲ ἦν, πέμπει πρὸς τοὺς πεισομένους, εἰ παύσαιτο δυνηθεὶς τῆς παραφερομένης αὐτοὺς, καὶ πᾶσαν πρὸς τὸ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνισε καὶ παρεκάλεσε τῶν στασιαζόντων, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη καθαρχεῖν.

CÆterùm cùm Aristobulus Romæ profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machærumtem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machærumtem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut alias indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is enim habens secũ xxx. Iudæorũ millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

ἀπήντησε Γαβινίῳ. ☾ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὡσὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος. καταστησάμενος ὁ Γαβίνιος τὰ κῆ τ᾽ ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐν ἀντιπάτρῳ θέλοντι, ὅπη ναβαταίοις ἔρχεν. ☾ κρατεῖ μὲ τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτην κὴ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβύπεμψε, τῷ ὁ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. κὴ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κῆ τ᾽ στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. ὡσὶ ὁ τ᾽ πομπηΐου ☾ Γαβινίου στρατείας ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, ὑδὲν ἑτέρου κεφαλότερον λέγων.

CAP. XII.
Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs interra erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idé Strabo alibi testatur Syllã quo tempore in Græciam traiecit, gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

Κεφάλαιον κβ'.
Κράσου κῆ τῶν ὅτι πάρθους στρατείας εἰς τὴν ἰουδαίαν αἰάσεως, κὴ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

ΚΡάσος δ᾽ ὅτι πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τ᾽ ἰουδαίαν. κὴ τὰ ὑπ᾽ τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπηΐος καταλελοίπει, διχίλια δ᾽ ἦν τάλαντα, βασάσας. οἷος τε ἦν κὴ τ᾽ χρυσὸν ἅπαντα, ταλαίπα ὁ ☾ ϲϐδ᾽ ἦν ἡ, ὠφελήθη τ᾽ ναόν. λαμβάνῃ ὁ κὴ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσῆν, εἰκ μνῶν ἑξακοσίων πεποιημένην. ἡ ὁ μνᾶ παρ ἡμῖν ἴσα λίτρας ϛ κὴ ἥμισυ. παρέδωκε ὁ αὐτῷ ταύτην τ᾽ δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ὐ δικὴ πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν κὴ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τ᾽ τῶν καταπετασμάτων τὸν ναὸν φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος κὴ πολυτελῶν τ᾽ κατασκευὴν, εἰκ ὁ ὁ δοκὸν ταύτης ἐκκεκριμένην, ἐπεὶ τὸν κράσον ἐώρα ὠδὶ τ᾽ τὸ χρυσὸν μνόμενον συλλογὴν, δείσας ὠδὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τὸ ναὸν, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρων αἰτὶ πάντων ἔδωκεν, ὅρκοις παρ᾽ αὐτὸ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσῃ τ᾽ ἐκ τὸ ναὸν, μόνῳ ὁ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ᾽ αὐτὸ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντων μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ὁ δοκὸς αὕτη ἦν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. κὴ τοῦτο, ζοὺς μ᾽ ἄλλους ἐλαίθανεν ἅπαντας, ὁ ὁ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲν τοι κράσος κὴ ταύτην ὡς ὑδένος ἀφόβητος ἄλλως τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, κὴ ὠμόσας ζοὺς ὅρκους ἅπαντα τ᾽ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσῃ ὁ μηδὲὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τ᾽ κῆ τ᾽ οἰκουμένην ἰουδαίων κὴ σεβομένων τ᾽ θεὸν, ἔτι ὁ κὴ τ᾽ ὑπὸ τ᾽ ἀσίας κὴ τ᾽ ἀρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χερόνων. ἐκ ἔστι ὁ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ᾽ θησαυρισθέντων χρημάτων, ὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας κὴ ὠφελιτολογίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῷ συγγραφέων ἡμῖν μάρτυρες εἰσι, κὴ στράβων ὁ καππάδοξ ἅτε λέγων. πέμψας ὁ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κὴ ἃ τῷ ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν ὁ δημόσια χρήματ᾽ ἐκ ἔστιν, ἡ τὰ τῷ θεῷ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετώικηκεν εἰς κῶ᾽ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. ὐ γὰρ εἰκὸς ζοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας, ☾ τ᾽ ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ᾽ ὐδὲ ζοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τὸν ὅτι ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτην δεδοικότας. μάρτυρεῖ ὁ κὴ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ᾽ ὃν κατῆλθ᾽ σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτην, ☾ λόλλωνα πέμψαι ὅτι τὴν ἐν κυρίνῃ

σάσιν

σάσιν τ ἐθνες ἡμῶν, ὧν οἰκουμένη πεπλήρω) λέγων ἔ- A
θνος. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τ κυρηναίων, ἥτε τῶν
πολιτῶν, καὶ ἡ τ γεωργῶν, ξένη δ' ἡ τῶν μετοίκων, ⁊ τε-
τάρτη ἡ τ ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρ-
ελήλυθη, καὶ τόπον ἔκ ὅτι ῥᾳδίως εὑρεῖν τ οἰκουμένης,
ὃς ἀ δέξαιτ' ἂν τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὀλιγοστεῖταί
ὑπ' αὐτῶν. τιμῶ τε ἀγυπτίου καὶ τ κυρηναίαν, ἅτε τ αὐτῶν
ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσαι
συνέβη. καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν ἰουδαίων θρέψαι B
διαφερόντως, καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς παρ' ἑαυτῶν
ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν ἀγύπτῳ κατοικία τ ἰουδαίων
ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς καὶ τ τῶν ἀλεξανδρέων πό-
λεως ἀφώρισο μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ. καθίσαι
ὁ καὶ ἐθναρχὴς αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος ⁊ διαγνῶ-
σεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖ καὶ προστάττων, C
ὡσαὶ πολιτείας ἄρχων αὐτοτελὴς. ἐν ἀγύπτῳ μ' οὖν
ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ ἀγυπτίους εἶ) ἐξ ἀρχῆς ἰουδαί-
ους, ⁊ διὰ τὸ πλησίον ἐσεσθαι τ κατοικίαν, τὰς ἀπελ-
θόντας ἐκεῖθεν. εἰς ἣν τ κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ
ταύτῃ ὅμορον εἶ) τῇ τ ἀγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τ
ἰουδαίαν, μᾶλλον ἢ τ ἀρχῆς ἐκείνης προτέρων. γράφων
δὴ οὗ ταῦτα λέγ. κράσος ἣ πάντα διοικήσας ὃν
αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τ παρθυαίαν. καὶ
αὐτὸς μ' δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλω). κράσιος ἣ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προ- D
ποισάμενος αὐτὴν πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, ἐπῆλθον
ἐπ' αὐτὴν διὰ τ καὶ κράσσα νίκην. αὖθις ἣ εἰς τύρον
ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τ ἰουδαίαν. ταραχὰς μ' οὖν
δυθέως παρασκευῶν αἱρεῖ, ⁊ τοὺς ἐπιμειξίους ἀνθρώ-
πους ἀνδραποδίζει, πειθόλαόν τε τ τῶν ἀρισοβούλου
σάσιν διαδεδεγμένον κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν ἀπατήσας
παραγενόμενον, ὃν πολὺ ⁊ παρ' αὐτῷ σωθέντα δύ-
νασθαι, καὶ πλείστα τότε ἄξιον ὄν, καὶ διὰ ἰδουμαίους, E
παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ὁπισημένων ἐξ ἀραβίας, κύ-
ριον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτρασες ἐγένοντο παῖδες,
φασάηλος, καὶ ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γένεται, ἰώ-
σηπός τε ⁊ φερώρας, θυγάτηρ ἣ σαλώμη. ἔσχε δ αὐτὸς
ἀντίπατρος ἐπιτέκνωσιν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φι-
λίαν καὶ ξενίαν, μάλισα ἣ πρὸς τ ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέ-
κνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κράσιος
μὲν οὖν ἀπρατοπεδευσάμενος, ὅτι τὸν δυφράτην F
ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὁπλίταις, ὡς καὶ ὑπ'
ἄλλων διδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

φυγὴ πομπηίου εἰς ἔφεσον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

ΧΡόνῳ ἣ ὕστερον καῖσαρ καταχὼν ῥώμην μετὰ
τὸ πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν
τῆς ἰονίου, διαλύσας τῶν δεσμῶν ἀεὶ σόβελον εἰς
συρίαν διαγωγὴν πέμπειν, δύο διαδοὺς αὐτῷ τά- G
γματα, ὡς αὐ δυνηθείη τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς
ὤν. ἀριστόβουλος ἣ ἐκ ἀπώνατο τῶν ἐλπίδων, ἐφ'
αἷς ἔτυχε τῆς διαδοχῆς καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ δια-
φθείρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες σεσάλπιγγα. καὶ ὁ νεκρὸς [αὐτοῦ] ἔκειτο ἐν μέλιτι
κεκηδυμένος ὅτι χρόνον πολυὺ, ἕως αὐτοκράτωρ αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τ ἰουδαίαν ἐν τ βασιλικῇ
θήκῃ ἐποίησε ταφῆναι. σκιπίων ἣ ὁπισείλαιος αὐτῷ πομπηίου ἀποκτείναι ἀλέξανδρον τ ἀριστοβούλου,

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum replenerit. sic enim scribit. Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. horum in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absque eò quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm sit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuasit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrū Aristobuli filiū XIIII. XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIV.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fidelis Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendissent Hyrcani pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, cúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrq; cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desideret, tùm te Mithridati amicos plurimos in ea pugna amisit. Antipatri verò ducenti sexaginta.

ἀπασάμενος τ ναυίσιον δηὶ τοῖς τὸ ϖρῶτον εἰς ῥαμαίους ἐξημβρτημένοις, τῇ πελέκῃ διεχείσατο. ὁ μ ἔτως ἐν αἰτοχείᾳ τελθτᾶ, τοὺς ἢ ἀδελφοὺς αὐτ πολεμαῖος ὁ μιναίε παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος τ ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἢ πέμψας τ ὑὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ϖρὸς τὸν ἀρίστοβέλε γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτῷ συναποστέλλειν τ ὑὸν αὐτίγονον, ἢ τὰς θυγατέρας, ὧν τ ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγη γυναῖκα. μ ἢ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ πολεμαῖος γαμεῖται τ ἀλεξάνδραν, ἢ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς ϖρόνοιαν ποιήμενος διετέλει.

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρ ἐπ' αἴγυπτον στρατία, ἢ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ ἢ τὸν ϖομπηΐε θάνατον ἢ τ νίκλω τ ἐπ' αὐτῷ κήσαρι πολεμῆσαι κατ' αἴγυπτον εἰς ϖολλὰ χρήσιμον αὐτὸν ϖαρέσχεν αὐτίπατρος ὁ τ ἰουδαίων δημελητὴς ὢν ἐξ ἰτολῆς ὑρκανῦ. μιθριδάτῃ γὰρ τῷ ϖεργαμηνῷ κομίζοντι δπικυρικὸν ἢ ἀδυνάτως ἔχοντι δι' ϖηλυσίου ϖοιήσασθαι τ ϖορείαν, ϖρὸς ἢ ἀσκάλωνα διαξίοντι, ἦκεν αὐτίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐϖεσταλμένους τοῖς ἰτέλῃ, ἢ δι' αὐτὸν οἱ κ τ συρίαν ἅϖαντες ἐϖεκήρυσσον, δϖολείπειν τ ὑϖὲρ κήσαρος ϖροθυμίας ἐθέλοντες, ἰαμβλιχός τε ὁ δυνάστης ἢ ϖτολεμαῖος ὁ ὑὸς αὐτῷ, ἢ θολομαῖος ὁ σοέμε λίβανον ὄρος οἰκῶν, ἅτε ϖόλεις χεδὸν ἅϖασαν. μιθριδάτης ἢ ἀρὰς ἐκ συρίας εἰς ϖηλούσιον ἐφικνεῖται. ἢ μὴ δεχομένων αὐτὸν τ ἀνθρώϖων ἐϖολιόρκει τ ϖόλιν. ἡνίκα δὲ ἢ αὐτίπατρος, ϖρῶτος κατασύρας τὴν τ τείχους ὁδὸν εἰς ϖεσεῖν ϖαρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τ ϖόλιν. ἢ τὸ μ ϖηλούσιον ἔτως εἶχεν. τοὺς ἢ ϖρὸς αὐτίπατρον ἢ μιθριδάτην ἀϖόντας ϖρὸς κήσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τ ὁρίᾳ λεγομένῃ χώρᾳ κατοικοῦντες. ϖείθει ἢ καὶ τούτους τὰ αὐτῷ φρονῆσαι ἢ τὸ ὁμόφυλον αὐτίπατρος, ἢ μάλιστα δϖιδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανῦ τὲ ἀρχιερέως δϖιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους ἐϖ κήσαρος ϖαρεκάλει, ἢ ξένια ϖάντα τὰ δϖαρτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. ἢ οἱ μ ὡς ἑώρων τ αὐτίπατρον ἢ τὸν ἀρχιερέα συνελθόντας ὑϖήκουον. τούτοις ἢ ϖροσελθόντες ἀκούσαντες οἱ ϖρὸς μέμφιν, ϖαλοιεῖ ἢ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην ϖρὸς αὐτοὺς, κἀκεῖνος ἐλθὼν ἢ τούτους ϖροσελαμβάνει.

Κεφάλαιον ιε.

Αὐτιπάτρου ἀρίστεία, ἢ φιλία ϖρὸς κήσαρα.

ΕΠεὶ ἢ τὸ καλέμβρον δέλτα ὡς ἤδη ϖαρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς ϖολεμίοις ϖρὸς τὸ καλέμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε ἢ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ ἢ εὐώνυμον, αὐτίπατρος. συμπεσόντων ἢ εἰς μάχλω, κλίνεται τὸ τὲ μιθριδάτου κέρας, ἐ ϖαθεῖν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δεινότατα, εἰ μὴ ϖρὸς τ ϖόνα τῷ ϖοταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις αὐτίπατρος ϖροθέων νενικηκὼς ἤδη τοὺς ϖολεμίους, τὸν μ ῥύσταν, ξύσας ἢ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰγυπτίους. ἄρας ἢ αὐτῷ ἢ τὸ στρατόπεδον, δημείνας τῇ διώξει, τόν τε μιθριδάτην ἐκάλει πλεῖστον ἐν τῇ ϖορῇ διαχόντα. ἔπεσον ἢ τούτων μὲν ϖρὸς ἑπτακοσίους, τῶν

ἢ τὴν ἀντιπάτρου πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ περὶ τῶν ὅλων ἑλλὴ καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸ ἀντιπάτρου ἀποφαίνων, ὥστε τὸν καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, καὶ χρῆναι δὴ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, καὶ δὴ καὶ ξωθλῦαι συνέβη αὐτῷ τοῖς ἀγῶσιν αὐτοῦ. καταλύσας μὲν τοι καίσαρ μετ' ἐκεῖνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συνέσιαν ἀποπλώσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανὸν μὲν τὸν ἀρχιερατεύειν βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε ῥώμη θοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μάρτυρεῖ δέ μου τοῖς λόγοις στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ὅτως, μετὰ δὲ τὸν μιθριδάτειον εἰσβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ ὑστέρου ὀνόματος λέγει ὅτως, τὸν μὲν μιθριδάτειον ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντίπατρον, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δ' ἰουδαίας δημαγωγοῦ ξιχιλίους αὐτοῦ στρατιώτας συμπαραλαβόντα, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας περιέπεμψε, κοινωνῆσαι δὲ τοῦ στρατιᾶς, καὶ ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε πρὸς καίσαρα, τιμωρίαν τε τοῦ πατρὸς ἐπωδύρετο τύχαις, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναπεισθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πτολέμου σκιπίωνος. ἐδεῖτο τε λαβεῖν δίκην αὐτοῦ τοῦ ἀρχῆς ἐκβεβληκότος. ὑρκανὸς δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπάτρου κατηγόρει διαίως ἐξηγουμένων τὰ ἤθη, καὶ εἰς αὐτὸν πολλὰ νομισάντων. παρὼν δὲ ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν γιγνομένην, νεωτερισας δὲ ἀπέφαινε τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον καὶ σασιάδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποιήμασι τοῖς λόγοις, ὧν αὐτὸς ἰδὼν μάρτις. δικαίως δὲ ἐλεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναπρασον γεγονέναι πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύνασιν ὑπάρξαντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι ληστεία ὑπὸ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἰδών, ἀλλ' ὑπὸ βίας καὶ ἀδικίας τοῦτο παθεῖν τοῦ δράσαντος. τούτοις ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυνασείαν, ἣν αὐτὸς προῃρεῖτο, τέτε ἐπ' αὐτοῦ ποιησάμενος τὸν κρίσιν, ὅπερ ὕστερον αὐτὸν ἀπολέσαι τοῦ ἰουδαίας.

Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Atteſtatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisque Hyrcanum pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem venit, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui miſereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gĕtis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὅπισθαι ἐ δόγματα συγκλήτου περὶ φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris litera & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

Ἐπιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς παλίδος ἀναστῆσαι τείχη, ταύτῃ αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἐρρίπτο δὲ ἐπὶ παμπήδη καταβαλόντος. καὶ τότ' ὅπις ἑλλὴ τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγραφὰς ἐν τῷ καπετωλίῳ. καὶ τὸ γραφὲν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. λεύκιος βαλέριος λευκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμβρίαις ἐν τῷ τῆς ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τάδε δόγματι, παρῆσαν, δὲ λεύκιος κωπώνιος, λευκίου υἱὸς, καὶ παπίριος κυρεινᾶς, τῶν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νουμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

Hyrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc grátiam. iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. dedítque hac de re in vrbē literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in ædeConcordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirinō, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miseruntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, a Gathocle principe: de quo Eucles Menandri a Timusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & alsessiores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quam propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem aueam in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Cuique esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus

XVIII. est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽ lo suis quisque possessionib. Sin nouas sibi spes pollicearntur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

διελέχθησαν, ἀναιρούμενοι τὰς πρὸς πρυτάνεις φιλίας πρὸς ῥωμαίους χάριτας. καὶ τὴν φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας φερομένην, ἀνέλαβον ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξέδοσαν πρὸς τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τῆς τε χώρας αὐτῶν καὶ τοῦ λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε δὲ συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ' αὐτοῖς δοθῆναι, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξασθαι. ταῦτα ἐγένετο ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους εἰνάτου μηνὸς πανέμου. πύθωνος δὲ καὶ δοκοῦντος τῶν ἀθλοθετῶν δήμου τιμᾶς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς. ἐπειμελήθη τε ψηφίσματα γράψαντες αὐτῷ, τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον. ὑπὸ φρυτανέως ἱερέως διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα ἀθηναίων, ὑπὸ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δύκλης μυριάνδρου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιῶνος ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανίας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρὸς ἕδρων. ἐπεψήφισε δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπροέδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῷ πολιτῶν ἑκάστῳ δύνοῶν, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ προσιὼν αὐτοῖς ἀποδέχεται, καὶ τοὺς παραγινομένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ὑποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει δ' ἀσφαλῶς αὐτῷ ἐπανόδῳ προθύμως, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον περὶ τούτων. δέδοκται ᾗ καὶ νῦν θεοδοσίου τοῦ θεοδώρου συμφέρον εἶναι τῷ καὶ αὐτὸν ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι πλεῖστα ἀγαθὰ, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις ζαγρεῖσιν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὅπως μελήσῃ δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀγομένοις τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, ἵνα ᾖ φανερὸν ὅτι ἂν ὑπνοήσωμεν εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τοῖς τοιούτοις ἀποδοῦναι καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φάνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐνοιαν ἐν τῷ ἤδη τεπιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινες τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ συγκαλέσουσι προσδεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῖν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίων καὶ τὸν δῆμον καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καῖσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας αὐτοπρεπὲς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνεγείρει μὲν διὸς τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπως κατέστελλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλίων ἐρεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν δὲ δαιμονίᾳ διαξειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταράχως. προσιθεμένους δὲ τοῖς ἐν τῷ νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἔξειν αὖθις προστάτου διαδοχὴν,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ᾗ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ᾗ κ᾽ καί- A
σαρα πικροὺς αὐθ᾽ ἡγεμόνων πολεμίους. ὁ γὰρ αἰέξεσθαι
μεζονι νέμων ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων κα-
θίζα δι᾽ ἑαυτῶ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes, pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ.

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Ὅτι αὐτίπατος τοῖς παισὶ, πρωτοτόκῳ μὲν τῷ φασαήλῳ τὴν γαλιλαίας φρου-
ραν, φασαήλῳ δ᾽ ἐπιτρέψε τὴν ἱεροσόλυμων, καὶ ὡς σέξτος καί- B
σαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρώδην ἐποίησεν.

Βραδὺν δ᾽ ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασάηλον
μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτῶ τῶν παίδων, ἱεροσολύ-
μων καὶ τῆς πέριξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δ᾽ μετ᾽
αὐτὸν ἡρώδη τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπα-
σιν ὄντι, ἐ γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνη μόνα ἔτη. ὀλίγον δ᾽ ἐδὲν
αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ᾽ ὧν τὸ φρονήματι ῥωμαῖος ὁ νεανίας,
ἀφορμὴν δ᾽ εἴσχει τοῦ χρήματα εἰς ἀπόδειξιν τ᾽ ἀρε- C
τῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐζεκίαν τ᾽ ἀρχιλῃςῶ, τὰ
πρόσχωρα τῆς συρίας κατεῖχον τότε μεγάλῳ σίφε-
ι, τοῦτον καταχὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐ-
τῷ λῃςῶν. σφόδρα δ᾽ αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν
οἱ σύροι, ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τὸ λῃςηρίου
τ᾽ χώραν, καθαρὰν σαν. ὑμνοῦσι γοῦν αὐτὸν ὅτι τούτῳ
κῆ κώμας καὶ πόλεις, ὡς εἰρήκαμεν αὐτοῖς παρεχηκό- D
τα, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐβούλετο ᾗ δι᾽
τοῦτο καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὅτι συγγενεῖ τ᾽ με-
γάλου καίσαρος, καὶ διάπυρι τὴν συμμ. ζῆλος δ᾽ ἐμ-
πίπτει τῷ ἡρώδη πρὸς τὴν φασαήλου φιλοτιμίαν, φασαήλῳ τῷ ἀδελ-
φῷ, καὶ πρὸς τὴν δόκησιν αὐτοῦ κινηθείς, ἐφιλοτι-
μήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τ᾽ ὁμοίας δόξης. καὶ τοις
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δύνασθαι ἐποιεῖτο, δι᾽ αὐτοῦ ὡς
ἔχων τὴν πόλιν, ὅτε δ᾽ ἀπειροκάλως τοῖς πρά- E
γμασι προσφερόμενος, ὅτ᾽ ὀχυρώζων εἰς τ᾽ ἀρχαίαν.
ταῦτ᾽ αὐτίπατρον ἐποίει θεραπείας ἕνεκα τοῦ ἔθνους
τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῆς οἵων αὖ τις μεταλαμ-
βάνοι τῆς ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μέντοι τ᾽ ἐκ τούτων
λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ὑδὲν
τῆς πρὸς ὑρκανὸν διανοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ᾽ ἐν
τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δύνοιά τε τῇ πρὸ-
τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῆτε ἀπὸ τῆς ἰουδαίας καὶ F
τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐ-
τόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος ἐῶ πεποιημένος πρὸς
τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πρι-
σας πέμψαι τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται
τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ᾽ οὐχ᾽ ὡς ὑρκανοῦ δι-
δόντος ἔπεμψε. ταῦθ᾽ ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντι-
ζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ὃν δέει ᾗ ἦσαν οἱ
πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρώδην δίαιον
καὶ θυμηρῆ, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελ- G
θόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτιπά-
τρου, καὶ μέχρι πότ᾽ ἔφασαν ὅτι τοῖς πρατομένοις
ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖ-
δας αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διεζωσμένους, σαυτὸν ᾗ τ᾽ βα-
σιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέ-
τω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνος εἶ νόμιζε, ῥαθυμῶν
πρός τε σαυτὸν καὶ τὴν βασιλείαν. ὁ γὰρ ὁρατέρου σου

Cæterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animadverteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumiacinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros concilauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorũ hominum depravatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes cum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: ſed iam ex profeſſo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum pleriſque aliis interfecit, contemptis noſtris legibus, quæ hominem quantumuis ſceleſtum non ſinunt affici ſupplicio, niſi priùs damnatum ex ſententia iudicum. iſte verò hoc auſus eſt, priùs quàm à te poteſtatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus eſt. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per ſingulos dies in templo non deſinebant precibus ſuis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram conſeſſu iudicum facti ſui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam cauſam euocat. at ille præſtò fuit, prænonitus tamen à patre, vt non priuati more, ſed cum comitatu ad ſe tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum exiſtimabat ſibi conducere, mediocrem, ſed tamen ſufficiẽtem ſibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret ſi plures adduceret, vel ipſe ſine tutela ſubiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæſar præſes Syriæ ſcripſit ad Hyrcanum vt eum abſolueret, minis ſi contrà feciſſet additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum eſt, nequa triſtiore iudicum ſententia feriretur, quandoquidem amabat eum non ſecus atque filium. Cúmque conſtitiſſet ante iudicium vnà cum ſuis, omnes ſunt attoniti, nec quiſquam eorum qui abſentem accuſauerant, auſus eſt hiſcere: ſed hærebant inopes conſilij. Tum vnus quiſpiam Sameas nomine, vir iuſtus, & ob hoc inuictus terroribus, aſſurgens ſic exorſus eſt: Equidem iudices, túque rex, nec ipſe vnquam vidi quenquam qui ad cauſam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto poſſe proferre huiuſmodi quempiam, ſed quiſquis hactenus apud hunc conſeſſum iudicandũ ſe præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis miſericordiam, atratus & promiſſo capillitio. at bonus iſte Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adſtat hic purpuratus & crine bellè compoſito, cum armatis ſtipatoribus: vt ſi capitalem iuxta leges ſententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipſe euadat illata vi legibus. Verùm iſti non ſuccenſeo quòd maiorem incolumitatis ſuæ quàm legum rationem habeat, ſed vobis magis & regi qui hanc ei conceſſiſtis licentiam. Scitote tamen potentem eſſe Deum, & quòd iſte quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipſum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque ſuſtulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iuſtitiam, & quia pòſt obſeſſa vrbe ab Herode ac Soſio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos poſſe dominationem illius effugere: ſicut ſuo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propenſiores

τῶν φονευμάτων αὐτὸν πατέρες, καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν εἰσι, μὴ ἂν ἁπάντα σαυτὸν τοῦτο ὀλόμενος, ἀλλὰ δεσπότας φανερῶς ἀνομολογήσεται. καὶ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παραβὰς τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν ἀκριτον ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνοῖεν τοῦτο παθεῖν, ὑπὸ τοῦ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς δὲ ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. προσεξήψαν δὲ αὐτοῦ τῷ ὀργῇ καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦσαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρώδην ἐκάλει δικασόμενον, ὑφ' ὧν διεβάλλετο. ὁ δὲ ἦκε, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ δὲ ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τότε κατὰ τὴν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μὴ σίφοις ὑποζεύντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε δέους ὑρκανῷ δόξειν μετὰ μείζονος παραγινόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφυλάκτος ἐν πρὸς δίκην. ἕκτος μὲν οὖν ὁ τῆς συρίας ἦμεν, γράφει παρακαλῶν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην ἀκριτον δίκης, καὶ προσπειλῶν παρακούσαντι. τὸ δ' ἐπ' ἐμοὶ ἀφορμὴν καὶ τὰ πρὸς τοῦ ἕκτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐν τῷ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεζομένου δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ τάγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς, τῶν πρὶν ἀφικέσθαι δεδιότων, ἀλλ' ἐπὶ ἡσυχία, καὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. δεκαεπτὰ μὲν οὖν ὄντος, εἷς τις σαμέας ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ θεοδότου κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδριοι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῶν πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ὅστις ἔπραξάντα. ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δέδοτ' οὖν ἀφῖκται εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κεκλημένος, ταπεινὸς φαίνεται, καὶ σχήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἐπιρωμένῳ παρ' ἡμῖν, κόμῃ τε ὀπιζέφας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ ἕλπιδος ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἕστηκε τὴν πορφύραν περικείμενος, καὶ τῷ κεφαλῇ κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῶν κόμης, καὶ σὺν αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' αὖ καταπείνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ σωθῇ διασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδην μὲν ὅπῃ τύχοις ἂν ἀπομαμψάμενον, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιεῖται πλειόνος ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ παραχόντας. ἴσθε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ ὅστις οὐ νῦν δ' ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, πολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. δήμαρτε δ' ὐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τοῦ σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. καὶ ὅτι τῆς πόλεως μέλλοντα ταῦτα πολιορκεῖσθαι ὑπό τε ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν ἡρώδην, εἰπὼν, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃ δεῖ αὐτοὺς φυγεῖν αὐτόν. καὶ διὰ μὲν τούτων καὶ χώραν ἐρεῖμον. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν ἡρώδου

ἡρώδου τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλον ἢ- A
μέραν ἀνεβάλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔστι γὰρ τὸν
κίνδυνον διαφεύξεσθαι ὁ μέν, ἀνεχώρησεν εἰς Δα-
μασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος,
ἅτιος εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲ
δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι
πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλαύθανε μέν, B
προσέχειν δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναισθησίας καὶ ἀνοίας. σέξ-
του δ' πεισαντος ἡρώδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας,
χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν
φόβῳ μὴ στρατεύσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτόν. ὁ πολὺ δ'
τούτου τὸ δέος ἐβεβαίωσεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώ-
δης στρατὸν ἐπ' αὐτόν, ὁρμιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ
καὶ τὸ κληθῆναι πρὸς τὸν λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς C
ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ ἀντίπατρος καὶ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ
προσκαλέσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κα-
ταπλῆξάμενον δ' ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαι-
τέρω κατὰ τὸ παρόν. προσχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε περὶ τοῦ κληθέντα ὅτι δίκην ἐλθεῖν ἀγαγκαστοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέ- D
σεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ
συνθρωπότερον ἀπαντᾶν, περὶ δ' τῆς σωτηρίας ἀ-
χαρίστειν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βεα-
βοῦται τὸ θεῖον, πλέον οὐδὲ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον.
διὸ καὶ τὴν νίκην μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πο-
λεμεῖν βασιλεῖ καὶ συντρόφῳ, καὶ πολλὰ μὲ δυσερ-
γετήσαντι, μηδὲν δ' χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ,
περὶ δ' ὧν ἐκαλοῦν δίκας πενητικὰς συμβόλους, ἀλλὰ
μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσπόλου πο- E
νος παρεσκευάκειν. πείθεται τούτοις ἡρώδης, ὑπο-
λαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀπορρήσειν αὐτῷ καὶ τὴν ἰ-
σχὺν ὑπερβάλεσθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲ κατὰ
τὴν ἰουδαίαν ἅτιος εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς
ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσων
σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐ-
τὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶ μοι πάσας F
ἐκθέσθαι τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκρά-
τορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς
ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς διὰ σπουδῆς ἔχον
ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγα-
πήσαντες. ἐπεὶ δ' πολλοὶ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσ-
μένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ φερσῶν καὶ μακεδόνων
ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, πρῶτα μὲν καὶ ταῦτα πανταχῆ G
μηδὲν ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ παρ' ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
ἃ δ' ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἀνέγειν αὐτειπεῖν. ἔν τε
γὰρ δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ νεῶ
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγέγραπται χαλκαῖς. ἃ μὲν οὖν ἀλλὰ καῖσαρ ἴουλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ
τὴν ἀπόδειξιν. ἀναβήσομαι δὲ καὶ τὰ γεγράμμενα, ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς
τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαῖος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorē suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nam si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX.
Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptã societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumẽtis reponatur, inſcriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Iulius Cæſar, Imp. iterum & pont.max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudęus & nunc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, eſſéque ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum paſſis adſit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicatique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúſque filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiúſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunéſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtque in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddant quartam partem ſatorum:

A σιδωνίων ἀρχωσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν, εἰ ἔῤῥωσθε οὗ αὐ ἔχοι, κἀγὼ ὑ ἔῤῥωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. τ ὑμο-
μβύης ἀναγεγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ περὶ ὑρκανὸν υἱὸν ἀ-
λεξάνδρε, ἀρχιερέα κὴ ἐθναρχῆν ἰουδαῖον, πέπομφα
ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνα-
κέηται γράμμασι. βέλομαι ὑ κὴ ἑλλήνεσι Ϲ ῥωμαῖσι
ἐν δέλτῳ χαλκῇ τὰτο ἀνατεθῆναι. ἔστι ὑ δὴ τὸτο. ἰούλιος
κάισαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον κὴ ἀρχιερεὺς μ̄ συμ-
B βουλίης γνώμης ἐπέκεινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρε ἰου-
δαῖος, κὴ νεῶ κὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔντε εἰρήνῃ
κὴ πολέμῳ πίστιν τε κὴ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα
πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμάρτυρη-
κασιν αὐτοκράτορες, κὴ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐν ἀλεξανδρείᾳ
πολέμῳ μ̄ χιλίων τριακοσίων στρατιώτῃ ἦκε σύμ-
μαχος, κοὐδεὶς πρὸς μιθριδάτην ὑπερεβάλετο ὑπ' ἐμοῦ,
πάντας ἀνδρεία τοῖς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας
C τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου κὴ τὰ τέκνα αὐτῦ ἐθ-
ναρχας ἰουδαίων εἶ βέλομαι, ἀρχιερωσύνῃ τε ἰου-
δαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἶ τε
αὐτὸν κὴ τοὺς παῖδας αὐτῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε κὴ
ἐν τοῖς κατ' αἰδέρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε κα-
τὰ τοὺς ἰδίους αὐτῷ νόμους ἔσιν ἀρχιερατικὸς ἢ φι-
λάνθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν κὴ τὰ
τέκνα αὐτῦ. αἴ ὑ μεταξὺ ζήτησίς τις περὶ
D τῆς ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν
παρ' αὐτῦ. ὡς δοκιμασίαν ὑ, ἣ χρήματα πράσ-
σεσθαι ἐδοκιμάζω. Γάϊε κάισαρες ὑπάτου, δεδο-
μβύα, συγκεχωρημένα περισπερειμβύα, ὅσιν ἔτος ἔ-
χοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτῦ τῆ ἰουδαίων ἔθνος ἀρχῇ, κὴ
τοῖς δεδομβύοις τύποις καρπίζονται. Ϲ ὁ ἀρχιερεὺς
αὐτὸς κὴ ἐθνάρχης τῷ ἰουδαίων περίσηται τῷ ἀδι-
κεμβύων. πέμψαι ὑ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρε υἱὸν ἀρ-
χιερέα τῷ ἰουδάων, πρεσβύτας τοῖς περὶ φιλίας, κὴ
E συμμαχίας δεδεξομβύους. ἀνατεθῆναι ὑ κὴ χαλκῆν
δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, Ϲ
σιδῶνι κὴ τύρῳ, κὴ ἐν ἀσκάλωνι Ϲ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκε-
χαραγμβύῃ γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε κὴ ἑλληνικοῖς.
ὅπως τε τὸ δόγμα τὸτο πᾶσι τοῖς κ̄ πόλιν ταμίας κὴ
τοῖς τούτων ἡγουμβύοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι,
καὶ ξένια τοῖς πρεσβύταις περάσειν, κὴ δεδάγμα τὰ
F πέμψαι παντάχοῦ. Γάϊος κάισαρ αὐτοκράτωρ, δι-
κτάτωρ ὕπατος, πυμῆς κὴ ἀρετῆς κὴ φιλανθρωπίας ἕνε-
κεν, συνεχώρησεν ὅπὶ συμφέροντι, τῆς συγκλήτου κὴ τ̄
δήμου τῷ ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν
τε καὶ τὰ τέκνα αὐτῦ, ἀρχιερεῖς τε κὴ ἱερεῖς ἱεροσο-
λύμων κὴ τὸ ἔθνος εἶ ὅσι τοῖς δικαίοις κὴ τοῖς νο-
μίμοις, οἷς κὴ οἱ πρόγονοι αὐτῷ τὼ ἱερωσύνῃ
κατέχον. Γάϊος κάισαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε,
G τούτους ἔχειν κὴ τειχίσαι τὼ ἱεροσολυμιτῶν πό-
λιν, καὶ κατέχειν αὐτὼ, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθναρχῆν, ὡς αὐτὸς προ-
αιρεῖται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μι-
θώσεως ἔτει τῆς πρόσθου κόρον ὑπεξέλωνται. κὴ
μήτε ἐρανολαβῶσι τινὲς, μήτε φόρους τοῖς αὐτοὺς τελῶσι. Γάϊος κάισαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔκρινε
κατ' ἰναυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρεμβύης, χωρὶς τῷ ἑβδόμου
ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἰναυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶ δένδρων καρπὸν λαμβά-
νουσι μήτε σπείρουσι. κὴ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ Ϲ ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῷ σπειρομβύων,

πρὸς

πρὸς τούτοις ἐπὶ καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελώσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐ-
τοῦ. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἀρχων μήτε στρατηγὸς ἢ
πρεσβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῆς Ἰουδαίων ἐνίσᾳ συμμα-
χίαν, καὶ στρατιώτας ἀξειν, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσ-
πράττεσθαι, ἢ εἰς ἀδαχειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνό-
ματι, ἀλλ' ἐξ παντάχοθεν ἀνεπηρεάστους. ὅσα τε μὴ
ταῦτα ἔχον, καὶ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐωρίαντο, ταῦτα πάν-
τα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόππωλιν ᾗ πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον B
Ἰουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτοῦ
ἔξ καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ
ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ
παῖδας αὐτοῦ, πλὴν τῆς τῶν νεμομένων, χώρας, καὶ λι-
μένος· ἑξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτῶνι μοδίους δισμυ-
ρίους χοέ. ὑπεξαιρουμένου τοῦ ἔτους ὃ σαββατικὸν
καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτε τὴ ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβά-
νουσι. ταῖς τε κώμαις ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκα-
νὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐξηκατέχον, ἀρέσκει C
τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίοις ὅπερ τοῖς
δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς
δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦ-
σιν ἰδίοις, ταῖς φιλάνθρωπα, ὅσα τότε δήμου ψηφισα-
μένου καὶ τοῦ συγκλήτου ἔχον. ὅπερ τούτοις τε τοῖς δικαίοις
χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τοῖς τε τόποις καὶ
χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συμμαχίας καὶ φοινίκης D
συμμάχοις ἔσται ῥωμαίων καὶ δωρεαὶ ὑπῆρχε, κατ-
ωκῆσθαι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν
ἐθναρχίαν καὶ ἰουδαίοις ἔχειν. δεδόσθαί τε ὑρκανῷ,
καὶ παρὰ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων
καθιζομένοις, μετὰ τοῦ συγκλητικῶν θεωρεῖν. αὐ-
τησαμένους τοῦδε δικτάτορος ἢ τοῦδε ὑπάρχου
παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ
ὑποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδωσιν ἐν ἡμέραις ἓξ ταῖς ἀ- E
πάσαις, ἀν τὸ δόγμα χρήσῃ. Γάϊος καῖσαρ αὐ-
τοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὑπατος τὸ ε. δι-
κτάτωρ ἀποδεδειγμένος ἀπὸ βίου. λόγοις ἐποιήσα-
το περὶ τῶν δικαίων τῷ ὑρκανῷ τῷ ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου τουτουσί. τῶν πρὸ
ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάν-
των ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις ὅτι τε
συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, εὐχαριστήσαντός τε F
τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ
ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ
τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ
συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡ-
μᾶς εὐνοίας αὐτῶν, καὶ ὧν εὐεργέτησαν ἡμᾶς χάρις
ἀνταποδοθῇ. Ἰάλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥω-
μαίων, παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. G
συνέτυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ τινες τῶν παρόν-
των ἰουδαίων, παόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσ-
βεων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κω-
λύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
τοίνυν οὐκ ἀρέσκει καὶ τὰ ὑμετέρων φίλων καὶ συμμάχων
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν καὶ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συσσίτια, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς μηδ' ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων διάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, ἔντε χρήματα
συναγαγεῖν, ἔντε συσσίτια ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους διάσους κωλύων, τούτους μόνους ὑπέξέπω

& ad hæc Hyrcano eiúſque filius decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quam vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXM DCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſeque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quam apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetatique eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis at ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturísque in posterum, omnia hic apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem foretam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, idcóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάγεσθαί τε καὶ ἱδρύεσθαι. ἐὰν ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴτι κατὰ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐπεποίησατε, τοῦτο ἀκυρώσασθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν. μετὰ δὲ ταῦτα θάνατον, μάρκος ἀντώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τόν τε σύγκλητον συνήγαγον καὶ τὰ ὑρκανοῦ πρέσβεις ὧδε παρόντας, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσαντο, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας δὲ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὑπισχνεῖται τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, φρουτδύσῃ τῆς ἀσίας ἔτος. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβύτης ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων, ἐσήμανέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ σαββάτων, μήτε τροφῶν τοῦ πατρίων καὶ συνήθων κατ' αὐτοὺς δύνασθαι. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δίδωμι τὴν ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένους καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τοῦ πρὸς τὰς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲ δολοβέλλας ὑρκανῷ προσβαλόμενος πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα θρησκείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὄντι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγονόμενα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ἀνταποφωνήματα τοῖς ἡγεμόσι, πρὶν ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν ῥᾴδιον θεάσασθαι πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκαίνω ἡμῖν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ δὲ σαφῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμενα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γνωσθήσεται, ὅπερ δεικνύντες αὐτὰ χαλκᾶς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα, καὶ διαμενοῦντα, τὴν μὲν πάντων παράθεσιν ὡς περιττήν τε ἅμα, καὶ ἀτερπῆ παρήσομεν. ὀλίγα δ' ἔτη ἡσυχάσαντι σκοπὸν, ὃς ἀπὸ τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πίστεως φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ὑπολήψεται πρὸς ὧν εἶχε φανῆναι ἀληθεύειν ἐξ ὧν ὑπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γνωσομένην, δεδηλώκαμεν. σωσίβιον δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ζωαχθῆναι τὰ κατὰ τὴν σωτηρίαν ἐξ ἀρίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηΐου φρονούντων, ὑπὸ σελλεῖ σωθεὶς ὑπὸ σέξτου καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ καταλαβὼν, κρατεῖ τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας περὶ ἀπάμειαν συνίσταται, τῶν καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππέων καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ καὶ ἀντίπατος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κατὰ μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ τὸ δίκαιον διὰ τὸ πεφονευκότος εἰσπεπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

φρονη-

χρονιζομένου τοῦ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν A
ἀρχὴν τοῦ σέξτου. καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν φίλων καὶ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταχὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ς'. τοῦτο μὲν οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιη'.

Ως κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ω̄ παρ' αὐτῶν εἰσέπραξεν. B

CAP. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

ΤΟῦ δ' ὅτι τοῦ καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνερρωγότος, καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων ὅτι σπασὰς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖτο κάσσιος εἰς συρίαν, ὡς δαλιφόμενος τὸν πρὸς τὴν ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους προσάγοιτο τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπετίθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. ἀντίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ζημίᾳ τὰ πράγματα, μερίζει τοῖς τῶν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ μὲν μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις προστάξειν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος ἡρώδης ὑπὸ τὰ γαλιλαίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἦν αὐτῷ πρὸς ἐξαμηνίαν, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα καισίῳ. σῴζειν γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῷ κατασκευάζειν εὔνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ὅπως δὲ σκοπὸς δ' αὖ τὰν ἄρει ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμελητάι. καὶ τέσσαρες πόλεις ἐξανδραποδίζεται κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπιξηλθε δ' αὖ ἐπ' ὀργῆς κάσσιος ὥστε καὶ μάλιχον ἀπελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δ' ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐσώσε τὴν ὁρμήν. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα ἐπιβάλλουσιν ἀντιπάτρῳ, τοῖς τότε τελοῦσιν, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τὴν ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. ὁ μὲν ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. ἀλλὰ μάλιχος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀραβίων ἅμα καὶ ἐγχωρίων συνήθροιζε. δεινὸς μύθοις ὢν ὁ μάλιχος, πρὸς τοῖς ἐπιβουλαῖς, ἀπολογούμενος μετ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασηλίου μὲν καὶ ἱεροσολύμων φρουρούντων, ἡρώδου δ' ἔχοντος τοῖς φυλακίοις τὰ ὅπλων, οὐδὲ αὖ εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτόν οὐδέν. ὁρῶν δ' ὑποφίαν καταλλάσσεται πρὸς τὸν ἀντίπατρον, καὶ σωίβησαν, μάρκῳ καὶ συρίᾳ στρατηγοῦντος. ὁ δὲ ἀνδρόμαχος νεωτεροποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τὰ μάλιστα, ἦλθε μὲν ὥστε καὶ μικρὸν αὐτὸν ἀπελεῖν, ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος ἐφείσατο.

BEllo deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: soluráque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obcundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partē quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius leniisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidēte, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος ἐπιβουλεύει, ἀντίπατρος αὐτὸν φαρμάκῳ. G

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

ΕΛαθε δ' ἄρα φονία φρονήσας ἀντίπατρος αὐτὸν τὸν μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν ἐνεχείρησαν ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικήν, ὑποχόμενοι δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας διαδείξειν μὴ πάλεμον, συνεισῆκε γὰρ τότε, πρός τε ἀντώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ τότε δείσας μάλιστα τὸν ἀντίπατρον,

SEd Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiā polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tū maximè timens Antipatrum,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque captam Cassio Laodicea, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἐκάτεροι εἰσιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ἡγεμονίαν τε καὶ τὴν πόλιν. γνόντων δὲ τοῦτο τῶν περὶ μάλιχον τὸν κατὰ πατρὸς ἡρῴδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἔξαρνος ἦν τὸν φόνον. καὶ ἀντιπάτρου μὲν ὁσιότεια καὶ δικαιοσύνη διενεγκών, καὶ τῇ περὶ τοὺς πατρικὰ σπουδῇ, τοῦτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ ἡρῴδης μὲν ὡς ἔγνω τιμωρεῖν τὸν πατέρα, μὴ σπασάμενος ὅπλα μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει περιγίνεσθαι τὸν ἀνδρός, μὴ πολέμου κατάρχειν νομιζομένου ἐμφυλίου. τοίνυν καὶ ὑπολογίαν μαλίχου προσδέχεται, καὶ πεισθεὶς ὑποχείριος, μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν ἀντιπάτρου κακουργήσαντα θάνατον, ζῆφον δὲ ἐκόσμει τὸν πατέρα, καὶ ὡς ἀχθόμενος ἡρῴδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτὴν πεκακωμένην, ἀνακτᾶτο καὶ εἰς νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' ὀλίγον δὲ ἑορτῆς τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς ἀναγομένης σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. καὶ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ ὑπομένειν αὐτοὺς εἰσιέναι. καὶ πειθεται μὲν ὑρκανὸς, προσβάλλεται δὲ αἰτίαν τῇ ὑποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνοοῦντος εἰσδέχεσθαι τὴν πλῆθος. ὀλίγον δὲ φερνίσας ἡρῴδης τῷ ἀγγέλων, νύκτωρ εἴσεισιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δὲ οὐκ ἀνίησι τὴν ὑποκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν αἰτίαρχον καὶ αἰκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φαλαικὸν τὸ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς περὶ ἡρῴδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸν τὸν προποιησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς εἰς τὸ αὐτὸ πῖον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρῴδης ὑπεισελθὼν αὐτῷ κασσίῳ τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μέντοι περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρῴδης ἐπέστειλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἶη τὸν τρόπον μάλιχος, ἀντιπέστειλε τιμωρεῖν τὸν πατρὶ, καὶ λάθρᾳ ἐξαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροθύμεῖν ἡρῴδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δὲ λαοδίκειαν ἦρκότος καισίου, πρὸς αὐτὸν ἀπέπεσαν κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρῴδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γλυόμενον. ὁ δὲ περὶ τύρον τῆς φοινίκης ὑπεισδύμενος τὸ πρᾶγμα, μειζόνων ἐφήπτετο. καὶ τὸ παιδὸς αὐτοῦ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τοῦτον τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀναίρειν, ἀποδύοντός τε ἐπ' αντώνιον καισίου, τὸ ἔθνος διαπορήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βεβουλευμένοις, ὅτε δεῖμων ἀντέπραξε, καὶ δεινὸς ὢν ἡρῴδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καταγνόντες, προθεσπεσίως θεραπεύσαι, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δεῖπνον ἑστιάσειν αὐτοὺς ἀπαντας προφήσει, ταῖς δὲ ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθοι μετὰ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προτυχόντες ὅτι τὴν ἀγυιὰν, καθοκεντοῦσι τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τοῦ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπυνθάνετο τῷ περὶ τὸν ἡρῴδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγυημμένον καὶ τίς ὁ μαλίχου αἴτιος; εἰπόντων δὲ κάσσιον τοῦτο

τῶτο φερς άξαι, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ εἶ πάνυ, καὶ τ παῖδος ὄντα βέλτιον. καὶ Μάλιχος μὲ ταύτῃ ἀπέδωκε τὴν εἰς αὐτίπατρον ἀδικίαν δίκην ἐξέπρασε. κατὰ δὲ τὴν συρίας ἀπάραντος Φελικος ἀρχὴ γίνεται καὶ τ ἰουδαίαν. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ὅπῃ φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ἡρώδης ὁ ἀδελφὸς φάβιον ἐπορεύετο ἐν δαμασκῷ στρατηγοῦντα, ⁊ βουλόμενος βοηθῆσαι τῷ τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως δ φασάηλος δ αὐτὸς, ἕλικος κρείττων γενόμενος, καταπλείει μὲ αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ὁ ὑποσπονδον ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δι' παθόντα ὑπ' αὐτοῦ, συμφεράποντα ὁ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ δὲ ἀδελφὸς μαλίχου τότε ὅσους ἦσας ἐκ ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ μάσαδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅπῃ μὲ οὖν τούτων ῥαΐσας ὁ ἡρώδης ἐκ τ νόσου ἀνεγίνετο, ⁊ ἀφελόμενος αὐτ πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπονδον ἀπέλυσεν.

Κεφάλαιον κα'.

Ως αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλου βουλόμενον ἀπὸ τῶν τυρίων τυράννου, ἡρώδης ἀπαντήσας μέτεστι καὶ τ ἰουδαίας ἐκβάλλει.

ΑΝτίγονον ὁ τὸν ἀριστοβούλου, φρατρὶ ἀθεσίαντα, καὶ φάβιον τεθεραπδυκότα χρήμασι, κτᾶται πτολεμαῖος ὁ μιννάου δι' τὸ κηδεμα. συνεμάχει δ' αὐτῷ ⁊ μᾶριον ὃν τυρίων καταλελοίπει κάσιος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ἔσχε ὁ ἀνὴρ, ἐφρόντισεν. ὁ ὁ μᾶριον καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ ῥία καταλαβὼν ἐρύματα, δι' φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν ὁ καὶ ὅπῃ τῶτον ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς ὁ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔσιν οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς δι' τὸ φοὸς τὴν πόλιν δύνοιν. ταῦτα δι' ἃ φερόμενος ὑπέστρεφεν αὖπτόλεμον, ⁊ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ, ⁊ ὅσον οὔπω τ ἄκρων ἐκβαίνει τ ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα ὁ παραγινόμενον, στεφανοῖς αἰεδεῖ ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγεγάμβρευτο ὁ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γυνῇ, καὶ δι' τοῦτο μᾶλλον αὐτῷ φοβεῖσθαι μέλλον ἄγεσθαι τ ἀλεξάνδρου τὸ ἀριστοβούλου θυγατέρα, ὑρκανὸ ὁ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τέκνων μὲν ἀρρένων. δύο ὁ θηλειῶν. ἦκτο ὁ καὶ φοτέρων γυναῖκα δημότην, δορὶν ὄνομα ἐκ τῶ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, αὐτίπατρος.

Κεφάλαιον κβ'.

Οτι ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ φιλοτιμήσατο πολλοῖς χρήμασιν ἐξιλάσασθαι αὐτῶνιον, δι' ἣν αἰτίαν κατηγορῆσαν αὐτοῦ συνελθόντας οὐκ ἐδέξατο.

ΚΑσιον μὲν οὖν χειρῶνται αὐτώνιός τε καὶ καῖσαρ φδὲ φιλίπποις. μετ' ὁ τὴν νίκην καῖσαρ ὅπῃ γαλλίας ἐχώρει, αὐτώνιος ὁ εἰς τ ἀσίαν ἀπῆρε. ἡνυομένῳ δ' ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπίασιν πρεσβεῖαι. παρῆσαν ὁ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορῆντες τ φδὲ φασάηλον καὶ ἡρώδην, φόχημα μὲν εἶ λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανόν, τούτοις ὁ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδην ὁ αὐτώνιος δι' πολλῆς

esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæum tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phaselum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phaselus per se superato Felice, in turrim primùm compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, cúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phaselum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentians continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non potsum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicæ in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς κατηγορεμένων, καὶ δέκα τοῦτο συμβῆ μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς αἰτησασθαι. διεπέπρακτο δὴ τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτωνίᾳ· ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτώνιος ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ἢ νόμῳ πολέμου, χαρίσασθαι τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας αὐτώνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἀξιῶν, παρεχρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα τοιοῦτον ἔχον. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔῤῥωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μενναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεῦται ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἐμποδισθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν πρὸς σοῦ καὶ τὸ ἔθνος αὐτουδαίως διάθεσιν, ἣν ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρέσκες ὑμῖν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, ἴδιον ἡγησόμεθα. καταδεδεμόντων δὲ τὴν ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῷ ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἠρώων ἀποχομένων, μήτε ὅρκους οἷς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ τοῦ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆ, τοὺς αὐτοὺς καὶ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἀδικομῶν, καὶ τῆς εἰς θεοὺς ἀσεβημάτων, ἠμυνάμεθα. δὲ ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστράφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδῶς ἐπειδὴ τὸ ὅπλα καίσαρι μῖσος. ἀλλὰ τὰς βαρβούλας αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀσεβημάτων αἴτιος, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμετέρας κακοήθως γνώμης, ἵνα κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας σωτηρίου, καὶ τόποις δύφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχει θαλάσσης ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοῖς ὅπλοις ἀδίκοις ἐγκλήμασι κατεψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσαι τὴν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιήμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς ἀσίας σῶμα τῶν δέκα τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν σπουδὴν μήπως τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσαι τῶν ὑμῖν διαφερόντων. ἔδοξεν ἡμῖν γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράχθησαν ὑπὸ γαΐου κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν ἅπαντες, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίους τε κωλύω βιάζειν ἔτι πρὸς ὑμᾶς, ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαλέσαντας κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἐπέμψας ἐδεξάμεθα. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανεστάτων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέως καὶ ἐθναρ-

ἐθναρχε πρεσβυτῆ χώρων αὐτῆ ὑμᾶς κατέχειν A
λεγόντων, εἰς ἐμὲ ἀνέβητε, κ᾽ τ᾽ ἀναπεμφθέντων ἡμῖν ὑπη-
κόων εἶναι, ἐπεὶ τὸν πρὸς τ᾽ ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδε-
ξάμεθα, κ᾽ τῆ δικαίων ποιήμενοι πρόνοιαν ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνημονεύ-
σαντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι κ᾽ τ᾽ ἀφ᾽ ὑ-
μῆ εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῆ ὑπάρχειν. κ᾽ ὅσα
πρὸς τῆ ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχω-
ρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ᾽ ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ὅτε γὰ B
ἐπαρχίας ἐκείνων ἐθεὶς ἔτι στρατόπεδα τ᾽ συγκλήτε
δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαν-
το βιαίως τοῖς πρὸς ἀδίκουν χρησίμοις αὐτοῖς ἡγου-
μένοις. δίκην αὐτῆ οὐδενὸς δεδωκότων τοῖς τε συμμάχοις
τοῖς ἡμετέροις ὁσάπερ εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως σχε-
κατέχειν, κ᾽ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑρκανὸς ὄντα τῆ ἐθ-
ναρχε ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον
πόλεμον ἀ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀποδοῦναι τῆς C
ἐπαρχίας ἡμῆ νεῖ ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῆ, βίαιον
αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν δίκη τῆ ἀδενεῖς αὐτοὺς
ποιεῖν τῆ ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν
δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὅπη τοῖς τόποις, ἐξέσται ὑ-
μῖν ταύτη χρῆσθαι, ἡ ὠφῆ ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως
τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτο-
κράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῆ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα
ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς. βουλόμην ὑμᾶς D
φρονῆσαι, ἵν᾽ αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας συντάξητε δέλτους,
γράμμασι ῥωμαϊκοῖς κ᾽ ἑλληνικοῖς, κ᾽ ἐν τῷ δῆ φα-
νερωτάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων
ἀναγινώσκεσθαι δυνήσεται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκρά-
τωρ, τυρίων ἀνδρῶν κάλασαντων πρὸς τῆ δημοσίων
πραγμάτων ἔπραν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτη τῆ ὑπο-
στάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρα-
τοπέδων κ᾽ συμμάχοις ὄντας διήρπασε, κ᾽ ἐξεπολιόρ-
κησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῆ ῥωμαίων E
δήμου, τ᾽ ὑπόνοιαν τοῦ ἐκείνῳ τοῖς ὅπλοις κρατήσαν-
τες, διατάγμασι κ᾽ κείμασιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ᾽
αὐτοῦ διεργασμένα, ὡς τε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα
τοῖς συμμάχοις ἡμῆ. κ᾽ ὅσα ἐφεάθη ἰουδαίων, ἤτοι
σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆναι, τὰ μὲ σώματα ἀ-
λλόθεεν, ὡς ἐμὲ ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς ἐστίοις
κυρίοις. τὸν δ᾽ ἐκ ὑπακούσαντα τῆ ἐμῆ διατάγματι,
δίκην συσήσεσθαι βέλομαι. κἂν ἀλῷ, τότε κ᾽ τοῦ τ F
προστάγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν οὐκ
ὑπακούσαντα. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο κ᾽ σιδωνίοις κ᾽ ἀντι-
οχεῦσι κ᾽ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεδέμεθα οὖν καὶ ταῦτα
δικαίως, τεκμήρια ἡμῖν ποιούμενα τῆς φαμῆ ῥωμαίους
ποιήσεσθαι προνοίας καὶ τῆ ἡμετέρου ἔθνους.

Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptо, iustitiæ pietatíque prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiã vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis, neve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac trimuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc pertubato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertétur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ΄.

Πῶς αὐτώνιος εἰς συρίαν παραγενόμενος ἡρώδην κ᾽ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. G

Cap. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν αὐτωνίου παραγενομέ-
νου, κλεοπάτρα πρὸς κιλικίαν συντυχοῦσα, δι᾽ XXI.
ἔρωτος αὐτὸν ἐνεχείρωτο. κ᾽ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἐ-

Post hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquẽtissimo quoq; è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano,

κατὸν οἱ δυνατώτατοι, παραγίνονται πρὸς αὐτὸν κατηγορεῖτες ἡρώδου, κ᾽ τῆ πρὸς αὐτὸν, προστησάμε-
νοι σφῶν αὐτῆ τοὺς δεινοτάτους λέγειν. αὐτίλεγε δ᾽ αὐτοῖς μασάλας ἐπὶ τ᾽ παισιῶν, παρόντος κ᾽ ὑρκανοῦ,

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus perſuaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ſtrenuis operam his qui fractum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eóque in templo cõpulſo,

ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγομένος. ἀκροασάμενος δὲ ἀμφοτέρων ἀντώνιος ὅτι δάφνης, πυνθάνεται ὑρκανῦ, πότερα τῦ ἔθνους ἄμεινον προΐσαιτο. φήσαντος δὲ τοὺς περὶ ἡρῴδην, ἀντώνιος ἃ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτούς, δίκα τὴ παρούσαν ξενίαν, ἐφ' ᾗπερ καὶ γαβινίῳ πρὸ ὀλίγου ἐστρατεύσαντο πρὸς τὰ πατέρα αὐτῶν, τούτους μὲ ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῶν ἰουδαίων αὐτοῖς ὑπερέπει τὰ πράγματα. γράφει δὲ καὶ γράμματα, καὶ ἐπὶ τῶν ἀπιστασιαστῶν ἔδησε. μέλλοντος δὲ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ ἡρῴδην. ἠρέμουν δὲ καὶ οὗτοι ἐπανελθόντες ἐκ τῆ πρεσβείας, ἀλλ' ἀπλοίαν πάλιν αὖ τοσαύτην χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ ἀντώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, ὑπό τε ἡρῴδου καὶ τῦ ἀδελφῦ αὐτῦ, πρὸς κῆ τόπον ἄρχοντι προστάξει πολάσαι τοὺς πρεσβύτας τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ὀνθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρῴδην συγκαθίσαι τὰ ἀρχεῖα. ἔχων δὲ ἡρῴδης, ἱδρυτο μὲν ὅπι τὰ ῥεύματος πρὸ τῆς πόλεως, προῖών ἀπάντησιν παρεκελεύετο, σωτῆρα δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλης κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένης. καὶ οἱ μὲν ἐκ ἐπείθοντο. ὧδε χεῖμα δὲ ἐκδεχόμενοι ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ δίκην φυγόντες ἐποίκια προσιέμενοι ἡσύχαζον. τῶ δὲ δήμου καταβοῶντος ἡρῴδε, παροξυνθεὶς ἀντώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέσχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὧν πάρθων. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάτε, καὶ τὰ ἀρχεῖα αὐτῦ ὁ παῖς λυσανίας παραλαβὼν, δίκαιοτάτην φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην ὧν ἁλαβεῶν, μάλα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

Σπασπία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν ὁ ἀριστοβούλου υἱὸς ἀντίγονος εἰς τὴν βασιλέαν κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχεῖον ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὧδε δώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ τῶ ἡρῴδην ἀπέλοιεν. ὁ μὲν ἔδωκαν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, δίκα τῦτο ὅπι τὴν ἰουδαίαν ἐστράτευσαν, καταίροντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν δίκα τῆς παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης δίκα τῆς μεσογείου. τύριοι μὲ ἐκ ἀποκλείουσι πάκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἵλιλαν μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπομένην τὰ τὰ κῆ τὰ χώραν, καὶ ἀντιγόνῳ συμπροάξουσαν, ἡνίκα τε ὁμώνυμον τῶ βασιλέως οἰνοχόον. ἐπὶ δὲ τῶν περὶ καρμήλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ σωτσβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, πρεσβεύονται δίκα τὰ χώρας μέσης τι λαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ δὲ τὸ χωρεῖον καλεῖται. καί τινων ὑπαντησάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσγενομένων δέ τινων, πολλοὶ συναφέντες, ὅτι τὰ βασίλεια ἦσαν, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῶν περὶ φασαήλον καὶ ἡρῴδην. καὶ μάχης γενομένης κῆ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ σωθέντες εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

πέμψαντα ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρυρή- A
σοντας αὐτὰς, ἃς ἐπανασᾶς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας
ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρηξεν. ὑφ' οὗ δὴ τῆς
ἀδικίας ταύτης ἡρώδης, μετολίγον τιμωρίαν αὖθις τῆς
ἀπιστασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δὲ ὀσημέραι ἀκ-
ροβολισμῶν αὐτοῖς, ἐπέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ἐκ τῆς
χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ'
ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. τῆς δ' ἡμέρας ἐνεστώσης πολ- B
λαὶ μὲν εἰς τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων,
ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν
πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ
σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρώδην ἐφρούρουν. φασά-
ηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ἡρώδης δὲ λόχον ἔ-
χων, ἐπεξέισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. ὁ δὲ καρ-
τερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας ἔτρεψε, τῶν μὲν
εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔσι δ' ὧν εἰς τὸ
ἔξω χαράκωμα. λιθάζει γάρ τις αὐτόθι, παρεβοήθει δὲ καὶ C
φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦ-
σιν ὀλίγοις αἰτησάντα δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχε), λόγῳ
μὲν ὡς καταπαύσων τὰ στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων
ἐκείνῳ τὰ ἀρχεῖα. φασάηλος δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξα-
μένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβύσασθαι δόλῳ βαρ-
ζαφάρνῃ αὐτὸν, δόλον τινὰ τοῦτον συνθεῖς. καὶ φασά-
ηλος ἀδὲν ὑφιδόμενος πείθε), μὴ ἐπαγομένου ἡρώδου
τοῖς στρατιώταις, ὅπερ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ D
πάκορον καὶ τοὺς ἥκουσιν ὀλιγοστεῖς κελεύοντος. ὧχοντο
γὰρ προσβύσοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ
καταλιπὼν ἡρώδη διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευ-
θέρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. γνομένοις δὲ
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πό-
λεων ἔφεσῶτες. ὁ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς
ὑποδέχε) προθύμως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπεβά-
λλετο. πλησίον δὲ μὴ ἱππέων ἦρ θαλάττης οἱ περὶ
φασάηλον κατάγον). ὡς δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, ὡς αὐ- E
τίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' οἷς
παρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρ-
βάρους. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ὑπεβαλλομένους αὐ-
τοῖς ἀπάγγελέ τις, φυλακὴν αὐτοῖς ἐκφανοῖς ποιεῖ-
σαμένους. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ προεμάνθανον ἕως
ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν,
μὴ προφανηρημένων τούτων ἐκεῖνος ἀμυνόμενος δρα-
φύγῃ. καὶ δὴ ταῦτα ἔτος ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν F
ἐωρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινὲς δύθις
ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ προεμάνθανε. μᾶλλον δ' αὐτοὶ πρὸς
ταῦτα αὐτὸν ὠφέλλιος ἐνῆγεν, ὃς ἀκμάζει παρὰ σαμα-
σάλλᾳ τὰ πλουσιώτατα τῶν ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα
πρὸς τὴν φυγὴν ὑπηρετεῖτο. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δὲ
ὑρκανὸν ἐπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, ἀδελφικινδυνεύειν τῷ
ἀδελφῷ. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, ἀ
δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, διαῦτα βελτιόμενον πε- G
ρὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δωρεῖν, πλείονα ἔσε-
σθαι παρ' αὐτοῦ ὧν αὐτίγονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δει-
νὸν εἶ) πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας προσβύ-
τας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος
ταῦτα λέγοντος, ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶ) τῶν ὑπο-
νοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπῆει τε πρὸς πάκορον.

miſerunt armatos quoſdam in propinquas ædes vt eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem. Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſeruabat cum paucis militibus, eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes verò cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed reuera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei vt legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéque vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atque Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem libertis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum eſt, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus verò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clàm adhiberi cuſtodiam. Et certè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quarè nó defuerunt qui hortarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcenſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi conſilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à ſe quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV. A Κεφάλαιον κέ.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui B indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: atebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani C filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè cantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus D tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum E facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur cala- F mitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eam terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque e- G nim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coacti deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Οἰχομένου δ', τοῦ παρθων ἐδίσμυρον τινὲς ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ τ' ὀλοφυρόμενα τὴς ἀπιστίας καὶ ὀμνύοντα τὴς παρθους. ὁ δ' ὅπως τ' πρώδην ἀπιςαλμένος εὐνοῦχος, ἐντολὰς εἶχε προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχων συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι πρὸ φασάηλου πεμφθέντες ὅπως δηλώσει τ' παρθων ἀπιςίας. οἷς τ' πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς πρώδης προσέισι πακόρῳ καὶ τ' παρθων τοῖς δυνατωτάτους, ὡς ὄσι τοῦ ἄλλων δεσπότας. οἱ δὲ τὸ παῖ εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τῶν τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. ἐδόκουν γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τοῦ ἀπιςασιωτοῦ. ἥκειν μύθους δηλώντας ὅσα κατορθώσειε φασάηλος. τούτοις πρώδης οὐκ ὀπίσθιον. ἀκμὴ γὰρ τ' σύλληψιν τἀδελφοῦ παρ' ἑτέρων. ἡ παραμύθησις δ' τ' ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγύητο τ' θυγατέρα, ἔτι μᾶλλον ὑπόπτους τοῖς παρθοις. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ μ' προσεῖχον, αὐτὸς δ' ὅπως δυσλίαν ἔμφεσνι γυναικί. βουλομένων δ' τοῦ παρθων τὸ χρὴ ποιεῖν, μ' γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανερῶ ὁπλιτεύειν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, ἡ ὑποθεμένων εἰς τ' ὑςεραίαν, ἐν τοιαύταις παραχαῖς πρώδης χωρόμενος, ἡ μᾶλλον οἷς ἥκουσε περὶ τἀδελφοῦ καὶ τ' πάρθων ὁπλιτικῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθέμενος, ἐπειδὴ ἐπελθούσης ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τοῦ πολεμίων κινδύνοις. ἁρπάσας δὴν σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὑποθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, ἡ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα τοῦ ἀριςοβούλου παιδὸς, τοῦ τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ' ἰδῶ θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τοῦ τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τοῦ ὅπως ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς αὖ ὕτω σφόδρα τοῦ φύσιν διρέθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μ' δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τοῦ πατρίδα, ἡ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ πρὸς αὐτῇ οὐδὲν ἔτι χρηςὸν προσδεχομένων. ἀλλ' πρώδης ἐπακὼν τῆς ἐκ τοῦ δεινοῦ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἰῶ πρὸς τὸ δεινὸν ὄψυχος, καὶ παρὼν κατὰ τοῦ ὁδὸν θαρρεῖν ἕκαστον παρεκάλει, καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν εὔδοτον τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τοῦ φυγοῦ, ἐν ᾗ τοῦ αὐτηρείαν αὐτῆς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲ ὡς πρώδης παρῄνει, φέρειν τοῦ συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρῷ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τοῦ ζόλοις πρὸ ἑαυτοῦ πεσόντος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κινδυνούσης ὑποθανεῖν, δέ τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ δέ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τειθῆς πρὸ τὸ πρᾶγμα χωρούσης. ἀπασάμενον γὰρ αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέχον οἱ παρόντες. τοῦ τε πλήθει καταχύσαντες, καὶ ὡς ὐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅπως τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ὑ δ' ἦν γυναῖκα, τοῦ δ' εἰκῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἀφιέναι. διαθεὶς δὲν ὑπόχειρα τῷ κατ' αὐτὸν ζηλήμονος, αἰδοῖ τε τοῦ λεγομένων, καὶ πλήθει τοῦ ὐκ ὀλίγου ἐπόντων αὐτοῦ τῇ χειρὶ ὀλοφύρεσθαι οἷς ἐντεθύμητο, ἀναπτησάμενος τ' μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ κήρυξ ἤτησε ἀξιώσας

ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, συντονωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν παρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' αὐτοῦ πρὸς τὴν φυγὴν, ἐδὲ τὰ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῆ. συνεστέλλοντο γὰρ καὶ ἔτοι ἠμυνομένοις ὑπὸ σαδίων ἑξήκοντα τὴν πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδὸν. οὓς δὴ καὶ ξενφάμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἀποριᾳ καὶ ἀνάγκης τοιαύτης καθεστώσης, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιόντος, πρὸς πόλεμον παρασκευασάμενος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μετὰ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλείον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρωδίαν προσαγορεύσας. ἠμυνμένῳ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρήνοις χωρίῳ ἔτος καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπέλιπεν, καὶ βουλομένῳ περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλῆς πλήθους ἑπομένου, καὶ τὰ τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὸ δὲ χωρίον τῆς μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἐννέα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας ἀφὲ τῶν ἰδουμαίας σώζειν αὐτούς, ὅσοις ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κενοί, τοὺς ἀναλημψόμενος πάλαι βὼν εἰς τὸ ἔρυμα πάλιν. καταθέμενος αὐτοῦ, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ὑποδεῶν ἁπάντων ἀφθονωτάτων, ὥρμησεν αὐτὸς ὅπως πέτραν τὴν ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, διήρπαζον οἱ πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δὲ ἀπείχοντο τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων. τὰ δ' ὑπὸ εἰς τὰ ἑξακόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν ἡρώδου διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ προκεκομίδῃ καὶ προμήθειαν τἀνδρὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐπάνω, μάρισάν τε πόλιν δυνατὸν ἀνέκησαν. καὶ ἀντίγονος μὲν ἦτο καθαχθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας λαμβάνει. σφόδρα δὲ ὁ ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δώσειν, τούτων αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑποκαταστήσῃ πάλαι, ἐτηρεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν πάρθων, ὑποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πρόφασιν μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, τὸν νόμου τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δὲ οὐ τις θαυμάσειε τὴν δυσχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ὑποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἡσήσατο δεινὸν, τὸ δὲ ὑπ' ἐχθροῦ τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ ἀσχίστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας ἐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μετ' ἑαυτὸν τὴν ζωὴν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ὑποδεᾶν, τῆς δ' ἐξουσίας τὸ κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς ξαύματος μεγάλης γενομένης, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς αὐτίγονος, ὡς δὴ θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ ξαῦμα. πρὸ μέντοι τοῦ τελέως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας δέ τινος γυναῖκα τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου

pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vicit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properauit ad Petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi nec se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, allisо ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã mulierecula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliẽdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos deposuerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm consultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tũc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contrà Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

Τοὺς πολεμίους διαπεφυγότα, σφόδρα τ' τελευτὴν θύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τ' ἐκδικήσοντα τ' θάνατον αὐτ', τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον. πρώδην γ τὸ μέγεθος τ῀ συμφορ῀ τῶν περιεστηκότων αὐτὸν κακῶν, ὑ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν διείσκῃν ὅπως λάσεις ἔρσων φυγάβολων. πρὸς γ μάλιστον τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ προέθεν εὐεργετημένον ἀπὸ τ῀ ἰδίων κομιούμενος ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα λημψόμενος, εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς πολλῶν ἐξ αὐτ῀ τετυχηκότος. ὑ γ εἰδὼς τὸν κ῀ τὸν ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι τ῀ πολεμίων αὐτὸν, λύτρον γὰρ αὐτ῀ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο γ κ῀ τ' φασαήλου παῖδα δι' ταύτην τ' αἰτίαν, ἐπάξων τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἀράψι. ἀγγέλων δ' αὐτ῀ ὑπαντησάντων πρὸ τ῀ μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γ αὐτ῀ πάρθους ἡρώδην μὴ δέχεσθαι. ταύτην δ' ἐλπίδα προφάσει γὰρ τ῀ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, τ' ἀπέλθ῀ παρὰ τοὺς ἄραψιν εἰς τοῦτο συναγόντων, ὅπως ἀποσερήσωσι τὰς πρὸς αὐτὸν παρακαταθήκας, ἃς παρὰ τ῀ ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀφικνούμενος πρὸς αὐτοὺς, μόνον ὑ διαλεξόμενος περὶ τ῀ ἀναγκαίων αὐτ῀ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆει μάλα σπουδῇ τὴν ἐπ' αἴγυπτον. τότε μ' ἔν τινι ἱερῷ κατάγει. καταλελοίπει γ αὐτόθι πολλοὺς τ῀ ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ῥινόκουρα, ἐκεῖ κ῀ τὰ πρὸς τ' ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλιστα δ' μεταγνοῦσι μεταθέοντι τὸν ἡρώδην, ὑ δὲν τούτου πρόσθεν ἐγίνετο. πορρωτάτω γ ἤδη ἀπὸ δόξαν τὴν ὅλην πλοῦσιν. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον τ' ἐπ' ἀλεξάνδρειας πλῦ, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει. ὑφ' ὧν κατ' ἀρχὰς κ῀ πολλὴν ἐκπλοῦν προπεμφθεὶς εἰς τ' πόλιν, ὑπὸ κλέος πάσας κατεῖχε. πεῖσαι μέντοι μόγις αὐτὸν ἠδυνήθη, εἰς ῥώμην ἐπιόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, κ῀ τ῀ κατὰ τὴν ἰταλίαν ἐν ταραχῇ κ῀ σάλῳ πολλῷ δι' ἐλευθερίων. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὅτι παμφυλίας, ἐ χειμῶνι σφοδρᾷ περιπεσὼν, μόλις εἰς ῥόδον διασώζεται, φορτίων ἀποβολῆς γομένης. κ῀ δύο μὲν συναυθοῖ τ῀ φίλων αὐτ῀ σωθῆναι, σαπφίνας τε κ῀ πτολεμαῖος. δῦρσῶν δ' τ' πόλιν ὑπὸ τ῀ πρὸς κάσσιον πολέμου κεκακωμένην, διὰ ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ἠνησεν, ἀλλὰ κ῀ παρὰ δύναμιν αὐτὴν ἀνέκτατο. ξενίσας τε κατασκευάσας, ἐ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν συν τοῖς φίλοις ὅτι ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτ῀ κ῀ τὴν ἰουδαίαν, κ῀ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτ῀ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθείς, κ῀ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτ῀ αἰχμάλωτος ἔχοιτο. κ῀ ὡς αὐτὸν ὄντα κατασήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποχόμενον χίλια τάλαντα. κ῀ γυναῖκας φ', αἳ τ῀ πρώτων κ῀ τῶν γμους τ῀ αὐτ῀ ἔμελλον ἔσεσθαι. κ῀ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσειε, κ῀ διαφύγοι τὰς τ῀ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας. εἶτα ὅτι διαδεξάμενος δώσειν αὐτ῀ τοὺς οἰκείους αὐτὸς πολιορκουμένους, κ῀ ὡς πλούσιός τε διὰ χειμῶνος, κ῀ παντὸς καταφρονήσειε δεινοῦ, αὐδὲν ὅτι τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτὸς κ῀ τὴν μόνην βοήθειαν.

Κεφα-

Κεφάλαιον κς'.

Ως ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφιγμένος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δὲ οἰκτος εἰσῆρχε τὴν ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τὴν κοινὴν χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι ζοιούτων καθεστώτων, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καὶ μιμήσει τῆς αὐτοπάρου ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπῆρχε δώσων εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ φθάσεν ὁ τετραρχης ἀποδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον δὲ τὸ φερὲς αὐτὸν μῖσος, ἐσπευδε λύειν δὲ καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, φιλόμαχος ὢν οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καῖσαρ μὲν ὢν καὶ δὲ τὰς αὐτοκράτορου στρατείας, ἃς κατ' ἄγκυρον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνεδίωξε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἦν καὶ αὐτωνίῳ, σφόδρα φίλος τῷ ἡρώδῃ ἐπεφοίτα, φερὲς τὴν ἀξίωσιν ἦν ὧν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος λίαν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσαλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ὠφελησάμενοι τὴν ἡρώδην, ἅς τε τῷ πατρὶ αὐτοῦ διεργασίας διέξησαν. καὶ ὡς αὐτὸς φερὲς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορεῖτο δὲ ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτῶν, ὃ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον φερσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίους ἐφοβεῖτο. ἦν δὲ βουλὴς ὅτι τούτοις παροξυμμένης, παρελθὼν αὐτώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ φερὲς τὸν κατὰ πάρθων πόλεμον, ἡρώδου βασιλεύοντος συμφέρον. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον ὢν τῷ αὐτωνίῳ φερὲ τὴν ἡρώδην ἀπορᾶς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντι φερεποίησατο. ἐδὲ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος. ἐδὲ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τοῖς ῥωμαίοις παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ ἤθους ἔθος ἔχουσι αὐτῶν διδόναι, ἀλλὰ δὲ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρῳ, ἡνωμένῳ τυγχάνοντι φερὲς μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, φερὲς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πᾶσας ἡμέρας παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῆς ὑδρίας φερσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν λυθείσης ἤδη τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδου αὐτωνίου καὶ καῖσαρ ἐξέπεσαν, φεραγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τὴν ὑπάτων, θύσοντές τε τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσία δὲ τῷ πρώτῳ ἡμέρᾳ ἡρώδου τῆς βασιλείας αὐτωνίου. καὶ ὁ μὲν ἔτος τῷ βασιλείαν φθαλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὅτι τῆς ρ καὶ π καὶ ὀλυμπάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομιτίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτῷ ὁρμώμενος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τὴν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ὑποτροφίων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ ὑδατος, ὡς καὶ δὲ τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν δισχιλίοις τοῖς οἰκείοις ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι φερὲς ἀραβας. ἠνώκει γὰρ καὶ μᾶλλον τοῖς εἰς ἡρώδην ἁμαρτήμασιν μεταμελεῖν. κατέχε δὲ αὐτὸν ὕσας δὲ τὰ νυκτὸς ὁ θεός. τὸ γὰρ ὀμβρεῖον πληθὲν τοῦ ὕδατος, οὐκ ἔτι τὰ φυγῆς ἐδίδου, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὰ δυσελθὲς τὰ ἀναίζοντος ὡς ἐκ θεοῦ φερνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς φερὲ τὸν ἀγκυρον τοῖς

A

Cap. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem terrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellabat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cęsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conserentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

μὴ φανερῶς, τοῖς ἢ κὴ λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. καὶν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ συρίας ὡς τε πάρθους ἀπείργων, μετ ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲ ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ ὅλον ἰδίᾳ αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ αὐτοῦ λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, ἀποχρώντως ἠργυρίσατο τ αὐτίγονον. καὶ αὐτὸς μὲ ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα ἢ μὴ καταφορὸν ᾖ τοῖς τὸ τόλμημα, σίλωνα μὲν μέρος τινὸς στρατιᾶς κατέλιπεν. ὃν κὴ αὐτὸν ἐθεράπευσεν αὐτίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, φοβούμενος κὴ πάλιν αὐτῷ πάρθοις ἐπαμύνειν.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem eiversus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, nequam hostilem munitiouem à tergo relinqueret periturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico veniisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

Κεφάλαιον κζ.

Ἐκπλεύσις ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης κὴ μάχη πρὸς αὐτίγονον.

ΗΡώδης δ ὁ ἐν τ ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ πτολεμαΐδα, κὴ συναγοχὼς δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα κὴ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι τ γαλιλαίας ἐπ αὐτίγονον. συνελάμβανον δ αὐτῷ, σίλων τε κὴ βεντίδιος, πεφοβημένοις ὑπὸ δελίᾳ συγκατάγων ἡρώδην, ὃν πεμφθέντος ὑπ ἀντωνίου. βεντίδιος μὲ ἐν ἐτύγχανε τοῖς τραχέσι τῆς δι πάρθους ἐν τ πόλεσιν ὕσοις καθις ἁμένος. σίλων δ ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ αὐτιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδη μὴν τοῖς σὺν κὴ πᾶσαι ἡμέραν δύναμις ἤυξατο, κὴ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡρμηκότι δ αὐτῷ ἔδη τοὺς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἐδόκει τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόππην γίνεται. πολεμίαν δὲ ὖσαν αὐτὴν, ἐχρεὼν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κὴ νώτῳ τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωρησάντος ἔδη ἱεροσολύμων. ποιησαμένῳ ἢ σίλωνος ταύτην πρόφασιν τ ἀπανάστασεως, κὴ τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ ὀλίγης σίφος ἐπέξεισι. κὴ ξέπεται μὲ τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα ἢ σώζειν κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλὼν ἢ τὴν ἰόππην, ἔπαυσε δὲ ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τ δ ὄπιχωρίων, οἱ μὲ αὐτῷ δι τ παρόντα προσεχόρησαν φιλίαν, οἱ ἢ δι τ αὐτὸ δόξαν. ἄλλοι ἢ κὴ ἀμοιβὴν τ παρ ἀμφοτέρων ὑπερβασίας. οἱ πλείους ἢ δι τὰς ἐλπίδας, ἃς ἔδη βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιστο δ ἡ δύναμις ἱκανὴ, κὴ προϊόντος αὐτίγονος τῶν παρόδων τοῖς ἐπιτηδείοις τόποις ἐνέδραις κὴ λόχοις κατελάμβανε. καθάπαξ ὐδὲν ἐκ τούτου τοῖς πολεμίοις ἦν μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης ἢ τοὺς ἐκ μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, κὴ ῥῆσαν τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, σωπείπετο δ αὐτῷ τὸ μὲ σίλωνος στρατιωτικὸν, κὴ πολλοὶ τ ἐκ τ πόλεως τ ἰσχυὸν κατάπληξίτες. στρατοπεδισαμένου ἢ κὴ τὰ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε κὴ ἐκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων ἢ κὴ κατὰ σίφος ἐκθεόντων, τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸ τοῦ τείχος, ὡς ἐπ ἀγαθῷ τε παρείη τῷ δήμου κὴ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων κὴ τοῖς δι τ φοβον ἐστῶσιν ἀμνησίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τοῦ δ αὐτιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε σίλωνα κὴ τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα ὡς πρῶ-

ὡς ἀδίκως τὴν αὐτῷ δικαιοσύνῃ πρὸς ἡ δώσουσι τὴν A
βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τοῦτ' εἶναι ἡμιι-
δαίῳ, δίκαιον τοῖς ἐν τοῖς γένεσι δεῖσι παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν
αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νεωτερίζειν αὐτὸν ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὴν
βασιλείαν ὡς λαβόντα παρὰ πάρθων, ἀφελέσθαι δι-
γνώκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐν τοῖς γένεσιν αὐτοῖς τοὺς λη-
φομένους κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐξημαρ-
τηκότες πρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ αἰσίοτα
πάσχουσι τῆς τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους B
αὐτῷ λεγόντων, καὶ προελθόντων εἰς βλασφημίας
ἀντίγονος ἀμυνάσθαι τοῖς ὑπὸ τοῖς τείχεσι ἐπέρεσθαι
τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', ἕξ ὄντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ'
αὐτῷ χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ὑπὸ τὴν πύργων ἐτρέ-
ψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν.
κατῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, αἰτήσων τε
τὴν ὑπηρεσίαν κατάβασιν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αὐ-
τεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπηρεσίους C
τόπους, τὴν περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τὴν αὐ-
τῶν πόνου στρατιωτῶν ἀνεσκολάφθαι. ἐνίκα τε τὸ στρατό-
πεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. πρῶδης δ' ἐνέκειτο
προσκαλῶν τοῖς τε ὑπὸ τῷ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρα-
τιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καίσαρός τε καὶ ἀντωνίου
καὶ τῆς συγκλήτου πορπεμψάντων αὐτόν. προνοήσειν
γὰρ αὐτῷ τῆς εὐποιΐας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθο-
νίαν ὧν δεήσονται ῥᾳδίως. καὶ μὴν τῷ δέησιν δοῦναι
ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, ὡς ἔτ' εὐδαιμίαν σίλωνι D
τῆς ἀναχωρήσεως προφασιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ
ὅσον οὐδ' ἦλπισέ τις τῶν ὑπηρεσίων ἐκόμισε, τοῖς τε
περὶ σαμάρειαν ὠνεισομένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε
σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάτε
ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, ἵν' μηδὲ
τὰς ἕξης ἡμέρας τὴν χορηγίαν τοὺς στρατιώτας ὑπο-
λιπεῖν. ὡς ἐλάνθανε δ' ταῦτ' ἀντίγονον, ἀλλ' ὑθὺς
ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐρξοντας καὶ λοχήσον- E
τας τοὺς σιτηγωῦντας. οἱ δ' πεμπόμενοι τοῖς ἀντιγό-
νου πρὸς ἄγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν πρὸ
ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον ὅπη τὴν
ὁρῶν καθεδούμενοι τοὺς τὰ ὑπηρέσια κομίζοντας. ἐμὲν
ἡρώδης τούτων πραττομένων ἠρέμει. δίκα δ' ἀσφαλείας
ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δ' ἰουδαίων ἦ-
σαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱπ-
πέων, ὅπῃ τὸ ἱεριχοῦντα πρόσκειται. καὶ τὴν μὲν πόλιν
ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, φ' δ' τὰ ἄνεμα κατει- F
λημφότας συνωμοσίᾳ καὶ ἁρπαγῇ, τούτους μὲν ἀπέλυ-
σε λαβών. ῥωμαῖοι δ' εἰσπεσόντες διήρπασαν τὴν
πόλιν μεσαῖς ὄπτυχόντες παντοίων κειμηλίων ταῖς
οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲν ἓν φρουρὰν ὁ βασιλεὺς κατα-
λιπὼν ὑπέστρεφε. καὶ χειμάσασαν τὸ ῥωμαίων στρατιὰν
εἰς τὰς προσηκούσας ἀφῆκεν, ἰδουμαίαν γαλι-
λαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δ' καὶ ἀντίγονος ἀδῆλ σί- G
λωνος αὐτὴ τ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθ τ στρατῦ
μοίραν ἐν λύδδαις, θεραπόντων ἀντωνίου. ῥωμαῖοι
μὲν ἐν ἀρθόνοις δίκην, ἀπειμένοι τῆς ὅπλων. ἡρώδη
δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τ ἰδουμαίαν
τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίτας, καὶ ὑ
ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν πο-
ρευθήμενος, καὶ καταδέημενος αὐτόθι τὲ μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ
τῆς μασάδας, ὅπῃ γαλιλαίας ἦρχετο, ἐξαρπάσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπ' αὐτῶν φρουρᾶς κατειλημμένα

iniquum eos facere qui Herodi regnũ aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiiudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos, qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctíſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendénſque vrbem relictam ab habitatoribus, &c. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatíſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædã loca ab Antigono inſeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratísque viritim c l. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hę speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mòtis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcatum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scrutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος τῦ θεῦ, καὶ τῶν ἀντιγόνε φευγόντων ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃσῶν ἐν ἀπλάτοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐκπέμπει, Ϲ ὁπλιτικοῦ ζέυγα τέλη, τὰς αὐσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγίσα δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θρασέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπφανεὶς δ' αὐτὸς μετ' σίφος, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δ' τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δ' δίωκων τοῖς πολεμίοις ἄχρις ἰορδάνου τῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ πεσόντας μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀπλάτοις κατοικούντων. ἀφανέμει δ' καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δους ρ' δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, ἀπιόντα τροφὰς παρέχειν ἐ θέλοντος. μίαν γὰρ ἐ πλέον ὁ αἰὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δ' τὴν μὲν τούτων πρόνοιαν, φερώρᾳ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπέτρεπε, κελεύσας αὐτὸν ἀπατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δ' ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αἰτίνιος μὲν ἔπεμπεν ἐν ἀθήνας. κατὰ δ' συρίαν βεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅπως τοῖς παρθυαίοις, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τῦδε τῦ πολέμου, ἔπειτα δ' καὶ ὅπως τὸν σφέτερον καλεῖν τὰς συμμαχίας. ὁ δ' ὅπως τοὺς ἐν τοῖς ἀπλάτοις λῃσας ἐπιὼν ὁμοῦ, σίλωνα μὲ ἐξέπεμψεν βεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἀπήλαια τελέως ἐξερρωγότα. καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δ' βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτὰς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐνδεδεμένας δι' μηχανῆς ὑπὸ κορυφῆς τῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνίεναι δι' τὴν ὀξύτητα τῦ ὄρους δυναμένους, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δ' λάρναξες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνδρωτας ὑπαντώμενοι κτείνειν καταφερομένους. τὴν μὲν τότε κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶδ συμέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην. ἔνδον μὲν τότε παρῆν αὐτοῖς Ϲ τὰ ὑπτιάσεια. ὡς δ' καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες, ἐτόλμα δ' ἀδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σομέων, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἠρέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὰν χεροῖν ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατεῖδε τὰ σώματα, δυσχεράνας τὴν τειβὶν τῶν ἐπεξιέναι μὴ βλωμόντων. καὶ γυμνόμενος κατά τι σόμιον, πρῶτα μὲ παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τῦ σομίου. ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνδρωτας ὑπαντώμενος ἀθρόους κ' κρημνῶ, Ϲ τοὺς ἔνδον ἐπεισελθὼν, ὑποφαίτει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τ' λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τ' οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τ' σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μὲν

τὸ μὴτοι γε τῶν ἔργον ὑπέχειν ὑπεξελθοῦσι. πολλοὶ A
συγχωρήσαντες τὲ βασιλέως ὑπακηρυκευσαμένου
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόοις. τῇ δ' αὐτῇ τρόπῳ
κατὰ τίνα ὁδοῦσαν ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον
ἔτι τῆδ' ἐν τοῖς πλήγμασιν ἐπιξιόντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφ-
θέντων τε τῇδ' ἄντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη.
φρισβύτης δέ τις ἀπηλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκ-
νοις καὶ γαμετῇ, δορυφόρων τούτων ἐάσας σφᾶς ὑπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἕως ὅτι τὸ σωμάσιον, τὸν
ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῇδ' παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ
πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἦ τὴν γυναῖκα, καὶ
ῥίψας κατὰ τὸ κρημνοῦ τοὺς νεκροὺς, ὅπως κατέβαλεν
ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ
ἦ πρῶτον ὠνείδισεν τὸν Ἡρῴδου εἰς ταπεινότητα, καὶ-
τοι τὸ βασιλέως, ἰῶ γὰρ αὐτῷ ἀποπλατὰ γινόμενα,
δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν
ἀπόλαυσα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρωτο. C
καθεσήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πο-
λεμαῖον εἰς τὴν σαμάρειαν ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξα-
κοσίοις, ὁπλίταις ἦ τετραχιλίοις ὡς μάχῃ πειθησό-
μενος πρὸς ἀντίγονον. οὐ μὴν τῷ Πολεμαίῳ
προὐχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ
πρότερον τὴν γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπεξελθόντες
αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δράσαντες συμφλέγου-
σιν εἰς τε τὰ ἕλη τὰ δύσβατα τῇ χωρίων, ἄγοντες D
καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. ἡμωρεῖτο ἦ
τούτοις ἡρῴδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖ τῇ
ὅπλοις αὐτῶν, τοὺς ἦ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πο-
λιορκίᾳ προσκαθίσας ἐκράτησεν, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ
ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε ἦ πάσας ἔτεσ
τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ῥ' ταλάντοις. ἐν
ἦ τῷ μεταξὺ πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν
πάρθων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡ- E
ρῴδῃ μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱπ-
πεῦσιν, ὅπως δώσοντες αἰτωνίᾳ. μαχαιρᾶς μὲν ὃν
αἰτήσοντα καλοῦντος αὐτὸν τῷδε τὴν ἡρῴδου γνώμην,
χρήμασι διεφθαρμένος ἀπῆει ὡς καθασκευῴμενος
αὐτῷ τὰ πράγματα. τὴν ἦ δύναιαν ὑπειδόμενος
αὐτῷ τὴν τῆς ἀφίξεως αἰτίαν οὐδὲ προσδέξα-
το, ἀλλὰ σφενδόνας καλῶν αὐτὸν αἰείρειν καὶ διεδή-
λου τὴν αὐτῷ προαίρεσιν. ἀμαθόμενος ἦ τὰ βέλτιστα
ἡρῴδην αὐτῷ παραινοῦντα ἐν ἑαυτὸν διμβρηκότα, F
ὠφελησούσης τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν
εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. εἷς ἦ κῶμη τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις πε-
ριεστύλωτο, τούτους ἀπέσφαττον ἐχθρούς τε καὶ φίλους,
ὁρμιζόμενος γὰρ ὧν πυνθάνοιτο. παροξυνθεὶς ἦ ὅτι
τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι σαμαρείας ἦει. πρὸς γὰρ αἰ-
τίαν ἤκειν ἐφ' τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ ἐχὶ
τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ
τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἦ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν αἰτη- G
σιν καθαίρεσιν. ὠφελοῦντος δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδίπο
μὴνεν. εἰ ἦ ἔτεσ ὥρμησεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτῷ
ἰώσηπον παραλαβὼν σφίσιν πρὸς τὸν πολεμοῦσιν αἰ-
τήσειε. καὶ διαλλάττεται μὲν τῷ μαχαιρᾶ πολλὰ
δώσαντος, καταλιπὼν ἦ ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ὑποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾶ
ἐξενέγκασθαι. αὐτὸς ἦ πρὸς αἰτίωνα ἔσπευδε, ἐτύγχανε ἦ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ
χωρίον, σὺν ὑποτάξας τε καὶ πείσῃς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῆσι. ὠφελούμενος δ' εἰς αἰτήσεις,

cos tamen conatus impediuit nox interueniẽs, A
multíque rege per præconem pollicente veniã
deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ
vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex
arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſub-
iecto igne antra incendendo. inerat enim in-
tus multa materies. Senex autem quidam de-
prehenſus intus cum vxore ac ſeptem filiis, ro-
gatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret,
ſtans ante oſtium, primùm quemque exeuntem
iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, &
vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaue-
ribus, poſtremò ſeipſum ſuperiecit, mortem
ſeruituti præferens. primò tamen in obſcuritā
tem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è
ſpecula quadam dextram porrigeret, & polli-
ceretur veniam Speluncæ igitur omnes hoc
modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo
præpoſito ei regioni, in Samariam profectus B
eſt cum ſexcentis equitibus, & tribus millibus
peditum, vt armis cum Antigono rem decer-
neret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non bene
ceſſit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæam
turbauerant, interfectus eſt. quo facto recepe-
runt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum
eum tractum rapinis infeſtantes & excurſio-
nibus. Herodes autem reuerſus pœnas ab eis
exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox
interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expu-
gnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit:
atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, C
ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæ-
ſo in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ven-
tidius Herodi in auxilium mittit Machæram
cum duabus legionibus & mille equitibus, iu-
bente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono
& pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum
ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. D
At Antigonus ſuſpectum habens eius
aduentum, non admiſit hominem, ſed per
funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis
declarans ſuum animum. ille tum demum
Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtem-
perantem erraſſe intelligens, in Emauntem
vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot
Iudæorum ad manus ei venerunt interfecit,
nullo amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob
ea quæ ſibi acciderant. quo facto rex exacer- E
batus petebat Samariam. nam decreuerat ea de
cauſa adire Antonium, aliis ſibi opus dictitā
tans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem
læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad op-
primendum Antigonum. Machæra verò con-
ſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi cer-
tum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem
ſibi attribueret, gerenti bellum contra An-
tigonum. Itaque reconciliatus Machæræ mul-
tum roganti, relicto ibi Ioſepho cum exer- F
citu, præcepit ei ne rem totam in diſcri-
men adduceret, néve cum Machæra contende-
ret. ipſe verò properauit ad Antonium oppu-
gnantem Samoſatam ſitam ad Euphratem flu-
uium, ducens auxiliares tam pedites quàm e-
quites. poſtquam autem peruenit Antiochiam, G

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à fermè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorientur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis securum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus', Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gitthan castellum muniebat. Regi verò apud Daphnem Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

Ⓒ πολλοῖς ὀπτυχὼν ἠθεισμένοις, καὶ πρὸς αὐτώνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι παῤῥησίαν, ὑπὸ δέους ἢ ὀργῆς τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὀπτιδέσθαι τοῖς βαρβάροις Ⓒ πολλοὺς αἱρεῖν, ἐ τολμῶντας ἐξορμᾶν, ἀλλὰ θαῤῥήσας αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεται καὶ ὁδοῦ. κἂν ἢ σταθμὸν διύτερον τῆς σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῆς βαρβάρων ἐπέδρα τοὺς φορτηγοῦντας πρὸς αὐτώνιον. ὁρμῶντι ἢ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία ὀφελαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτόθι τῆς ἱππέων ὐκ ὀλίγους ἡρεμήσαντας ἕως αὖ εἰς τὸ ἱππηλατὸν οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑποδοφυλάκῃ μὲν ἡρώδης, προσπίπτουσι ἢ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τ' ἐπέδρας, ὄντες εἰς φ'. Ⓒ ξυναμῶν τοῖς πρώτοις, ὑπὸ δεημὸν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ αὐτὸν ὠθουμένῃ μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρῃ ἢ τὸ τῆς οἰκείων φρόνημα, καὶ θαῤῥαλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῆς πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑπος ορφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο παντα χόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο ἢ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἦν σκευοφόρα καὶ ἀνδ ραπόδα, πάντα ἀνασωσάμενος φορεῖ. καὶ πλειόνων αὐτοῖς ὀπτιθεμένων τῆς ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἳ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις φρασμίξας αὐτὸς μετὰ σίφος χαρτερῶς ἔπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῆς ὑποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἢ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἢ πλησίον τῆς σαμοσάτων ἐγένετο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτώνιος σοὶ τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν ἡρώδην ταύτῃ ὑπονέμων, καὶ ὑπηκοΐας ἕνεκα. τῶν δὲ βαρβάρων ἡκιστόει κατ' αὐτῆς ὀλίθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τ' ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε ὠφελαβὼν αὐτὸν αὐτώνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. προϋπέμπει τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. αὐτόχθ ἢ μετ' ὀλὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ δι' ἃ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτώνιος παραδίδωσι, ὠθούμενος ἢ ἡρώδη συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ σόσιος μὲν δύο τάγματα, ὑπουργήσοντα ἡρώδῃ, προϋπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἢ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπος τρόπῳ τοιῷδε. λήθην μὲν ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς φεὶς αὐτώνιον ἀπερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδ δυσάμενος ἢ ἀνὰ τὰ ὄρη (ἐ γὰρ αὐτῷ ἀσφαλὲς μαχαιρᾷ δόντος, ὅτι ἱερουσαλὴμ ἐπέλαβε βουλόμενος ἀνθελέσθαι τὸν σίτον αὐτῆς) καὶ νεοσυλλέκτου τοῦ ῥωμαίων στρατεύματος ὄντος, καὶ πολεμῶν ἀπείρως ἐχόντος, καὶ δὲ πολὺ ἀπ' ευσείας ἰὼν κατειλεγμένου, ὑπὸ δεημὸν αὐτόθι τῆς πολεμίων, ὑπολειφθεὶς ἐν δυσχερείαις, αὐτός τε ἀνῃρέθη μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. σ' γὰρ ἀσφαλῶς διεφθάρησαν. κρατήσας ἢ τῆς νεκρῶν αὐτῶν, ἀποτίμᾳ τ' ἰωσήπου κεφαλὴν ν' ταλαίτων αὐτ' ῥυομένῳ φερούσῃ τὰδελφῷ. καὶ μὴ τοῦτο ἀπος αίτους γαλιλαῖοι τ' ὠθὰ σφίσι δυνατ', ἵνες τὰ ἡρώδ υ φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντισαν, καὶ τ' ἰουδ αίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γιτθὰν χωρίον ἐξωχύρω-

παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῆς πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν διαφορᾷ τῆς αἰτιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, προσδιχομένῳ μὲν αὐτῷ δι' ἄλλας ὀνείρων ὄψεις, τεμνὼς

προσαγ-

προφαιρούσας τὸν τῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A
οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κὴ λίβανον τὸ ὄρος γίνε-
ται, ὡς ὠ μὴν τὴν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων ἦ
κὴ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ἀφίκε-
νεται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναζας μετὰ τῦ στρατῦ,
προήει διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπαλλήλων δ' οἱ πολέ-
μιοι. κὴ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν
εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ.
προσβολὰς δὴ ἐνταῦθεν ἑωθεν ἐποιεῖτο, κὴ πολλῦ B
χειμῶνος καταῤῥαγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος,
ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλ-
θόντος δ' αὐτῷ παρ' ἀντωνίου κὴ δευτέρου τάγμα-
τος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλι-
πον αὐτό. κὴ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδεν ὅπως ἐπιχωρήτου,
τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῦ. C
ἐπεὶ ἦ κατέζευξεν, εἰσία μὲν εἰς τέλει, μετὰ
ἦ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύ-
σας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τῦ βασι-
λέως τὴν ἐκ τῦ θεοῦ δύνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ στέγη
τῦ οἰκήματος, οὐδένα ἦ ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὥς τε
πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδην εἶ θεοφιλῆ, μέγαν ἔ-
τι κὴ ἄδοξον διαφυγόντα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ τῇ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καπόντες
τῇ ὁρῶν εἰς μάχην ἐφόδουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ ἦ γυ-
μνῆται προσιόντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον κὴ λίθοις τοὺς D
πρὶ τ βασιλέα ἐξελιλυθότας, αὐτόν τι πέλτῃ τῆς
ἄκρας τὴν λαπάραν ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ὅπι τὴν
σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυ-
νάμει τινὶ, βελόμενος ἄκρας ἔχειν τοῖς πολεμίοις δόξαν
πολεμωῦτος ἐκ προυσίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ
τῷ στρατηγῷ παρενήνθητο. ἡρώδης ἦ ἑ πόλεις ἄκρα-
λαβὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας πρὶ δισχιλίους ὄντας
ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλ-
θεν ὅπι τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο ἦ ὀδὲς ὅπι κώ-
μην ἰσαίας καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ E
προσρεόντων ἐκ τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐ-
πεὶ πλησίον γένεται τῇ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐ-
τοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, κ πο-
λεμίων τοὺς ἀδελφοὺς, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο
κτείνων. πλησμονὴν ἦ τῇ οἰκίων ὁπλιτῇ καὶ
πολλῶν ἀναφυγόντων ὅπι τὰς στέγας, κρατεῖ τύπτων,
κὴ τῇ ὀρόφων τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ταῦτα
τῇ στρατιωτῇ ἐώρα ἀνδρῶν ἀπειλημμένων. τού- F
τοις μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σορηδὸν ἐπ'
ἀλλήλοις ἀπῆρσιν. κὴ θέαμα τῦτο δ' εἰνόστατον ἰδεῖ κ
τόνδε τ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τ
τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, τῦτο τὸ ἔργον μάλιστα
τὸ φρονήματα τ πολεμίων ἔκλασεν, καταδυομένων
τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συρρυό-
μενοι πρὸς τὴν κώμην, οἱ τότε ἔφυγον. κὴ εἰ μὴ χειμὼν
ἐπέσχε ταθεὶς, ἦκεν ἂν κὴ ὅπι ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως G
στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῇ γενικῇ, κ τὸ παῖ ἐκ ἂν ἐρ-
γασαμένη. κὴ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τ παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει
κὴ ἀπανάστασιν ἐκ τ πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς,
οἴας γὰρ ἦν, διέπονοιεῖτο καλῶς τὰς στρατιώτας, αὖ-
τός τε ἐπεκμηκὴ γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, κλινῆρες ἦν. ἔνθα κ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέστηκεν, ὃν
κῇ θεῦ πρόνοια διέφυγε. συμπὼ γὰρ ὄντος αὐτῦ, κὴ μὴ παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λειομένου, ἐν τῇ ἐντὸς ἰκήματι τ
πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφορημένοι αὐτόθι δι' φόβον ἦσαν. κ μεταξὺ λειομένου, ὁ ἀρῶτος ἐπεξέρχε-

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: corúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cótra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius speraret aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen abiit, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & ter- A
tius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso re-
ge contenti essent sibiipsis fuga salutem quæ-
re. Sequenti verò die præciso Pappi inter, reli-
quos occisi capite, misit illud Phæroræ in vl-
tionem fratris. nam is eum sua manu interfe-
cerat. Post hæc vbi tempestas desquiit, motu in-
de exercitu venit Hierosolyma, & castra prope
vrbem metatus est, anno tertio postquàm Ro-
mæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius
admotis quà maximè oppugnationi obnoxia B
putabat mœnia, ante templum fixit tentoria,
volens sic ea quemadmodum olim Pompeius
aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumda-
tis, turres erexit adiutus operarum multitudi-
ne: & cæsa circumquaque materie, præpositis-
que huic operi viris idoneis, diutè etiam tum
obsidione Samariam ad nuptias profectus est,
ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli,
quam ei desponsam fuisse iam diximus. C

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem
Sosius, præmissisque per mediterranea co-
pias, mox & ipse affuit habens secum multos
tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Sa-
maria, ad veterem exercitum non mediocrem D
accessionem adducens. erant enim circiter xxx.
millia. omnes autem confluebant ad Hierosoly-
morum mœnia, & assidebant septentrionali
vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, &
sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum
copias. Præerant autem duo cum imperio, So-
sius ab Antonio missus in auxilium, & Hero-
des pro seipso bellum gerens, vt deiecto Anti-
gono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatus- E
consulto regnum acciperet. Intus autem cer-
tatim resistebant Iudæi ex tota ea regione col-
lecti & concluſi intra mœnia, templum Domi-
ni iactantes, & fausta populo ominantes, non
desertum Deum suos in periculo: diripiſique
extra vrbem tam hominum quàm equorum a-
limentis, per clanculatia etiam latrocinia diffi-
cultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui
rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinã-
tes opportuna loca præoccuparet insidiis, &
commeatus additis præsidiis etiam è longin- F
quo conueheret, vt breui necessaria victui abũ-
darent in exercitu. adhæc operarum frequen-
tia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas
enim erat, & opus ferebat, nulla interturbatũ
aëris intẽperie. Machinis etiam murum quati-
ebant, & nihil intentatum relinquebant. at
obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum
eludentes variis artibus. excurrentes enim cre-
brò incepta, modò iam perfecta opera incen-
debant: & conferentes pugnam cum Roma- G
nis nihilo erant inferiores audacia, peritia
tantùm rei militaris cedebant. Tum pro dif-
iecto machinis muro intus recentẽ extruebãt.

ξίφος ἔχων γυμνὸν κ) δι' ἀθυρῶν χωρεῖ, κ) μετ' αὐτὸν
δεύτερος κ) τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὡδὲν βλάψαν-
τες τ βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες) τῷ μηδὲν
αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ, τὸν μ πάππου κεφαλὴν, αἰρήσαντα γὲ, ἀποσκό-
ψας φερώρᾳ ἐπεμψε, ποινὴν αὐθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτὸ
πάθοι, ὃς κ) ὢν αὐτόχθ ἐκείνε γεγυμνμένος. λήξαν-
τος) τὸ χμῶνος, ἅρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων
ἔρχεται, κ) πλησίον στρατοπεδεύει τ πόλεως. ἔτον)
αὐτὸ τοῦτο ἔτος ὢν ᾧ βασιλεὺς ἐν ῥώμῃ ἀποδέδει-
κτο. ἀναστρατοπεδ δυσάμενος), κ) πλησίον ἐλθὼν τ τεί-
χοις κ) τὸ ὀπιμαχώτατον, πρὸ τοῦ ἱεροῦ καταστρατο-
πεδ δύεται, πρόσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἔ πρότερον
ποτὲ πομπήϊος. ἔισι) δ' ἀλαβὼν χώμασι τὸν τόπον
πύργοις αὐίκησι, πολλῇ τε χρεῖ πρὸς τὸ ἔργον χρώμε-
νος, ἔ τέμνων τ πέριξ ὕλλν. ὧδε κατασήσας) τοῖς
ἔργοις τοὺς ὀπιτηδείους, ἱδρυμένος ἐπ τ στρατιᾶς, αὐτὸς
εἰς σαμάρειαν ὅπ τ γάμον ᾤχετο ἀξόμενος τὴν ἀ-
λεξάνδρε τοῦ ἀριστοβούλε θυγατέρα. ταύτην γὰρ ἠ-
ρῄγυημένος, ὡς μοι κ) πρότερον εἴρηται.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου κ) ἡρώδου αντίγονος διεφθάρη.

ΜΕτὰ) τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν δι' φοινίκης σό-
σιος, προεκπέμψας τ δύναμιν δι' τ μεσογείας.
ἦλθε) κ) ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε κ) πε-
ζῶν. παρεγένετο) κ) ὁ βασιλεὺς ὁ τ σαμαρείτιδος, ὀ-
λίγον πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, ὡσεὶ ξισμυρίους
γὰρ ἦσαν. πάντες) ὅπ τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεί-
χος, κ) διεκρώσατο πρὸς τῷ βορείῳ τείχῃ τ πόλεως,
στρατιὰ ἑνδεκα μὲν ὅσα τέλη ὁπλιτικῶν, ς) χιλιάδες
ἱππέων, ἄλλα τε ὀπικὰ, ὑπὸ τ συείας. δύο δ' ἡ-
γεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' αἰτωνίε σαλεὶς σύμμαχος, ἡρώ-
δης δ' ὑπ' αὐτε, ὡς ἀπήμονον ἀφελόμενος τ ἀρχὴν
ἀποδειχθέντα ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αὐτ' ἐκείνου
βασιλεύσειε κ) τὰ συγκλήτου δόγμα. μ) πολλῆς)
προθυμίας καὶ ἐρίδος, ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένου
τοῦ ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν ἡρώδην αὐτεπο-
λέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους, πολλά τε ἐ-
πεφήμιζον πρὸς τὸ ἱερὸν, κ) πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τοῦ δή-
μου, ὡς ῥυσομένου τὸν κινδυνεύοντα αὐτοῖς τὸ θεῖον, πάν-
τες ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδὲ ὅσα ζο-
φὴ δύναιτο εἰς ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυ-
γίοις, λησείας τε λάθρα χρώμενοι, διορείαν παρέ-
χον. ταῦτα δ' ἡρώδης σωισθὲν, πρὸς μὲν τὰς λη-
σείας, τοῖς ὀπικωτάτοις τόποις προσελόχιζε. πρὸς
δὲ τὰ ὀπτήδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν
ἀγορᾶν σωνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀ-
φθονίαν αὐτοῖς γνύεσθαι τ μ) ἀναγκαίων. ἤρτο) συ-
χνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα
χώματα ἀπτοῦς, θέρος τε δὴ ἦν, κ) ὐδὲν ἐμπο-
δὼν πρὸς τὴν ἐπάσασιν, ὔτ' ὑπὸ τ αἴρεσς, ὔτ' ὑπὸ
τ ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα προσάγον-
τες, κατέσφον τὸ τεῖχος, ἔ πάσας ἐχρῶντο πείρας. ὑ μὴν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντετείχοντο κἀ-
κεῖνοι πρὸς τὰ ὧδὰ τούτων γινόμενα ἐκ ὀλίγα. ἐπεκθέοντές τε, τὰ μ) ἡμέρᾳ ἐνεπίμπρασαν, τὰ)
ἐξεργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, ὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὁπόσημη δ' ἐλείποντο.

πρός τε

πρὸς τὰς μηχανὰς ἀνετείχιζον ἑρειπομένων τῶν πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ χεῖρα τὰ ἀπαντῶντες μεταλλεύσεσι διεμάχοντο. ὑπονοίᾳ δ' τὸ πλέον ἡ προθυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσελπίσαντες τῷ πολέμῳ εἰς τοῦχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου σφᾶς καθημένου σφαῖς καὶ λιμῷ ταλαιπωρουμένους ἐπ' ἀνάγκῃ τῶν ἐπιτηδείων. τὸν γὰρ ἑβδομαικὸν σιωπῶν σωέβη κατὰ ταὐτὸν ἔτι). ἀναβαίνουσι δ' ὅπῃ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ. ἔπειτα ἑκατονταρχίης σοσίου. ἡρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρᾳ μ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ιέ. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν συνεπρήσθησαν στοῶν, ἃς ἡρώδης ἀντίγονον ἐμπρήσας διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ προσματδόμενος παρὰ τῶν ἰουδαίων γενέσθαι. ἠρημένου δὲ τὸ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ διακωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ θεῷ, πρεσβεύονται δι' ἐνέγκαι καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς συνδώσοντων αὐτῷ συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἐώρα γινόμενον παρ' αὐτῷ ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντεχούσας ὑπὲρ τῆς ἀντιγόνου βασιλείας, πρόσγαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ἦν φόνων ἀνάπλεα. τῶν μὲν ῥωμαίων ὅπῃ τραπῇ τῆς πολιορκίας διωρισμένων, τὸ δὲ περὶ ἡρώδην ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀνεύδοντος ἀντιπαλον. ἐσφάττοντο δ' συνεχεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας σωζομένους, καὶ τῶν ναῶν προσφύγοντες. οὐ γὰρ οὔτε νηπίων ἔτι γήρως ἔλεος, ἔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ, ἀλλὰ καίτοι προπεσόντος τὸ βασιλέως καὶ φείδεσθαι προκαλουμένου ἐδεὶς ἐμέλησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξήεσαν. ἔνθα καὶ ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βάρεως, προσαίτει δὲ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολήν, ἐπεκέλευσε μὲν ἀκρατῶς, καὶ ἀντιγόνου ἐκάλυσεν. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γε φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. πρόνοια δ' ἦν ἡρώδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων, τὸ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅπῃ θέαν τε τὴν ἱερὰν καὶ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν προκαλῶν, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔστι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἤττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἰ παρὰ τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῷ ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ διατεινόμενος πρὸς σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅπῃ τοσούτῳ πολίτῃ φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀζήλωτον κείνει. τῇ δ' ἀπὸ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὑπιέσθαι φαμένου, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοῖς μισθοῖς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἀγωνισάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν δὴ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοῖς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ἀπορουμένους. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅπῃ τῆς ρπ ἑ

& cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus consererent, vtentésque desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi viginti milites, deinde Sosij centutio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sæuiebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosióque ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterũ Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in cõpescendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinísne se regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguúmque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade,menſe tertio,feriis quibus ſolenne A fit ieiunium,tanquã recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate.Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem cõſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis,Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus,& Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens B ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop.indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demũ Herodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annũ centeſimum vigeſimumſextum:quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorẽ ſacerdotij,facinoráq; maiorum egregia,quibus C propugnauerunt Iudæorum rempublicam.Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium,plebeio natum genere,& ſubiecto regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ὀλυμπιάδος,τῇ γ΄ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ παραπομπῆς τῆς γενομένης ὅτε πομπήϊος τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μιᾷ ἔτει πζ. σόσιος ὁ χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ θεῷ στέφανον, ἀπέζευξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην αντωνίῳ. δείσας ὁ ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπ' ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ διαμολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ὡς δεικνὺς αὐτὸν μὲν ὂν βασιλέως, ἡρώδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι πρόσηκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας διὰ τὸ γένος, εἰ μὴ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αντώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. ἐγενόμην, τὸ δέος μὲν ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. παύεται δ' ἔτος ἡ τῶν ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μιᾷ ἔτει ρκς. οἶκος λαμπρὸς ὅσον ἐπὶ χρόνῳ, μὴ διάσημος γένεσι ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεπράξαντο. ἀλλ' ὅτοι μὲν διὰ τέλους πρὸς ἀλλήλους στάσιν, τέλος ἀρχεῖ ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρώδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, μὴ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν ἐν αἰτιοχείᾳ,ἡρώδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πρῶτος ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀπείλητο, καὶ τὴν πόλιν ἠρχιερολόγησεν. Κεφ. α

Ον τρόπον ὑρκανὸς,πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεὺς,ἀφεθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν πάρθων βασιλέως ἀρσάκου,πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης ἀνεῖλεν βουλόμενον τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ

Ως κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀρεχθεῖσα βασιλείας,μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' αντωνίου. Κεφ. δ

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῶν φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὴν ἥτταν γενομένην. Κεφ. η

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur,Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Idæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert,quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræ motu qui Iudæam,multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ως

Ως ἀνάγκλιν ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ
Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι
Ως ἐπανελθὼν φθόνοις διαβολαῖς παροξύνθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ ἐν τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ
Ως καθελὼν ὁ ἡρῳδοῦλύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε. Κεφ. ιδ

Herodes ad Cæſarem, neceſſariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæſare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuerſus Mariammem calumniis oppreſſam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudęam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus ſaluti fuit. CAP. XII.
Cæſaræ conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquã tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nõdum regnum adepto fuerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autẽ factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Phariſæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim captis reo Herode, Hyrcano cæteriſque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nõ est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

A

Κεφαλ. α'.

Ὡς ληφθείσης τ᾽ ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτῶν μὲν ἀντίγονον ἐπιλείπουσιν, ἡρώδης δὲ τῶν ἑταίρων τοὺς ἀρίστους.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατακρατοῦς ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ περὶ τούτοις ἀμφότερα τὰ βιβλία δεδήλωκε. τὰ δ᾽ ἐκείνης συνεχῆ, νυνὶ ἐρῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρίαν τῷ ἀρχεῖν ἡρώδης, τὰ κατὰ τὴν πόλιν πλήθους, ὄσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν θεραπείᾳ τούτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τοῦ ἐναντίου ἑλομένους, ἐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμάλιστα δὲ παρ᾽ αὐτῷ πολλῶν φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἔτει συνεβούλευον δέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, αἰτιώμενοι καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν οὐκ ἐλάττω κακῶν ποτε ἡρώδου, τὸ δὴ θανάτῳ, θεραπεύειν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς θρασυνθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ θρασύνθη, τῶν θεὸν τοὺς λόγους αὐτοῦ τελειώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοῖς δυσπόροις ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, πᾶσι τούτῳ τὸν ἀντώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως ἀντιγόνου, φύλακας θεὶς ἅσας ταῖς πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τῶν τεθνεώτων, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρύοντας, καὶ πᾶν τὸ διεσκόμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἤ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνομένῳ, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἐνιαύσιον ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τῷ γῷ ἀπηγορευόμενον ὅσιον ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ᾽ ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τοῖς πρὸς ἡρώδην μίσος δύνασθαι ἀντιγόνῳ ἀχθόμενον, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀντιοχείᾳ πελε-

πελεκίσαι. χαλεπὸν γὰρ ἐδαμῶς ἠρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. μάρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὅτως. Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε τοῦτ' πρῶτος ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ οἰόμενος ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι αὐτὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων ὡς τὸ δέξασθαι τὸν αὐτ' ἐκείνου καθεσταμένον ἡρῴδην. ἐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμενον, ὅπως μέγα τι ἐφέλκωνται φόβον τὸ πρῶτον βασιλέως. τὸ οὖν ἀτιμίαν νόμισι μειώσειν τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, μειώσειν ἢ τὸ πρὸς ἡρῴδην μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ στράβων. καταχόντος ἢ τὴν βασιλείαν ἡρῴδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς, ὃν ἦ ὥδε παρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς ἡρῴδην τὸ αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς τρόπῳ τοιῶτῳ. βαρζαφάρνης καὶ πάκορος οἱ τῶν παρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γεγενημένον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου φασαήλον, εἰς πάρθους ἀπῆγον. καὶ φασάηλος μὲν ἑαυτὸν φέρων τὸν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύλον, πάσης ἢ ζωῆς κρείττονα τὸν μὴ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνεῖλε φονεῦσι, καθὼς προεῖπον.

A

B

C

Κεφάλαιον ϛ.

Ὅτι τὸν ὑρκανὸν ἀφικόμενον παρὰ τῶν παρθων πρὸς ἡρῴδην ὑπεδέξατο.

D

Ὑρκανὸν δ' ἀναχθέντα, φραάτης ὁ τῶν παρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὀπεικίσεσιν προσωμείχθη τὸν δυσχρείας αὐτῷ σχάσμην προπεπυσμένος. σχὼν τοῦτο δεσμωτὴν μὲν ἀφῆκεν. εἰς βαβυλῶνα δὲ καταγωγὴν παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἔτοι τὸν ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα ἅμα καὶ βασιλέα, καὶ παρὰ τὸ μέχρις δυφράτη νενομισμένον Ἰουδαίων ἔθνος. τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν ἡρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, αὐτὴν μεταχωρεῖ τὸν ἐλπίσιν, ἃς ἀρχῆς τε φιλοσόργους σχαιούμενος, καὶ τὴν χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κινδυνεύοντα θαι αὐτῷ ζημιῶσθαι, τὸν κινδύνου καὶ τὸν καλάσεως ἐρρύσατο. λόγους δὲν προσεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἑαυτοῦ σπάκόσι. οἱ δὲ προσείχοντο καὶ μᾶλλον ἤξιον, τὰς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς ἐδὲν ἀνδρὸς αὐτῷ τὸν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ὀφλῆσαι εἴη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, καὶ λώβῃ τὸ σώματος ὑπ' αὐτοῦ πάθοι, τάς τε χάριτας ἴσως ὁμοίως ἀποδώσεσθαι πρὸς τὴν βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς ἐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτιθέντων, ὑρκανὸς πάθον εἶχεν ἀπόνοιαν. καὶ γράφων ἡρῴδης παρεκάλει δεῖσθαι φραάτου καὶ τὴν ἑαυτοῦ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινωνὸν ἔχοντι τὸν βασιλείαν. ἀπὸ γὰρ εὖ ἔργου αὐτὸν μὲν σκήψαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σωθεὶς, ἑαυτῷ ἢ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γεγράφων ὑρκανὸν, πέμπει καὶ δῶρα τὸν φραάτην πρεσβύτερα σταμάλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλύσαι τὰς εἰς τὸν διεργέτην αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπούμενος. ἐπὶ δ' ἐκ ἐτεύθην ἡ ἀσυδή, διὰ ἢ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδὲ δοκεῖ ταῖς ἐξ ἀλλήλων μεταβολαῖς, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἀνοχείμενον ἔχειν ἀσυδῆ, ἢ καὶ παντάπασιν ἀποδὺν ποιήσας,

E

F

G

eum secum percutere. vix enim Iudæi continere poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam secum subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitatur ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alterum Mariamnen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à te impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrã inuectus est: eã & clàm regno suo insidiatã, & per Cleopatrã id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ὑστέρῳ. τότε μέντοι γε ἐπειδὴ παρ' αὐτῷ πεπεισμένος, ἀφέντος τε τὸ πάρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χήματα ὠδαχομένων, ἀπάσῃ τιμῇ ἐδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις πρῶτον ἔτιμα τόπον, καὶ ὠδῇ τοῖς ἐσιάσεις ἀφικαταλίνων ἐξεπάζα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἀνύποπτον ἐφαρμοζόμενος. ἐπεκαθίστατο δὲ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τοῖς περὶ τὴν οἰκίαν ἐγένετο. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ἐπιφανῶν ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τῷ θεῷ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀνανήλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. δύθις οὖν ἡ λύγκηος ἀλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δ' ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρα κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ ἡρῴδη συνοικοῦσαν μαριάμμην, δίμορφία ἀγαθήν. ἐπιτάραχτο δ' ἡ κλεοπάτρα ἀκεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ φθονοίντος ἐκείνου, τῷ δυνηλήτην τὴς ἀξιοῦται τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐγράφει κλεοπάτρα μουσυρρῶ τινὸς αὐτῇ συμφεραμματοδομοῦντι τὰ πρὸς τὴν κομμὴν τῷ γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίῳ δ' ῥαθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῷ ἄλλος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν δή τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τε τοῦ ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, ἐκ ἦττον δὲ τὴν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλιπαιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γεγραμμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ διαπέμψασθαι. θεασαμένου γὰρ ἐκείνου ἀθετήσειν ὧν αἰτοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. καὶ δῆλος ἐτεραττέτο λέγων ὡς ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῦ γένεσθαι τοῖς παῖδας, ἐπεφραμματεύετο δ' ἅτε αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσας τὸν ἀντώνιον. ὁ δὲ, τὴν μὲν κόρην ἠδέσθη μεταπέμπεσθαι, γεγαμημένην ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν διαβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπέστειλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν δωρεᾷ, πρόσθεν, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρῴδην, ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρα τε κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκπαιδεκαέτης δὲ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γνοὺς προσεύχοντα πέμπει παρὰ τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς ἂν ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀνεπιφθόνως ἐκ τοῦ δυνάσθαι προσιζόμενον. αὐτίκα ἔφευ οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ παρατησάμενος τὸν ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μάχεσθαι παντὸς ἀπιμάζειν τὸν παῖδα ἐκ τοῦ ἀλεξάνδρας, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κείνων, ἵνα μηδ' ἀποδημήσας δυνατὸν ᾖ τεταμηκέναι. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠτιᾶτο πολλὰ τὸν ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ἐνηλεῖσθαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δι' ἐκ κλεοπάτρας πεφεύγειν ὅπως αὐτὸς μὲ ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δὲ μειράκιον αὖτ' αὐτῷ ὠδαλάβοι τὰ πράγματα δι' ἀν-

δὲ αὐτονίκ. καὶ ταῦτα βέλεσθαι μᾶλλον ἐκείνῳ ἢ δικαίως, ἐπότε καὶ τὴν συγκλητικὴν σωφρονεστέρων ἔσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ παρακαλοῦσι τὴν βασιλέα πραγματεύοντα, πολλὰ πονήσαντος αὐτῷ, καὶ κινδυνεύσαντος ὑπὲρ τῶν τυχόντων. ἢ μὲν ἀπομνημονεύσας αὐτὸς ὧν ἢ καλῶς ἐκείνη προέξειεν, ὅπως ἥσεσθαι τὸ δίκαιος εἴη δὲ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη δεδόναι τὴν παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκαταστήσασθαι τὸν ἀνάνηλον, παιδὸς παντάπασιν ὄντος ἀριβοβύλου. τοιαῦτα λέγοντος ἐκ ἀπεπῶς, ἀλλ' ὅπερ ἤξιε μάλιστα προφερτισμένως, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμφθαλμοφθέντων φίλων, θρυπτικὴς ἅμα, καὶ χαρᾷ τὴν ἐ προσδοκηθέντων, καὶ δέει τὸν ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μὴ δακρύων ἀπολογεῖτο. θρὶ μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πᾶν ὅπερ ἂν ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλέα ἢ μέτι δύνασθαι, μήτ' αὖ εἰ μὴ προσοίσει, βέλεσθαι λαβεῖν καὶ νεῦν ἀπολωλότως τιμῆς ἔχουσα, δέᾳ τὸν ἀρχὸν τὴν ἐκείνου, καὶ τὸν ἀσφάλειαν τὸν ἐκ τοῦ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντι τῷ γένει θρεῖσαν. νεῦν τε νενικημένην ταῖς ὀργειάσαις, δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν υἱὸν τὸν τιμὸν. ἔσεσθαι ἢ πρὸς παῖ ὑπήκοος, παραιτεῖσθαι ἢ κἂν εἴτι δέᾳ τὸ γένος καὶ τὸν ἔσαν αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δ' ἐάσειεν. ἕως ἀλλήλοις ὡμιλήσαντες καὶ ἀπιστοτέρων ἢ θᾶττον ἐκ δεξιᾶς διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eā cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cū lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offertetur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cū ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dextris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης ἀριστοβούλου τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

ΟΔὲ βασιλεὺς ἡρῴδης, ὅθεν μὲν ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην ἀνάνηλον, ὄντα μὲν ὡς οὐ προτερον εἰκὸς ἦν ὑπήκοον, ἀλλὰ τὸν ὑπὸ Περσῶν ἀποκισθέντων Ἰουδαίων. ἐ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τοῦδε τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν βαβυλωνίαν ἀποκίσθησαν, ἔνθεν δὴ ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι καὶ σωφροσύνην ἡρῴδη ἀποδεδειγμένος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τὰ παῦσαι τὰς οἰκείας πράξεις ἀδόξημα ποιῶν. ἐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ ἀδόκητον λαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, κατασήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δεύτερος δὲ ἀριστόβουλος ὑπερβὰν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρῴδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. καὶ τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. ἐ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἦν διάλλαξαι αὐτοπρεπῶς διετέλει. τὴν ἀλεξάνδραν ἐπί τε τοῖς ἐγχειρισθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἐξιοῦσθαι δεδεικέναι. προστάττειν οὐ ἔστε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἂν ἐξουσίας δρᾶν. ἐπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος οὐδὲ εἴτι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν διαιταν ἐπιτηδεύοιτο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίου, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. προσήματος γὰρ ἐμπλέως οὔσα γυναικείου, ἐκ τῆς ὑποπτου ἐπιμελείας ἀπηξιοπάθει, πάντως ἔ τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς δυσπρεπείᾳ, καὶ δουλείας

HErodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suā componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indigniſſimè ferebat, malens quiduis potius pati, quā amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram A
literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabionem amicum mulieris Æsopus iptius seruus effutiuit, putans eum non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis latérent insidiæ. Iamque instabat Scenopegia, festum apud noc cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis acceleratet quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantē, & quasi per lusum ac petulentiā mergentes non priùs destiterūt quàm

κὴ φόβῳ καταζῶν. ἔπεμπεν ὃν ὠδὰ τὴ κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρόμενη, κὴ ὠδυκαλοῦσα τοσσβοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δ' λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' αἰγύπτου συὺ τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ὑποδεδέφεσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, κὴ τεχνάζετ' τοιάδε. δύο λαρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν ὠδασκευασαμένη, ταύταις αὐτὴ κὴ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὑπιτάξασα τοῖς οἰκετῶν τοῖς συνιδόσι, δι' νυκτὸς ἐκφέρειν. ἰὼ δ' ἐντεῦθεν ὅπι θαλατζαν ὁδὸς αὐτοῖς, κὴ πλοῖον ὁ δι' πλεύσειν εἰς τὴ αἴγυπτον ἔμελλε ὠδασκευασμένον. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων αἴσθεται οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει προσιέναι, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δ' σαββίων, κὴ γὰ ἰὼ ἐχθρὸς πρώδου πρότερον, ὅτι τῷ ὑπιβουλευσάντων αντιπατρῳ κατὰ τὸν φαρμάκειαν εἰς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸ τὸν μεύσιν δύνοίας προσεδέκησε. καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὸν τῆς ἀλεξάνδρας ὑπιβουλεύ. ὁ δ', τὸν μὲν ἔως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δεσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δ' τὸν ἀμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ἰδεῖν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἰὼ αὐτῷ δι' ἀθῶαν, ζημιώσας. ἡ γὰ ἀναχέσθαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὅπι τῷ προς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφάνων δ' μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ὑπιεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. προῦκειτο μύθοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον σκοπδὸν ποιεῖσθαι. τὸ δ' μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. κὴ τ' σκηνοπηγίας ἑορτὴ ἀγόμενον, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τερουμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπεβάλλετο, κὴ πρὸς ὑφεστῶσαν αὐτὸς τε κὴ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἰὼ. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῷ ζώντων ὑπαυξῆσαι τὰ πρὸ τὸν θεάτρεσιν ἐμφανῶς παρεξιόντων ὁ φθόνος. τὸ γὰ μειράκιον ἀρίσόβουλος, ἕβδομον ὅπι τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον αὐτῇλθεν ὑπὸ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῷ ἀρχιερέων, κὴ τὰ πρὸς τὸν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος κὴ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὸν ἡλικίαν ὑπάρχων, τῷ τε μὲν πρὸ τὸ γθόνος ἀξιώματος πλεῖσον ἐν τῇ μορφῇ δι' αφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν δύνοίας ἐγίνετο, κὴ τῷ ἀειτοβέλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρέσπ. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς δι' αθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ κὴ συγχεόμενοι, κὴ φωνας εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γίνεσθαι τὸν εὔνοιαν τῷ ὄχλων, κὴ προπεμπέρων ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπεπόνθεσαν ὁμολογίαν. ὅπι τούτοις πᾶσιν πρώδης ἔγνω τὸν προαίρεσιν ἰὼ εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. κὴ τ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιᾶτο μὲν ἐν ἱεριχοῶτι, δεχομένης αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δ' τὸ μειράκιον κὴ προελκων εἰς ἁδὴν τόπον, ἕτοιμος ἰὼ συμπαίζειν κὴ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῷ δ' πρὸ τὸν τόπον ἰδιώματος θερινωτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κὴ τὰς κολυμβήθρας ὅπισάντες, αἳ μεγάλαι πρὸ τ' αὐλὴν ἐτύγχανον, αἰθύχον τὸ θερμώτατον τ' μεσημβείας. κὴ πρῶτον μὲν ἐώραν τοὺς νέοντας τῷ οἰκετῶν φίλων. ἑστῶτα προσχθέντος κὴ τῶν μειρακίῳ τῷ τὸν πρώδου παρεξιούσαν, τῷ φίλων οἷς ταῦτα ὑπετάκτο, σπότους ὑπέχοντες, βαρυνῶντες ἀεὶ κὴ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀπῆκαν ἕως τὸ παντά-

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτους ἀρίστο- A
βουλος, ὀκτωκαιδέκατον μὲν ἀπάντων βιοὺς ἔτη, τὴν δ' ἱερω-
σύνην καταλαχὼν ἐνιαυτὸν, ὡς ἀνάνηλος ἐκομίσατο πά-
λιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τοῖς πάθοις τὴν γυναῖκιν δύθις μὲν
ἐκ μεταβολῆς θρηνώδης ὡς ἐπὶ νεκρῷ, καὶ πένθος ἄχετον, ἅτε πόλεως τοῦ λόγου διαδοθέντος ὑ-
περήλγει, πάσης ἐσίας οἰκήσεως τὴν συμφορὰν ὡς ἂν
ἐπ' ἀλλοτρίῳ γνωμένην. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκ-
παθὴς ὡς σωτέσει τὴν ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκ τοῦ B
γινώσκειν ὅπως ἐπεφέχθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν
ἀναγκαῖον ὅτι μείζονος κακοῦ προσδοκία ποιεμένη.
καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ὠδαγεράσασθαι
βίον, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέ-
σαι τῷ κατ' ὀπτιβούλου ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τότε
πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκρατῆ τὸν βίον, καὶ τὸ μηδε-
μίαν ὑποψίαν ὀπισθοῦναι τοῦ κτείνειν ἀπολέσθαι τὸν
ὑὸν ἱκανὸν εἰς δίκαιαν ἀμυνὴν ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν C
ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξω-
θεν πιθανῶς ἐπεσκιάζετο, μὴ μὲν προνοίας γνέσθαι
τῷ παιδὶ τὸ θανάτου, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ὀπτηδεύων
μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώμασι, καὶ σύγχυσιν τοῦ ψυ-
χῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. ἔχαιρε μὲν τοῖς πάθοις ἀπονι-
κῶντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τὸ τε ὠραῖος καὶ τοῖς κάλλους, εἰ καὶ
πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆ-
λον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ θεαματοδόμους. ἔσχε
μὲν εἰς τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἐκφορᾶς ἐς μᾶλλον ὑ- D
περεδείξατο, πολλὴν μὲν τοῦ ὠδασκευὴν πρός τε ἔσ
θήκας καὶ τὸ πλῆθος τοῦ θυμιαμάτων ποικιλίαν,
πολλὴν δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ
λυπηρὸν τοῦ ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ ὠδαμυ-
θήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τὴν Ἡρ ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀπιβουλεύουσα Ca- E
πηλεία, μέρη λαβεῖν αὐτῆ ἰσχυσεν παρ' αὐτωνίου.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἤττησε μὲν ἡδὲν τοῦ τοιού-
των. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέ-
χουσα τοῦ ὀδύνου ὀδυρτικοὺς ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ
γεφύρει τοῦ ὀπιβουλίου ἡρώδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ
τοῦ ἀπώλειαν τοῦ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι ἀπόδουσα προσαρκέσαι διομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰ-
κτείρουσα τὴν ἀλεξάνδρας, αὐτὴ ἐποιεῖτο τὸ πᾶν θεαῦμα. F
ἐς αὐτώνιον ὡς ἀνίει πίσασθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παρε-
ξιώουσα. ὁ δὲ ἄξιον ἡρώδην δὴ αὐτοῦ καθαιρήσασθαι βα-
σιλέα τῆς ἡδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως
βασιλεῖς τοιούτους ὀπιδείκνυσθαι ὠδαμονίας. τού-
τοις ἀναπειθόμενος αὐτώνιος, ὡς ὀπὶ λαοδικίας ἐσά-
λη, πέμπει κελεύων ἡρώδην ἐλθόντα τοῦ εἰς ἀρισό-
βουλον ἀπολογήσασθαι. πεισθέντα δὲ ὡς ὀρθῶς G
τοῦ ὀπιβουλίου, εἰ δὲ αὐτοῦ γένοιτο. ὁ δὲ, τοῦ τε αἰ-
τίαν δεδοικὼς καὶ τοῦ κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἂν
ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν αὐτώ-
νιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲ δὲ ἄλλο
τι θεάττειν ἐνόει, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτοῦ
ἰώσηπον ὀπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ ἐκεῖ θεσ-
γμάτων, ἐνετείλατο λελιθότως εἰ πάθη τι παρ' αὐ-
τωνίῳ, ὠδαχεῖμα καὶ τοῦ μαριάμμῃ ἀπολεῖν.

omnino aqua præfocatus ſit. His fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redit. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus incontolabilis: totámque vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & ſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpè ad inferendam ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare quòd data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolùm ſi gens, ſed & lacrymas & mœſtitiã veræ ſimillimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tam in exernando conditorio, quàm in congerendis cò aromatibus & aliis rebus preciõſiſſimis, quo maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

CAP. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed in dies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimúlque filij ſui miſerabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam deſtitit incitare Antonium ad vlciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius poſtquam Laodiceam peruenit, accerſiuit ad ſe Herodem dicturum cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine: factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, ſed commiſſa regni cura Ioſepho patruo, clàm ei mãdauit, vt ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariamnen interficeret. ſic enim ſe affectum erga vxorem,

ἔτους τε δὲ ἔχειν φιλοσόργως πρὸς τοῦ γυναῖκα,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri A
contingat illius pulchritudine, ad suam id in-
iuriam pertinere existimet. aiebátque totum
hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœmi-
næ formam, in quam ille iam pridem fama co-
gnitam accensus sit. atque his mandatis, non
admodum læta sperans de rerum suarum exitu,
proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus
creditum sibi regimen administrans, & sæpis- B
simè Mariamnem conueniens, partim propter
negotia, partim honoris causa, dum crebra
mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes
prosequeretur: irridentibus hanc eius asseue-
rationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille
nimio studio approbandi eis affectum regis eò
prouectus est vt mandatum illud proderet, ra-
tus id certissimum amoris argumentum, quòd
neque sine ea viuere substineret, neque vel mor-
te ipsa ab ea disiungi. quę Iosephi verba mulie- C
res non tam indubitatum Herodis amoris si-
gnum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt
illius tyrannicum animum, si vel mortuus
sæuiret in earum capita. Interea per ciuita-
tem rumor ab inimicis regis sparsus est, ex-
cruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui
cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres
maximè. Alexandra verò etiam Iosephum
hortata est, vt assumens eas ad signa legionis
Romanæ confugeret, quæ tum ad regni cu- D
stodiam circa vrbem tendebat sub tribuno
Iulio. sic enim primum si quid turbarum
in aulam incideret, ipsas in tuto fore pro-
pter Romanorum beneuolentiam. Deinde
sperandum esse consequuturam quidnis Ma-
riamnen, si in Antonij conspectum venerit,
atque etiam regnum recepturam & quicquid
debetur regio generi. Tenente adhuc ea con-
sultatione, literæ ab Herode superuenerunt
rumori contrariæ. quamprimùm enim venit E
ad Antonium, muneribus eum placauit quæ
in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris
colloquiis indignationem viri leniit, vt mi-
nus posthac ponderis apud eum haberet
Cleopatræ instigatio. negabat enim Anto-
nius oportere regem facti sui rationem red-
dere, alioqui ne regem quidem futurum.
sed dato illi semel honore, etiam liberam
potestatem permittendam esse. idque ipsum
etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non F
multum se misceret alienis imperiis. Hæc si-
gnificabant Herodis literæ, reliquúmque ho-
norem quo se dignaretur Antonius, ad con-
sessum adhibens & ad quotidiana conuiuia,
idque non cessante à criminationib. Cleopatra:
quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum
id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illum
perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius,
nihil posthac expectandum grauius, ventu- G
rúmque breui constabilito tã regno quàm ami-
cititia. nec relictã Cleopatræ cupidati vllã spẽ,

καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκεί-
νη κατ' ὁμορφίαν ἄλλῳ τινὶ σπουδάζοιτο. τὸ δὲ
σύμπαν ἐπέφαινεν ὁρμὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐ-
θρωπον, ὅτι καὶ πάλαι προεγνωκὼς ἦν τῆς ὁ-
μορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ὑποψίας
ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ἦν τὴν
ὅλων ἀπάντων πρὸς αὐτοῦνιον. ὁ δὲ ἰώσηπος ὅτι τῆς
διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ
διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μριάμμῃ, πρὸς
τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ὡς ἐδεῖ βα-
σιλευούσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι καθ' ἑκὰς συνεχεῖς ὁ-
μιλίας ἦν τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὴν δύνοίας, καὶ
φιλοστοργίας· ἐξεπεπλυμμένων δὲ γυναικείως τοῖς
λόγοις, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ἐφράσατο-
δακὼς ὁ ἰώσηπος ὑπιδεῖξαι τὴν διάνοιαν τῆ βασι-
λέως, προήχθη, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀντώνιον εἰ-
πεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς ὑδὲ χωρὶς ἐκεί-
νης ζῆν δύναται, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν ἃ ἀξιοῦ-
τος ὑδὲ θανάτῳ διαζευχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώ-
σηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, ἐ τὸ φιλόστοργον
τῆς πρὸς τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ
μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑστερήσειαν ἀπωλείας, ἐ θα-
νάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν
ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐ-
γίνετο κατὰ τὴν πόλιν τῶν ἱεροσολυμιτῶν ὡς δὲ τῶν
ἐν ἔχθει τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς αὐτοῦνιος ἀκουσά-
νος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐτά-
ραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς
γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ ἐ τὸν ἰώσηπον ἀναπεί-
θει τῶν βασιλείων ἐξελθόντα, συὴ αὐταῖς συμφυ-
γεῖν τοῖς σημείοις τοῦ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε
πρὸς τὴν πόλιν διὰ φρουρᾶς τῆς βασιλείας ἐσκητο-
πέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν
εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχὴ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐν
ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὶ ῥωμαίους ὅμηρεῖς ἔχον-
τες. ἔπειτα καὶ τοὔξεσθαι παντὸς ἠλπικέναι τὴν
μριάμμην αὐτοῦνιον θεασαμένου, δι' οὗ καὶ τὴν
ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰ-
κὸς τοῖς ἐν δυνηρείᾳ βασιλικῇ γενομένοσιν. ὅτι τού-
των ἦ τὴν λογισμὸν τετυχηκόταν αὐτοῖς, γεγράμμα-
τα παρ' ἡρώδου πρὸς τὴν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης
ἐναντία, καὶ τὴν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένε-
το παρ' αὐτοῦνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς
δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ ἱεροσολύμων. ταχὺ δὲ
ταῖς ὁμιλίαις παρεσκήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐ-
τὸν, οἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων
θεραπείαν ἦτον ἐδυνήθησαν. ἐ γὰρ ἔφη καλῶς ἔ-
χειν αὐτοῦνιος βασιλέα πρὸ τῆς καὶ τὴν ἀρχὴν
γεγυμνημένων δώρεας ἀπαιτεῖν. ὅπως γὰρ ἂν ὑδὲ βα-
σιλεὺς εἴη, δόντας ἦ τὴν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας
καταξιώσαντας, ἐὰν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ
κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι πρὸς τὰς ἀρχὰς ἔλε-
γεν συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' αὐτοῦνίῳ συν-
θωκῶν ἐν τοῖς διαγνώσεσιν, καὶ συνεσιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι
χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας ὕσης, ἢ πόθῳ τῆς χώρας ἐκπεπυμμένη τὴν βασι-
λείαν αὐτῇ προσγενέσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. διαφέρει μέντοι τυγχάνων αὐτοῦνίου,
μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἥξειν βεβαιοτέραν τὴν δύνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσει-
ληφὼς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλεονε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτονίῳ αὐθ' ὧν ἠξίου τὴν κοίλην A
συρίαν, καὶ δέξαι τοῦτο παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀπο-
καθυασαμένου τὰς ἐντεύξεις, ἃς ἐπὶ τῆς ἰουδαίας
ἐποιεῖτο. τούτων τῶν γεγραμμένων ἀπενεχθέντων,
ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, λεληθὼς δὲ τοῖς ἀπολωλότος
εἶχον καταφυγεῖν ὅπη τοὺς ῥωμαίους. οὐ μὴν ἔλα-
θεν αὐτὸν ἡ ἀποχώρησις, ἀλλ' ἐπεὶ ἀδηπέμψας
ὁ βασιλεὺς αντώνιος ὅπη πάρθοις εἰς τὴν ἰουδαίαν
ὑπέστρεψεν, δύο μὲν ἦτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ
μήτηρ αὐτῶν τὴν ἀλέξανδραν, ἀπεσήμαναν. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ'
αἰδῶ ἐς ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς ὀχθοληῖ ποιοῦσα, καὶ
τῇ μαριάμμῃ συγχυόμενον, ὀχετελεῖν. ἔλεγε δὲ
ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὸν ὡς πλείονος, ὅτι
κατὰ τὰς ὀχετείας φερνήματι χρωμένη μείζονι, τὸν
ἐκείνου ἐξωτερίζε δυσχέρειαν. ἡρώδης δὲ θερμῶς
ἀεὶ, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων, C
δύο μὲν ὀξεπετάσθη, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ὡς ἤ-
φερεν. ὑπερφυούμενος δὲ, τὸ μὲν πρῶτον τι
ποιῆσαι ὀχὶ τὸν ἔρωτα, σωτόνως τῷ πάθει, καὶ τῷ
ζήλῳ παρωξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν μαριάμμην ἀνεκρι-
νεν ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομνυμένης δ'
ἐκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἀμφιβάλλοι, πρῶτον,
εἰς ὑπόνοιαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κἀ μα-
λὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταβαλὼν ἀπὸ τῆς ὀργῆς, πτεσ-
σόμενος τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολο- D
γίζεσθαι πρὸς ὧν ἔδωξεν ἀκόσας πεπεδυκέναι, καὶ πρὸς
τῆς κοσμιότητος αὐτῆ πολλὴν ὡμολόγει χάριν, αὐτός
τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ δύνοιας πρὸς αὐτὴν ἀνωμο-
λόγει. ἐπὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόπι-
πτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς ἀσουδῆς ἐμπεφυκότες
ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τῷ βασιλέως ἀπισουμένου,
καὶ ὅπη τὴν αὐτὸ δόξαν ἔλκοντος, ἡ φιλωσῖτος εἶ-
πεν ἡ μαριάμμη, τὸ κῆδος τὴν ἐντολὴν εἰ πάσχοι τι E
χαλεπὸν ὑπ' αὐτονίου, κἀμὲ σωσαπολέσθαι τὴν ἐ-
κείνου ἀρπαν. τότε πρὸς ἀσούσης τὸ λόγου, πρόπα-
θήσας ὁ βασιλεὺς, δύο μὲν ὡς τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀ-
φῆκεν, ἐβόα δὲ, καὶ τὴν αὐτὸ τειχῶν αὐτὸς ἐδράττετο,
πρόφανες φόβον ἔχειν τ' ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοι-
νωνίας λέγων. ἃ δὲ αὖ ὀχετεῖν ἃ καπδίαν ἤκουσεν,
μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγλυμμένης. ὅτως δ'
ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτανε τὴν γυναῖκα. νικώμενος
δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲ τὴν ὁρμὴν F
ἐκρέμασεν, ἑαυτῷ δὲ καταρτήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχε-
ρῶς. τὸν μὲν τοι ἰώσηπον ὑδ' εἰς ὄψιν ἐλθόντα δε-
χρήσατο πρεσβεύειν, καὶ τὴν ἀλέξανδραν ὡς ἀ-
πάντων παραπίαν, δίκας ἐφύλαττεν. ἐν δὲ τούτῳ
καὶ τὰ πρὸς τὴν συρίαν ἐπράσσετο ἔχειν. ἐπεὶ γὰρ
τῆς πλεονεξίας τὸν αὐτόνιον μὴ παῦσαν ὑπισχνεῖτο, ἐπὶ-
θετο δὲ ἀφαιρούμενον ἐκάστων τὰς δυνατείας αὐτῇ δι- G
δόναι, καὶ πλείονα ἴσχυεν ἐν τῇ ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ὑπι-
θυμίας, φύσει δὲ πλεονεξίᾳ χαίρουσα, ὑδαμοῦ ἐδὲν
ἔλπε, τὰ μὲ αὐδρῶν, ὧν τὰ βασιλεῖα ἤδει γλυκυτερό-
νου, πρεσβευόντων φαρμάκους, ἃ ἔτος ἔχοντα, τὸν δ' ἐ-
δελφὸν ἀρσινόην ἐκπεμψόντων, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸν ἀρ-
τέμιδος ἀποκτείναντα δὲ αὐτονίῳ. χρημάτων μὲ δ' ἔσεσθαι
οὔτω μόνον ἐλπιδείν, καὶ παῦ ἐν ἔφοι παρευμεθύσκειν, ὡδ' ἱερὰ πινὸς ἔτους ἀσύλα δόξαντος ὡς μὴ παραιρεθῆ-
ναι, τὰ ἐν αὐτῇ κόσμον, ὅτε δεδάλυκεν μὴ πασῶν τῶν ἀπηλαυόμενων πανόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς δυσρί-

quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His litetis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquantisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum suum Iosephum criminata est, Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obsuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho commercij. Illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebátque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans. tandem vt mos est amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus pro dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque capillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim proditurum fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit se tamen. Veruntamen Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō desinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque spes affulgeret, neque templum, neque sepulchrum, neque asylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátque sacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquiſſimis. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri poſſent opibus. quamobrem & Antonium continuo ſolicitabat, vt aliis ablata ipſi largiretur: & ingreſſa cum illo Syriam, ſtatim cogitauit quomodo eam poſſeſſionem ſuam faceret. Nam Lyſaniam Ptolemæi filium interfecit, cauſata eum ſtudere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam ſimul & Arabiam ſibi dari, ademptas ſuis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris ſolùm, ſed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam inſignis iniuſtitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contriſtaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequiſſimus, partes de vtriuſque regione ablatas ei largitus eſt: ad hæc vrbes quotquot ſunt intra fluuium Eleutherum vſque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate ſciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῇ δ' ἀδικίᾳ πλεονεξία. τὸ δ' ὅλον οὐδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δηλούσῃ τὴν ἀκολασίαν, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπιθυμίας, μὴ καὶ ταῦτα δὲ τὰ αὐτάνιον ἐπῄρχε ἀεί τε τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὴν συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸν πτολεμαίου παῖδας ἀπασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν, κίνημα. ἤτει δὴ παρ' αὐτονίου τὴν τε ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀραβίαν ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' αὐτωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τὴν γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι αὐτὴ ἐκείνη θέλει. τὸ μὲν τοι πειρατὴς τῆς ἀδικίας ἐξευσώπει μὴ μέχρι τοσούτου κατήκουν ἡδόμενον, ὅτι μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' ὧν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προστάττων ἐκείνη ἀδιαφεξάμενος ἐκ φαύλης δόξης κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἑλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄλλας ἀμύττῃ, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρήσας αὐτῇ δοθῆναι.

CAP. V.

Cleopatra regina in Iudæam aduentu.

HÆc aſſecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vſque Euphratem proſecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damaſco, etiam Iudæam ei libuit inuiſere: vbi excepta ab Herode, conceſſa ſibi Atabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balſamum fert, quod vnguentorum longè precioſiſſimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis veriſimile ſit per ſtuprum quæſitam occaſionem ſtruendis inſidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd noſſet infeſtam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam proſtratam impudentiam, & reiecturus ſi petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis conſultauit, num habens eam in ſua poteſtate deberet occidere. ſic enim multis moleſtiis leuare poſſe eos quibus vel hactenus infenſa fuerit, vel in poſterum futura ſit. quin & ipſi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura ſit, ſi in quam temporum difficultatem delapſus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum cenſentes, hominem in magnis verſantem negotiis in manifeſtum ſe periculum coniicere, & obſecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipſo augendum eius deſiderium, quòd per vim atque inſidias amiſiſſe eam videbitur. nec ſuperteſſe vel mediocrem excuſationem, quin mulier ſit omnium eius ætatis longè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟύτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὡς ἀπέμψασα μέχρις εὐφράτου τὸν αὐτώνιον, ἐπ' ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δοθέντα, καὶ τὰς ὧδε τὴν ἱεριχουντα προσόδους ἡρώδου μισθωσαμένου. φέρει δὲ ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ οὐδαμοῦ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τούτοις ὄσα, καὶ πλείονος αὐτῆς συνηθείας ὧδε τὸν ἡρώδην γινομένης, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀκολάστως ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπάδρας ἀρχὴν τὴν ἐπ' αὐτὴν ὑποσυμβῆναι ὕβριν ἐπικαταστήσασα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὑπερθυμίας ἠττᾶσθαι διέφαινεν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐ φίλος ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπὴν εἰς ἅπαντας ὑβρίζουσαν, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἐξιὼν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προέσει, καὶ φθορᾶς τιμωρούμενος, εἰ συνεφθείρετο τοιούτοις ἐγχειρῶν, τοῖς μὲν λόγοις αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας. οἷς ἐγένετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδόκητο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτωνίῳ λυσιτελήσειν, εἰ δ' ἐκείνῳ πίστις ἐσομένης, εἴτις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καλέσῃ, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, σκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐ ἄξιον μείζω προστιθέντα, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγχείρημα δὲ καὶ διόμενον μηδὲν ἐκ προπετείας ὁπτεύειν. οὐ γὰρ ἀναμενεῖν τὸν αὐτώνιον, εἰ δ' εἰ σφόδρα τῆς αὐτῆς τὸ συμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὴν ὁμιλίαν. τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεικάσειν, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὀλίγον αὐτὸν αὐτῆς ἑρᾶσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς

ἀπολογίαν φάσκειν, τὸ μὲν ὁπτεχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγαμημένην, μέγιστον ἀξίωμα τῆς κατ' ἐκείνου ἐγκλη-

ἐχηκόαν τ̃ χρόνον, κ̃ δι' ἀφελείας εἰ ⸂ ταύτην τὰς οἰη- A
θείη, σεισμὸν αὐθαδείᾳ ⸂ καζανώσει τ̃ ἐκείνε δλαθέσεως
φανερὰς. ἐξ ὧν ἐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων κ̃ ἀπαύστων
κακῶν ἀναπλησθήσε τ̃ τὰ ὅλα τ̃ ἀρχλὰ αὐτῷ κ̃ τὸ γέ-
νος, ἐξὸν ἀποκρατάμβον τ̃ ἀμάρτιαν, εἰς ἣν ἐκείνη πα-
ροξαλεῖ, θεὰς τ̃ καιρὸν δοκημόνως. τοιαῦτα διδιτόμ-
βοι ⸂ τὸ κινδυνώδες ἐξ εἰκότος ὠφελήλυθότες, ἐ-
πέσχον αὐτὸν τ̃ ἐπεγχρήσεως. ὁ δ', τ̃ κλεοπάτραν δω-
ρεαῖς θεραπδίσας, ἐπ' αἰγύπτε προὔπεμψεν. αὐτά- B
νυος δ', τ̃ ἀρμβρίαν καζαλαβὼν, ἀρταβάζλν τ̃ πρεσβύ
τὸν τοῖς παισὶ συζάπας, δίσμον εἰς αἴγυπτον ἀπε-
πέμπε, δωρούμβος τότοις τ̃ κλεοπάτραν, κ̃ τῷ παν-
τὶ κόσμῳ τ̃ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμβρίας
δ' ἐβασίλδσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου
παίδων, δίμηνας ἐν τῇ τότε. κ̃ τότον ἀρχέλαος κ̃ νέ-
ρων καῖσαρ ἐκβαλόντες, πυρεῖλν τ̃ νεώτερον ἀδελ-
φὸν, ἐπὶ τ̃ βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ὑσέ-
ρῳ. πρὸς δ' τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τ̃ ὑπ' αὐτωνίου C
δοθείσης χώρας, ὁ μὲ ἡρώδης δίκαιος ἦν, ἵνα ἀσφαλὲς
ἡγούμβος δοὺς τῇ κλεοπάτρᾳ μέσους αἰτίαν. ὁ δ'
ἀραψ, ἡρώδε τ̃ φορὰν ὑπεδέξαμβε, χρόνον μὲν τινα
παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ δίακόσια τάλαντα. μ̃ ταῦτα δ'
κακοήθης ἦν κ̃ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, κ̃ μόλις εἰ κ̃
μέρη τινὰ δίλυσεν, ἐδὲ ταῦτα δοὺς δοκῶν ἀζη-
μίως.

D

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτωνίῳ ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ.

ΗΡώδης δ' τοῦτον τ̃ ζόφον ἀνυποφόρητος, κ̃ τελευ-
ταῖον ἤδη ἐπὶ τῷ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε
μ̃ ὡς ἐπολεμήσαμβος, ὡρισμένα δ' ἐχρήσατο ῥω-
μαϊκῷ πολέμῳ. κ̃ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης ὡρισμένης E
μβης, ἦν ὅτε τ̃ ζ κ̃ π' κ̃ ρ' ὀλυμπιάδος γεγένθ συνέ-
βη, καῖσαρ μ̃ αὐτωνίῳ περὶ τ̃ ὅλων ἐμελλεν ἀγωνιεῖσθαι
πραγμάτων. ἡρώδης δ' κ̃ τ̃ χώρας δίβότε μβύσης
αὐτῷ πολιὰ ἤδη χρόνον, ⸂ ὡρισάδων κ̃ δυνάμεων δύ-
ναμβίων, αὐτωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὅπλιτας ἀ-
πλως τ̃ ὠφελησούσας χρησάμβος. αὐτώνιος δ', τ̃ μ̃ ἐκεί-
νε συμμαχίας ἀδὲν εφη δεῖσθαι, τ̃ δ' ἀραβα, κ̃ γὰρ ἱκα-
νοὺς ὠφελῆ τε αὐτὸς κ̃ τ̃ κλεοπάτρας τ̃ ἀπιστίαν, ἐπε- F
ξελθεῖν ἠρίστατο. ἦλθε γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυ-
σιτελεῖν αὐτῇ, τ̃ ἕτερον ὑπὸ θατέρου καλῶς πάσχειν ἡ-
γουμβον. τότων αὐτῷ παρ' αὐτωνίε λεχθέντων, ὑποστρέ-
ψας ἡρώδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν. κ̃ δὴ εἰς τὴν
ἀραβίαν ἐμβαλὼν, κ̃ ὠφελησάμβνος ἱκανικοῦ κ̃
πεζῆς δυνάμεως, εἰς δύο πόλεμον ἀφικνεῖται τῶν ἀράβων
ἐπεὶ συναντώντων. κ̃ γὰρ ἐλελήθει ταῦτα τ̃ πόλεμον
αὐτοὺς, κ̃ μάχης καρτερᾶς γεγομβμένης, ἐκράτησαν οἱ
ἰουδαῖοι. μ̃ δ' ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τ̃ ἀράβων εἰς κανὰ
συνῆλθε, χωρία δ' ἐστὶ ταῦτα τ̃ κοίλης συρίας. ἡρώδης G
δ' παρεπανσμβίος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖ-
στον ἧς εἶχεν δυνάμεως. κ̃ πλησιάσας ἐν κανὰ στρα-
τιᾷ διέδην διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμβος ἐξ
ἀκαίρου τὰς μάχας ὑφίστασθαι. ταῦτα δ' αὐτῷ ὑπο-
τάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων, παρελό-
μβνοι τ̃ ξιφῶν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἀραβας. ὡρμᾶτο δ' ⸂ τῶν στρατοπέδων πῆξαι δίκην καλῶς, κ̃ ταῖς παρθυμίαις

honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazē Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum rectum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & referta paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rē ſuā fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterererentur cladib. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens. quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partem. cúmque vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cóſeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tū quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferre eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quietúrusi Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in profestos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & iuæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíque in castra euasserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudæorū castra capta sūt. Arabibus autē nō mediocris felicitas ex inspērato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τ' πρώτλιν μάχλιν νενικήκεσαν ὑσ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπερέφαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβώντων λιῶ ἡ πᾶσαν ὑπὸ φιλονυμφίων ἀνυσθῆν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ τῶ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχρήσασθ, ἡ προέφπων ὡς ὐ λελείφεϑ' τ' ἐκείνων ἀρετῆς πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἠνίσατο, πάντων καϑ' οἰκεία τάλη συνακολυθησάντων. ἔκπληξις ϑ' ὑϑὺς ἐμπίπλει τοῖς ἀραψιν, ὑπὸς αὐτὸς γὸ εἰς ὀλίγον, ὡς ἑώρων ἀμάχους ὄντας, ἐ μεσοις φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους σκπλίναντες. καὶν διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθλιώτερος καϑώσαν τοῖς ἡρώδην ἐ τοὶς ἰουδαίους. ϑεὶς γὸ ὢν στρατηγὸς μ' κλεοπάτρας ὑπὶ τ' ἐκεῖ, διάφορος ϑ' ἡρώδη, τὸ μέλλον ἐκ ἀνϑρασπδώς ἐσκόπει, δρασάντων μή τι λαμπρὸν τὴ ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἡττωμένων ϑ' ὁ κ συνέβη, τοῖς ὑπὸ τ' χώρας συνελπλυθόσι τὴ οἰκείαν ϖϑυσκδυασμὸς ὑπτίϑεδε τοῖς ἰουδαίοις. κ τότε κεκμηκόσι τε κ νικᾶν οἰομένοις ἀνερρσδοκήτως ὑπέπεσεν, πολλὴ ἐποίει φόνον. τάς τε γὸ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθρους ἐκδαπανήσαντες ἰουδαῖοι, καὶ τὴ νικᾶν ἐϖ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τὴ ὑπερχειρησάντων ἡττῶντο, κ πλλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις κ πεζώδεσιν, ὧν πλείω τλὴ ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τλὴ ὑπόϑεσιν ποιησάμενοι. καϰῶς ϑ' παχόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, κ πάλιν ὑποστρέψαντες, ἐκτείναν ἀ δὴ τετραμμένους. γένοντο ϑ' παντοδαπαὶ κτυπυμένων ἀπώλειαι, ὅϑ τὴ διαπιπόντων, ὑ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ ϑ' βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κ' τ' μάχλιν, ἀφιππάζεται βοηϑῆσαι ἄξων, ὑ μλὶ διέφθη κοίπερ ἐπουδαικὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὴ στρατόπεδον ἤλω τὴ ἰουδαίων. οἱ ϑ' ἄραβες, ὑ μετρίως δυτυχήκεσαν ἐκ ϖδαμόϑεν, νίκλιν τε ἧς πλεῖον ἀπεδίνοσαν ἀνειληφότες, κ πολλλὶ τὴ ἐναντίων ἀφῃρημένοι δύναμιν. ϖϑὲν ἐνϑεῦϑεν, ὁ μὴ ἡρώδης λησείας ἐχεῖτο, κ τὰ πολλὰ καταλέχων τλὶ τὴ ἀράβων σκάπον ταῖς ὑπαδρομαῖς στρατοπεδευόμενος ὅπι τὴ ὀρῶν, κ τὸ μ' σύμπαν ἐξίστατο κ' ϑύμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀ ἀζημίως ϑ' γινόμενος τῇ συνεχείᾳ, κ τὴ φιλίππῳ, τήν τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πλῆγμα διορθούμενος.

CAP. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu conculsa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum exrulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆ γενομένου σεισμοῦ κ' τλὶ ἰουδαίαν.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐϖ' ἀκτίῳ μάχης συνεσαμένης κάσαρι ϖρὸς ἀντώνιον ἑβδόμου ὄντος ἡρώδη τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τὴ ἰουδαίων, ὡς ἐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τὴ ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλλὶ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ϑ' καὶ τὴ ἀνϑρώπων ὑπὸ ταῖς στεπλωκίαις οἰκείας, ϖϑὲι μυρίους. τὸ μὴν τοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίϑρῳ διαταύμενον, ὑδὲν ὑπὸ τῆ πάϑους κατεβλάβη. ταῦτα πιυσαμένοις τοῖς ἄραψιν, κ μᾶλλον ἢ κ' ἀληϑειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοὺς ὑπὲρ τὴ γεγονότων λόγους τῷ μίσει τὴ ἀκουσμένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῆκε φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις, κ διεφθορότων τὴ ἀνϑρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντάπαλον καταλελείφθαι δοκεῖν. καὶ τὴ τε ἰουδαίων τοὺς φρέσβεις, ἦκον γὸ ὅπι τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρτιλλι ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, κ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ὅπι τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆ.

οἱ δ'

αἱ δ' ὅτι τ' ἔφοδον ὄξει δίξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προίεντο τὰ πράγματα πλείστου ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ὁ γὰρ ὧν ὅτι ἰσοτιμίας ἐλπὶς προσγιγνομένοις ἐν τ' μάχαις, ὅτι βοηθείας κακακομένων αὐτοῖς τ' οἰκοι πράγματων. ὅτως οὐδ' ἐχόντων, ἐπῆλθ' ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, & προθύμους ἀναλαμβάνειν αὐτὴν πεπωκότα τὰ φρονήματα. προσδιακινήσας δ' καὶ ὠθαθαρρίας τινὰς τὴν ἀμενόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τοῦ πλήθους διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκῶν αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς χρήσηται διὰ τὰς αὐτυχίας. παρεκάλει δ' τοιούτους ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

A

B

at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote defecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, in quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Κεφάλαιον η'.

Λόγος ὑπὲρ Ἡρώδου πρὸς τὸν ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Οτι ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ τοῦ τόνδε τ' καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, ὑδὲ τοὺς πλείστου C ἀνδραγαθίᾳ διενεγκόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τὴν γεγονότων ὑδὲν ἔστιν τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἀναπορθώσετε, ὧδε καλίσαι προσιλόμην ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν αὖ ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βέλομαι γ' πρῶτον. μὴ γὰρ τὸ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ὑπιδέξαι, διὰ τ' ὕβριν τὴν ἐναντίων ἀναγκασμένοι. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας ἄριστον ὑμῖν ἔσαι. μὴ γ' τὸ ὑποδεῖξαι δίοπ & τὴν ἐν ἡμῖν δίκην ὑδὲν ὄξιν, καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι γ' ὅπερ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τ' γὰρ τῶν ἀράβων βαρβαρομίαν ἴστε μὲν ὅπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτως ἀπίστως διακειμένους, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεοῦ, πλείστα μέν τοι προσέχρισαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, & φθόνῳ, & τ' ταραχαῖς ἐφεδρεύοντες ἀξυποψύτ. καὶ τὰ μὲ πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τ' οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ δηλαδὴ κλεοπάτρα, τίνες ἄλλοι τοῦ δίους ἀπήλλαξαν; ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς αὐτώνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις ἀρτία γεγένηται, μηδὲ τούτοις αἰτιόν τι παθεῖν, φυλαττόμενοι τὰν δὲ ἐς μηδὲν ὑπιδεύειν, ὃ δ' ὑμᾶς αὖ ὕποπτον ἡμῖν ἡγεῖσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρα μέρη τινὰ ὧδαφεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διοικησαμένου ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἰδίᾳ, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐποιησάμην, τοὺς δ' παπαίας αὐτὸς ἀπέλαβον, διακόσια μὲν δίδυδι τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γιγόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδημοριμένη γεγόνει, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπιστηρήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν οὐ μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόρον, ἢ τ' χώρας ὑπόμοιραν τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐχ ὑπὲρ γε τούτων οἷς αὐτοὶ στασιάσαμεν, οὐδὲ τοὺς ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ ἀρχαίῳ ἐθάκοιεν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποστερουμένους, καὶ ταῦτα ὑ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἥγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν δὴ τούτοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν ἐπιζήμιον, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

D

E

F

G

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo disseram quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum c c. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ istæc oratio indigna est nostris hominib. ũ quibus enim iustitia est, cũ illis etiam Deus, vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bellõ ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quãrẽ vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timidatis, eadẽ causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credũt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

A τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ βουλομένῳ, καὶ
ἀλλήλοις ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ
ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον
ἐπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται πᾶσιν ὠμότατα τοῖς τε
Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡ-
μετέρους πρέσβεις ἀποσφάξαντες αὐτούς, τοὺς μὲν ἐλ-
λιλίων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους ὄντας τοῖς κήρυκας φαμένους, ἡ-
μᾶς δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα
τῶν ἐν τοῖς νόμοις διὰ ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μα-
B θόντας. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς
ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίοις διαλλάττειν δύ-
ναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ
πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγο-
μένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δ' ὑμᾶς, ἢ περὶ τὸν βίον εὐ-
σαθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τοιούτων αὐτοὺς
πεφευγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως
C τίνων ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν,
ἀνδρειότεροι δ' ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ
πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ
δίκαιον ὄζιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεῷ δ' παρόντος, καὶ
πλῆθος, καὶ ἀνδρεία παρέεται. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυ-
τοὺς ἐξετάσωμεν, νικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμ-
βαλόντες τὴν δευτέραν, οὐδὲ αὐτίκα ἡμῖν, ἀλλ' ἔ-
φυγον οὐδὲ οἷ ὑπομείναντες τὴν ἔφοδον, καὶ τὰ φεύ-
γματα. νικῶσιν δ' ἡμῶν ἀθλίων ἐπίθετο πόλεμος
D ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον οὐδ' ἐγχαδία ζητοῦσιν ἐ-
κείνων, ἢ δεύτερα εὐδαιμονία, καὶ εὐέδρα; τὸ οὖν ἔλατ-
τον φεύγωμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας;
πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀλη-
θείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμένους, ὅταν δὲ κρα-
τεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ'
ἂν εἰ καὶ γυναῖοις ἠπεῖαί τις αὐτοὺς, ὑ παρ' αὐτὸ τοῦτο
E μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ δὲ δύψυχον, ὡς ἐν τοῖς ἐ-
θνεσὶ τοῖς ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐν τοῖς δίναδι καὶ τοῖς ἰσχυ-
οτέροις κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα
πάθη, καὶ τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, ῥᾴστου
μὲν ἐννοηθῆναι, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ τοὺς ἀρχαίους ἔκα-
τα, μείζω τὰ ἡμέτερα τῆς ἀληθείας ὑπειληφό-
τας. ἔπειτα, ὡς ὑ καλῶν ἐκείνους τὸ τόλμης καὶ ἡμῖν
δειλείας τὸν αὐτὸν αἰτίαν ἡγεῖσθαι. οἱ μὲν γὰρ, ὡς ἐξ
οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ δύψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐν δ' ἀφ-
ειὲ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς
F δὲ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, παραιρησόμεθα μὲν ἐκεί-
νοις τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλαμψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέτι
θαρσῆσαι μάχιδας. καὶ γὰρ ὅτι κεκακώμεθα τοσοῦτον,
οὐθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ γένος,
ἀλλὰ ταῦτα συμπεσόντα γένεται ἐκ πάθη τινά. καὶ
εἰ καὶ θεοῦ γνώμην πέφασται, δῆλον ὡς καὶ πέπαυ-
κε τὴν ἐκείνου γνώμην ἀρκουμένη τοῖς γεγονόσι. βου-
λόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ἂν αὖ μετεβάλλετο.
τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι ἐκ θέλει τοῦτον αἰρεῖσθαι, καὶ δί-
καιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σεισ-
μῷ θεοῦ τὸν χώρων ἐπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἐπα-
θεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθημεν, φανε-
ρὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, διότι κἂν εἰ παθήμεν μὴ
πάντων καὶ γυναικῶν ἐσφοδύεσθε, φείλων αὖ ὑμῖν
μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι θεοῦ πάντα κρεῖσσον ἔχετε ἀ-
θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀπραγαδίας, τοὺς ἀδίκους μὲν θεοὺς φιλίαν, εὐσεβοῦντες ἐν τοῖς μάχαις,

ἀνοσίους

ἀνοσίους ἢ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἀτιμήμους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐγίνοντο πρὸς τὴν μάχην. πρώδης ἢ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ὅπῃ τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐνέκει δ' αὐτῷ φεύγειν ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ὅπως γὰρ αὐτὸς μὴ ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον σωάψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεποιεσμένος τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν Ἀράβων προσδοκίαν, ἄμαλλα γίνεται πρὸς τὴν χωρίν. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμός, ἐπὶ πολὺ καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τὴν Ἀράβων ἀπεχώρησαν. τοῦτο δὲ δῆτα εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ἐκ μικροῦ ἐγένετο· καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάρακα διαταράξαι, καὶ τὸ στρατόπεδον προστάγων ἀπέβαινε. τούτοις δὲ ἐπιβαθέντες, προσπέσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ τὸ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ἐκτοπιωτῶ ἐχόμενοι, ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ διὰ τὸ κατεπείγειν ὅπῃ τὸ ζῆν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος δ' ἀπέντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν ἢ τοσοῦτος φόνος ἐκλιναίτων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων θηρίκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραγίνεσθαι τὰ κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν ἑβδόμῃ τινὶ ἐλπίδα σωτηρίας, ὑπερεῖα τῆς ὑπαρχούσης, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες σωρεύσασθαι μὲν κατέσχυσαν, προσκαθεζόμενοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ προσπεσόντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσιν καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπορεσβύοντο πρὸς τὸν πρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ διαλύσεως ἔπειθα, τὸ δὲ δίψος ὑπερῆλθε, πᾶν ὁποιοῦν ὑφίσασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιοῦντες. ὁ δ' ὅτε πρέσβεις, ἔτι λύτρα τῆς ἥττης, ὅτ' ἀλλ' ὁπωσοῦν μέτριον προσῆτο, φιλόνεικος ὢν ἐνδιδοὺς τὰς πλεονεξίας τὰς εἰς αὐτοὺς ἐκ ἐκείνων ζημιώσας. καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δίψει, προϊόντες αὐτοῖς ἐπεχείρουν ἄγειν ἐπὶ δίκην. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὰ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξεῖναι πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ὅπῃ τοῖς ἐναντίοις ἐγχειρεῖν, εἰ δέοι τι πάσχειν ἀμεθύμους, καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὴ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήκεσαν δ' ἐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι, κεκακωμένοι δὲ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκειν τὸν συμφορᾶν τὸ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ πρὸς τετρακισχιλίους. τοιαύτῃ δὴ πληγῇ χρησάμενον, φρονήματος μὲν ὅσον ἦν αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρητο, τεθαυμακότες δὲ ἐν τοῖς οἰκείας συμφορᾶς τὸν ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, καὶ πρὸς πᾶν ἀνώφελον τὸ ἔθνος.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, propere duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamẽ contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam B afferentes: cõseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inducrent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit C quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaque coacti si- D ti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tã viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro E reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt. F

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Κεφάλαιον Θ'.

Πῶς πρὸς Καίσαρα ἔχων ἡρώδης ἀπίοντα φοβούμενος, διέφθειρεν ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam exi-
VII. stimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque cādem cantilenam de futurorum spe, deque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Ioseph ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Ὁ δὲ πλεῖσον ὅπη τοῖς δυημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέτρεφεν εἰς τ' οἰκείαν, μέγα φρονειλημφὼς ἀξίωμα, καὶ δι' αὐτὸν τ' ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν ἔν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπαραχρήτῳ κ' πάντα γεγυμνωμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τινὶ ὑφ' ὅλων κεῖσιν ἐπάγων, αὐτόνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τε ἡρώδῃ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. εἰκὸς γὰρ ἦν εἰκὸς ἀτιμώρητον μεῖναι τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτόνιον φιλίας γεγυμνωμένῳ. λεῖ μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, διάγνωσις τῆς κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς συνάχθεσθαι. πάθος δ' ἦν λεληθὸς ἐφησθέντων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε ἡρώδης τ' ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν προσοιτοθείη τ' διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς περὶ αὐτὸν καίσαρος ἐφορμᾶν, ἀνδρα τυχεῖν τ' βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δ' τι πάσχοι τι διὰ καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ὅπη τῆς βασιλείας ὑποπτόμενον ὅπως μὴ ἐξελεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸς διανοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ παρὰ ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὀκνηρία τε πρὸς καὶ τότε καὶ τ' ἄλλον χρόνον, ἃ ἠξίου πολυπραγμονεῖν ἐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνου γινόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγοις ἐποιεῖτο πρὸς τ' πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν ἡρώδου πλεονεξίαν εἰς τὸν αὐτῆς οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐτοῦ ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸς τούτων μάλιχον γράφειν τῷ τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαι τε αὐτούς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρώδην ἔτυχε χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἂν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοῖς ἔσεσθαι τοὺς τὴν ἀρχὴν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ ἦθος καὶ διὰ τὴν δύναμιν τῆς ὅλης. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς ἐνεθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεποιθυίας, μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτων, τ' ἡρώδην πρὸς αὐτοὺς ἀπιβουλῆς διαλεγομένης, ἀπείρητο τέλος ἀπεσταλῆναι δυοῖν δεσποτῶν τινὶ τ' πρὸς αὐτὸν φίλων, ὃν ἡ συντέταχτο πέμψειν αὐτῷ τ' ἄραβα τοὺς ἀναλημψομένους καὶ ἐνεγκόντας ἱππέας ἀπὶ τὴν ἀσφαλτῖτιν λίμνην. αὕτη δ' ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τ'. ἀπέστειλε δὲ τῷ δοσιθέῳ, ἱκετεύοντος αὐτὸ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τ' πρὸς ἡρώδην δυσνοίας ἕ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀπηγάγετο, συγγενὴς ἦν, καὶ τὴν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτωνίου πρώτων ἀδελφός. ἐ μὲν οὖν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τ' ὑπηρεσίαν ἡμέρας. πρωτημέρας δ' τ' ἐκείνου ἔως ἐκ τῆς βασιλευόντος ἐλπίδας, ἐπιδίδωσιν ἡρώδῃ τ' ἐπιστολήν. ὁ δ' τ' δυοῖν ἀποδεξάμενος, ἔτι τ' τοῦτο προσυπουργήσας παρεκελεύετο. πύθεσθαι τινὶ ἐπιστολῆ, καὶ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ μάλιχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου χρήματα λαβεῖν. ἐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τ' ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δ' τῷ δοσιθέῳ ἑκουσίως προσυπουργήσαντος, ὁ μὲν ἀραψ ἀπεστέλλετο αὐτόν τε ὑρκανὸν δέχε-

δ᾽χεσθαι Ϲ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ κ᾽ ἰουδαίων ὅσοι A
Ϲ ἐκείνῃ φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψειν τ᾽ μὴ ἀσφα-
λείας αὐτοὺς νομίσουσαν, Ϲ πρὸς μηδὲν ἐνδώσειν ὧν
ἠξίει. ὡς ὃ κ᾽ ταύτῃ πρώδης ἐδέξατο τὴν ὄψιν, ἀνα-
στρέψαντα τὸν ὑρκανὸν, καὶ περὶ τῆς γνωμῆς
αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνη-
σαμένου ὃ, τὰς ὄψεις δείξας τῷ συνεδρίῳ,
διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα ὃ γράφομεν ἡμεῖς B
ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τῶν βασιλέως πράξεων πε-
ριείχετο. τοῖς δ᾽ ἄλλοις, ὃ κ᾽ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν
γὰρ πρώδην ἁπλῶς μὲν οὐκ ἂν τοιούτοις δόξαι,
ἀλλ᾽ ὑπὲρ βουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ
τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπολωλέναι. γράφουσι γάρ ἔτος. ἐν
συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρ-
κανῷ ποιήσασθαι, εἴ τινας ὄψεις ἔχοι πρὸς τὸν μάλ-
χου λάβοι, καὶ τὸν μὴν, ὁμολογήσαντα ποσαγορευ-
τικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ᾽ εἰ καί τινα δω-
ρεὰν εἰλικρινῶς εἶπε, πάλιν ἐπέρασθαι; τὸ ὃ, μηδὲν C
πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐ-
τῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δω-
ροδοκίας κ᾽ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν
ἄνδρα. τεκμήρια ὃ τὸ μηδὲν ἁμάρτητα τοιούτῳ
τέλει περιπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ὑπεικειαν
τοῦ τρόπου, Ϲ τὸ μηδ᾽ ἐν νεότητι θράσους ἢ προπε-
τείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ᾽ ὅτε τὴν βασιλείαν
αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ κἂν ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῷ κ᾽ τὴν D
διοίκησιν, ἀντιπάτρῳ ἀνακεχωρηκέναι. τότε ὃ πλείω
μὲν ἢ ὡ γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα ὃ
μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν πρώδην ὑπῆρξατο. διαι-
σθάνεσθαι ὃ κ᾽ τὸν ὑφέντην, ὃς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας
αὐτὸν, καὶ ἁπάντων ὅλως, ἐπ᾽ ἐκείνων τε ὑποσύμφυος
ἐγχειρεῖν τι κ᾽ καινοτέρων ἄπειθαι πάντων ἀπι-
θανώτατον, καὶ ὁ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ
ταῦτα σκῆψιν πρώδου γνέσθαι. τοῦτο μὲν τὸ τέλος
ὑρκανῷ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλαις Ϲ πολυτρόποις
χρησαμένῳ ταῖς ἐν τῷ ζῆν τύχαις, ὧν ὃς μὲν ἐν ἀρχῇ E
βασιλεύσας αὐτῷ κ᾽ μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς
καταστὰς τῶν ἰουδαίων ἔθνους, ἐθεσιν δ᾽ τὸν πιμὸν
κατέσχε. φυγὰς ὃ ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγεται δ᾽ αὖθις
ὑπὸ πομπωνίου. κ᾽ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβών, ἔτη
μὲ διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ὃ τὸ δεύτερον ὑπ᾽
ἀντιγόνου, κ᾽ λωβηθεὶς τὸ σῶμα φυγὰς παρθοις
αἰχμαλώτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆει
χρόνῳ, δι᾽ τὰς ὑπ᾽ πρώδου προσχωμούσας ἐλπίδας. F
ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπέβη, πολυπα-
θὴς βίου χρησαμένῳ. τῷ δυχερέσαιον ὃ ὡς προει-
ρήκαμεν ἐν γήρᾳ τέλους ἐν ἀξίᾳ τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπε-
ικὴς κ᾽ μέτριος ἐν πᾶσι γνέσθαι. κ᾽ τὰ πλεῖστα τῆς
ἀρχῆς, ὑπὸ διοικηταῖς ἄγειν, ὁ πολυφάγμων,
ὁ ὃ δεινὸς ὢν βασιλείας ὑπῆρξατεῖν. ἀντιπάτρῳ τε Ϲ
πρώδῃ μάχει τῶδε προελθεῖν ἐγνώσθη, διὰ τὴν G
ὑπεικειαν τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας ὅτε δίκαιον,
ὅτε δυσεβὲς ὀξ αὐτῷ δύρατο τοιούτου τέλους. ὁ ὃ πρώ-
δης ὡς Ϲ τὸν ὑρκανὸν σκηπτὸν ἐποιήσατο ἀπὸ δόλου
πρὸς κάισαρα, κ᾽ μηδὲν ἐλπίσαι πρὸς τ᾽ αὐτῷ πραγμάτων δυνάμενος χρῆσθαι τ᾽ γνωμῆς αὐτῷ πρὸς
αὐτώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τ᾽ ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ κηρᾳ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ὑποστήσῃ κ᾽ σα-

& familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset, respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem perisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defũctæ cùm in regnum successisset, elapsis tribus mẽsibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptísque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi consci. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum pertubaret. quare mandata A regni cura Phæroræ ſuo fratri,& matrem Cypron,& ſororem,& totam denique cognationem in Maſada depoſuit: iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nō poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa B his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dederat, vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit. C

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit,poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admiſſúſq;ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinẽ, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam,ſed facti ſui rationem reddens D intrepidè. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem coniúnctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm, ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd nec E poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet, nec omnino in ordinem redigi,videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato,licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam conſilium meum a- F ſpernatus eſt: atque hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim. quòd ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantùm in diſquiſitionem vocas,qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum,licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilomin⁹ manebit amicitia,& laudẽ ſuã meretebitur. His verbis G cùm magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

σιάσῃ τὰ πρὸς τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεπέμπετο δὴ πάντα φερώρα τὰ δελφοῦ, καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀπέφηνε καὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀπέφηνε καὶ μασάδας κατεῖπατο, ὡς δὴ καὶ δυσμάμους ὄντι πρὸς αὐτὸ ἀκόσῳ δυχερὴς, ἔχειν τὸ πραγμάτων, μὴ ἀμμὴ γυναῖκα, δυνατὸν δὲ ἐν ἰδίᾳ διαφορᾷ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ μητέρα τὴν ἐκείνου διαίτην τὴν αὐτὴν ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ σὺν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεῖπατο, ἰσόσπουδον τὴν Σαμίαν καὶ τὸν ἰτυραῖον σῖτον, ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πεντακοσίους μὲν ὅπλ ἀρχῆς ἡγουμένους αὐτῷ, τότε δὲ πρόφασιν τιμῆς, φρουρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ἰδίᾳ δὲ καὶκείνοις ἐντολὴ, μανθάνοντας τὰ πρὸς αὐτὸ δυχερὲς ὄν ἐκ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχρήσασθαι, τὴν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτοῦ σὺν τοῖς ἀδελφοῦ φερώρα διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ι.

Ως ἡρώδης ἔσχε τὴν πρὸς καίσαρα τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα διετέλαμβος, εἰς ῥόδον ἠπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, κἀπειδὴ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλα πρὸς αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφεικώς. ὅτε δὲ κοινωνῆσαι λόγου καὶ τῆς συντυχίας ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφηνε τὸ μεγαλεῖον τὸ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὥτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀπτὶ τοιούτοις ξαπόμβος, ὥτε δέησιν τινὰ προσφέρων, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ὑποδοὺς τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυποπτήτως. ἐλεγε γὰρ τῷ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μείζω ἡγοῦτο πρὸς αὐτόνιον, καὶ πάντα προῆκτο καὶ δυνάμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ ἡγήσεται τὰ πράγματα, στρατείας μὲν καὶ κοινωνίας καὶ βιολκὰς τῶν ἀεράβων, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μείζοσι τῶν ὑπαλλόντων αὐτῷ ἡγοῦτο. τὸν γὰρ ὁμολογούμενα μὲν εἶ φίλον, διεργέτην δ' ἐκείνου ὑπισάμβον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ βουσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον οὐ καλῶς εἶχεν ἀναγραφεὶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωτειδέναι καλῶς ἑαυτῷ πεποικότι, τὸ μηδ' ἥττηθέντα τῶν ἐν ἀκτίῳ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβλῆσαι ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τὴν τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνισῇ ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτονίῳ, τῶν μίαν αἰτίαν τοῦ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῷ πραγμάτων ἐκπεσεῖν, προδεικνύοντα κλεοπάτραν ὑπανέλασθ. πρὸς αἰτηρημένης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῷ πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, καὶ ταῖς πρὸς σε συμβάσεις ῥᾴον διεισκεδᾶς τ' ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθεὶς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ προτίμησε τῶν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς αὐτόνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τῶν ἐμῶν προθυμίαν, ἐκ αἰτίαν μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδὲ ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτῆ πρὸς ἐκεῖνον διάνοιαν ἐκ τοῦ φανεροῦ λέγειν. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον αἰτιῶν, τίς εἰμὶ πρὸς τοὺς διεργέτας, καὶ ποῖος φίλος ἐξετάζοις, ἔσῃ σοι πίστις τὰ ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέναι. τὸ δὲ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν, οὐδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν δοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐμφάνων τὸν ψυχῆς ἐλευθέριον, ὁ μείζοις ἐπεισακάσατο τὴν καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρὸν, ὡς τε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσασιν ἤδη τὸν πρὸς ἐκεῖνον διοίας πραγματεύσῃ.

καὶ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ σφόδρα μηδὲν ἐλάττω τῆς αὐτοῦ πατρὸς τιμῆς, προθεὶς ὅτι καπίδιος γράψειεν, ἀπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην. τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώματος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσεσι καίσαρος καὶ δωρήμασι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπεπραγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' ἀγρίππᾳ καίσαρα δωρησάμενος ὑφ' ἡνίναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ἠτεῖτο δ' ὁ Ἡ τῷ κτησίφωντι σωσθῆναι ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν αἰτήσειον παθεῖν. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὄρκῳ προκατειλημμένῳ καίσαρος. ἐπανεῖν δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία πρεσβεύσασιν ἔκπληξιν παρέχων, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐν τῷ κινδύνων κατ' εὐμένειαν τῇ θεῷ προσεπικτώμενος. ὧδις μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐγένετο καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς ἄγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ φθὴ παρὼν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια Ἡ τῷ ὁλοπανδείων ἀφθονίαν, καὶ τοῖς δυνατοῖς ἐξαπάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος σωσιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλως αὐθεάσιν ῥ καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν Ἡ πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέχει δὲ καὶ τὴν αὐθρίαν διερχομένοις, τῷ τῷ ἐπεγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἢ ἐν χειρὶ στρατιώταις, ὑστερηθῆναι. αὐτὸν γε μὴν καίσαρα τἀλαίτοις ὡ ἐθαύμασε, καὶ παρέσησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπροτέρα τὰ κτῆ τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν διοίας καὶ προθυμίας ὑπισωίσῃ, καὶ πλεῖστον ἰσχύσατο τῇ χρείᾳ τὸ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' ἀγύπτου τὸν ῥωμαίων τὰς ὑπηρεσίας ἤτιον ἐφαίη.

Quare diademate reſtituto hortatus eum, vt nō minus ſuam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in ſummo honore habuit, adeò ſcripſiſſe Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus ſit. Ergo vbi præter ſpē acceptum ſe vidit Cæſari, & ope eius denuò confirmatum in regno, ſenatusconſulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius ſibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus eſt etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæſar animaduerſurum ſe in illum iurauerat. Reuerſus deinde in Iudæam auctus honore ac poteſtate, omnes qui contrà expectauerant attonitos teddidit, quaſi Dei benignitate ſemper illuſtrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit ſe ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæſarem, qui poſtquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hoſpitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum eſt vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare ſolitus dum traducuntur copiæ, tractanſque tum ipſum tum amicos miniſterio virorum c L. ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. quin & ſqualida ac inaquoſa loca trāſeuntibus nihil deeſſe paſſus eſt, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipſum quidem Cæſarem talentis D C C C. donauit: adeóque ſatisfactum eſt omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos ſe fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vſus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis ſibi parauit. rurſúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis proſecutus eſt, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ἡρώδης φθονήσει δικαίως παρεξωθῆ τῷ γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτείναι.

CAP. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppreſſam interficit.

Τότε μὲν οὖν ἡδόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ, ταραχθεῖσαν τὴν οἰκίαν καθελαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχουσαν τῷ γυναῖκα μαριάμμῃ καὶ τῷ μητέρα τῷ ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰνδῆσαν δ' ὅπερ ἦν ὑποπτον εἰς ἀσφάλειαν τῆς σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταπεθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουράν, μήθ' ἑνὸς μήτε τῆς ἄλλων μήθ' αὐτῆς ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἤνεγκεν. ἦν μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τῆς βασιλέως, ὑπάκειτο ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ ἡδομένῳ ἀπάτλιν ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δ' ἐπὶ μηδὶ εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τῆς βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχούσης. καὶ τοὺς ἰωσήπῳ δωθείσας ἐπιστολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη δι' ὑποψίας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ παῦ ὄντος μάλιστα. σόαμος δὲ καὶ μὲ τοὺς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ἐδέησεν ὧν ἡρώδης ἐνεστήσατο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δώροις λιπαρήσειεν τὴν γυναῖκα ἐνθέρμῳ δυσοῦν αὐτὸν, ἠπίστησε μὲν ἤδη. καὶ τέλος ἐξεῖπεν ἀπάσας

Sed cùm primùm in regnum reuerſus eſt, perturbatam familiam inuenit, infenſámque ſibi vxorem Mariamnen & ſocrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita vt nec ſuis nec alienis bonis frui poſſent, ægerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum ſimulare amorem credebat, quòd ei bonum eſſet atque commodum. ſed nihil moleſtius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto ſpes relinquebatur ipſam fore ſuperſtitē: nec vnquā excidebant mandata olim Ioſepho data, ita vt omnibus modis demeteri conaretur cuſtodes, præcipuè Sohemum, non ignara incolumitatē ſuam ſitā in eius manibus. ille verò principio fidus erat, non diſcedens ab Herodis præſcripto: deinde munuſculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus eſt: poſtremò effutiit omnia

mandata regia, præſertim quòd non ſperaret A eum cum eadem poteſtate reuerſurum. eam ob rem ſic exiſtimabat, nec ab illo ſibi eſſe periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præſentem dignitatem & in poſterum facilè tenturis. Quòd ſi Herodem rebus ex ſententia cõfectis redire contingeret, nihil eum niſi vxoris arbitratu acturum. ſciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de cauſis à mãdatis diſceſſit. Mariamne verò inquiſitimo animo tulit noua ſibi ſemper alia ex aliis ab He- B rode naſci pericula : votáque faciebat ne ille vnquam ſaluus reuerteretur, cogitans vitam ſibi cum eo fore intolerabilem : id quod poſtea nec diſſimulauit, aperrè faſſa quid ſe vreret. Ille enim cùm præter ſpem magna ornatus fortuna appuliſſet, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium : eámque ſolam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundiſſimam cõſuetudinem ſalutauit & complexus eſt. Mu- C lier verò narrante eo ſuos ſucceſſus, ſũique déque ferre videbatur, nec bellè ſuum affectum occultabat : ſed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiſcebat : narrationéque eius contriſtari magis quàm gaudere videbatur : vt iam Herodes non tam ſuſpicionibus quàm manifeſtis ſignis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auerſationem : quam moleſtiam præ amore ferre non D valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & ſibi ipſe non conſtans iam hoc iam illo affectu diſtrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm ſæpe cuperet punire mulieris ſuperbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne ſumto de ea ſupplicio, ſeipſum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ deſiderium. Talibus curis æſtuantem & ſic erga Mariamnẽ E affectum vt videre ſoror eius & mater, oportuniſſimum tempus ſe nactas putauerunt : móxq; aſſiduis calumniis concitabãt hominẽ accendẽtes eius odiũ ac zelotypiã : quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & ſæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magiſq; ac magis exaſperabatur, dũ nec illa curas ſuas occultat, & ipſe amorẽ vertit in odium. Ac fortaſſe iam tum ſequius in F eam aliquid ſtatuiſſet, ni commodum nunciatum eſſet extinctis Antonio & Cleopatra Cæſarem Ægypto potiri : cui obuiam properans familiam ſic vt erat reliquit. Diſcedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei ſe debere propter habitam ſui curam profitens, & cuiuſdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæſare congreſſus, liberiùs iam cum G illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus eſt. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ ſatellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

Τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ὅτι τ' αὐτῆς ὑπερέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφόβων τὸν ἀπ' αὐτῆ κίνδυνον, ἐ μικρᾶ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, ἃς ἰδίᾳ εἰκὸς ἦν ὑποτύξασθαι τῦ θείου τὸς ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἕξειναν βασιλεύσης ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀγχῦ γλυκυθυμίας. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐκ ἂν ἧττον εἰκῆ πάντα κατὰ νοῦν πράξας ὑποστρέψειν ἡρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτειπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὴν μιριάμμην ἔρωτα, μείζονα λόγου τῆ βασιλεῖ. ταῦτα τὰ προσεκλύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγείλαι. μιριάμμη δ' χαλεπῶς μὲ ἤκουσε, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῆ ἐξ ἡρώδου κινδύνων ἔσαι. χαλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὴ τυχεῖν αὐτὸν τῆ ἴσον δύχομένη, δυσύποιςον δ' εἰ τύχῃ τὸν μετ' αὐτὸ βίον κρίνουσα. κ' τοῦτο διέδειξεν ὑς ὕστερον, μηδὲν ὑπικρυπτομένη τὸ κατ' αὐτὴν πάθος. ὁ μὲν γὰρ ὅτι μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήκει καταπεπλῆχθαι, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ πρὸ τούτων δυηγγέλιζεν. μόνην δ' ἐκ πάντων ἄχετὸν ἔρωτα κ' τὴν ὕσαν αὐτῆ σωμάθειαν προτιμᾶν ἠπατάζετο. τῇ δ' ὕτε τὰς δυημερίας δηγουμένη χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὥτ' ὑπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας κ' τῆς προύσης εὐκλείας, πρὸς μὲν τὰς ἀπατασμοὺς αἰσθάνεσθαι, τοῖς δ' δηγήμασιν ἀχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνόμιζεν, ὡς οὐκ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ κ' καταφανῆ γινομένα τὸν ἡρώδην ὑπερεάτειν. ἐδηλόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ προσφιλὲς τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος ὑποκεκρυμμένον. ἤχθετο δ' τῇ πράγματι κ' τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς κ' ταῖς ἀλλαγαῖς, ἃ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ὕτως ἐν μέσῳ τῦ ζυγὸν κ' στέργειν ἀπολειφθεὶς, κ' πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμυνάσθαι τῆς ὑφηφανείας αὐτῆ, ὀκνῶ τὸ προκατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ μεταστῆσαι τὴν ἀνθρωπον ἐγίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῃ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τὴν τιμωρίαν ὑποπαυούσης εἰαυτοῦ μῖσος. σωισθῦσαν δ' αὐτὸν ὕτως ἔχοῦσα πρὸς τὴν μιριάμμην ἥτε ἀδελφὴ κ' ἡ μητὴρ, κάλλιστον ᾠήθησαν τὸν καιρὸν τῦ πρὸς ἐκείνην μίσους εἰλικρινᾶς. κ' διελάλουν ὑ μικρῶς παροξυνούσας τὸν ἡρώδην δολοβολίας, μῖσος ὁμοῦ κ' ζηλοτυπίαν ἐμποιῶν δυνησομένας. ὁ δ' ὕτε τῇ θυσίαν ἀνδρῶς ἦκουε λόγων, ὕτε δρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπις δικῶς ἐπιθαρρεῖ. χεῖρον μὲν οὖν τοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀεὶ, κ' τὸ πάθος αὐτῦ ἐξεκαίετο, τῆς μὲν ἐκ ὑποκρυπτομένης τὴν δόξαν, τῦ δ' τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβαλλόντος, κἂν δύθις ἐπεφάχθη τι τῆ αἰτίας. πεῦ δ' κάμασας ἀσγελθέντος κρατεῖ τῆ πολέμῳ, κ' τιθυκότων αὐτοῦ κ' κλεοπάτρας ἔχθ' Αἴγυπτον, ἐπεχώρησεν εἰς τὸ κάμασεῖ ἀπαντᾶν, καπέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐξιόντι δ μιριάμμη προδιεσαμένη τ' σύμον, πολλήν τε χάριν ὑπομιμνήσκει, κ' φιλοσοφίαν αὐτῆ προδιδῶ τ' βασιλέως ἠτήσατο. κακεῖνος μὲ τυγχάνῃ τ' τιμῆς ἡρώδης δ' ὑφορώμενος ἐν αἰχμῇ, καίσαρά τε μᾶλλον ὑπτυγχάνῃ τ' παῤῥησίας, ὡς ἦδη φίλος, κ' μείζονα ἐξιοῦτο. τ' τε δὴ κλεοπάτρᾳ καθυφορώντων ἐκείνων αὐτ' ἐδωρήσατο, κ' τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῆ πάλιν, ἣν δ' ἐκείνης ἀφηρῆτο. ἀνεχώρησε δ' κ' τῆ Γαδαρίδος

λεία γάζαρα Ϲ ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἐπὶ ἡ τῆς πα- A
ραλίου γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππλω, Ϲ στράτωνος πύργον. ὀπτυχὼν ἡ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον ὤφετο τὰ πράγματα αὐτῷ δὲ πρὸς ἔξωθεν ὀπιδιδόναι πρὸς δυσμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δύτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔρωτα γὰρ οὐδενὸς ἐλάττω τὴν ἰσορρυμῶν ἐπεπόνθει μετὰ τοῦ δικαίου τῆς μριάμμης. ἡ δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν B
ἦν, εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον ὁμοῦ Ϲ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐνρυφῶσα δεδελωμένῳ δὲ τὸ ὀπιθυμίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ἀνυπέρβαλλον ἐζηλωκότος μὲν τὸν καίσαρα, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τοῦτ' ἐκεῖνος ἐχειρωνδύμως ἔφερεν ἐπὶ κρατὸς καὶ μείζονος. ἀναφανδὸν ἡ τὸ μητέρα καὶ τὸ ἀδελφὸν, ὅτι δυσχερεία διεκλέαζε C
καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη σάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἰ καὶ μῖσος ἄσπονδον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ δραβολαὶ μείζονες. ἦτε ὑποψία ξεφορμῶν παρέτεινεν ἑαυτοῦ μῆκος, ἐξ οὗ δὴ καίσαρος πρώδης ὑπεστρόφει. τέλεον μὲν τοι προοικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκβομβούσης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥσης, ἐκάλει τὸν μριάμμην ὑπὸ φιλοσοργίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὸν εἶχεν. ἡ D
δ', εἰσῆλθε μὲν, ὡ μὲν καὶ κατεκλίθη, ἀπουδάζοντος ἐκφαυλίσασα Ϲ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα Ϲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὡς ἀπεκτόνοτ. χαλεπῶς δ' ἐκεῖνα τὸ ὕβρει ἐνεσχέτος, καὶ γενομένης εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, τὸ πρόσχημα ἀφθορίμην μείζονος ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸ οἰνοχόον ἐκπέμπει, κελεύσασα λέγειν ὡς πείθει μριάμμην φίλτρον αὐτῇ συγκαθασκευάσαι τοῦ βασιλεῖ. κἂν παραχθῇ καὶ πιθανὴ ποτὲ τοῦτ' ἰῷ, λέγει ὅτι φάρ- E
μακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ δ' ἀκοινώνητον παρακαλούμενον, μὴ κινηθέντος δ' ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρχὸν ἐᾶν, μηδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει δῆλα ἐξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπουδῆς εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ μριάμμῃ παρεκπέμψαι λέγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ διδόναι. πρὸς τοῦτο δ' ἀκινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶ φάρμακον ὑπ' F
ἐκείνης διδόμενον, οὗ τῷ δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ Ϲ τῷ βασιλεῖ διειληφότα. τοιοῦτον ἀκούσας ὁ πρώδης λόγων, Ϲ πρότερον κακῶς δ' ἀκείμενος, ἐπὶ μᾶλλον ἠρεθίσθη, τοῦτ' ἀνεκτὸν ὃς ἰῷ τῇ μριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζεν ὡς τὸ φάρμακον, μανθάνων ὡς χωρεῖ ἐκείνῳ ἃ δυνατὸν ἰῷ ἔστε μεῖζον ἢ ἐλαττόν τι πεπονθέναι. G
ἐνρυόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ἐδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοι τ' γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ἐνρυέσθαι, δῆλα τοὺς λόγους ἐς σόημος αὐτῇ φέρσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ὡς αὐ ἔφη σόημον πιστότατον ὄντα τ' ἄλλον χρόνον αὐτοῦ τε Ϲ τῇ βασιλείᾳ κατὰ πρόδουσαν τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ καὶ περαιτέρω προελήλυθε τ' πρὸς τὸν μριάμμην κοινωνίας. Ϲ τ' μὲ σόημον δύτις ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δ' γυναικὶ, κέλσιν ἀπεδίδου, σωναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτοῦ, Ϲ τ'

Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonísque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendorẽ acceſſio. Deducto deinde vſque Antiochiã Cæſare, in regnum reuerſus ſenſit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduerſam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi antè videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentiſſimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam moroſitatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioſius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderatè ferebat, licèt ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occaſio: exque ſuſpiciones paulatim creſcẽtes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariamnen accerſit. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit iamdudum ſubornatum pincernã, qui indicaret ſolicitam ſe à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur qualénam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tantum miniſterium. quòd ſi rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipſe fileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamne ſolicitatum, vt amatorium regi miſceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cuius ipſe vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè ſatis commotus, cùm magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinauit, ſciens quòd ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantùm prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hæc prodituram, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. móxque Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõſilio, accuſationẽ

accuratam exorſus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iracior quàm decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant ſuffragiis damnata ſit, qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quàm aliis quibuſdam præſentibus, non eſſe eius ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit, operam vt mulier ſine mota necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum eſſe aliquem motum in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruari in carcere. atque ita Mariamne ducta eſt ad ſupplicium. Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecorè mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. nõ enim pro/merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miſeræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata eſt, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, genetoſam indolem extremo quoque ſuo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſor. Cæterùm formæ venuſtate, & comitate cum maieſtate coniuncta dici non poteſt, quantum omnes ætatis ſuæ fœminas ſuperauerit, quæ potiſſima cauſa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obſequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſtè etiam ferebat ſuorum caſus. idque apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exoſa eſſet regis & matri & ſóroti, atque etiam illi ipſi, à quo ſolo nihil timebat. Ea peremptâ impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miſerè affectus ſicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed cùm penè ad inſaniã vſque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariamnen. ſæpe inuocabat eius nomen, ſæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóque dolori ſuccubuit, vt ſæpe miniſtros iuberet vocare Mariamnen, quaſi illa adhuc viueret. Sic affecto ſuperuenit

κατηγορίαν ἐπωδασμένου ποιήσας, ὑφ' ἧς τὴν κρῖσιν τὰς ὀξυβολὰς φίλτρων καὶ φαρμάκων. ἐν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος, καὶ τέλος ὕπνος ἔχοντα γνώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπεγνώσθη μὲν τι καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ τισι τῶν παρόντων, μὴ προπετῶς ὕπνος αἱρεῖν. κατεδέδοκτο δὲ εἰς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπουδάσθη δὲ ταῖς μὲν τέλεσι λῦσαι, ὅπως δὲν ποιήσαιεν τὸν ἄνδρωπον. μᾶλλον δὲ ἔπεισαν τὸν βασιλέα τὰς παραχὰς τοῦ πλήθους εἰ ζῶσα τύχη φυλάξαιεν συμβουλεύσαι. μυριάμμη μὲν ὕπνος ἦγετο τὸ ὅπ θανάτῳ. συνθεωρήσασα δὲ τὸ καιρὸν ἡ Ἀλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ δὲ αὐτὴ τοῦ ὁμοίων ἐξ ἡρῴδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. βλομένη δὲ ἐμφῦσαι τὴν ἀγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα κακὴν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἀνδρα γυνέαθαι, καὶ δίκαια πάσχειν ὅπ τοῖς τοιούτοις ὁλμήμασιν. ὁ γὰρ ἀμείψασθαι δέοντος τὰ πάντων αὐτῷ διεργέτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκεινομένης ἀκμήνους, καὶ ὁλμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τοῦ τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ὧδε τοῦ ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἐν τῆς ἀπρεποῦς προαιρέσεως, μᾶλλον δὲ ἐνέφαίνε παρ' αὐτῆς τ' ἀπολλυμένης. ὅτε γὰρ λόγον δοῦσα τ' ἀρχῇ, ὅτε παραχθεῖσα πρὸς τ' ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρενήματος τ' ἀμβρτίαν καὶ μᾶλλον ἀληθῶς πρόφανῶς ἀκμηνύσης ἐνέφυεν. αὐτὴ γε μὲν ἀρεμαίῳ τῷ κατασήματι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπήει, τὸ δυγρύειαν ὑσὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ὑπαθεωροῦσιν αὐτὸ ἐμφαίνουσα. κἀκείνη μὲν ὕπνος ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἀρίστη γεγυμνῆ. τὸ δ' ὑπεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλέον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κἀλλει δ' σώματος τῷ πρὸς τὰς ἐπιδύσεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φέρσαι, τοῖς κατ' αὐτὸ ἐφρῆχθ, ἤτε πλείων ἀφορμὴ τὸ μὴ κεχαλασμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὸ ζῶ, ἐντεῦθεν ἐγένει. θεραπευομένη δὲ ἀπὸ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τὸ παρρησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ἰδία δ' αὐτὸ καὶ τὰ πρὸς τοῖς οἰκείοις, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἦξιου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τὸ τε μητέρα καὶ τὸ ἀδελφὸ τὸ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν. ἀναιρεθείσης δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὸ ὀθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ὕπνος ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἀπαθὴς ὑσὶ οἷος αὖ ἐκ σωφροσύνης ἐν ὁ πρὸς αὐτὸ ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παρρησίᾳ τῆς συμβιώσεως ὡς ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γένεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει κατ' νέμεσιν τινὰ τῆς κατὰ τ' μυριάμμου ἀπωλείας ὀρθοῦσθαι. καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσας ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δ' ἐκ θρηνῶν ἀκμήνων. ἐπενόησ δ' πᾶν εἴτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότους καὶ συνουσίας αὐτῷ πραγματευόμενος, καὶ τούτων ἐδὲν ἦρκει. τὰς ἐν διοικήσεις τῷ κατ' τ' βασιλείαν παρητεῖτο. καὶ τοσοῦτον ἤττητο τοῦ πάθους, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τ' μακαρίτην πρὸς ἄξαν τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἔτι ἐκ δυναμένῳ ὑπακούειν. ἔτους δ' ἐχόντος, ὅπηνίκα τοιμῶ-

λοιμῶ-

λοιμώδης νόσος, ἥ τε τῶν ὄχλων καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους καὶ ἐντιμωτάτους διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἅπασιν ὑπονοήσαι τὸν μιῶναι τοῦτο θεὸν συνενεχθῆναι, δι' ἣν γεγυμνασμένῳ ἀδικίαν ὑπὲρ τὴν μυριάμνη. χεῖρον οὖν διετίθει καὶ τοῦτ' αὐτὸν ἡ βασίλεια, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐλθοῦσ', καὶ προφάσει κυνηγεσίων ταύτας ἐναδημούσας, ἃ ἔφθη πλείοις διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ προσπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πεῖσις τῆς ἰνίας, καὶ ἡ διανοίας παραλλαγή. ἦν τε θερμὸν μάστιγι B δηλονότι ὅτι θεὸς ὠφέλειαν ἐξελαύνει, ἀλλ' ἐναντιώμενα τέλος εἰς ὑποψίαν ἦλθε. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ἐδόκουν ὑπηκόους τῇ νόσῳ, τὰ δὲ καὶ τοῦ βασιλέως ἃ ἔχοντος ἄλλως, ἃ καὶ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀρρωστίας διατάσσειν, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθεῖν παρέχειν ἠξίουν, τὸ δὲ τελευταῖον τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀναπεθέντες τῇ τύχῃ. καὶ κεῖνος μὲν ἐν σαμαρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο. διατείβουσα δὲ ἐν C τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπουδάκει τῷ περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ. καὶ δὴ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑπόχειρον τὸ πᾶν ἔθνος ἐκέκτηντο. τὰς μὲν δὴ θυσίας ἃ καὶ δι' αὐτῶν οἴονται γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ἐδεινὸν Ἰουδαίοις δυνατὸν, τὸ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν ἀποδαχόμενοι D τῆς θρησκείας ἢ εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. τοῖς οὖν δι' αὐτῶν φυλακτηρίοις ἀλεξάνδρα προσέκειτο τοῖς λόγοις, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ ἡρῴδου ἀποδοθῆναι, παιδίοις, μὴ καὶ φθῆναι ἐκείνα μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων. ῥᾳθέντι μὲν δὴ, ἐδόκει ἀσφαλέστερον τὴν οἰκείων διατηρήσειν. τοῦτοις τοῖς λόγοις αὐτῆς ἃ δικαίως ἐπείθοντο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοί ὄντες, ἔτι E μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμενον, μίσει τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδην ἀπεγνωκέναι. φίλοι δὲ ἄνωθεν ἦσαν, εἷς δ' αὐτῷ καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως ἀχίαβος ἦν. δι' ἃς οὖν ἐξηγείλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τὴν μὲν ἐδέησεν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἦν ψυχῇ καὶ σώματι κεχαλασμένος ὁμοῦ πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας F ταῖς αἰτίαις ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντίπατρον, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσόβαρος μὲν ἦν γένει μὲ ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ κοζέ. θεὸν δὲ τοῦτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ G τὴν πολιτείαν αὐτῷ εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρῴδης τε βασιλείαν ἀναλαβὼν, ἀρχοντα τῶν ἰδουμαίων καὶ γάζης κατεδείκνυσι τὸν κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰώσηπον ἀπελῶν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ ἀνὰ δόξαν, ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τῆς δυτυχίας, καὶ καὶ μικρὸν ἐξέβαινεν εἰθ' αὐτῷ καλὸν ἦν ἥμερος, ἄρχοντος ἡρῴδου τὸ πρὸς ἑαυτὸν ποιεῖν, ἅτε τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις ὄν). καὶ δὴ καὶ πρὸς κλεοπάτραν, τὴν ἰδουμαίαν φάνμος ἀεὶ τῷ ἐκείνης προγόνων γεγονὼς, ἐδόκει τοῦτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' αὐτονίῳ τὴν χώραν. αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος ἦν

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit: omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor cerui cis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. Ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obſequi. Hæc autem moliebatur A non quod Cleopatram mallet habere dominã, ſed vt acciſis Herodis opibus, eo facilius ipſe Idumæorum dominationem inuaderet. nam ſpem ei faciebat tam generis claritas quam pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abſtinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra ſtruſtra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & B Herodes re cognita interfecturus erat hominem, niſi interceſſiſſent pro eo tam mater quam ſoror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam poſthac illi fideret, orto deinde inter coniuges diſſidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim noſtra ſolis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimiſſis quidem fas eſt nubere, niſi prioris viri per- C miſſu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortium, & ad fratrem ſe conferens ait ſe prætuliſſe fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conſpiraſſe enim eum ad res nouas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro & Doſitheo: ſuiſque rebus fidem aſtruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos ſeruaſſet incolumes. erat autem hoc verum: & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim à Babæ liberos D attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduerſatos ſemper ſuis conatibus, ſed procedente tempore per obliuionem hoc omiſerat. cauſa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obſideret Hieroſolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fella propenſa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. ſed obſiſtebant Babæ liberi pollentes E autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regem magis eſſe è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Coſtobarus deſtinatus ad obſeruandos vrbis exitus, ne quis aduerſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum ſtatu magnum momentum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clàm in ſuis agris habuit. Ac tu ic quidem licet ſuſpectus Herodem periurio fefellit, F negans ſe quicquam ſcire quò illi deuenerint, rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune ſibi hoc fore poſt primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam neceſſitate etiam non modo beneuolentia. Hoc poſtquam ſororis indicio rex comperit, miſſis quibuſdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & G quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquum eſſet ex Hyrcani cognatione, ſed ſublatis omnibus quorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τὴν δύνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἔνθα τε ἦ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μᾶ ἡδέν τι μᾶλλον εἰς τὸ ἀρχὴν ἀρεσκόμενος. εἰδὲ παρεθεὶν τὴν πλειόνων πρώδης, δυεπιχείρητον εἶ) νομίζων καθ' αὐτὸν ἀρξαι τὲ τῆ ἰδυμαίων ἔθνους, & μεῖζον φρόξειν. ὑπεδιέβαινε γὰρ τὸ ἐλπίσιν, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων & χρύσους κὴ χρημάτων, ἃ μὴ δικενοις ἀμφοκερδίας ἐπεπόειτο, κὴ μικρὸν ἡδὲν ἐπενόει. κλεοπάτρα μᾶ ἓν αὐτανίᾳ δεηθεῖσα τῶδε τὸ χώρας ταύτης ὑποτυγχάνει. λέγον τ) ὃ πρὸς πρώδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος ὢν ὑποκτεῖναι τὸ κοσόβαρον, ὅμως τὸ ἀδελφῆς αὐτῷ δεηθείσης κὴ τὸ μητρὸς, ἀφῆκε κὴ συγγνώμης ἠξίωσεν, ἐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τὸ ὀπιχρήσεως τὸ τότε. χρόνῳ ὃ διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τὼ σαλώμω ςασιάσαι πρὸς κοσόβαρον, πέμπῃ μᾶ δύθις αὐτῷ γραμμάτιον ὑπολυομένη τὸν γάμον οὐ κῇ τοὶς ἰουδαίοις νόμοις. αὐδρὶ μὲν γὰρ ἔξεςι παρ' ἡμῖν τῦτο ποιεῖν, γυναικὶ ὃ ἐδὲ ὀλιγχωρειθείσῃ καθ' αὐτὴν γαμηθῆναι μὴ τῦ πρότερον ἀνδρὸς ἀφιέντος. ἐ μὲν ἡ σαλώμη τὸν ὁ γρύει μόνον, ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, τῷ τε συμβίωσιν πρόφασιν ὑπορύξασα, κὴ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πρώδην ἐλεγξῦ ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοίας ὑποςῶσα τὰνδρὸς, ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' αὐτιπάτρου κὴ λυσιμάχου, κὴ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. κὴ πίςιν παρεῖχε τὸ λόγου, τοὺς βάβα παῖδας, ὅτι ὀλιγωζοίντο παρ' αὐτῷ χρόνον ὁνιαυτῷ ἤδη δώδεκα. τῦτο ὃ εἶχεν ἔτος. & πολλῷ ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ὑπεκίνητό τε μᾶλλον ὑπὸ τῷ πρὸς δόξῃ τὸ λόγου. τὰ γὰρ πρὸς τοὺς βάβα παῖδας ἐπιμέλασε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς γνομένους τῇ ὀλιθέσει. τότε ὃ μετὰ τὸ μῆκος τὸ χρόνυ κὴ τὸ μνήμης ἐξεληλύθεσαν. ἡ ὃ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς κὴ τὸ μῖσος ὑπὸ τοιότων ἰῶ. ἀπιγόνου τῷ βασιλείαν ἔχοντος, πρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τῷ τῷ ἱεροσολυμιτῶ πόλιν· ὑπὸ ὃ χρείας & κακῶν ὅσα πολιορκυμένοις πρόσταται, πλείους ἦσαν οἱ τὸ πρώδῃ ὑπικαλέμενοι, κὴ πρὸς ἐκεῖνον ὑπονόοντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τὸ βάβα παῖδες, κὴ πλήθει δυνατοὶ, πιςοὶ διετέλων ἀπιγόνῳ. τόν τε πρώδῃ διέβαλλον ἀεὶ, κὴ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τῷ ἐκ γρύους ἀρχὴν πρότερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὅπι τοιότων ἐπολιτεύοντο. τὸ ὃ πλέως ἀλισκομένης, κὴ κρατουμένου τῷ πραγμάτων πρώδῃ, κοστόβαρος ὑποδεχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναφράττειν κὴ φρουρεῖν τῷ πόλιν, ὡς μὴ δρασπάσῃ ἐξ αὐτῆς τοὶς ὑπόχρεως τῷ πολιτῷ ἡ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑπολήψῃ κὴ τιμῇ τοὶς τὸ βάβα τῷ παντὶ πλήθῃ, & νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τὸ πραγμάτων τὸ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο κὴ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. & τότε μᾶ πρώδην, διελήλυθῇ γὰρ ἡ τὸ ἀληθείας ὑποψία, πιςωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὲν ὑδὲν εἰδέναι τῷ κατ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τὸ ὑπονοίας. αὖθις γὰρ μεθύοντα κὴ κηρύγματα τὸ βασιλέως ἐκπεθέντος, & πάντα τρόπον ἐρώντος ὑπνοῦντα, ἐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἐξαρνος γενέσθαι τὸ φονεῦσαι τοὺς ἄνδρας αὐτοπρέπτον αὐτῷ ἐπῆλθε μόνον, ἐ μόνον ἐκ τὸ δύνοίας, ἀλλὰ κὴ ἐκ τὸ ἀνάγκης ἤδη τὸ λανθάνειν αὐτοὺς προείχετο. πρὸ τούτων ὀξαγελθέντων αὐτῷ ὑπὸ τὸ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς ὑπεξέθεντο ἐμελλύθησαν, ἐκείνους τε & τοὺς συγκαταπαθεῖας ἀπέκτεινεν, ὥςε ἓν μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τὸ ὑρκανῆς συγγενείας, ἀλλὰ τὴ βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἴσασθαι τοῖς A
ὠδημουμμένοις. διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πα-
τρώων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ὀπιτηδεύμασιν ἐνοσηκόφθορε τὴν
πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεσχέφιζον ὅσων, ἐξ ὧν ἐμι-
κρὰ καὶ πρὸς τὸ αὔθις χρόνον ἠθικὴν ἔπηρμα, ἀμελητέων
ὄσα προὔτεινον ὅπως τὸ δυσέβημα ἦγε τοῖς ὄχλοις. πρῶτον
μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο
καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖ-
θις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, θέσεσί τε B
ἀμφὶ τὴν πολυτέλειαν, τ' ἢ καὶ τοῖς ἰουδαίοις ἔθος ἀλλό-
τρια. χρῆσις τε δὲ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ὀπίδειξις,
ἀνῳδὰ δόξαν). τὸ μέντοι παράγγελμα ἐκεῖνος ὀπιφανε-
στάτην τ' ἐπ' εὐτελείᾳ συνετέλει, καταγγέλλας τε
τοῖς πέρυξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τ' παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθ-
ληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς
ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τ' προκειμένων, καὶ τ' νίκης ἄξια.
συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τ' ἐν τοῖς ὀπι- C
τηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκή-
σεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαφερομένοις καὶ θυμε-
λικοῖς καλουμένοις, προὐτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ
διεπρύσιος πάντας τοὺς ὀπισημοτάτους ἐλθεῖν ὅπῃ τ'
ἀμίλλαν. προὔθηκε δ' καὶ τοιαῦτα καὶ συνωρεῖσι καὶ
κέλησιν ἀμυθήτους δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα κατ' πολυτέλειαν
ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπαύσατο, φιλοτιμίᾳ
τῇ ἐξαίσιον αὐτοῦ γλυφεῖσι τ' ὀπίδειξιν, ἐξεμιμήσατο. D
τό γε μὴν θέατρον ὅλιγεραφαὶ κύκλῳ προὐτείχον κρήσεις,
καὶ ξόανα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκεῖνος ἐκτή-
σατο, χρυσᾶ τε ἀπέφθε καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ ἐπι-
πεμμένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἐδὲν ἔτος, ἔτ' ἐώθητος
τίμιον, ἔτε σπάνις λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσ-
μασι συμπεδίκνυτο. ὠδησάν τ' καὶ θηρίων ἐγκύε-
τοι, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων ἔτ' ἄλλων
ὅσα καὶ τὰς ἄλκας ὑπερβαλλούσας ἔχει ἔτ' φύσιν ὀξὺ
πανισχύτερα. τούτων αὐτῷ τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ E
καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῷ κατεγνωσμένων ἀνθρώπων
ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις, ἔκπληξις ὁμοῦ τ' δαπάνης
καὶ ψυχαγωγία τῷ πρὸς τ' θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ὀπι-
χωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῷ τιμωμένων παρ' αὐτοῖς
ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐν προδήλῳ κατεφαίνετο, θηρίοις
ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, ὀπὶ τύρᾳ τ' ἀνθρώπων θέας.
ἀσεβὲς δ' ξενικοῖς ὀπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς
θεσμούς. πάντων δ' μᾶλλον ἐλύπει τὰ ξόανα, δο- F
κοῦντες καὶ εἰκόνας εἶ) τὰς τοῖς ὅπλοις περιλημμένας,
ὅπ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, ὑ μά-
λιστα ἐδυχέραινον. ἐλαύβανον δ' ὑδὲ τ' πρόφην ἐπαραί-
τημοι, καὶ βίᾳ μὲν ἐπάγειν ἄκριτον ὡς τὸ καθωμίλει δ'
ἐνίοις καὶ παρηγορῆ, τ' ἀδικίαν ἀμηνίας ἀφαιρούμενος.
ὑ μὲν ἐπ' ἐμοῦ. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον
πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ μὴ πάντα δι-
κεῖν οἱσά, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,
τὰ τέρατα λέγοντες. ὑ γὰρ εἶ) πάτριον τοῦτοις. πρό- G
δης δ' τετραγυμμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἐκ μεταπει-
σάντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτοὺς
τοὺς ὀπισαγορεύοντας, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ λύσας τὰ
ξόανα, πάντα ὅσα εἶχεν αὐτοῖς τοιαῦτα ἐπέθετο. τῷ δ' ἐκ-
βουσάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὀπλίσας ἀφαρπαθείσαν τ' ἀρετὴν μόνον κόσμον, ὀπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ
τὰ ξύλα. τὰ δ' οὐδὲ ἐκ ἐβουλήθησαν, χάλκου καὶ πλεῖον εἰς ἰσχύσιν ἐδυνήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐ-
τοὺς ἐν εἰρωνείᾳ πεθεσθαι τοὺς καταστάσεις τῷ ἀγαλμάτων. τοῦτον δ' τὸν τρόπον αὐτὸς ὠδημουσαμμένον

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt X.
magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus: apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique atheletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntque exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celerizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteríſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſet, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem desiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, ficásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audiebat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergò in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conciis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus intertita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vbranos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, ἢ τλὼ ὁρμλὼ λῶ ἐπιπόνθισαν ἐξ ὀργῆς ἐλαχίστως, οἱ πλείοις μ̃ εἶχον ὡς μεζαβλῆδαι, ἢ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι τινὲς ἀ̓ αὐτ̃ῷ, ἐπέμφοντ τῇ δυχερείᾳ τ̃ ἰὰ ἐξ ἔθους δπτιπδευμάτων, ἢ τὸ καζαλύεδαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγέμφοι αρχλὼ κακῶν. ὅσοιν ᵓ ᾠήθησαν ὑπὸκινδυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δουλεῖν ἐλλαζόμφοις αὐτοῖς ν̓ πολτπίας, ἐξιορᾶν ἠρώδην ἐπὶς εἶαν ἐπεισάγοντα τὰ μὴ δ̓ ἔθοις ὄντα, ἢ λόγῳ μ̃ βασιλία, τ̃ῷ δ̓ ἔργῳ πολέμιον φαινόμφον τ̃ ταντὸς ἔθνους. ἐκ ᵓ τούτ τ σωωμοσάμφοι πάντα κίνδ̓υνον ὑπομένδς δέκα τ̃ πολτ̃ῷ ἀνδρες, ἢ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. λῶ δ̓ αὐτοῖς δ̓ ἀναξιοπάθειαν ὧν ἤκουσαν ἢ τ̃ διεφθορότων τὶς τοῖς ὀφθαλμοῖς συνωμοσμένος, ἐχ ὡς συνεργήσαί τι ἢ λίαν εἰς τ̃ ὁπχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ̓ ἐν ἑτοίμῳ καταπδεὶς αὐτὸν παθεῖν ἔτι κἀκεῖνος συμβαίνῃ δυχερές. ὡς τι μὴ μεζίαν τ̃ ὁρμλὼ τοῖς ὁπχείρησι δ̓ αὐτὸν ηλυέδς. ταῦτα γνόντες ὑπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέαζρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μ̃ ὑδ̓ αὐτὸν ἠρώδη ἀζαφόξεδς προσαντιόντων δ̓ ἀφανοῦς, πολλοὺς δ̓ εἰ ἢ μὴ τυγχάνοιεν ἐκείνῳ, τ̃ῷ δεῖ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμφον. ἢ ταῦτ̓ αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ ἢ δνήσοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλδς ἐχυβείζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἢ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μ̃ προκαζάντες, ὅπ̀ τοιαύτης ἦσαν προθισμίας. εἷς ᵓ τ̃ ἐφ̓ ἡρώδ ε πολυπραγμονεῖν ἢ ἀζαγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεζαγμφων ἐξάρπακὼς ὅλλυ τ̃ ὁπ̀θεσιν, εἰς τὸ θέαζρον εἰσιέναι μέλλοντι τ̃ βασιλεῖ κατεμφύσειν. ὁ δ̓ ἢ ᾠδὲ ἀνοίκειον ᾠήθη τὸν λόγον, εἰς τι τὸ μῖσος ἀφορᾶν ὃ συμπδει πᾶδι τ̃ πλειόνων αὐτ̃, ἢ τὰς ζαραχὰς τὰς ὁπ̀ τοῖς καθέκασα γνομφύας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομασὶ τοὺς ἐν τ̃ αἰτίας σκάλει. προσπίπτοντων δ̓ αὐτοῖς τ̃ ὑπηρετ̃ῷ αὐτόφωροι λαμβανόμφοι, τὸ μφὼ ὡς ἂν ἀ̓ ἀζαφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπεκόσμησαν ᵓ τλὼ ἀναγκαίαν καζασεφλὼ τῇ τέλος, τ̃ῷ μηδὲν ὑφιέναι τῇ φονήματος. ἢ δὲ ἐντεαπέντες ἐδ̓ ἀρπσάμφοι τλὼ φοξιν, αὐὶ εἶχαν ἤδη κρατύμφοι τὰ ξίφη. διωμολογήσαντες ᵓ καλῶς ἢ σωὶ δυσεβεία τλὼ σωωμοσίαν αὐτοῖς γενέδαι, κέρδος μφὼ ἐδενὸς, ὑδ̓ οἰκείων ἵνεκεν παθῶν, τὸ ᵓ πλέον ὑπὲρ τ̃ῷ κοινῶν ἐθῶν, ὃ ℭ πᾶσι φυλάτ̃ειν ἢ δνήσκειν φοὶ αὐτ̃ῷ ἄξιον. τοιαῦτα μ̃ ἐκεῖνοι, τ̃ῇ φοαιρέσει τῆς ὁπβουλῆς ἐμπαῤῥησιασάμφοι, πιεισάντων αὐτοῖς τ̃ῷ βασιλικῶν ἤνγκε, ἢ πᾶσαν αἰτίαν, ὑπομείναντες διεφθαρήσαν. μετ̓ ὀ πολὺ ᵓ καὶ τὸν ταῦτα μιμύσαντα κατὰ μῖσος ἀρπασάμφοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ ℭ μελὶ διελόντες, φοῴθεσαν κυσίν. ἐωζάτο ᵓ πολλοῖς τ̃ῷ πολτ̃ῷ τὰ γνόμφα, καὶ κατεμφύσουν ὑδὲ, ἕως ἠρώδ ε πικρότερον ℭ φιλόνεικον ποιεμφύε τλὼ ἔρδναι, ἐκβασανιθέισαι γυναῖκες τινὲς ὁμολόγησαν ἃ φοαχθέντα εἶδον. ἢ τ̃ μφὼ ἐνεργησάντων, ἐγίνετο τιμωρία παντὶ τ̃ φοπότεια αὐτ̃ῷ ἐπεξιόντος. ἡ δ̓ ὅλη μονὴ τῷ πλήθους ℭ τὸ π̃ ὑπ̃ τ̃ῷ νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ᾗ ῥᾴδιον ἐποίει τ̃ ἠρώδ̓ λιν, εἰμὴ μ̃ πλείονος ἀσφαλείας κρατῶν. ἢ λέγω παντοδὴν φοειλῆφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ τιμωρεζόντων, φανερὰν ηλυέδς τλὼ ὑπόσασιν. ἐξωχυρωμφὴς οὖν αὐτ̃ῷ τῆς πόλεως μφὼ ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ δ̓ητᾶτο, τῷ ᵓ ἱερῷ τῇ φοὶ τὸ φοσύειον ὀχυρότητι τὸ καλύμφον αἰτωνίαν τὸ κατασκδαδὴν ὑπ̓ αὐτ̃ῷ, τέτον παντὶ τ̃ῷ λαῷ τλὼ σωμφέιαν ἐτόπσεν ὁπτοίχισμα, καλέσας μφὼ αὐτλὼ σεβασλὼ, οἰόμφος ᵓ κ̃ π̃ χώρας ἡδὲν ἧλατζον ἰσχυροποιεῖν τ̃ τόπον, ἀπέχοντα μφὼ ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ὄχυρσεν δ̓ ὅλα κ̃ κοινὸν

κοινὸν ὅπλον τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γυμνάσμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φεύγειν σιωκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον στράτωνος πύργον, καισάρειαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ μετονομασθέν. ἔνθα τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τὸ ὁπλίτικον ἱππέων τε καὶ αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν ὅπλον τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. ἐν τῇ περαίᾳ τελὼ ἐθμωνῖταν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ διαλαμβάνων φυλακῆς τὸ παῦ ἔθνος, ὡς ἦκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς ταραχὰς ἐμπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγιγνομένοις συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δ' εἰ μηδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφιστάμενος ἀεὶ πηγῶν πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδυνάμενοι. τότε δὲ τὴν σαμάρειαν ὁρμηθεὶς τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων καὶ τοῖς πολέμοις, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ὑπισχνούμενος, τοῦ τε φιλοτιμίας τοῦ νέου ἐγείρειν, καὶ ὅλως τὸ μὲν θεῖον ἐν τοῖς ὑπισχνουμένοις ἔσεσθαι, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὑπενοήθη. τὴν τε θεοσεβείαν ὑπήλλαττε, σεβαίως καλῶν, καὶ τὴν χώραν ἀρίστην οὖσαν τὴν πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ θυσίᾳ ἐν ὁδὰ μονίᾳ συνιόντες οἰκεῖν. καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν περιέβαλε, τόπῳ τε χωρίου περισσοῦ εἰς ἐρυμνότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μεγέθει οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. σταδίοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς δὲ καὶ μέσην, ξυῶν ἡμισταδίων τέμενος αὐτῷ, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν, ἐντὸς τοῖς καθ' ἕκαστα πᾶσιν ἐκφέρει κοσμῶν τὴν πόλιν. τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φρόνιμον αὐτῷ ποιούμενος ὅπλον τῇ μείζονι. τὸ δὲ δωρεᾶς, ὡς αὖ ἐν τῷ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clanculatios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ οὗ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν γενομένου.

CAP. XII.

De fame quæ in terram Iudeam incubuit.

ΚΑτὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ἐν ὅπλοις καὶ πρώτῃ βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. εἴτε δὴ τοῦ θεοῦ μισήσαντος, ἢ καὶ κατὰ δίκης ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διλυκεῖς ἐγένοντο. καὶ δι' ὃ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσοις καθ' αὐτὴν εἰωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα δὲ διάπτης καὶ τὴν ἔνδειαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν συνέπεσε διλυκῶς αὐτοφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τότε δὲ ἀπορεῖσθαι θεραπείας δοφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀρξαμένην ἰσχυρῶς τὴν λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν ἔτους διαλυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας δύθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν τε ἀπορίαις ἐξ ἐπιμελείας οὐ δυνάμενον φθαρέντων γε μὴν τῶν ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι περίεργοι ἀνεκάθητο διδασκαλίαν, ἐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ἐπιτείνοντος τοῦ κακοῦ, καὶ ἑδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἴη μὲν ἐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ καὶ τὴν περιόντων τὰ ἀπόρμαλα, μηδ' ἕτερον αἴσιος τῆς γῆς τε ἀνάγκη, πολλὰ δὲ τὰς χρείας ἐπανηύρηκ. καὶ τὰς ἀπορίας ἐπ' ἐλάττους εἴη συνέβαινεν αὐτῷ τὴν ἐπι-

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant

XI.

dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vaſtabantur, vt vix eſſet cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat popularе in regem odium, quod ferè ſoleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos eſt regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, quantum poſſet omnibus ſufficere. attamen videns opus eſſe vt omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſupellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. is licèt obtrectus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, præ aliis eis conceſſit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumẽto, & approbata populo ſua diligentia, nõ ſolùm mutauit auerſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui ſibiipſis frumentum quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſſimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis aliiſque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic neceſſitati proſpectum eſt, propinquis quoque Syrorum vrbibus ſolicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus. quod ſanè & ipſi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta ſuppeterent. & quamprimùm ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt, ad LM. hominum quos ipſe aluerat dimiſit per agros: atqua ita res penè perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſubleuatis etiam finitimis qui eiſdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipſius dignitate adiuuerit: ſed & caſtella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſſitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum inſumpſerat, repetta ſint frumenti cororum x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò ſui pomœria LXXX. millia cororum expenſa ſunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt poſitis odiis quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

λεῖ, τῆ τε φόρων οἷς ἐλάμβανεν ὑπὸ τ ξ ἀφηρημένοι, καὶ τὰ χρήματα διεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ὡ τε ὐδὲν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσκατειληφότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῆ ἀρχομένων. τὸ γὰ ἀεὶ φθονεῖν, φιλαίτιον ἀεὶ τῆ ὑ πρεσπκότων. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῆ καιρῆ, χαλεπὸν δ' ἰῶ, ὅτε τῆ πλησίον ἐχόντων ὑποδιδόαζ σιτία, τῆ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε ὐκ ὄντων εἰ κ δ' ὡατὸν ὀλίγον ὅτι πολλοῖς διπορηθῶαι, καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸ βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σωέκοψεν ἀργυρέου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν τᾶς κατασκυᾶς ὑπιμελείας, μήτ' εἴτι τέχνη τίμιον ἰῶ, τούτου φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' ἀργύριον τὰ χρήματα, πρέσωνίου τὸ ἀρχὸ ὑπὸ καίσαρος εἰληφότος. ἔδει ὡ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἴδιά τε φίλος ὢν ἡρώδ ἡ, καὶ διασώσαδαι θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα ἢ κατὰ τὸ ὠνὸ καὶ τὸν ἔκπλοον συμπρᾶξαι, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶ ὠφέλεδαι ταύτης τ βοηθείας. ὁ δ' ἡρώδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῆ τὸ ὑπιμέλειαν τὸ αὐτῆ προσιδεῖς, ὐ μόνον αὐτιμετέστησε τὰς γνώμας τῆ πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ κ μεγίστην ἐποιήσατο τὸ ὑπόδειξιν τῆς διανοίας, κ τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὰ ὅσοις οἷόν τε κ δι' αὐτῆ τὰς τροφὰς ὀκπονεῖν, ἔνειμε τῷ σίτου τὸ ἔκταξιν ἀκριβεστάτω ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἱ κατὰ γῆρας ἢ πνὰ προσοῦσαν ἄλλο ἀσθένειαν ὐχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ὠφασιδιάζειν τὰ σῖτα, προυνόει καθιστήσας ἀρτοποιούς, καὶ παρέχων ἑτοίμας ὕλας. ὑπιμέλειαν δ καὶ τῷ μὴ δυσχειμάσαι μ' κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφώς καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφαρμόζων κ πανδάποσι ξαναλωθέντων τῆ βυσκημάτων, ὡς ὅτε εἰρίων ἔτι χρῆσιν, ὅτε τῆ ἄλλων σκεπασμάτων. ὀκποριζομένων δ' αὐτῆ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀπέρματα τοῖς ὐ συεία διδούς. καὶ τῶτ' ὤνησεν ὐχ ἧττον αὐτῶ, διότι τε χυθείσης εἰς διφορίαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γίνεδαι. τὸ δ σύμπαν ἀμπὶ περὶ τὸν γλῶ ὑπιφανέστος, ὐ ἐλάττον ἢ ἑ μυριάδας ἀνθρώπων, οἷς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῆ τὸν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης ἀφουδοῦς ἀναλαβών, ὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαδείαις ὄντας, ἐπεκούρισεν. ὁ γὰ ἑῶ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχών, ἀπεπέμφδη μὴ βοήθειαν ὑρέδαι κ' τὸν ἀξίαν. ἀλλὰ κ δῆμοι καὶ πόλεις, κ τῶν ἰδιωτῶν ὅσοις δυσεία διὰ τὸ πλείονων προστασᾶ συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε χρέαδαι λογιζομένω, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δ κόρος δύναται μεδίμνοις ἀττικοῖς ί. τοὺς δ' εἰς αὐτὸν τὸν βασιλείαν πρὸς ὀκτάκις μυρίους. ταύτῳ δ αὐτῆ τὸν ὑπιμέλειαν καὶ τὸν τῆς χά-

ριτος δημοσίαν, ἥτις ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχύσας συμβῆναι, & διαβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μ πάλαι μίσει πρυδέντα διὰ τὸ ὠφελεῖσδαι ἕνεκα τῆ ἐθῶν κ τ βασιλείας, ἐξαρεδῆναι & παντὸς ἔθνους,

αὐτικα-

αὐτὴ καταλλαγμα ὑ φάνειδ, τ̃ ἐν τῇ βοηθείᾳ τ̃ δει- A
νοτάτων φιλοτιμίαν, δόκλεια ὑ κ̀ ὠδὴ τ̃ ἔξωθεν λῶ.
κ̀ δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβλῶαι μ̃ αὐτῷ μείζω λόγου,
κακώσαντα ὑ τ̃ βασιλείαν, ἐχ ἥκιστα πρὸς δόξαν
ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τ̃ ὑποείαις μεγαλόψυχον πρὸ
δόξαν ὑπέδειχνύμενος, αὐτιμετέσπασε τοὺς ὄχλους, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἐχ οἷον ἡ πεῖρα τῷ πάλαι γεγε-
νημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ὑπιμέλεια πα- B
ρέσχεν. πρὸς ὑ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, κ̀ συμμαχικὸν ἔ-
πεμψε καίσαρι φ ὑπλέχθους τῷ σωματοφυλάκων.
οὐ γὰλλος ἄγλιος πρὸς τὼ ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦγεν,
εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γνωμένους. πάλιν οὖν αὐτῷ
τῷ πραγμάτων πρὸς ὑπόδοσιν δυστυχούντων βασί-
λειον ἐξῳκοδόμει πρὸς τ̃ ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴ-
κοις ἐγείρων κ̀ κόσμῳ κατακαλλίζων πολυτελεσάτῳ
χρυσῷ τ̃ λίθων κ̀ κατακλιμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν
κλισίας μὴ ἔχειν παμπόλλους ἀνδρας ὑποδέχεσθαι,
κ̀ μέτρα ὑ κ̀ τὰς πρεσπορείας, ὁ μὲν γὰρ καίσαρος, C
ὁ ὑ ἀγρίππα ἐπέκλητο. πρεσπελάμβανε ὑ τ̃ γάμον
αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπιθυμίας, μηδένα τ̃ κ̀ τ̃
οἰκείαν ἡδονὴν ζῶν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' ἦν
αὐτῷ τῶν γάμων ἐγένετο δι' ἀδ. σίμων ὢν ἱεροσολυμί-
της, υἱὸς βοηθῆ τινὸς, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
ρίμοις. εἶχε ὑ θυγατέρα καλλίστην τ̃ τότε νομιζομέ-
νων. ὄντος οὖν λόγου πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας πρεὶ αὐ-
τῆς, τὸ μ̃ πρῶτον ὑπὸ δ' ἀκοῆς κεκινῆσθαι τ̃ ἡρώδην D
σωνέβαινεν. ὡς ὑ κ̀ θεασάμενον ἡ δ' παιδὸς ἐξέπλη-
τεν ὥρα, τὸ μ̃ ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος ὁλοτελεῖν ἅπαν
ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὅπερ ἦν, εἰς βίαν κ̀ τυραν-
νίδα ὁλισθήσεσθαι. βέλτιον δ' ᾤετο γάμῳ τ̃ κόρην
λαβεῖν. ἐ τὸ σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρου μὲν ἢ πρὸς οἰ-
κειότητα, μείζονος ὑ ἢ καταφρονεῖσθαι, τὸν ὑπηκέστερον
ἕξειν μετὰ τ̃ ὑπιθυμίαν, αὐξων αὐτοὺς ἐ τιμωτέ-
ρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἱππεῖ τ̃ τὸ φάβητος, ἀ-
φαιρεῖται τ̃ ἀρχιερωσύνης, σίμωνα ὑ καθίστησιν ὑπ' δ'
τιμῆς, κ̀ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν σωάπτει. τελεσθέντος ὑ E
αὐτῷ τὸ γάμου, πρεσκατεσκεύασατο φρούριον ὑπὲρ τῆ
τόπων ἐν οἷς σήκα ἱεροσόλυμα, ὅτε τ̃ ἀρχὴν σκπεσόντος
αὐτίγονος ὑπὸ τ̃ πραγμάτων λῶ. τοῦτο ὑ τὸ φρούριον
ἀπέχει μ̃ ἱεροσολύμων πρεὶ ξ σταδίους, φύσει ὑ ὀχυρὸν,
κ̀ πρὸς κατασκευὴν ὑπιτηδειότατον. ἐστι γὰρ ἐγγὺς ὑπε-
ικεῖς κολωνὸς, εἰς ὕψος ἀνίων χλεσπόιντον, ὡς ἐν μα-
σσειδὴ τ̃ πρεφορέαν. διείληπται ὑ κυκλωτέροις πύρ-
γοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεσᾶις βαθμίσιν ἐξῳκοδο-
μημένοις εἰς σ'. ἐντὸς δ' αὐτῶ καταγωγαὶ βασίλειοι F
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κ̀ κόσμον πεποιη-
μένα. πρεὶ ὑ τὴν βάσιν τὸ λόφου, ὀχτειβαὶ κατα-
σκευῆς ἀξιοθεάτου, ἵστε ἄλλα ἐ τῆς εἰσαγωγῆς
τῷ ὑδάτων, ἃ γὰρ ὄδατ ὁ τόπος ἔχηκεν, ἐκ μακροῦ
ὑ κ̀ ὀλ πολειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ
δ' ὑπέδεδα πρεῳκοδόμηται, πόλεως ὠδὲ μιᾶς ἐ-
λάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων ὑ αὐτῷ πρεσκεχωρηκότων εἰς δέον
ὧν ἠλπικει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ τραχὰς G
ὑδ' ὁποσιοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἐκατέρωθεν ὑπη-
κόους ὠδασκευασάμενος, φόβῳ μ̃ ὧν ἀπαραίτητος
εἰς τὰς τιμωρίας, τὼ ὑπιμέλειαν ὑ μεγαλόψυχος ἐν τοῖς πρεπεπίαις δείκνυτο. πρεβάλλετο ὑ τ̃ ἀ-
σφάλειαν, ὥσπερ ὑπιτείχισμα αὐτῷ, κ̀ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μ̃ γὰρ ὠμίλει δίκαιῶς

benter obliuiſcerentur, bene compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisque auro & marmoribus & ſubſelliis, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit vti ſua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat, & ſucceſſorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter accliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus, teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per C C. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate quà prouidebat publicis neceſſitatibus: cómuniebátq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus ſe cõmẽ

XII.

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & ex ornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen tuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, βέλτιστος τῶν θέλουσιν πλεῖν. ὁ δὲ τοῦτον,

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν δὲ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἁρμοδιώτατον πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῆτε ἄλλης μεγαλοφρονῶς ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν αἰσας ἅπασαν ἀ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ διακόσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ δὲ μέγιστον τῶν πλείστων ἐργασίαν ἐδεῖτο, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθος μὲν καὶ τὴν πρόσοψιν, καθ' ὁμοιότητα δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ διαστέσεις ὑφόρμους, τῇ δ' ὁρμήσει προβλέπον ὅπη μηδὲν ἐκ τοῦ τόπου τοῦ ὑπτιοδεεστάτου τὸ μεγαλοψυχίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαῖς ἐξετελειώθη τὰ δαπάναις. κεῖται μὲν δὴ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κατὰ τὰ εἰς αἴγυπτον ἐκπλοῦν, ἰόππης μεταξὺ καὶ δωρῶν. πολισμάτια ταῦτ' ὄντι ἄθλια, δύσορμα διὰ τοὺς κατὰ λίβα προσβολοὺς, αἱ τοὺς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας, ὑπὸ τὰ πίσσα σύρουσαν, καταγωγὴν ἀ μετρίαν διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοῖς ἐμπόροις ἐπ' ἀγκύραις. τοῦτο τε δύσθετον τῆς χώρας διορθώμενος, καὶ ἀποτειχίσας τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἱκανὸν αὐτάρκης πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις σόλοις ὁρμεῖσθαι, λίθοις ἐκ μεγάθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους δ' ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος ἐν ἔλαττον ι ἡ, τὸ βάθος δὲ δ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ ἐνδόμησις ὅσον ἐνεβάλετο κατὰ τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβλητο τὰ κυμαγωγίαις ὡς ὑπομάχεσθαι προκλώμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα. προκυμάτια δὲ αὐτὸ ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, προεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρῦσος ὀνομάζεται πάνυ καλόν τι χρῆμα, τοῦ προσηγορεία εἰληφὼς ὑπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες δὲ ἐνεπεπίλωτο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ προ αὐτὸ ὑπόβασις πλατεῖ κύκλῳ περιστεφάνωτο τ

ὃς αὐτ-

ὃς ἀνέμων ἀσφαλέστατος. βάσις ἡ τῦ περιβόλυ πανταχῦ, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος περιεσταλμένος ὅπη πολὺ σφοδρῶς αἰτήσῃ. κὴ δεξιὰ ἡ δύο λίθοι μεγάλοι. κὴ τὸ καθ' ἑκάτερα πύργου μείζες, ὀρθοὶ ἡ κὴ συνεζευγμένοι. περίκειται ἡ κύκλῳ τὸ λιμένα, λειοτάτυ λίθυ κατασκευῇ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κἂν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾧ νεὼς καίσαρος ἀποπος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἥτε πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης κὴ κάρασκευῆς τετυχηκεῖα. τὰ δ' ἐπ' αὐτῷ ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, θεαγματείαν ἂν ἐλάττω τῶν ὑπονομευμένων ἔχυσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρυσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τῷ θάλατταν. μία δ' ἐγκαρσία πάσας ὑποζώννυσιν, ὡς τοῖς τε ὄμβρυσιν ἀθρόως κὴ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τῷ τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ἐπιβρύηται διαῤῥεῖν, κὴ τῷ σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτὴ κὴ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ θεὸς τῷ νοτίῳ τὸ λιμένος ὅπιθεν ἀμφιθέατρον, πολὺ ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, κὴ κείμενον ἐπιτηδείως, ἀποβλύειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, ἔτυς ἐξετελέσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, ⁊ ταῖς ἐργασίαις ἃ ἐγκελεύσθη κὴ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τῦ βασιλέως. ὅπῃ δ' ἐκείνοις ἦν ὧν κὴ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοῖς παῖσὶ αὐτὸ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέξανδρον ⁊ ἀριστόβουλον σωτηρίου κρίσαι. τούτοις ἀπελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, ὃς δὴ τῷ μάλιστα ἀπουδασάντων περὶ τὸν ἡρώδου φιλίαν, ἐφείτο ἡ καὶ τοῖς καίσαρος κατάγεσθαι. καὶ δὲ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, κὴ δίδωσιν ἡρώδη τὸν βασιλείαν ὅτῳ βέλεται βεβαιοῦν τῷ ἐξ αὐτῦ γενομένων, κὴ χώραν ἐπὶ τὸν τε τράχωνα κὴ βαταναίαν κὴ αὐρανίτιν. ἔδωκε ἡ δι' ἐκείνην αἰτίαν. ζηλοδώρες τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς θεσπίδας ἃ ἤρκει. ληστήρια ἡ ἔχων ἐν τῷ τράχωνι, πλείω τὸν θεσπιδα ἔφερεν. οἰκοῦσι δὲ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοῖς τόποις, οἳ τὰ δαιμονιώτατα ἐλπίζοντες. κὴ ζηλόδωρος ἐπ' εἴργει, κὴ αὐτὸς τῷ ὠφελειῶν ἐκοινώνει. κακῶς ἡ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἐφώνως κατέβοων τῦ μηνυσθέντος, κὴ γράφειν ἠξίουν καίσαρι τῦ ζηνοδώρυ τὸν ἀδικίαν. καίσαρ ἡ, ἀνενεχθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ ληστήρια, τῷ ἡ χώραν ἡρώδη θεσπέμειν, ὡς δι' ἐκείνης τὸ ἐπιμελείας τῆς ἐκείνυ, μηκέτ' αὖ ὀχληρῶν τῷ θεὶ τὸν τράχωνα ἐνυπνομένων τοῖς πλησίον. ἐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἐπιχειρεῖν αὐτοῖς, ἐν ἔθει τὸ ληστεύειν πεποιημένοις, κὴ βίον ἐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς κὴ σπήλαια, κὴ κοινὴ μὴ τῷ βοσκημάτων διαιτα. μεμηχανήμενται ἡ κὴ σωληνὰς ὑδάτων ⁊ θεσπεσίους σιτίων, κὴ δυνάνται πλείστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. ἄγε τὴν εἴσοδοι στεναὶ καὶ ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, κὴ θεὸς δύρυχωρείαν ἐξειργασμένα, τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ἐκ ὑψηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπονόμου. πέτρα ἡ τὸ σύμπαν σκληρὰ κὴ δύσοδος, εἰμὴ τείβῳ χρῶτο τὶς ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὖται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττονται. τούτοις ἐπειδὴ τῷ εἰς τοὺς πλησίον

ventorum ſereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longe conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere ampitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eíque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamẽ etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecítque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, auctо prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, affluenti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipſi inter ſe exercent latrocinia, nihil ſibi non permittentes. Eam regionem poſtquam Herodes accepit à Cæſare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis ſecuritatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ poſſeſſionis permotus, Romam ad accuſandum Herodem profectus eſt: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Aſiam Agrippa mittitur, adminiſtraturus tranſmarinas prouincias pro Cæſare. eum quòd eſſet amiciſſimus, Herodes apud Mytilenen cùm ſalutaſſet, in Iudæam reuerſus eſt. Cæterùm Gadarenſes quidam Agrippam adeunt, Herodem accuſaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remiſit. Arabes etiam iamdudum infenſi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, ídque de cauſa, vt tum videbatur ſatis probabili. Zenodorus enim deſperatis rebus ſuis Auranitidem ditionis ſuæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæſaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excurſionibus ac vi eam ſibi vindicantes, modò contendẽtes de iure poſſeſſionis apud iudices. pelliciebant etiam ad ſe egenos milites, qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouiſſet, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hoſtiliter, ne daret occaſionem nouis motibus. Decimoſeptimo demum eius regni anno Cæſar venit in Syriam: móxque Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, inſtigati huc potiſſimum Zenodori criminationibus: qui interpoſito iureiurando pollicitus erat, non prius ſe deſtiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæſaris. ab hoc perſuaſi clamitabant, ídque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim ſi quis alius erga ſuos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatiſque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat cauſam ſuam dicere: Cæſar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua congreſſi ſunt, facta eſt horum mẽtio, deinde verò interruptum eſt hoc negotiũ. Gadarenſes enim videntes quorſum Cæſar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, ſequenti nocte alij ſe iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen ſe iacientes necauerunt: atque ita cùm ſcipſi prædamnare viderentur, ſine mora Cæſar Herodem abſoluit. acceſſit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων ἰδίᾳ ὁ τῆς ληϊσείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λελῆφθαι. λαβὼν ὁ τὴν χάριν ἡρῴδης ὧδε κάισαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, τοὺς τε πονηροὺμένους αὐτῷ κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τῇ ἀρχῇ ἡρῴδου μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. καὶκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀπαντήσει. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τὴν πέραν ἰονίας διάδοχος κάισαρι. καὶ τούτῳ ὧδε μιτυλίνην χειμάζοντι σωτυχὼν ἡρῴδης, ἵν' δὲ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ σωθῇς, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. ναβαταίων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες ἡρῴδου, καὶ τούτοις ἐκεῖνος οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρῴδου διεκεκίνηντο, καὶ σασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δικαιοτέρας. ὁ δὲ ζηνόδωρος ὑπομνώσκων ἤδη τὸν καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐρανίτην αὐτοῖς ὑποδόσθαι τάλαντον πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ κάισαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεῦμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τὸν διάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀπείθουν δὲ καὶ τοῖς ὑπὸρ τοῦ στρατιωτοῦ, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς φρόττοντες τὸν βίον. ταῦτα ἐκ μακροῦ γινώσκων ἡρῴδης, ὅμως ἐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὁπλογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς τε στρατιαῖς ἐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι, ἤδη δὲ αὐτοῦ τὸν βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, κάισαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. ἐν τότε τοῦ γαδαρέων καθικομένων οἱ πλεῖστοι, κατεβόων ἡρῴδου, βαρὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ὁπλίταγμασι καὶ τυραννικὸν ἐῦ). ταῦτα δ' ἀπετόλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου ἐν] ὧδε χόνδρος ὄρκους, ὡς ἐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρῴδου βασιλείας, περιθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τὸν κάισαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὸν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θρύψει τοῦ μηδὲ τοὺς ὑπ' ἀγρίππα ὠθισθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος ἡρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. καὶ δὲ εἴτις ἄλλος ἐδόκει δυσπαράπτητος μὲν διὰ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ διὰ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμύητόν τας ἀφίενα. κατηγορούντων οὖν ὑβρεις, ἐν ἁρπαγὰς καὶ καθοσκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρῴδης ἀταραχτήσας ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδεξιοῦτο δὲ κάισαρ αὐτὸν, οὐδὲν ἧττον τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος μεταβαλὼν τῆς δυνοίας. καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ μὲν τούτων ἐρέθισαν λόγοι, τῇ δ' ἑξῆς ὑκέτι προσῆλθε διάγνωσις. οἱ δὲ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ροπὴν αὐτοῦ τε κάισαρος ἐν τῇ συνεδρίᾳ, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐνδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέσφαξαν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφῆσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸ ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἑκοντὶ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις ἐῦ) τ' προπετείας καὶ ἀμυρτίας, ἔνθεν ὑδὲ μελήσας ὁ κάισαρ ἀπέλυε τῆς αἰτίων ἡρῴδην. δύσυμπτωτον δὲ μέτεσον δυτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτοῦ τῆ ἀπλάγχνε, καὶ πολλῆ κῇ τ' ἀδένων ἐκχωρούσης αἵματος, ἐν ἀπο-

ἐν ἀπορείᾳ δ' συείας σκλείσεως τ' βίον. καίσαρ δ' Ⓒ τῶν τούτου μοίραν ὡς ὀλίγων ὄσαν, ἡρώδῃ δίδωσιν, ἢ μεταξὺ τῆς Τραχωνος Ⓒ τῆς γαλιλαίας ἰδ', ἐλάθαν τ' παιάδα τ' τῶν πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν τ' τοῖς ὑπερόπτοις δ' συείας, ἐντειλάμενος μᾶ δ' ἐκείνῳ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε σωόλον εἰς τοῦτο περῆλθεν εὐτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῶν ῥωμαίων ἀρχῶν διεπόντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος οὖσαν, καίσαρος τ' μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κατὰ τ' πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, καῖσαρ μὲν ἑνὶ μετ' ἀγρίππαν πρώδου προετίμησεν, ἀγρίππας δ' μᾶλλον καίσαρα. τοσαύτης δ' ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ πᾶσαν καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δ' ὑπονείμας σὺν τ' βασιλείας, πρόσοδον ῥ' τάλαντον, ὡς εἰκὸς πάσχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, τ' μὴ τοῖς ἰδίοις αὐτῷ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅτι θάλατταν περπέμψας, ὡς ἐπαινῶν, ἐν τῇ ζωοδώρῳ πρεικαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐλαίρει πέτρας λευκῆς, πλησίον τῶν πανίου καλουμένου. ἀπήλαιον ἐν ὄρει πρεικαλλές ὄζιν, ὑπ' αὐτῷ δ' γῆς ὀλίσθημα, τ' βάθος ἀπερῤῥωγὸς ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ δ' τὸ ἀπήλαιον ἀναπέλλουσιν αἱ πηγαὶ τὸν ἰορδάνην ποταμοῦ. τοῦτον ὑπισημότατον ὄντα τόπον, Ⓒ τῷ ναῷ πρόσοδον ὃν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε τ' τέλους μέρος ἀφῆκε τῷ φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τ' ἀφορίας, τὸ δ' πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κ' τῷ τὰ ξερμασίαν τῷ τοιούτων ὑπὸ δυμάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τ' δυσεβείας, τ' μεταπιπτόντων τῷ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, Ⓒ λόγος δ' παίτων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ τ' ταραττομένων. ὁ δ' τ' πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ὑπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δικαιρίας, ὑπερτάττων δ' ἀεὶ γινέσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. ἐν δ' ὅτε σωόδος ἐφιεμένη τοῖς περὶ τὴν πόλιν, ὅτι κοινωνία περιπάτου τ' δρόμου, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, Ⓒ χαλεπαὶ τῷ φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε τ' φανερῶς μὴ λειπόμενοι, εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμενοι τὴν ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἀν τῇ πόλει, κἀν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοὺς σωιόντας εἰς ἑαυτὸν ὑπισκοπούμενοι. ἤδη δέ φασιν ὑδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τοῦ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, Ⓒ πεῖραν αὐτῷ λαμβάνειν. τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συναπαφύεσθαι τοῖς ὑπισχνουμένοις, πάντας ἐπέσχεν τοὺς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου πρὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι, Ⓒ συνηνάγκασεν αὐτῷ σώφρονα τὴν εὔνοιαν ἢ μᾶλλον ἀσφαλίζειν ὅτι τ' ἀρχῶν ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοί, κ' θεραπείαν κ' δέος, εἶκον οἷς ἠξίει. τοῖς δ' φρονήματος μεταποιουμένοις κ' δυσχεραίνοντας ὅτι τῷ καταναγκάζεσθαι, πάντη τρόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. συνεπείθει δ' κ' τοὺς περὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον Ⓒ σαμέαν κ' τῷ ἐκείνοις συνδιατεθέντων τοῖς πλείοσι ὁμύειν. οἳ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ἅδ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐντεῦθεν δ' κ' τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀφέθησαν δ' ταύτης τ' ἀνάγκης κ' οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος δ' τῶν ὧδε διάγον χωρὶς μὲν τῆ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένη. ἀφ' ὧν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι· τοὺς δ' ἐσσαίους ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κ' τῷ θνητῷ φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos, adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierēt. Denique eò tum felicitatis proiectus est Herodes, vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum constrvxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, veritis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositisque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contra facerent propositis. nam multi clam & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nō discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Samęæque sectatoribus plerisque: quod cùm nō impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cui religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

ὁ δὲ ἀπρεπὴς ὁ λόγος φανεὶς τῷ Ἡρῴδῃ τῆς ἰσοχείας ἦν, ὡς δηλῶν ἢ τὴν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν. ἦν τις τῶν ἐσσηνῶν μανάημος ὄνομα, ⁋ τἆλλα κατὰ τὴν θεραπείαν τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μαρτυρούμενος, ἢ θεογνωσίᾳ ἐκ θεοῦ τῷ μελλόντων ἔχων. οὗτος ἐπαίσας τὸν Ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καιρῶν, βασιλέα Ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δ' μειδιάσας ἡρέμα ἢ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τὸ γλουτὸν, ἀλλά τοι ἢ βασιλεύσεις ἔφη, ἢ τοῦ ἀρχικοῦ δαίμονος ἀπαρξεις. ἀξίωσαι γὰρ ἐκ θεοῦ, ἢ μέμνησο τῶν μανάημου πλεγῶν, ὥστε ἢ τοῦτό σοι σύμβολον εἶ τῆς κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνῃ ἀγαπήσειας, ἢ θεὸν τὸν θεὸν εὐσεβῆσαι, ὑπείκειάν τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' ἐγὼ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ παῦ ὑπερόμβιος. δυτυχία μὴν γὰρ ὅσην ἐν ἄλλοις ἁμοίσεις, ἢ τάδικα δέξῃ ἀφωνίᾳ, λήθην δ' εὐσεβείας ἕξεις ἢ τὰ δικαία. ταῦτα δ' ἐν αὖ λάθοι τὸ θεῖον ὅπη καλύψεσθαι τὸν βίον τῆς αὐτ' αὐτῷ ὀργῆς ὑπομιμνησκόμενος. τούτοις αὐτίκα μὴν ἤνυσε τὸν νοῦν προσέχειν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῷ ἡρῴδης. ἢ μικρὸν ἢ ἀρθεὶς, ἕως ἢ τὸ βασιλεύειν ⁋ δυτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν μανάημον, ἢ πόσον τε χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μανάημος δ', τὸ μὲν σύμπαν ἐᾶ εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτὸν, μόνον εἰ δέκα χρήσοντ' ἢ βασιλείας ἐνιαυτοὶ, προσεπύθετο, ἢ εἴκοσιν ἢ λ' εἰπὼν, ὅσον ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας. ἡρῴδης δ' ⁋ τούτοις ἀρκεσθεὶς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, ἢ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνὰς τιμῇ διετέλεσ. ταῦτα μὲν ἔν τοι ἢ παράδοξα, δηλοῦσα τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν ⁋ θεῖον τὴν παρ' ἡμῖν ἐμφυΐαν, διὸπερ πολλοὶ δι' ἃ τοιοῦτον ὑπὸ καλοκαγαθίας ἢ τῆς θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

Cap. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

Decimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenientem celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης καταλύων τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναόν, ἄλλον αὐτὸς ποιεῖται.

Τότε γοῦν ἐπὶ τῇ ἡρῴδου βασιλείας γεγονότος ἐνιαυτῷ μὲν τὰς προειρημένας πράξεις, ἔργον δὲ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεῷ δι' αὐτοῦ κατασκευάσαι, μείζω τε τὸ πρόβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἅπαντων αὐτῷ τῶν προειρημένων, ὅπως μηδὲν ἐκ τοῦ ἐπιλελοιπέναι τοῦτο, ⁋ πρὸς ἀμώμητον μνήμην ἀρκέσειν. ἐπεὶ ἕτοιμον ἦν τὸ πλῆθος ὑπερόμβιος, ἐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπερχειρήσεως, ἤξιον λόγῳ προκαλεσάμενος ἐγκελεύσασθαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῶν ἢ τοῦ βασιλείαν πεπραγμένων ἄνδρες ὁμόφυλοι, πρόσεστιν ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐχθύετο τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῶν κόσμον, πλείω δ' ὑμῶν τοῦ ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ οἱ τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας ἀφορεόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερπλεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ ⁋ πᾶσιν ὑμῖν αἰσπρέστερον, αἵμαι σοὶ τῷ θεοῦ βουλήσει, πρὸς δυσαμμονίαν ὄσον ἐ πρότερον ἀγοχέναι τὰ ἰουδαίων ἔθος. τὰ μὲν οὖν ἢ μέρος ἐξειργασάμενα τοῦ τὴν

χώραν

χώραν ἡ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ ἡ τοῖς ὅπιχθίοις εἰσέ- A
ραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ἡμῖν ὑμῖν πυξήσαμεν,
προέρχά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδότι. τὸ γὰρ ὄπιχθρήσεως
ἧς νῦν ὄπιχθρεῖν βέλομαι, παντὸς δυσεβέστατον ἡ κάλ
λιστον ἐφ' ἡμῖν ἡμέρᾳ νῦν ἀκφανῶ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ὠ-
κοδόμησαν μὲν τῷ μείζονι θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μὴν τὸν
ἐκ βαβυλῶνος αἰχμάσαντι. ἐνδεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέ-
γεθος εἰς ὕψος ἐξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχον
ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. ἡ μηδεὶς B
ἀμέλει δυσεβείας τὸν πατέρων κατεγνώτω. γέγονε γὰρ
ὑπὸ παρ' ἐκείνες ἐλάττων ὁ ναὸς, ἀλλὰ ταῦτα ἡ κῦρος ἡ
δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς οἰκοδομήσεως ἔδοσαν. οἷς
ἐκεῖνοι ἡ τοῖς ἀπογόνοις δεηθέντες, ἡ μετ' ἐκείνους
μανεδόσιν, ἐκ ἐχον δύναμείαν τὸ πρῶτον τῆς δυσεβείας
ἀρχέτυπον εἰς ἑαυτὸν ἀπαγαγεῖν μέγεθος. ἐπεὶδὴ γὰρ
νεὼ ἐγὼ μὲν ἀρχὰς θεοῦ βουλήσῃ, πρέπει ἢ ἡ μῆκος εἰρή-
νης, ἡ κτῆσις χρημάτων, ἡ μέγεθος πρεσβέων, τὸ ἢ μέ- C
γιστον, φίλοι ἡ δ' ἀνοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν
κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πειράσομαι τὸ παρημελημένον
ἀνάγκη ἡ δουλεία τῆς πρότερον χρόνε διορθώμενος, τε-
λείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τὴν αὐθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βα-
σιλείας δύσεβῆσαι. ὁ μὲν ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε
ἢ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος πρὸς δόξαν ἐμπρεσών. ἐπὶ τὸ μὲν τῆς
ἐλπίδος ἄπιστον, ὡς ἐπιχειρεῖν αὐτοῖς. ἠδημόνουν ἢ μὴ
φθάσας καταλῦσαι τὸ παλαιὸν ἔργον, ὡς ἐξαρκέσει πρὸς D
πέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μεί-
ζων ἐφαίνετο, ἡ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς
ὅπιβολῆς. ἔτι δ' αὐτῷ δοκεῖ μύων, παρεθάρρυνεν ὁ
βασιλεὺς, ἐ πρότερον καθαιρήσῃ φάμβος τὸν νεὸν ἢ πάν
των αὐτὸ τὴν εἰς τὸ σωτέλεσαν παρεσκευασμένων. ἐπὶ ταῦ-
τα προφπὼν ὡς ἐψύσατο. χιλίας γὰρ ἑξεπήσας ἁμάξας, αἳ βασάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας ἢ μυρίους τοὺς
ἐμπροσθετάτους ὁπιλεξάμενος, ἡ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χι-
λίοις ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολάς, ἐπὶ τοὺς μὲν διδάξας E
οἰκοδόμους, ἑτέρους ἢ, τέκτονας, ἥψατο τῆς κατασκευῆς,
ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προσφερομένων. ἀνέ-
λων ἢ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, ἡ καταβαλόμενος ἑ-
τέρους. ἐπ' αὐτῷ τὸν ναὸν ἤγειρε. μήκει μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν,
τὸ δ' ὕψος κ' προσιτοῖς, ὃς τῷ χρόνῳ συνεζησάντων τῷ
θεμελίων ὑπέβη. ἡ τοῦτο μὲν ἡ τοῖς νέρωνος καμοῦς ἐπε-
χείρησεν ἐγνωκόμενον. ᾠκοδομήθη ἢ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν,
λευκῶν τε ἡ κρατερῶν τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς ἐ ϛ κ' F
πηχῶν ὅπ μῆκος, ἡ ἢ ὕψος. εὖρος ἢ πρὸς ιϛ. ἡ παντὸς
αὐτῷ καθότι ἡ τῆς βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἔνθεν ἡ ἐνθεν
ταπεινότατον, ὑψηλότατον ἢ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρέ-
ποντο ἐκ πολλῶν σταδίων ἐῖ τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις,
μᾶλλον δ' εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ πορεύον-
τες τύχοιεν. θύρας ἢ ὅπ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις,
ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμη-
το, τὰ μὲν ἄνθη ἀλουργῆσι, κίονας δ' ἐνυφασμένους. καθύ- G
περθεν δ' αὐτῷ ὑπὸ τοῖς ζωχώμασι, ἄμπελος διετέ-
τατο χρυσῆ, τὰς βότρυς ἀπορρηγνύμενος ἔχουσα, θαῦμα ἡ
τὸ μεγέθος ἐ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυ-
τελείᾳ τῆς ὕλης τὸ καταδυσθὲν ἰῶ. προελάμβανε
ἢ ἡ στοᾶς μείσας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀνα-
λογίαν ὑπερδεύων, ἡ τὰς δαπάνας τῷ ὁρᾶν ὑπερβαλλόμενος, ὡς ἂν ἄλλος τις ἐδόκει ὑπερκοσμηκέναι τὸν
ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλε τείχος, αὐτὸ ἢ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκεσθῶναι. λόφος ἰῶ πε-
ζώδης, ἀνάτης, πρέμα πρὸς τοῖς ἑώοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑποπίπτων ὑπὸ τὴν κορυφὴν ἄκρας,

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipſam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatum attinet. Tẽplo huic quod poſtliminio reuerſi à captiuitate Babylonica patres noſtri inſtaurauerunt, deſunt ad priſcã altitudinem ſexaginta cubita. tãto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum noſtrorum accidit, per quos nõ ſtetit quin par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hãc menſuram præſcripſerũt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub quorũ imperio, quia illi tũ vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, nõ potuerunt aſſequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, & quod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, vt quod maiores ſub alieno nutu viuentes non ſatis accurauerunt ſupplẽã, & quicquid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè perſoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, quòd ſupra ſpem polliceri videretur: & angebantur magna ſolicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non poſſet abſoluere. quare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iuſſit eos bono animo eſſe. manſurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dũ omnis materia comparetur, quæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria. neque eos fefellit. Mille enim plauſtra parauit quæ lapides conucherent: & ex omni artificum copia peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalib. ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hóſque omnes adhibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repoſitis, deſuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidẽ & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòſt ſidentibus fundamentis deceſſerunt, eóſque denuò addere decreuerunt noſtri Neronis temporibus. Conſtabat autem ſtructura è lapidibus candidis firmiſſimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longũ, octo in altum, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebátque baſilicę ſimilitudinem, hinc & inde humilius, media ſui parte excelſum, à multis ſtadiis conſpicuum, maximè ex aduerſo habitãtibus aut aduentãtibus. Ianua verò penè ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtinctis, & habẽtibus columnas intextas, ſub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum ſanè opus tam manus quàm materię precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ reſpõderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricoſus, arduus à vertice ſenſim verſus Orientale vibis latus reſupinus.

huius verticem primus Solomon rex noſter A inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiorũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regis obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺσας σολομῶν κατ' ἔμφερσμὸν τοῦ θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν ἄνωθεν τὰ πρὸς τὴν ἄκραν. ἀπετείχιζε δὲ κάτωθεν ἀπὸ τῆς ῥίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθεῖα προβεβλημένῃ φάραγξ κατὰ λίθα ταῖς πέριξ μολίβδῳ δεδεμένοις πρὸς ἀλλήλας ἀπολαμβάνων ἀπὸ τῆς ἴσου χώρας, καὶ προβαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄτοπον εἶναι τότε μέγεθος τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνῳ ξυμμέτρῳ, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μετώπου καὶ τὴν ὄψιν φαίνεσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰ ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τῆς δ' ἐργασίας ὕπερ συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμενος αὐτὸ τὸν κορυφὸν, καὶ τὰ κοῖλα τοῦ περὶ τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τοῖς κατὰ τὸν ὄψιν τὸν ἀνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τέτο δὲ ὧν τὸ πᾶν περίβολος τετράγωνος σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ἀπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτὸν τὸν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιθεῖ, καὶ μὴν ἑώαν μάλιστα, ἰσομήκη τῷ τείχει σταδίων ἔχον δισταλῶν ἐν μέσῳ τῷ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσάν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. τὸ δ' ἱερὸν πᾶν τὸ ὧν ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρῴδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τὴν ἀράβων ἔλαβε. κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκροπόλις ἐγγώνιος δύο κλιμάκων ἐπετείχισο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ ἡρῴδου τῶν ἀσαμωναίων ἡγεμόνες βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βάθρα ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, διὸ ὅταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρῴδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἦν, μέχρι τῆς τιβερίου καίσαρος χρόνου. ὑπὸ τούτου δὲ οὐϊτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν δόπιδημήσας τοῖς ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς δυσκοίτας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε πρὸς τούτων τιβερίῳ καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῶν ἱερατικῶν στολῶν τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐπελύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μεθ' ὃν δὲ κάσιος λογγῖνος, ὁ τὴν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούαδρατος φᾶδος ὁ τῆς ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὴν ἀντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν. ῥωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρόσθεν ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβαίνων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας εἰς ῥώμην τυγχάνων, ἀτρεμοῦντος μὲν τὸ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐϊτελλίῳ τῷ τῆς συρίας ὄντι στρατηγῷ. πρότερον δὲ ὑπὸ σφραγίδος τὸ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ὅπου τὸν ῥωμαίων φρούαρχον ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καταμανθάνοντες τὴν ἑαυτῶν σφραγίδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουάρχῃ δείξαντες σύμφυτον τὴν σφραγίδα κατεπίθεντο. ταῦτα μὲν ὧν ὑπὸ τῶν πάλαι τὸ ὅπλισμα βεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' ὧν ὁ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρῴδης καὶ ταύτην τὴν χάριν ὀχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς φυλακῆς τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος αὐτοκράτορι, φίλῳ μὲν αὐτῷ ῥωμαίων δὲ ἄρχοντι, προσηγόρευκεν ἀντωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου,

πύλας

πύλας δ' ἐφέρασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, A
τὸ ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης. αἱ δὲ
δύο, εἰς τὸ πεδάσειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πό-
λιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα δειλη-
μμένη, καὶ ὑπὸ ταύτης αὖθις πάλιν ὑπὸ τὴν πεδάσ-
βασιν. αὐτηρὰ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τῷ ἱερῷ, θεαζομέ-
νης ὅπα, διεχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ παῖ
τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετόπου τὸ πρὸς με-
σημβρίαν, εἶχε μὲν οὐ κατὰ πύλας κατὰ μέσον. ἐπ' B
αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, ξυμπλέω κατὰ μῆκος δί-
ουσαν ὑπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ὑπὸ τὴν ἑσπέριον. ἐ γὰρ
ἦν ἐντεῦναι προσωτέρω δυνατόν. ἔργον δ' ἦν ἀξιοα-
φηγήτατον τῷ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς
φάραγγος ἀναλήμματος, ἐς οὐ δυνατὸ κατιδεῖν εἴ
τις ἄνωθεν εἰς τὸ βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος
ἐν αὐτῷ τὸ τῆ στοᾶς ἀείσηκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ
ταύτης τέγους ἄμφω συντιθεῖς τὰ βάθη διοπτεύοι, C
σκοτοδινιᾶν, ἂν ἐξικνεῖται τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον
τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφέρασαν κατ' αὐτίχον ἀλ-
λήλοις ὑπὸ μῆκος τέτρακα. συνεδίδου γὰρ ὁ τέταρτος
τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. καὶ πάχος μὲν ἑκάστου κίο-
νος, εἰς ἕξ εἶς ὑπὸ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς
περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ' διπλῆς ἀπείρας
ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρ ξ β', κιο-
νοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν κορίνθιον τρόπον ἐπεξειρ-
γασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις ὄμμα τοῦ D
τῶ παντὸς μεγαλουργίαν. τετράρων δὲ στίχων ὄν-
των, ἕξ εἰς ἀπολαμβάνουσι τὰς ὀμφὰ μέσου χώρας ταῖς
στοαῖς. τῆ δὲ αἱ β' ἀφ' ἑκάτερα, τὸ αὐτὸν μεγόναστ ἕρ-
πον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ σταδίου, ὕ-
ψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιό-
λιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αἰεῖχε γὰρ πλεῖστον ἀφ' ἑ
τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀρθαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκητα-
ται γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ E
τῆς μέσης βάθος ὑπὲρ μεῖζον ἦν τὸ, ἀφεστημμένου
τοῖς ὑπερυλίοις περιστυλίοις τέιχος, κίονας ἔχοντος
ἐνδεδομημένους, καὶ ξεστῷ πάντος ὄντος, ὡς ἀπιστό-
τατα τοῖς μὴ καὶ εἰδόσι συνεκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν ἔτι). τοιῆτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν.
ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἐ πολὺ δεύτερος, προσβατὸς βα-
θμοῖσιν ὀλίγοις. ὃν περιεῖχε ὑρύλιον λιθίνου δρυφάκ-
του, γραφῇ κωλύων εἰσίέναι τ' ἀλλοεθνῆ, θανατι-
κῆς ἀπειλημμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς F
περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον τὸ βόρειον κλῖμα, ξυσί-
χοις πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. κατὰ δὲ ἡλίου βο-
λὰς, ἕνα τ' μέταν, δι' ἃ παρήειεν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν.
ἑσωτέρω δὲ κἀκείνου γυναῖξιν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεί-
νου δ' ἐνδότερον ἦτον, ὅπου ταῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν
ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς
ἦν, ἐφ' οἷς τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. τούτων εἰς
ἑδένα τῷ ξιῶν ὁ βασιλεὺς ἠρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώ-
λυτο δὲ καὶ ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ τὰς G
στοὰς καὶ τοὺς ἔσω περιβόλους ἐπεφαγματεύετο, καὶ ταῦ-
τα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ἑ. τῷ δὲ ναοῦ δὴ τῷ ἱερέων οἰκο-
δομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλη-
ρώθη χαρᾶς. καὶ τὸ τέχους πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐ-
χαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ δὲ καὶ τῇ πρεσθυμίᾳ τοῦ βασι-
λέως, ἑορτάζοντες καὶ καταφημοῦντες τὸν ἀνάκτησιν.

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio intersectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsque imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per acclive tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat prærupta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus intervallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo viginti septem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexaginta duo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per intervalla tetnæ porticus, ita vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se medias, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam australino quam septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriente verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudiū exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑξακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν, ὧν οὐκ ἔστιν ὅτου τὸ πλῆθος ἀριθμὸν εἰπεῖν. ἐκφύγοι γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπλήκει γὰρ τὴν πρόσθεσμία τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔργα, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βασιλέως τῆς ἀρχῆς ὃν ἐξ ἔθους ἑορτάζειν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν, καὶ θεσπεσιωτάτην διὰ ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθαι. κατεσκεύασθη γὰρ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τοῦ βασιλέως, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἔσω θείου ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτοῦ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ τὸν τοπαρχαίων εἰς αὐτὸν ἀνέναι, τὸν δὲ δῆμον νεωτερισμὸν ὅπῃ τοῖς βασιλεῦσι φυλακὴ πόμπος. λέγεται δ', κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐκ ὕειν, ἀν δὲ τὰς νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλῦσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὅπόσας τὰς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

TAΔ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ
Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ον ἕπον ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ἀπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερώρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ τῶς κατ' αὐτοῦ διαβολὰς ἐχρῶντο. Κεφ. α

Ως γυναῖκας δοὺς ἑαυτοῦ παισὶν ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸ βόσπορον. Κεφ. γ

Εντεύξις τοῦ καὶ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντος ἡρώδου, πρὸς ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε αὐτῶ αὐτῆς τοὺς νόμους, ἡρώδης δ' εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε

Ως ἐγασιάσθη πρὸς τὴν οἰκίαν ἡρώδη, πρόσπαθῶ αὐτῶ, αἰτίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δ' αὐτῶ πρὸς ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν. Κεφ. ς

Ως ἀντιπάτρου διαβιβάντος ἐν ῥώμη, τοὺς πρὸς ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ὑπὸ καίσαρος αὐτὸν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ

Αλεξάνδρου ἀπολογία ὑπὲ καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὸς ἡρώδης ὑπὲ καισαρείας κτίσει. Κεφ. θ

Πρεσβεία τοῦ ἀπὸ κυρίνης Συρίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρ πρὸς ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ ἀπέγραφε ὑπηκόλων, αὖ καίσαρ καὶ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτοῦ ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸν διαβιδου τάφον. Κεφ. ια

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τοῦ παιδὸς διήλλαξεν. Κεφ. ιβ

Απόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τοῦ τὸ ῥάχωνα οἰκοδόμων. Κεφ. ιγ

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἀραψ ὑπὲ καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε

Διαβολαὶ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ τῶν δὲ τοῦ συνεδρίου κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θανάτῳ τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Phæroræ calumniis appetuntur. CAP. I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. CAP. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. CAP. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. CAP. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. CAP. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. CAP. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. CAP. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. CAP. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. CAP. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. CAP. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. CAP. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. CAP. XII.

Trachonitarum defectio. CAP. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. CAP. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. CAP. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. CAP. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. CAP. XVII

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad ſe pertinere exiſtimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compeſcere, nouam legem tulit prioribus diſſimilem, quam ipſe ſanciit, vt pertoſſores parietum liceret vendere in ſeruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad diſſolutionem patriarum conſuetudinum. Seruire enim apud exteros, & diuerſam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipſos conuictos ſceleris. Qua de re ſatis cautum erat in priſtinis legum ſanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd ſi non ſit ſoluendo, vendi, non tamen exteris, nec in ſeruitutem perpetuam, ſed vindicandum in libertatem anno ſeptimo. Quamobrem ſic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam ſtatuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium ſapere, non ſine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidioſiſſimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, ſalutatum Cæſarem, & ad inuitandos Romæ ſuos liberos. Ibi Cæſar humaniſſimè tractato filios reducendos domum reddidit, ſatis iam inſtructos diſciplinis liberalibus. Qui poſtquam reuerſi ſunt in patriam, ſtatim excepti ſunt magnis ſtudiis multitudinis, quòd eſſent conſpicui tum ſtatura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ ſe ferrent ipſa ſpecie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomē ſororem regis, cæteróſque quorum calumniis Mariamne oppreſſa fuerat, metuentes ſuæ potentiæ, quū viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occaſione

Κεφαλ. α'.

Ὅτι βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἡ Ἀριστόβουλος ὑπὸ μὲν τῆς μητρὸς ὑπέρφιλα πρὸς τὸν πατέρα ἔχουσι, ὑπὸ δὲ τῆς Σαλώμης καὶ Φερώρα ἐπὶ ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐγχρῶνται.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπαιδαγωγεῖ ὁ βασιλεὺς τοὺς κατὰ μέρος ἀδικίας αὐτοῖς εἰλαφότας, τῇ πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμυντικωτέραν θέσιν νόμον ἐκδόντα τοῖς τοιχωρύχοις ὑποδεδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν ἐπὶ μείζονι τῆς παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιέχον τῆς πατρίων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔθεσιν διαιτᾶσθαι τοῦ ζῆν δουλεῖαν, καὶ βιάζεσθαι παῖδ' ὅσα πρόσταττον ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἀμύητα πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἡ κόλασις τῆς ἁλισκομένων, περιφανεστάτην ἐν τοῖς πρώτοις τῆς διαιτης τιμωρίας. ἐπέλαυον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸ κλέπτειν, ἂν ἔχοντα ἢ πιπρᾶσκεσθαι μὴ, ἀλλ' ὕπαγε τοῖς ἀλλοφύλοις, ἀδὲ ὡς τὰ διωκτὰ τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαπατᾶν. τὸ δ' ὥσπερ ὠφέλιμον τότε χαλεπὴν καὶ παράνομον νομίσθαι τὴν κόλασιν, ὑπερφανείας ἐδόκει μέρος, καὶ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό, καὶ πρὸς τὸ κοινὰ τῆς ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ καινοῦ τρόπου νόμιμα, μέρος ἦν τῆς ἀγαθοῦ, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν ᾗ τούτῳ τῷ χειμῶνι, καὶ τὸ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, χάσμασί τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ ἀκμάζοντας. καίσαρ δὲ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀσμενὴ φέρει τὰ μειράκια τῆς ὄχλων ἐν, καὶ θεσπίσοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῆς τε μεγαλοψυχίας τῆς φέρει αὐτοὺς ψυχῆς κοσμούμενοι, καὶ βασιλικῶ κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐκπρεπόντες. ὀλίφθονοί τε διὰ τὴν ἐδόκουν, σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μετ' ἐκείνου φίλοις κατηγορουμένοις. οὕτω γὰρ ὤοντο δυνατὰς δεῖν, εἰ μὴ δίκην δώσειν τῆς εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ἀδικηθέντων. τῇ αὐτῇ οὖν ταύτην

ταύτην ὑποθέσιν τῶ λόγου, εἰς τ κατ' ἐκείνων ὀφβολὴν μετέφεραν, λογοποιοῦντες ὡ καθ' ἡδονὰς σωφρόνως τοῖς παροῦσι, ὀλίγα τὸν τ μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὄσιον ἔδοξεν ὅπη ταύτην σωφρονεῖν τοῖς τ τεκούσης φονεῦσι. ταῦτα γὰρ ὑπὸ τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακῶν ἐδύναντο, κὴ τῆς δυσοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἀντιπρὸς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐκπορπίζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην ἀναφερομένων ὑποκατεσκεύαζετο μῖσος ὐδ' αὐτῇ τῇ φύσει χεῖρον νικώμενον.

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον ϐ'.

Ως γυναῖκας δυσὶ τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἔγημεν ἡρῴδης πρὸς ἀλεξάνδρου ἐξήλθοσι.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

Ἐν μὴν τοῖ τότε πάσης ὑποψίας κὴ ὀφβολῆς μείζονι χρόμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τῶ γεγηρηκέναι φιλοσοργίᾳ, κὴ τιμῆς ἧς ἔδει μετεδίδου, κὴ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲ τ σαλώμης θυγατέρα Βερνίκλιν, ἀλεξάνδρῳ δ τ ἀρχελάου τῶ καππάδοκος βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ ϵ μάρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τ ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τ βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, κὴ τυχεῖν ὧν ἐδοκ πρὸς ἀνδρὸς ξένου, κὴ φίλου. κἀκεῖνος μὲ εἴξας λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. ἡρῴδης δ' ὐδὲν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἐν τε ταῖς νεοκτίσοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, κὴ μετ' αὐτοῦ ταῖς κατασκευαῖς ὅπῃ δείκνυε, πᾶσαν δαπάλαυσιν διάγοντες, κὴ πολυτελείας ὑπερβαλλόντων αὐτῶ κὴ τοῖς φίλοις, ἔστε τῇ σεβαστῇ, ϵ καισαρείᾳ φεῖ τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένον, κἂν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειον κὴ ἡρῴδιον, ϵ τὴν ὑρκανίαν. ἦκε δ κὴ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντῶντος τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτοδόκει σολῇ, κὴ δεχομένου τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγείπας δ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβοιον κατέθυσεν, εἰστία δ τὸν δῆμον ὐδενὸς τῶν μεγίστων πλήθει λιπόμενος. αὐτὸς δ ὅσον ὅπῃ τῷ καθ' ἡδονὴν κἂν ἔτι πλείους ὅπημείνας ἡμέρας διὰ τ κωλύοντος χειμῶνος ἐπείγετο. τὸν γὰρ πλοῦν ὅπιβαίνοντες τ χειμῶνος, ὡς ἐνόμιζον ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος ἡρῴδου, ϵ σὺν αὐτῷ τοῖς ὅπισημοτάτοις.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hircania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

Κεφαλ. γ'.

Ως ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἅμα ἦρι ἐπείγετο σωτυχεῖν αὐτῷ, τὸν εἰς βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν πορευόμενον. κὴ πλεύσας διὰ ῥόδου, κὴ κῶ παραλαβὼν φεῖ λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθ τ ἀγρίππαν. ἐκεῖ δ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον εἶργον τ ἀναγωγὴν τῶν νηῶν. ὁ δ' διατελέσειν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. ϵ πολλοὶ μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιούμενον ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δ τ πόλεως ἰδὼν πεπονηκυῖαν σωμάτων, ὧν ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τἄλλα διὰ μέγεθος κὴ κάλλος αἰσχῶν ῥᾴδιον ἦν, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ κὴ φιλοτιμεῖσθαι ἐδώκατο φεῖς τὴν σωτήλειαν τοῦ κατασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ φειδομένους, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ὑποκαθιστάντας τῇ πόλει

ἐπιμελητὰς τῶν ἔργων τοὺς ἀρίστους. ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἦλθεν ἡ τῶν ἔργων σπουδὴ, ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν πόλιν ἀναστῆσαι. ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἦλθεν ἡ τῶν ἔργων σπουδὴ, ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν πόλιν ἀναστῆσαι.

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit contentione ſecutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex inſperato viſus cum claſſe appellere: fuitque gratiſſimus eius aduentus, & ſingulari affectu ſe inuicem complexi ſunt: quod euidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ, regem intermiſſis propriis negotiis præſto factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiuiſus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum ſocius, & conſiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus eſſet animus, ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolẽtiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum cauſa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: ſed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerunt Epheſum: & inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratificatus eſt, ad eius preces multorum ſubueniens neceſſitatibus. Solitus eſt enim non ſolùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos ſumptus facere in hoſpites: verùm etiam ſi cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus eſt. Cúmque etiam ipſe magnanimus eſſet, ac facilis ad concedendum ea quæ neminem lædcrent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel ſponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re ſingulis opus eſſet, affuit.

Cap. IV.

Ionici Iudei Gentiles apud Agrippam accuſant, conatos ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa.

POſtquam autem ventum eſt in Ioniam, præſtò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem queſti ſunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus ſuis eos viuere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere vetarent, adigerentque ſe ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos ſumptus ſacram pecuniam, contra conceſſa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui cauſam eorum ageret, qui coram Agrippa, aſſidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynaſtis. in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præſtantiſſime, confugiendi ad poteſtatum maiorum opem incumbit neceſſitas: nobis verò etiam

τ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς ὁ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικομένοις, ὡς ἤκουσεν ὄντος κυανέων ἤδη παραπλέοντα τὸν ἀγρίππαν, μετέπεμψεν ὡς ἑαυτόν. καὶ δὴ καὶ σινώπην τὴν ἐν τῷ πόντῳ καταλαβών, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶ προσπλέων. ἀσμένως δ' ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος, δυνάμεως καὶ φιλοτιμίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦτον αὐξήσαντος τῇ βασιλέως, ὃν ἀπολωλεκὼς ἦν τῆς ἐκείνου χρείας, ἵν' μὴ τὴν καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προτιμήσειεν ἔτι. πᾶν γοῦν ἵν' αὐτῷ καὶ τὴν γραπταὶ ἠρῶντο, ἔντε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιεῖν, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δ' καὶ ταῖς ἀπέσεσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀλίγων μὲν δεῖ τὴν δύναμιν, ἡδέων δ' δεῖ τὴν τιμήν. ὡς δὴ αὐτοῖς κατεῖργασο καὶ τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐξάλλη, τὴν ἀνακομιδὴν ὡς ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλείονα. ἀλλὰ δεδιεναμβοι τὴν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὅτι τὴν μεγάλης φρυγίας διελύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δ' ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν διέργασίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. ὃ δὲ αὐτὸς ὅσα δεῖ χρημάτων ἵν' ἢ διξιώσεως, ἢ παρέλειπεν ἐξ αὐτῶν τὰς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τῶν παρ' ἀγρίππα τινῶν δεηζητουμένων μεσίτης ἵν', καὶ διεφέρετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δ' κἀκείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλπίδ', πλείονα ἢ τὸ βασιλέως ἐποίει ροπὴν, προθέμενα πρὸς τὰς διεργασίας ἐβεβαιούντα τὸν ἀγρίππαν. ἐνιοῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν δ' χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὁπηδεῖν ἑκάστοις παρίσταται.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντυξις τῶν κατ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ, περὶ ὧν ἠξίωσαν ἕλληνας.

ΤΟ'τε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτῷ ἐγνομένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὃ τὰς πόλεις ᾤκει πρόσωπον, καιρὸν παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν ἀθεσμοθετῶν ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὰ εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀπατιθεμένων ἀφαιρεῖσθαι, στρατιῶν καὶ λῃστηρίων ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπερφάντων, καὶ τοῖς οἰκείοις ζῆν νόμοις. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεσήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτῷ διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τῷ δ' ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοῖς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοῖς παρόντας αὐτοῦ συνέδροις ποιησαμένου, καλέσας ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγονόσιν, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅτι τοὺς ἀφελέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυναμένους, τοῖς δ' νῦν ἐντυγ-

ἐντυχάνειν Ⓒ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ πρότερον οἷοις
ἠύξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἰτοῦντες τῷ δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες
μὲν αὐτὰς ὧδε τούτων, οἷς μόνοις δίδοναι δύναμις, ἀφαιρεσύμβιοι δ' ὑπ' ἐκείνου κρείττονος, ἀλλ' οἷς
ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένοις ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν. καί
τοιγε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπαινός ὅτι τῷ τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε μικρῶν
ἀρχὴν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοῖς δεδωκόσιν. οἵγε
μὲν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς ἐπιείκειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, δῆλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας,
εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ πρόπτοι ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῷ βεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. εἴ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη,
τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἷ τοῖς νομιζομένοις παρὰ τοῦ θεοῖς, δῆλοί ὅτι πάντα μᾶλλον ἀρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων. καὶ
τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ καθαιρεῖν αὐτὰ, Ⓒ τίνι δὴ δαιμονίαν, ἵνα νίκῃ τὸ συμπᾶν τῷ ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς
ἔχει τούτῳ μεγέθους, τῷ ἥττονα καὶ χώραν ἑκάστοις τὰ
οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τοῦτο μὲν οὖν ἂν αὖ
αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι διάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων,
ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῷ οἰκείων εἰς
θεὺς ὁσίους ἀμελοῖεν, εἴτε τὰ οἰκεῖα πᾶσιν ἀνοσίως καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἔστι τὶς δῆμος
ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπων, οἷς ὁ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ παρουσία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, Ⓒ τὸ
ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἰς χάριτας; οὐδεὶς ὅδε μανόμενος. οὐδὲ
γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῷ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὲν
οἵ τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραυσύμβιοι, βέβαιον οὐδ'
αὐτοῖς ὅδεν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείπονται. καί τοι
τὰς μὲν τούτων χάριτας, ὅδε μεζόνας δυνατόν ἐστιν.
εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τίνι πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τίνι νῦν
ἀρχὴν πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς
ἐπίδοσιν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλοις,
ἀλλὰ ἐλευθέροις φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρῶς πρατταύτων, ἃ ἔστιν ὑπέρθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μὴ
πάντων δυτυχήσαμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσαμεν ἀκωλύτως τίνι πατρίων εὐσέβειαν ἀσφαλάττειν, ὁ Ⓒ καθ' αὑτὸ δίζειν ἂν ὑπέρθονον, καὶ πρὸς
τῷ συγχωρουμένων ἔτι. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ὑπερέπουσιν τιμαῖν. ἐνθῶν τε τῷ ἡμετέρων, ἀπανθρωπον μὲν ὅδέν ἐστιν, εὐσεβὲς δὲ πάντα, καὶ
τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ οὔτ' ἀποκρυπτόμενα τὰ εὐαγγέλματα, οἷς χρώμεθα πρὸς
τὸν βίον προμνήμασιν δ' εὐσεβείας, Ⓒ τῷ ἀνθρωπίνων ὑπερπνευμάτων, τίνι τε ἑβδόμῃ τῷ ἡμερῶν ἀπέμπλῳ τῇ μαθήσῃ τῷ ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτῃ
ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, καὶ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι ὧν ἐχ ἁμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ζητάζῃ τις Ⓒ καθ'
αὐτὰ τὰ ἔθη, παλαῖα ἢ ἡμῖν κἂν μή τισιν δοκεῖ, ὡς'
αὐτῷ καὶ τῇ τῶν χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶναι τοῖς
ὁσίως παρφληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρεῖν κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲ ἂ τῷ θεῷ συμφέρουσιν ἐπώνυμα, διαρπάζοντας, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντας, τέλη ἢ ὑπιθέντας, καὶ τὰ ἑορτῶν ἄγοντας ὑπιδικασή-

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quàm quod iam antè vestra beneficentia concessum est: quó igitur hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos eo iudicastis. sin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? est ne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscēdis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quid non in honorem veſtrum excogitauit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patri huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum M M. militum auxiliariorum aſſuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

εια, καὶ πραγματείας ἄλλας, ἢ κατὰ χρείαν τῆς συναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, ἵνα μὴ συμβαίνωσιν ἡμῖν, μίσους ἢ δίκαιον ἀφ' αὑτοῦ ἀξιόχρεον αἰτίοις πεποιθότες· ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ πάντων ἀρχὴ γενομένη μία, τὴν μὲν δύνοιαν ἐνεργὸν, τὴν δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς ζητοῦσιν αὐτὴ ἐκείνη πεφαιρεμένοις. ταῦτ' ἐν ἀξιώματι ὧν μέγιστα ἀγαθῶν πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ διαζόμεθα ζητοῦσι, ὑπὸ ζητούντων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ὄζιν, ἀλλὰ ἐφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ὄζι, καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ ἐν τῷ καπετωλίῳ κειμένας δέλτους, ἐξ ὧν ζητούντων ἀναγνώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ πρεῖαν τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία δ' ἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δ' τῆς ἐλπισθέντων προσθέντες, διεργετεῖτε τῇ χρηστῶν. καὶ δυνάμεθ' ἀπὸ τῆς ἐπιζώσης ἡμᾶς ἑκάστων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμᾶς ἔχουσιν, ἀποδείλπτον ποιῆσαι τὸν κόζον. ἵνα μὲν τοι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῆς τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὑπολείζωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ πρότερον σωτήσασιν τὸν βασιλέονζα νεῶ ἡμῶ, καὶ σοὶ προσηκόντως εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν δύνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσαλέλειπται; ποῖα δὲ πίστις ἐνδεὴς ὄζιν; τίς δ' ἀνένοητα τιμή; ποῖα δὲ χρεία μὴ εἰς πρῶτον θεᾶ; τί δὴ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῆς εἰς τοσοῦτον διεργεσιῶν ἀριθμὸν εἶ); δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τιμᾶ τὸ πατρὸς ἀντιπάτρου προσαλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγυμνὸν εἰσβεβληκότος καίσαρος δισχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ὅτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ὅθ' ὅτε νεῶν ἔδει δεύτερος ἐξηπάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ ἐκεῖνοι πρόσθεν ῥοπὴν τῇ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; ἀνωκτέον δέον ὑπομνῆσαι τῆς ὁλισθόλων, ἃς ἔγραψε τότε καῖσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς καὶ πολιτείαν ἔλαβεν ἀντίπατρος. ἀρκέσει δὲ ταῦτα τεκμήρια τὰ ἐν τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ προσῆκε τὸ βέβαιον αὐτῆς αἰτεῖν, παρ' ἃ καὶ πρότερον μὴ δοθείσης ἐλπίσαι, τὴν τε βασιλέως πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν καὶ τὸ ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλεται δ' ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὴ ἐπέβης τῆς χώρας ἅμιλλης, ὡς δ' ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, τιμῶν αὐτὸν ὁλοτελείας ὄχλῳ, ὡς δὲ τὸ δῆμον ἑστιάσας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις ξένια προσήκω. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἔθνει, καὶ πόλει πρὸς ἀνδρα τοσούτων ὁπλατουῶτα πραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἵν' ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνῳ, τὸ ἡρῴδου προξενήσας αὐτοῖς ἑστίας. ζητοῦντ' ὑπομνήσοντές σε, καὶ αὐτὸ τὸ παρόντος καὶ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν φειττὸν ἐᾶν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ φειίδεῖν ἀφαιρεμένους. τοιαῦτα δὲ τὸ νικολάου διελθόντος, ἐγίνετο μὲν ἀδημία τῆς ἐλλείων ἀπικατάσασις. ἐδὲ ἐν ὡς ἐν δικαστηρίῳ, φεὶ τῷ προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἔντευξις ὧν ἐδιάζοντο. κἀκείνων ἀπολογία μὲ ἀδημία, τὸ μὴ ζαῦτα ποιεῖν. φόφασις δὲ ὡς τὴν χώραν αὐτῆς νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν.

οἱ δὲ

οἱ ὃ δύσμοιῖς τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα A
πιμᾶν, μηδὲν λυποῦντες οἰκεῖν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς Ἡρώδης εἰς Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.

Συνιδὼν οὖν Ἀγρίππας διαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ὅτι μὲν τὸ Ἡρώδε θεὸς αὐτὸν δύνοιαν τε & φιλίαν, ἕτοιμος εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ἰουδαίοις ἀξιῶσιν, καθ' αὑτὰ ὃ δίκαιον δοκεῖν, ὡς εἰ μὲ ἐδέοντο B
καὶ πλείονων, ἂν αὐτὰ ἔπρασσον, ἔφη μὴ λυπεῖν τὸ ῥωμαίων ἀρχεῖον παραχεῖν. ἐπεὶ ὃ ἃ καὶ πρώτων εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γένοιτο, βεβαίων αὐτοῖς ἀποπειράσειν ἐν τοῖς οἰκείοις διάγειν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. Ἡρώδης ὃ θερμῶς κατησπάζετο, καὶ τὸ θεὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ ὃ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντεμπλεκόμενος, καὶ κατησπάζοντο. καὶ τότε μὲ ἀνεχώρησεν ἀπὸ C
Λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου ἔλεγεν, καὶ τὸ Ἀγρίππαν παραπεμπόμενος ἀνήχθη. κατάγει ὃ εἰς Καισάρειαν, ἃ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμασιν δυσπλοίοις τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα, συναγαγὼν ἐκκλησίαν πάνδημον. ὧν δὲ πολὺς καὶ τὸ χώρας ὄχλος. ὁ ὃ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τὸ ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ θεῖα τοῖς ἰουδαίοις ὅσοι καὶ τὸ ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, διηγήσατό τε σύμπασαν ὅπῃ τὸ δυτυχίας, καὶ τῇ δι- D
οικήσει τὸ ἀρχῆς, ὡς ἀδενὸς ὠφελείποιτο τῷ ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῷ φόρων ἀφῆσιν αὐτοῖς τὸ παρελθυθότος ἔτους. οἱ ὃ καὶ τῇ χάριτι, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνεύχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς εἰσαπάδη τὰ θεῖα τῷ οἰκίᾳ Ἡρώδη, ἐφ' ἑστιάσει μὲν ἀπάντων E
τῶν πρεσβύτερον ἰόντων, χαλεπῶς δὲ τῷ θεῖα ἀλύσκοντος φερόντων τῷ ἴδειν.

Πρᾶγμα ὃ ἀεὶ τὰ καὶ τὸ σάπιν τὸ οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὸ ὀπίδοσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲ ὥσπερ ἐκ πληρονομίας τὸ καὶ τῷ νεανίσκων μῖσος τὸ σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δύσνοιμικὴ καὶ τὸ μητρὸς αὐτῷ εἰς διάνοιαν καὶ θεράπος λαμβανέσης, μηδένα τῷ ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τὸ ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τὸ νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσκωφον εἰς τὸν γεγυμνότα, μνήμη τε τὸ μητρὸς οἷα πάθοι ὠφελῶν ἀξίαν, καὶ τῇ τὸ κρατεῖν ὀπιθυμία, πάλιν τε τὸ κακὸν ὁμοίον ἐπιγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερόραν, κακοήθειαι ὃ ζύτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ὀπιβουλή. τὸ μὲν δὲ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ ὃ ζῆλος τὸ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲ G
ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῶσι, & θρασυνεισάσαι θρασυτεῖς ὀργὰς ὑπὸ τὸ ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τὸ ὀργῆς αὐτοσόλου. οἱ δ' ἐ ζῆλον ζῆλον, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ κακοήθως ἐχόντες τὸ ὀβολᾶς, θρασυστόμους ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι θεὸς τὸν γεγυμνότα. τὸ δὲ οὐκ αἰδεῖσθαι τὸ τῆς μητρὸς ἁμαρτίας, ὑπὸ οἴεσθ δίκαιον παθεῖν, ἐκείνου, ἄχθεσθαι ἂν θεὸς τὸ μὴ τὸν ἄτιμον δοκοῦντα τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀπελήθη

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

QVamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificaturum paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectã cõtenderẽt. Iãq; fabula erat

III.

totius ciuitatis, cunctis ſimplicitatem adoleſcentum miſerantibus, nec ceſſante Salome occaſiones veriſimilis criminationis ex ipſis ſumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentioſi, non illius modò vicem, ſed ſuam quoque ſortem miſerabantur, quòd neceſſe haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & ſe quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic diſſidio magnum incrementum abſentia regis addidit.

II. Qui poſtquam reuerſus eſt, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome eſt monitus, imminere magnum periculum ab adoleſcentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfeciſſent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis ſpem facere, quòd ope illius peruenturi ſint ad Cæſarem, & patrem accuſaturi. quibus auditis Herodes turbatus eſt, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quòd propter domeſticorum diſſidia nec amicis nec dilectiſſima coniuge diu frui potuerit: futuráque ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem ſecuturam timens, planè confuſus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris ſupra ſpẽ fortuna vtebatur propitia, ſic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigendum ſit, poſſitne penſari tanta felicitate externa eius calamitas domeſtica, an ſatius eſſet carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam conſiſtere. Dum talibus curis intra ſe fluctuat, viſum eſt alium filium qui etiamnum priuatus erat accerſere, comprimendíſque adoleſcentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: nõ quòd vellet ſicut poſtea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, ſed ratus ſe filios Mariammes hoc pacto caſtigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, ſi viderent non eſſe neceſſe vt ſibi ſolis ſeruetur tanti regni ſucceſſio. quapropter hunc quaſi ſuccedaneum in domum induxit, putans ſe iam proſpexiſſe adoleſcentibus vt poſito faſtu tractabiliores ſe patri præbeant. ſed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam ſummam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter ſpem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propenſum ad hoc, vt (quod iſte vehementer cupiebat) infenſior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipſe videretur fratrum delator, ſed per alios cõſiliorum ſocios rem ageret, qui neque ſuſpecti eſſent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis ſuis poſſent adſtruere. Iam enim complures ad hunc nouã ſpe inflatum colendum ſe contulerant, & Herodem fucata ſpecie beneuolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τῷ Ἰουδαίων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τῶν σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τοῦ μὴ ψόγου λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἥτιος ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεεινῷ μὲν ὥσπερ ᾧ τὸ ὑποφαίνειν τῷ καταφρονεῖν τῆς μητρὸς, ἐλεγχοὺς δ' αὐτοῖς οἱ τ' ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζοντας συζῆν, καὶ τῷ αὐτῷ μεταλαμβάνειν. ταῦτα φοβεῖ μειζόνως καθ' ἑκάστης τῆς πράσεως ἐν ὑποδημίᾳ τὸ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προεῖρηκα μέν, προσέπιπτον δ' αὐτῷ οἱ λόγοι, καθ' ἃ τε τὸ φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶη, τὸν καθ' ὑπὸ τῶν νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλουμένων, ὡς ἂν ἀπέξονται μὴ πιστεύσωσι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθεσαν δέ τι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀρχελάου τοῦ καππαδόκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνου φόβος τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρός. ἡρῴδης δ', τετάραχτο μὲν δι' ὧν ἀκούσας ἑκάστων ἐξεπέπληκτο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῷ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνέκαμπτε τῇ συμφορᾷ τότε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῷ φιλτάτων, ὅτε τ' ἐρῳμένης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, ἀλλὰ τὰς ἐγκομένας ταραχὰς κατὰ τὴν οἰκίαν. τότε μέλλον τὸ προαπεπωκότος ἤδη βαρὺ καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πλεῖστα μὲν τῷ ἔξωθεν, καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετίθει. μίσει δ' τῷ οἴκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσόντος, ὡς ἂν αἴ τις ὠφὴθη, καὶ παρέχοντος ἀμφίλογον τὴν ὑποβολὴν, εἰδέναι τὴν τοσαύτην δυτυχίαν τῷ ἔξωθεν προαγμάτων, ἀλλάξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῷ προὶ τοῖς οἰκείοις συμφορῶν διαφυγεῖν ἐν τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος δ' καὶ διακείμενος τὸν τρόπον τοῦτον ὅλῃ καθαιρέσει τῷ μειρακίων, ἕτερον αὖτῷ γνωόμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν. σκαλεπὸν δ' αὐτίπατρος. οὐχ ὥσπερ ἐν ὑσέρῳ καὶ τελέως ἠτιμωμένοις αὐτῷ, καὶ παῖδ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος δ' παραιρεῖσθαι τοῦ θράσους τοῖς σὺν μριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τῶν ἐκείνων οἰκοδομῶν αὐτόν. τὸ γὰρ αὐθαδὲς ἂν αὖ εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεισθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ καθάπερ ἑφεδρον τινὰ τ' αὐτίπαρξον εἰσήγαγεν, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, καταλέντων τῷ μειρακίων ἀξίναν δικαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν ἡ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ὑπηρεσίᾳ, καὶ δεινὸς ἦν τὸν τρόπον αὐτίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς ἐ προτέρου οὔσης ἐλπίδος αὐτεπιπόσατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ διαχωρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' ἐπέχεσθαι τὸ πάθος, ἤδη τι ἠλλοῖωμένῳ τ' διαβολαῖς, διμεταχειρίσει δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπαιδάκει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γινέσθαι τοῖς διαβεβλημένοις. ἦσαν οὖν ὅτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενοι δ' αὐτῷ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτοπόποις, καὶ διὰ τὴν δύνοιαν τὴν πρὸς τ' βασιλέα πιστὴν διδυσωμένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δ' πλείους γεγόνεισαν οἱ κακεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρῴδην ἐν τῷ δοκεῖν κατ' δύνοιαν τὰ τοιαῦ-

Τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τέκνων πολυπροσώπως καὶ πιθανῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ θεραπαῖναι τῶν μειρακίων ἀφορμαὶ παρεσκευάζοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπ' αὐτοῖς κατ' ἐπήφειαν ὧν ἠπιάζοντο, καὶ ἡ μητρὸς ἀνάκλησις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ὁ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετίθεσαν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῆς περὶ τὸν ἀντίπατρον κηδεμονικῆς φυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὴν ἡρῴδου ὀργὴν ἀλλόμενα, προὔβαινεν ἐπὶ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν ἀπὸ οἰκίας σάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τῇ ὀλιγωρίᾳ, καὶ παροφνῶσαι βουλόμενος τοῖς περὶ τὸν μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῖς παρεῖχεν. καὶ τέλος ἡττηθεὶς, ἐπεισήγαγε τὴν μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ συνίστα σπουδαιότερον. ἀγρίππᾳ δ' οὖν ἀπιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῶν ὅλων περὶ τὴν ἀσίαν δικαστῆ γεγονότι, πλοῦσαν δοὺς τὴν ἰουδαίαν, καὶ συντυγχανόντων μόνον τι τῶν ἀντιπάτρου ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀπάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

A captabant: cúmque per multas eásque inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam quam antè occaſionem illis præbebant. nam & lacrymæ ſæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis inculabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obſeruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſſidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpè pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalem adminiſtrationem Aſia deceſſurum, ſolum ex filiis Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

B

C

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἀντιπάτρου διαβάλλοντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ὅπι καίσαρα αὐτῶν κατηγόρησεν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ περιγέγονε τὰ κατ' ἀποδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσταλκότος ἡρῴδου, τοῖς φίλοις διάσημος ἦν. ἤχθετο δ' ὅμως τῇ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ὅπως διαβάλλῃ ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐπὶ δοκίμῃ μεταβολῇ τοῦ παιδὸς εἰπεῖν. καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὑπομένειν εἰς τοὺς ἐκ τῆς μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὴ ἐννοίας ἔχων, ἐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ὅτου ἀνιάσῃ τι καὶ παρεξιέναι ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, συνεχῶς ἐπέστελλεν. προφάσιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτῷ, τοῦ δὴ ἀληθοῦς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐκ φύσης κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλων καθ' ἑαυτὸν ὄσαν ἐμπορδόμενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὴν ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν ᾧ τὸ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, χρεὼν ἡγήσατο πλεῦσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν αὐτὰ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτὸν τοιοῦτον ἐκβαίνη πάθος, ὃ καὶ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δ' ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐγίνετο μὲν μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐσπεύδοντος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὅπι μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσχερῆ, παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἦπατο δὲ τῆς ὑπονοίας, καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοὺς μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ θεραπαλαβεῖν. ὁ δ' ὑδὲ ὑπόπτων ἔχειν ἀπιστίας μᾶλλον ἢ κρίσει θεασθοῦναι τῆς ἀληθείαν πρὸς αὐτὸν δυσβεστέρῳ θεᾷ καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' ἐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στερεῖτο καὶ τῆς ζωῆς ἐλάττων λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ὅπως ἄρχιόν τι καὶ μακρὸν ἐντεπικένας ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ τούτην τῷ ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαθῶναι

D

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſtè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem ſe præberet erga Mariamnes filios. Hæc aſſiduè cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus, ſed reuera ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò poſtquam peruenit, non inuentum ibi Cæſarem Aquileiam vſque perſecutus eſt: & cùm veniſſet in colloquium, rogaſſétque vt de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coràm filios accuſauit inſolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò proceſſiſſe illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiti cuperent: cùm ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinquendi eum ſucceſſorem, qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. illos verò etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, ídque etiam cum ſuæ vitæ periculo quærere: tam immane ac ſceleſtũ odium inuetteratũ eſſe in eorũ animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum ſe cogi

E

F

G

aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eas æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure nefas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis, alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedite non poſſe, cùm potius iuuenili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæterósque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in fontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

A ἂν ἐξηγεῖσθαι κάμοιγε, καὶ μαίνεσθαι αὐτὸ τὸ ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καὶ τοι τὸ μὲ εἰπεῖν παθόντας ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὁπότινι δ' ἂν μᾶλλον; βαρύνοντα; πῶς δ' οἷόν τε; καὶ δίκαιον ἰῶ αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης ἂν ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, καὶ δοῦναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τοῦτο γε μὴ τῶν ἄλλων ἄθλων δυσσεβείας ἐκπόδιον τῷ μέλλοντι ποτὲ χρήσεσθαι τοιούτῳ τῶν ὑπομενείας τε καὶ τῶν ἀμοιβῆς τοσῆσδε ὕσης ὑπάρχειν. ὅπου δὲ μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ἐστὶ τοῦτο πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ δὲ ἀεί τι τῆς βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται θάνατον τῇ γεγυμνώτος, μαθ' ὃν ἄλλως ἂν ἔσται τὴν ἀρχὴν λαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν ἐχ' ὑπέρησεν, μέχρι νῦν ἀπέδοσαν, ἐκόσμον, ἐχ ὑπηρεσίαν, ἐ ζυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμοις τοῖς ὑπερτάτοις παρεχῆδε, τῷ μὲ, ἐκ τῶν ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῆς ἀρχελάου τῆς βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον ἐδὲ ὑπὲρ τοιούτοις ἰῶ εἶχεν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτὸν χρησάμενος ἀγαγεῖν ὑπὲρ τὸ κοινὸν εὐεργέτην κάμαρτα, καὶ παρελόμενον αὐτὸ παῖδα ὄντα ἢ πατὴρ ἀσεβήμενος ἢ βασιλεὺς ὑπεκβαλόμενος δύναται, κείσεως ἰσοτιμίᾳ παρασκεύαν. δεῖσθαι ἰῶν τοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπιμώρητον γένεσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μείζοσι φόβοις καταζῆν, ἐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νεῶν ἀφαφάγοιεν ἔργῳ μείζονα τῶν ἀνθρωπείων καὶ δράσαντας καὶ πάσομένους. ταῦτα Ἡρώδης ἐμπαθῶς ἠπάτα ὧδε κάμαρτα τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τὼ δὲ νεανίσκω ἤδη μὲ καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις ἰῶ, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν Ἡρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲ γὰρ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γένεσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐκ τοῦ σωφρόνου, τὸ δ' ἐκ τοῦ παρόν φέρεσθαι τὰς ἀγχόλας, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἰῶ ἦσαν, ἂν ἀνεμονοῦντος ἐδὲ τῆς κατὰ παῤῥησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν κάμοντα, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κατὰ ἀνδρῶν ἐλέγχου πεπλασμένου. ἰῶ οὖν δέους τοῦ δακρύειν λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὴ εἰ δύσχυσιν ἐκ τοῦ σωφρόνος ἀπορῆσθαι, ῥᾳδίαν δ' ἐχ ἀνασκομένων τῷ ἀπολογίαν ἰσῶ νεότητος καὶ ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. ἐ μὴν ὅγε κάμαρ ὑπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσμένου ἐποιεῖτο τὸ μὴ κῦ σωμένδησιν ἀτοπώτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀσφαλείας, καὶ μᾶλλον ὀκνεῖν. ἐλεῆσόντε ἐφαγόνεισαν τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ τῷ πάθει σωνεχόμενον.

Κεφάλαιον ἡ.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διάλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δὲ συνεῖδον δύμενείαν τινὰ, καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ ὧδε τῷ κάμαρτος, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, τὸς μὲ συνδακρύοντας, ἀπαθεῖς δ' συναλγοῦντας, θάτερος αὐτὸν Ἀλέξανδρος, ὑπικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας. καὶ πάτερ εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς δύνοια δῆλη, καὶ παρ' αὐτῷ τὸ κείσιν. ἂν ἀν γὰρ εἶπ δυσχερὲς ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὅπ τὰ πάντα σύζοντα πρὸς ἡμᾶς. καὶ γὰρ ἐξῆν, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δ' ὡς πατρὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ τοῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σύζοντος ἦν. ἀδὲλς γὰρ ἄπο-

ἀποκτεῖναί τινα τῶν φαιδρούμβρος, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγῃ. A
τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ γὰρ αὖ ὑπομένω μᾶλλον ἐπὶ
ζῶν, εἰ δοκοῦμεν ἠδικηκέναι πατέρα πεπυσμένοι. καὶ
μήποτε τοῦτο ἐκείνου χεῖρον, αὐτὴ τὸ τεθνάναι μηδὲν ἀ-
δικουμένους, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτευομένους. εἰ μὲ οὖν
ἔστι λόγον τὴν ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μακάριον καὶ σὲ
πείσαι, καὶ τὸν κίνδυνον ἀφανίσαι. εἰ δ' ἔτως ἡ ἀφθο-
νία κρατεῖ, ὥστε τὸς ἡμῶν ὀνειδίζειν. ὃν τί δεῖ βλέ-
πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας B
ἐπιθυμεῖν, δίκαιος εἰς νέους ἀφίκα, καὶ τὸ προσποιεῖσθαι
τιμὴν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς παρούσης τιμῆς νῦν
ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέπον δ' εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ
οὐδὲν τὴν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ
αὐτῶν ἀποθανοῦσα, παῖδας ὑποπτους εἶναι τὸ πατρὸς
ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ἐγὼ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύ-
την ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τετόλ- C
μηταί τινα, ὧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πίστιν εἴωθεν ὑπὸ δυ-
σεργείας λαμβάνειν; φαρμάκων οὐδὲ σπουδὴν ἐλέγχειν
δύναταί τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ ἀφανῆ οἰκετῶν, ἢ γράμματα κατὰ σῦ γεγραμμένα; καί τοι
τούτων ἕκαστον ἐπ' ὀπτὴ καὶ μὴ ἠλόμενον ἐκ ἀβολῆς
ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ ἐκ ὁμονοοῦν οἶκος ἐν βασιλεία
καὶ τὴν ἀρχὴν ἰδοῦ σὺ φῆς ἔπαθλον δυσεβείας, συμβαί-
νει, πολλάκις αἰτίαν ἠμέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπί- D
δων, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποκρίνωνται κακοπραγίας.
ἀδίκημα μὲν ἔν, ἐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς δ' ἀφθονίας,
πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκοῦσαι μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι
μὴ παῤῥησίας; ἀλλ' εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἰδεῖν ἄδικον, ἀλλ' εἰς
τοὺς ἐδὲ ὅτι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τὴν μητέρα τὶς
ἡμῶν ἔκλαυσεν; ἐκ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν ἀναξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν,
ἧς ἐσμὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δ' θέλοντες; εἰ μὲν E
εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἐ κενοσπουδοῦ-
μεν; εἰ δ' ἀνύπαρκτοί εἰσιν, ἀνελπίζομεν; ἢ σὲ δυσχειρισά-
μενοι κρατήσειν τῆς βασιλείας προσεδοκήσαμεν,
οἷς ἔτε γῆ βάσιμος, ἔτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦ-
τον ἔργον. ἢ τῶν ἀρχομένων δυσέβεια, δι' θρησκεία
τῶν παντὸς ἔθνους, ἰωμένου ἂν παροξυντόνους ὅτι τῶν
φασμάτων, ἐ εἰς τ' ἀχώριστον ὑπὸ σὲ καθοσιωσα-
μένα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ δι' ἄλλων κατεφρονή-
σαμεν, ἐδύνατό τις φονεύσας, ἀπημώρητος μῆνιν, F
ζῶντος καίσαρος; ἔτ' ἀσεβεῖς ἔτως ἐλήλυθας, ἔτε
ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοι κακῶς εἶχεν.
εἰ δ' μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὑπιβυλὰς δείσεις, τί
σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μη-
τὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνου, ἐ παροξύνειν
ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ὑπολογεῖσθαι
βουλόμεθα, λόγον δ' ἂν ὑπιδέχεται τὰ μὴ γενόμενα,
διότερ ὅτι τῶν πάντων δικαιότη καίσαρι μεσιτεύοντι
τ' παρόντα καιρὸν, σωτηθέμεθα ταύτην τ' συνθήκην, εἰ G
μὲ αὐτοπτον ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' πρὸς ἡμᾶς δέ-
σεσιν ὑπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσομεν, δι' ἔτως μὲν
δυτυχῶς. δέννα γὰρ τῶν μεγάλων κακῶν καὶ φόβου ἀ-
τία. παρούσης γ' πνὸς ὀργῆσθαι, σὺ μὲν ἐν τῇ καθ' σαυ-
τὸν δυσεβείᾳ μένε, δώσομεν γ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ἔτως
ὁ βίος ἡμῶν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τ' δεδω-
κότος. τοιαῦτα γ' λέγοντος, ὅτι καῖσαρ δι' πρότερον

ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quam tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaso discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus: aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Graue enim res est dissidens inter se regia: & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater; quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit. at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet patricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, posséne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neque tam stultos, sed infortuniores fortè quâ tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neque quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquâ facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum petímus, vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè infimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua: nostram et sententia damnemur. nec enim vsque adeò chara nobis est vita, vt eâ cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humetes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere cum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ccc. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo abiente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigantes cùm appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius genet egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πις δύων τῷ μεγέθ ἡ διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν ἡρώδ ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγχυνόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐκπεπληγκὼς, καὶ περὶ τὸν αὐλὸν ὁ λόγος διαδοθεὶς, ὀλίγου ἔποιει τ βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τ διαβολῆς καὶ τὸ περὶ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσπάσατο βοήθειαν. ἔτι δ μᾶλλον ἐπῳδὴ καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μετ φρονήσεως ἀπλώτησεν ἀλέξανδρος. ἐπὶ δὲ ἐκείνοις ἐπ ταυτὸν κῆμα, κλαίουσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τ γῆν νενευκόσιν. ἡ δ ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπῃθεν δύλογα κατηγορηκέναι, δι᾽ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. καῖσαρ δ μικρὸν ὀπισχὼν, ἵνα μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς διαβολῆς δοκοῦσιν, αὐτόχρ τοῦτο ἁμάρτειν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παραδοῦναι τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑποψίαν τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγον. ἡρώδην δ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισὶν. ἀ γὰρ εἰ δίκημον, ἀδὲ πιθάνειν τὰ τοιαῦτα κ᾽ τῶν ἐξ αὐτ. δύνασθαι δ τὸν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἀ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παρεξωσάν δ τὸν δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ περιπετὲς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἀπεδεῖ πλείονι περὶ ἀλλήλους ἀξιώσει κεχρῆσθαι τοιαῦτα νενευκότι, ἐνδοὺς τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δ βελομένων ὑποπεσεῖν ὅτι δείσει, περιαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ διακρύοντας, παπάζετο παρέκαστον ἐν μέρει περιπύστους, ὡς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γνῶναι. τότε μὲν οὖν διαχαρισήσαντες κήσαρι, μετ᾽ ἀλλήλων ἀπῆσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀντίπατρος ὑποκεινόμενος ἐφηδέσθη ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν δ ταῖς ὑστεραίαις ἡμέραις ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καῖσαρ δ αὖτ τὸ μετάλλου τὸ κυπρίων χαλκῶ τὴν ἡμισείαν προσόδου καὶ τῆς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἄλλα ξενίαις, καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, καὶ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τ ἐξουσίαν ἔφηκεν, ὃν αὐ αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς πᾶσης εἰς πάντας διελοῦσαν. ἐκείνῳ δ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, ἀπέβλεψεν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὅτι τούτοις ἐπαρκεῖ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέσπη τῆς ἀρχῆς, τὸ περὶ τὸν τραχῶνα, καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χρωσάμενοι, πάλιν ὑπακοεῖν ἐδιδάξασαν. ἡρώδης δ πλέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο κατὰ κιλικίαν ἐν ἐλευσῖνι, τῇ μετωνομασμένῃ νυῦ σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὅτι ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρεαί τε ἀντέδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρώδης, ὅτι ἰουδαίας ἐλθὼν, ⊖ ἡδόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ τἄλλα διεξιὼν ὅσα καὶ μέρος αὐτῷ προσχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος ὅτι νενθεσίαν τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοῖς περὶ τὸν αὐλὸν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν προκαλῶν, καὶ τοὺς

καὶ τοὺς

καὶ τοῖς υἱοῖς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἡμέ- A
σθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοῖς ἐκ Μαριάμ-
μης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας
ὑποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην
ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ παραδιδόμενον, ἐν ᾧ τὸ
τοῦ χρόνου τοῖς μακρᾷ πείρᾳ ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε
τοῖς ἄλλοις ὑπηρεσίαις ἐλαττούμενον, ἃ δύναται
καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοῖς τε ἡγε-
μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ μακρὸς ἕνα βλέποιεν αὐ- B
τὸν, ἀταράχως ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν
διαφορᾶς ἐξ ἀλλήλων ἐσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν
τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεσκὰ διειλεγμένος,
ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλ-
πίδων αἷς ἐδίδου τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζο πολλὰ, καὶ
νεωτέρων ἐφιέμενα.

nuncians filios post se regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Κεφάλαιον Θ'.

CAP. IX.

Ὡς αἰῶνας ἄγαλμα πενταετηρικοὺς ἡρώδης ὅπη καισαρείας κτίσει.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείαν ἔλαβεν ἡ καισάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλος ἐληλύθυσα αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐνιαυσίου δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν D
ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνενηκοστῆς πρὸς τῇ ἑκατόν. ἣν οὖν δύθις πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ παρασκευαὶ πολυτελίσαται. κατηγέλκει μὲν δὲ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύαζε δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελίσεσθαι τῆς ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις ποιῇ ὑπερβολῇ. ἀπετίθει δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτόν. ὁ δὲ αὐτῷ πᾶσαν τιμὴν εἰς τὰ E
τοιαῦτα παρασκευὴν, ὑπὸ τῆς οἰκείων διεπέμπετο τὴν φιλοτιμίαν ὑπερβολῇ. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰουλία, τὰ πολλὰ τῆς ἐκεῖ πολυτελείας ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σωτιμώμενα, τάλαντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος κατὰ θεωρίαν, καὶ θρησβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν δυσχερείας, ἅπαντας ὑπεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διλωτείσιν ἑορ- F
ταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ὑπὸ τῆς θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς διαφορουσίας, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ὑπίσημον γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ ἂν ὑπερβεύσειεν, ἐφιλονείκει τὴν τῆς ἤδη γεγυμνασμένων ὑπόδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ὑποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς πρώδη τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον δὲ εἶη καὶ συείας ἀπάσης, καὶ ἀγρίππου τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυ- G
ριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην αἰνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε περιῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ κάλλους καὶ μέγεθος τῆς φυτῆς περιειληφότος ἄλσος. ταύτην ὑπὸ αὐτοκράτορι τῷ πατρὶ, αὐτοκράτορα ἐπεσημήνατο. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ ἱεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διέφορον, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐπάλσωσι κύκλῳ. φασὶ δὲ τὸν τῆς ἀδελφῆς

Et idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione vndecunque curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mitte ne permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Caphartsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circundante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pul- A
cherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipſa vrbe, in defuncti monumentum Phaſaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitiſſimum. deinde eiuſdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad ſeptentrionalia: quo factum eſt, vt circumquaque ſitus ager antea penè deſertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phaſaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile B
fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut ſicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in abſolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua ſunt quòd Rhodiis Pythium templum ſuo ſumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæſare con- C
ditam habitantibus maiorem partem publicorum operum ſuis perfecit impendiis. Antiochenſibus vrbem maximam habitantibus ſecante mediam eius longitudinem platea, hanc ipſam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius ſubdiualem lapide polito ſtrauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non ſatis reſpondentes ſuæ celebritati pro- D
pter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo ſplendidius & ſacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus eſt. Hic alius quiſpiam miretur in vno homine tantam diuerſitatem ingenij. Si enim ſpectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vſus eſt, non poſſumus non dicere eum natura beneficentiſſimum. ediuerſo ſi E
iniurias eius & ſæuitiam in ſubditos etiam coniunctiſſimos conſideremus, fateri cogemur hominem fuiſſe durum, inexorabilem, & ab omni alienum modeſtia. atque ita pugnantes inter ſe voluntates habuiſſe videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna cauſa profectum exiſtimo. Eo enim quòd honoris eſſet cupidiſſimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis, aut in po- F
ſterum memoriæ: quare quod eſſet ſupra facultates ſumptuoſus, cogebatur moleſtus eſſe ſubditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, neceſſe erat eam aliquando malè quærere. Deinde ſciens ſe ob eas iniurias inuiſum ſubiectis, eas offenſas lenire videbat difficile, neque enim poterat niſi vellet reditus minuere. itaque abutebatur ſuorum odio in ſuum commodum. nam ſi quis illorum non per omnia ſeruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter ſæuiebat non aliter quam in hoſtes, nullo cognatorũ aut amicorum diſcrimine, quòd G

μνημεῖα δι' ἃ τὴν μεγαλοψυχίαν πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν ἀνατίθει τὰ κάλλιστα, πῦργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τῆ κατὰ τὴν φάσηλον, ἣν προσηγόρευσεν φασαήλιδα, ἀσφαλείας τε τῆ πόλει μέγας ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος δι' ἃ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δ' αὐτοῦ, καὶ πόλιν πρὸς τὸν αὐλῶνα τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀπόντων κατὰ βορρᾶν ἀέρων, δι' ἃς καὶ τὴν πέριξ χώραν ἔρημον ὖσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν ταῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων, φασαηλίδα τ' ταύτην ἐκάλει. τὰς δ' ἄλλας δωρεὰς ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, ἔνθα συεία, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' αὖ ὑποδημήσας τύχοι. τ' γὰρ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δ' μέγιστα, καὶ δόξαν μάλιστα τῶν πεπραγμένων αὐτῶν, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δ' τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλείστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δ' τοῖς ἐν συείᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, διὰ κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν ἴσαις παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὕπαυθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων ἀνεσιν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας δεινῶς ἐμαραινόμενον, χρημάτων προσόδους κατασήσας, καὶ τὰς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισημοποίησεν τὴν πανήγυριν. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διηνεκὴς ἀγωνοθέτης ὢν διὰ βίου πλείστοις ἀπεγράφη. βίᾳ μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεφὲς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς δωρεὰς ἀπίδωμεν, ἃς ἐπέσχετο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, ἀκόρεστον ἂν εἶναι ὄντως ἂν τις αὐτὸν καὶ τῶν ἐλάττων τετιμηκότων ἠρνῆσθαι μὴ συνομολογεῖν δυσχερεστάτην κεκρῆσθαι τὴν φύσιν. ὅταν δ' εἰς τὰς τιμωρίας, καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέπῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαράγητον τοῦ τρόπου, νικηθέσεται θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφοροι τινὰ καὶ μαχόμενοι ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γενέσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἔτος ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου τοῦ πάθους ἀτημέλητος ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν δόξης ἐλπὶς ἐμπέσοι. ὅτ' δ' ἀπαύστως ὑπὸ δύναμιν χρόνος, ἐξαγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οἷς ἐσφάλη πολλὰ γνώμης, κακὸν ποιεῖσθαι ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει· καὶ σωφρονίσας ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. ἐπὶ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυπηρὰς ἐξ αὐτῆς φιλονεικίας ἢ τοῦ δύσκολον αὐτοῦ ἀπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. ἐξ μὲν οὖν τοῖς οἰκείοις εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑαυτὸν ὁμολογούμενος, ἢ δόξειεν εἰς τοῦ ἀρχοῦ τι καταφρονεῖν, ἐκ ἐκείνου ἑαυτῷ κρατεῖν ἐδύνατο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγχύσεις, φίλοις, ἴσα πολε-

πολεμίοις τιμωρούμενος, ὅτι τῶ μόνος θέλειν τετιμῆ- A
σθαι τὰς τοιαύτας ἀμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον
δέ μοι τούτου τῶ πάθους ὅτι μέγιστον τῶι αὐτὸν ἰῶ, &
τὰ γινόμενα κατὰ τὰς καίσαρας καὶ ἀγρίππα καὶ τῶν
ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείτ-
τονας, τούτοις κἀυτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι· καὶ τὸ κάλλι-
στον ὧν ὤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὴν ἰουδαίων ἔθνος ἠλλοίωται νόμῳ τοὺς
πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ σωφρόνως τὸ δίκαιον αὐτὶ τῶ B
τοὺς δόξαν ἠγαπηκέναι, διότερ ἃ ἰῶ αὐτῷ κεχαρι-
σμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτη-
δεύμασιν, κολακεύειν τῶ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία
μὲν αὕτη μοι δοκεῖ ἡ ἡρῴδε τοῖς ἰῶ τοῖς οἰκείοις, καὶ
συμβούλοις ἀμαρτίας, τοῖς ἢ τοῖς ἔξω, καὶ μὴ τοσοῦτον
τας διαφορᾶς.

Κεφάλαιον ί.

Πρεσβεία τῶν ἀπ' κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων τοῖς καίσαρι.

Τοῖς δὲ κατ' ἀσίαν ἰουδαίοις, & ὅσους ἡ τοῦ κυ-
ρηναίων λιβύη κατέχει σκήνωμα αἱ πόλεις, τὴν μὲν
πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων,
ὑφ' ὧν τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτούς,
ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν D
ἐν τοῖς ὅπλ μέσοις. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν
δυείσκοντες τῆς τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσ-
βεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ πρὸ τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς
τὴν αὐτῶν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατ' τὰς ἐπαρ
χίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς δι-
καιότητος ἣν ἔχον ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν οἱ κρατοῦντες. Καί-
σαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐ-
πειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρειν εὑρέθη, ἐ
μόνον ἐν τῇ ἐνεστῶτι καιρῷ, ἀλλὰ & ἐν τῷ παρω- E
χημένῳ, καὶ μάλιστα ὅτε τὸν ἐμὸν πατέρα αὐτοκρά-
τορος καίσαρος πρὸς τὸν δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχι-
ερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ
μετ' ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοῖς ἰουδαίοις
χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πάτριον αὐτῶν νό-
μον, καθὼς ἐχρῶντο ὅτε ὑρκανὸς ἀρχιερεὺς θεοῦ ὑψίστου,
τότε ἱερεὺς ἦν ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσό-
λυμα, & ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεῦσιν ἱερο-
σολόμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάβ- F
βασιν, ἢ τῇ πρὸ ταύτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης.
ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱε-
ρὰ χρήματα, ἔκτε σαββατεῖν, ἔκτε ἀνδρῶνος εἶ αὐτὸν
ἱερόσυλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημό-
σιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐ-
τῶν, ὑπὲρ τ' ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀν-
θρώπους, καὶ ὑπὲρ γαΐου μάρκιου κηνσωρείνου, & τοῦτο
τὸ διάταγμα, κελεύω ἀναθεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ
τόπῳ γνωθέντι μοι ὑπὸ τῆς κοινῆς τῆς ἀσίας ἐν ἀργύ- G
ρῃ. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τι τῶν θεσειρημένων, δώσει δίκην
ὡς μείζιον. ἐγνώσθη ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ
νορβανὸς φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' ἦν εἰσὶν δ'
ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέρον-
τες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο
ποιείτωσαν. καὶ ταῦτα καίσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίπ-

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Cap. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Tribus potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: liceréque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in paraſceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hunc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine probibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῆ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τιλὶ ὄπιμέλειαν, & φυλακιλὶ, βέλομαι ζοὶς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίοις ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια. τὰς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τ ἰουδαίων καταφεύγοντας τε εἰς τὰς ἀσυλίας βέλομαι ὑποστάθῃ, καθάπερ δέδοται τοῖς ἰουδαίοις, ὡ δικαίῳ ὑποστῶνται οἱ ἱεροσυλοι. ἔγραψε ὁ καὶ σιλουανῆ τῆ στρατηγῆ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρίλλαίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίλλῃ ἰουδαῖοι ὡφ ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, & πρὸς ζοὶς ἄλλους ζοὶς τ ἐπαρχίας ὄπιμελουμένους ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωνται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔζιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νεῖν ὡς ὑπό τινων συκοφαντῆ ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ὑπ προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ὑποκαθίσαι κατὰ μηδένα ζόπον ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηνται τῆ πόλεων ζοὶς εἰς ταῦτα ὑποκειμένους, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι ζοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γαῖος νορβανὸς φλάκκος αὐθύπατος σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι ζοὶς ἰουδαίοις, ὅσοι ἂν ὦσιν κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ κἀγὼ ὅπως θέλομεν γίνεσθαι. ὑδὲν ἧττον καὶ ἰούλιος ἀντώνιος αὐθύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδίοις φερεσυαείοις δικαιοδοτοῦπ μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καίσαρα τὸν σεβαζὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι ζοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε αἷ ἕκασος αὐτῆ ἐν τ ἰδίας θεραπείας δυσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν ἀνεμποδίζως. ἤκουσε τε ὅσως κἀγὼ ὁμοίως ζοῖς ὑπὸ τὸ σεβαζὸ καὶ ἀγρίππα δοθεῖσιν τιλὶ ἐμὲ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν ζοῖς τὸ σεβαζοῦ & ἀγρίππα βελήμασιν, σωνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κ ζὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα δ οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῆ ἡμετέρων θεάζεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας εἶναι, δείκνυε αὐτοῖς ὅτι πάσης πηγῆς ἄνωθεν ὄπιτυγχάνοντες, ὑδὲν τῆ πατρίων σκωλύθημεν ὑπὸ τῆ ἀρχόντων θεατεῖν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὶς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες & τῆ εἰς τὸν θεὸν πίῆ. ποιεῖμαι ὁ πολλάκις αὐτῆ τιλὶ μὴ μέλλω ὄπιδιαλλάττειν τὰ ἤθη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίσους ἡμῆ τε κἀκείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὴ γὰ οὐδὲν ὅζι ἦθος, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται κ πόλεις, ἐὰ ὅπη πολλῆς ἐγκινουμένης τ διαφορᾶς τὸ δίκαιον ἢ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὄπηνδυεν λυσιτελέσαπον ὂν ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις ἢ πλεῖσον οἱ παρ ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, φίλους καὶ φίλας ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δέον ἂν ἐν τῇ διαφορᾷ τῆ ὄπηνδυμάτων οὐδὲ τὸ ἀλλότριον, ἀλλ ἐν τῇ πρὸς καλοκαγαθίαν ὄπηνδίους ἔχειν. τοῦτο γὰ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῆ ἀνθρώπων βίον. ἐπαινέσω ὃ ὄπι τὰ συνοχὴ τ ἰσοτείας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

Ο Γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύς, ἀνοίξας τὸ Δαβίδ καὶ Σολόμωνος ἀργυρίου λάβοι, ξιφιλία τάλαντα, καὶ μυρίων πολὺ πλειόνων καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὴν χορηγίας, ἐπὶ πλείονος μὲν δὴ ἐνοίας εἶχεν τοῦ ἐπιχείρησιν. ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσῆρχεται μετὰ μιᾶς ἑταίρας μόνης ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς ἦν, παρειλημμένος ὑπὸ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλῶν, ὧν ἀνείλατο πάντα. ἀπορίᾳ δὲ εἶχεν, ὅπου μὴ λεσέραν ποιήσαιτο τοῦ ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς ἦν τὰ Δαβίδου, καὶ τὰ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῶν τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιούσης ἀπαντώσης ὡς ἐλέγετο. ἡρώδης δὲ αὐτὸς ὀκνεῖ, καὶ τὸ θεῖον ἱλαστήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας ὅπερ τῷ σοφῷ κατεσκευάσατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τότε καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τὸ καὶ σκευάσματος, ἐμοὶ δὲ ὅπως κατῆλθεν, ἀδύνατον ἦν τὰ ἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σὺν αὐτῷ κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπόρρητος τοῖς θεοῖς ὄγκλασιν αὐτῷ φερόντων. πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων αὐτικαταστασιάζων, καὶ μητρὶ μὲν πάσης ἀπουδῆς ὑπερυπόρρητος, ὅς γε καὶ τὸν μυριάμμης θάνατον, καὶ τοὺς παίδων αὐτῆς ὡμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς διαφθορὰν ἀπάγων ὑβρίζομένος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τὰ νεανίσκων ὑπερβολὰς καταφρονῶν. καὶ διατελέσειν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, θεμιτώτερον ἐγκωμιάζων, ὡς δὲ τοῦ θεοῦ μηθὲν τῶν ἐπιτασσομένων ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἂν τις ὡς ἔφην ἔχοι τὴν συγγνώμην. ἐμοὶ δὲ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ γένους ὄντες ἀξιοχρέου τοῦ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ φιλόσοφόν τι ὡς αὐτὴ ἐν διαφερόντως ὑπεληφότες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκπεθεμένοι τὰς πράξεις, πολλὴν μὲν τῶν ἐγχωρίων τοῦ ἐκείνου βασιλέως ἐπὶ δὲ ἐνδοξοτέρας ἔχοντες, τὴν δὲ ἀληθῆ περὶ ἐκείνων τετιμηκότες, ἐπεὶ ὅτε δικαίως ἐγίνετο συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἐπεποίητο πρὸς τάφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς καθ' οἰκίαν, εἴτε δὴ τοῦ μιάσματος ὑπιόντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐνόσει, πλέω ψεύδη πρὸς ἀπήνεις ἐξελθεῖν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τύχης ἐν ἐκείνοις τὴν ὑπόθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν ἀτίαν δίκαιον ἐμικρὸν πίστιν παρεῖχε τοῦ διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπλωτικέναι. πᾶσι γὰρ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὴν αὐλὴν, καὶ μίσει πρὸς ἀλλήλους αἰθυπερβαλλομένων τοῖς διαβολαῖς. ἐρατήνη δὲ ἀεὶ κατὰ τὴν ἀδελφῶν ἀπάτωρος, δεινὸς ὢν, ἔξωθεν μὲν, μεταβάλλειν αὐτοὺς τὴν αἰτίας, αὐτὸς δὲ πολλάκις ὑπολογουμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἡ τὸ δοκεῖν σῦναι πιστὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ὑπηρεσίας ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐπαμφιελιλύθη τὴν πατέρα μόνος ὑπὸ τὴν ἐκείνου σωτηρίας ἀπαντᾶν μεταβάλλειν αὐτοὺς πεπισμένος. ὁ δὲ

HErodes multum pecuniarum domi foríſque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit recluſo Dauidis ſepulcro tria millia talẽtorũ argenti extulillet, ſupereſſéque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret popul⁹, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore cõdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie affecta ſæcauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarũ patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partim incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes emiuebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuolués illos falſis criminationib⁹ ipſe patrociniũ eorum ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia faciliusiuuenes clã poſſet opprimere: atquetalibus verſutiis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc ſolũ incolumitatis ſuæ curã gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant patrimonibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatâ cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt obiectam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum a ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quē ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixitque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuoluereturad priſtinam mulieris conſuetudinem, Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum altercinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoque iuuenem exoſũ redderet. illa verò in matris gratiam ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſè de patre loquerentur, καὶ τοῖς περσκεύσμασιν, ὁποῖα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. διὸ ὧν αὐτὴ μὲ, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμήνυσεν, δύσνουν ἢ τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ ποιοῦσα. χαριζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μεμνῆσθαι μὲν ἀξιοῦντες ἐκεῖνοι τῆς μητρυιᾶς, ἐγκλήσασι δὲ τὸν πατέρα,

A ἢ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῆς τε βασιλείας πραγμάτων ἀπάντων συνίστη, & μὴν & ἐκείνῃ μεζόνως ἢ τῷ ἐπειγόντων ἐβεβούλευτο, καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἔτοι, καὶ πρᾶττειν ὅσα θέλοιεν καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τὸν ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τιμὴν ἀπιμίαν ὑπ' ἀνηκοΐας ἐκ ἔφερον παρεσμῷοι, καὶ τάξιν ἀπιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάου γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα δύζθεσιν, καὶ τῷ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον διακεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ ἀριστοβούλῳ, τιμὴν δ' ἴσην ἀπῄτει αὐτῆς, ἀναξιοπαθοῦσα γλαφύρα. δευτέρας οὖν ταύτης ἔνδος ἐμπεπωκυίας, καὶ ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς φερώρας ἔξω τεταγμένος ἦν, ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν. ἐμπεπώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλοῦσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥττητο δ' τὸ ἀνθρώπου μεμισημένου ὅτι ζῶν κρατοῦμενος, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τιμὴν μὲν ὑπερφανῆσαι, πρὸς δὲ τὴν δούλην τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δ' ἀπιμαθεὶς ἡρώδης τῷ πολλὰ μὲν διεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δ' καὶ κοινωνὸν ἔχειν τὸ βασιλείας, ἐκ ἔμπιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, καὶ τῷ προσώπῳ δυσυχεῖν ᾠήετο. καὶ τιμὴν μὲν κόρῳ μὴ τυχὼν φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ φασαήλου δίδωσιν. αὐτὸς δ' χρόνῳ διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρακμακέναι τιμὴν ὀπιθυμίαν τἀδελφοῦ, πρός τε τῷ ὡραίῳ ἦπατο, & τιμὴν δευτέραν ἡξίου λαμβάνειν, κύριος δ' ἐκάλεσε. φερώρα δ' συμβεβουλῆ πολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τὸ ἀδελφὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ ἀρχὴν εἶ) δούλης ἡττᾶσθαι, ὑποφερεῖν μὲν αὐτὸν τῆς δυοίας τῆς πρὸς βασιλέως, ἄπορον δ' κἀκείνῳ ταραχῆς & μίσους πρὸς αὐτὸν καθίσασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσειν, τῷ καὶ πρότερον ἐν δυσβολαῖς γενόμενος συνεγνῶσθαι τιμὴν μὲν ἄνδρα ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὑποπέμπεται. βασιλεῖ δ' ὁμολογεῖ λήψεσθαι τιμὴν θυγατέρα αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ ἑβδομήκοντα ἡμέραν συνέθετο τοῦ γάμου, συνεπομένους ὡς ἐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τιμὴν ὑποπεμφθεῖσαν ἔσαν. διελθουσῶν δ' τῶν τεσσάκοντα ἡμερῶν, ζῶντον ἦττον τὸ ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δ' δυσπετεῖν ὅτι τῇ ὡρώτητα ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρώδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ διαπίπτοντες παρ' αὐτὸ, καὶ πολλοὶ τιμὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμὴν τῶν φερώρου δυσβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπεν δ' ὀκέτι τῆς ἡμέρας οὐδὲ ὥρα, καθ' ἣν ἀτρεμῆν αὐτὸ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν κακῶν ἀγωνισμάτων συγχυῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεπιπτωκότων. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ἦσα τοῖς ἐκ μαριάμμης, διὰ τιμὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσιν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τῶν νεανίσκων εἶα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον δυοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν ἔτι λαλήσειαν κατ' ἰδίαν ἀπαπείθουσα καὶ μισεῖν ἑαυτῇ, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. διὸ ὧν αὐτὴ μὲ, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμήνυσεν, δύσνουν ἢ τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ ποιοῦσα. χαριζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μεμνῆσθαι μὲν ἀξιοῦντες ἐκεῖνοι τῆς μητρυιᾶς, ἐγκλήσασι δὲ τὸν πατέρα,

συνεχὲς

σωνεχὲς ἢ διαπειλῆσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A
χῆς, τοὺς μὲ ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρῴδῃ γε-
γλυπμένους, κωμογραμματεῖς κατασήσειν. ἁρμόσειν γὰρ
εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦν ὑπομελὲς αὐτῶν, καὶ θεὸς
παιδίαν ἐπιτιθασσόμενον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ τού-
τας εἴδοιεν τὸ μητρῴον κόσμον μετιέναι φιλοτιμίας, αὐτὰ δὲ πα-
ρούσης ἀβεβήτητος, ἀπειλεῖν ὡς ἔχοιεν ἡμφιεσμένας
καθαιρήσειν), μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. ταῦτ' οὖν ἐπὶ B
ἀπηγγέλλετο δεῖν τῇ σαλώμης τῷ βασιλεῖ, καὶ κεῖνος
ἤκουεν μὲ ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. ἐμάχετο δὲ
ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ νομόμενος ἅπασιν καὶ πάν-
των ὀπίσω ἦν. ὁ μὲν ἀλλὰ τότε μὲ ὑπιππλήξας τοῖς
παισὶν, ἀπολογησαμένων ῥᾴων εἰς τὸν κατ' ἐμὲ ἐγένετο,
ἡ δ' ἐξῆς πολὺ χείρων ἐφέστηκεν. ὁ γὰρ φερώρας
ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυ-
γατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λε-
γούσης ἀκηκοέναι, τὸν ἡρῴδην ἠττῆσθαι τῷ τῆς γλαφύρας C
ἔρωτος, καὶ δυσπαρηγόρητον αὐτῷ τὴν ὀπιθυμίαν εἶναι. τοῦτο
δὴν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας
ἐξεκαίετο. καὶ τὰ κατὰ τὴν πρώτην εἰς τοὺς παῖδα μνόμενα
παρ' ἡρῴδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρο-
νήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν δεῖν τὸν
ἐκπεσόντα λόγον. ἃ σκαρτέρησέν τε τοὺς ὀδύνους τῷ
φρονήματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, κατα-
μηνύει τὰ ὑπὸ τῷ φερώρᾳ ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρῴ-
δης ἢ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γιγόμενος, καὶ τὸ συμ- D
φορὰν τὴν διαβολῆς ἐψοφημένον ὑφ' ἑαυτοῦ, ἐτεθάρρηκε,
καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τοὺς πονηρίαν τῶν οἰκείων,
οἷος εἰς αὐτοὺς γιγόμενος, οἵων τυγχάνοι. μεταπέμπε-
ται δὲ τὸν φερώραν, καὶ θορυβήσας, κἀκείνου ἅπαντων εἶπεν,
εἰς τοῦτο τὴν ἀμέτρου καὶ θρασυτῆς ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς
τοιαῦτα μὲ περὶ ἐμοῦ νοῆσαι τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' ὑχ
ὁρᾷς τὴν σοὶ θεραίρεσιν ὡς ὑ βλασφημίας ἐσοχασμέ-
νος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ θεσπεσιώτατος, ὅπι- E
βουλεύειν δὲ φάρμακον αὐτοὺς ποιούμενος τὴν ἐμῆς ἀπω-
λείας; τίς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ
σοῦτ' ὁ παῖς, ἠνέσχετο τὸν πατέρα μὴ πᾶσαν δεῖν τοιαύτην
ὑποψίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς τὸν ψυχρὸν, ἢ ξίφος εἰς τὴν
δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ τὴν γεγλυπκότος; τί δέ
σοι βάλε), τὸ μισοῦντα τε αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
θεὸς μόνῳ τὸν κατ' ἐμὲ βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρί-
ναιτο, καὶ θεὶ τούτων λέγω, ἃ δ' σῆς ἀσεβείας ἦν καὶ νοῆ- F
σαι, καὶ διαβαλεῖν; ἔρρε κάκιστος εἰς δύναμιν καὶ ἀδελ-
φὸν μιόμενος. καὶ σοὶ μὲ ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσειεν, εἰσὶ
δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, καὶ
μᾶζόνως δύναται τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μὲ ἔν
ὁ βασιλεύς. φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁ-
λοὺς, σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι
τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα,
πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς ὐδὲν εἴη αὐτὸ τοιοῦτον, καὶ ὅτι δεῖ
θεσπεσῆς ὄζειν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τοῦ βασι- G
λέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν δεῖ τὴν δύνοιαν ἣν ἔχῃ
θεὶ τὸν ἡρῴδην ἀεὶ θεομνώσκουσα τοὺς κινδύνους, ὧν
δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπιβουλεύεσθαι. μόνῃ γὰρ
ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ἣν εἶχε γυ-
ναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰ-
κότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λεγούσης,
καὶ πολλάκις μὲν ὑποδεχομένης τοὺς τειχῶν, πολ-
λάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχέ τι θεὸς τὴν ἀρνησιν πιθανὸν, ἡ δὲ κακοήθεια τῷ ζόφῳ τῆς ὀν

minarentúrque ſi principatus ipſis contingeret, reliquarum regis vxorum filios ſcribas ſe facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias ſi quando viderent matris ornamenta vſurpare, pro præſentibus deliciis veſtituros ſe ciliciis, incluſas vbi ne ſolem quidem liceat aſpicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametſi permoleſtè ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exaſperabatur ſuſpicionibus & indies ſeipſo peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios caſtigaſſe contentus, & illorum reſpõſione placatus aliquantiſper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque ſe audiſſe ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec poſſe hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer exanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, ſuſpicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, ſed adito patre eum lacrymis ei ſermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus eſt, non ferens inſimulari ſe falſo tam turpis criminis, multa quærens de ſuorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxque accerſitum Pheroram adortus iurgio: Peſſime, inquit, omnium mortalium, cóne ingratitudinis prolapſus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propoſitum, quòd non conuitio tenus hæc dixiſti filio, ſed vt inſidias & veneficia hoc pacto in caput meum ſtrueres? Quis enim, niſi bono aliquo genio ductus vt iſte filius, pateretur patrem ſuſpectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris ſermonem in animum, an in dextram gladium inſeruiſſe, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluiſti, cũ & ipſam odcris, in me tantùm calumniando ſimulans beneuolentiam, & ea dicens quæ ſalua pietate ne cogitari quidem poterant? apage te hinc poſt tam peruerſum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conſcientia fruere: ego verò dabo operam vt ſim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni ſint beneficiis eos proſequens. Sic ſtomachante rege Pheroras cùm in manifeſto crimine deprehenſus teneretur, Salomes ait hoc eſſe commentum, & ab ea prima hos ſermones perfectos eſſe. Quo audito illa (nam forte aderat) compoſito ad verborum fidem vultu exclamat, non eſſe hæc ſua, & omnes hoc vnum agere vt cã inuiſam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantiſſimam, & præcauentem ipſius pericula. nunc verò etiã maioribus ſe appeti inſidiis. ſolam enim autorem fuiſſe fratri, vt abiecta quaſe oblectabat muliercula filiam regis duceret, & hãc eſſe cauſã odij. hæc illa loquente, ſimulque capillos ſibi vellẽte, & pectus plangẽte, ſpecies quidem negãtis erat veriſimilis, ſed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, nec prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse,& audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia,& quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt,quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam.Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus:negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit : compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium.illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur a fratre,& nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quo tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset,percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à populatibus si faceret:atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pherorasalomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consuecisse cum Arabe.Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora,negãte adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius cẽsente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominiũ. quod vbi is persuasit,impetrauit prioris offẽsæ veniam. Mutatis igitur spõsalib.puella data est nuptũ adolescentulo,addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbæ domesticæ,imò augebantur etiã

τοῖς ἡγουμένοις ὑποκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δύσχημον εἰς ὁμολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὴ ὡμολογηκὼς, ἀκούσας δ' ἃ πρὸς δόμβος. ἐγίνετο δ' ὅπη πλεῖον ἦτε σύγχυσις, ὥστε καὶ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαγόμενος τῆς ἐγκρατείας, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τοῖς λόγοις ὀψὲ τῆς ὥρας πρὸς θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγίνετο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὴν διαβολήν, ἅτε τοῦ βασιλέως γυναῖκες ἠχθοντο φύσει δυσχερέσι τὴν εἰδυῖαν, καὶ γινομένην ἄλλοτ' ἄλλην κατὰ καιρούς ἔχθρα καὶ φίλη. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν πρώδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅπη μεῖζον ἤγαγεν τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τῆς ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, σύλλαιος δ' αὐτῷ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ἐπεὶ οὖν χρείας οὗ τινος ἐλθὼν ὡς τὸν πρώδην, συνδειπνῶν ἴδεν τὴν σαλώμην, καὶ τὸ νοῦν ἔχον πρὸς αὐτήν. γνόσκων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει διαλέγεται. σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸν νεανίσκον ὡς ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅπη τὸ δεῖπνον ἐπιφαίνεται πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμολογίας. ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, διαβαλοῦσαι τὴν ἀκηκοωσῶν. πρώδης δὲ καὶ τὸ φερώρα προσεπιθαίνετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου καὶ τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχήκασιν. ἐκεῖνος δ', ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, ὡς ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν ἔρως ὕποπτος ὢν ἀπήει. διαλιπὼν δ' ὀλίγας ἡμέρας ἤξεις ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγοις πρώδη προσφέρων, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ ὡς ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὑπομιξίᾳ τῆς τῶν ἀράβων ἀρχῆς, εἰ αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τῷ δ' πρώδου τὸν λόγον ἀποφέροντος, καὶ πιθανομένου τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχοι, ταχέως μὲ ἐκείνη προσήκατο. σύλλαιος δ' ἀξιούντων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατὸν, οὐχ ὑπομείνας, ἀλλὰ καταλοιδορήσεσθαι πρὸς τὸν ἄραβα εἰπών, εἰ τοῦτο προέξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτε φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γεγενῆσθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τῷδε κόρῳ τῷ ἀδελφῷ κατενεγύησεν ὁ βασιλεύς, ὡς ὁ μὲν φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς προεῖπον ἠτιμένος τῆς γυναικὸς, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν ἐκ κοσοβάρου γεγόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικῆσαι. μεταπεισθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ φερώρα τὸν νεανίσκον ὡς δοῦλον ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶ λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τῆς τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ἔπεσε δ' συγγνώμην ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἅπαξ. ἐκεῖνα μὲν οὖν αὐτὴ μεταθεῖσης τὴν ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρᾳ μετεσχίζω, φέρνην δισχιλίους ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως. ὡς αὐτὸς δ' τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς τετραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπαίζῃ τοιοῦτον

ἐξ

ἐξ ἀρχῆς μὴν ἐκ δύσροπος χωρῆσαι ἢ πρόσω κατὰ δυχέρειαν. ἦσαν δύνουχοι τῷ βασιλεῖ δύο καλλος ἐ μετρίως ἐπουσδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίσδυτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. Ⓒ τις ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ ἀλεξάνδρου τὸ παιδὸς δῶρα πολλοῖς χρήμασιν. ἀναπείσαντι δὲ τῆς γεγονυμένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογοῦν. ἄλλο δὲ ἐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνδένειν. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτεινόντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενῆ πρὸς τὸ πατέρα, καὶ μῖσος ἐμφυτον ἀλεξάνδρῳ. παραινοῖ δ' αὐτοῖς πρόσθεν μὲν ἀπεγνωκέναι πρεσβύτην ἤδη τετυχηκότα, καὶ τῷ γήρᾳ πρόδηλα κάλυμμα τὸ χρόνου ποικίλον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, Ⓒ κλέπτοντα τὸ ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν πρεσβυομένῳ τὴν βασιλείας, ἵν' καὶ μὴ βιαιομένου τὸ πατρὸς ἐκ ἄλλου τινὸς ἦ), ταχὺ τὸ πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ἃ δὲ μόνον δύσκολα τὸ γήρως, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς πράξεσι δυσκίνητος ἕκαστος αὐτῷ τὸ κρατεῖν ἦ). πολλοὶ μὲν δὲ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεσᾶσιν ἐκ οἱ πονηροὶ πᾶν ὁποιῶν Ⓒ δρᾶν Ⓒ πάσχειν. τούτων τῶν λόγων ἀκούσας πρόδηλος, ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρείας, Ⓒ τὸ δέος, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς φέρων δὲ εἰς ὑπόνοιαν ὡς ἀκινδύνως σκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐ δεδοίκει μὴ ἐπὶ τῆς ἀληθείας συνεσκευασμένην ἐπ' αὐτὸν ἰσχύσειεν, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ κρεῖττον. ἔνθεν δὲ ἐν φανερῷ τὴν ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους δὲ τῶν ὑπονοουμένων διέπεμψεν, ὑποψία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὸν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν Ⓒ κατὰ τῶν ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. φόβος τε ἐδὲν ἦν, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐ δόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οἷς ἐκ ἦν σωτηρία πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐ δόκει, Ⓒ μέσος δύδις ἀσφαλείας, ἐ δόκουν ὑποπτεύοντες. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐτράπησαν, νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον δι' αβάλοι, τὸν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὅπερ θονοι δ' εἴποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν γενόμενοι Ⓒ τῷ δικαίῳ αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δὲν οἰκείας τινὰς ἐχθρας ἐπεξήεσαν τῷ τοιούτῳ ζόφῳ, Ⓒ καθαφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένοντο, τὸν κρείσσονα ὥσπερ ὄργανον, καὶ πάλιν ὅπου τοὺς ἐχθρους νομίζοντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἐτέρους ἐπεβάλλοντο. ἦτε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ δι' τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀπαρεῖν ἐπεγένετο, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ὡς εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ πικρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδέξαμένους ἀπορρίζετο. τοιαύτη μὲν ἑαυτῷ τὸ αὐλικὸν παραχή. πολλοῖς δὲ καὶ τῶν φίλων ἤδη, καὶ τότ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς δεῖ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δεῖ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτῃ δὲ τὸ προαγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παῤῥησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐξόπης μεταλήφοι. καὶ δὲ αὐθρόμοχον καὶ ἀμέλλον, αὐθρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, Ⓒ πολλὰ μὲν πρὸς τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείας, καὶ συμβελίας ὑπισαντίας αὐτὸ τὸ οἶκον, συμπαθεύσαντάς δὲ καὶ τοῖς ἡδέσι Ⓒ τὰ δὲ τὰ πρῶτον παῤῥησίας

A à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, tem fassi sunt: præterea nullius scientes contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisque in gratiam Antipatri sæuientibus aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem desererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animum potituro vel inuito patre regno debito, expectarentque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi
B suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia statutos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã
C inquirere: per dimissos clanculatios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò null⁹ erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios præuenirent
D calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbantúrque meritò retaliandi, & sic accipiẽdi, vt ipsi tractassent alios. Iámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac facerent, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum
E ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæteris habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio A
eius filio Alexander vtebatur familiariter: Ge-
mello verò quod ipsum sciret fauere iuueni.
nam & inter educatores eius ac eruditores fue-
rat, & Romanæ peregrinationis comes hæ-
serat. Nec dubium est quin grauius aliquid in
eos libenter statuisset, ni obstaret virorum cla-
ritas: quare contentus est tum ablegatis ade-
misse authoritatem, vt posita proborum homi-
num reuerentia debaccharetur licentius. Ho-
rum porrò omnium malorum fax erat Anti- B
pater: qui ex quo primùm tempore patrem
animaduertit formidinibus obnoxium, consi-
liorum ei socium se adiungens accendebat ho-
minis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi
officio, si daret operam, vt quicunque reni-
ti possent tollerentur de medio. Tunc igitur
pulso Andromacho & reliquis amicis liberio-
ribus, primùm rex quotquot putabat Alexan-
dro fidos examinauit tormentis, num cuius C
tentati contra se facinoris essent conscij. illi ve-
rò immoriebantur cruciatibus, quod nihil ha-
berent dicere. atque hoc acrius incumbeba-
tur quæstionib. quod præter opinionem nul-
lum deprehendi posset ne excogitatum quidem
maleficium. Et Antipater callidus artifex in-
terpretabatur tortos à veritate malle, quàm à
fide erga dominos & amicos discedere, vrge-
bátque vt secreta perquirerentur apprehensis
pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non D
ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere;
quoties laudaretur à proceritate staturiæ, aut
sagittandi peritia, cæterisque virtutibus exi-
miis, hæc à natura ornamenta sibi magis con-
cessa quam beneficia. patrem enim præ inuidia
his offendi omnibus. quapropter quando simul
inambulent contrahi se industria & submitti,
ne appareat procerior, & in venatoriis iacula-
tionibus illo præsente destinata non ferire,
quòd norit genitoris ingenium non ferentis E
laudari filium. Hæc verba dum expenduntur
intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum
cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri in-
sidias struerent, quibus si ille esset oppressus, tum
regnum postulaturus Romam perfugeret. In-
uentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scri-
ptæ, conquerentis de patre, non rectè factum,
quod Antipatro addixisset agros ex quibus ad
eum redirent cc. talenta annua. tum verò He- F
rodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento
confirmatus in suspicione, Alexandro compre-
henso iubet iniici vincula: & rursum incipit
sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis
crederet. neque enim excogitare poterat cur de-
beret ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ
pueriles contentiones videbantur, nec verisi-
mile post manifestum parricidium voluisse eos
Romam petere. quamobrem volens maius ali-
quod impietatis argumentum inuenire, solici-
téque cauens ne videretur filium remere dam-
nasse ad vincula, & quæstioni subiiciens hono-
ratiores Alexandri amicos, non paucos eorum
nihil tale confessos interfecit. Cumque tota re-
gia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet,
iuuenis quidam in tali necessitate coastitutus,
dixit Alexãdrum Romam ad amicos literas mi-
sisse, rogantem vt curarent se accersiri à Cæsare,

τόπον ἐχηκότας παρητήσατο τότε. ἦ μὴν, ἔφη δημήτριος
ὁ πατὴρ αὐτὸ σωτῆρα ἰῶ ἀλεξάνδρῳ. γέμελλον δ' ὕ-
νουν ὄντα ἀμφοῖν ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς,
καὶ τῇ παιδίᾳ συνεγένετο, καὶ τὸν ἐν τῇ ῥώμῃ συν-
διέτριβεν ἀποδημίαν, παρητήσατο ἂν καὶ τούτους, ἡδέως
μὴν ἂν ἔχοιεν. ὑπὸ γὰρ τῶν μὴ κατ' ἀνδρῶν ἐν ἀ-
σήμοις ἔχειν τὸν ἄκρον τοσοῦτον παῤῥησίαν, τὸν τε
πλοῦν, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἀμβλυνόντας
παραλυσίμους. ἰῶ δὲ τούτων ἁπάντων ἄρτος ἀντίπα-
τρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ γενναῖον τῆς τοῦ πατρὸς παῤῥη-
σίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ
προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι περαίνειν εἰ τῷ αὐ-
τέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν
τῷ περὶ τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ
παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πι-
στοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴτι κατ' αὐτοῦ
τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δ' ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες
λέγειν. τὸ δ' ἰῶ φιλονεικίας ἄγχον, εἰ μή τι ζῶντων
οἷον σπόγγοι καθῶς ἐξέσκοιτο. ὁ δεινὸς ἀντίπατρος
τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τ' ἀληθείας ἀναγκαῖον εἰς ὑγιεστέραν
καὶ πίστιν ἐξαβαλεῖν, ὅπως ἐξευμαι δ' ζητεῖν ἐκ
πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ὅλης χειρήσεως. καὶ τὶς ἐν
πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν
νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαγωνούμενος αὐτὸς
τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὸν ζῆκλον δύ-
σχολος, καὶ τἄλλα τὰ περὶ ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαν-
τας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ
ἐκ τ' φύσεως ἔχειν. ἀχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν
πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα περι-
πατῶν συνέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον
ὁρᾶσθαι. ζῆλον δ' ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου
παρόντος ἀποσκοπεῖν ῥίπτειν. τὴν γὰρ φιλοτιμίαν εἰ-
δέναι τὸ γεγυμνικότος, τούτων δ' ἀδοκιμούντων. βα-
σανιζόμενος οὖν τὸ λόγου, καὶ περσγενομένης ἀπέ-
σεως τοῦ σώματι, προσεπιθεῖναι ὅτι ἐκ συνεργὸν ἔχειν
τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας
φόνου εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ προχωρήσῃ
τὴν βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη δ' ἐκ γράμμα-
τα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμ-
φετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιήσειν, ἀντιπάτρῳ
χώραν ἀπονέμοντα πρόσοδον δραχμῶν ταλάντων
φέρουσαν. ὅτι τούτοις δ' ὑπὸ μὲν ἔδοξέν τι πιστὸν
ἔχειν ἡρώδῃ ὡς ᾤετο, κατὰ τ' τῶν παίδων ὑπο-
ψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον.
οὐθὶς δ', ἐπεὶ χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν ἐφ' οἷς ἤ-
κουσεν ἄγαν πεπεδυκὼς, ἀναλογιζομένῳ δ' ἄξιον μ'
ἀπιβουλῆς ἐξ αὐτῷ ἐδόκει φαίνεσθαι. μέμψεις δ' ἐν
νεανικῇ φιλοτιμίᾳ, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς
τὸν ῥώμῃ ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἧκιστ' δ' μεῖζόν τι λα-
βεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν ἀδικομένης τεκμήριον, καὶ φι-
λόνεικος ἰῶ μὴ δόξαι περπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνω-
κέναι. τῷ δ' φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς
ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῷ ὡς ὀλίγους, ὀδὲν εἰπόντας,
ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς δ' εἰς τοιοῦτον ἐτοιμότη-
τος ὕσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον,
εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐγίνε-
το, ἀγγέλλειν ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ' ἀλέξανδρον
ἀξιοῦντα κληθῆναι θᾶττον ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν δ' αὐτῷ προφάσιν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένῳ μνησῦσαι,

μυθεύ-

μυθεισθάτλω τ βασιλέια πάρθων τ παῖδὸς ἠρημθμω κ῍ A
ρωμαίων φίλον. ἐῖ ἦ αὐτῷ, κ῍ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι
ὦ῍δασθαι. τούτοις ὅπῶς δόσειν ἡρώδης, κ῍ τινα
ὦ῍δμυθίαν τ῍ θεοπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς,
ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμθμος. κ῍ τὸ μὲ φάρμακον
ὅθις ἐπιθδικότι ζητῶν οὐχ ἁρέθη. τλὺ δ᾽ ὑπερβο-
λὴν τ῍ κακῶν ὁ ἀλέξανδρος ἐν φιλονεικίας ὑπῤῥώσας
θέλων, εἰς μὲ ὀργὴν ἐκ῍ἐρέψετο, μετῆει ἦ τλὺ θεο-
πέτειαν τ῍ παῖδὸς ἀμθρτία μείζονι, τάχα ἦ κ῍ δι᾽ τέ- B
του δυσωπῆσαι βελόμθμος τὸ θεὸς τὰς δι᾽βολὰς ἕ-
τοιμον, οὐχ ἥκιστα ἦ εἰ ⸂ἔτυχεν πιστθδεὶς κακοὶ῀
αὐτὸν, ⸃ πᾶσαν τλὺ βασιλείαν θεοηρημθμος. γράμ-
ματα γὸ γράψας ἐν βίβλοις τέτρασιν ἀπέστειλεν. ὡς
οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πραγτέον χωρεῖν. γθέως γὸ
τλὺ ὑπνοβλλὺ, ⸂ ταύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερό-
μαν, ⸃ τοὶς πιστοτάτοις αὐτῷ τ῍ φίλων. σαλώμλω ἦ κ῍ C
νύκτωρ ἐπεισελθόσαν ἀκοντὶ μιγλεῖαν, κ῍ πάντας ὑπ᾽
ταύτὸν ἥκειν, τὸ θάνατον ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμθμους,
οὐδέμαν τ῍ οὐκ θεοσδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις κ῍ πτολε-
μαῖος διεβέβλητο, κ῍ σαπίννιος οἱ πιστότατοι τ῍ βασι-
λεῖ. κ῍ τί γὸ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ᾽
ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθνεῴοντο, μητ᾽ ἀπολο-
γίας, μήτ᾽ ἐλέγχου τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ᾽
ἀεὶ νομθμῆς ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. κ῍ D
τ῍ μὲ δεσμὰ, τ῍ῆ ἦ θάνατος, τ῍ῆ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ᾽
αὐτοῖς ὀδυρομθμων, ἡσυχία τε κ῍ κατηφεία τὸ βασι-
λεῖον ἀπεκόσμει τ῍ ὡρώτης δι᾽ αμονίας. κ῍ χαλεπὸς
ἦν ἡρώδ῍ῃ πᾶς ὁ βίος κατεταραγμθμος, κ῍ τὸ μηδενὶ πι-
στεύειν μέγα τ῍ θεοσδοκίας κολασήριον ἔχοντι.
πολλάκις γοὖν ὡς ἐπανισάμθμον αὐτῷ τ῍ ὑὸν, ἢ κ῍ ξι-
φήρη παρεσῶτα δι᾽ φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅτως ἡ
ψυχὴ, κ῍ νύκτα, κ῍ ἡμέραν θεὸς τοῦτο γθομθμη, πά-
θος ἀνημάξατο μανίας κ῍ ἀγνοίας ὡς ἦν τὸν. κ῍ τὰ μθ῍ E
θεὶ ἐκεῖνον εἶχεν ὅτως.

Κεφάλαιον ιϛ.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τ῍ παῖδ᾽ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος ἦ ὁ τ῍ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύ-
θετο τὰ κ῍ τ῍ ἡρώδ῍ου, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ῍ θυγα-
τρὸς, ⸂ τ῍ῆ νεανίσκ῍ῃ, κ῍ συναλγῶν αὐτῷ φίλῳ, τ῍ ὅπῃ F
ποτοῦν δ᾽ ἔχοι ἀρχῆς, ἅπαν ἐκ῍ὶ παρέργῳ θέμθμος τὰ θεό-
γματα. ⸃ καταλαβὼν ὅτως ἔχοντα, τὸ μὲ ὑπτιμᾶν, ἢ
φαῦλα γθέως τ῍ῆ θεοπετὲς αὐτῷ τελέως αὐοίκθον εἰς τ῍
ὀργὴν ἠγήσατο. φιλονεικήσειν γὸ κεκακωμθμων, κ῍
μᾶλλον ὑπολογεῖσθ᾽ αὐδύνατα πλείονος ὀργῆς αἰτα-
πλησθήσεσθ᾽. μετῆει ἦ ταῖς ἐτέραν τ῍ ἐπανόρθωσιν τ῍ῆ
ἠτυχημθμων, ὁρμζόμθμος τ῍ῆ νεανίσκ῍ῳ, κ῍ἐκεῖνον G
ὑπὲρ᾽ῆ λέγων, τὸ μηδὲν ἐκ῍ θεοπετείας ἐργάσασθαι.
τόντε γάμον διαλύσειν ἔφη θεὸς τὸν ἀλέξανδρον, ⸃
μηδ᾽ αὖ τ῍ῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἰ᾽ συνῳ-
δὸς τούτῳ οὐ κατεμιύσειν. τοιούτου δ᾽ ὄντος οὐ
κατὰ θεοσδοκίαν ὧν ὁ ἡρώδης ἥρετο, τὸ ἦ πλέον ὑπὲρ
αὐτοῦ τλὺ ὀργλὺ ὑπιδεικνυμθμου, μετέπιπτεν ὁ βα-
σιλεὺς τ῍ῆς χαλεπότητος, κ῍ λαβὼν ἐκ τ῍ῆ δικαίᾳ
δοκεῖν τὰ πεπραγμθμα πεποιηκέναι, κ῍ μικρὸν εἰς τὸ τ῍ῆ πατρὸς αὐτομαθίσατο πάθος. οὕτως ἦ ἰὼν ἐν
ἀμφοτέροις, ὅτε μὲ ἀπελύοντο τινὲς τὰς τ῍ῆ νεανίσκ῍ου δι᾽βολὰς εἰς ὀργλὺ ἐκ῍αττόμθμος. ἐπειδὴ ἦ

indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiarus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque eò tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præcúctis regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abesset ab insania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicem miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque diremptum illud coniugiũ, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia nõ fecisset indiciũ. Tum Herodes vbi præter opinionẽ vidit hominem pro se læso tam grauiter excãdescere, asperitate remissa, & factũ suum iusta æstimatione volẽs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. lámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: postquá verò

IX.

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & tudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus. nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Phesoram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

ἀρχέλαος συγχωρήσει, πρὸς δάκρυα κ) λύπλιν ἐκ ἀπαθῆ μενδις ἄμβως. ἐδεῖτο γὰρ ἐκείνε μήτε ὀργὴν τ γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκησεν. ἀρχέλαος ἢ τοὺς ἀδελφοὺς ὑπεισέρεσεν, ὡς τε τοὺς φίλους μετάφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων ἔτι λέγων νέον ὄντα κ κακοηθείας ἀπάθητον διαφθεῖραι. τότε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον ἢ ὑποψίαν καθίστη. τῷ γὰρ Φερώρᾳ καλεπῶς κ) πρὸς τ Φερώραν ἔχοντος, ὁ μ' ὑποψία τῷ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλιστα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐξέπιτο μελαγείμων, κ) πάντα τὰ σημεῖα τ μὴ μικρὰν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὕστερον ὑφεῖδεν τ ἔντροπὴν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἴη ταχὺ μεταπείθειν ὅτως ἔχοντα τ βασιλέα, βέλτιον ἢ εἰ αὐτῷ προσιόντα κ δεῖσθαι τῆς πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰρ ὅτως τὸν θυμὸν τὸ πρέττον, αὐτὸς ἢ συμπαρέσθαι παρών. ταῦτα ἢ πεισθέντος αὐτῷ, συμβάσεις λῦσαι διαπεπραγμένον. ἅμα δὲ διαβολὴ πρὸς δόξαν ἀφῆρκε τ νεανίσκε, τ Φερώραν ἀρχέλαος διαλλάξας, ὅτως εἰς καταπαθείαν ἀπῆκε κεχαρισμένος, ὡς ἂν ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεισάσῃ τῶν καιρῶν ἡρώδῃ γλυκύμυθος. ὅθεν τ δώρεις αὐτὸν ἐπίμησεν πολυτελεσάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοφρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποιήσατο ἢ κ) συμβήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ πρὸς τοῦτον ἐγέγραπτο καίσαρι, κ) μέχρις ἀποχείας ὅλι τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ κ) τ ἡγεμόνα συρίας Τίτον ἐν διαφορᾷς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρώδης, κ) πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiã Alexandrũ accusaturus & commendaturus Antipatrũ Cæsari, Trachonitæ spatio rumore de eius interitu, defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus, cumque non posset eos in potestatẽ suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum

Κεφαλ. ιγ'.

Απόσασις τῆς Τραχωνίτης.

ΓΕνομένῳ ἢ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέση πόλεμος πρὸς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἱ κατοικοῦντες τ Τραχωνα, καίσαρος ἀφελομένε ζωοδόσεως, κ) προσθέντος ἡρώδῃ τ χώραν, λῃς δύειν μ' ἐκ εἶχον ἐξουσίαν ὑπ, γεωργεῖν ἢ κ) ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐδ' ἐκείνοις ἦχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσπέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονέντων. ὅμως ἢ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπόντος τε βασιλέως, ἀνασείχοντο τῶν εἰς τοὺς πλησίους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ δι' τοῦτο ἦν δόξα τ ὑπομελείας ἡρώδε. πλεύσαντος ἢ εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε καὶ τὸν παῖδος ἀλέξανδρου κατηγόρει, κ) διαθησόμενος αὐτοπαῖδον τ υἱὸν παρελθὼν λέγει καίσαρι, λόγον ὡς ὀλωλὼς εἴη διαφευγόντος οἱ τ τραχωνα νεμομένοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέσησαν, κ) πάλιν ὑπὸ τῶν συμπαθούς πλησιοχώρεις ἀδικεῖν ἐρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τε βασιλέως ὑπέντος, ἐχειρώσαντο. ὡς δὲ τετταράκοντα ἢ τινὲς ἀρχιλῃσαι κ) τῶν ἀλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς ἢ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαίου δεξαμένε μ' τὴν ἀτυχίαν τε σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρημον ἐκείνου ὄντος, ᾤκησαν, καὶ καταζέχοντες ὑ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐλῃζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τῆς συλλαίε, κ) κακῶς ποιῶσιν ἄδειαν. ἡρώδης ἢ ἐπανελθὼν ὑπὸ τ ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῆς οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα. κ) τῆς μ' λῃστῶν ἐγκρατὴς ὑ δυνάμενος ἡγήσατο δεῖν τ ἀσφάλειαν, ἵν' ὡς τ τῆς ἀράβων

πρόσα-

προσασίας ἐποείσαντο, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τ ἀ- A
δικημάτων, προελθὼν τ ξάχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῷ
ἀπέσφαξεν. ὀντεῦθεν ἐκεῖνοι μᾶλλον προὸς ὀργὰς
ὧν ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς μὴ νόμου πάντα ξόπον
ἐπεξεῖναι τοὺς τῷ οἰκείων φονεῖς, ἀνυποπτήτως τ ἡρῴ-
δε πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος ἢ δι-
αλέγετο προὸς τὸν τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν συστρατιώ-
τη καὶ ὁμολογίω, τ ὅτι κολάσῃ τοὺς λῃστὰς ἐξαίφνης. B
ὅθεν ἔτι μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους ἐγένοντο,
πάντα ἢ ἐτάραττον ἐπαναστάσει, τ ἡρῴδε βασιλείας
χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τ
ἀνθρώπων ὑπισχνούμενοι, ὡς εἰ πολέμῳ τινὶ ἀδι-
κίαν ἐωκῶν. ἐγεγόνεσαν γὰρ ἤδη προὸς χιλίους, ἐφ' οἷς
ἀχθόμενος ἡρῴδης, τοὺς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὃ
ὀβόδᾳ συλλαίῳ δανείσας ἔτυχεν ὀβόδα πάλαι τὰ ἑξή-
κοντα, παρηκόντος αὐτῷ τ προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἡ- C
ξίει. σύλλαιος ἢ τ μὲ ὀβόδαν παρεσκάμμενος, αὐτὸς ἢ
ἀπορίᾳ διοικῶν, τοὺς τε λῃστὰς ἐξαρνος ἦν μὴ κατὰ τ
ἀραβίαν εἶναι, καὶ προὸς τῷ χρημάτων ἀπεβάλλετο, προὸς ὧν
ὅτι τε σαρδόνιος καὶ ὁμολογίᾳ τῷ συνείας ὑπισχνεῖτο,
ἐμήνυε λόγοι. τέλος ἢ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς
ἡμερῶν ξιάκοντα, τότε χρήματά τ ἡρῴδῃ ἀπολα-
βεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πα-
ρὰ μὲ ἡρῴδῃ, τῷ ἀρέβων ἀδεὶς εὑρέθη τὸ σύμπαν, ὅτε D
ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον ξόπον. οἱ δ' ἄραβες, ἠλέγ-
χοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθόντος ἢ τ προθεσμίας ὁ σύλλαιος, ἀδὲν τῷ
δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀνέρχεται. ῥυσία
ἢ τῷ χρημάτων, καὶ τῷ παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐ-
ποιεῖτο, καὶ τῷ περὶ τ σατορνῖνον καὶ ὁλόμνιον, ὑπερ- E
πόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξιέναι. στρατιὰν τε ἔχων,
προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑκατὸν
σταθμοὺς διανύσας. καὶ γλυκόμυρος ὅτι τῷ φρουρίῳ τῷ
τοὺς λῃστὰς ἔχοντος, αἱρεῖ μὲ ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς,
κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαγεπὰ καλούμενον. τῷ ἢ
ἄλλων ὐδὲν ἐλύπησεν. ἐνεβοηθησάντων ἢ τῷ ἀράβων
ἡγεμόνι νακέβῃ, μάχη γίνεται. καθ' ὃν ὀλίγοι μὲ ἡρῴ-
δῃ, νακέβους ἢ ὁ τῷ ἀράβων στρατηγὸς, καὶ περὶ εἴκοσι F
πέντε τ συν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ ἢ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν
ἐξάπονται. πισάμβους ἢ τέτταρας, χιλίους ἰδουμαίων ὅτι
τῇ ξαχωνίτιδι κατοικίσας, ἤρχε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ
περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε περὶ φοινίκην οὖσιν,
ἀποδεικνὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελ-
θεῖν ἔδοξεν ἀραβας αὐτῷ πέπεκται. ταῦτα μὲ ἂν ἐκεῖ-
νοι πολυπραγμονοῦντες, ἄδικον ἡ ψευδόμενον.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅτι κρίσεως ἡρῴδου κατηγόρησεν. G

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταπεχήσαντες, εἰς ῥώμην
τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς
ἔκπυστον τ γεγονότων ἄγοντες. ὁ ἢ ἤδη μὲ ἐπεπραγμέ-
νοις χνώεμος ἦν πάσαις. τότε ἢ προὸς τὸν αὐτὸν
ἐπιστρεφόμενος, ὡς ἔκαστον, οὐδὲν μεταμφιέννυται μέ-
λαιναν ἐσθῆτα καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πο-
λέμου τὰ προὸς τὸν ἀραβίαν εἴη καταπεπραμένα, καὶ πᾶσαν

nec tamen iniuriam acceptam concoqueret; perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contemptó periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionib. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incidèrent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

CAP. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

CÆterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetũ id cœpit: ipsámque munitionem nomine Rapta diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

CAP. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

SEd aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatiũ obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus seu adiit, denarrans vt bello afflicta sit Arabia, totumque

regnum euersum ab Herode ingresso cum ex ercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásque magnas opes apud Rætam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperturus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, fieri eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus sui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes mitis modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ, legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandũ principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsq; eorũ munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondùm principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

ἀνῄρατος ἡ βασίλειος σφαγὰ παρθήσαντος αὐτῷ Ἡρῴδου. δακρύων ᾗ, πεντακοσίους μὲν ὅτι χιλίοις ἀφάβων ὑπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, αἰτιᾶσθαι ᾗ τὸν στρατηγὸν αὐτῷ Ναχηβον, οἰκεῖον αὐτῷ, & συγχῦσαι, πλεῖστον ᾗ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαιπίοις. καταφρονῆσθαι ᾗ τὸν ὀβόδαν, ὑπὸ ἀσθενείας ἀπαρκέσαντα τῷ πολέμῳ, ἅμα τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τῷ ἀραβικῷ δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, φερσιθέντος ὑπηφθόνως ὡς ἐσὶ αὐ αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπισδυκὼς ὅτι καίσαρι μέλοι τῷ εἰρηνεύειν ἅπασιν ἐν πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανε. ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἡρῴδῃ, παρεξιωθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, αἰσχύνη τῷ ἡρῴδου τοὺς παρόντας, ἢ τῷ ἰδίων τοὺς ὅτι συείας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τῷ σατραπεῖ ἡρῴδης κατάγοι. τῷ ᾗ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ ᾗ ἐφ' ὅτῳ κῇ πῶς ἀκούοντος, ὀργήν τε μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, κῇ γράφῃ πρὸς τὸν ἡρῴδην, ὡς τε ἄλλα χαλεπῶς, κῇ τοῦτο τῆς ὀπισολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νεῖν ὑπηκόῳ χρήσεται. γράφει ᾗ κῇ σύλλαος ὑπὲρ τούτων τοῖς ἀφεῖσιν. οἱ ᾗ ἐπαρθέντες, ὥτε τῷ ληςῶν ὅσοι διέφυγον ἐκδεδόσαν, ὥτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομὰς τε αἷς ἐκείνου μαθοσάμενοι δῃωτεῖχον, ἀμοιβὴ ταύτας ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τοῦ τῷ ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὸν ὀργὴν τοῦ καίσαρος. ὑπτιθέντας ᾗ τῷ κάμῳ κῇ οἱ τὸν τραχωνίτην ἔχοντες, τ' τ' ἰδουμαίων φρουρᾶς καθεξαναστάντες, & ληςηρίοις χρώμενοι μᾶ τῷ ἀράβων, οἱ ἐπλεπλάτουν τὸν ἐκείνων χώραν, ἀ ὅτι ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ κῇ μισηπικίας χαλεπώτερα τὰς ἀδικίας ὄντες. ἡρῴδης ᾗ ταῦτα πάντα φέρων ἰλιείχετο, μεταβεβλημένας αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἰῶ εἶχε διὰ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῃρῆτο τὸ φρονήματος. ὑδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτὸ πρεσβείαν ἀπολογησομένου ὁ καῖσαρ ἰῶ ἐχέτο. πάλιν ᾗ τοῖς συνελθόντας, ἀπρόσκλητοις αἰτίαν ἔμφηνεν. ἰῶ δ' οὖν ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δίος ὅτε σύλλαος ὑ μετείως ἐλύσει, πεισθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ᾗ καὶ μείζονων ἀπτόμενος. ὁ μὲν γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὠδαλαμβάνῃ ᾗ τὸν τῷ ἀράβων ἀρχὸν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχειρῇ διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὸν ἀρχὸν, χρήματα μὲν πολλὰ δοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐλὸν, πολλὰ ᾗ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ ᾗ τῷ μὴ τ' ἀρέταν ὑπισείλαντα πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὥριζετο. πέμπῃ ᾗ κἀκεῖνος ὑπισολὴν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, σέφανόν τε χρυσοῦν ὑπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ ᾗ ὑπισολὴ κατηγόρει σύλλαον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὁδοὺς τε φαρμάκοις διαφθεῖραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δ' ἀφαιρούμενον, ὡς' ἐξισώσασθαι τὸν ἀρχόν. προσέχειν ᾗ οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπῃ μηδὲν τῷ δώρων λαβών. τὰ ᾗ πρὸς τὸν ἰουδαίαν κῇ ἀράβιαν, ἀεὶ κῇ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀπαξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προσεσθαι. τῷ γὰρ βασιλέων, ὁ μὲν ἔσω τὸν ἀρχὸν βεβαίαν ἔχων, ὡς ἱκανὸς ἰῶ κωλύειν τοὺς ἀδικουμένους. ἡρῴδης ᾗ ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠδαιμονίας φέρειν ἰλαγκάζετο.

πείρας

πατέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τῷ φθειρώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ὅπως ἔλλειν, εἴπ δύναιτο μεζιώτερον δωρεῖν δῆ τε τῷ φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν κάμαρα τ' δυτυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ Εὐρυκλέους κ τῶν παίδων πρὸς πρώδην.

Cap. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

Ἐξετάραχτο δ τὰ πρὸς τὸν οἰκείαν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐχοντας πρὸς τ' κάμοὶ σκεῖνον. ὅλως μ γὰρ, ἐδέ τ' ἐμπεφυτεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον κ δυχερέστατον τῷ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείλῃ τῇ βασιλείᾳ δῆλ τ' τύχης. ἐπέβαινεν δ καὶ μᾶλλον νύξ'θη τοτε πρὸς τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ἀπὸ λακεδαίμονος ἀ ἄσημος τῷ σκεῖ, κακὸς δ τ' ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς ζυφλὴν κ κολακείαν δ' ἦθος ἑκατέρων αὐτῷ ἔχειν τε, κ μὴ δοκεῖν, ἐπιδημήσας ὡς τ' ἡρῴδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτοῖς, κ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τ' δικαιείας τῷ ἐντὸς ἐξέων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ᾧ δ' αὐτῷ κατηγορῆ μ ἐν τοῖς ἀπιπάτρου, πρόσοδος δ κ σωτηθεια, πρὸς τ' ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶ τῷ χαριπάσθαι δῆλ ἀπιδῆς, ὅθεν κ τ' γλαφύραν ὑπεκείνα τιμᾶν, κ πολὺ ᾧ ἀφανῶς μ ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δ τοῖς λαλεμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς δ' αὐτῷ ἀντιχαρίζεσθαι τὰς δῆλας. τέλος δ τοῦτος ἑκάστῳ κ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μ εἶ φίλος, τοῖς δ ἄλλοις δοκεῖν κ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, κ πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μᾶλ, πρὸς ἐκεῖνον δ μόνον ἀδελφὸς πεπεισμένον δεξιᾶν λέγειν. ἐπέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, κ τὰ πρὸς τὴν μητέρα δυσχέρη κ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωξόμενος αὐτοῖς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δ ἀνεκτὸν ἐδὲν ἔφη κατασκδασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τὸ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μᾶλ ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. τοὺς δ λόγους εὐρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερεν, λέγων μ ὡς ἐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δ ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τῶν φαρμάκων, κ φυλάττεσθ ὠδικελεύόμενος τὸν ἀλέξανδρον. ὁ γὰρ ἀπαθῶς τοῦτο ἔκαιον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶ τὸν αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μᾶλ ἓν δίνοιν ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκαιρα δωρεὰς ἐδίδου, κ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' ἐκ ἐν τῷ τὸν ἀλέξανδρον δύσνοιαν δ' ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηνεύμενος ἀπίθανος, ἀλλ' ὅτε διέθηκε τὸν βασιλέα πρὸς ὀργὰν κ τοῖς ῥήμασιν κ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δ κ πρὸς αὐτὸν τ' καμόν. δύθις γὰρ εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δ ταῦτα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τ' βασιλέα τῷ καππαδοκῶν, τ' ἀλέξανδρον ἐπῄνει, κ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς δῆλαλαίας ὡς πρὸς τὸν πατέρα γεγηθῶς. χρηματισάμενος δ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τ' κακοηθείας ἀπῆει. εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ἐδὲ ἐν τῇ λακεδαιμόνι παυσάμενος εἶ μοχθηρὸς ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπωσθρήθη τῆς πατρίδος. ὁ δ τῷ ἰουδαίων βασιλεὺς ἐχ

Et idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli turò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, calúmque matris narrabat, & quòd Antipater præcepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis ne conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium concíperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm ibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non iã

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri,& Aristobuli,proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & sciscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere:& inter cætera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus,&omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti,quòd essét exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent.facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet,pollicitúsque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam.Sed illo pernegante filius eius accedens vera esse dixit omnia: protulitque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus,ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit,paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, esséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium,eos verò qui torti sunt rex apud Hierichuntem produxit ad populum,vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit:& iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit,periculum imminet,delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib.quę hic fiunt per literas significes?quę verba mulier statim fratri retulit. ille non amplius se continens vinciri eos iu-

A ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολάς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγενημένος αὐτός, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις ἐξειργάζετο, παρατηρῶν ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, εὐάρατόν τε κῶον ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον, ἡρώδης ἐλάμβανεν. ἐπι-
B γίνεται δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, συνδιωρμημένης ἀεὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τούτου προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερές, ὃ πρὸς τῆς τοῦ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἡρώδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, ἰούκουνδος καὶ τύραννος. οὗτοι προσκρούσαντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀπεωσμένοι, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δω-
C ρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτυρήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἡρώδην ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων διώκων προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἵππου κατενεχθείς, ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γεγενῆσθαι πάθος. ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μετ' ἐν
D ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξήλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικάς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φρούραρχος ἀλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέξασθαι τῇ φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχῆσθαι τὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. υἱὸς δὲ αὐτοῦ, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη γενέσθαι, καὶ γράμ-
E ματα ἐπέδωκεν ὡς εἶναι εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράθητε καθὼς ὑπέσχεσθε δέξασθαι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. μετὰ τοῦτο τὸ γραμματεῖον, ὁ μὲν ἡρώδης, οὐκέτι ἐνδοιασίμως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ
F γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν ἱεριχοῦντι κατηγορήσοντας τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρῃτήσατο διὰ πτολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀνα-
G στείλας. ἦν δὲ φυλακὴ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῄει μὲν οὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τι γὰρ ἢ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ τηθίδα καὶ πενθερὰν, συναλγεῖν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πεπραγμένον. οὐ γὰρ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, διαβεβλημένης συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τἀνθάδε προμηνύειν; ταύτοις ἐκείνη ταχὺ μάλα τἀδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους, ὁ δὲ οὐκ ἔτι καταχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε κελεύει,

κελδύει, καὶ δξασήσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὅπι τῷ πατρὶ, ταῦτα γεγραμμένους ἀποφέρειν. οἱ δ', ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγεγράφουσιν, ὅπι βουλοίατο μὴ οὕτε νοῆσαι κατὰ τὴν γεγυμνικότος, οὔτε συσκιάσασθαι, δεσμοῖς δὲ ἐμβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀσάφειαν τοῦ πράγματος καὶ δυχερείας ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον δὲ χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καππαδοκίας προσβύτου ὀνόματι ἀρχελάου μήλα τινός, ὃς ἦν δυνάστης τῆς ἐκείνου, ἐκλόμενος ἡρώδης ἐνδείξασθαι τινὶ δύσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' ἐδὴν ἦτε ἄπορον, ἔτε δυχερὲς ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τοῦ παιδὸς, ἐδὲ ὅσα συνεσκεύασαν κακοπαθείᾳ τῆς ἑαυτῶν ἀληθὲς εἶναί τι τούτων. ἐκέλευε δ' ἀπέχθειν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θᾶττον, ἀπιπάτερον τῆς πλήθει τοῖς ἰδίοις ἐγκαθίσαντος φίλους. τοιαῦτα λέγοντος, ἀνέλυσεν ἅμα τόν τε μήλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τινὶ ἀρχελάου, καὶ πυνθανόμενος παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῆς εἰς ἐκβιβάσειν ἡρώδου γιγνομένων. ὡς δ' ἦκεν, ἀδύτις μὴ ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τινὶ κεφαλίνι, καὶ καταπλαγεῖσα, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ἐνὶ δ' ἐκ τοῦ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῆς παρόντων ὀδυνηρά τις θέα μέχρι πλείονος, ἐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ ποιεῖν ἐδυναμένων. ὀψὲ δ' ἐκ τοῦ πολεμαίου, τοῦτο γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελδύσαντος, εἴπ τῆς παρεστώσων ἡ γυνὴ σωσοῖεν αὐτῷ, τί δ' ἂν αὖ ἔφη συνέγνω τῇ ψυχῆς ἐμοὶ περιορωμένῃ πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡ δ' ἐκ ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδυῖα μὲν ἐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέροι ἐκ στηλείαν τινὶ ἐκείνου τὸ κατ' αὐτῆς τι ψηφίσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν, οἷς ἤκιστα ἐχρῆν, οὔτε αὐτὸς ἐννόησα, ἔτε ἐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρώδης, ἀρχέλαον ἐξελεγχθαι τὰ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ ἐπολομίῳ γράμματα, κελδύσας ἐν ὀδάπλῳ μὲ ἐλούσης τῆς χιλικίας προσχόντας, ἀρχελάῳ τὸ πρὸς τύτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ὅπιβολῆς ἐφάψαιο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν δύρωσιν ἀνύσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτι ἀυτὰ δυχεραίνειν, καίσαρα, διδόναι τὰς ὅπισολάς, καὶ τοὺς ἐλέγχους οἷς κατὰ τῆς νεανίσκων κατασκευασμένους ἀπέστειλεν. ἀρχέλαος μὲ οὖν ἀπελογεῖτο, δέδαγε μὲ τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας δι' τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεθλῶναι κατ' ὀργὴν ὧν ἀπόπως ἔχοντες ἐσασίαζον, ἃ μὲν πρὸς καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλόπι κῳ δύσνοιαν τινὶ πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογήσαν τοῖς νεανίσκοις. εἰς δ' τινὶ ῥώμην ἀποκομιδέντες, ἔχον τε καιρὸν ὅπι δοῦναι τὰ γράμματα τῷ καίσαρι, διπλαγμένον δυρόντες ἡρώδη. τὰ γὰρ περὶ τινὶ νικολάου προσβείαν, ἀπέβη τοῦτον τ' ῥόπον. ὡς ἀπῆλθεν εἰς τινὶ ῥώμην, πρὸς ἐ αὐλινὶ ἐγένετο. πρῶτον μὲν ἃ ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαβὴ κατηγορεῖν ἠξίει. καὶ οἱ ἄρχοντες δῆλοι πρὸ τ' ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis : & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius : sed illis appropinquatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia : quî potuit, inquit, non esse, cùm sit mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia : sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaū maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, reddderent ei literas, & argumēta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret : nō tamen missurū fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturū eos in maleuolentia : Romā autem delati inuenerunt iā Herodi reconciliatū Cæsarem, eique literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hūc modū se habuit. Quāprimū Romā venit & in palatiū, præter ea mandata quę habebat, Syllæū accusandū suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem, quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sumptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot cuasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cæsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμιλύνουν, καὶ τὸ ὀβάδου ὡς δι' ἀφθαρέντων πλείστων σκαφὴν τεχνικήν τινα παρέχοντες, ἵνα γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς ὑποστάσεως ὑφηρημένα, διὰ τέχνων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπως τυχὼν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσηγμένην, δι' αὐτῆς ἐπεφαίνετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς δι' ἀλλαγὰς ἡρώδου ποιῆσαι καίσαρα. σαφῶς γὰρ ὑπίστο βιαλομένῳ μὴ ὑπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπρεξεν ἐν ἔσεσθαι παῤῥησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίῳ, χρήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν. σωιεσώτων δὲ ἐπ' ἀλλήλους, καὶ δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀργύρου, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ὀδὲν ὑμῖς, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, οὐ τὴν ἐν ἀραβία μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστήσειε καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῆς ἡρώδη πρεσβείας μόνον. ὡς δὲ ἦκεν ὅτι τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν καῖσαρ ἐξεῖρχεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν, ὡς οὐ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ χιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τινὰ χώραν διαρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῷ οὐ γέγονεν ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἵνα χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δὲ τὸ δόξαν καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκριβατεῖν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τινὰ συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἦν προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὰ προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, οὐ μὴν στρατιὰ, οὐ στρατιὰν ἔλεγχον, ἀλλ' ὅτι δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταῦτα, μηδὲ ὡς ἐπέκεινον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι στρατηγῖνον ἐλθόντα καὶ ἐολόμιον τοὺς τῆς συρείας ἡγεμόνας, τελευταῖον δ', ἐν βηρυτῷ τούτων ἐναντίον συλλαίῳ τὸ σὸν τυχὸν ἐπομόσαντος, ἢ μὲν ἐντὸς ἡμερῶν τεσσάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πεφυγόδας. ὧν ὀδὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρώδου, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ὅπως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ὅτοι τεταγωδοιῶτες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπερατίας τοιαῦτα. καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπερ ἐψαίστων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἀσεβημένου δὲ μὴ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τὸ σὺν καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαὶ τὸν τραχῶνα κατοικούντων, τεσσαράκοντα τὰ πρῶτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις δραφεύγοντες, ὁρμητήριον ἐποίησαντο τὴν ἀραβίαν. τούτοις ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅτι πάντας ἀνθρώπους ξένους, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃσῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτοις ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅροις ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτὸν τὸ δανείου προθεσμίαν. καὶ δύναται ἂν ἀποδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, ἢ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ὅτως οὖν καὶ τὸ ἀκμαλωσίας ὅπιφθόνου συνοφαντήματος πρόφασιν, μέγιστον ὦ καῖσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὸν σὸν ὀργὸν αὐτοῦ ποιηθέν.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθόσης ἡμῖν τῶν Ἀράβων δυνάμεως, καὶ τοῦ A
Νάβεως πρώτου πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀ-
μυνομένων ἀνακλίναι τὴν φάλαγγα αὐτοῦ, καὶ τοῦτο κατὰ
εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέ-
ρων, διχιλίους πεντακοσίους τοὺς ὑπολοιπους ἔλεγε.
ταῦτα μᾶλλον σκύνη τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸ σύλλαιον
ὀπισθαφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, αἴτησιν ὁποσοι τεθνήκασι τῶν
Ἀράβων. ὑποδυμώσης δὲ αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγον-
τος, αἱ τε συνθῆκαι τοῦ δ' ἀσείων ἀναγινώσκοντο, καὶ τὰ B
ἡμερόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατη-
πώνητο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καίσαρ, ὡς τῷ μὲ
συλλαίῳ καταγνῶναι θανάτου. πρώδης δὲ ὁ ἀγρίππα υἱὸς,
μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐν ἀγαβολῇς πικρότερον ἐγεγράφει
αὐτῷ πεποιθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸ σύλλαιον, ὡς
ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον
ἀγωνιζόμενον. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲ σύλλαιος ἀνεπέμπετο
τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ὑποδώσων, εἶ- C
τα ἔτος κολασθησόμενος. ἀρέτα δὲ μὲ δύμνης ἰὼν καῖ-
σαρ, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνης καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐ-
γνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν πρώδη διδόναι. διεκώλυσε δὲ
τὰ περὶ ἐκείνης πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸν
ὄλυμπον, καὶ βολέμιον δύμνῃ καίσαρα πυθομένοις,
διὰ τί ἐδόθη ἐξ ἐπιτολῆς πρώδῃ, τὰ περὶ τοῦ παίδων
γράμματα, ἐξ οἷς ἐλέγχως ἀναδίδοναι. καῖσαρ δὲ ἀνα-
γνοὺς, τὸ μὲ ἀρχὴν ἄλλῳ περιθέναι γέροντι, καὶ κα-
κῶς πράττοντι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, ἵνα ὠφθῇ καλῶς D
ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς περὶ ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον δι-
τιμήσας ὡς περπετείᾳ χρήσαιτο τοῦ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν
βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα περσήκατο,
καὶ τὴν ἀρχὴν ἐβεβαίωσατο. πρώδης δὲ ζεφύρῳ διπλαγ-
μένος, δηλός τε τοῖς παισὶν ἄχθεσθαι λέγων, καὶ δίον, εἰ μὲ
ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξιέναι παραλοίας
ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιλίαν ταύτην τὴν οὐσίαν. εἰ δὲ δρασ-
μὸν ἐνεόησαν, ἄλλως νεθετήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον E
δραπετεύσαι. συμβαλεῖν δὲ ἔχειν αὐτῷ σωιδρίου
ὑποδείξαντα περὶ βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ
φιλαδόνακα, τούς τε ἡμερόνας, καὶ τὸν βασιλέα τῆς κα-
παδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἷς φιλία τε καὶ
ἀξιώματι εἰσὶ ὑποφανεῖς, μεθ' οὓς ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ
δραμβάνειν. καῖσαρ μὲν ταῦτα ἐπῄνεσεν.

Affirmo enim quod cum Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cum eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ex pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngraphorum conditiones, & rescripta præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod calumniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitię. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfecisset creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat, quod regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditę ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temeratiè principatum sumpsisset: non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tantùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit disp iciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris. XIII.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρ ἐξουσίαν δίδωσι τῷ βηρυτῷ περὶ τοῦ συνεδρίου F
κατηγόρου τῶν παίδων ἡρώδου, καὶ δεύτερος
πατρίκιος.

Ὁ δὲ ἡρώδης τῶν γεγραμμένων ὡς αὐτὸν ἀπει-
νεχθέντων, περιχαρὴς μὲν διὰ τοῦτο ὅτι τοῖς
ἀγαθοῖς ἐπιγόνοις περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖ-
ναι καὶ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν δύσφορον,
ἐν τῷ πρόσθεν χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θεραπεῦ, ὅ-
τε πρεσβεῖ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων πα- G
εῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ
παῤῥησίας ὑπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐκαρποδότει τῇ
ἐξουσίᾳ. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς
τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον γὰρ ὁ ἔχθος
ἐκ πλείου ἀδυνατήσειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων
μισθὸν ἔσεσθαι. ἠμυμένων δὲ ἐν βηρυτῷ, τῶν τε ἡμερόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

QVa accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum conuenerũt cùm præsides, tum cæteri exciti è diuersis vrbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessu C L. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga consilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deieratus mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si qui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes taxi seu ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quâ vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hęc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit aduersi. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vêtum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

Τοὺς μὲν παῖδας, ἡ γὰρ ἧξιον ἀναγκάζειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν ἀναξῆσαι. μόνος καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συνκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν ἐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀπάλειψιν ὧν ἠτύχει, πλεῖον ἢ ἀπροικίαν ἢ πατὴρ δίκαι παισὶν εἶποι, βιαίως γὰρ ἐῶ. καὶ πρὸς τὸ δεῖξαι τὰς αἰτίας ἐτετάραχτο, καὶ μήποτε θυμῷ καὶ ἀμελείᾳ τοῦ ἐνδιδόναι σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις καὶ ἐκείνοις ὑπηρέτων καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσιθεὶς, παρὰ καὶ παίδων ἀχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὑπεβουλὴ μὲν ἢ τις ὑπήνοια δυσεβείας ἐνεγέγραπτο, μόνον δ' ὡς φυγεῖν βουλοίντο, καὶ λοιδορίαι πρὸς εἰς αὐτὸν ἀειδῆ προὔχουσαι δι' ἀλλὰ τινὰ ὕστνοιαν, ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγλύετο, μᾶλλόν τε ὀξυβόα, καὶ τὸ πρὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς ὑπεβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπομυόμενος ὡς ἥδιον ἂν στέρεσθαι τῆς ζωῆς, ἢ τοιάδε ἀκούειν λόγων. τὸ δ' τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τινὶ ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς κελεύοι, εἰ τῶν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπὸ θεῖν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶ τοῖς πρώτοις βάλλειν, καὶ τὸν ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμεῖναι ἢ ἐκείνων κρίσιν. ἦκεν μέντοι, δικασὰς μὲ ἐκ ἥτιος ὑπὸ φανερᾶς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλίγου πάθοι, συωργισθῶσι ἢ καιρὸν ἔχοντας, ὡς κρατεῖ καὶ τῷ πόρρω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης ὑπερβολῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων ἐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρημμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπερκρίας καὶ ἀλλαγῶν χρεῖον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῷ ἐκ ἀξιώματος, ἀπροφιλάτῳ γνώμῃ αἰδημονεστάτῃ προσάσει χρώμενος. ἔφη δὲ καταδικάζειν μὲν τῶν ἡρώδου παίδων, κτείνειν ἢ ὡς οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τὸ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ καὶ παῖδα δι' αὐτοῖς δεδυσύχηκε. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, εἶπόντο γὰρ αὐτῷ ἑρεῖς ὄντες προσεβοῦται, τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἀπροφιλάτῳ. βολόμνιος δ' ἀντικρὺς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ὕτιος ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῷ ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τῇ ὑπὸ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δὴ, ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τὸν νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπιτηδάνεται, προσδιηγησάμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵνα τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶ τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρεῶν μέν τοι αὐτοὺς καθειρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μέ ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ χρεῶν. εἰ δ' τἀναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δ' δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοις τῶν φίλων. καὶ ὃς ἀναπτύσας ἐν πολλῇ ἐγλύετο συνοίσειν, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος δίκαιος ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία πᾶσα χωρίσειν τὰ κατ' αὐτοὺς ἐνδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας ἅμα

ἐκ πα-

ἐν παλαιῷ καθεσταμένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον, ἃ καὶ αὐτὸς ἤδη εἰπεῖν τι προπετὲς, ἔστε ἄλλα λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυνον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸν ἕλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, αἰνίττεσθαι δὲ τὴν ὑποβολὴν τῶν πάθους ἔφερον. εἷς δ' αὖτε παλαιστρικὸς, ὀνόματι τήρων, ἐξ αὐτοῦ καθ' ἡλικίαν ὄντος Ἀλεξάνδρου φίλος, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδύμενα δι' ἡσυχίας λανθάνει, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερίοτητος ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἀναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν ἀπαραλύπως λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δ' ἄδικον ἐν τῶν ἀνθρώπων ἀπρημμένον εἴη, κρατεῖν δὲ τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοπραγία, καὶ θᾶττον νέφος ἐπάγει τοῖς σφάλμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέτρια τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. [illegible]ων, ἐδόκει μὲ ἂν ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δ' ὅλον, ἐκίνει πάντας, ἂν ἀνάνδρως αὐτὸ πρὸς τὸν καιρὸν ἐξαμβύνειν. διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴποιεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῇ σιγῇ προορώμενοι τῇ ἐκείνου παρρησίᾳ ὅμως ἀπεδέχοντο. τὸ δὲ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο πάντα ὧν ἕνα οὐ θᾶττον αὐτὸς λαλεῖν. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης παρρησίας ὠσάμενος, μόνος μόνῳ λέγειν ἠξίου, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ βασιλεῦ δυσκαρτέρει δηλαδὴ τοιούτῳ πάθει. τῇ δ' ἐμπρανεῖ ταύτῃ παρρησίᾳ, ἀναγκάσαι δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν εἰ λάβοι τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, φρένες ἐκείνας δ' ἐμῆς ἀσφαλείας. ποῖ ποτε ὤχοντό σε, καὶ πεπλώκασιν ἐκ δ' ψυχῆς αἱ φρένες; ποῖ δ' ὁ πρώτιστος ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς δ' ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; κεἰνω δ', ὑδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶ συγχεῖς ἢ φίλους, οἳ προορῶσι τοιοῦτον μῖσος δηλ τῇ μαινομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ [illegible]ψῃ τὸ πραττόμενόν ὅτι; δύο νεανίσκους ἐν βα[illegible]δος σοι γυναικὸς ἐγκυμονούσης, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρως ἀναρπάσῃς, σεαυτὸν ἐν ὥρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομήσαντι τὰ εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγχεῖσιν ὧν αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις κατέγνως θανάτου; ἀλλ' ἐννοήσεις, ὅτι μὲν τῇ ὄχλων ἡ σιωπὴ, τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ μισεῖ τὸ πάθος; ἅτε πραπὰ πᾶσι, καὶ ταύτης οἱ θρασυνόμενοι, ἔλεον μὲν τῆς ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τῆς ταῦτα δεδραπετομένων ἐχίνασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεύς, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀπαντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ καὶ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀφαμμύου τὸ τήρωνος ἀναργῶς, τῶν τε πάθους καὶ τῶν περὶ τοὺς οἰκείους ἀπιστίας. αὖθις δ' ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ πραπωτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαίδευτον ἐξέπιπτε τῶν καιρῶν. ταραχῆς δ' ἠρώδης ἐνεπίμπλατο, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δεδεμένους πραπώτας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο, προσάπτει τῶν τε ὀνομασὶ δηλωθέντων ἁπάντας, καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου γενηθέντος, δεδιέναι τῷ καιρῷ καὶ τρύφων τὸν κουρεὺς τοῦ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πεῖθοι πολλάκις ὁ τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα ξυρῷ τὸ λαιμὸν ἀποτεμεῖν, ἐστεφθῆναι δὲ ἐν φρούτοις τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἰὼν τοῦ τε τήρωνος, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦ κυρέως. δυσκαρτερησάντος τε τοῦ τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη διακείμενον, ἔχοντα δ' εὐθυμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς περὶ τὸν πάσχοντα δυσχερείας προῦπτον,

A

B

C

D

E

F

G

dissidium immineret eis exitium. cumque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipse liberè eloquebatur, & sæpe exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem & iustitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: eóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauissima quidem errata sua homines animaduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abesset à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant singuli, & cùm sibi cauerent silentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset à quouis commiserationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate se ingerens, postulauit solus cum solo colloqui: quod vbi concessum est: Non possum, inquit, ô res diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, vtiles. Vbi nunc est tua mens? vbi animus ille semper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non dispicies? occidésne duos iuuenes è regina vxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate commissurus vni filio alenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An non animaduertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò sat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam suæ calamitatis, quàm domesticorum perfidiæ. Sed illo immodestè ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam existimans, scisciatus quinam essent illi egre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos iussit seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam tonsor regis accedens eum ait se non semel à Tirone solicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, ostentata spe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus est & tonsor & Tiro cũ filio, qui videns patrem sæuissimè tractatum, obstinatè cruciatus perferre, nec tamen superesse vllam spem salutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait ſe iudicaturum veritatem, ſi tormenta ſibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro ſua manu regem interficeret: patere enim ei aditum ſoli ad ſolum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis paſſurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expreſſa an vt ſe ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni ſiqua priùs inerat dubitatione de filiorum ſupplicio, nec vllum relinquens locum reſipiſcentiæ, properauit exequi ſuum propoſitum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, conſoréque indice, omnes accuſauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Ariſtobulus ducti Sebaſten, ibi iuſſu patris ſunt ſtrangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita ſunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum ſerie ſiti ſunt. Et fortaſſe alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuiſſe, vt modum excedens ipſam naturam vicerit. Illud meritò dubitari poſſit, in adoleſcentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exaſperatum tãdem in odium coniecerint immedicabilem: an in ipſius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret ſocium, malens omnia ſuo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus reſiſtere licet, ne ſapientiſſimis quidem. Vnde perſuaſum habemus eam omnes humanas actiones præſanxiſſe, vt neceſſariò conſequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil ſit quod illa non efficiat. ſed hunc ſermonem vt arduum leuiter attigiſſe ſufficiet, qui & noſtris ſtudiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum cauſas examinat: quæ quidem contemplatio tam olim inclusa eſt legis noſtræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis cauſis quod ad filios attinet, accuſare quis poſſet eorum iuuenilem arrogantiam, & faſtum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquiſitores fuerint, malitioſè ſuſpicaces, & linguæ temperare neſcij, ac per hoc geminas anſas præbẽtes ſuis obſeruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error eſt & inexcuſabilis, quòd neque inſidiarum ſtructarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehenſis, permiſit ſibi ex ſe genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud ſuos ſolùm gratioſos, non in venationibus ſegnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ ſtudiis. horum enim omnium non erant rudes, præſertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamſi damnare libuiſſet, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm ſecurum faceret Romana potentia, ſub cuius tutela

ἔφη μιμεῖσθαι τὸν βασιλέα τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραπήσεται δι' ἃ φέρουσι τὸ βασάνῳ καὶ τὴν αἰτίας αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα. δόντος δὲ πίστιν ὅτι τάχιστα, ἐλεγχθὲν ὡς εἴη συνθήκη τις ὑπόθεσις δι' αὐτοχειρίας βασιλέα τὸν τύραννον. φοβηθεῖν γὰρ δοκοῦσιν εἰ μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τῶν εἰκότων ὑπ' ἀμφοτέρων φιλουμένους. ταῦτα μὲν ἐκείνος εἰπὼν, ἐξαρτεῖται τὸν πατέρα τὸν ἀνάγκης, ἀδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ ὑποψαφίσαι νοήσας τινὰ ταύτην τῶν κακῶν αὐτῷ, καὶ τῷ μεγαλυνηκότι. ὁ δὲ ἡρώδης, ὡδὲ εἰ τι φοβηθεὶς ἐνδοιάσιμον ἐν αὐτῷ φοβεῖ τὴν τεκνοκτονίαν, τούτῳ τόπον ἢ χώραν καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξερημοῦς τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ὑποδέχειν, ἔπεισεν ἤδη τέλος ὑπαθεῖναι τῇ προαιρέσει. καὶ προσαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ἑξακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν ἀρχῇ ὑλουμένους, καὶ τὸν τύραννον σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τῷ μὲν ἐκείνῳ διελέγχοντι κρεῖ, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῷ ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ὑποτυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ὑπὸ τάξαντος τὸ παῖδος, σφαγάλῃ κτείνοντες, τὰ μὲν σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τῶν τε μητροπάτορας ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείσων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν ἂν ἄλογον ἐνίοις καταφανεῖ, ζεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, ὅπως αὔξηθὲν εἰς, καὶ παραυτίκα προελθὸν, ὑπονικῆσαι τὴν φύσιν. ὑπίσασις δὲ γένοιτο ἂν εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους αἰσχρὸν τὴν τοιαύτην αἰτίαν προὺς αὐτὸν ὀργῆς ἀναγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ ὑποσκελίσαντας ὑπὸ χαλεπότητος αἰτίκεσον αὐτοῖς, εἴτε καὶ προὺς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ προϊττὸν ὄντα πρὸ τὴν ὑπεροψίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τῶν ἄλλης δόξης, ὡς μηδένα οἴεσθαι ὑποφαλλπέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ κωλύμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὴν τύχην παντὸς δυνωμότερος λογισμοῦ μείζω τὴν δυνάμιν ἐκπῦαν. ὅθεν καὶ πειθόμεθα τοῖς ἀνθρωπίνας φοβεῖσις ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς τοῦ γένους πάντως ἀνάγκης, καὶ καλῶμεν αὐτὴν εἱμαρμένην, ὡς κἀδενὸς ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω προὺς ἐκεῖνον αἰτίσει κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ὑποδιδόντά τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ὑπὸ δυμάτων ἐκ ἀνθυμίους ποιοῦντα, ἃ προὺ ἡμᾶς ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ. τῶν δὲ ἄλλων δύο, τὴν μὲν ὑπὸ τῶν παίδων μέμψεται αἴ τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεοτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ ὀλιγωρῶν ἐλείχοντο κατὰ τὸ πατρὸς, καὶ τῶν προτιμώντων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, ἐκ δυμφεῖς ἦσαν ὀρεξασθαι, καὶ κακοήθεις μὲν ὑποψοεῖν, ἀκρατεῖς δὲ λέγειν, δύαλωτοι δὲ ἀμφότερα τοῖς ὑπηρεσύσιν αὐτοῖς, καὶ προὺς χάριν καταμιλύουσιν. ὁ μὲν τοι πατὴρ, ὡδὲ συγγνώμης ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τὸ προὺ ἐκείνης ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ὑπεβουλῆς σαφῆ λαβὼν, ὅτε ὑποσκελοῦ ὑπηρεσίας ἐλέγχου ἔχων, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ὀξ αὐτοῦ φυτὰς, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ προϊποθήτους πᾶσι τοῖς ἀλλοφίοις, ἐκ ὑποδέοντας δὲ ἐν τοῖς ὑπηρεύμασιν εἶπου θηρᾶν ἢ γυμάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῆς ἐμπεσόντων ἕδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ὑρκει γὰρ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζώντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῃ ἀσφάλειαν αὐτῷ προβεβλημένῳ τὴν ῥωμαίων δύναμιν,

δι' ἣν

δι' ὧν ἐδεῖν ὅτε ἐξ ἐφόδου κ) βία παθεῖν ἐδύνατο. τὸ A ἢ ἀποκτεῖναι ταχύ, κ) πρὸς ἡδονὴν τῶ νικῶντος αὐτὴν πάθας, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποπτήτου. κ) τῆς ἡλικίας ἐπ ἔσης συνῆγορα τοσοῦτον ἐξημάρτανεν. ἦν μὲν παροξυνθὴ, κ) τὸ χρονίζον συγγινώμην ἐν αὐτῷ τινα φέρει. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι κ) κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῆς ἀτόπων, εἰ κ) δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν ὅπῃ ἀσει ἢ ἐ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελευταῖον ἢ τοσοῦτον κ) B ἀναφερέξαθαι, φονώσης κ) δυσμετακινήτου ψυχῆς ἀπὸ τῆς χειρόνων. ἐδήλωσε ἢ κ) τοῖς αὖθις ἐν ὑποχόμενος ἐδὲ τῆς λοιπῶν ὅσους ἐδόξει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκημον ἔλαττον ἐποίει συμπαθεῖαθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ ἢ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῶ μηδὲ ἐκείνων φειδομένω. διέξιμεν ἢ τοῦτο αὐτῆς ἑξῆς ἀφηγούμενοι.

positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam cito eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, nequ: enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηποῦ ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τ' ἀντιπάτρου τῦ Ἡρώδε κακοηθείας. Κεφ. α
Περὶ Ζαμάριος Ἰουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος. Κεφ. β
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κ) Ἡρώδου. Κεφ. γ
Ὡς Ἡρώδης ἔπεμψε τ' ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα. Κεφ. δ
Τελευτὴ τῦ Φερώρα. Κεφ. ε
Κατηγορία τ' γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῆς ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, & ὡς Ἡρώδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ
Περὶ τ' Ἡρώδε νόσου, κ) σάσεως τῆς Ἰουδαίων. Κεφ. η
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ
Ἡρώδε τελευτὴ, διαθήκη & ταφή. Κεφ. ι
Ὡς ὁ λαὸς ἐσασίασε πρὸς τ' Ἀρχέλαον. Κεφ. ια
Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, κ) ὡς ἔναγες τοὺς ἀρίους αὐτῆς ἐκόλασε. Κεφ. ιβ
Ὡς κῆσαρ τὰς Ἡρώδε διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτῦ τέκνοις διαδόχοις. Κεφ. ιγ
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. CAP I.
De Zamari Iudæo Babylonico. CAP. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. CAP. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. CAP. IV.
Pheroræ obitus. CAP. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. CAP. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur. CAP. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. CAP. VIII.
Antipatri exitium. CAP. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. CAP. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. CAP. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. CAP. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. CAP. XIII.
De Pseudalexandro. CAP. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. CAP. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatus diris, gradu iã ad extremam contra patrem impietatem facto, nõdum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorũ metu, qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorẽ difficultatẽ parãdi ſibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quòd illũ magis etiã haberet ſolicitũ, alienati militũ animi: à quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida, quæ mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabátque operam vt nulli eſſent, qui inſidias eius detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quòd ſi diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimum. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſſimis munerib. ſibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: paritérque regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolẽtiæ ſpeciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.

Περὶ τῆ αἰτιπάτρου τῦ ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ ὴ ἀραμϐῶ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεϐεία τε τῆ ὑς ἀτη καὶ ἀλαζονεία τῆ ἐπ' αὐτοῖς τ πατέρα ϖϱοϐεϐληκότι, ἔτι κ γνώμιμα ἡ ἐλπὶς τῦ αὖθις ϐίε ἰῶ. ἀπαλλαγεὶς γὰ φόϐε τ ὅτι τῆ ἀρχῆ δι' ἃ τὸ τῆ ἀδελφῶν μὴ ὅπλοκοινωνήσον, ἐρχομένεσεν κ ἄπορον αὐτῆ ἀϕίσιεν τὸ τ βασιλείαν παραγυέσθαι, τοσόνδε φύσ τῆ ἔθνῆ μῖσος ϖϱὸς αὐτόν. ὄντος ὴ αὐτῆ κ τῦδε χαλεπῦ, πλέονως παρελύπει τὸ ϛραπωτικὸν ἀλλοϕίως ἔχον τῆ γνώμη ϖϱὸς αὖτ, εἰς ἃς τὰ πάντα ἰῶ τοῖς ϐασιλεῦσιν ἀνακείμενα τ οἰκείαις ἀσϕαλέσ, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγόμενον ϖϱαγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμοὶς ἄμεσεν αὐτῆ ὁ ἀληθέσ τῆ ἀδελφῶν. ἐ μὴν ἀλλὰ Ϲ σωῆρχέ τε τῆ παῖδί, ἀδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν, κ ὅπις ἄμετο παρ' αὐτῆ μᾶζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, διὰ οἰας ἐϐαρῶ μᾶζα ὀρημμένος, ὡς ἐπ' ἀσϕαλείᾳ σωτηρίας τ ἡρώδε τοὺς ἀδελφοὺς ἀνδρεικὼς, ἀλλ' ὡς ἐχθρᾳ τῆ ϖϱὸς ἐκείνους, Ϲ ϖϱὸ αὐτῆ ϖϱὸς τὸν πατέρα. διαϕθεῖραι αὐτὸν ϖϱοῖεσθαι δόλον ἀρᾳ, ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾳ τῆς ὅπι τὸν ἡρώδε ὁδοῦ ἵσατο αἰτιπάτρῳ, ἐρημοῦν αὐτὸν μ κατηγορῶν ἐϕ' οἷς ϖϱοῖτ ἐν διενοεῖτο, ἡρώδε ὴ αὖ καταφυγῆς, εἰ ϐοηθοῖεν αὐτῆ τῷ αἰτιπάτρου ϕανερᾶς πολεμίᾳ κατασάντος. ὥ τε μίσει μὲν τῆ ϖϱὸς τὸν πατέρα ἐϖϱαττε τὰ ὅπι ϐεβελὴ τῆ ἀδελφῶν. τότε ὴ ἤττετο μειζόνως τῷ ἐγχειρεῖν μὴ ἀϕίξεσθαι τ ϖϱοῖξεως. ὑποδυόμενος μὲν γὰ ἡρώδου, ϐεϐαίως αὐτῆ ϖϱοϐαλλομένης τῆς ἀρχῆς, ὀχλούμενός ὴ εἰς τὸ πλέον ὅπιζεῖν, κινδύνων ἂν ϖϱοῖσάντων ὑϖαλγαλτῷ ἀμομένης τῆς ϖϱοῖξεως, ἧς σωθέντος ἀγνοῶ, πολέμιον ἰῶ ἀγκάζε τὸν πατέρα καθεσεῶτα. καὶ δὴ τῦτο χαείζεσθαι πολυτελῆ ἰῶ τοὺς ϖϱοῖ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσων τὸ τῆ ἀνθρώπων μῖσος ϖϱὸς αὐτόν, καὶ μάλισ τοὺς ὅπι ῥώμης φίλους ϖομπαῖς μεγάλων δωρεῶν δῶνος καθιεμένης, ϖϱὸ πάντων ὴ σαῦρίνον, τ σ συείας ὅπιμελητῆ. ἦσαν δὲ ἀϕ' ἃ τε ἰῶ ἐλπὶς αὐτῆ κ τ σαῦρίνε ἀδελφὸν μεγάθ δώρων ἃ ἐδίδε, κ τ ἀδελφῆ τῦ βασιλέως ἀνδρὶ ϖϱοῶτῳ τῆ ϖϱὸ τὸν ἡρώδε σωνοικῆσαν τῆ αὐτῆ τέϖτῳ χρόνῳ. ϕιλοτιμίᾳ τε φιλίαν ϖϱὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατος ἰῶ ϖᾶσις δόξαι.

κ μᾶ-

καὶ μῖσος ἀφάμυθος ἐφ' οἷς τινας ὑπεκρύψαθαι σεμνο-
τάτους. ὁ μὲν ἡπάτα γε τὴν τὴν δίδα θεοκα-
ταπονοπεῖαν ὃν πλείονος αὐτὸν, & μηκέτ' οἶαν οὖσαν
ἀθυλογιθεῖαν, καὶ ὅλα τὸ ἥδη ὠθασκόλη τῇ πάν-
σῃ αἰτιοχνάθαι αὐτῷ θεὸς τὸ κακότεροον. καμέ-
θυγατρὶ αὐτῆς σιωφκει θεῖος θεὸς μητρὸς ἀντιπά-
τερου θεονοίᾳ τῇ ἐκείνου, & ὅλα θεῖξει λαβὼν τὴν
κόρην θεότερον ἀρισοβέλῳ γαμηπηθῆναι. τὸ γὰρ ἑτέ-
ραν ὃν τῇ αὐθρὸς αὐτῆς καλλαΐα παῖς γυναῖκα εἶχεν.
ἀλλ' ὑδὲν ὅπι τῷ μὴ καταναεῖδς ποτηρὸν ὄντα, ἡ ὁπ-
γαμία τεῖχος, ὥσπερ ὑδὲ ἡ θεότερον συγγένεια θεὸς
τὸ ὑ μεμισῆθαι. τὴν δ' σαλώμην, ἡρώδης ἐσπου-
δακῖαν συλλαΐῳ τῷ ἄραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτι-
κὴν ὅπιθυμίαν βιάζεται τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμ-
θεραυθσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πφθύσης τὴν σαλώμην
μὴ ἀπὶναθῆ τ γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσατο αὐτοῖς
θεοῦπος, ὁμως θεότερος ἡρώδ ὑ μὴ αὖ δύνοιτ' σαλω-
μη μὴ ἐπισξαμένη τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο
καίσαρός τε ὕσῃ γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβου-
λεύσῃ παῦ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δ' καὶ τὴν ἀρχελάου
θυγατέρα τὸ βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα
ἐξέπεμψεν ἀλεξάνδρῳ σιωφκηκῖαι, ἐκ τῆς αὐτῆς τ
θεῖκα ἀποδοὺς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν
ἔχῃ. ἀνέφερε δ' αὐτὸς τῶν παίδων τὰ τέκνα παῦ ὑπ-
μελῶς. ἦσαν γὰρ τῷ μὲ ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσε-
νες δύο, ἀρισοβέλῳ δ' ἐκ βερνίκης τ σαλώμης θυγα-
δὸς ἄρσενές τε ζεῖς, & θήλειαι δύο. καί ποτε παόν-
των αὐτῷ τῶν φίλων ὠθασπάμενος τὰ παιδάρια,
καὶ τῶν ἡλίων ἀνακλαύσας τ τύχην, ἤυχετο μηδὲν τοιόν-
δε παισὶν τοῖς ἐκείνων συμελθεῖν, αὐξηθέντας δ' ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τὸ δικαίου, τὰς τεθφὰς ἀμείψαθαι
ἃς ποιεῖτο. ἐνεγένητό τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς
ὥραν τὸν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν θρεσβυτέρῳ τῶν ἀλεξάν-
δρου παίδων φερώρου θυγατέρα, τῷ δ' ἀρισοβού-
λου τὸν αὐτπάτερου. καὶ θυγατέρα τὸν ἀρισοβέ-
λου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ αὐτπατέρου, τὸν δ' ἑτέραν
τῶν ἀρισοβέλου θυγατέρων, ἡρώδη παιδὶ τῷ αὐτῷ.
γένεται δ' τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τῆ ἀρχιερέως θυγατρός.
πάτερον γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῶν σιωνοικεῖν. ἐ-
θεασατ δ' τὰς μνησείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ
τῶν ὀρφανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτῷ δι' τὸν ὅπιγαμίαν τ
αὐτπάτερον θεοσκαλέμενος. αὐτπατρος δ' γνώμη τῇ
θεὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύθ' ἐν ἔλπσιν καὶ θεὸς παῖ-
δας αὐτοῖς γεγονότας, ἵνα τῷ πατρὸς ἀσυδὴ ὦσι αὐ-
τοῖς, ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τ ἀδελφῶν θεοσ-
δεχόμενον, καὶ μάλισα ὁπότε αἰδρωθεῖεν, ἀρχελάου
θεοσδεχομένου τοῖς θυγατρικοῖς βασιλέως αὐδρὸς,
καὶ φερώρου τῷ ἰᾷ πληρομένῳ τ θυγατέρα. τετραρχης
δ' οὖτ' ἰών. ἐπήγειρε δ' αὐτὸν, & τὸ παῦ πλῆθος ἐλέῳ
μὲν τῷ θεὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσῳ δ' τῷ θεὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν ἐκ ἀπηλλαγμένον κακο-
ξοπίας τῆς ὅπι τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχαράτο οὖν ἐξά-
λυσιν τῷ τῷ παρ' ἐγνωσμένων, ἐκ δ' ἑαυτῷ πθέσθαι εἰ,
θεοσλήψετο τῆς δ' αὐτὸς ὁμιλήσας δυνάμεως. καὶ μετεπέμπετ ἡρώδης εἰκὼν δεῖσθ τῇ αὐτπάτερ, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τ θυγατέρα ἀρισοβέλῳ γαμεῖν, καὶ τ φερώρου τ ἰὸν αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν τῷ ὁμολογιῶν τ γάμε, τέτου
κινεῖται τ ζόπον ἀκοντος τὸ βασιλέως. ἡρώδη δ' τῷ βασιλεῖ καὶ τέτου τ χρόνου σιωφκει ἑπτὰ γυναῖκας,
ἵνα αὐτπάτερου μήτηρ, & ἡ θυγάτηρ τὸ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς & ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγένετο. ἰὼ δ' & ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψία σιὼ αὐταῖς, καὶ ταῖσδε μὲν πάντα ὑδὲν ἐφθο-

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorẽ duxerat. sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiũ potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiẽtem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctis, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerẽt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexítque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouẽ vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera sũmi pontificis filia, exqua puer natus est patrem nomine referẽs. erãt inter has & fratris filia, & cõsobrina, sed steriles.

II.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

CAP. II.

De Zamaris Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrocinijs: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quę illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit, porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

λῶ δ' ἐν τ γυναιξὶν κἀκ τῶ σαμβρέων ἔθνους μία, ἡ παῖδες αὐτῆ ἀντίπας, Ϲ ἀρχέλαος, Ϲ θυγατὴρ ὀλυμπιάς. ἡ ταύτην μ ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὢν. ἀρχέλαος ὁ ἡ ἀντίπας ὧδε πῃ ἰδιώτη ζοφᾶς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμηκε αὐτῷ, Ϲ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν, ἡ φίλιππος, ὃς Ϲ αὐτὸς ἐν ῥώμη ζοφᾶς εἶχεν. ἡ πολλαὶ ὁ λῶ ἐν τ γαμεταῖς, φασάηλον πεποιημένη αὐτῷ παῖδα. θεός γε μὴν ταύτας φάεθρα, ἡ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, Ϲ σαλάμη. τὰς ὁ πρεσβυτέρας αὐτῷ θυγατέρας ὁμομητρίας τ θεὸς ἀλέξανδρον ὧν θεσπώσα φερώρας τ γάμον, σωφρόνισεν τ μ αὐτοπάτρῳ τῶ βασιλέως ἀδελφῶ παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ ὁ, τ ἑτέραν. ἡ ἔδει ἡρῴδε ἀδελφῶ πᾶς ἐγεγόνει. ἡ τοῦτο μὴ ἡρῴδε τὸ ἦθος λῶ.

Κεφάλαιον Ϛ'.

Περὶ ζαμάρεω Ϲ ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος Ϲ.

ΤΟ'τε ὁ βελόμενος θεὸς ζαχωνίτας ἀσφαλὴς εἶ), κώμην πόλεως μέγεθος ἐν ὑποδέξαν ἐγνω ἰουδαίων κῆσαν ἐν μέσῳ, ἀυσεμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτὸ, ἡ τοῖς πολεμίοις ἐξεγίονος ὁρμώμενος, ἐμβαλὼν ἐκ τ ὀξέως κακουργεῖν. ἡ ὅπως ἀμφὶς ἀνὴρ ἰουδαῖον ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, ἡ συηλύων πλήθη εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ διαφέρτων ἀγαθεβηκότα ἡ τύχας, ἐν ἀποχείᾳ τῇ ὅπῃ δάφνη τ συείας διαπαῖς σατορνίνε τ τότε στρατηγεύοντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, ἀαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθη τ ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βαταναίᾳ, ὡς ἐζεῖτο ὁ αὐτὴ τῇ ζαχωνίτιδι, βουλόμενος θεοβλημα τ κατοίκησιν αὐτῷ κώμης, ἀτελῆτε τ χώραν ἐπηγγέλλετο, Ϲ αὐτοὶς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν ἀ εἰσωθῆαι, ἐγκαθοικεῖν τ γῆν ἄφεκτον ὠδαχόμενος. τούτοις πιθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, Ϲ λαβὼν τ γῆν, φρούρια ὠκοδομήσατο, ἡ κώμην βαθυρὲν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. θεοβλημά τε ἦν ἔδει ὁ ἀνὴρ, Ϲ τοῖς ἐγχωρίοις ἀ θεὸς τοὺς ζαχωνίτας, ἡ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις ἀγὰ θυσίας ὅπῃ ἱεροσολόμων τε μὴ λησείας ὑπὸ τῷ ζαχωνίτῃ κακουργεῖας. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, ἡ ἀπαντ' ἀχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. ἡ ἐγγύεθεν ἡ χώρα σφόδρα πολυανθρωπος, ἀδεία τε ὅπῃ πᾶσιν ἀτελοῖς, ἀ παρέμενεν αὐτοῖς ἡρῴδε ζῶντος. φίλιππος ὁ δεύτερος ἐκείνῳ, ὧδ' ἀλαβὼν τ ἀρχὴν, ὁλίγα τε ἡ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπράξατο. ἀγρίππας μὴν γε ὁ μέγας, ἡ ὁ παῖς αὐτῷ Ϲ ὁμώνυμος, ἡ πάνυ ἐξεύχοσαν αὐτοὶς, ἐ μὴν τὸ ἀ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, τὲ μ ἐλευθέρου ἡ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὅπῃ βολὰς ὁ τῷ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὄπῃσαν αὐτούς. Ϲ ἐγὼ μ ἡ καιρὸς ἀκεῖβώσομαι περὶ τοῦτος τὸν λόγον. τελεύτα ὁ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὅπῃ κτήσει τῆσδε ἀ χώρας ἡρώδης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, ἡ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὴν, ὃς αἱρεῖα ἡγούμενος ὄπῃφανὴς ἐπεδύετο, σωεκρότησε τοὶς ὑφ' αὐτῷ βαβυλωνίοις, ἡ ἴλη τῷ δὲ τῷ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τοῖσδε τοῖς βασιλέας. ἡ ἰάκειμος ἐν ἡμέρᾳ τελευτῇ, φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τ ἡμόν, ἡ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρήσαντ, παρόν τινα οὐ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, ἡ δύνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ θεὸς ἀγρίππαν ἔσχηκε τὸν βασιλέα. στρατιὰ ὁ ὁπόσῳ ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἔδει ἀσκῶν διετέλει, ἡ ὅταν ἐξοδεύειν δόκησιν ἡδύμενος.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ Ἀντιπάτρου κ' Ἡρώδου.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Ἡρώδου δ' ἐν οἷς ἔπον ὄντος, ἀφεσέρα τὰ παῖτα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσειε χυσεῖν, ἵνα ἀπαλλαχτο ἐξουσίας, ὅπερ ἐχωρησόπος τε τῷ πατρὸς, ἐλπίδι δύνοίας, καὶ πίσεως, ὡς καὶ περαιτέρω πεσόδος τ' ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθις ἀμῦνος, δῆλα πᾶ ἄδηλος τᾷ πατρὶ εἴη κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς ὅτ-ποιε πισότατος. ἰσῦ τε πᾶσι φοβερὸς ἦν ὄντος ἰσχύι τ' ἐξουσίας, ὡς τὸ κακοτρόπου τᾷ προμηθεῖ. μᾶλισα δ' αὐτὸν φερώρας ἐδεδίεσαν, καὶ αἱ τε θεραπαῖδες δ' εἰνὰς, πάνυ τῷ Ἀντιπάτρου βουλομένου αὐτὸν καὶ τ' γυναικωνῖτιν συνισορμᾶν [illegible] αὐτόν. ἐδεδούλω-το γὰρ φερώρας μητρὶ τε καὶ μητρὸς ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισᾶν τὰς ἀνδρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐ-τῶν παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἰσείχετο, πρόσεσιν τε ἐδὲν ἰσῦ δίκα τᾶ γυναικῶν σκαθεῖναι δυνάμων τὸν ἄνδρωπον καὶ ἀλλήλας δύνοία συμπροφόσειν τὰ πάντα μὴ ἀπαλ-λαγμένων. ὥσε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐ-ταῖς, καὶ δι' αὐτᾶ, καὶ δῆλα τᾶ μητρός. ταῦτον γὰρ ἅπαν αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. φερώρα δ' πρὸς Ἀντίπατρον ἐφ' ἑδαιμοῖς πισὶν αἱ γνώμαι δήλλασον. Ἀντίπατρος μὲν δ' ἰσῦ αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ ἀδισκοπῶσα τὰ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τλεῖ δύνοιαν αὐτᾶ ὅτι κακοῖς τοῖς Ἡρώδου προσομόλει, εἰδῦα τε καὶ μισῦσαν ἀ-δοτοξαμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τλεῖ δύνοιαν αὐτᾶ, ὅτι κακοῖς τοῖς Ἡρώδ ἐ προσομόλει ἦσαν, ὅτινοῦσιν ὡς φανερὸν μᾶλ μὴ εἴη τλεῖ πρὸς ἀλλήλους αὐτᾷ συνόδου, μίσος ἢ καὶ λοιδορίαν εἰ καὶ-ρὸς προσοίσειν, καὶ μᾶλισα Ἡρώδ ἐ ὠφελυγχά-νοντας ἢ εἴπις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυ-πτῶς ἢ τὰ τᾶς δύνοίας ἐχυρώτερα καθίσαθαι. καὶ ἐπροσόσειν ὅτως. ἐλαύθανε ἢ τλεῖ σαλώμᾳ, ὅτε πρῶτον ἡ δόλνοια αὐτᾷ ὅτι τοιοῖσδε ὁρμημένων, ὅτε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι ἵνα ἀπαλλαχτο αὐτῆ. παῖ-τα ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκο-δηλοῦσα, ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πό-λεις, βιβλοθήκια τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα, ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τᾷ ἐκείνου συνηθημένων καὶν πεφανερῶ-σθαι μὴ κεκωλῦσθαι. ναῦ ἢ τοις μὲν ἐκ τᾶ προῦπτου δόφορος καὶ τὰ πάντα ὅτι βλάβη τῇ ἀλλήλων λέγον-τας, εἰς ἢ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς ἦ δύνοιαν ἀνασπε-μένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ προσό-σειν μὴ ἀπαλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἕς λαμθάνειν χρώμενοι δύνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπισεδάσ-σειεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς συντυ-χάνουσα τᾷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, σαφέντα μὲν ἤδη τὰ πολλὰ ἐ δ' ἑαυτᾶ, εἰς ἢ τὸ θαρσεῖν ἐ δόκρεμένου ὑπονοιῶν καθισαμένων δόβολαῖς τ' ἀδελφᾶς. ἐ ἰσῦ γὰρ μόριόν τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβόσφ μέγα φρονᾶν τᾷ πατρίᾳ νόμῳ, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προσοικ-μᾶν ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μᾶλισα ἀντιπροφόσειν, προμη-θεῖς, καὶ τᾷ φρενῖτι εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐ-πηρμένοι. παντὸς γοῦν τᾷ ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δ' ὅρκων ἢ μὴ δύνᾶσθαι κάσαι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ἐν ὤμοσαν ὅντες ὑπὲρ ἑξακι-σχιλίους. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τλεῖ ζημίαν ὑπὲρ αὐτᾶ εἰσφέρει.

Cæterùm in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquàm ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: quatamen poteſtate ille audaciùs abutebatur, callidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſque illis nihil facere poterat, res eius perueſtigantibus, & mutuò ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos regis ſorore: quæ iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantùm perniciem conſpirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictíſque conuiciis ſimularent diffidium: maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam benenolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim perueſtigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clãcularias eõſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hęc illa & perueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorẽ patriæ legis cognitionem ſibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli nõ iurauerũt: excedentes ſex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherotæ vxor pro eis mulctam

perſoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariſæorum aliquot deprehenſos interfecit, præcipuos autores huius conſilij, cúmque his Bagoam eunuchum, & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratia ſibi commendatum: & præter hos quoſcunque è domeſtica familia cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam ſpem ſublatus erat, quaſi parẽs & benefactor appellandus regis, quem deſtinarent vaticinia. proſperè enim ceſſura nouo regi omnia, conſtabiliendo ſucceſſionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porrò conuictis Phariſæis ac ſupplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accuſationem inſtituit. quòd ipſius impulſu frater conditionem regiarum virginum ſpreuerit: id crimen ad ſuam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ſerat diſſidia, quibuſcunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à ſe impoſitam illius perſolutam eſſe impendiis, & in ſumma conſciam eſſe totius recentis conſpirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, ſi non expectatis fratris precibus ſponte talem mulierem ableget, fratres inter ſe committentem mutuis odiis: quándoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda ſit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec niſi illa reiecta manſurum ſit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat ſe & fraternæ pietatis iura perſanctè culturum, & à coniugali caritate haud quaquam diſceſſurum: emoríque ſe malle, quàm ſine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui ſe iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri diſtulit, contentus Antipatro & eius matri interdixiſſe Pheroræ conſuetudine, & vetuiſſe mulierum regiarum conuenticula. illi facturos ſe iuſſa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comeſſationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque ſtupri habere conſuetudinem, conciliante matre ipſius Antipatri.

Cap. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.

QVapropter ſuſpectum habens patrem, & veritus ne vlterius ſerpendo eius odia ad ſe quoque peruenirent, ſcribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm ſe ad Cæſarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes miſit cum precioſiſſimis muneribus & teſtamento, in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut ſi ille prior vita decederet, Herodem natum ſibi è filia ſummi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus eſt, non factis imperatis Cæſaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum

οἱ ἢ ἀμειβόμενοι τ̃ δύνοιαν αὐτ̃ς, θεσπ̃ζωσιν ἢ ἐπεπ̃ς δύνοιτο ὅπ φοιτήσοι τ̃ θε῀, φρόλεγον ὡς ἡρώδ ἡ κατα παύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θε῀ ἐψηφισμῆς αὐτῷ τε κ῀ γ῀ῇ τῷ ἀπ' αὐτ῀, τ̃ τε βασιλείας εἰς τε ἐκεῖνίυ θεμῆξέσης κ῀ φερώ ρᾳν, παῖδας τε οἳ εἶεν αὐτοῖς. κ῀ τάδε, ὑ γὰρ ἐλαύθανε τ̃ σαλώ μίυ, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἰῷ, ὅ ὅπ τῷ θεῖ τ̃ αὐλίυ δ῀αφθείρειέν τινας. κ῀ ὁ βασιλ῀ς τῷ τε φαρισαίων τοὺς ἀπιωτάτους ἀναιρεῖ, ὅ βαγώαν τὸν δύνε῀χον, καθ' ὁν τε τῷ τότε πρ῀ῦχοντα ἀρετ῀ τε῀ δωρεπ῀ς, κ῀ παιδικὰ ὄντα αὐτ῀. κτείνει ἢ κ῀ παῖ ὅπ τ̃ οἰκείᾳ σωτειρ῀σ῀κει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγχυ. ἤρτο ἢ ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατ῀ρ τε κ῀ δ῀ῃρέτ῀ς ὀνομαθησόμ῀ος τ῀ ὅπ κατασταθησομ῀ῳ θεσῤῥ῀σει βασιλέως. κ῀ χεῖρα γὰ ἐκείνῳ παντα῀ῖ), παρίξοντος αὐτῷ γάμου τε ἰχνιὼ, κ῀ παιδώσεως τέκνων γν῀σίων. πρώδ῀ς ἢ κολάσας τ̃ φαρισαίων τοὺς ὅπ τοῖσδε ἐληλεμ῀ύθεις, σωέδριόν τε ποιεῖτ῀ τῷ φίλων, κ῀ κατηγορίαν τ῀ς φερώρᾳ γυναικὸς, τλύ τε ὕβριν τ̃ παρθένων τ῀ῃ ζ῀λμ῀ῃ τ̃ γυναικὸς ἀναπθεὶς, κ῀ ἔγκλημα ταύτλιυ ἀτιμίαν αὐτῷ ποιούμ῀ος, ὥσε ἀγωνοθετεῖν φάσιν αὐτῷ θεὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς κ῀ λόγῳ κ῀ δ῀ ἔργων ὅσα δύναιτο. τλύ τε δ῀αλυσιν τ̃ ζημίας τ̃ ὑπ' αὐτῷ ὅπιβλη θείσης τέλεσι δ῀αφθυχθλῶαι τοῖς ἐκείνης, τῷ τε νυῦ πεπρα γμένων ὑδὲν ὅπ ἐμετ' αὐτ῀ς. αὖθ' ὧν φερώρα καλὰς ἔχειν, ὑ δ῀ήσει ὑδὲ γνωμῷ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκίλυσον ἀποπέμπεσθ γυνᾶ, κα ταύτλιυ, ὡς πολέμου τε῀ θεὸς μὲ σοὶ αἰτίαν ἐσομ῀ύλιυ. κ῀ νυῦ εἴπερ ἀπποιῇ συγγν῀ώμ῀ς τ̃ ἐμ῀ς, ἀπείπασθ τλύ τε τ̃ γαμετλύ. μ῀υεῖς γὰ ἄτως ἐμὸς ἀδελφός τε κ῀ σέργειν ἀ ἀπηλλαγ῀ύος. φερώρας ἢ καίπερ λόγων ἀρετ῀ῃ θεῖωθέ῀ος, ὅτε συγγν῀ώμ῀ς τ̃ θεὸς τ̃ ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον ὑδὲν, ὅτε τῷ θεὸς τ̃ γαμετλὺ δύνοιάν. αἰρεῖσθαί τε θεότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν ζ῀λμᾶν ἀπεσερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμ῀ύης. ἡρώδ῀ς ἢ φερώρα μὲν ὑπερβάλλεσθ τλύ ὅπ τοῦτος ὀργλὺ καὶ περ ἀήδονον τιμωρίαν εἰπτεπεφαγμ῀ός. αὐτιπάτρῳ τε ἀ θεῖπε κ῀ μ῀ῆδὲ τ῀ῃ ἐκείνῃ φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν κ῀ τῷ γυναικῶν φυλάσσεσθ τὸ εἰς ταὐτὸν σωεσόμ῀ον. οἱ δ' ὡμολόγουν μ῀ύ, σωήσειν ἢ ἡ καθ' ὁς, κ῀ σωεκώμαζον φερώρας τε καὶ αὐτιπατρος. ἐφοίτα ἢ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν κ῀ αὐτιπάτρῳ τ̃ φερώρου γυνᾶκα συμπεφασμ῀ύσθαι αὐτοῖς τὰ εἰς τλὺ σωόδου τ῀ς αὐτιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρώδ῀ς ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμ῀ος ἢ τὸν πατέρ, καὶ δ῀ὸ μὴ εἰς πλεῖον προχωρεῖν τὰ τε῀ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τ῀ῃ ῥώμ῀ῃ φίλους κελεύων ὅπ῀ς ἑλλεν ἡρώδ῀ῃ, πέμπειν ἢ τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ᾧ γνωμ῀ύῃ ἔπεμπεν ἡρώδ῀ς αὐτίπατρον, δώρα σωεκπέμψας ἀξιολογώτατα, κ῀ δ῀αθ῀κην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν αὐτίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ἢ τελυτᾶν ἡρώδ῀ν, τὸν ἐκ τ̃ τε ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεμ῀ύημ῀ύον. σωεζορμᾶ ἢ αὐτιπάτρῳ κ῀ σύλλας ὁ ἄραψ, μηδὲν ὧν πρόσταξε καίσαρ δ῀αφθεπεφασμ῀ός. καὶ αὐτίπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ ὅπ῀ κα῀-

καίσαρος, περὶ ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ A
καὶ τοῦ ἀρίστα σύλλαιος, ὡς πολλὰς ἀπέκτεινεν ἐν πίστει
ἀξιολόγων, οἰκεῖά γνώμῃ τοῦ αὐτοῦ, καὶ μάλιστα σεμνὸν
ἄνδρα τῇ παντὶ ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀπηρνημένην
δὲ καὶ φάβατον καίσαρος θάνατον. καὶ σύλλαιος αἰτίαν εἶ-
χεν ἐκ τούτων δὲ ἐγκλημάτων. κόρινθος μὲν πρώτη σω-
ματοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα πιστούμενος ὑπ'
αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος δῶρα χρήμασι μεγάλοις ἡ- B
ρώδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ φάβατος
συλλαίᾳ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται πρὸς τὸν βασι-
λέα. ὁ δὲ κόρινθον βασανίζει συλλαβὼν, καὶ πάντα ἀνά-
πτει μὲν αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας κατα-
χορδοῦσι τῇ κορίνθῳ πυθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα,
τὸν δὲ συλλαίᾳ φίλον. οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει δὲ αὐ-
τοὺς ὁ βασιλεὺς, ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξεχυμένους
μὴ μαλακίζεσθαι κόρινθον, καὶ εἴπερ δεήσειε, καὶ συ-
γχρεσυρήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως C
αὐτοῦ πάντων ὑπὸ ἡρώδου ψυομφῆς, εἰς ῥώμην ἐξέ-
πεμπεν αὐτούς.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τῆς φερώρα.

Φερώραν δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα δυσοίᾳ τοῦ γυναικὸς
ἀναχωρεῖν εἰς τὸ αὐτὸ ἡρώδης καλοῦει. ὁ δὲ ἀσ-
μένως ὅπως τὸ τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας καὶ πρό-
τερον ἥξειν ἢ πύθοιτο ἡρώδην τετελευτηκότα, ὡς τε D
νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅπῃ τινων πι-
στεύσεων ἐντολὰς ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, οὐχ ὑπήκουσεν
ὅπῃ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. ἐμοὶ μὲν ἡρώδης γε μιμεῖται τοῦ ὅπῃ
τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμῃ προαφηρημένος ἐῶ ἔχειν, ἀλλ'
ἦκεν ὡς τὴν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχὴ νοσεῖν, καὶ
μεταπλάσεως αὐτοῦ μὴ γνωμούσης. θανόντα δὲ προ-
σειπὼν ὅπῃ ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἥξει, πέν-
θους μέγα ἐπ' αὐτῷ προέθετο. τοῦτο αὐτοπάτρῳ καὶ τοι-
γε ὅπῃ ῥώμης πεπλουκότι κακῶν ἐγκύρσαι ἀρχὴ τῆς E
ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πνευμούσῃ τοῦ θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὰ
πάντα προὶ αὐτοῦ λόγου, τοῦδέ γε ἕνεκα τοῦ ἀνθρωπίνῳ
γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ὅπῃ πᾶσιν.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς αἱρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς αὐτοπάτορος ἐπιβουλάς.

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖται ἐγένοντο αὐ- F
τοῦ ἀπελεύθεροι δύο τῶν φερώρα τιμίων. ἔνοι
προσελθόντες, ἡρώδῃ ἔξιον μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς
ἀλόγου τε καὶ δυσχοῦς μετὰ σπουδῆς. τοῦ δὲ ὑποφαν-
έντος τοῖς λόγοις, πρᾶγμα δὲ ἐδόκει, δειπνήσαντα αὐτὸν
ἔλεγον τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τῆς νόσου, φάρ-
μακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον G
εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομιστὸν
μὲν γενέσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς
ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅπῃ προποιήσειν ἐρώτων, φίλ-
τρον δὲ δὴ ὄνομα αὐτῷ ἦν), τόδε ἀληθὲς ὅπῃ τῇ φε-
ρώρᾳ τελευτῇ. φαρμακὶς ὅτα) δὲ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ
τῆς ἀραβίας. ἢ γε ταῦτα ἐπεχάλουν. καὶ τῆς συλλαίᾳ ἐ-
ρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὠμολόγητο εἶναι φίλη. πεί-
σουσί τε αὐτὴν ὅπως φάσῃ τῷ φαρμάκῳ, εἰς τοὺς τόπους ἐληλύθεσαν, ἔνθα μήτηρ τῆς φερώρα γυναικὸς

Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum ædes apud Petram se inuito patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem fit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Cap. V.

Pheroræ obitus.

Pheroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sactamenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Cap. VI.

Pherorę vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

Pherora mortuo Taphanitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs aurem simul ac fidē præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quę morbi fuit initium, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciē attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadā mulierecula, nomine quidem amatorij, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabum mulieres veneficæ maximè. hæc autem quæ tũ insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater V.

& ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridie quàm A
ille conam letiferam ſumeret. His auditis rex
ad iram concitatus torſit ancillas earum &
quaſdam etiam ingenuas, & cùm nulla quic-
quam fateretur aut detegeret, poſtremò quæ-
dam dolore victa nihil aliud protulit, quàm
quod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus
ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præ-
ſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad
diligentiorem inquiſitionem Herodem per- B
mouit, ita vt extorqueret earum ſecreta om-
nia, comeſſationéſque illas & occulta con-
uentiuncula, tum ſermones patris cum An-
tipatro priuatim habitos, prolatos inter Phe-
roræ mulierculas: ne id quidem reticente,
centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtine-
ret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ
quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæ-
penumero apud patrem de eius longæuita-
te quereretur, dum interim etiam ipſe con-
ſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet C
tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri mul-
tos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperare qui-
dem tutò liceat: quandoquidem iam nunc
ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata
ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum ac-
cuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à
filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum
eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc
quia probè congruebant cum illis quæ ex ſo- D
rore antea rex audierat, exempta eſt omnis
dubitatio: deprehenſámque in tam malitio-
ſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpo-
liatam multorum talentorum ornamentis eie-
cit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ
propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed
nihil magis eius contra filium indignationem
commouit quàm Samarita Antipater, Anti-
patri filij procurator, qui in tormentis inter
cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale vene- E
num Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per
hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id ve-
nenum allatum ex Ægypto per Antiphilum
vnum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theu-
dione auunculo ipſius Antipatri, fratre Dori-
dis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à mari-
to ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata
per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox
quaſi ad afferendum id properans, de tecto
ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, F
quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam
ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem &
ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem prome-
ret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid
per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe
omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multo-
rum tum fuit opinio, nihil omnino mẽtita eſt.
Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat An-
tiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſ-
ſione medici. Theudio deinde in domum no- G
ſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo
Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perni-
ciem comparatum. Poſtquam igitur maritus
in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, ⸂ ἐπαῆκον αὐτῷ ἀχόμθυαι τῇ
ὑπνου πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασι-
λεὺς τῷ λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε
τῶν γυναικῶν καὶ τινας ἐλευθέρας, κ᾽ ὄντος ἀφα-
νοῦς τοῦ φάρμακος, ἀλλὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν,
τελευταία τις τοιοῦτον αὐτῇ τῶν ἀλγηδόνων, ἄλλο
μὲν ἔφη οὐδὲν, διὸν ἢ δικαλεῖσθαι διαῤῥῆξαι αἰ-
τίας δώσειν βαλεῖν τῷ ἀντιπάτρου μητέρα,
κακῶν τῶν ἐπεχόντων ἀρτίαν πᾶσι γνωμένων. ταῦτα
εἰς ὀλίγιστον ἡρώδην ἄγει, ⸂ τὰ πάντα βασάνοις τῶν
γυναικῶν ἀνάπτα λῶ, οἵ τε κώμοι, κ᾽ αἱ κρυπταὶ
συνόδοι, κ᾽ δὴ κ᾽ λόγων τοὺς μόνον τὸν υἱὸν εἰρη-
μένων ἐξοίσεις τοὺς τῆς Φερώρου γυναῖκας. ὧν
δὲ ταλάντων ἑκατὸν δωρεὰ δικρύπτεσθαι φάσζειν
τοὺς Φερώραν τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσις ὑπὸ τῦ πα-
τρός. μῖσός τε τοὺς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ
τοὺς τὴν μητέρα, ὡς δικὴ μήκιστον τῦ πατρὸς βιῦ
ἐξημμένου, καὶ αὐτῦ μηδὲν ἐλάσσονος τῦ γήρως
δικηκειμένου, ὡς μηδ᾽ ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν ὁ-
μοίως δ᾽ φρονᾶναί ποτ᾽ αὐτόν. ὥδ᾽ ἐξέφευγε τε πολ-
λοὺς δικ τῇ βασιλείᾳ κ᾽ ἀδελφοὺς, κ᾽ ἀδελφὰς πᾶ-
δας, ἐδαμοῦς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τὰσ-
φαλοῦς. καὶ γὰρ δὴ ⸂ νεῶν εἶπ πάρεχεν αὐτὸν, ἀδελ-
φοῦ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δι-
δόναι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῦ βασιλέως,
κ᾽ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ κ᾽ αὐτῷ ἀ-
πόλοιτο ἤδη, τὸν μὲν ὅπ ῥώμης ἀραθαι τέχνην δικ-
νοῆσαι, φερώραν δ᾽ ὅπ᾽ τῆς αὐτῦ τετραρχίας. ταῦ-
τα, σωθῆναι γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς κ᾽ πολὺ, τῦ
μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, σωθῆναι αὐτοῖς ὁ βα-
σιλεὺς, κατωμόμυος δὴ καλίᾳ τῦ ἀντιπάτρου
τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτῦ, πάντα τὸν περὶ αὐ-
τὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμθυος, ἔ-
πειτα αὐτὴν ὑποπέμψεται, κ᾽ ταῖς φερώρου γυ-
ναιξὶν φιλίαν ἐπείσατο. μάλιστα δ᾽ ἐξώτρυνεν εἰς ὀρ-
γὴν κατὰ τῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης ἀνὴρ
ἀντίπατρος, ὑπιτερπόμων τὸν υἱὸν τῦ βασιλέως ἀν-
τίπατρον, ἄλλα τε αὐτῦ ἐν ταῖς βασάνοις κατει-
ρώων, καὶ ὅτι φαρμακεύσαμθυος φάρμακον θα-
νάσιμον, δοὺς φερώρᾳ κελεύσας φθῆ τὴν ὑποδη-
μίαν αὐτῦ, ἵν᾽ ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῆς ἐν τύποις
ὑποτοπασμῆς τῷ πατρὶ δοθῆναι. καὶ κομίσαι μὲ
ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῷ ἀντι-
πάτρου φίλων. σαλεῦσαι δ᾽ ὡς φερώραν ἐξὰ θεοδότου,
μητρὸς ἀντιπάτρου ἀδελφῆς βασιλέως παιδὸς,
κ᾽ ὕστως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν
φερώρου, δόντος φυλάσσειν τῦ αὐθρὸς αὐτῆς. ἡ δ᾽
ὁμολόγει μὲν ἀπαρείναντος τῦ βασιλέως, κ᾽ δε-
μοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ
μὴν τελευτᾷ δικ πόδας τῆς πτώσεως ἡμομένης. κ᾽
ὕστως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἀδεια τε αὐτῇ
ὑπισχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ᾽ ἀφανισμῷ
ταλησθοῖς ἐσομένῃ, ζέψεν ἐμὲν κακοῖς τοῖς ὑ-
σάτοις ἀγνωμονεῖν προθεμένην ὑπισχνεῖται, ⸂ ὤ-
μοσεν, ἢ μὲν ἐρῆσεν τὰ πάντα ὃν ἐσεσχθη ζόπον, λέ-

γουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῷ ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ὑπομίθη γὰρ ὃν ἡ ἀγύπτιος τὸ φάρμακον
ὑπ᾽ ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ὢν ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόησεν. κ᾽ θεοδότου ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὴ,
δὲ φερώρου λαβοῦσα δικ σὺν ἀντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ὑπόσει φερώρας, κ᾽ ἐθεράπευες

αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σε τ δύνοιαν, ἰὼν ἐφ' αὐτὸν ἐ- A
χρῶ, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ μεταπαλίσας με,
ὦ γύναι φησὶν, περιώδευσέ με ἀντίπατρος ὅπως παρὰ μὲν
τοῦ ἑαυτοῦ, ἀδελφοῦ ὄντος τοῦ ἐμοῦ, θανασίμου τε γνώμης
σπασθεὶς καὶ φάρμακον ὃ διακονήσοιτο αὐτῷ πεποιημένος.
νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀδελφὸς ὑδὲν ἀρετῇ ἧ
πρότερον ἔχοντα περὶ ἐμοῦ ὑφαρπᾶν ὥπλαι, ἐμέ τε ἐλ- B
πὶς ἀεὶς μακρὰν ἀπεστάναι τοῦ βίου, φέρε μὴ γνώμῃ
ἀδελφοκτόνῳ ὑπηνεμίοις προπάτορας τοὺς ἐμοὺς
τοῦ, τὸ φάρμακον, καί τε ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασάν
τε ὑδὲν εἰς ἀναβολὰς προάγειν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντο-
λάς. καὶ τὸ μὲ πλεῖον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν,
ὑπολειπεσθαι ὀλίγον, ἵνα εἰ φερόφου μεταστὰς
προεῖπεν κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίσταται διά-
φορον ποιησάμενον τοῦ ἀναγκαῖον. ταῦτα εἰποῦσα, τότε
φάρμακον καὶ τ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀ-
δελφὸς ὁ ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μητὴρ αὐτοῦ, ἀνάγκαις τε
καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν C
πυξίδα κατηγορεῖτο ὁ καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ,
γυνὴ ὁ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γινο-
μένων, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ διὰ τάδε ἡ
ρώδης ἐκείνου τε ὀξέβαλεν, & τ υἱὸν αὐτῆς ὀξήλειψε
τῆς διαθήκης εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτὸν καὶ τ πεν-
θερὸν τ ἀρχιερωσύνου ἀφείλατο σίμωνα τὸν τοῦ βοη-
θοῦ. καθίσᾳ ὁ ματθίαν τὸν θεοφίλε ἱερασολυμίτου
γένους. ἐν τούτῳ ὁ καὶ βάσσυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντος D
ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς, & εἰσπεσὼν κομί-
ζων, δώσειν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ φάρ-
μακον μὴ ἄποιτο τοῦ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχει-
είζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο ὁ χρόμμιος παρὰ τὴν ἐν ῥώ-
μῃ φίλων τοῦ ἡρώδη, καὶ ὑπαγορεύσει ἀντιπάτρου, ὅτι
κατηγορίαν ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δὴ-
θεν διαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγὴν τοῦ περὶ
ἀριστόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' οἶκτου ὁ & αὐτοὺς
λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ E
ὡς ἐφ' ἑτέροις, ἀλλ' ὅτι τοῦ κακείνους προπολωλέ-
ναι ἡ κλήσεως αὐτοῦ νομίμης. ταῦτα ὁ μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τοῦ ἀντιπάτρου συνέπραττον. γράφει ὁ
& αὐτὸς ἀντίπατρος τοῦ πατρὶ περὶ αὐτοῦ δημηγό-
σας τοῦ αἰτιῶν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων
αὐτὰ μειράκια, τοῦ ὁ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὸν ἀνάθεσιν
ποιούμενος. αὐτὸς ὁ δι' ὧν τὰ περὶ σύλλαιον ἠνώριζετο,
καὶ περὶ θεραπείαν τοῦ πρώτων ἀνδρῶν ἐμηχάνει, F
κόσμοις τε ἀριστοπρεπεῖς ταλάντων ἐώνητο διακοσίων.
θαυμάσῃ δ' ἄν τις ὅτι τοσοῦδε ἐν ἰουδαίᾳ κατ' αὐ-
τὸν κεκτημένων μισὶ πρότερον ἐπᾶ, ὑδὲν αὐτοῦ δῆλον
γένοιτο. αἴτιον δ' ἰὼν ἦτε ἀκρίβεια & φυλακὴ τοῦ
ὁδῶν, καὶ μῖσος τοῦ ἀνθρώπου τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ὑδεὶς
γὰρ ἰὼν ὃς προθύμως κινδυνεύσει τοῦ αὐτοῦ, πορισὶς τοῦ
ἐκείνου ἀσφαλείαν καθίσαι.

eum & curandum venisti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum pestiferis consiliis & veneficis ministeriis suũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vius est video decedere, & mihi instare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se sine mora prolatum iuxta viri mandatum concremasse, paulo seruato vt si post mariti mortem rex eam tractare vellet durius, possit ei necessitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quasi secretorum horum omnium particeps sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam rex abiecit, & filium eius è testamento deleuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolimitani generis. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus falsus est attulisse se venenum quod daret patroni sui matri & Pheroræ, vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Aristobuli, miserarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusãs, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd cùm per septem menses ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota sint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio, & viarum custodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conicitur.

HΡώδης ὁ ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐ-
τὸν ὡς τὰ παῖδα ὃν χρὴ διαπεπραγμένοι
τέλος ἤξοι ἐν τάχει, ὑπεπρυφάμενος τὴν ὀργὴν
ἀντεπέστειλε κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

CÆterũ Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret ne quid sibi per eius absẽtiam quod nollet accideret. Simúlque VI.

modicè de matre eius queſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt aduentum illius: modíſque omnibus magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus ne ille ſuſpicione aliqua tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat triſti animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant ſententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis ſine mora domum nauigare conſulentibus. facilè enim diſſoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius abſentia aduerſariis audacia viréſq; ad calumniandum creuiſſent. Ab his perſuaſus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebaſtum, quem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellauit in honorem Cæſaris. Iámque manifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni ſanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc verò ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà ſedentibus ſuperuenit Antipater omnium inſcius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingreſſus eſt. quo mox admiſſo, amicorum comitatus per ianitores excluſus eſt. Id primùm mentem eius perculit, iam ſentientem quò deueniſſet: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe vt in iudicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, adhibitiſque in cõſeſſum vtriuſque amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouiſſimèque ſerui matris Antipatri capti paulò antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma, ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint conſilia omnia, vnicúmque ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat ne de cauſa ſua priùs decerneret quàm cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſeruaret: rex verò poſtquam iuſſit eum in medium ſiſti, deplorauit infelicitatẽ ſuam in procreandis

τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον ὑ καθίσειαν μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τοῖς περὶ αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, πάντα τε τρόπῳ φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποστρώσας, ὑπερβάλλοιτο μὴν ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δ' ῥώμῃ ἐνδιατρίβων κτήσειε φρεδρόν τι τῇ βασιλείᾳ, ἢ δὴ διαφθείροιτό τι αὐτῷ. τούτοις ἐν κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ὑπετυγχάνει. τοῖς δ' τὴν φερώρου τελευτὴν διαφθοῦσιν, ἐν τάραντι πρότερον, δεινὰς τε λύπης ἐν διοίᾳ τῇ φερώρου, διότι δ' τὸ πατρὸς τὴν αἵρεσιν ὑ διαφθαρέντος ὥσπερ ὑπέκειτο, ἀπέθανεν. ὡδὲ δ' κελένδερειν τῆς κιλικίας ὁρμώμενος ἐνεδίαζεν ἤδη πρὸ τὸ οἴκαδε πλεῖν, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. ἢ τῶν φίλων οἱ μὲν, ἐκέλευον αὐτὸν ταῦτά πη καθαδοκοῦντα ἐπέχειν. οἱ δ', μὴ διαμέλλειν τὸν οἴκαδε πλοῦν. λύσειν γὰρ ῥᾳδίως ὁμόμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς ἢ νεῶν ἐκ ἑτέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχνὰ τοῖς κατηγόροις ὑπολυέσθαι. τούτοις πειθεὶς ἐπλέ τε ἢ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν καθασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων ὀπὶ τιμῇ τῇ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προὐπτίοις δ' ἦν αὐτίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἔξεισι μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ὑπομνημάτων. ταῖς δ' ἐναντιωτάταις ἀρᾶις ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι πενθοῦσι τοῖς ἀδελφοῖς ὑποπίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δ' ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἔαρος κυϊντίλλιος, διάδοχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀφεσταλμένος, ἦκων δ' αὐτός τε σύμβουλος ἡρώδῃ, πρὸς τὰ ἐνεστῶτα αὐτῷ δεηθέντι. ἢ αὐτῷ συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατρος ἐδένὸς αὐτῷ ἐκπύστου γεγονότος. εἰσιὼν δ' εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ πορφυρίδος ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ὀπὶ θύραις, ἀνείργουσι δ' τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δ' ἤδη σαφῶς οἰ ἐλπλύθει καταυοῶν, ἐπειδὴ ἢ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀπασάμτο ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ὀπικαλῶν, καὶ βάλδειν ὀλέθρου τῷ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀπεχθεστὸν καὶ δικαιοῦ ἔσεσθαι οὐδενὶ τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἅμα τε ἀπροσδόκητος ἢ παρόντος τοῦ μεγέθει προφερόμενος ὠχρᾷ. ὑπαντιάζει δ' αὐτὸν ἥτε μητὴρ, καὶ ἡ γυνή. αὕτη δὲ ἰοῦ, ἡ θυγάτηρ ἀντιγόνου παῖς τοῦ ποτὲ ἡρώδου ἰουδαίων βεβασιλδυκότι, παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν ἀνασκευαῖς τὸ ἀγῶνος ἰοῦ. τῇ δ' ἐξῆς, συνέδρευεν μὲν ἔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δ' καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, ἢ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτε τινες μᾶλλον ἐμελλον, ἢ ὧν τινὲς βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοι τε μηδῶοι τοῦ ἀντιπάτρου μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, δεσμοῖς φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἰοῦ, μὴ ἐπαναιτίαν ὡς πάντων τοῦ παῖδα ἥκόντων εἰς πίστιν, μόνου τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι καίσαρα, ἢ συνῃ αὐτῇ τὸ μὴ τοῦ παῖδα ὑποχείριον γενέσθαι. ἀντιπάτρου δ' προσπεσόντος τοῦ παῖδα πρὸς τὰ γόνατα, ὑ ἐκτεινόντος μὴ προδιεγνωσμένου κατασῆναι δικαίου, ἀλλ' ἀκριβάσεως αὐτῷ γενομένης ὡς τοῦ παῖδα, ἀκριβείας μὲν δυναμένῳ, τέτον καλέσας ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ἰοῦ ὅτι τοιαύταις αὐτῷ τύχαις

τύχας ὑμοιμένω, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A
γῆρας. τεφράς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσατο αὐτῷ
ἐξηγέμενος, & πλέτου δυνάμεις ἐν καιρῷ ὡς ἐθε-
λήσειαν προτεθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν ἐδὲν ἐπ' ἐμποδί-
σματι ὑμέσθαι τῷ μὴ ἂν ὑπβουλῇ τῇ ἐκείνων κιν-
δυνεῦσαι τελευτᾶν, ὡς τὸ θᾶττον δυνατὸς τὴν βασι-
λείαν ὑποδαλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μετὰ τοῦτο,
ἀρχῇ τε τῷ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν,
πόνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειν δὴ τοιαῦτα χαρεῖν
μὴ ὑπερπλῶαι. ὀλάδοχον μὲν δὲ ὑποφύσαδαι ὀλὲ B
γεμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἢ ἐπ' ὀδενὶ πλεονε-
κτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας.
πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον προσοδον κομι-
σάμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφότα, ὁδοῦ τῆς εἰς ῥώμην
τεσσαρακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ ἢ καὶ τὴν
ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προ-
θεμένῳ, μιμητὴν γεγονότι. εἰ ἢ μή, ὀλὰ κενῆς ζηλῶν δὲ C
παιδιᾶς ἐπάγοντι αὐτῷ τὴν συγγνώμην. τὰ δὲ παῖτα
ἐδαμόθεν, ἀλλὰ μιμήσει τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα
προφέρειν τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκεί-
νε. οὐ ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τὴν παρ-
ανομίας αὐτοῖς καθισάμενον. ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς
δάκρυα ῥέπει, λέγειν τε ἄπορος ἦν. & νικόλαος ὁ
δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα
συνδιατιθέμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ὧν πρα- D
χθεῖσιν τέρπον ἀδατεδυκὼς, δεινθέντι τὸν βασιλέα
τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὅσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων
ἐχόμενα ἦν. καὶ τοῦ ἀντιπάτρου καὶ ὁμολογίαν ποιεῖς
τὸν πατέρα τεθαμμένου, & ὅσα ἀδαδείγματα
καὶ δυνοίας πρὸς αὐτὸν διεξίοντος, τὰς τιμὰς ἃς ὑπῆρ-
χον αὐτῷ προφερόμενος ἃς ποτε γνώσεσθαι μὴ ἐκ ἀρε-
τῆς ἀξίως πρὸς αὐτὸν γεγονότι. καὶ γὰρ ὅσα προϊδεῖν
δεήσειε πάντων προβεβουλδυκέναι σωφρόνως, εἴτε τι-
να ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τοῦ αὐτοῦ σκηπτροφόχθαι τὰ E
πάντα, εἰκὸς τε ἂν εἶη τοῦ ἀλλαχόθεν ὑπβουλῶν τὸν πα-
τέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ὑπβουλύτιν καταστῆσαι, &
ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἐν ἐπ' ἐκείνοις ἐμπρησμοῦ, καὶ
τὴν ὑπ' ἐσδε μέλλησι σωτηρίαν. καίτοι γε τὸν μέλλον-
τος ὀλάδοχον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τὸ σωναπολαυ-
σόμενον τιμῇ, αἰ εἰς τὸ παρὸν φείσαιτο, ἂν ὑπεκκω-
λύθαι. εἰκὸς τε ἂν εἶη τὴν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ φόνων καὶ κιν- F
δύνων ἐφιέσθαι τὸ ὅλε, ἄδηλον εἰ δυναμένου φυλάτ-
θαι. καὶ ταῦτα τεθεάμενον τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ
μισυτὴν μὲν καὶ κατηγορητὴν γνόμενον λαυθάνειν
δυναμένων, κολασταὶ τε ἐπεὶ φανερῶς κατέσπασαν,
πονηροὶ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτοῦ τὸν
ἐνταῦθα ἠγωνισμένων ἀδαδείγματα ἦν, τὸν ἀκράτῳ
δυνοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῶν δ' ὅπ
ῥώμης μάρτυρα ἦν καίσαρα, ὅπισης τῆς θεᾶς ἀπατη- G
θῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν ἦν τὰ ὑπ' ἐκείνε γράμ-
ματα ἐπεσταλμένα, ὧν ἐ καλᾶς ἔχειν ἰσχυρότερος
ἦν τὰς ὀφθολὰς τῶν στασιάζειν αὐτοῖς προθεμένων,
τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ σωτεθεῖσαι χολῆς
τοῖς ἐχθροῖς ἐγκρυμμένης, ἐν ἂν αἱ αὐτοῖς ὑπδη-
μωμένος ἀδαγνῶναι. ὀλαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς
βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τὴν ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ
τῶν ἐφεσηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὸ τούτοις τεσσῆς τοῦ συνεδρίου γνομένης,

talibus liberis, quódque ſenecta ætate incidiſſet in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis, quámque benignè ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantum ipſe cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minùs capitalibus appeteretur inſidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Miratíque ſe Antipatrum quánam ſpe elatus in tantam peruenisſet audaciam. Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti quoque ſibi ex æquo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe c c c. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſiue ſontium idem accuſator atque imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac paricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, cauſámque ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quã enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecùs ac numini nemo poſſit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremò ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

miſerabiliter lacrymante Antipatro & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodésque ipſe quantumuis diſſimulans fieret mitior : Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationem à rege cœptam proſequens, exaggerabat ſingula, proferebátque teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſſionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temerariam ſtultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliariis naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri ſtupendam eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſſimis beſtiis, à benefactoribus tamen iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduerti-ſti. nec improbamus quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam : & facilè colligimus illa quoque te nõ ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe perniciem, vt deteſtando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitiùs, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres fontes addicis ſupplicio, & parcis eorum ſociis, omnibus facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis : quorum poſthac vti poſſis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus : alteram palàm quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus : alteram clàm maiore facinore per occultas inſidias conãdo patrem ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè deteſtatus eſſes illorum malitiam, nunquam imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſſionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolùm ipſe meritũ ſupplicium effugeres, verùm etiam miſerum parentem pœnæ tuæ vicarium ſupponeres? inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſſimo ſimul & indulgentiſſimo, iam regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas non contentus ſocietate patris indulgentiſſimi, niſi quoq. ſuã partem præriperes : & cuius te ſeruatoré verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipſe tantùm ſceleſtus, ſed matri quoque inu-

σφόδρα δὲ ὠκτειρεν τὸν ἀντίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ ἀμίαις τὸ προσώπου χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καθίσταιτο. φανερὸν ἦ καὶ πρώην ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἑκόντα εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις. μειζόνως ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἢ μαρτυρίων συνῆγε τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος. μάλιστα δ' τὸ ἀρετὴν δὴ πολὺ ἐζηλοῦτο τοῦ βασιλέως, ἥτερ εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῷ υἱέων, ἐδαμόθεν ἔφατο ὀπισθόρμων αὐτὸν προπαίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καί τοιγε ἐκ ἔτους θαυμάζειν τὴν προτέραν τοῦ ἀβουλίαν. νεωτέροις δὲ καὶ καιρίᾳ συμβούλων διεφθαρμένοις ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι αὐτεπάσαντας. ἀντιπάτρου δ' αὖ δικαίως τὴν μιαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ παρόντος διεργαστηθέντα τὸν λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσβολώτατα τῷ ἐρωτικῷ μὴ μαλαχθέντος, καί τοιγε κἀκείνοις πάνυ ἐγνωμολόγησε μαλακίας τοῦ ἀδικεῖν τοὺς διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν τοῦς τὸ ἡμέτερον αὐτῷ καθίσταται τὸ ὠμότητος ἐμποδὼν εἶναι τος. καί τοιγε ὦ αὐτίπατρε τῷ ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ὢν ἐλεγχόμενος τὴν ἐλέγχων, καὶ κολάσεως τῷ πεφωραμμένων. καὶ δὲ τῷ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλῶν θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλείπουσας, ἀλλὰ τοῦ μιμεῖσθαι τὸν ἀσέλγειαν ἀπουδάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, δυσίσκοντες κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεφωραμμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῷ φιλοπάτωρ εἶναι πεπισευμένος, ἀθεσίαν ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν ἐδυνήθη βοις δυνάμιν. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέστησας. ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αἰτίους ἐφ' οἷς ἤλεγχες ποτε γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοφωραθέντας αὐτοῖς ἐκ ὑποπτεύοντας, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίσας, ὡς καὶ συνθήκαις πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοῦ πατρὸς ποιησάμενος, ἐπὰν εἴλω κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὸν ὕπτιβελῶν τῆς παροκτονίας κερδαίνειν καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν δυφορσιῶν καρπούμενος, ζόπου τοῦ σὲ ἀξίαν. φανερῶς μὲν τοῦ καὶ τῷ ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠγάλλου ὡς δὴ τοῖς μείζοσι. ☾ ἰῶ ἄξιον ἔτος φερεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τοῦ πατρὸς συνετίθεις, ἐκείνους μὲν, ἐκ ὡς τῷ παρὸν ὑπιβουλικότας μισῶν. ὁ δὲ ἀφώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς ὑπὲρ φεύξιν ὠδυπλησίαν. ἀλλ' ὡς ὀλιγόχους τῆς ἡμερινίας σε δικαιότερον ἀγομένους. τὸν ἦ πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων ὑπικαταφευσθῆναι μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας παρασχεῖν ἄξιος γένοι, ταύτῃ ὠδὲ τοῦ δυσχροῖς εἰσπεσεῖσας πατρὸς, ὑπνοῶν παροκτονίαν ὁ κοινῇ, ἀλλ' οἵαν μέχει τινῶν ἐκ ἰσόρησεν ὁ βίος. ὁ ἐκ ἰὼς δὲ μόνον παρὸν ἐπιβέβουλεις, ἀλλὰ καὶ φιλοῶτε ☾ διεργατικόν, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ ἀγάθοχος προφανθείς. καὶ τῇ ὑφ' ἡδονῇ τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ὑπικεκωλυμένος, ἐλπίδι ἦ τῇ εἰσαῦθις γνώμῃ τοῦ πατρὸς καὶ γεάμμασι προησφαλισμένος. ἀλλ' ἐκ ἄρα τῇ πρώδου ἀρετῇ τὰ πράγματα, γνώμῃ ἦ ☾ πονηρία ἔκεινος τῇ ἑαυτῇ,

βουλόμενος τοῦ παῖδων σοὶ ὑπακούσαντος πατρὸς, καὶ τὸ μέσης ἀφαιρεῖσθαι, ☾ ὃν προστοιῆς τοῖς λόγοις σόζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καὶ δισεβόμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ μητέρα ὦ ἐπε-

ὦ ἐπενόεις πιμπλαὶ, Ϲ σασιοποιῶν τ̃ δύνοιαν τοῖς ἀ- A
δελφοῖς ϗ τολμ̃ν θηείον ὑποκαλεῖν τ̃ πατέρα, παν-
τας ἐρπετ̃ χαλεπωτέραν τ̃ δξάνοιαν κατεσκδυασμέ-
νος, ἢ τὸν ἐκεῖνον ἰὸν ὅτι τοις συζύγες ἀτους ϗ τοις ὅτι
τοσ̃τοις δμῳάτας παρεκάλεις ὅπι συμμαχίας φυ-
λάκων, ϗ τέχνας ἀνδρῶν ϗ γυναικῶν φεροτομμένος
κ̃ τ̃ γέροντος, ὥσπερ ἐκ ἀρχ̃ς σε τ̃ δξανοίας μ̃σος
τὸ ὑποικεροσ̃ν ἐδασκ̃σαν. Ϲ πσ̃ ἐλήλυθας μ̃ βα- B
σάνως ἐλδυθέρων οἰκετ̃ν ἀνδράσι ϗ γυναιξὶν δξὲ σὲ
γεγονέας, μιμύσεις τ̃ σωφρονοσ̃ν, ἀντιλέγων τ̃
ἀληθείᾳ ἀπδίδων, ϗ ἐχὶ μόνον τ̃ πατέρα αἰρεῖν με-
μελετηκὼς ἐκ τ̃ ἀνθρωπείᾳ, ἀλλ' ἤδη ϗ νόμον κ̃ σὲ
γεγραμμ̃νον, ϗ τιμ̃ ἀρετιμ̃ τ̃ ἀρ̃, ϗ τ̃ δικαίου τ̃
φύσιν. ἕτως ἄρα ψδεῖς λέγων τὰς βασάνους τ̃ φερ-
βεβασανισμ̃νων, ἵν' οἱ μ̃ ῥυσμ̃νοί σου τὸν πατέρα
ἐκκεχυδῶσιν τ̃ ἀληθιν̃ν. αἱ ἢ σαὶ βάσανοι δο-
ξοπισαί. ϗ ῥύσῃ ἄρα τὸν βασιλέα τ̃ ἐπηρείας τ̃ συ
ζύγων; ϗδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηείον, ἐπ' ὀλέθρῳ μ̃ν C
τ̃ν ἀδελφῶν δύνοιαν φερασιμ̃νον τ̃ παζὸς, ἔνθα
ἢ μέλλοι κατὰ μόνας ῥᾳδίως ὑποίσεσθαι τιμ̃ βασι-
λείαν, πάντων αὐτ̃ θανασιμώτατον αἰαφερόμενον;
γνοὺς ὅτι παζοκτονία κοινὸν ἔστιν ἀδίκημα ϗ τ̃ς φύ-
σεως Ϲ τ̃ βίε, πεφυκυῖα ἀδὲν ἧσσον ὡς τὸ βεβου-
λ̃μ̃νον ϗ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τιμ̃ φύσιν. φερσε-
πίθει ἤδη τὰ τ̃ς μητρὸς αἰτπάτερ, ὁπόσα φερὸς τι-
νας λιᾶ κουφολογίᾳ γυναικείως εἰρημ̃να. μαντείας
τε ϗ θυσίας ὅτι τ̃ βασιλεῖ γεγονέας. ϗ ὁπό- D
σα μετὰ τ̃ φερώσου γυναικ̃ν αἰτπάτρᾳ ἐπελγητο
μετὰ οἴνου Ϲ λύσης ἐρωτικ̃ς, τ̃ τε βασάνων τὰς
αἱρέσεις ϗ ὁπόσα μ̃ρτυρι̃ν ἐχόμ̃να, πολλὰ ἢ
ϗ παντοῖα λιᾶ, τὰ μὲν φερπεπιμασμ̃να. τὰ ἢ,
φερὸς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε ϗ βεβαιοῦσθαι
ἐφυρημ̃να. οἱ γὰδ ἄνθρωποι κἂν εἴπ κατὰ φόβον
τὸ αἰτπάτερου μὴ δξασάμ̃νοι τὸ αὐτ̃ σηῇ πα-
ρεδίδοσαν, ὁρ̃ντες αὐτὸν ὄπιβατὸν ταῖς κατηγορίαις
τ̃ αὐξάντων γεγονότα, Ϲ τιμ̃ πτὲ πολλιμ̃ αὐτ̃ E
ους ἄσαν τύχιμ, φερφανὼς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς πα-
ραδεδοκέαν, οἳ ϗ ἁπλ̃ς μ̃σος τὸ φερὸς αὐτὸν
ἐνεφορ̃ντο. κατέσπδε ἢ ὁ ζοσ̃τον ἐχθρα τ̃ δικ-
καιοτάτων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθ τόλμης ὢν ἐπε-
νόησαν κακιᾶν ϗ δυσμ̃νείας τ̃ φερὸς τὸν πατέρα, ϗ
τοὺς ἀδελφοὺς ἅσεως, Ϲ ἀλληλοφθορεῖν ἀπαπε-
πληκὼς τὸν οἶκον. ϗ μήτε μίσει κ̃ δίκιμ, μήτε φιλία
δὲ δύνοιαν χρώμ̃νος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτ̃ συμφέ-
ρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοις οἱ πολλοὶ φερ- F
αισθομεν̃νοι, οἵπερ δὴ μάλισα ἀρετ̃ κρίνειν πε-
φύκασιν ὅτι τοῖς φερ̃γμασι, δξὰ τὸ ϗ ὀργ̃ς ἀπαλλαγ-
μένως ὅπι ψηφίζειν τοῖς γνωμ̃νοις, ϗ καταβοὰς ἐν τοῖς
φρὶν εἰρχθέντας ποιεῖσθ, ὡδ̃γ̃μομένης ἀδείας ἐξέ-
φερεν εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολίτερποί τε κακ̃ν
ἀποδείξ̃ς ἦσαν, ϗ δαμόθεν ψδ' δους αἰτίας ἐκαλεῖσθ
δυνάμ̃ναι, δξὰ τὸ μ̃τε δύνοια τ̃ φερὸς πρώδην λέγειν
τοις πολλοις, μ̃τε ὑποψία κινδύνων, σιγ̃ς ἐφ' οἷς ἔ-
χοιεν εἰπεῖν ἐκαλυμ̃νης. ἀλλὰ τ̃ πονηρὰ τε ϗ ἠλεῖσθ G
τὰ φερ̃γματα, Ϲ τὸν αἰτίπαζον ὡς ἀσφαλείᾳ τ̃ ἠ-
ρώδ, πονηρείᾳ ἢ τ̃ αὐτ, πάσης ἀξιον τιμωρίας. πολ-

rens eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans beneuolentiam, diffidiisque miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venatissimis quibusque bestiis nocentior, proprio veneno abutens in coniunctissimos optiméque de te meritos, muniensque te custodibus ac variis tam virorum quam mulierum technis contra vnum senem, quasi non tua sola sceleſta mens satis esset ad explendū odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem sperasti è rebus humanis toilere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simúlque Vari æquitatem, omnémque quanta est in rerum natura iustitiam: an ideò mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui seruatoribus tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis regem Vare à cognatorum iniuriis? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum pernicicm, ac deinde vt solus regnet deprehensum instruendis illis capitalibus insidiis? Scis parricidium non priuatum esse crimen, sed publicā vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiā non minus quam perpetratum contaminet: imo quod qui non punit, & ipse in naturam parentem est iniurius. Post hęc matris eius quædā adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutierat. consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri voluptationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad testimonia pertinerēt per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atque hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis sceleribus, hostili in patrē animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idque cùm iamdudum à multis esset obseruatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduersarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cúmque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam loquerentur, neque periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes sceleſtos conatus Antipatri: eúmque non tam ob patris securitatem quàm suo merito ipsius de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur cum accusabant, verùm etiam spontanei delatores plerique aderant: ita vt licèt callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

λά τε τιμ̃ ϗ ὧδε πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορδύομένα, ὡς τε τὸν αἰτίπαζον ϗ περ ὅτι πλεῖ-
σον παίσα δεινότατον ὄντα ψδύσασθαι ϗ ἀπερυθριᾶσαι, μηδὲ ἕνα ἀπὸ φωνῆς ὅτι τὸ αἰτπλέγειν

contrà valeret. Poſtquam autem Nicolaus accuſare eum & conuincere deſtitit, tum Varus poteſtatem ei dicendi pro ſe fecit, ſi quid haberet quo declararet ſuam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare ſcire : quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & ſupplicabundus humi iacens, Deũ conſcientiæ ſuæ inſpectorem obteſtabatur, vt euidenti aliquo ſigno probaret alienum ſe ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim eſt mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non ſibi permittant, nullo reſpectu diuini numinis. cùm autem ſuis ſceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & teſtimonium volunt eripi, fingentes ſe cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vſu euenit: qui cùm antè omnia ſic geſſiſſet quaſi nullum numen intereſſet rebus mortalium, imminente vltione deſtitutus iuris præſidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, ſe in hoc diuinitus ſeruatum aſſeuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum ſit experimento poſſet colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, ſine mora necauit hominem. quo facto ſurgens abiit è concilio, & ſequenti die Antiochiam profectus eſt, vbi plurimum ſolebat degere, quòd illic eſſet Syrorum regia. Herodes verò confeſtim vinxit filium, omnibus ignorantibus quę-nam fuiſſent eius cum Varo ante diſceſſum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius ſententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæſari de eo ſignificauit per literas, miſſis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerẽtque quàm ſcelerata ſit hominis malitia. Per eoſdem dies interceptæ ſunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto miſſæ literæ: quibus ſolutis hæc in eis ſcripta rex ipſe comperit. Miſi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. ſcis enim quòd ſi deprehenderer, infeſtas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epiſtolæ: rex autem diligenter requiſiuit etiam alteram. ea tamen nuſquam comparebat, & ſeruus Antiphili negabat ſe attuliſſe vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduerſa quadam ſutura in interiore ſerui tunica (nam duabus erat indutus) ſuſpicatus eſt in ea plica celatas literas: nec eum ſua fefellit opinio: depromptáque eſt inde epiſtola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripſi patri tuo quales iuſſiſti literas: & adieci confictum exemplar epiſtolæ quaſi à Salome ad dominam meam miſſæ : qua lecta ſcio quòd pœnas ab ea tanquam ab inſidiatrice exiget. Ea verò quàm à Salome ſcriptam videri

A τὴν ἰχνὼ εἰσφέρεσθαι. νικολάου δ' παυσαμένου τῆς τε λόγων & τῆς ἐλέγχων, ἄφεσις ἐπέδωσεν αὐτῷ πατρὶ ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ φαίνοιντο τῶ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ὑπαιτιωμένοις εἶ). καὶ γὰ αὐτὸς ἤχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆς ὁμοίων ἀνόσιον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὅλῃ σώμα ἔκειτο αἰσχυντηλαμμένος, τῆς τε θεᾶς, καὶ πᾶσι προσιθεὶς τὸ ὑπομάρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φάναι, μὴ ἂν ὑπόβουλον αὐτὸν τῶ πατρὸς γενόσθαι. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἐγχειρεῖταί τινα κακῶν, εἰ ἓν τῶτ' εἴη τὸ πᾶσι τὸ φάναι τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῷ ὅλῃ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπότε δ' φωρώμενοι κινδυνώδοιεν δίκῃ ὑποχεῖν, κατ' ὀλίγον αὐτὸ μάρτυρεῖν τὰ πάντα ὑπείκειν. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰ ὡς ἂν ἐρημίᾳ τῶ θείᾳ ἀλαπεφαγμένος, κατηργάσης αὐτὸν παντάχόθεν τ' δίκης ὑποφία τῆς ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ὑπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα; αὖθις συναείνει τῇ ἀρετῇ τῶ θείου, μάρτυρίαν ὑπισχνῆσθαι αὐτῷ, ὅπ-περ ἰσχύι τῇ σκείνου φεισόμενος εἰς μέσους φάγαγὼν, ὁπόσα φέρει τῷ πατρὶ φάσεων ἕλμᾶν ἂν σνέλυπεν. ὁ δ' ἄφες, ἐπειδὴ πολλάκις αἰσκείνων τὸν αὐτιπατρον, ἀδὲν δύρίσκετο πλέον τῆς ἀνακλίσεως τῶ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέφαντον ὂν τὸ γνόμενον, σνέλασε τὸ φάρμακον εἰς μέσους σνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὸν πεισῆσαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομιθέντος, τῷ ὑπὸ θανάτῳ τὸς ἁλωκότων πίνει κελεύσαντος ἀάρου, καὶ φάρμακον ἔθανε. τότε δ' ἐξανασὰς ἀπήει τῶ σωνεδρίου, καὶ τῇ ἐξῆς ἐπ' αὐτοφοίας, οὗπερ δὴ & τὸ πλεῖσον ἦσαν αὐτῷ αἱ δίατειβαὶ, ἔξω τὸ σύ-εσις τῶτο βασίλειον ἓ). πρώδης δ' φάναι μὲ ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ ἀάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπελήλυθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ σκείνου πράσειν ὁπόσα φέρει τὸν αὐτιπατρον ἔπρεαξεν. δήσας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμλν ὡς κάισαρα σκπέμπει γράμματα φέρει αὐτὸ, καὶ τοὺς ἀπὸ γλώσσης διδάξονσας τ' κάισαρα τὴν κακίαν τῶ αὐτιπάτρου. ἀλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ὑπολὴ ὑπὸ αὐτιφίλου πρὸς αὐτιπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ δ' αὐτὸς διέτριβε, καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τ' βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπολὴν μὴ φεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' δυτυχοίης πρὸς τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὴν ὑπολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ὑπολήν. ἀμὴν φανερά γε λῦ, καὶ ὁτῶ αὐτιφίλου δοῦλος ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν φάναλαβεῖν. ὑποφίας οὖν ἐχούσης τ' βασιλέα, τῷ φίλων τὸς τῷ τῶ ἡρώδου θεώμενος ὑποῤῥαμμένον τ' δούλου τ' ἔντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰ δύο, εἰκασεν ἐντὸς τῆς ὑπαιτυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ λῦ δ' ἦτος. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ὑπολὴν, ἐγγεγραμμένα τε λῦ ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατεί σου οἵαν ἤθελες ὑπολήν. καὶ αὐτίγραφον ποιήσασα τῇ φεὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς φάναι σαλώμης ἔγραψα. λῦ ἀναγκαίως, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεται σαλώμην ὡς ὑπήκοον. λῦ δ' ἡ φάναι σαλώμης ἀκούσα

B

C

D

E

F

G

ἢ πρὸς τ διάνοιαν αὐτῆς, ὑπ' ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ σαλώμης, ὅσα γὲν ἡ ἀχάνοια θέλοι ὑπαγορευομένη, λέξει ἡ συνέκδοτος αὐτῆς. τὰ δ γεγραμμένα ἰδοὺ διάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθανέτω τὴν κ σὲ γνωμένων, δείσασα ὑπισολιὼ σαλώμης πρὸς τιὼ ἐμιὼ κυρίαν κ σὲ γεγραμμένων ὑπικινδυνώς ἐμαυτῇ σοὶ ἡ ὠφελήμως ἐξεγράψαμεν κ ἀπέσειλά σοι. ταύτιν δ σκεῖνη ἔγραψε γήμασθαι συλλαίῳ θέλουσα. κατάχισον οὖν τ ὑπισολιὼ ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς δ αὐτὸν ἐγέγραπτο αὐτάπαξον, δείσασα ὅτι δείκνυμένη κελεύσματι τῷ σκεῖνα αὐτή τε γράψει πρὸς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης ὑπεκύλως αὐτῷ πεφάσειν ἐπιζημίως τὰ πάντα. κ αὐτίγραφον τ ὡς πρὸς δίανοιαν τ αὐτῆς πεμφθείσης ὑπιστολῆς ὑπὸ σαλώμης ὑποπέμψειν αὐτή. ἰδοὺ δ ἡ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, ⁊ ἔπεφασε ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτάπαξι, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτῆς μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συνεκκυρσεῖν κατά γε τ παρὸς κ ἐν τ πυθίδος. ἡρῴδης δ ἐκπλαγεὶς μεγέθει τ ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μ κ ἐδεδέκτο αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκνθεον μεγάλων γεγονότα φασμάτων. κ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ κ τῇ ἀδελφῇ ὑπεύκλυκότα, κ τ καίσαρος διεφθαρκότα τιὼ οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ αὐτὸν κ ἡ σαλώμη σερνοτυπουμένη κ κτείνειν αὐτιὼ κελεύουσα εἴ πως δύνῃ διοῖσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παραχεῖν ἠρώοιτο. ἡρῴδης δ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, κελεύων εἴτι ἀντεπεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑποδέδουλον. ἐπεὶ δ ἀχαρὴς ἰδοὺ, ἤρετο αὐτὸν ἐπειδὴ πανταχῇ περώσεται πονηρὸς ὤν, διὰ τοῦτο συνεκκυρήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλήσαι κατεπεῖν. ὁ δ αὐτιφίλῳ τιὼ πάντων αἰτίαν ἀνεπίθει, ἕτερον δ' οὐδένα προὐτίθει. ἡρῴδης δ θαλαττῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ὅτι ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῷ ὅτι διοῖσδε βεβουλεύκατον. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τῷ φίλων δυρίσκοιτο τ κινδύνῳ ἁλῶναι, αὐτὸν μ δέσμιον ὡς κ πρότερον ἐφύλαττεν, αὖθις δ πρίσβεις ἐξέπεμψε κ γράμματα ὅτι κατηγορίαν τ υἱός, ὁπόσα τε ἀκμὴ συνεκκυρήσειεν αὐτῷ, κ αὐτίγραφα τῷ ἐπιζολῶν.

A volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi sit curæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam contra te scriptam ad meã dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat, vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum e uestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangẽs, & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cũ fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset. Qui cùm ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio saltem socios sceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ τ ἡρῴδου νόσου, κ σάσεως τῶν ἰουδαίων.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅτι τ ῥώμης ἥπτηντο, ὁπόταν τε ἀναχεινομένης δείσοι λέγειν, πρόσκλιδαχθέντες, ⁊ τὰ γεγράμματα φέροντες. εἰς νόσον δ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν, διαθήκας γράφῃ τῷ νεωτάτῳ τ υἱῶν τ βασιλείαν δίδοις, μίσῃ τότε πρὸς τ ἀρχέλαον κ φίλιππον ὁμ τ ἀντιπάτρου διαβολῶν, καίσαρί τε τάλαντα χίλια, ⁊ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος ⁊ τέκνοις ⁊ φίλοις κ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε δ κ τοῖς υἱοῖ χρήματα κ προσόδους καὶ ἀγοράς, κ υἱοῖ τοῖς σκείνων. σαλώμῃ τε ὅτι μέγα ἐπλούτησεν τ ἀδελφῇ, δίνοιτο τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν δεδεμένη χάριν καὶ μηδαμόθι θρασυνομένῃ κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ προοίσειν, κ δὲ πρὸ ἔτος ἑβδομηκοστὸν ἰδοὺ, ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ κ πικρία εἰς πάντα χρώμενος. αἴτιον δ ἰδοὺ δόξα τὸ καταφρονεῖσθαι κ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτῷ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

Neerea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus testamentũ condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæsarique legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amatulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quòdque existimaret gẽtem lętari suis infortuniis: quam opinionem VIII.

confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quam fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reliſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omneſque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum' vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

ἐπῳδή τινες τ̃ δημικοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέσησαν αὐτῶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν γὰρ Ἰούδας ὁ σαριφαίε, Ⓒ ματθιας ὁ μαργαλώθου Ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οἷς τινας τ̃ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες Ⓒ δήμῳ θεοσφιλεῖν διὰ παιδείαν τ̃ νεωτέρων. ὅσι μὲν γὰρ δημέρευον αὐτοῖς πάντες οἷς θεραπεύοιτο ἐπετηδεύετο. οἵ τε πιθανόμενοι τ̃ βασιλέως τ̃ νόσον θεραπεύειν ἀπορον ἦσαν ἰᾶσθαι τὸ νεάτερον, ὡς τε ὁπόσα παρὰ τ̃ νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύασε ἔργα ὑπὸ τ̃ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δυσεβείας ἀγωνίσματα παρὰ τ̃ν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τ̃ τόλμαν αὐτ̃ν παρ' ἃ δηνόρθωσεν ὁ νόμος τ̃ πατρίων, τάττε ἄλλα αὐτῶ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τ̃ ἀνθρώπε διεξίεν, καὶ δὴ καὶ τ̃ν νόσον. ἦν γὰρ τῷ ἡρώδῃ πανὰ θεσμοθετευθέντα παρὰ τ̃ν νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλεν οἱ περὶ τ̃ Ἰούδαν καὶ ματθίαν. κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τ̃ πυλῶνος μεγάλε τ̃ ναῦ ἀνάθημα Ⓒ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει γὰρ ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀνατάσεις ἐπινοεῖν καὶ πινων ζώων ἀναθέσεις ἐπιτηδεύεθαι τοῖς βιοῦσι κατ' αὐτὸν θεσειρημένοις, ὡς τε ἀμέλουν οἱ σοφισαὶ, τὸν ἀετὸν καθαιρ̃ν. καὶ γὰρ εἴ τις αὖ γένοιτο κίνδυνος τῷ εἰς ὕστερον ἀνακειμένῳ, πολὺ τ̃ς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεθαι τὸν θεοτεθειμένον ἀρετὸν ὑπ' αὐτ̃, ἐφ' ᾧ δὴ σωτηρία καὶ φυλακὴ τ̃ πατρίου μελλήσεσι τελεύτᾶν, διὰ τὸ ἀΐδιον ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους, ἔν τε τοῖς νεῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τισι τοῖς ἀκινδύνως διατεθομένοις ἀφυκτὸν εἶ τὸν συμφορὰν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀρεγνωμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῷ μετ' ἐπαίνων καὶ τιμ̃ν δεχομένοις ἀπέναι τ̃ βίε. φέρειν καὶ κέρδος πολλὸν τὸ δὴ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνησέα τὸν κίνδυνον εἶ), τελευτᾶν, καὶ ἅμα ἡσι τοῖς αὐτῷ, καὶ ὁπόσοι τὸ συγγενοῖς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε θεσπεσθαι ὄφελος δυκλεία τ̃ ἀπ' αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν τοιάτοις λόγοις ἐξῆγεν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δ' ὁ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ συνέφηναν τοῖς σοφισαῖς. καὶ μέσης ἡμέρας αἰελθόντες κατέαγον τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατελούντων. Ⓒ ὁ στρατηγὸς τὸ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις θεὸς αὐτὸν, ἅπο μείζονος θαρσείας ἢ ἐθεράστετο, ὑπολαβὼν, ἄνεισι χείρα πολλὸν ἀγόμενος ὁπόσοι αἰθέξοιεν τῷ πλήθει τ̃ θεσεσμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ἐπιπεσὼν μὴ θεσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δέξη μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ θεονοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσωτάκτοις τε καὶ μηδὲν τὸ ἐνήσαντος θεφανεσκοπημένοις. τῷ τε νέων ἐκ ἑλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἳ θαρσει ἔμενον ἐπόντα εἰς φυγὴ τὸ λοιπὸν πλήθους καταστάτος συλλαμβάνει, Ⓒ τοὺς εἰσηγήτας τὸ τολμήματος Ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένοις ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῷ, καὶ ἀπῆγόντο δὴ τ̃ βασιλέα. ἐρομένου δ' ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τ̃ βασιλέως εἰ τολμήσειαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλα καὶ πεφεύγηταί γε ἡμῖν τὰ θεσηνθέντα, καὶ πέθεσαι τὰ πεθεσταλμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεσκευασμένοις ἀτῆς. τὸ τε δὲ θεῖν τῇ ἀξιώσει θεπισταλμένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν. καὶ τὸ νόμου τῇ ἀκριβάσει θεφρονήσομεθα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῶν δι' ἡμάτων ἀξιωτέρους τετηρεῖθαι ἡγούμεθα νόμους, οὓς μωυσῆς ὑπαγορεύσει Ⓒ διδαχῇ τὸ θεοῦ γεγραμμένος κατέλιπεν.

ἀνδρ-

ἡδονῇ τε τὸν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν λῴ τινα A
ἐπιβάλοις, δίχα τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ
φιλίᾳ τῇ δυσεβοῦς μέλλει σωφίσεσθαι τὸ ἐφορ-
λῆσαν αὐτό. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον ὑδὲν
ἐλλειπεσέρα τῇ τόλμῃ τὸ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρ-
σήσαντες τὸ ἔργον προϊδεῖν ἢ ἀπεφοβήθησαν. βασι-
λεὺς ἢ αὐτοὺς καθάψας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦν-
τα, καλέσας ἰουδαίων ὃς ἂν τέλει. καὶ ὡς ἀφιγ-
μένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅπ B
πλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τῇ σίδηρᾳ, πρῶ ἀγανιῶν
τε ἐφ' ὅσον ἄγπνες ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γενομένῃ, ἀπειθ-
μεῖτο, καὶ τῷ ναῷ τιμὴ κατασκεύῳ ὡς μεγάλοις τέ-
λεσι τοῖς αὐτοῦ χρυσῷ, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν
εἰκοσιπέντε πρῶ ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον Σιών-
δέ τι ὅπ τιμῇ προάξαι τὸ θεοῦ. ποσμῆσαι ἢ καὶ ἀνα-
θήμασιν ἀξιολόγοις. αὐθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτοῦ
χρυέσθαι κἂν μετὰ θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμην
τε αὐτοῦ C δόκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ C
ζῶντα ὑβρίζειν ὑπέχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε
καὶ ἐν ὄψει τ' πλήθους ὕβρει χρωμένους ἄφαθ πρῶ
ὑπ' αὐτοῦ ἀνακειμένων. καὶ καθάρεσιν ὑβριζόντας
τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ ἢ εἰς
ἐξετάζοι τὸ γεγονότος ἱεροσυλοῦντας. οἱ ἢ δίχα τὴν
ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ C κατ' αὐτῷ ἐξαγείωσας εἰσ-
φέρεται τοῦτο τιμωρίαν, ἔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πε- D
φέχθαι τῇ αὐτῷ, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ἐκ ἀπηλλαγ-
μένα κολάσεως αὐτὰ ἐῇ. ὁ ἢ τοῖς μ' ἄλλοις φέροτέ-
ρως ἔχειν. ματθίαν ἢ τ' ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς
αὖπον τὸ μέσους τούτων γεγονότα, καθίσα ἰώζαεον
ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ ὅπ ἢ τὸ ματ-
θίᾳ τοῦτου ἱερωμένου, συμβαίνει κ' ἕτερον ἀρχιερέα
καθασιῶαι φοὸς μίαν ἡμέραν, λῴ ἰουδαῖοι νησείαν ἄ-
γουσιν. αἰτία δέ ὅτιν ἥδε. ὁ ματθίας ἱερωμένος ἐν
νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νησεία ἐνίσατο, ἔδοξεν E
ἐν ὀνείρατι ὡμιλῆσαι γυναικί. C δίχα τόδε ὃ δυναμέ-
νου ἱερουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τὸ ἑλλήνου συμφέρατο αὐ-
τῷ συγγενὴς ὤν. ἡρώδης ἢ, τόν τε ματθίαν ἐπεπαύ-
κει τ' ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐνι-
χόρκει τῷ φάσιν κ' ἄνδρας ὀκ τῷ ἑταίρων αὐτοῦ ἐ-
κάυσε ζῶντας. κ' ἡ σελήνη ἢ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλι-
πεν. ἡρώδη ἢ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπεφαίνετο, δίκλω
ὧν ὠφανομήσειεν ἐκ θεοσεβομένου τὸ θεῦ. πῦρ μ' F
γὰ μαλακὸν λῴ, ὑδὲ πολλῷ ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπα-
φωμένοις τῷ φλόγωσιν, ὁπόσῳ τοῖς ἐντὸς φοοτέ-
θει τῷ κάκωσιν. ὀπιθυμία ἢ δεινὴ τὸ δέχαθ τῷ
ἀπ' αὐτοῦ. ὑ γὰ ᾧ μὴ ἔχ ὑπουργεῖν. C ἕλκωσις πρῶ
τε ἐντέρων καὶ μάλισα τὸ κώλου δειναὶ ἀλγηδόνες.
καὶ φλέγμα ὑγρὸν φὸς τοὺς πόδας καὶ διαῤῥᾷς.
ὠδηματία ἢ κ' φὸς τὸ ἧτρον κάκωσις ᾧ. καὶ
μᾶλ κ' τὸ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιῆσα, σπλύ-
σματός τε ὀρθία ἔντασις, κ' αὖτη λίαν ἀηδὴς, ἀχθη- G
δόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ τὸ ἄδσμα-
τος. ἐπασμὸς τε φὸς παῦ ᾧ μέρος ἰχνὼ ὑχ
ὑπομονητῷ φοσιθέμενος. ἐλέγετο σωῦ ὑπὸ τῷ
θεαζόντων, κ' οἷς ταῦτα φοαποφθέγγεσθαι σοφία
φοκεῖ), ποινὴν τ' πολλῶν δυσεβοῦς ταύτην ὁ θεὸς εἰσ-
φέρεσθαι φῶδε τὸ βασιλέως. καὶ ὥρ δὲ μειζόνως ἢ αὐτοῖς ἀπήχοι αὖτις θαλαπωρούμενος, ἐν ἐλπίσι τὸ
ἀσφῆλαι λῴ, ἰατροὺς τε μέγα πέμπων, κ' ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ἀποτεθαμμένος,

nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conſcij nos non ob malefcium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hęc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro republica, tum inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec extructum id tantùm a ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo dignißimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & gloriam: nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius facta compilata ſint. Tum honoratiores, quique veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, videríque ſibi admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, éique ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis auctorem ciúſque ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus eſt grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimilitérque inguina. ipſa quoque verenda puttefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regē læſæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique, IX.

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nõ enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non prius vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & cariſſimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμόν τε περάσας ἰορδάνλω, θερμοῖς τοῖς κῶ καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ σωὶ τῇ ἐς πάντ ἀρετῇ Ⓒ πότιμά ὄζιν. ἔξεισι ᾗ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνλω τλὼ ἀσφαλτοφόρον λεγομόλω. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκῆσαν ὥς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεσθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μετας άσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῷ ᾗ οἰκετῷ οἰμωγῇ χρωμόλων προσενεγκών, κῶ μησὶ λῶ τινα ἀμφὶ τῷ σωθησομόλου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ ᾗ κῶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ κῶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, κῶ παρῶν αὖθις ὅλῃ ἱερεχοῶτος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρει ὅλῃ πᾶσιν ὀξαχριάνυσα, ὥς τε δὴ τελόντῳ, προάξιν τοιάδε ὅλῃνοεῖν. ἀφικομόλων προς άγματι τῷ αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους ὅπου ποτε ἀξιολόγων, πολλοὶ ᾗ ἐγένοντο ὡς τὸ παντὸς ἔθνος καθακεκλημόλου, Ⓒ πάντων ἀνερασαμόλων τὸ δεσπόσματος, εἰς γὸ θανατον λῶ ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῷ ὅλῃσολῶν, ἐμμανομόλου πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναγκαίοις κῶ παρεκκόσιν ἀρχαῖς, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τλὼ τε ἀδελφλὼ αὐτοῦ σαλώμλω κῶ τ ἀνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μόλ, ᾗ πόρρω ἔλεγλε, ὅλῃ τοσόνδε τ ἀλγηδόνων αὐτὸν προεκτοσων. Ⓒ τόδε μόλ οἰκεῖόν τε κῶ πᾶσι φίλον προσδυσχαίνειν. ὀλοφυρμῷ ᾗ ἄρειεσθαι κῶ πένθους ἐνδεᾶ ὁποῖον ὅλῃ βασιλεῖ προσοιτο ἄν, μάλισα αὐτῷ λυπηρὸν ἔῃ. ᾗ δὲ ὑποσκοπεῖν τλὼ Ἰουδαίων δεάνοιαν, ὡς δικαίως αὐτοῖς κῶ πάνυ κεχαρισμόλος ἡ θάνατος αὐτοῦ, δεᾶ τὸ κῶ ζῶντος ὅλῃ ὑποσάσει ἐπείγεσθαι κῶ ὕβρει τῷ ὑπ αὐτοῦ προπεπομόλων. ἔργον δ ἂρα ἐκείνων ἔῃ, κούφισιν τινὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι τῶ ὅλῃ τοιοῦσδε ἀλγλσῶ. τὰ αὐτὰ γὸ δὴ φρονήσας δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμόλων μέγαν αὐτοῦ τὸν ὅλῃτάφιον γλμήσεσθαι, κῶ ὁποῖος ὐδ ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος δεᾶ τῶ ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομόλων ὅλῃ παδία καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖ θεάσωνται τλὼ ψυχλὼ ἀφέντα αὐτὸν, προεκήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατωτικὸν ἀγνοοῶ ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὸ προτερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε προάξαι, κελεῦσαι ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμόλους. κῶ πάντας τοῦτον αἰρόντας τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν ὐχ ἁμαρτήσαντας τ ἀφρανοῦντος, κυρώσειν τε ὧν ὅλῃείλαεν αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, κῶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμῆσθαι. κῶ ὁ μὲν μὴ δακρύων ποτνιώμλος, κῶ τ συγγενοῦς τλὼ δ νοιαν κῶ πίσιν τ θείου προσβαλὼν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠμῶσθαι ἀξιοῦν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ προβήσεσθαι. καθανοήσειε δ ἂν τις τλὼ δεάνοιαν αὐτοῦ τ ἀνθρώπου, Ⓒ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τ φιλοζωεῖν προάξειε τὰ εἰς τοὺς συγγλεῖς προπεμόλα, ἐκ γοῦ τῷ ἄρτι ἐντολῶν ὑδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομόλου, εἰγε κῶ ἀπαὰν τ βίου πρόσοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημία τῷ φιλτάτων τὸ παᾶν καθασήσειεν ἔθνος, ἕνα ὑπὸ ἑκάσε οἴκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δραπόζας, μήτε ἐφ ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῷ γλυομόλης, εἰωθόσων οἷς προπαροίνοις ἀρετῆς κῶ πρὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονόσιν τοιοῦσδε καιροῖς τὰ μάλισα κατατίθεσθαι.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον Θ'.

Ἀντιπάτρου αἵρεσις.

ΤΑῦτα ὁ ὄπις ἔλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγρεῖς, γράμματα παρ' ὧν ὑπὸ τῆς εἰς ῥώμην πρέσβεων ὄπος ἀλμῶν εἰς καίσαρα. ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τ' τε ἀκμῆς ὀργὴ τῇ καίσαρος ἀπηρμένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτὸν τε ἀντίπαξον, ὡς ὅπῃ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοι, εἴτε B κτιννύειν. τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχὺ μέν τι ἀνέκυψεν ἡδονῇ τῆς ψυχαμένων, θανάτου τε τ' ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξουσίαν τ' ὅπῃ τῆς παιδὸς τιμωρίας. πρόσθεν δ' εἰς μέγα τῆς ἀλγηδόνων, πρόσθετο τεθλαμμένος στόμαχον, καὶ ἤτησε μῆλον καὶ μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἕδει καὶ πρότερον αὐτῷ, πρὸς ἃ μέλλοντι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν δ' ὁ καὶ προσκεφάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς παίσων ἑαυτόν. κἂν ἐπιστρέφει C χει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τ' δεξιὰν ἀχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τὸ βασιλέως. καὶ ἀντίπαξος, πυθόμενος τὸ τέλος ἀληθῶς τ' πατέρα ἔχειν, θαρσῆσαί τε ἐχρεῖτο ὅπῃ τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῆς δεσμῆς ἀφησόμενος, καὶ τ' βασιλείαν ἀκονιτὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι πρὸ ἀφέσεως ἦν αὐτῷ δῆλος μεγάλα ὑπ- D εσχημένος εἰς τὸ παρὸν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὖ πρὸ τοῦ δὲ τὸ ἀγῶνος ἀνεσκόπει. ὁ δ', ὁ μόνον ἀνῳφθὴς ἦν πρᾶσσεν ἐφ' οἷς ἦλθεν ἀντίπαξος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ὑποσημαίνων διάνοιαν τὴν ἐκείνου, πολλῆς καὶ πρόσεισφορᾶς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ ἡρῴδης καὶ πρότερον ἐκ παρωξύνετο ὑπὸ δυσκολίας τοῦ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τ' εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀναβόησέ τε ἀνατυφάμενος τὴν κεφαλὴν, καί περ ἐν τῷ ὑσάτῳ ὤν, καὶ ὅπῃ E ἀγκῶνα πρὸς ἀράς ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τὸν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀνάβολας, ἀλλ' ἐν τ' ὀξέως κλείσασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφοις ἀσήμοις ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ ταφή.

ΤΑ'ς δ' διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς F αὐτῷ πρὸς τ' διάνοιαν γιγομένης. ἀντίπαν μὲ ὧ τ' βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχην καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ δ' τ' βασιλείαν χαριζόμενος, τῷ τε γαυλωνίτῃ καὶ τραχωνίτην καὶ βαταναίαν καὶ παναιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲ τῷ αὐτοῦ, ἀρχελάου δ' ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν ἕν. ἰάμνιαν δ' καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταμέμ, καὶ ἀργυρίου ὄπισθεν μυριάδας πεντήκοντα. φρυγόνοσι δ' G καὶ τῷ λοιπῶν ὁπόσοι συγγρεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν ἀποδείᾳ καθισάμενος. καίσαρι δ', ἀργυρίου μὲν ὄπισθεν μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκύφα μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ δ' τῇ καίσαρος γυναικὶ, καί τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα προῖξας ἡμέρα πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπαξον κτείνας τ' υἱὸν πολυτᾶ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲ αἰτίλιον ἀντώνιον, ἔτη τέσσαρα καὶ ἑβδομήκοντα, μεθ' ὃ δ' ὑπὸ ῥωμαίων ὑπατεύθη ἔτη ἑβδομήκοντα, ἀπὸ ὡμοῦ μὲ

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferite se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram. móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus, erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneadã regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sororis suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoque legauit argenti signati centies centena millia, prætérque sua vasa tam aurea quã argentea, magnúmque vestis pretiosæ numerum. Iuliæ autem Cæsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonum anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnū assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrū omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deende Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quam accedente consensu Cæsaris. Moxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splendidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, in posito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabāt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac fausti acclamationibus. Tum consceńso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quē sit testamēti à patre scripti confirmatio. quamobrē ne ab

XL

εἰς πάντας ὁμοίως, Ϛ ὀργῆς μ̄ ἔσων, χρέσων ϑ τῷ δικαίου, τύχη ϑ εἰ, καί τις ἕτερος κεχειρημένος ἄμεινεῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστάς, Ϛ κινδύνοις ὠθεισοιχιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιεῖται δι' ἀνδρείαν, κ̄ τὸ ζῆν ὅτι μήκιστον ἐζήτησε. ὁπόσα ϑ τὰ κατ' οἶκον ὠφελῆ ἡμᾶς τοὺς αὐτοῦ, ὅσα μ̄ γνώμη τῇ ἐκείνου, κ̄ παῦ δεξιᾷ κεχειρημένος ἀλλὰ τὸ κρεῖνας ἐχθροὺς κρατεῖν οὐκ ὑστέρησαι, δοκεῖ δέ μοι κ̄ παῦ δυσχής. σαλώμη ϑ Ϛ ἀλεξᾶς πρὶν ἔκπυστον γενέσϑαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ὅτι τὸν ἱππόδρομον κατακεκλεισμένους ἀπέπεμψαν ὅτι τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἅπασιν αὐτοῖς ὅτι τοὺς ἀγροὺς νέμεσϑαι τὰ οἰκεῖα. φανέντα τε αὐτοῦ ἤδη διέρρησσε μείζων εἰς τὸ ἔθνος. ἐξαιρεῖτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, κ̄ σαλώμη κ̄ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν ἱεριχοῦντι, φανὸν μὲν ὑπεσολίᾳ ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένα, ὅτι τε πίστεως ἕνεκα χαριστήρια Ϛ εὐνοίας τοῦ εἰς αὐτὸν, κ̄ ὡς ἔδοξε κλήσει τὸ ὁμοίων παρέξειν ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα κατέστατο. εἶτα μέντοι πτολεμαῖος τὸ σημαντήριον τοῦ βασιλέως πεπισυμένους τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν. αἱ λῆψεσθαι κύρωσιν ἐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ κρίναντες ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ ἦν οὐδεὶς ἰῷ σκιμώντων ἀρχέλαον βασιλέα, κ̄ οἱ στρατιῶται κ̄ σίφη τε αὐτοὶ κ̄ οἱ ἡγεμόνες εὐνοίαν τε ὑπισχνεῖτο ϑ Ϛ εὐθυμίαν τὴν αὐτὴν, Ϛ συλλήπτορα τὸν θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ϑ τάφον ἡτοίμαζον τοῦ βασιλεῖ, μελῆσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτῳ γεγενέσϑαι τοῦ σκηνοϑεσίου τε παντὸς, Ϛ πάντα τὸν κόσμον εὐεκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσαν τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο ϑ ὁ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι κ̄ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴ ἰῷ ἁλουργὴς Ϛ ἀμπίσχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἐσκιασμένος, ἐπικεφάλιον σεφάνη χρυσέη, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ παρακείμενον. ὠθεῖ ϑ τ' κλίνην οὗτε υἱεῖς κ̄ τὸ πλῆϑος ἰῷ τῶν συγγενῶν. ὅπ ϑ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν κ̄ οἰκείας ὑπηρεσίας διέκειντο αὐτοῖς νεμηθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μ̄ δὲ τὸ θρᾴκιον, ὅπ ϑ τούτοις ὁπόσοι γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτούς, ὁ κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων ϑ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, κ̄ τοῖς ταξιάρχοις αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν ἀρωματοφόροι. ἦσαν ϑ ὅπ ἡρῴδου στάδια ὀκτώ. τῆδε γὰρ αὐτὸν ἐκόμιζον αἱ καφαὶ τελοῦσαι τὸν αὐτόν. ἡρῴδης μὲν δὴ τέτον ἐτελοῦτα τὸν τρόπον. ἀρχέλαος ϑ, ὅπ μ̄ ἑβδόμῃ ἡμέραν πένθος τῶν ἐν τῷ πατρὶ πάτριον διετέλει. τόσας γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τῷ παρόντι. ἐξιάσας ϑ τοὺς ὁμίλους Ϛ καταλύσας τὸ πένθος, ἀγέσιον εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν ϑ δυσημίαι κ̄ ἔπαινοι καθ' οὓς τινας ἴοι ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι τοῖς δυσημίαις. ὁ ϑ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθών, κ̄ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀπεδείκνυτο τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῷ δυσημίᾳ τῶν εὐνοίαν αὐτῷ ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτοῦ μνησικακοῖεν αἰϑ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσειεν Ϛ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψει ἀμειβόμενον τὸ θρέψαν αὐτόν. ἆρα μέντοι φήσοποιεῖσθαι τὸ βασιλείου ὀνόματος. τιμᾷ γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως κρίσαι ὑπερώσειν τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγεγράφησαν αὐτῷ. διὰ ταῦτα οὐδὲ τῷ στρατῷ-

στρατεύματος ἐν ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθύμως προσθυμουμένου, δέξασθαι τὸ προσμάχητον τὸ ἐνδεὲς τιμῆς, καὶ τὸ μηδέπω τῆς κυρίας ἀποδώσοντα φανερὸν ἤδη προσδεχόμενον. προσιόντων μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τῶν προσημάντων ἐπὶ λεύσσειν ἀρετῆς τὴν ἀμεταμέλειαν καὶ δύνοιαν αὐτῆς. ἀποδάσειν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι τοῦ πατρὸς ἀμείνονα τὰ πάντα. οἱ δὲ, οἷον ὄχλος εἰωθὸς φιλεῖν, οἰόμενοι ταῖς πρώταις τῆς ἡμέρων ταῖς ἀρχαῖς ἐμφανίζειν τὸν παιόντων δηλοῦσθαι ἀρχάς, ὅσῳ προθύμως καὶ θεραπευτικῶς ὁ ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσούτῳ μειζόνως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις ἀφειδῶς ἐπεφέροντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἀπὸ ὠνίων φέρειν ὑπεκφεύγειν ἔσπευδον, οἱ δὲ αὖ δεσμοῦσθαι, οἱ ὑφ' ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν ἐκ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δὲ οἱ ἄρσεις τῶν τέλων, ἃ δὴ προσέσεσιν ἢ ὠνὰς ἡμισείας ἐπιβάλλεσθαι, προσαιτούμενας πικρῶς ἠτοῦντο. αὐτέλειά τε ἐδαμῶς ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρατο ὁμίλως ἀπροσδόκητος ὢν πονεῖν πάντα, καὶ τὸ νομίζειν μέγα προσῆμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς ἡμῖν σῴζεσθαι, τὴν δύνοιαν αὐτοῦ τοῦ πλήθους. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ κατὰ δωρεὰν ἑστίασεν μετὰ τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

ΕΝ τούτῳ δέ τινες τῶν ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ προσημάτων ὠδύροντο ματθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷς ὠδαχέσπημα τῆς εἰς τὸ προσηνθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τοῦ ἐκείνου ἀπεσιώπων, ἅπαν δὲ οἱ τῶν δὴ καθαρέσει τοῦ χρυσοῦ αὐτῶν καταδεδικασμένων, ἐπὶ μέγα τε τῆς ἐπὶ ὠμότητος χρώμενοι, καί τινα ὡς κύφωσιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὴν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' ἀρχελάου γενέσθαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ ἡρῴδου τιμωρηθέντων, καὶ πάντων γε καὶ πρώτων καὶ σκληρότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεσταμένου παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρα ἁγνεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπιόντας, ἔχων τιμὴν δὴ ῥώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι, προσκρούειν αὐτῷ τάχος, δὴ πρὸς ἡσυχάσαι τῶν δοξάντων καίσαρι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πρῶτα χρῆσθαι, καὶ τὰ δὴ τοιούτοις τιμωρίας ἀποστάντας σκοπεῖν, θαλάτου τε ὡς τοῖς φίλοις αὐτῶν συνέθλοι μὲν νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς δὴ μέγα τὴν ὑβρίζειν προῖοιεν, τάς τε καιρὸς ἂν ἐν τοιούτοις εἴη, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως καθεστηκάμβυος τὰ ἀρχεῖα, δηνδύσει τὴν καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε δὲ κοινῇ βελτίων προσεῖ ἂν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἅρπ δὲ, ἀνέχειν, μὴ καὶ σασπάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεπτὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἂν εἶεν, καὶ εἰς κίνδυνον τῷ ἀπολογεῖσθαι ἐκεῖνον καθίσασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσις γε δὴ συφρονισμοῦ καὶ ἀποζοπῆ τῶν τοιῶνδε ὀφιγνάσθαι τολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, ἅμα τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν προσφυσικότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε ἡρῴδου στερηθεῖν τῆς φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ ἡμυμένης τιμωρίας τῆς ἐπ' αὐτοῖς, ὡρμηκότες ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσασι δοῦλοι αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt benevolentia omnium videatur dignissimus: datumque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium, quò mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus quos dedisse quorum molestè ferrent interitum: hæc postulata eorum non carere iniuria; & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ voluntati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignum ducerent, si amicorum quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erãt vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

XII.

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipſius nomine, partim ex ſua perſona verbis ſedarent turbidos, neminẽ audire ſuſtinebãt, ſed ad maiorem irã accendebãtur, auſuri aliquid ſi maior acceſſiſſet numerus. Cúmque feſtum inſtaret quo patriũ Iudæis eſt veſci nó fermentatis panibus (Paſcha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo ſumma alacritate maiorem ſolito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullíque etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) ſeditioſi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum inſolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compeſcerent homines, priuſquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & ſi quorum emineret in concienda ſeditione ferocia, illos vt ad ſe adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exaſperauerunt, & ferientes ſaxis pleroſque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt ſaucij. quo perpetrato rurſum ſacris operati ſunt. Archelaus porrò de rerum ſumma periclitari ſibi viſus eſt, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, ſimúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum ſuccurrere, & quotquot ex eis peditum euaſiſſent, iam in tuto ſe exiſtimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæſa ſunt, reliqui fuga ſe in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in ſua diſcederent. illi metus grauioris mali feſtiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & ſine diſciplina homines. Tum Archelaus ad mare deſcendit vnà cum matre tua, ducens ſecum Nicolaum & Ptolemæum, multóſque ex amicis alios, & familia & regno cõmiſſis Philippi fratris ſui fidei. Simul etiam profecta eſt Salome Herodis ſoror, ducens ſecum ſuam progeniem. alij quoque ex cognatis ſequebantur multi, quaſi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incuſaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæſarcam Sabinus procurator Cæſaris in Syria, in Iudæam properans ad aſſeruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accerſitus per Ptolemæum. ita ille in præſidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, nepue theſauros obſignauit regios, omnia relinquens in poteſtate Archelai, tantiſper donec Cæſar de his aliquid ſtatueret: & hæc pollicitus manſit Cæſareæ. Sed poſtquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ὑπ' αὐτοῦ, παρειοέναι τε ἀμαθεῖς, καὶ εἴτε ὑποπτεύειν ὡς βολῆς αὐτῷ γιγνομένης ἢ καὶ ἀπὸ χρῆμα ἡδονῆς ἐπὶ τῷ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθίστους δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν ἢ ὑπὸ ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τῷ ἢ οὐχ ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ ἢ τῇ αὐτῷ δοκεῖν παριόντων ὅπως εἰς τὸ παραυτίκα καθησήσονται αὐτούς, οὐδένος λοιδορεῖσθαι εἰπεῖν. ἀναστασίς τε λαῶν ὀργῇ χρωμένων. φανερόν τε ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὴν στάσιν πλῆθος ὅπλων συρρύεντος αὐτοῖς. ἐνεστώσης ἢ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα παρέθεσθαι πάτριον, (φάσκα ἢ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαράσεως αὐτῷ γιγνομένης, καὶ θύουσιν αὐτῇ παραθύμως, πλῆθός τε ἱερείων ὡς ἂν ἄλλῃ καθ' ἑκάστους εἶναι αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι ἢ πλῆθις ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη ἢ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορείας ὅπῃ θρησκεία τὸ θεῖον) καὶ οἱ νεωτερίσαι θέλοντες περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν ἐξηγηταὶ τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συνάντες ἐν τῷ ἱερῷ τεφῆς πυκνοτέρων, θέλοντες στασιώτας ἂν ἐν μετ' ἀρχελάου μεταγεῖν αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μὴ κἀπὶ δεινὸν ἐλάσῃ στάσιν αὐτῷ τῇ ὀπονίᾳ, πέμπει στρατιάν τε ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τὸν ὁρμὴν τῶν ἐνεστηκότων παύσοντα ὅμοιον τοῖς μοιχοῖς αὐτῶν μὴ πλέω κατασχεῖν, καὶ εἴ τινες ἀλλόφυλοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαιτο παρθυμίᾳ τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅπῃ δύτοις οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγείωσαν, βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅπῃ τοὺς στρατιώτας, καὶ ὑβρίσαντες καταλύσει πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ δείσ μὲν ταῦτα παράξασιν ἀλλαχειρῶν αὖθις ἡ θυσία λῶ. ἀρχελάῳ ἢ ἄποθεν ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, μὴ ἂν ἀνακόψοντι τὴν ὅπῃ τοιοῦσδε ὁρμὴν ὁ πλῆθος. ἐκπέμπει ἢ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ δὲ τούς τε αὖθις ἐσκιωμακότας κωλύσιεν δεῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν ἐδέχοιντο ἀντειλῆφθαι τὸ ἀσφαλοῖς ἤδη πεπισβυκότας. καὶ εἰς μὲν χιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ ἢ λοιπὸν ὤχετο ὅπῃ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅπῃ τὰ αὐτῷ πᾶσιν. οἱ ἢ ἀπέπεσαν τὴν ἑορτὴν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ περθεασεῖς ὄντες δι' τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δ' ὅπῃ θαλάσσης κατὰ μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰ δελφῷ τὰ πάντα ἰφεὶς καθίσασθαι τὸ οἶκου τῆς ἀρχῆς. συνεξέπεσε δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη πρώδου ἀδελφὴ τὴν γυναῖ ἀγομένη τὴν αὐτῆς. πολλοὶ ἢ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲ ὡς συναγωνιάμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅπῃ κτήσ τ βασιλείας, ἔργῳ ἢ ἀντιπεράξοντες, καὶ μάλιστα θεὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινὰς λαβοιέ. ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος

B

C

D

E

F

G

καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν συρίᾳ πεπραγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὁρμηθεὶς ὅπῃ φυλακὴν τῶν ἡρώδε χρημάτων, καὶ αὐτὸν δ' ὅπῃ τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ ἄπαρος παρελθών. ἀλλὰ δ' πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ ἀφ' σαβῖνος χαλιζόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἐμεῖνεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τῶν' ὑποχόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅπῃ τῆς ῥώμης ἀρχέλαος,

ἀφ'

ἀάρῳ δ' ἐπ' ἀντιοχείας ἐχώρουν κομιδαί, σαβῖνος A
ὅτι ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς ἁλαμβάνει τὰ βασί-
λεια. μεταπέμψας ὁ τοὺς φρουάρχους, καὶ ὁπόσοι οἰκο-
νομαὶ τῷ θησαυρῶν ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτῶν πρό-
θηλος ἦν, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο ἢ αὐτὸς οἰκοῖ. ὁ μὲν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου σιτολαὶ ἐποιοῦντο,
ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέτακτο αὐ-
τοῖς, καίσαρι ὁ φυλάσσειν ἑκάστη ἦν προσποίησις αὐ-
τοῖς. πλεῖ ὁ καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ὅτι ῥώμης καὶ ἀντίπας, B
ἡρώδου μὲ παῖς, ὅτι ἀντιποιήσει τ ἀρχῆς, ὑποκίσσι
σαλώμης ἡρμένος ὅτι τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερος
ἀρχελάου ὡς ἁλῶναι τὰ προγεγραμμένα, ἐξικνοῦς κατὰ
τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀναπεφάνθαι, αἷς
ἀσφαλέστερος εἶ τῷ διηρθρωσεῶν. ἐπῆγετο ὁ σὺν
τοῦ τε μητέρα & τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολε-
μαῖον, φίλων τε ἡρώδῃ τιμιώτατον γεγονημένον καὶ
αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα ὁ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' αὐ- C
τοποιήσει τ βασιλείας φέρειν εἰρηναῖος ῥήτωρ ἀνὴρ,
καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς ὡς αὐτὸν τοῦ βασιλείαν πει-
θεν δυνάμενος. διὸ δὴ καὶ τῶν πολιτῶν εἶκεν ἀρχε-
λάῳ πρεσβυτέρῳ, ὅτι καὶ ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τῶ
πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, ἃ ἰσχύετο. ἐπεὶ δ'
εἰς τοῦ ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῷ συγχυσῶν διά-
στασις ἦν πρὸς αὐτόν, ἃ δυνοία τῇ ἐκείνῳ, μίσει ὁ τῷ
πρὸς ἀρχέλαον, μᾶλιστα μὲν ὑπιθυμοῦντες ἐλευ- D
θερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι. εἰ δ'
ἄρα τις ἀντιστὰς λυσιτελίστερον ἀρχελάου τὸν ἀντί-
παν λογιζόμενοι, συνέπεσον αὐτῷ τοῦ βασι-
λείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ὡς ἀπὸ καίσαρι τῶ
ἀρχελάου διαγραμμάτων. καῖσαρ ὁ ἀρχελάου τε
εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώ-
ματα προσετίθει τὰ αὐτοῦ, & τοῦ διαθήκου τῶ πα-
τρὸς καὶ τοῖς λογισμοῖς τῷ ἡρώδου γραμμάτων αὐτῷ
σημαντῆσι νομίζοντα πτολεμαῖον, ἀναβαλλόμενος τὸ E
μέλλον. ὁ ὁ, ταῦτά γε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τῶν
τῶ ἀάρου καὶ σαβίνου ὄντος τὰ χρήματα ἐν
καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς
βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγον ὅτι πα-
ρακωχῇ γνωμῇ τοῖς φίλοις. συνὼ οἷς καὶ γαῖον τὸν ἀ-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν,
ποιητὸν ὁ αὐτοῦ γεγονότα. πρῶτον τε καθεδούμενον
παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις πρὸ F
τῷ συνεσκότων. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπα-
τερος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἀντι-
πάτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παραδοὺς τὸν πρὸς τ ἀρ-
χῆς ἐν λόγον, ἔργῳ τοῦ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον
ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ὅτι τοῖς ἀπολω-
λόσι καὶ τοῦ ἑορτοῦ. ὧν καὶ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν
τοῦ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμένους αἰτι- G
κειμένῳ ἐν, καὶ μὴ ὑπ' αὐδενὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲ
βασιλέως ἀδικουμένου τὸ καίσαρος δ' ἄγνοιαν πε-
ρὶ αὐτοῦ ἐπερχόμενον. εἰ ὁ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον.
ὡς διὰ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιουμένῳ, κα-
λῶς ἂν τι συγκεχωρεῖσθαι, διὰ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφῃρεῖσθαι. καθήπτετο ὁ αὐτοῦ
ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῇ στρατιωτικῇ μεγάλας δόσεις δικαλῶν, & προκάδισιν ὅτι θεόν βασιλείου, &
δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἠνωμένας, καταλύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ
πάντων διάφορεῖν, ὧν ἐδὲν μειζόνως ὑπονοῆσαι καθισάμενον ὑπὸ τῶ καίσαρος εἰς τοῦ ἀρχῶν.

alter verſus Antiochiam profectus eſt, ipſe Hieroſolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium, & regiis procuratoribus, rationes repoſcebat ab eis & arces ſibi committi poſtulabat. Præfecti tamen non diſceſſerunt à mandatis Archelai, ſed omnia ſeruabant in ipſius aduentum integra, prætexentes ea ſe ſeruare Cæſari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi ſibi regni ſpe, ad quam excitatus erat per Salomen, quaſi Archelao præferendus, eò quòd prioribus teſtamenti tabulis ſucceſſor regni deſtinatus fuerit, quæ validiores deberent eſſe quam illæ ſcriptæ poſterius. Ducebat autem ſecum matrem ſuam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc ſuis fauentem partibus: ſed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vti eloquens, & diu verſatus in regiis negotiis. quapropter ſuadentibus quibuſdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni ſcripto in teſtamenti paterni tabulis, noluit patere huic conſilio. qui poſtquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipſius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere ſub Romano præſide: quod ſi parum ſuccederet, commodiorem ſperantes Antipam quàm Archelaum, ſtudebant illius partibus. quin & Sabinus ſcripſit Cæſari literas, in quibus accuſabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæſari libellum obtulit, continentem ius ſuum & teſtamentum patris, ſimúlque rationes pecuniarum Herodis obſignatas cum ipſo anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Varíque ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum eſſet ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas ſibi regnum vindicans ſcripſerat, amicos in conſilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ ſuæ filium, iam à ſe adoptatum, primum ei locum in conſiſtorio tribuens: móxque poteſtatem facit dicere volentibus de præſenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundiſſimus & infenſiſſimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius poteſtatem iam dudum inuaſiſſet non expectato aſſenſu Cæſaris, dum feſto die tam multos interimeret: qui etiamſi eſſent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius ſeruandum fuiſſe poteſtati legitimæ, non ipſi vſurpandum, ſiue regi cum iniuria Cæſaris, cuius contempſiſſet ſuffragiũ, ſiue priuato, quod peius eſſet etiam. quare immeritò nunc eum ab ipſo hunc ſperare calculum, quem iam quantum in ſe fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quoſdam duces militiæ: quódque ſedíſſet in regio ſolio, & tanquam rex quaſdam cauſas determinaſſet, annuiſſétq; poſtulatis populi, denique nihil non feciſſet quod per Cæſarem confirmatus poſſet facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annuente eius regno accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam um & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & primatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando desiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinati non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum animi ad defensionem sumpra in se proritauerint. Cætera quoq; de quibus Archelaus

ἀπέθει ὁ αὐτὸς Ἀντίπατρος ἐκ τῆς ἐπποδρόμου δεσμωτηρίου τὸν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δὲ πιθανὰ δυνάμενα δόξαι τὸ φύσιν ἔχειν γένεσθαι ὑπὸ τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τὸ ἄρχειν περιλαμβάνοντων τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε τὸ ὅλον τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὸν πληθυὸν ἀρχὸν τὸ ψασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεργασαμένος αὐτὸν τὸ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος ἐοικὸς δὲ ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ὅλον σκηνῆς διακρίνειν μὲν περιποιούμενον τὰς ἡμέρας, ἀπολαβόντα δ' ἡδονῆς τῇ ὅλῃ τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτας, φανεῖσθαι τε κ' πρὸς τὸν καίσαρα ἐοικότα ἀρχέλαον συγχωρεσιῶντα τὸν βασιλείαν ὁποῖος γένοιτο καὶ πρὸς τὸν πατέρα. χορδεύειν γὰρ ἐδὲν ὥσπερ ἐχθρῶν πεσόντος, ἀλλ' ὡ αὐδρὸς ὕπνος μὲν συγγνοὺς πλείστα δ' διεργετῶν ἐξημμένου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νῦν ἥκειν ὅλῃ καίσαρα καταυδύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ περιποιημένων ὁπόσα γένοιτο αὖ ὑπ' αὐτοῦ κ' βεβαίως ἤδη τὸ αὐτοκράτορος παρεκπόσος περισσόμενα. μάλισα δ' τὸν σφαγὸν τῷ πρὸ τὸ ἱερὸν ἐδείνοντο λόγῳ κ' τὸν δυσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε ἐνεστηκυίας, κ' ἱερείων ἐν ἕξπω σφαχθοῖεν ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πληθεῖν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ὐκ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ Ἑ' μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς περάξεως, ὅπως δ' ωνηθεὶη πληρῶσαι τῆς φύσει τυραννίδος τὸν πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένον ἀδικίαν. δι' ὃν μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀρετῇ τὸ πατρός. δῆσασθαι γὰρ αὐτὸν τὸν τρόπον, κ' τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῆς διαθηκῶν τῆς ἰσχυροτέρων αἰτίαν καθίσασθαι. πληθύειν γὰρ ὑπὸ τὸ πατρὸς ὅλῃ τὸν βασιλείαν ὐχὶ νεκροῦ ὄντος πρὸς τῷ σώματι κ' τὸν ψυχὸν, ἀλλὰ ἀκραφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ ὁ σώματος τοῖς πράγμασιν ἐφεσηκότος. εἰ ὁ κ' πρότερον εἰς αὐτὸν ὅπισης τοῖς νεῦ διατεθεῖσθαι πατέρα, ὑποφαίνεσθαι ποταπὸς αὖ γένοιτο βασιλεὺς, τὸν μὲν κύριον ὠνομάχειν τὸν βασιλείαν καίσαρα ἀφηρημένον τὸ δουῶν τὸν ἐξουσίαν, τοὺς ὁ πολίτας ἰδιώτου ὄντα ἀκμὸν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ὑποτετραμμένον. καὶ αὐτίπατρος μὲν διὰ δ' εἰπὼν, Ἑ μαρτύρων ὠδήσασθαι τὰ εἰρημένα κρατυνόμενος πολλοῖς τῷ συγγνῶν, παύεται τὸ λέγειν. αἰσθανόμενος ὁ νικόλαος ὑπὲρ ἀρχελάου. * τοὺς γὰρ ὅλῃ τοιοῦσδε ἄρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὐτοὺς ὑβρίζουσιν εἰ πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὸν ἄμυναν αὐτῷ δίκαιον ποιεῖν περαιρουμένων. ὡς ὁ πολέμια ἕδρων λόγῳ μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς καίσαρα φανερὸν εἰ. τοὺς γὰρ ὑβριουῶτας κωλύτας ὠδικημένους, Ἑ ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι ὅλῃ πιθεμένους, ἔτε τὸ θεοῦ, ἔτε τὸ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν φερτὸν ἡγουμένους, ὧν αἰτιατέον ὡ αἰχμὸν ἐν δικτὸν καθίσαμον, ὅλῃ θεραπεία ἐχθρὰς τῆς αὐτὸ πρὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τὸ ἀρετῇ δικαίου. οἱ παρελθόντες κ' μὴ πρὸς ἡγουμένους ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οἱ δὲ εἰσιν οἱ διαζόμενοι κ' μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. αἰτιᾶσθαι ὁ κ' τὰ λοιπὰ πά-

σι

πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῆς κατηγόρων. ὑδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐκ A
γνώμης τῆς αὐτῆς γεγονέναι μεμφόμενον ἀπὸ τοῦ ἀσθενεῖν ὑπολαβεῖν. ἐν τῇ φύσει τοίνυν τοῦτο γεγονέναι πολλοῖς ἔοικε, μᾶλλον τοῦ βλάψειν αὐτοῖς ἐθέλειν τὸν ἄρχελαον. τοιούτοις οὖν τοῖς ἐθέλουσι τὸν ὑβρισμένους εἰς αὐδέρα συγγνώμῃ, καὶ παντὸς μᾶλλον διαφέρειν, σωφρονεῖν ἢ αὐτοῖς καὶ ἀεὶ παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένον. τάς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας τῶν γεγραμμένων ἀφότερον, ἀλλὰ τὸ καίσαρα δεσπότην ἁπάντων καταλείφθαι ἀφεὶς τὸ κρίνειν τῆς ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἐδαμοῦ καίσαρα τοῦ ὕβρεις αὐτῷ, οἳ τῆς πρώδου παντοίως ἀπολαύσαντες, παρ' οὐδὲν ἔζη κακὸν δυνάμενος, τἆλλα πάντα δὴ ὕβρεις γνώμης ἐπείγοιντο αὐτοῦ, ὑδὲ αὐτῷ ἀφεὶ τὸ συγγνῶναι τοιούτων γεγονότων. ἔκοιμι καίσαρά τε αἰδρὸς ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότος τὰ πάντα καὶ φίλα καὶ συμμάχα καταλύσειν τὰς διαθήκας, ὅτι πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ὑδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τοῦ ἐκείνων, τοῦ καίσαρος ἀρετοῦ καὶ πίστιν, ἀφεὶς ἅπασαν τοῦ οἰκουμένου αἰνοῦσαν ἡμομένου, καὶ κακίαν καὶ λογισμοῦ ἔκφασιν καταλείπειν αὐδενὸς βασιλέως, ᾧτινι μὲ ἀγαθοῦ τὸ διαδόχου καταλελοιπότος, πίστει ἢ τῇ αὐτοῦ ἀφεστεφυγότος. ἔτι ἁμαρτάνειν πρώδην ποτὲ ἀφεὶ κρίνειν τὸ διαδόχου, σωφρονοῦντι κεχρημένον ὅτι τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. καὶ νικόλαος μὲν τοιαδὶ διελθὼν, καταπαύει τὸν λόγον. καίσαρ ἢ ἀρχέλαον ἀφαιρεσόντα αὐτοῦ ἀφεὶς τὰ γόνατα, φολοφρόνως τε αὖτον, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας. πολλοῦ τε ἀπέφαινε τεθνεῶτι γνώμης τοῦ αὐτοῦ ἐκ ἄλλα ἀφαίρειν, ἀλλ' ὁπόσα αἱ τε διαθῆκαι ὑπηγόρευον, καὶ ἀρχελάῳ συμφέρειν. ἐμοὶ μὲν τοίνυν ἀπεκύρωτο ὑδὲν, ὡς αὐτίνω ὡδὶ παραδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶναι. ὁ δὲ καίσαρ τῆς αἰδρῶν γνώμης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴτε ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν εἴη κυρώσων, εἴτε κοινὴν αὐτὴν ποιεῖσθαι B C D
πασὶ τοῖς ἡρώδου γένεσι, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς δὴ πανουργίας ἀνομένων.

lum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quæ à ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à regimentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerū domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode vivo affecti sint beneficiis nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei tuæ permittentis testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum patrum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidensque hac promissione confirmatum in spe iuuentæ, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum disputabat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigerent. XIV.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς ὕστερον τοῖς αἰτίοις αὐτῆς ἐκόλασεν.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

ΠΡότερον ἢ ἢ κύρωσίν τινα τούτων γνῶναι μέρθάκητε ἡ ἀρχελάου μήτηρ, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ ὡδὲ ἡμέρᾳ τῆς συρίας στρατηγοῦ παρεῖ γράμματα τὴν ἰουδαίων ὑπὸ ἀσπὶ ἀφεστηκότα. τῷ δὲ ἀρχελάου μὲν τὸν ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ παῖν ἔθνος, καὶ ἄφαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρεῖ, τοῖς ἀρίοις τὴν κίνησιν τιμωρεῖν ἐβούλετο, καὶ τὴν πλείστην τῆς χώρας ὑπήκοον ποιησάμενος πολλῆς γνωμένης, ἐπ' αἰσχρείας τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάλμα ἐν τῇ στρατιᾷ ἐν ἱεροσολύμοις λῃστήμενος, τὴν ἰουδαίων νεοτεροποιΐαν ὑπισχνουμένας. ἐμοὶ μὲν ἐπιφαίνετό γε ὑδὲν ὅτι παύλῃ τὴν μὴ ἐφασιάσοντος αὐτῷ. ὅτε γὰρ ἄφαρος ἀπῆκε, καὶ σαβῖνος ὑπέστρεφε τὸ καίσαρος ὑπομένας αὐτόθι μεγάλως τοὺς ἰουδαίους κατεπόνει, στρατείᾳ τε τῇ καταλελειμμένῃ πᾶς δίων ὡς μὴ ἀφεῖσοιτο αὐτῷ, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυφόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπεγκὼν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ ἐκ ἐφόρων ὑπὸ ὅπως ἀσει. τάς τε γὰρ ἀκρας ἐβιάζετο ἀφαλαμβάνειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρήμῃ ἀφεθύμως ὥρμητο βίᾳ ἁρπάζειν καὶ

SEd priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad quos compescendos cùm Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimùm enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & parem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur molestans eos, & ad defectionē inuitans: vt qui & arces occupare conaretur, & violatas pecuniæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

prædæ cupidine. Igitur inſtante pentecoſte, ſicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nó ſolùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offenſa, ſed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem ſitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo caſtra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septétrionali & Orientali regione circumſidet. ab Occidētali altera quà ſita erat domus regia. Ita incluſos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum eſſet aut mori, aut vincere, ſtatim ad Varum miſit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præſenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipſe conſcenſa caſtelli turre celſiſſima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phaſaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem ſe auderet committere, poſtulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo ſe obiicerent. qui poſtquam progredi auſi ſunt, conflictus fuit accerrimus. & quamuis ſtrenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, ſed circumducta ſuorum parte aſcenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduerſarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores ſuorum, ſed ſpectatores etiam totius prælij. quin & ſagittarij è ſuperiore loco impetebant expoſitos ictibus, nec valentes contrà miſſilibus ad ſe pertingere, eòque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm ſubiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd eſſet pice ac cera ob inaurationem perunctа, facilè correpta eſt incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica abſumpta ſunt, & quotquot illuc aſcenderant improuiſo perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati ſunt, pars à circumſtantibus telis confixi: nonnulli deſperatione ſalutis & vi mali attoniti, aut in flammas ſeſe dederunt, aut ſuiſmet gladiis confecti ſunt. quòd ſi aliqui refugientes quà aſcenderant in tutum ſe recipere volebant; hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodeſſet ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum aſcenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà ſe incendium remiſit alij ab aliis protruſi, penetrauerunt ad ſacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

A πλεονεξιῶν ὀπιθυμίας. ὀπὶ ἑορτὴ ἦν ἡμῖν ὁτι πάτριος τοῦτο πανήγυρις, ἐπὶ κτ ἐ θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῆ φέροντες τὴν παροινίαν ἐ σαβῖνε ὕβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων ἡ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε ἡ ἰδουμαίων, ἱεριχουντίων τε ἡ πλήθις Ἑ ὁπόσοι περάσαντες ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῆ τε ἰουδαίων πλῆθος ἰκὸ, ὃ φερὸς πάντας σωφλέχθη, Ἑ πολὺ φερθυμότεροι τῆ ἄλλων ὀπὶ τιμωρίᾳ τῆ σαβίνου ὡρμήκεσαν. ἡ B ῥία μέρη νεμηθέντες ὀπὶ τριῶν ἐ στρατοπεδεύοντες χωρίων. οἱ μὲν τ ἱππόδρομον ἐπολαβόντες, ἡ τὴν ἡ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῆ βορείῳ τῆ ἱερῆ φερὸς μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ ἡ τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα ἡ αὐτῆ ἡ δύσις, τὰ φερὸς δυόμενον ἥλιον ἐνθα ἡ τὸ βασίλειον ἰδ. ἐφρόρει ἡ τὰ πάντα αὐτοῖς ὀπὶ πολιορκίᾳ τῆ ῥωμαίων ἀπανταχόθεν αὐτοῖς ἐπικεκλεισμένοις. ἡ σαβῖνος, εἶδε τότε πλῆθος αὐτῆ ἡ τὰ φερνήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θαρρεῖν ποιησάμενον ὑπὸ τῆ ἠτιᾶσθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴν κρίνειν αὐτὸν νικᾶν, ἐβάρησέ τε ὡς τ ἄρον ἔπεμπε γράμματα, ἡ τὸ σωπᾶν ἐν αἰτίᾳ κελεύων ἐν τῆ ὀρθίως βοηθεῖν ὡς κινδυνεύοντι μηδὲν ἐγκαταλιφθῆναι στρατόπεδα φερεχηκότος, ἀφ' τὸ μὴ εἰς μάχαν ἐλπίζειν καταφρονήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς ἡ τ φερυσίου τὸν ὑψηλότατον τῆ πύργων καταλαβόμενος φασάηλον, ὃπὶ τιμῇ τῆ ἡρώδου ἀδελφοῦ φασαήλου ὠκοδομημένον τε ἡ οὔτως εἰρημένον, τελευτῆς ὑπὸ παρθιαίων αὐτῆ ἡμομένης, κατέσειε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν ἐπὶ εἰς τοὺς φίλους τόλμῃ κατιέναι, τοὺς δ' ἄλλους φεραποθνήσκειν αὐτὲ τῆς πλεονεξίας δίκην. τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἔξοδον τῆ ῥωμαίων μάχη σωίει καρτερά. ἡ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν τὰ φερνήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἐκαμνε τῇ ὄψει τὸ C δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων, φερισθύσαντες δ' αἰᾶσιν ὀπὶ τὰς στοᾶς, αἳ περ ἦσαν τὸ ἱερῦ τὸν ἔξωθεν φερίβολον φερέχουσαι, ἡ πολλῆς μάχης γινομένης, λίθοις τε ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χερὸς ὑπάρχαντες. οἷς ἡ σφενδόνων, ἀθληταὶ τοξότου τοιαύτης μάχης ὄντες. ἡ οἱ τοξόται πάντες φαλαγγιζόμενοι μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ἀλλὰ τὸ ἀφρόβιζοί τε εἶ, ἡ ὀπιχειρεῖσθαι μὴ ἄπορον ἀλλὰ τὸ ἀνέφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν πρωμένοις εἶ), ῥάον ἡ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. Ἑ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη σωίστη τοιάδε ἦσα. ἔπρωτα ῥωμαῖοι δρυὰς φέροντες τοῖς δρωμένοις πῦρ ἐνιασιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν φερισθέμενον, ἡ μετὰ τῆ ἐγείρειν φλόγα δυναμένων, ἥπτετο τῆ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις φαρεῖχεν πίστης τε ἡ χρεοῦ πλέον ἐπ ἡ χρεὼν χρυσὸν ἐπαλληλιμμένον ὡθεῖσ ἥκειν. ἔργα τε μεγάλα ἐκεῖνα ἡ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο. ἡ τοὺς ἰσχὺ τ στοᾶν ὅλεθρος ἐξέπ ἀφρόσδοκητος κατέλαβεν. οἱ μὲ γὰρ τῆ ὀρόφε καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτῆ. τοὺς ἡ φερισσοὺς ἔβαλλον οἱ πολεμίοι. πολλοὶ ἡ ἀπορία τε σωτηρίας, ἡ σκληρότητι κακοῦ τῆ φερεστηκότος, οἱ μὲ εἰς τὸ πῦρ εἰσέπεσον ἑαυτούς. οἱ ἡ Ἑ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἐαυτοὺς διέφθειρον ἐποιοῦντο. ὁπόσοι ἡ εἰς τὴ κατάπτην χωρήσαντες ὁδῷ ἡ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας Ἑ τὰ φερνήματα σκιλελιμμένους, ὑδὲν τ ἀπονοίας διὰ τὸ ἄοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐστάθη ἡ τ ἀπελθόντων ὀπὶ τὸ τεῖχος ὑδ' ὁσιοῦν. ἡ ῥωμαῖοι διὰ τῆ πυρὸς ἡ παρείκοι ὡθοῦντες, ἐκράτουν τῆ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα, ἡ διεκλάπη μὲ πολλα

B

C

D

E

F

πολλὰ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς, σαβῖνος ὁ προϊπόσαν εἰς A militum disperiit, ad Sabinum autem profa-
τὸ φανερὸν τριακόσια τάλαντα. ἰουδαίους δ', ἐλύπει μὲν lam quadringenta talenta ex ea præda relata
τὸ πάθος τῆς φίλων οὐ σὺν τῇδε ἥττονι τῇ μάχῃ, ἐλύ- sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti
πει δ' καὶ τῆς ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ὑμεῖς, ἀλλ' ὅ- sunt, desideratis in ea pugna carorum amico-
περ αὐτῆς ἐτύγχανεν συνεστραμμένον καὶ μαχιμώτατον, rum plurimis, & insuper spoliato sacrario, fa-
τοῦτο ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνε- cto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes in-
σειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτενεῖν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀ- tus occisuros minitantes, nisi quamprimum
πιέναι, καὶ πεθομένοις ὑπεχώρουν ἄδεια καὶ σαβίνῳ discederent: quòd si mox abirent, impunita-
σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠθροίσθησαν B tem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Ru-
σὺν αὐτοῖς. ῥοῦφος δὲ καὶ γράτος χιλίους τῶν μαχιμωτά- fus quoque & gratus, qui sub se habebant
των τῶν ἡρῴδου στρατεύματος ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμα- tria millia bellicosissimorum & strenuissimo-
σι δρασκέλους, ῥωμαίοις προσεπίθεσαν. καί τι καὶ ἱππι- rum virorum ex Herodis exercitu, in partes
κὸν ὧν ὑπὸ τῷ ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκη Romanorum se transtulerunt: simúlque e-
τῇ ῥωμαίων ἐγένετο. ἰουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορ- quitatus Rufo duci parebat, non mediocris
κία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλυον, καὶ τοῖς μεταβαλ- sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iu-
λομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδίζειν ἐᾷ τὸ ἀπολη- dæi nihilo segniùs instabant oppugnationi,
φθὲν χρόνου παρασῦσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τιμωρεῖν. muros suffodientes cuniculis, & aduersarios
σαβίνῳ μὲν οὖν δύκτον ὧν ἀπέναι μὴ τῆς στρα- C hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam
τιωτῆς, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ὧν ἐκ τῶν πεπραγμέ- obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde
να. καὶ τὸ λίαν μὲν εὔγνωμον τῆς πολεμίων ἐπ' ἀπόροπῃ abduxisset milites, sed fidem promissis habe-
τε καταστάσεως εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν ἄκαιρον ἤξειν προ- re non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XV.
δοκῶν ὑπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύ- Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus
ρια θορύβων ἐχόμενα τῷ ἰουδαίᾳ κατελάμβανε, exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vin-
πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν dictæ concitabat cupiditas. Duo enim viro-
ἰουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. δισχίλιοι rum millia, qui aliquando sub Herode me-
μὲν τῆς ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη κατα- D ruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in
λελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσε πολέμουν vnum collecti bello impetebant regios, re-
τοῖς βασιλικοῖς, ἀνθιστατοῦντος αὐτοῖς ἀχιάβου τοῦ ἡρῴ- sistentes sibi ductu nepotis Herodis Achia-
δου ἐκγόνου, καὶ τῆς μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεω- bi: qui nusquam æquo loco eos sustinere
σμένης δ' ἐμπειρίαν τοῦ εἰς τὰ πολεμικὰ τῆς ἀν- ausus vt veteranos & bellandi peritissimos,
δρῶν, ταῖς δ' δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δυνατά. tuebatur se & sua quantum poterat asperi-
ἰούδας δὲ ὧν ἐζεκίου τοῦ ἀρχιληστοῦ ὑὸς ὅτι μέγα δυ- tatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas
νηθέντος, ὑφ' ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem
ἔστι οὖν ὁ ἰούδας τοῦτ' ἐπιφωνεῖν τῆς γαλιλαίας συ- magno labore expugnati filius, apud Sepho-
στησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀτονενοημένων ὅτι δεῖ ἐ- E rim vrbem Galilææ collecta circa se homi-
μεῖ τῷ βασιλεῖ ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα num desperatorum manu incursabat regis di-
αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ tionem: & potitus eius armamentario, ar-
ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελήφθη αὐτόθι, φοβε- matisque inde suis ad vnum omnibus, pecu-
ρός τε ἅπασιν ὧν ἄγων καὶ φέρων τοῖς προστυγχάνου- niam quoque regiam in illis locis occupauit:
σας, ὑπερθυμίᾳ μείζονι προσμάτων, καὶ ζηλώσει βασι- iámque formidādus accolis spoliabat in quos-
λείᾳ τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τὸ δ' ὑβρίζειν πρου- cunque incideret, aspirans ad regnum, affec-
σίᾳ, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν χρέος. ὧν tántísque hoc fastigium non bonis artibus
δ' καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως quarum imperitus erat, sed nocendi licentia.
δ' ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος F Dum ita vbique turbatur, etiam Simon He-
ὅτι μέγα προὔχων τε καὶ πεπιστευμένος. ἔστι δ' ἀρ- rodis regis seruus, vir alioqui & forma &
θεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῆς προσμάτων, θάῤῥημά τε ἐ- statura & robore egregius in primis habitus,
τόλμησε προσθέσθαι, καί τινος πλήθους συστάντος καὶ ausus est diadema sumere: stimatúsque nume-
αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἰ rosis copiis, & rex consalutatus ab insana mul-
ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀπτανοῦ, τὸ ἐν ἱεριχοῦντι βασι- titudine, placebat sibi præ quibuslibet alio, au-
λειον πίμπρησιν δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκατα λελειμ- spicatus potestatem diripienda ac incenden-
μένα, πολλάς τε ἄλλας τῆς βασιλικῆς οἰκήσεων, da Hierichuntina regia: passimque crematis
πολλαχῆ τ' χώρας πῦρ ἐνεὶς ἠφάνιζεν τοῖς ἐνεστη- aliis regis palatiis, & præda concessa suæ fa-
κόσι λείαν ἀναγαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὑπερέ- ctionis hominibus, maiora etiam ausurus vi-
πτων. ἐπέστρεπτο δ' αὖ τι μεῖζον ἀπ' αὐτῆς μὴ τα- debatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gra-
χείας ὑπεροφῆς γενομένης. ὁ δὲ γράτος τῆς βασιλι- tus regiorum militum dux, tū Romanorū par-
κῶν στρατιωτῆς ῥωμαίοις προστεθειμένος μεθ' ἧς εἶχε tes fouens, suas copias contra Simonem duxit:
δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅτι πολὺ γενομένης, τό τε πολὺ τῆς πε- vbi post acerrimū conflictum trans Iamnani ho-
ριόντος ἀσυντάκτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὅπλων ἐμῇ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμωνος mines incōpositi, & ferociter magis quàm pe-
ritè pugnantes deleti sunt. ipsum Simonē per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυγὴ δέ τινος φάραγγος σώζοντος αὐτὸν γενόμενος ἐντυχὼν τῷ κεφαλεῖ ἀποτέμνει. κατωρθώθη δὲ καὶ τὰ δεύτερα περὶ Ἰορδάνην ποταμὸν ἐν Ἀμαθοῖς βασίλεια ὑπὸ τινῶν συστάντων ἀνδρῶν οἰμωγὴ πολλῶν ἐμπρησθέντα. ἔτους πολλὴ ἀφορμὴ ἐγένετο τοῦ ἔθνους, ὅτι τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ εἶχον τὸν κατέχοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας συφορήσας τὸ μὴ συστασιάσοντας τοῦ ἀνθρώπων, ὑπέκκαυμα αὐτοῦ δέ τε τὸ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν γενέσθαι. ἐπεὶ δ' ἀθέμιτος ἀνὴρ ὅτε προγόνων ἐπιφανὴς ἀξιώματι, ὅτε ἀρετῆς οὐσίᾳ, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ἦν καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως τε μεγάθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δεξαρίστων, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασιλείᾳ φρονῆσαι, καὶ δέ τινι ἡδυνίῳ τὸ πλέον ὑβρίσαι καὶ θηρίων ὡς ἐν μεγάλοις τιθέσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε ἀνάλωμα χρησάμενον. ἦσαν δ' αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοί, καὶ ἐπὶ μεγάλα φρονεῖν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπεισμένοι, φρόβλημα εἶ τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῷ ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πληθὺς πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, ὁ ὑπεστράτευον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτοῦ. ὁ δὲ δέημα φρενήρους, βουλευτήριόν τε ἦγεν ἐπὶ τοῖς ποιητοῖς, καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀκαιρίᾳ εἶχεν τῇ αὐτοῦ. δεινῶς τε ἐπολυπραγμόνει τὰ δι' ἡλικίας, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερουμένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν δήμεια παρασκευάμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. τούτοις μὲν ὕβρει ἢ χρησαμένῳ ἐπὶ τῆς πρώτου ἀρχῆς, ῥωμαίοις δ' εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, παρόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. διαφθορίς τε ἐν ἑνὶ τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθείᾳ τοῦ φονεύειν. ἐπιθέμενοι δ' τότε ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦστα, οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σπάπας ἔφερον. καὶ παρεισάντες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τοῦ τάγματος, καὶ πεντηκοντάρχους τρεῖς περὶ αὐτόν, πλείους τοὺς κρατίστους κατακόπτουσιν. οἱ δ' λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, γεγόνου σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν σώφρονες αὐτοῖς γιγνομένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολλὰ μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους τε παρελύσαντο ἐν εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐπάκωσαν δήμεια. χειρωσάμενος δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν γεάτῳ συμβαλών, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄπορον ὁρῶν τὰ σωτήρια ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλωθεὶς τῆς δυνάμεως, δεξιᾶς καὶ πίστεως τῷ θείῳ ἀρχελάῳ ἔδωκεν αὐτόν. ἐτάσθη μὲν ὕστερον γενόμενος. λῃστήριον δ' ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ ὡς ἂν ἔδοξέ τινι οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεῖς περιέστεφον ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν κοινῶν ἐπείγοντο, ἁλίσκονται μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, τῶν δ' ὁμοφύλων φόνον μέγιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος δ', ἐπειδὴ τὸ φρούριον ἐψεύσθησαν τὰ πεφευγμένα, σαβίνου γράψαντος πρὸς αὐτὸν, δίδυμος δὲ τοῦ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβών, τρία δὲ ἐπὶ

συείας

συρίας τὰ πάντα ἰῶ, Ϲ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσατε ὄπικουρικὰ ἡ βασιλεῖς ἢ τινὲς τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἵρητο ϑ πᾶσιν εἰς πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι δισχίλιον αὐτῷ τὴν πόλιν ὄπικούρους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει ϑ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθρᾳ τε τῇ πρώδου φιλίαν τὴν ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν ἀνόλιγον, χωρὶς πεζῶν τε Ϲ ἱππέων. συναγθείσης δ' ἐν πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ ϖάβδῳ, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ γὰρ τῆς πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αἰτησαμένοις εἰς μάχην ξένοις, καὶ σπφόρεις ἑλών, τοῖς μὲν οἰκήτορας ἀνδραποδίσατο, τὴν ϑ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς ϑ ἅρος ὅτι σαμαρείας τῆς παντὶ στρατῷ ϖροσιὼν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε δι' ὃ τὸ ἀνάγκλητον ὅτι τοῖς νεωτερίσμοις εἶ. στρατοπεδεύεται ϑ ἐν τινι κώμῃ πτολεμαίου κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μίσει τῆς πρώδου ἐμπίμπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς Ϲ ϖρὸς φίλους τοὺς ἐκείνης ἔχοντες. ἐκεῖθεν ϑ ϖροϊόντες σαμφὼ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν παῦ ἐρυμνὴν οὖσαν Ϲ ὀχυράν. ἐν ϑ τῇ ϖροόδῳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὶ καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πίμπρανται ϑ Ϲ ἐμμαοῦς, ἀάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῆς τελευτηκότων, ϖροεκλειφθείσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν ϑ Ϲ ἱεροσολύμοις ἤδη σωπᾶτε, καὶ ἰουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν τὸ ϖάγματος τῆδε στρατοπεδευόμενοι, τὴν ὄψιν τῆς ϖροόδου τῶν στρατευμάτων οὐκ ὑϖομείναντες ὤχοντο ἡμέραν τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινῶς τὸ ἀάρου σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τῆς μὲν σωτηρίας τῆς πληθύος δι' τὴν ἑορτὴν γνομένης, τὸ ϑ πολέμου μηδαμῆ γνώμη τῇ αὐτῶν, τόλμῃ ϑ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολορκηθέντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν ϖροθυμίαν ἔχοντες. ϖροσαπολωτήκασι ϑ τῷ ἀάρῳ, ἰώσηπός τε ἀνεψιὸς ἡρώδου βασιλέως, γεφτός τε Ϲ ῥῆφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος ϑ ὡς ἀφίκετο ἀάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. ἄαρος ϑ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τῶν στρατῶν μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν. ἠλοῦντο ϑ οἱ δι' ταύτην τὴν αἰτίαν σαωρωθέντες δισχίλιοι. μεθ' ϑ τοῦτο τὴν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδαμινοῖς ἔσαν τοῖς ϖράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν αὐτοῖς Ϲ ϖαρήκουσαν τῶν δογμάτων, Ϲ ὧν ἧκιστα οὐδενός, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐν τῷ κακουργεῖν ϖροεγένοντο αὐτοῖς. αὐτὸς ϑ μυρίους ἰουδαίους συνεσκευασμένους ϖιθανόμενος, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ ϑ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ ἄαρος τῶν πλήθους συγχωρήσας αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα ὅσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῷ. καίσαρ ϑ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀπέκτεινεν, ὁπόσοι τε συνῆλθον ὄντες ἡρώδῃ, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς ϑ ἀπέλυσε μόνους, οἳ μηδὲν ϖροσπταίσαντες τῷ δικαίῳ καὶ τῇ οἰκείᾳ εὐσεβείᾳ.

A vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum, properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præteriens, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, a ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infesti. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, moxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto ille itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus cõspectum territi diffugerunt oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quique contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

Itaque Varus rebus compoſitis, & relicta Hieroſolymis eadem legione in præſidio reuerſus eſt Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum eſt tali de cauſa. Venit eò Vari permiſſu Iudæorum legatio, poſtulans vt eis liceat ſuis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæſar conuocaſſet in ædem Apollinis magno ſumptu à ſe extructam cõcilium amicorum & primatorum ciuium, venerunt eò legati, proſequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis nequè ab Archelao ſtabant propter ipſius odium, & tamen legatis ſuffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæſare aduerſari homini tam propinqua coniuncto neceſſitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potiſſimum de cauſa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil ſperans, ſi impetrarent Iudæi poteſtatem viuendi ſuis legibus, fore vt diutiùs in Herodis progeniem regno, ad ipſum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, poſtulantes non eſſe vlterius ſub regibus, ab accuſanda Herodis iniquitate orſi ſunt: Regem illum fuiſſe nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vſum ad iubiectæ gentis pernicíem, nec his contentum quaſdam nouas ex ſuo commentum eſſe ingenio. Nec opus eſſe commemorari quàm multis vitam ademiſſet, cùm longè deterior fuerit condito ſuperſtitum, quos non modò perpetua truculentia & atrocitate terruerit, ſed bonis etiam eorum rapaces manus non abſtinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluiſſe quo magis in ſuo regno ſuas exhauriret exactionibus: adegiſſeque gentem ſuam ad extremam paupertatem, quam cum primis floren tem acceperit, dum nobiles ex cauſis parum probabilibus damnatos capitis inſuper bonis ſpoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos poſſeſſionibus. deinde cùm annua tributa impoſita ſint per ſi gulos, ſeorſum tamen placandam fuiſſe auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam ſeruorum qui huiuſmodi exigendis præeſſent, vt hoc pacto iniuriolam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas conſtuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum ſit ſolatium, ſi quàm pauciſſimis ſciatur ſuum dedecus. in ſumma non aliter ipſis præfuiſſe Herodem, quàm ſi ſæuiſſimæ beſtiæ in eos commiſſum fuiſſet imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppreſſa ſit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri poſſit præſens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis ſtudiis regem conſalutatũ, quòd ita putarent, fieri nõ poſſe, quin quicumque tandẽ Herodi ſucceſſiſſet, moderatiùs multò tractaret ſubditos: & in eius gratiam patrem honoratũ

XVII.

A ἔαεσς μὲν δὴ ταῦτα κατασκεύμενος, ⸗ φρεσὲν ἱεροσολύμων τὸ μὲ φρόπτεσν καταλιπὼν ζῆγμα ἐπ' αὐτοχείας ἠπείγετο. ἀρχελάῳ ὃ ὅτι ῥώμης ἐτέραι φρεσβείαν ἐφύοντο αὐχαὶ κ' ζιαύτας αἰτίας. ἀφικετο εἰς τὴν ῥώμην φρεσβεία ἰουδαίων ἐαέσυ τ' ὀπόσολον αὐτῷ τῷ ἔθνῃ ὅτι κεχωρικότος ὑφ' αὐτήσεως αὐτονομίας. μὴ ἦσαν οἱ μ' φρέσβεις οἱ ὀποσαλέντες γνώμη τῶ ἐθνικς πεντήκοντα, σωίσατο ὃ αὐτοῖς τ' ὅτι ῥώμης

B ἰουδαίων ὑφ' ὀκτακισχιλίοις. καισαεὺς τε σωέδριον φίλων τε τῷ αὐτ, μὴ ῥωμαίων τ' φρώτων συναγαγόντος ἐν ἱερᾷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτ' ἱδρυμένῳ, οἱ μ' φρέσβεις μ' τῶ πλήθυς τ' αὐτόθι ἰουδαίων ἀφικνῆν), ἀρχέλαος ὃ μ' τῷ φίλων, ὁπόσοι ὃ συγγενεῖς ἦσαν τ' βασιλέως, ἀρχελάῳ μ' συντεταχθαι δξα μῖσος, τὸ φεὸς αὐτὸν ὑςέρεν, τοῖς ὃ φρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτ' δεινὸν ἡγοῦντο, εἰ αἰχμὴν τὴ αὐτῷ οἰόμενοι γνήσεσθαι

C ζιὰ δ' φεάσαν φεσθυμεῖσθαι. παρὼν ὃ ἤδη μ' φίλιππος ὑπὸ συείας, ἐζορύναντος αὐτὸν ἀάρυ, τὸ μ' κεφάλαιον, ὅτι συνηρεία τὰδελφῆ, πάνυ γὲ δύσει ἀαέσς αὐτ'. ἠθυμήκει ὃ τ' βασιλείας μεταπώσεως, ⸗ ταδὲ ὑπώπτευεν ἄαεσς, νέμεσιν αὐτῆς ἠγήσεσθαι δξα τὸ πολλοὶς εἶ ζοις αὐτονομίας ἠλιχομήκεις, ἐχ ὑςερῶν τῶ κἀν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι. λόγῳ δ' ἐν ζοῖς ἰουδαίων φρέσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καζ λύσει τ' βασι-

D λείας ἤλπιζον λέγειν, ὅτι κατηρεία τ' ἡρώδ' ὡδανομιῶν ἐέπον). βασιλέα μ' ὀνόματι ὑποφαίνοντες, τῷ ὃ ςι ζαῖς τυραννίσιν ἑκάςης τὸ αἰκέσον ςι ἀδξαμβάνον εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τ' ἰουδαίων συνθέντα χρῆσθαι, τὰ πολλὰ μ' φύσει τῇ αὐτ φεοσκαιναργεῖν ἀ ἀπηλλαγμένον. πολλῶν γὲν ὄντων οἱ ὀλέθρεις ὑπολώλεισεν, ἐχ ἱσορήσθν τῷ φεότερον πολλῷ δυσχερέσεις τὸ πάθης ἐκείνων τὴς ζῶντας εἶ), ἃ μόνον ὧν ὄφει μ' δξανοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς αἰαθεῖεν, ἀλλὰ μ' ὧν τ' ὑσίας. πόλεις μὲν γὰρ τὰς μ' φοιοικίδας, ⸗ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκουμένας κοσμῆσαι μὴ παύσαθαι καταλύσει τε μ' ἀφανισμῷ τῷ ςι τῇ ἀρχῇ αὐτ κατ' ἀκμήν. πεῖσας ὃ ὑπέρσυ τὸ ἔθνος ἀναπεπλακέναι, σωὶ ὀλιγοις δ' ὄμμοι παρ-

E ληφότα, τῷ τε δυπαρίδων ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ὑσίας ὑποφερόμενον, μ' οἷς συγχωρήσειε τ' ἀδειαν τ' ζῆν, ψίλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. μ' χωρεὶς μ' φεάσεσθαι φόρυς ὑπιβαλλομένους ἑκάςοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρεὶς ὃ ὑποείας εἶ) ὡδὲ καζαβολὰς αὐτῷ τε μ' οἰκείοις μ' φίλοις, μ' τ' ὅλων, οἳ ἐπ' ἀνωφελεῖ τῷ φόρων αἰτιοῖεν, δξὰ τὸ μὴ εἶ) κτῆσιν τῶ αὐβείσε, μηδ' ὅπως μηδ' ἀργυρείων διδομένων. παρθένων μὲν τοὺς φθορὰς, μ' γυναικῶν αἰχμίας,

F ὁπόσας ὅτι παρανία ⸗ ἀπανθρωπία δραμένας, σιγᾶν, δξὰ τὸ, ἡδονὴν ἴσιν εἶ) τοῖς πεπονθόσι, τῶ μὴ γενέναι, τ' ἀ τῶ αἰκίσασα αὐτὰ εἶ). ζοιαῦδε ἡρώδ' ἐπεισαγεσθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσον ἀ αὖ θηρίον ἀνθρώπων δλιςατεῖν δυνάμενος αὐτὸ ὡδαμενος. πολλῶν γοῦν αἰτίας ἀσεων ὡδαλαβόντ' τὸ ἔθνος, ἀδεμίαν ἰσορᾶσθαι πώποτε ζιαίδε δυσχίαν ὑπελθῶσαν αὐτ', ὡδ' ἐγμα κακώτερος, ἢ αὐτὸ ἡρώδης ἐπεπόθει τὸ ἔθνος. μ' δξὰ ζαῦτ' εἰκότως ἂ ἡγέσθαι τὸ ἀσμένως ἀρχέλαον βασιλέα φεσεσειπεῖν, οἰο-

μένους πάντα ὀπτιναῖν τ' ὅτι βασιλεία ἰσόμενον ἡρώδ' μεξιώτερον φάνεσθαι, μ' τὸν τε πατέρα σωολο-

φύρεσθαι

φύεσθαι αὐτῷ θεραπόντας, εἰ ἢ μᾶλλον τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ τἆλλα οἰκειούμενοι τὸν ἢ δείσαντα μὴ οὐχ ἥκιστα γνήσιος πρὸς αὐτοὺς ἰὼν, ὑδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἐπάξειν αὐτῷ τὰ δόξαντα αὐτοῖς, καὶ ταῦτα μηδενὸς τέλεον κρατυνομένου πράγματος, ἀλλὰ τὸ ὅτι καίσαρι δοκεῖν, κἀμοὶ, τὴν ἀξυσίαν εἶναι. καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐκ τῶν εἰς αὐθις ἀρετῆς πίστεως τοῖς ἀρχθησομένοις μέρος ἐστὶ, καὶ δύναμις, ἣν χρήσαιτο αὐτοῖς, ὑπὸ τῶν ὄντων ἀποδειχθείσης πρόξεως, ὅτι τοῖς πολίταις, καὶ τῷ θεῷ, χιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μὴ ποιησάμενον. πῶς ἂν αὖ ἤδη δικαίῳ μίσει χρήσαιτο κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, καὶ ἔγκλημα τῶν ἀπιστάσεως καὶ ἀνηλογίας ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον ἓν ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τῶν ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προαθηκεν ἢ συείας γεγονότας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε στρατοπεδευομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτος εἴτε ἀληθῶς σασιώδεις εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσηκημένοι. εἴτε καὶ δύσκολοι μείζοσι τύχοντες οἷς ὀλισθήσουσιν αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος τοῖς τε βασιλεῖ ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, ἡρώδην μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἃ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ὅτι μείζοις, καὶ τοῦ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένους, ὅτι νεκροῦ κατηγορίαν συνάδειν. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου προσχθέντα ὑβρεῖ τῇ ἐκείνων αἰτιᾶσθαι. οἳ θεμιζόμενοι φρασμάτων μὲν τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἀρξάντες τῶν κωλύειν ὑβριζόντας προσηκόντων, ἀμωμήτως χρωμένης ἐκάλουν. ἐνεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τῷ σασιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδευσίᾳ τῶν πείθεσθαι δίκῃ καὶ νόμοις, ἀλλὰ τῷ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

fluctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad confirmandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declaraſſe popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esséque gentem omnium pertinacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφαλ. ιγ'.

Ως καῖσαρ τὰς ἡρώδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τιμὴν διαδοχῆς.

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνεται, τοῖς ἢ ἡμίσεσι τῆς χώρας ἅπερ ἡρώδης ὑπετέλει ἐθναρχίαν καθίσας, ἡμίσειαν ἀξιώματος βασιλείας ὑπισχνούμενος εἴπερ τιμὴν εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τιμὴν ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν, νείμας διχῇ, δυοῖν ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παραδίδου, φιλίππῳ καὶ ἀντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥ τε περαία, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φόρους ἰδίους, τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτους. βαταναία ἢ σὺν τραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ συντελούμενα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τότε συμμόρφικον. τεταρτον μέρος ἦσαν τῶν φόρων ἀφαιρεθέν, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπολωλέναι τῇ λοιπῇ πλειόνι. ἦσαν πόλεις αἳ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱερουσαλήμ. γάζα γὰρ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀπορρίψας αὐτοὺς τῶν ἀπὸ ἔως συείας προαθήκεν ποιεῖται. προσῆκε δὲ ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἀφ' ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρώδου υἱοῖς τῆς πατρῴων παρῆν.

Cæsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum reduceret. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transiamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumæa, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. In eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. Dc. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

σαλώμη ἡ πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκαις ἀπονέμει, ἰαμνία ἡ λῶ ταῦτα καὶ ἄζωτος, καὶ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ὀλκὴν μυριάδες τετρακόσια, καῖσαρ χαρίζεται καὶ τὴ ἐν ἀσκάλωνι βασιλέων οἴκησιν. λῶ ἡ καὶ ταύτη προσόδος ἐκ πάντων, ταλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος λῶ ἐν τῇ ἀρχελαΐδι ἀρχῇ. νομίζονται ἡ καὶ οἱ λοιποὶ τῆ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηῤῥύθμιον. δυσὶ ἡ αὐτῇ θυγατράσι παρθένοις χώρεις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰ ἐπετίθη μυριάδων ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ὀλκὴν, καὶ συνῴκησεν αὐτὰς τοῖς φερώρα υἱέσι. χαρίζεται ἡ καὶ ὁπόσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τῆ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῆ σκυδρᾶ ὑπερελόμβους, ἐχ ἕτερα μεγέθη τέλους ὡς μνήμη τῆ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

CAP. XIIII.

De Pſeudalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. His ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurádo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpē incolumi-

Τούτων ἡ ταύτη διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅτι ἡ σιδωνίων πόλεως ἀπατεθραμμένος ἀνδρί τινι τῶν ῥωμαίων ἀπελευθέρων, εἰσῴκησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ πρὸς ἀλέξανδρον αὐτῷ ἡ ἀνηρημένου ἰδὼν ἡρῴδου ἐμπρυσείετο ἀνδρὶ τοῖς θεωρῆσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα λῶ αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τὴν ἡγεμονίας. καὶ ὁμοπεράγμονα ἀνδραλαβὼν ὁρόφυλον αὐτῷ, ἐμαθητεύσην ἡ τῷ ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν ἡ ἄλλως, καὶ ταραξαι μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γνόμενον, ἀπέφηνεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρῴδε παῖδα ὄντα ἁρπακτὸν ὑπό τινος τῶν ἀπελεῖν αὐτὸν εἰς ἀλμυρὸν. κτείναντα γὰρ ἑτέρους οἱ ἀπατήσαντες ἔμελλον τοὺς θεωρουμένους, αὐτόν τε ἀποκτείναι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπείρατο, καὶ τοὺς συντυγχάνοντας ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρήτην προσενεχθεὶς ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ὑπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δύπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὅτι μήλῳ ὤνητο. πολὺ ἡ λῶ συντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆκε χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχὴν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς διεργέτας, ὅτι ῥώμης ὑπέγετο, ἀνδροπρεπῆ τῆ ἰδιοξένων. καὶ δικαιαρχία προσβαλὼν ἐν ἠτύχει καὶ τοὺς τῆδε ἰουδαίων ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγέσθαι. προσῆκε δ' ἄνωθεν βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία πρὸς ἡρῴδην, καὶ δύναται λῶ. ἄρτον ἡ λῶ, τῆ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῆ διαχέμενον τοὺς λόγοις συνῆ τῆ φερεγγύῳ τῆ μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιλικόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐπετίθη τῷ μὴ ἐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ), καὶ πρὸς τοὺς πλησίον καὶ ἄμυσαν. ὡς τε καὶ προελθόντος εἰς τὴ ῥώμην λόγου τῆ περὶ αὐτῷ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντος ἐξήσαν, τῆ μὲν δόξαν τῆ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι ἀγὰ τὸ μῆκος αὐτῷ γένος ὁπόσον χωρῶν καὶ τῇ συνωπῇ διαφορούμενος. καὶ πᾶν βασίλειον πρὸς αὐτὸν χῆμα λῶ ἀναλώματα τῆ ἰδιοξένων, μεγάλας τε προσιόσης ἐγένοντο τῆς πλησίος, ὅτι-

βοήσεις τε ἔφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτυ παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συμπυγχάνειν ἡδὺ ὅτι ἂν ἐφεύροντο.

χάρμα

καίσαρι ὃ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία πρὸς αὐτὸν, ἠπίστει μὲν A
ὅλως τὸ μὴ αὖ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἠρώδην ἐν πρά-
γμασιν ὅτι μεγάλα ἀπέκρυπτεν αὐτόν. διὸ δὴ τῇ ἐλπίδι
κέλαδον τῷ αὐτοῦ τινὰ ἐξελευθέρων ὡμιληκότα τοῖς
μειρακίοις, πέμπει καλέσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ
τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δὲ ἀνῆλθε· δόξέν τι βελτίων ὅτι τῇ
κρίσει τῶν πολλῶν ἡμύμητος. ὁ μὲν καίσαρ διηπάτητο.
ἀλλ' ἦν μὲν ἐμφερὴς ὁ μὲν ὡς τε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρό-
νως σκοπίζεσθαι δυναμένους. αὐτουργία τε γὰρ ἐτεχάχω- B
το ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ ἁβρὰ τὸ σκεῖνο ῥοδαρὸν τοῦ
σώματος ὑπὸ ξοφῆς ἐφθαρμένου, καὶ
τἀναντία τῷ δεδιπλασιασμένῳ ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα.
θεασάμενος οὖν συμπνεύσαν ὅτι ψευδολογίᾳ διε-
δασκάλει καὶ μαθητῇ, καὶ λόγων ἐλμηρῶν συγκρότησιν,
ἐζήτει τοῦ ἀριστοβούλου, τί γὰρ γένοιτο συνεκκλαπέν-
τος αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ ἀδελφὸς μεταποιούμενος τὰ ἀξίας, ἧς τοσοῦτον ἔτυχε τοὺς ὑπὸ τοῦ C
γένους. φαμένου δ' ὅτι νήσου τῆς κυπρίων καταλειφθείη,
κινδύνων ὑφορᾶσθαι τὴν θάλασσαν, εἰ δή τι αὐτῷ συ-
μβαίη τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ μαιαμμιτῶν
γένος, ἀλλὰ δή τινων ἀριστόβουλος μόνος τοὺς ὑπεβεβη-
λωκότας. ταῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ σωτῆρος αὐτοῦ
τὴν μηχανοποιὸν τοῦ σοφίσματος, καίσαρ καταμόνας ἀπολα-
βὼν τὸν μειράκιον, ἀλλὰ σοὶ μισθὸς εἶπε τοσοῦτος ἔσται D
μὴ καὶ σοὺς ἐμὲ ἀπάτῃ χρησαμένου τὸ μὴ ἀπολόμενον
τοῦ σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ
ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δρᾶναι εἶδος. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπο-
βάλλημα καινίας ἧς ἐγκεχειρήκας, χρόνων ὧν γεγονὼς
τυγχάνεις. καὶ δή, καὶ γὰρ ἀλλως σοφὸν εἶναι, φράζε πρὸς
τὰ καίσαρα τὸ ὑπόβλημα, ὅντε τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχά-
νοι συγκειμένου. καὶ ὁ καίσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, οὐ
γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, δρασήριον ὁρῶν
αὐτουργήσαντα τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις κα- E
λέγει. τὸν δ' ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη δ' ἦρκει μη-
λίοις ὁπόσα τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δρακε-
νῆς ἀναλωκένα. τὰ μὲν πρὸς τὸν ψευδαλέξανδρον
οὕτως σωτηρίως, ὅπως ἀκλεῶς εἶχεν.

Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex compositio loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul ereptо Aristobulo, aut cúrnam ille non veniisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superetesset saltem Aristobulus: Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in regiminum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.

Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξορίζεται εἰς Βίεννα.

Cap. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

XIX. Ἀρχέλαος ὁ τὴν ἐθναρχίαν τῶν Ἰουλαίων, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι καλῶν συζάντων τοῖς σασιώταις, ἐλεάζαρον τὸν σκεῖνο ἀποκαθίσαντα ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον σκωρεπτῶς, πρός τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰ τὴν κώμην ὀφείλει ὀπῳρέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὴν αὐτοῦ ποιμνίοις τὴν πεδίνην φοίνιξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένην. κώμην δὲ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τιθέται, καὶ τὸ παζεῖν παρέσχεν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου δυγατέρα, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν Ἰουδαίοις γαμεταὶ ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. ἀφαιρεῖται δὲ καὶ ὁ ἐλεάζαρος τὴν ἱερωσύνην, ὅτι καθεσθέντος αὐτοῦ ζῶντι ἐπὶ τοῦ σοῦ παιδὸς. δεκάτῳ δ' ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τοῦ ἀδελφοῦ ἀνδρῶν ἔντε Ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μηφέοντες τὸν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ἀβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

XIX. Cæterùm Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificarum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

à quo iuſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar ira commotus accerſit procuratorem eius Romæ agentem, & ipſum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam ſcribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudęam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicatáque voluntate Cæſaris, ad profectionem, hortatus eſt. Mox vbi venit, Cæſar auditis eius accuſatoribus & ipſius defenſione, miſit eum Viennam in exilium quæ eſt vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priuſquam Romam euocatus eſt, amicis tale narrauit ſomnium. Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas maturas tritico plenas à bubus abſumi: experrectúſque non contemnendam viſionem ratus, coniectores diuinos ſuper ea conſuluit. quibus diſſentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Eſſæus præfatus veniam, ait hanc viſionem Archelao ſignificare mutationem in deterius. boues enim ſignificare miſeriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera verſata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas ſpicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque inſtare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc ſomnium interpretatus eſt: poſt cuius viſionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum miſſus à Cæſare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupſerat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiſo, iterum nupſit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale ſomnium obuerſatum eſt. Viſa ſibi eſt Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expoſtulantem dicere, Confirmaſti Glaphyra vulgare illud dictum, non eſſe fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita noſtri amoris capta es ſecundarum nuptiarum deſiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, auſa es cum tertio cubare ſponſo, turpitet & impudenter ingreſſa meam familiam & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum ſuſtinens. At ego non obliuiſcar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc ſomnium cum illa expoſuiſſet apud quaſdam familiares ſibi mulieres poſt paucos dies vita functa eſt. quod ego ideo hic referendum putaui, quod ſermo ſit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certiſſimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα ὑπήκοῶς αὐτῷ διατρέφῃ. πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ οὕτω ποιήσας ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τὸν ἀδελφὸν ἀρχελάῳ τῶν ἐν ῥώμῃ πραγμάτων, ἀρχέλαος ὢν κατὰ τοῦτο ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, χρᾶφειν μὲν ἀρχελάῳ ταπεινὸν ἡγεῖται. σὺ δὲ ψεύδαχρῆμα φησὶ πλέον μηδὲν εἰς αἰτιολογίας ἐπανάγῃ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἐκπλεύσας ἐκ τῆς ἑξείας ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνῃ τὸν ἀρχέλαον ἐν δυσχίᾳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε ἀξίωσιν ἀποσημαίνῃ τοῦ καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ καῖσαρ ἀφικομένῳ ὅτι τινῶν κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτὸ λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνῃ, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ βιέννην πόλιν τῆς γαλατίας, ἃ ἦν χρήματα ἀπωλείχατο. πρότερον δὲ κληθεὶς ὅτι ῥώμης ἀπελθεῖν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀσάχις δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέας πυροῦ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπηλληφότας, δόξαι οἱ αὐτῷ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ πρεσβεύομενος, φέρειν γὰρ εἰς μέγα δόξαι οἱ τὸ ὄψιν αὐτῷ, μέλλοντες ἔλλειν τὰς μάντεις, οἷς πρὸ ἀνηρέθησαν αἱ ἀναστροφαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, ἃ γὰρ εἰς ἕνα ἕκαστο πᾶσιν ἀφήγησις, σίμων ἀνὴρ ἰδύος ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν ἀρχελάῳ φέρειν τινὰ ὄψιν ἐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βοὰς μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ἀποσαφεῖν, διὰ τὸ ἔργοις ὑπολαμπαρεῖν τὸ ζῶν. μεταβολὰς δὲ αὖ πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀκμάζειν, εἰ ταὐτὸν μένειν ἃ δύναται. τὰς δὲ ἀσάχνας δέκα ὄντας, τοσόνδε ἀριθμὸν ἐναυτὸν ὁρίζειν. πρόδηλον γὰρ ἑνὸς ἕκαστα γενέσθαι θέσεις, καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτη δὲ ἡμέρα μετὰ τὸ πρῶτον αὐτὸ ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀναπαλάμενος ἀρχέλαος πέμπτος εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. ἐπλησίασε δὲ καὶ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ. ἢ ὡς πρότερον εἶπον, σωφρονεῖ παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος ἡρώδου μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνῃ τὸν ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, ἰσθμὸν τοῦ λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται. μετὰ δὲ τὸν λιβύος χρόνου σαν ἐν καταφρονίᾳ ἐπὶ τῷ πατρὶ, ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μαριάμμην ἐκβαλών, τοσόνδε αὐτὸν τὸ γλαφύρας ἀνέσχεν ἔρως. καὶ σωφρονοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὑπισχνεῖσθαι θεασαμένῃ, χάριν καὶ πρόβαλλειν προθύμως. τὸν δὲ κατάμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ φάναι, γεφύρα, σωτηρεῖς ἀεὶ λόγῳ, ὃς ἅπαξ ἐλεγχθεὶς ὑπὸ γυναικὸς ἢ σωφρονισθεῖσα μοι, καὶ συνοικισθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γενομένων, λιθη παρεδίδως ἕρωτας τοῖς ἐμοῖς, δευτέρων ὑπεθυμίᾳ γάμων. πλησθέρα δέ σοι ἐδὲ ἔτος ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ ὑπὸ κατακλίναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ὑπισχοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συνηθεμένῃ πρὸς ἀρχέλαον, αἰδέρα μὲν σαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' ἐγώ σε λήθω ποιήσομαι δυοίας δ' σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδισμοῦτος, ἐμοὶ ὥσπερ ἰδὼν καθαιρεθασάμενος. ταῦτα διηγησαμένῃ πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ δὲ ἂν ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἰς διὰ τὸ πρὸς τὸν βασιλέων αὐτὸν σωφρονικέναι, καὶ ἄλλως δὴ ψεύδεσθαί τι φέρειν, τότε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερεῖς, καὶ τὸ θείας προμηθείας τὰ ἀνθρώπινα πρόνοιαληφότος τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν νόμισα εἰπεῖν

ὅτῳ.

ὅτῳ ἢ ἀπιςεῖται τὰ δοκοῦντα, γνώμης ὀνάμβος ἢ ἑαυτῷ κώλυμα· ἀλλ' ἀφέλιμα τοῖς ἐπ' ἀρετὴν αὐτοῖς προτρεπτικὰ μόνον. ἢ ἢ ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῖς προσνεμηθείσης τῇ Συρίᾳ, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν συρίᾳ, καὶ ἢ ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illo à Cæſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας καὶ ἰουδαίας, & ἀποδωσόμενος τὸν ἀρχελάου οἶκον. μεταπεσούσης ἢ ἰουδαίας εἰς βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ὁ ἱππικῆς τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. & περὶ ἰούδα τοῦ γαλιλαίου. Κεφ. α

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι παρὰ ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς ἢ ὁ λαὸς, ἐς ἀσίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχει ἐξεκόμισεν αὐτὰς ὑπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τιβέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνῃ μὴ τὴν πάρθων πρεῖσαν ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν ἢ πολεμεῖν. Κεφ. ς

Πόλεμος ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς ἀραβων βασιλέα & ἥττα. Κεφ. ζ

Ἀπόστολος ἀφίκετο τοῦ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς τιβέριον καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέδη. & ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὸν τιβερίου τελευτήν. Κεφ. η

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππᾳ. Κεφ. θ

Στάσις τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, & ἑλλήνων, & πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι

Ως γαΐος, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατηγοῦντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν ἀνδριάντα. Κεφ. ια

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, ἢ ἀσιναῖον & ἀνιλαῖον τοῖς ἀδελφοῖς. Κεφ. ιβ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad cenſendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in poteſtatem ſuam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equeſtris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæſaris adminiſtraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiuſque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus ſit propter clàm illatas Hieroſolyma à Pontio Pilato Cæſaris imagines, quoad Cæſaream à Hieroſolymis deportatæ ſunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum ſuperatus eſt. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtque poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus eſt. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus eſſet, accuſatus ab Agrippa in exilium miſſus fuerit, eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & vtriuſque partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam. CAP. XI.

Quo in ſtatu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Aſinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo auctoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Excitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, sollicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorũ cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorum lucrorum studio. Itaque conficientibus se mutuò ciuibus,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίνιος ὁ ὑπὸ καίσαρος ἐπίμφθη τιμητὴς συσίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ὁ ἐπίμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὅπως ἰούδας ὁ γαλιλαῖος.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ τῶν εἰς τὸ βουλὸ συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὅπαστε τελέως, καὶ δι' ἁπασῶν ὁδοῦσας, ὕπατος γεγένηται, τότε ἄλλα ἀξιώματα μείζονα τοῦτο ὀλίγοις, ὅτι συσίας παρὼν ὑπὸ καίσαρος, δικαιοδότης τοῦ ἔθνους ἀπεστάλμενος, καὶ τιμητὴς τῶν ἐσίων γενησόμενος. κωπώνιός τε αὐτῷ συγκατέπεμπε, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῇ ὅπι πᾶσιν ἐξουσίᾳ. παρὼν ὁ καὶ κυρίνιος εἰς τὸν ἰουδαίων σεσοθήκειν δ' συσίας γεγενημένον, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς ὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ δ', καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὸ ὅπι ταῖς ἀπογραφαῖς ἀκούσασιν, ὡσοκατέβησαν τὸ εἰς πλέον εἶναι πεῖδος πείσαντες αὐτοὺς τὸ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦ ὁ ὢν υἱὸς λῶ. καὶ οἱ μὲ πιτηθέντες τὸ ἰωαζάρου τῶν λόγων, ἀπετίμων χρήματα μηδὲν ὑποδιάσαντες. ἰούδας ὁ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σάδδοκον φαρισαῖον σεσταλμβανόμενος, ἠπείγετο ὅπι δουλείαν ὑπομένειν λέγοντες. ἐπ' ἐλευθερίας ἐπ' αὐτῇ σωζησαλουῶτες τὸ ἔθνος. ὡς παρέχοι μὲ κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμον ἀκακειμένης τῆς κτίσεως, ἀσφάλισιν ὁ ὢν τοῦτο σεῖοντος ἀγαθῶ, τιμὼ καὶ κλέος ποιήσεσθ' μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον ὡς ἄλλως ἢ ὅπι συμφέρει τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμφερθυμεῖσθ μᾶλλον, ἀν μεγάλων ἐργάτας τῇ ὑπονοίᾳ καθισάμενοι, μὴ ὑπαφίωνται φόνου τοῦ ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονῇ γε τὸν ἀκούσασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, σεσύκοπεν ὅπι μεγάλη ὑπιβολὴ τοῦ βουλήματος. κακὸν ὁ ὡς ἔστιν ὃ μὴ φυέντος ἐκ τῶν δε τῶν ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω τοῦ εἰπεῖν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐκ οἷόν τε ἄπαυστον τὸν βίαν ἔχειν, καὶ ὑποφόρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρυοῦσιν τὸν πόνον. λῃστηρίων ὁ μεγάλων ὑπιθέσεσι καὶ ὑφθοραῖς ἀνδρῶν τῶν φρώτων, δόξᾳ μὲ τοῦ ὀρθομένου τῶν κοινῶν, ἔργῳ ὁ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσεις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς,

καὶ

καὶ φόνος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῆ A
ἀνθρώπων, εἴς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτὴν χρωμένων ὑπὸ θυ-
μίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῆ ἀντικαθεστηκότων. ὁ δὲ, τ πο-
λεμίων. λιμός τε εἰς ὑςάτην ἀνακείμενος ἀναγκαίαν, καὶ
πόλεων ἁλώσεις, καὶ καταφαγὰς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱε-
ρὸν τοῦ θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῆ πολεμίων ἡδὲ ἡ ςάσις.
ὕστερος ἄρα ταῖς τ πατρίων καινώσεις καὶ μεταβολὰς μη-
χάνας ἔχει χείρονας ἢ ὑπολαμβάνειν τοῖς συνελθοῦσιν,
εἶναι καὶ ἰούδας, καὶ σαδδουκος, τετάρτην φιλοσοφίαν ἐ- B
πείσακτον ἡμῖν εἰσάγοντες, καὶ ταύτης ἐραςὰς ὑπορη-
θέντες, πρός τε τὸ παρὸν θορύβων τ πολιτείαν ἐνέ-
πλησαν, & τῆ αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυ-
τεύσαντο τῆ ἀσωμήθει πρότερον φιλοσοφίας τοιάσ-
δε, ἧς ἓν ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ
τῆ κατ' αὐτὴν ἀπεδαδότι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος
τοῖς πράγμασι συνετύχει.

Κεφάλαιον β'. C

Τίνες αἱρέσεις ἦσαν ἰουδαίοις, καὶ ὁποῖαι.

CAP. II.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos.

ΙΟυδαίοις φιλοσοφίαι ξεῖς ἦσαν ἐκ τ πάνυ ἀρχαίας τ
παιδείας, ἥτε τῆ ἐαυτῶν, καὶ ἡ τ σαδδουκαίων, ἓν τοῦτο
ὂν φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνῃ μὲν
τοῖς πρὸ αὐτῆ ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῆ δευτέρᾳ βίβλῳ τ
ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι ὅμως, & νῦν αὐτῆ ἐπ' D
ὀλίγων. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τ διαιταν ἐξαυτελίζουσιν, ἁ-
πλῆν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος
κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν. ἕπονται τῆ ἠγεμονίᾳ, πο-
λεμάρχην ἡγούμενοι τιλὼ φυλακιλὼ ὧ πρωτοροδίᾳ
ἠθέλησε. τιμῆς γε τ ἡλικίας προήκουσι θᾶσσον χωρῆ-
σιν, ἢ δὴν ἐπ' αὐτοῖς τῆ εἰσηγηθέντων ταῦτα θεσμῷ
ἐπαιρόμενοι. πρᾶσσεσθαί τε εἰμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξι-
οῦντες, καὶ τὸ ἀνθρωπεῖον τὸ βουλόμενον τ ἐπ' αὐτοῖς
ὁρμῆς ἀφαιρεῖν, δοκοῦσαν τῷ θεῷ κεραννύναι γνώμῃ, καὶ τῷ
ἐκείνης βουλῇ τιμείῳ, καὶ τῆ ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι E
προχωρεῖν μὲν ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχύειν τ
ψυχῆς πίσις αὐτοῖς εἶναι, & ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε
καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὁπτιπέπυσται ἐν τῷ βίῳ
γένονται. καὶ τ μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσίπεσθαι, ταῖς ὑ
ραςώνῃ τοῦ ἀναβιοῦν. καὶ δὴ αὐτὰ τοῖς τε δήμοις
πιθανώτατοι τυγχάνουσι, & ὁπόσα θεῖα δόχων τε καὶ
ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσεται τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι
προσόμοια. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρ-
τύρησαν ὁπτιπέπυσται τοῦ ὅπῃ πᾶσιν χρείσσονος, ἔντε F
τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, & λόγοις. σαδδουκαῖοις ὑ τὰς
ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς ὑ
ἐδαμῶς πινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῆ νόμων. πρὸς
γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἓν μετίασιν ἀμφιλο-
γεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ὄχλος
ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι.
πράσσεταί τε ἀπ' αὐτῆ ὡδὲν ὡς εἰπεῖν. ὁπόταν γὰρ ἐπ'
ἀρχὰς παρέλθωσιν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, G
προχωροῦσι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει διὰ τὸ μὴ
ἄλλως ἀνέχεσθαι γνώμην τοῖς πλήθεσιν ἐαυτοῖς ὑ ὅπῃ
μὴ θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανα-
τίζουσι ὑ τὰς ψυχὰς, πρεμάχτον ἡγούμενοι τ δι-
καίου τιλὼ πρόσοδον. εἰς ὑ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά
τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὁπτιπέμπουσι
ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος, ἐφ' αὐτῆ ταῖς θυσίας ὁπτιπέμπουσι.

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine, donec poſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erant diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quęcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnati carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æque ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant.

moribus alioqui ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè ſuperant, multis iam ſeculis triti in eius continuis ſtudiis. Facultates in commune poſſident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonis, quàm quiuis nihil poſſidens. Atque hoc inſtituto viuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentium, nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per ſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur, quam hi qui apud Dacos Pliſti nominantur. Quartæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis ſuis ac cariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis ſæpe ſpectatum ſcio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniuriis, quibus poſtremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſuffecerint.

βέλτιστοι ὄντες ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὅπη χωρία τεθραμμένοι. ἄξιον δὲ αὐτοῖς θαυμάσαι καὶ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαν ἐλλιπῶν ἢ βαρβάρων πόλιν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐπὶ παλαιᾶ συνελθόν, ἐν τῇ βλαπτηδεύεσθαι μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματα τε κοινὰ αὐτοῖς ἔστιν, ὑπολαμβάνοντες ἥδιον ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μείζονος, ἢ ὁ μηδὲν ὅτι ἴδιον κεκτημένος. καὶ τάδε θεάσασθαι ἄνδρες ἔστιν τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ ἔτε γαμετὰς εἰσάγουσιν ἔτε δούλων ὅπτιοι κτῶνται, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ κατὰ φύσιν ἀνθρώπους ποιοῦσιν. αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτοῖς ζῶντες ὅπη δικαιοσύνῃ τὴν ἐπ' ἀλλήλοις διαχρῶνται. ὑποδέκτας δὲ τῶν προσόδων χίλιους νομοῦντες, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἁγνοὺς ἱερεῖς δι' ἃ ποιοῦσιν σίτου τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι δὲ ἁπλῶς παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμφέροντες δικαίοις τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἔστιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφότι. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τιθέντα καὶ συγγενῶν τιμωρίας, ἢ φίλων ὑπὲρ τὸ μηδένα ἀνθρώπων φοβεῖσθαι δεσπότην. ἐνεφάνισε δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμεταλλακτον αὐτοῦ ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἡ γὰρ διδασκαλία μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολαμφθῇ τι τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, ἐλάχιστον δὲ μὴ ἐλάσσονος τῶν ἐκείνων καταφρονήματος δεχομένη τὴν βαλαπωρίαν τῆς ἀληθείας, ὁ λόγος ἀφηγήσατο. αἰσία τε τῇ συμπεύσει ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος γεσσίῳ φλώρῳ, ὃς ἡγεμὼν ἦν, ἐξουσίᾳ τε ὑβρίζειν ὑπονοήσαντος αὐτοὺς ὑποσπάσαι ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲ ἰουδαίοις, τοσάδε.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

III. QVirinius autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractoque cenſu, qui incidit in annum trigeſimum ſeptimum, poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota eſſet contra Ioazarum pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes verò & Philippus ſuæ quiſque tetrarchiæ res ordinauit, & compoſuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada ſitam ad Iordanis fontes inſtruxit ædificiis, indito Cæſareæ nomine. Vico etiam Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filiæ cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Patcha vocamus mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ ſunt,

Κυρήνιος δὲ τὰ ἀρχελάου χρήματα ὑποδόμους ἐδέδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐχουσῶν, ἀγόντων ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν αὐτοκράτορος ἐν ἀκτίῳ ἥτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσθεντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα καὶ τιμᾶν, ἀνανον τὸν σὴθ ἰσᾶ ἀρχιερέα. ἡρώδης δὲ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτοῦ παρελθόντες καθίσαντο. καὶ ἡρώδης σέπφωριν τειχίσας, θέρεθμα τῆς γαλιλαίου παντὸς ἦλθε αὐτὴν αὐτοκρατόρειδα. βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἰουλιὰς καὶ αὕτη, τείχει περιλαβών, ἰουλιάδα ὑπὸ τῆς αὐτοκράτορος ἀγορεύει τῆς γυναικός. φίλιππος δὲ πανεάδα, τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ ἰορδάνου κατασκευάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως θέλοντα ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. κωπωνίου δὲ τὴν ἰουδαίαν διέποντος ὃν ἔφην κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε θεάσεται. τὴν ἀζύμων τὴν ἑορτὴν ἀγομένην ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἐν αἰσυγνωίᾳ τὰ ἱερὰ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον γένηται ἡ ἀνοιξις αὐτῶν ἄνδρες

IV. Herodes Antipas Galilæam & Peream tetrarchia obtinuit, annos quadraginta & duos. Philippus Trachonitidem & Batanæam, annos triginta & ſeptem. Archelaus Idumæam & Iudæam, annos nouem. Quæ poſtea ſub Claudio Cæſare Agrippæ Magno nepoti Agrippæ & Herodis filio data ſunt, quæ ſuo loco dicemus.

V. Hæc ſunt quæ de Iudæis ſcripſimus, quæ ſi quis ſcripta Græcorum legat, ea ſe non ſolùm ſcripta, ſed & facta legere putet. Nam & Græci & Barbari ſcripta ſua ſæpe ſpectatum ſcio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniuriis, quibus poſtremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſuffecerint.

ἄνδρες σαμαρεῖται κρύφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες A
διέῤῥιψιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιοῦν-
ται. καὶ διὰ παντὸς τὸ ἱερὸν ἤρξαντο, μὴ πρότερον
ὅπως τοιούτοις νομίζοντες, τότε ἄλλα διὰ φυλακῆς
μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κωπώνιος μετ' ὀλίγον
εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος δ' αὐτοῦ τῆς
ἀρχῆς ἀπεδείκνυτο, μάρκος ἀμβίβουλος, ἐφ' οὗ καὶ
σαλώμη τοῦ βασιλέως ἡρώδου ἀδελφὴ μετὰ σάσα
ἰουλίᾳ ἰαμνιάν τε καταλείπει, καὶ τὴν ὑπαρχίαν B
πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρ-
χελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρ-
πὸς αὐτῷ ἄφθονος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον ἀννιος
ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δυοῖν
μὴν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἑπτὰ δὲ καὶ
πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς ἕνδεκα, ἡμέ-
ραις δυοῖν πλείοσιν, τούτου δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου τεσσα-
ρεσκαίδεκα ἔτη σωφρόνως αὐτάνιος, βιώσας ἔτη ἑπτὰ C
καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τοῦ καίσαρος τὴν
ἡγεμονίαν, πιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας
υἱὸς ὤν. τρίτος δὴ ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμ-
πτος ὑπ' αὐτοῦ παρὼν ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος
ἀννίου ῥούφου καλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερά-
δαν ἄνανον ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φα-
βὶ. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας ἐλεά-
ζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν, ἀποδείκνυσιν D
ἀρχιερέα. ἑνιαυτῷ δὲ διαγλυμμύου, καὶ τόνδε παύ-
σας, σίμωνι τῷ καμίθου τὸν ἀρχιερωσύνην πα-
ραδίδωσιν. οὐ πλέον δὲ τῷ δι' ἐνιαυτοῦ τὸν τιμὸν ἔ-
χοντι διεγένετο χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διά-
δοχος λοιπὸν αὐτοῦ. καὶ γράτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς
ῥώμην ἐπανεχωρεῖ, ἕνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν ἰου-
δαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτῷ ἥκει. ἡ-
ρώδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα δὲ ἐπὶ τῷ τιβερίῳ E
φιλίας προσελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐ-
τοῦ τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις ὑπερτίσας τῆς γαλιλαίας
ὅτι λίμνῃ τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ ὑπὸ ἀπωθεν ἐ-
νεργὰ ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὤ-
κησαν, ὑπ' ὀλίγον δὲ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ
τῆς ἀπ' αὐτοῦ γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς
τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ αὐτοῦ ἐν τέλει.
ἐδέξατο δὲ αὐτοὺς συνοίκους καὶ τοὺς πανταχόθεν ὅτι- F
συναγομένους ἀνδρας ἀπόρους, ἐνίοις δὲ οὐδὲ μήτε σα-
φῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐξεῖ, καὶ ὅτι πολλοὺς
ἠλευθέρωσεν, καὶ ἀνῆγάγετο, ἀνάγκασμα τοῦ
μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ὑπιθεὶς, κατασκευάς τε
οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς
εὐδαίμονον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰουδαίοις
πατρίου, διὰ τὸ ὅτι μνήμασιν ἃ πολλὰ τῆδε λοῖ
ἀνημμένοις τὸν ἵδρυσιν τιβεριάδι γενέσθαι. μιαροὺς G
δὲ ὅτι ἑπτὰ ἡμέρας ἐν τοῖς οἰκήσεσι εἰσαγορεύει
ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φρααάτης ὁ παρθυ-
αίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸβουλῆς αὐ-
τοῦ γενομένης ὑπὸ φρααάτου τοῦ υἱέως, κατὰ τοιαύτην
αἰτίαν. φρααάτης παίδων αὐτοῦ γνησίων γενομένων, ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτῃ
ὑπὸ ἰουλίᾳ καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀποσταλείσῃ, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλα-
γεὶς δὲ τῇ πολλῇ τῆς δυμορφίας, προϊόντος χρόνου, καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ φρααάτου γενομένου, γαμε-
τὴν τε τὴν ἀνθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἦγε δὲ πᾶσιν οἷς εἶπον πίθανη τοῦ βασιλεῖ γενομένη,

Samaritani quidã clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt, vt poſthac IV.
ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo pòſt Coponius Romam reuertitur ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis ſoror vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaelidem, Archelaidemque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquaginta ſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius & particeps. Vixit autem annos ſeptuaginta ſeptem: Et Tiberius Nero priuignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius? à quo quintus Iudæorum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſmaelem Fabi filium tulit eſſe pontificem: quo paulò pòſt deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho, qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes porrò terrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici, vnde non longè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata eſt, quorum nonnulli eò migrare coacti ſunt, quidam etiam è nobilitate ſedes illic ſibi optauerunt. quóque maior eſſet frequentia, recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in ſolo multis ſepulchris referto, cùm iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſam, primùm in cõcubinarum numero habuit, procedente deinde tempore obſtupefactꝰ præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro cã ſibi coniunxit. Quæ cùm quicquid vellet regi perſuaderet,

cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam, niſi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Perſuaſit igitur marito, vt Romam eos obſides mitteret: quod illis ſine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qui tædioſum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conſpirauit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſuetudinem. Ergo parricidio ſimul & inceſto exoſus populatibus, priùs quàm confirmaret ſuas opes per tumultum pulſus interiit. Tum verò nobiliſſimi Parthorum animaduertentes non poſſe ſine rege conſiſtere ipſorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacidarum ſanguine, putantéſque ſatis eſſe ſemel violatam regiam maieſtatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, ſed inuiſus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis eſſet, & ad iram proniſſimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. ſolent enim perpetuò geſtare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt regem vnum ex obſidibus, prælatúſque eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum ſimul & domeſticum. Sed breui pœnitentia ſubiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, ſic vocantes obſidẽ, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure ſibi regem impoſitum, ſed quod turpius ſit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidem genere. ille paruit libenter, & præſto fuit cum exercitu. cui cùm occurriſſet Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulſus eſt. Sed paulo pòſt inſtauratis copiis Vononem auſum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Vt verò repulſam paſſus eſt à Tiberio, pertæſo ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: deſtitutus omni ſpe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præſidi ſe dedidit. is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſeruauit in Syria. Armenis autem Orodẽ vnum è ſuis filiis Artabanus regẽ impoſuit. Per idẽ tempus cũ Antiochus quoq; Comagenę rex fato conceſſiſſet,

A

B

C

D

E

F

G

καὶ ἀποδίδουσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γλυκέως τὴν πάρθων ἡγεμονίαν, ἐώρα μὴ ἄλλως γλυκυσομένην μὴ δυσκολίᾳ τινὶ μηχανηθείσης τῶν γνησίων τοῦ φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. καὶ ὅτοι μέν, ἅτε δὴ αὐτεπιτεῖν δύποθεν φραάτῃ τοῖς θεσμοῖσιν ὑπετάγμασιν, ὑπὸ τῆς ῥώμης ἐξεπέμποντο. φραατάκης δὲ μόνος ὅτι τοῖς θεώμασι ξεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρέιον τοῦ παρόντος διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμφοράξει τὴν μητρός, ἣ δὴ καὶ σωτέναγ λόγος. ἐπὶ δὲ ἀμφότερα μισηθείς, οὐδὲν ἦσσον, ὡς τὴν παροχόνιας τὸ μῦσος, τὴν μητρὸς ἔρωτα πεπημένων τῶν ὑπηκόων, ἐάσει φυγελαθεὶς φεύγειν ἢ φύναγ μέλας, ἐξέπιπτε τῷ φραάτῃ, καὶ ὅτω θνήσκειν συμφρονήσαντος ὃ οἱ γλυκαιότατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύειν, οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐπὶ τὸ γλυκὺ τῷ ἀρσακιδῶν, οὐδὲ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη δὲ πολλάκις, καὶ μέχει νῦν φειδόμενοι τὴν βασιλειαν ἐκτὸς γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γλυκέως, ὁρώδην ἐκάλουν φρεσβεύσαντες. ᾗ δὲ καὶ ἄλλως μὴν ὅτι φθονος ὢν τῷ πλήθει, καὶ ὑπαίτιος κατ' ἐπιβολὰς ὠμότητος, πάνυ δὲ ἰῷ σκαιός, ἐπ συνεχέθετος εἰς ὀργήν. ἕνα δὲ τῷ ἐπὶ τὸ γλυκὺ. τοῦτον μὲν δὴ συσκάντες, ἀπεκτείνυσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀποσπονδαῖς καὶ τεραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς θήραν φερόμενος. φρεσβεύσαντες δὲ εἰς ῥώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τῷ ὁμηρεύοντων. καὶ πέμπεται βονώνης φερκειθεὶς τῷ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τῷ τύχῳ, ᾗ αὐτῷ δύο μέγας τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίας φερσέφερεν, ἰδίᾳ καὶ ἀλλοτρία. ταχέως δὲ ἀνατρέπει τοὺς βαρβάρους ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλερὰς φύσει ὄντας, φερὸς τε τῶν ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ φερσασόμενον ἠξίουν, τῷ ὁμηρείαν αὐτὶ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ὑπερηφάνου τῷ ἀδοξίαν. οὐ γὰρ ἂν πολέμου δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χείρων, εἰρήνης ὕβρει. ὃ δὴ χρῆμα ὢν ἐκάλεν ἀρτάβανον μηδίας βασιλεύοντα, γένος ἀρσακίδων. πείθεται ὃ ἀρτάβανος, καὶ μὴ τραπαῖς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει ὃ αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τὸ πλήθος τῷ πάρθων παρεταξάμενος, ἡττηθεὶς φεύγει φερὸς τοὺς ὄρεσι τῆς μηδίας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ σωναγαγὼν πλείω τραπαὶ, συμβάλλει τε βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς φερὶ αὐτόν. ἀρτάβανος δὲ πολὺν τὴν τερπὴν φόνον ἐργασάμενος ἐπ' ἐκπλήξεως τῷ βαρβάρων, φερὸς κτησιφῶντα μετὰ τοῦ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης δὲ εἰς ἀρμενίαν ἐξαπίπτει, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, ἐπ φερὸς ῥωμαίους ἐφρέσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ παβέριος μὲν ἀπεῖπε, φερὸς τε τὸν ἀναιδείαν, καὶ τὸ πάρθους ἀπειλὰς, ἀναφρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀνατεινόμενος, μηχανὴ δὲ ἰῷ ἑτέρα βασιλείας καὶ οὐδεμία, γὰρ οἱ φερὶ νειφάτην δυνατοὶ τῷ ἀρμενίων ἀρταβάνῳ φερσίθεντα, ἐδίδοσαν αὐτὸν σιλανῷ τῷ συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν καὶ αὐτὸν ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τὴν δὲ ἀρμενίαν ὁρώδην δίδωσιν ἀρτάβανος, ἐνὶ τῷ ἑαυτοῦ παίδων. ἐτελεύτησεν δὲ ἐπ ὁ τῆς κομμαγηνῶν ἀντίοχος,

διέπ

διέσπασε ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ φρισσόντων ἀφ' ἑκατέρας μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσαντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν, πραγματευομένης αὐτῷ τῆς τύχης δικαίαν τὴν θανάτου. καὶ δὴ χωρήσας καὶ καταλύσας, καὶ πάντα διορθώσας, ἀπορρίπτεται φαρμάκῳ ὑπὸ πίστεως, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

Πιλάτος ἡ ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καταρείας ἀγαγών, καὶ μεθιδρύσας χειμαδιῶσαι ἐν Ἱεροσολύμοις ὅπῃ καταλύσει τοὺς νόμους τοὺς Ἰουδαϊκῶν, εἰσφέρεσθαι, προτομὰς καίσαρος αἳ τοῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πόμπην ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τὸ νόμιμον. καὶ δὴ τέως οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὲν μὴ τοιῶνδε κόσμων σημαίας ἐποιοῦντο εἰσοδον τῇ πόλει. πρῶτος ἡ πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων δὲ τὸ νύκτωρ χειμάδι τὴν εἴσοδον ἐφύρη τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ ἡ, ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πληθυὶ παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι ὅπῃ πολλὰς ἡμέρας, ὅπῃ μεταθέσει τὴν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχορηθέντος δὲ τὸ ὕβρει καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περ ἐν ἑξαγχώρῃ λιπαρεῖν, καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανὲς ὅπλα- C θίσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ὅπῃ τὸ βῆμα ἦκε, τὸ ἡ, ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκάσο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὴν ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν ἡ τῷ Ἰουδαίων ἱκετείᾳ χειμένων, ὑπὸ συνθήματος θεσπίσας τοὺς στρατιώτας, ἀπειλῇ θάνατον ὅπλησθῆναι χειμίαν ἐκ τῆς ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ σφενεῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνώντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξασθαι τὴν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τὴν σοφίαν καταβάσασθαι τῶν D νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅπῃ φυλακῇ τῶν νόμων, καταχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων ἡ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἔσεσξε δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐπιλαβὼν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ῥύματος, ὅσον ὑπὸ δέκα σταδίων. οἱ ἡ, ἐν ἠγάσαντο τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, κατεβόων αὐτὸ παύσασθαι τὸ ὑπὲρ τοιούτοις προθυμουμένου. τινὲς ἡ ἐπὶ λοιδορίᾳ χειόμενοι, ὑβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πράσσειν ὄμιλος. ὁ ἡ, σολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἐμπεχόμενον, οἱ ἐφίεντο σκυτάλαις ὑπὸ τοῖς στολαῖς, δέκα πέμψας εἰς ὃ προειλήθεσαν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῷ ἡ ὁρμητικῶτατον εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὑποδέδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσυνέκειτο σημεῖον. οἱ ἡ ἐπολὺ μειζόνως ἢπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ ἡ εἰσέφερον τὸ μελανὸν ὕδωρ, ὡς τε ἅσπλοι ληφθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐν ὁπλισμοῦ ὑπαφιεμένων, πολλοὶ μὲ αὐτῷ ταύτῃ ἀπέθνησκον, οἱ ἡ καὶ ξαυμαστὴν ἀνεχώρησαν. καὶ ἔτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται ἡ καὶ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲ Ἰουδαίους, πολλοὺς ἡ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ὑπαναγκάσαντος πιλάτου, οὐκ

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus; plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

CAP. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

CÆterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod contunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductũ struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atque hoc modo compressa est seditio. B C D

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eũ fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimósque tam de Iudeis quã de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principib⁹, Pilat⁹ cùm addixisset cruci, nihilomin⁹ E F G

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio A cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum

VII. non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iliacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum C millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nó ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille pre- D ces eius libenter acciperet, ait ſibi opus 1. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouã doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens portò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam commini-ſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilẽtij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens vigintiquin- E que millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti comporem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt pollicit⟨i⟩, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familia- F riter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, conditam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia cõiugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris concilianti-bus in latentem ibi Mundũ incidit: totamque eam noctẽ obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeũte priuſquã ſacerdotes doli cõſcij ſurgerẽt, Paulina mane ad maritũ reuerſa cõgreſſũ cũ Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφαίνη γὰρ αὐτοῖς ἕβδομον ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ̃ θείων προφητ̃ ταῦτα κ̀ ἄλλα μύρια θαυμάσια πρὸ αὐτ̃ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τ̃ χριστιανῶν ἀπὸ τ̃δε ὠνομασμένων τὸ ἔπιλιπε τὸ φῦλον. κ̀ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τι δ̃νὸν ἐθορύβει τοὺς ἰουδ̃αίους, κ̀ περὶ τὸ ἱερὸν τ̃ ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πρᾶξίς αἰσχυνῶν τὰ ἀπηλλαγμένα σωτυχίαισι. κ̀ πρότερον τ̃ τ̃ ἰσιακῶν ὀλυμπιάζος μνήμιλλα ποιησάμενος, ὅτω μεταδιδῶ τ̃ λόγον ὅπῃ τὰ ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα ⟨ὦ⟩ τ̃ ὅπῃ ῥώμης, προγόνων τε ἀξιώματι τ̃ καθ' ἑαυτὴν ὅπιτηδεύοντι κόσμον ἀρετ̃ ὅπῃ μέγα προῦσα τ̃ ὀνόματι, δύναμίς τε αὐτ̃ χρημάτων ⟨ὦ⟩, κ̀ γεγονῖα τ̃ ὄψιν δ̃σπρεπ̃ς, ⁊ τ̃ ὥρας ἐν ᾗ μάλισα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀσέκετο ἡ ὅπιτήδ δυσις τ̃ βίου. ἐγεγάμητο δ̀ σατορνίνῳ τ̃ῷ εἰς τὰ πάντα αὐτοσεμνῶν τ̃ῷ πρὸ αὐτ̃ ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δ̃κιος μ̃ννδος τ̃ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. κ̀ μείζων γὰρ ⟨ὦ⟩ ἡ ὥρα ἀλῶναι δώρεις, δ̀χ τὸ ⁊ πεμφθέντων εἰς πλῆθος προῖδ̃ν, ἐξέπλο μᾶλλον. ὥρα κ̀ εἴκοσι μυριάδας δ̀ εγμῇ αὐτ̃ δώσειν ὑπισχνεῖται δύνῃς μιᾶς. κ̀ μηδὲ ὡς ὅπλωμῇς, ὐ φέρων τ⟨ὦ⟩ ἀτυχίαν τ̃ ἔρωτος, εἰ δ̀ία σιτίων θάνατον ὅπιτιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅπῃ παυλίνῃ κακοῦ τ̃ κατειληφότος. ⁊ ὁ μ̃ ἐπεψηφίζέ τε ταῦτῳ τελευτ̃ῇ, ⁊ πράσσειν ἐᾶ ἀπηλλάσετο. ⟨ὦ⟩ ἤδη παρῶσος ἀφελθέσα τ̃ μοιῴδῳ παστοίων ἴδρις κακῶν, ἡ δεινῶς φέρουσα τ̃ νεανίσκε τὸ ψήφισμα τ̃ θανεῖν, ὐ γὰρ ἀφανὴς ⟨ὦ⟩ ὀπολλύμενος, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομ̃ν δ̀ὰ λόγου, πιθανή τε ⟨ὦ⟩ ἐλπίδων τινῶν ὑποχέσει ὡς δ̀αφθαρχθησομ̃ν ὁμιλιῶν πρὸς τ⟨ὦ⟩ παυλίναν αὐτ̃. κ̀ δεχομ̃ν τ⟨ὦ⟩ ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δ̀ήσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγλο, ὅπῃ τούτοις ἀναγείρασα τὸν νεανίσκον, κ̀ τὸ ἀμπεῖν λαβοῦσα ἀργύριον, ὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐξέλλετο τοῖς προδ̃δακομ̃νοις, ὁρῶσα τ̃ς γυναικὸς τὸ μεδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμ̃νον. εἰδ⟨ὦ⟩ια δ' αὐτ⟨ῷ⟩ θεραπεία τ̃ ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμ̃νῳ, τεχνᾶται τοιόνδε τ̃ῷ ἱερέων τισιν ἀφικομ̃ν δ̀ὰ λόγων ὅπῃ πίστεσι μεγάλαις, τὸ ⟨ὦ⟩ μέγιστον δώσει χρημάτων, τὸ μ̃ν παρεῖν, μυριάδων δυοῖν ⁊ ἥμισυ, λαβόντος δ' ἐκβασιν τ̃ πράγματος ἑτέρῳ τρόπῳ δ̃δε, δ̀ασαφεῖ τ̃ νεανίσκε τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελδόμενα παντοίως ὅπῃ τ̃ς λυπομ̃νῳ τ⟨ὦ⟩ ἀνθρώπου ἀπορδάσαι. οἱ δ' ὅπῃ πλουτ̃ τ̃ χρυσίῳ ⟨ὦ⟩δαχθέντες ὑπισχνοῦντο. κ̀ αὐτ̃ῷ ὁ γραμμάτιστος ὡς τ⟨ὦ⟩ παυλίναν ὠσάμ̃νος, χρομ̃νων εἰσόδων, καταμόνας τε δ̀ὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, κ̀ συγχωρηθέν, πεμπ̃ς ἔλεγλο ἥκειν ὑπὸ τ̃ αὐβιδος ἔρωτι αὐτ̃ς ἁσχημ̃νῃ τ̃ θεῦ, κελδόντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τ̃ῇ δ' ὑκτὸς ὁ λόγος ⟨ὦ⟩, ⁊ ταῖς τε φίλαις ἐγκαλλωπίζετο τ̃ῇ ὅπῃ τούτοις ἀξιώσει τ̃ αὐβιδος, κ̀ φοάζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτ̃ῇ, κ̀ δύλῳ ⁊ αὐβιδος εἰσπ-ελθᾶν. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τ̃ σωφρονσύνῃ τ̃ γυναικὸς ἐξεπ⟨ὦ⟩ς ἄμ̃νος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμ̃νος, κ̀ δ̀επνήσασα, ὡς ὕπνῳ καμεὸς ⟨ὦ⟩, κλειθεισῶν τ̃ θυρῶν ὑπὸ τ̃ ἱερέως ἐνδον ἐν τ̃ν νεῳ, κ̀ τὰ λυχνὰ ἐκποδὼν ⟨ὦ⟩, κ̀ ὁ μοιῶδος, περιεκέκρυπλο γὰρ τ̃δε, ὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλῶν τ̃ῷ πρὸς αὐτ⟨ῷ⟩. παννύχιόν τε αὐτ̃ῷ δ̃νκονήσατο ὑπειληφῖα θεὸν εἶ). κ̀ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τ̃ῷ ἱερέων, οἱ τ⟨ὦ⟩ ὅπιβυλλ⟨ῷ⟩ ἤλισαν. παυλίνα ῥωῖ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τ⟨ὦ⟩ ὅπιφανείαν ἐκδ̃κῦτα τ̃ αὐβιδος, κ̀ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὲ, τὰ μὲν ἄπιστα εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύμασι καθίσαντο, ὡς ἔχοντες ὡς χρὴ ἅπαντα αὐτὰ κρίνειν, ὅποτε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. ζήτει δὲ ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσασαν αὐτὴν ὁ μῦνδος, παυλίνα φησὶν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀργυρίου ἀπέδωκας δυναμένῃ οἴκῳ πολυτελῶς τῷ ἑαυτῆς, ἀχαρίστως τε ἐμοὶ οἷς πρόσκαλούμενα ἐπέλυπες. ἃ μὲν οὖν σοι εἰς μῦνδον ὕστερον ἀπερῶ μηδέν μοι μέλλησαν τὰ ὀνόματων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, ἀγάριον ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ ταῦτα εἰπών. ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τοῦ τολμήματος, ἀπερρήγνυτό τε τὸν κόλπον, καὶ τὰνδρὶ δηλώσασα τὸ παντὸς ὑπερβολῆς τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ πρὸς ὠφθαι βοηθείας τυχεῖν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γνωμούσης ἐξετάσαι τοὺς ἱερεῖς, σκεύης τε αὐσταύρωσεν, καὶ τὴν ἰσιν ὀλέθρῳ γνωμούσῃ αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕδρᾳ συνθεῖσαν τὸν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς ἴσιδος εἰς τὸν θύβριν πόταμὸν σκέλυσεν ἐμβαλεῖν. μόνῳ δὲ φυγῆς ἐπέμησεν, κώλυμα τῆς μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτηκέναι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅπῃ τὴν ἀφήγησιν τῆς ἐν ῥώμῃ ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προεσήμανεν ὁ λόγος.

& idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ΗΝ ἀνὴρ ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ τε ὧν ἐβεβάσεως νόμων, καὶ δίκῃ τιμωρίας τῶν ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἦν εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν μωυσέως, προσαποσπάσας τε ἑξῆς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ὑπεφοιτήσασαν φυλβίαν τὴν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελθοῦσαν τοῖς ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι. καὶ λαβόντες, δὴ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπροφάσατο. καὶ ὁ τιβέριος, ὑποσημαίνει δὲ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνος τὴν φυλβίας ἀνὴρ ὑπισχνεῖται τὴν γυναῖκα, κελεύει πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τεταγμένοις χιλίοις ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείστους δὲ συνέλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. ἐπανήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμβρέων ἔθνος, συμφορὰ γὰρ αὐτοῖς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλήθους τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ὅπῃ τὸ χαρίζειν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπείληπται, ἰσχυρίζετό τε ὠφελήσειν τοὺς ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῆς ποησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγεμόνι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, πεδιάδα λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ὁπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ πιλάτος τὴν ὁδὸν αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλίτῃ, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

Erat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia comminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi credituli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsutum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

Cap. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. Vitellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodú sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτιλλίου ἀφίξις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ἀφ' ἑκατέρου ἔσχεν αὐτὸν, ἀρταβάνου μὲν πέμψαντος ὁμήρους αὐτῷ πόλεμον, πρὸς ἀρέταν δὲ παρασκευήν.

Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτε Ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ αὐτὸς ἑορτὴν πάσχα ἄγειν καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς Οὐιτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀφεῖναι εἰς τὸ πᾶν τοῖς αὐτόθι κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τὴν ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἀποθήκην, καθάπερ καὶ πρότερον ἐν τοῖς ἐξουσία. τότε δὲ, ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν ὕστερος λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, ἀλλὰ ταύτην ἀφῃρεῖτο τὴν ἱερέων τὴν ὑφανὸς, πολλῶν δὲ ὄντων οἳ τόδε σκαλεῖν τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βαρὶν κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν διαίταν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸν ἐνδυσεῖν τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατῴη, ἀναλαμβάνοι τὴν ἱδιωτικήν. οἵ τε ἱερεῖς αὐτὰ ταῦτα πρᾶσσειν ἐπεπόθουν, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρῴδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀπισθοδρόμῳ κρημνῷ, κατασκευάσας πολυτελῶς, Ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ Ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμένην κατεῖχεν, πίστεως δὲ ἕνεκεν νεωτερίειν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. ἔνθεν δὲ ἔπραττεν ὅμοια τοῖς ἡρῴδῃ, καὶ ὁ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς Ἀρχέλαος υἱὸς ὢν, ὃν Ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, σκεύτουν τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως, ὑποκειμένην ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφαγιδὶ τῷ τε ἱερέων καὶ τῷ φυλάκων, τὸ φερνεφόρου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ φρουράρχου, καὶ ἀγνισθείσης, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ καὶ ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸν οἶκον, ὅπερ ἔκειτο καὶ πρότερον. τοῦτο ἐποίουν τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους καὶ τὴν νηστείαν. Οὐιτέλλιος δὲ ὅτι τοῦ ἡμετέρου πάθους ποιεῖται τὴν στολὴν, ἧττον κείσοιτο μὴ πολὺ θεραπεύειν ὑποσκήψας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας διεργασίας τε ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καὶ ἅφαν ὑπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθῃ καθίστησιν ἀνανίᾳ τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' ἀποχείας δὲ αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν, καὶ ἀρ-

καὶ ἁρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ δὴ πλέον κακουργήσῃ. πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνος ὁμήρων αὐτῷ δίδομένων, μάλιστα δὲ τὸν ἀρτάβανον υἱός. ταῦτα δὲ γράφων πρὸς τὸν Τιβέριον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν ἀρταβάνῳ μηδὲν ὑποδιάσαντα. οἱ δὲ αὐτοὶ μὲν αὐτεῖχον. Ἀλανοὶ δὲ διόδου αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ ἀρταβάνῳ. καὶ ὅτε ἁρμενία ἀφήρητο αὖθις, καὶ πλειόνων πολλῶν τῆς παρθυαίων γῆς. οὗτε φῶτοι τῶν τῇδε ὑπετίνοντο ἀνδρῶν, ἀνάσατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τὸ βασιλέως ὁ υἱὸς ὑπὸ τούτων τῶν μαχῶν ἔπεσεν μετὰ πολλῶν φρατὲ μυριάδων. Καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα ἀρτάβανον Βιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγενεῖς καὶ φίλους ἐκείνῳ γνωρίμους, ἐμέλλησε μὲν κτανεῖν δόλῳ τὰ δῶρα εἰληφότων. ἀσφαλούμενος δὲ τὸν ὑπὲρ Βιτέλλιον ὁ ἀρτάβανος ἄφυκτον ὅσον, δόλῳ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν φρώτων ἀνδρῶν σεσωσθεῖσαν δὴ ἀνειδέᾳ τῷ δὴ πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς συνῇσπει, καὶ τοσοῦδε ἤδη ἐφθαρμένον δὴ δόλῳ τὸν Δύνοιαν φρασοικεῖσθαι, ἢ πείρας αὐτῷ γνωμένης μεταπίθεσθαι πρὸς τοὺς φραφεσπότας, δὴ τῷ ἄνω σαζαπεινῶν ἐσώζειν αὐτόν. καὶ πολλὰ μὲν ταῦτα φρατιᾷ ἀθρόισας διαῶντες σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεσπότας κατέσχε τὴν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ τιβέριος, ἠξίου φιλίαν αὐτῷ γνέσθαι πρὸς τὸν ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος προσῆλθεν, ἀσμένως ἐδέχετο τὸν περὶ αὐτῷ λόγον, δὴ τὸ δ' Εὐφράτῃ παρῆσαν, ὅτε ἀρτάβανος, καὶ ὁ Βιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τοῦ ποταμοῦ γνωμένης, καὶ τὸ μεσαίτατον τὸ γεφύρας ἀλλήλους ὑπιωτίαζον μὴ φυλακῆς ἑκάτερος τὸν περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γνωμένων, ἡρώδης ὁ τετράρχης ἐστίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸ πόρον σκηνίδα ὑπεσκιάσμενος τῷ πόρῳ πολυτελεῖ. καὶ ἀρτάβανος μετὰ πολὺ πέμπει Βιτελίῳ ὅμηρον δ' ἄριστον τὸν υἱὸν μὴ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἓν δέκα ἐπιπάπηχυν τὸ μέγεθος, ἰσοπάχου τὸ γνῶς, ἐλεάζαρον ὄνομα, διὰ μὴντοι τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τούτοις Βιτέλλιος μὲν ἐπ' αὐτοχείας ἦει, ἀρτάβανος δὲ ὅτι τὸν Βαβυλωνίας. ἡρώδης δὲ βυλόμενος δι' αὐτοῦ φρώτου γνώσεσθαι πίστιν κρίσαι τὸ ὁμήρων τὸν λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὄπισθολίαν, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅτι μὴ ὑποσῆσει τῷ ὑπατικῷ. πρὸς Βιτέλλιον δὲ ὅπως ἐμφθεισῶν ὄπισθολῶν, καὶ τὸν καίσαρος ὑπομνήσεως πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γνοίη, πρότερον πίστιν περὶ αὐτῷ ἡρώδου φρόθυμον. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Βιτέλλιος μεγάλως, καὶ ὑποπτεύσας τὶ μειζόνως ἢ ἐπέφραχτο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργήν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν καιρὸν τὸν ἀρχῶν παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡρώδου δὲ ὁ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοσάμηνος μὲν ἐνιαυτῷ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, τετρασάμενος δ' αὐτὸς ἐπὶ τετράκοντα καὶ ἑκατονταέτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τὸν βαταναίων ἔθνος πρὸς αὐτοῖς. μέρισον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν ὧδε ἔχων τὸν ἦπορ καὶ ἀσφαλόμενον. διάταξε μὲν δὲ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόσθοδι δ' ἦσαν αὐτῷ συὸ ὀλίγοις τῷ δηλήκτων, καὶ τὸ θέατρον εἰς ὃν κρίνειν καθεζόμενος ἐν τῷ ὁδοῖς ἐπομένοις, ὅπότε τις ὑποπτάσας ἐν χρείᾳ γνοῖτο αὐτῷ δηβοηθεῖν, ὑδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος ἱδρύσεως τοῦ θέατρου ἢ καὶ τύχοι γνωμένης, καθεζόμενος ἐκρᾶτο, καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλῶσιν, καὶ ὅσοις δὲ ἀδίκως ἐν εἱλήμμενοι

occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio & multis populariũ millibus, regióque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniẽs remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingeret prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

IX.

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuertum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit ædes patris, eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis delectum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauactum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος Ἡρώδου τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβων βασιλέα.

ΕΝ τούτῳ δὲ συνέβαινεν Ἀρέταν τὸν Πέτρας βασιλεύοντα, καὶ Ἡρῴδης ὁ τούτου γαμβρὸς τετράρχης. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῴκει χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' εἰς Ῥώμην, κατάγεται εἰς Ἡρῴδου ἀδελφοῦ οὐκ ὁμομητρίου. ἐν γὰρ τῷ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατέρος, Ἡρῴδης ἐγεγόνει. ἐρασθεὶς δὲ Ἡρῳδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ λεγομένου Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφοῦ Ἀγρίππου τοῦ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἄπτεσθαι περὶ γάμων, καὶ διαξαμένης, συνθῆκαι γίνονται μεταστήσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπόταν ἀπὸ Ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. διὸ δὴ καὶ τῆς συνθήκης ὡς τὰ πολλὰ τῆς Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπεραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῷ πρὸς τὴν Ἡρῳδιάδα συνθηκῶν γνωρίμης, φρὶν ἔκπυστος αὐτὸν γενέσθαι τὰ πάντα ἐμμαθοῦσα, καλεῖ πέμπειν αὐτὴν ὅτι μαχαιρουῶντος, μεθορίου δὲ ὄντος τε Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμην ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠδηδὼς ἄνθρωπον προσδοκῶν. ἡ δὲ, προαπεστάλκει γὰρ ἐπὶ πλείονος εἰς τὸν μαχαιρουῶντα, τότε παρὰ αὐτῆς ἐξοστελῆ, πάντων εἰς τὴν ὁδοιποιίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀρέτα παρεῖναι, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῆς στρατιᾶς ἐν ἡσυχίᾳ, παρεῖναί τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος ἐκ αὐτοῦ τὴν Ἡρῴδου διάνοιαν ἔφερε. ὁ δὲ ἀρχὴν ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, πρός τε ὄρων ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγίσης, εἰς πόλεμον καθίσαντο, στρατιαῖς ἀπείροις αὐτὸ ἑαυτοῖς. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτοῖς γενομένης ὑπ' αὐθρώπων φυγάδων οἳ ὄντες ἐν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τὴν ἀρέτα ὕβριν ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ τοὺς ζῶντα ἑλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ τεθνεῶτα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα προέγραψεν ἐπέστελλε τῇ κατὰ συρίαν στρατιᾷ. ποσὶ δὲ τῇ Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου τὴν ποινὴν ἰωαννου τοῦ ἐπικαλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτοῦ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τοὺς λόγους, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπί τινα ἀποστάσιν φέρειν, πάντα γὰρ ἐοίκα-

ἐφίεσαν συμβυλῇ τῇ ἐκείνε θεάξοντες, πολὺ χρεῖτ- A
τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτε γνῶναι, θεολα-
βὼν αἰελεῖν, τὲ μεταβολῆς γνομένης μὴ εἰς τὰ θεά-
γματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποφία τῇ πρώ-
δε, δέσμιος εἰς τὸν μαχαιρωθῆναι πεμφθεὶς, τὸ θεο-
εφημένον φεύγειον, ταύτῃ κτίννυται. Τοῖς δ' ἰουδαίοις
δόξαν ὅτι πιωρεία τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τῷ
στρατεύματι γνώναι, τὲ θεὲ κακῶς πρώδη θέλον-
τος. Οὐιτέλλιος δ' ὡς διασκευασάμενος ὡς εἰς πόλε- B
μον τ' θεὸς ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε
θεὶ αὐτὰ φιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τ' ὑπὸ
ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πέτρας ἐπεί-
γετο, καὶ ἔχε Πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ δι'
τῆς ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες αὐ-
δρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν.
ἡ γὰ αὐτοῖς ἦν πάτριον, θεριφορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτλὰ
φερομένας, πολλὰς δ' ἦν σημαίας ὑπερμένας.
Ὁ πειθεὶς μετέβαλέ τι τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις C
πεφβουλεύσαν, καὶ διὰ τὲ μεγάλου πεδίου κε-
λεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ πρώ-
δου τὲ τετράρχου, Ὁ τῷ φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα
αἴνει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς ἰουδαίοις
ἐνεστηκυίας. εἰς λὺ ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τε τῷ
ἰουδαίων πλήθους δωρεπῶς, ξεῖς μὲν ἡμέρας ταύ-
τῃ διαζιβλὰ ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθλω τλὺ ἀρχιερα-
συνίλω ἀφιλόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτε Θεο- D
φίλῳ. τῇ τετάρτῃ δ' Ὁ γεμμάτων αὐτῷ διαγνομ-
μένων ἐθνάρχε τλὺ τιβερίε τελευτλὺ, ὤρκισεν τλὺ
πλῆθυ ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ γάϊε. αἰσχάλει δ' καὶ τὸ στράτευ-
μα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἑκάστε χειμαδιοῦντος, πόλεμον ἐκ-
φέρειν ἀεὶ ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς γάϊον με-
ταπεπωκέναι τὰ θεάγματα. ἐλέγετο δ' καὶ τ' ἀρέταν
οἰωνοσκοπησάμενον θεὸς τλὺ ἀζηλίαν τῆς Οὐιτελλίε
στρατιωτῆς φαῆναι, μηχανλὺ ἂν εἰ τῷ στρατῷ τ' ὅτι
πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι δὲ τῆς ἡγεμόνων, ἢ τ' E
πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνε ὡρμη-
μένον δεκονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ὃν γένοιτο ἡ διασκευὴ τὲ
στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰσχείας ἀνεχώ-
ρησεν. ἀγρίππας δ' ὁ ἀειστοβύλε υἱὸς ἑαυτῷ θεότε-
ρον ἢ τελευτῆσαι πιθέμενον, ὅτι ῥώμης αἴνεισι θεά-
ξων τὶ διὰ τῷ αὐτοκράτορι δυνάμεώς τινος αὐτῷ
διαγνομένης. βύλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρότε-
ρον θεί τε πρώδε, καὶ γένους αὐτῷ ὡς ἐγένετο, ἅμα
μὲν, Ὁ διὰ τὸ ἀπήκειν τῇ ἱστορίᾳ τ' θεὶ αὐτῷ λό- F
γον, ἅμα δ' καὶ διδάσασιν ἔχειν τὲ θείε, ὡς ἐδὲν ὠ-
φελεῖ πλῆθυς, ἐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῷ ἐν ἀνθρώ-
ποις ὑπερτεθυγμένων, δίχα τῷ θεὸς τὸ θεῖον δύσ-
βειαν, εἴγε ἑκατὸς ἑκατὸν ἐτῷ διέδε, σωίβη πλεῖ ὀ-
λίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρέντων τοὺς πρώδε ὑπο-
γόνους. φέρει δ' αὖ τι καὶ πὸ σωφρονισμῷ τὲ ἀνθρωπείε
γένους, τὸ τλὺ δυσχίαν αὐτῷ μαθεῖν. ἅμα δ', καὶ τὸν G
ἀγείππαν διηγήσασθαι θαυμάζες ἀξιώτατον γεγνη-
μένον, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ ὡς ἐπὶ πᾶσαν δόξαν τῷ
ἐνδότατον αὐτὸν, ὅτι τοσόνδε πύξηθει δ[illegible]μεως.

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit sa-
tius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur,
illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœ-
nitentiam agere. itaque vinctum missum in
Machetuntem supra dictam, illic occidi im-
perat. quod factum sequuta est Iudæorum exi-
stimatio, ab irato Deo perditum esse Hero-
dis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabi- XL.
cum, assumptis duabus legionibus, & leuis
armaturæ, atque equitum auxiliis missis à so-
ciis regibus properans versus Petram peruenit
Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam
exercitum ducere, occurrerunt eius regionis
principes, deprecantes transitum. Neque enim
patrios ritus permittere, vt inferatur vllæ ima-
gines, quales Romana signa habebant plera-
que. Quorum precibus flexus mutauit senten-
tiam de itinere propositio: missóque per magnũ
campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha
& amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus
Deo in festiuitate quæ tum instabat publica.
Quò postquam ventum est, honore summo ex-
ceptus à populo, hæsit ibi triduo, & interim à
Ionatha in fratrem eius Theophilum pontifi-
catum transtulit. Quarta autem die literis ac-
ceptis de obitu Tiberij, populum sacramen-
to adegit in fidem Caij noui principis: reuo-
catásque ex itinere copias in hyberna dimisit,
omisso bello propter delatum in alium Im-
perium. Ferunt Aretam accepto expeditio-
nis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis,
impossibile esse ad Petram peruenire illum ex-
ercitum. Vnum enim è ducibus prius mori-
turum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu
pararetur, vel eum contra quem mouendum
sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa au-
tem Aristobuli filius ante vnum annum Ro-
mam venerat, vt propter negotia quædam
conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc
dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd
ad præsentem narrationem id pertineat: vel
quo magis appareat, quantum valeat diuina
prouidentia, quandoquidem absque pietate
nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla
humana potentia, vt licet videre in Herode,
cuius intra centum annos tam copiosa proles,
ex[illegible]tis paucis periit: quod sanè exemplo
potest esse hominibus ad retundendam inso-
lentiam: simúlque in primis videtur memo-
rabile, quomodo Agrippa ex priuata fortu-
na, præter omnium quibus notus erat opi-
nionem, ad tantam potentiam peruectus sit.
Et quamuis iam antè de ea re facta sit men-
tio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Hero-
di magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ
sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomi-
ne nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo
nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: al-
tera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi ne-
poti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è
Salampsone genuit quinque liberos Antipatrũ,

εἰρηνῆ μὲν ἦν καὶ θεότερον θεὶ αὐτῷ, λεχθήσε δ' μοι καὶ πῶν ἀκριβῶς. πρώδη τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ
μριάμμης τ' ὑρκανῦ θυγατρὸς, γίνον δύο, σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνε-
ψιῷ φασαήλε παιδὶ ὄντι, τὲ φασαήλε ἀδελφῦ δεδωκότος αὐτλὼ τ' παῖδος. κύπρος δ' ἀντιπάτρῳ Ὁ αὐτὴ ἀνε-
ψιῷ, πρώδε παιδὶ τ' ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιῦς γίνονται ἑ παῖδες, ἀντίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandriam ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Druſillam. filij verò Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam antem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Ioſepho qui regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſenorum regis filia, ex quibus nata ex filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias verò ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. atque hæc eſt Phaſaëli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole deceſſerunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri ab initio ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita exceſſerunt. Percenſitis igitur Herodis poſteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, ſupereſt vt narremus quibus ille fortunis iactatus, poſtremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

XII.

Ἡρώδης, Ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἢ Ἀλεξάνδρα καὶ Κύπρος ὧν ἔσχε Ἀγρίππας γαμεῖ, ὁ Ἀριστοβούλου. Ἀλεξάνδραν δὲ γαμεῖ Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἐξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀγρίππα, ἄρσενες μὲν δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, Βερνίκη, Μαριάμμη, Δρουσίλλα. Ἀγρίππας δὲ καὶ Δροῦσος ὀνομάζονται· ὧν ὁ Δροῦσος πρὶν ἥβης τελευτᾷ. τῶν δὲ παῖδες τούτων Ἀγρίππας ἐρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδης τε καὶ Ἀριστόβουλος, καὶ Βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες Ἡρώδου, τοῦ υἱέος τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ Βερνίκη κοστοβάρῳ καὶ Σαλώμης πάσης τῆς Ἡρώδου ἀδελφῆς. τούτοις Ἀριστόβουλος νηπίοις θνήσκει λιπὼν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἀγονται Ἡρώδης μὲν θυγατέρα τὴν τε Ἀγρίππα υἱὸς Μριάμμιλλα θυγατέρα Ὀλυμπιάδος τῆς Ἡρώδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν Ἀριστόβουλον. ὁ δὲ ἵππος τοῦ Ἀγρίππου ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος, γαμεῖ Ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τῶν ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφή, ὄνομα καὶ τῇδε Ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τοῦ Ἀριστόβουλου τέκνα. Ἡρωδιὰς δὲ αὐτοῦ ἡ ἀδελφὴ, γίνεται Ἡρώδῃ Ἡρώδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ Μριάμμης τῆς τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμη γίνεται, μεθ' ἣς ζώσας Ἡρωδιὰς ὅτι συγχύσει φερνήσασα τοῦ πατρίου, Ἡρώδῃ γαμεῖται τῷ αἱδεοῦς τοῦ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ ὄφρα ἔσα ζώντος, τοῦ δὲ Γαλιλαίων τετραρχίαν ἔσχεν ὅστε. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς Σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, Ἡρώδου παιδὶ τοῦ τετράρχη τῆς Τραχωνίτιδος. Ἀπαρδος τελευτήσαντος, Ἀριστόβουλος αὐτῷ ἄγεται Ἡρώδης τὰς τοῦ Ἀγρίππου ἀδελφῆς. παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτοῖς, τρεῖς, Ἡρώδης, Ἀγρίππας, Ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ Σαμψιοῖς ἐστι γένος. Κύπρῳ δ' ἐξ αὐτιπάτρου θυγάτηρ γίνεται Κύπρος, καὶ αὐτῷ Ἀλεξᾶς Σέλκιος γαμεῖ τὴν Ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ δὲ Κύπρος. Ἡρώδης δὲ καὶ Ἀλέξανδρος οὓς ἀδελφοὶ ἔφυ Αὐτιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρώδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνῃρημένῳ Ἀλέξανδρος Τιγράνης ἐγεννήσαν ἐξ τῆς Ἀρχελάου τοῦ Καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρός. καὶ Τιγράνης μὲν Βασιλδῶν Ἀρμενίας κατηγορεῖν αὐτοῦ ὅτι ῥώμης γεγονότων, ἅπας τελευτᾷ. Ἀλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται πᾶς, καὶ Βασιλδῶν Ἀρμενίας ὑπὸ Νέρωνος ἐκπέμπεται, ὃς τε Ἀλέξανδρος αὐτοῦ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔσχε αὐτόχθ τὸ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα Ἰωτάπην, Ἀντιόχου τε τῆς ἐν κιλικίᾳ Ἐπιφανοῦς αὐτὸν ἵστατο βασιλέα. Τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου γένος, δύθις ἅμα τοῦ φυλεῖται τῷ θεραπείαν ἐξέλιπεν τοῦ Ἰουδαίοις ὀπιχωρίων μετασχεῖν φωνὴ τὰ ἕλληνα πάτρια. Ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τοῦ δὲ γηγενῶν Ἡρώδου ἀπογόνων, ἓς καταλέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τέ μοι τῶν γένους προδεδηλωμένων, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσα τε Ἀγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὡς τε αὐτοῦ ὀλίγαρσιν ποικιλόμυθος, ὅτι μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα καὶ ἰσχύος.

Κεφά-

Κεφάλαιον ή.

Ἀπόπλους ἀγρίππα πρὸς τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν καίσαρος τελευτὴν ὑπὸ γαΐου τῆς δεσμῶν ἐλύθη.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippa ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vsque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

ΗΡῴδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δρῦσον τὸν τιβερίου καὶ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αἰτούμενος τῇ δρύσου μεγαλοψυχίᾳ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ πρεσβειῶν ἠξιωκυίας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶις πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, ἵνα ἐξαφαίρετος ἐν ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτῆς ἠξιωκὼς τὸ μὴ τοιούτοις γνωμένῳ ὀργὴν ἐπεὶ δὲ ἡ βερνίκη τελευτᾷ, γνόμενος ὅτι παρ' αὐτῇ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τῆς εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐκ τοῦ δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλώσας τὴν χρημάτων, τὰ πλεῖστα δὲ εἰς τοὺς κρίσεως ἀπελαθέντας ἐπιτήδειος ἐλπίδι προάξεως τοῦ αὐτοῦ. πενία τε ἐν ὀλίγῳ πρὸς αὐτὸν ἦν, καὶ τοῦτ' ἦν κώλυμα τοῦ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱοῦ τετελευτηκότος ἀπεπειρᾶτο φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ δοκεῖ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τοῦ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων. δοκεῖ μὲν δὴ ταῦτα ὅτι τοῦ ἰουδαίας πλέων, ὡρμᾶτο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ δανείᾳ τοῦ ἐπίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ ἀλεωρὰν ἐπὶ λύῃ τινα οὐδὲ ἐνεδίδοσαν. ὡς τε δανείᾳ τῆς ποιπτέων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν μεγαλάδοις τῆς ἰδιωμείας ἐν ἀβεννίᾳ τοῦ μέλαστήσοντος αὐτὸν λύῃ. ἀφαδάνεται δ' αὐτοῦ τὴν ὀλίγοιαν κύφορος ἡ γυνὴ, παντοία τε λύῃ ἀναειρομένη τῆς ὅτι τοιούτοις βελτιμάτων. ὀλιγοπίμπτας δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῳδάδα ἡρῴδῃ τοῦ τετράρχῃ συνοικοῦσαν γεγάμετα, δηλῶσαι τότε ὅτι τοῖς τοιούτοις τοῦ ἀγρίππου βεβουλεῦσαι, καὶ τὴν ἀπάγχειν ἢ ἐπ' αὐτοῦ ἐξῆμεν. ἐπάλαι τε συλλυπῆ ὄσαν βοηθεῖν, θεωρεῦσαν ὡς αὐτῇ σαφῶς κυρίζοι τὸ αἴδεσθαι, καὶ ταῦτα ἐκ ὁμοίων ἀφορμῆς. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκτήσιον ἀπέδειξαν πρεσβεύσασθαι, καὶ τι καὶ ἀρχεῖον ὥρισαν εἰς τὴν διαίταν, ἀγορανομίᾳ τε τῆς πβειριάδος ἐτίμησαν. ἐ μὴν ὅτι πλεῖον γε ἡρῴδης ἐτίμησε τοῖς διαδεδομένοις, καὶ ὅτι, ἐπὶ ὡς ἀρχοῦντα λύῃ. ἐν γὰρ τύρῳ φιλοφρονησάμενος ὑπὸ οἴνου τε ἡδυσμένων αὐτοῖς λοιδορεῖν ἀνεκτὸν καὶ ἡσυχάσαντος ἀγρίππου, τῷ ἡρῴδῃ τε ἐπαναπεσόντος εἰς δανείαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδόσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἰσιόντι φίλον ὅτι ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτοῦ γενόμενον θεσπεσιον, συείαν δ' ἐν τοῦ τότε διεῖπεν. καὶ διξαμένου φλάκκου φιλοφρονήσασθαι αὐτὸν ἐπεὶ ἀεισοβεῖλε, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διάφορός τε λύῃ, ἐ μὴν ἐβλαπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. οὐ μὴν ὅγε ἀριστόδουλος αἰσθόμενος τὸ τοῦ πρὸς τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῦς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστησιν, ἀφίησι δ' αὐτὸν ὅτι τῇ δυσμενείᾳ ἐφαλώσαν. διαμφισβητοῦσι δὲ σιδονίοις περὶ ὅρων διάφορον καθεστῶτος, μέλλοντος φλάκκου περὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτοῦ μέγα δύναιτο, ἀξίωσιν μερίδος δ' αὐτοῦ ἠνέσθαι, ἀργυρίου τε

A

Nauigatio Agrippa ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vsque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

PAulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eũ collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romę amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, frattem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam assueuerans, extorsit à Marsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quam primùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita matriti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauítque cubiculariis non prius admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Cermanici & Claudij posteà principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. ⸗ὁ μὲν πάντα ὅτι τῇ βουθείᾳ τῇ δαμασκίων ὥρμηδ πεφάσθαι. ἀριστόβουλος δ', ὡ γὰρ ἐλαύθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τ χρημάτων, καταγορεύει πρὸς τ φλάκκον. ⸗ βασανιζομένῳ τε πρᾴγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἔζωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εἰς ὑσάτην ἀποδρᾶναι πρωσμηθείς, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, ⸗ ⸗ τὸ ἄπορον τ ἀλλαχόθεν διάπτης, γνώμην ἐποιεῖτο ὅπη τῆς ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δ' χρημάτων ἀπορίᾳ, ἠξίου μύρσιναν ὄντα αὐτῷ ἀπελθόντα, πορίσειν ἡγεῖτ' τ ὅπῃ τοιούτοις μηχανῶν δανεισάμενον πρᾶξαί τινων. ⸗ὁ μύρσινας πρῶτον κελεύει βερνίκης ὄντα ἀπελθόντα τ ἀγρίππου μητρὸς, ὀφλῆσαι δ' τ ἐκείνῃ διαφωνοῦντα τ ἀντωνίας, αὐτῷ χρῆσαι ὡς δανεῖν ὅπῃ γράμματι, ⸗ πίστει τῇ αὐτ. ὁ δ', ἐπεκάλει γὰρ τὰ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀπορήσαντα, ἀναγκάζει τὸν μύρσιναν δύο μυριάδων ἀττίδων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίαις ⸗ διχιλίαις ἐλάσσονα λαμβάνειν. σωεχώρησε δ' ἐκεῖνος ⸗ τὸ μὴ ἐξ ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δ' τὸ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα ἀναχθόμενος, ⸗ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀναγωγῇ ἦν. ⸗ γνοὺς ἑρέννιος καπίτων ὁ τ ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσαράξοντα αὐτὸν ἀργυρίου, ἑξακόσια μυριάδας θυσαυρᾷ τῷ καίσαρος ὀφειλομένας ὅπῃ ῥώμης ὑπ' αὐτ, ἀνάγκας τε ἐπιτεθεῖσαν τὸ μυροπώλου. ⸗ τότε μ πεισθεῖσαν τοῖς κελευομένοις πρασσοιπτὸς ἦν, νυκτὸς δ' ὑπογυομένης, κόψας τὰ ὑπόγεια, ὤχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρᾳ δ' εἶναι τὸ ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δ', ἐκείνῳ μ ἐκ αὖ ἔφη πρᾶξαι, κύπρῳ δ' ἐκ ἠρνεῖτο, τλῇ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπλημμένος, ⸗ τλῇ λοιπῇ ἅπασαν ἀρετλύ. ἡ δ' ὑποχεῖ τε, ⸗ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν διαρχίᾳ γνομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, διδοὺς τὸ ἀγείτονος τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. ⸗ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα ὅπῃ τῆς ἰταλίας πλωσούμενον, αὐτῇ μ' ἦν τέκνων ὅπῃ ἰουδαίας ἀπέζευξεν. ἀγρίππας δ' εἰς ποτιόλους ἀφικόμενος, ἐπιστολὴν ὡς τιβέριον καίσαρα γράφει διατρίβοντα ἐν καπρέαις, παρουσίαν τε τὴν αὐτ δηλῶν ὅπῃ θεραπείᾳ ⸗ ὄψει τῇ ἐκείνου, ⸗ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς καπρέας ἀφικέσθαι. τιβέριος δ' οὐδὲν ἀνδιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἐπ χαίρειν ἐπισημαίνων ὅπῃ τῷ σῶν ἐπανήκειν εἰς τὰς καπρέας. ἐπεὶ δ' ἀφικνεῖται μηδὲν ὑφελὼν τὸ ἐν τοῖς γράμμασιν πρόθυμον, ἠσπάζετό τε ⸗ ἀξίνιζε. τῇ δ' ἑξῆς, καίσαρ γραμμάτων αὐτῷ ἀπὸ ἑρενίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ἑξακοσίας δάνεισμα ποισάμενος, ⸗ πρὸς τὰς καταβολὰς σκληπὸν χρόνον τὸν συνηθέμενον ἀπαιτήσεως γενομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῷ χωρείων ἄκυρον αὐτὸν καθίσας τ ὅπῃ τῷ εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταῦτα αἰσχύνομαι τλῇ ὅπιστολῇ, προσαλεῖται ὁ καίσαρ, ⸗ ἐξέπλησιν ἡγεῖτο τῷ ἀγρίππα καλοῦσι εἰσόδων τ πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δ' μηδὲν τῇ ὀργῇ τ καίσαρος καταπλαγὶς ἀντωνίας δεῖται γερμανικῆ τε μητρὸς, ⸗ κλαυδίῳ τ ὕστερον ἡγουμένῳ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῷ ἑξακόσια μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἁμάρτοι τ πρὸς τιβέριον. ἡ δ' βερνίκης τε μήμη τῆς μητρὸς αὐτῷ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο ἄχρι γαμοῦ, ⸗ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγηθυίας,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος, αὐτικώλυτος ἦν ἡ φιλία τοῦ πρίγκιπος. αὖθις δ' αὖτ' πρίγκιψ ὁ καῖσαρ συνίσκησιν ἑωνὸν τὸν αὐτοῦ, κελεύων τὰ πάντα αὐτῷ τὴν ἐξόδους παρέχειν χαίρειν, ἀγρίππας δ' φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ θεράπων ἔτι γαίου ἑωνοῦ τε ὄντος αὐτῷ, καὶ οἰκείᾳ τοῦ πατρὸς εἰς τὸν τρόπον τιμωμένου. ἦν δὲ ἦν ἄλλος σαμάρειτης γένος, κατάσκοπος δ' ἀπελεύθερος. ὃς δὰ τότε δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν δύο μόνος, τῆς τε αὐτοκράτορος καταβάλλει τὸ ὀφειληθὲν χρέος, καὶ τῆς λοιπῶν τοῦ ἀναλώματι θεραπόντων τοῦ γαίου, μείζονος ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ. προϊόντος δ' εἰς μέγα τοῦ ἀγρίππα τὸ πρὸς γαῖον φιλίας, ἐωσουμένοις ποτὲ λόγοις περὶ πρίγκιπος γένεσθαι, καὶ τῷ ἀγρίππα κατ' ὀλίγας ἐκπομπῆς, μόνῳ δ' ἡσθῆναι, ἢ τάχος πρίγκιπος ὑπεκστάντα τοῦ ἀρχῆς γαίῳ παραχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, ἤτυχεν ἀγρίππου δ' ἦν ἀπελεύθερος ἰδιόχος, καὶ παράκλημα μὲν σπῆ παρεδίδου. κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτῷ τοῦ ἀγρίππου ἐγκαλεσθείς, καὶ ἀκεραίως δ' ἐκκλοφεὶς, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὖτε ἐπὶ πίστωνα γενόμενος, ὃς ἦν φύλαξ τοῦ πόλεως, ἐσεσθαι τὸ αἰτίαν τοῦ φυγῆς, καίσαρι φησὶν ἐπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν περὶ ἀσφαλείᾳ τοῦ σωτηρίας αὐτοῦ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτὸν ἐστειλεν εἰς τὰς καισαρείας. καὶ πρίγκιψ τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γένοιτο. ἔτε γὰρ πρεσβευτὰς ὑποδοχὰς οὐκ ἔτ' ὀξέως ἐποιεῖτο, ἠναγκάσθη τε ἢ ὑπερόπτοις ὑπ' αὐτοῦ σαλεῖσιν ἀδημία ἦν ἀδοκία, ὁπότε μὴ φθάσειν τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμῶν ἀνεσάσεως πρόσκοπος ἦν, ὡς τε καὶ τῶν φίλων ἐσομένων τὰ αἰτίαν αὐτῷ τοῦ ὑπὸ τοιούτοις ὀλκῇ χρωμένου, ἔφη, ταῖς μὲν πρεσβείας γίνεσθαι ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐταῖς σὺν τοῦ ὀξέως γενομένης, ἕτερα πρέσβεις ὑπισχνεῖσθαι τιθέντας ἐπανίοιεν, ὄχλος τε αὐτῷ γένοιτο ὑπὸ δοχαῖς αὐτοῦ καὶ πομπαῖς προκειμένῳ. ταῖς δ' ἀρχαῖς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ κατασταθεῖσιν, αἰδοῦς προμηθείᾳ τῆς ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ ἓν πᾶσαν ἠναγκάσθαι τοῦ πλεονεκτεῖν. τὰς δὲ μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖναι, καὶ μείζονος ἐξόδους ὑπὸ κλοπαῖς τοῖς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεσηκασιν εἰς πλέον αὐτοὺς, ἄδηλον τῆς κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῆς κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτοῖς χρωμένους. ἀγαδοχῆς δ' ὑπ' ὀλίγου ἦν ἔτ' ὀξέως, ἱκανῶς αὖ ἀρκέσαι τοὺς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι προκειμένους, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προειληφότες γένωνται, ὑποδιδόναι τῆς ἀπουδῆς τοῦ ὑπὸ τῆς λαμβάνειν ἀγαθὸ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γένεσθαι μετασῶσαι. παράδειγμά τε αὐτοῖς φησὶ τοιοῦτον ἐλέγχειν. θαυμάσιά τινὶ κειμένῳ μιᾷ καὶ πλήθος τὰς ὠτειλὰς προείσησαν, καί τις τῆς παρατυχόντων οἰκτίρας αὐτοῦ τὴν δυσχίαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἦν ὑποσυρεῖν αὐτὰς προθάσας. καὶ δεομένου παύσασθαι τῆς ὑπὸ τοιοῦτος, ὑπολαβὼν εἶρετο τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπροσμηθοῦς εἰς τὴν ἀγχυγλῶν κακῶν ἔφεσιν πότος. μείζονος δὲ ἂν ἀδικοῦς με εἶπεν ταύτας ἀπαγαγόν. ἔτ' μὲν γε ἤδη πληθωρείσαις ἔτ' αἵματος ἐκ ἐὸν ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι προσάγειν, ἀλλάπτη καὶ ἀνίσχυσιν. αἱ δ' ἀκραφνεῖς τοῦ κατ' αὐτὰς λιμοῦ σπουδῆσαι, καὶ τεθυμένον ἤδη προσλαμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρῳ προσάδειν. ἀγὰ τάδε ἐν καιροῦ ὑπὸ πολλοῦ τῆς κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν, προμηθὲς ἦν μὴ σωτικὲς ἑκάστοτε ἔλλειν τοῖς ἡγησομένοις.

prabuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandáretque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quam primum principatus locum Caio dignori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga terractus, cùm perductus esset ad Pisonem vibi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præfectibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nó mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem idcò admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas idcò sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi facerent: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis.

XIII.

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè A
ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia C
in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditíſque E
literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quòd alteri molitur, ſibi- F
ipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutichum. ad quam ille: Deos teſtor, Antonia, quod nō ſpōte, ſed tuis coactus G
precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum

οὐ ἐν ξόπῳ μεγὰν ἐκπολεμεῖν αὐτοὺς, φύσει θεὸς κέρδος ὁρωρεισμένοις σύμμαχον παραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τῆ ταχίως ἀφαρπσομένῃ τ ἐνθεν ἡδονῆ. μάρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ καὶ τ ὀλιγίστοις φύσεως, πιθανείη τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοῖς πάντας ἰουδαίους ἐξέπεμψεν οἰκήσοντας τὸ ἔθνος, γράτον τε, Ϲ πιλάτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τ ἡγεμονίαν. καὶ ἐκ ὀλίγου μ ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, ἕτερος ἢ ὀλίγῳ τῷ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῷ δεσμωτῆρι τ ἀσφάλειαν ὁ ἀκριβάσεως ἀπαιτήσαντι ὑπὸ τῶ δικαιωθέντι μὴ θανάτῳ, κούφιον γενέσθαι τῷ συνεπόντων κακῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῷ ὀλίγοις τοιούτοις τύχη συνελθεῖν. ζημιωμένοις ἢ, ἀχθηδόνι τῇ ὀλιγωρίᾳ μείζονα θεσπέρειν τ δυσυχίαν. ἀλλὰ μὴν δὴ ταῦτα καὶ δύτυχος ἀκριβάσεώς τε ἂν ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ λυείχετο χρόνῳ ἢ ἐγχωμένῃ, πιβέριός τε ἐκ τῷ καθαρῶν εἰς τουσκολανὸν παραγένηται, ὅσον ὀκτὼ σταδίων ἑκατὸν τ ῥώμης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τῷ αὐτονίαν δεηθεῖσαν, γνώμῃ τῷ δυτύχῃ τῶν ἀκριβάσεων ἐφ' οἷς ποτ τῶν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῶ. τιμία δ' ἦν αὐτονία πιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συνηθείας τε ἀξιώματι, δρύσε γὰρ ἦν ἀδελφῆ τ αὐτῷ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ τῶ σώφρονος. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπείπεν τῷ θεὸς ἑτέρῳ, καὶ περ τῶ σεβασῆ κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι, Ϲ λοιδωρίαν ἀπηλλαγμένον διετέτατο αὐτῆς τ βίον, ἰδίᾳ τε ἀνεγέτης ἦν εἰς τὰ μέγιστα τῶ πιβερίου. ὀλιγοδεεῖς γὰρ μεγάλης συστάσεις ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηϊανοῦ φίλου τε αὐδρὸς, Ϲ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστῳ ἔχοντος ὀλίγα τὸ τῷ στρατοπέδων ἐξ ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τ τε βιλῆς οἱ πολλοί, Ϲ τῷ ἀπελευθέρων θεσπέσιοντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. θεῦκοπλέν τε ἡ ὀλιγοδεεῖς ὀλίγα μέγα, κἂν ἐπέθεκτο σηϊανῷ τὸ ἔργον, μὴ τ αὐτονίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ σηϊανῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὀλίγα τῷ πιβερίῳ συγκείμενα, ζράφει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκεβῶς, καὶ πάλλαντι ὀλιδόσα τὰ ζράμματα τῷ πιστοτάτῳ τ δ' ἄλλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς πιβέριον εἰς τὰς καθεδίας. ὁ ἢ μαθὼν τὸν τε σηϊανὸν κτείνει, καὶ θεὶς συνεπιβύλους, τῷ τε αὐτονίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέρων τε ὑπελάμβανε καπὶ τοῖς πᾶσι πιθανῷ. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ πιβέριος ὠδηκαλούμενος ἐξετάσαι τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὴ καταψύσειε φήσαι ὁ πιβέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀριθμὸν κομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν ἦν ὀπτεπίμπρα αὐτός. εἰ ἢ βασανιζομένου ἀληθῆ φαίνει τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελευθέρων ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τῷ δίκῃ. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης θεὸς αὐτὸν αὐτονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπείγετο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τῶ θεσπίσματος. Ϲ ἡ αὐτονία, εἰ γὰρ αἰτεῖ πολιὰ ὢν ὁ ἀγρίππας ὀλίγα τοῖσδε δίδαι, καθεὼν παραλαβοῦσα τοῦτον, ἐωρᾶτο μὲν πιβέριος ὀλίγα φορείου κείμενος θεοῖόντων γαῖά τε τ ἐκείνης ἰχνοῦ καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίσου ἢ ἦσαν, ὠδαφεπατοῦσα τῷ φορείῳ, παρεκάλ καλεῖσθαί τε τ δύτυχον, καὶ ἐξετάζειν. ὁ ἢ, ἀλλ' ἴσων μ ἔφην αὐτονία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτῦ, αἰδέσιμη ἢ τ σῆς ὠδαμλήσεως ἐξαγόμενος, θεύξω τὰ θεσπεσόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκρωνα ὃς σηϊανῦ ἐξάδοχος ἦν, τ δύτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὡ δὴν εἰς ἀναβολὰς παρῆν, πιβέριος δ' αὐ-

τὸν

τ εἴρετο τι κ̀ ἔχοι λέγειν κατ̀ αὐτ̀ A παρεχηκότος. ὁ δ̀ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἐωρῶμεν μὲν ἐπ̀ ἁμάξης, γαΐου τε σεσεῖ κ̀ ἀγρίππας συνὼ αὐτ̀, κ̀ σφῶν ἐζόμεν ὧδε ὑπὸ τοῖν ποδοῖν. λόγων τε πολλῶν ἀναχυλυμένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτό ποτε ἡμέρα ἡ μέλλουσα ὁ γέρων σεσεῖ χειρόδουσος ἡμᾶς τὴν οἰκουμένην. ἀδὲν γὰρ ἡμῖν τιβέριος ὁ ἰμνὸς αὐτ̀ χθόνιος αὖ ἐμποδὼν ἐκ τοῦ τελευτᾶν. ὅτε οἰκουμένη χθόνιος αὖ μαχαιρία καλῶ πρὸς αὐτῆς. τιβέριος δ̀ πρὸς ἡμᾶς B σάμενος τὰ εἰρημένα, κ̀ ἅμα μείων ἀναφέρων τὴν ἀγρίππα παλαιὰ, διότι κελεύσαντος αὐτ̀ θεραπεύειν τιβέριον ἰμνὸν αὐτ̀ γενόμενα, ὅ δρύσε παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ἐ τιμίως ἤγαγε θεασαμένους τὰς ἐνδολὰς, κ̀ πᾶς ὡς ἦ γαΐου μετακάθιζεν, τοῦτον μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων δ̀ τὸ μὲ ἐ σαφῶς ὅπνα αὖ προσάξαιεν ὀξυπισάμενος, τὸ δ̀ ἐκ αὖ προσβλεπῶν ὧδε τὴν ἀγρίππα αὐτὸν βελεῦσαί τι διοῦζεν, C ἐκαπείχεν ἀκελευσάμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ δ̀ καῖσαρ ὧδε ὀδύσας τὸν ἱππόδεσμον λαμβάνει τὸν ἀγρίππαν ἐς νύκτα, κ̀ μὲν δὴ φησὶν μάκρων τοῦτον εἶπον δεθῆναι. τῷ δ̀ ἐκαπεσεμένῳ ὅπνα ἦν, ἀγρίππαν δὲ εἶπεν. κ̀ ὁ ἀγρίππας, ὀξυπεδ̀ μὲ κ̀ δεήσῃ, τῷ τε παιδὸς ὦ σωτεθεραπεύοντος μνημονεύων, κ̀ τ̀ τιβερίου σ̀ σωφροσύνης. ἐ μὲν δὴ δοῦναι γέ τι, ἀλλ̀ ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι δέσμιον. κ̀ καῦμά τε δὲ σφοδρὸν δῆ, ὅ ὑπὸ οἶνον τῷ D ὄντι πάνυ μὴ πολλῷ γενόντος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί τι κ̀ ἠνία κ̀ τὸ παρ̀ ἀξίαν κατελάμβανεν, θεασάμενός τινα τ̀ γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀργυρίῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. κ̀ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, ἀλλ̀ εἴπερ ἐπ̀ ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰ σ̀ δέσε σ̀ διακονίας γέγονεν, διαφυγῆς μοι γνωμένης τῆδε τῆ δεσμῆ, ὡς αὖ βεβαίνοιμι ἐλευθερίαν εἰσπραξόμενός σοι ὧδε γαΐε, ὃς κ̀ δεσμώτη μοι γνωμένῳ διακονεῖσθαι καθάπερ ἐν τ̀ πρότερον καθεστηκότι ἀξίωμα E σ̀ πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως ὡς εἰλίσσει. κ̀ ὡς ἐφθέγξατο ταῦτα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ δὲ βασιλεύσας τ̀ θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθερίου τε ἀφῆκεν ὧδε γαΐε καίσαρος γενόντα λαβὼν, κ̀ σ̀ οὐσίας ἐπίσκοπον καθίσησιν. τελευτῶντε τε τὴν ἑῆ ἀγρίππα τε Βερνίκη τῇ θυγατρὶ ὅπ̀ τοῖς ὁμοίοις διακονησόμενον κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ κ̀ ταῦτα μ̀ ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας δ̀ τότε δεθεὶς εἰσῆκε πρὸ τῦ βασιλείου πρός τινι ἀνδρὶ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας F μ̀ πολλῶν οἱ ἐπέλοντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ὅπ̀ τῦ ἀνδρὸς ᾧ ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βυβῶνα δ̀ οἱ ῥωμαῖοι τ̀ ὄρνιν τοῦτον καλοῦσιν, τῷ δεσμωτῷ τὶς γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. κ̀ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δ̀ τὸ γένος, κ̀ τῆς ἐκείνη ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν διὰ λόγων, βάλλοις γὰρ τινα ἀμφὶ τῆς πατρίδος ἐρέσθαι αὐτόν. ὁ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἦλθ̀ δ̀ ἑρμηνέως, ὃ νεανία φησὶ, καταχθεὶ μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλήν τε ὕπνος κ̀ ἀθεσαὶ ἐπαγαγὸν τὴν τύχην. ἀπιστία δέ σοι τῶν λόγων, οἱ δ̀ φυγῇ κακοῦ τῦ ἐφεστηκότος διηρωῶτο τῦ θείου τὴν πρόνοιαν. ἴσθι γε μὴν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς παῖδας, κ̀ τοὺς τῆδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐφρυτάνδυσαν ἡμῖν ἐ σήμερον, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ γλωσσαργῶ δίδοις τ̀ ἐπ̀ αὐτοῖς λόγον, οὔτε διακενῆς

Cæsat quídnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã popposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quoidam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, cõtristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facilè credes propè esse effugium sic cõsuiente rebus tuis diuina prouidentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsidet, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt, quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quàmprimùm felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus: hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauactis, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δ' ὀδυμεῖν σε ἐαυτὸν ἀκόλουθον. αἱ γὰρ ὅτι τοιοῦσδε προαγορεύσεις ὑσερηκότος τοῦ ἀποβαίνοντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίθεσαν τὴν ἀχθηδόνα, τοῦ μηδ' εἰ τὸ ἀκοῦσαι ἀνεξάσαι τὸ αὐτῶν. ἀλλὰ τὸ ἐμὸν κινδύνοις περιβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμενόν σοι δηλῶσαι τὴν προαγόρευσιν τῶν θεῶν. ἵν' εὖ ὅπως ἂν δι' ἐμοῦ ἀπαλλαγῇ τε σοι τῆσδε τῆς δεσμῆς παρέσῃ, καὶ πρὸς ὃν μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε ἀνθρώποις τοῖς νῦν δι' οἰκτου τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν. δυσαίμων τε ἂν ποιοῖς τὴν τελευτὴν, φασὶν οἷς τὸν ὅλον καταλήψόμενος μνημονεύων ὁπότε εἰς αὖθις τὴν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτο, πέντε ἡμέρας σοι τὴν τελευτὴν ἐσομένην. Ταῦτα πεπρόρρηκεν ἅπερ ὑποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπορεῖλαι τούτοις τὴν ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτὴν σαίνουσαν τὴν προσηγορίαν σου, ἄδικον ἡγησάμενον, ὅπως ὅπως ἄμεμπτος ἀγαθὴ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τὴν ἀχθηδόνα τῆς παρόντος πάθους. μηχανῇ δὲ πειθῆναι εἰς χεῖρας σε προσηγορεύειν τὸν δυσαίμονος, καὶ ἡμᾶς ἀφαιρούμενον δυσχέρειαν ἣν τῷ νῦν σαίνεσθαι. καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προέφρασεν, εἰς τοσόνδε ὄφελος γέλωτα τῷ αἰεί ποτε, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφαίνετο θαύμαστος ἄξιος. ἡ δὲ Ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τὴν δυσχέρειαν, τὸ μὲν πρεσβεύειν περὶ αὐτοῦ ἀφαλέσθαι, ἐργασίστερον εὑρεῖν, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀσφαλείας ἡγησάμενον. διέκειτο δὲ αὐτῷ παρὰ τὸν μάκρωνος στρατοπέδου τε μέσιον ἀνδρῶν, οἳ προφυλάξειαν αὐτὸν ἐν φρουρίοις καὶ ἑκατοντάρχην ἐφεστῶτα ἐκείνοις καὶ συνδίτην ἐσόμενον, λέγετε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους τήν τε ἄλλην ῥαστώνην ἢ τῷ σώματι ἡδοιτ' ἂν. εἰσίεσαν τε ὡς αὐτὸν φίλός τε σίλας, καὶ τῶν ἀπελευθέρων μαρσύας καὶ συχεὶς ζοφὰς εἰσκομίζοντες αἷς ἔχαιρεν, καὶ δι' ὑπηρεσίας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε κομίζοντες ὅπη προσισθῆ προέξεως, ὁπότε νυκτὸς ἥδιστο ὑποστρώνυσαν αὐτῷ συμπροέρει τῷ στρατοπέδῳ μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράττετο ὅπη μιᾶς ἔξ, καὶ τὰ μὲν καὶ ἀγείπαν, ὑπ' οὔτις ἰῶ. τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καπραίας ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως. ὑπὸ δὲ νόσης εἰς τὸ μᾶλλον ἐνόσει, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, δοκοῦν ὃς ἰῶ αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν δὲ ἀφικέσθαι φησὶ δι' ἃ λόγων πρὸ τελευτᾶν. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἔτι, δροῦσος δὲ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς. ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δ' οὗτου κατελείπετο τιβέριος ὁπικαλούμενος γεμελλος, γαΐου τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφὸς υἱὸς γεγονώς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν ἐπιτηδείως ὅπη πλεῖστον, εὐσέβειά τε τὴν δήμου τιμώμενος, διὰ τὸν γερμανικοῦ τὸ πατρὸς ἀρετήν. ὅπη μέγιστον δὲ δὴ ἔσχε ἦλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δύσταθείᾳ τρόπου, καὶ δεξιότητι τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τὸν ἀξίωσιν κτώμενος τοῦ ἐκλεῖσθαι ἴσος πᾶσιν εἶ. ὅθεν ὧν ἡ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑποτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς εὐτυξίας, οἱ δὲ πίστει τῶν ἐκείνων ἀφυπτέως δυλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτοῦ τελευτήσαντος ἀρετέθη πᾶσιν, ἡ θεραπεία τῶν ἀρχῆς ὅπως δοκοῦν τὸ συμφορὰν, λύπῃ δ' ἀληθεῖ οἰκειουμένων, ὅθεν τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τοῦ μετάσωσιν αὐτὸν ὑπειλῆφθαι. ὅπως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ὅθεν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτοῦ

δυλ-

ὠφελὰ πᾶσι κατελέλειπτο, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ A
στρατιωτικὸν ἦρτο, αἱρετὸν ἀριθμουῦντες τὸ πρὸς τὴν ἀρχὴν
ἐκείνῳ πρυγχυνόμενον εἰ δήσει καὶ τελευτᾷν. ὁ δὲ τι-
βέριος δύο δὴ ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν
ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχεται τοῖς πατρίοις
θεοῖς σημεῖόν τι προφαντὸν αὐτῷ δεῖξαι περὶ τοῦ τοῦ
ἡγεμονίαν δεξαμένῳ, ἀποδόσθαι μὲν τῷ ἡκεῖ τὸ παι-
δὸς αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ τε καὶ ἐλπίσειν
τὴν αὐτοῦ πεπιστευκὼς τὴν θεὸν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαινόμε- B
νον. οἰωνισμοῦ δὲ οὐδὲν αὐτῷ προσῆκεν, εἰς ἐκεῖνον ἥ-
ξειν τοῦ ἡγεμονίαν, ὃς ἂν τοῦ ὑπὲρ σὰν αφίκοιτο
πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα δεδογμένος, πέμπει
πρὸς τὸ ἑῴου τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρω-
τίαν ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελή-
σεσθαι φρατηίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ αὖ-
τε προσέρχεσθαι αὐτῷ τοῦ χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ'
ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν
ὐοδὸν εἰσκαλεῖν τοῦ παίδων τὸν πάντα πρότε- C
ρον. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαΐον πρὸ τοῦ δω-
ματίου καταλαβὼν, ὁ μὲν τιβέριος ὑπαρχῶ μετε-
ώρου τῆς τροφῆς αὐτοῦ γνωμούσης, ἥδει δ' ὑδὲν ὧν
ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλεῖ σε φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰ-
σήγαγεν αὐτόν. τιβέριος δὲ ὡς θεᾶται γαΐον, τότε
πρῶτον εἰς ὄλιγωιαν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας,
καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφηρημέ-
νην ὀλιγωρῶν οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμενος ἐκεῖθεν D
αὐτοῦ μὴ προσγνώμονος, πολλὰ δὴ καταλοφυρά-
μενος, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς προβουλεύσειεν κυρῶν
ἀφηρημένον τοῦ κράτος, τιβέριον δὲ τὸν υἱωνὸν ὡς τῆς
τε ρωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ δεόμενον καὶ τῆς σωτη-
ρίας κεχρημένον, δεῖν τοῦ ἐπ' ἄλλων χρειοτόνων ἐκ
ἀνικτὸν εἰσηγησαμένῳ τοῦ σωσαναστροφὴν κεῖσθαι,
τοῦ σωτηρίαν αὐτοῦ τοῦ μὴ συγγνοῦς ὠφελεῖν δυνα-
μένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τοῦ ἐφεστηκότος χρησμένου E
πρὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς προσεδρεύοντα τῇ ἀρχῇ,
τὰ δὲ ὡς ἀντιβουλεύειν ἐαυτοῦ τε τῆς σωτηρίας καὶ
τῆς ἀπλήκτου τοῦ πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐπὶ
τοῦ ἡ γνωθλιαλογίᾳ τιβέριος τὰ μάλιστα προσκεί-
μενος, καὶ κατορθέμενα αὐτῇ μείζονος τοῦ εἰς
τοῦτ' ἀνακειμένων ἐκόντων τὸν βίον ἐξηγμένος. γαΐ-
βαν οὐ πω θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ
πρὸς τοὺς ὑπηδειοτάτους αὐτῷ, ὡς ἐδεδήμητο ἀ- F
νὴρ τῇ ρωμαίων προσημενόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε
πάντα μαντείων ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος
ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἐαυτοῦ, ὑπὸ τοῦ ἐπαληθεύοντος
αὐτοῦ ὅτι τοῖς προσήκουσιν ἐχρῆτο αὐταῖς. καὶ τότε ἐν
χαλεποῖς ἐπὶ συντυχίᾳ τοῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὀπολω-
λότι τοῦ ἡκεῖ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς διατιθέμενος, καὶ
κατάμεμψιν αὐτοῦ ποιούμενος, ταύτῃ οἰόμενοι προ-
μηθοῖς. παρὸν δὲ ἂν αὐτοῦ λύσας ἀπηλλαγμένῳ G
τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τοῦ ἐσομένων, διαφθείρεσθαι τοῦ
προσηνωκὼς τοῦ ἐσομένου δυσυχίαν τοῦ φιλτάτων
τελευτᾶν. καὶ περ ἐπὶ συντεταραγμένος τῇ ὠδὰ
δόξαι τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς ἐκ ἤθελεν προϊέσθω, ἄ-
κων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαΐον, ὦ παῖ, καὶ περ μοι συγγνωσίεσθαι τιβε-
ρίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δέξη τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ ὁμοφύλῳ ἐπ' αὐτῇ τοῦ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρί-
ζω τοῦ ρωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυνοίας τῆς ἐμῆς,
ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς τιβέριον συγγνοῦς, ἀλλ' ὅπως ἀμύνῃ,

plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tùm maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis intro vocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. Nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nó satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, vitum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbutus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quã poteris gratiam mihi referas, amore conplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd poſt Deos totum meum eſt, poteſt reponere, quàm ſi illi non deſis quem tibi natura voluit eſſe coniunctiſſimum. nam alioquin etiam ſcire te oportet, illo ſuperſtite ſtabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adeſſe exordium. Periculoſa enim eſt ſolitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in conſanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, ſed fictè. Quamprimum enim principatum aſſecutus eſt fratrem iuxta illius præſagium ſuſtulit: & ipſe quoque aliquanto pòſt coniuratorum inſidiis oppreſſus eſt. At Tiberius Caio ſucceſſore ſibi deſignato poſt paucos dies obiit, cùm vixiſſet in Imperio annis viginti duobus, menſibus quinque, diebus tredecim. poſt quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum ſerie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauiſi ſunt, non tamen audebant credere: non quòd verum eſſe nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemiſſent libenter: ſed quòd vererentur ne tentati falſis nunciis, ſi intempeſtiuè gaudium ſuum detegerent, delatorum opera in certiſſimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd eſſet iracundus & implacabilis, etiam ſine cauſa odio pleroſque proſequens, & pro innata ſæuitia mortem leuiſſimam pœnam exiſtimans. quapropter optatiſſimam hanc famam non ſunt auſi fronte hilari excipere, intelligentes quantum ſubeſſet ſpei fruſtratæ periculum. Marſyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætiſſimum ei nuncium afferens. quem cùm offendiſſet petentem balneum, admoto capite ſermone Hebraïco, mortuus eſt, inquit, leo. id ille ſatis intelligens, inopinatóque perfuſus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, ſi modò vera nuncias? tum cęturio qui cuſtodiæ præerat, animaducrtens tam Marſyæ feſtinum aduentum, quàm inſecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, ſuſpicatúſque accidiſſe noui aliquid, rogauit qua de re inter ſe conferrent. quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non deſineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam appoſuit. Sed dum epulis ſimul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam ſuperueniens affert incolumem eſſe Tiberium, & breui in vrbem reuerſurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ ſibi conſcius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuiſſet nūciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc inſuper intonans: Tu me impunè falles mentitus mortē Cæſaris & nō capite lues hanc linguę petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, ſolutum hactenus,

ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὲς τοιῶνδε σοι κατεσκεύαζον ἀγαθῶν ποιητὴς, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐρέθυμον, καὶ ἅμα πιθανείου φροντίσειν ὅπως τιμὴ συγγένειαν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἄμεινον γένοιτο αὐ πιθάνειος, φρόνιμον ἢ τὸ δυσυχοῦς μαθητὴς ἅμιλλος. αἵ τε γὰρ μονώσεις ὑπαιτίδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων ἐρεγμάτων ὄγκον κατάσασιν, καὶ θεοῖς ἀπήμορτα, ὁπόσα δίκαια ἐρεσόμενα ἀφανίζοι τὸ νόμου τὸ ἑτέρας ἐρέσσειν ἐρετμαλῶν. ταῦτα μὲ ὁ πιθέριος ἔλεγε, ὡς μὲν πιθανὸς ἐὼν τῷ γαΐῳ καθάπερ ὑπαχνεμένῳ. ἀλλὰ καθάσας εἰς τὴν ἀρχὴν, τόν τε πιθέριον μαντείας ἀρεῖται ἢ ἐκείνου, καὐτὸς ὑπιβαλὼν ἐπ' αὐτὸν συντεθεισῶν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ. πιβέριος ἢ τὸν γαΐον ὑποδέξας ὀκτάχρονον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπιβιοὺς ἡμέρας, ἔθανεν, χὼν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας ἓξ, καὶ πέντε μείους, ἐτῶν ἑαυτοῦ δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος ἢ ὧν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πιβερίου τελευτῆς, διφθείνονται μὲν τῇ ἀγαθῇ τ' ἀγγελίας, ὡς μὲν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, ὡς τῷ μὴ δέλεσθαι, ἐρὶ πολλῶν γὰρ αὖ ἐπίμπασαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τὴν λόγων. δέει ἢ μὴ ψευδοὺς τῆς ἀγγελίας ἐλυομένης ἐρεῖξαντας αὐτὲς, ὑπίδηλοι ὦσι τῇ αὐτῇ χάρμασος, εἶτ' ἀπόλλοιντο διαβολῆς αὐτῇ ἐλυομένης. πλεῖσα γὰρ αἰὴρ εἰς ὀδὲν ῥωμαίων τοὺς πατρικίους εἰργάσατο δεινά, δυσόργητος ὑπὶ πᾶσι ὤν, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καθάσας, εἰ δὲ χρεὼν λόγου τιμὴ αἰτίαν ἐπανέλοιτο τῷ μισεῖν, καὶ ὑπὶ πᾶσι μὲν οἷς κείνοιν ἐξαιρίωσ φύσιν ἔχων, εἰς θανάτου τε καὶ τὴν κουφοτάτην αἰατιθεὶς τιμὴ ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ τῷ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τιμὴ ἀκοὴν, εἰς ὅσον ἐβέλοντο ἀπολαύσματ χρῆσθαι ἐκπεπάλωτο δίμαπι κακῶν, ἃ ἐρεπερᾶτο ψευθεῖσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσύας ἢ τῷ ἀγείππου ὁ ἀπελθόμενος πυθόμενος τιβερίου τιμὴ τελευτιμὴ, ἔθει δ' ἐρμαῖος τὸν ἀγείππαν ἀγγελιόμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξέδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, σωνδύσας ἐρὸς αὐτὸν γλώσῃ τῇ ἐβραίων, τεθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ ἢ σωτὴρ τε τῷ λόγου ποτασάμενος, καὶ χάρματ τῇ ἐπ' αὐτῷ ἐρεμενεχθεὶς, ἀλλά σοι τὴν ἀπαίτων, καὶ τ' ὄπ' τὴν δ' ἀγγελίας χάειτες ἐν ἐμοὶ παντοῖαι γένονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἶη. καὶ ὁ ἑκατόνταρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφέστηκει τῷ ἀγείππα, θεώμενος τιμὴ τε σουδιμὴ μεθ' οἵας ὁ μῦρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῆ λόγων χάρμα ἀγρίωπα σωελθὸν, ἐκτοπίσας κάμωσίν τινα γεγονέναι τῇ λόγων, ἤρετο σφᾶς ἐρὶ τῷ λόγου τῷ ἐφεστικότος. οἱ ἢ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δ' ὑποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἰῷ, μηδὲν ἐνδιάσας. ὁ ἢ, ἐκοπιοιῶτό τε τιμὴ ἡδονιμὴ τῷ λόγου, δέα τὸ εἰς ἀγαθὰ τῇ ἀγρίππα φέρειν. ἐρεὐπίθει τε αὖτε δεῖπνον. διωχυμένῳ δ' αὖτε, καὶ τῷ πότου ἐρεῖόντος, παρὶῶ τὶς λέγων, ζιῶ τε τὸν τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τιμὴ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατόνταρχης δ' ἐναῦς θορυβηθεὶς τῇ λόγῳ, δέα τὸ εἰς θάνατον αἰακείμενα πιπρασκέναι, δισμώτην τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτε καίσαρος σωδιηκῆσθαι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται ἢ ἀγρίππαν τῷ κλινιδίου. καὶ ἤπου φησὶν λύσειν με ὑπονοεῖς θανάζον ἢ αὐτοκράτορες καθεψδυσάμενος, ἀλλ' ὡ καφαλῇ τῇ σῇ τοῦτον ἀναμαξάμενος ἢ λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγείππαν, λελυκὼς ἐρέτιεσν αὐτὸν, φυλα-

φυλακλεῖ τε ἀκριβεστέραν αὐτὸ, ἢ πρότερον καθίσα- A
ται, καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις δὴ κα-
κοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων δὴ καὶ τὴν πόλιν ἰσχυ-
ριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρυνέ τε οἱ
ἀνθρώπους φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες καὶ θυσίας ἐ-
πετέλουν, ὅπως οἱ τε ἀφίκοντο ὡς αὐτὸν γραῖαι, ἡ μὲν
πρὸς σύγκλητον τοῦ Τιβερίου ἀγγελθεῖσα τὴν τελευτὴν,
καὶ τὴν αὐτὸν ὡς ἀφάνισιν τῆς ἡγεμονίας ἐμφανίσουσα. ἡ δὲ, B
πρὸς πίστωσιν τῆς φύλακος τοῦ πόλεως τοῦτό τε ἀγγελοῦ-
σα, καὶ τὴν Ἀγρίππαν ἐκπέμψουσιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετα-
στήσειν εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἡ Λεβλοῦαν διαιταν
εἶχεν. ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ περὶ αὐτῆς. φυλα-
κὴ μὲν δὴ τήρησις δοκῶν, μὴ μόνον τοι ἀνέσεως τοῦ εἰς τὴν δίαι-
ταν. χάριν δὲ ὡς ὅτι ῥώμῃ παρῶν, ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ
σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς
πατρίοις, Ἀγρίππαν καὶ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυ-
μον, κώλυμα αὐτονία δοκῶν, ὅτι μίσει τοῦ πρὸς τὸν Λεβλε- C
μόνον, προμηθείᾳ δὲ τοῦ χαρίεντος, μὴ δόξαν ἀ-
πάγοιτο ἡδονῇ δεχομένου τὸν Τιβερίου μετάστασιν, αὖ-
θις ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀξέος. διελθο-
σῶν μέντοι ὀλίγων ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὸν εἰς τὸν οἶκον, ὑποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι.
εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα
καθίσησιν αὐτὸν τοῦ φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμε- D
νος αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σι-
δηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον, ἱππάρχου δὲ ὅτι τοῦ
Ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς γαΐου
καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἤξίου συγχώρησιν αὐτῷ
πλεῦσαι, τῶν τε ἀρχῶν κατασῆσαι, καὶ τὰ
ἄλλα εἰς δέον οἰκονομήσας μόνῳ ἐπανιέναι, καὶ συγχω-
ρήσαντος τοῦ αὐτοκράτορος παρῶν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη
πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τοῦ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι
τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμοῦ E
ὑποφίας τε τοῦ πρότερον καὶ τοῦ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμο-
νος. καὶ οἱ μὲν ἐμανθάνομεν τοῦ μὴ βλαβερᾶ χρησαμένου
τῇ ἐλπίδων. οἱ δὲ ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν τοῦ γενησόμενον ἦσαν.

& accuratiùs in posterum custodiri eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quòd antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum rondeti, vestémque mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως ἡρῴδης πεπόρχης ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα F
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δὲ ἔθνους τῶν γαλιλαίας, καὶ πε-
ραίας, φθόνῳ τὰδελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν
πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνασμένον αὐθρὸς τοῦ αὐτῆς,
διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι δὲ
χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ
ὅτως πολλῷ τοῦ δαιμόνους. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἐ-
φερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλισα ὁπότε θεά-
σαιτο μὲν τὴν εἰωθότων ὡδασήμων τοῦ βασιλείας ὑπο- G
φοιτῶντα τοῖς πλήθεσι, ὑπικρύπτεσθαι ἐν ἰωείχετο τῶν
δυσχέραιν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὴν ἀνδρεῖα ἔξευρεν, κελεύσα
ὅτι τοῦ ῥώμης σωλεῖν ὅτι μνησεία τῆς ἴσων. ὁ γὰρ ἀνεκτὸν
ἔφη φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβέλτε μὲν υἱὸς ὤν,
θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὲ ὑπόρῳ

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: háncque mutationẽ iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritũ assiduis hortatibus ad similia speranda, & susceptra trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorũ profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius regis, & à cognatis ad regnũ inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

σωῶν, ὡς τελέως αὐτῷ ὑπικυφίζεσθαι τὰναισχήματα τῶν ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τῆς δεδανεικότων τὸν πλῶν
πεποιημένος ἐπανελθόντι βασιλεύς, αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τῶν συγγενῶν δὲ ἀρχῆς καλέν-
τος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσει τῆς ἴσων, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ ζῶν βιοῦν. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε,

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pa- A
ter dignitate agere, nunc ſaltem honorem fa-
miliæ debitum appete. neque ferendum puta
exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſu-
ſtentatus ſit opibus: neque per tuã patiarisigna-
uiam, vt ille videatur plus in paupertate ſuper-
fuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam in-
duſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus:
quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecun-
dum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſeri-
cordia non potuit viuere. Ergo Romam ea B
mus non parcentes nec laboti, nec auri argen-
tive impendiis, quandoquidem non tam hæc
ſeruare ſit optabile, quàm parando regno in-
ſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis a-
more, & ſuſpecta habens Romana negotia:
conabatúrque eam in diuerſam ſententiã tra-
ducere. mulier contrà quanto magis eum ter-
giuerſari, videbat, tanto vrgebat improbius,
nihil non tentandum cenſens regni cupidine:
nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõ C
ſenſum, non valentis aliàs eius importunita-
tem excutere. itaque ſine parſimonia facto ap-
paratu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade
Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cogni-
ta eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe
accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos
è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam
miſit Fortunatum ſuum libertum ad impera-
torem cum muneribus, & literis ſcriptis con- D
tra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per oc-
caſionem amplius cum principe ſuper hoc ne-
gotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, &
ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à
tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæ-
ſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit.
vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum
fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt
Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis
diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum E
imperatorum quiſque ſuperiorem vincere
contendit magnificentia: inuitantibus eò la-
uacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus,
tam ad ſartiendam corporum valetudinem,
quàm ad animos otio retaxandos commodis.
Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt,
priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ
perlegit literas, accuſantes Herodem, quod
prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, &
nunc iterum Attabano Partho faueret contra
Caij nouum imperium. argumento erat ipſius F
tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis
ſuis haberet tantum armorum, quantum in-
ſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſuffi-
ceret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt
Herodem, veránè eſſent quæ nunciarentur de
armorum numero. quo annuente, neque e-
nim vera negare poterat: ſatis approbatam pu-
tans defectionem, ademptam illi tetrarchiam
ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; ei-
us donans Agrippæ indicit: Herodẽ verò per-
petuò damnauit exilio apud Lugdunum vr- G
bem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrip-
pæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam
conceſſit: & ratus non libenter fore marito ca-
lamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

πρώδῃ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ σὸν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς
ἐξ γένους ἔχ), νεῦν γὰρ ὀφείχθαι συγχωρῆς ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμενε ἴσα ἄνδρὶ πρὸς ἔχοντι τιμῆς αἰδῶ, πλοῦτον
τεθεραπευτικότι σὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφεύγης τὴν ἐκεί-
νου, τὴν ἡμετέρας ἀπορείας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυνα-
μένου, μηδὲ δυτυχοῦντα ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τῷ χθὲς καὶ
πρώην ἐλεεῖν τὸν σὸν δεδεβιωκότων. ἀλλ' ὅπῃ τὸ ῥώμης
ἴωμεν, καὶ μήτε πόνε φεισώμεθα ἔτι, μήτε ἀργυρίου δα-
πάνης καὶ χρυσίου, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ὀλιγωνοῖς ἐν βελτίοσιν
ἡμῶν τὴν τήρησιν, αὐτῷ ἀναλώσεως τὴν ὅπῃ κτῆσιν βα-
σιλείας ἐσομένην. ὁ δ', πῶς μὴ ἀπαιωρήσεται ἀγαπῶν τὴν
ἡσυχίαν, καὶ τὸ ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων,
ἀνάπαλιν ἐπασκῆν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξανα-
χωρῆται ἐώρα, μᾶλλόν τε ἐπέκειτο κελεύουσα, μὴ ἀνίεναι
πάντα ποιοῦσαν ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. τέρας δὲ αὐτὴν,
ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμολογοῦσα αὐτῇ ἀκμαίως γε-
νέσθ, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐξ ἄλλως ὑποφυλῆν αὐτῆς τὸ ὅπῃ ζη-
τοῦσι ὑφιστάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς οἷόν
πολυτελῶς, τε φόβου μηδενὸς χρώμενος, ἀπῆρεν ὅπῃ τὴν
ῥώμης, ἅμα ἢ τε τὸν ἡρῴδου ἀγόμενος. ἀγρίππας
ἢ τὸν, τε ἀλλοίαν αὐτοῦ, καὶ τὸν παρασκευὴν ἀμαθα-
νόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεὶ τε ἐκπερ-
πλεύσαντας ἤκουεν, πέμπει καὶ αὐτὸς ὅπῃ τῆς ῥώμης
φησοφυλάκων αὐτοῦ τὸν ἀπελεύθερον, δῶρά τε κομί-
ζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὅπισολὰς κατὰ τὸ ἡρῴδου,
τάδε τε αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸ γαΐου. ὁ δ' ἐπα-
ναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ δεξιῷ χρησάμενος
τῷ πλῷ, τοσοῦδε ἀπελείπετο τὸ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν
μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δ', δὴ καταλέγεται, καὶ ταῖς ὅπι-
σολαῖς ἀπεδίδου. καὶ προσπλέουσαν ἀμφότεροι δι-
καιαρχία, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν,
πολίσριον δ' ἐστι τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ἀπὸ
σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι
τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι κα-
τασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τοῦ αὐτοκρατόρων ἑκά-
στου προγόνους ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε πα-
ρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀϊδια,
ἀγαθὰ ὅπῃ τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τοῦ
ἀειμνήστου τῆς διαίτης συμφέροντα. γαΐος ἢ ἅμα τὸ
προαγορδὲν τὸν ἡρῴδην, πρῶτον ἢ αὐτῷ ἐντύχα-
νεν, ἅμα τε τὰ ἀγρίππου τὰς ὅπιστολὰς ὅπων,
ὅτι τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας, κατηγό-
ρει ἢ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς σείανον καὶ τῆς πρε-
σβείου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ὅτι τὰ
παρόντος καὶ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ἐπιδείγματά τε ἐν
αὐτῷ τὰ λόγου μυελαίσιν ἑπτὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσα κα-
τασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη. ἐκι-
νεῖτό τε ὑπὸ τοῦ εἰρημένου, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ
ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τὰ ἢ, ἡ δὲ ἐν ἕτερα
εἰπεῖν ἀλλὰ τὸ ἀπηθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος
εἶ τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶ τὰ ὅπῃ τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμε-
νος αὐτὸν, προσθήκην τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τοῦ ἀγρίππα δίδω-
σιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰ-
κητήριον αὐτοῦ λούγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. πρωδιάδα ἢ μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τὰ τε χρή-
ματα ἐδίδου ἀπόσα ἐκείνῃ ἴδια ἦν, καὶ τοῦ μὴ κοινωνὸν νομίσας τοῦ αἰδοῖ τῆς συμφορᾶς, τεῖχος αὐτῇ

τὸν

τὸν ἀδελφὸν ἔλεγχε. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶναι μεγαλοφρόνος τε καὶ ἀξιώματι τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἔστιν ἡ πρὸς τὸν γαμικὸν, ὃ κοινωνόν με τῆς δαιμονίας ἡγεμονίας, καὶ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸ δεῖν τῆς τύχης καθισάμενον. ὁ δ' ὀργὴν τῆς μεγαλόφρονος αὐτοῦ ποιησάμενος, συνήλαυνεν καὶ αὐτὴν τῇ πρώδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῶν ἀγείπτων ἐδίδωσιν. πρωδίδι μὲν δὴ φθόνος τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ πρώδῃ γυναικείων ἀκρασταλύπων κακολογιῶν, δίκην ταύτην ἐτίμησεν ὁ θεός. Γάϊος δὲ τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, καὶ τὸν ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, ἔτι μέτριον παρέχων αὐτὸν, εἰς δύναμιν πρυχώρει, καὶ τὰ τῶν ὑπηκόων. προϊὼν δ' ἐξέστη τε ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκθειάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τῆς θείας πολιτείας ἦρτο.

Κεφάλαιον ι'.

Στάσις δι' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

ΚΑὶ δὴ κατὰ τὴν ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ζεῦξις ἀφ' ἑκατέρας κατὰ τὴν πόλιν πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν Γάϊον. καὶ οὗ δὲ τῆς ἀλεξανδρέων πρεσβείας εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς τὴν καῖσαρος τιμὴν περιορῶεν. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, ὁμοίως τῷ Γάϊῳ καὶ νέως ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοῖς θεοὺς δεχομένων, μόνους τοὺς ἀδόξου ἡγήσασθαι εἰδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καλεπὸς ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθιᾶν ἤλπιζεν τὸν Γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεύσας τῷ ἰουδαίων τὴν πρεσβείας ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷος τὰ πολλὰ ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. ἐγκλείει δ' αὐτὸν Γάϊος κελεύσας, ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, ὡς ὀργῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτοῖς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν ὡς ἐνυβρισμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ πρὸ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν Γαΐῳ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν ἀνταπαρεξάγοντος.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς Γάϊος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίους, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα.

ΓΑΐος δὲ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τοσοῦτο ὑπὸ ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων πρεσβεύτειν δὴ συρίας ἐκπέμπει πετρώνιον, διάδοχον ἐπιτελλόμενος τῆς ἀρχῆς, κελεύων χρῆναι πολλῇ εἰσβάλλοντα εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἰσᾶν αὐτὸ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῷντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παραλαβὼν, ἐπείγετο διακονεῖσθαι ταῖς ὑπηρεσίαις τοῦ καίσαρος. συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅπερ πολεμωνίδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς ἐπὶ τοὺς πολεμεῖν ἐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν Γάϊον ἔγραφεν περὶ τῆς ἐπιγινομένης. ὁ δὲ ἐπαίνει τὴν προθυμίαν αὐτοῦ, καὶ σπεύδειν μὴ αἰτίαν πολεμεῖν μὴ πειθομένοις ἐπιτάλλων. ἰουδαίων δὲ

parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Cap. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

CVmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus comitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

XV.

Cap. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

CAius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spóte id admittant, statuam eius in templo Dei colloceat. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidẽ, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contraeuenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata. freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cælestę numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maiùs ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Atistobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τ πετρώνιον εἰς πτολεμαΐδα κ) δήσεις, κ) μηδὲν ὅλως ἀνομίας σφᾶς ἐπαναγκάζειν ἁμαρτάνειν παρὰ τ πάτρια. εἰ δέ σοι πάντως δόκιμα τ αὐδριάντα φέρειν, ἐξὸν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μαχειρησάμενος, ποιεῖσθαι τὰ δεδογμένα. ὑγδ αὖ δυνάμεθα θεμιτὸν συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπαγορεύμενα, ἀξιώματί τε τῷ νομοθέτῃ κ) προπατόρων τῷ ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν αἰτήσειν αὐτὰ κατεσκευασάτων. πετρώνιος ὀργὴν λαβών, ἔφευγεν. ἀλλ' εἰ μὲ αὐτοκράτωρ ὢν βουλόμαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτῦ, τάδε ποιῆσαι ἐπιτρέπουσι, κἂν δίκαιος ἐν ὑμῖν πρὸς με ὁ λόγος ᾖ. νῦν δέ μοι κράσεως ἐπισκλήτου, πᾶσα ἀνάγκη δέδικαιῶσθαι τοῖς ἐκείνου προστεφισμένοις, δι' ἃ τὸ εἰς αἰτιατέραν φέρειν ζημίαν τὸν δεδωκότα αὐτῷ. ἐπεὶ τοίνυν οὔτω φρονεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὀλίγοις τὰς γαῖς παρελθεῖν, ὑφ' ἃ αὐτοὶ δεδιβαίωμεν τῷ νόμου τὸν προστάτην, θεοῦ πειθόντες ἀρετῇ κ) προτόνῳ πόνοις τῷ ἡμετέρων εἰς νῦν ἀδιάβατοι μεμενηκότες, ὑφ' ἃ βουλόμεθα ὅλοι τοῦτον καλοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ προσόμενα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ δεδιβαίειν ποτ' ἂν θανάτου φοβηθέντες. ὑπομένομεν ἢ εἰς τύχας ἰόντες, ὅτι φυλακῇ τε πατρίῳ, κ) κινδυνεύειν προθεμένοις ἐλπὶς οὖσαν ἐξεπισάμενοι κἂν προσγένεσθαι, διά τε τὸ θεοῦ τὸ ἐπισόμενον μεθ' ἡμῶν, ὅτι τιμῇ τε τῇ ἐκείνου τὰ δίκαια ὑποδεχομένων, κ) τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς πράγμασι δεδυσχαίνειν. ἐκ δὲ τοῦ σοὶ πείθεσθαι, πολλῶ μᾶλλον λοιδορίαν τὸ αἰσχύνης προσκείσεσθαι, ὡς δι' αὐτὸ δεδιβάσιν τὸ νόμου προστιθεμένοις, κ) ἅμα πολλῶ ὀργὼ τὸ θεοῦ, ὃς κ) παρὰ σοὶ δίκας ἢ γένοιτο ἂν βελτίων γαῖα. κ) ὁ πετρώνιος ἐκ τῶν λόγων θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῷ τὸ φρονεῖν, κ) μὴ ἂν ἁμαχὶ δύναμιν αὐτῶν δεδηωθέναι δι' ἀκονίσασθαι τῇ γαίῳ τὸν ἀπάθειαν τὸ αὐδριάντος, πολλῶ ἂν ἔσεσθαι φόνον, τοῖς τε φίλοις ἀναλαβὼν, κ) θεραπείαν ἢ περὶ αὐτὸν ὢν, ὅτι πτολεμαΐδος ἠπείγετο χρήζων κατανοῆσαι τῷ ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχει. κ) ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ ῥωμαίοις πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἂν κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ δεδιβάσθαι, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπαντιάζουσι πετρώνιον εἰς τὸν πτολεμαΐδα ἡθρόμενον, κ) ἱκετεία χρώμενοι μεθαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μαίρειν αὐδριάντας ἀναθέσει τῷ πόλιν. πολεμήσετε ἄρα κράσει, πετρώνιος ἔφη, μήτε τῷ ἐκείνου δεδιβάσθαι λογιζόμενοι, μήτε τῷ ἡμετέραν ἀσθένειαν; οἱ δ' ἐθαμῶς πολέσαντο ἔφασαν, πεπηξόμεθα ἂν πρότερον ἢ δεδιβῶναι τοὺς νόμους. ὅτι τε τὰ προσόντα κείμενοι, κ) τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι κτείνεσθαι ἔλεγον εἶναι. ταῦτα ἐπράσσετο ὅτι ἡμέρας τεσσαράκοντα, κ) τὰ γεωργῶν ἀπρεπέστατοι λοιπὸν ἦσαν, κ) ταῦτα τ ὥρας ὔσης πρὸς σπόρω, πολλή τε ἦν προαίρεσις αὐτοῖς, ταῖς τ ψυχῶν ὀλιγωρίας προθέσει, ἢ τ ἀνάθεσιν τῶ αὐδριάντος θεάσασθαι. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων πραγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου τῶ βασιλέως ἀδελφὸς, ἀλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τ οἰκίας, κ) οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον προκαλούμενοι αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾶ τ πλήθους, μηδὲν εἰς ὀπτίοιαν αὐτῆς παρασχεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαΐον τὸν αἴτιον αὐτῷ πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῶ

τῶ αὐθριαίτος, πῶς τε ὄπος ἄντες ἢ γεωργεῖν αὐτικα- A
θέζον), πολεμεῖν μὲ ὲ βελόμθοι ὄχε τὸ μηδ' αὖ δύνα-
σθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονλιὼ, πρὶν ἂν βλιῶσι τὰ
νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀπορῶ τ' γῆς γθομθῆς, λη-
σείαι ἀναφύοντο, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τ φόρων. ἴσως
γὰ αὖ ὀπιπλαθέντα ἢ γαῖον, μηδὲν ὠμὸν ὄχεσθαι,
μηδ' ἐπ' ἀνασάσῃ φερῆσαι τῶ ἔθνος. ἐμθμόντος ἢ τῆ
τότε βελῆ τῶ πολεμεῖν, τότε δὴ καὐτὸν ἀπιέναι τῶ
πρόγματος. Ϲ οἱ μὲ ἀμφὶ τ ἀριςόβλον, ὅπι τοῦτος B
πέρωιον παρεκάλουν. πέρωιος ἢ τῶτο μὴ τῆ πρὶ
τ ἀριστόβλον παιδίως ὀπικειμθῶν, ὄχε τὸ ὑπὲρ με-
γάλων ποιεῖσθαι τὸν δῆσον, Ϲ πάση μηχανῆ πρόγε-
σαμθῶν εἰς τὰς ἱκετείας, τῶτο ἢ τῆ ἱερᾶ ἀνὰ θεάμθος
τὸν αὐτοκράτειραν τῆς γνώμης, Ϲ δεινὸν ἡγούμθος,
τοσαῦτα μυριάσιν ἀνθρώπων μανίᾳ τῆ γαΐου ὄχε-
κονούμθος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς
θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, Ϲ μετὰ ποπρὸς τὸν μὴ ταῦ-
τα ἕκον ἐλπίδος διαπᾶσθαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγῆτο, ὀλι- C
γοστείλας τῆ γαΐῳ τὸ ἀνήκεστον αὐτῆ, ὀργῆ φέρον τος μὴ
ἐκ τῆ ὀξέως ἀθγκοπημθου αὐτῆ ταῖς ὀλιγοτολαῖς,
ἴσχα ἢ πείσειν, καὶ τῆ τὸ ἀρῶστον μανίᾳ τῆς γνώ-
μης ὀλιμθόντος, ἄφαθος πολέμου τῶ πρὸς αὐτούς.
εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτῆ ξένοι τῆς ὀργῆς, κα-
λῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμθους, ὑπὲρ τοσῆς-
δὲ ἀνθρώπων πληθύος τελευτᾶν, ἕτερον πιθανὸν
ἡγεῖσθαι τῆ διορθῶσαι τὸν λόγον. συγκαλέσας ἢ εἰς D
τὸν τιβεριάδα τοὺς ἰουδαίους, οἱ ἢ ἀφίκοντο πολ-
λαὶ μυριάδες, καταστὰς ἐπ' αὐτῆν τὸν τε τῆ
παρόντι σραπαὶν ἡ γνώμης ἀπέφαινε τῆς αὐτῆ, τῶ ἢ
αὐτοκράτορος τῆ προσταγμάτων τὸν ὀργὴν ἡδὲν
εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τῶ παραχρῆμα ὑπιφέρεσθαι
τοῖς προάγμασι τοῖς παρακεκλῆσθαι θάρσος εἰσφε-
ρομθους, ᾧ καλῶς ἔχειν, τὸν γε περὶ τῆς τοσαύτης ὑπὲ- E
τετυχότα συγχωρήσει τῆ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναν-
τίον προάσειν. οὐ μὴν δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφά-
λειάν τε Ϲ τιμὴν τὸν ἐμαυτῶ μὴ ἔχ ὑπὲρ τῶ ὑμετέ-
ρου μὴ ὀπολουμθου τοσούτων ὄντων ἀναλοῶ, ὄχε-
κονούμθος τῆ ἀρετῆ τῶ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα
προμάχεσθαι ἡγοῦμαι. καὶ τῆ ὅλι πᾶσιν ἀξιώσεως κ
δυνάμει τῶ θεοῦ, τὸν ναὸν ἐν αἷ προῖδῆν τολμή-
σουμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῆ ἡγεμονιδόντων ἐξουσίας.
στέλλω ἢ ὡς γαΐον, γνώμάς τε τὰς ὑμετέρας ὄχα- F
σαφῶν, Ϲ πῆ κ συμπρεσία χρώμθος ὑπὲρ ἢ καθ'
ὑμᾶς παρὰ γνώμλιν πεισομθῆλιν, οἷς προῦθεσθε ἀ-
γαθοῖς. καὶ συμπροέσοι μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὰ ἀν-
θρωπίνης μηχανῆς κ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξου-
σία, πρυτανεύων ὑμῖν τε τὸν τήρησιν τῆ πατρίων,
κ αὐτῆ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις παρὰ γνώμλιν βελθύ-
σεσι τιμᾶν τῆ εἰς θεῖον ἀμάρτειν. εἰ δ' ἐκπικραθεὶς
γαΐος εἰς ἐμὲ ξέψει τὸ ἀπήκεσον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι G
πάντα κίνδυνον, κ πᾶσαν ζαλαιπωρίαν συνιῶσαν
τῆ σώμασι κ τῆ ψυχῆ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσούσδε
ὄντας ὅλι ὅσους ἀγαθοὺς προξέσι διολλυμθους θεω-
ρεῖν. ἅπασι οὖν ὅτι ἔργα τὰ αὐτῆ ἕκαστοι, κ τῆ γῆ
ὅλιπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ὅτι ῥώμης, κ τὰ πάντα
ὑπὲρ ὑμῶν δ' ἐμαυτῶ, κ τῆ φίλων, ὡς ὑπὸς ἀπήσομαι ὄχεκορεῖν. ταῦτα εἰπὼν κ ὄχαλύσας τῆ ἰουδαίων τ
σύλλογον, προμηθεῖσθαι τῆ εἰς τὸν γεωργίαν ἥξιον τοὺς ἐντέλει, κ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σάς. καὶ ὁ μὲν δ' ὑμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαύδιν. ὁ θεὸς ἢ, παῤῥησίαν ὅλι δ' εἰπεῖν τὸν αὐτῆ πρέσωπον,

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc sementè omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nõ præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerati principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perite videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratis, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præsies magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens, curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotiò scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demitatus eius tam animum quam magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etti enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τὸν ὅπως ἅπασιν ὁμοίως σύμπνοιαν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο ὁ λόγος, ὃν πρὸς ἅπαντας ἐποιεῖτο, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γεγονότα, διὰ τὸ ἐκείνῳ τῷ ἡμέρᾳ ἄθυτον οὖσαν ὑδὲν ὄμβρημον ἀποσημαίνειν ἐκ τοῦ πρὶν τὸν ἀέρα, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις ὕδατος τὸ παράπαν, εἰ καὶ σπανιόν ποτε θεάσαιντο τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλῶ, καὶ πολὺ τὸ εἰωθὸς, καὶ πολὺ τὸ ἐπερόδοξον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ πετρώνιος δὲ κατεπλήκτο μείζονος, ὁρῶν σαφῶς τὸ θεῖον τοῖς Ἰουδαίοις προμηθούμενον, καὶ πολλῶν ἀποσημαινόντων τὴν ὄψιν, ὡς μηδεὶς ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις τἀναντία φρονεῖν ἰσχύοι ἀνυπλέκτως καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν γαΐου σπουδαίοις λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν, ἐπανῆγε δὴ ἐπὶ τὰ πάντα, καὶ παντοίως πολλὰ καλοῦντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, αἷς σκηνοῖ, ἐπεὶ δίκαιά γε πολέμου πολλάκις χωρήσειν τὸ νομίμου τῆς θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῆς τεσπαίου τῆς ἀρᾶς ὑποπτεύεσθαι τὸν μέλλοντα ἀγῶνα, καὶ ἄλλως θείου τοῦ προεστηκότος αὐτῶν τὸ δυνάμιν, ὡς ἀκραιφνῆ ἀποφαίνειν, καὶ μηδὲν ἐνδοιαστὸν ὅπη δυνάμιν τὸ αὐτῆς ἐπιδείκνυσθαι καταλιπεῖν. ὁ πετρώνιος μὲν οὖν τούτοις μὲν ἀγείποπας ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν δὲ ὢν ῥώμης διαπρεπόμενος, προὐκοπτεν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γαΐον μειζόνως. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ τῇ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως αὖ τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδὲ αὐτὸν γαΐον ποτε ἰσωθῆναι θελήσειν ἢ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. θρασύτον αὖθ' τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, καὶ τῷ τὰ παίτια καίσαρος ἐπφερτίσει παρασχεῖν. καὶ ὁ γαΐος ἐκθαυμάσας τὴν τε δίαιταν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοφρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρετῇ τῇ αὐτοῦ βιάζοπο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῶν χρημάτων δύπεία χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὸν ἀγείππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ θεασομένῳ, ἀνειμένος ὑπ' οἴνου, καὶ τὸν δίαιταν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτετραμμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς πότον ἀγείππα. καὶ πρότερον μὲν σοι τιμὴν σωπήσειν ἢ ἐχρῶ τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλὴν δύνοιαν μὴ κινδυνῶν ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου πρείσης δι' αὐτὸν, ὑπιλείπεις τε ὠδὲν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν ἀμφὸν γὰρ πασᾶσθαί με ὑπὸ σῆς αὐουδῆς, αἰσθάνεσθαι βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμισεσάμιλλα. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν αὖ ἐμ πρεθείη τὸ δ' δαίμονος, δίκαιον ἡσθησόμενος γάρ σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύϊ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὰν τε πολλὴν αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων προσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤπιστο ἀλλ' ὁπὸ τῷ ὄξιος ἀμείβεται τὸν γαΐον, ὅπ ὕτε προτερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρποδοκῶν ὠδὲ τὰς τιβερίου ὑπολας θεραπεύσειν αὐτὸν, ὕτε νῦν προάσσειν τι τῆς εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἔν τισι λήψεσι. μεγάλα δὲ ἦν τὰ προδεδωρημένα, καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, ἀλλ' ἐμοί γε μοῦ τῷ εἰλη-

ὠδὲ σκυθάσαμενος, ἀ ἐφανέρου τὴν δίαιταν, πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρποδοκῶν ὠδὲ τὰς τιβερίου ὑπολας θεραπεύσειν αὐτὸν, ὕτε νῦν προάσσειν τι τῆς εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἔν τισι λήψεσι. μεγάλα δὲ ἦν τὰ προδεδωρημένα, καὶ πιεσαιτέρῳ τῷ θεάσει χρωμένου τῷ ἐλπίδων.

εἰλικρότος διανοίας τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τ' διάνοιαν αὐτοῦ, πλέονος ἐνεκά ἐστιν, ὅτι χαρίζοιτό τ' αὐ αὐτῷ ἑκόντος. ὁ δ', ἐπεί περ ὦ δέσποτα προθυμία τῆ σῆ δωρεᾶν ἄξιον ὑποφαίνεις, ἀμήσομαι τῷ μὴ εἰς ὄλβον φερόντων ὑδὲν διὰ τὸ μεγάλως με διαφορέπειν, οἷς ἤδη παρέχες. ὅτι δ' αὖ σοι δόξαν προστοιῆ τὸ δυσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις ἕξακαλῶ, καί μοι πρὸς δύκλειάς γένοιτο παρὰ τοῖς πιστευομένοις, ὡς μηδ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ὑπὸ τ' σῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γένοιτο. ἀξιῶ γάρ σοι τὸ ἀνδριάντος τ' ἀνάθεσιν ἐμὲ ποιήσασθαι κελεύεις περώνιον εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι προάσειν διανοεῖσθαι. ὁ μὲν, καίπερ δεινὸν τοῦτο ἡγούμενος, εἰ δὲ μὴ πάντα ἐκίνει Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ ἔχειν, κύριον αἰεὶ πεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἡγεῖτο. Γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τ' ἀγριππου διαλημμένος, καὶ ἄλλως ἀφροσύνῃ ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσοῦνδε μαρτύρων ψευδὴς ἡγοῖτ' ἂν ὧν προθύμως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τ' ἀγρίππαν, μὴ τὸ ὀξέος μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δ' τε ἀγρίππου τ' ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἤτοι προτόδοις χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τὸ κοινῇ τ' δύθυμίας ὅπιμελῶτο, προσβούων τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφει πρὸς τὸν πέρώνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀνθρίσεως τὸ στρατόμματος ἐπαινῶν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν πρὸ αὐτῷ ἀπειλικότος. νυῦ οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα ἱσακὼς, ἑστάτω, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθῆν, ἀλλὰ τόν τε στρατὸν διάλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔστειλα, ἄπιθι. ὑδὲν γὰρ ὅπιδέομαι τ' ἀνασάστεως τ' ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μειζόνως, ἢ ὡς τε μεγάλῃ τῇ σπουδῇ, καὶ οἷς κελεύσειν αἰτεῖσθαι. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν πέρώνιον, πρότερον ἢ στυχεῖν ὅπι ἀποστάσει αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπείγασθαι. μηδὲν καὶ ἕτερον ἀποσημαίνειν τὴν διάνοιαν αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον αἴτιον ῥωμαίων ἀπειλεῖν. καὶ θαλάσσας ὡς ὅπι πεῖρα τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ τετολμηκότων, αἰνῆ ὅπιπᾶσιν ἅπασιν μὲν τὸ αἰδοῦς, κρείσσων δ' τὸ βελτίστου, καὶ ἐφ' οἷς πᾶσι κείνειν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' οὖν ἐπιζόμενος, παῖδ' ὄσιν αὐτὸν ὑδὲ λίαν τιν' οὖν πρόσθιθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ ἐκείνης τ' κείσιν τὸ δὲ ἅμεινος γράφει πρὸς τ' πέρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῷ ἐμῷ πεποίησαι στολὴν διακονεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεὶς, ὅπι παραβάσει τῷ ἐμῷ ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτῷ κεῖσθαι νομόμενον, λογίσασθαι πρὸ τὸ ποιητοῦ σοι ὑποστάσα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί σοι παράδειγμα ποιοῖντό σε, οἵ τε νυῦ πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ' ἄν, μηδαμῶς ἀκυρωθῆ αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. ταῦτα μὲν γράφει πέρώνιῳ τ' δπισολὴν, ὁ μὲν φθάσ γε ζῶντος πέρώνιος διξάμενος αὐτὴν, βραδυνθέντος τ' πλοῦ τοῖς φέρουσι εἰς τοσοῦτον δὲ, ὥστε πέρώνιῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει ὁ Γάϊος τελευτήν. θεὸς γὰρ ὡς ἄρ' ἀμυνομένοις ἔμελλεν πέρώνιῳ, κινδύνων ἐξ ἀπειλήσει ὅπι τῇ τ' ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τ' Γάϊον ὑποσκυδασάμενος ὀργῆς ὧν ὅπι σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ προάσειν ἐτολμήσαις, τὸν μισθὸν χρωλυτεῖν σωπεργεῖ τοῦ πέρώνιῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

non ſolùm meritis, ſed cupiditatibus etiam abundè ſatisfactum eſt. Ibi Caius attonitus hominis modeſtia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti ſua beneficentia, nihil non polliceri perſeuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, ſed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius poſtulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dediſti, de ſtatua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum ſubeſſet periculum, quódque capitale eſſet placitis Caij contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus vltrò ad petendum prouocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem ſuæque gentis tranquillitatem, quam incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans eius induſtriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad ſtatuam attineat, ſi quidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reuerti ad intermiſſa officia. remiſſum enim eſſe hoc Iudæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à ſe haberi, vt non poſſit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius ſcripſit Petronio, priuſquam ad defectionem ſpectare Iudæos cognoſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi ſolitus, quem refrænare nunquam ſtuduit, imò ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò ſcribit eidem in hanc ſententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa quidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipſius honorem atque Iudæorum religionem ſubiit: ſed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita eſt illi gratia tã à Romanis quã à prouincialib.

maximo fauore præcipuis senatoribus eum A prosequentibus, in quos potissimum Caius debacchari est solitus. Is extinctus est non multo postquam Petronio scripserat illam mortis denunciatricem epistolam. Causam autem propter quam Caius sublatus est, & quemadmodum comparatæ sunt in eum insidiæ, procedente stilo significabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ sunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum superuenerunt illæ, quibus iubebatur morte sibi consciscere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui sine dilatione B mercedem habiti sibi honoris persoluerit, & Iudæis præsentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euasit mortis periculum.

Cap. XII.

Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus. C

XVI. Inciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædésque & calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem D possit alere. ad hæc non patet hostiũ assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis mœnibus. eidẽ flumini est & Nisibis apposita: quare Iudæi freti locorum natura, sacrum didrachma quod Deo ex more solent offerre, cæterámque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde suo tempore transmittendam Hierosolyma: quę deinde à multis hominũm yriadib. illò deducebatur, metuentiũ latrocinia Parthorũ quo E rum ditioni tum suberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Asinæus & Anilæus fratres, Neerdenses patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magister, apud quem artem didicerant, quòd seriùs aliquando ad operandum accessissent, castigauit verberibus. illi credentes se affectos iniuria, detractis armis quæ seruabantur in eius domus pariete, contu- F lerunt se in quendam locum vbi fluuius scinditur, vberem pascuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quisque egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in ali- G menta eorum sat erat, promittentes amicitiam morem sibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim si qua ingrueret: contra occisionem gregum ac pastorũ, si detrectarent

μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς προύχοιεν ἀξιώματι διὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸν Γάϊον. καὶ τελευτᾷ μὲν οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ τὴν ἐπὶ τὸ θανεῖν ἀνακειμένην ἐπιστολήν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς τὸν τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. Πετρωνίῳ δὲ πρότερα μὲν παρῆν ἡ διασαφοῦσα τοῦ Γαΐου τὴν τελευτὴν ἐπιστολή, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾷν αὐτόχειρα. καὶ ἥσθη τε τῇ συντυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὃς τὸν Γάϊον κατέλαβεν, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τῆς Ἰουδαίων σωτηρίας παρασχόμενον. καὶ Πετρωνίῳ μὲν οὕτως μὴ ἂν τοπασθεὶς, διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

Κεφάλαιον ιϛ.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίοις δι' Ἀσιναῖον καὶ Ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δὲ περὶ τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τὴν Βαβυλωνίαν οἰκοῦντας Ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ οὐδεμιᾶς ἧς τινος ἐλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσος οὐχ ἱστορημένος πρότερον. περὶ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. Νεάρδα τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδροῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε τοῦ Εὐφράτου πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ Νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ περίρρουν, ὅθεν Ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τότε δίδραχμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐχρῶντο δὲ ὥσπερ ταμιείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἀνεπέμπετο ᾗ καιρὸς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὴν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς Παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποτελούσης ἐκείνοις τῆς Βαβυλωνίας. καὶ ἦσαν γὰρ Ἀσιναῖος καὶ Ἀνιλαῖος, Νεερδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοῖς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέταξεν ἱστῶν μαθήσει ποιήσεως οὐκ ὄντος ἀπρεποῦς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὥς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βραδυτῆτα ἐπικαλέσας τῆς ἀφίξεως, ἐκόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τὴν δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταρπάσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἦν τῆς οἰκίας φυλασσόμενα, ᾤχοντο εἴς τι χωρίον διάρρηξιν μὲν ποταμῶν ποιούμενον, νομὰς δὲ ἀγαθὰς παρασχεῖν πεφυκὸς, καὶ χιλὸν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἀποτίθοιντο. συνήεσάν τε ὡς αὐτοὺς τῶν νέων οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτους τοῖς ὅπλοις φραγνύντες, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶναι. περιελθόντες γὰρ ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἃ ἀρκοῦσα ἐπιτροφὴ γένοιτ' ἂν, προστιθέντες φιλίαν τε πειθομένοις, καὶ ἄμυναν τῶν ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δὲ, οὐ γὰρ ἦν ἕτερα παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τῶν προβάτων ἔστελλον ὁπό-

ὁπόσα κελεύοιεν. ὥς τε δὴ καὶ πλείονα αὐτοὺς συνελέ- A
γετο ἰσχύν, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βούλοιντο καὶ ἐπ' ὀξὺ
ἐλαύνοντες κακουργεῖν. διεφθείρετό τε αὐτοὺς ἥρπα-
σάς τε τῶν προσχώρων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πέλας
ὁμόροις. ὥστε ἤδη καὶ ἐς τοὺπίσω λόγος ἦλθε καὶ αὐτῷ καὶ
τῷ τῶν παρθυαίων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίας σατρά-
πης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὁπλοφόροις πολ-
λοῖς, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν αἴρεσθαι, συλ-
λέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, ἐπαρθυαίων τε B
καὶ βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθάσας θέλων
ἐπιβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς ἡμέας κατα-
σκευάζων τὸν στρατόν. ἐπεκαθέσας δὲ τὸ ἔλος, ἡσύχα-
ζεν. καὶ ἅμα τῇ ὑστεραίᾳ, ἐπεὶ σάββατον ἀργίας πατρί-
ου χρήματος ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἀπρο-
σδόκητον αὐτοῖς τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν
ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προῄει χρήζων αφνί-
διον ποιεῖσθαι τὴν ὑπόπτωσιν. ἀσπαγὸς δὲ ἐτύγχανε σὺν C
τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐ-
τοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέ-
πεσεν ἐ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίγνοιτο, ἀνδρῶν αὐτοῖς
ὑποβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀκριβοῦς ἀφάσμα-
τος χαλινῶν. δέδοκα μὴ ἐλπλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέ-
μιοι προσιόντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπτης, ἀπαγ-
γελίαν ἡμῖν σαφῆ τῆς ἐπεσηκότων ποιησόμενος. εἰπὼν δὲ D
ὅτι ψεύδεσθαί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, τά-
δε εἶπε, καὶ ὤχετο πρὸς προσκοπεύσοντες τὸ μηνύμενον.
καὶ ἅτε ταχὺς παρελθόντες, ἐπὶ αὐτὸς ψεύδης σα-
φῶς εἰκασθεὶς ἦν τῆς προσοιδῶν τοῖς πολεμίοις,
ὅτε ἐκείνους πλεόνως ὑπερέφερεν ἤμελλεν ὑμῖν ὑ-
βρίζειν. προσειλήμμεθα δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων
διαφέροντες, τοσῷδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν
ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ καθείρ-
γεσθαι ὑποζυγίοις τὴν παρόδων εἰς τὸ ἄρχειν. ἀσ-
παγὸς δὲ ἐκ ἄρα γνώμης τοῦ κατασκόπου κεῖνον ἐμέλ- E
λειν δὴ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομίσαντα ἡσυχά-
ζοντας τοὺς ἐπ' ἀσφάκτοις πολλοὺς ὑφορᾶσθαι τοὺς
πολεμίους, τὸ ἀλκῆς δεδιέναι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης,
εἰς ἐὰν ἐπεπτώκει, ὑποδρομὴν πυθόμενον ἀπολαμ-
βάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβά-
νει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, καὶ δὴ
τὰ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς
κτείναντες αὐτῷ δίκῃ τὸ καθαφεσιουμένους ὡς δὴ τὰ ἔ-
τοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἔπορσαν τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῆς F
πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς
μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ θυμήματι τῷ τῆς ἀδελφοῦ,
ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν δίκῃ τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ
πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα,
ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος κατ' ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν
ὑπερφρονήσεως αὐτὸ τὴν ἀρχὴν θυμοῦται, εἰ ἐλάσσονι
τιμῇ καθ' αὐτὸν ὀργιεῖ τὴν ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησά-
μενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑ- G
μῖν, συγχωρῶν ἀδειαί τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων
ὑπὸ φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπά-
της χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπερβάλλοντα καὶ τιμὴν,
ἥτις ὑμῖν, πρὸς τῇ τοῦ ἴσου ἀρετῇ μᾶλλόν δυνάμει
τῇ αὐτοῦ ὠφελεῖν. ἀσπαγὸς δὲ, αὐτὸς μὲν ἐπέβαλλεν ὁδοῖς ταῖς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ ἀνέπεμπεν
μὴ δῶρον ὁπόσα ποιέσαι δύο. καὶ ὁ μὲν, ὥχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος
δὲ ἐπεὶ θεᾶται τὸν ἀνδρὸς καθαιρόνας ἥκοντα, ἤρετο τοῦ αἰτίαν τε τὸν ἀσπαγὸν ἐφυστερηκότος,

imperata facere. quapropter neceſſitate coacti mittebant eis quantumcunque poſcerent. quo factum eſt, vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congrediadeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detuleric. Satrapa autem Babyloniæ poſtquã hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſsáque palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negotio vinctos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis prope ſe armis cum ſociis deſidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frænorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optarim autem vana eſſe, quæ diximus. móxque quidam profecti vilum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidiis ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter feriias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per otium in ſe graſſarentur cædibus quin potiùs virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primúſque correptis armis ſuo exemplo ad ſimilem exciuit audaciam, ad conſerẽdas cum hoſte manus: eos animans, & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtímque ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere, miſſiſſéque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis, paratam eſſe regis munificentiam, foréque vt hac ſua virtute poſthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæum miſit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit cúrnã domi reliquiſſet Aſinęum,

cognitóque metu illum ſe continere intra paluſtria : per patrios deos deierauit, nihil eos ſe læſurum in fidem venientes : idque porrecta iuueni dextra ſanciit, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diſſidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quòdque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; quod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſo magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnáque tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat : negauit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam : ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo : Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuique in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potentia,

A ἐπεὶ δὲ παρωθάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῇ ἕλει ὑπομένειν. ὁ δ', τοὺς τε πατρίους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δρᾶσαι αὐτοὺς πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἔδιδου, ὅπερ μέγιστον δὴ παῖσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις δῆλημα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. κἂν δ' ἄν ψώσαιτό τις δεξιὰν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως ἡμομένης, κἂν πισθείη ἐνδοιάσειεν εἰ τοιαῦδε ἀσφαλείας δόσις ἡμόστο, δῆλα τῆς ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ ἀρτάβανος μὲν ταῦτα φράξας, ἐκπέμπει τὸν ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραξε δ' ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων ἐνόρκισμα τῇ ἀρετῇ τῆς Ἰουδαίων ἀδελφᾶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῆς ἐκείνου κατορθώσεως, ἐν ὑποψίᾳ τε ὄντων καὶ δύνοιᾳ τοῦ ὑποσπομένου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀν προσχομένου πολέμῳ τῆς ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῆς ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅλῃ μέγα οἱ περὶ τὸν ἀσιναῖον ἐπὶ τοῦ βαβυλωνίαν, ἥδιον συσήσαντες ἐπ' ἀκεράσει τῇ αὐτῇ, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τὰ κακῶσαι μειζόνως ἁμάρτοιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα δύνοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δ' ἀνιλαῖος, πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τοῦ τε ἄλλου προθυμίαν δηλούμενος τοῦ βασιλέως, κἀ ὅρκιον τὸ μεγιστημένον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν ἀρτάβανον, ὁ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται φιλοφρονούμενος. ἐθαύμαζέν τε τὸν ἀσιναῖον τὰ ἐν ταῖς πράξεσιν ἀλυσχρόν, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύν τε κἀ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συμπεσοῦσι δοκοῦσαν καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα δῆλα θείσει παρέχοιτο τοῦ ψυχοῦ τὰ σώματος. φῆλά τε πρὸν δείκνυσι τὸν ἀσιναῖον ἀβδαγάσου τῆς αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τότε ὄνομα ἔχοντα φέρει, τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν ἣ χρῶντο εἰς πόλεμον. τῷ δ' ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ ἡμέραν κτίναντα αὐτὸν ποινὴν ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τοὺ παρθυαίων ἀρχοῦ, ἄλλ' ἃ μὲν ἔπρεπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα διδοῖεν ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς ἡμέραν ποιούσας. εἰ δ' αὖ μὴ τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὀκνηρίας χρῆζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐκδίκῃ τοῦ ἀρχοῦ πεισθέντος ἐπαναχωρεῖν γοῦν ὀκνηρὸς ἐμοῦ κράτει τῆς θεοῖ σε, καὶ μετ' ἀγνοίας ἐμῆς, ἔωθεν δ' μεταπαλέσας τὸν ἀσιναῖον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτοῦ, κἀ μὴ πλείοσι τῆς ἐνθάδε στρατηγῶν τοῦ ὀργοῦ ἐρεθίσειας, ὁπλιχειρεῖν σοὶ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τοῦ βαβυλωνίων γοῦν, ἀλῆ σῶτόν τε, κἀ ἀπαθῆ κακῶν ἰσομοίρου ὑπὸ τῆς σῶν φρονήσεων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρησοῦ ἀνεπικλήτου σοι παραμόμου τοῦ ἐμαυτοῦ πίστιν, ἃ δὴ κύφοις, ἀλλ' ὅπῃ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀναιμοῦσι. ταῦτα εἰπὼν, κἀ δῶρα δοὺς ὁπλοῦχα ἐκπέμπει τὸν ἀσιναῖον. ὁ δ' εἰς τοὺ οἰκείαν παραμοιβόμενος, φεύγει κατασκυάζοι, ὁπόσα φέρτερον ὠχύρου, μέσας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγείρει, ὁπόσα ἐν ἄλλος τῆς φέρτερον ἐν τοιαύτης ἀφορμῆς ἄψασθαι πραγμάτων ἐν ὅλμῃ γεγονότων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταστεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν δὲ ἐδόκει κἀ τῆς κατ' αὐτὸν πάσαν ἀρετῆς ἡ ἐν βαβυλωνίων φερομένη τιμή. ἰοῦ δ' ἐν ἀξιώματι κἀ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὅλη τῆς μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα. προέκοπτέν τε αὐτῷ ἡ δυναμοσύνη ὀκτὼ ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμαζόντων δ' αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ὑπεκλαλαμβάνει κακῶν ἀπ' ἀρχῆς δὲ αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν ἡ εὐτυχία ὀκτὼ μέγα δυνάμενος, ἐκλείπουσιν εἰν ὕβριν ὅτι θᾶσσον τῶν παρόντων ὑπὸ ὑπερθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τὴν παρθένον τινὶ, σφατηλὸς ὢν ἀφίκετο τὴν ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπετο γαμετὴ, ἄτε ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι πρόφασιν πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τῆς ὥρας πολλῆς. ταύτης εἴτε ἀκοῇ τὴν ὑπερβολὴν ἐπιμανθάνων, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, ἀπλᾶς ὁ τοῦ ἀσινάμου ἀδελφὸς ἐρασθεὶς τὸ μὲν πρῶτον ἐπολέμει. τὸ μὲν, ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν σωφρόνως τὴν συμφορὰν τὸ γυναικὸς μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ σφαλερῶν. τὸ δὲ δυσαπάλεκτον κρίνειν τὴν ὀπιθυμίαν. ἅμα τε ἦν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ συνεχεστόνης, καὶ μάχης ἐπάκτου γενομένης πεσόντος ἀνηρημένου ἀλῶσα ἐγαμήθη ἐρασθῆ. ὑ μὲν δίκαια μεγάλων δυσχερῶν ἀπολαύω τε ἅμα ἀνδρὶ, ὁ ἀσινάμου γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, ἀλλὰ συὸ τινι μεγάλῳ κακῷ, δι' ἃ ταύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τάνδρὸς τεθνηκότος, ἀχνυμένως ἤγετο, ἀφιδρύματα τῆς θεοῦ ἅπερ τοῦ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ παρῆσαν ἴσα, ὅπερ ἐν τοῖς ἐκείνη πᾶσιν ὅσιον ὅτι τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴσασιν ὅτι ξένης συνεπαγόμενοι, ὧδε ἐλθοῦσα καὶ ταύτῃ τὸ πατρῷον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῷ θρησκείαν ἐποιεῖτο. γαμετὴ δ' ἀποδειχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ' οἵων νομίμων ὅτι τῷ πρώτῳ ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτούς. καὶ τῶν ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεσκόπουν, ὡς ἀδαμῶς πρόσοικοι ἐρασθεῖσα, ὑδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν προσφορὰ, γυναῖκα ἡγεμόνος ἀλλόφυλον, καὶ ἀβαπτίστως θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὴν ἀπειθειαν. ὁρᾶν ἂν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ὑπολίσειε τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀνθρώποις, καὶ τὴν εἰς νεῦν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δὲ ὑδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ καί τινα αὐτῇ τὰ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκλινε, καὶ ὃς κτεινόμενος δυοῖν τε τῆς νόμων, καὶ τοῦ κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπενόησατο αὐτῷ τε ἀσιναμῳ, καὶ πᾶσιν ἐτέροις, ὁμοίαν ὑπὸ τῆς ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γυναικὸς τελευτὴν, τοῖς μὲν, ὡς ἠμυνόσι σφίσιν ὁμοφρονοῦσι γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ βοηθῶν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ ἀσεβεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐβαρυύοντο μὲν, ἐνεῖχόν τε, μνημονεύοντες ἃ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνων, τῇ δυσαμενίᾳ συνελθόντες. ἐπεὶ δὲ τὴν θεραπείαν ἀπεῶντας θεῶν τῆς παρθενίας πεμομένους, ἐπὶ πλεῖστον ἠνύμενοι τὸ ἀνίκητον τοῦ ἀνδρὸς τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅτι τὸν ἀσινάμου ἐλθόντες πλείονες ἤδη κατεβόων τὴν ἀνδρὸς φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐωρακότα τὸ ὠφελῶν, ἀλλὰ νεῦν ἴσον, ὅπως φθὴν ποιεῖσθαι τὴν γενόμενος, πρὶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐμφανῆ εἰς ὄλεθρον ἀναφανῆναι. τὸν τε γάμον τὸν ἀνθρώπου λέγοντες ἀνόσιον αὐτῷ, ὅτι αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσι νόμων, καὶ τὴν θρησκείαν ἣν ὑπεδύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀπιμώσῃ τῆς θεοῦ τοῦ αὐτοῖς σεβασμίου πρόσοδον. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη μὲν τὴν ἁμαρτάδα τοῦ ἀδελφοῦ μεγάλων αἰτίαν ἔσεσθαι κακῶν, καὶ ἐσωφρόνει, ὑ μὲν, ἀλλὰ τοῦ ἐνεῖχετό γε δυοῖν τοῖν γηθοῖς νικώμενος, καὶ συνηνώμενεν νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τὴν ὀπιθυμίας νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείοις τε ὁσημέραι συνεπέφορτο, καὶ πλείους ἦσαν οἱ καταβοαί, τηνικαῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῷ

A vt Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deterius vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, contemptísque institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm insigni forma laudata vsque ad miraculum: hanc siue aspectu siue fama cognitam adamauit Asinæi frater Anilæus: & cùm neque suis imperare posset cupidinibus, neq; vlla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum, eius petiit: primóque conflictu cæco Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quàm fratri fuit principium. cùm enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clàm
C inter cæteram supellectilem aduexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriusq; fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed
D adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuus quidam confossus sit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorúmque sociis, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtque simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent
E talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factóque concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si priùs parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tādem super ea fratrē

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui diutiùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secuta quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cætcùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Attabani filiam: eósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudæis tot iam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans,

A

B

C

D

E

F

G

θεὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε πρώτοις γεγονόσιν ὀπτιμᾶσι, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὸ ἀνθρωπον ὑποπεμφάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεφάτευε δὲ ἡδέως ἐπὶ τῷ λόγῳ, καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀφθαρομένη μὲν τὸ θεοῦ τὸ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτῶν, δεδοικυῖα δὲ θεὸν τὸ ἀνίλαου μηκέτι πάθοι ἔρωτι τοῦ θεὸς αὐτῶν, φάρμακον τοῦ ἀσιναίου δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθίησι τὸν ἄνθρωπον, ἀδεής τε ὢν ὅτι κεῖται τοῦ θεοῦ αὐτῶν προχθισμένων τοῦ ἐφεξῆς ἡμέρου. ἀνίλαος δὲ καταμόνας ἤδη τῶν ἡγεμονίαν ἐπαλαβὼν, ἐξάγει στρατιὰν ὅτι τοὺς μιθριδάτου κώμας, αὐδὲ τοὺς πρώτου ἐν τῇ παρθυλωῇ, ἔ βασιλέως ἀρταβάνε τῶν θυγατέρα γαμηκότος, δοῦ λείας τε ἦμου αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, ἔ ἀνδράποδα δυρίσκεται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅτι προσλήψει τὸ δυδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθριδάτης δὲ, ἐτύγχανε δὲ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούει τοῦ κωμῶν τῶν ἄλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ προάρξαντος ἀδικεῖν ἀνίλαος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τὸ ἀξιώματος ὑπερίδων, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τοῦ πλείστων τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρῶν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τοῦ αὐτὸ καταλαβὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπιούσῃ μαχησόμενος δοῦ τὸ ἑβδομάτων σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀρχῇ δοξαζομένου. ἀνίλαος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ' αὐδενὸς σύεργου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μυθριδάτης ἤμελλε διαυλισθαι δειπνοποιησάμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τοῦ ποιουμένου χρήζων τοῖς παρθυαίοις ὑπιδεῖν, καὶ περὶ φυλακὴν τεταρτην ὑπιδεῶν, τοὺς μὲν, ἐπὶ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἔτρεψε. μιθριδάτου δὲ ζωγρία λαβὼν, ἤγαγε ὡς αὐτὸν ὅτι ὄνου γυμνὸν ἀναβεβημένον, ἥπερ ἀπιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς τὴν ὕλην μή τινος τοιούτου ὀείσματος, καὶ κελεύοντων τοῦ φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀποδόσθαι αὐτὸς ἐναντία. μὴ δὲ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἀδεᾶ γήμους τε ὄντα τοῦ πρώτου θυγατρὸς παρθυαίοις, καὶ ὑπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νεῦ μὴν δὲ ἀέκητι ἔτι τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ ἔπερ ὑβρισεν μιθριδάτης, ἀλλ' οὐ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς ὑπερξεύσμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα παρεσχῆσι. πάχος δέ τι ἀνήκεστον ἐκ ἀξεμήσειν βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλῃ σφαγῇ ἰουδαίων τοῦ ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, δοῦ τε τῶν συγγένειαν, καὶ δοῦ τὸ μὴ ἀναστροφὴν ἔτι ἐν αὐτοῖς πάσματός τινος γενομένου τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθὺν χράσμενον. ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φέρας ἐν τῇ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσασθαι τοῖς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν προπαρόντες, ἀγαπῶντὸ τε σωτηρίαν μὴ ἀκμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν γενομένης. καὶ νεῦ ἐπανάδραμε τὴν ἀρετὴν ἢ θεὸς ἐπόμενος τοῖς βασιλείοις, ἢ μὲν ὠδαλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὅτι γάμου κοινωνίας. ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὸν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τὸ γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ ὠδαλύσοιτο αὐτὸ τὸ γάμου, ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος, συνάγει γοῦν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, ἐκ ἀναγκαίων ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὸν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων ἐθελοδοῖτο αἰτιπολε- A
μέντων. ἀνίλαῖος ᾗ ὡς μαθαιῇ θρασυνόμενον δυνά-
μει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν
τοῖς πολεμίοις, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοία
χρήσεσθαι τοῖς πολεμίοις, καὶ τῷ τε τόλμησιν καὶ εὐωδρόσι
θαρρεῖν ἀδιατυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί
τε πρὸς τὸν οἰκεῖον στρατὸν προσγεγόνεσαν αὐτῷ κατὰ
ἁρπαγὴν τῆς ἀλλοτρίων ἁπτησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν
προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι ᾗ αὐτοῖς B
εἰς σταδίους ἑκατὸν καὶ, καὶ διὰ τὴν αὐδρὸς τὴν πορείας γε-
νομένης, καὶ μεσημβρίας, τότε δείλης τε τὸ δίψος, καὶ
μιθριδάτης ὑπιφανείς, προσέβαλλε τεθλαμπωρη-
μένοις ὑποδιὰ τὸ πιεῖν, δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ
ὅπλα μὴ δυναμένοις. ἔρρωτο δὲ οὐδ' ὅλως τὸν δεῖ τὸν ἀνι-
λαῖον ἀρχὰ, διὰ τὸ ἀπηυρθυκότας ἀκραιφνέσι προσ-
φέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον αὐ-
δρῶν. ἀνίλαῖος ᾗ, καὶ ὅσον δεῖ αὐτὸν ἦν σωτηρικὸς ὅτι τὴν C
ὕλης ἐπαναχώρησιν φυγῇ μεγάλῃ νίκης τὴν ἐπ' αὐτοῖς
χαρὰν μιθριδάτῃ παρεχηκότες. ἀνίλαῖῳ ᾗ προσήει
πλῆθος ἄπιρον αὐδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὴν σωτηρίαν
ποιεμένων, ῥᾳδίως χάριν τὴν εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε αὐ-
τανίσωμα τῶν τούτων προσόδων γενέσθαι πλῆθος τῶν ὑπο-
λωλότων. ἃ μὲν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι διὰ τὸ
ἀμελέτητον. ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ ταύτας ὑπηρετὰ τὴν κώ-
μας τῶν βαβυλωνίων, ἀᾴσατά τε ἦν πάντα ταῦτα ὑπὸ D
τὴν ἀνίλαῒ ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πο-
λέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νειρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰου-
δαίους ἀνίλαῖον ἐζητημένοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν
λόγον, ἐπὶ γὰρ ἑλομένοις ἕκαστον ἀδιαφθεῖν δυνατὸν
ἦν, τὴν εἰρήνην προκαλοῦντο. οἱ ᾗ καίτοι χρήζειν ἔλεγον
τὴν ὅτι τὴν εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μὴ τοὺς βα-
βυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνίλαῖον. οἱ ᾗ
βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς γενομένης, μαθόντες τὸ E
χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαῖος ἦν, δλιπεσόντες κρύ-
φα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον ἑρπομένοις κτεί-
νουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνίλαῖον
αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι ᾗ ἀπαλλαγέντες
τὸν ἀνιλαίου βαρύτητος, ὅπις ὁμισμα γὰρ ἦν αὐτοῖς
μίσει τῷ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ὅτι πολὺ διά-
φοροι καθεστήκεσαν αἰτία τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων,
καὶ ὁποτέροις ἐθελήσοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων F
ἤμελλον. καὶ τότε οὖν ὑπολωλότων τῶν περὶ ἀνίλαῖον,
ἐπεπίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ ᾗ ἐν δει-
νῷ πεθέμενοι τὸ ὕβριν τὸν ἐκ τῶν βαβυλωνίων, καὶ
μήτε ἐπιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν
ἡγούμενοι τὸν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν
τὴν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτην, σελεύκου κτίσαντος
αὐτὸν τὸ νικάνορος. οἰκοῦσι ᾗ αὐτὸν, πολλοὶ τῶν μα-
κεδόνων, πλεῖσοι ᾗ ἕλληνες, ἔσι ᾗ καὶ σύρων ἐν ὀλί-
γον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην κατα-
φεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅτι πέντε ἔτη ἀπαθεῖς G
κακῶν ἦσαν. τῷ ᾗ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ φρῶτον, φθο-
ρὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτοῖς, καὶ καιναὶ κτίσεις
ἐν τῇ πόλεως καὶ δι' αὐτὸν ἀφιξις εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐκδέχεται δὲ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν δὲ ἀ-
φηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν πᾶσι καὶ διχονοία ὀξὺν ὁ βίος, καὶ κρα-
τοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικουμένων αὐτοῖς ἰουδαίων γενομένων ἐξασίαζον, καὶ οἱ σύροι καθυπέρτε-
ροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλονικούντων τε αἰδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως

si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit adulari illum, cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque militè iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtímque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu ituruntin ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quique familiares Syros apellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. nam cùm vtrimque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: cóſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. Hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibíque ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus eſt: quâ do quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris belliciſſimis. Atque ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A

B

C

σὺ τε τὰ λοιπὰ καὶ τῶν νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἁπάσα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ἦν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ ὑπὸ χαιρέου, ἀνῃρέθη. Κεφ. α
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτὸ βιασθεὶς ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β
Στάσις δ' βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ
Ως κλαύδιος καῖσαρ δοὺς δωρεὰν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτὸ βασιλείαν ἅπασαν, ἀφορθεὶς αὐτὸ, ἐ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ ἀπογράμματα παρὰ καίσαρος ἐν ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῆς ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ τὸ πάσης αὐτὸ ἀρχῆ. Κεφ. δ
Ἀπόστολος ἀγρίππα τὸ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε
Ἡ ὅλης τῆ παυλίνα ἀντωνίας ἐπιστολὴ πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ς
Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα ἀφίξεων ἄχρι δ' τελευτῆς. Κεφ. ζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Caſſio Chærea ex inſidiis cæſus eſt. CAP. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.
Diſſidium inter Senatum & plebem. CAP III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lyſaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.
Epiſtola Pub. Petronij Syriæ præſidis ad Dotitas pro Iudæis ſcripta. CAP. VI.
Agrippæ geſta vſque ad ipſius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS sportò non in solos Iudæos Hierololymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, ed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus cohà subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Campaniæ ad Misenú alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, aliósque suos fecessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarij,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ως Γάϊος ὑπὸ Χαρίωνος ἀνῃρέθη.

ΓΑΪΟΣ δὲ εἰς μὲν τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν τότε οἰκουμένην ἐπεδείκνυτο τὴν ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δὴ πάσης ἐστὶ μᾶλλον γῆς καὶ θαλάσσης ἔσελλεν αὐτῷ, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπήκοος, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτῷ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἐς ὄρπο φέρεσθαι. μάλιστα δὲ ἠδικεῖτο τῆ δεινῆ τῶν σεβομένων τὴν ῥώμην κατ' ὀλίγον αὐτῷ τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγεμόνα, ἀλλὰ τοῖς τε ἄλλοις ἄρχοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τῷ σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δύναιδ᾽ αν, καὶ τοῦ φρονεῖν ἐπιφανείας τιμώμενοι. μυρία τε ἐδείσκετο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὴν καλουμένων, ἀξιώματα ἢ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸν βουλὴν ἐσ καταλήσεις, ὧν ἀτίμωσις καὶ μετάνασας. κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλεμένων, διὰ τὸ καὶ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐφ᾽ ἁρπαγῆσι τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθείαζε δ᾽ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς ἐκέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι. διὰ τὴν ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε τὸν διὸς φοιτῆσι τὸ ἱερὸν, ὁ καπετώλιον μὲ καλῶσι, τιμιώτατον δὲ ἀφ᾽ αὐτοῖς ὄζιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπόλμησε προσαγορεύειν τὸν δία. καὶ τἆλλα ἔσεβαστε μανίας ἐδὲν ὑπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσσίους ἑτέραν πόλιν ὑπὲθαλάσσιον, καὶ τὸν διάβασιν δεινὸν ἡγούμενος ξιήρει περᾶσαι, καὶ ἄλλως ὑπερβάλλειν ἠξιούμενος αὐτῷ δι᾽ αὐτὸ ὅτι τῆς θαλάσσης ἑαυτὰ ἐ ὁποῖα ἐ πᾶσι γῆς ἀπαγτεῖν, ἀπ᾽ ἄκρων ἐπ᾽ ἄκρα σταδίους διακοσίους μέτεσιν ἡ θαλάσσης, καὶ εἰσὼ τὸν κόλπον ὑπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὅπη τῇ γαφύρᾳ τὸ ἄρμα. θεᾶ γὰρ ὅτι διαύτας ποιεῖδι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς. τῶν τε ἱερῶν τῶν ἑλλήνικῶν ἐδὲν ἔτι ἀσύλητον κατέλειπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς καταπολὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας παρ᾽ αὐτὸν. ἐ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίσῳ, τυγχάνειν τοῦτο ὄσαν ἡ ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τὸν τε οἰκείαν, ἐ τοῖς κήποις, ὁπόσα τε αὐτῷ καταγωγαὶ δι᾽ γῆς ἡ ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ ἡ ὀλύμπιον τεμένισμα διὰ τὸν ἑλλήνων, καὶ ἔτος ὀνομαζόμενον ὀλύμπιον, φειδίᾳ τὸ ἀθηναίῳ πεποιηκότος, ἐπόλ-

ἐτόλμησε κελεύσαι εἰς τὴ ῥώμην μεταφέρειν. ὁ μὲν ἐ- A
πεξῆε γε τῷ ἀρχιτέκτονι, φάσκων θεὸς μέμμιον
ῥηγῦλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ ἀγάλ-
τρου κινήσεως αὐτῷ γεγυμνάκοτι. λέγεται δὲ τὸ μέμ-
μιον διὰ ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγυμνάκων ἢ
ὡς αὖ τινα ἠγεῖσθαι, ἐφθονήθη τὴ αἱρέσεων. καὶ χρά-
ψαι τάδε πρὸς τὸν γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν
ἀσχολούμενον τὴν διατολλώ. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτου
αὐτῷ κινδυνώδους γνώμῃ, σώζεται φθάσας ἤδη B
γάϊον τελευτήσαι. εἰς τοῦτο δὲ προῆλθε τὸ μανικὸν
αὐτῷ, ὡς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γνησίας, παρα-
κομίσας δὴ τὸ καπετώλιον δὴ τοῖς γόνασι καθι-
σθεῖσαν τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τοῦ δὴ
μεγίστου τὸ τέκνον. καὶ δύο χειρωνακτεῖν αὐτῆς πα-
τέρας, ὁπότερον μείζονα φάσμα ἐν μέσῳ δὴ κατα-
λιμπάνειν. καὶ τάδε ἰσχυρίζετο θεράπουσα αὐτὸν οἱ ἄν-
θρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας C
ποιεῖσθαι τοῦ δεσπότου ἐφ' οἷς ποτ' ἐθελήσειεν ἐγκλή-
ματα. δεινὰ γὰρ πάντα ἦν ὁπόσα μέλλοι γενέσθαι, ὅτε
τοῦ χάσκειν τε καὶ ὑπαγορεύειν τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γί-
νεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίου ἐτόλμα ποτ' ἀκούσαντα πο-
λυδύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ γάϊος ἰσχυρίζετο
κατὰ παῤῥώου τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτου λεγομένης
ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ ἁλῶναι δύ-
ναμιν ἀφελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεγύετό γε αὐτῷ. ἀνα- D
πεπλησμένος γὰρ αὐτοῦ συκοφαντιῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην ἧς ἐπῆρχε, καὶ πολλὴν τὴν δουλοκρατίαν
ἐπηρμένην τοῖς δεσπόταις, ὄντως ἐβουλάτα τὰ πολλὰ ἤδη
συνίστατο. τῷ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν ὀργὴν
ποιουμένων, τῷ δ' ὠρὴν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν με-
γάλων τιθεμένων, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον.
ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις ἐκ τοῦ ἀσφαλεῖ μα-
γάλλιν συνιέναι δυσμενείας ῥοπὴν ὁ θάνατος
αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ ἐδὲ εἰς ὀλίγον ἐξενεγό- E
νει μὴ εἰς ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτοῦ τελευτῆς
ἐφαμιλλωμένης. βούλομαι δὲ ἀκριβείας τὸν πάντα
περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπιδὴ καὶ πολλὴν
ἔχει πίστιν τὸ θεῖον τῆς δυνάμεως, καὶ ἐφαμιλ-
λίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, ἐκ σωφρονισμὸν τοῖς
ἰσομένοις ἄτοπον τὴν δυτυχίαν, ἀλλὰ μὴ δὴ μᾶλ-
λον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ ἐφαμιλλωμένης.
ὁδοῖς μὲν ζεῖς ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκεύαζετο, καὶ τού- F
των ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. ἀ-
μέλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἰβηρίᾳ γένος
συνεῖχε τινας ἢ δι' ἐκείνων, ἢ δι' αὐτοῦ προθυμος
ὢν ἀρέσθαι γάϊον. ἔτερα δ' αὐτοῖς συνεκρότειτο ἧς
χαιρέας κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμονῶν ἐμέ. μινυκιανὸς
δ' ἄννιος ἐκ ὀλίγη μοίρᾳ τοῦ δὴ τὴν τυραννίδα
παρεσκευασμένων ἐμέ. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ G
πρὸς γάϊον συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ δὴ πᾶσιν
ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας
ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τὴ θυμοειδὴς ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ἧ μηδὲν ἐγεγεν προσίδε-
σθαι τοῦ ἐκλυμένων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτοῦ διασημοτάτοις. μινυ-
κιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐκδικία, φίλον γὰρ αὐτοῦ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τοῦ πολιτοῦ σὺν ὀλίγοις
ἀναιρεῖ γάϊος, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν διὰ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γάϊον δὴ θανάτου αἰτιατικὴν
ἐπαφιέναι τὴν ὀργὴν, δὴ τὴν ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέροντα ὀνείδη τε εἰς τὴν ἀνα-
δείαν ὑπὸ τοῦ γάϊου προσφερομένου, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνώδειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τὴν γάϊου

ausus est inbere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illaesum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quae ipse inseruis excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniae prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maior patente sit genita. atque haec agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Caesaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius rerum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suae ditionis orbem replesset sycophantiis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiae, alios ira stimulante ad vindictam acceptae iniuriae, aliis ipsius caede imminentem sibi perniciem praecauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, praecipuè nostra gens eius caede erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinae potentiae, quod & in aduersis soletur homines, & modestiae fortunatos admoneat, ne opinione diuturnae felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factae sunt, quarum singulae autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniae ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chaerea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio praeditus, ita vt non dissimularet sua cõsilia: quae cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chaerea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua tempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habẽdam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essetque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuitia: & testẽ adhibebat Quintiliam

τελεστὴν ἐκ ἀνελαβέτην ὑπολαμβαίων. οἱ ἢ κ̀ πᾶσι κοινῇ προσεθέλων ἢ δὴ τῷ πράγματι σκέψιν, τίν τε ὕβριν, θεσμοῖς, κ̀ ἐπιθυμῶν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένοις ἢ γαῖον. ἴσως μ̀ γὰρ εὖ κατορθώσαι, καλῶς ἢ κατορθῶσι πολιτῶν ἀγαθῶν ἔχειν δὴ σωτηρία ἢ τε πόλεως, κ̀ ἢ ἡγεμονίας πονῆσαι, ἢ μὴ ὀλέθρε ἀπειδῆς ἢ πράγματος. πάντα ἢ χαρίεσσ ἐπειγόδς ὀνόματός τε δὴ θυμία μείζονος, κ̀ ἄλλως ὑπὸ τῶ ἀδικίσειν προσήκαν τῷ γαΐῳ διὰ ἢ χιλιαρχίαν ῥαστώνης αὐτῷ κτείνειν ἰσομοίρης. ἐν τούτῳ ἢ ἱπποδρομίαν ἦσαν, κ̀ αὐθαδάζε ἢ γὰρ ῥωμαίοις ἥδιστ' ἡ θεωρία δεινῶς. σωίασι ἢ πρόθυμος εἰς τ ἱππόδρομον, κ̀ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δίκαν ἢ τ αὐτοκρατόραν κ̀ πᾶν ὅδος συνελθόντες. οἱ ἢ ἀναπλέκτους τὰς δεήσεις κείναντες, ἐθαμῶς ἀχαρίστουν. ἐπέλθοι δὴ κ̀ τ γαΐον ἐπὶ θύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῷ τελῶν ἐπανίναι, κ̀ τῷ φόρων ἐπικουφίζειν τι τὲ ἐπαχθοῖς. ὁ δὲ, ὡς ἐκείνετο, κ̀ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλοις ἄλλη διαπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, κ̀ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀπελθεῖν προάγοντας. κ̀ ὁ μὲν ἐπέλαβε ταῦτα, κ̀ οἷς προστέτακτο ἔπρασσον, πλείοί τε ἦσαν οἱ δὴ τοιούτοις ἐκπνεύσαντες. κ̀ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἐκείνετο ἢ παυσάμενος τ βοῆς ἐν ὀλίγῳ τινὶ ἕνεκα τῆ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὴ τοιούτοις παράπτοιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεσσ ἐπήγαγε μείζονος ἀπειθαί τε τῆς βουλῆς, κ̀ παύειν κατὰ τῆ ἀνθρώπων ἐξηγειωκότα τὸν γαΐον. κ̀ πολλάκις μὲν, κ̀ ἐκ τὰς ἐξιάσεις ἐμέλησεν ἐπιχειρεῖν, ἐ μὴν ἀλλ' ἐπείχε λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, ἐκεῖ σιδηρᾶν πεπειρωκώς, τὸν ἢ κρίσιν ἐπισκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ἐπὶ καταπράξει τῆ βουλομένων ταῖς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο ἢ πολιὰν ἤδη χέρνον ἐκ ἡδονῆ φέραν γαΐου τὴν σωματροφίαν. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐσῆτε γαΐος εἰσπαρελθόμενον ταῖς τε φόροις, κ̀ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν κάισαρος θησαυρὸν ἐφυσερήκει ταῖς κρίσεσι, διὰ τὸ διπλασιάσασθαι τὴν δυνάμιν αὐτῷ χέρνον ἐπεὶ ποιεῖται τῇ ἐπιπράξει τρόπῳ τῷ αὐτὸ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐου προσάξει διὰ τὸ φειδοῖ χρῆσθαι τὰς τύχας οἴκτον λαμβαίων τῷ ὑπὸ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς ὀργὴν προσκαλεῖτο τὸν γαΐον, μαλακίαν ὀνειδιζόμενα αὐτῷ τῇ χολῇ συνάπτεσθαι τὰ χρήματα. ἐ δὴ τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, κ̀ ὁπότε τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ τ ἡμέρας καθηκόσης εἰς αὐτὸν, θήλειά τε ἐδίδα τοιούμενα, κ̀ ταῦτα αἰσχύνης ἀπήλλαγμένος ἐν τινῶν τελεταῖς μυστηίων, ἃ αὐτὸς συνίσατο, στολὰς ἐνδυόμενος γυναικίους κ̀ τινων προσθέσεις πλοκαμίδων ὀπτῶν, ἀλλά τε ὁπόσα ὀνείδεα ταφύσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τὴν δὴ τοιούτοις αἰσχύνην ἐτόλμα χαρίεσσ προσκαλεῖν. χαρίεσσ δὲ, κ̀ ὁπότε μὴν ἐκλαμβαίοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρείσατο, μείζονος ἢ ὁπότε ἐκδιδοίη γελώμενος ὑπὸ τῆ ἐκλαμβανόντων, ὡς τε κ̀ οἱ συχιλίαρχοι, σαφέστερον ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῆ ἢ κάισαρος κομίζειν, σφαῖλεγόν τινα ἢ εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. διὰ ταῦτα ἢ αὐτῷ, κ̀ θάρσος παρείσατο κοινωνοί τινας παραλαμβάνειν, ὡς ἂν ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ἐ μὴν γὰρ πομπήιος συγκλητικὸς μ̀, τὰς ἀρχὰς ἢ διελελυθὼς σχεδὸν ἁπάσας, ὑπάτευκε ἢ ἄλλως, κ̀ δι' αὐτὸ ἀποφύγμονος ὑπατικὸς βίε. τοῦτον ἐδείκνυσι τιμίδιος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίαν χρησάμενον ἀφροσυνεῖ κ̀ τῇ γαΐῳ, μάρτυρα παραλαμβάνων κυϊντιλίαν

γυναῖκα

γυνάϊκα τῷ ὅτι τ' σκιωπῆς ὄλιφανείᾳ τὸ ὠραίου φθει- A
ρας ἑκάστου πολλοῖς τε ἤσαν, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψεύδος γὰρ ἦν, δεινὸν ἠμυθήσ μάρτυρείαν
ὅτι θανάτῳ τὸ ἐραστὴν ζημιοῦν, βασάνων ἔχρηζεν
ὁ τιμίδιος. Ὁ γαΐου παροξυνθείς, κελεύει τ' χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' δυθέως βασανίζειν τ' κυϊντι-
λίαν, χρώμενος τῇ χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ
ὁπόσα ῥεβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τῷ νομίζειν ὠμότερον
ἡκονῆσθαι τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλα- B
κίας. κυϊντιλία ἢ ὅτι τὴν βάσανον ἀγομένῃ τῇ συ-
νηγόρων τινὸς ὑπεβάλετο τῇ ποδὶ, ὑποσημαίνουσα
θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσειν
γὰρ μὴ αὐθεντίας βασανίζει ταύτην ὡμῶς ὁ χαι-
ρέας, ἄκων μὲν, καταναγκας ἢ τὰς ὑπ' αὐτοῦ. καὶ
μηδὲν ἐνδοῦναι, ἦλθε εἰς τὴν ὄψιν τὴν γαΐου, δεικνυ-
μένην ἀπ' ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γαΐος παθών τι
πρὸς τὴν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῆς ἀλγη- C
δόνων δεικνυμένης, τῷ ἐγλήματος ἤρξει καὶ αὐτὴν καὶ
τὸν πομπήδιον. ἐκείνην ἢ καὶ χρημάτων δόσει τι-
μᾷ ὠφελιμωδίας ἐσομένων λώβης, ἣν ἐλελῴβητο
εἰς τὴν δυσεραγίαν τοῦ ἀφορήτου τῆς ἀλγηδόνων. ταῦ-
τα δεινῶς ἰωίασε τὸν χαιρέαν, ὡς ἄρτον αὐθρώποις, Ὁ
ὑπὸ γαΐου παρηγορείας ἀξίοις ἐν ἀρᾷ κακῶν τὸ ὅσον
ἐπ' αὐτοῖς ἐγχωμιμένοις. φησί τε πρὸς κλήμεντά
τε καὶ παπιώνιον, ὧν κλήμης μὲ ὅτι τῆς στρατοπέδων,
παπιώνιος ἢ καὶ αὐτὸς ἦν χιλιαρχῶν, ἀλλ' ὅτι φυ- D
λακῇ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῖν
προέσειν ἐκ ἐλλέλειπε. τῆς γὰρ σωφρονοῦντων αὐ-
τοῦ κατὰ τῆς ἡγεμονίας προνοίᾳ καὶ πόνοις, τοῖς μὲ
ἀπεκτονάμεν, τοὺς ἢ ἐστρεβλώκαμεν ὅτι τοσοῦτον,
ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μὴ πόσης τε ἀρετῆς
ἡμῖν ἐξάγαγε τῆς στρατιᾶς; σιγήσαντος ἢ τοῦ κλήμε-
τος, καὶ τὸ μὲν αἰσχυνῇ φέρειν τὰ προσασόμενα καὶ τῇ
βλέμματι καὶ τῇ ἐρυθήματι προεισάντος, λόγῳ ἢ αὐτὰ
τῷ μανίαι τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡ- E
γουμένῳ προνοίᾳ τοῦ ἀσφαλοῦς, χαιρέας ἢ ἤδη θαρ-
σεῖ χρώμενος ἐν λόγοις ἐπὶ κινδυνῶν αἰσιμένοις πρὸς
αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τῷ πόλιν, καὶ τῷ ἀρχικῷ
ἐπεξιὸν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἴη γαΐος ὁ τῷ ὅτι τοιού-
τοις αἰτίαν προσιδέμενος, τοῖς ἢ ταλαιπώροις ἐξετάζειν
πειρωμένοις, ἐγώ τε ὦ κλήμης, Ὁ ἵστοσι ὁ παπιώνιος
καὶ προὶ ἡμῖν σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε καὶ τῇ παντὶ F
αὐθρωπίνῳ τὰς στρέβλας προσφερόμενοι, Ὁ ὅπ-
τάγμασι τοῖς γαΐου δεκανούμενοι. γνώμη τε τῇ αὐ-
τῇ, παρὸν παύσω τοσαύτη ἤδη χρώμενον ὕβρει
εἰς τε τοὺς πολίτας Ὁ τοὺς ὑπηκόους, δεκανούμεθα
δορυφόροι Ὁ δήμιοι καθεστηκότες αὐτὶ στρατιωτῶν, καὶ
τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες ἐκ ὑπ' ἐλευθερίας, ἡδὲ ἀρ-
χῆς τῆς ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τε δουλουμένῳ
τοῖς σώματα αὐτῆς καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι
τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς καὶ βασάνου τ' ἐκεί- G
νων, μάχει δή τις καὶ καθ' ἡμῶν δεκανοῆσηται τοιαῦτα
γαΐῳ. οὐ γὰρ δυσία τε πολιτεύει δεκὰ τάδε πρὸς ἡ-
μᾶς, δι' ὑποφάσεως ἢ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τε πολλοῦ
τῆς ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος. οὐ γὰρ δὴ στήσεταί
ποτε γαΐῳ τὰ' ὀργῆς, δεκὰ τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τυχάν. σκόπει ἢ προσιόμεθα καὶ αὐτοὶ,
δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε καὶ ἐλεύθερον βεβαιῶν, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαξαι ψηφίσασθαι. κλή-
μης ἢ τ' μὲ δέκαιαν τ' χαιρέᾳ, φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾷν ἢ ἐπέλευε μὴ καὶ φορτικὸς εἰς πλείονας τ' λόγε,

mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem ſuum fallo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vigebat tormentis eam ſubiici. Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliã, ideò potiſſimum ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret. Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, néve ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium abſoluit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indigniſſimè tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterùm verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã corpora in ſeruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab aliis pari moſto tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquieſcet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtritimet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi : & habere se tutiora consilia : nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, idcò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam : tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præcæteris in tales sæuire solitus : & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolétiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide : At tu mihi, inquit, libertate signum da : cui gratias habeo, quòd me vltro properátem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age agrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

κὴ δλαχομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, σφᾶλῆναι τυχεῖν σφάξαντας ἀκαύστως τὸ ὁπιθυλάκματος ὠφελούμενοι κολασθεῖεν. χρόνῳ ὁ πρὸς αὖθις, Κλήμης ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ὠδαδιδόναι τὰ πάντα, ὡς ὠδαξόμενος μὴ πάνυ ἀκίνδυνος αὐτοῖς ὁπλισεία τυχάνει. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τὸ ὅπλ' ἔχειν δὲ τόλμαν. τὸν μὲν ἔτι ὑπὸ σῶν χαρέα σωτεθέντων Κ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑποθείμην, ἀναιρετέον ὁ πῶς ἂν τις κὴ δύναται κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει δλὰ λογισμῶν τῶν τε ἀπεραθέντων, κὴ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήνει ὠφελούμενος. χαρέας ὁ δίσας ὡς κορηλιον σαβῖνον ἠπείγετο, Κ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ὁ ἄλλως ἐξεπισάμενος αὐτὸν, κὴ τὸ ἐλθυθέρου ἐφιέμενον, Κ δλὰ τὸ τὴν καθαιρέσεως τῶν πραγμάτων πολεμίως δλαπεπομένου χρήζων ἐκ τῶν ὀξέως ἔχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων εἰχρήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας ἐῆ πορεύεσθαι, κὴ δίεις μὴ ὑπὸ κλήμενος ἐκφοίτησις γένοιτο αὐτῷ, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, Κ τὴν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς πρὸς τὴν ὑπερβαλλομένων πεθέμενος. ἐπεὶ ὁ ἀσμένως Κ πρὸ σαβίνῳ τὰ πάντα λῦ, ἅτε Κ αὐτῷ γνώμης μὴ κὲ ὑστερεῖν ἴσης, δόκεις ὁ πρόσω πάνυ εἰπὼν ἀσφαλὴς εἶη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ ὠδαδιδόντος, ἐπείτε αἰδρὸς ὑπόρητο, ἐ μόνον σέγειν ὧν ὠΰθοιτο πραθησομένῳ, ἀλλὰ κὴ γνώμην φανερωσῶντος τ' αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. Κ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐᾶν τῆς χαρέα. ξέποντα τε ὡς μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὴν ὅλιτηδ' ὕσει ἀρετῆς κὴ τῷ ὁμοζήλῳ τῶ μεγαλόφρονος συγχυῆ, χαῖρε ὁ ὑπόπτον τ' λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μινυκιανός τε, κὴ λέπιδος, Κ δείματι κινδύνων τῷ καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπὶ τέλει φοβερῶς ἦν γαῖος, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἔκαστον, Κ πρὸς οἷς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανερῶς τε ἀλλήλοις ἴσαν τῆς ὅπ' ἐκείνοις πράγμασιν ἀχθηδόνος, δίχα σαφεῖν μὲν ἀλλήλοις αἴτιαρις τ' δίχόνοιαν, κὴ μῖσος τὸ πρὸς γαῖον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως ὁ ἀμαθαιόμενοι τ' ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν γαῖον, κὴ δι' αὐτῷ δύνοιά χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένοι. ἐνομένης ὁ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέβαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τίμιον ἠγεῖτ' τὸν μινυκιανὸν, ἐπροχῆ τε ἀξιώματος, ἐνυναώτας δὲ ἐῶ τῷ πολιτῇ, κὴ τῷ ὅτι πᾶσιν ἐπαρουμένῳ μᾶλλον ὡς ἄπορτο τινὸς λόγε φθάσαι, καὶκεῖνος εἴρετο χαρέαν, ὅτι κὴ ὠδαλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ δλὰ τῆς πόλεως ἐῶ ἡ εἰς τ' χαρέαν δλὰ τῷ σημείων τ' δόσεως πρασομένῳ ὕβρεις. ὁ ὁ χάρματι τὸ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τὸ μινουκιανὸ τὸ ὅτι ζιοῖσδε πίστευσαι, ὁμιλία χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν, Κ σύ μοι δίδως ἔπτα σημεῖον ἐλευθερείας, χαρίς δέ σοι τῶ ἀπεχθεστάτος με μειζόνως εἴπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. ὐδέ μοι χρεία πλειόνων ἐστὶ λόγων οἵ με θαρσοῖεν εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκῇ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ κὴ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν κὴ ἐν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμὼν τ' ἴσθι εἰ βούλοιο αὐτὸς καλούων με χωρεῖν, ἢ κὴ προέσομαι ὁπλισία τῇ σῇ, συμπραξάντος τε πίστιος. ὐδὲ ὁπορία σιδήρε τοῖς τ' ξυχίοις εἰς τὰ ἔργα προσφερομένοις, δι' ὧν κὴ ὁ σίδηρος δρασήριος εἰωθεν εἶ. ὥρμηκά τε εἰς τ' πρᾶξιν, ἐχ ὧν ἂν αὐτὸς παίθοιμι ἐλπίδι ἀφιερούμενος, ὐ γὰρ χολὴ κινδύνους μοι καταυοεῖν τοὺς ἐμαυτῷ, δειλόσ τε παιδὸς ἐλευ-

ἐλεύθερωτάτης ἐπαλγῶντι, Ϲ τ νόμων τ ἀρετῆς ἀφηρημένῳ. τοὺς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου δι' αἰῶνος καθληφότος. ἄξιος δ' αὖ εἴην ἐμοὶ δικαίᾳ πίστεως ὅτι τοιούτοις τυγχάνω, ὅτι τ ὁμοία φρονεῖν αὐτοῖς κ σὲ μὴ ἀπαλλάχθαι. μινυκιανὸς ἤ τ ὁρμὴν τ λόγων θεασάμενος, ἠπαιάζετό τε ἀσμένως, Ϲ εὐχὰς ἀρίσατο μὴν τόλμαν αὐτοῦ, ἐπαγέσας τε κ ἀπασασάμενος. μετ' ὀλίγων ἤ κ ἱκετείας ἀπελύοντο, κ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρέᾳ, φωνὴ ἐκ τ πλήθους ἠκούσθαί τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος περαίνειν μ δὴ τὸ προκείμενον, κ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. κ τ χαρέαν τὸ μ πρῶτον ὑπῳδεῖν μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότην ἁλόντος ἀλίσκοιτο, Ϲ τέλος συνείη ὅτι προξοπῆ φέρειν, εἴτε παραμένοι τ συνειδότων αὐτοῖς μήνυτος τινός, εἴτε δὴ κ ἐκ θεοῦ ὁς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἄρρητος αὐτ. ἀπελήλυθέ ἤ ἐκ πολλῶν τὸ ὅπλα βουλεύσαι, κ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μ, βουλευτῶν ὄντες, οἱ ἤ ἱππεῖς, κ ὁπόσοι τῷ στρατιωτικῷ συνήθεσαν. ὑδεὶς γὰρ ἦν ὃς μὴ ἐν δυδαιμονίᾳ αἰνείθμει τ ταῖς μετάσασιν, Ϲ δι' αὐτῶν πάντες ἐπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις ζόπῳ μὴ ἤ ἐκὼν εἶ τ δὴ τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἕκοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, κ λόγοις κ δι' ἔργων ἤρτο ὅτι τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ κ κάλλιστος, ἀπελθόντος ἤ ἦν ταῖς πλεῖστα τε αἴτιος εἶναι ὅτι μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, Ϲ ὑπὲρ ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τ δύναμιν, φόβῳ τε τ πάντων, κ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐκτήσατο αὐτῷ, δωροδοκώτατος γὰρ ἦν Ϲ ὑβριστικώτατος, παρόντα οὐδ' ἀξιοῦσα χρησάμενος ἀφορᾷ τὸ εἰκὸς, Ϲ ἄλλως τε τῷ ταῖς τοῦ φύσιν ἀξιοπιστάμενος αἰτίαν ἔσαν, κ ἐφ' οἷς ποτ κείνειν ὑδαμῶς αἰτιασάσθαι χρωμένῳ, αὐτῷ τε πολλαὶ μὴ καὶ ἄλλαι τῷ κινδυνεύειν αἰτίαι, ἐκ ἤκιστα ἦν τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μεταναθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τῷ κἂν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τοῦ ἡγεμονίαν ταῖς μεταστάσεως, αὐτῷ τοῦ ὑπόθεσιν τ τιμῆς τοῦ ἐφ' ὁμοίοις ἐκχώ, πρόκαταθέμενος χάριν, κ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς δι' ἐκχρήσασθαι φαρμάκῳ τ κλαύδιον, μυείας δεομένῳ τῷ χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν ἤ προσποιεῖτο κάλλιστος ὅτι θήρᾳ τῇ κλαυδίᾳ τ λόγον τοῦτον, ἐπεὶ ἔτε ταῖος ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ὑπεῖχετο τ καλλίστου προφάσεων, ἔτε κάλλιστος κελευσθεὶς που τοῦ προῆξιν δύκτον ὑπελάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τὸ δεσπότου ὁπλοτάς, ἃ αὖ ἐκ τ παρόντος ἐκρήμα τὸν μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τῇ ταῖς, κάλλιστος προσποιήσασθαι χάριτος κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτῷ ἡγουμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν χαρέαν ἐκβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνούντων πολλῶν. ὑ γὰρ χαρέας ἐκὼν τῷ φράσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑπιόντειον τῇ φράσει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον αἰόντα, κ τὰς θυσίας ἐκβῆναι τῆς θυγατρὸς ὑπιελεμένης ὑπὸ τῷ ταίου, παρὼν πολλάκις καιρὸς. κ ἐκβῆναι τ βασιλικῆς ἐσάμενον, κ δήμῳ χρυσίᾳ κ ἀργυρίᾳ χρήματα διαῤῥιπτοῦντα ὅσαι κ κεφαλῆς, ὑψηλὸν δ' ὄζει τὸ στέγος εἰς τ ἀγορὰν φέρον, ὅθι τε τῆς μυστηρίων ταῖς ποιήσειν ἃ συνίσασι τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀνθρώπων ἄριστον εἶναι προνοίᾳ τ ἐν αὐτοῖς δι' ὁμοιότητα ἀναστρεφόμενον, κ ὑπογνόντες τῷ ἐν ὑπερβάσει τινὶ ἡγεμόνι πίστιν ἔχοντα. εἰ γὰρ μηδὲν τιμῶν, ὡς τ θεῶν αὐτῷ δύναμιν τ θανάτου παρατυχάντι,

A sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies consciorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde aureos & argentos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

ſibi vni & animum eſſe & facultatem, vel abſque ferro conficiendi hominem: adeò infenſus erat coniuratis, timens ne elaberetur occaſio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate ſollicitum, poſtulabant tamen pauliſper differri negotium, ne ſi parum ſuccederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquiſitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. ſatius igitur eſſe dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæſaris, qui primus dominationem à populo in ſe tranſtulit. & extructa ante regiam ſcena, conueniunt eò ſpectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præſente etiam principe. ibi concluſis tam multis millibus intra modicum ſpatium, conatum facilè ſucceſſurum, non valentibus etiam ſi velint ſuccurrere, protectoribus domeſticis. Aſſenſit Chærea, decretúmque eſt primo ludorum die rem aggredi: ſed plus fortuna potuit quàm cõſilium, ita vt vix tertio ſtatuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea ſocios conuocatis, Multum, inquit, elapſum eſt temporis, quod nobis ſegniciem exprobrat in honeſtis conſiliis: quæ verendum eſt ne prodita in nihilum recidant, & Caius exaſperatus magis etiam ſæuiat. At non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud ſit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis acceſſio? cùm debeamus nobis primùm ſecuritatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura ſit. illis verò tam honeſto propoſito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per ſtuporem ſilentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an neſcitis hunc eſſe ſpectaculorum diem vltimum, poſt quæ peracta Caium eſſe nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti viſendæ gratia. pulchrum verò fuerit, ſi emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra mariſque triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominioſum ſit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppreſſam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes veſtras nõ expectabo amplius, ſed periculum faciam hodie, ita vt fortẽ virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpeſſurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & ſeipſum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos ſit accinctos tribunos ſignum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipſum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu ſe inuicem protrudendo, dum quiſque locum ſpectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem ſpectante Caio: quòd nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca, nec equitibus, ſed promiſcuè ſede-

αὐτῷ δ' αὖ ἰσχυὸν ἐγκλείοις, καὶ μὴ σιδηροφορουμένῳ διαχρήσασθαι τὸν γαΐον. ὅτας δὲ ὀργῆς εἶχε τοὺς σωωμόσας ὁ χαιρέας, δηλοῖ τοῖς καιροῖς μὴ διαῤῥύεν. οἱ δ' ἐώρων μὲν νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. ἐμελλον ἀλλ' ἥξειν, εἰς ὀλίγον χρόνῳ ὑποβολῇ χρήσασθαι μὴ καὶ ἐπισφάλματος τῇ ἐπιχειρήσει συνελθόντος, ταραξάντων τὴν πόλιν ζητήσεων τὸ συνειδότων τὸ φεῦξιν γνωμόνων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσεσιν ἐπιχρεῖν, ἀπορεῖν τὸ αὐδραγαθείαν φεύξαμένοις γαΐῳ φεὸς αὐτοὺς μᾶζόνως. καλῶς δὲ ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἀπάντων τὰ χρήματος. ἄγον δ' ἐπὶ τιμῇ τὰ πρώτα μετασησαμένῳ τὸ ἀρχεῖα τῷ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε φεὸ τῷ βασιλείῳ καλύβης πηκτὰ ξυμμένης, καὶ ῥωμαίων τε οἱ διαπαίδαγ θεωρῶσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ καῆσαρ ῥᾳδιώνως τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πλείων μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρεῖον καθειργνυμένων, ὡς εἰσίοντι τὸν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυναμένως τοῖς ὑπασπισταῖς εἰ καί τινες φεοθυμοῖντο μὴ ὠδαταξαμένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχε δ' ὁ χαιρέας, ὦ τῷ θεωρεῶν ἐπελθουσῶν τῇ πρώτῃ δεδομένον ἀπειθαν τ' φεῖξεως. ἰχυρέτερον δ' ἐν τῷ καὶ ἐκείνους φοβεῖσθαι κότος, τὸ τ' τύχης συγχωρεῖν ὑποβολαῖς, καὶ ταῖς ἐκ ὑποβαλλομένου τοῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις κ' τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐφεῖχθη τὸ ἔργον. χαιρέας γὰρ καλέσας τοὺς σωωμότας, πολὺ μᾶλ' εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ὀνειδίσαι τε τὸ ὀκνεῖν ἡμᾶς δεῖ τοῖς ἔτω βουλευθεῖσι μετὰ ἀρετῆς, δεινὸν ἦ εἰ μνήματος ξυμμένης διαπεσεῖται ἡ φεῦξις, καὶ γαΐος ὑβρεῖ μείζονος. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τ' ἐλευθερίας ἀφαιρούμενον ὁπόσα τῷ ἡμετέρων, ὦ φεοθήκῃ τῷ γαΐου τυραννίδι χαριζόμεθα; δέον αὐτοὺς ταλεῖς τὸ λοιπὸν εἶ), καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τῷ δυσαίμονος ὠδαχότας δ' αἰῶνος τῷ ἅπαντος τ' αὖθις ἐν θαύμαπι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταξιῶσαι. τῷ ἦ δὲ αἰτεισθεῖν ὡς ὁ πάνυ καλῶν δυναμένων, ἔτε τὴν φεῦξιν αἴτιος δεχομένων, στυγῆ ἦ καταπεπλησμένον, τί φησιν, ὦ ῥωμαῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὴν σήμερον τῷ θεωρεῶν ὑςάτην ἡμέραν ἔσαν, καὶ γαΐον ἐκπλυσόμενον; δεῖ γὰρ ἀλεξανδρείας παρισκύασο πλεῖν κατὰ θεορίαν τ' αἰγύπτου. καλὸν ἦ ἡμῖν φεοφάσαι τῷ χειρῶν τὸ ὄνειδος τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον, διὰ τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς ἦ ὦ αὖ δικαίως κείνομεν αὐτοὺς αἰχμὴν τῷ ῥυπσομένων, εἴτις οὐῷ αὐτὸς αἰχμήτος κείνειε, τὴν ὕβριν οὐχ ἡγησόμενος ἀναχετὸν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὐῷ ἐκέτι εἰς πλείονα αἰτίαν ἥξομαι τὰς σκέψεις ἡμᾶν, χωρήσω ἦ τοῖς κυδωνίοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονῇ φέρων παῦ ὅτι καὶ ῥύσιτο ἐξ αὐτῆς, εἰ δ' αὖ ὑποβαλοίμην εἰπερ εἰη. τὸ γὰρ δὴ καὶ ῥύσιτ' αὐδεὶ φεόσημα ἔχοντι τούτου χειλιώτερον, γαΐον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὴ τὴν δὴ ταῦτα ἀρετὴν ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμήκει φεοέξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐκποίησε θάρσος. πᾶσι τε ἰὼ ἔρως ἅπασι τ' ἐγχρήματος, μηδὲν ὑποβαλλομένους, εἰ ἀνδί τε δὴ τ' παλατίῳ τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν ὠδὰ τὸ αὐτοκράτορες τὸ σημεῖον, ἰὼ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τ' ὠδυλήψεως τ' σημείῳ. ἄρτι τε συμπεσὼν πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον δηλοφοκαζαλήλῳ θίας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος γαΐῳ τ' δὴ ζοιοῖσδε τῷ πολλῶν αυεδὴν, παρὰ καὶ δλακίκειτο ὑδὲν, ἔτε τῇ συκλήτῳ χωρεῖον, ἔτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην ἦ ἐζον-

ζ, καὶ

το, κὴ τοῖς ἀδελφοῖσιν ὁμῶ αἱ γυναῖκες, Ϲ τῷ δήλῳ αὐαμε A
μιγμένον τὸ ἐλεύθερον. γαῖος ὁ προόδων αὖτῳ γλυο-,
μένων, ἔθυε τῷ σεβασῷ κρίσαρι, ᾧ δὴ κὴ τὰ τ' θεω-
είας ἤγετο. κὴ πίπτοντος τῷ ἱερείων πνὸς σωιέβη αἵμα-
τι τὼ ἀστρικῶ σολεὼ ἑτὸς τῷ συγκλητικῶν ἀνάπλεων
γλυέας. τοῦτο γαΐῳ γέλωϊα μ̄ παρέχειν, λῶ ὁ ἄρα εἰς
οἰωνὸν τῷ ἀστρικῷ φανερὸν, ὅτι καταϕάζεται γὸ τῷ
γαΐῳ. γαῖον ὁ ἰσορεῖται ϖὸς φύσιν τ' ἑαυτοῦ, δύσϖρο-
σηγορώτατον γλυέας κατ' ἐκείνην τ' ἡμέραν, κὴ δεξιό- B
τητι χρώμενον ὁμιλίας, πᾶνθ' ὅντιν' ἓν σκηνῇ τ' πα-
ρατυγχανόντων. μ̄ ὁ τ' θυσίαν, ὅτι τ' θεωρίαν ϕαπεὶς,
σκαθέζετο, κὴ ϖρὸς αὐτὸν τ' ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι.
κατεσκύαζο ὁ τὸ θέατρον, πηκτὸν ὁ ἐγίνετο κ̄ ἕκαστον
σϕιαυτὸν, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τ' μ̄,
εἰς αἴθριον, τ' ὁ, εἰς σοαὶ εἰσόδους, Ϲ ἀποχωρήσεσιν, ὅ-
πως μὴ ϖαράσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι. σὺ ὁ αὖ-
τῆς τ' καλύβης, σὺν δοτέρῳ δίϕρῳ σμασιν ἑτέραν ἀπ-
λησίας ἐπανασροϕὼ τοῖς ἀνταγωνισᾶς, κὴ ὁπόσα ἀ- C
κεράματα. συγκαθημένης δὴ τ' πλησθύος, κὴ τ' χαρέα
σωὶ τοῖς χιλιάρχαις ὠ ἄπωθεν τῷ γαΐῳ, δεξιὸν ὁ τῷ
θεάτρου μέρας ὁ κᾶσαρ εἶχε, βαθύβιός τις τῷ συγκλη-
τικῶν ἀνὴρ ἐρατηνικῶς, ἤρετο κλαύτιον ϖῶς καθεζό-
μενον αὖτῳ, κὴ τοῦτον ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων
ϖραγμάτων ϖεριφύκοιτο πίστις, ϖερμηθὴς γλυόμενος
τ' μὴ ἐξάκυρος εἴη) τάδε λέγων. τ' ὁ φαμένου μηδὲν
πεπῦσθαι. σήμερον τοιγαροῦν ὦ κλαύτιε τυραννοκτονίας D
ἀγὼν ϖροῦκειται. κὴ ὁ κλαύτιος, ὦ γλυκᾶε φησὶ σίγα, μή-
τις ἄλλος ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς ὁ ὀπώρας ὑπε-
χερομένης τοῖς θεωροῖς, κὴ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ
ϖαναίῳ τίμια τοῖς κτωμένοις, ὁ γαῖος ἡδονῇ τὰς ϖερὶ
αὐτῆς ἐθεώρει μάχας, κὴ διαρπαγὰς οἰκετομένων αὐτὰ τ'
θεωρῶν. ἐνθάδε κὴ σημεῖα μανθάνει δύο γλυέας. καὶ γὸ
μῖμος εἰσάγεται καθ' ὃν ϲαυρῶται ληϕθεὶς ἡγεμών, ὅτε
ὀρχήσεις δράμα εἰσάγει κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε σπεί-
νετο, κὴ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἱμά τε λῶ τεχνητὸν πολύ, κὴ E
τὸ ϖερὶ τὸν ϲαυρωθέντα ἐκκεχυμένον. κὴ τὸ ϖερὶ τ' κιν-
τύραν. ὁμολογεῖται ὁ καὶ τ' ἡμέραν ἐκείνῳ γλυέας ἐν
ᾗ φίλιππον τ' ἀμυντου μακεδόνων βασιλέα κτείνει
παυσανίας εἷς τῷ ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσίοντα.
γαΐου ὁ ἐνδοιάζοντος εἴτε ϖροϊόντα εἰς τέλος τῇ
θεωρίᾳ δι' τὸ τελευταίαν εἶ) τιὼ ἡμέραν, εἴτε λεξῷ
χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι καθὰ καὶ ϖρό- F
τερον, μνεκιανὸς ὑϖὸ τῷ γαΐῳ καθεζόμενος, κὴ δε-
διὼς μὴ διαχυθείη τὰ τῷ καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξάνασας
ἐπειδὴ Ϲ χαρέαν ἐώρα ϖροεξελευθότα, ἐπείγετο
θεασώσειν αὐτὸν ϖροελθών. λαμβάνεται ὁ αὖτ' τῆς
σολῆς γαΐος κὴ φιλοϕρονῶν δῆθεν, κὴ ϖοῖ δή φησιν
ὦ μακάρε. καὶ ὁ μ̄, αἰδοῖ δοκεῖ τ' κάσαρος καθίζειν.
κρείσσων δ' ὁ φόβος λῶ. ὀλίγον τε διαλιπών, εἶτα διε-
νέγκατο. κὴ ὁ γαῖος ἤδη ἐμποδὼν λῶ, ἄξιόν τι δοκῶν
ὅτι ϖνι τῷ αἰσχυλέκτων ϖοιεῖσθαι τιὼ ἔξοδον. ἀμ- G
φρώνας ὁ, καὶ αὐτὸς παρήνει τῷ γαΐῳ καθ' ὃ ϖρότε-
ρον ὑπεξελθόντι ϖρός τε λεξῷ Ϲ ἀρίσῳ γλυέσθαι,
καὶ ἔπειτα ὁ εἰσελθεῖν, χρῆσον ὅτι πέρας ἀχθῶσι

bant viri cum mulieribus, & ſerui confuſi cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cæſari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis vnius è ſenatorum numero, quod ominoſum ei fuit, licèt tum riſu exceptum à Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Caium ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilẽ, ita vt inſueta comitate omnibus faceret miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram verſus ſubdialem aream, alteram verſus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, vbi mimi verſabantur, & muſici. Cúmque iam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Barbius vir prætorius ſubmiſſa voce rogauit aſſidentem ſibi Cluuitum conſularem, ecquid noui audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & quibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur dirip ere hæc certatim populo: móxque duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt in quo iudex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cinyra, in qua & ipſe & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fuſum eſt tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne vſque finem ſpectaculi, præſertim cùm dies eſſet vltimus: an lotus & cibo ſumpto reuerteretur, vt erat ſolitus: Minucianus ſupra Caium aſſidens, veritus ne periret occaſio, iam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem, cum Imperator comiter apprehendens lacinia, Q. ónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus ſedit denuo. ſed vicit timor: & paulò pòſt rurſum ſurrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & pranſus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conſcius, quòd ſtatutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam eſſet hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atque in ſedentem irruere. quamuis enim intelligeret id ſine multa equitum, qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri,

τὰ ἐγνωσμένα. Ϲ οἱ ϖερὶ τ' χαρέαν ἕταιρον μ̄ ἀλλήλους ἢ κμεῖς, κὴ ἐμοὶ ἕκαστον σαυτὰ ἢ ϖροσαχθείη μὴ ὑπολιμπάνειν ὅπιπον ὄντας. ἦλθοντο δὴ τῇ διαζιβῇ, Ϲ τῷ μέλλειν τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ Ϲ ϖερὶ τ' ἐναντίαν ὥραν ἤδη τὰ τ' ἡμέρας λῶ, κὴ χαρέας βεβαίνοντος γαΐῳ, ϖρόθυμος λῶ ἐπεισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ ϖροπεσεῖν. ϖροήδει μὴ τοι τοῦτο σὺν πολλῷ φόνῳ τῷ τε βελούτῳ, Ϲ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum conjurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo facilius possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Arruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabātur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum poscitat. & illo probrosum quidcā dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quam primùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel scipium potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet esse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd neminem satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vius eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam poscceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exortus trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ δεδιὼς, θεόθυμος ὢν, καλῶς ἔχειν ἠγήσατο, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ἀναβαίνων ἐπὶ λόφου τὰ κατὰ τοὺς ἀπολουμένους. καὶ δὴ τεταμένων εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει γαίου ἐξαιτήσας, καὶ θόρυβος ὢν. ἀνέστρεφον ἤ τε οἱ συνωμόται καὶ ἀνωθοῦντο τὸ πλῆθος, λόγῳ μὲν δῆθεν τὴν δυσχερείαν τοῦ γαΐου, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τὸν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἀπειρος σφαγῆς. προσέπεσεν δὲ κλαύδιος μὲν ὁ πατρῶος αὐτοῦ, ἡ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἐπὶ δὲ οὐαλέριος ἀσιατικὸς, οἷς ἀδεὲς βουλομένοις δι' ἀκωλύτου δύναμις ὢν αἰδοῖ τὸ ἀξιώσεως. εἵπετο δὲ αὐτὸς συνωμότης ἀρουντίων. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ὢν τῶν βασιλείων, τὰς μὲν δύθειας ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς δὴ ἐσπέσαν τὸ θέλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, ἡ προήεσαν οἱ πρὸ τοῦ κλαύδιον. ξέπεσε δὲ ἡ κατὰ γενοπίων πρεμνικότα, ἡ ὅπῃ τύπον ποιὸς λιξὸς χώσομένος, ἅμα καὶ παῖδας οἱ ἥκεσαν ἐκ τῆς αὐλείας καθαιρήσων, πομπῆς αὐτῷ ἐκεῖθεν γιγομένης ὅθι ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπετέλει, ἔνιοι δὲ καὶ πυρρίχισμὸς οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσωντο. ὑπαντιάζει δὲ αὐτὸν χαιρέας καὶ ἤτησε σημεῖον. τὸ δὲ τοῦ εἰς χλοΐνω αἰσχυμένων εἰπόντος, ἀδὲν ἐδοίασας λοιδορείας τε ἐρρῆτο καὶ τοῦ γαΐου, καὶ ἀπασάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πλησὶν σφοδρὰν. ὁ μὲν γε ἐκ τοῦ κατίεις. καὶ τοιγε φασί τινες θεοσεβίᾳ τοῦ χαιρέα γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν γαΐον, ἀλλὰ πυωρεῖσθαι μᾶλλον πλήθει τραυμάτων. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος δοκεῖ ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ δύναχωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς θεάτρου λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν δὲ εἴπερ ἔτως ἐφέρνει, πάντων ἥκιστα μοιρία διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέος ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπιγενέσθαι βοηθείων γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὸν ψυχικὸν ἀφεῖναι. καὶ ταῦθα χαρίεν λόγον ἂν γενέσθαι καὶ τοῦ γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου δὲ καὶ θεράποντι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι καταρθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτόν τε ἀπολέσαι καὶ τὴν καρέαν. καὶ τοῦδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ καὶ θέλοιεν. ὁ δὲ γαΐος ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος, μεσαγωγὸν τοῦτο ὦμον, καὶ τὸ τραχὺ φερόμενον τὸ ξίφος, ἐσέσχεν ἡ κλεὶς θεσσωτῆρα χωρεῖν, ὅτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ὅτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστία εἴτε καὶ ἄλλως φρονήσει. σόνῳ δὲ χρησάμενος θεὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ θρεττὸν εἰς τὸ θρόθεν ἵετο φυγῆ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῷ δράνοιαν ἤδη θεοκατεργασμένος, ὠθεῖ κλιθέντα ὅθι γόνυ. πολλοὶ δὲ θρεισάντες ἀφ' ἑνὸς ἐκπελεύσματος ἑκόπτον τοῖς ξίφεσι. καὶ δὲ κελεύσμός τε τὰ θεὸς ἀλλήλους καὶ θεὸς ἕκας αὐτοῖς ὢν. τελεύταιαν δὲ ἀκύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, ἣ μεθῆκεν αὐτὸν ἀκεραῖον. ἀναθεὶς δ' ἄν τις τὸ θράξιν χαρέα, καὶ δὲ εἰ συνωμοτῶν ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' ἔν θρώτοις τε ἐνθυμεῖσθαι, τοιαῦτα ὡς θράχθεν θερλαβὼν πολὺ τὸ ἁπάντων, καὶ θρῶτος μὲν ὑπερῶς ἐξεῖπεν τοῖς λοιποῖς, δι' ὁμολογῶν δὲ τὸν ὅθι τῷ φόνῳ λόγον, ἀποράδας τε ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα θρονίμως συνεκρότησας ἔνθα γωμῷ εἰσηγήσεως ἐχρῶ, πολὺ κρείσσων ἐγίνετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ὑπὸ τοὺς λυτῆ καστε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὶ χρῆσθαι, φαίνετο καὶ ταῦθα θρῶτός τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος ἀρετῇ τὸ φόνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις διεπίθετο ἀδρόχων τε θερτεθνεῶτα γαΐον. ὥστε ἀδικαίως,

τε ὁπόσα

ἢ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα τῇ χαρέᾳ ἰνώμη τε & ἀρετῇ προσίεσθαι, & πόνῳ τῆς χειρῶν. ἢ γάϊος μὲν τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τελευτᾷ ὑπὸ τῶν πολλῶν τῆς θαυμάτων ὀπτυχθεὶς ἔκητο. οἱ δὲ περὶ τὸν χαρέαν, ἐπειδὴ κατείργασο αὐτοῖς ἤδη γάϊος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὄκνῳ τε τῆς γεγονότων. ἐγγὺς μὲν γὰρ τὸν αὐτοκράτορα ἀνηρηκόσι τὸ κινδύνευμα ὑπό τε αἰδοίας τοῦ δήμου πεμπομένου, ἢ ὅτι προσφιλῆ, ἢ τῆς στρατιωτῆς μὴ ἀναμωτὶ ποιησομένων τιμὴ ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε ἐνῶν ἐσῶν τῆς οἰκίων καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, & μεγάλου πλήθους ἐμφερέξαντος αὐτὰς ἡ θεραπείας, & ὁπόσοι τῆς στρατιωτῆς ὅτι φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τιμὴ ἡμέραν. ὁδοὶ τε ἑτέρας χωρησάντες, παρῆσαν εἰς τιμὴ γερμανικὴν μὲν οἰκίαν τοῦ γαΐου παῖδος, ὃν τότε ἀνηρήκεσαν. συνημμένη δὲ ἐκείνη, ἔχει τὸ ἓν τοῦ βασίλειον ὄν, ἐπ' οἰκοδομίας ἑκάστου τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῆς οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαχέτης. ἢ δὲ ἐκπεσόντες ἐκ τοῦ πλήθους τὴν ἔφοδον, ἐν ἀσφαλείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λαθόντες ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτους δὲ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ ἀθησις ἀφίκετο ἡ γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῇ ἔθνει, ἀφ' ἧς κατείληχαν, τὸ κελτικὸν ἔθνος παρεχόμενοι αὐτῆς. θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριον ὅσιν αὐτοῖς καὶ ἄριον εἶπον ἑτέροις βαρβάροις, ὅθεν τε ἡδονῆς λογισμὸν ὑπιδέχεσθαι τῆ ποιημένων, ῥωμαλέοντε τοῖς σώμασι, & τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, ἔνθ' ἂν ὁρμίσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔτοι δὲ ἓν πυθομένοι τοῦ γαΐου τὴν σφαγὴν, ἢ θεαλγήσαντες ὅθεν τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ὅτι τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῆ αὐτῆς, μᾶλλόν γε αὐτοῖς προσφιλὴς ἓν γάϊος δόσεσι χρημάτων τὸ δοῦναι αὐτὴν κτώμενος, πασάμενοι τὰ ξίφη (προεσήκει δὲ αὐτῆς, σανδῖνος χιλιαρχῶν, ἃ δὲ ἀρετὴν ἢ γενναιότητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἓν, ἰσχύϊ δὲ ὅτι τοιούτοις κτησάμενος ἀρχὴν) διεξῆσαν τὴν οἰκίας αἱρουμένους τοὺς σφαγέας τοῦ καίσαρος. ἀπορρύαντα κρεουργήσασιν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ πρώτῳ προπεσεῖν, ἕνα τιμὴ σωλῆνα μιᾶναι τὸ αἷμα τῆς θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται προτέρων, ἐπ' ἀγαθοῖς τὴν σωτυχίαν ἀπεσήμαρε τοῦ γεγονότος. δεύτερος νορβανὸς ὑπαντιάζει, τοῖς γενναιοτάτοις τῆς πολιτῆς, & πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῆ προπατόρων, ἢ μηδὲν αἰδουμένων αὐτὸ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύϊ πρέχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τὴν πρώτων ὄντων συμπλακεῖς, φανερός τε ἦν ἐν ἀφεγγόνως τεθνηξόμενος, μέχρι δὴ προσιεμένους πολλοῖς τῆ ὄπιφερομένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους ἑαυμάτων. τρίτος δὲ αὐτῆς τῆς ἐκ τῆς βυλῆς στεῦ ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον προπεσόν, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμοσύνης, ἢ ἡδονῆς τὸ αὐτόπτης γενέσθαι γαΐου κειμένου, μῖσος ἐνέφανε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τοῦ αὐτῆς, ἢ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς, κτείνῃ στρατιώτας ἀποπέμψας, ἢ παρὼν μὲν ἀπράκτῳ διφραινόμενος θεωρίᾳ τὴν νεκρὸν θορυβημένης δὲ τῆ οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμησάμενος, ἐ δυσφυγάνει τὸ γερμανῶν τὸ εἰς τὴν ἔρυναν ἀκεῖβες, ἢ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῆ τε αἰτίων ἢ μὴ ἐξαχριωσάντων, ἢ οἱ μὲν, ζαύτη τεθνήκεσαν. εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τῆ γαΐου τελευτῆς, ἐκπληξίς τε, & ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν & πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸ ἄληθον αὐτὸ, καὶ πρὸ πολλοῦ ἡσυχάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δίκης ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν.

A & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chæreа cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue atroniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac
B cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi
C autem Germani ſenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiá: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indolauerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus benecolentiam eorũ ſibi cõparans: moxque duce Sabino (is non ſua, aut maiorũ virtute, vt qui gladiátor fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbínam laterẽt interfectores
D Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, eũ cũius rogam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ reluctanti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multotũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audiro tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrũ rumor de morte
G Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, visceration ibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsentiret, vel quòd verum esset miserè cupiebant, adeò nō proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor spartus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cū aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur supplicitèr deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ οἷς ℭ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τι τοιοῦδε ὅτι γαῖῳ γενέναι, μήτε ἀληθείᾳ πρόσιθι, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπου εἶ τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. γύναιά τε ἦν ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε ὄχλοι, καὶ πίνες τ στρατιωτικῶ. οἱ μὲ διὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ὑδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ διακονία τ κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασειόμενοι τοῖς κρατίστοις τ πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελῶν τυγχάνειν. ἡ ἢ αὖ γυναικωνῖτις, ℭ τὸ νεώτερον,

B ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καὶ πινῶν κρεανομίων, ἡδοναῖς ἀεὶ λημμένοι ἀ ἐπράσσετο, λόγῳ μὲ ὅτι θεωρίας ἦν πλῆθος, τὸ ἢ ἀληθὲς ἐκπλαγὲν ἦν μανίας γαῖῳ τ ὠμότητα. οἱ ἢ δ' ἄλοι διὰ τὸ ἐν θεραπηγείᾳ τε εἶ καὶ καθαφθορήματι τ δεσποτῶν ἀνατροφῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσης ἦν κατ' ἐκεῖνον ὑπηκουείας. ῥᾴδιον γὰ ψυσαμένοις τε καὶ τῷ κυρίῳ πεπίσθαι, καὶ τὰ χρήματα συνδιέζασιν αὐτῷ, ἅμα ἐλαθέρους τε εἶ ℭ πλουσίους, μισθῷ τῷ κατηγορῶν,

C διὰ τὰ ἆθλα αὐτοῖς θερκεῖδας τὰς οἰκίδας τῷ θεῶν τ ἢ δικαζιδῶν εἰ καί ποι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲ ἐν τῷ θρασεῖ τ ὑπερβολῇ, τοῖς ἢ ὑπὸ τῷ θέλειν δύκτον ἡγεμένοις, στυγῆ παρεδίδοτο, ἐ μόνον ὅτι τοῖς ἡγεμένοις χαρᾷ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τ ἀκριβάσεως. οἱ μὲ δεδιότες, μὴ καὶ ψευθεῖσιν ἐλπίδος, τιμωρίαν σωιέλθοιεν, ὡς θρστεξορμήσασιν ἀποφιλάσθαι τ ἰσχνοτέραν τ ἑαυτῷ. οἱ ἢ ὀξέπις ἀμφοὶ διὰ τὸ τ ὑπερβολῆς μεῖζον,

D μᾶζόνως ἐκρυπτὸν ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ θρός τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῶσα ὠφέλημος ἐῶ ζῶντος γαῖῳ, κολασθεῖεν σὺν δείξεως ῥμοιμένης. ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὁμιληκέναι μὲ ξαύμασιν, ἐ μὲν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῷ ἰατρῶν εἶ. ἐῶ τε πιστὸς αὖθις ἐθεὶς, ὡ ℭ θαρσήσας γνώμῃ διαφάνοιτο τ αὐτό. ἢ γὰ φίλος ὢν, ὑπεπτος ἐγένετο δύνοιά τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσει θρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ θρὸς αὐτὸν ἀδαμάδην δύνοια χρωμένῳ, διαφθείρειν τ ὅτι τοῖς λεγομένοις πίσιν. ἐλέγετο ἢ ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς διαπίδας ἠφάνιζον τὸ δίκαιον τ ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γενόντα, καὶ ἀφέντιν κομιδὴ τ ξαυμάτων ἅπαντα ἔχειν

E ἠματωμένον ὅτι τ ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημοκρατείας εἶ. καὶ ταῦτα μὲ εἰκάζετο βελτίονι τῇ ἀλογίᾳ τῷ θρσεῖν θρσθεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξη τ ἀκουόντων λαμβανόμενα. ἐ μὲν τῶν γε ἐνέσται ἐξέλεγχον, δεδιότες τ ἐπενεχθησομένῳ θρσεξῆσαν αἰτίαν. ἐ γὰ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δύνοίας γνώσεσθαι θρὸς αὐτοὺς τ κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν τοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ ℭ πλῆθος τῷ γερμανῶν θρσεῖχε τὸ θέατρον ἅπασι θόροις τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, ℭ θρὸς πᾶσαν ἔ τινος εἴσοδον πλοῖα εἶχεν αὐτοῖς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοντα. ἐν ἀμηχανίοις ἢ ἦσαν, ἔτε ἀπιέναι θαρσοῦντες εἰσφερόμενοι, ἔτε ἀκινδύνων τῶν δύναιντο τ ὅπῃ τ θεάτρε πεπισευκότες. εἰ καὶ πλόντων ἢ ἤδη, βοὴ τῶ

θεάζειν ῥήγνυ ἢ καθ' ἑκάστας ζεπομένῳ τ στρατιωτῶν, ἐς πάντων αἰνοίας αὐτῷ ῥμοιμένης καὶ τ βουλευθέντων τ ἐπανάστασιν, εἰδήπερ ℭ γένοντο ἐπανάστασις, καὶ τ γενόντων, φείδεσθαι ἔν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοίας θρὸς τῷ ᾄδειν ἐν αἰτίᾳ ῥμοιμένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρήνῃ τῷ στρατοπέδου ὅτι καὶ πεπραγμένον εἴη κατάσκοπον. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὴ δακρύων καὶ τύχης θρστέπων ὅπῃ θεάζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγὼς πλησίον, καὶ ὡς αὖθις ἀγωνιζόμενος θρὸς τῆς ψυχῆς εἴποιεν πέλεγον. θρσέρχεται ἢ θρὸς ταῦτα τῷ στρατιωτῶν ἡ ὀργή, καὶ μεταμελη-

μελήσαντος αὐτοῖς τὸ ὅπως τοῖς θεωρεῖς βυλεύματος, A
ὠμόν τε γὰρ ἦν ὅτι καὶ ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐ-
δόκει, τὰ κεφαλὰς τῶν ἀφελομένοις τὰ βωμοὺς ἀ-
περισαμβύους, θεοὺς αὖ μᾶλλον ἔπαθον οἱ θεωρεῖς, λο-
γισμόν τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐλεεῖν τὸ πάθος, ὡς τε
παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ὑπὲρ ἐλλείψεως τὰ τῆς κιν-
δύνων ὁμιλήσαντα ἐπαναστρεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἰ τὴν
συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φάσχθιλιῶν δύναιτ' ἂν. ὡς τε
καὶ εἴ τινες τῶν θεσθύμως μισόντων καὶ μὴ δίκης τὸν B
γαΐον, ἀφαιρεῖσθαι τὸ ἐπ' αὐτῷ δυσσωιῶν τὸ χάεως,
ἀλλὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν τῆς συναπολωμένης γεγονέναι, τὸ δὲ πρ-
σὸν τῶν θεῶν μηδέπω καὶ τότε ἐγγὺς παρελθεῖν.
ἰὼ δ' ἀφέσεως ἀρύντιος τὸν κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα,
καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθει χρώμενος, καὶ χρήματα
θεοβεβλημένος ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύ-
ναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσοι θεάσασθαι καὶ τὴν πόλιν,
ἔνθα τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. ἐπεὶ δ' ἀληθὲς αὐτὸν ὡς ἐνίοις C
πεπυσμένοις, καίτοι μίσει καὶ παρόντινα ὢν ἐχθρὸν
θεοῖς γαΐου, ἀλλὰ μὲν χρείσσων ἡ διδασκαλία τοῦ φό-
βου, καὶ σπουδὴ θεῖ τοῦ κερδησομένου τὸ σωτήριον τῶν εἰς
τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὑπεπιδύσας, ὡς αὖ
τις ὅπι τοῖς τιμιωτάτοις παρισυδάσαι ὀπολωλόσιν,
ὑποσημαίνῃ τοῦ γαΐου τὸ θάνατον ὅπι τὸ θάῤῥος παρελ-
θὼν, καὶ ἐπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ὅπι πλέον ἀλγοίᾳ συμπε-
ριφερεῖς τοῦ γεγονότος. ἤδη δὲ καὶ σείλας ἀρύντιος παρῆκε D
ἀνακαλῶν τοὺς γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτοῦ
κελεύοντες καταπηδᾶν τὸ σίδηρον, καὶ δείσαφοῦντες
γαΐου τὸ τελευτῶν. τοῦτο καὶ σαφέσατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ
θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας οὓς ὅπως ἐν τοῖς
γερμανοῖς θεὶ τύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ἐπαγγυο-
μένης, ἔμπτουν κεῖνος τὸν γαΐον, ὡς ἔσι τινος κακῶν
ἂν ἀπέχον. τοσόνδε ἐνθεὶς δύσιν αὐτοῖς διοίας τῆς
θεὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς ὀπολωμένου E
τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ ὃ τῷ-
σαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται δὲ τῶν ὠμοτή-
τος εἰς τιμωρίαν μαθήσεως σαφοῖς ἐπαγγυο-
μένης αὐτοῖς ὅπι τῇ τελευτῇ, δίκῃ τε τὸ εἰς ἀρχεῖον
ὑπεδείξασθαι τὸ θεσθύμον τῆς διοίας, ὃς ἀμείψασθαι
αὐτὰς ὀπολωλότος, καὶ δίκει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει
χρωμένων ὑπεροφὴ χώσιτο ὑπὸ τῆς βελῆς, εἴπερ εἰς
ἐκείνου θεῖσαι τὸ κράτος τῶν ὑπακούσαντος ἀρ-
χόντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ' οὐκ ἐπαύσαντο λύσ- F
σης τοῦ ὅπι γαΐῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐ-
τούς. χαιρίας γὰρ, σφόδρα γὰρ θεῖ μανικὸς ἦν εἶδος καὶ
ὑπερφυῶς μανίᾳ τῶν γερμανῶν θεῖ πιστὸν, ἑκάσ-
τε τῶν κρατιστῶν μετὰ θεσμηθείσης τῆς σωτηρίας
αὐτῷ δόμου, καὶ μὴ ἀπωλόλοι πολλὰ ἐξέτασιν
ποιούμενος. καὶ μανικὸς μὲν καὶ κλήμης, αἰσχύνεται
γὰρ ὅπι τοῦτον, μαθήσει πολλῶν μετ' ἄλλων συγ- G
κλητικῶν δικαιωσαμένου τῇ θεᾴσει συμμάρτυρων, καὶ
ἀρετὰ τοῖς ἐντεθυμημένοις, καὶ θεάσεσι μὴ ὑποδε-
δειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδο-
νῇ τῷ ὑβρίζειν ἐναρθείσαν, δυτυχεῖς δ' ἂν ἄρα
ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μίσει τοῦ ἀρετῆς θεὸς αὐτὰ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύτης δυσχίας,
ὁποίᾳ δὴ γαΐου αἰσχελεῖν, θεὸς τοῦ ἐπαινεσαίτων καὶ σωτηθέντων τοῦ ὅπιθεσιν αὐτὸν ὅπίβυλον αὐτῷ γνω-
μένων, καὶ διδάξαντα ῥᾳδίως ὑβρίζειν ἀφορήτως ἰὼ, ἀφανίζων τὸ νόμιμον τοῦ θεσπίσαι, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆ-
σθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ νῦν λόγῳ μὲν εἰς τούτους οἱ αἰτησάμενοι γαΐου, ἔργῳ δ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῖς κεῖσθαι
ὀλωλότα. ἤδη δὲ καὶ τὸ θέατρον ἐξανίσατο τῆς φυλακῆς, καὶ βοαχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο τῆς εἴσω.

in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenatis capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incertiſſent etiãnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Atuntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vigente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatúſ id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiuſmodi occaſione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quoſdam ſaucios, prætextu parandorum remediorum dimiſit proximos: re autem vera, vt ſeſe præſenti periculo eximerent. Interea ſenatus in curiam conuenit, populúſque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem ſeriò, ſenatus verò tantùm in ſpeciem. cúmque Valerius Aſiaticus vir conſularis progreſſus eſſet ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæſaris, multis eum rogantibus quiſnam eſſet eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Conſules autem edictum propoſuerunt, in quo continebatur Caij accuſatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, ſi modò nihil turbarent & abſtinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exaſperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & ſacrilegia. iam autem totus ſenatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cóſcij: audebántque ſperare aliquid, quaſi ad ſe deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus ſit.

IN hoc rerum ſtatu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis conſiliis, videbant populum non ſuffecturum tot vrgentibus negotiis, ſi ad ipſum rediret rerum adminiſtratio: nec ſibi vtilem eam fore, ſi deſinerent eſſe miniſtri principatus & quodammodo ſocij. optimum igitur viſum eſt rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in ſenatum coiuerant non præferendum, ſiue natalium claritatis, ſiue liberalis eruditionis habenda eſſet ratio: qui conſtitutus in rerum faſtigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc ſententia ſimul approbata eſt, & Claudius correptus à militibus. In ſenatu autem Cn. Sentius Saturninus, non neſcius Claudium raptum, & inſtare virtutis certamen, quaſi protruſus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generoſis auditoribus exorſus eſt in hanc fermè ſententiam: Etſi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem ſpem nobis offertur poſt tam longum temporis ſpatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu manſuram, & in poteſtate deorum ſitam, quorum hoc munus eſt: ſed quæ in præſés certè exhilarare nos valeat, quicunque ſequatur exitus. bonis enim viris iucundum eſt vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteriſque illius & florentis reipub. aliquem guſtum capere. equidem priſcæ illius libertatis non memini, vtpoſt eam ſublatam natus, præſentis ſanè ſum cupidiſſimus, & felices exiſtimo quibus datum eſt in illa naſci atque inſtitui honeſtis ſtudiis:

αἰτία δ' λῶΐ τ θεοθύμως διαφδξομένῃ τῆ θεωρῶν. ἀρχύων ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ὅπι θεραπείᾳ τινῶν ζαυματιῶν, ἐκπέμψας ἢ τοὺς σωόντας, λόγῳ μ ὡς ἢ μεταλυσομένους ὁπόσα εἰς τ ἴασιν τοῖς ζαυματίαις ωεόσφορα, τὸ ἢ ἀληθὲς, ὡς ἀπέσοιτο κίνδυνε τ καταφθόπος. ἐν τέτῳ ἢ βυλῆς τε γίνε) συνόδος, ἢ ὁ δῆμος ἥπερ ἢ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅπι τ ἀγορᾶς καταςὰς, ἐν ζητήσει τ σφαγέων τῆ γαΐε ἦσαν. ὁ μ δῆμος, ἢ πάνυ δύθυμος, δοκεῖν ἢ Ϲ ἡ βυλή. ἢ λῶ γδ ἀσιατικὸς ἀλέξιος ὑπατικὸς ἀνὴρ, ϐοᾶ ὅπι τ δῆμον καταςὰς θορυβέντων, ἢ δ'νὸν ωθεμένων τὸ ὅπλα θαίειν τ αὐτοκράτορα τ ἀποκτενόντων, ἐπεὶ ωεοθύμως πάντες αὐτὸν ἤεντο, τίς ὁ ωαΐξας τυ χάει, εἰδε γδ ἔγωγε φησί. ἢ ωρᾴθεσαν ἢ ἢ οἱ ὕπατοι διάζεγραμμα γαΐε μ κατηγορίας ποιέμενοι, κελδύοντες ἢ τῆ τότε δήμῳ, ἢ ϐοῖς ςρατιώταις. ὅπι τὰ αὐτῆ ἀπείναι, τῆ μὴ δήμῳ, πολλὴ αἰέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τῆ ςρατιωτικᾷ ἢ πιθῆ, εἰ ἐν κόσμῳ μείνειαν τῆ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. δέος γδ λῶ μὴ ἐξαγριωσάντων ἀπολαύσειε τ κακᾶ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῆ ἢ συλήσεις τ ἱερῶν ζεπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τῆ βελτόνων τὸ πᾶν πλῆθος συνελεγμένον, Ϲ μάλιςα οἱ τῆ γαΐε συνθέντες τ φόνον θεάσῃ τε ἤδη χεόμενοι ἢ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀναχειμένων δὴ τῆ ωραγμάτων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος πὼ ἀρχὼ παρέλαϐεν.

ΕΝ τέτῳ δὴ ὄντων τ ωραγμάτων, ἀφνίδιον ἁρπάζε) κλαύδιος ἐκ δ οἰκίας. οἱ γδ ςρατιῶ) συνόδε γιομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, Ϲ αὐτοῖς λόγον δόντες ωερὶ τοῖς ποιητέοις, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ ζοσόνδε αὖ ποτε γλυέδαι ωραγμάτων, ἐξερομένῳ τε ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν κτήσεως τλὼ ἀρχλὼ, εἴτε τὶς τ ἐν ἀρχῇ καθαρήσοι τλὼ ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶ) μὴ ὃ συμφερτοῖς δ ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖ ἔχειν ἀκείτων ἔτι ὄντων τ ωραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖδαι κλαύδιον, παῖζῶν τε ὄντα τῦ τεθνεῶτος, ἢ τῆ εἰς τλὼ ϐουλλὼ συλλεγομένων, ἀδενὸς ἕ τινος ὡς ἀξιολογώτερον, ωρεσβόντων τε ἀρετῆ, καὶ τῆ κατὰ τλὼ ωαιδείαν μεμελετηκότα, Ϲ σπαθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, ἢ ἀμείψεδαι δωρεᾶς. ταῦτα διανοουμένων τε, ἢ ἐωφξαν ἐκ τῦ ωδαχρήμα. ἥρπασο μὴ δὴ κλαύδιος ὑπὸ τῦ ςρατιωτικοῦ. γνέος ἢ σέντιος σατορνῖνος, καί τοι πεπυσμένος τ κλαυδίε ἁρπαγλὼ, καὶ ὡς ὁπλισκάζοιϐ δ ἀρετῆς ἄκων μ δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς Ϲ ϐελήσει τῇ αὐτῇ, καταστὰς ὅπι δ συγκλήτου, Ϲ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρους ἢ γλυκαίους αὐδρᾶσι ωρεπόντως ποιεῖται ωδαίνεσιν τάδε λέγων. εἰ ἢ ἄπιςον ὦ ῥωμαῖοι δῖα τὸ χρόνῳ πολλῷ ἥκειν ἀέλπιςον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ἔχομεν τᾶ ἐλευθέρου τλὼ ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ωδατείνουσαν ἢ γνώμῃ θεῶν οἳ ἐχαρίσαντο αὐτλὼ κειμένῳ, δύφεαίνειν ἢ ἀκούσαν ἢ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὴ αὐτῆς δύναμιν σωάγουσαν. ἱκανὴ γδ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς ἀγαπωμένους, Ϲ μετ' αὐτοτελοῖς δ ἀγαθοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παῤῥησίᾳ, καὶ μᾶ νόμων οἷς ποτε λύθησε διαπτομένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ ἢ δ ωρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι δῖα τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τῆς ἢ νῦ ἁπλήσως πεπλαμένον μακαρισᾶς τὸ ἀγαθὸν τοὺς ἐγγενηθέντας Ϲ ἐντεραφέντας αὐτῇ, ἢ τῆ

θεῶν ἀδὲν μείονος ἀξίους τιμῆς τοῦσδε τοὺς ἄνδρας, οἷ ὀφελόντων καὶ τούτῳ τ' ἡλικίας ἡμᾶς ἔγευσαν αὐτῆς. εἰ δὲ μὴ εἰς πᾶν τ' αἰῶνος τὸ ὅπιον ὠφελιμείναν τ' ἄδοξαν αὐτῆς. ἀκούσα δ' ἂν γλύκιστο ἡδὲ ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. αἰῶν ὑπείληπται τοῖς πρεσβυτέροις δέοντων ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενοι μετασχεῖν. τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστάσεως ἀγαθὸν ἀνδρᾶσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγεννήμεθα. νεῦν δὲ καὶ ἐμῖν, ὀλίγα πρὸ ὤρας, ἀδὲν ὀρρωδήσαντες εἰ τὸ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη σωφρονίζει τὸ ἀνθρωπεῖον τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ ὠφελαβών, οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ἡδόμην, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀναπίμπλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύσαι μὲ πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιρήμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείᾳ δὲ καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμεναι, ὀλίγα τὸ μὲν ὅπι σοφίᾳ τοῦ νόμου, ἀλλ' ὅπι τῇ ὀργῇ τ' ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ πρόσφορα. ἀφ' ὧν δὲ Γάϊος Καῖσαρ φρονήσας ὅπι καταλύσοι τ' δημοκρατίας, καὶ διαβιασάμενος τ' κόσμον τ' νόμων τοῦ πολιτείαν διεταράξε, κρεῖσσον μὲν τὸ δικαίᾳ ἡγούμενος, ἢ πόσων ἢ κατὰ σὰν ἡδονὴν αὐτῷ κομιοῦσθαι, ἐκ τοῦτ' ἔστιν ὅτι τοῦ κακῶν ὁ διέζηκε τοῦ πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀπάντων οἱ ἐκείνου διάδοχοι τ' ἀρχῆς κατέσησαν, ἐπ' ἀφανισμοῦ τὸ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τοῦ πολιτικοῦ ἐρημίαν τ' γνώμης καταλείποιεν, διὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶ τῆς αὐτοῦ τὸ κινδήνους ἀδεῶσιν ὁμιλεῖν, καὶ τ' ἀρετῆ πρόσχειν πρὸς δυμῶν, ὁ μόνον ὑφαρεῖν τι τὸ αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὅπιφίζειν αὐτοῦ τοῖς ὀλέθροις τοῦ ἀπάντων, ἀριθμοῦ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα αὐτίκα ὅπιδ εἰσαμένων καθ' ἕκαστος ἦρξεν. εἰς ὧν ὁ Γάϊος ὁ σήμερον τεθνεὼς, πλέω τε πάντων δεινὰ ἀποδείξας, ὁ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδεκτον τ' ὀργὴν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, καὶ μείζω κακὰ ἐνεβίβομενος ἀδίκως τοῦ τιμωρίαν εἰσπράσεσθαι, ὀργῇ ὁμοίως εἴς τε ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ ὁ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, ὑδὲ μετ' ὕβρεως ἀποχρῆται, ἂν εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, ἐ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ παῖ κέρδος ἐκ τοῦ πανοικεσία διοχλεμένων τοῦ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννίδι παῖ τὸ ἐλεύθερον, εἰς δύνοιαί τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πεθεμένοις, ὁπόσα πεπόνθοιεν ἂν ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι γὰρ ὧν αἰσθήσεται κακῶν ἔστιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τοῦ τύχου, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν φρόνησιν μὴ δυνάμενοι, μόνως πίστεσι κτήσασθαι τὸ ὑποπτεῖν τὸ ἀδεῖς, εἰς παντελῶς ἀρεῖσθαι δ' ἰωνθεῖσιν αὐτοί. τοιούτων δὲ κακῶν ἀποτεθνότος, καὶ ὑποτελεῖς ἀλλήλοις κατασταίτες, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτατα πρὸς τὸ παρὸν δύνοιαι, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τοῦ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δικαίοτε φρονήσαι, διὰ τὸ εἰς κοινὸν αὖτοῦ τοῦ ὠφέλησαι ἅπαντᾶν. ἢ καὶ αὐτοφωράσασθαι γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρόσφορα, ἡδαμῶς ὡς κίνδυνον φέρων, διὰ τὸ μὴ δικαιότερον εἶ τὸν ἐφεστηκότα ὧ ἀσθενοῦντί τι ἐλαφρότερ τοῦ πόλει, ἢ αὐτοκράτορι μᾶλλον ἢ σωθῆναι τὰς εἰρηκότας. ἢ τέρφει τ' τυραννίδα ἡδὲν νεώτερον, πλεῖν ἢτε ἀρχαία καὶ τὸ πρὸς ἡδὲν τ' ἐκείνῃ θελομένων ἀπλοΐᾳ χρώμενον. ἢ γὰρ εἰρήνης τ' τερπτῆ

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ mihi videre licuit, satis intellexi quantum malorũ in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad tuam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infestus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & neminì nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, re- B cipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: id ò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quádo Caius non ipsa incitáte, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florē nobilitatis extinxerat: alij cōtra illā potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus incide- F rat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumque venisset

ποτώμενοι, & μεμαθηκότες αἰσχρὰ πάσχειν ἐν τέρπῃ ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπαύομεν συμφορὰς ἀπηνέστους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπειδόμεν, φόβῳ τῶν μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μὴ ἀγαπώντες δ' ὑσάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶς, αἵ τινες μέγισται τούτων εἰσενεγκεῖν, μάλιστα ἂν χαρείη τῷ κατείῳ. σοὶ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ὅδε πορεῖς ἡμῖν καὶ γνώμη καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέφυκεν, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, θεσβεβουλευκότος τε ἅμα καὶ θεοκεκινδυνευκότος ὅτι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τὰς τε τιμὰς, πρῶτον τε ἀπαρτάκτους τοῦτο ἀναφυλάξασθε. ἔργον ἂν καλλίστου καὶ ἐλευθέρας ἀνδρὸς πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷος, δὴ καὶ ἀνὴρ ὅδε περὶ ἡμᾶς πάντας γέγονεν ἁδρῶς ἁπλόος κατείῳ καὶ βεβύτῳ τοῖς γαΐου ἰκέλιον ἀπηρκόσιν. ἐπεὶ γε οἱ μὲν, σάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχαὶ ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, ὅδε δὲ μὴ τυραννοκτονίας, καὶ τὸ ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπαλλαξις τὸ πόλιν. σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, & τὸ βελευτικὸν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήτας δὲ τις ξεβέλλιος μάξιμος, περιαιρεῖται τὸν δακτύλιον τοῦ σεντίου, λίθος ἦν εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐφόρει μέντοι αὐτὸν, καὶ ἀπεδέδη τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπαινέσει θεάσῃ ὅπερ ᾠήθη ἐν λίθῃ γεγονέναι. & ἡ μὲν γλυφὴ καταπέπυκται, θεραπλήθει ἦν ἡ τύξις ὅτι μέγα, καὶ χαρείας ἦν σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ ἦν ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι ἦν ἐῶ αὐτοῖς, καὶ ὁμοίᾳ ἀπιστίᾳ τὸ δρώμενα. ἔπι γὰρ ἕκαστος τῷ μεθ' ὁ τ' ἀνθρωπείαν τὸ πρῶτον ἀφηρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ δόσις. ἔτι γὰρ θεότερον ἢ τυραννηθεῖσαν τὴν πόλιν, κύριοι τ' στρατιωτῶν ἦσαν. χαρείας ἦν τὸ σημεῖον λαβὼν, παρέδιδε τ' στρατιωτῶν τοῖς θεὸς τ' σύγκλητον σωτῆρσιν. ἦσαν ἦν εἰς ἀπείρας τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμώτερον τ' τυραννίδος θεῦκειτο. & οἵδε μὲν ἀπέστησαν μὴ τῆς χιλιαρχῶν, ἀπεχώρει ἦν ἤδη καὶ ὁ δῆμος θεῖχαρις καὶ ἐλπίδος, καὶ θεονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τιμὴ ἀγαμονίαν αὐτοῖς, ἐκεῖ ὅτι τῷ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ἐῶ ὁ χαρείας αὐτοῖς. χαρείας ἦν ὁ δεινὸς πιθέμβρος, θεῖειναι τὴν θυγατέρα γαΐῳ, καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παροικεῖ τὸν ὄλεθρον αὐτῷ σωτυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τῷ νόμων, ἄλλως τε θεῖθεσι ἑαυτοῦ δακῶς τελειώσασθαι τὴν αὐτῷ, καὶ πάνυ δυφεραίνει μῦσος τὸ θεὸς γαΐου, ἰκέλιον ἐκπέμπει λύπτον, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτενοῦντα τ' γυναῖκα γαΐῳ, καὶ τ' θυγατέρα. κλήμυζος ἦν ὅτι συγχωρεῖ τῷ λύπτῳ τ' ὅτι τοιοῦσδε θεῖθεσιν λῃτουργίαν, ὅπως μεζόχων κἀν ὅτι τοιούτοις τ' τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ θεὸς τ' πολιτικῶν, ὡς καὶ τὸ παντὸς ὅτι βελεύματος δόξῃ κοινονεῖν τ' πρῶτον σεωθεμένων. σύνοιος ἦν τῷ σεωσωμοτῷ, καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεάσει χρησόμενον, δῆλα τὸ γαΐου φύσῃ τῇ αὐτὸ χρώμενον, ἢ συμβελῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα θεῖξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηνορώκῃ τοῖς κατελησόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι & αὖθος ἐῶ ἀπώλετο. οἱ ἦν & τῷ μὲν ὅτι τοιούτοις σύνεκάλουν αὐτῇ γνωμῷ, τὸ ἦ πᾶν, καὶ τῷ ὑπὸ γαΐῳ πιθεσεγμένων κακῶν, ἐκείνῃ τ' αἰτίαν ὑπέφερον, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν σύνοιον δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφιούμενον εἰς μανίαν μεταξαίτος, τὰ πάντα αὐτέῳ ἐῇ τέῳ νεναυπηγημένῳ ὅτι τοῖς ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθέν, ὡς τε αὐτέῳ τελευτᾶν, ᾔδεν γὰρ οἱ ὑπαυδιδόντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐς ἔλλετο ὁ λύπτος. ἐβεβούλευτο ἦ ᾔδεν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς κατεὸν διδόσκοπεῖσθαι τοῖς ἀπεσαλκόσι, θέλων ἐπουδαμοῖς μεμπτὸς ἐῇ τῷ ἐπ' ὠφελείᾳ τ' δήμου ποιεμένων. παριλθὼν ἦ

ὅτι τὸ

τὴν τ βασιλείαν, καταλαμβανὴ τ κοσωνίαν, γυνὴ ἢ ἰδίᾳ A
τ γαίᾳ, ὀδυρομένην καθ' ἑαυτὴν τὸν σύμπαντα τε ἀνδρὸς χα-
μαιπετῆ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαλεπὸς αὐτοῖς ὁ νό-
μος τοῖς μέγιστα ἁμαρτάνουσιν, ἅμα τε εἰς ἀπιστούμενον ἐπὶ τῷ
ξαυμάτων, καὶ πολλὴν τ ταλαιπωρίαν συμφερομένην
τ θυγατρὸς παρεῤῥιμμένην. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε
ἑνδὲν ἕτερον, ἢ κ μάψιν τὴν γαῖαν, ὡς πιθανὸν ἐκ χόν-
τος πολλάκις θεσπιῳδηθεῖσαν αὐτῇ. ἐπ' ἀμφότερα
αὐτὸς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νεωτέρῳ ὑφ' ὁμοίοις θεό
πραγμα τῇ διανοίᾳ τῇ ἀκεφάτων, θεὸς ὅ τι θελήσειαν B
ῥοπὰς τὰς αὐτοῦ θεοσιθεμένων. οἱ μὲν, ὑποσημαίνειν
ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλομένης ὑποσαίτα μα-
νιῶν, καὶ τῶν εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετὰ
ἀρετῆς ὀρεγεῖσθαι τῆς θεαγμάτων, μὴ παρ' αὐτὴν
ὑπολείπεσθαι τρόπῳ τῷ αὐτῷ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου
τῶν θεῖ τῆς συνωμοτῆς διαφορήσαντος γαίῳ κελεύ-
σεως μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως πάντας
μεταχειρισάμενον αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν C
ἀδηλοῖ κινδυνεύων καταλύσαι. καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὑποπτευό-
μενον ὡς θεσπιῳδικῆς διαθέσεως ἀληθὲς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τ κοσωνίας, καὶ ὁπό-
ποῖα οἱ ἄνθρωποι θεῖ αὐτῆς ἐφέροντο ταῦτα ἴσθι. ἡ δ
ἐπεὶ θεᾶται τ θεόσδον τ λέπτου, τότε σῶμα τ γαίᾳ
θεσύδαπανεν, καὶ ἄσον ἑαυτῆς παρεκάλει μετ' ὀλοφυρ-
μοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ συνεγκόπτει ἑαυτὸν τὸν λέπτου, καὶ μηδὲν θεσιόντα ὧν ὅτι θεᾶξιν D
ἐν αὐτοῦ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ' ὃ χώρει, τέως
τε σφαγὴν ἐγύμνου ἐκ πάνυ θεσθύμως, ποτνιω-
μένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ὅτου σαφῶς ἐν ὑποτρώσει τῷ
ζῶν γεγονότας, ἐκ καλοῦσα μὴ μάλλειν ὑπερ-
λειώσει τῷ δεσμάτος ἐπ' αὐτοῖς συνιέσθαι. καὶ
ἥδε μὲν ἀψύχως ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τῷ λούπου,
καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάριον. καὶ λοῦπος ταῦτα
θεσαγγέλλων ἐπαοιδὲ τοῖς θεῖ τὸν χαρέαν. γαῖος E
μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λεί-
ποντα τεσσάρων μυριάδων, ὅτε τελευτᾷ, ἀνὴρ κ θεότε-
ρον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε κ κακοθεσίας
εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε πασόμενος, ἐκ φί-
λος δόξαβολῇ, κ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος,
κ δόξαν τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσειε φονικώτατος, τῆς τε
ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος, τῷ ὑβρίζειν
οἷς οὓς ἤκουσε ἐχθρῶν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμε-
νος, κ θορυβῆς ἐν τῷ κτείνειν, ἐκ ὀδανομένων. κ τὰ F
μὲν θείου, κ νομίμου μείζων ἐπιθουλικὸς εἶναί τε
κ δοκεῖν, κατορθώμασι ἢ ἐπαίνοις τῆς πλήθους. κ πάν-
τα ὅσα ἀρχὰ κείνας ὁ νόμος ὑπερτιμᾷ, τιμωρίαν
ἐνόμισεν ἀρετῆς, κ φιλίας ἀμυνόμενον, εἰ καὶ πλείστῳ τε
κ δόξῃ μεγίστων γένοιτο οἷς τότε ὀργισθεὶς ἐκπλήξει
πολάσεως κ ἐλαχίστης. πολέμιον ἢ ἡγούμενος
πᾶν τὸ ἀρετῇ συνεργόμενον, ἀναιτίλεκτον ὅτι πᾶ-
σιν οἷς καλοῦσιν τέως ὑπιθυμίαν λαμβάνων. ὅθεν κ
ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆλθε, ἐξ ἧς καὶ μάλιστα αὐτὸς φύ-
ναι θεῷ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ
μῖσος, διὰ τὸ πολλὸν χρόνον μὴ ἰσορροπούμενον, εἰς τε ἀπιστίαν, κ ἔχθραν τ θεὸς τὸν θεάξαντα θυμαλγεῖν.
ἔργον ἢ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτοῦ πιθεαγμένον εἶπόι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς σωμάτων κ αὖθις
ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλεῖόν γε τῶν θεῖ ῥᾴμον κ σικελίαν ὑπονοθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῆς ἐπ' αἰγύπτου
σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο ἢ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε κ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. ἐ μὲν κ ὅτι
τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τῶν ἀμβλυτέρως αὐτῷ ὑπονοεῖν κατελείφθη. ἄγιον δ' ἴσθι,

in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam, vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariſque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, præter receptacula extructa circa Rhęgium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægyto venientibus. hoc enim citra controuerſiam maximum opus eſt, & vtiliſſimũ nauigantibus. ac ne id quidẽ abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operãtium. in cau-

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates intumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vius enim honestissimis amicis à principio, quo faciliùs bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm

III. Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quam vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se inscium rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animú

ἡ ὡδὲ τὰ ἀληθεῖα σαφῶς, καὶ τὸ δαπανᾶν εἰς ἡδονὰς, ἢ καὶ μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτὸν, ὑφαιρεῖν τιμὴ ὅπου τοῖς χρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίοις παρίσῳ σφόδρα ἐυσκημένος, συνίει τε ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεισί τε καὶ πλείονος ἀσφαλείας μεμένοις αὐτῶν ἐν τῇ ὄψεως, φανερῶς πιθανώτερος ἐν μεγίστῳ θεάματι παρόντα οὐδὲν ἠμύνετο, δυσκολία τε εἰς αὐτὸ τὸ φύσεως καὶ τὸ εἰς ἰσχνὸν αὐτῇ ἀσφαλὲς μελέτῃ τῇ ὑποπονεῖν. ἀδελφῷ γὰρ παιδὸς ἡνίκα γενομένου πρεσβείου ἐκ δεξιᾶς γένους, μέγα ἀνάκτορον παιδείας ἀπέχεσθαι, διὰ τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ἀρώτα ἐν αὐτῇ καθορῶν διαφέρειν, καὶ συνεφιλονεικεῖ γαίῳ, συγγόμοις τε ἀδελφοῖς, καὶ ἡγεμόνος εἴκων ὑπερόλαις. ἐρωτώσης τε τὸν καὶ αὐτὸν πολιτῶν, ἐμοὶ αἱτιᾶσθαι οἷα τε ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ ἀφ' ἧς τὴν ἐλθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ὀξυσίας. ὅπως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τῷ σωφρονεῖν, οἷς αὐτοῦ θυμὸν τὸ φέρασθαι ῥᾳστώνη πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπεπλασθείς τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλῳ τῆς χρησίμου, μέχρι δὴ τῆς ἡλικίας τὴν ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δυνοίας ἣ φέρει αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφυέντος ὑπ' αὐτῆς ὑπερβαλλούσης τελούτα. κλαύδιος γὰρ καθάπερ αἰσχρὸν ἔφυν ὑποδείξεως αὐτῷ τὸ γαΐου ὁδῶν ἡγουμένης, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος παθεῖν τὸ κάμνειν τελούτης ἐν ἀμηχάνοις ὢν ὡδὲ τῆς σωτηρίας, ἐν τινι στεναπτῷ κατειλημμένος ἐκρυπτεν αὐτὸν, ὑδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν τῆς ἡλυναρότητος ὑφορώμενος. μέτειον γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἤγλυ αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀρχῶν, παιδείᾳ τε σεμνῶν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλλήνιδι, καὶ παντὸς τὸ εἰς θόρυβον ἀπαχειμένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτὸν. τότε γὰρ ποίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τὸ βασιλείου παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεω γενομένου καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ ὡδὲ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ὅτι τῆς στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ ὡδὲ τοῖς θεραπίοις ἦσαν. ὁπόσοι γὰρ καὶ παρατύχαιον τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πιθέμενοι διὰ τὸ καλὰ δίκην αὐτῷ τὰς τύχας σωιελθεῖν. τὰ γὰρ ὡδὲ αὐτοὺς ἀποσοπουῦτο μᾶλλον, ὃν τρόπον φήσει καλῶς, καὶ τῆν γερμανῶν τε ἐν τιμωρίας τῶν σφαγέων ὄντων ὠμότητος χάριτι τὸν ἑαυτῆν μᾶλλον, ἢ τὸ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἀπαίτιον ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο διδοὺς ὡδὲ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῆν ὡδὲ τῆν ἀπρυίαν ἐπεθέατο τὰς κεφαλὰς ὡδαφιερωμένας. εἰσῆκτο γὰρ κατά τι θεσπέσιον ὀλίγας βαθμίσι χωρίον, ὑπῆς ἀλλως τῆ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γεάτος τῆν ὡδὲ τὸ βασίλειον τῆς τῆν στρατιωτῆν διασάμενος, καὶ τὸ μὴν ἀκεκλωσμένου τιμὴ ὄψιν ἀμαθὴς ὢν δίκα τὸν σκότον, τὸ γὰρ ἄνθρωπον ἐν τὸν ὑποληχῶντα κεῖσθαι ἐν μὴ ἀπηλλαγμένος. θεσπέσιον τε εἰσιέναι, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, δηγνωείζει. γερμανικὸς μὲν ἔστ' φησὶ θεὸς τοῖς ἑπομένοις, καὶ σησόμεθα τέτον ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδιος γὰρ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν ὑποθαίοι τιμὴ γαΐᾳ, φεισθὲν χρῆν ἠξιου τὸ κατ' αὐτὸν ἀπηχθημένοις ἀπάμυνσιν αὐτοῖς ὑποτιθεὶς, καὶ τὸ ἀφεμνθοῖς τῆν γεγονότων. καὶ ὁ γεάτος μεσδιάσας, δηλωτάτας τὰς δεξιᾶς, καὶ παῦσαι φησὶ μικρολογούμενος ὡδὲ τῆς σωτηρίας, δίον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

φρονεῖας δὲ ἡ ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ γαῖον ἀφῃρημένοι τῇ σῇ συνεχώρησαν ἀρετῇ, φρόνοιαν δ' οἰκειμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τὸ φρονοῦν ἀπολάμβανε τὸν θρόνον. ἀνεβάσαζε δ' αὐτὸν ἐ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν εἰρημένων. συνεστρέφοντο δὲ τὸν γεγηθότα ἤδη καὶ πλείους τῆς σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τοῦ ὄντι κόλασιν ἕλκεσθαι τῆς ὄντι βιοῦσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀποφάγματα δρᾷ βίᾳ τοῦ παντὸς, καὶ μειρίοις ἔτι μᾶλλον ὄντι τῆς γαΐου ἀρχῆς ὠμιλληκότα. τινὲς δ' καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμφρέπειν κρίσιν ἠξίουν τινὰ δὲ αὐτῶν. καὶ πλειόνων τοῦ στρατιωτικοῦ συστρεφομένων, φυγαί τε ἦσαν τοῦ ὁμίλου, καὶ προσόδων ἀπορία τοῦ κλαυδίου δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὖτις φέροντες δὲ τινὰ ἁρπαγὴν αὖτις ἀθρόως φυγῆς ἔσωζον αὐτούς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τινὰ σωτηρίαν τοῦ δεσπότου. ἐν δ' ὑρυχωρείᾳ δ' τοῦ παλατίου γινομένοις, πρῶτον δὲ οἰκηθῆναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τόπο ἀνεδίδοσαν ὁ δὲ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀπολαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ἀποφόρησις ἐν τῇ στρατιωτῇ, χαρᾷ τινὰ ὄψιν δεχομένοις τοῦ κλαυδίου. πλεῖστον τε ἐν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σῴσας τὸν ἄνθρωπον, δυνοίᾳ τε τοῦ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δ' ἐν αὐτῷ, ὅτι μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιλληκόσι καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτῷ. ἀνάλογισμός τε αὐτοὺς εἰσῆει τὸ τε πλεονεξίας τῆς ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνάστων, καὶ ὁπόσα ὄντι τὸ πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. πρὸς δ' καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ φρονήματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισαμένων τῆς ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν διά τινος κτησαμένων τινὰ ἀρχὴν μεθισαμένων τῆς ὅλων, παρὸν ὅπι χωρήσει καὶ δυνοίᾳ τῇ αὐτῆς λαβόντα κλαύδιον, μεμνημένους τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἣ ὄντι τοιούτοις γένοιτο ἂν ἀρκοῦσα. ταῦτα πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι διηρεμοῦντο. οἱ δ' σωθησόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν πρόκλησιν, συμφρέξαντές τε καὶ προκλείσαντες ἦγον ὄντι τοῦ στρατοπέδου φορεῖον ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔφεσις. διεσπέσαν δ' αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τῆς σὺν τῇ βουλῇ. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπακτον αὐτοῖς ὕβρει τῆς τυραννίνων γενομένην φιλοτιμούμενοι δεδιδέχεσθαι χρόνῳ παρέχον. ὁ δ' δῆμος φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνην καθιστάμενος, καὶ τῆς πλεονεξιῶν αὐτῆς ὄντισόμισμα ζοὶ αὐτοκράτορος εἰδὼς, καὶ αὐτῷ καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίου ἁρπαγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, οἵα ἐ ὄντι πομπῆς γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῆς ὑπολαμβανομένων τόπον αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνῶσα δ' ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῆς στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρετὰς ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν ὄντι καθίζειν τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀποχωρεῖν δ' τῇ συγκλήτῳ, ζοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἡ ἐσόμενον, καὶ τῷ νόμῳ ἀποχωρουῦτα τοῦ ὄντι τοῖς κοινοῖς κόσμου τὸ προέρονται μεμνημένους τὸν οἱ πρότεροι τύραννοι κακώσειαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων προσομόμης τὴν ὕβριος, αὐτὸν ἐθελουσίως δὲ παρσινίᾳ θαρσεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ τοῦ πρότερον ἀποφάγματος τὴν ἀρετὴν

ad principatum erigere, quem dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. nóxque attolunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſeratentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dicitarent, ad Conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi ſoli tenerent palatium, partem vrbis vt fertur antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibique aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera carituram ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illò miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: meminerítque quàm miſerè tractata ſit ciuitas vel à priotibus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentéſque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile conficeret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POtrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, promúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in tetinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne impariatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam p. c. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrá puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtãt veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos. pro nobis autem

ὅπλ ἀ ξκνυμμένῳ βέβαιον, τιμὰς τε ὑπάρξειν αὖ τοῦ ἐλευθέρων ψηφιεῖσθαι τ πολιτῶν, κ ὅτι χωρὶς τ νόμων τὸ μέρος ἀρχοντά τε ☾ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ ἢ ὑπονοοῖτο μηδὲν ὂν τ γαΐου τελευτῆς σωφρονιζόμενος, ὅτι γε αὐτοὶ ὁπλιοῦνται. τ τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ ἐῤ τὸ συνεργικὸν αὐτοῖς, ὅπλων τε ἀφθονίαν, ☾ πλήθει οἰκετῶν οἷ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα ἢ μέρος τήνδε ἐλπίδα ἐῤ κ τ τύχῃ, θεοὺς τε θεὰς ἐν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ ταῖς μ ἀρετῆς, ☾ τὰ δικαια τοὺς ἀγῶνας ποιεμένοις. ἐῤ ἢ τούτοις οἳ ἂν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται τ πατρίδος. κ οἱ μ προσβάται, ὑπερόγκιος ☾ βραχὺς, δημάρχοι ἢ ἦσαν ἀμφότεροι, ταῖς δὲ ἐχρῶντο τοῖς λόγοις. κ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτὸ φθαρτισόντας, μηδαμῶς πολέμοις κ κακοῖς ἐμβαλεῖν τ πόλιν. θεωρῶντες ἢ στρατιᾶς πληθὺν τ κλαύδιον περιεχομένην, κ τὸ μηδὲν τοῖς ὑπάτοις ὄντας συνήθειαν τῇ πρὸς αὐτὸν, εἴγε ἀρχῆς ὀρέγοιτο, δῆλα τ βουλῆς δέχεσθαι διδομένην. αἰσιωτέρων δὲ ☾ δαιμονίστερον χρῆσθαι τὸν μὴ μ ὕβρεως, ἀλλ' ἀνοίᾳ τῇ διδόντων παραλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τ βουλῆς κ τ δήμου.

ΚΛαύδιος ἢ, πίστατο γὰρ μεθ' οἵας αὐθαδείας ὑποστείλειεν, κ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῷ ὅτι τὸ μετριώτερον ξυμφέρον, κ μὴν, ἀλλὰ κ τῷ πρὸς αὐτοὺς φόβῳ δέξασθαι, ἅμα μὲν θαρσεῖ τῷ στρατιωτῇ, ἅμα ἢ ἀγρίππου τὸ βασιλέως, κελεύοντος μὴ προΐεσθαι τ χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. προφάσει μὲν κ πρὸς γαΐου οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δεδημευμένου. ☾ γὰρ τὸν νεκρὸν προεῖπεν τοῦ γαΐου, ☾ ἀναθέμενος ὅπ κλίνης, κ προσείλας ὀλίγῳ ἐνδεχομένων, εἰς τοὺς στρατοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντα ἢ ὑπὸ τραυμάτων, ἰατροὺς μεθίεσθαι λέγων. τυθόμενος ἢ τ κλαυδίᾳ τ ὑπὸ τῷ στρατιωτῷ ἁρπαγὴν, ὡθεῖτο πρὸς αὐτὸν, κ καταλαβὼν τεταραγμένον, κ οἷόν τι ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀπήγειρεν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα ἢ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, κ μεταλαλήσας αὐτὸν τ βουλῆς, χρησάμενος μίσεσι τῷ κεφαλῷ, ὡς ὑπὸ συμφυσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ παρῷη, κ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τί προσφέρει κλαύδιος. τῶν ἢ τὰ ὄντα φαμένων, κ προσανερωμένων τινὰ γνώμην ἔχοι πρὸς τοὺς ὅλους, τελευτᾷ μὲν ὑπὲρ τῶν κατ' ἐκείνην δίκλεους, ἕτοιμος εἶν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν ἢ ἐπάλληλα πρὸς τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅτι κ εἰς ἡδονὴν φέρει ὑπεξελόμενος. χρείαν γὰρ ἐῤ τῆς ἀρχῆς μεταποιεμένους, καὶ ὅπλων, κ στρατιωτῶν οἱ φράξαντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀοδόξαστοι κατασάντες εἰς τάδε σφαλεῖεν. ὑποκειναμένης ἢ τῆς βουλῆς ὅπλων τε ἀφθονίαν, ☾ χρήματα εἰσίσειν, ☾ στρατιὰ τὸ μὲν τοῖς αὐτῷ ἐῤ συνεργικὸς, τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δ' ἄλλων ζημιένης. εἶπ μ ὦ βουλὴ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, προέσθαι ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν. λεκτέον ἢ δὲν σκεδιάσαντί μοι, δεῖ τὸ ὅτι σωτηρία φέρει τ λόγον. ἴσε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχέσεται, πλήθει χρόνου ὁ πολιτάρχης μεμελετηκότα. τὰ ἢ ἡμέτερα συγ-

IV.

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαι, ἢ τῇ τῶν δό- A
ξαν τ' δ' ελείας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητον. σοὶς ἢ
τ' χίτας μαχώμεθα σεσαγαγόντας ἄνδρας, μηδὲ
ὅπως ἁπάσιν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν
ὡς κλαύδιον πείσοντας κ' πιθεσθαι τ' ἀρχεῖν, σρεσ-
βεύειν τε ἕτοιμος εἶμι. κ' ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, κ' συγκα-
τανθρμένων πεμφθεὶς σωὶ ἑτέροις, τὸν τε τοσαῦτον
τ' βουλῆς δηλοῦται κ' μόνας σοὶς τ' κλαύδιον, ἐδί-
δασκέ τε ἡγεμονικώτερον ὑποκείνεσθαι, κ' τῷ ἀξιώ- B
ματι τ' ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν σωὶ κλαύδιος, ἃ
θαυμάζειν τὸν βουλὸν ἐδυπῆ μὴ φέρουσαν ἀρχεσθαι,
ἀλλὰ τὸ ὠμότατον τρέσθαι τῶν σοτέρων, ὅτι τὸ ἡγε-
μονεύειν κοινὸν ἁπάντων. γεύσειν ἢ αὐτοὺς ὀλιγοπρᾶγίαν τῆ
καθ' αὐτὸν, μερίων κακῶν, ἀσφαλῆ μὲν μόνῳ τ' ἀρχῆς
ἐσομένης, ἔργῳ ἢ κοινῇ πᾶσι σεφυκεισομένης εἰς μέσον.
ἀλλὰ πολλῶν ἢ κ' ποικίλων ὠδ' δυκόλων σεραγμάτων
ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. κ' οἱ μὲ- C
τρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες,
ἐξεπέμποντο. κλαύδιος ἢ τῷ σρατῷ συλλεχθέντι δι-
λέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει
τῇ σοὶς αὐτὸν, κ' δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεν-
ταχιλίαις δραχμαῖς κ' ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγε-
μόσιν αὐτῶν ἀναλόγων τῷ ἀριθμῷ, καὶ τοῖς ὅποι πο-
τὲ σρατοπέδοις ὑπηρξεῖται τὰ ὅμοια. συνεκάλουν
ἢ οἱ ὕπατοι τὸν βουλὸν εἰς τὸ ἱερὸν τῷ νικηφόρου
διός, ἔνθ' ἢ νὺξ λύ. τῶν ἢ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπ- D
τοντες ἑαυτοὺς, ἐνεδίαζον σοὶς τὸν ἀνάγασιν. τοῖς
ἢ ὅτι τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐπηγόρευσαν ἔξοδοι, σεφορη-
μένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τῷ ἐλευθέ-
ρου γενέσθαι, ἐ πολὺ κρείττων ἐν ἀκινδύνῳ τῷ δου-
λεύειν ὑπειληφόσιν ἀβεβαίου ἀρχῆς τῷ πονεῖν, ἢ
κτωμένοις τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων σὺν τῇς σωτηρίας
ἀμφιβόλοις καταλλαγαῖς. συνελέγησαν ἢ ὁμῶς ἑκα-
τὸν ἐ πλείους, ἐ βουλομένων σὺν τῶν ἐν χερ- E
σὶν, ἀφνίδιον ἄρξαι ἐοῦ τε σωμένου κότος αὐτοῖς σρα-
τιωτικοῦ, σρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύσαντων τὸν
βουλὸν ἑλέσθαι, κ' μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὸν
ἡγεμονίαν. κ' τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο σὺν τῷ
μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὸν ἀρχεῖν ὠφέλιμον εἶ. ὁρᾶν ἢ
ἐκείνους ὑπερέπειν, ὅς τις τοσαύτης σεσασίας ἄξιος,
ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν λύ πολὺ πλέον, ἢ
ἁμαρτίαν μὲν τῷ κ' τὸν ἐλευθερίαν αὐχήματος, F
φόβῳ ἢ τῷ κλαυδίου. ἐ μέντοι ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφεσῶτες,
γήρους τε ἀξιώματι κ' οἰκειότησι γάμου. καὶ γὰρ
μινυκιανὸς μάρκος, κ' τὸ καθ' αὐτὸν ἐνεργότατος ἀ-
ξιόλογος ὤν, κ' ἀδελφὸν γαΐου γεγαμηκὼς ἰουλίαν,
σεθυμός τε λῦ ἐπιτοιεῖσθαι τῶν σεφυκότων, κ'
κατεῖχον οἱ ὕπατοι σεφάσει ἐν σεφάσεως ἁμαρ-
τῶντες. ἐαλέσιον τε ἀσιατικὸν μινυκιανὸς ἐν τῷ γαΐῳ
σφαγέων αἰεῖχε τοιούτων ὀχυρωμάτων. ἐνεργοῦ δ' ἂν φό- G
νος ἤ τινος ἐλάσσων, ὅπ ἐχωρηθέντων τῶν ὀπθυμούν-
των τ' ἡγεμονίας ὡς τε ἀπαράξασθαι κλαυδίῳ. ἄλλως
τε κ' οἱ μονομάχοι, πλῆθος ἢ λῦ αὐτῶν ἀξιόλογον, κ'
τῷ σρατιωτῷ οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅτι τῆς πό-

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum sæuitiam. nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat decommuni sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, proter nobilitatem generis, affinitatemve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit: fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Dei[illegible]appetente iam die Chærea cum sociis ad[illegible]allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus.

λεως, ἐρέται τε ὁπόσοι σωιέρρεον εἰς τὸ σρατόπεδον, ὥστε τῶν μετιόντων τὸν ἀρχεῖν, οἱ μὲ φεύδοι τ' πόλεως, οἱ ἢ κ' φόβῳ τῷ ἴσῳ αὐτῷ ἀπέσησαν. ὑπὸ ἢ πρώτου ἀρχεῖν ἡμέρας, κ' χαιρέας, κ' οἱ σωὶ αὐτὸν παρελθόντες, ὡς ὅπ χειρήσει λόγων ἦσαν σοὶς τοὺς σρατιώτας. τῶν ἢ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, κ' τὸ εἰπεῖν ὅσους τε ἀρχεῖσθαι ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφεὶς μᾶλλον ὧν τε εἰπεῖν.

Tum verò minimè ſenatus poterat expedire A conſtitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimum ordinem militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum afferret ab Eurycho. is erat auriga Praſinus Caio dilectiſſimus, cuius equitio ſtabulis extru- B endis ille viles operas exegerat à militibus: ídque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe, ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, ſtrictis gladiis, & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiunCturi ſe his qui iam ſacramento ipſius ſe obligauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & conſules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporéque occupatis omnibus, nec ſcientibus quidnam C agendum poſt irritatum in ſe Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, quàm paſſurum vt ſe inſpectante imperium committatur Claudio, & aſciſcatur vltronea ſeruitus, ſimúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quaſi verò ſine D hac vllá voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Conſul Q. Pompeius, eo magis inuiſus militibus, quòd ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis eum inuadentes gladiis perpétraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum pe- E riculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius verò diſceſſit ſaucius, & eorum nemo non periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam auctor fuit Claudio vt mitiùs ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iuſſítque eos conuenire in palatium, quò ipſe per mediam vrbem lectica F delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conſpicui proceſſerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem ſententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per G ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſtatuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium vnà cùm Lupo

δξὲ τὸ ὡρμῆδζ πάντας ὅλη τὸ μοναρχεῖδζ, τ ἢ ἐκπε-
σόμδνον ἐκάλουν ὡς ἂ αἰξόμδνοι τὰς ῥιζὰς, τῇ συγ-
κλήτῳ ἢ δποεία ἀρχειν τε, κ ὃν αἱρεθεῖεν αὐ τ ῥόπε,
ὅτε δεχομδνων ζὺς τῆ ςρατιᾶ, κ τῆ γαΐου
σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς ςρατιώταις ἃ ἐφίεντο. ὁ
ζὲ τοιότοις ἢ ὄντων, χαρέας τὲω ὀργὲω ἂ ἀναῤῥό-
μδνος πρὸς τὲω αἴτησιν τῶ αὐτοκράτορος, δώ-
σειν ἐπηγγέλλετο ςρατιῶν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον πα-
ρὰ δὐτύχου κομίσειεν. λῦ ἢ ὁ δὐτυχος ἦδε, λωίοχος
τὸ κιλικδμδνου ςρατιῶτου, ῥῆγα ὑδατος γαΐῳ, κ
ῥῆ τὰς οἰκοδομὰς τῆ ςάσεων τὸ ῥὲ ςάδιον ἱππι-
κοῦ τὸ ςρατιωτικὸν ἐτείβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπκεί-
μδνον. εἰς ἅπερ ὁ χαρέας ὠνείδιζεν αὐτῷ, κ ἕτερα
πολλὰ ζιαῦτα, τέω τε κεφαλέω κομεῖν τὸ κλαύδιν.
δεινὸν γὸ εἰ μ μανίαν ῥᾳφεσούη δώσει τ ἡγε-
μονίαν. ὁ μὲω δὲ ζιετράπετο γε τοῦ τῆ λόγων, ἀλλὰ
ἀνασάμδνοί τε τὰς μαχαίρας, κ τὰ σημεῖα ἀράμε-
νοι ὤχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὀμόυου-
σιν αὐτῷ. κατελείπετο ἢ ἤτε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας
τῆ ἀμυνόντων, κ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῆ δκαφέ-
ροντες. ἐκπλῆξίς τε, κ κατήφεια λῦ, ὐδὲ ὅτι χρή-
σαιντο αὐτοῖς τῆ ἀνθρώπων εἰδότων δξὲ τὸ αἱρεθεῖ-
δαι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδορῆτο
κ μετάμελος λῦ αὐτοῖς. κ σαβῖνος εἰς τῆ γαΐε σφα-
γέων, σφάζειν ῥοήτεσεν αὐτὸν ἱππεῖλει παρελθὼν εἰς
μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα ςήσεδζ, κ δ' ὑλοκρατείαν
ἐπόψεδζ καταλαβοῦσαν. τόν τε χαρέαν εἰς φιλοψυ-
χίαν ἐπέπλησεν, ὡς καῤῥᾳφεσηκὼς γαΐε ῥῶτος ἀ-
γαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆω, τῆς ἐλδυθερίας οὐδὲ
ὅτως ἀποδοθείσης δ' ὠναμένης τῆ πατείδι. χαρέας
ἢ ῥὲ μὲω τῆ ἀνῆκεν ἐνδυας ὸν ὐδὲν ῥεσνεῖν ἔλε-
γε. βουλδύεδαι μὲω τοι δξακωδωνίζειν δξήνοιαι
τέω κλαυδίου. κ οἱ μὲω ὲ τοῖσδε ἦσαν. ὅλη ἢ τῆ
ςρατοπέδε παντᾳχόθεν ὠθεῖτο κ ῥεραπείαν τέω
κλαυδίου, καὶ τῆ ὑπάτων ὁ ἕτερος κοῖντος πομπή-
ιος δι' αἰτίας λῦ τῆ ςρατιωτικῆ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐ-
λδυθερίας τέω σύγκλητον ῥᾳκαλεῖν, ὁρμήσαντες
ἀνασάμδνοι ξίφη. κὰν ἐπέσεραπτο αὐτοῖς μὴ κλαυδίε
δξακεκωλυκότος. ῥᾳκαδίζεται ἢ αὐτῷ ὁ ὑπατος
ἐξαρπάσας τῶ κινδύνου. τῆ ἢ συγκλητικῶν ὁ μὲ
σων τῆ κοίντε, ὁ μὲ δ ὁμοίας ἐδέχετο πομῆς. πρὶς ἢ
κ πλαγὰς ἔλαβον αὐτῷ ἀναῤῥήμδνοι δ ῥοὸς αὐτὸν
ἐντδξεως. ἀπώνιος ἢ ξαυμαπὰς αὐτχώρει, λῦ τε κίν-
δυνος ῥὲ πεῖσαι αὐτούς. κ ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς,
ῥοσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἄξιοῦ τοῖς συγκλητικοῖς ἱ-
πποτέσον καταςιῶαι. ὑμομάδα γὰρ πνος κακοῦ ῥὲ
τέω βουλέω, ἐχ' ἕξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. ἀκούσα-
σαν ἢ κλαύδιος, κ συγκαλεῖ τέω βουλέω ὅλη τῶ πα-
λατίου δξὲ τῆς πόλεως φερόμδνος, ῥαπέμποντος
αὐτὸν τῶ ςρατιωτικοῦ σεω πολλῆ πάνυ κακώσει
τῆς πλήθους. ῥοεξέπεσαν ἢ τῆ γαΐε σφαγέαν εἰς τὸ
φανερώτερον χαρέας κ σαβῖνος εἰρχόμδνοι ῥοσό-
δων κατ' ὄπισθας πολλίωνος, ὃν μικρῷ ῥοότερον
κλαύδιος ςρατηγὸν ἥρεῖο τῆ συμαχοφυλάκων. κλαύ-
διος δὲ ἐπεὶ πορ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, σαυα-
γαῖον τοὺς ἐπαίοντας, ψῆφον ἐφιδίδου ῥὲ χαρέου.
τοῖς ἢ, τὸ μὲ ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιςίαν ἢ ἐπικάλλειν τῷ πεῖραχότι, ἐ αὐτῷ πιμωρίαν ὑπιβάλλειν
δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀκροπῆ μέλλοντες χρόνῳ, ἀπήγετο οὖν ὑ ὑπὸ θαυάτῳ, κ σὺν αὐτῷ λούπος

τε κ

τῶ Ῥωμαίων πλείοις. λέγεται ἡ χαρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, καὶ μόνον τῆ κατ' αὐτὸν ἀμείψαντα τῶ τε σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνεδίδοσαν λύπην εἰς δάκρυα ἐκτεθραμμένον. ὑποπυθομένου γάρ τινος τῆ σχολῆς τῆ λύκκου, καὶ τὸ ῥίγος αἰτιωμένου φησὶν, ὡς ἂν αὐ ἐναντία τῆ λύκκου ποιήσαιτο πώποτε ῥίγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένου καὶ θέαν, ὡς ἦκεν ὅπη τὸ χωρίον, ἤρετο τῆ στρατιώτην, εἰ δεξαμενίτης αὐτῶ γεγένηται αἱ σφαγαὶ, ἢ ἄρτον ἔχοι τὸ ξῖφος. ἐπεὶ δὲ νομίζειν ἥδιον μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει ἡ δυσαμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῶ γυμνουμένης. λύκκος ἡ τὸ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλειόνων γυμνουμένων, διὰ τὸ μαλακῶς τῆ βάχηλον φέρεσθαι. ὀλίγαις ἡ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐπιτελουμένων ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν ὑπιφέροντες, καὶ χαρέαν μοίραις ἐπέμψαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμένοις, ἵλεων καὶ ἄμεμπτον εἶναι τὴ εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ χαρέᾳ μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. σαβῖνος ἡ κλαυδίου μὴ μόνον τὴ αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴ ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγήσατο τὴ ἐπιλείπειν τὴ πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν προσπεσὼν τῶ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴ κώπην τῆ ξιφιδίου συνελθεῖν.

A B C

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν αὖθις ἅπαντα τὸν πατρῶον βασιλέα, καὶ προστάγματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

D

Κλαύδιος ἡ τὸ στρατιωτικὸν πᾶν ὅτι ἦν ὕποπτον ἐπὶ τοῦ ὄχλου ἀποσκευασάμενος, διάγραμμα προὐτίθει τόν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ὃν ὁ γάιος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὴ βασιλέα, προσθήκην ἡ αὐτῶ ποιεῖ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρώδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἦν πάππος αὐτῶ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῆ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπέδιδε, ἄβελαν ἡ τὴ λυσανίαν, καὶ ὁπόσα ἐν τῶ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτῶ προσετίθει. ὁρκία τε αὐτῶ τέμνει πρὸς τὸν ἀγρίππαν ὅτι τὴ ἀγορᾶς μέσης ἐν τῆ ῥωμαίων πόλει. ἀντίοχον ἡ ὃν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιάσι μέρει τίνι, καὶ κομμαγηνῆ δωρεῖται. λύει ἡ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὴ ἀλαβαρχίαν φίλον ἀρχαῖον αὐτοῦ γενόντα, ἐπ' αἰτίαν αὐτῶ ὅτι ἐξεπεπόμπευσαν τὴ μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, καὶ αὐτῶ υἱὸς βερνίκιλλαν τὴν ἀγρίππου γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελευτᾷ γὰρ μάρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῶ τῶ αὐτοῦ ἀγείπας ἡρώδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῶ τὴ βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ κλαυδίου. στασιάζεται ἡ κατ' αὐτὸν τὴ χρόνον ἰουδαίων, τοὺς πρὸς ἕλληνας, ὅτι τὴ ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅτι ἀρχῆς τὴ σκαιὸν τεταπεινωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, αἰσθάρσησε, καὶ εἰ ὅπλοις δυνάμεως ἰουδαίων, καὶ κλαύδιος ὅπως τέλλει τῶ ἐπαρχοῦντι καὶ ἄγυπτον, ὥστε τὸν στασιν καταστεῖλαι. πέμπει ἡ καὶ διάγραμμα παρακελευόμενον αὐτὸν ἀξιόπιστον τε καὶ ἡρώδου τῶν βασιλέων, εἰς τε τὴ ἀλεξανδρείαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τῶτον τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. δίκαιον αἰνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

E F G

aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille camillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauitque cum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quàm antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data desciscceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLaudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præfidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexãdrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris conſecutos à regibus, ſicut pater ex inſtrumentis ſuper hoc conſcriptis & conſtitutionibus regiis, poſt adiectámque imperio noſtro per Auguſtum Alexandriam manſiſſe illis ſua iura integra, conſeruata per miſſos illò diuerſis temporibus præſides, nullámque de eorum iure controuerſiam extitiſſe etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permiſſúmque eis ab Auguſto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium ſuis ſuffragiis ſubſtituerent, vtque quiſque in ſuis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deſerere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues ſuos Iudæos C. Cæſaris temporibus, propter inſolentem illius inſaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis poſtulat: & recuſantibus infenſus eſt: volo inconcuſſa eſſe iura eorum à Caij inſania: eíſque ius eſſe perſeuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri poteſt dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque propoſito hoc edicto ita ſtatuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale miſſum eſt: Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Coſ. deſignatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amiciſſimis, vt permitterem Iudæis in imperio noſtro degentibus vti ſuo iure quemadmodum antea, ſicut & Alexandriam habitantibus conceſſimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm cauſa, ſed quia ipſos dignos iudicamus hoc noſtro beneficio, propter ſeruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquiſſimum igitur cenſeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius ſuum, quandoquidem & ſub D. Auguſti principatu conſeruatum eis fuit integrum: licebítque in poſterum Iudæis per totum noſtrum imperium ſparſim habitantibus vti maiorum ſuorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac noſtra gratia contenti modeſtiùs ſe gerant, neque conſpuant religiones externarum gentium: ſuis autem ſuo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magiſtratus publicari volo, ad reges quoque atque dynaſtas tranſmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi.

Cap. V.

Agrippa in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimiſſis Claudius Cæſar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam ſui regni miſit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præſidibus prouinciarũ ſimul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene geſta magna celeritate

νους συγχατωκισθέντας τοῖς πρώτοις δίδυ κατοικοῦσι ἀλεξανδρεῦσι, κ᾽ ἴσης πολιτείας ἀξιᾶ τῆ βασιλέων τετευχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῆ γεγραμμένου τῆ παρ᾽ αὐτοῖς, & τῆ διαταγμάτων, κ᾽ μὴ τὸ τῆ ἡμετέρα ἡγεμονία ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τ σεβαστὸ ὑποταχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῆ πεμφθέντων ἐπάρχων κ᾽ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν ἀφ᾽ τούτων γεγονέναι τ δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν κατοικοῦν ἀκύλας ἐπ᾽ ἐκ ἀλεξανδρείᾳ. κ᾽ τελευτήσαντος τ ἰουδαίων ἐθνάρχου τ σεβαστὸν μὴ κατακωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βεβούλομαι ὑποταχθῆναι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, κ᾽ μὴ ἀναβαίνειν ἀναγκαζομένους τὰ πάτρια θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς ὁ ἐπαρθίωαι κ᾽ τῆ παρ᾽ αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τ γαΐου κατασεως χρόνων, τῆ διὰ τὰ πολλὰ ἀπόνοιαν καὶ ἀσεβοσύνην, ὅτι μὴ ἀσεβεῖν ἠθέλησε τὰ ἰουδαίων ἔθνος τ πάτριον θρησκείαν, κ᾽ θεὸν σεβομένους αὐτὸν ταπεινώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν διὰ τὰ γαΐου ἀσεβοσύνην τῆ δικαίων τῆ ἰουδαίων ἔθνους ἀσεβεῖσθαι. φυλάσσειν ὁ αὐτοῖς κ᾽ τὰ σύνεγγυς δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέρους ὁ διακελεύομαι τοὺς μέρεσιν, πλείστην ποιήσασθαι σπουδὴν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μ᾽ τὸ συντεθῆναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μ᾽ οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆ ἰουδαίων διάταγμα τεθὲν ὑπ᾽ τ σπουδὴν γεγραμμένον. τὸ ὁ εἰς τ ἄλλην οἰκουμένην, ἐσχεν ὧδε. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου κ᾽ ἡρῴδου τῆ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσειν, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἤδιστα συνεχώρησα, κ᾽ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ κ᾽ αὐτοὺς, ἐφ᾽ ὧν παρεκλήθην ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα ὁ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῆ δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τοῖς θείοις σεβασμοῖς αὐτῶν ἐπιτετήρηται. καλῶς οὖν ἔχειν κ᾽ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ᾽ ἡμᾶς κόσμῳ διὰ πατρίων ἐθῶν, ἀνεπικωλύτως φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη πολλῶν ἀνθρώπων ταύτη τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερεκτέτεγε χρῆσθαι, κ᾽ μὴ ταῖς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίαις ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους ὁ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μὲν τὸ διάταγμα τοῖς ἄρχουσι τῶν πόλεων, κ᾽ τῶν κολωνειῶν, κ᾽ μουνικιπίων τῶν ἐν τῇ ἰταλίᾳ, & τῶν ἐκτὸς βασιλεῖς τε, κ᾽ δυνάστας διὰ τ ἰδίων ὁρισθὲν τῶν ἐγγράφως βούλομαι ἐπικείμενόν τε ἔχειν, ἐν ἔλαττον ἡμερῶν ἑξήκοντα, ὧδε ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε.

Απόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τοῦτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, κ᾽ τ οἰκουμένην πᾶσαν ὅπως ἀλεῖσι ἐδήλωσεν ὧδε ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα ὁ ἀγρίππαν καμνόμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμᾶς λαμπροτέρας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τῆ ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, κ᾽ τοῖς ὅπλιτεύουσι διὰ γραμμάτων ὅπως εἰλας ἐφόσμαι ἄγειν. ὁ ὁ ὡς εἰκὸς ἐν τὸν ὅτι χρείστοις τύχαις ἀπερχόμενον μετὰ ταχους

ὑπέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαριστήρια ἔθυσε πλήρωσε θυσίας, ἐδὲν τῶν κατὰ νόμον ἀπολιπών. διὸ καὶ ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνοὺς, τήν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέθη τοῦ συγγενοῦς εἰς τύχης ὑπόμνημα, καὶ ὅτι τῷ κρείττονι μὴ τρυφὴν μεταβολῆς, τῷ ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε φυλάκων ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ἡ δεῖγμα, καὶ τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τὸν θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ τοῦτο ἀνεφαίνιζεν ἡ τοῦ ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς ἀρχῆς εἰς δεσμωτήριον ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τοῦ πένθους ἐκβὰς, εἰς βασιλέα τῆς πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. ἐκ τούτων ἐννοεῖσθαι ὅτι τοῦ ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλισθαίνειν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δυνατὰ πάλιν ἀναφανὲς πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐντελῶς δ' οὖν θρησκεύσας τῷ θεῷ ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τὸν Ἀνανὲ τοῦ ἀρχιερωσύνης μετέστησε, τῷ δὲ βοηθῆ σίμωνι, τούτῳ καν θήρας ἐπίκλησις ἦν, τὸ ἐκείνου περσένειμε τιμιώτερον. δύο γὰρ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθὸς, ἧς τὴν θυγατέρα βασιλεὺς σωφρόνισεν ἡρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. σὺν οἷς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ σίμωνος τοῦ ὀνία παῖδες ὄντες ὅτε τὴν τῶν μακεδόνων ἀρχὴν, ὅπερ ἐν τῷ προαγούσαις γραφαῖς παρέδομεν. καταστασιάζοντος γὰρ τοῦ τοῖς ἀρχιερεῦσι δῆτα ὁ βασιλεὺς τοῖς ἱεροσολυμίταις ἠμείψατο τοῦ εἰς αὐτὸν εὐνοίας. ἀφῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἃ καλῶς τεθέμενος ἀπεδοῦναι τοῖς ἀγαπῶσι σφᾶς. ἵππαρχον γὰρ ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος, φίλον ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταλαχόντα. παντάπασι γὰρ ὀλίγου χρόνου διελθόντος, δωρεῖταί νεανίσκοι τοῦ ὁσιότητος προπεθέμενοι τόλμαν, καίπερ ἀεὶ προφῆται ὄντες θαμβόλως θεασεῖς, καίσαρος αἰδεσιμώτατα νομίσαντες, εἰς τιμὴν τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν παρώξυνε, καταλύσειν γὰρ τῶν πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐδύνατο. ἀμελητὶ δὴ πρὸς πύπλιον περζώνιον, ἡγεμόνα τῆς συρίας δῆτα ὄντα, φθάνεται καὶ καταλέγει τῶν δωρειτῶν. ὁ δ' ἔχ ἧττον ὅτι τῷ προαχθέντι χαλεπώνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔχειν ἀσέβειαν τινὰ τῶν ἐνόμων θαμβάσειν, τοῖς ὅπως ἄρα τῶν δωρειτῶν σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

Κεφαλ. ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου περὶ δωρείτας ὑπὲρ ἰουδαίων.

Πούπλιος περζώνιος πρεσβευτὴς τιβερίου κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρεῶν τοῖς ὡρωτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινες ἐχρήσαντο ὥστε ἄρα τὸ προτεθεῖναι τὸ διάταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ περὶ τοῦ ἀφίεσθαι ἰουδαίοις φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρόθυμοι ὑμᾶς αὐτοὺς, ἐναντία ὄντα πάντα πράξαι συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος αἰδεσιμώτατα, θαμονομοῦσας ὡς εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὃς ὁ αἰδεσιμώτερος ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοφύλῳ ἐτέθετο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τοῦ σωναγωγῆς τόπῳ τῇ φύσει δικαίωτος ἕνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμα. τῇ γὰρ ἐμοῦ ὑπακούσματος μιμήσεσθαι γέλοιόν ὅτι μὴ τὸ τῇ

reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

VI.

Cap. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudeis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæſaris, qui Iudæis non religionem tantùm permiſit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam propriis magiſtratibus, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centuriones fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi cariſſimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quo autem melius cognoſcatis, quænam ſit ſuper hoc negotio voluntas Auguſti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propoſitum: quod iam antè ſatis notum omnibus, cariſſimus rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali recitauit, ius ſuum poſtulans, & vt ſuis beneficium Cæſaris mancat incolume. Quamobrem iubeo vt in poſterum nullam quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pōtificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimās. Sed ille recipere noluit ſic excuſans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pōtificio, ſed mihi ſacrum illum amictum ſemel ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd ſi quæris, oſtendam qui honore hoc ſit longè dignior. eſt mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omniſque peccati labe mundior, quem auſim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modeſtia delectatus rex, omiſſo Ionatha iuxta ipſius conſilium, fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo pòſt Petronio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit.

αὐτοκράτορες διάταγμα τὸ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μᾶλλον δὲ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κελεύοντος. τοὺς μὲν οὖν διὰ τὸ διάταγμα τὸ σεβασθὲν διαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' ᾧ μὴ αὐτοὶ ἠναίτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῷ ἐξέχειν, ἀ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει γεγωνῶσι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τοῦ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχῃ προκλῆι Οὐιτελλίῳ σπέλδουσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τὸ πεπραγμένων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς δὲ ἀρχῆθεν παραιτῶ εἰ μὴ βέλτιον δοκεῖν μὴ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν γεγωνῆσαι τὸ ἀδίκημα, ὅπως εἴξαι τὰς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σασεως μηδὲ μάχης ἐόντας ἀφορμὴν γένεσθαι, ἵν' ὥσπερ δοκοῦσι μοι σπουδὴν ἄγειν τὴν ἑαυτῶν ἔργων, ὡς ἐμοί, μὴ τὸ τιμιώτατον μοι βασιλέως ἀγρίππα κινδύνου μᾶλλον προνοῆσαι, ἵνα μὴ ἀφορμῆς δράξαμενοι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τῆς ἀμιξίας προφάσεως συναθροισθὲν εἰς ὅπλων χωρῆσαι. ἵνα δὲ γνωριμώτερον ᾖ, τί μὴ ὁ σεβασὸς θεῖος ὅλως τοῦ πράγματος ἐφέψηται, τὰ ὑπ' ἀλεξανδρείας αὐτῷ διαταγέντα προσθέντα προσέθηκα, ἅπερ εἰς γνῶριμα πᾶσιν ἂν δοκεῖ, τότε μὴ ὅπως τὸ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διομολογησάμενος θεῖον τοῦ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὸ σεβασθὲν δώρεας. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, διαγγέλλω, μηδεμίαν προφασιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάσους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πρόνοιος μὲν οὖν οὕτω προνοήσατο, διορθώσεως μὲν τὸ διαγνωσθὲν ἤδη τυχεῖν, βλάβην δὲ διαπαντὸς μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὸν ἱερωσύνην τὸν καινθηρᾶ σίμωνα, ἐδωρήθη δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἦρε τὴν αἰανίαν, τοῦτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶ. τοῦ δὲ ἀσμένως ἐφάνη, τῷ τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τεπιμημένος χάρω, δι' ἧς ἔχων τιθ' ὁ μοι γέρας σῇ δόσει βελήσει, εἰ μὴ θεὸς ἐδέν με τοῦ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἄπαξ δὲ σὺ δύναμαι σολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενον ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τὸ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, μὴ θεὸς τὸν θεὸν ἀμφρτίας, μὴ θεὸς σὲ βασιλῆ, καθαρὸς ἀδελφὸς ἔστι μοι, πρέπουσα τῇ τιμῇ τοῦτον σωίσημι. τοῦτος ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθου μὲν ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθία τῇ ἱερωσύνῃ ἔδωκε. καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον, πεζώνιον μὲν, μέρος διεδέξατο, μὴ διεῖπε συείαν.

Cap. VII.

Geſta Agrippæ vſque ipſius obitum.

VII. SIlla autem magiſter militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed vel difficillimos labores pro eo ſæpe ſuſceperat, fretus amicitia poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps. quapropter grauabatur regia liquomodo cedere. Tempérq; licétius agebat cum eo, & in familiaribus colloquiis moleſtus erat interdum exoſſens ſe immodicè, & ſæpe prioris fortunæ aduerſitates in memoriam reuocans vt oblectaret, quā ſtudioſus ipſius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ σίλλα τοῦ ἀγρίππα φράξιν ἄχει τὴν τιμῆς.

ΣΙλας δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀπηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφαλεροτάτοις ὑποδὺς πολλάκις πόνοις, πεποιθήσεως ἐπὶ πλεῖον, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἤδη μὲν τοίνυν ὑπερεκπλήττοντος τοῦ βασιλέως, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν εἴκοντο φορτικὸς σεμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τοῦ βασιλέως τὰ συγχωρήσεις τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρείαν δείκνυῃ, συνεχῶς δὲ ἐν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ κάμοι

contemptam autoritatem Cæſaris, qui Iudæis A
non religionem tantùm permiſit, verumetiam
æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitan-
tibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum
Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam
propriis magiſtratibus, hæc furore populi,
non ſuo conſenſu facta aſſeuerantibus, iubeo
per centurionem Vitellium Proculum ad me
adduci rationem reddituros. Magiſtratus au-
tem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum
ſuum non acceſſiſſe, centu- oni fontes indi- B
cent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ
oriatur, quam quidam captare videntur: cùm
contrà ego & mihi cariſſimus rex Agrippa ni-
hil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur
occaſio excitandi tumultus defenſionis præ-
textu. Quo autem melius cognoſcatis, quæ-
nam ſit ſuper hoc negotio voluntas Auguſti,
adiunximus eius edictum apud Alexandrinos
propoſitum: quod iam antè ſatis notum omni-
bus, cariſſimus rex Agrippa mihi ſedenti pro C
tribunali recitauit, ius ſuum poſtulans, & vt
ſuis beneficium Cæſaris mancat incolume.
Quamobrem iubeo vt in poſterum nullam
quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte
numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Pe-
tronius rem curauit, vt & admiſſum erratum
corrigeretur, & in poſterum caueretur ne quis
tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Si-
monem Cantharam pōtificatu priuauit, quem
Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem D
hunc tali ſacerdotio exiſtimās. Sed ille recipe-
re noluit ſic excuſans: Equidem tuam rex be-
neficentiam libenter amplector, contentus tua
voluntate qua mihi tantus honor oblatus eſt,
etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pōti-
ficio, ſed mihi ſacrum illum amictum ſemel
ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctiùs illum ac-
cepi quàm nunc reciperem. quòd ſi quæris,
oſtendam qui honore hoc ſit longè dignior. eſt
mihi frater & apud Deum, & apud te rex inno- E
centior, ab omniſque peccati labe mundior,
quem auſim tibi commendare vt idoneum of-
ficio pontificis. qua hominis modeſtia dele-
ctatus rex, omiſſo Ionatha iuxta ipſius conſi-
lium, fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detu-
lit: nec ita multo pòſt Petronio Marſus in ad-
miniſtranda prouincia Syria ſucceſſit.

Cap. VII.

F

Geſta Agrippæ vſque ipſius obitum.

VII. SIlla autem magiſter militiæ regiæ, quia
per omnem fortunam ei fidus nullius vn-
quam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed
vel difficillimos labores pro eo ſæpe ſuſcepe-
rat, fretus amicitia poſtulabat etiam paris ho-
noris eſſe particeps. quapropter grauabatur re-
gia liquomodo cedere. Tempérq; licétius agebat
cum eo, & in familiaribus colloquiis moleſtus G
erat interdum exoſſens ſe immodicè, & ſæpe
prioris fortunæ aduerſitates in memoriam re-
uocans vt oblectaret, quā ſtudioſus ipſius cultor
fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

κάμοι πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀνείδισμὸς ἐδόκει, διὸ πρεσάντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀταμιεύτον παῤῥησίαν ἀνδρός. οὐ γὰρ ἡδείας οὐδ' εὐκλεοῦς χρόνου ἀναμνήσεις. ὀνήσης ὁ διλωεικῶς ἅπερ ὤφλησε πρόσφερων. τέλος γοῦν ἀπρίξιος σφόδρα ὁ σίλας τὸ βασιλέως θυμὸν, κἀκεῖνος ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ δίδους, τὴν ἱππαρχίας μόνον μετέῤῥησε τὸν σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὸ πρὶν τάνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν νῷ λαμβάνων, ὅτι καὶ ἐκείνῳ πόνοι ἐκεῖνος ἀπέτιλε. ἡμέραν οὖν ἑορτάζων αὐτὸς γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὢν ἥρχεν εὐφροσύνας καθίστατο θαλείας, τὸν σίλαν ἀνεκάλει παραυτίκα σωφρόνιον αὐτῷ γενησόμενον. τῷ δ' ἔρρωσθαι ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει προσοφειλήμεναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ὃν ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὴν μὴ μικρὸν ἀπολλυμένην; ὑδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐπίρρησεν, ἀπεσύλησε δ' ὑβρίσας. ἢ πεπαῦσθαι νενόμικέ με τὴν παῤῥησίας, ὡς ἀπὸ ποίας σωφρόνος ἔχων εὐσεβοῦμαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ὑπέσχηκα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ὑπέχω κάμὲ δεσμὸς, καὶ σκότος εἰρκτή. οὐκ ἐγὼ ποτε ζώντων λήσομαι. ταῦτα κἀμοὶ τὴν ἀρίστης σωφρονίστερα μνήμην, καὶ μετανασᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ. ταῦτα ἀνέβοα, καὶ διεττάτετο τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ δ' ὡς ἀνιάτως ἐώρα δυσκείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ. τὰ δὴ τῶν ἱεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νοοῦντα πόλιν, δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τὴν μὲν, ὑψηλῶν εἰς πλάτος, τὰ δ' εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μῦδος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ καίσαρι δι' γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγρίππᾳ μὴ πρόσθεν παύσασθαι τὴν τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὁ δ' ἀπειθεῖν οὐκ ἔκρινε. πεφύκει δ' ὁ βασιλεὺς ὕπερος δύσερωτικὸς εἰς εὐεργεσίας. καὶ μεγαλοφρονήσας ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν αὐξήσας αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν ἐν δόξης χάρων, κατ' ὀλίγον ἠρώδη τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ δὲ πονηρὸν μὲν ἦθος ὅτι τιμωρίαν ἀποτομον, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίευτον ἔλλησι πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δώσει χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε καταστάσεις, ἐσιν αἷς ναοὺς ἀνέστησε, τοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων οὐδεμίαν πόλιν, οὐδὲ ὀλίγης ὑποστάσεως ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας μνημονευθῆναι. φανὴς δ' ὁ τρόπος ἀγρίππα, καὶ πρὸς πάντας τὸ δύσερωτικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν μὲν φιλάνθρωπος, καὶ κείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀνάλογως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα, καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις μὲν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. ὅθ' πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἁγνείας, οὐδὲ ἡμέρα τις παρῆλθεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χηρεύουσα θυσίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὑπερχώριος

A exhauſtos memorans. quæ cum ſine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim eſt temporis inglorię acti memoria, & ſtultum eſt indiſcrete exprobrare debitum. poſtremò in tantum exulceratus eſt regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus ſit ademiſſe illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata iu conſilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cúmque natalem ſuum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accerſiuit Silam, vt mox intereſſe velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non diſſimulauit indignationem cuius iuſtam cauſam habere videbatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòſt eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpoliauit eo me affectum contumelia. niſi fortè putat linguam mihi poſthac fore minus liberam: imò fretus conſcientia nunquam clamare deſinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obſcurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiſcar, ſed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in cuſtodia. Conuerſus autem ad Hieroſolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permunijt ſumptu publico, latioréſque & altiores quam antè fuerant reddidit: & feciſſet aduerſus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes Claudio Cæſ. ſignificaſſet eam rem per literas. qui ſuſpicatus molituros aliquid noui, diligenter ſcripſit Agrippæ, vt à munienda vrbe deſiſteret: atque illi mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis ſumptibus pararet ſibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæſitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitioſus erat ac proclius ad ſæuitiam: & propter mutuum odium manifeſtè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus eſt memorabili: nec vlla liberalitate proſecutus eſt. Agrippa contrà mitiſſimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in ſuæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduerſitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum patriæ ſeruator religioſiſſimus. purus enim erat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies ei præteribat abſque ſacrificio. Accidit aliquando, vt quidam Hieroſolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsaream, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim accerſiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit. móxque ſedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam. tum rex citiùs quàm quiſquam opinaretur reconciliatus eſt, clementiam magis quàm iram decere reges exiſtimãs, & lenitatem animi magis quàm celſitudinem. itaque illum dimiſit non ſine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis ſumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, ſimúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò abſolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſimè, exhibitis in theatro ſpectaculis, & muſicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde ſpectatores oblectare etiam cateruatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit ſeptingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis

VIII.

voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis abſumpti ſunt vulneribus. Poſt hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. ſuſcipiebatur autem ab aliis regibus: veníque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emeſinorum Sampſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat, oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſuperuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vſque ad ſeptimum lapidem illi obuiam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet tantam regũ concordiam. ratus enim id non eſſe è republica, per idoneos nuncios mandauit ſingulis, vt ſine mora diſcederent: qua re Agrippa vehemẽter offenſus eſt. Marsũ quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in vrbem Cæſaream, quæ priùs Stratonis turris dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtiuitatem magna

ἐξακεμβάζειν δικῶν τὰ νόμιμα, σίμων ἰὼν ὅτομος τοῦτο, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τινίκα ἦ τῶν βασιλέως; εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῷ κατειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη. δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τὴν εἴσοδον προσηκούσης τοῖς ἀγνίοις. ἁλούσης μὲν δὴ ἀρχῆ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται ἦ αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδιῶν παρ' αὐτὸν ἐπίλοιδον, ῥῆμά τε οὐ προφάσεως, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε νομιμῶν ἔξι ἀδόκιμον; ὁ ἦ εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδέετο συγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ προσεδέξησέ τις διαλλάττετο, τῷ προθύμῳ κρείνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγάθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. τὸν σίμωνα γοῦν, οὐ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο. πολλοῖς ἦ κατασκευάσας πολλὰ βηρυτίοις ἐχαρίσατο ἐπίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε οὐ κάλλει πολλῶν ἐλαφρόν, ἀμφιθέατρον ἦ πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα πρὸς τούτοις, οὐ στοὰς ἐν οὐδενὶ τῆδ' ἔργων ξενότητι δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο ἦ αὐτῷ τῷ καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὀπτήλων, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἐλάγων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν ἦ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τῷ αὐτῷ δεινὰ μεγαλόνοιαν. ἔνθα οὐ τῷ κατὰ πλῆθος αἰτίταξιν βουληθεὶς γενέσθαι τῆδ' θεωμένων τέρψιν, ἑπτακοσίους ἄνδρας ἑπτακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, καὶ κούρσους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τοῦδε τῷ πρᾶξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου ἦ ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ ἦ τελέσας τὰ προειρημένα, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἰὼ ἦ ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι προέβλεπτος. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσιππος σαμψιγέραμος, οὐ κότις, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ἔδει ἐβασίλευσε, ⊂ πολέμων τῷ πόντου κεκτημένος δυνασείαν. ἡρώδης τε, ἔδει ἀδελφὸς ἰὼ αὐτοῦ, ἦρχε ἦ τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε ἦ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, οὐ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα ἀγαθείζεως φρονήσεως ὕψος, οὐ δι' ἃ τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τοῦ βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων ἀγαπεισόντων ἐπὶ παρ' αὐτῷ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς ῥωμαίους οὖν πικτικὸν πρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σταδίοις ἑπτὰ, προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο ἦ ἄρα ἔμελλεν τῆς πρὸς μάρσον ἀρχὴ γένεσθαι ἀγαθείας, συγκαθεζόμενος ὅπη τῷ ἁπλοῦς, ἀπωτέρω ἐλλετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. μάρσῳ γὰρ ἢ τούτων ὁμόνοια ⊂ μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑπωπτεύθη, συμφέρειν οὐχ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δυνασῶν τοσούτων συμφρόνησιν. διὸ δὴ οὖν ἐκάσῳ τῷ ὀπτηδείων τινὰς πέμπων ἐπίστελλεν ὅπη τὰ ἑαυτῷ ἀγαθὰ μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίππας ἀπαρῶς ἀγεδέχετο. οὐ μάρσῳ μὲν ἐν τούτῳ ἀγαφόρως ἔχε. τῷ ἀρχιερωσυνίῳ ἦ ματθίαν ἀφελόμενος, αὐτ' αὐτῷ κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τῆ κιθαίου παῖδα. ἔτος ἦ ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι δ' ὅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, ⊂ παρῶν εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συντελεῖ ἦ ἐν ταῦθα θεωρίας εἰς τῶν καίσαρος τιμῶν ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτῶν τινα τοιούτων ὀπτασάμενος,

⊂

καὶ παρ' αὐτοῦ ἤθροιστο πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας ἐν τέλει καὶ A
πρωτεύουσιν εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὲ τῇ θεωρίων ἡμέρᾳ σὺν ἡλίῳ ἀνατείλαντι ἐσθῆτα ἀργύρου πεποικιλμένην πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὕφος εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῶν πρώτων τῇ ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμαίρων τε φοβερῶς, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδης. διόθεν ἤ οἱ κόλακες τὰς ὑπὲρ ἀνθρώπου πρὸς ἀγαθοῦ, ἄλλος ἄλλοθεν αὐτῷ βοῶν, θεὸν προσηγόρευον, δεόμενός τε εἶναι ἵλεως, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τοιοῦτόν σε ἤδη κρεῖττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, ἵλεως πέφηνε. τότε ὁ βασιλεὺς, ὑπὲρ δὲ τῶν κολακείαν ἀσεβῶς ἀπεδέξατο. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν βυβῶνα τῶν ἐπὶ αὐτῷ κεφαλῆς ἐπορεθέζομενον εἶδεν ἤδη χοιρίου τινὸς, ἄγγελον. τοῦτον δὲ θεὸς ἐπόησεν κακῶν εἶναι τῶν καί ποτε τῷ ἀγαθῶν ἡδόμενον, καὶ δριμύτατον ἔσχεν ὀδύνην. ἄθρουν ἤ αὐτῷ τὰ κοιλία προσέρυσεν C ἄλγημα, μὴ σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῶν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέφειν ὀφείλομαι τὸν βίον, ὃν δὴ ἐγὼ μῦθον ἐμβριμώμενος τὰς ἄρτι μου κατηφυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανεῖν ἀνάγκαι. δεκτέον ἤ τῷ πεπρωμένῳ ἡ θεὸς βεβούληται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν ἀδαμῆ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὀφθαλμὸς D σὺν ὀδύνῃ κατεπονεῖτο. μὴ ἀνεκτὸς οὖν, εἰς τὸ βασίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆλθε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι τελευταίαν πανταπάσι μετ' ὀλίγον. ἡ πλησίον ἤ αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅτι σάκκον καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. οἰμωγῆς ἤ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑπηλῷ ἤ ὁ βασιλεὺς δοματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω ἐλέπων αὐτοὺς θρηνοῦντας προσπίπτοντας, ἄδακρυς ἦν E δὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς ἤ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διαγαγεθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον. τῆς βασιλείας ἤ ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὅλους Γαΐου κρίνας ἐβασίλευσεν ἑαυτοὺς, τῆς φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς ἕκτην ἀρξας, τῷ τετάρτῳ ἤ, καὶ τῷ πρώτου προσεπιλαβὼν τὰ κλαυδίου κρίνας αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῷ τε προσερημένων ἐβασίλευσε, καὶ τῷ ἰδίᾳ ἀρχαῖα προσέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσεδέξατο ἤ ὅπλων πλείους αὐτῷ προσφοιτᾶν δρακοντίας ὅλας χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσδαπείσας. τῷ γὰρ φιλόδωρος εἶναι διαφιλώτερα τῷ προσόντων ἀπέλιπεν. λοιπὸν ἤ ἀφειδὲς αὐτὸ τὸ φιλότιμον. ἀγνοουμένης γε μὴν τοῖς πλήθεσι τὰ ἐνόντος αὐτῷ, συμφορήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνάστης, καὶ F ἐλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίστωνα ἐκπεμψαν ὑπηρετῆ τὸ ὀφθὲν ἐπιτήδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαντος. ἀγείτωπας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἔτι τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον. ἦν ἤ αὐτῷ καταλελειπὼς, υἱὸς μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμημένη βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι ἤσαν αἱ δύο, μβριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς ἤ δρουσίλλα. καθομολόγητο ἤ ὑπὸ τῶν πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reuerebantur, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè vximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus creſcente dolore diſcruciabatur. properè igitur relato in regiam tumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vna cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem inſudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magistet regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX.
fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excellisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloquii instructisque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & deliburi vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iurisiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marium inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάῳ τῷ χελκίᾳ παιδὶ μιᾷ ἀμμι, θυγατρὶ δὲ ἑνὶ ὀνόματι φανεῖ, τῇ δὲ τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως υἱὸς ἐκλήθη. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβαστηνοὶ τὰ δ' ποιῶν αὐτῷ λαθόμενοι, τὸ τῆς δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφρεπεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατευόμενοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, οἱ καθ' ἁπλῶν, καὶ τὰς ἀνδριάντας τὰ τῶν βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, κόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ἐπὶ τῶν τειχῶν, ὡς δύνατον ἐφύβριζον, ἀχθομενέστερα διηγήσεως δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις, παρανόμους ἐστιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀπενδοῦντες τῷ χάρτῃ, προπόσεις τε ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμήχανον δ' ἦσαν ἀγρίππα μόνον χρησαμένῳ πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τῷ πάππου δ' ἡρῴδου, ὅτι τὰς πόλεις ἐκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ δὲ τεθνεῶτος υἱὸς ἀγρίππας, ὅτι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζεφόμενος οὐδὲ κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, στρατιῶται δ' καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δ' οἱ τοις ἀχαρίστησαντας ὀργίσθη. πέμπειν οὖν δ' θέως ἁρμοττον νεώτερον ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεξόμενον ἅμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμωσμένους ὅρκους. ἀλλὰ τὸ ὀξελαθέρων, καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶ λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοις παιδὸς ἐκβεβηκότι χρόνους ὅπερ ἔπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τὸ διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δ' εἶ βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἐδόξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα. λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τὸν ἰουδαίας καὶ τὸν ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούσπιον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δίδους τιμὴν τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει γ' περὶ πάντων ὅπως εἴλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ὅπλῃξαι τῆς εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παρενίας εἰς τὰς ἔπι ζώσας. τὸν ἴλλυν δ' τῶν καισαρέων, καὶ τὸν σεβαστηνῶν, καὶ τὰς πέντε σπείρας εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τὸν δ' ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὅπλέξαι στρατώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῶν ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. οἱ μὲν οὖ κελευσθέντες μετέσχησαν. προσεβούσαμβοι δὲ, κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μεῖναι ὅπῃ τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἱ καὶ τοῖς ὅπλοις χρόνοις τῶν μάλιστα ἰουδαίοις ἐχθίστοις συμφορῶν ἀρχὴ τὸ κατὰ φλῶρον πολέμου σπέρματα λαβόντος. ὅθεν ἀναστασιαστὰς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐρεῖν μοι, ἐξήγαγε αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς Κεφ. α

Ον τρόπον ἐλένη τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἰζάτης, καὶ τὸ πᾶν ἔθνος αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ως τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς ὑιοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἀνέλασε. Κεφ. γ

Ως ἐπὶ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῆς τοῦ φήλικος προάξεων. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η

Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναλαβεῖν αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙ΄ΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

Κεφάλαιον α΄.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδάίους, καὶ περὶ τῆ ἱερατικῆ στολῆς.

DEFVNCTO rege Agrippâ, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorẽ Marſo Caſſiũ Lõginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnẽ Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autẽ arma tranſami. ẽtes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multósque Philadelphenſiũ interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dedítque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde põtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

ΕΛΕΥΘΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγήσαμεθα βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ διάδοχον Κλαύδιος Καῖσαρ Κάσσιον Λογγῖνον μνήμης τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' ἐπιστολῶν ὑπ' αὐτοῦ δεόμενος ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τῆς Συρίας ἐπιμελήσασθαι. Φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπέστειλε παραγίνεται, καταλαμβάνει σατιδαίους τοὺς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦντας Ἰουδαίοις, περὶ φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆ περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῆς φιλαδελφίων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν Φάδον, σφόδρα παρέξειεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ προλείποιεν, εἰ περ ὑπὸ τῆς φιλαδελφίων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν ἐκ τοὺς πρώτους αὐτῆς, τοὺς τ' ἀσείους. αἰτίους, δήσας πρόσταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῆς, αἰχμάλωτον, ἀνίβας δὲ ὠνόματι τῷ. ἀμαραμῶ δὲ τῇ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δὲ τῇ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετὰ πολὺν χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, διαπειθικὼς μέγα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν τοὺς ἄραβας. καθαρθῆναι τε λῃστρίων ἅπασα τοὐντεῦθεν ἡ ἰουδαία, φερούσῃ τῇ φάδου. ὃς δὴ τῇ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τὸ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν περὶ τὴν χιτῶνα, τῆ τὴν ἱερὰν στολὴν τῷ φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν ἀντωνίαν, ἅπερ ὅτι φρούριον κατατεθεῖσαν, κειμένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσία, καθὰ δὴ τῇ πρότερον ἦν. οἱ δὲ ἀντιλέγειν μὲ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τόν τε φάδον, τῆ τὸν λογγῖνον. ἀφικόμενον δὲ τῇ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ μὴ τὰ πρὸς ἀγμάζα φάδου τὸ πλῆθος τῆς ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲ αὐτοῖς ὑπεξέφηναι πρεσβεῖς ὡς κήσαρα πέμψαι τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτὴν A
ἐξουσίαν ἔχειν. εἶτα ἡ βουλὴ ἀναγνοῦσα, ἕως αὖ γνῶσι, τί περὶ
τούτων κλαύδιος ἀποκρίνεται. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο αὐτοῖς ἐ-
φασαν ἀποστεῖλαι τοὺς φρουροὺς εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ-
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ φρουροί. ἀπαγγελομένων
δὲ εἰς τὴν ῥώμην αὐτῷ, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ
τετελευτηκότος παῖς, καθ' ὃν ἥκουσι χρείαν, ἐτύγχανε
δὲ ὢν παρὰ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον ἐ- B
πομνῆσαι, παρεκάλει τὸν καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰου-
δαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάσκων περὶ
τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ ὁ κλαύδιος τοὺς φρουροὺς,
ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐπέλευεν αὐτοῖς ἀγείπτα
χάριν εἰδέναι, ταῦτα δὲ ἐκείνου ποιεῖν ἀνώσαντος. ὅτι
τε τὴν ἀποκρίσιν, τοιαύτην ὁ πρεσβευτὴς ἔσωσε. κλαύδιος
καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἀρχιερεῖ, βουλῇ, C
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τε ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἐθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δυσεβέστατον ὄντα,
προσαγαγόντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρεσβεῖς δεηθεν-
τας ἐφ' ᾗ πεποίημαι τὴν ἔθνους ὑμῶν καθιέρωσιν,
καὶ αἰτησαμένων εὐσεβείως καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆ-
τα, ἐν τῷ σέφανον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν, εἰ) συγχωρῶ,
καθὼς ὁ κρείσσος καί μοι τιμιώτατος ἀντίπατρος ἐποίη-
σε. συγκατεθέμην δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν τὸ D
ἐμαυτὸν δυσεβές, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους κατὰ τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπεστα εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ πρώ-
ᾳ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμῶ θεὸς ἐμαυτὸν
δυσέβειαν, καὶ τιμῶ θεὸν ἡμᾶς γνώσκω ἀποδιδόν, παύ-
σαιμι ταῦτα ποιήσας, θεὸς οὐς ἔχει μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κρατήσους ὄντας καὶ μοὶ τιμίους. ἔγραψα
δὲ περὶ τούτων, καὶ κικερίῳ φάσκοντι τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ E
τὰ γράμματα κομίζοντες κορνήλιος κέρωνος, ζύφων
θεοδότου, θεοφίλου ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐ-
γένετο δὲ παρόντων καλανδῶν ὀκτωβρίων ὑπάτου ῥούφου, καὶ
πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρώδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκίδος δὲ τῆς
ἀρχῆς καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖνον θεσπεσιώτατον, κλαύ-
διον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεῶ, καὶ τὰ ἱερῶν χρημά-
των, καὶ τὴν περὶ ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέ- F
τυχεν, ἃς ἐκεῖνος τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμει-
νεν ἡ ἐξουσία μέχρι καὶ τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡ-
ρώδης, μαθόντων τὴν ἀρχιερωσύνης τὸν ὀκταλόφον
καθεῖρεν, ἰωσήπῳ τῷ τοῦ κανεῖ αὐτοῦ ἐκείνου τιμῶ δοὺς χώρῳ
τὸν τιμῆς ἀφαιρούμενος.

qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si prius darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. XXP. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totíque Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iunioni Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharia in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι ἔσχον ἑλένη, τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑ-
λένη, καὶ ὁ πᾶς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τῆ
ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ βαζαίος ἀδελφὸς ἦν, τὴν ἀδελφῆς ἑλένης ἄλλῃ ἔρωτι τῇ θεοῦ γάμου κοινωνίᾳ
ἄγει, καὶ κατέσπειρεν ἐν αὐτῇ σπέρμα. συνκαθεύδων δέποτε τῇ γαμετῇ τὴν γυναικὸς τὴν χεῖρα περιπαύσας,
ὑπνώττειν καὶ ὑπονοήσας, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, καλούσης αὐτὸν ἀπὸ τῆς κλίνης τὴν χεῖρα, καὶ μὴ βλάβῃ

Per idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidã reddidit. Accidit deinde, vt vnà accubans, & manũ reclinatam habens in vxoris vterũ, vocẽ quandã sibi videretur audire, iubentem, vt manũ à vẽtre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigam, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos rèditus percipiebat. Portò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit digniſſimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecuriùs nouo regi paratetur imperium. ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia, differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & protegem fecit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν τῇ φωνῇ, καὶ διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ᾧ δὴ αὐτῷ μονόβαζος τοῦτο πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τιμὴ μέν τοι πᾶσαν εὐνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιοῦτος ἐπὶ παισὶ πρὸς τὴν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μᾶλλον ἠύξετο λυπουμένων ἀπάντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὴ καί περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεχώρησεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ πρὸς τῆς πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. τὸν δὲ Ἰζάτην, σφόδρα δὲ ἐφίλει διὰ αὐτό· μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήσιγον ἐκπέμπει τὸν τῶν Ἀδιαβηνῶν κράτος βασιλέα, ᾧ διὰ τὴν πρὸς ἐκείνῳ τιμὴν τῆς παρὰ σωτηρίαν. ὁ δὲ ἀβεννήσιγος, ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ δι' πολλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, σάμαχος δὲ ὄνομα τούτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπασάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λιπομένην. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἐν ᾗ νύχον ἐκ τῆς ἐπομβείας διασωθῆναι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις δεικνύεται. διετέλεσεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἣν δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τῶν δυνάμεως ἡγεμόνας. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἀνὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δόκιμον Ἰζάτην ἠξιοῦ γνώμην, καὶ τοῦτον ἄξιον ἐκεῖνον, οἶδα ὑμᾶς λελυθέναι δοκῶ, βεβαίωσιν δ' ὅμως καὶ τῆς ὑμετέρας κρίσεως. μακάριος γὰρ ἂν ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλείστων καὶ θελόντων τὴν ἀρχὴν λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅτι πείρᾳ τοῦ τι φρονεῖν οἱ συγκλητικοί. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χάριεντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντι τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰς δυνάς τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προσαπατεῖναι πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἵνα δὲ τοῦ τὴν ἀρχὴν Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθέζειν. φθαρέντων δὲ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἐλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς περὶ αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, ᾤετο δὲ ὅμως δεῖν τὴν περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὖ Ἰζάτης ᾤετο γνώμενος συνδοκιμάσειε. οἱ δὲ ἐπεὶ ἀπελθεῖν συνεβούλευσαν ἃ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ἐπ' ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῆς. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσποιεῖσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προελθοῦσα τῷ ὄχλῳ

τὸ σφράγισμα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὶ A
δακτύλιον, τιμώ τε σαμψηρὰν ὀνομαζομένῃ παρ'
αὐτοῖς, διοικεῖντε τούτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε
μέχρι τοῦ ἀδελφῷ παραγυσίας. ἥκε δὲ ταχέως
ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, καὶ διαδέχεται τὸν
ἀδελφὸν μονόβαζον ὑφειμένου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ.
καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ ἀσανίνῃ χάρακι
διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, θεὸς
τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς
τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ B
δὴ δι' αὐτοῦ εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτη, κα-
κεῖνον ὁμοίως συναπέπεισε. μεταλαβόντι τε τὸν
τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀδελφειὴν συνεξῆλθε κατὰ
πολλὴν ὑπακούσας δίκην. συμβεβήκει δὲ τὴν ἑλέ-
νην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν,
εἰς τοὺς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζά-
της ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν
ἀδελφειὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ C
τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῷ γε-
γονότι. καὶ τὸ μὲν ἀπολεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσε-
βὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μισοκακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ
μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοῖς μὲν ὁμηρεύ-
ουσιν μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυ-
δίῳ καίσαρι, τοῖς δὲ, θεὸς ἀρταβαίνην τὸν παρθον
ἐφ' ὁμοίαις αἰτίαις ἀπέκτεινε. πυθόμενος δὲ
τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων D
ἔθεσιν, ἐπαύσατο μὴ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπεσεῖν.
νομίζων τε μὴ ἂν ἑκὼν βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ σφε-
τέρισται, σφάττειν ἑαυτὸν ἕτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μή-
τηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, δηλοῦσα αὐτῷ κίνδυνον λέ-
γουσα. βασιλέα γὰρ ἔσεσθαι, μὴ καταμείναντα εἰς πολλὴν
δυσμένειαν τοῖς ὑπηκόοις μαθόντας, ὅτι ξένων δηλ-
θυμήσεται μὴ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. ὡς ἀπέξεσθαί τε
βασιλεύοντος αὐτοῦ ἰουδαίων. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν,
μὴ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους E
ἀνέφερεν. τὸν δὲ τὴν μητέρα συμφάσκοντος, μὴ συνα-
πειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπειρον.
δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τὸ σφάγματος ἐκδήλου
πᾶσι ῥυομένου κινδυνώδεις τιμωρίαν ὑποσχεῖν,
ὡς αὐτὸς ἄπορος τούτων, μὴ διδάσκαλος τοῦ βασιλεῖ
ἀφρεπῶν ἔργων ῥυόμενος. δυνάμενον δὲ αὐτὸν, ἔ-
φη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἶναι
πάντως κἀκεῖνα ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων. τοῦ-
το δὲ κυριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι. συγγνώμην δὲ F
ἔχειν αὐτῷ μὴ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ φοβεῖσθαι τὸ
ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τοῦ ὑπηκόων φόβον,
ἐπείσθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. με-
τὰ ταῦτα δὲ, τὴν γὰρ ὁρμὴν οὐκ ἐξεκόλυεν
παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας
ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια
δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, περιέφανατο πρᾶξαι τοῦργον.
ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε G
τὸν μουσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνεις, ἔφην,
ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτοῦ
τὸν θεὸν ἀδικῶν. ἐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτοὺς,
ἀλλὰ καὶ περᾶναι τὰ περιττώματα ποιεῖν ὑπ'
αὐτοῦ. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ τοῦ περὶ τούτου νόμου αἰσχύνῃ, ἵν' εἰδῇς τὸ δεῖν ἡ ἀσέ-
βεια, πεῖθ' ἀναγνῶθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἀπεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μέλλας ἂν εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate. & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izaræ innotuisset. ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos seruare veteret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cùmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus descíscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobatis, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumcisione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirugo fecit quod iussus est: deinde A accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt consciis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & B eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque illud apud omnes mortales famosissimum, vt C ibi Deum adoraret, votiuásque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia E
III. quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi co- F gnitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum siueris, animabi- G tur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autẽ audito eius nomine, videnſque

κὴ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὰ πεσσαχθὲν ἐτέλει, & μεταπεμψάμενος τὴν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμαινεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. Τοὺς δὲ ἔκπληξις δεινὴ ἔλαβε κὴ φόβος ὑπὲρ μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνεύσειε μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ὑποβαλεῖν, οὐκ ἀναδεχομένων τὴν ὑπηκόων ἀρχειν αὐτὸν ἀλλοφύλων ἐθῶν. κινδυνεύσειαν δ' κὴ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. Θεὸς δὲ ἐφ' ὧ ὁ κωλύσων ἦρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὑπὲ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδύνοις, & παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἄδηλον ἐκφήνας, δηλοῖ δὲ ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεποιθόσιν ὁ καρπὸς εὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλένη δὲ ἡ τῆ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, κὴ πᾶσι ζηλωτὸν, & τοῖς ἄλλοθεν ἐκ τὸ θεῖον σπουδὴν ἔχειν εἰς τὸν ἱερὸν Ἱερουσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις φοβερὸν τὸν ἱερὸν τῆ θεῆ προσκυνῆσαι, κὴ χαρίστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν. ἐδεῖτο τε τῆ παιδὸς ὑπερέφαν. τῆ δὲ πάνυ προθύμως τῆ μητρὶ πρόκλησιν καταυδύσαντος, καὶ πολλὴν πρόσκλησιν τῆ εἰς τὴν ὑποχολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱερουσολυμιτῶν πόλιν προπέμποντος ὑπερβολὴν τῆ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱερουσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιεζουῦτος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἑλένη, πέμπει τινὰς τῆ ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, πολλὰ σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δ' εἰς κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δ' πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ὑποδεεστέροις διένειμε τροφὴν, κὴ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς ὑποιας ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ κὴ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης τὸ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῆ ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δ' τῆ παρθων βασιλεὺς ἀρταβανης, ἀισθόμενος τοὺς σατράπας ὑπὲβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθειμένους, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὤετο, ἔγνω θεὸς ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας τύχεσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατὸν εἴη. κὴ δὴ ἀφικνεῖται συγκλύδων τε & οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῶ ἰζάτη κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπασάμενος κὴ ὑπ' ἰζάτου ὑπογινωσκόμενος. καὶ πλησίον προσελάσας, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ περιίδῃς με τὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑπερφανείας ἀνομήσῃ. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γενόμενος, κὴ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, κ σῆς ἐπικουρίας χρήζω, βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, & κοινὸν ἔθνος νόμισον κὴ ὑπὲρ σαυτοῦ σωτηρίας. ἐμοῦ γὰρ ἀπροσδιόπτου περιφθέντος, ἴσονται θρασύτεροι πολλοὶ κὴ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῆ κεφαλῆ κάτω νεύων. ὁ δὲ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, κὴ εἰδὼν ἰκέτην

ἱκέτιν αὐτῷ παριςῶτα τὸν ἀρταβαίλην, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θαρσῆσαι εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀπήκεσον. ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς λύπης ἡ μεταβολή. φίλον ἢ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὰ πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τὰ ἐμαυτοῦ σκήψομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀναβίβαζεν ὅπλα τὸν ἵππον ἀρταβαίλην, παρεῖπετο δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων ταυτηνὶ, ὡς αὖ μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ ἀρταβαίνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεςῶσαν αὐτῷ τύχην ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἐπὶ τὸν πάλιν ἀναβάντος, καὶ προηγεμόνευσε. ὁ δὲ πεισθεὶς, ὅπλα τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνεδρείαις καὶ ταῖς πρὸς τὰς ἐσιάσεις προκαλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καί τι λογισμὸν ἔδωκε ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβαίλην ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τὴν προειλημμένην ἀμνηστίας δέξιάν τε καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τιλὼ αὐτοῦ. τοῦ δὲ πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνημένων, μὴ δύνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τιλὼ ἀρχικὸν ἑτέρῳ πεπιςευκέναι. κίνναμος γὰρ υἱὸν ὄνομα τοῦ παρειληφότι. καὶ δεδοικέναι μὴ σάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τιλὼ προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος ταύτιλω, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τεθράφθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ λιπαλὸς καὶ ἀγαθὸς, προκαλῶν αὐτὸν πιςεύσαντα προσχωρῆσαι τιλὼ ἀρχικὸν ἀπολήψόμενον τιλὼ αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιςεύσας παρῆν. ὑπολύτα γὰρ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας προετίθησιν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. ὁ ἀρταβάνης ἔτει δὲ ἑβδόμῳ πάλιν εἰς τιλὼ ἀρχικὸν καθίσαται, πρότερον αὐτῆς ἐπιστεῖν διὰ τοὺς μεγιστᾶνας. οὐκ ἐβούλετο μὲν ἀμυήμων τῆς εἰς αὐτὸν διεργασιῶν, ἀλλὰ δωρεῖται τὰ ἰζάτιλω ταῖς μεγίσαις τιμαῖς παρ' αὐτοῖς. τιλώ τε γὰρ πάσαν ὁρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὅπλα χρυσῆς κλίνης καθεδεῖσθαι, ἄσπερ μόνων ὅσοι γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τῶν τ' ἀρμενίων βασιλέως ὑποτεμόμενος. νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ, ἣν ἐν αὐτῇ προτέρων μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν ἀποχείαν τὸν μυγδονίαν προσηγόρευσαν ταύτας μὲν δὴ τὰς τιμὰς ὁ ἰζάτης ὑπὸ τοῦ τῶν πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετὰ πολὺν δὲ χρόνον, ἀρταβάνης τελευτᾷ, τιλὼ βασιλείαν τῷ παιδὶ ὑαρδάνῃ καταλιπών. ἔδοξε δὴ τοῖς ἰζάτιλω ἀφικόμενος, ἐπειθεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἀναφέρειν. συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν, ὁ μὲν ἐπείθετο. ὁ δὲ ἰζάτης τὴν ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην δεδιὼς, ἀδυνάτοις αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ἔτι δὲ πεπομφὼς πέντε μὲν τοὺς ἀριθμὸν υἱοὺς, τὴν ἑλληνίαν νέοις, γλῶτταν τιλὼ παρ' ἡμῖν πάριον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τιλώ τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς πρότερον, ὀκνηρότερος διὰ τοῦτο, καὶ τὸν ὑαρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, διὰ τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπερθυμούμενον ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον διὰ τοῦ ἰζάτιλω κατήγγειλεν,

astare ſupplicem Artabanum, ab equo deſiliit, &, Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniéſque amicum & ſocium meliorem, quàm fortè ſperaſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ: reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellũ indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, A Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò poſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes B Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicatique cum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, C ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priuſquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico D terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſíſque plurimis, reliquos veram fugam coegit capeſſere. ipſum regem acriter perE ſequutus in caſtrum Ariamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam F alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætuleriſt. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciénsque quod etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen G non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

ἀ μὲν ἔλαβεν ἐδὲ τ̃ ὅπι τάτῳ στρατείας ὄνησιν, τῇ θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτ̃ πάσας ὑποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὴν δίνσιαν κατὰ δάνου, κ̀ ὡς ὅπι ῥωμαίοις στρατεύειν ἔκεινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῦσι, τὴν ἀρχὴν δ̀ τῷ ἀδελφῷ κλάυδ̀η παρέδωσαν. καὶ τοῦτον δ̀ μετ᾽ ὀ πολὺν χρόνον ὡς ὅπι βουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται οὐολογέσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ κ̀ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δύναστείας ὅπιστευσε, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ, τὴν μήδων, τριτάτην δ̀ τῷ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ δ̀ τ̃ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, κ̀ οἱ συγγενεῖς, θεωρεῦντες τὸν ἰζάτην παρὰ τ̃ θεὸν δυσεβείᾳ ζηλωτὸν παρ᾽ πᾶσιν ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔχον δ̀ πὶ θυμίαν, κ̀ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρ̃ῆσθαι τοῖς ἰουδαίοις. γίνεται δ̀ παρ᾽ αὐτ̃ κατάφωνος τοῖς ὑπηκόοις, καπὶ τούτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστάνες, κ̀ φέρουσι μ̃ τὴν ὀργὴν, κατὰ νοῦν δ̀ ἔχοντες, καιρὸν ὁπποτ̀ήσειν ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι ἀποδίδοντες παρ᾽ αὐτ̃. κ̀ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπογράμμενοι στρατεύσασθαι θελήσαντι κατὰ τ̃ παρ᾽ αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλοντο δ̀ κ̀ πρὸ τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη, κ̀ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀποδύσειν παρεκάλουν. πείθεται δ̀ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅπι τὸν ἰζάτην. μαλλέσης δ̀ τ̃ πρώτης συμβολῆς πρὸς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ̃ ἰζάτην ἐν συνθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι κατασχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιστρέψαντες, ἔφευγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης κατεπλάγη, νοήσας δ̀ προδοσίαν ὑπὸ τ̃ μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἐμάθε συντεταγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν ἀπίους ἀναιρεῖ. τ̃ῇ δ̀ ὑστέρᾳ συμβαλὼν, πλείους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δ̀ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν δ̀ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον συνήλασεν ἄρσαμον καλούμενον, κ̀ προσπεσὼν ἐκπολέμως καρτερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δ̀ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δ̀ ἦν, ὑπέστρεφεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. προκαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. δυστυχήσαντες δ̀ οἱ τ̃ ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τ̃ πρώτης ὅπιχειρήσεως, ἐκδιδόντος αὐτοὺς τῷ θεῷ τ̃ βασιλεῖ, ἀσ̀ ὡς ἤρεσκεν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν ἀπολογήσῃ, βασιλέως δ̀ πάρθων ὄντος ἐμοῦ, ἐκδικαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, κατασῆσαι δ̀ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τ̃ ἡμέτερ πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτ̃ βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δ̀ ἐφεστὼ ἐθῶν ἡμόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐστρατεύσατο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τ̃ πατρὸς αὐτ̃ δοθείσας τιμὰς ἔπεμπεν ἀπαιτ̃. ἀπειθήσαντι δ̀, πόλεμον κατήγγειλεν. ταραττομένῃ δ̀ τ̃ ψυχὴν ἔτι μᾶλλον ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατέγνωσαν μὲν φεύγειν αὐτ̃ νομίσας τὸ μ̃ δωρεῶν ἐξίσασθαι δοκεῖν δι᾽ φόβον τοῦτο ποιῆσαι, εἰδὼς δ̀ ὅτι καὶ ἀποδοθεὶς ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, ὑπ᾽ ἀπρομηθείας, ἔπεμψεν ἀπαιτ̃ν τὸν θεὸν τὸν ὑπ̀ τ̃ς ψυχ̃ς κίνδυνον.

κ̀ τὸ-

καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καὶ
ταπθεναι μὲν τὰ τέκνα & τὰς γυναῖκας εἰς τι τῶν φρου-
ρίων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις,
καὶ ἐμπυρῆσαι τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε
παρασκευασάμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους.
ὡς δὲ ἠλαυνομένου ἢ τοῦ πάρθου μετὰ πολλῆς δυνά-
μεως πολλῷ τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδος, ἀφίκετο
δὲ σπουδῇ, βαλλόμενός τε χάρακα πρὸς τῷ ποτα-
μῷ τῷ τὴν ἀδιαβηνὴν, καὶ τὴν μηδίαν οἰκίζοντι, πίθησι καὶ
ὁ ἰζάτης τὸ στρατόπεδον ἐκ ἄπωθεν, ἔχων πρὸ αὐτοῦ
ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται ἢ πρὸς
τὸν ἰζάτην ἄγγελος ὡς τοῦ πάρθου πεμφθεὶς, ὃς τὴν
παρθυαίων δύναμιν ὅση τις ὄζιν ἤγγελλεν, ὑπὸ δύφεράτου
ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτῆς τιθέμενος, καὶ
τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἐπείλει ἢ
δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον πρὸς δεσπότας τοὺς ἑ-
αυτοῦ ἡρούμενον, καὶ ῥύεσθαι τῆς βασιλέως αὐτὸν χειρὸς,
εἰ δὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεται. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου
φράσαντος, ὁ ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν τῶν πάρθων δύνα-
μιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ'
οὐδὲν ἧττον μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγχον κρείσσω τὸν
θεόν. καὶ τοιαύτην δοὺς τὴν ἀπόκρισιν, ὅτι τὴν ἀσε-
βείαν ἐτρέψατο τοῦ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ
τοῦ δεξιοῦ τὴν κεφαλὴν καταιχμώσας, μετὰ γυναικὸς
& τέκνων ἐνήστευεν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων,
εἰ μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς ἐγχωμίου χρη-
σόμενος, τῷ πάντων ἢ δικαίως μόνον καὶ πρώτων ἤ-
γημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ἐκ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον
ἀμυνούμενος τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' ὅπως καὶ τῆς σῆς δυ-
νάμεως καταγελάσωσιν, & μεγαλορρήμονα γλῶσ-
σαν ἐπαφείναι οὐ πεφείσασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπο-
νιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος ἢ ὁ θεὸς ἐγέ-
νετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὲ τὴν νύκτα δεξάμενος βου-
λομένης ὑπισχνεῖται ἐν αἷς ἐλέγετο δακῶν & σα-
κῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτοῦ τῆς ὑπο-
δημίας ὑπερατενισαμένην διαρπάζειν τὴν παρ-
θυαίων, ἄφραστος ἀνέζυξεν εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ
ἰζάτης ἔτυχε κατὰ θεῦ φρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρ-
θου διαφυγεῖ. μετ' ὀλίγον ἢ χρόνον πεντηκοστὸν
μὲν καὶ πέμπτον ὑπὸ ἡλιακὰς πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἢ
πρὸς εἰκοστὸν δυνασθύσας, καταλιπὼν παῖδας
ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας, τῷ μὲν τοῖ διαδοχῷ τῆς
ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐπέλυε παραλα-
βεῖν, ἀμειβόμενος αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ὑποδημίαν
αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πίστως φυ-
λάξειεν αὐτοῦ τὴν δυναστείαν. ἡ ἢ μήτηρ ἑλένη, τὸν
τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς
εἰκὸς μητέρα σεσωφρονημένην δυσεβεῖς ἀπὸ παιδὸς, ὡς δη-
μυθίαν ἢ ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸ
προσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐ-
πανέδυσεν. ὡς δὲ ἠλαυνομένη ἢ εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, ὑπὸ πο-
λλῆς ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν. ὁ ἢ μονόβαζος
τάτε ἐκείνης ὁσᾶ, & τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσό
λυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τοῖ συναμίοις, αἷς ἡ μήτηρ
κατεσκεύακει ξεῖς τὸν ἀειθμὸν τεσσάρακα τῆς τῆ ἱε-
ροσολυμιτῆ πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲ ὁ βασιλεὺς, ὅσα καὶ τοῖ ἐν ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστε-
ρον ἐπαγγελλόμενος. φάδος ἢ τὸν ἰουδαίας ὑπεξιόντος χρόνῳ τὸν αὐτὸν θευδᾶς ὀνόματι, πείθει τὸ πλῆθος ὄ-
χλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτοῦ. προφήτης γὰρ ἔλεγε εἶναι, καὶ

A fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cúmque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra B metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem C quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum re- D pressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Dahatum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus E quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater portò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado portò procuratore apud Iudæam præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicẽs

ſciſſurum ſe verbo fluuium & facilem præbiturum tranſitum, talíque promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, éique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius
VI. Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

CAP. IV.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitiis, iubet totum exercitum

προσάγμασι τὸν ποταμὸν χίσας, δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, & ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπάτησεν. οὐ μὴν εἴασεν αὐτοὺς ὁ ἀφροσύνης ὄνασθαι φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἵλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδόκητος ὑπιοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζωντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλήν, καὶ κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοὺς κατὰ Κούσπιον φάδον ὑπὸ τοιούτοις χρόνοις, ταῦτα ἐγένετο.

B

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἰούδα τὴν γαλιλαίου ἀπέλασεν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ τιβέριος ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ καλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ προτιμήσαντος τὸ σὺν αὐτῷ, ὃς διέμεινε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς δὲ πατρίοις ἐκ ἐνέμειναν ἔθεσιν. ὅθεν τούτοις δὲ, καὶ τὸ μέγαν λιμὸν καὶ τὸν ἰουδαίαν σωρεῦσαι γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον κατὰ τὰ ἀγχιπόλεις, διένειμε τοῖς ἀπορημένοις ὡς προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες ἰούδα τὸν γαλιλαῖον ἀνῃρέθησαν, τὸν τὸν λαὸν ἀποστήσαντος κυρίλιον τὰ ἰουδαίας τιμητὴν ὄντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ καλχίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεταστήσας τὰ ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν τοῦ καμύδου, τὸν διάδοχον τὰ τιμῆς ἀνανίαν τὸν τοῦ νεβεδαίου δίδωσι. τιβερίῳ δὲ ἀλεξάνδρῳ κύμανος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρώδης ὁ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὃν δὴ κλαυδίῳ καίσαρος ἀρχῆς ἐτῇ, καταλιπὼν ἔτη υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, ἐκ βερνίκης δὲ τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανόν. τὸν δὲ ἀρχὴν αὐτὲ κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππα τοῦ νεωτέρῳ δίδωσι. σάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμάνου τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πράγματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ ὕστερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

C

D

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνεστώσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῆς καὶ παντοχόθεν πλήθους συνηγμένου ὑπὸ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κύμανος μὴ νεώτερόν τι ἐκ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τὸ στρατιωτικὸν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ὑπὸ τὸ ἱερὸν στοῶν ἑστάναι κατασκοποῦντας τὸν νεωτερισμόν. εἰ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὲ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ὑπερεπτύσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐποίουν. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τις ἀναπαλύψας ἐπεδείκνυτο τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θεασαμένων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐκ ἐαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ἵνα αὐτὸν τὸν στρατιώτην καθίσαι λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑπ μετρίως ἠρεθίζετο πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ὑπὸ θυμοῦ τολμημάτων, μηδὲ σάσεις

E

F

ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπέκειντο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα παντοδαπὴν ἀναλα-

G

ἀναλαβόντας, ἦκεν εἰς τ̃ ἀντωνίαν, φρούριον ὑ τοῦτο καθάπερ κ̀ πρόσθεν εἰπομεν ὑπκείμενον τῷ ἱεροσ. παρεσκευασμένους ὑ τοὺς σκαπτῶσας, θεασάμενον τὸ πλῆθος, κ̀ φοβηθὲν, φυγὴν ὥρμησε. τῶν ὑ ἐξόδων στενῶν ὐσῶν, διὰπερ ὡς νομίζοντες ὑπὸ τ̃ πολεμίων, κ̀ συνωθούμενοι κ̀ τ̃ φυγὴν, πολλοὶ ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γοῦν μυριάδες ἐξενεθμήθησαν τῶν κ̀ τ̃ σὰσιν ἐκείνῳ φθαρέντων. πένθος ὑ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τ̃ ἑορτῆς, κ̀ πάντες σκλαθόμενοι τ̃ δύχων τ̃ θυσιῶν, ὅτι θρηνοῦσι, κ̀ κλαυθμοὺς ἐτεράπετο. ἕνα τον μ̀ ἑνὸς ἀσελγὲς σκαπτώτου πάθημα ὅλῃ ὠδάσκυσεν. ὅπω ὑ αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, κ̀ κακὸν ἄλλο προσέπιπτε. τῶν γὰ ἐφεσίων ὅτι νεωτερισμῶ τινες κ̀ τῷ δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τ̃ πόλεως στέφανον κήσασες δούλων ὁδοποιοῦντα λῃς δύσαντες, ἅπασαν αὐτῶν τ̃ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας ὑ τὸ προσχθὲν ὁ κύρινος, δῶδις πέμπει σκαπτώτας, καὶ δύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοῖς ὑ ὁπλίταις ἅτοις αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τ̃ ὑ προθύμως ὅλῃ ὁρμῆς, τ̃ σκαπτωτῶν τοὺς μωϋσέως νόμους, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν κειμήλιον, προσκομίσας εἰς τ̃ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ὅπι βλασφημῶν, κ̀ πολλὰ κ̀ κερτομῶν. οἱ ὑ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, κ̀ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἐκεῖ γὰ ἐτύγχανεν ὁ κύρινος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τ̃ θεὸν ὃ περ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῆλω γὰ ἐχ ὑπομενῶν, τῷ παρῶν αὐτοῖς ἔτος προσυβρισμένων. κ̀ ὁ κύρινος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσειε τὸ πλῆθος, συμβαλόντων κ̀ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις σκαπτώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τῷ σᾶσιν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

cum armis conuenire in Antoniam castellum templum imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm essent angusti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in angustiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim cò misit milites, iussos vt vicos locos propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conspectu omnium, multis debaccæus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlcisceretur iniuriam. Tum præsertim veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Κεφάλαιον ε.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

CAP. V.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.

Γίνεται ὑ σ̀ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δ' αἰτίαν δὲ τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς ναΐς λεγομένης, σαμαρείας ὑ σ̀ τοῦ μεγάλου πεδίου τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι πυθόμενοι ὑ τὰ προσχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύρινον ἀφίκοντο, κ̀ παρεκάλουν αὐτὸν μετεῖναι τῶν αἰτημένων τ̃ φόνου. ὁ ὑ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες ὑ ὅτι τοῦτο γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐπείθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰ κ̀ καθ' αὑτὸν μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶ), τὸν ἐφ' ὕβρει ὑ σαντάπασιν ἀφόρητον. τῶν ὑ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς πειρωμένων, κ̀ πείσειν τὸν κύρινον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράσεσθαι παρὰ τῶν ἀπηνηκότων, ἐκείνοις μὲν ὐ προσέχον. ἀναλαβόντες ὑ τὰ ὅπλα κ̀ βοηθεῖν ἐλέσθαι τ̃ δεινοῖς παρακαλέσαντες. λῃστὴς ὑ ὄνομα Ἰώ ἔτι πολλὰ τὸν διαζειβιὸν ἐν ὄρει πεποιημένος, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. κούμανος ὑ τ̃ προσέξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὸν τῶν σεβαστηνῶν ἴλην, σ̀ πεζῶν τάσσει τάγμα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅπι τοὺς ἰουδαίους, σ̀ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους ὑ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ ὑ πρῶτοι κ̀ τιμὴν σ̀ γένους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

VII. Post hæc inter Samaritas & Iudæos oritur dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem assererent. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatísque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur, quos assecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam

calamitatem ventum ſit, induti ſaccos, & capita ſpariſi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberóſque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus ſeruiant: rogabántque vt mutato conſilio, & abiectis armis quieſcerent in poſterum, & ſuas quiſque domos repeterent. His verbis tandem perſuaſi dilapſi ſunt, latrones verò ad loca munita reuerſi ſunt denuo. Atque ex eo tempore vniuerſa
VIII. Iudæa replera eſt latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præſidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accuſant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incenderint, addentes non tam ſe ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum poteſtatem, ad quorum cognitionem ſpectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc iſtos quaſi nulli vſquam eſſent Romanorum magiſtratus, vicinos infeſtaſſe excurſionibus. quamobrem nunc ſe veniſſe, vt vindictam impetrarent à præſide. Hæ fuerũt querelæ gentis Samaritice. Iudæi contrà & ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas referebant, ſed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem diſſimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium diſtulit, dicens ſe prolaturum ſententiam, poſtquam præſens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio diſceſſum eſt. Paulò verò pòſt Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iuſſiſſet reos cauſam ſuam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti ſint, in crucem egit quos Cumanus vinctos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam inſtar vrbis amplum, ſedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum cauſam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor ſociis Iudæos ad defectionem ſolicitaſſe: quos præſes affecit ſupplicio. Ananiam verò ſummum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam miſit, vt apud Claudium Cæſarem facti ſui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, ſimúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iuſſit ad imperatorem, vt ſub eo iudice deciderentur de his quas inter ſe habebant controuerſiis. Ipſe veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hieroſolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio feſto, & operãtem ſacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes feſta, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam miſſi ſtatuta die iubentur cauſam ſuam dicere. Comparauerant autem ſibi fauorem libertorum & amicorum Cæſaris: quorum opera viciſſent aduerſarios Iudæos, niſi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuiſſet ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

κακῶν μέγεθος ἥκουσι, μετενδυσάμενοι στάκκους, καὶ σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοὺς ἐφεξῆς ὠδύροντο λιτοῖς· ἦσαν, καὶ πείθοντες ἅμα ὀφθαλμῷ θεμένους, κατασκαφησομένην μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτοῦ δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοὺς ἐσομένους, μεταθέσθαι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον, οἱ λῃσταὶ δὲ ὅπου τοῖς ἐχυροῖς τόποις πάλιν ἀνεπλήσθησαν. ὡς δὲ ἐκείνη ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς νεμίδιον κοδράτον τὸν συρίας ἐπρεσβεύσατο καὶ τὸν κομητὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα ὠδύροντο, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ πρὸς μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ἤτουν ἀμύνασθαι ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων κατηφεσθήσειαν, ἐφ' οἷς κείρας ἐχέτω αὐτοὺς εἴπερ ἠδίκουν ὠδύροντο, ἢ νῦν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν. ἦκεν ἂν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας τευξόμενοι. ταῦτα μὲν οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὸ σάσεως καὶ τὸ μάχης αἴτιος γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, προσπάντων δὲ κύμανον δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ ὠδυσωπήσαντα τὸ τῶν αἰχμαλώτων φόνον. καὶ κυαδράτος ἀκούσας, ἐβεβαιώθη τῶν κείσιν, εἰπὼν ἀποφανεῖν ἐπειδὰν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὠδυσώμενος ἀκριβέστερον διαγνῷ τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον ἀπρακτοι, μετὰ πολὺν δὲ χρόνον ὁ κυαδράτος ἦκεν εἰς σαμάρειαν, ἔνθα δικάσας ἀξίους τῆς ἁμαρτίας ὑπέλαβε γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, οὓς αὖρωσεν, οὓς κύμανος ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ὠδυσώμενος λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθίσας ὑπὲ βήματος κἀκ δευτέρου τῶν σαμαρέων δικαιούσας, διδάσκεται ὠδά τινος σαμαρέως, ὅτι τῶν Ἰουδαίων τοὺς πρώτους ὀνόματι δύτους, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερίσαι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τὸν ὄχλον ὑπὲ τῇ ῥωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ κυαδράτος ἀνελεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ περὶ ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν αἴνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, πρὸς τὸ πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας. κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ἰουδαίων, κυμάνῳ τε ὑπατεύοντι, καὶ κέλερι, χιλίαρχος δὲ οὗτος, ὅπως τὰ βίας ἀπείναι πρὸς τὰ αὐτοκράτορα κεκινημένους ἐπ' αὐτῷ πρὸς τῶν ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων νεωτερήσειεν, εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πάσχον ἑορτὴν τῶν ἀζύμων τελοῦσαν. πεισθεὶς οὖν μηδέν νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ὑπέστρεφεν εἰς ἀντιόχειαν. οἱ πρὸς κύμανον δὲ, καὶ τοῖς πρώτοις τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντες εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἡμέραν καθ' ἣν πρὸς τοὺς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λόγον ἔμελλεν. ἀπαδὴ δὲ μείζων τῶν κυμάνῳ, καὶ τοῖς σαμαρεῦσιν ἦν, ὡς παρὰ τοῦ καίσαρος ἀπελευθέρων, καὶ φίλων, καὶ πρεσβύτατος τῶν Ἰουδαίων εἰ μὴ περ ἀγρίππας ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταδυόμενος ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα δικαι-

δ᾽ακούσαντα πρεπόντως τῇ αὐτῇ δικαιοσύνῃ πιμωρήσασθαι τοὺς ἀρίους τ᾽ ἀποστάσεως. ἡ κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ πρόθυμος ἐπιθεὶς, ἡ δ᾽ακούσας ὡς δύρε τῷ κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς σαμαρεῖς γνωμένους, τοὺς μ᾽ ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ κεφαλῇ ἢ φυγὴν ἐπιβαλε. κέλευσε ἢ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ὅτι τὴν πόλιν πᾶσαν σύροντας, ἔπειτα ἀποκτεῖναι. πέμπει ἢ ἡ κλαύδιον φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τῷ κῇ τ᾽ ἰουδαίαν πρόσπισόμενον πραγμάτων. δ᾽ ἢ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τ᾽ ἀγρίππαν τὴν φιλίππου τετραρχίαν, ἡ βαταναίαν, προσθεὶς αὐτῷ τ᾽ τραχωνίτιν σὺν ἀβέλλᾳ. λυσανίᾳ ἢ αὐτὴ γενόμενη τετραρχία. τὴν χαλκίδα δ᾽ αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα ταύτης ἔτη τέσσαρα. λαβὼν ἢ τ᾽ δωρεὰν παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ προτιμήσαντι θελήσαντι, δρύσιλλαν τ᾽ ἀδελφήν. ἐπιφανὴς δ᾽ ὁ αὐτόχθων τοῦ βασιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν προϋποχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ μιθριάμμιλον ἢ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἑλκίου παιδί, προτερον ὑπὸ ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. δ᾽αλύονται δὲ τῇ δρυσίλλῃ πρὸς τὸν ἀζίζον οἱ γάμοι, μετ᾽ ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ᾽ ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φήλιξ θεασάμενος ταύτην, ἡ δὲ ὧν κάλλει πασῶν δ᾽αφερουῦσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, ἡ σίμωνα ὀνόματι τῷ ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων κύριον ὄντα, μάγον εἶ σκηπτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπεισε τὸν ἀνδρα καταλιποῦσαν αὐτῷ γάμους, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ ὑποφανήσασαν αὐτόν. ἡ ἢ κακῶς πρᾶττουσα, ἡ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς βερνίκης βαλομένη φθόνον, δ᾽ᾳ δὲ τὸ κάλλος παρ᾽ ἐκείνης ἐν ὀλίγοις ἐβλάπτετο, πειθομένη τά τε πάτρια νόμιμα πείθει), ⁊ τῷ φίλικι γάμους. τεκοῦσα ἢ ὁξ αὐτῷ παῖδα προσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ᾽ ὃν μὲν τρόπον ὀνείρασι, ἐκεῖνος σὺν τῇ γυναικὶ κῇ τ᾽ ἐκπύρωσιν τὴν ἐσσηνίων ὄρους ὅτι τῷ πᾶν καίσαρος χρόνον ἠφανίσθη, μὴ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη ἢ μὴ τ᾽ πρώδου τελευτὴν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ ⁊ θεῖος ἐγένετο, πολὺν χρόνον δ᾽ιαχηρόσασα, φήμης ὑπαρχούσης ὅτι τὰδελφῷ συμπλέοι, πείθει πολέμωνα, κιλικίας ἢ τὸν ὁπίσω βασιλέα, προσιόμενον ἀγαθὴν πρὸς γάμον αὐτὸν. ὅπως δὲ ἐλεύξεται φεύγουσα τὰς δ᾽ιαβολάς. ἡ ὁ πολέμων ἐπείθη μάλιστα δ᾽ᾳ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἀμὲν ὅτι πολὺ συνέμενεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δ᾽ ἀκολασίαν αἰς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἄμα τῷ τε γάμου, ⁊ τὸ τοῖς ἔθεσι τῆς ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπηλλάχθαι. τῷ αὐτῷ ἢ καιρῷ ⁊ μιθριάμμιλον παρασκευασάμενον τὸν ἀρχέλαον; συνώκησε δημοσίᾳ τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι γένει τε ἡ πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τὸν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γνόμενον δ᾽ αὐτῇ παιδίον ὃξ ἐκείνῳ ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ θεὶ μὲν ἐκ τούτων, μὴ ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ ἢ κλαύδιος καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα, τέσσαρα, μιῶν ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις ἑπτὰ, ⁊ λόγος ἰσχύει ὡς ἀπὸ τ᾽ γυναικὸς ἀγρίππινης φαρμάκοις ἀνέιρηται. ταύτης

persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio, Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. Illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebúsque viginti fato functus est, alleuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

IX.

X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis Illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauiji. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quod eius artibùs ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim quires Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non mitor de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio, addita his & Iuliade tyans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν τοῦ γερμανικὸς καίσαρος ἀδελφὸς, αὐτὴ δὲ δομέτιος ἐνόβαρβος ὁ τῶν ὀπισήμων καὶ τῶν ῥωμαίων πόλιν. ὃν τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὀλίγον πολιὸν χρόνον, κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, εἰσαγομένην καὶ παῖδα δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προαγορήκει δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν ὀλίγῳ ζηλοτυπίας, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, ἡ καὶ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν ἐν ὀκταουίᾳ ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τοῦτον δὲ ὕστερον αὐτὸ ἐπάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ καῖσαρ. δεδοικυῖα δὲ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τὰ πατρῷα τὴν ἀρχὴν ἀφαλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ προαρπάσαι βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τάχα μὲν τὸν θάνατον τῷ κλαυδίῳ, καθάπερ ἐν λόγοις, διεφθείρατο, καὶ ἁρπαγὴν πέμπει τὸν τῶν πρατοριανῶν ἔπαρχον βοῦρρον, ἅμα σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῷ τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ἔτυχε λαβὼν, βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ δηλητηρίοις φαρμάκοις. φανερῶς δὲ ἐπ' εἰς μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, παύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ἐ μόνον τ' ἡγεμονίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ταῖς ἐκείνης μηχαναῖς τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἁρπάσαι. κτείνει δὲ καὶ τὴν ὀκταουίαν ἣ συνοικεῖ, πολλοί τε ἀπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἀπόβολας συνεπλάσαντας. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων, ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ νέρωνα συντεθείκασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, δοκοῦντες χάριν δοῦναι πεποιθότες ὑπ' αὐτοῦ, τ' ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ δοκοῦντες μῖσος, καὶ τ' πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἅπαντας ἀναιδῶς ἐπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν ἐκ ἔπεισί μοι τοὺς περὶ νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡνωμένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τ' ἰσορίας τετηρήκασιν, καί τοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἦν μῖσος διὰ τὰ μετ' αὐτοὺς πολλὰ χρόνῳ ἡνωμένους. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἑκουσίως τῆς ἀληθείας ἐκβῆναι γεγράφθω ὡς θέλουσι, ἡμεῖς δὲ σκόπον τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπερισκεπτότερα τ' προκειμένης ἡμῖν πραγματείας, ἐν ὀλίγοις μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν ἐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἐκκαθαίρειν οἰκουμένης. ἐπαινῶ τοίνυν ὅτι τὴν τῶν οἰκείων προαιρέσεων διήγησιν. τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ ἰμμόσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας προσαίαν, ἀριστόβουλος ἡρώδου τ' χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὸν ἀγρίππαν δὲ μοίρᾳ τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. ἐδόθη δὲ καὶ ἰουλιάδα πάλιν τ' περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῶν φύλλων πράξεων.

ΤΑ δὲ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πρόσφορα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τῶν ὑπάρχων ἐλάμβανεν. ληστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γόητων ἀνθρώπων οἱ τ' ὄχλον ἤπατων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς κατ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν συὼ τοῖς ληστᾶς λαμβάνων, ἀπή- A
ρει, καὶ ἐλεάζαρον τὸν τοῦ δεινάμει παῖδα, τὸν συχνοὺς σύμμορον τῶν
λῃστῶν τὸ στράτευμα, δι' ἐνέδρας εἷλε ζῶντα. πίστιν γὰρ
αὐτῷ παρεσκεύασε μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει
πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ δήσας, αὐτὸν ἔπεμπεν εἰς ῥώμην.
ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
δεῖ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι πρὸς τὸν
πρέποντος τοῦ καιροῦ τοῦ ἰουδαϊκῶν πραγμάτων, μὴ μέμψιν
αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον παρὰ τοῦ καίσαρος πεμφθῆναι τῶν ἰουδαίας ἐπίτροπον,
πρόφασιν ἐπινόει δι' ἧς μεταστήσει τὸν συνεχῶς ὀχλη-
σὸν αὐτῷ γινόμενον. ἑαυτὸν γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ δεῖ διαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν
πιστότατον τῶν ἰωνάθου φίλων, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
δωρεαῖς ὀνόματι, πείθει χρήματα δώσειν ὑπηγούμενος,
ἐπαγαγεῖν τῷ ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναρπάσοντας. καὶ
κεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δεῖ τῶν λῃστῶν πρα-
χθῆναι διὰ τοιούτου τρόπου τὸν φόνον. ἀναβησάν τινες αὐτῷ C
εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐ-
σθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ ἰω-
νάθῃ, κτείνουσιν αὐτὸν. ἀνεκλιπὴς δὲ τοῦ φόνου μεμνη-
κότος, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν
ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμ-
μένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀπή-
ρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθροὺς, οἷς δ' ὅπη χρήσαιντο D
ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν αὐτόν. καὶ δὴ σφάττειν ἐ-
τόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. δεῖ τοῦτο
οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀπο-
στραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δὲ ἱερὸν, οὐκ ἔτι κα-
θαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν
ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ δουλείαν ὑποβα-
λεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι τ' συμφορᾶις
βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα, διαύτης E
ἀνοσιότητος ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπα-
τεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρη-
μίαν ἕπεσθαι. δείξειν γὰρ ἔφασαν σημεῖα τρεπτὰ καὶ σή-
μεια καὶ τέρατα τοῦ θεοῦ γενόμενα, καὶ πολλοὶ πει-
σθέντες, τὰ ἀφρονεστέρας τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας
γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ, κατέλασεν. ἀφικνεῖται δέ τις εἰς ἀγρύ-
πνιον καὶ τοῦτον τὸν κατὰ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, προφήτης
ἕτερος λέγων, καὶ συμβαλλόμενον τῷ δημοτικῷ πλήθει συ- F
αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαιῶν ἔρκε-
σθαι, ὡς καὶ τῆς πόλεως αὐτίκα κρίνειν κατέχει σφᾶς
πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδείξαι, ὡς κελεύ-
σαντος αὐτῷ, πίπτει τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι'
ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ
δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀνα-
λαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν
ὁρμήσας ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, προσβάλλει τοῖς πε-
ρὶ τὸν ἀγρύπνιον, καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνεῖ- G
λε. ἑξακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δὲ ἀγρύπνιος αὐ-
τὸς ἐκφυγὼν ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν
δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους
πόλεμον παρώρμιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-

quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quod nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Romam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flãmis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII.
nit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere. id Syri nó XIII.

γοντας, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τῶν καισαρέων οἰκούντων
ἰουδαίων, σάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύριος περὶ ἰσοπολιτείας, οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, ῥᾳστάζειν ἠξίουν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος ἰουδαῖον. σύριοι δὲ τὰ μὲν

inficiabantur quidem, ſed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitaſſe inibi. Quæ res poſt perueniit ad cognitionem præſidum, correptiſque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo ſeditionem compreſſerunt aliquandiu. rurſum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros laceſſebant conuitio. qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patria, aliquantiſper & ipſi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum eſt, ita vt multi vtrinque vel ſauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progreſſam vſque ad belli ſpeciem, proſiliens rogabat Iudæos vt deſinerent: quibus non parentibus immiſit armatos milites: multíſque cæſis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam conceſſit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibiipſis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretque iam, & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod præſes indulſit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex ſummum ſacerdotium Iſmaëli contulit Phabæi filio: & ipſi ſummi pontifices diſſidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum ciuium, ſingulíq; incedebant ſtipati manu audaciſſimorum & ſeditioſorum hominum, cõflictantéſque inter ſe mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante vrbe magiſtratibus. In tantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, vt auderent ſeruos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas ſacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è ſacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quàm iuſtitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis.

CÆterùm poſtquàm Felici ſucceſſor Porcius Feſtus à Nerone miſſus eſt, primores Iudæorum Cæſaream incolentium Romam profecti ſunt Felicem accuſaturi: dediſſétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, niſi Nero eum donaſſet Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIIII. apud principem. Cæſarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cũ Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis poſtea calamitatum noſtratũ omnium cauſæ ortæ ſunt. Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt quę ſcripta ſunt, magis etiã perſtabãt in ſeditionib.

ἔχειν. πυθόμενοι δὲ οἱ τῆς καισάρεως Ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύεδρους, σάσσων μᾶλλον εἶχοντο, μέχρι

πρὸ ἡρώδην, ὁμολόγουν, ἔφασαν ἢ τοῦ καισάρεως, σράτευμα πῦρ ἐν τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα μετοικίαν τῆς πόλεως τῶν Ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἀρίστους τῆς σάσεως, πλησίας ἡσύασαν, καὶ τὴν παραχρῆμα ὕστερον κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ ὑβρὶ τοῦτο καταφρονοῦντες τῆς σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ χρήμασι μὴ ἡττώμενοι, μᾶλλον δὲ φρονοῦντες ὅτι τῶν τοὺς πλείσους τῆς τῶν ῥωμαίων ἐκείνοις στρατευομένων καισαρεῖς εἰσὶ, καὶ σεβασμιοί, μέχρι μέν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λιθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὶ ἀμφοτέρων τρωθῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι μὲν Ἰουδαῖοι. φῆλιξ δὲ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμῳ τέρπων νομιζόμενον, παρεσπόνδησας, παύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους δὲ, τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφῆκε. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὀλιγαρχικώτεροι, καὶ σεμνοῦ ὄντες καὶ τὴν ἀξίωσιν δίσαντες σφὲ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν δοὺς μετάνοιαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείσθη. καὶ τότον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι. ἐζήτηται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι σάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πλήθους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἑκάστου τῶν αὐτῶν σῖφος ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν. καὶ συρράσσοντες, ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ὄπλιξ ἦν ἀδεὴς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπροστατεύτῳ πόλει, ταῦτα ἐποιεῖτο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅτι τὰς ἅλωνας τοὺς ληψομένους τὰς τῶν ἱερεῦσι ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συμβαίνειν τοὺς ὑποζυμένους τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ὕστερον δὲ ἐπεκράτει δικαίᾳ πάντος ἡ τῶν σασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ πορκίου φήστου διοικήσεως, καὶ περὶ σικαρίων.

ΠΟρκίῳ δὲ φήστῳ διαδόχῳ φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῆς τοῦ καισαρείων καλουμένων Ἰουδαίων, εἰς τοῦ ῥώμης ἐπεβάρησι, φήλικος κατηγορεῖν. καὶ πάντες αἰτιῶνται ἡμωρεῖσθαι τῆς εἰς Ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων τὰδελφῷ πάλλαντι ἐδεκαλέσατο συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῆς ἐν τῇ καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύεδροι, βήρυλλος, παραγενόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ νέρωνος, ἦλθεν τοῦ ὅτι τῆς ἑλληνικῶν ὄντος ὀλῶν πεπισμένος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι ἐπιστολὰς τοῦ νέρωνος αὐτοῖς ὄντος ὀλῶν ἀνεργοῦσαν τοῦ Ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὸν αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε γεγραφῶναι τοῦ ὄντος ὀλῶν. αὕτη τοῦ ἔθνει ἡμῶν τῆς μὴ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρ-

μάχεσθαι

μέχει δὴ τοῦ πόλεμου ἐξῆψαν. ἀφικομένῳ δὲ εἰς τὴν A
Ἰουδαίαν φησὶν, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κα-
κοῦσθαι, τῆς κώμης ἁπασῶν ἐμπιμπραμένων τε καὶ διαρ-
παζομένων. καὶ οἱ σικάριοι καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν
ἔτοι, τότε μάλιστα ἐπληθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις παρα-
πλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν ἀκινάκαις,
ὀλίγῳ δὲ καμπυλωτέροις τε ὑπὸ Ῥωμαίων
σίκαις καλουμέναις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ
λῃστὰς ὄντας ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύ- B
μενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἴπα-
μεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν δι-
σέβειαν συῤῥυέντων, οἷς βεληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπεσφατ-
τον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων, ὅτε τὰς κώμας τῶν ἐχ-
θρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμ-
πει δὲ Φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ὅτε
τοῖς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν
αὐτοῖς ἐπαγγελλομένῳ, καὶ παύλαν κακῶν εἰ βεληθεῖεν C
ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. ὃς αὐτόν τε ἐκεῖνον τὴν
ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμ
φθέντες. καὶ δὴ καὶ τοῦτον, ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας
ᾠκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασι-
λείῳ ἐν Ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασίλειον
ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῆς ἀσαμωναίας παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ
τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτῆς βουλομένοις
τὴν πόλιν ὁλόκληρος ἄτιμος παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμε- D
νος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφειδέως κατακείμενος τὰ κατὰ
τὸ ἱερὸν ἐθεᾶτο θύματα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῆς Ἱεροσο-
λύμων τοὺς εὐγενεστάτους, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐπὶ γὰρ
πάτριον καὶ νόμιμον ἦν αὐτοῖς, τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν δρώμενα
κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. ἔτυχον οὖν
ὄντες ἔξω τῆς ἐξέδρας ὑψηλῆς, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἐσω-
θεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ἐπὶ μόνον δὲ τὸ βα-
σιλικὸν ἐκλίνης τὴν ἄποψιν ἐᾶτ οἰκοδομηθεὶς ἀπε-
τέμνετο. ἀλλὰ καὶ ἡ δυτικὴ στοὰ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξω- E
θεν ὕσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο ὑπὲρ τὸ ἱερόν. ὅτι τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτε
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα ὁ Φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξου-
σίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς Νέ-
ρωνα, ζημιοῦν γὰρ οὐκ ἐπαμύνειν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους
τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Φήστου, πέμπουσιν ἐξ
αὐτῶν πρὸς Νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ Ἰσμάηλον τὸν F
ἀρχιερέα, καὶ Ἐλκίαν τὸν γαζοφύλακα. Νέρων δὲ δεξιοῦ-
σας αὐτῶν, οὐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ πεπραγμένου, ἀλ-
λὰ καὶ συνεχώρησεν ἔτους ἐὰν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυ-
ναικὶ Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων δεινὸν
θεῖσα χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲ δέκα προστάξειν ἀπ-
έναι, τὸν δὲ Ἐλκίαν, καὶ τὸν Ἰσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑ-
αυτῇ κατέχειν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δέ-
δωκε τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος παιδὶ
ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ δὲ καβεῖ. G

done, initium belli conflatum est. Cùm autem venisset Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quotum ferocissimi appellari sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptóque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quam ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vna cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Asamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sita porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem diruì. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa resciuit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio. XV.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ὑπάτου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Καῖσαρ δὲ πέμπει ἀλβῖνον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἔπαρχον, Φήστου τὸν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν Ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ Ἀνάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὸν θεοδόχον τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, τοῦτον δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον ἄνανον, δυτυχέστατον γενέσθαι,

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotiũ eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seuerissimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vna quoidam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missíque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam posit tertium mentem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus portò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebatur sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc abstinebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent, auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neronadem: & theatrum apud Berytios impēdijs magnis exędificatū ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsū ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit

XVI.

πέντε γὰρ ἔχε παῖδας, καὶ τούτοις πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς καὶ πρεσβύτερος τ τιμῆς ὅτι πλεῖον ἀπολαύσας, ὥσπερ καὶ ἐνὶ συνέβη τ πατρὶ ἡμῶν ἀρχιερέων. ὁ δὴ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τ ἀρχιερωσύνῃ ἐφαμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τ τρόπον, καὶ τολμητὴς δεινὸς φέρεσθαι. αἵρεσιν δὴ μετῆει τ σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν φῆσον, ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατ τ ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τ ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατ τ πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ὅτι τοῦτο, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ὅτι ἐπιστεῖλαι τῷ Ἄνανι, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τ ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν ἀνάνῳ χωρὶς τ σφετέρας γνώμης καθίσαι συνέδριον. ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀρξαντα μιῶς ἡμέρας, ἰησοῦν τὸν τοῦ δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ ἀλβῖνος εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς τὸ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα προὔκοπτε δύξης, καὶ τ πρὸς τὸν πολιτῶν δυνάστας τε καὶ τιμῆς ἤξιστο λαμπρῶς, ἦν δὲ χρημάτων πορισικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηροὺς, οἱ συναρπαζόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἅλωνας προσιόμενοι τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας ἐπείχοντο τύπτειν. οὕτε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνων δούλοις ἐθάρσησεν, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τοῖς δεκάταις φερομένους, τότε συνέβαινε θνήσκειν, λοιμῆς δίκην. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι καὶ τὴν ἑορτὴν, ἐνεστήκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος ἐλεαζάρου, παῖς δὲ οὗτος ἦν ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἔχαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοῖς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ ἀνανίας διὰ τὴν ἀναγκαίαν πείσας τὸν ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντες ἐπεμηχανῶντο τῷ ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρουῦντες οὐκ ἀπέλυον, πλὴν τινὰς τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. γινόμενοί τε πάλιν ἀριθμοὺς οὐκ ὀλίγους, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐτάκτουν. καὶ τὸν τὸν ἤδη καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸ τοῦ νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θυρυτοῖς δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἢ πόλιν ἀν- A
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ ἢ τῷ ἀρχαίων ἀποτύποις εἰ-
κόσιν ἐκόσμει, καὶ μικρᾷ δεῖν πάντα ἢ ἃ βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος ὧν αὐτῷ καὶ τῷ ὑπη-
κόων ἠύξετο, διὰ τὸ θρεμμάμενον τὰ ἐκείνων, ξένῳ
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνῃ ἢ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ γαμαλιήλ, ἢ
διαδοχὴν ἢ ἀρχιερωσύνης, καὶ διὰ ἢ βασιλέως, ἰησοῦ
ἀφελομένου ἢ ἢ δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο χάσις αὐτῷ πρὸς
ἀλλήλους ἐγίνετο. συρίγματα δὲ τῷ θρασυτάτων ποιη-
σάμενοι πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ὑπὸ τῷ βλα- B
σφημιῶν ἐξέπιπτον. ἐπῆν δὲ ἢ ἀνανίας τῷ πλούτῳ
πρωταγόμενος τοῖς λαμβάνειν ἑτοίμοις. κοστόβαρος ἢ,
καὶ σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλήθη συνή-
γον, ἡγούμενοι μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὸ πρὸς ἀγρίπ-
παν συγγένειαν, δυνάμεις τυγχάνοντες, βίαιοι ἢ καὶ ἁρ-
πάζειν τὰ τῷ ἀθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα
ἢ καιροῦ συνέβη τοῖς πόλιν ἡμῖν νοσεῖν, πρωκοπόν- C
των ταύτων ὀλῆ τὸ κακόν. ὡς ἢ ἤκουσεν ἀλβῖνος διὰ
δόχου αὐτῷ γένεσιν γλῶσσαν ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος
δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρέχεσθαι, πρωταγο-
μένων τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ πρόδηλος θα-
νεῖν ἄξιοι, τούτους πρωτάξεν ἀναιρεθῆναι. τοὺς ἢ ἐκ
μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τοῖς εἱρκτοῖς κατα-
τεθέντας, χρήμασι λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ὅπως
ἡ μὲν φυλακὴ τῷ δεσμωτῶν ἐκαθαρθῇ, ἡ χώρα ἢ D
λῃστῶν ἐπληρώθη. τῷ ἢ λευιτῷ, φυλὴ δέ ἐστι αὕτη, ὅ-
σοι πρόσθεν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαν-
τα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ὁπόσης τοῖς ἱερεῦσιν ὁπο-
ζέναι λινοῦ στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτοῖς τοῖς ἀρχῆς
χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησεσθαι, καινοποιεῖν.
καὶ τῆς ἀξιώσεως ἀ διήμαρτον. ὁ γὰρ βασιλεὺς μὴ γνώμης
τῷ εἰς τὸ συνέδριον ἐπιχωρούσων, συνεχώρησε τοῖς
ὑμνῳδοῖς ἀποθεμένοις τὴν πρότερον ἐσθῆτα, φορεῖν E
λινοῦ οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινος τῆς φυλῆς λῃστρι-
γοῦντος κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοῖς ὕμνοις ἐκ-
μαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα ἢ ἐᾷ τὰ τοιαῦτα
τοῖς πυθίοις, ὧν πρόσθεν βαθέντων, ἐκ τοῦ μὴ ἐκεῖ
δίκας ὑποσχεῖν. ἤδη ἢ τότε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλεσο βλέ-
πων οὐδὲ ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοῖς τεχνίτας, ὑπὲρ μυ-
είους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἀνδρεῖς
ἐσομένους, διὰ τὸ τοῦ τροφὴν ἐκ τῆς κῆ τὸ ἱερὸν ἐρ- F
γασίας προίζεσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἀπόθετα διὰ τὸ ἐκ
ρωμαίων φόβον ἔχειν ἀ θέλων, προνοούμενος ἢ τῷ
τεχνιτῷ, καὶ εἰς τούτοις ἀπαλοῦν τοῖς θυσαυροῖς βου-
λόμενος, καὶ δὲ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας ἐργάσαιτο,
ἢ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης δίθεως ἐλάμβανεν, ἔπειθεν τὸν
βασιλέα ἢ ἀνατοικοδομῆσαι τοὰ ἀνεγεῖραι. τοῦ ἢ ἡ τοὰ τῷ
μὲν ἔξωθεν ἱερᾶ, κειμένη ἢ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τε-
τρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων ἢ τετρα- G
γώνων κατεσκεύασο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑ-
κάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ ἢ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶ-
νος ἢ βασιλέως πρώτου δημοσίου τοῦ σύμπαντος ἱεροῦ. ὁ
βασιλεὺς δὲ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος ἢ
ἐπιμέλειαν ἢ ἱερᾶ. λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου ἢ κα-
θαίρεσιν εἶναι ῥᾳδίαν, δυσχερῆ ἢ ἢ καινοῦν, ὅτι ἢ τῆς
τοιᾶς ταύτης μᾶλλον, χρόνου τε γὰρ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, πρυτάνατο μὲν περὶ τούτου
δεομένοις. κατασορέσαι ἢ λευκῷ λίθῳ ἢ πόλιν ὅ-

ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Ieuda Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audaciam iuuenum sæpe à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierololymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt depositis priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse interitio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operatum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando prædæ Romanis fieret, sin úlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatū ab Ogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, nēminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Omas defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. seque illic pōtificē

A ἐκώλυσεν. ἐπὶ τούτου ὁ τοῦ γαμαλιήλου παῖς τὴν ἀρχιερωσύνην
ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν ματθίᾳ τῷ θεοφίλου, καθ' ὃν
B ὁ θεὸς ῥωμαίοις πόλεμος ἰουδαίοις ἐλαβε τὰ ἀρ-
χάς. ἀναγκαῖον ὂν εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ
προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἄρ-
ξάμενοι, καὶ πόσην ἔχουσιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν,
καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς.
πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τὸν μωϋσέως
ἀδελφὸν ἀρχιεραπεῦσαι τῷ θεῷ. τελευτήσαντος δὲ
C ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀπ' ἐκεί-
νων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν.
ὅθεν καὶ παρεῖκεν ὅτι μηδένα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην
λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ ἀαρῶνος, ἕτερον δὲ γένους
ἐπὶ αὖ βασιλεῖς ὧν τύχη τοῦτο διαδέξασθαι τὴν ἀρχιερωσύνης.
ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ὃν ὁ ἀαρῶνος ὡς ἐ-
φαμεν τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι φανάσου τοῦ κατὰ
τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρ-
χιερέως ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τούτοις κατὰ τὴν ἔρημον
D ὅτε τῶν μωϋσέως χρόνων τὴν σκηνὴν ἱστάσης, ἐν
μωϋσῆς τῷ θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰου-
δαίαν ἀφίξεως, ἔνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν
ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερατεύσαν ἑξκαίδεκα. τὸ δὲ πρῶ-
τον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον,
ὕστερον δὲ, καὶ ἀνὰ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν ἑξκαίδεκα ἔτοι τῶν δύο παίδων ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι
E καὶ διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτῶν
ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ
μοναρχία, βασιλέων δὲ ἕκτη γέγονεν ὧν ἡ ἐπὶ ἀριθμὸς
ὧν ἦρξαν οἱ ἑξκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡ-
μῶν ἐξέλιπον ἀίγυπτον, μωϋσέως ἀγόντος μέχρι τῆς
τοῦ ναοῦ καθαιρέσεως, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱερο-
σολύμοις ᾠκοδόμησεν ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακο-
σίοις. μετὰ δὲ τοὺς ἑξκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέ-
κα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ σολομῶνος
F βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέ-
χρι οὗ ναβουχοδονόσωρ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς
ὑπερατθούσας τὴν πόλιν, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ
ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῴκησε, καὶ τὸν ἀρχιε-
ρέα ἰωσεδέκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος
τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ὅτι, μη-
νῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα, ἕως βασιλευομένων ἰουδαίων.
μετὰ δὲ χρόνον ἑπτὰ ἁλώσεως ἑβδομήκοντα τὸν ὑπὸ
τῶν βαβυλωνίων γενομένης κῦρος ὁ περσῶν βασιλεὺς
ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνος ἰουδαίους ὅτε τὴν οἰ-
κείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι.
τότε δὴ τῶν ὑποζυγίων αἰχμαλώτων ἱππεῖς ὁ τῶ
ἰωσεδέκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. εἰσὶ δὲ
οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βα-
σιλέως ἀντιόχου τοῦ εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημο-
κρατικῶς ἔτη τετρακόσια ἑπτακαίδεκα. πρῶτος δὲ
αὐτῶν ὁ θεοκτίστης, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ λυ-
σίας, τὸν ὀνίαν ὡς μενέλαος ὠνόμαζε, παύουσι τῆς
ἀρχιερωσύνης, ἀπελόντες αὐτὸν εἰς βεροίαν, καὶ τὸν
παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἀκλη-
ρον ἀρχιερέα ἄλλους μὲν τοῦ ἀαρῶνος, ἐπ' ὀκτὼ δὲ τῆς

οἰκίας ταύτης. ἐφ' οὗ δὴ καὶ ὁ ἀνανίας ὁ τοῦ τιμοθεικότος ὀνίου ἐξάδελφος ὁμώνυμος τοῦ παρ' ἡμῶν ἀναχθέν-
τος εἰς αἴγυπτον, καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει
ταύτους καὶ τὴν ἱεροπολίτιδα νόμον διαφθείρας τοῦ θεοῦ ναὸν ἀναπλήσιον τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴ ἀρχιερέα

κατα-

καθαρῆσαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κατασκαφέντων ἐν αἰχμῇ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἰάκιμος ἔτη ξ΄ία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχών, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἑαυτοῦ ἐπὶ ἀρχιερέως ὄσα. πάλιν δὲ οἱ τὸ ἀσαμωναίου παῖδων ἔκγονοι, τὴν προστασίαν τῶν ἐθνῶν πεπιστευκότες, καὶ πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίστασιν, ὃς ἦρξεν ἑαυτοῦ ἐπτὰ. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ὑπουλῆς αὐτῷ, καὶ σὺν ἕδρᾳ τοῦ ὑπὸ φύφωνος μηχανηθέντος εἰς αἰωτέρω τοῦ προειρημένου, λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον δὴ δολῷ ἐν συμπόσιον ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ διαφθαρέντα, διεδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχόντα τὴν ἱερωσύνην πλείονα τοῦ ἀδελφοῦ χρόνον ἑαυτῷ ξιάκοντα ἐν ἔτος τῆς ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, ἰουδαϊκῇ καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τῷ διαδοχὴν καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τῷ ἱερωσύνην δὲ καταχόντα μετὰ βασιλείας. καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο ὡρῶτος ἰούδας ἑαυτὸν ἔνατος βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταστήσας τὸν ἀρχιερατευσόμενον ὑπεξέψας. ἡ δὲ τῷ μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τῷ βασιλείαν ἐνιαύσια ἔτη κατασχοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τῷ ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τῷ ἀρχῷ, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱεράτευσε τῷ ἔθνος. ἔτει δὲ ξ΄ίτῳ τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις πομπηΐος ἐλθὼν, καὶ τῷ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε. τὸν δὲ ὑρκανὸν πάλιν τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἀποδοὺς, τῷ μὲν ἔθνος προστασίαν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἑνιαύσια τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, οἱ τῶν παρθυαίων δυνάσται, διαβάντες τὸν εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τῷ ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν ἀντίγονον, κατέσχουν βασιλέα. ξία δὲ ἔτη, καὶ ξεῖς μηνᾶς ἄρξαντα τοῦτον, σύστις τε καὶ ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτόνιος δὲ ἀπέκτεινεν εἰς τὴν ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρώδης ὑπὸ ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ἐκπέμπει τοὺς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσοι, πλὴν ἑνὸς ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπέτεμε. τὸν δὲ ἀριστόβουλον ὑρκανῆς τοῦ ὑπὸ πάρθων ληφθέντος γαμβρὸν ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνῴκησε μαριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν ἐπιθυμίαν δείσας, ἔκτα τὸν ὑρκανὸν μετέπεμψε. ἔπειτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πιπλῶσι μεχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ τοῦτον ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις τῆς ἀσαμωναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ὑπίσχυσεν. ἔσχεν δὲ ὁμοίαν τοῦ ἡρώδη πρὸ τῆς κατασάσεως τὸν ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ τοῦτον τὸν ἀρχέλαον ῥωμαῖοι τὸ ἰουδαίων ἔθνος λαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν πῦρ ἐλθὸν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιοκτώ. χρόνος δὲ τούτων ἅπας πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἐπτά. καί τινες αὐτῷ ἐπολιτεύσαντο ὅτι τε ἡρώδου βασιλεύοντος,

constituerent : de quo templo sæpè aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice manſit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. cum cùm per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit : quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactísque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate : prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Solio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed cum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao eius filio : defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus : de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerint iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat : adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens : Florus contrà quasi ad ostentandam illius malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus : adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est : quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum : quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarchatúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausimque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tam fide Græc. is hominibus prodere. ego enim tribulũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Κεφαλ. Θ'.

Ως φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος πασάσας διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακοῖς, ὡς αἰσθέσθαι αὐτοὺς ὑφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕήσιος ὁ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομήνιος ὢν τὸ γένος ἦν, ἐπήγετο δὲ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἦσαν πομπηίας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ἦτο δὲ ὡς τὴν ἐξουσίαν ἐθήρατο κακὸς, καὶ βίαιος, ὥς τε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς διεργέτην ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τὰ μὴ παντάπασι καταφώρως ἔξω ποιούσι. γέσιος δὲ φλῶρος καθάπερ εἰς δημοσίαν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδικίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς ἀδράλιπὼν μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. διὸ δὴ ἄτεγκτος πρὸς ἔλεον, παντὸς ἦν κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλεῖστα τοῖς ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀφθόνως γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐποίουν, ἐξέχοντα παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὅτι τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπισμένοι. ἐξ οὗ τὸ μέτριον ἀπῆν, ἀλλ' οἱ δυσχεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας παρθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξισάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε πρὸς τοῖς ἀλλοφύλοις καθικνοῦντες. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς δεκαετερπῆς φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς, ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μεθ' ὧν καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γεγράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τὸν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου περιόδους, μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τῷ ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατά τε τὴν αἴγυπτον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, τίνα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι, μὴ ἀκριβείας συντεταχέναι, πιστὰς δὲ πεπειρᾶσθαι, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, ἣν ἐν δισχιλίοις ἔτεσι χρωμένων. ἀπλανῆ δὲ ποιοῦμαι, καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶντε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπαγγελάμενον τῆς ἰσοδείας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων σωτέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος

ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν θεαγματείαν ταύτην ὕστερος ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογήμων ὢν τῶν ὁμοεθνῶν πλείστων αὐτὴν καὶ τὸν ὁπηχώριον παιδείαν διαφέρων, καὶ τὴν

Ἕλλησι γραμμάτων ἐπίδοσιν μεταχεῖν, τῷ γραμματικῷ ἐμπειρίαν ἀναλαβών, τῷ δὲ τῷ φθορᾶς ἀκρίβειαν, πάτριος συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εἰσὶν ὑποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτου συμμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἀπαίδευτον, τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς οἰκέταις θέλουσιν, μόνοις δὲ σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων δυνάμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις πνὲς δύο, ἢ τρεῖς, καπόρθωσαν καὶ τοῖς πόνοις τὴν ἐπικαρπίαν δ' ὀψὲ ἔλαβον. ἴσως δ' ἂν οὐκ ἐπίφθονον γένοιτο, περὶ ἧς γένοις τοῦμοῦ, καὶ περὶ τοῦ καὶ τὸν βίον παράξειν βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις δ' καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βιβλίοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ ὧν μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ καὶ περὶ ἐρῶ, ὑπομνήσω πάλιν, τά τε πολέμου, καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τοῦ νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ἔτι ἐπισκαιδεκάτῳ μὲν ἔτει τοῦ δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δ' ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ. προοίμιον δ' συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν ἰουδαίων, ἐν τέτρασι βιβλίοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων διότι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non sine profectu dedi operam, quamuis exquisitam pronunciandi rationem aliequi per patrium consuetudinem nō licuit. nostri enim homines nō suspiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod studium profanum apud eos habetur & seruis commune cum ingenuis. solos autem sapientes suo suffragio pronuntiant, qui legis & sacrarum literarum tam tam assecuti sunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cùm multi collocarint operam, vix vni successit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortassis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, gestisque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc supersunt, qui vel attestari possunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehensa viginti voluminibus, versuum verò sexaginta millibus. B Quod si Deus concesserit, compendio rursum referam belli casus, & quæ nobis in præsentem vsque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæsaris, ætatis verò meæ sextum & quinquagesimum. Promisi etiam scripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque essentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat. C

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

A

Aaron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit pag.61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. *moritur* 110. c. *primus fuit pontifex* 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris, mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 385.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.e
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a.& 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
abemerigus Isaæ suam filiam dat vxorem 684.c
abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. *Iebosthum Sauli filium constituit regem* 212.c *pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem* 213.f. *ab Ioabo fraudulenter occiditur* 215.a
aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 227.d *fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis, tum quomodo Ioabum tractarit* 228. *popularem auram captat & regnum* 229.c. *cum patris concubinis rem habet* 231.d. *cogit magnum exercitum contra patrem* 233. c. *pendens in arbore interimitur* 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688.e
Abiai Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauls sæuitia 196.f. *confirmatur ei pontificatus* 241.f *quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur* 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f *Tyriorum rex* 1042.e.1043.a
Abigæa Nabali vxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
Abimelechi Bethlemita in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus fratres legitimos occidit, & imperiũ arripit 155.g *vrbe & tribu pellitur* 156.c *Sicimas captas solo æquat* 157.b *occiditur a muliere* ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Davidem 246.g *ambit eam vxorem Adonias* 253
abisaus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. *cum fratre Sabæum persequitur* 238.e *vindicat regem ab interitu, occiso Acmone* 242.c
Abrahamus quando natus 15.c *Lotum nepotem adoptat* 15.g *è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ib. hinc in Ægyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam* 16.f. *Ægyptiis disciplinas instituit* 17.c. *Assyrios vincit* 18.c *decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo* 18.e *genuit Ismahelem ex Agare* 19.d *hospitatur angelos tres* ibid. *migrat in Gerara* 21.a *à Deo tentatur* 22.e *monumentum sibi & posteris comparat* 24.b *ducit Chaturam vxorem, suscipit liberos* ibid.c *Isaco quærit vxorem* ibid.e *moritur* 26.b *eius arma contra Pharaonẽ* 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a.
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quam antecessores sui 285.c *agnoscit suum factum & pœnitet* 289.c. *cedit Adadi filio bellum inferenti* 290.c. *eundem vincit* 291.c. *occiditur* 295.d *ipsius liberorum capita præcidntur* 310.c
Achan furtum committit 137.c *plectitur* 138.c
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocaustoma offert, bellóque impetitus, magnã patitur stragem 321.d *Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur* 312.d.
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b *impetitur à 2000. militibus dimissis* 607.d *Herodem manum sibi inferentem prohibet* 773.e *militibus tumultuantibus resistit* 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnũ & alia vaticinatur 274.b.280.c
Achilaus princeps cõmentariensium 241.f
Achimanus Berzellai filius apud Dauidem manet 237.f

Achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
Acmes Iuliæ fam. adolus 595.b 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221. f
adadi huius posteri dicti reges Syriæ sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ib.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290.291. & recipitur in gratiam 292.c. Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur à deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e.366.e.381.f. 424. a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.h
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adonius dictus Esaias ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi à patre impetrat 248.d
salutat matrem Salomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adultery suspecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius parricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Ægyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Ægyptij populus qualis 13.f. 54.b
Ægyptius quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52.f.
cur quintam fructuum portionem regibus pendant 55. c
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c 1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e. per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Ægyptiorum dij descripti 1054.c. 1065.
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Ægyptium mare totum portub. caret 894.b
Ægyptium fames occupat 44.e. 53.a
Ægypti regina Solomonem inuisit 270.a
Ægypti descriptio 807.f.895.g
ægyptus vnde nomen acceperit 1045 f
ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539.b
æmilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
æmilius Regulus Corduben. 653.c
æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
æoles populus 13.c
æraria quis inuentor 7.d
æris genus auro pretiosius 222.d
acinaces Persicus, qualis 697.a
æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956.f
æthiopes, populus 13.f
bello Ægyptios infestant 57.f
quomodo à Mose victi 58.d
æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279.f
agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio consolatur angelus 22.b
agatharchides historicus 1050.b
aggæus propheta 365.f.366.c
agitæ Nabathæi facinus 935.b
agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
agriculturam quis inuenerit ibid.
agrippæ Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629. vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 398 d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequuntur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendū principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliqua eius gesta vsque mortem 677.678.679.680.&793.795.796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906.907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor ut Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694.f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g.
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudæa præsidet 694.f
Iudeam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961.c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatū succedit alias Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexãder alabarcha mutuat pecuniã Agrippæ

Agrippæ 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c *vincit* 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionathan in summo honore habet 435. a. *Ptolomæo Philometori hostis factus occiditur* 437.f
Alexander Aristobuli filius Iudæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quotquot potest interficit 477.f
Hircano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexãdri fictitij actus & fallacia 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus duxit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppressus coniicitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumniis vrgetur ab Euricle aliisque 573.574.
& in carcerem detruditur ibid.
accusatus à patre Berytj, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius venesicij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iannæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit astu Ptolomæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
prælиatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro 16.g
immanitatis causa Thracides dictus: alia que gesta & mors 463.464. 713.714.715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Macherunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Ægyptum & Phœnicen translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 385.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b
eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinas Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à morituro marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, insensa Herodi 512.b.513.b.
Alexandra Phasaeli filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
isdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorum solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomonem vxorem 583. b. 223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
pie agit 600.b
alisas, alisai 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631.a
althemus præ timore obriguit 744. c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153. d. *eorum rex captus & occisus* 185.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
David cædit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæũ concepit odium 375.a
consiluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardocheo paratam, sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
Amaræi filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
Amaramus seditiosus exulat 602.c
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasius Abesolomi copiis præficitur 253.c. *impetrat veniam a Dauide, cui gratulatur regni restitutionem* 236.c
constituitur præfectus exercitus 238.d. *occiditur à Ioabo* 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficitúrque 317.b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459.b
ambitio quantum malum 215.b.per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619.a
amenophis regni terminus 141.b
amesses regni terminus ibid.
amiaz Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f.excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.a
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius infidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227. d

amorei cum ſuis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
ameritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 333.a
ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513.a
reſtituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cũ quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346.a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Phariſæus Ioſephoſe opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúſque ſeruorum iniquitas 698.d 699.b. ipſius filius capitur à ſicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani ſenioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Ceſtio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 826.f
apparatum belli rurſus amittere noluit 829.a
milites contra Simonẽ Giotæ mittit ibidem e
ananus pontifex, eiúſque geſta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hieroſolymæ excidij principium 882.g. eiúſque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618.e o priuatur 619.c
ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b exercitum ducit in Hebræos 203.f. 206.d
andromachen amicitiã renunciat Herodi 567.g
andronicus Meſſalami filius orator 434.a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiiſſe 8.c
anilæi & Aſinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. per totum
animi vnde certiſſimum argumentũ colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas ſeditioſus plectitur 682i c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis conſtet 11. c
anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Iobeli remiſſio 96.b
anni quot ab exitu Iſraelis ex Aegypto vſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
anteij interitus 661.f
anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accuſat Cæſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 461.d
reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497.e. accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem 499.c
quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500.c
& inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508.b.510. e. per totum. antipatrum & Hyrcanum accuſat 724.g vincitur ab Herode 729. d. rex conſtituitur 732.d. quã inſolens ex vnica victoria factus 738.d. dat ſe vinciẽdum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibidem.f
Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454.f.712.e
antiochia Mygdoniæ, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium electum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidoniis & Apamenis pepercerũt Iudeis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſiũ petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucæro & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Triphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cũ Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089. 1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaricas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudeam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonẽ perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449. per totum. regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Selencum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometer Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Sy-

regnum Syriæ occupat, & Heracleonis insidiis occisus. 451.d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834.f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumæa præfectus ab Alexandro 469.b
Antipas regij generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem insidiæ 585.a.587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratribus insidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770.per totum.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717.f.718.per totum, aliáque eius gesta 722
vsque 727
antipater accusatus, declaratur præfectus Iudæa à Iulio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo se suósque euexerit, & Aristobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius auctoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæsari, aliáque eius gesta ibidem. & 480
dynasta & procurator Iudæa constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula promouet 483.b
antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparauerunt in Herodis interitum 588.f
Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas historias 702.e
Antonia Drusi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.e
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani descriptio 919.c
antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f.624.d.746.d
antoniæ fundamenta subuersa 951.c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g.429.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæsare 524.a
occisus 524.e. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b.propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
antonius centurio à Iotapateno insidiis interemptus 850.d
antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius gesta ibid.
antonius Primus Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f.eius gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c.
Romam properat ibid.
antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
aod. vide Iodes
apachnæ regni termini 1040.b
apania obsidione liberata 727.c
apellæus mensis 370.a.409.b
aphrica unde sic denominata 24.e
aphri & Æthiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
eius portentosa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudæis impudentissimè fingit 1065. 1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochæ regni termini 1040.b
Apollodoti Gazaræorum ducis prælium cum Iamnæo, & mors 459.c
apollonius Antiochi dux, à Iuda Macchabæo victus occiditur 413.b
apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
appolloni Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.177.
apollonius senator sauciatur 672.e
apsanes Iudæis præficitur 159.a
aquila aurea supra portam posita deicitur 596.b.772.c
aquila quare Romanorum insigne 838.b
aquila Caligulæ interfector 660.e
ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.g
arabia confinis Iudæa 469.c
arabes qua ætate infantes suos circumcidant 21.f
arabes Hebræos subigunt 153.d. ab ipsis rursum caduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519.f
arabum Iudæam deuastantium sæuitia 609.c
arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viscera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
aramus, aramei 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes ubi mortuus ibid.d
arasci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdicta qua vis indita fuerit 5.e
area Noe reliquiæ vbi seruentur 684.c
arca tabernaculi forma 82.f
arca in potestatem hostium venit 168. d. quantorum malorum hic fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169.b
arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, post Atheniensis literis eruditi 1035.d
arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110.b

archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608.c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g.602.a accuſatur apud Auguſtum 603.e ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611.e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f
accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 785.a. eius reditus quanti ibid.b
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e.470.b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Æneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d.716.a. cum Herode bellatur 626.b.& Iudæa infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
aretas Petræus Romanis auxiliatur 609.a
argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.e
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 405.
ariſtæus Iudæorum negotium agit apud Ptolomæum Philadelphum 389.f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d.780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
Ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcēs pulcherrimus 514. d. ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f.514.g
Ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471.c. quale donum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
Ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Roma ducit vxorem 549.c. coniicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580.b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a.793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
ariſtobulus Herodis frater, privatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis fil. dominiis multis donatus à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſeuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde pollutus moritur phitellen dictus 455.g. primus diadema regium vſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714.a.
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluuius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 627.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
artabazes Tigranis filius captus 519.b
artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373.b. accuſat vxorem & diuerſit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374.b. Amanem in ſummo habet honore 375.a. eundem cruci ſuffigit 380.b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemiſius menſis 259.c
artorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 95.g
aruæus Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus inſula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reſp. ſtatum mutauit 367.b
aſamonis montis Galilææ ſitus 818.c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282.c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Æthiopum rege ac victoria ibidem, mors 284.d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 831.a. eius ſitus ibid.
aſcalonita quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curæ obſequitur Danieli 346.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g. filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananea 142. a
aſiæ quingentas ciuitates vni rectori & conſuli Romano parere 806.g
aſinæus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſoris ciuitas 152.c
aſofra, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus repletus cadaueribus. 890.a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891.b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſſrenatis prodigium & internus 661.d
aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
aſſamonæorum familia quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 701.a
aſſaracoldas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni termini 1040.b

Aſſuras,

assuras, Assyrij 14.f
assyriorum imperium quando dissoluium fuerit 331.c
astabarri populus 14.b
astapus fluuius 58.f
astartes templum 209.a
astartis rex Tyriorum, eiúsque successores enumerati 1043.a
astoborra fluuius 58.f
astronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienses quando & quemadmodũ Romanis subiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.c
athenienses religiosissimi crediti 1068 c. *scriptis legibus vtebantur* 1072. b
Athenio legatus Prolemai Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit tam victorem 742.f
athrongæus vel athronges pastor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e 1052.g
augusti Cæsaris in Iudæos beneficia 562.d. *in Herodẽ odium & Aretam* 572.b. *reditus cum vtroque in gratiam* 577.d. *confirmat testamentum Herodis* 611.e. *in Italiã proficiscitur* 729.e
augusti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ descriptio elegans 91.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cũ muneribus mittitur ad Elisæũ, vnde se regem futurum cognouit 306.b. *contra Israelitas belligeratur & Hierosolymitanos, à quo pacem redimit Ioasus rex* 313.f *moritur* 316.a
Azarias propheta vaticinatur Asani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emesenorum rex Agrippæ iunioris sororem duxit 693.b
azotum pestis propter arcam detentã inuadit 169.b
Azotum captum & concrematum 436. b
azymorũ festiuitas restauratur 323.d
azymorum festiuitatis institutio 65.d. 93.b

B

Baaras loci, & herbæ descriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
babel quid significet 12.c
babylon locus cur sit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri potestatem venit 352. a
babylonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339. 340.341. *per totum.*
Babylonicæ turris institutio 12.a. & *quanta fuerit* 12.b
babylonij Iudæos persequuntur 649. e
Babyloniorũ antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur frustra 421.f. *mittitur iterum ac cum Inda confligens vincit* 424.f. 425.d. *adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam* 430.b
Bacchidis sæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis mensura 259.a
bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoses copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodestes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. *sacerdotes eius vniuersi sublati ibidem. ædes ipsius à fundamentis diruitur* 311. d
balachus Moabitarum rex Balamũ ad Israelitas execrandum mittit 112.d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab asina compellatur 112 f. *bene precatur his quos execrari volebat* 113. *per totum malum consilium dat Madianitis* 114. e
balsamus vbi nascatur 270.f
balsamum vbi proueniat 473.b
Balthasar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. *ipse cum suo regno in Cyri Persarum regis potestatem venit* 352.a *occidit Adoniam* 254. b
banaias satellitibus præponitur 241.f *vnus fortium Dauidis* 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occisores Iabosthi supplicio afficiuntur 216.e
barachias autor Israelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
barasa expugnata concremata 417. e
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ scriba 337.a. *liberatur à carcere* 342.c
baris castellum, postea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum satrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
Basanes Hieroboami totam familiam sustulit 282.e. *regnum occupat* ibidem
basanæ imoletas à Gimone propheta grauiter carpitur, sed frustra, regnúmque ab hostibus infestatum tueri non valens moritur, Elano filio successore relicto 283.f
Bassus addit se Cassio 727.c
batanæa, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenũ hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelsephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleastartus rex Tyriorum Hiramo patri successit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 24.c. *filij decem* 52.b
beniamitarum sors in Cananæa 141. e
beniamitæ post Iesu ducis mortẽ quieti & agriculturæ student 146.b
beniamitarũ fortitudo & peritia militaris 148. c *cædes omnium vsque ad sexcentos viros* 149.a *quomode ea tribus restituta* 146. d
berenice locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Costobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 695.e
bernice Salomes filia datur nuptum Aristobulo Herodis filio 549.c. *fit exosa Glaphyræ* 564.b. *datur alij marito* 762.a
bernices supplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Cestium de Flori gestis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
berosus Chaldæus de astronomiæ & Chaldæorum philosophia Græcè scripsit 1043.g. *eius historiæ verba & compendium de Iudæis* 1044.a. *Græcos scriptores taxauit* ibidem
bersabe, ciuitas 288.d
bersabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorũ 972.e
berytus quomodo ab Agrippa exor-

natæ 678.b
Berzellæus quantis beneficiis inuenerit Dauidem regno pulsum 233.b quam gratiam ei obtulerit rex 237.e
Beſarra oppidum 1007.e
Beſelel architectus 88.e.98.e
Bethſemmathe vxor Eſau 28.b
Bethalaga vicus 429.b
Bethel quid ſignificet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethura locus 139.f
Bethſabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethſama vicus 170.g
Bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana ciuitas 141.g
Bethſuritarum deditio 420.d
Bettaa capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezetha collis deſcriptio 919.g
Biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
Borceos vicus 833.e
Bonis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
Boz columna veſtibuli templi 261.b
Boʒus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a.
Britannicus Clau. Cæſaris filius 644.a
Britannicus Claudij ex Meſſalina f. Neronis priuigno in imperio poſthabitus 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 805.g.807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & vſus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

Cabrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034.e
Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
Cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902.e
Cæcinna de proditione cogitat, & cum miluis ad Antonium transfugit 902.a
Cædeſa ciuitas 140.b
Canopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
Ceron regio amomi ferax 684.c
Cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782.f
Archelao tetrarchiam ſeu mediam regni partem dedit ib.
eius promiſſio Archelao facta ib.
reliquam regni dimidiam partem duas tetrarchias diuiſit ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783.b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno auulſas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar fulſum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inſerit 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæſarea conditur 746.e.747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudæa maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibidem.
cæſennius Patus rector Syriæ 974.a
cæſennius Patus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæſonia iugulata cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 619.c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius poſteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
caius Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occiſa 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem, e
caij littera ad Petronium 792.b
casus per dolum intereremptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananæa 99.a
calidæ ad Baias 638.e
Calidæ ad Emmauntem 619.d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 734.e
deſignatur Cæſar à Tiberio 635.f
occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
qualis fuerit ingenio 641.b. 643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes ſeuitia, & diuini honoris vindicatio, inſaniáque tum coniuratio in ipſum, & eius interitus 652. vſque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
calliſtus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005.b
cana ſeu Canatha 742.e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
caphar ſaba, campi nomen 559.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carta, Meſopotamiæ ciuitas 15.c
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
carus deliciæ Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caſpiæ portæ 625.a
Caſſius Chærea 653.654.655
per totum occiditur 673.a
caſſius quæ geſſerit in Iudæa 476.e
affligit Iudæos 489.b
caſſius Longinus Syriæ præſes 544.d
caſſius Iulio Cæſ. interfecto Syriam petit & quid geſſerit 727.728.
per totum, occiſus 729.e
caſtor rerum iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudæi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a

tria millia Iudaeorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem.d
cedasa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a
qua Caesaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.e
celer accusatus Romae causam dicit, & plectitur 793.a
celer trbunus vinctus à Claudio Iudaeis ad supplicium Hierosolyma mittitur 795.g
cendebeus praefectus vincitur à Sim. 448.a
cenizus Hebr. in libertatem restituit 151.a
cestius Gallus Syria praeses inuadit Galileam 1015.b.1023.d
Cest. Festus à Claudio in Iudaeam procurator premissus 793.e
eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cateris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b.1016.c
Charea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensiũ rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldaei, populus 14.g
chaldeorũ consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananeus, chanaan 14.a
chananeorum terra praestantia 98.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Onia fil. copsis Cleopatrae praficitur 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebraeis significet 13.d
chetimus & chetima insula ibid.
chetomene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettei populus 14.d
chiramus operarius insignis 260.g
Christus & christiani 622.g.623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebraeos sibi subiicit 150.e
chusus, chusai 14.a
chusis amicus Dauidis constãtissimus quomodo se gesserit apud Absalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palaestinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchares idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243 a
cinyra fabula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19. e. 21. e.
cisus Saulis pater 174.e
cithara quis inuenter 7.d
ciuitatem qui primus instituerit 7. c
claudius à militibus constituitur Ces. 664.d
claudius Aggrippam ad senatum legatum mittit 792.d
Ci. Romae contra Samaritas pronuncians tres eorũ nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippina vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem praceptorem suum de Iudeis narrantem inducit 1047.e
clemens praefect. vrbanarum cohortiũ 655 c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemaeo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemaei Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemaei Philometoris filia ducitur vxor ab Alexãdro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434. e
cleopatra Marc. Antoniũ in sui amorem pertrahit 493.f. 729.f. Mariamnem tum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513. vsque 645. 742.d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517. f. 742. a. Herodem ad stuprum solicitat 518.d. occiditur 524.e.745.f
clitus Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a.818.e
cluuius 659.c
colossus Caesaris 747.g
comagenensiũ ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
conon Graecus Iudaeorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quae vtilitas 121.d
coponius Iudaeis praficitur 616.b. 618.g
coponius procurator constitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109. c
corea, loci nomen 718.e
cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f
dat eius poenas 107.f
Cornelius Faustus Sullae filius qualem se praestiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus mensura qualis 100.b. 536.f.
costobarus Idumaea Gazae praefectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699. b
costobarus & Saulus fratres vna cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72.e
cotys Armeniae rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat perjurus 478.a cum omnibus suis copiis perit 479.c
crassus in Syriae prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis eruditebantur 1072.a
ctesiphon, vrbs 650.b
cumanus Iudaeae praeses cõstituitur 690 d. 794.a. & quid sub eo Iudaeis acciderit ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Iudaeis ibidem. exulat 693.a.795.g
cuspius Eadus Iudaeorũ regno praficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus praesidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phaselidis filia 628.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 725.d
cyrenei, Marmaridae & terribiles Syrres quemadmodum Romanis subditi 807.d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudaeis Hierosolyma repetere permittit, templúmque restituere, ac vasa tẽpli eis reddit, multáque praestat beneficia 357.d.358.a.365.d. perit 356.b

D

Dabarateni vxorem Ptolemaei regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbae descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon precipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorum in Iudaeos seueritas 1000.c.822.a.992.d

dane oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinẽ & ſtudia 346.a. *inſomnia diuina* 246.f. *regi ſomnia interpretatur* 347.f.348.a.
Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d.
abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b
inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f.353.a
apud Ecbatana turrim adificat ibid.e *quàm carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas ſuperauerit* 353.e.354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danite à Chananæis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonib. obiecit 352.b 353.a. *hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat* ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quænam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b.&.f
commonitus vero à Zorobabele Iudæos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d
mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
Dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra dehiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæ 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharã 186.e.187.a *ei⁹ magnanimitas* 188.b. *victoria de Golzatho* 189.c
amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita à Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e
ſocerum fugit 191.192. 193. *per totum. ſpiculo ab eo petitur* 192.a
accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.c
fugit inde alio atque alio ibid.
Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. *per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit* 199.c. *reconciliatur Saulo* 200.a *defuncta vxorem ducit* 202.a *Amalecitas prædatur* 203.d
iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f 206.e *abducuntur ei ambæ vxores captæ* 207.b
Paleſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. *Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit* 211.d
rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a
eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214. c. *interfectum luget* 215.d. *regnum in vniuerſum ei confertur* 217. a. *dominorum ſuorum occiſores punit* 211.d. 216.g.
quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a *Iebuſæos illudentes capit* 217. a. *amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat* 218.c. *Paleſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert* 219 *per totum. Paleſtinos frangit & Moabitas Adrazarámque Sophenorum regem* 221.d. *Thenonem in amicitiam recipit, Idumæam ſubigit, & officia diſtribuit* 222.e. 241.e.
Ionathæ poſteros beneficiis afficit 223. b. *legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ deperduntur* 223.e.224.e
Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriamque interficidum curat 225.b. *per totum. Ammanitas excindit* 228.b. *à filiis moleſtatur* 227.e. *per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit* 229.e
patienter audit conuiciantem Semeim 230.e. *fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem* 233.b. *priorem filium aggreditur* 233.d. *occiſum luget* 235.c. *ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum. ſalutatur rex* 236.237.238. *per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo* 238.c. *Paleſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit* 242.f
fortiſſimi viri ipſius qui 243. *per totum. populum recenſendo deum offendit* 244.b *è tribus malis inſligendis peſtem eligit, & Oromnæ aream emit* 244.e.245.c. *templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat. filiumque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium* ibi.e. 246.b. *alſioſus caleſacit ſe Abiſacis accubitu* 246.g
Salomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a *per totum.*
Dauidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. *quid ſub mortem Solomoni commiſerit* 250.f.251.a
expirat ac ſepelitur, maximiſque cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decimæ datæ 18.e.28.f.109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid premiſſerit apud C. Caligulam 661.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436.d. *Alexandrum vincit* 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur & Alexandrum Iannæum ſuperat 460.b. 461.a, *contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos* ib.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g
clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. *vincitur à Tryphone* 440.d.
capitur à Parthis 443.f
dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. *vincitur, capitur & occiditur* 451.d
Demetius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 389.d. *legem Iudæorum tranſcribendam curauerit* 391.b
demetrii Phalerei in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Liſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra locus 31.e
Deus Galilæorum clades Romanis denunciabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem adificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus conſiderit 4.b
diglath quid ſignificet 5.e
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31.b
ſtupra-

diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890.f
eius agri descriptio ibid.g
Hierichunti fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisaeo factus 891.d
Hierichuntij agri bonitas 141.c.473.b.518.d
Hieroboamus Nabatbei filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Salomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur & inde à pseudopropheta seducitur 277.g.278.a
filio suo aegrotante quid responsi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Ioae filius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio harede relicto 318.f
Hieronymus historicus Iudaeorum 1050.f
hierosolyma rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exaedificata 218.b
hierosolymorum thesauri auferuntur, moenia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymarum captiuitatem qui propaeta praedixerint 335.f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342. per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & prophanatur 409.a
restituitur tam vrbs quam templum 415.d
hierosolyma & templum à Pompeio expugnata 473.c
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiúsque templum cur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse desecta miseriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709.e
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a
per totum
Hierosolyma Iudaeae vmbilicus, eiúsque situs 1883.g
descriptio 912. e. per totum & 1049.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887.g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969.e
quando in ea templum aedificatum ibid. e. eius origo & finis ibidem f
Hierosolyma non idem vocc Iudaica quod Graeca significat 1059.d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686
Hierosolymitanorum supplicatio 795.b
Hierosolymitani officiose Agrippe, & Politiano obuiam progressi 803.e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811.a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813.e
Hierosolymitanorum turbae & indignationes propter Iosephum 856.d
Hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionem decimam excurrunt 909.a
eorum insidiae contra Romanos 911.b
seditiones perpetuae 920.d. per totum
conflictus cum Romanis 920.d.& seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926.e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 935.e
fames 937.d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, vna nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incremẽtum horribile 941.c
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941.a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946.d
mendacia inter seditiosos 949.c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 654.b. pugna circa portticus 956.a. circa templum 450.a
strages & fuga incensa templo 459.a. sex millia in porticum confugiunt, sèque seruari ex propheta falso seducuntur 459.g.960.a
plurimi confugiunt ad Titum 966.b. infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasq; 967.968 per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
Hiezechielis prophetia 335.f.338.e
hin, mensura qualis 88.d
Hippeni Iudaeos suos cohabitatores male tractant 815.d
hippici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis cõtulerit 1042.c.&c. Hiarus quod Salomoni proposita aenigmata soluere non potuit, & ab eo gesta ibid. Vide etiam Chiram.
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
Historia apud Barbaros Solomonior quam Graecas 1038.b
Historiae scriptori quae curanda 468.b
historiae veritatem à Iudaeis honorari, à Graecis verò negligi 707.a
Historiae vera quod iudicium 1035.e
Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
Historicus mendax quantum à falsario instrumentorũ differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
Holocautoma sacrificium cur dictum 91.a
homeri poemate nullum vetustius 1034. d. quomodo conseruatum ibid.
Homicidarum inuitorum asyla 18.d
Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
Hominis creatio 4.c
Hominis aetatis quis terminus praescriptus 8.e.15.e
Homines quando degenerare à virtutibus ad vitia coeperint 7.c
Hominum commercia quibus vitanda 94.c
Hominum ingenium quàm sit malum 197.a
Homonoea, loci nomen 1020.
Hortos pensiles à Nabuchodonosore extructos 1.6.a
Hospitij reuerentia 20.1.147.d
Hyc vocis significatio 1040.e
Hyoscyami descriptio 86.b
Hyperbereteus mensis 92.c. 263.b. 286.b

hyrcanium vicus 742.d
Hyrcanus Alexandri Iannæi filius constituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ociosam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam frustra ambit 471.b. disceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475.a. 481.e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 486.a. capitur & amputantur auricula eius 497.e.732.e
à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur à quo perfide tractatur 511.per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudæa 726.f
Hyrcanus Ioseph Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406.per totum
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.e
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a. pacem ab eo redimit ccc. talentis, Dauidisque thesaurum tribus millibus talentorum immixtis nuit 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat. pacémque cum Rom. init 450.d. Samariam obsidet & radicitus tollit, eúmque deo colloquitur 452. per totum. eius felicitas & mors 454.a. somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, oppressúrque ipse 152.c
Iabissa ciuitas, & Iabissenorum officium in Saulem & filios eius extinctos 209.b
Iabisus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna vestibuli templi 261.b
Iacimus, vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Isaci nativitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hereditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Iosephum luget 39.e
mittit filios frumentatum in Ægyptum 44.f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij agguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
iacobi septimi ex fratribus Machabæi supplicia & constantia 1096.b
iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit 383.b. Alexandro magno negat eorum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgat 278.c. discerpitur à leone 277.e
iahel, vide iale
iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
iale Syssarem occidit 155.b
ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
iania regni termini 1040.b
ianneus Alexander. quere Alexander
iaphavicus 1016.d
iaphe munitiones 848.a
iapheth filius Noe 11.d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f.13.a
iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158.a
victor filiam suam deo mactat ibidem e
iar, mensis 259.e
iardan vicus 833.f
iason, alias Iesus, Onia pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408.e
iason vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
iasanes Japheti filius 13.a
iazarus pontificatu privatur 618.e
iazziel propheta vaticinatur Iosaphato 298.c
iazoron vrbs spoliata & conseruata per Iudam Machabæum 416.c
iberi, populus 13.b
ibes serpentibus infesta 58.d
ides scelus & supplicium 622.623
idumæa vnde dicta 36.a
Dauidis subdita 222.f
eius tumulus 779.g
Idumæi, quomodo circuncisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibidem g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Giore 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897.e. ad Titum supplices veniunt 965.g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Iebostus Saulis filius constituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorificè à Davide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Davidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias, vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iepthe. vide Japhthes
Iesraela vrbs 288.c
Iessæus filius Obedæ 164.e
Iessæi filij qui 186.c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
iesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo primatu 408.b
iesus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananæa explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118.a
prædicit, quæ gesturus erat 131.a
Chananæam explorat 134.b
iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæsitam diuidit tribubus 141. per totum. præcipit eis vt reliquias Chananæorum tollant 142.a
moritur 144.f.145.a
iesus Phabetis filius pontificatu privatur 557.d
iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.879.per totum
mors 881.e
eius virtutes celebrata 883.b

Iesu Saphiæ filij facinora 1003. *e.* & 1008.1009.1020.1021. *per totum*
Iesus Sapphæ filius 822.*d*
Iesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.*c*
Iesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858.860. *per totum*
Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, & inuigilat rex Israelitarum 308.*b*
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.*a*
Bali sacerdotes extirpat 311.*d*
contemptor & ipse numinis moritur Ioaza filio successore relicto 313.*f*
Ieus propheta arguit Iosaphatum 297.*a*
Iezabela quàm mala mulier 285.*d*
minatur Eliæ interitum 288.*c*
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.*d*
precipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.*a*
Ilys, ager qualis 71.*b*
Immundi qui Moysi 94.*c*
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.*f*.208.*a*
Imperatores Rom. semper honorauerunt & ornauerunt templum Hierosolymitanum 940.*e*
Imperij Romani fines quousque 805.*f*. 837.*b*
Indorum mortis descriptio enarrata 991.*c*
iniuria maxima quæ 122.*d*
inuenta debere restitui 127.*f*
Inundationis vniuersalis descriptio 8.*e*
Ioabi cum Abenero pugna 212
Abenerum turpiter occidit 214.*f*. 215.*a*
exercitui præficitur Dauidis 222.*f*
Syros vincit 224.*e*
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. *per totum*
ingeniosum commentum fingit 228.*b*
Abesalomum interimit 234.*c*
Dauidem Abesalomum lugentem increpat 235.*d*
præfectura priuatur 238.*d*
Amasam interficit & Sabaum persequitur, capútque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.*f*.241.*e*
populum censet 244.*b*
occiditur 254.*e*
Ioadus quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Ioasúmque regno præficit 312.*a*.313.*a*
studet templo restaurando & moritur 314.*a*
Ioachabis natiuitas & quid significet 167.*a*
Ioacimus Iesu filius pontifex 367.*f*
Ioathimus Ioacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.*d*
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.*a*
liberatus è vinculis regia præficitur 350.*c*
Ioacimus Iosiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptijs factum 336.*b*
tributarius etiam fit Babylonijs 336.*d*
occiditur 337.*d*
Ioacimus pontifex mortuus 370.*g*
ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
ioannes Ananiæ filius Gophnitica & Acrabatena regionum rector designatus 822.*e*
ioannes Asamonæi fil. occisus 710.*b*
ioannis Baptistæ interitus 626.*f*
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343.*g*
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344.*c*
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345.*a*
ioannes dux militum ionathæ 293.*e*
iohannes Essæus Tamnam missus, vt toparchiam administraret 822.*e*
ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.*g*
Medabæsibus Amaræis occiditur 428.*c*
ioannes idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922.*g*
ioannes iudæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 382.*c*
moritur 383.*b*
ionathæ ac iudæ fratris ioannis interitum vindicat 382.*e*
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.*a*
eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.*e*.431.*b*
Alexandro quàm fuerit gratus 434.*f*
vincit Apollonium Dauum 436.*b*
amicus fit Demetrio Nicanori 438.*b*
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.*a*
deseritur à suis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.*f*
capitur per proditionem 444.*d*
occiditur ibid.*g*
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013 1014.1016. *per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit* 823.*b*
eius proditio & dolus varij 824.*a*
dolus nouus 826.*b*
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.
ad defectionem incitat 828.*d*
Titum fallere conabatur 869.*d*
Hierosolyman fugit 869.*f*
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.*f*
Hierosolymitanis exitij causa 876.*a*
malitio, crudelitas & gesta 887. 897.898.920. 923. 925. 931. 932. 933.936.940.943. *& seqq.*
Iohannis Leuitæ conflictus 905.*a*
Ioannis pontificis monumentum 920.*f*
Ioas seu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.*a*
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.*b*
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.*c*
perit ibid.*f*
ioasus Ochoziæ filius quomodo à Gotholiæ sæuitia seruatus, & rex constitutus 312.*a*
à religione deficit & legibus 314.*d*
Zachariam ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.*e*
ægrotans occiditur 315.*a*
ioazarus dux missus contra iosephum Matthiæ filium 827.*c*
ioazarus iosepho insidiet 1013.*c*
ioazaries priuatur pontificatu 618.*e*
ioazas seu filius regnum paternum assequitur 313.*g*.315.*b*
Dei beneficio liberatus moritur 315.*d*
ioasius iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Ægyptum abducitur & moritur 33.*g* 336.*a*
iobacchus torrens 33.*b*.111.*d*
iobel fil. Lamechi 7.*d*
iobelus quid significet 96.*c*
iobeli anni remissio & libertas ibid.
iochabel mater Moysis 55.*f*
iodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151.*d*
iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 173.*a*
ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.*a*
quomodo ad Ninivitas missus sit, & in mare proiectus ac à cete haustus post triduum vivus in terram reuomitus 318.*c*
ionia vnde sic dicta 13.*a*
ionici iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550.*e*
ionum in iudæos odium 398.*d*
ionatas Anani fil. 676.*c*
pontificatum oblatum respuit ibid.
& eius gesta 795.*d*
ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710.*c*
ionathas Saulis filius castrum Palæstinorum expugnat 379.*c*
hostes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.*c*
animositas & honestas 181.*f*
amor in Dauidem 191.*c*.193.*e*
fœdus cum eo 193.*f*

cadit in pugna contra Palæstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 223.b
Ionathæ cuiusdam Sadducæi cum Phariſæis contentio 453.f
Ionathas homo vilisſ. prouocat ad ſingulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Priſco centurione ſagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ ſuccedit in imperij adminiſtratione 428.a
Ionathas Phariſæus 1013.f
inſidiatur Ioſepho, ſeruatur 1018. 1019. iterum inſidiatur eidem 1020.1021
Ionathas pont. f. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Maſſadam ædificauit, & nomen id impoſuit 987.d
Ionathas qui alias Ionadab, ſocius Ammonis 228.d
ſolatur Dauidem 227.f
Ionathas Sami fil. ſternit virum ſex cubitorum 242.f
Ionathas ſicariorum princeps circa Cyrenen 996.e
eius ſupplicium 997.d
Ioppe à Ceſtij militibus capta, direpta & incenſa 818.a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius ſitus deſcriptus ibid.c
Ioppenſium interfectorum quot millia 818.a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum ſuccedit 300.a
Moabitas expugnat 301.d
monitus ab Eliſæo cauet Syrorum inſidias 303.c
fame vrgente Eliſæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304.b
liberatur ab obſidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ ſagitta vulneratur 308.a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Naboth proiicitur 309.c
Ioramus Ioſaphati fil. ſuccedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoſcit ſuum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & curſus 861.a
Ioſabeth Ochoziæ ſoror germana quo pacto Ioaſum ſeruarit 311.g. 312.a
Ioſadachus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.a
Ioſaphatus à commentariis Dauidis 222.g
Ioſaphatus Aſani fil. in regnum paternum ſuccedit 285.c
præſidia vrbib. ſuis imponit, & collapſam religionem reſtituit 293.a. quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iuſtitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra ſanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Ioſephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non ſatis continens 516.b
Ioſephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Ioſephus Cabæus pontifex 697.f
priuatur munere ibid.
Ioſephus Caiaphas, quære Caiaphas
Ioſephus Canei vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Ioſephi Dalæi fatum miſerabile 459.e
Ioſephus Eilemi filius 597.d
Ioſephus & Ieſus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949.a
Ioſephus Gorionis filius belli dux contra Ceſtium 822.c
Ioſephus Herodis nepos occurrit Varo 609.e
Ioſephus Itabyrij montis planitiem mira circumcidit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Ioſepho Matthiæ filio quæ cauſa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici hiſtoriæ deſcriptionis 1.c.
ſuam hiſtoriam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipſius genus, filij inſtitutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium paſſus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipſius tutelæ 1003.b
in quibus verſatus ſit periculis 1004.1005. bello neceſſaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis inſidias effugit & Ieſu latronum principis 1005.f
ignoſcit capto Ieſu, & eum Ebutio bellum gerit 1007.a
inſidijs, calumniis variis petitus euaſit 1008.1009.1010. per totum
deficientes Tiberienſes cohibet 1011.d. ciuitates munit 1013.a
inſidias patitur, & ſomnio conſolatur 1014.e
aſtutia eius in cognoſcendis inſidijs 1016.a
Ioannis conſiliis contra ipſum quomodo occurrerit 1017.c
Ionathan inſidiatorem ſeruat, & legatos mittit Hieroſolym. 1011.c
inſultatis diſcrimen meidit 1019.f. accuſatur à Tiberienſibus & irridetur, eorumque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionathan Hieroſolymam mittit 1024.b
calumnias falſi hiſtorici depellit ibidem f. hiſtoriæ ſuæ veritatem aſſerit 1026.f
Sepphoritas ſeruat 1027.f
Tiberiadæ ſeruat, & Sepphorim capit, & proſligatur à Romanis 1028. per totam. in pugna contra Silam equo labitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Veſpaſiano Titoque, & captiuorum multos liberat falſóque accuſatur 1030.e. vxorem ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Iudaicum conſcripſerit 705. 706.707.708. per totum
Ioſephus Matthiæ filius vtriuſque Galilææ rector deſignatus 822.e
eius ſingularis induſtria ibid.
dolo Ioannis Giſcalæi ſubito oppreſſus 815.b
geſta contra Romanos 834.c
aduentu Veſpaſiani in Tiberiadæ confugit 838.f
primatibus Hieroſolymis è Tiberiade de rationibus belli ſcribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840.841.842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
feria facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Veſpaſianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hieroſolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delituit 850.f
eius ſocij ipſum perſequuntur ib.
eius oratio philoſophica ad ſocios 852. a. eius ſocij cum ipſo ſedes mutuas ſortiuntur 853.e
cum altero ſortem euadit ibid.
ad Veſpaſianum ducitur ibid.
vaticinatur Veſpaſiano imperium Romanum 854.c
ferinè examinatur 939.c
eius mater occiſum credens cruciatur animo ibid.
curato vulnere rurſus murum circuit horrando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebræi nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot. pro reliquiis ciuitatis fruſtra obſecrat 965.b
Ioſephus Medicaſter defectionis autor 1011.f